

New Testament

Pinyin Language

Pinyin - Bible - New Testament

Matyù	3
Mark	80
Lukè	131
Jònə	214
Ìfà'à	276
Roman	351
1 Korìntè	385
2 Korìntè	418
Galatia	439
Efesòsè	451
Filipì	463
Kòlosè	471
1 Tèsàlonikà	480
2 Tèsàlonikà	487
1 Timotì	491
2 Timotì	501
Titus	507
Filemònè	512
Hibrù	514
Jemè	539
1 Pità	548
2 Pità	557
1 Jònə	563
2 Jònə	572
3 Jònə	574
Judè	576
Rèvèleshònè	579

Pinyin - Bible - New Testament

Matyù

Matyù 1

Pìtă pìtă pí Yěsū Kristù (Luk 3.23-28)

- ¹ Mìlinè mè ní pí ɳwà'nènè lè la mìlinè mì ngàŋe ngwàrè Yěsū Kristù ní à lè furènè amwuə ngwàrè ndâ Dàfirè moonè Abràhamè.
- ² Abràhamè a pè tă pí Isàkè, Isàkè a pè tă pí Yàkobè, Yàkobè a pè tă pí Judà pobè pìmomaa ʈpe pí mbyàŋnè,
- ³ Judà a pè tă pí Perèzè pobè Zerà ní mǎ ɪghobè à lè pènè Tamà, Perèzè a tyi'è mbè tă pí Hezrònè, Hezrònè a pè tă pí Ramè,
- ⁴ Ramè a pè tă pí Àminadàbè, Àminadàbè a pè tă pí Nashònè, Nashònè a pè tă pí Salmònè,
- ⁵ Salmònè a pè tă pí Boàzè, ní mǎ e à lè pènè Rahàbè la, Boàzè a pè tă pí Obèdè ní mǎ e à lè pènè Rutè, Obèdè a pè tă pí Jesè,
- ⁶ Jesè a tyi'è mbè tă pí ʈfò Dàfirè. Dàfirè ní à lè pènè tă pí Solomònè wùnè ní mǎ e à lè pènè ngwùnè Uryà la.
- ⁷ Solomònè a pè tă pí Rehobwàmè, Rehobwàmè a pè tă pí Àbijà, Àbijà a pè tă pí Asà,
- ⁸ Asà a pè tă pí Jehoshafatè, Jehoshafatè a pè tă pí Jehoràmè, Jehoràmè a pè tă pí Uzyà,
- ⁹ Uzyà a pè tă pí Jotàmè, Jotàmè a pè tă pí Ahàzè, Ahàzè a pè tă pí Hezekyà,
- ¹⁰ Hezekyà a pè tă pí Manasè, Manasè a pè tă pí Amònè, Amònè a pè tă pí Josyà,
- ¹¹ Josyà a pè tă pí Jekonyà, wùnè ní à lè pyēnè a ghobè pìmomaa ʈpe nkùnè ní pí lè lòonè píJew ndèrè a àla'à Babilònè tsa'a ʈpù'ù ntsòo la.
- ¹² Tsa'nè pí lè pènè a àla'à Babilònè la, Jekonyà à lè pè tă pí Sheatyèlè, Sheatyèlè a pè tă pí Zérubabèlè,
- ¹³ Zérubabèlè a pè tă pí Abwùdè, Abwùdè a pè tă pí Èlyakimè, Èlyakimè a pè tă pí Azòo,
- ¹⁴ Azòo a pè tă pí Zadòkè, Zadòkè a pè tă pí Achimè, Achimè a pè tă pí Elyùdè,

¹⁵ Elyùdè a pə tă pī Eleazà, Eleazà a pə tă pī Matànè, Matànè a pə tă pī Yàkobè,

¹⁶ Yàkobè a pə tă pī Jòsebè, nī à lè pənə ndwuumè Màriyà, Màriyà wùè nī à lè pyēnə a Yēsū wùè nī pī pa nfuŋè nī Kristù la.

¹⁷ Lè lè pə Ჩwaanè pītā pītā pī Yēsū ntsòbè nìkwàa mbì'nè ajuṇə Abràhamè mbyàa ajuṇə Dàfirè, mbə Ჩwaanè ntsòbè nìkwàa nfurè ajuṇə Dàfirè mbyàa nkwùè nī pī lè lōonə a ghobə tsa'a ịpù'ù a àla'à Babilònè, nkì mbə ntsòbè nìkwàa a nī furè nkwùè ịpù'u mbyàa nkwùè nī pī lè pyēnə Kristù Ghù Ndzo'nə wa.

Tsa'nə pī lè pyēnə a Yēsū (Luk 2.1-7)

¹⁸ Tìtsòŋè, lě ndwuumè nī pī lè làŋènə mbyê a Yēsū. Nkwùè nī mǎ e Màriyà à lè pīrènə mbə mōngwàngòonè, pī lè tso'ò mìlù'ù mī àtwuè ịme lo â pə ngwùè Jòsebè. Nkwùè ị lè kī kù'ù lo pobə pwuutè a nìzo'ò wè, Màriyà a sùŋè a moonè e amwuə Àzhwùè Nwùè.

¹⁹ Ndwuumè e Jòsebè à lè pə ηònè nī à pənə nī mbòomə ghù ịshì'nè, ka kī kòŋjè e a nī chyâ ịsiŋnè àtwuè Màriyà. À lè pə nī àkwàŋjè a nī ghàbè a nìzo'ò ghu àchyéchyé.

²⁰ Tsa'nə à lè mənə nkwàŋjè a nī ghìrè a lenə la, angèrè Ndò'nèmbyê a tō ambo ze amwuə ndzèəmè nshwəŋjè lo, "Jòsebè moonè ngwàrè Dàfirè, kò wè pō a nī lōo Màriyà tsa'a ngwùè o, ntiinə moonè wè a nìpùmè ze à chyê la nī ịtiŋnè Àzhwùè Nwùè.

²¹ À ghă pyê a mômbyàŋnè wè chwùè nìlinè ịtse nī Yēsū ntiinə à ghă chwarè pèənè ịpe ajuṇə tìpòŋjè ịghobə."

²² ɻnwùè pè ịtsùmè lè lōo alyi'è a nī lwenè ànwùè za nī Ndò'nèmbyê à lè shwəŋjènə ndàŋjè a ndzùmè ngàŋjè ntwuumè Nwùè lo,

²³ "Mômèngyě nī ka à zhyê e a ηònè mbyàŋnè à ghă sùŋè kī pyê a mômbyàŋnè, pī fuŋjè e nī Immanuel" (nī ịsùmè ị chyēnə mbə lo, "Nwùè à wè pèənè pī pobə").

²⁴ Nkwùè nī Jòsebè à lè zhwèmnènə, à lè ghìrè tyi'è tsa'nə angèrè Ndò'nèmbyê wa à lè tiitènə, ndòo Màriyà tsa'a ngwùè e.

²⁵ La ka à lè lyê e nī ze tə mbyàa nkwùè nī à lè pyēnə a mômbyàŋnè wè. Jòsebè a chwùè e nī Yēsū.

Matyù 2

Pànè nī pobə zhyēnə pīsaŋjə tō nkwa'à a Yēsū

¹ Pī lè pyê a Yēsū la a Bethlehem nī à lè pənə pàa àla'à Judyà amwuə nkwùè nī Heròdè à lè pənə ịfò. A lè pə nkwùè ghu, pànè pītse nī pobə lè zhyēnə pīsaŋjə furè a sa'à nwùumè ntô a Yèrusalèmè mmə mbyiitè lo,

² “Pi pyê a moonè wa ni à ghă pə ifò pìJew la ighé? Pəə lè zəənè a saŋə e nkwùè ni à lè furènə a sa’à nwwumè, ntyi’è ntô lo ghu’tè e.”

³ Tsa’nə ifò Heròdè à lè zu’nə ànwùè ghu, ntijmè e i lè zaŋè; mbìjmè e i wùrè, àla’à àtsùmè a kî nnè’nè.

⁴ À lè shwatè pifò mà’à Nwwùè pobə pìnérè mbòomə pìtsùmè mbyiitè ambo pobə lo, “Pi pyê a Ghù Ndzo’nə wa la ighé?”

⁵ Pobə kwùè lo, “Pi pyê e la a Bethlehem, amwuə Judyà, ntiinə ngànjè ntwuumè Nwwùè à lè ɳwà’nè lo.

⁶ ‘Pighé pàñè pi Bethlehem amwuə àla’à Judyà, ni zhyé lo ka ni pə a wighé la pàñè píkí amwuə itwuè àla’à Judyà ntiinə ta’à ɳwùè à ghă furè amwuə pighé twu’tè pəənè ipâ, pàñè pi Israel.’”

⁷ Lenèla Heròdè a funè pàñè pa ni pobə zhyénə pisanə a ndzùmè pobə pi pobə nya’ā nchùmpè. À lè pyiitè a ghobə ni ngotə nkwùè ni saŋə ghu à lè furènə.

⁸ Tsa’nə à lè zu’nə la, à lè tyi’è ntsàa a ghobə a Bethlehem gha nshwənjè lo, “Ni ghè ntsùnjè ntà’à a moonè wa ifshi’nè, ni pəla ndzəənè e, ni kwirè nkwê nshwənjè mè mbè’è ñgè ngu’tè àzâ a ye.”

⁹ Nkwùè ni pobə lè zu’nə àshwənjè ifò za, pobə lè furè ndèrè a ghobə. Saŋə wa ni pobə lè zəənènə a sa’à nwwumè la a tyi’è mbə a mbyè pobə ngè ntəəmè a alyi’è gha ni pi lè pyēnə a moonè wa ghu la.

¹⁰ Pobə lè gha’à ka mìzùnjè nkwùè ni pobə lè zəənènə a saŋə wa.

¹¹ Pobə lè kwuunè a ndâ gha ndzəənè a moonè wa pobə mă e Məriyà, ɳju’nè a ifhyé nsəəkè e, ndzùnjè nnya’kè ipàamè ipobə nfuukè a goldè, ni alyiinə, pobə mìghurè mi àzhyā ni pi pa nfuŋè ni myrrh ɳjâ ambo ze.

¹² Nwwùè à lè kwàtè a ghobə amwuə ndzəəmè lo kò pobə chi ndànjè a ghobə ndzəənè a Heròdè. Pobə tyi’è ndànjè amwuə àlànjè yè nyàanə ndèrè a àla’à pobə.

¹³ Nkwùè ni pobə lè furènə a alyi’è ghu mmə ndèrè a ghobə, angèrè Ndò’nmbyé à lè tō ambo Jòsebè amwuə ndzəəmè nshwənjè ambo ze lo, “Heròdè à mə tā’à a moonè wè a ni zhwuutè. Lòo a ifhyé ndòo e pobə mă e nkìrè ndèrè a àla’à Egypt mbə ghu tə mbyàa nkwùè ni mbi ghă shwənjè o lo ni kwirè nkwê ntiinə Heròdè à wè ntà’à a ni zhwuutè a moonè wè.”

¹⁴ Jòsebè à lè lòo a ifhyé ndòo a moonè wa pobə mă e tyi’è ni itwu’è, ndèrè a Egypt

¹⁵ ntyi’è mbə ghu tə mbyàa tsa’nə Heròdè à lè kwighènə. Zèrə zè ànwùè a lè furè la a ni lwenè ànwùè ni Ndò’nmbyé à lè ghìrènə ngànjè ntwuumè e a pyè nshwənjè lo, “Nfuŋè a moonè mè a furè a Egypt.”

Pi zhwuutè a kiyii àghòbè

¹⁶ Nkwùè ni Heròdè à lè zəənènə lo pànè pa ni pobè lè furènə a sa'à nwwumè la lè fighè e, ntijmè e lè zaŋè ka mìzùŋə. A tyi'è ntwuumè pèənè lo pobè ghè nzhwuutè ipômbiyàŋnè pîtsümè a àla'à Bethlehem pobè ॥la'à ni pənə a àpàrè nka'à mbì'nè aŋunè ipoonè ni pi pənə ngu'u ipaa nshwu'è, a ni zùŋè nkwùè ni pànè pa lè shwəŋènə lo pobè lè zəənè a saŋè wa a furè la.

¹⁷ Ànwùè zèrə zè a lè furè la a ni lwenè ànwùè za ni ngàŋè ntwuumè Nwwùè Yèrèmyâ à lè shwəŋènə lo,

¹⁸ "Pobè lè zu'ù ngyè itse i furè a Ramà, mmə ngyii nkì nsòmnè ka mìzùŋə. Ràchelè a mə ngyii ipoonè ipe, ka pə pyiimè e lo ɳwùè a ləpè e, ntiinə père kwikènə."

Jòsebè pobè Məriyà ni Yesù furè a àla'à Egypt

¹⁹ Nkwùè ni Heròdè à lè kwighènə, angèrè Ndò'nèmbyê à lè tō ambo Jòsebè amwuə ndzèəmè a àla'à Egypt nshwəŋè lo,

²⁰ "Lòo a išhyé ndòo a moonè wa pobè mǎ e nkŵirè nkŵe a àla'à Israel ntiinə pànè pa ni pobè lè mənə ntà'à zhwuutè a moonè wa la pobè kwikè mə."

²¹ Lenəla Jòsebè à lè lòo a išhyé ndòo a moonè wa pobè mǎ e nkŵirè nkŵe a Israel.

²² La tsa'nə Jòsebè à lè kwēnə ndzu'ù lo Archelaus à zighè ndâ tă ighobè ntyi'è ifò àla'à Judyà, à lè pô a ni ghè ghu. La nkwùè ni Nwwùè à lè kwàtènə e amwuə ndzèəmè, à lè furè ndèrè a pàa àla'à Galil'yé,

²³ ntyi'è mbì'nè a ni chyé amwuə mbòmpə àla'à ni pi lè mənə nfuŋè ni Nazarètè. A lè pə a lenə la mbè'ə lwenè ànwùè za ni ngàŋè twuumè Nwwùè lè shwəŋè mə lo, "Pi ghă mə funjè e ni ɳònè ni à furènə a Nazarètè."

Matyù 3

Jònə ngàŋè àŋâ àkŵiirè nchyə a chwiitè ntwuumè Nwwùè (Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18; Jòn 1.19-28)

¹ A lè pə nkwùè ghu, Jònə ngàŋè àŋâ àkŵiirè nchyə a tō alyi'ə waakə a àla'à Judyà, mbì'nè a ni chwiitè ntwuumè Nwwùè ghu.

² À lè mə nchwiitè lo, "Nì pənə mìntiŋmè imighè nfurè amwuə tipòŋè, ntiinə ànwùè Nifò nìpwuurè a zə mbaatè."

³ Jònə à lè pə ɳònè ni ngàŋè ntwuumè Nwwùè Isayà à lè mənə nshwəŋè mbè'ə e lo, "Ngyè ɳwùè i zè nkyiinè a alyi'ə waakə nshwəŋè lo, 'Nì tsùŋè àlànə Ndò'nèmbyê; ngirè ilàŋè ipe təəmè ambo ze a ni yiinè.'"

⁴ Jònə à lè mə ngŵi itsə'ə ni pi tsùŋènə ni mìnyùŋè mi ləəmə nkunə; mmə ngŵi ikòbè ngòbè a ntəərè ze, mìzighè imē pə ngŵumə pobè mewà'ā.

5 Pànè lè mè ntô ambo ze nfurè a Yèrusalèmè, nî pàa àla'à Judyà ìtsùmè pobè ìla'à ìtsùmè nî lè paatènè nchyè Jodànè.

6 Pobè lè mè mbyiimè ifàntè ìnwùè ipobè, Jònè a mè ñjâ a ghobè nî àkwiirè nchyè amwuè nchyè Jodànè.

7 La nkùnè nî à lè zéenènè tsa'nè pìFarìsî pìno'nè pobè pìSadducee lè mènè ntô ambo ze lo â ñjâ ghobè nî àkwiirè nchyè, à lè shwènè ambo pobè lo, "Ipooñè pì ìnyoorè! A wighè lè à tiitè ìwè lo nî kìrè àtsê ntijmè Nwùè nî zèrè a zè ntô lè?

8 Nî zumè mìntàamè nî mi ma nnèrè lo nî pènè mè mìntijmè ìmighè mmyà'tè a tìpòñè ìwighè.

9 Kò nî ki nko'ò mbìnjmè nshwènè lo, 'Tă pi tă ìwè la Abràhamè.' Ngwè shwènè a wighè lo Nwùè à zhyè tsa'nè mbè'e a pènè mìghòorè mè mèrè pènè ntyi'è ipooñè pì Abràhamè.

10 Tìtsòñè, Nwùè à nùñè mè ndzaamè a nî lòo ngwàrè mìtighè ghu ajuñè mìjanè ìmobè. Ă wàrè àtìghè za àtsùmè nî ka a mè ndzumè e mìntàamè mìshì'nè tòonè amwuè ìmú.

11 Ngwè ñjâ a wighè nî àkwiirè nchyè a nî nèrè lo nî pènè mè mìntijmè ìmighè nfurè amwuè tìpòñè, la ñònè ìtse ã tò a ndzùmè mìñè nî à tsàarènè mè, ka ñkù'nè mè a nî twu'tè ìtabè ìpe. Dònè wèrè wè à ghâ ñjâ a wighè nî àkwiirè nchyè nî Àzhwùè Nwùè ghobè ìmú.

12 Tsàkàrè à wè àpô ze nî ã chyì'è nkùnè fuukè ikìghii, shwatè nkùnè ntsùmè nnùñè amwuè nikanè tyi'è tòonè ikìghii amwuè ìmú nî i wa nkìrè ka pyaatè e la."

Jònè a ñjâ a Yésû nî àkwiirè nchyè

(Mrk 1.9-11; Luk 3.21-22)

13 Yésû a tyi'è nfurè a Galìlyè ntô a nìpwùnè Jònè a nchyè Jodànè lo â ñjâ e nî àkwiirè nchyè.

14 Jònè à lè mè ntà'a twuunè e, nshwènè lo, "A kù'nè la lo wè ñjâ mè nî àkwiirè nchyè, wè kùmè ntô o ambo mìñè?"

15 Yésû a kwùè ambo ze lo, "Myà'tè â pè a lenè tìtsòñè, ntiinè lě ndwuumè nî a kù'nènè lo pènè ghìrè mìnwùè mìtsùmè mèrè tèèmè." Jònè a tyi'è mbyiimè a nî ñjâ e nî àkwiirè nchyè.

16 Tyi'è nkùnè nî pi lè ñjânè a Yésû nî àkwiirè nchyè, à lè furè a sîghè ntèèmè a ntswùè nchyè. Nìpwuurè nya'kè a zéenè Àzhwùè Nwùè a furè ghu nshwu'è tsa'a àlwu'è ntèèmè àtwuè ze.

17 Ngè Nwùè i tyi'è nfurè a nìpwuurè nshwènè lo, "Lě Moonè mè ghu mbyàññè wùè nî ñkòñènè, ñdanè mbè nî nìgha'à mbè'e."

Matyù 4

Satàanè a kwà'nè a Yésû

(Mrk 1.12-13; Luk 4.1-13)

- ¹ Zérè za ànwùè a ghè a nì lànjè, Àzhwùè Nwùè a tsàa a Yésû a aly'i'ø waakè lo Satàanè â kwà'nè e ghu.
- ² À lè pø ghu mìtwu'ø mìghumè nìkwàa ghobø mìnnyé mìghumè nìkwàa ka zìghè e, njyè i tyi'ø mmø ndzañè e.
- ³ Ngànjè àkwà'nè wa a tò nshwønjè ambo ze lo, "Wè pøla mbø Moonè Nwùè wè pønjè mìghòorø mø mi tyi'ø àpaanè."
- ⁴ Yésû a kwùè lo, "Pì ñwà'nè amwuø àñwà'nè Nwùè lo, 'Ka ñwùè a chyé e a mbyé la mbè'ø ndà'à àpaanè, à chyé pø ajuñø àshwønjè àtsùmè nì a furènø a ntswùè Nwùè.'"
- ⁵ Lenøla Satàanè a lòo a Yésû ndèrè a Yèrusalèmè, nì à pønø àla'à yè laanènø, ntè e a ngotø àtwinø Ndâ Mìshwà'à Nwùè,
- ⁶ nshwønjè ambo ze lo, "Wè pøla mbø Moonè Nwùè wè furè àtwinø ndâ ghø ntso'nè nkànè a ìshyé, ntiinø pì ñwà'nè amwuø àñwà'nè Nwùè lo: 'Nwùè à shwønjè ambo pøngèrè ìpe mbè'ø o; pobø tyi'ø nderékè o a àtìghø ntwu'tè o amwuø mbô ìmobø mbè'ø wè kañø tsòo àkwùè o ajuñø nìghòorø.'"
- ⁷ Yésû a kwùè lo, "La àñwà'nè Nwùè a za nkì nshwønjè lo, 'Kò wè la'a nkùà'nè a Ndò'nèmbyé Nwùè o.'"
- ⁸ Lenøla Satàanè a chi ndòø a Yésû nko'ø ndèrè a ngotø àtwinø mbarè yì sàa, nnèrè e nì ìla'à ìtsùmè, pyè nì pìfò pì àtwinø ìshyé pa nsa'à pobø pì nìpønjè ìghobø,
- ⁹ nshwønjè ambo ze lo, "Mbì ñâ ìpwuumè pø ìtsùmè ambo ghò mbè'ø wè pøla ñju'nè a ìshyé ngu'tè mè."
- ¹⁰ Yésû a kwùè lo, "Lòo ndèrè, ngànjè àfìghè! Pì ñwà'nè amwuø àñwà'nè Nwùè lo, 'Kì ngu'tè pø a Ndò'nèmbyé Nwùè o nkì mmø nfà'à pø ambo ze ndà'à.'"
- ¹¹ Ngànjè àfìghè wè a tyi'ø mmyà'tè e ndèrè e; pøngèrè tò nkwiirè a Yésû.

Yésû a pì'nè àfà'à e a Galìlyé

(Mrk 1.14-15; Luk 4.14-15)

- ¹² Yésû à lè zu'ù lo pì chyâ a Jònø ngànjè àñjâ àkwìirè nchyø a ndâ ìtsañè, ntyi'ø nfurè ndèrè a Galìlyé.
- ¹³ Ka à lè ghoñè e a Nazarètè; à lè furè ngè mmø nchyø a Kàpenòmè a nìpwùnø atønjø Galìlyé, a pàa àla'à Zebulùnè pobø Naftalì.
- ¹⁴ A lè furè la a nì lwenè ànwùè nì ngànjè ntwuumè Nwùè Isayà à lè shwønjènø lo,

¹⁵ “Àla’à Zebulùnè pobè ɿshyê pànè pì Naftali, pyè ni pèrə pənə a nìpwùnə nkànjè nchyə Jodànè amwuə Galìlyê wè ni à pənə àla’à pànè ni ka pobè pə ghobə pìJew.

¹⁶ Pànè ni pobè lè pənə amwuə ndzùmə, pobè zəənè nkà’à ghu wùunə; pyè pa ni pì lè pənə amwuə àla’à ni legrə nìwìghè à lè pənə ghu la, nkà’à i kyà’à mə a ghobə.”

¹⁷ A ni furè nkwùè ghu, Yésû a pì’nè a ni chwiitè ntwuumè Nwùè lo, “Nì pèjè mìntiñjmè ɿmìghè, mmyà’tè a tìpònè ɿwìghè, ntiinə ànwùè Nifò nìpwuurè a tyi’è a mbô.”

Yésû a fuŋè pìnkootè ɿswuè nìkwàa

¹⁸ Yésû à lè mə ngyiinè a nkànjè nchyə ghu niŋnènə a Galìlyê ndzəənə pìnkootè ɿswuè pìpaa; pobè lè pə Shimùnè wùè ni pì lè mənə nfuŋè ni Pità pobè momaa e Andrù. Pobè lè mə mmà’à àlà’à amwuə nchyə ghu a ni kootè ɿswuè.

¹⁹ Yésû a shwənjè ambo pobè lo, “Nì tò ndzùnjè mè, mbì ghìrè ni tyi’è nkootè pə pèənè.”

²⁰ Pobè lè zùnjè mmyà’tè ɿla’à ɿpobè pa ndzùnjè e.

²¹ Pobè pì pobè lè nya’ā kì yìinè tyi’è lè, a chi ndzəənè ɿpômbiyàjnè pìpaa: Jemè pobè Jònè ni pobè pənə ɿpoonè pì Zebedì. Pobè pì tă ighobə Zebedì lè pə amwuə àkànwu’ə, ntsùnjè ɿla’à ɿpobè. Yésû a fuŋè a ghobə.

²² Pobè zùnjè mmyà’tè a àkànwu’ə ambo tă ighobə ndzùnjè a Yésû.

Yésû a nèrè ɿnwùè, nchwiitè ntwuumè Nwùè, nkì mbarè pìghoonə a Galìlyê (Luk 6.17-19)

²³ Yésû à lè tyi’è mmə nkarè àla’à Galìlyê àtsùmè mmə nèrè ɿnwùè amwuə mìndâ mi àshwatè mi pìJew, nkì mmə nchwiitè ntwuumè ghù ɿshì’nè mbè’ə ànwùè Nifò nìpwuurè. À lè mə mbarè pìghoonə pobè ɿlò’o ɿtsùmè ni pənə aŋjunə pèənè.

²⁴ Ànwùè mbè’ə e a lè tyi’è nsìimè amwuə àla’à Siryà àtsùmè, pànè tyi’è ndòo pìghoonə pìtsùmè ntô ambo ze. À lè parè pànè ni pobè lè pənə ni ighoonə a mbuurè mbuurè, ni pànè ni pobè lè mənə ndzu’ù àndzaŋə àtsùmè, ni pànè ni ɿhyê lè pənə amwuə pobè, ni ngànjè àkìpwùrè pobè pànè ni mbìñjmè ɿzobə lè kwìghènə a pàa mo’o.

²⁵ ɿpùnjè pèənè pìwùnə lè tyi’è ndzùnjè e nfurè a Galìlyê ni mìmbòmpə mi ɿla’à ma nìghumè, ni Yèrusalèmè, ni Judyà farə ɿla’à ni pənə a nìpwùnə nchyə Jodànè ɿtsùmè.

Matyù 5

Ànwùè Nwùè ni Yésû à lè shwənjènə a àtwuè mbarè (Luk 6.20-23)

¹ Nkwùè nî Yësû à lè zëenènè ịpùnjè pèənè pø, à lè tyi'è nko'ò ndèrè a àtwuè mbarè, nnwuunè a ịshyê. ịzùnjè ndzùmè ịpe zùnjè e ntô nnwuunè a nìpwùnè ze.

² A pì'nè a nî tætè a ghobø nshwønjè lo,

³ "Mborè ị chyê ambo pàñè nî pobø fumènè amwuø Àzhwùè, ntiinø ànwùè Nifò nìpwuurè la àzobø.

⁴ Mborè ị chyê ambo pàñè nî mìntiñmè ịmobø mènø nsòmnè, ntiinø Nwùè à ghă porækè mìntiñmè ịmobø.

⁵ Mborè ị chyê ambo pàñè nî pobø pa nshwu'kè mbìñmè ịzobø a ịshyê, ntiinø pobø ghă kwiirè àzwuumè nî Nwùè à kà'nø ambo pobø.

⁶ Mborè ị chyê ambo pàñè pa nî pobø mènø ntà'à ghìrè mìnvwùè nî mî tæmènø a mbyè Nwùè, ntiinø pobø ghă zwurè.

⁷ Mborè ị chyê ambo pàñè nî pobø pa nkoorè mìliñjè mî pèənè, ntiinø Nwùè à ghă kî koorè mìliñjè ịmobø.

⁸ Mborè ị chyê ambo pàñè nî mìntiñmè ịmobø laanènø, ntiinø pobø ghă zëenè a Nwùè.

⁹ Mborè ị chyê ambo pàñè nî pobø pa nfà'à lo àporèporè â pø a tìtìrè pèənè, ntiinø pî ghă fuñjè a ghobø nî ịpoonè pî Nwùè.

¹⁰ Mborè ị chyê ambo pàñè nî pî pa nnyàñjè a ghobø, ntiinø pobø pa ngìrè mìnvwùè nî mî tæmènø, ànwùè Nifò nìpwuurè la àzobø."

¹¹ "Mborè ị chyê ambo pighø mbè'ø pî mè ndzòomè a wighø, nnyàñjè a wighø, nkî mmø nshwønjè mbuurè ịnwùè tìpòñjè ịtsùmè àtwuè pighø tyi'è àfifí mbè'ø mè.

¹² Nî mè nga'à, nkî mè ntèrè ntiinø mìntso'nè mî àfà'à mìno'nø chyê ambo pighø a nìpwuurè. Ntiinø pî lè kî nnyàñjè ngàñjø ntwuumè Nwùè zhyè nî lè pønø a mbyè pighø."

Ngwañjè pobø nkà'à

(Mrk 9.50; Luk 14.34-35)

¹³ "Pighø la ngwañjè mî àtwuè ịshyê zè. La ngwañjè tø pøla mbî nìliñmè e, pî pòñjè ghìrè lè ịla lo mèrø chi ndiñmè? Ka àfà'à e a chyê mbø e ghu, mbòñjè lo pî kwiirè a mèrø pàñè tyi'è mmø nnyèñkè nî mìkwùè.

¹⁴ "Pighø la nka'à amwuø àtwuè ịshyê zè. Mbè'ø mbòmpø àla'à za nî pî korènø àtwuè kòñjè la ị la'a ndèømè e apè.

¹⁵ Ka pî tswu'ø e làamè nkumnè a ịsùmè nìkwù'ø, pî pa ntø la àtwuè aløñjø mbè'ø â kyà'à pàñè pìtsùmè amwuø ndâ.

¹⁶ Nî ndwuumè wè, nî ghìrè nkà'à ịwighø kírè a ịmyè pèənè, pobø zëenè ngìrè mìnvwùè ịzighø yì ịshì'nè mbè'ø tyi'è ghu'tè a Tâ ịwighø a nìpwuurè."

Yēsū a nèrè ànwùè nì mbòomə Nwùè à wa nshwəŋè

17 “Kò nì kwàŋjè a wighè lo ñtô la a nì pyaatè a mbòomə nì à pənə amwuə àŋwà’ñè Müsî kè ànwùè nì a pənə amwuə àŋwà’ñè ngàŋjè ntwuumè Nwùè. Ka ñtô mè la a nì pyaatè mbòomə, ñtô pə a nì lwenè.

18 Nshwəŋè tyi’è nkūŋjè nkuŋjè ambo pighè lo, mbè’è ta’à ànwùè amwuə mbòomə a la’ā mbî apè, tè mbyàa nkwùè nì àtwuè ɿshyê ghobè nìpwuurè ghă myè. Mìnwùè mìtsùmè nì mi pənə amwuə mbòomə wè ghă ghìrè.

19 Ðònè nì ā pə’è tyi’è a miliyi’è nté wè yìtsé kí nèrè ambo pìtse pàñè lo pobè kí ngìrè a lenè, pi ghă fuŋjè e nì ñònè nì à kínè ndwùutè amwuə Ànwùè Nifò nìpwuurè. La ñònè nì ā nùŋjè mìntè mèrə mə, kí mèrèkè pìtse pàñè lo pobè kí nnùŋjè àzobè, pi ghă fuŋjè e nì ñònè ngwùunə amwuə Ànwùè Nifò nìpwuurè apè.”

Ànwùè mbè’è nì zaŋjè a Iŋjè ghobè nìzhwuutè ḥwùè

21 “Nì zu’ù mə lo pi la’ā nshwəŋè ambo ngàŋjè mbyè lo ‘Kò nì zhwuutè ḥwùè, ngə’è ũ pə aŋjunə ñònè nì ā ghìrè a lenè aŋjunə njyê ntsò’tə mìsà’ā.’

22 La ñshwəŋè a wighè lo ñònè nì à wa ndzaŋjè a Iŋjè aŋjunə ndyimə e, à kù’ñè lo pi chyâ ɻsà’ā aŋjunə ze. Ðwùè a zòomè a ndyimə e, a kù’ñè lo pi lòo e ngè a mbyè ngàŋjè nsa’à mìsà’ā. Pi ghă mà’à a ñònè nì à fuŋjènə a ndyimə e nì àpuukè amwuə ɻmū tì myè.

23 Wè tè pèla ntô a nì ñâ nchà’tè Nwùè o a alyi’è mìshwà’ā Nwùè nkŵempè lo wè fàntè ànwùè ambo ndyimə o,

24 wè myà’tè nchà’tè Nwùè o a alyi’è ghu ngè nshwàatè ànwùè ghu za’ā mbòŋjè kwirè tō ñâ nchà’tè Nwùè o za.

25 “Myàanè ɻsà’ā pighè ñònè nì à chyânə ɻsà’ā aŋjunə ghò â pòŋjè lòo o ghè kwuunə amwuə ndâ ɻsà’ā, ntiinə pighè ze tè ghè nkwuunə amwuə yi ā ñâ o ambo ngàŋjè nsa’à mìsà’ā pobè ñâ o ambo ngàŋjè mbyabè nka’à ɻtsajè mbè’è â chyâ o amwuə ɻtsanjè.

26 Nshwəŋè tyi’è nkūŋjè nkuŋjè ambo ghò lo wè tè kwuunə a ɻtsajè gha yi wě chyê amwuə tè pyàa nkwyùè nì wě twuè nkabè nì wè wìimènə e nì zèrə ntsùmè, tè mbyàa aŋjunə ndwùèndzùmè nkabè.”

Ànwùè mbè’è àfànè

27 “Nì lè zu’ù nkwyùè ntsàambyè lo, ‘Kò wè ghìrè àfànè.’

28 La ngwè nshwəŋè a wighè lo, ñònè nì à naŋjènə a mèngyě mbə nì ntonjè aŋjunə wèrə la, à ghìrè mə àfànè pobè ze amwuə ntijmè e.

²⁹ Lenəla, nìlyê ìtsô tsì zighènə tə pəla ngìrè lo wè ghìrè ànwùè tìpòjè wè tso'ò ngwa'à. A pònè ambo ghò a nì pî alaamə mbìnjmè o yètse ntsàarè a nì mà'à mbìnjmè o ntsùmè amwuə àkiiñè ìmū.

³⁰ Mbè'è àpô o yè zighènə a ghìrè lo wè kwuunè amwuə ngìrè ìnwùè tìpòjè wè lè a zérə ngwa'à. A pònè lo wè pî a ta'à àpô o ntsàarè a nì pî mbìnjmè o ntsùmè amwuə àkiiñè ìmū."

Ànwùè mbè'è nìghàbè nìzo'ò

(Mat 19.19; Mrk 11-12; Luk 16.18)

³¹ "Pì lè shwəñè amwuə mbòomə Müsî lo, 'Dònè nì à fuukènə a ngwùè e a ndâ ze, â zœenè lo à ñâ àñwà'nè nìghàbè nìzo'ò ambo ze'

³² La ñshwəñè a wighè lo mbè'è ñywùè a fuukè a ngwùè e a ndâ, ka fuukè e a ye pè ntii ànyorèkè, yi à tsàa e la a atwurè àfànè. Dònè mbyàññè nì à zo'nè e à kí ngìrè la ànwùè àfànè pobə ze."

Ànwùè mbè'è nìtsàambyè

³³ "Nì lè zu'ù mè lo pì lè shwəñè nkwùè ntsàambyè lo, 'Kò nì kí ntsàambyè mìntsàambyè, la wè pəla mbyè ntsàambyè ambo Ndò'nèmbyè lo wè ghìrè ànwùè, wè ghìrè ànwùè ghu.'

³⁴ La ñkùmè mmə nshwəñè a wighè lo kò nì pyè ntsàambyè ntiinə nì tə tsàambyè ajuñə nìpwuurè yi la alyi'ə nì aləñə nìfò Nwùè a pənə.

³⁵ Kè ajuñə ìshyè ntiinə la alyi'ə nì Nwùè à wa ntəetè mìkwùè ìme ajuñə. Kè ajuñə Yèrusalèmè ntiinə a pàa àla'à ifò ngwùunə.

³⁶ Kò wè pyè ntsàambyè ajuñə àtluwè o, ntiinə mbè'è ka wè tsùñjè o ìnyùñjè fuə mo'o kè a yì shyə ajuñə.

³⁷ Nì ghìrè 'ee' iwighe â pè 'ee,' kè 'nganjè' iwighe â pè 'nganjè'; ànwùè yè nyaanə nì nì kwì'nènə nshwəñè a furè la ambo ngànjè àfìghè."

Ànwùè mbè'è nkùmè a tìpòjè

³⁸ "Nì lè zu'ù mè tsa'nə pì lè shwəñènə lo, 'Kwùè nìlyê nì nìlyê, nkì nkùmè nìsonjè nì nìsonjè.'

³⁹ La ñshwəñè a wighè lo, kò nì kwùè a tìpòjè àtluwè tìpòjè. Ðwùè à tə pəla ndùbè nìghè'è ìtsô tsì zighènə, wè pèñjè a chyè ñjâ ambo ze.

⁴⁰ Ðwùè à tə lòo o a ndâ ìsà'a mmə ntà'à a nì kwìirè atsə'ə o yè mà'nə, wè ñâ e nì atsə'ə ifē o.

⁴¹ Ðwùè a nyiimè lo wè kwìirè e ndèrè a ta'à ntàamè, wè pyiimè ntyi'è ndèrè ntàamè ipaa.

⁴² Ðwùè a loonè àzwuumè ambo ghò, wè ñâ; kò wè kí ntwuunə a nì tso'kè a ñwùè nì àzwuumè."

Kònè a ngànjè kipaanə o

43 “Nì la'a ndzu'ù tsa'nè pì lè shwəñènè lo, ‘Kòñè a ndyimè o, mbàanè a ngàñè mbwùunè o.’

44 La ngwè nshwəñè a wighè lo nì mè nkòñè ngàñè mbwùunè izzighè, mmè nchà'tè a Nwùè àtwuè pàñè nì pobè pa nnyàñè a wighè.

45 Nì ndwuumè wè, nì tyi'è nfà'à tsa'a ippoñè pì tă iwighe nì à pènè a nìpwuure, ntiinè à wa ngirè nwyumè a tâ àtwuè pàñè pì tipòñè pobè pishì'nè, mmè ngirè mbèñè i lô ajuñè pàñè nì mìnwyùè imobè laanènè pobè pyè nì ka mìnwyùè imobè laanè e.

46 Nì tè pèla mmè nkòñè pè ndà'à pàñè nì pobè pa nkòñè a wighè, Nwùè a tyi'è ntso'ò àfà'à àzighè ntii àkè? Mbaa pè pìnkwiirè pìtaghè, ka pobè mè ngirè a ghobè lè a lenè?

47 Nì tè mbèla mmè nchà'tè pè ndà'à pìmomaa ipighè, ànwùè ishi'nè nì nì tyi'nè ngirè ntsàarè a pìtse pèñènè a pè la àkè? Yi tyi'è pìtpyimè a Nwùè pa nkì ngirè àzobè la a lenè?

48 Nì ghîrè mìnwyùè imighè mèrè tèøemè ishi'nè tsa'nè mi tă iwighe a nìpwuure kînè ntøemè ishi'nè la.”

Matyù 6

Ànwùè mbè'ø nìñâ ambo pìpuñè

1 “Nì zhì'tè a wighè! Kò nì kì ngirè ishi'nè iwighe a mbyè pèñènè lo mbè'ø pì tè ndzøenè a wighè. Ntiinè nì tè mè ngirè a lenè nì kwiirè a wighè mìntso'nè mi àfà'à ambo Tâ iwighe a nìpwuure apè.

2 “Lenèla nì tè ñâ àzwuumè ambo ngàñè àfumè, kò nì kì ntonè ntàññè, tsa'a ngàñè àpègrè za ngirè amwuë mìndâ mi àshwatè mi pìJew ghobè ilàñè ndwuumè mbè'ø pì ghu'tè a ghobè. La ngwè nshwəñè ambo pìghè lo pobè kwiirè mè mìntso'nè mi àfà'à imobè mìtsùmè.

3 La nì ñâ àzwuumè ambo ñwùè, kò nì ghîrè lo àpô àzighè yè kùàbè a zhyê àzwuumè zhyè nì àpô àzighè yè zighènè a ghîrènè,

4 njiilo kò ñwùè a zhyê e àzwuumè nì nì ñânè. Lenèla Tâ iwighe nì à wa ndzøenè àzwuumè àtsùmè nì nì wa ngirè amwuë ndzùmè la, ã ñâ mìntso'nè mi àfà'à imighè.

Ànwùè mbè'ø àchà'tè Nwùè (Luk 11.2-4)

5 “Nì mè nchà'tè a Nwùè, kò nì pè tsa'a ngàñè àpègrè nì pobè pa nkòñè a ni chà'tè a Nwùè a sàñè amwuë ilàñè ndwuumè ghobè mìndâ mi àshwatè mi pìJew lo pàñè mè ndzøenè a ghobè. Nshwəñè tyi'è nkùñè nkuñè ambo pìghè lo, pobè kwiirè mè mìntyaññè imobè.

6 La nì mè nchà'tè a Nwùè, nì kwuunè amwuë ntañè, ngwù'nè ntswùè ndâ, ntyi'è nchà'tè a Nwùè ambo Tâ iwighe. Lenèla Tâ iwighe nì à wa ndzøenè

àzwuumè àtsùmè ni nì wa ngìrè amwuə ndzùmè la ă ñâ mìntso'nè mi àfà'à ìmighè.

7 “Nì mè nchà'tè a Nwùè, kò nì shwəñè ìshwəñè a pyəñe pyəñe tsa'nè pìtìpyiimè a Nwùè pa ngìrè la, ntiinè pobè kwàñènè lo pìnwùè ìpobè ghă zu'ù a ghobè a ni zùñè a ndzùmè ìshwəñè ìpobè pìsàa.

8 Kò nì pø tsa'a pobè, ntiinè Tă ìwighè à tè mè nzhyê a ngotè ànwùè ni nì tà'nè za'à pòñè mè pyiitè e.

9 Nì tyi'è mmè nchà'tè a Nwùè la lo: ‘Tă ìwè a nìpwuurè, ghìrè pøø tè ngu'tè nìlinè ìtsô.

10 Ànwùè Nifò o â tò. Ghìrè pàñè pì àtwuè ìshyê zu'nè ntë o tsa'a pàñè pì nìpwuurè.

11 Dâ mìzighè myè ni mi kù'nènè ambo pøø sìnè wè.

12 Ndèenè ìfàntè ìnwùè ìpøø, tsa'nè pøø kìnè mmè ndèenè pyè ni pàñè pa nfàntè ambo pøø la.

13 Kò wè pyiimè o pøø kwighè nkirè Satàanè, nchwarè a wøø ajuñè ìnwùè tìpònjè.’

14 “Nì tè pøla mmè ndèenè ìfàntè ìnwùè pàñè, yi Tă ìwighè a nìpwuurè ă ki lèenè tìpighè.

15 La nì tè pøla ka mè lèenè a wighè ìfàntè ìnwùè pàñè, yi ka Tă ìwighè pøø ki lèenè e tìpighè.

Nìnwunè tì zighè amwuə àchà'tè Nwùè

16 “Nì mè nnwuunè a wighè tì zighè amwuə àchà'tè Nwùè, kò nì ki nsòmnè tsa'a ngànè àpègrè, ntiinè pobè pa nkyatè mìsighè ìmobè mbè'ø pàñè mè ndzæenè lo pobè nwuunè tì zighè amwuə àchà'tè Nwùè. Nshwəñè a wighè tyi'è ni nkuñè lo pobè kwíirè mè mìntso'nè mi àfà'à ìmobè mìtsùmè.

17 La nì mè nnwuunè tì zighè amwuə àchà'tè Nwùè, nì sùu mìsighè ìmighè, nshàbè ìtwuè tìpighè.

18 Mbè'ø ñònè ìtse a kañè zhyê lo nì nwuunè tì zighè amwuə àchà'tè Nwùè, ndàñè e Tă ìwighè ni à zhyénè ànwùè za ni nì wè ngìrè amwuə ndzùmè la. Tă ìwighè ni à wa ndzæenè ànwùè yè lèemènè àtsùmè la, à pì tso'ò àfà'à àzighè.

Nkabè a nìpwuurè (Luk 12.33-34)

19 “Kò nì ki ndò'nè nkabè izighè a àtwuè ìshyê ghè, ni a pøø alyi'ø ni mbè'ø ìsè'ø zìghè kè àwùrèkaamè a tsèñè, kè pìzèerè zèerè a zèrè.

20 Nì lò'nè nkabè izighè pøø a nìpwuurè, ni à pøø alyi'ø ni mbè'ø ìsè'ø zìghè e apè, àwùrèkaamè a tsèñè e apè, pìzèerè ki ndzèerè e apè.

21 Ntiinè alyi'ø ni nkabè o i pøø ghu, la alyi'ø ni ntìñmè o i kìnè mbø ghu.

Ìmyê tsa'a nkà' à ambo mbìñmè
(Luk 11.34-36)

22 “Nìlyê ìtsô la nkà' à ambo mbìñmè. Njiilo nìlyê ìtsô tè pè ìshì'nè, yi mbìñmè o ntsùmè Ì lwenè ni nkà' à.

23 La nìlyê ìtsô tè ka pè e ìshì'nè yi mbìñmè o ntsùmè Ì pè ni ndzùmè. Njiilo nkà' à ni Ì pènè amwuə ghò tè pè ndzùmè, yi la ndzùmè ni Ì fèrènè ka mìzùnè.

Nwùè pobè ìpwuumè
(Luk 16.13, 12.22-31)

24 “Mbè' è ñònè ìtse a la'a nfà' à e ambo pìmasàa pípaa apè. Ntiinè à pàanè a ta' à kònè a wùè, kè à fà' à ambo ta' à ni ntìñmè e ìtsùmè tyi' è ghè làñè e làñènè ambo wùè. Mbè' è wè fà' à o ambo Nwùè pobè nkabè apè.

25 “Amwuə ndwuumè wanè, ngwè nshwèñè ambo píghè lo kò ni kí nkàñjè mìnñwùè mbè' è nìchyèmbyè ìwighè lo nñ zìghè la àkè, kè nnô la àkè, kè mbè' è mbìñmè ìzìghè lo nñ wî la àkè. Ka nìchyèmbyè ìwighè a tsàarè e mìzìghè, kè ka mbìñmè ìzìghè kí ntsàarè e ìtsè' è?

26 Nì nañè pìmisiñè ni pi pa ntàarè a àtìghè. Pobè pa ka pyè a ghobè àzwuumè, ka kí mmè fù'ù a ghobè ìpwuumè nùñè amwuə ìzuñè. La Tă ìwighè ni à pènè a nìpwuurè a mè ndzê a ghobè. Ka ndùnè ìwighè Ì tsê e ntsàarè a ghobè?

27 A ìwé amwuə píghè ni mbè' è a kwì' nè a mètùmè nkùñè ajuñè nìchyèmbyè e ntiinè à wa nkàñjè mìnñwùè?

28 “Nì wè nkàñjè mìnñwùè mbè' è ìtsè' è lè ntii àkè? Nì nañè tsa'nè pìtòñtòñè pa nko'ò amwuə mìpa'a. Pobè pa ka fà' à a ghobè, ka kí mè tsùñè a ghobè ìtsè' è.

29 La nìshwèñè a wíghè lo mbaa pè ifò Solomònè ni à lè pènè ni nkabè, ka à lè wî e atsè' è átse ni a lè pòñènè mbè tsa'a ìpobè pè.

30 Nwùè à tè mmè nnañè pìtòñtòñè ni pèrè pènè sìñè nkí pè a ngwù' è mbî a ghobè, a tyi' è ka tsùñè wî e ìtsè' è pìshì'nè ajuñè píghè? Àpyiimè ntìñmè àzìghè a kî!

31 “Nì ndwuumè wè, kò ni kí nkàñjè a wíghè ntyi' è mbyiitè lo, ‘Pèe zìghè àkè, kè nô àkè, kè mè wî lè àkè?’

32 Ntiinè pìtìpyiimè a Nwùè pa ntà' à la ìpwuumè pèrè pè. La Tă ìwighè a nìpwuurè à zhyè mè lo ni wè ntà' à ìpwuumè pèrè pè tyi' è ìtsùmè.

33 La ni pyè mè ntà' à pè ànwùè Nifò Nwùè pobè ànwùè yè tèemènè, à pòñè tyi' è mmè ñjâ ìpwuumè pèrè pè ìtsùmè ambo píghè.

34 Lenèla, kò ni kí nkàñjè mìnñwùè mbè' è ngwù' è ntiinè ngwù' è à ghă pè ni ìme mìnñwùè. Ngè' è sìñè wè Ì kù'nè sìñè.

Matyù 7

Ntso'tè pànè pítse
(Luk 6.37-38, 6.41-42)

- 1 “Kò wè kí ntso'tè o pànè pítse, njiilo Nwùè à kí ntso'tè e a ghò apè.
- 2 Ntiiné, Nwùè à ghă tso'tè o la tsa'né wè kíné mmé ntso'tè a pítse pèonè. Ndwuumé ni wè méné nfà'á ambo pítse pèonè la ndwuumé ni pí kí fà'á ambo ghò.
- 3 A ghîrè àké wè zéené àkìghî ni a péné a nîlyé ndyimé o, la ka pè zéené o ntoomé ni t péné a nîlyé ghò?
- 4 Kè mbè'á wè lànjè lè ila nshwəñé ambo ndyimé o lo, ‘Tô nfuukè àkìghî zé a nîlyé ghò,’ la ni ntoomé ntwaané e a nîlyé ghò.
- 5 Ghò ngànjé àpègrè! Pyè nfuukè ntoomé za ni t péné a nîlyé ghò za'á mbònè zéené àkìghî ni a péné a nîlyé ndyimé o fuukè.
- 6 “Kò ní kí ñjâ ɿpwuumé ni péré laanéné ambo mìngwighé, yi méré péré lïwompè a wighé. Kò ni kí ñjâ ɿpwuumé pi tsénténé ambo pèkuñé, yi péré nyènkè tsu'ù amwuø nîlèbè.
- 7 “Ní pyiitè, pí ñâ ambo pighé; ntà'á, ní zéené; ntsòotè, pí wù'è ñjâ ambo pighé.
- 8 Ntiiné ñwùè ntsùmè ni à pyiiténé, á kwíirè; ñwùè ntsùmè ni à tà'né, á zéené; ñwùè ntsùmè ni à tsòoténé, pí wù'è ñjâ ambo ze.
- 9 Kè ñwùè iwighe itse à wè ghu ni mbè'á mooné e a pyiitè e ni àpaané a tyi'è ñjâ pè nighooré ambo ze;
- 10 kè a pyiitè ɻswuø a ñâ pè ɻnyooré ambo ze?
- 11 Pighé ngànjé ngîrè ɻnwùè ɿpòñé tè nzhyé a ni ñâ ɿpwuumé pìshì'nè ambo ɿpooné ɿpighé, Tä iwighe a ɿpwuuré à tyi'è ka ñâ e ɿpwuumé pìshì'nè ambo pànè ni pi pyiiténé e ntii àké?
- 12 “Mé ngîrè ɻnwùè pa pyè ni wè kònéné lo pi ghîrè ajuñé ghò la ajuñé pítse pèonè. Mbè'né lè ànwùè ni mbòomé Mûsî pobé àshwəññé ngànjé ntwuumé Nwùè lè méné nshwəñé la.

Ntswùè ndâ ghù kí
(Luk 13.24)

- 13 “Ní lànjè amwuø ntswùè ndâ ghù kí wa nkwuuné ntiiné ntswùè ndâ ghù wùuné wa ni i nya'kènè, àlànjè a tèémè la, i lèrè la a amwuø àkìnnè ɻmú. Pànè pìno'né pa ndzùñé àlànjè zèrè zé ngyiiné ajuñé.
- 14 La ntswùè ndâ wa ni i wa ndérè amwuø nìchyêmbyé la i kí, àlànjè a kí ntìññé ka mìzùñé; a pè kí zéené e tyi'è pànè pìkí zéené a zèrè.

Àtighe ni mintàamé ɻme
(Luk 6.43-44)

15 “Nì zhì’tè a wighé nì ngànjé ntwuumè Nwùè pí pìchwìrè nì za ntô ambo pighé amwuə ngòbè mbyê ndzirè, la mbé pefuunə pìtsâñə amwuə ìmwuə.

16 Nì ghă zhyé a ghobé ajuñə mìntàamə ìmobé. Mbè’è àtìghé pìkikobé a la’á ndzumè e nipyé apè, kè itsaamə i la’á ndzumè e a pyâ apè?

17 Àtìghé yè ìshì’nè a zumè pè mìntàamə mìshì’nè, àtìghé tìpònè a kí mmé ndzumè mìntàamə mi tìpònè.

18 Mbè’è àtìghé yè ìshì’nè a la’á ndzumè e mìntàamə mi tìpònè apè. Àtìghé tìpònè a kí nda’á ndzumè e mìntàamə mìshì’nè apè.

19 Pí pa ngwàrè àtìghé za àtsùmè nì a za ka zumè e mìntàamə mìshì’nè la mmà’á amwuə ìmú.

20 Lenèla, nì ghă tyi’è zhyé a ghobé la ajuñə mìntàamə ìmobé.

Pànè nì pobé pa nfiké mbìñmè ìzobé

(Luk 13.25-27)

21 “Ka a pè e ñwùè wa ntsùmè nì à wa nfuñè mè nì ‘Ndò’nèmbyé, Ndò’nèmbyé’ la nì à ghă kwuunè amwuə ànwùè Nifò nìpwuurè. À ghă kwuunè e tyi’è pànè pa nì pobé pa ngirè ànwùè nì Tă iwéə a nìpwuurè à tà’ñə la.

22 A ghă pè ngyé ntso’tè mìsà’á la, pànè pìno’ñè tyi’è ntô nshwəñè ambo mìñjè lo, ‘Ndò’nèmbyé, Ndò’nèmbyé! Pèè lè mè nchwiitè ntwuumè ghù ìshì’nè nì nìlinè ìtsô, mmé nfuukè ìzhyé nì nìlinè ìtsô, nkì mmé ngirè mìnwùè mi yerènè yerènè mìno’ñè nì nìlinè ìtsô.’

23 Ñtyi’è nshwəñè ambo pobé lo, ‘Ka ndè zhyé mè a wighé. Nì lòo a wighé a nìpwùnè mìñjè, ngànjé ngirè ìnwùè tìpònè!

Pìmboomè mìndâ pìpaa

(Luk 6.47-49)

24 “Njiilo ñwùè wa ntsùmè nì à zu’ñè ìshwəññè ìpâ nkì mmé nfà’á nì pérə la, à chyé la tsa’á ngànjé àzhì’tè nì à poomènè ndâ e àtwwù àlärèkè nìghòorè.

25 Mbèñjè i tè ndô, minchyé zha’á, fèrè a tò ntumè ndâ za, i kunè e apè ntiiñè à lè poomènè a zèrè ajuñə àlärèkè nìghòorè.

26 “La ñwùè wa ntsùmè nì à zu’ñè ìshwəññè ìpâ pè ka mè fà’á nì pérə à chyé la tsa’á àpuukè ñònè wa nì à lè poomènè ndâ e àtwwù waakè.

27 Nkwùè nì mbèñjè i lônè minchyé zha’á, fèrè a mè ndàñjè ntinè ndâ ghu, i kunè a ìshyé tsa’á nìghòorè tsì wùunè.”

Ìtiññè Yésû

28 Nkwùè nì Yésû à lè myàanènè ìnwùè pérə pè, àpùñjè pèønè za àtsùmè a lè yerè ndwuumè nì à lè mènè nnèrè ànwùè Nwùè,

29 ntiiñè à lè mè nnèrè a ghobé la tsa’á ñònè nì à pènè nì ìtiññè ka pè e tsa’ñè pìnèrè mbòomè lè mènè nnèrè pànè la.

Matyù 8

Yēsū a parè a ngànjè àkìkwìnè

(Mrk 1.40-45; Luk 5.12-16)

- 1** Nkwùè nì Yēsū à lè furènè a àtwuè mbarè gha nshwu'è, ḥpùnjè pèənè pìno'nè lè zùnjè e.
- 2** Lenèla ngànjè àkìkwìnè ḥtse a tô ntsirè e, nkwi'tè a mbyè ze nshwənjè lo, "Ndò'nèmbyê, wè tè mbəla nkònjè, wè ghîrè mbìnjmè mè ì laanè."
- 3** Yēsū à lè shwùumè àpô e mbètè e nshwənjè ambo ze lo, "Nkònjè, mbìnjmè o ì laanè." Àkìkwìnè za a lè zùnjè mmyè, mbìnjmè e ì laanè.
- 4** Yēsū à lè tyi'è nshwənjè ambo ze lo, "Zəənè lo wè ghè kò wè shwənjè ànwùè àtse ambo 𝜂wùè, la ghè nèrè mbìnjmè o ambo ngànjè mà'a Nwùè nkì 𝜂njâ àzwuumè nì Müsî à lè shwənjènè la, mbè'è kì nèrè ambo pànè lo mbìnjmè o ì laanè."

Yēsū a parè a ngànjè àfà'à àtwuè pìsoyì

(Luk 7.1-10)

- 5** Nkwùè nì Yēsū à lè tònè nkwuunè a Kàpenòmè, àtwuè pìsoyì nkîrè a lè tô ntsirè e, mbu'ù mbô ambo ze lo â yèmpè e.
- 6** Nshwənjè lo, "Nìghòonè à wè nnyànjè a ngànjè àfà'à mè, a nwùunè a ndâ amwuə ngə'è nì ì tsàarènè mbô."
- 7** Yēsū a tyi'è nshwənjè ambo ze lo, "Mbì tô parè e."
- 8** Àtwuè pìsoyì za a shwənjè lo, "Ndò'nèmbyê, ka nkù'nè mè lo mbè'è wè tô nkwuunè a ndâ mìnjè, la kì shwənjè o tyi'è a ta'à àshwənjènè ngànjè àfà'à mè wè â tìñjnè.
- 9** Mbè'ne mbənè 𝜂wùè nkì mbè nì pànè nì pì pənè àtwuè mìnjè mmə nsa'à mè, nkì mbè nì ìtìñjnè àtwuè pìsoyì nì ngwa nsa'à la. Mmə nshwənjè ambo ghùtse lo, 'Lèrè!' a lèrè; nkì nshwənjè ambo ghùtse lo, 'Tô' a kì ntô. Ntô nkì nshwənjè ambo ngànjè àfà'à mè lo, 'Ghîrè lè!' a ghîrè."
- 10** Nkwùè nì Yēsū à lè zu'nè ànwùè nì à lè shwənjènè, à lè yerè ntyi'è nshwənjè ambo pànè pa nì pì lè zùnjènè e la lo, "Nshwənjè ambo pìghè tyi'è nkùnjè nkuñjè lo tyi'è amwuə àla'à Israel mbirè mè a 𝜂wùè nì zè mbuurè àpyiimè ntìñjmè tì zəenè.
- 11** Nshwənjè ambo pìghè lo pànè pìno'nè ghă furè a sa'à nwùumè pobè ngwènè nwùumè tô nwuunè àtwuè tepèrè pobè pì Abràhamè pobè Isàkè nì Yàkobè amwuə nìgha'à ànwùè Nifò nìpwuurrè.
- 12** La pì tyi'è wa'à pànè nì pobè pyènè mbè amwuə ànwùè Nifò Nwùè amwuə ndzùmè àpyiinè, a alyi'è nì pobè tyi'è kwurè misonjè imobè ghu."

¹³ Yēsū a tyi'è nshwən̄è ambo àtwuè p̄isoyì za lo, “Lèrè o a ndâ ghò. Ànwùè za ni wè nùn̄èn̄e nt̄ijm̄è o aŋun̄e la a pi gh̄irè a ngàŋ̄è àfà'à o wa.” Lenəla ngàŋ̄è àfà'à e wa à lè zùn̄è nt̄ijn̄è tyi'è nk̄wùè ghu.

Yēsū a parè pàn̄e p̄ino'n̄e

(Mrk 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Nkwùè ni Yēsū à lè gh̄en̄e nk̄wuun̄e a ndâ Pità, à lè zəen̄e a ngùm̄e Pità a nwùun̄e mm̄e ngòon̄e fibà.

¹⁵ Yēsū à lè p̄et̄e àpô e, fibà wa a zùn̄è mmyà't̄e e a tyi'è ndòo a ɻshȳe ntsùn̄è m̄izigh̄e nj̄â ambo ze.

¹⁶ A lè p̄e a nk̄w̄e, pi lòo pàn̄e p̄ino'n̄e ni pob̄e lè p̄en̄e ni ɻshȳe nt̄o ambo Yēsū. Yēsū a shwən̄è tyi'è a ta'à àshwən̄e nk̄ant̄e ɻshȳe pa, nk̄i mbar̄e a nj̄wùè ntsùm̄e ni à lè mən̄e ngòon̄e.

¹⁷ À lè gh̄irè ànwùè zèr̄e z̄e la a ni l̄wen̄e ànwùè ni ngàŋ̄è ntwuum̄e Nwùè lsayà à lè shwən̄e lo, “A lè parè ɻl̄o nk̄i mbar̄e ɻghoon̄e ɻp̄eən̄e.”

Nizùn̄è a Yēsū

(Luk 9.57-62)

¹⁸ Tsa'ne Yēsū à lè zəen̄e àpùn̄è p̄eən̄e a kamn̄e e la, à lè shwən̄è ambo ɻzùn̄è ndzùm̄e ɻpe lo pob̄e twuum̄e atən̄e za ndèr̄e a ghob̄e amwuə zhȳe ndzìn̄e.

¹⁹ ɻn̄er̄e mbòom̄e ghùtse à lè tō nshwən̄è ambo ze lo, “ɻn̄er̄e ɻnwùè, mbi zùn̄è o a alyi'è àtsùm̄e za ni wè mən̄e ndèr̄e la.”

²⁰ Yēsū a kwùè ambo ze lo, “P̄entsob̄e chȳe ni m̄imbwù'è ɻmob̄e, p̄imisiŋ̄e p̄e ni m̄inkàan̄e ɻmob̄e, la ka Moon̄e Dwùè a p̄e e ni alyi'è ni mb̄e'è a nùn̄è àtwuè e ghu nzhwùut̄e.”

²¹ Àzùn̄è ndzùm̄e e za yètse a shwən̄è ambo ze lo, “Ndò'nèmbȳe, tyi'è ñḡe nt̄wən̄è a tă ɻwəə za'à.”

²² La Yēsū à lè kwùè e lo, “Tō ndzùn̄è m̄e mmyà't̄e p̄eən̄e ni pi p̄en̄e tsa'a ɻkuw̄e p̄eən̄e pob̄e twən̄e ɻkuw̄e ɻp̄ob̄e.”

Yēsū a porək̄e àgh̄e't̄e

(Mrk 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ ɻzùn̄è ndzùm̄e Yēsū lè zùn̄è e pob̄e pi pob̄e kwuun̄e amwuə àkànwu'è a ni twuum̄e ndèr̄e amwuə zhȳe ndzìn̄e.

²⁴ Nk̄i wùut̄e àgh̄e't̄e t̄iŋ̄n̄e a tō, nch̄ȳe tyi'è mm̄e mb̄egr̄e nzha'à nk̄wuun̄e amwuə àkànwu'è za t̄e a tyi'è mm̄e nt̄a'à w̄en̄e amwuə nch̄ȳe. La Yēsū a p̄e ndȳe e.

²⁵ Pob̄e lè gh̄e nzhȳomn̄e e nshwən̄è ambo ze lo, “Chwar̄e wəə, Ndò'nèmbȳe! P̄eə p̄e ntyi'è a ntswùè n̄wīgh̄e.”

²⁶ Yēsū à lè kwùè ambo pobə lo, “Àpyiimè ntijmè àzighə a kī! A ghîrè àkə àkwàrè a pə amwuə pîghə tyi’è lè?” Lenəla, à lè lòo a ɿshyê nsa’à àghè’tè za pobə nchyə ghù pègrènə wa lo pèrē təəmè, pèrə zùŋè mborè, ɿlyi’è zhwenmè.

²⁷ Pànè p̄itsùmè lè yerè, ntyi’è nshwənjè lo, “Lě zèrə mbuurè ɳwùè? Mbaa pə àghè’tè pobə nchyə ghù pègrènə mmə ndzu’nè e!”

Yēsū a parə pànè p̄ipaa ni pobə lè pənə ni ɿshyê
(Mrk 5.1-20; Luk 8.28-34)

²⁸ Nkwùè ni Yēsū à lè twuumènə a atənjə za mbə a ndzìnə, à lè kwuunə amwuə àla’à Gadara, mbyàŋnə ɿtse ɿpaa ni lè pənə ni ɿshyê a n̄pùmè pobə lè furè àtwuè mìshyè ntô ntsirè e. Pànè pèrə pə lè fèrè tə mbè’ə ka ɳwùè a lopè e a ni làŋjə amwuə àlàngjə ghu.

²⁹ Tsa’nə pobə lè zəənènə a Yēsū, pobə lè zùŋè nkyiinè nshwənjè lo, “Pèənè chyê ni àkə Moonè Nwùè? Wè tō lə a ni chyâ ngə’è aŋjunə pəə t̄ighu ngotə nkwyè ɿ kù’ù?”

³⁰ Àpùŋjə pèkuŋjə a lè pə a n̄pwùnə alyi’è ghu mmə ndzighè.

³¹ ɿshyê pa pu’ù mbô ambo Yēsū lo, “Wè pə fuukè a wəə, wè tsàa a wəə pəə ghè nkwyunə amwuə pèkuŋjə pyè.”

³² Yēsū a shwənjè ambo pobə lo, “Nì lèrè!” Lenəla, pobə furè ngə nkwyunə amwuə pèkuŋjə pa p̄itsùmè. Pèkuŋjə p̄ighu tyi’è nkwyinè nshwu’è a mb̄iŋmè mbarè nkunə amwuə nchyə ghu n̄iŋnènə mm̄inè amwuə.

³³ Pànè pa ni pobə lè pənə mbyabè pèkuŋjə pa lè furè nk̄irè ndèrè amwuə mbòmpə àla’à ngwùunə ntyi’è nshwənjè ànwùè àtsùmè, farə ànwùè ni a lè furènə aŋjunə mbyàŋnə za ɿpaa la.

³⁴ Pànè p̄itsùmè lè furè a mbòmpə àla’à gha ntô a ni tsirè a Yēsū. Nkwùè ni pobə lè zəənènə e, pobə lè pu’ù mbô ambo ze lo â myà’tè a pàa àla’à ɿghobə ndèrè e a ndyé sàa.

Matyù 9

Yēsū a parə a ɿònè ni ta’à pàa mb̄iŋmè e à kwîghènə
(Mrk 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Yēsū à lè kwuunə amwuə àkànwu’ə ntwuumè ndèrè a àla’à pobə,

² p̄i ləŋjə a ɿònè ni ta’à pàa mb̄iŋmè e à lè kwîghènə aŋjunə àpà’à ntô ambo ze. Nkwùè ni Yēsū à lè zəənènə àpyiimè ntijmè àzobə, à lè shwənjè ambo ɿònè ni ta’à pàa mb̄iŋmè e à lè kwîghènə la lo, “Wiimè ntijmè o mbă moonè mè; p̄i lèənə mè ɿnwùè t̄ipòŋjə ɿpô.”

³ P̄inèrè mbòomə p̄itse lè zu’ù, ntyi’è nshwənjè pobə ni pobə lo, “Dònè wè à wè ndzòomè a Nwùè!”

⁴ La Yēsū à lè zhyê t̄kwànjè t̄pobə ntyi'è nshwənjè lo, "Nì tyi'è mbə ni àkwànjè t̄pònjè amwuə m̄ntiñmè t̄mīghé lè mbè'è àkè?

⁵ À zànjè zèrə a ni shwənjè, 'Pì lèənè mə t̄fàntè ñnwùè t̄pô' kè n̄shwənjè lo, 'lòo a t̄shyê ngyiñè'?

⁶ La mb̄i n̄rè a wighé lo Moonè Ðwùè à wa ni t̄t̄ñjè àtwuè t̄shyê ghé a ni lèənè a t̄pònjè." A tyi'è nshwənjè ambo ñònè ni ta'à pàa mb̄ñjmè e à lè kwighènè la lo, lòo a t̄shyê mb̄i'ì àpà'à o ndèrè o a ñmwuə alyi'è ghò.

⁷ Lenəla, à lè lòo a t̄shyê ndèrè e a ñmwuə alyi'è ze.

⁸ Nkwùè ni àpùnjè pànè za a lè zəənènè a lenə, pobə lè pô, ntyi'è mmə ngyetè a Nwùè ntiinè à ñâne mbuurè t̄t̄ñjè ze ambo pèənè.

Yēsū a fuñè a Matyù

(Mrk 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Yēsū à lè myà'tè alyi'è za mmə ndànjè ndzəənè a ta'à t̄nkwiirè p̄tagħè ni n̄linè t̄tse lè pənə Matyù, a nwuunè amwuə ndâ t̄nkwiirè p̄tagħè. À lè shwənjè ambo ze lo, "Tô ndzùnjè mè." Matyù à lè lòo a t̄shyê ndzùnjè e.

¹⁰ Tsa'nə Yēsū à lè ghènə mmə ndzighé a ndâ Matyù, p̄inkwiirè p̄tagħè p̄ino'nə ni ngànjè ngîrè ñnwùè t̄pònjè lè tô nnwuunè pobə p̄i Yēsū ni izùnjè ndzùmè t̄pe ajuñə teperè.

¹¹ Nkwùè ni p̄iFarisî p̄itse lè zəənènè a lenə, pobə lè tyi'è mbyiitè izùnjè ndzùmè t̄pe lo, "A ghîrè àkè ñèrè ñnwùè t̄wighé a zighé pobə p̄inkwiirè p̄tagħè ni ngànjè ngîrè ñnwùè t̄pònjè?"

¹² La Yēsū a zu'ù, nshwənjè ambo pobə lo, "Pànè ni ka p̄i mə ngòonè a ghobə ka pobə t̄a'à a ghobə a ñònè ni à wa mbarè pèənè, la à t̄a'à e p̄igħoonə.

¹³ La ni ghè nt̄a' àsūmè àshwənjè Nwùè ni a za nshwənjè lo, 'Ngwa nt̄a' p̄e pànè ni pobə pa nkoorè m̄liñjè, ka p̄e e p̄e t̄pwuumè a ni mà' à Nwùè.' Ntiinè ka ndè tô mè p̄e a ni fuñè pànè ni m̄nwùè t̄mobə təəmènè, ndè tô p̄e mbè'ə ngànjè ngîrè ñnwùè t̄pònjè."

Àpyiitè mbè'ə n̄nwuunè t̄i zighé amwuə àchà'tè Nwùè

(Mrk 12.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ Izùnjè ndzùmè Jònə lè tô mbyiitè ambo Yēsū lo, "À ghîrè àkè p̄e p̄i p̄iFarisî p̄e ndzwuè t̄i zighé, la ka izùnjè t̄pô p̄e ndzwuè a ghobə t̄i zighé?"

¹⁵ Yēsū a tyi'è nk̄wùè ambo pobə lo, "Mbè'ə pànè ni p̄i wuunènè ghobə a alyi'è n̄zo'ò p̄e ni àsòmnè nk̄wùè ni ndwuumè ngîññè a p̄enə pobə p̄i pobə? Ngañə! La nk̄wùè i zə nt̄o ni p̄i kwîirè a ndwuumè ngîññè wa ambo pobə, pobə tyi'è ndzwuè t̄i zighé.

¹⁶ "Ka ñwùè â lòo e a àpàa atsə'ə yè shwuè nnàanè n̄fèñjè ni atsə'ə ajuñə atsə'ə yè lwùnè; à tə ngîrè a lenə yi àpàa atsə'ə yè shwuè za ă sùñjè atsə'ə yè lwùnè za siitè kwî'nè n̄fèñjè tsa.

¹⁷ Ka pì lòo e mìlù'ù mi shwuè nchyâ amwuə ka'rə ghù ndwùnè. Pi tə chyâ yi ka'rə wa ă saanè, mìlù'ù ma kwìnè, pi kî mbî a ka'rə. La pi chyâ mìlù'ù mi shwuè pə amwuə ka'rə ghù shwuè mbè'ə mìlù'ù pobə ka'rə pə ıshì'nè."

Yésû a parè mèngyé ni à lè pètènə àtsəñè atsə'ə e nkî mbè'kè a moonè ηònè ngwùunə itse

(Mrk 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Tsa'nə Yésû à lè mənə nshwəñè ànwùè za la, ηònè ngwùunə itse a tō ambo ze nkwi'tè a mbyè ze nshwəñè lo, "Moonè mè yì mèngyé à pirè nkwiighè; la tō nnùñè àpô o ajuñə ze mbè'ə â pè'kè."

¹⁹ Yésû à lè lòo a ıshyê pobə ızùñè ndzùmè ıpe ndèrè pobə pi pobə.

²⁰ Tyi'è nkwùè ghu, mèngyé itse ni à lè pənə ajuñə nkwùè e ajuñə ngu'u ntsòbè ipaa, a zùñè mbètè àtsəñè atsə'ə e.

²¹ Ntiinə à lè shwəñènə amwuə ntijmè e lo, "Ntə mbètè àtsəñè atsə'ə e yi mbî fiiñè."

²² Yésû a pèñè ndzəənə e nshwəñè lo, "Pə tyi'è ni àwìimè ntijmè o zə mbă mèngyé; ntiinə àpyiimè ntijmè o a ghîrè wè fiiñè." Mèngyé wa à lè zùñè nfiitè tyi'è nkwùè ghu.

²³ Lenəla Yésû à lè ghè nkwuunə a ndâ ηònè ngwùunə wa, ndzəənə pìntorjè mìndonjè pobə àpùñè pèənə ni a lè mənə ngyi'li nìwîghè,

²⁴ ntyi'è nshwəñè ambo pobə lo, "Nì futè! Ka mômèngyé wè â kwîghè e; à wè ndyê lyènə." La pàñè pìghu pì'nè a ni wìi a Yésû.

²⁵ Tsa'nə pi lè ghîrènə pàñè pa futè la, Yésû a kwuunə a ndâ ngwìimè àpô moonè wa, a lòo a ıshyê.

²⁶ Àlyà'tè a lè sìimè amwuə àla'à za àtsùmè.

Yésû a parè pìfè pipaa

²⁷ Yésû a myà'tè mə alyi'ə za mmə ndèrè, pìfè pipaa pə ndzùñè e, mmə nkyiinə nshwəñè lo, "Moonè Dàfirè, koorè a mìliñè iwæe."

²⁸ Nkwùè ni Yésû à lè kwuunènə amwuə ndâ, pìfè pa pipaa lè tō ntsirè e, a tyi'è mbyiitè ambo pobə lo, "Nì pyiimè lo mbè'ə mìbarè wîghè?" Pobə kŵùè lo, "Ee, mbă Ndò'nèmbyê."

²⁹ Yésû à lè tyi'è mbètè ımyê ımobə, nshwəñè lo, "Ànwùè za ni nì pyiimènə la ă ghîrè a wîghè." ımyê ımobə lè nya'kè pobə zəənə ılyi'ə.

³⁰ Yésû a tsùñè nkwàtè ghobə lo, "Kò ni shwəñè a wîghè ànwùè zə ambo ηònè itse."

³¹ La pobə furè ntyi'è nsìimè ànwùè mbè'ə Yésû amwuə àla'à àtsùmè.

Yésû a parè a ηònè ni ka à lè mə nshwəñè e

³² Nkwùè nì pifè pa lè furènə mmə ndèrè, pànè pítse lè tō nì ñònè itse nì àzhyê a lè ghîrènə ka à mə nshwəjnè e ambo Yēsû.

³³ Nkwùè nì Yēsû à lè fuukènə àzhyê za, ñònè wa nì ka à lè mə nshwəjnè e la à lè pì'nè a nì shwəjnè. Àpùnjè pèonè za a lè yerè, ntyi'è nshwənjè lo, "Pœ a mə ndzəenè a wəe mbuurè ànwùè zə a àla'à Israel apè."

³⁴ La pìFarisî lè shwənjè àzobə pə lo, "À wa nfuukè izhyê la nì mìtñjnè mi ifò pì izhyê nì à pənə amwuə ze."

Yēsû a koorè mìlinjè mi ipùnjè pànè pa

³⁵ Yēsû à lè tyi'è mmə nkarè amwuə mìmbòmpə mi ila'à nì mìkwurè mmə nnérè mìnwùè amwuə mìndâ mi àshwatè pìJew, mmə nchwiitè ntwuumè ghù iñshì'nè mbè'ə ànwùè Nifò nìpwuurè, nkì mmə mbarè mìghoonə nì ilò'o itsùmè nì lè pənə ajuñə pəonè.

³⁶ Nkwùè nì à lè zəenènə pəonè, à lè koorè mìlinjè imobə, ntiinə pobə lè mənə nkarè nì ngə'è, ka pə ghobə nì àyèmpə tsa'a mìmbyê mi ndzirè ti ìndzé.

³⁷ Yēsû à lè tyi'è nshwənjè ambo izùnjè ndzùmè ipé lo, "Mìzighè mìno'nə tìñjnè amwuə iswùumè la pifù'ù tyi'è nkî.

³⁸ Nì pə nchà'tè a Nwùè lo Ndò'nèmbyê ngàñè iswùumè â tsàa ngàñè àfà'à pobə fù'ù mìzighè imé."

Matyù 10

Yēsû a twuumè izùnjè ndzùmè ipé pa ntsòbè ipaa

¹ Yēsû à lè funjè izùnjè ndzùmè ipé pa ntsòbè ipaa ñjâ a ghobə nì mìtñjnè lo pobə kantè izhwùè tìpònjè nkì mbarè mbuurè iñghoonə itsùmè.

² Lě mìlinè mi ngàñè ntwuumè ìze za ntsòbè ipaa: ntsàambyè, Shimùnè nì pì lè mənə nfuñjè e nì Pità nì ndyimə e Andrù; Jemè moonè Zebedì nì momaa e Jònè;

³ Filibè pobə Bartholomew; Thomas pobə Matyù iñkwiirè pìtagħè; Jemè moonè Àlfeyüsè, nì Tàdyusè;

⁴ Shimùnè ñwùè Kanàanè pobə Yudà Iskaryótè, wùè nì à lè shwùunènə a Yēsû la.

⁵ Yēsû à lè tsàa pèrə pə ntsòbè ipaa a àpyiinə nshwənjè ambo pobə lo, "Kò nì lèrè a wighə ambo pànè nì ka pobə pə ghobə pìJew kè nkwuunè amwuə mìmbòmpə mi ila'à mi Sàmariyà.

⁶ Nì lèrè pə ambo pànè pì Israel nì pobə pənə mbyê ndzirè Nwùè za nì zèrə pînə la.

⁷ Tsa'nə nì mənə ndèrè, nì pì'nè a nì mə nchwiitè ntwuumè ambo pobə lo, 'Ànwùè Nifò Nìpwuurè a paatè.'

⁸ Nî parè pighoonə, mbè'kè pìkwuè, nsùu ngànjə àkìkwinə, nkî nfuukè izophyê amwuə mìpùmè mi pèənè. Nî kwiirè tìghu nì zwuunè, nî kî ɲâ tìghu nì kwiirè nkabè.

⁹ Kò nì lòo a wighə izophuumè pi tsèntènè nî pi pa nfuŋjə nî goldè kè silbà amwuə pìmepàamè izophə.

¹⁰ Kò nì lòo a wighə àpàamè aŋunjə àkwùè nìyìinè ghu kè itsə'ə nî itabə pinyaanə, kè mbànjè; mbè'nə a kù'nè lo pì ɲâ mìzighè ambo ngànjə àfà'ā.

¹¹ "Nkwùè nî nì pyàanə amwuə mbòmpə àla'ā kè amwuə àla'ā, nî naŋjə a ɲònè nî à kwiirènə a wighə izophi'nè, nchyê pighə pi pobə tə mbyàa nkwùè nî n̄ myà'tè alyi'ə ghu.

¹² Tsa'nə nì kwuunènə amwuə ndâ, nì ɲâ àchà'tè.

¹³ Ndâ ghu i kù'nè, àporèporè àzighə a ghonjə amwuə; nkî ka kù'nè e, àporèporè àzighə a kŵirè ntô ambo pighə.

¹⁴ Pi tə mbəla ka kwiirè e a wighə kè shwəŋnə nî pighə, nî kwürè àpübə a mìkwùè pighə nkwùè nî n̄ myà'tènə ndâ ghu kè mbòmpə àla'ā ghù.

¹⁵ Nshwəŋjə tyi'è nkûŋjə nkuŋjə ambo pighə lo, Nwùè à ghă koorè mìlinjə mi pànè pi àla'ā Sodòmè pobə Gomorrah njyê ntso'tè mìsà'a tsàarè pànè pi mbòmpə àla'ā ghu.

¹⁶ Ngwè ntsàa a wighə a àpyiinə lə tsa'a mìmbŷe a titirè pefuunə. Nî zhì'tè tsa'a mìnyoorè, nkî mbonè tsa'a izophi'è.

¹⁷ "Nî zhì'tè a wighə; pi kô a wighə ɲâ ambo ngànjə sa'ā mìsà'a pobə k'è a wighə amwuə mìndâ mi àshwatè imobə.

¹⁸ Př sùŋjə a wighə tō a mbyə izophi'è àla'ā pobə pifò ntii nìlinè itsâ, lo nî shwəŋjə ntwuumè ghù izophi'è wa ambo pobə farə ambo pànè nî ka pobə pə ghobə pìJew.

¹⁹ La nkwùè nî pobə kônə a wighə, kò nî kwàŋjə ndwuumè nî n̄ shwəŋjə kè ànwùè nî n̄ shwəŋjə. Nkwùè i tō kù'u pì ɲâ a wighə nî ànwùè nî n̄ shwəŋjə.

²⁰ Mbè'nə ka la pə shwəŋnə e pighə, la ghă shwəŋnə Àzhwùè Tă izophə làŋjə a ndzùmè pighə.

²¹ "Pànè ghă mə ɲâ pilyimə izophə lo pì zhwuutè, pìtă kî mmə ɲâ ipoonè izophə lo pì zhwuutè; ipoonè ghă pèŋjə zònŋnè pìtă ghobə pìmă zhwuutè a ghobə.

²² Ðwùè ntsùmè à ghă pàanè a wighə mbè'ə nìlinè itsâ. La ɲònè nî à təəmènə ntìŋnè ngè ndwùunè la à ghă chwarè.

²³ Lenəla, pi mə nnyàŋjə a wighə amwuə zə mbòmpə àla'ā, nî kìrè ndèrè amwuə yì nyàanə. Nshwəŋjə tyi'è nkûŋjə nkuŋjə ambo pighə lo, ka nî pə myàanə a wighə àfà'ā àzighə amwuə mìmbòmpə mi ɬa'ā mi Israel za'ā Moonè Ðwùè â pòŋjə tō.

²⁴ “Ka minkî àjwà’nè â tsàarè e a ìnèrè; ka ngànjè àfà’à a kî ntsàarè e a masàa e.

²⁵ A kù’nè ambo minkî àjwà’nè a ni pè tsa’a ìnèrè e, ngànjè àfà’à â kî mbè tsa’a masàa e. Pi tè pèla nfuñè àtwuè ngwàrè ni ifò pi izhyê, yi pè fuñè pànè pi ngwàrè ghu ni mìlinè ni mi pînè ntsàarè!

Dònè ni à kù’nènè lo mbè’è pi pô e
(Luk 12.2-7)

²⁶ “Kò ni pô a wighè pèenè. Ka àzwuumè àtse â pè e ghu ni pi lèemènè ni ka pi pè ghă zhyê e.

²⁷ Ànwùè ni ngwè nshwənjè a wighè amwuə ndzùmè, ni shwənjè a zèrè amwuə njyê; zhyè ni pi chümpènè ambo pighè, ni tèemè a mìkwùè mi ndâ nshwənjè.

²⁸ Kò ni pô a wighè pànè ni mbè’è pobè zhvuutè mbìnjmè, la ka pè zhvuutè a ghobè ntìnjmè. Ni pô pè a Nwùè ni mbè’è a mà’à mbìnjmè pobè ntìnjmè amwuə àkiiñè ìmû.

²⁹ Yi pi pa ndzvuunè pìzighè àkò’ò pipaa la ni ta’à kapà, la mbè’è ta’à a kunè e a išhyê tìghu Tă iwighè à zhyê apè.

³⁰ La ngè ajuñe pighè, pi shanjè mè mìnyùnjè mi àtwuè ìmighè.

³¹ Lenèla, kò ni pô; ni tsàarè pìzighè àkò’ò pìno’ñè.

Pànè ni pobè pyiimènè a Yésù pobè pyè ni pi twuunènè e
(Luk 12.8-9)

³² “Dònè ni à nèrènè a sànjè lo à zhyê mè, ngă kî pyiimè e a sànjè a mbyè Tă iwèe a nìpwuurrè.

³³ La ñònè ni à twuunènè mè a sànjè, ngă kî twuunè e a mbyè Tă iwèe a nìpwuurrè.

³⁴ “Kò ni kwànjè lo ntô la ni àporèporè amwuə àtwuè išhyê. Ngañè! Ntô la lo ghîrè pànè tè ndzòññè ni mìnñuə ntsòo.

³⁵ Ntô la a ni ghîrè lo mômbyàññè â zònñè a tă ighobè, mômèngyë â zònñè a mă e, pèngyë zònñè pìmă pi ndâ ipobè;

³⁶ ngotè ngànjè kipaanè ñwùè ghă tyi’è pè ngànjè ngwàrè ìze.

³⁷ “Dònè ni à kònènè a tă ighobè kè a mă e ntsàarè mè ka à kù’nè e a ni pè àzùññè ndzùmè mè; ñònè ni à kònènè a moonè e ghu mbyàññè kè a ghu mèngyë ntsàarè mè ka kù’nè e a ni pè àzùññè ndzùmè mè.

³⁸ Dònè ni ka à pì’i e àtìghè pànkènè e ndzùññè mè, ka à kù’nè e a ni pè àzùññè ndzùmè mè.

³⁹ Dònè ni à wa ntà’à pè a nìchyémbyê e, à pî a wèrø; ñònè ni à pînè a nìchyémbyê ntii mè, à ghă zæññè a wèrø.

40 “Jònè nì à kwiirènè a wighè, à kwiirè la a gha; jònè nì à kwiirènè mè à kwiirè la jònè nì à tsàanè mè.

41 Jònè nì à kwiirènè a ngànjè ntwuumè Nwùè ntiinè à pènè ngànjè ntwuumè Nwùè à ghā kwiirè mintyaanjè mi ngànjè ntwuumè Nwùè; jònè nì à kwiirènè a jònè iši'nè ntiinè à pènè jònè iši'nè, à ghā kwiirè mintyaanjè mi jònè iši'nè.

42 Lenela, jònè nì à wa njâ ndoñè nchyè yì fiitènè ambo ta'à mili'i'è minkî wè yiltse ntiinè à pènè àzùñè ndzùmè mè, nshwəñè a wighè nì nkñjè nkuñjè lo, ka à pè ghā pî e mintyaanjè ìme.”

Matyù 11

Ngànjè ntwuumè nì Jònè ngànjè ànjâ àkwiirè nchyè à lè twuumènè
(Luk 7.18-35)

1 Nkwùè nì Yésû à lè myàanènè a nì tèetè ižùñjè ndzùmè ipe pa ntsòbè ipaa, à lè tyi'è nfurè ndèrè a nì nérè mìnñwùè nkì nshwəñè ànwùè Nwùè amwuè mimbòmpè mi iha' à nì mi paatènè alyi'è ghu.

2 Nkwùè nì Jònè ngànjè ànjâ àkwiirè nchyè à lè pènè a ndâ itsajè ndzu'ù mìnñwùè mitsùmè nì Kristù à lè mènè ngirè la, à lè tsàa ižùñjè ndzùmè ipe ambo Yésû

3 lo pobè pyiitè e lo, “Ghò lè wùè wa nì à pènè tò la, kè pèe mbyabè a ghù nyàanè?”

4 Yésû a kwùè ambo pobè lo, “Nì ghè shwəñè ànwùè nì nì zu'nè kè ndzəenè ambo Jònè lo

5 pifè zəenè iilyi'è, pikoñjè a išhyè lòo ngyiinè, mimbòñmè mi ngànjè àkikwinè laanè, píkìmbu'u mitugrè zu'ù iñwùè, píkwuè pi išhyè zhvuumè, nkì nchwiitè ntwuumè ghù iši'nè wa ambo píghànè pi àfumè.

6 Mborè i chyé ambo jònè wa nì ka à pè minkè e a jònè nì mbənè wèrè la.”

7 Tsa'nè ižùñjè ndzùmè Jònè pa lè mènè ndèrè, Yésû à lè pi'nè a nì shwəñè ambo àpùñjè pèenè mbè'è Jònè lo, “Nì lè furè ndèrè alyi'è waakè gha la a nì zəenè àkè? A àkikà' à nì fèrè à wè nnè'è?

8 Nì lanè nfurè ndèrè la a nì zəenè àkè? A nì zəenè a jònè nì à wînè its'e'è nifò a mbòñmè ze? Nì zəenè, pànè nì pobè pa ngwî mbuurè its'e'è pèrè pè pa nchyè la a nto'ò.

9 Nì lè tyi'è nfurè ndèrè la a nì zəenè àkè? A nì zəenè a ngànjè ntwuumè Nwùè? Ee, nshwəñè a wighè lo, nì lè zəenè la jònè nì à tsàarènè a ngànjè ntwuumè Nwùè.

10 Lé ze wa nì pi lè njwà'nènè mbè'è e lo, ‘Mbi tsàa ngànjè ntwuumè mè a mbyè ghò, zhyè nì à ghā ghè tsùñjè àlìñjè a mbyè ghò.’

¹¹ “Nshwəŋə tyi’è nkūŋə nkuŋə ambo pīghə lo, amwuə pānə pītsūmə ni pēngyē pyēnə, ka ḥōnə itse ni à pēnə a mbyē Jōnə ngāŋə àŋā àkwiirə nchyē. La ḥōnə ni à kīnə ndwūunə amwuə ànwūè Nifò nīpwuurə à tsāarə e.

¹² A ni pīnə nkwūè ni Jōnə ngāŋə àŋā àkwiirə nchyē à lè tōnə tə mbyāa tītsōŋə, ànwūè Nifò nīpwuurə a zu’ù mə ngə’è yīno’nə, pānə pīno’nə zōŋnə mmə ntā’ā àlāŋə a ni kuuunə amwuə pēe ni itīŋnə.

¹³ Ntiinə ngāŋə ntwuumə Nwūè itsūmə pobə pīmbōomə lè pyē mə nshwəŋə ànwūè mbə’ə ànwūè Nifò nīpwuurə tə ntō mbyāa nkwūè Jōnə.

¹⁴ Ni tə mə nkōŋə a ni zu’ù ntwuumə ghù ntsāambyə, ni zhyē lo Jōnə la Elijah wa ni pī lè shwəŋənə lo à ghā tō la.

¹⁵ Dōnə ni à pēnə ni mitugrə â zu’ù.

¹⁶ “Mbə’ə n̄dopə pānə pī tītsōŋə lè ni àkə? Pobə chyē la tsa’ā àghōbə ni pobə pēnə àzāanə mītāanə mmə nfuŋə pīghīnə ipobə lo,

¹⁷ ‘Pēe lè zōbə nchyē nīzo’ò ambo pīghə la ka ni pinə a wīghə, pēe chi nījā nchyē nīwīghə la ka ni kwiirə a wīghə.’

¹⁸ “Jōnə à lè tō la mmə ndzwuè tī zīghə, ka kī mə nō e mīlū’ù, pī shwəŋə lo, ‘À chyē ni àzhyē.’

¹⁹ Moonə D̄wūè a tō ndzīghə nkī nnō, pānə pītsūmə shwəŋə lo, ‘A noomənkyə, mbə àpaarə mīlū’ù, nkī mbə iswūe pīnkwiirə pītagħə pobə ngāŋə ngīrə inwūè tīpōŋə! A patə mbə pē lè la, pī pa nzhyē a ngāŋə àzhī’tə la ntii àfā’ā iħi’nə ni à fā’nə.’

Mīmbōmpə mi ħla’ā mīwūunə ni ka mi lè pyiimə e ntwuumə ghù iħi’nə wa (Luk 10.13-15)

²⁰ Yēsū à lè tyi’è mbi’nə a ni sa’ā pānə ni pobə lè pēnə amwuə mīmbōmpə mi ħla’ā myē ni à lè ghīrēnə mīnīwūè mi yerēnə yerēnə għu la, ntiinə ka pobə lè pēnə a ghobə mīntīqmə imobə myā’tə a tīpōŋə īghobə.

²¹ À lè sa’ā a ghobə nshwəŋə lo, “Ngə’è yīno’nə i chyē ambo ghò mbă Kōrazinə! Ngə’è yīno’nə i chyē ambo ghò mbă Betsedà! Ntiinə mīnīwūè mi yerēnə yerēnə mə ni pī ghīrēnə ambo pīghə lè pī pēla ngīrə la ambo Tayə ghobə Sidōnə, yi pobə lè kwa a mə mbənə mīntīqmə imobə ngwī īlūnə nīwīghə nkī nfū’ū itwuə ipobə ni àpwuə.

²² La nshwəŋə tyi’è nkūŋə nkuŋə ambo pīghə lo à ghā pē njyē ntso’tə mīsā’ā, Nwūè ā koorə mīlīnə mi pānə pī Tayə ghobə Sidōnə ntsāarə a wīghə!

²³ La ambo ghò, Kàpenōmə! Wè tə pyē nījaŋə mīlīnə o nko’ò mbyāa pē a nīpwuurə yi pī shwu’kə o tsāa amwuə pānə iħshyē. Ntiinə mīnīwūè mīyerēnə yerēnə ni pī lè ghīrēnə ambo ghò la pī lè pēla ngīrə la a àla’ā Sodōmə yi ka pī lè pyaatə e a zērə.

24 La nshwən̄è tyi'è nkūn̄e nkūn̄e ambo pīghē lo, à ghā pē njyē ntso'tē m̄sà'a, Nwūn̄â koorè m̄lin̄è m̄i pān̄e p̄i Sodōm̄e ntsàar̄e imighē."

Yēsū a shwən̄è lo n̄i tō ambo ze mb̄e'ə zhwūut̄e

25 Yēsū a tyi'è nshwən̄è nkūn̄e ghu lo, "Dñâ a m̄iyāa ambo ghò Tă Ndō'n̄embyē a n̄pwuur̄e pob̄e ishyē, ntiin̄e wē l̄əom̄en̄e inwūn̄e p̄er̄e pē ambo pān̄e n̄i pob̄e pēn̄e n̄i àzhī'tē nk̄i nzhyē m̄inwūn̄e, la ntyi'è nn̄er̄e a m̄er̄e ambo kiyii àghob̄e.

26 Ee, Tă, a ndwuum̄e n̄i a pōn̄eñe ambo ghò lo wē ghir̄e.

27 "Tă iweə à ñâ mē inwūn̄e itsūm̄e ambo m̄in̄e. Ka ñon̄e itse a zhyē e a Moon̄e ndān̄e e Tă, ka ñon̄e itse a zhyē e a Tă ndān̄e e a moon̄e pob̄e pān̄e pa pyē n̄i Moon̄e à tso'ò mē nn̄er̄e ip̄in̄m̄e e ambo pob̄e la.

28 "N̄i tō ambo m̄in̄e, pīghē pa pyē n̄i n̄i kaan̄eñe mb̄i'ì àpi'ì yē l̄ir̄en̄e, mb̄i ñâ a wighē n̄i àzhwūut̄e.

29 N̄i kwīir̄e àk̄e'è mē ngwī a loj̄e pīghē ndzūn̄e a mb̄oom̄e mē, ntiin̄e m̄bot̄en̄e nk̄i nshwu'k̄e mb̄in̄m̄e mē a ishyē; m̄int̄in̄m̄e imighē fiiit̄e.

30 Ntiin̄e àk̄e'è mē z̄e a zàñe, àpi'ì mē n̄i mb̄i ñâ ambo pīghē a k̄i ndzàñe."

Matyù 12

Àpyiit̄e mb̄e'ə njyē àla'à p̄iJew (Mrk 2.23-28; Luk 6.1-5)

1 Tyi'è nkūn̄e ghu, Yēsū pob̄e izūn̄e ndzūm̄e ip̄e l̄e pē ndān̄e amwuə iswūum̄e nkūn̄e amwuə njyē àla'à p̄iJew. Njyē i l̄e pē ndzañe izūn̄e ndzūm̄e ip̄e pa, len̄ela pob̄e p̄i'n̄e a n̄i fāat̄e nkūn̄e za yit̄se nkur̄e.

2 Pob̄e l̄e pē ngir̄e la p̄iFar̄is̄ zəən̄e a ghob̄e, nshwən̄è ambo Yēsū lo, "Nan̄e, izūn̄e ndzūm̄e ip̄o pē ngir̄e ànwūn̄e n̄i ka a kù'n̄e e a n̄i ghir̄e ajuñe njyē àla'à p̄iJew!"

3 Yēsū a shwən̄è ambo pob̄e lo, "Ka n̄i l̄e fuñe a wighē a ànwūn̄e n̄i Dàfir̄e à l̄e ghir̄en̄e la amwuə nkūn̄e n̄i njyē i l̄e mēn̄e ndzañe e pob̄e p̄i pān̄e n̄i pob̄e p̄i pob̄e l̄e pēn̄e la?

4 Ka n̄i zhyē a wighē tsa'n̄e à l̄e kwuun̄eñe a ndâ Nwūn̄e pob̄e p̄i pēn̄e ip̄e pa, nkur̄e àpaan̄e n̄i p̄i l̄e nūñeñe ambo Nwūn̄e, zhyē n̄i mb̄oom̄e à l̄e n̄er̄en̄e lo mb̄e'ə pob̄e kwur̄e a ghob̄e ap̄e; ntiin̄e àpaan̄e zér̄e z̄e à l̄e mē nkur̄e e ngàñe mà'â Nwūn̄e.

5 K̄e ka n̄i fuñe a wighē amwuə ànjwà'n̄e mb̄oom̄e Mūs̄i lo ngàñe mà'â Nwūn̄e amwuə Ndâ M̄ishwà'â Nwūn̄e za ngwighē a mb̄oom̄e ajuñe njyē àla'â p̄iJew la ka p̄i l̄o e lo pob̄e wighē ànwūn̄e àtse?

6 La nshwən̄è a wighē lo àzwuum̄e àtse a z̄e a n̄ighē n̄i a tsàar̄en̄e Ndâ M̄ishwà'â Nwūn̄e.

⁷ Nì lè pəla nzhyê a zərə zə ànwùè lo, ‘Nkònè la lo pànè koorè m̄lîjè ntsàarè a nì tòonè ipwuumè nchà’té Nwùè,’ yi ka nì chyâ a wighè isà’ a aŋunə pànè nì ka pobə wighè a ghobə ànwùè.

⁸ Moonè Ðwùè la Ndò’nèmbyê nì à wa nsa’ à ngyê àla’ à pìJew.”

Yésû a parè a ḥònè nì ta’ à apô e à lè kwighènè
(Mrk 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Yésû a tyi’ è nfurè ngè nkwuunè a ndâ àshwatè pobə,

¹⁰ ḥònè itse nì ta’ à apô e à lè kwighènè a pə ghu. Pi tyi’ è mbyiitè a Yésû lo, “Mbòomè à nérè lo mbè’ e pi parè a ḥwùè aŋunə ngyê àla’ à?” Pi lè pyiitè la a nì kwà’ nè e mbè’ e làjè aŋunə chyâ isà’ a aŋunə ze.

¹¹ Yésû a kwùè lo, ḥwùè wighè à tə mbə nì mbyê e, zərə kunè amwuə nintaamè aŋunə ngyê àla’ à, a ka sùnjè e a zərə fuukè?

¹² Ka ḥwùè a tsàarè e mbyê? Tsa’ nə a pənə lè la, mbòomè à nérè lo, pəənè tə ngirè ipònjè aŋunə ngyê àla’ à.

¹³ A tyi’ è nshwənjè ambo ḥònè wa nì apô e a lè kwighènè la lo, shwùumè apô o za. Dònè wa à lè shwùumè apô e za a tyi’ è ntijenè tsa’ a zhyè.

¹⁴ PiFarisî lè furè ndèrè, ntyi’ è ndaamè a mīnaŋə tsa’ nə pobə zhwuutè e.

Ngàŋè àfà’ à Nwùè nì à tso’ nə

¹⁵ Yésû à lè zu’ù lo pi pə ndaamè a mīnaŋə àtwuè e, ndzùŋè ndòo e a alyi’ e ghu ndèrè e. Iñòonè pànè pìno’ nə lè zùŋè e. A parè pànè pìtsùmè nì pobə lè pənə ngòonè,

¹⁶ A kwàtè a ghobə lo kò pobə ghîrè pi zhyê.

¹⁷ À lè ghîrè a zərè zə ànwùè la a nì lwenè ànwùè nì ngàŋè ntwuumè Nwùè lsayà à lè shwənjènè lo,

¹⁸ “Nì zəənè! Lë ngàŋè àfà’ à mè nì ntso’ nə, wùè nì nkònènè, nì ntijenè mè nkî mbə nì nigha’ à aŋunə ze. Mbî chyâ Àzhwùè mè aŋunə ze mbè’ e à chwiitè ànwùè Nwùè za nì à tōnə nì zərè à təəmè ambo pànè nì ka pobə pə ghobə pìJew.

¹⁹ Ka à pə ghă zòŋnè e pobə pi pəənè, kè shwənjè nì ntijenè, kè ḥònè itse à zu’ù ngyè e a àlärə ndwuumè.

²⁰ Ka à pə ghă pə’ è e àkikà’ à nì a zəŋnènè, kè kî pyaatè e a làamè nì à tyi’ nə mmə mbyaatè e apè, mbyàa nkwuè nì ànwùè nì a təəmènè a ghă furè laanè;

²¹ pànè pìtsùmè nì ka pobə pə ghobə pìJew ghă tyi’ è tē àtwuè a nì pyabè e.”

Yésû pobə ifò izhyê
(Mrk 3.20-30; Luk 11.14-23)

22 Pànè pítse lè tô ni ñwùè ni ìzhyê lè ghìrènè a fè, ka kî mè shwəññè e ambo Yësû lo â parè e. À lè parè e, a tyi'è nshwəññè nkî mmè ndzəññè iyi'è.

23 Pànè pítsùmè lè yerè ànwùè ni à lè ghìrènè, ntyi'è mbyiitè lo, "Lë tyi'è moonè Dàfirè wa?"

24 Nkwùè ni pìFarìsî lè zu'nè a zèrè zè ànwùè, pobè lè kwùè lo, "Dònè wè à wa nfuukè ìzhyê la ni ìtìjnè Beelzebùbè ifò ìzhyê wa."

25 Yësû à lè zhyê ànwùè ni pobè lè mènè nkwàñjè la, ntyi'è nshwəñjè ambo pobè lo, "Àla'à za zhyè ni a za ngàpè ntyi'è ndzòñjè nobè ni pobè la, ka à pè ghă lyàrè e a ni pî, mbòmpè àla'à kè ngwàrè za zhyè ni à za ngàpè ntyi'è ndzòñjè nobè ni pobè la, à ghă siimè.

26 A tè mbè amwuø ànwùè nifò Satàanè lo Satàanè à chi ndzòñjè a wùè, nifò itse ghàbè ipàa ipaa; ànwùè nifò ghu a tyi'è ntøemè lè ila?

27 A tè mbè zhyè ni nfuukènè ìzhyê ni ìtìjnè Beelzebùbè, ìzùñjè ndzùmè ipighè tyi'è nfuukè la ni ìtìjnè iwé? Ni ndwuumè wè ìnwùè ni ìzùñjè ndzùmè ipighè pa ngirè pa nnèrè lo ka ni kù'nè a wighè ajuñø mìnñwùè ni ni wè nshwəñjè.

28 Ntø mmè nfuukè ìzhyê la ni ìtìjnè Nwùè, yi a nèrè lo ànwùè Nifò Nwùè a tô mè ntyi'è a titirè pighè.

29 "Mbè'ø ñwùè a tô mbè a ndâ ngàñjè mìtìjnè ti pyè nkô e nkorè lè ila? À tè nkô e nkorè a pòñjè pø'è ndâ e.

30 "Dònè ni ka à pè e pøø ze a ngàñjè kipaanø mè. Dònè ni ka à shwatè e ipâ ipwuumè à wa nshà'tè shà'tènø.

31 Nshwəñjè a wighè lo pi ghă lèññè a tìpòñjè ntsùmè nobè ndzòomè za ntsùmè ni pi zòomènè a Nwùè ghu, la ka pi pè ghă lèññè e ndzòomè za ni pi zòomènè a Azhwùè Nwùè ghu la.

32 Pi ghă lèññè a tìpòñjè ñònè wa ni à shwəññè a tìpòñjè àtwuø Moonè Dwùè, la ka pi pè ghă lèññè e a tìpòñjè ñònè ni à shwəññè ànwùè àtwuø Azhwùè Nwùè àtwuø išhyê ghè kè amwuø zhyè àtwuø išhyê ni a ghă tô.

Àtìghè pobè mìntàamø ìme (Luk 6.43-45)

33 "Ni ghìrè àtìghè à pòñjè njiilo mìntàamø ìme kî mbòñjè, ngirè àtìghè a pî mìntàamø ìme kî mbî. Ntiinè pi pa nzhyê àtìghè la mbè'ø mìntàamø ni a za ndzumè.

34 Pighè ipoonè pi ìnyoorè, mbè'ø ni pyè nshwəñjè ànwùè išhi'nè lè ila, tsa'nø ni pønø a wighè pànè pi tìpòñjè lè? Dwùè à wa nshwəñjè la ànwùè ni a pønø amwuø ntìñmè ze.

35 Dònè išhi'nè à wa nfuukè la mìnñwùè mìshì'nè ni mèrø furènø amwuø ntìñmè ghù išhi'nè; ñònè tìpòñjè a kî mè nfuukè la ìnwùè tìpòñjè amwuø ntìñmè tìpòñjè.

36 “Nshwən̄è ambo pighə lo, a ghă pə n̄yē ntso’t̄e m̄sà’ a, ŋwùè n̄tsùm̄è a shwən̄è ànwùè mb̄’e m̄lnwùè m̄ àffí ni à lè shwən̄è m̄.

37 La ghă ghìrè ̄shwən̄è ̄pighə ghìrè Nwùè â pyiim̄è lo n̄ z̄ghè ̄sà’ a k̄ ngwìghè ̄sà’ a.”

PiFaris̄i pyiit̄e Yēsū lo â ghìrè ànwùè yerèn̄e yerèn̄e

(Mrk 8.11-12; Luk 11.29-32)

38 PiFaris̄i pobə p̄in̄erè mb̄oom̄ p̄it̄se lè tyi’è nshwən̄è ambo Yēsū lo, “P̄eə t̄’à la lo w̄è n̄erè a w̄eə n̄i àlèn̄è ànwùè yerèn̄e yerèn̄e p̄eə z̄eən̄è.”

39 Yēsū a kwùè ambo pobə lo, “A tyi’è ̄waan̄è p̄an̄è p̄i t̄itsòñ̄e pa n̄i pobə pa nḡr̄e a t̄ipòñ̄e nk̄i ngwa’ a Nwùè n̄i pobə pa nt̄’à àlèn̄è ànwùè yerèn̄e yerèn̄e, la ka mb̄e n̄erè m̄ a w̄ighə n̄i àlèn̄è ànwùè yerèn̄e yerèn̄e yè nyaan̄e ndàñ̄e a yè ngàñ̄e ntwuum̄è Nwùè Jonà.

40 Tsa’ne Jonà à lè chyén̄e n̄yē ̄tarə n̄i m̄t̄wu’è mintarə amwuə n̄ipùm̄è n̄i ̄swuə ngwùun̄e za la, a tsa’ne Moonè Dwùè à ghă k̄ chȳ amwuə n̄ipùm̄è n̄i ̄shȳe ajuñ̄e n̄yē ̄tarə pobə m̄t̄wu’è mintarə.

41 A ghă p̄e n̄yē tso’t̄e m̄sà’ a, p̄an̄è p̄i Ninivè lòo a ̄shȳe n̄chyâ ̄sà’ a ajuñ̄e pighə ̄waan̄è t̄itsòñ̄e, ntiin̄e pobə lè zu’ne ànwùè n̄i Jonà à lè shwən̄èn̄e ambo pobə mb̄eñ̄e m̄nt̄iñ̄m̄e ̄mobə ngwa’ a t̄ipòñ̄e ghobə. La t̄itsòñ̄e, ŋòn̄e ̄t̄se à w̄e a n̄igh̄e n̄i à tsàarèn̄e a Jonà.

42 A ghă p̄e n̄yē ntso’t̄e m̄sà’ a, ̄fò m̄èngȳe n̄i à furèn̄e a àla’ à Shebà â lòo a ̄shȳe pobə p̄i ̄waan̄è p̄an̄è p̄e chȳ ̄sà’ a ajuñ̄e pobə; ntiin̄e à lè furè la àla’ à ze nt̄o a n̄i zu’ù ànwùè mb̄’e àzhì’t̄e ̄fò Solomònè, la t̄itsòñ̄e ŋòn̄e ̄t̄se à w̄e a n̄igh̄e n̄i à tsàarèn̄e a ̄fò Solomònè.

Àzhwùè t̄ipòñ̄e n̄i a furèn̄e a nt̄iñ̄m̄e ŋwùè n̄chi kwirè nkwé

(Luk 11.24-26)

43 “Nkwùè n̄i àzhwùè t̄ipòñ̄e a furèn̄e amwuə ŋwùè, a za nkarè ngyiin̄e amwuə ̄lyi’ e p̄i zop̄e a n̄i t̄’à alyi’ e n̄i mb̄’e a zhwùut̄e. A t̄e mb̄ela ka z̄eən̄e e,

44 a tyi’è nshwən̄è ze n̄i ze lo, ‘Mb̄i kwirè kwé amwuə ndâ za n̄i n̄t̄en̄e nfurè amwuə la.’ Len̄ela a kwirè nkwé ndz̄eən̄e ndâ za ̄t̄eəm̄e a len̄e, p̄i z̄eə a z̄eə ntsùnk̄e.

45 A z̄eən̄e a len̄e, a kwirè ndèrè nḡe ndòo p̄it̄se ̄z̄hȳe sàmbaa pȳe n̄i p̄eə p̄in̄e ntsàar̄e e, pobə p̄i pobə t̄ô nk̄uuñ̄e amwuə ndâ za. A p̄e la nḡr̄e a len̄e ajuñ̄e ŋòn̄e ghu, a tyi’è mb̄i ntsàar̄e tsa’ne a lè pȳen̄e mb̄e. L̄e tsa’ne ̄p̄e ajuñ̄e ̄waan̄è p̄an̄è p̄i t̄ipòñ̄e p̄i t̄itsòñ̄e.”

Mă p̄i Yēsū pobə p̄imomaa p̄i Yēsū

(Mrk 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Nkwùè n̄i Yēsū à lè pirèn̄e mm̄e nshwən̄è ambo p̄an̄è pa, mă e pobə p̄imomaa ̄pe t̄ô nt̄eəm̄e a àpyiñ̄e, mm̄e nt̄’à àlàñ̄e lo â t̄o pobə p̄i pobə shwən̄èn̄e.

47 Dònè wa ghùtse a shwəñè ambo ze lo, “Mă o pobə pìmomaam ipô pə àpyliné mmə ntà’ àlànjə lo pighə pi pobə shwəññè.”

48 A kŵùè ambo ze lo, “Mă mè la iwé? Pìmomaam ipâ pə pìwé?”

49 Lenèla Yësû a shwùumè àpô e nnérè izùñè ndzùmè ipê, nshwəñè lo, “Lë ngotə mă mè pobə pìmomaam ipâ.

50 Iwùè ntsùmè ni à ghîrènè ànwùè ni Tă iwé a nìpwuurè à tâ’ne la momaa mè ghu mbyàññè pobə ghu mèngyé ni mă mè.”

Matyù 13

Àshwəññè nàanè nàanè mbè’è ngàñè imbyè ipwuumè (Mrk 4.1-9; Luk 4.4-8)

1 Tyi’è njyê ghu Yësû à lè furè a ndâ ndérè ngè nnwuunè a nìpwùnè atèñè nchyè,

2 ipùñè pèñè kamnè e. A tyi’è nkwuunè amwuø àkànwu’è ndérè amwuø nchyø, inòonè pàñè wa tyi’è ntæemè a mbwùnè mi nchyø.

3 A pi’ñè a ni shwəñè mìnchwùè mìnno’ne ambo pobə amwuø ishwəññè pìñàanè nàanè, nshwəñè lo, “Indyi’è iswùumè à lè furè ndérè a ni mà’ à ngwàrè ipwuumè.

4 Tsa’ne à lè mènè mmà’ à, mbyø ipwuumè za itse i lè kwìñè amwuø àlànjè ndwuumè pìsìñè tsuutè.

5 Yitse i kwìñè atwuø àlärèkè nìghoorø ni ishyè i lè nya’ne mbø ghu pìmilyi’ø. I lè sa’ à la ka àlànjè a lè pø e ghu ni mbè’è miñajø ìme minè a ishyè.

6 La nkwuè ni nwùumè à lè tâñø, ipwuumè pa lè zwuumè tsa’ne ka miñajø lè minè e a ishyè la.

7 Yitse i lè kwìñè amwuø àpàbø ishyè ni ànjwà’ñwa’ a a lè pønø amwuø. Ànjwà’ñwa’ a ghu a ko’ò pobø pi mbyø ghu nsòpè a zèrø.

8 La yitse mbyø i lè kwìñè amwuø àpàbø ishyè yè pyènø, nsa’ à ntyi’è nkwuè ndzumè mìntàamè nkirø, yitse zumè mìghumè ntuurè, yitse zumè mìghumè mìntarø.

9 Dònè ni à pønø ni mitugrø â zu’ù!”

Isùmè ni Yësû à lè mènè nshwəññè pø ni ishwəññè nàanè nàanè

(Mrk 4.10-12; Luk 8.9-10)

10 Izùñè ndzùmè ipê lè tò ambo ze mbyiitè e lo, “Wè wa nshwəññè ambo pàñè pø amwuø ishwəññè pìñàanè nàanè la mbè’è àkè?”

11 Yësû a kŵùè ambo pobø lo, “Nwùè à ñâ a wighø ni àzhì’tè lo ni zhyø mìnchwùè mi lèømènø mbè’è ànwùè Nifò nìpwuurè, la ka ñâ e ambo pobø.

¹² Ntiinə Dònè nì à pənə nì àzhì'tè la, p̄f kwì'nè a pə nì ɿzhì'tè p̄lno'nə. La ɣònè nì ka à pə e nì àzhì'tè, p̄f kwirè kwirè a miliy'è nì à pənə nì zèrə.

¹³ La ɻsùmə nì ngwa nshwəjnè ambo pobə pə amwuə àshwəjnè nàanə nàanə la, mbè'ə pobə tsùnjè nnaŋjè la ndzəənè a ghobə apè. Ntsùnjè ndzu'ù la nzhyé a ghobə apè,

¹⁴ mbè'ə lwenè ànwùè nì lsayà ngàŋjè ntwuumè Nwùè à lè shwəjnè lo, 'Nì ghă zu'ù la zhyé a wighə apè, tsùnjè naŋjè la ɿmyé ɿmighə zəənè e apè.

¹⁵ Ntiinə mìntiŋmè mi pànè lwenè nì àkìghè, p̄i pu'kè mìtugrè ɿmobə ka pobə chi mmə ndzu'ù a ghobə ànwùè àtse, nkì nnàanè ɿmyé ɿmobə. Ndàŋjè e a lenə, yi pobə zəənè nì ɿmyé ɿmobə, zu'ù nì mìtugrè ɿmobə, zhyé amwuə mìntiŋmè ɿmobə mèrə laanə amwuə,

mbèŋjè a ghobə ntô ambo mìŋjè mbarè a ghobə.'

¹⁶ "Mborè ɬ chyé ambo pighə, ntiinə ɿmyé ɿmighə mə ndzəənè ɬiyi'ə, mìtugrè ɿmighə kì mmə ndzu'ù ɬnwùè.

¹⁷ Nì zhyé lo, ngàŋjè ntwuumè Nwùè yi no'nə pobə p̄i pànè nì mìnwùè ɿmobə təəmènè lè mə ngyi a nì zəənè ànwùè nì nì wè ndzəənè la ka zəənè a ghobə, mmə ngyi a nì zu'ù ànwùè nì nì wè ndzu'ù lè la ka zu'ù a ghobə."

Yēsū a tiitè ɻsùmə àshwəjnè nàanə nàanə zə

(Mrk 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ "Nì tsùnjè nzhwi'tè la, ɬtiitè ànwùè nì àshwəjnè nàanə nàanə mbè'ə ngàŋjè mbyə ɬpwuumè wè a pənə zèrə:

¹⁹ Pànè nì pobə pa ndzu'ù àshwəjnè mbè'ə ànwùè Nifò Nwùè ka a mə ndaanə e àtluə pobə chyé la tsa'a ngwàrè ɬpwuumè za nì ɬ lè kwìnènə a àlànjè ndwuumè p̄sìŋjè tō ntsuutè la.

²⁰ Mbyə ɬpwuumè za nì ɬ lè kwìnènə àtluə àlàrèkè nìghòorè ɬ chyé la tsa'a pànè pa nì pobə pa ndzu'ù ànwùè Nwùè nkwiirè nì nìgha'à.

²¹ La ka zèrə a tŵəŋjè e miŋaŋjè ɬme amwuə pobə, pobə tyi'è ngwìimè aŋunə mətùmə nkùwù. Nkwùè nì ngə'è kè ntòmnè mə ntô mbè'ə àshwəjnè Nwùè ghu, pobə zùŋjè mmyà'tè nkìirè a ghobə.

²² Mbyə ɬpwuumè za nì ɬ lè kwìnènə amwuə àpàbə ɬshyé àŋwà'ŋwa'a za ɬ təəmè la àtluə nì pànè pa nì pobə pa ndzu'ù ntwuumè ghù ɬshì'nè wè, la ntòmnè mbè'ə nìchyâmbyè pobə ntonjè nkabè tō nsòpè ntwuumè ghù ɬshì'nè wè, ka pobə tyi'è mmə ndzumè a ghobə mìntàamə.

²³ Mbyə ɬpwuumè za nì ɬ lè kwìnènə amwuə àpàbə ɬshyé yè ɬshì'nè za ɬ təəmè la àtluə nì pànè pa nì pobə pa ndzu'ù ntwuumè ghù ɬshì'nè wa wèrə laanə àtluə pobə, pobə tyi'è ndzumè mìntàamə, p̄tse zumè nkìrè, p̄tse zumè mìghumè ntuurè, p̄tse zumè mìghumè mìntarə."

Àshwəjnè nàanə nàanə mbè'ə ngunə

²⁴ Yēsū à lè chi nkwi'nè nshwənjè àshwənjè nàanə nàanə ambo pobə nshwənjè lo, “Ànwùè nifò nìpwuurè a chyê la tsa'a ñònè itse ni à lè lyi'nè ɻswùumə e mbyè mbyè ɻpwuumè ɻshi'nè amwuə ɻswùumə e ghu.

²⁵ A pè ni ɻtwu'è, nkwi'e nì pi mənə ndyê, ngànjè kipaanə e a nya'tè ntô mmà'à ngunè amwuə ndèrè e.

²⁶ Nkwùè nì mbyè ɻpwuumè za i lè kwi'uñe ntyi'è mmə ndzumè, ngunè za i lè pi'nè a ni ko'ò.

²⁷ “Ngànjè àfà'à ñònè wa lè tō mbyiitè e lo, ‘Tă, yi wè lè pyè la mbyè ɻpwuumè ɻshi'nè amwuə ɻswùumə o wè? Ngunè i kùmè ntyi'è nfurè lè ighè amwuə?’

²⁸ “A kwùè ambo pobə lo, ‘A zérə zə ànwùè lè à ghirè ngànjè kipaanə.’ “Pobə pyiitè lo, ‘Pəə ghè ndwùnè ngunè ghu?’

²⁹ “A kwùè ambo pobə lo, ‘Ngañə! Kò nì ghè, ntiinə nì tə mə ndwùnè, nì sò'ò mìkwuunè ma mìtsùmè.

³⁰ Nì myà'tè mìkwuunè ma ghobə ngunè kwùè mbyàa nkwùè nifù'ù. Mbi shwənjè ambo ngànjè àfà'à za lo pobə pyè ndwùnè ngunè za nkorè a mbyinjè mbyinjè ntònè, ntyi'è nsò'ò mìkwuunè nchyâ amwuə àzuñè mè.”

Àshwənjè nàanə nàanə mbè'ə mbyè àloonè

(Mrk 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Yēsū à lè chi nshwənjè àshwənjè nàanə nàanə ambo pobə lo, “Ànwùè nifò nìpwuurè a chyê tsa'a mbyè àloonè nì ñwùè à lòonə mbyè amwuə ɻswùumə e.

³² Mbyè àloonè la mbyè za ni i kñə ntsàarè mbyè ntsùmè, la nkwùè nì i sa'nə i za nfanjè ntsàarè àtìghè àtsùmè, pìsñjè tyi'è ntô nkorè mìnkàanè ɻmobə aŋunè.”

Àshwənjè nàanə nàanə mbè'ə mbyè àpaanè

(Luk 13.20-21)

³³ Yēsū a chi shwənjè àshwənjè nàanə nàanə yètse ambo pobə lo, “Ànwùè nifò nìpwuurè a chyê la tsa'a mbyè àpaanè nì mèngyé à lòonə nchyâ amwuə ngònderè àpaanè a tyi'è nko'ò ndwénè iyi'è.”

ɻsumə nì Yēsū à lè mənə nshwənjè pè ni ɻshwənjè pìnàanə nàanə

(Mrk 4.33-34)

³⁴ Yēsū à lè lòo la ɻshwənjè pìnàanə nàanə pè nnèrè mìnwùè ambo àpùnjè pèənè zə; ka à lè mə nnèrè e ànwùè àtse tìghu à shwənjè pè amwuə àshwənjè nàanə nàanə.

³⁵ Zérə zə a lè pè la a ni lwenè ànwùè nì ngànjè ntwuumè Nwùè à lè shwənjènè lo, “Mbi shwənjè ambo pobə amwuə ɻshwənjè pìnàanə nàanə. Mbi tiitè a ghobə nì mìnwùè nì mi lè pənə mi lèəmənə a nìpi'nè nkwùè nì pi lè tsùñjènè àtwuè ɻshyè.”

Yēsū a tiitè ɻsumə àshwənjè nàanə nàanə mbè'ə ngunè

³⁶ Nkwùè nî Yësû à lè myà'tènè àpùnjè pèənè za nkwwuunè amwuə ndâ, ɿzùnjè ndzùmè ɿpe lè tô ambo ze nshwənjè lo, "Tiiṭè a wəə nî ɿsùmè àshwənjè nàanè nàanè mbè'ə ngunè amwuə ɿswùumè."

³⁷ Yësû a kwùè ambo pobə lo, "Dònè nî à lè mà'nə ngwàrè ɿshì'nè la Moonè Ðwùè;

³⁸ ɿswùumè i pə àtwuè ɿshyê; ngwàrè ɿshì'nè i pə pànè nî pobə pənə amwuə ànwùè nifò; ngunè i pə pànè pi ηònè t̄pōnjè;

³⁹ lenəla ngànjè kipaanè nî à mà'nə ngwàrè zə a pə Àzhwùè t̄pōnjè. Nkwùè nifù'u pə ndwùutə àtwuè ɿshyê, lenəla pifù'u pə pəngèrè.

⁴⁰ "Tsa'nə pi pa nshwatə ngunè ntòonè amwuə ɿmū la, a tsa'nə a ghă pə a ndwùutə àtwuè ɿshyê.

⁴¹ Moonè Ðwùè à ghă twuumè pəngèrè ɿpe pobə fuukè pànè nî pobə pa ngirè pànè fànè pobə pyè nî pobə pa ngirè a t̄pōnjè amwuə ànwùè nifò e.

⁴² Lenəla, mmà'ə a ghobə amwuə àkññè ɿmū aly'i'ə nî pobə tyi'è kwurè misonə ɿmobə.

⁴³ Lenəla, pànè pi Nwùè tyi'è ntâ tsa'a nwwùumè amwuə nifò nî tâ ighobə. Dònè nî à pənə nî mitugrə â zu'ù.

Àshwənjè nàanè nàanè mbè'ə ɿpwuumè pi lèəmènè

⁴⁴ "Ànwùè nifò n̄pwuurè a chyê tsa'a àzwuumè nî a lèəmènè amwuə ɿshyê. Nkwùè nî ηwùè à zəənènè a zérə, a chi ntsùnjè ndèəmè a zérə, ntyi'è mbə nî n̄gha'ə ngè nshwùunè ɿpwuumè ɿpe ɿsùmè lo ghè zwuunè aly'i'ə a ɿshyê yè ghu.

⁴⁵ "Ànwùè nifò n̄pwuurè a chyê mbə tsa'a ngànjè m̄tāanə à tâ'â ɿpwuumè pi tsèntènè p̄shì'nè.

⁴⁶ Nkwùè nî à zəənènè a zhyè nî a pònənè e ɿshì'nè, a lèrè ngè nshwùunè àzwuumè àtsùmè nî à twu'tènè, ndzwuunè a yè ghu."

Àshwənjè nàanè nàanè mbè'ə àlā'â

⁴⁷ "Ànwùè nifò n̄pwuurè a kî nchi mbə la tsa'a àlā'â nî pi mà'nə amwuə atəŋə nkô mbuurè ɿswuè ɿsùmè.

⁴⁸ Nkwùè nî a lwenènè p̄inkô ɿswuè sùnjè furè a ɿsighè, nnwuunè a ɿshyê a n̄pwùnè nî nchyè, ntyiitè a yì ɿshì'nè nchyâ amwuə m̄inkaamə, ngwa'â a yì t̄pōnjè.

⁴⁹ Lè tsa'nə a ghă pə a ndwùutə àtwuè ɿshyê. Pəngèrè ghă tô fuukè pànè p̄t̄pōnjè amwuə p̄shì'nè,

⁵⁰ mà'â a ghobə amwuə àkññè ɿmū aly'i'ə nî pobə tyi'è yìi kwurè misonə ɿmobə."

⁵¹ Yēsū a pyiitè ghobə lo, “Nì zhyē mìnwùè mə mìtsùmè?” Pobə kwùè lo, “Ee”.

⁵² A shwəŋè ambo pobə lo, “Inèrè mbòomə ntsùmè nì pì tiitè mə e mbè’è ànwùè Nifò nìpwuurè à chyē tsa'a ngàŋjè ndâ nì à fuukènə ipwuumè pìlwùnè pobə pìshwuè amwuə ntaŋjè e ntsàa a àpyiinè.”

Pi twuunè a Yēsū a Nazarètè

(Mrk 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Nkwùè nì Yēsū à lè myàanènə ʃhwəŋnè pìnàanə nàanə pə, à lè myà'tè alyi'è ghu

⁵⁴ nkŵirè ndèrè amwuə àla'à pobə. À lè nèrè mìnwùè amwuə ndâ àshwatè pìJew izobə. Pànè nì pì lè zu'nə e lè yerè, ntyi'è mbyiitè lo, “Dònè wè à lòo a zə àzhì'tè ighə nì mìnwùè mìyerènə yerènə mə?

⁵⁵ Ka à pə e lè moonè kapindà? Ka Māriyà a pə e mă e, Jemè nì Jòsebè nì Shimùnè nì Yudà ka pə e pìlyimə ʃpe pìmbyàŋnè?

⁵⁶ Ka pìlyimə ʃpe pì pèngyě pə e pèənè ʃpobə? À tyi'è ndòo mìnwùè mə mìtsùmè ighə?”

⁵⁷ Lenəla pobə lè tyi'è ntwuunè e. La Yēsū a shwəŋè ambo pobə lo, “Ngàŋjè ntwuumè Nwùè a chyē lo pì ghu'tè e alyi'è àtsùmè, ndàŋjè e amwuə àla'à àzobə nì ngwàrè e.”

⁵⁸ Ka à lè chi ngìrè e mìnwùè mìyerènə mìno'nə ntiinə pobə lè puŋènə àpyiimè.

Matyù 14

Ndwuumè nì Heròdè à lè zhwuutènə a Jònə ngàŋjè àŋjâ àkŵiirè nchyə

(Mrk 6.14-29; Luk 9.7-9)

¹ A lè pə nkwùè ghu, Heròdè nì à lè pənə ʃfò Galîlyê a zu'ù ànwùè mbè’è nìlinè nì Yēsū,

² ntyi'è nshwəŋè ambo pìntsì pì nto'ò pì ʃfò lo, “A tyi'è Jònə ngàŋjè àŋjâ àkŵiirè nchyə nì à zhwuumènə a nìwighè. La ʃsùmè nì mìt̄l̄jnè mə nfa'à amwuə ze la.”

³ Ntiinə a lè kīnə pə nkwùè ghu la nì Heròdè à kô mə a Jònə nkorè e nchyâ a ndâ ʃsaŋjè ntii Hèrodyàsè ngwùè momaa e Filibè.

⁴ Ntiinə Jònə à lè ghènə ambo ze nshwəŋè lo, “Mbòomə ʃwèənè à nèrè lo ka a kù'nə e ambo ghò a nì zo'ò a mèngyě wè.”

⁵ À lè patə mmə ntà'à zhwuutè pə a Jònə la, mmə mbô ʃmyê mì pèənè ntiinə pobə lè pyiimènə lo Jònə a ngàŋjè ntwuumè Nwùè.

⁶ La nkwùè nì njyê nì pì lè pyēnə a Heròdè à lè kù'nə, moonè Hèrodyàsè ghu mèngyě à lè tō mbinè àpinè a mbyè pànè nì pì lè fuŋènə la, ntyi'è ngìrè ntijmè Heròdè i pə nì nìgha'à.

7 A Tyi'è nka'à lo, "Mbì ñâ e ni àzwuumè àtsùmè ni à pyiitènè!"

8 Mă e a tinè e nshwənjè lo â shwənjè ambo Heròdè lo, "Dâ àtwuè Jònè ngànè àñâ àkwíirè nchyè ambo mìnè amwuè àpàpè àkañè."

9 Mbìñmè ifò i lè kwighè mbè'è ànwùè ghu, la tsa'nè à lè kà'nè a mbyè pàñè la, a shwənjè lo pi ghîrè a lenè.

10 À lè twuumè pàñè pi ghè ndê àtwuè Jònè a ndâ ìtsanjè,

11 ndòo àtwuè ghu ñjâ ambo mômèngyè wa a ghè ñjâ ambo mă e.

12 Ìzùnjè ndzùmè Jònè lè zu'ù, ngè ndòo àkwuè e ntwənjè, ntyi'è ngè ntiitè a Yésû.

Yésû a zê pèønè nkaamè itaanè

(Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17)

13 Nkwùè ni Yésû à lè zu'nè ànwùè zèrè zè mbè'è Jònè la, à lè myà'tè alyi'è ghu nkwwunè amwuè àkànwu'è ndèrè e amwuè yètse alyi'è ni ka pàñè lè pè e ghu mbè'è pè e ghu ze ni ze. Nkwùè ni àpùnjè pàñè za lè zu'nè a lenè la, pobè lè furè amwuè mìmbòmpè mi ìla'à ìmobè ngyiinè ni mìkwùè ndzùnjè e ghu.

14 Tsa'nè Yésû à lè mènè nfurè amwuè àkànwu'è za, à lè zèønè àpùnjè pàñè za, ntìnjè e i lwenè ni àsòmnè. A tyi'è mbarè pìghoonè ni pi lè pènè amwuè pobè.

15 A pè a nkwé njyé ghu, ìzùnjè ndzùmè ipe tò nshwənjè ambo ze lo, "Nkwùè i zè ndànjè, alyi'è zè a pè ifùmè. Ghîrè pàñè pè sìimè mbè'è pobè ghè ntà' à àzwuumè yè zìghènè amwuè pìtse ìla'à ndzwwunè ndzìghè."

16 Yésû a kwùè ambo pobè lo, "Mbè'è pobè sìimè ghobè apè. Pìghè àtwuè ipìnjè àzìghè ni tâ' à àzwuumè ñjâ pobè zìghè."

17 Pobè kwùè ambo ze lo, "Àzwuumè ni pèø pènè ni zèrè a išhyè nìghè a ndâ' à ntsiñjè àpaanè itaanè ni išwuè ipaa."

18 Yésû a shwənjè lo, "Ni lòo pèrè ntô ñjâ ambo mìnè."

19 A shwənjè ambo àpùnjè pàñè za lo pobè nwuunè a išhyè ajuñe nìyìinè. Nkwùè ni pobè lè nwuunènè a išhyè, à lè lòo ntsiñjè àpaanè za itaanè ñjañè iñyé ìme a àtìghè ñjâ a mìyàa ambo Nwùè mbi'tè a zèrè ñjâ ambo ìzùnjè ndzùmè ipe pobè ghàpè ambo pàñè pa.

20 Iñwùè ntsùmè à lè zìghè ndzwurè, ìzùnjè ndzùmè ipe pa chi ndyàa içhepè ndwénè mìnkamè ntsòbè ipaa.

21 Mbyàñjè ni lè zìghènè mìzìghè mè lè pè tsa'a nkaamè itaanè, la ka pi shanè e pèngyè pobè ipoonè.

Yésû a yìinè àtwuè nchyè

(Mrk 6.45-52; Jòn 6.15-21)

²² Yēsū à lè zùnjè ngirè ìzunjè ndzùmè ìpe kwuunè amwuə àkànwu'ə ntwuumè ndérè amwuə zhyè ndzinè a mbyè ze. A tyi'è ngojè a ndzùmè nsimè àpùnjè pànè za.

²³ Tsa'nə àpùnjè pànè za lè siimènə la, à lè ko'ò ndérè àtwuə mbarè a ni chà'tè a Nwùè ze ni ze nkùwùè nkwo.

²⁴ Nki pə ni àkànwu'ə za a mìntè mə ndérè amwuə nchyə ndyə sàa ntinə fèrè à lè tìnjè nchyə i tyi'è ntinè ndérè ntinè nkwo.

²⁵ A pə a nkò'ò njyê, Yēsū a yìinè àtwuə nchyə ntô ambo ìzunjè ndzùmè ìpe pa.

²⁶ Nkwùè ni pobə lè zœnènə e a mə ngiinè àtwuə nchyə la, àlumə a lè kə'è a ghobə, àkwàrè a kwuunè a ghobə, pobə tyi'è nshwənjè lo, "A àzhyòbè."

²⁷ Yēsū à lè fa'a nshwənjè ambo pobə lo, "Nì wìimè mìntijmè ìmighə, a mìnè, kò nì pô."

²⁸ Pità a shwənjè ambo ze lo, "Ndò'nèmbyê, à tə mbə ghò wè shwənjè ambo mìnè lo ntô a nìpwùnə ghò àtwuə nchyə ghə."

²⁹ Yēsū a shwənjè ambo ze lo, "Tô!" Pità a furè amwuə àkànwu'ə za ngiinè ntô ambo Yēsū.

³⁰ La tsa'nə à lè zœnènə a fèrè wa la, àkwàrè a lè kwuunè e a pì'nè a ni mìnè amwuə nchyə, ntyi'è nkyiinè ngyi lo, "Ndò'nèmbyê, chwarè mè!"

³¹ Yēsū a fa'a nshwùumè àpô e ngwiimè e nshwənjè lo, "Àpyiimè ntijmè o a tyi'è nkî tyi'è lè mbè'è àkə? A ghirè àkə wè pə ni minkə?"

³² Nkwùè ni pobə lè ko'nə nkwwunè amwuə àkànwu'ə za, fèrè wa à lè lœnè.

³³ Pànè ni pì lè pənə amwuə àkànwu'ə za pyiimè lo, "A tyi'è nkujə nkuŋə lo ghō Moonè Nwùè."

Yēsū a parè pighoonə a àla'à Gennesaret (Mrk 6.53-56)

³⁴ Tsa'nə pobə lè twuumènə ndérè àla'à Gennesaret,

³⁵ pànè pì alyi'è ghu lè zœnè e nzhyê, ntsàa ntwuumè alyi'è alyi'è a mìmbwùnə mì àla'à lo pì shwatè pighoonə ntô ni pèrə ambo Yēsū.

³⁶ Pobə lè pu'u mbô ambo ze lo â myà'tè pighoonə pa pì pètè àtsənjè atsə'è e. Pànè pìtsùmè ni pì lè pètènə lè tìnjè.

Matyù 15

Yēsū a sa'à pìFarisî mbè'ə pìmbòomə pìtā pìtā ipobə (Mrk 7.1-13)

¹ A kî pə tyi'è ajuñə mətùmə nkùwùè, pìFarisî pobə pìnèrè mbòomə furè a Yèrusalèmè ntô mbyiitè a Yēsū lo,

² “Ka ἰzùn̄j̄e ndzùm̄e ḥpō nùnj̄e a ghob̄e p̄imbòom̄e p̄it̄a p̄it̄a ḥp̄e l̄ mb̄e’ e àk̄e? Ka pob̄e p̄e nsùu a ghob̄e mb̄o ḥmob̄e amwuə ndwuum̄e ni i kù’nèn̄e mb̄on̄j̄e z̄igh̄e!”

³ Yēsū a kw̄ùe lo, “À gh̄ir̄e àk̄e lo k̄o ni m̄e ndzùn̄j̄e a w̄igh̄e nt̄e Nw̄ùe, ntyi’ e ndzùn̄j̄e p̄e p̄imbòom̄e ḥp̄igh̄e?

⁴ Ntiin̄e Nw̄ùe à l̄ shw̄en̄j̄e lo, ‘Zu’n̄e a t̄a iw̄igh̄e pob̄e m̄a o,’ nk̄i nshw̄en̄j̄e lo, ‘D̄on̄e ni à z̄oom̄en̄e a m̄a e k̄e a t̄a ighob̄e, à kù’n̄e lo p̄i zhwuut̄e e.’

⁵ La ni shw̄en̄j̄e àz̄igh̄e lo ηw̄ùe à t̄e nshw̄en̄j̄e ambo t̄a ighob̄e k̄e m̄a e lo, ‘Àzwuum̄e za zhȳe ni nt̄en̄e mb̄e ηâ ambo gh̄o la, η̄jâ a z̄er̄e ambo Nw̄ùe,’

⁶ yi ka à chȳe mb̄e e ni àghu’t̄e aŋjun̄e t̄a ighob̄e pob̄e m̄a e. Z̄er̄e z̄e a n̄er̄e la t̄sa’n̄e ni wa’n̄e m̄int̄e mi Nw̄ùe ntyi’ e ndzùn̄j̄e p̄e ḥm̄igh̄e m̄int̄e.

⁷ P̄igh̄e ngànj̄e àp̄ègr̄e! Ngànj̄e ntwuum̄e Nw̄ùe lsayà à l̄ z̄eən̄e tyi’ e ḥsh̄i’ n̄e η̄jw̄a’ n̄e ànw̄ùe ni Nw̄ùe à l̄ shw̄en̄e mb̄e’ e w̄igh̄e lo:

⁸ ‘P̄an̄e p̄e pa ndzu’n̄e m̄e p̄e ni ḥk̄ob̄e ntswùe, la m̄int̄iŋ̄m̄e ḥmob̄e p̄e a ndȳe s̄aa aŋjun̄e m̄iŋ̄e.

⁹ Ka ἰs̄um̄e ḥt̄se i p̄e e ghu ambo pob̄e a ni s̄eək̄e m̄e, ntiin̄e pob̄e pa nn̄er̄e p̄e p̄imbòom̄e p̄i p̄an̄e p̄i m̄isoŋ̄e.”

Àzwuum̄e ni a gh̄ir̄en̄e lo k̄o ηw̄ùe a laan̄e

(Mrk 7.14-23)

¹⁰ Yēsū a tyi’ e nfuŋ̄e àp̄ùnj̄e p̄eən̄e za a t̄o a n̄ipwùn̄e ze nshw̄en̄j̄e ambo pob̄e lo, “Ni zhwi’t̄e àt̄wuè àz̄igh̄e â laan̄e!

¹¹ Ka a gh̄ir̄e e àzwuum̄e zhȳe ni ηw̄ùe à z̄igh̄en̄e a ntswùe nḡir̄e lo â laan̄e a mbȳe Nw̄ùe. La à gh̄ir̄e zhȳe za ni a fur̄en̄e a nt̄iŋ̄m̄e ze nḡir̄e lo k̄o a laan̄e e.”

¹² ḥzùn̄j̄e ndzùm̄e ḥpe paat̄e e mbyiit̄e ambo ze lo, “W̄e zhȳe lo p̄iFar̄is̄i p̄e ndzaŋ̄e a loŋ̄e aŋjun̄e gh̄o ntii ànw̄ùe za ni w̄e shw̄en̄e la?”

¹³ Yēsū a kw̄ùe lo, “Àzwuum̄e za àts̄um̄e ni ka à pȳe e T̄a iweə a n̄ipwuuṝe la, p̄i gh̄a s̄o’ò a z̄er̄e wa’ò.

¹⁴ Ni myà’t̄e a ghob̄e! Pob̄e la p̄if̄e mm̄e nn̄er̄e àl̄aŋ̄e ambo p̄it̄se p̄if̄e; if̄e à t̄e m̄e nn̄er̄e àl̄aŋ̄e ambo ȳit̄se if̄e, yi pob̄e p̄its̄um̄e kun̄e amwuə n̄intaam̄e.”

¹⁵ Pit̄a a shw̄en̄j̄e ambo ze lo, “T̄iit̄e ἰs̄um̄e àshw̄en̄e n̄aan̄e n̄aan̄e z̄e ambo p̄eə.”

¹⁶ Yēsū a kw̄ùe lo, “Mbaa p̄e p̄igh̄e, ka ni zhwuum̄e a w̄igh̄e a ni zhȳe ànw̄ùe ni ḥshw̄en̄e?

¹⁷ Ka ni z̄eən̄e a w̄igh̄e lo, àzwuum̄e zhȳe ni ηw̄ùe a z̄igh̄en̄e a ntswùe ze a làŋ̄e nshwu’ e la a n̄ipùm̄e ze a ki nchi nnyi’ a z̄er̄e?

¹⁸ Àshwəjnè nî a furènè a ntswùè ñwùè a furè la a ntijmè ze mbè la zhyè za nî a ghîrènè lo kò ñwùè a laanè e a mbyè Nwùè.

¹⁹ Àkwànjè tîpònè nî a pènè a ntijmè ñwùè a za ngîrè ñwùè a zhuutè, ngîrè àfànè, ngîrè a mèghâbè, ngîrè a zèrè, nnyii a chwirè, nshwənjè a tîpònè àtwuè ñwùè.

²⁰ La a ghîrè mìnchwùè mè lo kò ñwùè a laanè; ka nizighè tî sùu mbô a ghîrè e lo kò ñwùè a laanè.”

Mèngyé nî à pènè nî àpyiimè ntijmè

(Mrk 7.24-30)

²¹ Yésû à lè tyi’è mmyà’tè alyi’è ghu ndérè a pàa àla’à Tayè ghobè Sidònè.

²² A tèämè lo, mèngyé Kanàanè itse nî à lè mènè nchyè a pàa àla’à ghu, a tô ambo ze ngyii nshwənjè lo, “Koorè mîlinjè imâ mbă Ndò’nèmbyè moonè Dàfirè; àzhyè àtse a zè amwuè moonè mè ghù mèngyé mmè ñjâ ngè’è ambo ze ka mîzunjè.”

²³ La ka Yésû a lè kwùè e ànwùè àtse ambo ze. Izunjè ndzùmè îpe tyi’è ntô ambo ze mbu’ù mbô nshwənjè lo, “Kantè e â lèrè kò a kî nga ngyii àzwuumè zè a ndzùmè pèenè.”

²⁴ Yésû a kwùè lo, “Pi lè tsàa mè la ndà’à ambo pànè pa nî pi pènè amwuè àla’à Israel pyè nî pènè tsa’a mîmbyè mîndzirè ma nî mi pînè la.”

²⁵ Nkwùè ghu, mèngyé wa a tô nkwi’tè a mbyè Yésû nshwənjè lo, “Ndò’nèmbyè yèmpè mè!”

²⁶ Yésû a kwùè lo, “Ka a kù’nè e a nî lòo àpaanè àghòbè mmà’à ambo mîngwighè.”

²⁷ Mèngyé wa a kwùè lo, “A nkujè nkujè mbă Ndò’nèmbyè; La mîngwighè ma ndyàa îchepè mîzighè nî mi furènè àtwuè tepèrè pîtâ îpobè nkwinè a ishyè ndzighè.”

²⁸ Lenèla Yésû a kwùè lo, “Mèngyé, àpyiimè ntijmè o a no’ò. Wé pè nî ànwùè nî wè tà’ne la.” Tyi’è nkwùè ghu moonè e wa a zùnjè nfiitè.

Yésû a parè pànè pîno’ne

²⁹ Yésû à lè tyi’è nfurè alyi’è ghu ngè ndànjè a nîpwùnè atènjè Galîlyè, nko’ò ngè nnwuunè àtwuè mbarè.

³⁰ Îpùnjè pèenè pîwùnè lè tô ambo ze nî pîkikèghè, nî pîfè, nî pîkonjè ishyè, nî pîpaapaa, nî pîtse pîghoonè tyi’è pîno’ne ntô nnwuunè a mbyè ze a parè a ghobè.

³¹ Pànè père pè lè yerè amwuè ndwuumè nî pobè lè zèenènè pîpaapaa shwènjè, pîkonjè ishyè yîinè, pi shyè mîkwùè mi pîkikèghè, pîfè zèenè, pobè pîtsùmè tyi’è ngu’tè a Nwùè pànè pi Israel.

Yēsū a zē mbyàjnè nkaamè nìkwàa
(Mrk 8.1-10)

32 Yēsū à lè tyi'è nfuñè ìzùnjè ndzùmè ìpe nshwəñè ambo pobè lo, “Ngwè nkoorè mìlinjè mi pànè pè, ntiinè pobè pè mè njyè itarè pèønè pi pobè tìtsònjè ka zighè a ghobè àzwuumè àtse. Mbè'è ntsàa mè a ghobè ni njyè apè, ntiinè pobè chyè ghè kuntè a àlànjè.”

33 Ìzùnjè ndzùmè ìpe pyiitè e lo, “Mbè'è pèønè lòo mìzighè la ighè a alyi'è waakè a ni zé ìpùnjè pànè pìno'nè pè?”

34 Yēsū a pyiitè a ghobè lo, “Nì wè ni ntsiñè àpaanè išhi'è?” Pobè kwùè lo, “Ntsiñè àpaanè sàmbaa ni kiyii ìswuè ìtse.”

35 Lenèla Yēsū a shwəñè ambo pànè pìghu lo nì nwuunè a išhyè.

36 A tyi'è ndòo àpaanè za ntsiñè sàmbaa ghobè ìswuè za, ηñâ a miyàa ambo Nwùè, mbi'tè a zèrè ηñâ ambo ìzùnjè ndzùmè ìpe, pi tyi'è ngàbè ambo pànè pa.

37 Dwùè ntsùmè à lè zighè ndzwurè; ìzùnjè ndzùmè ìpe tyi'è ndyàa ìchepè ndwènè mìnkaamè sàmbaa.

38 Mbyàjnè ni lè zighènè lè pè nkaamè nìkwàa, ka pi shanè e pèngyè pobè ipoonè.

39 Yēsū à lè ghìrè pànè pa siimè ndèrè, a tyi'è nkwuunè amwuø àkànwu'ø ndèrè a pàa àla'à Magadàñè.

Matyù 16

Pi tà'à a ni zəenè àlènè

1 PiFarìsî pobè piSadducee pìtse lè tò ambo Yēsū a ni kwà'nè e, ntyi'è mbyiitè e lo â nèrè ghobè ni àlènè ni a furènè a nìpwuure.

2 A kwùè lo, “Nkwùè ni nkwè ì kù'nè, ni shwəñè lo iłyi'è pè mbònè, ntiinè nìpwuure tsè mbàñè,

3 lenèla, a ngwù'ø ngwù'ø ni shwəñè lo, mbèñè àghè'tè ì lòo ntiinè nìpwuure tsè mbàñè nkì mmø nsinè. Ni zhyè nañè nìpwuure tiitè tsa'nè njyè ì pè, la ka pè tiitè a wighè ìlènè mbè'ø mìnkwùè mè!

4 Pighè pànè pi sìnè wè, ni ni pa ngìrè mìnkwùè mi tìpòñè, ka pyiimè a wighè a Nwùè! Ni pyiitè mè ni àlènè? Ngañè! Ndà'à àlènè ni mbi ηñâ a àlènè Jonà.” Yēsū a shwəñè a lenè la mmyà'tè a ghobè ndèrè e.

Mbyè àpaanè piFarìsî pobè piSadducee

5 Nkwùè ni pobè lè pènè ntwuumè atèñè, ìzùnjè ndzùmè ìpe lè lèønè a ni lòo àpaanè.

⁶ Yēsū a shwən̄è ambo pobə lo, “Nì zhì’tè, ntəəmè ̄shì’nè mbè’ə mbyě àpaanè p̄iFaris̄i pobə p̄iSadducee.”

⁷ Pobə shwən̄è a zè pobə nì pobə, nshwən̄è lo, “A chyē lè ntiin̄e ka p̄əən̄e lòo a wəən̄e àpaanè àtse.”

⁸ Yēsū a zhyē ànwùè nì pobə p̄ən̄e nshwən̄è, mbyiit̄e a ghobə lo, “A gh̄ir̄e àkə nì shwən̄e p̄igh̄e nì p̄igh̄e mbè’ə àpaanè nì ka nì twu’tè a wigh̄e? Äpyiim̄e àzigh̄e a k̄!”

⁹ Ka nì chi nzhyē a wigh̄e? Ka nì kwuum̄e a wigh̄e ntsiñ̄e àpaanè it̄aanè ambo p̄an̄e nkaam̄e it̄aanè, ka k̄ kwuum̄e a wigh̄e ndùn̄e m̄inkaam̄e nì nì lè shwat̄en̄e ndw̄en̄e?

¹⁰ K̄ ntsiñ̄e za sàmbaa ambo p̄an̄e nkaam̄e n̄kwàa, nì ndùn̄e m̄inkaam̄e nì nì lè lyāan̄e ndw̄en̄e?

¹¹ A gh̄ir̄e àkə ka nì zhyē a wigh̄e lo ka ndè p̄e nshwən̄è m̄e ambo p̄igh̄e p̄e mbè’ə àpaanè? Nì t̄əəm̄e ̄shì’nè mbè’ə mbyě àpaanè p̄iFaris̄i pobə p̄iSadducee.”

¹² Lenəla pobə lè zhyē lo ka à lè m̄e nshwən̄è e la mbè’ə mbyě nì p̄i chyān̄e amwuə àpaanè la. A lè p̄e shwən̄e la mbè’ə a nì n̄er̄e m̄inwùè mi t̄ip̄on̄e nì m̄er̄e lè p̄ən̄e ambo p̄iFaris̄i pobə p̄iSadducee.

Pit̄a a tiit̄e a ̄jòn̄e nì Yēsū à p̄ən̄e w̄ere

¹³ Nkwùè nì Yēsū à lè t̄ōn̄e a p̄aa àla’à Kàsaryà Filipi, à lè pyiit̄e ̄zùn̄e ndzùm̄e ̄pe lo, “Pàn̄e chyē la nshwən̄e lo Moonè Ðwùè la ̄w̄e?”

¹⁴ Pobə kwùè lo, “P̄it̄se pa nfuñ̄e e nì Jòn̄e ngàñ̄e àñ̄â àkw̄iir̄e nchȳe, p̄it̄se fuñ̄e nì Elijah, p̄it̄se làñ̄e nì mbȳe nshwən̄e lo a Yèr̄emyâ k̄ ta’à ngàñ̄e ntwuum̄e Nw̄ùè ̄t̄se.”

¹⁵ A pyiit̄e ghobə lo, “La nì shwən̄e àzigh̄e lo m̄iñ̄e ̄w̄e?”

¹⁶ Shimùn̄e Pit̄a a kwùè lo, “Gh̄o Ghù Ndzo’n̄e wa, Moonè Nw̄ùè. Nw̄ùè nì à p̄ən̄e ghù nt̄iñ̄n̄e.”

¹⁷ Yēsū a kwùè ambo ze lo, “Mbor̄e ̄ chyē ambo gh̄o, Shimùn̄e moonè Jonà! Mbè’n̄e ka à tiit̄e e ̄jòn̄e ntiit̄e o, la tiit̄e Tă ̄w̄e a n̄pwuur̄e.

¹⁸ Lenəla nshwən̄e ambo gh̄o Pit̄a lo: gh̄o la n̄igh̄or̄e, anjun̄e n̄igh̄or̄e tsè mbi tyi’è poom̄e p̄əən̄e ̄p̄â. Lenəla m̄it̄iñ̄n̄e mi n̄iñ̄gh̄e gh̄a tsàar̄e e a àshwat̄e ̄poon̄e p̄i Nw̄ùè ap̄e.

¹⁹ Mb̄i ñâ àkòo ntswùè n̄if̄o n̄pwuur̄e ambo gh̄o, àzwuum̄e àtsùm̄e nì w̄e korèn̄e a ̄shȳe, p̄i k̄i korè a n̄pwuur̄e; lenəla zhȳe nì w̄e kyàat̄en̄e a ̄shȳe, p̄i k̄i kyàat̄e a n̄pwuur̄e.”

²⁰ Lenəla, Yēsū a kwàt̄e ̄zùn̄e ndzùm̄e ̄pe lo k̄o pobə tiit̄e a ̄jòn̄e ̄t̄se lo à chyē mb̄e Ghù Ndzo’n̄e wa.

Yēsū a tiitè tsa'ne ā kwighè

²¹ A ni furè nkwùè ghu, Yēsū a pì'nè a ni nérè ambo izonjè ndzùmè ipé lo ā lèrè a Yèrusalémè zəenè ngə'è yin'o'nè ambo pìlinjmè a ndâ Nwùè, farè ambo pifò mà'ā Nwùè pobè pìnérè mbòomè, pì zhwuutè e, njyê kí lànjè itarè â zhwuumè a nìwighè.

²² Pità a lòo e mmintè a nìpwùnè mbì'nè a ni sa'è e nshwənjè lo, "Nwùè â zònè, Ndò'nèmbyè! Mbè'e ka zè la'a ngirè e aŋunè ghò."

²³ Yēsū a pènjè nshwənjè ambo Pità lo, "Lòo o a mbyè mìnè, Satàanè! Ghò la àtighè ni a twaanènè a mbyè mìnè; mbè'nè wè wa ka kwànjè o mìnwùè mi Nwùè. Wè wa nkwànjè pè mìnwùè mi pànè pì misonjè."

²⁴ Lenèla Yēsū a shwənjè ambo izonjè ndzùmè ipé lo, "Dònè itse à tè mmè ntà'ā zùnjè mè, a pyè ntwuunè mbìlmè e mbì'i àtighè pànkènè e ndzùnjè mè.

²⁵ Mbè'nè ηònè ni à tā'nè a ni chwarè a nìchyémbyè e ā pī a wèrè, la ηònè ni à pīnè a nìchyémbyè e mbè'e mè ā ghā zəenè a wèrè.

²⁶ Apii ηònè lè àkè mbè'e a pì'i àtwuè ishyè zè àtsùmè la mbî a nìchyémbyè e? Kè mbè'e ηwùè a ηâ lè àkè nkwebè a nìchyémbyè e ghu?

²⁷ Mbè'hè Moonè Ðwùè à ghā tō pobè pèngèrè amwuə àghu'tè Tă ighobè, lenèla tso'ò àfa'ā ηwùè ntsùmè tsa'nè à fà'nè.

²⁸ Nshwənjè a wighè tyi'è nkúnjè nkunjè lo pìtse pè ntəemè a nìghè pyè ni ka pobè pè ghā zhwi'i a ghobè a nìwighè za'ā pònè zəenè a Moonè Ðwùè a mè ntô tsa'a ifò."

Matyù 17

Ndwuumè ni Yēsū à lè kwebènè mbìlmè e

¹ Njyê ntuurè lè lànjè Yēsū a lòo Pità ni Jemè pobè momaa e Jònè pobè pì pobè ko'ò ndèrè àtwuè mbarè sàa itse mbè ghu tyi'è pobè ni pobè.

² Mbìlmè e i kwebè a mbyè pobè, isighè e i tyi'è mmè ntsiinè tsa'a nwùumè, itsé'e ipé fuè ntsèntè.

³ Pobè kí wùutè ndzəenè a Müsî pobè Elijah pobè furè mmè nshwənjè pobè pì Yēsū.

⁴ Pità a tyi'è nshwənjè ambo Yēsū lo, "Ndò'nèmbyè, a pònè tsa'nè pèenè pè a nìghè. Wè pèla nkònè, mbî korè izonjè itarè, ta'ā a pè ambo ghò, ta'ā a pè ambo Müsî, ta'ā a pè ambo Elijah."

⁵ Tsa'nè à lè pirènè mmè nshwənjè la, mbà'ā yì fuè ni pubè i wùutè nküpè a ghobè, ngyè i furè amwuə mbà'ā ghu nshwənjè lo, "Lě moonè mè ghu mbyànjè wa ni nkònènè la, mmè nga'ā mbè'e e. Ni tsùnjè nzhwi'tè ànwùè ni à wè nshwənjè."

6 Nkwùè ni izonjè ndzùmè ipé lè zu'nè a lenè la, pobè lè kunè a ishyê àkùbèkubè, àkwàrè a kwuunè a ghobè.

7 La Yésû a tô mbètè a ghobè nshwənjè lo, "Nì lòo a ishyê, kò nì pô."

8 Pobè ñajè imyê imobè atighè ka zèenè a ghobè a ñònè itse ndànjè e Yésû.

9 Tsa'nè pobè lè furènè atwuè mbarè gha mmè nshwu'è la, Yésû à lè kwàtè a ghobè lo, "Kò nì shwənjè a wighè ànwùè mbè'è àni zè ambo ñònè itse tè mbyàa nkwùè ni Moonè Ðwùè à ghä zhwuumè a nìwighè."

10 Izunjè ndzùmè ipé pa pyiitè e lo, "Pìnérè mbòomè shwənjè lo Elijah a chyê a ni pyè ntô la ntii àkè?"

11 Yésû kwùè ambo pobè lo, "Elijah à chyê a ni tô nkì shiitè ìnwùè itsùmè kwuè tsa'nè i lè pyènè mbè la.

12 La ngwè nshwənjè a wighè lo, Elijah à pyè mè ntô ka pì zhyê e la ngirè mìnchwùè ni pi kònènè anjunè ze. A kì mbè tyi'è ndènjè ndènjè tsa'nè Moonè Ðwùè à ghä zèenè ngè'è ambo pobè."

13 Izunjè ndzùmè ipé pa tyi'è ndzu'u ànwùè ghu a laanè atwuè pobè nkwùè ghu lo à shwənjè la ànwùè mbè'è Jònè ngànè ànjâ àkwíirè nchyè.

Yésû a parè a mômbyànjè ni à lè pənə ni àzhyê

(Mrk 9.14-29; Luk 9.37-43)

14 Nkwùè ni pobè lè kwirènè nkwê ntsirè àpùnjè pànè za, ñònè mbyànjè itse à lè tô nkwi'tè a mbyè Yésû nshwənjè lo,

15 "Ndò'nèmbyê, koorè mlinjè anjunè moonè mè wè ntiinè à wè nkunè àkpwùrè ndzəenè ngè'è tisijnè. A pè nkwùè itse, a kunè amwuè imü, mbè nkwùè itse a kunè amwuè nchyè.

16 Ndè lòo e ntô ambo izunjè ndzùmè ipô lo pobè parè e la ka pobè zhyê a ghobè ndwuumè ni mbè'è pobè parè e."

17 Yésû a shwənjè lo, "Pànè pi titsònjè, ni ka ni mè nnunjè a wighè ntijmè anjunè Nwùè ka kì mè ghîrè a wighè mìnchwùè mi təəmènè! Ngä chyê pəənè tè pyàa lè nkwùè àkè? Mbi wîimè ntijmè mè mbè'è wighè tè pyàa lè nkwùè àkè? Nì lòo e ntô a ishyê nìghê!"

18 Yésû à lè sa'à àzhyê za, a zùnjè nfurè, moonè wa a zùnjè ntijnè.

19 Izunjè ndzùmè Yésû lè tyi'è ntô mbyiitè e a ndzùmè ndzùmè lo, "A ghîrè àkè ka pəə tô nzhyê fuukè a wəə àzhyê zè?"

20 A kwùè ambo pobè lo, "Ntiinè àpyiimè ntijmè àzighè a pirènè nkî. Ngwè nshwənjè a wighè lo nì tè mbè ni àpyiimè ntijmè a kî mbè tsa'a mbyè àloonè yi mbè'è nì shwənjè ambo mbarè zè lo, 'lòo a nìghê ngè ntəəmè a nìyî!' i kì ndòo. Ni ndwuumè wanè, ànwùè atse a chyê ntsàarè a wighè apè."

²¹ Mbuurè àzhyê zè a tâ'â la lo nì nwuunè ti zîghè amwuə àchà'tè Nwùè za'â mbònjè fuukè.

Yësû a chi nshwənè mbè'ə ànwùè nìwîghè e

²² Nkwùè nî izzunjè ndzùmè îpe lè shwatènè a Galîlyê la, Yësû à lè shwənè ambo pobè lo, "Pî ñâ a Moonè Ðwùè ambo pèenè,

²³ pî zhvuutè e a kî pë ajuñe njyê itarè pi chi mbè'kè e ajuñe nìwîghè." Mbìnjmè izzunjè ndzùmè îpe pa lè pî ka mìzunjø.

Tsa'nè Yësû à lè twuènè a taghè Ndâ Mîshwà'â Nwùè a Yérusalèmè

(Mrk 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²⁴ Nkwùè nî Yësû pobè izzunjè ndzùmè îpe lè tònè nkwuunè a Kàpenòmè, pînkwiirè pîtaghè a Ndâ Mîshwà'â Nwùè a Yérusalèmè tô ambo Pità mbyiitè e lo, "Ka ìnèrè iwighe â twuè e a taghè a Ndâ Mîshwà'â Nwùè a Yérusalèmè?"

²⁵ Pità a kwùè lo, "À wa ntwuè." Nkwùè nî Pità à lè kwuunènè a ndâ la, Yësû à lè pyiitè e lo, "Shimùnè, àkwànjè o a chyê lè lo àkè? Pîfò pi àtwuè ishyê pa ngè nkwiirè pîtaghè la ambo pîwé? Pobè pa ngè nkwiirè la ambo ngànjø àla'â kè ambo ngànjø nìghaanè?"

²⁶ Pità kwùè lo, "Ambo ngànjø nìghaanè." Yësû a tyi'è nshwənè lo, "Mbø a lenè yi ka ngànjø àla'â àzobè pë e a nî twuè.

²⁷ La ka pèonè pë ntâ'â wœenè a nî ghîrè mîntîjmè îmobè zañè. Tsa'nè a pènè lè la, ghè amwuə atânjø mmâ'â àla'â o. Ntsàambyè iswuè nî wè kônø, nya'kè ntswùè e, wě zœenè nkabè. Lòo a zèrø ñjâ ambo pobè àtwuè nî pùu."

Matyù 18

A ìw  mbø ñònè ngwùunø?

(Mrk 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Tyi'è nkwùè ghu izzunjè ndzùmè Yësû lè tô mbyiitè ambo ze lo, "A tsàarè ìw  ntsàarè a ñwùè ntsùmè amwuə ànwùè nîfò Nîpwuurè?"

² Yësû, a fuñjø a mîlyi'è mînkî a tô mbaatè e, a tê e a tîtîrè pobè,

³ nshwənè ambo pobè lo, "A tyi'è nkûnjø nkunjø lo nî t  ghorj  a wîgh  t  p nj  ntyi'è tsa'a kiyii àghòb , yi mbè'ø nî la'a nkwuunè a wîgh  amwuə ànwùè Nîfò nîpwuur  ap .

⁴ Ðòn  ngwùunø amwuə ànwùè Nîfò nîpwuur  a w ùè wa nî à shwu'k n  mbìnjm  e ntyi'è mb  tsa'a mînk  w .

⁵ Len la, ñòn  nî à kwîir n  a mînk  tsa'a w  ajuñe nîlin  its  à kwîir  la gha.

Ìkw 'n  nî ghîr n  ñw ùè ghîr  t p n 

(Mrk 9.33-37; Luk 9.46-48)

6 “La ḥònè ìtse à tè ngìrè lo ta’à mìnkî wè ìtse nì à nùñènè ntìñmè e ajuñe mìñjè â kunè amwuə tìpòñè yi a pòñè lo pì korè a àlwèñè yè wùunè a loñè ze mmà’â e â wènè amwuə nchyø ghu niñjnènè.

7 Ndòonè i chyê a àtwuè išhyê mbè’ë ìkwà’nè a nì ghìrè a tìpòñè! Ìkwà’nè chyê a nì tô, la ndòonè pè a àtwuè ḥònè nì à lòonè a àkwà’nè zè ntô.

8 Mbè’ë àpô o kè àkwùè o a tè ghìrè lo wè ghìrè a tìpòñè, wè lè a zèrø ngwa’â. A pòñè ambo ghò a nì pî a ta’à àpô kè a ta’à àkwùè ntsàarè a nì pè nì mbô mìtsùmè pobè mìkwùè mìtsùmè pì mà’â o amwuə àkìñè ìmû tì pyaatè.

9 Nìlyê ìtsô tè mbè la ngìrè lo wè ghìrè a tìpòñè, wè tso’ò a tserè ngwa’â. A pòñè lo wè kwuunè amwuə nìchyâmbyê nì ta’à nìlyê ntsàarè a nì pè nì ìmyê mìtsùmè la pì mà’â o amwuə àkìñè ìmû tì pyaatè.

Àshwèñjè nàanè nàanè mbè’ë mbyê ndzìrè nì i lè pînè

10 “Nì zæñènè lo kò nì wa’â a wîghè a mîlyi’ë mìnkî wè ìtse. Nshwèñjè tyi’è nkùñjè nkuñjè ambo pîghè lo pèngèrè ìpobè a nìpwuûrè pa mbè pobè pì Tă iwèe nkwùè ìtsùmè.

11 [Mbè’ë Moonè Dwùè à lè tô la a nì chwarè pàñè pa nì pì lè pînè la.]

12 Nì kwàñjè lo àkè? Mbè’ë ñwùè a tè mbè la ntwu’tè mbyê ndzìrè ìze nkìrè, ta’â a furè amwuə àpùñjè ghu mbî, a ka myà’tè e a myè mìghumè nìpwù’ë ntsòbè nìpwù’ë a kònè ndèrè ngè ntâ’â a zhyè nì i pînè la?

13 Nshwèñjè tyi’è nkùñjè nkuñjè ambo pîghè lo, à tè ndzæñènè a pè nì nìgha’â yìno’ñè ajuñe ta’â mbyê wa ntsàarè ajuñe zhyè za mìghumè nìpwù’ë ntsòbè nìpwù’ë nì ka zèrø lè pî e la.

14 A kî mbè tyi’è ndøñjè ndøñjè lo, ka Tă iwighe a nìpwuûrè a pè ntâ’â e lo ta’â mîlyi’ë mìnkî wè ìtse â pî.

Ndyimè nì à fàntènè ànwùè

15 “Ndyimè o à tè mbøla nfàntè ànwùè ambo ghò, wè ghè ntsirè e pîghè ze pîpaa ndà’â nwuunè, wè nèrè àwìghè ànwùè e ambo ze. À tè nzhwi’tè ànwùè nì wè shwèñjènè, yi wè kwîrè mè nkwiirè a ndyimè o wa.

16 A pè la ka zhwi’tè e, wè lòo a ta’â ñwùè kè pàñè pîpaa pîghè pì pobè ghè ntsirè e mbè’ë ànwùè àtsùmè za nì pì shwèñjènè â pè nì pìndzæñè zæñènènè pîpaa kè pîtarè nì pì ghă tiitè.

17 A pè la ntwuunè e a nì zhwi’tè ambo pobè, nì lòo e ndèrè ambo àshwatè ìpoonè pì Kristù. A kî nchi ntwuunè e a nì zhwi’tè ànwùè nì pobè shwèñjènè, nì lòo e tsa’â tîzhyê a Nwùè kè ìnkwiirè pîtaghè.

Ànwùè nì pì twuunènè ghobè zhyè nì pì pyiimènè

¹⁸ “Nshwəŋɛ tyi’è nkүŋɛ nkuŋɛ ambo pigraph lo ànwùè ni nì korènɛ àtwuè išhyɛ ghɛ p̄i kí korè a zèrɛ a nìpwuurɛ, zhyɛ za ni nì kyàatɛnɛ àtwuè išhyɛ ghɛ, p̄i kí kyàatɛ a nìpwuurɛ.

¹⁹ Nchi nkwi’nɛ nshwəŋɛ ambo pigraph lo, pigraph pipaa tɛ pyiimɛ àtwuè išhyɛ ghɛ a ni loonɛ àzwuumɛ àtsùmɛ ni nì pyiitɛnɛ, yi Tă iwɛ a nìpwuurɛ à p̄i ɳâ a zèrɛ ambo pigraph.

²⁰ Mbè’ne alyi’ɛ ni pànɛ pipaa kɛ pitarɛ shwatɛnɛ aŋjunɛ nìlinɛ itsâ, ngwa alyi’ɛ ghu pobɛ p̄i pobɛ.”

Àshwəŋɛnɛ nàanɛ nàanɛ mbè’ɛ ngàŋɛ àfà’à t̄i lèənɛ àfàntɛ ànwùè

²¹ Pità à lè tō ambo Yēsū mbyiitɛ e lo, “Ndò’nèmbyɛ, a nkwùè iſhi’ɛ ni mbè’ɛ ndyimɛ mɛ a fàntɛ ànwùè ambo mìŋɛ ndèənɛ e? Mbè’ɛ a p̄e nkwùè sàmbaa?”

²² Yēsū a kwùè lo, “Mbè’ɛ a p̄e e p̄e ndà’à nkwùè sàmbaa apɛ, la nkwùè mìghumɛ sàmbaa nkwùè sàmbaa.

²³ Ni ndwuumɛ wɛ, mbè’ɛ p̄i lòo ànwùè Nifò nìpwuurɛ aŋjunɛ ifò itse ni à lè tā’ne a ni shankɛ inwùè nkabɛ ip̄e pobɛ ngàŋɛ àfà’à ize.

²⁴ Tsa’ne à lè p̄i’nènɛ a ni shankɛ a p̄erɛ, p̄i lè lòo a ta’à ɳònɛ itse ni à lè wìimɛnɛ e ni p̄italent ntswù’ɛ nkaamɛ mìnkirɛ ntô ambo ze.

²⁵ Tsa’ne ka à lè p̄e e ni nkabɛ a ni twuɛ nkabɛ ghu la, ifò wa a shwəŋɛ lo, p̄i kô e nshwùunɛ tsa’ a àpù’ù pobɛ ngwùɛ e ni ipoonɛ ip̄e farɛ ipwuumɛ ip̄e ndòo ntwuɛ ndzö e ghu.

²⁶ Ngàŋɛ àfà’à wa a kunɛ aŋjunɛ mìkwi’tɛ imɛ a mbyɛ ze mbu’ù mbô ambo ze nshwəŋɛ lo, ‘Tă, wìimɛ ntìŋmɛ o, mb̄i twuɛ àzwuumɛ àtsùmɛ ambo ghò.’

²⁷ Ifò wa à lè p̄e ni mìlinɛ aŋjunɛ ze, ndèənɛ ndzö ghu mmyà’tɛ e a lèrɛ.

²⁸ “La nkwùè ni ngàŋɛ àfà’à wa à lè furènɛ àpyiinɛ, ndzəənɛ a ta’à ngàŋɛ àfà’à wa itse ni à lè wìimɛnɛ e ni nkabɛ nkaamɛ nìghumɛ, à lè zùŋɛ nkô a loŋɛ e nshwəŋɛ lo, ‘Twuɛ nkabɛ ni wè wìimɛnɛ mɛ ni zérɛ!’

²⁹ Ngàŋɛ àfà’à wa a kunɛ aŋjunɛ mìkwi’tɛ imɛ mbu’ù mbô nshwəŋɛ lo, ‘Wìimɛ ntìŋmɛ o, mb̄i twuɛ nkabɛ o za.’

³⁰ La a twuunɛ e nsùŋɛ a ngàŋɛ àfà’à wa ngɛ nchyâ a itsanɛ tɛ mbyàa nkwùè ni à ghă twuɛ ndzö e ntsùmɛ.

³¹ Nkwùè ni zhyɛ ngàŋɛ àfà’à lè zəənɛnɛ ànwùè ni a lòonɛ alyi’ɛ, mìntiŋmɛ imobɛ lè zaŋɛ, pobɛ lèrɛ ngɛ nshwəŋɛ ànwùè àtsùmɛ ni a lòonɛ alyi’ɛ ambo ifò wa.

³² Lenɛla, ifò wa a funɛ a ngàŋɛ àfà’à wa, nshwəŋɛ lo, ‘Ghɔ ngàŋɛ àfà’à t̄ipòŋɛ, ndè kàa mìndzö imô mìtsùmɛ ntiinɛ wè lè pu’ne mbô ambo mìŋɛ.

³³ Mbè'ə wè ka kī koorè o mìlìñè mi ndyimè o ngàñè àfà'à tsa'nè ndè kinè nkoorè mìlìñè ìmô la?

³⁴ Ifò wa à lè zañè a loñè ka mìzùñè, nchyâ e a ìtsañè lo pì tòmnè e tè mbyàa nkwùè ni à ghă myàanè nkabè ghu ntsùmè twuè.”

³⁵ Yésû a tyi'è ndwùutè lo, “Lě tsa'nè tǎ iwegè a nìpwuurè à ghă ghìrè ajuñè pighè mo'o mo'o mbè'ə ni ka pè lèønè a wîghè ifàntè ìnwùè pìlyimè iþighè amwuè mìntiñmè ìmighè.”

Matyù 19

Yésû a nèrè ànwùè mbè'ə nìsiñmè a nìzo'ò

(Mrk 10.1-12)

¹ Nkwùè ni Yésû à lè myàanènè nshwøñè ìnwùè pèrè pè ìtsùmè, à lè myà'tè àla'à Galilîyè ngè nkwuunè a pàa àla'à Judyà a ndzinè nchyø Jodànè.

² Iþùñè pèønè pìno'nè lè zùñè e a parè mighoonè ìmobè.

³ PìFariñsî pìtse lè tô ambo ze a ni kwà'nè e mbyiitè e lo, “Mbòomè à pyiimè lo mbè'ə ñwùè a fuukè a ngwùè e ntii ànwùè àtse ni à ghìrènè?”

⁴ A pyiitè a ghobè lo, “Nì pirè a wîghè ti fuñè ànwùè Nwùè za lo Nwùè ni à lè tsùñènè pèønè a nìp'iñènè à lè tsùñè la ñònè mbyàññè pobè mèngyè?”

⁵ Ntyi'è nshwøñè lo, ‘Tsa'nè a pønè lè la, ñònè mbyàññè à ghă myà'tè a tă iþghobè pobè mă e, tô pwuutè pobè ngwùè e, pobè ze tyi'è ta'à mbòbè mbìñmè.’

⁶ Lenèla pobè tyi'è ta'à ñwùè nchi mbè a ghobè pàñè pipaa apè. Azwuumè àtsùmè ni Nwùè à pwuutènè, kò ñwùè misoñè a ghàbè e a zèrè.”

⁷ Pobè pyiitè e lo, “Müsî à kùmè lè shwøñè amwuè mbòomè lo mbè'ə ñwùè a njâ àñwà'nè nìsiñmè a nìzo'ò ambo ngwùè e nfuukè e a lèrè la ntii àkè?”

⁸ A kwùè ambo pobè lo, “Müsî à lè pyiimè lo mbè'ə ñwùè a fuukè a ngwùè e ntiiñè mìntiñmè iþighè tìññè a ni zhyè ànwùè. La ka a lè pø e a lenè tsa'nè àtwuè iþhyè a lè pì'nènè.

⁹ Nshwøñè ambo pighè lo ñwùè à tè nfuukè a ngwùè e a ndâ ze, ka fuukè e pø ntii àfànè, ndzo'ò a ghù nyàanè yi à ghìrè la àfànè.”

¹⁰ Izùñè ndzùmè iþe shwøñè ambo ze lo, “A tè mbè la lè a tìtìrè ñònè mbyàññè pobè ngwùè e, yi a pòñè pø lo ñònè mbyàññè à nwuunè e ti zo'ò.”

¹¹ La Yésû a kwùè ambo pobè lo, “Ànwùè zè ni ngwè nnèrè lè ka a yìñè e ambo ñwùè ntsùmè a lenè. Mbè'ə a yìñè tyi'è ambo pyè ni Nwùè à tso'ò mè njâ ambo pobè;

¹² ntiinə pànè pa ni ἰσுμε chwii chwii a ni ghoŋɛ t̄ zo'ò. P̄itse ghoŋɛ ntiinə pi l̄e pyēnə a ghobə a lenə, p̄itse p̄e ntiinə pi səerənə a ghobə, p̄itse gh̄r̄e ՚p̄l̄ŋm̄ ghobə a lenə ntii ànwùè N̄f̄o n̄pwuurè. D̄onə ni mb̄'e a pyiim̄, â pyiim̄.

Yēsū a chyā mborè aŋunə kiyii àghòbə

(Mrk 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Pànè p̄itse l̄e l̄o kiyii àghòbə ntô lo â nùŋɛ mbô ՚me àtwuè pobə nchà't̄ a N̄wùè. ՚zùŋɛ ndzùm̄ ՚pe sa'â pànè pa.

¹⁴ La Yēsū a shwəŋ̄e ambo pobə lo, “N̄t̄ myà't̄ ՚poon̄e pa pobē t̄ ambo m̄n̄j̄e. K̄o ni zòn̄e a ghobə, ntiinə ànwùè N̄f̄o n̄pwuurè a chȳe la ambo pànè tsa'a pobə.”

¹⁵ Tsa'n̄e à l̄e shwəŋ̄en̄e la, à l̄e tyi'è nnùŋɛ mbô ՚me àtwuè pobə, ndèr̄e e.

Ànwùè mb̄'e mōngwàswùum̄ ni à p̄enə ngàŋ̄e nkab̄e

(Mrk 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ A l̄e p̄e nk̄wùè ՚t̄se, ՚j̄on̄e ՚t̄se a t̄ ambo Yēsū mbyiit̄e e lo, “՚n̄er̄e, ànwùè ՚sh̄i'n̄e ni mb̄'e ՚nḡir̄e nk̄uuun̄e amwuə n̄ichyēmbȳe wa ni à ghoŋ̄en̄e ni nk̄uŋ̄e la àk̄e?”

¹⁷ Yēsū a pyiit̄e ambo ze lo, “À gh̄r̄e àk̄e w̄e pyiit̄e m̄e mb̄'e ànwùè ՚sh̄i'n̄e? D̄on̄e ni à p̄enə ՚j̄on̄e ՚sh̄i'n̄e, a tyi'è Ta'â ՚j̄wùè. W̄e t̄ mm̄e nk̄oŋ̄e a ni kwuun̄e amwuə n̄ichyēmbȳe, w̄e nùŋ̄e m̄int̄e mi N̄wùè ma.”

¹⁸ A pyiit̄e a Yēsū lo, “M̄er̄e m̄int̄e?” Yēsū a kw̄uè ambo ze lo, “K̄o w̄e zh̄wuut̄e; k̄o w̄e gh̄r̄e ànwùè fàn̄e; k̄o w̄e z̄eər̄e; k̄o w̄e nyi'i a chw̄ir̄e;

¹⁹ mm̄e ndzu'n̄e a t̄ ՚w̄igh̄e pobə m̄ o; nk̄i mm̄e nk̄oŋ̄e a ndyim̄ o tsa'a mb̄l̄ŋm̄e o.”

²⁰ Mōngwàswùum̄ wa a kw̄uè ambo Yēsū lo, “N̄n̄ùŋ̄e m̄e m̄int̄e m̄er̄e m̄e tyi'è m̄itsùm̄e. Nchi mb̄e a ni gh̄r̄e la ànwùè àk̄e àt̄se?”

²¹ A kw̄uè ambo ze lo, “W̄e t̄ nk̄oŋ̄e a ni p̄oŋ̄e m̄myàan̄e, w̄e gh̄e nsh̄uun̄e ՚pwuum̄e ՚p̄o ՚tsùm̄e ՚j̄n̄â nkab̄e ghu ambo ngàŋ̄e àfum̄e yi w̄e p̄e ni àf̄u'ù a n̄pwuurè, ntyi'è ntô ndzùŋ̄e a m̄e.”

²² Nkw̄uè ni mōngwàswùum̄ wa à l̄e zu'n̄e ànwùè ghu, à l̄e l̄o ndèr̄e e ni àsòmn̄e, ntiin̄e à l̄e p̄e ni ՚pwuum̄e p̄i no'n̄e.

²³ Yēsū a tyi'è nsh̄wəŋ̄e ambo ՚zùŋ̄e ndzùm̄e ՚pe lo, “Nsh̄wəŋ̄e tyi'è nk̄uŋ̄e nk̄uŋ̄e lo a k̄e'n̄e ambo ngàŋ̄e nkab̄e a ni kwuun̄e amwuə ànwùè N̄f̄o n̄pwuurè.

²⁴ Nchi nk̄w̄i'n̄e nsh̄wəŋ̄e tyi'è nk̄uŋ̄e nk̄uŋ̄e ambo p̄igh̄e lo a z̄aŋ̄e ambo l̄eəm̄e nkun̄e a ni tswur̄e amwuə ngw̄igr̄e lyàmn̄e ntsàar̄e ambo ngàŋ̄e nkab̄e a ni kwuun̄e amwuə ànwùè N̄f̄o N̄wùè.”

²⁵ Nkwùè ni izzunjè ndzùmè ipé pa lè zu'nè a zérə zè ànwùè, a lè tsàarè a ghobè ka mìzunjè. Pobè tyi'è mbyiitè e lo, "Dònè ni mbè'è a tyi'è nchwarè lè a ìwé?"

²⁶ Yésû a nañè mìsighè imobè nshwənè ambo pobè lo, "Ànwùè zè a tsàarè a ñwùè misoñè, la ambo Nwùè mbè'è a ghîrè ànwùè àtsùmè."

²⁷ Pità a tyi'è nkŵùè nshwənè lo, "Pøø ni pøø myà'tènè ipwuumè ìtsùmè ndzùnè o lè pøø ghâ tyi'è lanø pø àzøø la ni àkø?"

²⁸ Yésû a shwənè ambo pobè lo, "Nshwənè tyi'è nkûnø nkuñø ambo pîghø lo nkwùè ni Moonè Dwùè à ghâ nwunø ajuñø aløñø nifò e amwuø ngu'u mbyê yì shwuè, pîghø pa ntsòbè ipaa ni nì lè zùnènø mè la, nì ghâ kî nwunø ajuñø aløñø nifò tyi'è sa'à mìngwàrè mi pànnø pi Israel ma ntsòbè ipaa.

²⁹ Dwùè wa ntsùmè ni à myà'tènè mìndâ ìme, kè pîmomaa ipé pîmbyàññè pobè pi pèngyë, kè tâ ighobè, kè mä e, kè ipoonè ipé, kè ipàbè ishyé ipé mbè'è nìlinè ìtsâ, à ghâ chi pø ni ipwuumè pîghu nkwùè nkîrø, kî pø ni nìchyémbyê wa ni à ghoñènø ni nkuñø.

³⁰ La pànnø pîno'nø ni pi pøø pîtsàa pîmbyè titsonè, pobè ghâ tyi'è pø la pîlwùè pîndzùmè; pîlwùè pîndzùmè tyi'è mbø pîtsàa pîmbyè."

Matyù 20

Ngànø àfà'à amwuø iswùumø mìtîghø mìntàamø mi mìlù'ù

¹ "Ànwùè nifò nîpwuurè a chyê tsa'a ngànø iswùumø mìtîghø mìntàamø mi mìlù'ù ni à lè furènø a ngwù'è ngwù'è ngè a ni tà'à ngànø àfà'à nchyâ amwuø iswùumø mìtîghø mìntàamø mi mìlù'ù e.

² Nkwùè ni pobè pi pobè lè pyiimènø ajuñø ndùnø nkabè a ni twuè a ghobè ajuñø ta'à njyâ, à lè tsàa a ghobè amwuø iswùumø e ghu.

³ À lè furè ndèrè alyi'è mìtàanø ajuñø pînwùumè nîpwù'è ndzøenè pànnø pîtse tøømè ghu ka pø fâ'à a ghobè àzwuumè àtse.

⁴ Lenøla, a shwənè ambo pobè lo, 'Nì lèrè àzîghø amwuø iswùumø mìntàamø mi mìlù'ù wùè, mbi twuè a wîghø ni nkabè ni ì kù'nènø.'

⁵ Lenøla, ngànø àfà'à ghu lèrè. "À lè kî nfurè ajuñø pînwùumè ntsòbè ipaa ghobè pînwùumè pîtarè nkŵirè ngîrè tyi'è a lenø.

⁶ A lè kî pø tsa'a pînwùumè pîtaanè a chi nfurè ndèrè alyi'è mìtàanø nkî chi ndzøenè a pîtse pøønè tøømè ghu, a pyiitè a ghobè lo, 'À ghîrè àkø ni tøømè a nîghê ajuñø njyâ zè ka pø fâ'à a wîghø àzwuumè àtse?'

⁷ Pobè kwùè lo, 'Ntiinø ka ñònè ìtse a ñâ e àfà'à ambo pøø.' A shwənè ambo pobè lo, 'Nì kî ndèrè àzîghø nfâ'à amwuø iswùumø mìtîghø mìntàamø mi mìlù'ù mè.'

⁸ “Nkwùè nì nkwùè nkwè ì lè kù’nènè, ngàñè ìswùumè a shwəñè ambo àtwuè ngàñè àfà’à lo, ‘Funjè ngàñè àfà’à ntwuè a ghobè mbi’ñè ajuñè pàñè nì pì tènè ndwùutè ntô ngè ndwùutè ajuñè pàñè nì pì tènè ndzàamè ntô.’

⁹ Lenèla, pì lè twuè pàñè nì pobè lè pì’ñènè àfà’à ajuñè pìnñùumè pítaanè nì ndwùnè nkabè nì pì lè pyiimènè ajuñè ta’à njyè àfà’à.

¹⁰ Nkwùè nì pàñè pa nì pobè lè pì’ñènè àfà’à a ngwù’è lè tònè a nì kwíirè àzobè nkabè, pobè lè mè nkwàñè lo pì twuè a ghobè nì nkabè yìno’ñè. La pì kì ñjâ a ghobè nì ndwùnè nì pì lè pyiimènè ajuñè ta’à njyè.

¹¹ Nkwùè nì pobè lè kwíirènè a zérè, pobè lè pì’ñè a nì lwùmpè ajuñè ñònè nì à lè lòonè a ghobè àfà’à.

¹² Pobè shwəñè lo, ‘Pàñè pè nì wè lòonè a ghobè a ndzùmè lè fà’à pè ajuñè ta’à awà la pøø fà’à ajuñè ta’à njyè a ìsùmè nñùumè, wè twuè a wøø pì pobè nì ta’à àzwuumè!’

¹³ “A kwùè a ta’à ñwùè ghu yìtse lo, ‘Ngìñè mè, ka ñgìrè mè ànwùè àtse nì a pînè ambo ghò. Yi pùu lè pyiimè la ajuñè nkabè nì ì kù’ñènè ajuñè àfà’à ta’à njyè?’

¹⁴ Kwíirè nkabè o ndèrè o. Ntà’à ñjâ nkabè ambo ngàñè àfà’à ndwùèndzùmè wè tsá’ñè ñkínè ñjâ ambo ghò.

¹⁵ Kè ka ñtwu’tè mè ìtìñè a nì ghìrè tsá’ñè ñkòñènè ajuñè zhyè nì a pøø àzâ? Kè nì ghè’ñè mè ntiinè ngwè ngàbè àpô?’

¹⁶ “Lenèla, ndwùèndzùmè à ghă pø ntsàambyè, ntsàambyè â pø ndwùèndzùmè.”

Yësû a chi nshwəñè mbè’è nìwighè e

¹⁷ Tsá’ñè Yësû à lè pøø nko’ò ndèrè a Yèrusalèmè la, à lè lòo ìzùñè ndzùmè ìpe ntsòbè ipaa mmìntè a nìpwùnè, pobè pì pobè pø ngyiinè, a shwəñè ambo pobè lo,

¹⁸ “Nì zéenè! Pèenè ko’ò ndèrè a Yèrusalèmè, la pì ñjâ a Moonè Ðwùè ambo pìfò mà’à Nwùè nì pìnèrè mbòomè pì sa’à ìsà’ a e ndê lo pì zhwuutè e,

¹⁹ lenèla, ñjâ e ambo pàñè nì ka pobè pø ghobè pìJew lo pì nyèñè e, nkè’è e, nkñùumè e ajuñè àtìghè pàñkènè, njyè kì làñè itarè â zhwuumè a nìwighè.”

Àpyiitè mă

²⁰ Mă pì ipoonè pì Zebedì a tò ambo Yësû pobè ipoonè ìpe ntê mìkwì’tè ìme a ìshyè ndoonè lo â ghìrè ànwùè àtse ambo ze.

²¹ Yësû a pyiitè ambo ze lo, “Wè tå’à la àkè ambo mìñè?” Mă wa a shwəñè lo, “Kà’à ambo mìñè lo ipoonè ìpâ pì mbyàñè pø pipaa ghă nwuunè a nìpwùnè ghò, ta’à â nwuunè àpô ghò yè zìghènè, wùè a kì nnwuunè ajuñè yè kwàbè amwuø alyi’è nìfò o.”

²² Yēsū a kwùè ambo pobə lo, “Ka nì zhyē a wighē ànwùè ni nì wè mbyiitè. Mbè’è nì nô ndonjè ni mbì nô?” Pobə kwùè lo, “Mbè’è pəə nô.”

²³ Yēsū a shwənjè ambo pobə lo, “Nř nô ndonjè ngə’è mè, la ngè a ni nwuunè a pàa àpō mìnè yè zighènè kè yè kwàbè, ka a pə e alyi’è ànwùè mè a ni tiitè. La iyi’è pighu chyē ambo pànè pyè ni Tă iwəə à lè tsùnjènè ambo pobə.”

²⁴ Nkwùè ni pyè izunjè ndzùmè Yēsū pa nìghumè lè zu’nə, pobə lè zañè a loñè ajuñə pilyimə pa pipaa.

²⁵ Lenəla, Yēsū a funjè a ghobə pobə tō a shwənjè ambo pobə lo, “Nì zhyē lo itwuè ila’à pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew pa mbu’tè a ghobə ni mìtñjnè imobə, pəənè ipobə pìwùunə ki mmə mbu’tè a ghobə ni imobə mìtñjnè.

²⁶ Lenəla, kò a pə e a lenə a titrè pighē, la ñònè ni à tà’nə lo pə ñònè ngwùunə amwuə pighē, ã pə ngànjè àfà’à iwighē.

²⁷ Lenəla, ñònè ni à tà’nə lo pə ntsàambyè, ã pə àpù’ù àzighē,

²⁸ ntinè tyi’è Moonè Dwùè ka à lè tō e pə lo pì fà’à ambo ze. À lè tō pə lo fà’à, ñjâ a nìchyèmbyè e lo tsu’ù itwuè pànè pìno’nə ghu.”

Yēsū a parè pifè pipaa

²⁹ Tsa’nə Yēsū pobə izunjè ndzùmè ipé lè mənə mmyà’tè àla’à Jèrikò la, àpùnjè pəənè pìno’nə a lè zùnjè a ghobə.

³⁰ Pifè pipaa lè nwuunè a nìpwùnè àlànjè, nkwùè ni pobə lè zu’nə lo Yēsū à wè ndànjè la, pobə lè kyinè nshwənjè lo, “Ndò’nèmbyè, Moonè Dàfirè, koorè mìlinjè imæe!”

³¹ Àpùnjè pəənè za a sa’à a ghobə nshwənjè lo pobə zhwenmè. La pobə lè chi nkyinè ni mìtñjnè lo, “Ndò’nèmbyè, Moonè Dàfirè, koorè mìlinjè imæe!”

³² Yēsū à lè təəmè nfuñè a ghobə, mbyiitè lo, “Nì tà’à lo ñgirè ila ni pighē?”

³³ Pobə kwùè lo, “Ndò’nèmbyè, pəə tà’à zəənè iyi’è.”

³⁴ Yēsū à lè sòmnè ajuñə pobə ntyi’è mbètè imyè imobə. Tyi’è nkwùè ghu, pobə lè zùnjè ndzəənè iyi’è, ndzùnjè e.

Matyù 21

Yēsū kwuunè Yèrusalèmè tsa’ a ifò

¹ Tsa’nə pobə lè tyi’nə mmə mbaatè Yèrusalèmè, pobə lè kwuunè alyi’è ni pi lè mənə nfuñè ni Bethphage ni a lè pəənə ajuñə Mbarè Olivè. Yēsū à lè tsàa izunjè ndzùmè ipaa,

² nshwənjè ambo pobə lo, “Nì lèrè amwuə àla’à zè a mbyè pighē, tyi’è tsa’nə ni kwuunènə, ni zəənè ndzàkishyè ni pi titñjnènə ghu pobə moonè e a nìpwùnè ze. Ni kyàa a mèrə ndòo ntô ambo mìnè.

³ Ðònè ïtse a pëla nshwəŋjè ànwùè àtse ambo pighè, nì shwəŋjè ambo ze lo Ndò'ñèmbyê à tà'à a mèrø, ã zùŋjè tsàa a mèrø tyi'è nkùè ghu."

⁴ Ànwùè zè a lè lòo alyi'è a nì lwènè mìnwùè nì pi lè shwəŋjènè ndàŋjè a ndzùmè ngàŋjè ntwuumè Nwùè.

⁵ À lè shwəŋjè lo, "Nì shwəŋjè ambo ɿpoonè pi Zayònè lo, Zəənè, ifò o à wè ntô ambo pighè ndaa ndaa nko'ò àtwuè ndzàkìshyè, a pè tyi'è moonè ndzàkìshyè."

⁶ Izùŋjè ndzùmè Yésû lè ghè ngirè tsa'nè Yésû à lè tiitènè ghobè

⁷ Pobè lè lòo a ndzàkìshyè ghu ntô ghobè moonè e, nnùŋjè itsè'è ɿpobè ajuñè wèrø, Yésû a tyi'è nnwuunè ajuñè.

⁸ Pàñè pìno'nè lè shànkè itsè'è ɿpobè amwuø àlànjè, pìtse tserè mìfàa mìtìghè nshànkè amwuø àlànjè.

⁹ ɿpùŋjè pèənè nì pi lè lèrènè a mbyè ze nì pyè nì pi lè mènè ndzùŋjè e lè pè nkyiinè lo, "Hòsanà ambo Moonè Dàfirè! Mborè i chyè ambo wùè wa nì à wa ntô ajuñè nìlinè nì Ndò'ñèmbyê! Hòsanà ambo Nwùè Àko'ntsirè."

¹⁰ Nkwùè nì Yésû à lè kwuunènè a Yèrusalèmè, àla'à àtsùmè a lè nè'nè mbyiitè lo, "Lé ɿwè?"

¹¹ Àpùŋjè pèənè ghu a kwùè lo, "Lé Yésû ngàŋjè ntwuumè Nwùè nì à furènè a Nazarètè amwuø Galilyè."

Yésû a kwuunè amwuø Ndâ Mìshwà'à Nwùè

¹² Yésû à lè ghè nkwuunè amwuø Ndâ Mìshwà'à Nwùè, nkantè pàñè nì pi lè mènè ndzwuunè nkì mè nshwùunè amwuø. Yésû à lè tinè pìtepèrè pi pàñè nì pobè lè mènè nkyopè nkabè ghobè ɬèŋjè pàñè nì pobè mènè nshwùunè ɬlwu'è mbèŋjè àtùŋjètuŋjè.

¹³ Nshwəŋjè ambo pobè lo, "Pi ɻwà'nè amwuø àŋwà'nè Nwùè lo, 'Ndâ mè ghă pè la ndâ àchà'tè Nwùè,' la nì wè mbèŋjè a zèrè ajuñè 'nto'ò pìzèərè.'"

¹⁴ Pìfè pobè pìkonjè a ɬhyè lè tò ambo ze amwuø Ndâ Mìshwà'à Nwùè, a parè a ghobè.

¹⁵ La tsa'nè pìfò mà'à Nwùè pobè pìnèrè mbòomè lè zəənènè mìnwùè mi kè'nènè nì à lè ghìrènè mbwuutè ajuñè àghòbè nì pobè lè mènè nkyiinè lo, "Hòsanà ambo moonè Dàfirè," la mbè nì àzaŋjè lonjè.

¹⁶ Pobè lè tyi'è mbyiitè a Yésû lo, "Wè zu'ù ànwùè zè nì àghòbè a zè nshwəŋjè lanè?" Yésû a kwùè lo, "Ee. Nì pirè mè wìghè tì fuŋjè amwuø àŋwà'nè Nwùè lo, 'Nì nèrè mè àghòbè pobè ɿpoonè pi porè tsa'nè pobè tè ngyetè a Nwùè ɬhi'nè?'"

¹⁷ Yésû à lè myà'tè a ghobè nfurè àpyiinè amwuø àla'à, ndèrè a Betanì ndyè ghu.

Yēsū a chyâ ndòonè aŋjunə àtīghə figè

18 A tyi'è mbə a ngwù'ə ngwù'ə tsa'nə Yēsū à lè pənə amwuə àlāŋə e mmə kwiiře nkwê amwuə àla'à la, njyè i lè mə ndzaŋə e.

19 A zəənə àtīghə figè a nlpwùnə àlāŋə, ndèrə aŋjunə zərə la ka zəənə e àzwuumə ndàŋə e mifuə. Lenəla, a shwəŋə ambo àtīghə ghu lo, "Ka wə pə la'a chi zumə o mìntàamə!" Tsa'nə à lè shwəŋənə a lenə la, àtīghə ghu a zùŋə mbobə e.

20 Nkwù'ə ni izùŋə ndzùmə Yēsū lè zəənənə a zə ànwù'ə, a lè kə'nə a ghobə, pobə tyi'è mbyiitə lo, "A ghirə àkə àtīghə figè zə a fa'a ndzùŋə mbobə tyi'è lə?"

21 Yēsū a kwù'ə lo, "Ntiitə a wighə ni nkujə nkuŋə lo ni tə twu'tə àpyiimə ka pə a wighə ni minkə, ni ghirə a wighə la ndà'à ànwù'ə ni pi lè ghirənə aŋjunə àtīghə figè zə apə. Ni chyē shwəŋə ambo mbarə zə lo, 'Loo a nighə ngə mmà' à ipiŋmə o amwuə nchyē ghu niŋnənə', i ki ngirə a lenə.

22 Ni tə mbə ni àpyiimə, ni kwiiře àzwuumə àtsùmə ni ni pyiitənə a zərə amwuə àchà'tə Nwù'ə."

Pi pyiitə a Yēsū mbə'ə itiŋnə e

23 Yēsū à lè kuuunə a Ndâ Mishwà' à Nwù'ə, pifò mā' à Nwù'ə pobə piŋŋimə pi àla' à tō ambo ze tsa'nə à lè mənə nnérə pəənə, mbyiitə e lo, "Wə ghirə mìnwù'ə mə la ni mère mìtiŋnə? Itiŋnə wə à ḥā iwé ambo ghò?"

24 Yēsū a kwù'ə lo, "Mb̄i ki pyiitə a wighə ni ta' à àpyiitə. Ni pəla nkwy'ə mə nki ntiiitə a wighə ni alyi'ə ni ndòonə itiŋnə a ni ghirə mìnwù'ə mère mə ghu.

25 Àkwiře nchyē Jònə a lè furə la ighə? A lè furə la a nlpwuurə kə ambo pəənə?" Pobə tyi'è ntankə pobə ni pobə nshwəŋə lo, "Pəənə tə nshwəŋə lo a furə a nlpwuurə, yi a pyiitə lo a ghirə àkə ka ni lè tyi'è mbyiimə a wighə ànwù'ə ni à lè shwəŋənə?

26 La pəənə tə shwəŋə lo a furə ambo pànə pi misoŋə, pəənə pə ni àkŵarə aŋjunə ànwù'ə ni àpùŋə pəənə zə a pi ghirə, ntiinə pobə pitsùmə lè zhyēnə lo Jònə la ngàŋə ntwuumə Nwù'ə."

27 Lenəla pobə lè kwù'ə ambo Yēsū lo, "Ka pəə zhyē wəə." Yēsū a shwəŋə lo, "Ka mbə ki tiitə mə a wighə ni ḥònə ni à ḥānə itiŋnə ni ngwə ngirə mìnwù'ə mə ghu.

Àshwəŋnə nàanə nàanə mbə'ə ipômbyàŋnə pipaa

28 "Ni kwàŋə àzighə lo àkə? Dònə itse à lè pə ghu ntwu'tə ipômbyàŋnə ipē pipaa. À lè lèrə ambo ghù ntsàambyè nshwəŋə lo, 'Moonə mə, lèrə ngə nfà' à sìñə amwuə iswùumə mìtīghə mìntàamə mi mìlù'ù.'

29 A shwəŋə lo, 'Ka mbə lèrə mə.' La nchi nkwebə ntijmə e ndèrə.

³⁰ Tā īghobē a kī ndèrē ambo wūè moonē nkī nshwənē tyī'ē ànwūè ghu, a kwūè lo, ‘Mbī ghīrē tā,’ la ka lèrē e.

³¹ Amwuē īpoonē pē pipaa, moonē nī à lē fā'nē àzwuumē nī tā īghobē à tā'nē a lē pē wērē?’ Pobē kwūè lo, “Għu ntsàambyē.” Yēsū a shwənē ambo pobē lo, “Nshwənē a wighē tyī'ē nkūnē nkuṇē lo pīnkwiirē pītagħè pobē īkwàrē ghā kwuunē amwuē ànwūè Nifō Nwūè wa'ā wighē.

³² Mbē'nē Jònē à lē tō ambo pīghē a nī nérē a wighē nī àlānē təemēnē, ka nī pyiimē a wighē ànwūè nī à lē mēnē nshwənē, la pīnkwiirē pītagħè pobē īkwàrē pyiimē ànwūè nī à lē mēnē nshwənē. La nī zəenē farə zəenēnē, la ka myā'tē wighē a tīpōnē īwighē pyiimē e.

Àshwənē nàanē nàanē mbē'ə ḥònē nī à lē tēnē īswūumē mītīghē mīntàamē mi mīlū'ù

³³ “Nī zhwi’tē àshwənē nàanē nàanē àtse: Ngànē alyi’ē īshyē ītse à lē pē għu nī à lē pyēnē īswūumē mītīghē mīntàamē mi mīlū’ù e. À lē korē nka’ā nkamnē a wērē, ntuṇjē alyi’ē nī pī pa nkyiimē mīntàamē mē għu nkī mboomē alyi’ē nīnħuunē mbyabē īswūumē. Lenela, à lē ḥā īswūumē għu a àpyiinē ambo pēnē ndèrē e a àkarē amwuē yētse àla’ā.

³⁴ Tsa’nē nkūnē a nī kabē mīntàamē mi mīlū’ù tħallik kū’nēnē la, à lē tsàa ngànē àfà’ā īze lo pobē ghèr nkwiirē īme mīntàamē ambo pānē nī pobē lè lōnē īswūumē għu.

³⁵ “Pānē pa lē kō ngànē àfà’ā īze za, nkē’ē a ta’ā, nzhwuutē a wūè, ntumpē a ta’ā nī mīghor.

³⁶ À lē chi ntsàa a ngànē àfà’ā ītse ambo pobē nī lè no’nē ntsàarē a pīntsàambyē la pobē kī ngīrē tyī'ē tsa’nē pobē lè ghīrēnē ajuñē pyē pānē la.

³⁷ À lē līwūutē ntsàa moonē e ambo pobē, nshwənē lo, ‘Pobē għu’tē a moonē mē.’

³⁸ “La tsa’nē pānē pa lē zəenēnē a moonē e la, pobē lè shwənē amwuē pobē lo, ‘Lě īndzīghē ndā e, nī tō pēnē zhwuutē e ndōo īswūumē wērē wē.’

³⁹ Lenela pobē lè lōo moonē e wa mmà’ā e a àpyiinē, nzhwuutē e.

⁴⁰ “Lenela, nkūnē nī ngànē alyi’ē īshyē ā tō, ā ghīrē īla ambo pānē pē?”

⁴¹ Pobē kwūè ambo ze lo, “À ghā zhwuutē pītīnē pīngōrē pē nī nīwighē għu ndzañēnē, ḥajnej īswūumē e ambo pānē pīnyaanē nī pī ḥā īme mīntàamē amwuē nkūnē nī tħallik kū’nēnē.”

⁴² Yēsū a shwənē ambo pobē lo, “Nī pīrē a wighē tī fuq ālyi’ē àjwà’nē Nwūè nī a shwənēnē lo, ‘Nīghorē nī īmboomē mīndā à lē wa’nē la nī pēnē ntyi’ē nīghorē nīlħuunē nī ndā; la lē lè ghīrē Ndō’nēmbyē, a kī mbē tyī'ē ànwūè yerēnē yerēnē ambo pē.’”

43 “Nshwən̄è a wighə lo, p̄i ghă kwiir̄è alyi’ə Nifò Nwùè ambo p̄ighə njâ ambo pàn̄è n̄i pob̄ zumè m̄ntàam̄e m̄ishi’n̄è.

44 Iònè n̄i à ghă kunè ajuñə n̄ighòor̄e tsè à ghă pi’tè, la wùè n̄i n̄ighòor̄e tsè ghă kunè ajuñə ze, n̄i ghă ghò’ò e.”

45 Nkwùè n̄i p̄ifò mà’à Nwùè pob̄ p̄inèr̄e mbòom̄e lè zu’n̄e n̄iker̄e n̄i Yēsū ts̄ nàan̄e nàan̄e tsè la, pob̄ lè zhyé lo à wè nshwən̄è la mbè’ə pob̄.

46 Lenəla pob̄ lè tyi’è ntà’à àlāñ̄e a n̄i kō e la mm̄e mbô àpùñ̄e p̄èon̄e za ntiin̄e pàn̄e p̄ighu lè pyiim̄èn̄e lo Yēsū la ngàñ̄e ntwuum̄e Nwùè.

Matyù 22

Àshwən̄è nàan̄e nàan̄e mbè’ə n̄igha’à ndzò’o

1 Yēsū à lè chi nshwən̄è ambo pob̄ amwuə išhwən̄è p̄inàan̄e nàan̄e lo,

2 “Ànwùè nifò n̄ipwuar̄e a chyé tsa’ a ifò itse n̄i à lè tsunkèn̄e ighin̄e moon̄e e ghu mbyàñ̄e.

3 Ntsàa ngàñ̄e fà’ à ìze lo pob̄ ghè nfun̄e pàn̄e n̄i à lè wuunèn̄e a ghob̄ ajuñ̄e ighin̄e wè lo pob̄ tō, la pob̄ lè ka kòn̄e a ghob̄ a n̄i tō.

4 À lè twuum̄e a yitse ngàñ̄e àfà’ à nshwən̄è lo, ‘N̄i ghè ntiit̄e pàn̄e pa n̄i n̄gwuumèn̄e la lo n̄tsunkè m̄e ighin̄e wa, p̄i zhwuut̄e m̄e m̄ifòñ̄e ma pob̄ m̄nyàam̄e ma n̄i mi zwurèn̄e mbòb̄e, àzwuum̄e àtsùm̄e a z̄e ntyi’è yè shwatèn̄e. Njilo n̄i tō ajuñ̄e ighin̄e wa!’

5 La pàn̄e n̄i à lè wuunèn̄e a ghob̄ lè nañ̄e ànwùè ghu ka zœen̄e ghob̄ àpiì àtse amwuə ndèr̄e a ghob̄: ta’ à lè lèr̄e amwuə išwùum̄e e, ghùtse a k̄i ndèr̄e a alyi’ə m̄ntàan̄e ze.

6 Àpwù’è pàn̄e n̄i ifò à lè wuunèn̄e a ghob̄ ajuñ̄e n̄izo’ò wè lè koot̄e ngàñ̄e àfà’ à ìze, mbu’ù a ghob̄ tyi’è išhi’ñ̄e, nzhwuut̄e.

7 Lenəla, ntijm̄e ifò ghu i lè zañ̄e, a tyi’è ntsàa p̄isoyì ip̄e pob̄ ghè nk̄i nzhwuut̄e pàn̄e n̄i pob̄ lè zhwuutèn̄e ngàñ̄e àfà’ à ìze la, ndzùñ̄e ntòon̄e mbòmp̄e àla’ à izob̄ yì ngwùun̄e.

8 “Ifò à lè fun̄e ngàñ̄e àfà’ à ìze nshwən̄è ambo pob̄ lo, ‘tpwuum̄e p̄i zighèn̄e ajuñ̄e n̄izo’ò wa tyi’è a išhyé, la pàn̄e n̄i p̄i tōn̄e ngwuun̄e a ghob̄ ka pob̄ lè kù’ñ̄e a ghob̄.

9 Njilo, n̄i lèr̄e amwuə itwuè ilàñ̄e ngwuun̄e a ñwùè ntsùm̄e wa n̄i n̄i zœenèn̄e pob̄ tō ajuñ̄e n̄igha’ à wè.’

10 Ngàñ̄e àfà’ à ìze yèghu lè lèr̄e amwuə itwuè ilàñ̄e itsùm̄e, nshwat̄e pàn̄e n̄i pob̄ lè zœenèn̄e, farə p̄ishì’ñ̄e pob̄ p̄i tipòñ̄e; lenəla ndâ ighin̄e za i lè lwen̄e n̄i p̄èon̄e.

11 “La nkwùè ni ifò à lè kwuunènè amwuə ndâ a ni zéenè pànè ni pi pènè amwuə, à lè zéenè a ta’à ñwùè amwuə ni ka à lè wî e atsə’è ighinè.

12 À lè pyiitè ambo ze lo, ‘tswùè mè, wè lànjè ila mbònjè kwuunè a ndâ ghè ti wî atsə’è nizo’ò?’ Lenela, ntswùè nganjè i lè ka’à.

13 Ifò ghu à lè shwènjè ambo nganjè àfà’à ize lo pobè korè mbô ime ghobè mìkwùè ime, mmà’à e a àpyiinè amwuə ndzùmè, alyi’è ni à tyi’è mmè yili ki mè kwurè misoñè ime.”

14 Yésû a tyi’è ndwùutè nshwènjè lo, “Pi pa ngwuunè a pino’ne la, mmè ngè amwuə ntso’ò a pikî.”

Àpyiitè àshwènjè mbè’è ntwuè pìtagħè

(Mrk 12.13-17; Luk 20.20-26)

15 PiFarisî lè lèrè a ni ghè ndaamè a minajè tsa’nè pobè wimè a Yésû ajuñè ishwènjè ipo.

16 Pobè lè tsàa izunjè ndzùmè ipobè pobè nganjè àpyiimè ànwùè Heròdè ambo ze, nshwènjè lo pobè ghè mbyiitè e lo, “Inèrè, pøe zhyè lo ghò la ñònè ni mìnchwùè ume tèemènè, nkî mè nnèrè pøenè ni àlànje ni Nwùè à tø’ne lo pànè chyè. Ka ki mè nañè o isighè ñwùè ntiinè ka wè pô o imyè mi ñwùè.

17 Tiitè a wøø, àzô àkwànjè a chyè lo àkø, mbòomè iwæenè à nèrè lo mbè’è pì twuè a tagħè ambo Kaasà kë ngañej?”

18 La Yésû ni à lè zhyènè ikwànjè tipònjè ipobè a shwènjè lo, “Pighè nganjè apègrè! A ghirè àkø ni tø’à lè’è mè?

19 Ni nèrè mè ni nkabè ni pi pa ndòo ntwuè a tagħè għu!” Pobè lè lòo a ta’à kapà ntô nnèrè e,

20 a pyiitè a ghobè lo, “Lø isighè iwæ ghobè nħlinè iwæ ajuñej?”

21 Pobè kwùè lo, “Yi Kaasà.” Yésû a tyi’è nshwènjè ambo pobè lo, “Ni ñâ àzwuumè Kaasà ambo Kaasà, nkî ñâ yè Nwùè ambo Nwùè.”

22 A lè kë’nè a ghobè nkwùè ni pobè lè zu’nè ànwùè zèrè zè; lenela pobè tyi’è mmyà’tè e ndèrè ghobè.

Àpyiitè àshwènjè mbè’è nżhwuumè a nżwighè

(Mrk 12.18-27; Luk 20.27-40)

23 Tyi’è njyè għu pi-Sadducee ni pobè pa nshwènjè lo ñwùè à wa ka kwighè e nkwiżże nżhwuumè lè tħo ambo Yésû mbyiitè lo,

24 “Inèrè, Mūsî à lè tiitè a wøø lo, ñwùè à tħixx kwighè ka pøe e ni ipoonè, iñdyim e ghù mbyànjè à chyè a ni zo’ò a nkwùè għu mbyè ipoonè ambo tħekwighè kwighènè wa.

²⁵ Pilyimə pimbbyàjnè pìtse sàmbaa lè mə nchyê pəə pi pobə. Ghù ntsàambyè à lè zo'ò ntô nkwiighè e ti moonè, lenela, ntyi'è mmyà'tè a ngwùe e ambo ndyimə e ghù mbyàjnè.

²⁶ Ànwùè ni a lè ghîrènè a ghù ntsàambyè a lè ki ngîrè àpaatè e tə mbyàa ajuñə ghù ndwùèndzùmè.

²⁷ Mèngyé wè à lè lwùutè nkì nkwiighè àze.

²⁸ Tìtsònjè wè njyê ni pìkwuè ghă zhwuumè a nìwighè, amwuə pìlyimə pə sàmbaa, mèngyé wè à ghă pə ngwùe twé tsa'nə pobə pìtsùmè lè zo'nə e la?"

²⁹ Yésû à lè kwùè a ghobə lo, "Ànwùè ni nì shwənjènə ka à kù'nè e ntiinə ka nì zhyê a wighè àshwənjè Nwùè kè mìtlinjè mi Nwùè.

³⁰ Mbè'nə a ghă pə njyê ni pìkwuè ghă zhwuumè a nìwighè la, pobə ghă pə tsa'a pëngèrè a nìpwuurè, zo'ò a ghobə apè ki njā e ipoonè a ndâ nìzo'ò apè

³¹ La ngè ajuñə nìzhwuumè a nìwighè, nì pirè mə a wighè ti funjè ànwùè ni Nwùè à lè shwənjènə ambo pighè lo,

³² 'Mìnjé Nwùè Abràhamè, mbə Nwùè Isàkè, nkì mbə Nwùè Yàkobè.' Ka à pə e Nwùè pìkwuè. À chyê mbə Nwùè pàñə ni pobə pa nchyê."

³³ Nkwùè ni àpùnjè pàñə zə a lè zu'nə ànwùè zə ni Yésû à lè mənə nshwənjè, mìnchwùè ni à lè nèrènə lè kè'nè a ghobə ka mìzùnjè.

Tenkōnjə nté Nwùè

(Mrk 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Nkwùè ni pìFarìsî lè zu'nə lo Yésû à lè kwupè mìntsùwùè mi pìSadducee la, pobə lè tō nshwatè a ta'à alyi'ə.

³⁵ Ta'à njwùè ighobə ni à lè pənə nnérè mbòomə, à lè lè'è e ni àpyiitè àshwənjè zə lo:

³⁶ "Inèrè! Tenkoanjə nté amwuə mìnté la wèrè?"

³⁷ Yésû a kwùè lo, "Kònè a Ndò'nèmbyê Nwùè ni ntijmè o ìtsùmè ni mbìnjmè o ntsùmè ghobə àkwànjè o àtsùmè."

³⁸ Lè tenkoanjə nté mbə ntsàambyè nté.

³⁹ Àpaatè nté ni i pənə tsa'a ghù ntsàambyè i chyê lo, 'Wè kònè a ndyimə o tsa'a mbìnjmè o.'

⁴⁰ Pìmbòomə pi Müsî pìtsùmè ni ìnwùè ìtsùmè ni ngànjə ntwuumè Nwùè ìtsùmè lè pə nnérè zə'nè ajuñə mìnté mə mìmbaa."

Àpyiitè àshwənjè mbè'ə Ghù Ndzo'nə wa

(Mrk 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Yésû à lè pyiitè pìFarìsî nkwùè ni pobə lè shwatènə a ta'à alyi'ə lo,

42 “Nì kwànjè àzighè lo àkə mbè’ə Ghù Ndzo’nə wa? A moonè ìwě?” Pobə kwùè lo, “A moonè Dàfirè.”

43 Yésû à lè tyi’è mbyiitè ambo pobə lo, “À lè tyi’è ngirè àkə, Àzhwùè Nwùè a tinè Dàfirè lo â tyi’è nfuŋè e nì ‘Ndò’nèmbyê’? Ntiinə à lè shwənènə lo,

44 ‘Nwùè à lè shwənè ambo Ndò’nèmbyê mè lo: Nwuunə a pàa àpô mìnè yè zighènə tə mbyàa nkùè nì mbì ghă għirè ngànjè mbwùunè izô tyi’è mbə a tsùmə mìkwùè imô.’

45 “Dàfirè à tə pəla mmə nfuŋè e nì ‘Ndò’nèmbyê’, a tyi’è ndànjè ila għu mbə moonè e?”

46 Ka ɻwùè a lè pə e a nì kwùè e tyi’è nì ta’à ànwùè. Lenəla, a nì furè njyè għu, ka ɻwùè a lè chi mbyiitè e a ye nì ànwùè àtse.

Matyù 23

Yésû a nja’ àkwatè mbè’ə pìnèrè mbòomə pobə pìFarisî

(Mrk 12.38-39; Luk 11.43-46, 20.45-46)

1 Yésû à lè pənjè nshwənè ambo ipùnjè pəənə pobə izùnjè ndzùmè ipo lo,

2 “Pìnèrè mbòomə pobə pìFarisî tyi’è nnwuunè la ajuñə alənə Müsî.

3 Lenəla, nì tyi’è ndzu’nè a ghobə ajuñə ɻnwùè tsùmè nì pobə tiitənə a wighə lo nì għirè la kò nì għirè a wighə ànwùè nì pobə għirənə ntiinə ka pobə għirè a ghobə ànwùè nì pobə pa nshwənè.

4 Pobə pa nkorè ipi’i pì lirənə (nì tsàarənə a nì pi’i) ntə a mìghə pəənə, la ka pə nūnjè a ghobə tyi’è shwuè àpô īghobə a nì yèmpə lo pobə pi’i a pərə.

5 “Pobə lè mə ngirè mìnvwùè mìtsùmè pə mbè’ə pànə zəənə a ghobə. Ntiinə pobə lè tsùnjènə ipàamè ngòbè pyè nì pobə ɻwà’nènə àshwənə Nwùè nchyā amwuə ngirè pérə fankè, nkı nchyā mìntsəgrə mī sàa ajuñə itsə’ə ipobə.

6 Pobə pa nkònijè ilənje pànə pìwùunə amwuə iłyi’ə nìgha’ā, nkı nkònijè a nì nwuunə ajuñə ilənje mbyè amwuə mìndā mī àshwatə mī pìJew;

7 pobə pa nkònijè lo pì chà’tè a ghobə nì àghu’tè amwuə iłyi’ə mìtāanə, nkı ntà’à lo pànə fuŋè a ghobə nì ‘Rabbi.’

8 “La kò nì pyiimè a wighə lo pì fuŋè a wighə nì ‘Rabbi’ ntiinə pighə pìtsùmè chyè mbə la pilyimə nkı ntwu’tè a ta’à ɻnèrè.

9 Lenəla, kò nì fuŋè a wighə a ɻònə itse àtwuə ishyē ghè nì ‘tā’ ntiinə nì twu’tènə a wighə la a ta’à tā nì à pənə a nìpwuurè.

10 Kè kò pì fuŋè e a wighə nì ‘Masàa’ ntiinə nì twu’tènə la a ta’à masàa nì à pənə Ghù Ndzo’nə wa.

11 Iwwùè wa nì à pənə ɻònə ngwùunə a titirè pighə ǎ tyi’è pə la ngànjè àfà’ à wighə.

12 Ðònè wa nì à ñankènè mbìñmè e, a chyê la lo pë shwu'kè e a ìshyê; la ñònè wa nì à shwu'kènè mbìñmè e, a chyê la lo pë chi ñaanè e àtìghè.

Yësù a twuunè e àpègrè àzobè
(*Mrk 12.40; Luk 11.39-42, 11.44, 11.52, 20.47*)

13 “Ngø’è yìno’nè ì chyê a àtwuè pighè pìnérè mbòomè nì pìFarìsî! Pighè ngànjè àpègrè! Ntiinè nì nàanè ntswùè ndâ ànwùè Nifò nìpwuurè ambo pèenè. Ka pë kwuunè a wighè, la mbë myà’tè a wighè pànnè nì pì mènè ntà’à a nì kwuunè lo pobè kwuunè a ghobè apè!

14 Ngø’è yìno’nè ì chyê àtwuè pighè mbă pìnérè mbòomè nì pìFarìsî! Pighè ngànjè àpègrè! Ntiinè nì wa nfikè pìkwùè nkwiirè ipwuumè ipobè nì mìndâ ìmobè, la mmè nfikè nchà’tè ìchà’tè Nwùè pìsàa. Lenèla, ngø’è nì ì ghä kwuunè ajuñè pighè ì ghä pì ka mìzùnjø.

15 “Ngø’è yìno’nè ì chyê àtwuè pighè pìnérè mbòomè nì pìFarìsî, ngànjè àpègrè! Ntiinè nì wa ntwuumè minchyè ghobè pìkònjè ndérè a ndyè sàa a nì pènjè a ñwùè lo â zùnjè a ànwùè Nwùè àzìghè, la nì pènjè e a nì ghìrè lo a pì ntsàarè ts'a'nè à lè pènè, ntyi’è ñònè nì ã lèrè amwuè àkìnnè ìmû tsàarè a wighè.

16 “Ngø’è yìno’nè àtwuè pighè mbă pìlùnjè pì mbyè nì pobè pènè pìfè, ntiinè nì wè nnérè lo, ‘Dwùè à lè tsèèmè ajuñè Ndâ Mìshwà’à Nwùè, yi ka zèrè za a pë e ànwùè àtse; la ñwùè à lè tsèèmè ajuñè àtìnjè goldè nì a pènè amwuè Ndâ Mìshwà’à Nwùè, yi ntsèèmè e ì pì wìimè e.’

17 Ipuukè pìfè! A tsàarè zèrè ntsàarè, àtìnjè goldè zè kë Ndâ Mìshwà’à Nwùè nì zèrè ghìrènè àtìnjè goldè zè a tyi’è nì àghu’tè Nwùè?

18 Nì wa nkì nshwønjè lo, ‘Dwùè à lè tsèèmè ajuñè alyi’è mìshwà’à Nwùè, zèrè za a pë e ànwùè àtse apè; la ñwùè à lè tsèèmè ajuñè àzwuumè nì a ñânè ajuñè alyi’è mìshwà’à Nwùè, yi ntsèèmè e ì pì wìimè e.’

19 Pighè pìfè! Zhyè nì a tsàarènè a zèrè: ipwuumè nì pèrè pènè a alyi’è mìshwà’à Nwùè, kë a alyi’è mìshwà’à Nwùè nì a ghìrènè ipwuumè pìghu laanè?

20 Lenèla, ñwùè à lè tsèèmè ajuñè alyi’è mìshwà’à Nwùè, yi à tsèèmè la ajuñè zèrè farè ipwuumè pa ìtsùmè nì pèrè pènè ajuñè zèrè,

21 La ñwùè à tè tsèèmè ajuñè Ndâ Mìshwà’à Nwùè, yi à tsèèmè la ajuñè zèrè farè ajuñè Nwùè, nì à wa nchyè amwuè.

22 La ñwùè à tè tsèèmè ajuñè nìpwuurè, yi à tsèèmè la ajuñè alènjè Nifò Nwùè, farè ajuñè ñònè wa nì à ñaanènè ajuñè alènjè Nifò ghu.

23 “Ngø’è ì za àtwuè pighè pìnérè mbòomè pobè pìFarìsî pobè ngànjè àpègrè! Ntiinè nì wa ñjâ a ta’à àpàa ajuñè ipàa nìghumè ajuñè ipwuumè àzhyà ipighè tsa'a mintè ghobè dilè, nì kumìnè, la mmyà’tè mìnwùè mìwùunè amwuè

mbòomə tsa'a nkүñjə nkuñjə, ghobə nìkoorè mìlinjè, ghobə àpyiimè ntijmè yè tijñnè. A pònjè lo nì ghìrè mìnchwùè mə la kò nì myà'tè a wighə a yètse.

24 Pifè pìnérè àlànjè! Nì wa ndyirè ndizhyə, la mmə mmyè a ndzàkishyè.

25 “Ngø'è ì chyê àtwuè pighə, pìnérè mbòomə nì pìFarisî! Ngànjè àpègrè! Nì sùu mìndoñè ìmighə ghobə ikañjè ipighə pèrə laanè a ndzùmè isighə, la mìmwuə lwenè nì ipwuumè nì nì kwíirènə ambo pèonè nì mìlinjè.

26 Pifè pìFarisî, nì zàamè nsùu ìmwuə pìtito'o ghobə ikañjè, lenəla ndzùmè àpyiinè ì kí laanè.

27 “Ngø'è ì ghă pè àtwuè pighə mbă pìnérè mbòomə nì pìFarisî, ngànjè àpègrè! Ntiinè nì chyê mbə tsa'a mìshyè nì zo'nè nì mbèomə fuə mi pònjè a ndzùmè isighə, la ìmwuə lwenè nì ikwiinè ikwuè pèonè nì ipwuumè pa itsùmè nì ka pèrə laanè e.

28 Lenəla, pànè pa nnañjè a wighə a àpyiinè tsa'a pànè nì ngirè mìnchwùè izobə tèemènə, la ìmwuə izighə lwenè nì àpègrè ghobə tipònjè.

Yésû a shwəñjè tsa'nə pobə ghă zəənè ngø'è

(Luk 11.47-51)

29 “Ngø'è ì ghă pè àtwuè pighə mbă pìnérè mbòomə nì pìFarisî, ngànjè àpègrè, ntiinè nì poomènə mìshyè ambo ngànjè ntwuumè Nwùè, nkì ntsùnkè mìshyè mi pànè nì pobə lè mənə nchyē a nìchymbyē ghù tèemènə,

30 nshwəñjè lo, ‘Nì lè pəla mbə amwuə mìnnyé mi pìtā pìtā ipighə, yi ka nì lè chyâ a wighə àpô àzighə a nì zhuutè ngànjè ntwuumè Nwùè.’

31 Njiilo nì pyiimè nküñjə nkuñjə lo nì furè amwuə ngwàrè za nì ì lè zhuutènə ngànjè ntwuumè Nwùè la!

32 Lenəla, nì làñjè nì mbyè mmyàanè àfà'à za nì pìtā pìtā ipighə lè pì'nènə.

33 “Pighə mìnyoorè, nì ipoonè pì mìnyoorè! Nì kwàñjè lo mbè'ə nì làñjè ila tighu nì kwuunè amwuə àkìñè ìmū?

34 Lenəla mbi tsàa ngànjè ntwuumè Nwùè, pobə ngànjè àzhì'tè farə pìnérè mbòomə ambo pighə; nì ghă zhuutè a ghobə pìtse, kwùumè a pìtse ajuñə àtighə pànkènə, kè'è pìtse amwuə mìndâ mi àshwatè ìmighə, tòmnè a ghobə a nì furè amwuə zə mbòmpə àla'à ndèrè amwuə zhyè mbòmpə àla'à.

35 Njiilo àləemè pànè pa nì ngirè mìnchwùè izobə lè tèemènə, nì zhuutè a ghobə ti zəənè a fàntè ànwùè àzobə, à pè àtwuè pighə, a nì pì'nè ajuñə àləemè Abèlè ngè mbyàa ajuñə àləemè Tsàkàriyà nì à lè pənə moonè Berechiah nì nì lè zhuutènə a titirè Ndâ Mishwà'à Nwùè ghobə alyi'ə nishwà'à Nwùè.

36 Ntiitè a wighə nì nküñjə nkuñjə lo ngø'è mìnchwùè mèrə mə mìtsùmè ì ghă pè àtwuè iwaanè pànè pì titsònjè wè!

Ìkòñjè Yésû ajuñə àla'à Yèrusalèmè

(Luk 13.34-35)

37 “Yèrusalèmè, Yèrusalèmè! Wè zhuutè ngànjè ntwuumè Nwùè, nkì nchi ndòo mìghòorè ntumpè pànè pa ni Nwùè à lè tsaanè ambo ghò. Ntà’à mè tyi’è nkwùè yìno’ne lo shwatè ipoonè ipô tsa’ a mǎ ngubè à wa nshwatè ipoonè ipé a tsùmè mìpàrè imé, la ka ni pyiimè a wighè.

38 Ni zéenè, pi myà’tè mè ndâ izighè i tyi’è ifumè.

39 Ngwè ntiitè a wighè lo, ka ni pè ghă chi zéenè a wighè a gha, tè mbyàa nkwùè ni ni ghă shwènè ambo mìnjè lo, ‘Mborè i chyê ambo ze wa ni à tònè ajuñe nìlinè ni Ndò’nèmbyê.’”

Matyù 24

Yésû a shwènè mbè’è nishà’tè Ndâ Mishwà’ à Nwùè

(Mrk 13.1-2; Luk 21.5-6)

1 Yésû a furè amwuø Ndâ Mishwà’ à Nwùè mmø ndèrè, izunjè ndzùmè ipé tò nnérè e ni Ndâ Mishwà’ à Nwùè mbè’è â zéenè tsa’ne pi lè poomènè a zèrè tyi’è ishi’ñè.

2 La a shwènè ambo pobè lo, “Ni tsunjè ndzœenè ipwuumè pè tsùmè? Nshwènè tyi’è nkujè nkuñè ambo pighè lo ka ta’ à nighòorè a nighè a pè ghă nwuunè e àtwuè tsitse, pi ghă shà’tè tyi’è mìtsùmè mmà’tè a ishyê.”

Ngø’è ghobè ntòmnè ajuñe ipoonè pi Kristù

(Mrk 13.3-14; Luk 21.7-19)

3 Tsa’ne Yésû à lè nwuunènè àtwuè Mbarè Olivè la, izunjè ndzùmè ipé lè tò ntsirè e pobè tyi’è mbè tyi’è pobè ni pobè. Pobè pyiitè e lo, “Tsunjè ntiitè a wøø pøø zu’ù. Mìnwùè mèrè mè ghă furè la nkwùè àkè? Àlènè ànwùè ni a ghă nérè nkwùè ni wè ghă tò pobè nkwùè ni àtwuè ishyê a ghă lwùutè a ghă pø la àkè?”

4 Yésû kwùè ambo pobè lo, “Ni zhì’tè mbè’è ñònè itse a fikè wighè.

5 Mbè’ne pànè pìno’ne ghă tò ajuñe nìlinè tsâ shwènè lo, ‘Mìnjè Ghù Ndzo’ne wa! lenøla fikè pànè pìno’ne.

6 Ni ghă zu’ù àzòrè mìntsòo ghobè ishwènè mbè’è mìntsòo, la kò ni pô a wighè mbè’ne zèrè zè a chyê a ni ghîrè, la ka pø e nkwùè ndwùutè àtwuè ishyê.

7 Ntiinè ilà’ à ghă zònènè a pyè, ilà’ à a tsùmè pifò zònènè a pyè, ndzànè f kwuunè amwuø àla’ à, ishyê f nè’ne a iyi’ è iyi’ è.

8 Mìnwùè mèrè mè ghă pø la tsa’ a mèngyè yì sùnjènè a pì’ne a ni zu’ù àndzanè nkwùè ni à kòonè a moonè.

9 “Pi ghă kô a wighè ñjâ ambo pøenè pi chyâ ngø’è yìno’ne ajuñe pighè kë nzhwuutè a wighè. Àtwuè ishyê àtsùmè a ghă pàanè a wighè mbè’è nìlinè tsâ.

¹⁰ Pànè pìno'nè ghă kwebè àpyiimè ntijmè àzobè nkwùè ghu, shwùunè mbìjmè ìzobè pobè ni pobè, kí pàanè mbìjmè ìzobè pobè ni pobè.

¹¹ Ngànjè ntwuumè Nwùè pí pìchwìrè ghă furè kí fikè pànè pìno'nè.

¹² Tipònjè à ghă kwì'nè no'ò, ikònè pànè pìno'nè ò porè.

¹³ La ñònè ni à wìimènè ntijmè e tè pyàa a ndwùutè, à ghă chwarè.

¹⁴ Pi ghă chwiitè Ntwuumè Ghù ìshì'nè wè mbè'ø Ànwùè Nifò Nipwuarè ambo àtwuè ìshyê àtsùmè ò pø ts'a' ndzæenè zæenènè amwuø ìla'à ìtsùmè amwuø àtwuè ìshyê, za'à ndwùutè àtwuè ìshyê ò pønjè tò."

Yësù a shwèjnè mbè'ø ànwùè ni a fèrènè

¹⁵ "Ni ghă zæenè 'Ànwùè za ni a fèrènè' ni ngànjè ntwuumè Nwùè Daniel à lè shwèjnè, à pø amwuø alyi'ø ni a laanènè mmyàanè. (Dònè ni à fuñènè, à tsùnjè ndzu'ù ànwùè zè ìshì'nè).

¹⁶ Ni pøla ndzæenè àlènè, pànè pa ni pi pønø àla'à Judyà kíirè nko'ò ndèrè àtwuè pìkònjè.

¹⁷ Kò ñònè ni à pønø àtwuè ndâ ze a shwu'è e a ni ghè mbiinè àzwuumè àtse a ndâ.

¹⁸ Kò ñònè ni à pønø a atwurø a kwirè ndèrè a ndâ a ni piinè a kutè e.

¹⁹ Ngø'è ò ghă pø pø ìla ambo pèngyø pìsùnjènè pobè pìmøpwürè amwuø mìnnyê mìghu!

²⁰ Ni mè nchà'tè a Nwùè lo kò mìnwùè mèrø mè ghă furè e amwuø nkwùè ghii'mè kè amwuø njyê àla'à pìJew,

²¹ Ntiinè ngø'è ni ò ghă pø amwuø nkwùè ghu, ò ghă fèrè tsàarè mìngø'è mìtsùmè ni mi lè pyè mè nfurè a ni pi'nè nkwùè ni pi lè tsùnjènè àtwuè ìshyê zè tè mbyàa titsonjè. Mbè'ø yìnyàanè ò ghă nchi nfurè e ts'a' zèrè zè apè.

²² La Nwùè à ghă shwù'tè ndùnè mìnnyê mèrø mè ntii pànè pa ni à tso'nè la. A tè ka pø e a lenè ñònè itse a gha nchwarè e apè.

²³ "Amwuø nkwùè ghu, ñònè itse à tè ntô nshwènjè ambo pighø lo, 'Zæenè, Ghù Ndzo'nè wa à wè, kè à wùè!' kò ni pyiimè a wighø ànwùè ni à shwèjnè.

²⁴ Ntiinè Ghù Ndzo'nè yì pìchwìrè pobè ngànjè ntwuumè Nwùè pí pìchwìrè ghă furè ghirè ilènè ìnwùè pí wùunø ghobø mìnwùè mi yerènè yerènè a ni fikè pøenè, lopè a ni fikè farè pànè pa ni Nwùè à tso'nè la.

²⁵ Ni zæenè, nshwènjè mè a wighø za'à nkwùè ghu ò pønjè kù'ù.

²⁶ "Lenela, pànè tè ghă shwènjè ambo pighø lo, 'Zæenè, à wùè a alyi'ø waakø!' kò ni ghè wighø alyi'ø ghu; kè pi shwènjè pø lo, 'À wè amwuø ntajø amwuø ndâ!' kò ni pyiimè wighø.

²⁷ Ntiinə nítô Moonè Ðwùè à ghă pə la tsa'a mbèñjè ì ñwàñjè nkà'à e wa i kyà'à nfurè a pàa sa'à nŵúumè ndàñjè ngŵènè a pàa ngŵènè nŵúumè.

²⁸ "Alyi'ə ní àkwuè àzwuumè a nwuuñenè ghu, a alyi'ə ní pìmësañjè shwatènè ghu."

Tsa'nə Moonè Ðwùè à ghă kŵirè tō

(Mrk 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ "Tsa'nə mìnnyê mìngə'è mi ghu ghă pə myè la, nŵúumè a ghă sinè, mèñwigrè â chi ntâ e apè, pìsañjè furè a nìpwuurè nkŵintè a ìshyê, pî nè'è ìtìñjè ìtsùmè a nìpwuurè.

³⁰ Amwuə nkùwùè ghu, ìlènè Moonè Ðwùè furè a nìpwuurè, ngŵàrè mìñwùè ntsùmè ð yìi, tsa'nə pobè zæñenè a Moonè Ðwùè a mè tō amwuə mbà'à ní ìtìñjè pobè nìgha'à ngŵùunè.

³¹ Ntànñjè Nŵùè ì ghă tswuè ní ìtìñjè, a twuumè pèngèrè ìpe amwuə pìpàa pì mbyê pè nìkwàa pì ghè nshwatè pàñè pyè ní à tso'ò mè la, mbì'nè amwuə ta'à pàa ngè mbyàa amwuə wùè pàa."

Ànwùè ní mbè'ə pàñè lanè añunè àtìghè figè

(Mrk 13.28-31; Luk 21.29-33)

³² "Ní lanè ànwùè añunè àtìghè figè. A pè nkùwùè ní mìfàa ìme fuukènè mìfuə mìshwuè, ní zhyê lo mbèñjè ì tyi'è a mbô.

³³ A tyi'è ndèñjè ndèñjè lo nì tè zæñenè ìnwùè pè ìtsùmè, nì zhyê lo à tō mè ntyi'è tyi'è a ntswùè àpù'ù.

³⁴ Nshwəñjè tyi'è nkùñjè nkùñjè ambo pìghè lo, mbè'ə ìwaanè pàñè wè làñjè e tìghu ìnwùè pèrè pè ìtsùmè furè apè.

³⁵ Nìpwuurè ghobè ìshyê ghă làñjè, la, àshwəñjè mè a làñjè e apè."

Ka ñònè ìtse a zhyê e njyê ghu kè nkùwùè ghu

(Mrk 13.28-31; Luk 21.29-33)

³⁶ "Ka ñònè ìtse a zhyê e njyê kè nkùwùè ghu tè farè pèngèrè ní pì pènè a nìpwuurè kè Moonè. À kì nzhyê e pè Tă ze ní ze.

³⁷ Ndriumè ní a lè pènè amwuə nkùwùè Noà, a ndriumè ní a ghă pè nkùwùè ní Moonè Ðwùè a ghă tō la.

³⁸ Tyi'è tsa'nə a lè pyènè mbè nchyè ghă mbòñjè kŵupè àtwuè ìshyê la, pàñè lè mè ndzìghè nkì nô, ndzo'ò pèngyè, nkì mè ñjâ ìpoonè ìpobè amwuə mìndâ mi nìzo'ò, mbyàa amwuə njyê za zhyè ní Noà a lè kwuunènè amwuə àpañjè,

³⁹ ka pobè lè zhyê a ghobè ànwùè àtse tè mbyàa nkùwùè ní nchyè lè zèñenè ghobè. A ndriumè ní a ghă pè amwuə nkùwùè za ní Moonè Ðwùè a ghă tō la.

⁴⁰ Mbyàñjè ìpaa ghă pè fà'à amwuə ìswùumè, pì lòo a ta'à ngwa'à a ta'à.

⁴¹ Pèngyè pipaa ghă pè ghò'ò àpaanè, pì tō ndòo a ta'à ngwa'à a ta'à.

42 “Lenèla nì nwuunè a nìlyiinè ntiinè ka nì zhyê wighê nkwùè nì masàa wighê à ghă ntô.

43 Nì zhyê išhi'nè lo ngàñè ndâ a pè la nzhyê nkwùè nì iñdzèerè â tô nì iñwu'è yi ã lyê a nìlyiinè a nì pyabè ndâ e za mbè'è iñdzèerè a kañe pè'è a zèrè kwuunè amwuø.

44 Nì ndwuumè wè nì pè nchwu'tè mbìñmè iżiġħè ntiinè Moonè Dwùè a ghă ntô la amwuø nkwùè nì ka nì mè nkwàñè wighê lo mbè'è a tô.”

Ngàñè àfà'à nì à wa nfà'à nì ntijmè e iñtsùmè pobø ngàñè àfà'à tìpònè
(Luk 12.41-45)

45 “A iñwë nì à pønø ngàñè àfà'à nì à wa nfà'à nì ntijmè e iñtsùmè mbø nì àzhi'tè? A wùè wa nì masàa e à ḥânø pøenø ipe lo â twu'tè ḥejja a ghobø nì mìzighè amwuø ngotø nkwùè mìzighè?

46 Ā pònè ambo ngàñè àfà'à wèrø wa nì masàa e ã kwê tsirè e â mè nfà'à nì ndwuumè wèrø wè.

47 Nshwøñè tyi'è nkünø nkunø ambo pighê lo, masàa e wa ã tyi'è ghîrè a mè ntyi'è nnañè iñpwuumè ipe iñtsùmè.

48 La, ngàñè àfà'à ghù tìpònè wa a tø shwøñè ambo iñpìñmè e lo, masàa mè à pi lyàrè,

49 lenèla mbì'nè a nì kë'è a zhyê ngàñè àfà'à, mmø ndzighè nki nnô pobø iñpàarè mìlù'ù,

50 yi masàa e wa à pi tò amwuø njyê za nì ka à lè pè mbyabè e la pobø nkwùè za nì ka à zhyê e.

51 Masàa e wa à pi tsìnkè ngø'è àtwuø ze, lòo e ghè chyâ amwuø ngàñè àpègrè, alyi'è gha nì pø yìi kì kwurè misonø ghu la.”

Matyù 25

Àshwøñè nàanø nàanø mbè'ø ngwàngòonè nìghumè

1 “Nkwùè ghu, ànwùè nìfò a nìpwuurè a ghă pè la tsa'a ngwàngòonè nìghumè nì lè lòonø pìlàamè iñpobø a nì ghè mbwùumè a ndwuumè ngìnè nì pèrø.

2 Pi pìtaanè lè pè iñpuukè, pyè pìtaanè pè nì àzhi'tè.

3 Pyè pa nì pobø lè pønø iñpuukè la lè lòo pìlàamè iñpobø la ka chi twu'tè a ghobø a mìtse mìghurè mi làamè amwuø pìmøndzìrè.

4 La pìzhì'tènø pa twu'tè mìghurè mìnyaanø amwuø pìmøndzìrè iñpobø.

5 Tsa'nø ndwuumè ngìnè wa à lè lyàrènø a nì tò la, pobø pìtsùmè lè tyi'è mmø ntsègrè a pìlô ndzùñè ndyê.

6 “A lè pè a nìññè iñwu'è, pi kyiinè nshwøñè lo, ‘Ndwuumè ngìnè wa à tò mè! Nì furè pøenø ghè ntsirè e.’

7 “Ipôngwàngòonè pa pìtsùmè lè lòo a ıshyê nko’kè pìlàamè ipobè.

8 Pyè pa nì pi lè puukènè la shwənè ambo pyè pa nì pi lè zhì’tènè la lo, ‘Nì njâ a wəe nì mìghurè mi làamè ımighè ma mìtse ntiinè pìlàamè ipobè pè ntyi’è mbyaatè.’

9 “La pìzhì’tènè pa shwənè ambo pobè lo, ‘Pobè tè njâ a mìtse ambo pìghè, mèrè kù’nè e ambo pèenè pìtsùmè apè. Nì ghè ambo ngànjè mìtàanè ndzwuunè ımighè.’

10 “La nkùnè nì pobè lè ghènè a nì zwuunè la, ndwuumè ngiinè wa a tò. Ndòo pyè nì pobè lè chwu’tènè mbìnjmè ızobè mmè mbyabè e pobè pi pobè kwuunè a ndâ nìzo’ò gha ngwù’nè ntswùè ndâ.

11 “A lè ki pè tyi’è lè, pyè ipôngwàngòonè pa nì pobè lè lèrènè a nì zwuunè mìghurè mi làamè la lè ki ntô mmè ntsòotè ntswùè ndâ nshwənè lo, ‘Ndò’nèmbyê, Ndò’nèmbyê, wù’è ntswùè ndâ pèe kwuunè àzøe.’

12 “La ndwuumè ngiinè wè a kwùnè ambo pobè lo, ‘Nshwənè tyi’è nkùnjè nkunjè ambo pìghè lo ka ınzhyê mè a wìghè.’

13 “Lenèla, Yësû a lëwùutè nshwənè lo, ‘Nì lyé a nìlyiinè mmè mbyabè ntiinè ka nì zhyê a wìghè njyê ghu kè nkùnè ghu.”

Àshwənè nàanè nàanè mbè’è ngànjè àfà’à itarè

14 “Amwuø nkùnè ghu, ànwùnè Nifò nìpwuurè a ghä pè tsa’ a njònè nì à lè mènè ndèrè e a àkarè njâ ıpwuumè ipobè ambo ngànjè àfà’à ze lo pobè mè nnañjè.

15 À lè njâ pìtalent pìtaanè ambo ta’ à kwùnè, njâ pìtalent pipaa ambo ghùtse, nkì nchi njâ a ta’ à talent ambo ndwùèndzùmè a nì zùnjè tsa’ nè mbè’è pobè fà’ à nì zèrè.

16 Dònè wa nì à lè kwíirènè pìtalent pìtaanè la à lè lòo zèrè ndzùnjè nchyâ ajuñè mìtàanè, zèrè ki njâ e nì àpii pìtalent pìtaanè.

17 Lenèla wùnè wa nì à lè pènè pìtalent pipaa la à lè ki nchyâ ize ajuñè mìtàanè, i ki njâ e nì àpii pìtalent pipaa.

18 La njònè wa nì à lè kwíirènè a ta’ à talent la, à lè lòo nkabè masàa e ngè ntsùnjè alyi’è a ıshyê ndèèmè a zèrè ghu.

19 “Ntyë nkùnè ipobè lè lèrènè nì masàa pìghànè pi àfà’à pè a lè kwènè ntyi’è nnañjè tsa’ nè pobè lè fà’ nè nì nkabè ghu.

20 Dònè wa nì a lè kwíirènè pìtalent pìtaanè la, a lè tò nì ize nkabè nkwi’ nè nì pìtalent pìtaanè, nshwənè ambo ze lo, Ghò lè njâ mè nì pìtalent pìtaanè lè kùmè mbè pìtse pìtalent pìtaanè nì ındzighènè tsa’ a àpii mè.

21 “Masàa e a kwùnè lo, ‘Wè ghìrè ıshì’ nè mbä ngànjè àfà’à mè ghù ıshì’ nè nì wè pènè nì nkùnjè nkunjè! Wè pè nì nkùnjè nkunjè a nì twu’tè a mìlyi’è nkabè

njiilo, mbi ghîrè wè twu'tè a yì ngwùunə. Tô pîghê masàa o pwuutè ajuñə nîgha'â.'

22 "Wùè ñònè nî à lè pønø nî pîtalent pipaa la à lè kî ntô àze, nshwøñè ambo masàa e lo, 'Wè lè ñâ mè nî pîtalent pipaa. Zøenè! Lè kùmè nkî mbø pîtse pîtalent pipaa nî ndzîghènø tsa'a àpîi mè.'

23 "Masàa e a kwùè lo, 'Wè ghîrè išhi'nè mbă ngànø àfâ'â mè išhi'nè nî wè pønø nî nkûñø nkuñø. Wè pø nî nkûñø nkuñø a nî twu'tè a mîly'i'ø nkabè, njiilo mbi ghîrè wè twu'tè nkabè yîno'nø. Tô pîghê masàa o pwuutè ajuñə nîgha'â!'

24 "Lenøla wùè ñònè nî à lè kwîirènø a ta'â talent la à lè tô nshwøñè ambo masàa e lo, 'Nzhyê lo ghò la ñònè ntîññø nî wè wa nfù'ù alyi'ø nî ka wè mâ'â o mbyø ipwuumè, nshwatè mîzîghè alyi'ø nî ka wè pyè o!

25 Ndè mè mbô o, nfurè ngè nnajø alyi'ø, ntujø ndèømè nkabè o za ghu. Zøenè! Lè nkabè o lè.'

26 "Masàa e a kwùè lo, 'Ghò ngànø àfâ'â išoomè nkî nchi mbø ndònø! Njiilo, wè zhyê lo ngwa nfù'ù mîzîghè alyi'ø nî ka mmâ'â mè mbyø ipwuumè, nkî mmø nshwatè mîzîghè alyi'ø nî ka mbyø mè?

27 Lenøla, wè lè pø nchyâ nkabè mè amwuø banjø, njiilo nkùè nî nkûñø a zérè nî àpîi.'

28 "Njiilo, kwîirè nkabè mè ghu ambo ze ñâ ambo wùè wa nî a pø nî pîtalent nîghumè la.

29 Ntiinø ñònè wa ntsùmè nî à twu'tènø àzwuumè la, â zhyê lo, yè no'nø a pø kwî'nø, njiilo à twu'tè pîno'nø. Dònè wa nî ka à twu'tè e àzwuumè àtse la â zhyê lo, mbaa pø mîly'i'ø nî à twu'tènø la, pø kwîirè a wèrø ambo ze.

30 Ngè ajuñø àfîfî ngànø àfâ'â wa, nî mâ'â e a àpyiinø amwuø ndzùmø; alyi'ø nî pàñø tyi'è yìi kwurè misoñø iñmobø."

Ndŵùutø ntso'tè išà'a

31 "Nkùè nî Moonè Ðwùè à ghâ tø amwuø àghu'tè e pobø pøngèrè pîtsùmè tsa'a iñfø la, à ghâ nwuunø ajuñø aløñø nîfø e a nîpwuurø.

32 Pàñø pîtsùmè àtwuø iñhyê tø shwatè a mbyø ze. Lenøla à pø ghâbè a ghobø ajuñø iñyî'ø ipaa, tyi'è tsa'a iñmbyabè mîmbyê à fuukè mîmbyê mîndzîrè amwuø mîmbyê mîndoñø.

33 À pø nùñø mîmbyê mîndzîrè a pâa àpô ze yè zîghènø, nnùñø mîmbyê mîndoñø a pâa àpô ze yè kwâbè.

34 "Lenøla, iñfø à pø shwøñø ambo pàñø pa àpô ze yè zîghènø lo, Nî tø Tâ iñwøø â ñâ mborø iñzîghø. Nî Tø nkûñø nîfø iñtse nî pø lè tsùñønø ambo pîghê a nî furø nyjø nî pø lè tsùñønø àtwuø iñhyê.

³⁵ Njyè ì lè mè ndzañè mè nì ñâ àzwuumè wè ñdzighè, njyè nchyè ì mè ndzañè mè nì ñâ nchyè ñnô, ndè pè ngàñè nìghaanè nì kwíirè mè amwuë mìndâ ìmighè,

³⁶ mbè ntümnè nì ñâ itsè'è wè ñgwî, mmè ngòonè nì pyatè mè, mbè amwuë itsanè nì tô nañè mè.

³⁷ “Lenèla, pàñè nì mìnwùè ìmobè tèemènè pè kwùè e lo, ‘Ndò’ñèmbyè, a nkùè àkè nì pè zéenènè o nì njyè ñjâ mìzighè wa, kè a nkùè àkè nì njyè nchyè ì mènè ndzañè o pè ñâ nchyè wa?

³⁸ A nkùè àkè nì pè zéenènè o wè pè ngàñè nìghaanè nkwiirè o amwuë mìndâ ìmèa kè ñjâ itsè'è wa nkùè nì wè pènè ntümnè?

³⁹ A nkùè àkè nì pè zéenènè mè o wè mè ngòonè kè mbè a ndâ itsanè pè tô nañè o?”

⁴⁰ “Ifò a tyi’è nkùè lo, ‘Ñshwèñè tyi’è nkùñè nkuñè ambo pighè lo, ànwùè za àtsùmè nì nì ghîrè mè ambo mìlyi’è ndyimè mè wè yìtse, nì ghîrè la ambo mìñè.”

⁴¹ “Lenèla, a pi shwèñè ambo pàñè pa àpô ze yè kwàbè lo, ‘Pighè pa nì nì pè mè nì ndònè, nì lòo a wighè a nìpwùnè mìñè, ndèrè amwuë àkiiñè ìmû ti pyaatè nì pi tsùñè mè ambo Satàanè pobè pèngèrè ìpe.

⁴² Ntiinè njyè ì lè mè ndzañè mè ka nì ñâ wighè mìzighè ñdzighè, njyè nchyè ì mè ndzañè mè ka nì ñâ wighè nchyè wè lo ñnô.

⁴³ Ndè pè ngàñè nìghaanè la ka nì kwíirè wighè a gha amwuë ndâ, mbè ntümnè ka nì ñâ wighè itsè'è ambo mìñè, mmè ngòonè nkì mbè a ndâ itsanè ka nì tô nañè wighè a gha.’

⁴⁴ “Lenèla, pobè kì mbèñè nkùè lo, ‘Ndò’ñèmbyè, a nkùè àkè nì pè lè zéenènè o wè pè nì njyè, kè njyè nchyè ì mè ndzañè o, kè tsa'a ngàñè nìghaanè, kè ti atsè'è, kè nì nìghòonè, kè a ndâ itsanè, ka yèmpè wè a ghò?’

⁴⁵ “Ifò à kwùè lo, ‘Ñshwèñè a wighè tyi’è nkùñè nkuñè lo, ànwùè za àtsùmè nì ka nì ghîrè a wighè ambo mìlyi’è ndyimè mè wè yìtse la, ka nì ghîrè a wighè la ambo mìñè.’

⁴⁶ “Lenèla, pobè pi lèrè amwuë ngè'è nì i ghoñènè nì nkuñè, la pàñè nì mìnwùè ìmobè tèemènè lèrè amwuë nìchymbyè nì à ghoñènè nì nkuñè.”

Matyù 26

Pi tañè a minañè àtwuè Yèsû

¹ Nkwùè nì Yèsû à lè myàanènè a nì shwèñè mìnwùè mè mìtsùmè, à lè shwèñè ambo ìzùñè ndzùmè ìpe lo,

² “Tsa'nè nì zhyènè, à tyi’è ngoñè njyè ipaa Nìgha’à Àlànè Mmyà’tè â tô, pi ñâ a Moonè Ðwùè lo pi kwùumè ajuñè àtighè pànkènè.”

³ Nkwùè ghu pifò mà'à Nwùè pobè piliñmê lè pwùumè a nto'ò ifò Kayaafasè, ni à lè pənə àtwuè pifò mà'à Nwùè,

⁴ mbyantè a ni kô Yésû a ndzùmè ndzùmè kî zhwuutè e.

⁵ La pobè lè shwənjè lo, “Kò a pə e nkwùè nigha’à wè, ntiinə pànə pwùè mìllà’à.”

Mèngyé itse a zo’ò a Yésû ni mìghurè a Betanì

⁶ Nkwùè ni Yésû à lè pənə a Betanì a ndâ Shimùnè ni à lè pənə ngànjè àkikwinè mmə ndzighè,

⁷ mèngyé itse à lè tō ambo ze ntwu’tè mìghurè mi àzhyá amwuə məndzirè ni pî tsùnjènə ni àlābastà nkŵirè a mère àtwuè ze.

⁸ Nkwùè ni izunjè ndzùmè îpe lè zəenènə ànwùè ni mèngyé wè a ghîrènə, mìntiñmè imobè zañè, pobè pyiitè lo, “À tsènjè a mère ajuñə àkə?”

⁹ Pi lè pə shwùunè mìghurè mə ni nkabè no'nə ñjâ ambo ngànjè àfumè!”

¹⁰ Tsa'nə Yésû à lè zhyénə ànwùè ni pobè mənə nshwənjè la, à lè shwənjè ambo pobè lo, “Nì tòmnè a mèngyé wè ajuñə àkə? À ghîrè la ànwùè ishi'nè ambo mìnjè.

¹¹ Ngànjè àfumè za mbə pighè pi pobè nkwùè itsùmè la ngè ajuñə mìnjè ka mbə pə mə pənə nkwùè itsùmè.

¹² À kwirè mìghurè mi àzhyá mə ajuñə mìnjè la a ni tsunkè mbìñmè za'à pî pònja ghă twənjè mè.

¹³ Titsònjè wè, ngwè nshwənjè a wighè tyi'è nkujə nkuñə lo, alyi'è àtsùmè amwuə àtwuè ishyé ni pî ghă tiitè pənə ni ntwuumè ghù ishi'nè wè ghu, pi ghă shwənjè ànwùè ni à ghîrènə le, tyi'è mə kwempè e.”

Yudà a pyiimè a ni shwùunè a Yésû

¹⁴ Ta'à àzunjè ndzùmè a Yésû amwuə izunjè ndzùmè îpe pa ntsòbè ipaa a la'a ndérè ambo pifò mà'à Nwùè

¹⁵ ntyi'è shwənjè lo, “Nì njâ àkə ambo mìnjè nshwùunè a Yésû ambo pighè?” Pobè njâ e ni pìsilbà mìghumè mìntarə.

¹⁶ A ni furè nkwùè ghu, Yudà à lè mə nnajè àlànjè a ni shwùunè a Yésû ambo pobè.

Yésû a zighè mìzighè mi Àlànjè Mmyà'tè pobè izunjè ndzùmè îpe

¹⁷ A pə ntsàambyè njyé a ni zighè àpaanè ti mbyə, izunjè ndzùmè Yésû tō ambo ze mbyiitè lo, “Wè tà'à lo pəe tsùnjè la alyi'è àkə ambo ghò a ni zighè mìzighè mi Àlànjè Mmyà'tè?”

¹⁸ Yēsū a kwùè ambo pobə lo, “Nì lèrè ambo ηònè itse amwuə mbòmpə àla’à ngwùunə nshwənè ambo ze lo, ‘Inèrè à shwənè lo, Nkwùè mè t̄ paatè. Mbī zīghè mīzīghè mi Àlānè Mmyà’tè pəə pi izùnè ndzùmè ipâ la a ndâ ghò.’”

¹⁹ Lenəla izùnè ndzùmè Yēsū lè ghîrè tsa’nə à lè tiitènə a ghobə ntsùnè mīzīghè mi Àlānè Mmyà’tè mə.

²⁰ A lè pə nkùwùè nkaw, Yēsū pobə izùnè ndzùmè t̄pe ntsòbə ipaa nwuunə aŋunə tepèrè a ni zīghè.

²¹ Tsa’nə pobə lè mənə ndzīghè, Yēsū a lè shwənè ambo pobə lo, “Nshwənè tyi’è nkūnə nkuŋə ambo pīghə lo, ta’à ηwùè amwuə pīghə à shwùunè mə.”

²² Pobə lè pə ni àsòmnə tīsiŋnə, ntyi’è mbyiitè mo’o mo’o ambo ze lo, “La mīnè ni Ndò’nmbyé?”

²³ A kwùè lo, “Dònè wa ni à chyānə àpō e amwuə àkanjè pəə ze a ta’à nkùwùè la ηònè ni à shwùunè mə.”

²⁴ Moonè Ðwùè à ghă kwīghè tyi’è tsa’nə àηwà’nə Nwùè a lè shwənènə mbè’ə e. La ngə’è t̄ chyē aŋunə ηònè wa wùè ni à pi shwùunè Moonè Ðwùè! A lè pònjè lo kò pi pyē e a ηònè wèrə wè.”

²⁵ Yudà ηònè ni à lè pənə a ni shwùunè e a pyiitè lo, “Masàa, nkwànè lo ka wè shwənè o la a gha?” Yēsū a kwùè ambo ze lo, “Wè shwənè mə.”

Ndŵùèndzùmè mīzīghè mi Ndò’nmbyé

²⁶ Tsa’nə Pobə lè mənə ndzīghè, Yēsū a piinə àpaanə, ηjâ a mīyàa ambo Nwùè, mbi’tè a zérə, ηjâ ambo izùnè ndzùmè t̄pe, nshwənè ambo pobə lo, “Nì kò nkurè, lě mbòbè mbīñmè mə.”

²⁷ Lenəla, a pi’i a tīto’o, nchà’tè a Nwùè ηjâ a mīyàa, ηjâ ambo pobə, nshwənè ambo pobə lo, “Pīghə pītsùmè nô amwuə tīto’o wè.”

²⁸ Lě àləemè mə, a ni wàrè ikàanè ghù shwuè, ni a lè kwīnènə àtwuè ni pànè pīno’ne a ni lèənə a tīpònjè ighobə.

²⁹ Nshwənè wīghə lo, a ni pi’nè tītsònjè wè mbè’ə mbònjè chi nô mè mīlù’ù mi àtīghè mīntàamə mīlù’ù mè apè tə mbyàa njyē za ni mbi ghă kwīrè nô a mi shwuè pèənə amwuə alyi’ə nifò Tă iwəe.”

³⁰ Lenəla, pobə lè zòbè nchyé nfurè ndèrə a Mbarè Olivè.

Yēsū a shwənè tsa’nə Pità à ghă twuunè e

³¹ Yēsū a tyi’è nshwənè ambo pobə lo, “Pīghə pītsùmè kīrè myà’tè mè ni itwu’è sìnè wè, ntiinə àηwà’nə Nwùè a shwənènə lo, ‘Mbi zhwuutə a tīndzə mīmbyé, mīmbyé taanə nkīrè.’”

³² La nkùwùè za ni mbi zhwuumè a nīwīghè la, ñgă lèrè àla’à Galīlyē a mbyè pīghə.”

³³ Pità a kwùè lo, “Dwùè ntsùmè à tè pè twuunè o, nda'a ntwuunè mè ghò apè.”

³⁴ Yésû a kwùè ambo Pità lo, “Ntiitè o ni nkúñe nkuñe lo anké'e à ghă kí tonjè ni itwu'è sìnè wè, ni wè twuunè mè mè nkùñe itarè.”

³⁵ La Pità a shwəñè lo, “A tè pè zhyè ni mbè'e nkwiighè pùu, nda'a ntwuunè mè a ghò apè.” Lenèla, pyè izùñe ndzùmè kí nshwəñè tyi'è a lenè.

Yésû a chà'tè Nwùè a Gethsemane

³⁶ Yésû pobè izùñe ndzùmè ipè pa ghè mbyàa alyi'è ni pi lè mènè nfuñè ni Gethsemane, a shwəñè ambo pobè lo, “Ni nwuunè a ishyè nìghé ndérè a ndzinè yì ngè nchà'tè a Nwùè.”

³⁷ À lè pè ni àsòmnè ghobè ntòmnè tsa'nè à lè lòonè Pità pobè ipoonè pi Zebedì pè ipaa pobè pi pobè mè ndérè.

³⁸ Lenèla, a shwəñè ambo pobè lo, “Ntijmè mè i wè ndwenè ni àsòmnè amwuë ndwuumè ni mbè'e nkwiighè. Ni ghoñè a nìghé mmè nchà'tè a Nwùè pèønè.”

³⁹ À lè nya'a ndérè ni mbyè nkunè a ishyè akubækubè, nchà'tè a Nwùè nshwəñè lo, “Tă iwæ, àlànje a pè ghu a ni kwiirè ndonjè ngè'è zè ambo mìñè wè kwiirè! La, kò wè ghîrè ñgîrè pè tsa'nè nkòñènè, ghîrè ñgîrè pè tsa'nè wè kòñènè.”

⁴⁰ Tsa'nè Yésû à lè kwiirènè ntô ambo izùñe ndzùmè ipè, a zøenè pobè mè ndyè a ghobè. A fuñè a Pità nshwəñè ambo ze lo, mbè'e ka ni nwuunè wighè a nìlyiinè pèønè?

⁴¹ Ni nwuunè a nìlyiinè, mmè nchà'tè a Nwùè njiilo, kò ni kunè amwuë àkwà'nè. Ntijmè i wè nkòñè a ni ghîrè ànwùè ni a tøemènè la, mbòbè mbìñmè i tyi'è mborè.

⁴² À lè kwiirè ndérè ngè a ni chà'tè a Nwùè nshwəñè lo, “Tă iwæ, a lè pè pè zhyè ni mbè'e ka wè kwiirè o ndonjè ngè'è zè ambo mìñè ndàñè e lo nnô a zèrè, wè ghîrè tsa'nè wè kòñènè.”

⁴³ Nkwùè ni à kwiirènè ntô, à lè chi nkì ntsirè a ghobè pobè mè ndyè, ntiinè pilô à lè lwenènè imyè imobè.

⁴⁴ Lenèla, Yésû a myà'tè a ghobè nchi nkwiirè ndérè ngè nchà'tè a Nwùè, nshwəñè tyi'è ànwùè ni à pyønè mmè shwəñè.

⁴⁵ À lè kwiirè ntô ambo izùñe ndzùmè ipè nshwəñè ambo pobè lo, ni wè mbirè ndyè nzhwùutè wighè? Nañè! Nkwùè i kù'u lo pi ñâ a Moonè Dwùè ambo ngàñè ngîrè ànwùè tîpøñè.

⁴⁶ Ni lòo a ishyè pèønè lèrè, ntiinè ñònè ni à shwùunè mè à wè ntô.

Pi kô a Yésû

⁴⁷ Tsa'nə à lè pirènə mmə nshwəŋnə la, Yudà ni à lè pənə ta' à ñwùè amwuə ɿzùŋjè ndzùmè ɿpe pa ntsòbè ɿpaa a tō. À lè tō pobə àpùŋjè pèənè yè wùunə ni pifò mà' à Nwùè ni pìlìŋmè pì àla' à lè tsàanə. Pobə lè twu'tè pìmìñwuə pì ntsòo pobə mìpòrè.

⁴⁸ A lè kì pə nkwùè ghu la ni Yudà à nèrè mə àlènè ambo pobə lo, "Dònè wa ni mbì kô kampè la ñònè ghu. Lenəla ni kô e."

⁴⁹ Yudà à lè zùŋjè ntê àlìŋjè ntô ambo Yésû, nchà'tè e, nkô e nkampè.

⁵⁰ Yésû a shwəŋjè ambo ze lo, "Ngìñè mè, fà' à ngìrè ànwùè ni wè tònə aŋjunə." Pànè pa ni pobə pì Yudà lè tònə la zùŋjè ntô nkô e.

⁵¹ Tsa'nə pobə lè tònə la, ta' à àzùŋjè ndzùmè Yésû à lè tso'ò a mìnwuə ntsòo e ntserè nitugrè ni ngàŋjè àfà' à àtwuè pifò mà' à Nwùè.

⁵² Yésû à lè shwəŋjè ambo ze lo, "Kwirè nkwuə a mìnwuə ntsòo wa alyi' e ni à furènə, ntiinə ñònè wa ntsùmè ni à tso'nə a mìnwuə amwuə ngwaanè à ghă kì kwighè la nìwighè mìnwuə.

⁵³ Ka ni zhyē a wighè lo mbè' e mbyiitè àyèmpè ambo Tă iwəe aŋjunə àtùmə nkwùè, a tsàa mè ni ɿpùŋjè pèngèrè ambo mìŋjè ni làŋjènə ɿpùŋjè ntsòbè ɿpaa?

⁵⁴ Ntə pəla ngìrè a lenə yi ànwùè ni pì ñwà'nènə amwuə àŋwà'nè Nwùè a gha ntyi' e nfurè mbə nkúŋjè nkunjè la ɬila?"

⁵⁵ Yésû a shwəŋjè a lenə la mbèŋjè mbyiitè àpùŋjè pèənè za lo, "Ni tō ni mìpòrè ghobə pìmìñwuə pì ntsòo a ni kô mè ts'a'a ni wè ntô kô a ɭintuŋjè ɭishyé? Ndè mə nnèrè mìnwùè ntyi' e ɭtsùmè a Ndâ Mìshwà' à Nwùè la ka ni kô wighè a gha.

⁵⁶ La mìnwùè mə mìtsùmè lè furè a ni lwenè mìnwùè ni ngàŋjè ntwuumè Nwùè lè ñwà'nè mə amwuə àŋwà'nè Nwùè."

ɿzùŋjè ndzùmè ɿpe ɭtsùmè lè myà'tè e nkířrè a ghobə.

Yésû a mbyè Kansèrè

⁵⁷ Pànè ni pì lè kônə a Yésû lè lòo e ndèrè ambo Kayafàsè ni à lè pənə àtwuè pifò mà' à Nwùè; pìnérè mbòomə pobə pìlìŋmè pì àla' à lè kì nshwatè alyi' e ghu.

⁵⁸ Pità à lè mə ndzùŋjè e la ntyi' e ntəəmè a ntyé sàa tə mbyàa a àtìtaa àtwuè pifò mà' à Nwùè. À lè kwuunè nnwuunè ghobə pìsoyì ni pobə mənə mbyabè Ndâ Mìshwà' à Nwùè a ni zəənə ànwùè ni pì ghìrè aŋjunə Yésû.

⁵⁹ Pifò mà' à Nwùè pobə pì Kansèrè ntsùmè lè tyi' e ntà' àlìŋjè a ni tē ànwùè àtwuè ze mbè' e zhwuutè e.

⁶⁰ Pànè pìno'nə lè patə mbə pə pìndzəənə zəənənə pì pìchwìrè aŋjunə ze la, ka pì kì ndzəənə e àwìghè ànwùè e. Pì lè kì lwùutè, pànè pìpaa làŋjè a mbyè nshwəŋjè lo,

⁶¹ "Dònè wè à shwəŋjè lo, 'Mbè' e nshà'tè Ndâ Mìshwà' à Nwùè, nkŵirè nkorè a zèrə aŋjunə ntyi' e ɭtarə.'"

⁶² Lenəla àtwuè pifò mà'à Nwùè a lè lòo a ịshyê mbyiitè a Yēsū lo, “Ka wè pè o nì ànwùè àtse a nì shwən̄jè mbè'è mìnwùè mè nì pì shwən̄jènè aŋunè ghò lanè?”

⁶³ La ka Yēsū a lè shwən̄jè e ànwùè àtse. Àtwuè pifò mà'à Nwùè a chi nshwən̄jè ambo ze lo, “Tsèəmè aŋunè nlinè nì Nwùè lo ghò la Moonè Nwùè ghù ndzo'nè wa.”

⁶⁴ Yēsū a kwùè lo, “Ee, a chyê tsa'nè wè shwən̄jènè la. La m̄mè nshwən̄jè ambo pighè p̄itsùmè lo a nì pì'nè t̄tsònjè n̄ zəenè a Moonè Ðwùè â nwuunè a pàa àpô Nwùèko'ò yè zighènè nì a pənè nì it̄inè, â furè a n̄pwuūrè mmè nshwu'è ntô amwuə mbà'à.”

⁶⁵ Tsa'nè à lè shwən̄jènè a lenè la àtwuè pifò mà'à Nwùè a siitè itsè'è ipé nshwən̄jè lo, “À zòomè a Nwùè! Nì zu'ù tsa'nè à zòomènè a Nwùè. Pèənè chi ntà'à a ndzəənè zəenènè aŋunè àkè?

⁶⁶ Nì kwànjè àzighè lo àkè?” Pobè kwùè lo, “À kù'nè a nì kwighè.”

⁶⁷ Lenəla, pobè lè t̄wùè m̄t̄wuè a ịsighè ze ntsòo e nì mbô. P̄itse pànè lübè e,

⁶⁸ nshwən̄jè lo, “Kristù, tsa'nè wè pənè Ghù Ndzo'nè wa la, tiitè a wəə nì ηònè nì à tsòonè o.”

Pità a twuunè a Yēsū

⁶⁹ Pità a lè nwuunè a àpyiinè amwuə àt̄taa, àtwuè pifò mà'à Nwùè. Ta'à ngànjè àfà'à àtwuè pifò mà'à Nwùè ghu mèngyě a lè pè a àpyiinè. A lè tō ambo ze nshwən̄jè lo, “Wè lè kì mbè àzô pighè Yēsū nì à furènè a Galil'yè la.”

⁷⁰ La Pità a twuunè e ànwùè ghu a mbyè pobè p̄itsùmè, nshwən̄jè lo, “Ka ḥzhyē mè ànwùè nì nì wè nshwən̄jè lè.”

⁷¹ À lè furè ndèrè a ntswùè àpù'ù, ghütse ngànjè àfà'à àtwuè pifò mà'à Nwùè ghu mèngyě a kì chi ndzəənè e, nshwən̄jè ambo pèənè alyi'è ghu lo, “Ðònè wè à lè pè pobè Yēsū nì à furènè a Nazarètè la.”

⁷² Pità a kì nchi ntwuunè e, ntsèəmè lo, “Ka ḥzhyē mè a ηònè wè.”

⁷³ A kì pè tyi'è lè, pànè nì pì lè t̄əmènè alyi'è ghu lèrè ambo Pità nshwən̄jè ambo ze lo, “A nkúŋjè nkúŋjè lo ghò la ta'à ηònè ghu yitse ntiinè ndwuumè nì wè wè nshwən̄jè i nérè lo ghò la ta'à ηwùè ghu yitse.”

⁷⁴ Lenəla, à lè pì'nè a nì fuŋjè m̄ndòonè àtwuè ze, ntsèəmè nshwən̄jè lo, “Ka ḥzhyē mè a ηònè ghu!” À lè kì myàanè a nì shwən̄jè, ankè'è a toŋè.

⁷⁵ Lenəla, Pità a kwuumè ànwùè nì Yēsū à lè shwən̄jènè lo, “Ankè'è à tō kì toŋè nì wè twuunè mè mè nkwùè itarə.” Lenəla, à lè furè a àpyiinè ngyìi ka m̄zùŋjè.

Matyù 27

Pi lòo a Yésû ndèrè a mbyè Palètè
(Mrk 15.1; Luk 23.1-2; Jòn 18.28-32)

¹ Tsa'nè ngyê ì lè laanènè, pifò mà'à Nwùè pìtsùmè pobè pìlìnjmê pi àla'à lè lòo àkwànjè a ni zhuutè a Yésû.

² Pobè lè korè e ndòo e ngè njâ ambo Palètè ni à lè pènè govînò.

Tsa'nè Yudà à lè kwighènè
(Ifà 1.18-19)

³ Yudà, njònè ni à lè shwùunènè a Yésû à lè pè ni àsòmnè nkùwùè ni à lè zéenènè lo pi lè isà'a lo zhuutè a Yésû. Lenèla à lè kwirè nkùwùè pìsilbà pa mìghumè mintarè ambo pifò mà'à Nwùè pobè pìlìnjmê pi àla'à.

⁴ À lè shwènjè lo, “Ngìrè ànwùè tìpònjè a ni shwùunè a ntsinyajè lo pè zhuutè.” Pobè kwùè lo, “Zèrè za a zéenè a wèè ni àkè? La ànwùè o.”

⁵ Lenèla, Yudà à lè mà'à nkabè ghu amwuè Ndâ Mishwà'à Nwùè, ndèrè ndzùnjè ngè ntìjnè e atìghè.

⁶ Pifò mà'à Nwùè piinè nkabè ghu nshwènjè lo, “Ka mbòomè a nérè e lo pè nyàamè nkabè zè amwuè nkabè Ndâ Mishwà'à Nwùè, ntiinè a nkabè àlèemè.”

⁷ Lenèla, pobè lè pyiimè a ni lòo nkabè zè ndzwuunè àpàbè ishyè imboomè mikinjè a ni tè ntwènjè ngànjè nìghaanè alyi'è ghu.

⁸ La isùmè ni pi pè mbirè nfuñè àpàbè ishyè ghu tè mbyàa sìnè ni “Àpàbè ishyè Àlèemè.”

⁹ Lenèla, ànwùè ni ngànjè ntwuumè Nwùè Yèrèmyâ à lè shwènjènè a lè lòo alyi'è lo, “Pobè lè lòo pìsilbà pìghu mìghumè mintarè, ni lè pènè nkabè ni pànè pi Israel lè nañènè lo i kù'nè a ni zwuunè e ghu,

¹⁰ ntyi'è ndòo a zèrè ndzwuunè àpàbè ishyè imboomè mikinjè ghu, tsa'nè Ndò'nèmbyè à tiitènè mè.”

Yésû a mbyè Palètè
(Mrk 15.2-5; Luk 23.3-5; Jòn 18.33-38)

¹¹ Yésû à lè tèemè a mbyè govînò pìRoman, a pyiitè e lo, “Ghò la ifò pìJew?” Yésû a kwùè lo, “Wè shwènjè a lenè.”

¹² La, nkùwùè ni pifò mà'à Nwùè pobè pìlìnjmê pè àla'à lè chyâ ni isà'a ajuñe ze, ka a kwùè ànwùè àtse.

¹³ Palètè à lè tyi'è mbyiitè e lo, “Wè zu'ù mìnchwùè mè ni pi pè nshwènjè ajuñe ghò lanè?”

¹⁴ La ka Yésû a lè kwùè a ta'à ànwùè. Ànwùè zèrè zè a lè kè'nè a Govînò ka mìzùnjè.

Pi pyiimè a ni zhuutè a Yésû
(Mrk 15.6-15; Luk 23.13-25; Jòn 18.39–19.16)

¹⁵ A lè pə mbòomə lo amwuə nkwùè Nigha' à Àlànjè Mmyà'tè, govìnò a lè chyê a nî fuukè a ta' à ngànjè itsanjè nî pìJew lè pyiitènè.

¹⁶ A pə nkwùè ghu Barabbas a pə ghu, mbə ngànjè itsanjè nî pì lè zhyénè iñhi'nè.

¹⁷ Tsa'nè àpùnjè pèənè ghu a lè shwatènè la, Palètè à lè pyiitè a ghobə lo, "Nì tà' à lo nfuukè a ìwě ηηâ nî pighə; A Barabbas kè a Yésû nî pì pa nfuŋjè nî Kristù la?"

¹⁸ Mbè'hè à lè zhyê nkүjə nkunjè lo, à lè ghîrè àghè'nè lo pobê lòo a Yésû ntô ambo ze.

¹⁹ Nkwùè nî Palètè a lè nwuunè nî aŋjunə alənjə ntso'tè isà'a, ngwùe e a lè tsàa ntwuumè ambo zə lo, "Kò wè ghîrè ànwùè àtse aŋjunə ntsinyanjə wa, ntiinə à lè pə nî itwu' è ndzəənè ngə' è mbè' e amwuə ndzəəmè e."

²⁰ La pifò mà' à Nwùè pobə pifòmē pì àla' à lè ghîrè lo àpùnjè pèənè ghu â ghîrè lo Palètè â myà'tè pə a Barabbas nzhwuutè a Yésû.

²¹ Govìnò à lè pyiitè a ghobə lo, "Mmyà'tè a ìwě amwuə pàñè pə pipaa?" Pobə kwùè lo, "A Barabbas."

²² Palètè à lè pyiitè ambo pobə lo, "Ntyi' è ngîrè ila nî Yésû nî pì pa nfuŋjè nî Kristù?" Pobə pifòmē kwùè lo, "Kwùumè e aŋjunə àtîghə pàñkènè!"

²³ Palètè a pyiitè ambo pobə lo, "Ntii àkə? Ànwùè tifòmē nî à ghîrènè a àkə?" La pobə pifòmē kyiinè nî itiñjè nshwəñjè lo, "Kwùumè e!"

²⁴ Nkwùè nî Palètè à lè zəənènə lo ka àpùnjè pèənè ghu a mə mbyiimè a ghobə ànwùè nî à wè nshwəñjè, mìlì' à mə ntà' à furè, à lè lòo nchyə nsùu mbô ìme a mbyè pobə, nshwəñjè lo, "Ka àpô mè a pə e aŋjunə nìwîghè ñònè wè, a isà'a wîghè!"

²⁵ Pobə pifòmē lè kwùè lo, "Tyi' è àləəmè e ã pə àtluwè pəə farə ipoonè ipəə!"

²⁶ Lenəla, à lè fuukè a Barabbas ηηâ ambo pobə ntyi' è nkə' è a Yésû ηηâ lo pobə ghè nkwùumè e aŋjunə àtîghə pàñkènè.

Pisoyì nyèñjè a Yésû

(Mrk 15.16-20; Jòn 19.2-3)

²⁷ Pisoyì pì Palètè lè lòo a Yésû nkwuunè amwuə nto'ò ze, ntyi' è nfuŋjè a pyè pisoyì pifòmē pì tō nkamnè e.

²⁸ Pobə lè tso'tè itsə' è ipé ntyi' è mmà' à atsə' è yè pàñjènè aŋjunə ze.

²⁹ Pobə lè pa' à a tìlàarè pifò nî pifòmē ntujè àtluwè ze. Pobə lè kí nchyâ àkìkà' à àpô ze yè zîghènè, nkwi' tè a mbyè ze mmə nnyèñjè e nshwəñjè lo, "Nìchyémbyè o â sàa mbă ifò pìJew."

³⁰ Pobə lè twùè mìtwuè aŋjunə ze nkwiirè àkìkà' za ambo ze ndòo nkə' è àtluwè ze.

31 Nkwùè ni pobè lè myàanènè a ni nyènjè e, pobè lè tso'ò atsə'ə yè pànjènè za ajuñe ze ntyi'è mmà'à ngotə itsə'ə ipe ajuñe ze. Lenèla, ntyi'è ndòo e a ni ghè nkwwùumè ajuñe àtìghè pànkènè.

Pi kwùumè a Yésù ajuñe àtìghè pànkènè

(Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43; Jòn 19.17-27)

32 Tsa'nè pobè lè pènè nfurè ndèrè, pobè lè pwùumè a Shimùnè ñwùè Sìrenè, lenèla, nkô e, ngirè a pi'ì àtìghè pànkènè ghu.

33 Pobè lè ghè mbyàa alyi'ə ni pi pa nfuñè ni Golgotà, ni tsùmè pènè lo, "Alyi'ə àghò'rè àtwuè".

34 Nkwùè ni pobè lè pyàanè ghu, pobè lè ñâ mìlù'ù ni pi nyàamènè ni àzwuumè yè Iwùènè ni pi pa nfuñè ni galè ñjâ lo â nô; a zhwi'i a mèrè ntwuunè e a ni nô.

35 Pobè lè kwùumè e ajuñe àtìghè pànkènè ntyi'è ntumè ipirè a ni ghàbè itsə'ə ipe a titirè pobè,

36 ndzùñè nnwuunè a išhyê alyi'ə ghu a ni pyabè e.

37 Pobè lè ñwà'nè ànwùè ni pobè lè wiimènè e ajuñe, ajuñe àpàa àtìghè lo, "Lë Yésù lfò PiJew," mbaanè ajuñe àtìghè pànkènè àtwuè ze.

38 Pi lè kí nkwwùumè pìzèrè pìpaa pobè pi Yésù; ta'à a pè a pàa àpô ze yè zìghènè, ta'à a kí mbè a pàa àpô yè kwàbè.

39 Pànè ni pi lè pènè ndàñè, lè nè'è itwuè ipobè, ntyi'è nnyèñè Yésù,

40 nshwèñè lo, "Ghò wa ni wè pènè shà'tè Ndâ Mìshwà'à Nwùè kwirè poomè ajuñe njyè itarè, chwarè mbìnjemè o, nshwu'è ajuñe àtìghè pànkènè za, mbè'ə wè pèla mbè Moonè Nwùè!"

41 Pi fò mà'à Nwùè ni pìnèrè mbòomè ni pìlìnjemè pi àla'à lè kí nnyèñè e nshwèñè lo,

42 "À lè mè nchwarè pèonè la, ka à pè chwarè e mbìnjemè e! Ka lè pè e lfò pànè pi Israel yìghu? Â shwu'è ajuñe àtìghè pànkènè zè pèe pòñè pyiimè e!

43 À nùñè ntìnjemè e ajuñe Nwùè, Nwùè â chwarè e titsonjè wè mbè'ə a kí ntà'à a ni chwarè e, ntiinè à lè shwèñè lo, 'Nchyè mbè Moonè Nwùè.'"

44 Mbaa pè pìzèrè pa ni pi lè kwùumènè a ghobè pi Yésù la lè kí ndzòomè e tyi'è a lenè.

Nìwighè Yésù

(Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49; Jòn 19.28-30)

45 Ndzùmè i lè sinè nnàanè iilyi'ə itsùmè, a ni pi'nè ajuñe pìnñwùumè ntsòbè ipaa ni àzhwùunè ngè mbyàa ajuñe pìnñwùumè pitarè a ndzèñè nñwùumè.

⁴⁶ A lè kí pø tsa'a pìnñùumè pítarø a ndzèñjè nñùumè, Yësù à lè kyiinè ní ngyè ntññè nshwøñjè lo, "Eli, Eli, lama sàbatanì?" Zhyè ní tsùmè ñ pønø lo, "Nñùè mè, Nñùè mè, wè wa'à mè mbè'è àkø?"

⁴⁷ Pànè pítse ní pi lè tøemènø alyi'è ghu, pobø zu'ù tsa'nø à lè pønø nshwøñjè, ntyi'è shwøñjè lo, "À wè nfuñjè a Elijah."

⁴⁸ Tyi'è nkùùè ghu, ta'à ñwùè ighobø ghùtse à lè kírè ngè mbiinè a kùntsa, ntsùbè a wèrø amwuø mìlù'ù mi tsøetènø nfàmnè ajuñø àkikà'è ñjâ ambo Yësù lo â nô.

⁴⁹ La pyè pànè lè shwøñjè lo, "Myà'tè e ze ní ze, pøønè zøønè lo Elijah á tò chwarè e lo."

⁵⁰ Yësù à lè chi nkyiinè ní ngyè ntññè; ndzùñjè nkùighè.

⁵¹ Nkùùè ghu, atsø'è ní a lè ghàbènø Ndâ Mìshwà'è Nñùè yì ngwùunø a Yèrusalèmè a lè saanè ipaa ipaa nfurè àtwuè nshwu'è mbyàa a tsùmø. Ishyè ñ lè nè'nè, mìghòorø shantè.

⁵² Mìshyè lè nya'kè, pànè pi Nñùè ní pi kwùghè mè pè'kè ajuñø nìwighè.

⁵³ Pobø lè furè amwuø mìshyè imobø nkùùè ní Yësù à lè zhwuumènø a nìwighè la ndèrè amwuø mbòmpø àla'è ngwùunø yì ndaanènø. Pànè pìno'nø lè zøønè a ghobø nkùùè ní Yësù à lè zhwuumènø a nìwighè.

⁵⁴ Nkùùè ní àtwuè pìsoyi pobø pìsoyi ní pobø lè mènø mbyabè a Yësù lè zøønènø tsa'nø ishyè ñ lè mènø nè'nè farø mìnwùè mìtsùmø ní mi lè mènø nfurè, àkwàrè a lè kwuunè a ghobø. Pobø tyi'è nshwøñjè lo, "A nkùñø nkuñø lo ñònè wè à lè pø la Moonè Nñùè!"

⁵⁵ Pèngyé pìno'nø ní pø lè furènø a Galîlyé ntô mmø ngyèmpø a Yësù, lè tøemè a ndyø sàa nnajè mìnwùè ní mi lè mènø ngìrè.

⁵⁶ Amwuø pèngyé ní pi lè pønø alyi'è ghu à lè pø Måriyà ní à lè furènø a Magdalà, ní Måriyà mä pi Jemè pobø Jòsebè, farø mä pi ipoonè pi Zebedì.

Pi twøñjè a Yësù

(Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56; Jón 19.38-42)

⁵⁷ Nkùùè nkùñø ñ lè kù'ù, ngàñjè nkabè ñtse ní à lè furènø a Àrømàtyâ nìlinè ñtse pø Jòsebè, nkì mbø àzùñjè ndzùmø Yësù a tò,

⁵⁸ ndèrè ngè ndoonè àkwuè Yësù ambo Palètè. Lenøla, Palètè a tyi'è nshwøñjè lo, pi ñjâ àkwuè a ghu ambo ze.

⁵⁹ Jòsebè a lè lòo àkwuè ghu, ndyibè amwuø atsø'è fuø yè shwuè yè ishi'nè,

⁶⁰ lenøla, nnùñjè àkwuè ghu amwuø nìshyè ñtse tsì shwuè ní à lè pyènø ntsùnkè nnùñjè lo pi ghä ntwøñjè e amwuø; mbigrè a maa nìghòorø nkumñø ntswùè nìshyè tsìghu ndèrè e.

61 Màriyà nì à lè furènə a Magdalà pobə wùè Màriyà lè pə ghu nnwuunə amwuə wùè pàa mmə mbyabè.

Pìsoyi nwuunè mmə mbyabè nìshyè

62 Njyê i lè laanə mbə njyê àla'à pìJew, pìfò mà'à Nwùè pobə pìFarìsî lèrè ambo Palètè,

63 nshwənjè lo, "Masàa, pəe pə nkwwumè lo nkwùè nì ngànjè àfīghè wè à lè pirènə ghù ntījnè, à lè shwənjè lo, 'Njyê ghä lànjè itarə mbè'kè ajuñə nìwīghè.'

64 Njiilo ghìrè pì pyabè nìshyè chyè tə njyê itarə lànjè, mbè'ə izùnjè ndzùmè ipē tō nì itwu'è ndzèerè àkwuə e ntyi'è nshwənjè ambo pànè lo, à zhwuumè a nìwīghè. Chwìrè wè nì a tyi'è furè a ndzùmè lè a pì ntsàarè."

65 Palètè a shwənjè ambo pobə lo, "Nì chyè nì pìsoyi, njiilo nì ghìrè pobè pyabè nìshyè tsèrə tsə amwuə ndwuumè itsùmè."

66 Lenəla, pobə lè lèrè ngè nchyâ àlènə ajuñə nìghòorə nì nì lè pənə a ntswùè nìshyè, ntyi'è mmyà'tè lo pìsoyi mə mbyabè.

Matyù 28

Yésû a zhwuumè a nìwīghè

(Mrk 16.1-10; Luk 24.1-12; Jòn 20.1-10)

1 Tsa'nə njyê àla'à pìJew lè lànjènə la, a pə a ngwùe ngwùe amwuə ntsàambyè njyê amwuə ngàbè, Màriyà nì à lè furènə a Magdalà nì wùè Màriyà lè lèrè àtwuə nìshyè lo nañə a tsèrə.

2 Nki wùutè ishyè nè'nè tyi'è nì ntījnè, angèrè Ndò'nèmbyè a furè a nìpwuurè ntinè nìghòorə nì nì lè pənə àtwuə nìshyè ntyi'è nnwuunè e ajuñə tsèrə.

3 Isighè e i lè tsìinè tsa'a mbènjè nì i ñwànjènə, itsə'ə ipē tyi'è nfuə tsa'a miwwuunə.

4 Lenəla, pànè nì pì lè mənə mbyabè nìshyè tsìghu lè zəenə e mbə nì àkwàrè ntyi'è ngwùrè, nnwuunè tsa'a ikwuə pèənè.

5 Angèrè Ndò'nèmbyè a shwənjè ambo pèngyè pì ghu lo, "Kò nì pô, nìzhyè lo nì tà'à lè Yésû nì pì lè kwwumènə la.

6 Ka a pə e a nìghè, a zhwuumè a nìwīghè tsa'nə a lè shwənjènə la. Nì tō, ndzəenə alyi'ə nì a lè nwuunè nì ghu la.

7 Lenəla, nì lèrè nì mìtījnè ngè ntiitè izùnjè ndzùmè ipē lo, 'À zhwuumè a nìwīghè, a wè ndèrè a mbyè pìghè amwuə àla'à Galìlyè, nì tə ngè ghu nì zəenə e.' Nì kwempè lo ndè tiitè wīghè."

8 Lenəla pèngyè pìghu lè kìirè nì mìtījnè nfurè àtwuə nìshyè nì àkwàrè la ndwénə nì nìgha'à. Pobə lè tyi'è nkìirè lo ghè tiitè izùnjè ndzùmè ipē.

⁹ Nki wùutè, Yésû a tsirè a ghobè, nshwənjè ambo pobè lo, “Àporèporè â pə aŋunə pighè.” Pobè tyi’è ntô ambo ze ngwiimè mìkwùè ìme ngu’tè e,

¹⁰ Yésû a tyi’è nshwənjè ambo pobè lo, “Kò nì pô! Nì ghè ntiitè pilyimè ɔpâ lo pobè lèrè àla’à Galilîyê, alyi’è ni pobè zəenè mè ghu.”

Pìsoyì tiitè ànwùè ni a ghîrènè

¹¹ Tsa’ne pèngyë pa lè mənə ndèrè, pìsoyì pa pìtse ni pobè lè mənə mbyabè nìshyè la lèrè amwuə mbòmpè àla’à ngwùunə, ngè ntiitè pifò mà’à Nwùè ni ànwùè za àtsùmè ni a ghîrènè.

¹² Nkwùè ni pifò mà’à Nwùè lè funjènə pìlìjmè pì àla’à, pobè pì pobè lè lòo àkwànjè ɳjâ pìsoyì ni nkabè no’ñé,

¹³ nshwənjè ambo pobè lo, “Nì shwənjè ambo pànè lo, ɿzùnjè ndzùmè ɔpe lè tō ni ɿtwu’è ndzèerè àkwuè e ndèrè ni zèrè nkwùè ni pəe lè mənə ndyê.

¹⁴ Govinò à tə zu’ù ànwùè zè, yi pəe tyi’è shwənjè ambo ze tsùnjè ntijmè e fuukè a wîghè amwuə ngə’è.”

¹⁵ Lenèla, pìsoyì pì lè nkwiirè nkabè zè nkì fà’à tsa’ne pì lè tiitènə a ghobè. Nikerè tsèrè tsè siimè amwuə tìtìrè pìJew tə mbyàa sìnè wè.

Yésû a murè a mbyè ɿzùnjè ndzùmè ɔpe

(Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49; Jòn 20.19-23; ḥrà 1.6-8)

¹⁶ ɿzùnjè ndzùmè Yésû pa ntsòbè mo’o lè lèrè àtwuè mbarè a Galilîyê, alyi’è ni Yésû à lè shwənjènə lo pobè lèrè.

¹⁷ Pobè lè ghu’tè e nkwùè ni pobè lè zəenènə e; la pìtse pànè pə ni minkè.

¹⁸ Yésû a tō mbaatè nshwənjè ambo pobè lo, “Pì ɳjâ mə ɿtìjnè ɿtsùmè ni pənə àtwuè ɿshyè farə a nìpwuurè ambo mìnjè.

¹⁹ Njiilo, nì lèrè amwuə ɿla’à ɿtsùmè amwuə àtwuè ɿshyè ghè ngîrè ngwàrè mìnjwùè ntsùmè pə ɿzùnjè ndzùmè ɔpâ, ɳjâ a ghobè ni àkwîirè nchyø aŋunè nìlinè ni Tă pobè tsì Moonè ni tsì Ázhwùè Nwùè.

²⁰ Nì nérè a ghobè lo pobè nùnjè mìntè ma ni ndè ɳâñə ambo pighè la. Mbì pə pèənè nkwùè ɿtsùmè tə pyàa nkwùè ni àtwuè ɿshyè a ghă myè.”

Mark

Mark 1

Tsa'nə Jònə ngàŋjè àŋjâ àkwiirè nchyə à lè chwiitènə ntwuumè Nwùnè
(Mat 3.1-12; Luk 3.1-18; Jòn 1.19-28)

- 1 Lě ntwuumè ghù ɿshì'nè mbè'ə Yésû Kristù, Moonè Nwùnè.
- 2 † lè pì'nè tsa'nə ngàŋjè ntwuumè Nwùnè ɿsayà à lè ɿwà'nènə lo, "Nwùnè à shwəŋjè lo, 'Mbi tsàa a ngàŋjè ntwuumè mè a mbyè ghò, ni a pì tsùŋjè àlànjè ambo ghò.'
- 3 Ðònè ɿtse à wè nkyiinè amwuə alyi'ə waakə nshwəŋjè lo, 'Ni tsùŋjè àlànjè yè təemènə ambo Ndò'nèmbyè.'"
- 4 Lenəla, Jònə ngàŋjè àŋjâ àkwiirè nchyə à lè tō amwuə alyi'ə waakə ɿŋjâ àkwiirè nchyə nkì nchwìitè ntwuumè Nwùnè lo, "Pànè pèŋjè aŋjunə tìpòŋjè ɿghobə nkwiirè nchyə mbè'ə Nwùnè â lèənè a tìpòŋjè ɿghobə."
- 5 Ðwùnè ntsùmè amwuə pàa àla'ə Judyà pobə ngàŋjè àla'ə Yèrusalèmè àtsùmè lè furè ngè ntsirè e. Pobə lè pyiimè a tìpòŋjè ɿghobə, a ɿŋjâ a ghobə ni àkwiirè nchyə amwuə nchyə wùunə a Jodànè.
- 6 Jònə à lè wî ɿtsə'ə ni pì tsùŋjènə ni mìnyùŋjè mi lèəmə nkunə, ni ɭkòbè ngòbè a ntəərè ze. À lè kwurè ngwùumə nkì mmə ndzìghè ɿnyuurè ni pì tânə amwuə ɿfu'ù.
- 7 À lè chwiitè ntwuumè ghu nshwəŋjè lo, "Ðònè ni à pì tō a ndzùmè mìŋjè a tsàarè mè. Ka nkù'nè mè ɿjnè ni mbè'ə ɿŋjènè a mbyè ze nkyàatè minkirè mi ɿtabə ɬme.
- 8 "Àŋjâ àkwiirè nchyə ambo pighə ni nchyə, la à pì ɿŋjâ àkwiirè nchyə ambo pighə ni Àzhwùnè Nwùnè."

Àkwiirè nchyə pobə àkwà'nè ambo Yésû

- 9 A lè pə nkù'nè ghu Yésû a furè a Nazarètè ni à pənə amwuə Galilŷe ntô, Jònə a ɿŋjâ e ni àkwiirè nchyə amwuə nchyə wùunə a Jodànè.
- 10 Tyi'è tsa'nə Yésû à lè furènə a nchyə ghu, à lè zəənè tsa'nə nìpwuūrè lè nya'kènə, Àzhwùnè Nwùnè a tyi'è nshwu'è aŋjunə ze tsa'a àlwu'è.
- 11 Lenəla, à lè zu'ù ngyè ɿ furè a nìpwuūrè nshwəŋjè lo, "Lě moonè mè ni nkòŋjènə, ngwè ni nìgha'à aŋjunə ghò."
- 12 Àzhwùnè Nwùnè a lè zùŋjè ndòo e ndèrè alyi'ə waakə.
- 13 À lè pə alyi'ə waakə ghə aŋjunə njyê mìghumè nìkwàa, Satàanè a tyi'è mmə nkù'nè e. A lè pə pobə mìnyàamè mi mìpa'a, pèngèrè lè tō ntyi'è mmə mbyamnè e.

Yésû a fuŋjè ɿzùŋjè ndzùmè ɿpe pì ntsàambyè

(Mat 4.12-22; Luk 4.14-15, 5.1-11)

14 Nkwùè ni Jònə a lè pənə a ndâ ıtsanjè la, Yēsū a lè lèrè a Galīlyê ntyi'è nchwiitè ntwuumè ghù ıshì'nè ni i furènə ambo Nwùè.

15 A lè tyi'è mmə nshwəŋə lo, "Nkwùè i kù'nè, ànwùè Nifò Nwùè a paatè. Ni pənə ajuŋə t̄ipōŋə iwighe mbyiimè ntwuumè ghù ıshì'nè wè."

16 Tsa'nə Yēsū a lè mənə ngyiinè a n̄pwùnə nchyə ghu niŋnənə a Galīlyê, a lè zəenə a Shimünə pobə momaa e Andrù ni pobə lè pənə p̄nkô ıswuè, pobə mə mmà' àlā' àzobə amwuə nchyə wè.

17 Yēsū à lè shwəŋə ambo pobə lo, "Ni tō ndzùŋə mə ntyi'è ngirè ni tyi'è mmə nkootə pəonə."

18 Pobə lè zùŋə mmyà'tə ılä' à ıpobə ndzùŋə e.

19 Nkwùè ni à lè nya'nə ndérè a mbyè, à lè zəenə a Jemè pobə Jònə ni pobə lè pənə ıpoonə pi Zebedì pobə pə amwuə àkànwu'ə mmə ntsùŋə ılä' à ıpobə.

20 Yēsū a lè zùŋə nfuŋə a ghobə, pobə myà'tə a Tă ıghobə pobə ngàŋə àfà' à ize amwuə àkànwu'ə ghu ndzùŋə e.

Yēsū a kùmə àzhwùè t̄ipōŋə

(Luk 4.31-37)

21 Pobə lè lèrè a Kàpenòmè; a pə njyə àla' à p̄Jew, Yēsū a kwuunə amwuə ndâ àshwatè p̄Jew mb̄i'nə a ni nérè a ghobə ni m̄lnwùè.

22 Pànè p̄ighu lè zu'u tsa'nə à lè mənə nnérè m̄lnwùè a kè'nè a ghobə ntiinə ka à lè mə nnérè e tsa'nə p̄inérè mbòomə lè mənə nnérè, à lè mə nnérè pə tsa'a ηònə ni à twu'tènə m̄lit̄iŋnə.

23 Tyi'è nkwùè ghu, ηònə ıtse ni à lè pənə amwuə ndâ àshwatè p̄Jew ni àzhwùè t̄ipōŋə à lè kyiinə nshwəŋə lo,

24 "Wè tă' à kwiirè àkə ambo pəe a Yēsū ηwùè Nazarètə? Wè tō a n̄ighé pə a ni zhvuutə a wəe? Nzhyə a ηònə ni wè pənə wèrə, wè chyə mbəla ghu ndaanənə yì Nwùè."

25 Yēsū a shwəŋə ni àsinə ısighè ambo ze lo, "Zhwemnə nfurè amwuə ze!"

26 Àzhwùè t̄ipōŋə ghu a nè' è a ηònə ghu ni ıt̄iŋnə, nkyiinə, ndzùŋə nfurè amwuə ze.

27 Ànwùè zə a lè kè'nè pànè pə, ηwùè mo'o mo'o a tyi'è mbyiitè a wùè lo, "Zə lə àkə? A mbuurè n̄inérè shwuè farə ıt̄iŋnə! A sa' à farə ızhwùè t̄ipōŋə i zu'nə e."

28 Lenəla, àlyà'tə Yēsū a lè fà' à nsiumè alyi' è àtsùmè amwuə p̄aa àla' à Galīlyê.

Yēsū a parə pànè p̄ino'nə

(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

29 Tsa'nə pobə lè furènə amwuə ndâ àshwatè pìJew, pobə lè lèrè pobə pì Jemè nì Jònə amwuə ndâ Shimùnè pobə Andrù.

30 Ngùmə Shimùnè a lè pə a ịkwùunə nìghòonè nì fibà. Tyì'è tsa'nə Yésû à lè tònə, pobə lè zùnjè ntiitè e mbè'ə e.

31 Yésû a lè zùnjè ngè ngwìimè àpô e mbè'kè e. Fibà ghu a myè aŋjunə ze, a tyi'è mbi'nè a nì fà'à ambo pobə.

32 A lè pə a ndzèŋjè nwwùumè ghu, Pànè lè lòo pìghoonə ịpobə farə pànè nì pobə pənə nì ịzhyê, ndòo ntô ambo Yésû.

33 Ðwùè ntsùmè a mbòmpə àla'à ghə a lè tō mbwùumè a mbyè ndâ ghu.

34 Yésû à lè làŋjè nì mbyè mbarè pànè pìno'nə nì ịghoonə a mbuurè mbuurè. À lè kì nfuukè ịzhyê pìno'nə amwuə pèənè, la ka pə myà'tè e lo pèrə shwəŋnè ntiinə pèrə lè zhyēnə a ηònə nì Yésû à pənə wèrə.

Yésû a chwiitè ntwuumè Nwùè a Galìlyé

35 Tyì'è a ngwù'ə ngwù'ə nì ilyi'ə lè pirènə mmə nsinè, Yésû a lòo a ịshyê, nfurè a ndâ ndèrè alyi'ə àtse nì ka pànè lè pə e ghu ngè nchà'tè a Nwùè.

36 La Shimùnè pobə ngàŋjè àkwùè nìyìinè ịze lèrè a nì ghè ntà'à e.

37 Lenəla, nkùwùè nì pobə lè zəənènə e, pobə lè shwəŋjè lo, “Ðwùè ntsùmè à wè ntà'à o!”

38 Yésû a kwùè lo, “Nì ghìrè pèənè lèrè amwuə ịla'à pìtse a mbwùnə ghə, mbè'ə kì chwiitè ntwuumè Nwùè ambo pobə, ntiinə la ịsùmə nì ndè tònə aŋjunə.”

39 Lenəla, a yìinè amwuə Galìlyé ntsùmè, nchwìitè ntwuumè Nwùè amwuə mìndâ mi àshwatè, nkì mmə nkantè ịzhyê.

Yésû a parè a ngàŋjè àkìkwinè (Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Lenəla, ngàŋjè àkìkwinè a tō ambo Yésû nkwi'tè a ịshyê mbu'ù mbô ambo ze nshwəŋjè lo, “Wè pəla nkòŋjè, wè ghìrè ńdaanè.”

41 Yésû à lè lwenè nì àsòmnè, lenəla, ntsàa àpô e mbètè e nshwəŋjè lo, “Nkòŋjè, laanè!”

42 Àkìkwinè za a lè zùnjè mmyè e, lenəla mbìŋmè e ị laanè.

43 Yésû a lè tsàa e lo â lèrè, nkwtatè e, nshwəŋjè lo,

44 “Zəənè lo kò wè shwəŋjè ànwùè zè ambo ηònə ịtse. La lèrè ngè nnèrè mbìŋmè o ambo ngàŋjè mà'à Nwùè, lenəla, ηŋjâ ịpwuumè nìshwà'à nì Müsî à lè shwəŋjènə tsa'a àlènè ambo pèənè a nì nèrè lo wè laanè.”

45 La ηònə wè a furè ndèrè, mbi'nè a nì shwəŋjè ànwùè zè ilyi'ə ịtsùmè. À lè shwəŋjè ka mìzùŋjè amwuə ndwuumè nì mbè'ə ka Yésû a lè chi nkwuunè e

amwuə mbòmpə àla'à a sànjè sànjè. À lè tyi'è mmə nchyê pə alyi'ə ni ka pànè lè pə e ghu, la pànè lè kì mbirè mmə nfurè a ghobə pə alyi'ə àtsùmè ntô ambo ze.

Mark 2

Yésû a parè ñònè ni ta'à pàa mbìnjmè e à kwighènè (Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Mìnnyê mìtse lè kì lànjè, Yésû a kwirè nkŵê a Kàpenòmè. Ntwuumè lè sìimè lo à kwirè nkŵê mbə amwuə alyi'ə.

² Pànè pìno'nə lè zu'u, ntô nshwatè a ntswùè ndâ gha tì ka ìsàanè i lè pə e ghu a ntswùè ndâ ghu a ni lànjè nkwwunè a ndâ. Yésû a tyi'è mmə nchwiitè ntwuumè Nwùè ambo pobə.

³ Tsa'nə à lè mənə nshwəññə la, pànè nìkwàa lè lənjè a ñònè ni ta'à pàa mbìnjmè e à lè kwighènè ndòo ntô ambo ze.

⁴ Tsa'nə pànè lè no'nə, ka ìsàanè i pə e ghu a ni zùnjè ntô a mbyè Yésû la, pobə lè ko'ò àtwwùè ndâ nshwùè nifèñə a ngotə àtwwùè alyi'ə ni Yésû à lè pənə ghu. Nkwùè ni pobə lè shwùè nifèñə tsìghu ni kù'u, pobə lè tyi'è ntsàa e ajuñə ìkwùunə ntê e a mbyè Yésû.

⁵ Nkwùè ni Yésû à lè zəenènə àpyiimè ntijmè ni pobə pənə ni zérə, à lè shwəññə ambo ñònè ni ta'à pàa mbìnjmè e à lè kwighènè la lo, "Moonè mè, pì lèənè mə ìnwùè tìpònè tìpō."

⁶ Pìnèrè mbòomə pìtse lè nwuunè alyi'ə ghu ntyi'è nkŵàññə amwuə pobə lo,

⁷ "Dònè wè à lànjè lè ìla nshwəññə ni ndwuumè wè? À wè ndzòomè a Nwùè. Ka ñònè ìtse a pə e ghu ni à wa ndèənè ifànè mìnwwùè pèənè ndànjè e Nwùè."

⁸ Yésû a lè zùnjè nzhyê mìnwwùè ma mìtsùmè ni pobə lè mənə nkŵàññə amwuə pobə la, mbyiitè ambo pobə lo, "Nì kwàññə mbuurè mìnwwùè zè mbè'ə àkə?

⁹ A zànjè a ni shwəññə ambo ñònè wè ni pàa mbìnjmè e a kwighènè la lo 'Pì lèənè ifànè mìnwwùè tìpō', kè 'Lòo a ìshyê mbì'ì ìkwùunə o ndèrè o'?

¹⁰ Mbì ghirè ni zhyê lo, Moonè Ðwùè à wa ni ìtijñè amwuə àtwwùè ìshyê ghə a ni lèənè ifànè mìnwwùè pèənè." Tsa'nə à lè shwəññə a lenə la, à lè tyi'è nshwəññə ambo ñònè ni ta'à pàa mbìnjmè e a kwighènè la lo,

¹¹ "Nshwəññə ambo ghò lo, lòo a ìshyê mbì'ì ìkwùunə o ndèrè o a ndâ ghò."

¹² Dònè ghu a lè lòo a ìshyê ndzùnjè mbì'ì ìkwùunə e nfurè a ìmyê pànè pìtsùmè. A lè pə ànwùè yerènə yerènə ambo pobə, pobə tyi'è ngu'tè Nwùè nshwəññə lo, "Pəe la'a mə mbirè a wəə tì zəenè mbuurè ànwùè tsa'a zè!"

Yésû a funjè a Levì lo â pə àzùnjè ndzùmè e (Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

13 Yēsū a lè kwirè ndèrè a nìpwùnè atəñə Galilÿê. Àpùñè pèənè a lè kamnè e, a tyi'è mbì'nè a nì nèrè a ghobè nì mìnwùè.

14 Nkwùè nì à lè myàanènè, à lè mè ngiinè a nìpwùnè atəñə za, ndzəənè a ìnkwiirè pìtaghè, Levì moonè Àlfeyùsè a nwuunè a ndâ ìnkwiirè pìtaghè. Yēsū a shwəñè ambo ze lo, “Tô ndzùñè mè.” Lenəla, Levì a lòo a išhyê mbì'nè a nì zùñè a Yēsū.

15 Nkwùè itse i lè làñè Yēsū pobè ìzùñè ndzùmè ipe mè ndzighè a ndâ Levì. Pìnkwiirè pìtaghè pìno'nè pobè ngàñè ngìrè ìnwùè tìpònè pìno'nè lè pwuutè a Yēsū alyi'è mìzighè gha, ntiiñe pàñè pìno'nè lè pè ndzùñè a Yēsū nkwùè ghu.

16 Pìnèrè mbòomè pìtse nì pobè lè pènè pìFarìsî lè zèənè ndwuumè nì Yēsū a lè mènè ndzighè pobè ngàñè ngìrè ìnwùè tìpònè nì pìnkwiirè pìtaghè, mbyiitè ambo ìzùñè ndzùmè ipe lo, “A ghìrè àkè lo, tă iwighe a tyi'è ndzighè pobè pìnkwiirè pìtaghè nì ngàñè ngìrè ìnwùè tìpònè?”

17 Yēsū a zu'ù ànwùè nì pobè mènè nshwəññè nshwəñè ambo pobè lo, “Ka pàñè pa nì ka pobè mè ngòonè a ghobè la tă'à a ghobè a mbarè pèənè. A mbarè pèənè la a tă'à pighoonè, ka ndè tō mè la a nì fuñè pàñè nì mìnwùè ìmobè tèəmènè, ndè tō la a nì fuñè ngàñè ngìrè ìnwùè tìpònè.”

Àpyiitè mbè'è nìnwuunè ti zighè amwuə àchà'tè Nwùè

(Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

18 A lè pè nkwùè ghu, ìzùñè ndzùmè Jònè ngàñè àñâ àkwíirè nchyè pobè ìzùñè ndzùmè pìFarìsî lè mè ndzwuè ti zighè amwuə àchà'tè Nwùè, pàñè pìtse tō ambo Yēsū mbyiitè e lo, “A ghìrè àkè lo ìzùñè ndzùmè Jònè pobè ìzùñè ndzùmè pìFarìsî mè ndzwuè ti zighè amwuə àchà'tè Nwùè la ka ipô mè ngìrè e a lenè?”

19 Yēsū a kwùè ambo pobè lo, “Mbè'è pàñè nì pi fuñènè a ghobè a alyi'è nìzo'ò nwuunè ti zighè amwuə àchà'tè Nwùè nì ndwuumè ngìñè alyi'è ghu lè iila? Ngañè, mbè'è a yìinè e apè.”

20 La, nkwùè i zè ntô nì pi lòo a ndwuumè ngìñè lèrè nì wèrø. Amwuə nkwùè ghu, pobè nwuunè ti zighè amwuə àchà'tè Nwùè.

21 “Mbè'è ñwùè a lòo e àpàa atsə'è yè shwuè nnàanè nifèñè ajuñè atsə'è yè lwùñè apè. Ntiinè a tè ghìrè a lenè, yi àpàa atsə'è yè shwuè za a kwì'nè siitè atsə'è yè lwùñè za alyi'è nì pi tânè ghu.

22 A kì mbè tyi'è ndəñè ndəñè lo mbè'è ñwùè a lòo e mìlù'ù mi shwuè nchyâ amwuə ngòbè mìlù'ù yì ndwùñè apè. À tè ghìrè a lenè, yi mìlù'ù ma saanè ngòbè za kwìñè e, ngòbè za i kì mbì. Pi chyâ mìlù'ù mi shwuè la amwuə ngòbè mìlù'ù yì shwuè.”

Àpyiitè mbè'è njyè àla'à pìJew

(Mat 12.1-2; Luk 6.1-5)

²³ Yēsū pobə izzūn̄e ndzūm̄e ̄pe lè mè ndàñ̄e amwuə ̄swūum̄e m̄sàñ̄e ajuñ̄e njȳe àla'à. Tsa'n̄e pobə lè mèn̄e ndàñ̄e la, izzūn̄e ndzūm̄e ̄pe lè mè ngȳin̄e ndiit̄e m̄sàñ̄e ma m̄tse.

²⁴ P̄Far̄is̄ p̄itse lè pyiit̄e lo, “Nañ̄e! A gh̄ir̄e àk̄e lo izzūn̄e ndzūm̄e ̄pô gh̄ir̄e ànwùè ni ka mbòom̄e a pyiim̄e e lo pobə gh̄ir̄e amwuə njȳe àla'à?”

²⁵ Yēsū a kw̄uè ambo pobə lo, “Ka n̄ lè fun̄e a w̄igh̄e ànwùè za ni Dàfir̄e pobə p̄èøn̄e ̄pe lè gh̄ir̄en̄e amwuə nk̄wùè za ni njȳe t̄ lè mèn̄e ndzañ̄e a ghobə la?

²⁶ A lè p̄e nk̄wùè ni Àbyatà à lè p̄en̄e àtwuè p̄if̄o mà'à Nw̄uè la, Dàfir̄e a lè kwuun̄e a Ndâ M̄shwâ'à Nw̄uè nk̄wur̄e àpaan̄e Nw̄uè nk̄i ñjâ yètse ambo p̄èøn̄e ̄pe. A ni zùñ̄e a mbòom̄e ̄wøen̄e, à lè p̄e àpaan̄e ni mb̄e'è a lè kwur̄e ngàñ̄e mà'à Nw̄uè.”

²⁷ Yēsū a lè Iw̄ut̄e nshwøñ̄e ambo pobə lo, “Njȳe àla'à t̄ chȳe la ambo ñwùè, ka ñwùè a p̄e e ambo njȳe àla'à.

²⁸ Len̄ela, Moon̄e Ðw̄uè a Ndò'nèmbȳe mm̄e mbu't̄e njȳe àla'à.”

Mark 3

Yēsū a par̄e ñòn̄e ni ta'à àpô e à lè kwighèn̄e
(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ À lè p̄e amwuə ȳitse nk̄wùè, Yēsū a kw̄ir̄e ndèr̄e amwuə ndâ àshwat̄e p̄Jew. Ðòn̄e it̄se à lè p̄e amwuə ndâ ghu ni ta'à àpô e à lè kwighèn̄e

² P̄an̄e p̄itse amwuə pobə lè t̄e àtwuè nnan̄e a ni zøen̄e lo Yēsū à par̄e a ñòn̄e w̄e amwuə njȳe àla'à p̄Jew, mb̄e'è zøen̄e ànwùè ni mb̄e'è pobə chȳa ̄sà'a ghu ajuñ̄e ze.

³ Yēsū à lè shwøñ̄e ambo ñòn̄e wa ni àpô e a lè kwighèn̄e la lo, “Lòo a ̄shȳe ndàñ̄e ntøøm̄e a mbȳe.”

⁴ Tsa'n̄e a lè làñ̄en̄e ntøøm̄e la, Yēsū a p̄èñ̄e mbyiit̄e ambo pobə lo, “Mbòom̄e ̄wøen̄e à nèr̄e lo p̄èøn̄e gh̄ir̄e la ̄la njȳe àla'à? ̄pòñ̄e k̄e a t̄pòñ̄e? Nchwar̄e k̄e nzhuuut̄e?” Tsa'n̄e à lè pyiit̄en̄e la pobə zhwemn̄e a ghobə.

⁵ A nan̄e a ghobə mo'o mo'o ni àsin̄e ̄sigh̄e, la nsòmn̄e ajuñ̄e pobə ka m̄zùñ̄e ntiin̄e pobə lè nàan̄en̄e m̄intiñ̄m̄e ̄mobə, ntyi'è nshwøñ̄e ambo ñòn̄e wa lo, “Shwùum̄e ̄faan̄e àpô o.” À lè shwùum̄e àpô e zèr̄e a zùñ̄e nk̄wir̄e ntł̄ñ̄n̄e.

⁶ P̄Far̄is̄ pa lè fur̄e ndzùñ̄e nḡe ngw̄iim̄e àshwat̄e pobə p̄i p̄an̄e p̄i Heròd̄e a ni tyank̄e tsa'n̄e pobə làñ̄e zhwuut̄e e.

̄pùñ̄e p̄èøn̄e zùñ̄e a Yēsū a n̄ipwùn̄e at̄ej̄e

⁷ Yēsū pobə izzūn̄e ndzūm̄e ̄pe lè fur̄e ndèr̄e a n̄ipwùn̄e at̄ej̄e Galil̄ȳe. ̄pùñ̄e p̄an̄e p̄ino'n̄e ni a lè fur̄en̄e a Galil̄ȳe ghobə Judyà a lè tyi'è mm̄e ndzùñ̄e e.

⁸ Pítse pànè lè furè a Yèrusalèmè, pítse furè a Idumyà, pítse furè a ndzìnè nchyè Jodànè, nkì furè amwuə ìla'à a nìpwùnè Tayè ghobè Sidònè. Àpùnjè pànè pìno'nè zè a lè tò ambo ze ntiiñè pobè lè zu'nè mìnwùè ni a lè ghìrènè.

⁹ Yësù a zëenè lo àpùnjè pànè za a tò nno'ò tìsiñnè, nshwëñjè ambo ìzùnjè ndzùmè ìpe lo, pobè lòo àkànwu'è ntô ñjâ ni ze lo â kwuunè amwuə mbè'è pànè pìghu kañè nyènkè e.

¹⁰ A lè kì pè la ni a parè mè pànè pìno'nè. Ànwùè zèrè zè a lè ghìrè lo pighoonè pìno'nè tyi'è ntinè ntô lo pètè e.

¹¹ Nkwùè za ìtsùmè ni ìzhuwùè tìpònjè zëenènè e, pobè pa nkunè a mbyè ze, nkyiñè nshwëñjè lo, "Ghò la Moonè Nwùè."

¹² La Yësù a kwàtè a ghobè nshwëñjè lo kò pobè la'a ngìrè pì zhyè a ñònè ni à pènè wèrè.

Yësù a tso'ò ngàñjè ntwuumè ìze za ntsòbè ipaa

(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Yësù à lè nko'ò ndèrè àtwuè mbarè nfunjè pànè ni à lè tà'nè lo funjè. Pobè kì ntô ambo ze,

¹⁴ a ghè amwuə pobè ntso'ò pànè ntsòbè ipaa ni à lè funjènè ni ngàñjè ntwuumè ìze ntyi'è nshwëñjè ambo pobè lo, "Ntso'ò a wighè lo ni pè pèñè, mbi tsàa a wighè lo ni ghè nchwiitè ntwuumè Nwùè,

¹⁵ ni kì mbè ni ìtìñjè a ni fuukè ìzhyè."

¹⁶ Pànè pyè ni à lè tso'nè la à lè pè Shimùnè ni à lè ñânè nìlinè ìtse lo Pità.

¹⁷ Jemè pobè momaa e Jònè ni pobè lè pènè ìpoonè pì Zebedì. A lè chwùè nìlinè ìtsobè lo Boanerges ni ni pènè lo, "Ìpômbyàñjè pì nìfànjè."

¹⁸ A lè kì ntso'ò Andrù ni Filibè ni Bartholomew ni Matyù ni Thomas ni Jemè moonè Àlfeyùsè, ntso'ò a Tàdyusè ni Shimùnè ñwùè Kanàanè,

¹⁹ ni Yudà Iskaryòtè ni a lè shwùunènè a Yësù.

Pì shwëñjè lo Yësù à chyè ni ifò pì ìzhyè amwuə nìpùmè ìtse

(Mat 12.22-32; Luk 11.14-23; Luk 12.10)

²⁰ Yësù à lè furè nkwê a ìmwuə alyi'è. Àpùnjè pànè yè no'nè a kì nchi nshwatè amwuə ndwuumè ni ka à lè pè e ni ìsàanè ni mbè'è pobè ìzùnjè ndzùmè ìpe nwuunè ndzìghè.

²¹ Nkwùè ni ngwàrè Yësù i lè zu'nè pànè mè nshwëñjè lo à paarè la, pobè lè ghè lo tè pyamnè e.

²² Pìnèrè mbòomè pítse ni pì lè furènè a Yèrusalèmè nshwu'è ntô lè shwëñjè lo, "À wè ni Beelzebùbè ni à pènè ifò pì ìzhyè a nìpùmè ze. À wa ndòo la ìtìñjè ifò pì ìzhyè nfuukè a pyè ìzhyè ghu."

23 La Yēsū a fuŋè a ghobə mbyiitè ambo pobə amwuə ʃhwəŋnè pìnàanə nàanə lo, “Satàanè a kantè Satàanè lè iła?”

24 Àla’à a tə mbə la ngàpè ntəəmè a mìkwurè mìkwurè ndzònènè mbìŋmè e, àla’à ghu a la’ a ntəəmè e apè.

25 Ngwàrè tə mbə la ngàbè ʃpìŋmè e mbə a mìntsùnè mìntsùnè lo zònènè pobə ni pobə, ngwàrè ghu i la’ a ntəəmè e apè.

26 Satàanè a kí nchi mbəla ndòo a ʃhyé ntyi’è mmə ndzònènè ʃpìŋmè e ngàbè, yi ă kunè, ànwùnè Nifò e â myè.

27 A ndəŋə ndəŋə lo, mbè’ e ka ɻwùnè a pə’ e e nkwwunè a ndâ ngàŋə mìtìŋnè ndyàa ʃpwuumè ʃpe tighu a pyè nkô e nkorrè za’ à mbòŋjè kwwunè lyàa ʃpwuumè ʃpe.

28 Nshwəŋnè tyi’è nkúŋe nkúŋe ambo piğhə lo, “Př wa’ à ifànè mìnwùnè pèənè tyi’è itsùmè pobə mìndzòomè mìtsùmè ni pèənè zòomènè a Nwùnè ghu.

29 La mbè’ e pi la’ a ngwa’ à e tìpòŋjè ɻònè wa ni à zòomènè Àzhwùnè Nwùnè la apè, ntiinè a ghìrènè la tìpòŋjè ni a ghoŋènè ni nkúŋe.”

30 Yēsū à lè shwəŋnè a lenè la ntiinè pobə lè shwəŋènè lo, “À wa ni àzhwùnè tìpòŋjè.”

Mă pi Yēsū pobə pìmoma pi Yēsū

(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

31 Lenèla, mă pi Yēsū pobə pìmoma pi Yēsū lè tō ntəəmè a àpyiinè, ntsàa ntwuumè nfuŋè e.

32 Àpùŋjè pèənè a lè nwuunè nkamnè e, nshwəŋnè ambo ze lo, “Mă o pobə pìmoma ʃpô pə a àpyiinè ntà’ à o.”

33 Yēsū a pyiitè lo, “Mă mè pobə pìmoma ʃpâ la pìwě?”

34 Mbèŋjè nnajè pànè ni pi lè nwuunènè a nìpwùnè ze, nshwəŋnè lo, “Lě pìmă ʃpâ pobə pìmoma ʃpâ!”

35 Dònè wa ntsùmè ni a wa ngìrè ànwùnè ni Nwùnè a tà’ nè la, a momaa mè ghu mbyàŋnè, mbə ghu mèngyě nkí mbə mă mè.”

Mark 4

Àshwəŋnè nàanə nàanə mbè’ e ʃmbiyè ʃpwuumè

(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

1 A lè chi mbə amwuə yìtse nkùnè, Yēsū a pi’ nè a ni nèrè mìnwùnè a nìpwùnè atəŋjè nchyé Galìlyé. Àpùŋjè pèənè ni a lè shwatènè nkamnè e a lè no’ò. A tyi’è nkwwunè nnwuunè amwuə àkànwú’ e amwuə atəŋjè nchyé ghu, àpùŋjè pèənè a tyi’è ntəəmè a mbwùnè mi atəŋjè nchyé ghu.

² A lè nèrè a ghobè ni mìnwùè mìno'nè amwuə ɻshwəjnè pìnàanə nàanə, nshwəjnè lo:

³ “Nì zhwi'tè! Dònè ɻtse a lè pə ghu nfurè, ndèrè a ni ghè mmà'à mbyə ɻpwuumè.

⁴ Tsa'nè a lè mənə mmà'à ɻpwuumè amwuə ɻswùumə la, pítse lè kwìnè a àlànjə, pìsìjə tō ndyàa nkurè.

⁵ Pítse kwìnè aŋjunə ɻshyə ni àlärèkè nìghòorə lè pənə a ɻsùmə ka àtitsa'a a no'ò e ghu. Mbyə ɻpwuumè ghu lè zànjə nsa'à ntiinə ka zérə lè mìnə e a ɻshyə.

⁶ La nkùè ni nwwùumè a lè tānə, a lè tòonə ngwàrè ɻpwuumè zérə zə i zwuumè, ntiinə ka miŋanjə ɻmobə lè mìnə e a ɻshyə.

⁷ Pítse lè kwìnè amwuə alyi'ə ɻshyə ànjwà'ŋwa'a. Ànjwà'ŋwa'a zə a tyi'è nko'ò ndyipè aŋjunə nsòpè ngirè ka ɻ chi ndzumè e mìntàamə.

⁸ Ngwàrè ɻpwuumè ghu yìtse ɻ lè kwìnè aŋjunə alyi'ə ɻshyə yè ɻshi'nè nsa'à, nkùè, ndzumè mìntàamə mìno'nè. Yìtse lè zumè mìntàamə mìghumè ɻtarè, yìtse zumè mìghumè ntuurè, yìtse zumè nkirè.”

⁹ Yésû a lè lwwùutè nshwəjnè lo, “Dònè ni à pənə ni mìtugrə â zu'ù.”

ɻsùmə ni Yésû à lè shwəjnè ɻshwəjnè pìnàanə nàanə
(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰ Nkwùè ni Yésû à lè pənə ze ni ze, pànè pítse ni pobə lè pənə alyi'ə ghu, pobə ɻzùnjə ndzùmè ɻpe pa ntsòbè ɻpaa lè pə a nìpwùnə ze mbyiitè e ni ɻsùmə ɻshwəjnè pìnàanə nàanə pə.

¹¹ Tsa'nè pi lè pyiitènə e la, a shwəjnè ambo pobə lo, “Nwùè a ñâ mə a wighə ni àzhì'tè lo ni zhyə mìnwùè mi lèəmènə ni mi pənə mbè'ə ànwùè Nifò e, la ngè aŋjunə pànè pa ni ka pobə pə a ghobə a tìfrè pighə, pobə zu'ù ɻnwùè ɻtsùmè pə amwuə ɻshwəjnè pìnàanə nàanə,

¹² njilo, ‘mbè'ə pobə naŋjə tə nnanjə la ndzəənə ghobə apə, nzhiwi'tè tə nzhiwi'tè la ndzu'ù a laanə e àtwuə pobə apə. Ntiinə pobə tə zəənə nzhyə pobə tō ambo Nwùè a lèənə ɻfànè ɻnwùè pobə.”

Yésû a tiitè ɻsùmə àshwəjnè nàanə nàanə mbè'ə ɻmbyə ɻpwuumè
(Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ Yésû a pyiitè a ghobə lo, “Ka ni zhyə a wighə ɻsùmə àshwəjnè nàanə nàanə zanə? Ni ghă tyi'è zhyə ɻsùmə ɻshwəjnè pìnàanə nàanə pə lə ila?

¹⁴ Mbyə ɻpwuumè wa a pyè la àshwəjnè Nwùè.

¹⁵ Pànè pítse pə la tsa'a mbyə ɻpwuumè ni ɻ lè kwìnènə àlànjə ndwuumè la. Ngè aŋjunə pànè pèrə pə, pi pəla mbyə Àshwəjnè Nwùè zérə zə amwuə mìntiŋmè ɻmobə, pobə zu'ù, Satàanə a zùŋjə ntô nfuukə a zérə amwuə pobə.

16 Pítse pànè tyi'è mbè tsa'a mbyè ipwuumè ni pi pyènè ajuñe alyi'è ishyê àlärékè nìghòorè, tyi'è tsa'nè pobè zu'nè àshwèjnè Nwùè pobè kwiirè a zèrè ni nìgha'à,

17 la ka a kwuunè e mmìnè amwuə pobè mbè'nè pobè zu'nè ngwìimè ajuñe àtumè nkwùè; la nkwùè ni ngè'è pobè nìnyànjè a ghobè tònè mbè'è àshwèjnè Nwùè ghu pobè zùnjè mbô mmyà'tè àpyiimè àzobè.

18 Pítse pànè pè tsa'a mbyè ipwuumè za ni i lè kwìnènè amwuə ànjwà'ñwa'a, pèrè pè la pànè ni pi zu'nè ntwuumè Nwùè,

19 la mìnwùè amwuə àtwuè ishyê ghobè ikòjnè nkabè pobè mítse mìnwùè ni pànè pi misoñe kònjènè mi kwuunè amwuə pobè nkorè àshwèjnè a Nwùè ngirè ka i zumè e mìntàamè.

20 Pítse pànè tyi'è mbè tsa'a mbyè ipwuumè za ni pi lè mà'nè amwuə àpàbè a ishyê yè ishi'nè, pobè kwiirè ntwuumè Nwùè, mbyiimè a wèrè ntyi'è ndzumè mìntàamè, pítse zumè mìntàamè mìghumè mintarè, pítse mìghumè ntuurè, pítse nkirè."

Làamè àtwuè alènjè

(Luk 8.16-18)

21 Yésû a shwèjnè ambo pobè lo, "Pi tè mbèla ntswu'è a làamè, nkwuunè ni wèrè amwuə ndâ pi tè pè a tsùmè nìkwù'è kè a nkìkwùunè? Ka pi tè a wèrè la ajuñe alènjè mbè'è pànè tsùnjè ndzèenè iiyi'è?

22 Ka ànwùè yè lèomènè àtse a pè e ghu ni ka a pè ghà furè e a sànjè; àzwuumè àtsùmè ni pi lèomènè zèrè a ghà furè a imyê pèenè.

23 Ni zhwi'tè! Dònè ni à pènè ni mítugrè â zu'ù."

24 Yésû a chi nshwèjnè ambo pobè lo, "Ni zhì'tè ajuñe mìnwùè ni ni wa ndzu'ù; àzwuumè za ni wè mìnkènè àzwuumè amwuə ñjâ ambo ñwùè pi ghà ki mìnkè la amwuə ñjâ ambo ghò chi kwi'nè.

25 Dònè ni à pènè ni àzwuumè, pi chi kwi'nè a zèrè, la ñònè ni ka a pè e ni àzwuumè, mbaa pè mìlyi'è ni à pènè ni wèrè, pi kwiirè."

Àshwèjnè nàanè nàanè mbè'è mbyè ipwuumè ni pi pyènè a zèrè i mè nko'ò

26 Yésû a lànjè ni mbyè nshwèjnè lo, "Ànwùè Nifò Nwùè a chyê la tsa'a ñwùè à ghè mbyè nkìkwùè amwuə tsùumè,

27 nkwùè ni à lyènè ndòo ndzwuè, nkìkwùè zè i sa'à nkì nko'ò la ka à zhyê e tsa'nè i lànjènè nko'ò.

28 ishyê za ni pi pa mbyè ipwuumè amwuə la, i za ngirè ipwuumè ko'ò, mbyè mbì'nè nfuukè ntòo, mbaatè ni mifuə, mifuə tyi'è nfuukè mìnkò'rè ni mi ma ndwùutè ndzumè mìntàamè.

²⁹ Nkwùè ni nkŵùè ghu i t̄iññènè, a ghè mbə'è a zèrə, ntiinè nkwùè n̄pə'è a zèrə i kù'ù."

Àshwəññè nàanə nàanə mbə'è mbyə àloonè

(Mat 13.31-32; Luk 13.18-19)

³⁰ Yēsū a chi mbyiitè a ghobə lo, "P̄ i l̄enkè ànwùè Nifò Nŵùè la aŋunə àkə? P̄əənè l̄o l̄e a zèrə àshwəññè nàanə nàanə nḡirə it̄wuè p̄əənè laanè?

³¹ Ànwùè Nifò a Nŵùè a chȳe la tsa'a mbyə àloonè za ni i k̄nə ntsàarə mbyə ntsùmè ni mbə'è p̄i pȳe a iſhȳe;

³² la p̄i pȳe mbyə zèrə z̄e, i kw̄ùè ntyi'è mbə p̄e àt̄ighə ni a fanjənə ntsàarə m̄t̄ighə m̄tsùmè, ηjâ m̄fāa m̄wùunə ni p̄is̄ñjə t̄o korə m̄inkàanè imobə nzhwùutè a ghobə aŋunə."

³³ Yēsū à l̄e chwiitè m̄intwuumè m̄no'nə amwuə iſhwəññè p̄inàanə nàanə tsa'a p̄erə p̄e amwuə ndwuumè ni mbə'è pobə zu'ù a ghobə ap̄e.

³⁴ Ka à l̄e m̄e nshwəñjè e ànwùè z̄e ambo p̄an̄e t̄ighu à shwəñjè p̄e amwuə àshwəññè nàanə nàanə. La nkwùè ni à nwuunènə pobə izùñjè ndzùmè ipe, a tsùñjè ntiitè a ghobə ni iſùmè iſhwəññè p̄ighu iſùmè.

Yēsū a gh̄irè àgh̄e't̄e a t̄eəmè

(Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ A p̄e a nkw̄e njȳe ghu, Yēsū a shwəñjè ambo izùñjè ndzùmè ipe lo, "N̄i t̄o p̄əənè twuumè ndérè a ndzinə ȳi."

³⁶ Izùñjè ndzùmè ipe pa tyi'è mmyà't̄e àpùñjè p̄əənè za nkwuunə ntsirè a Yēsū amwuə àkàñwu'ə, pobə p̄i pobə tyi'è mm̄e ntwuumè ndérè. Pitse ikàñwu'ə l̄e k̄i mbə ghu.

³⁷ Tsa'nə pobə l̄e mənə ntwuumè la, àgh̄e't̄e ȳe iſñjñè a p̄i'nə a ni làñjè nḡirə nchȳe tyi'è mb̄egr̄e nkwuunə amwuə àkàñwu'ə t̄e ntyi'è mm̄e nt̄a'à l̄wenè a zèrə.

³⁸ La Yēsū à l̄e nwuunè e amwuə īmwuə àkàñwu'ə za a ndzùmè mm̄e ndȳe e nnùñjè àtwuè e aŋunə pȳenkè àtwuè. Izùñjè ndzùmè ipe zhwemnè e nshwəñjè ambo ze lo, "In̄erè! Wè nwuunè ka kwâ o la, ka zəənè lo p̄əən̄e kwighə amwuə àkàñwu'ə zanə?"

³⁹ Yēsū a l̄oo a iſhȳe nt̄eəmè nsa'à àgh̄e't̄e za, ntyi'è nshwəñjè ambo nchȳe ghù p̄egr̄enə wa lo "T̄eəmè! Kò wè chi mb̄egr̄e." Fèrè wa à l̄e zùñjè nt̄eəmè, iſȳe zhwemnè ni tu'u.

⁴⁰ Yēsū a p̄eñjè mbyiitè izùñjè ndzùmè ipe pa lo, "N̄i t̄o mbô la àkə? Ka ni p̄e a wighə ni àpyiimè nt̄iñmè?"

⁴¹ Akwàrè a kwuunè a ghobə pobə tyi'è mm̄e mbyiitè pobə ni pobə lo, "W̄erə wè ηwùè à furè l̄e iſh̄e? N̄i zəənè ndwuumè ni àgh̄e't̄e pobə nchȳe ghù p̄egr̄enə zu'nènə e?"

Mark 5

Yēsū a parè a ḥōnē nī à pēnē nī ՚izhyē
(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

- 1 Yēsū pobə ՚zūnē ndzūmè ՚pe lè twuumè atēnē Galilyē ndérè a àla’à Gerasà.
- 2 Nkwùè nī Yēsū à lè furēnē amwuə àkānwu’ə, ḥōnē ՚tsē nī à lè pēnē nī àzhwùè t̄pōnē à lè furē a alyi’ə nī m̄shyē pēnē ghu ntô mbwùumè e,
- 3 ḥōnē wērē wè à lè pē nchyē àtwuə m̄shyē, mbə wūè nī mbè’ə ka p̄i korē e a ye nī m̄inkirē, mbaa pē nī m̄itsanjē
- 4 p̄i lè mē nkorē m̄ikwùè ՚me pobə mbô ՚me la nkwùè ՚tsūmè. À lè mē ndiitē m̄itsanjē nī m̄itlinē nk̄i mm̄e nshantē p̄ikpū’u nī p̄i lè chyānē a m̄ikwùè ze. Ka ḥōnē ՚tsē a lè pē e nī m̄itlinē nī mi tsāarēnē ՚me a nī ghîrē lo â ponē nnwuunē.
- 5 A lè mē ngyiinē amwuə m̄shyē pobə p̄ikōnē amwuə ՚twu’ə ghobə njyē, ngyiinē ngwâtē mb̄inmè e nī m̄ighorē.
- 6 Nkwùè nī à lè zēnēnē a Yēsū a ntyē sāa, a lè k̄irē ntô nkunē ajuunē m̄ikw̄i’tē ՚me a mbyē ze.
- 7 À lè kyiinē nī ngŷe nt̄linē nshwənē lo, “Wè t̄’à ghîrē lè iла nī m̄inē, Yēsū, Moonē Nwūè Åko’ntsirē? Mbu’u mbô ambo ghò ajuunē n̄linē nī Nwūè lo kò wè ḥâ o a gha nī nḡ’è!”
- 8 Mbè’nē Yēsū à shwənē mē ambo ze lo, “Àzhwùè t̄pōnē, furē amwuə ḥōnē wē!”
- 9 Yēsū a zūnē mbyiitē e lo, “N̄linē ՚tsô la ՚wē?” A kwūè lo, “N̄linē ՚tsâ la Legion; ntiinē p̄e p̄e p̄ino’nē.”
- 10 Lenēla, a pu’u mbô ambo Yēsū tyi’è t̄sīnē lo kò a fuukē e a ghobə amwuə p̄aa àla’à ghu.
- 11 Àpūnē p̄ekunjē a lè mē ndzighē a mb̄inmè kōnē a alyi’ə ghu.
- 12 ՚zhwùè t̄pōnē pa lè pu’u mbô ambo Yēsū mm̄e nshwənē lo, “Tsāa a wē a t̄t̄rē p̄ekunjē pyē; ntyi’è p̄e kwuunē amwuə pobə.”
- 13 Yēsū à lè zūnē ḥ̄jâ ՚sāanē ambo pobə, pobə furē nkwuunē amwuə p̄ekunjē pa. Àpūnē p̄ekunjē z̄e a lè pē tsa’ a p̄ekunjē nkaamē ipaa. Pobə lè k̄irē nshwu’ə a ngunjē nchyē, mbigrē nk̄intē amwuə atēnē nchyē za nkwikē amwuə.
- 14 Pānē nī p̄i lè mēnē mbyabē p̄ekunjē p̄e lè k̄irē ntyi’è ns̄imē ntwuumē wērē wē amwuə mb̄ompē àla’à ghobə àla’à. Pānē lè tyi’è nfurē ndérè lo zēnē ànwūè nī a lè furēnē.
- 15 Nkwùè nī pobə lè tōnē ambo Yēsū, pobə lè zēnē a ḥōnē wa nī ՚zhwùè t̄pōnē lè pēnē amwuə ze la, à nwuunē mm̄a’ à ՚tsē’ ՚pe, mbə nī àzh̄i’tē e tyi’è àtsūmē, ka ànwūè ՚tsē a mē nḡrē e a ye. Lenēla, pobə tyi’è mbə nī àkwārē

¹⁶ Pànè ni pi lè zéenènè ànwùè zérè ze lè tyi'è nshwənjè pèənè ni ànwùè ni a ghîrènè a ñònè ni à lè pənə ni ïzhuùè tîpònè, farə ànwùè ni a lè ghîrènè pèkuñè pa.

¹⁷ Pobə lè pî'nè a ni pu'ù mbô ambo Yésû lo â myà'tè a pâa àla'â ïghobə.

¹⁸ Tsa'nè Yésû à lè mənə nkwiunè amwuə àkànwu'è lo lèrè e la, ñònè wa ni à lè pənə ni ïzhuùè tîpònè à lè pu'ù mbô nshwənjè ambo ze lo â lòo e pobə ze lèrè.

¹⁹ La Yésû a twuunè nshwənjè ambo ze lo, "Lèrè a ìmwuə alyi'è ngè ntsirè ngwàrè o ntiitè a ghobə ni ànwùè ni Ndò'nèmbyê à ghîrènè ambo ghò farə amwuə ndwuumè ni à koorènè mìlinjè ìmô."

²⁰ Lenəla, ñònè wa à lè furè ntyi'è mbì'nè a ni chwiitè ànwùè ni Yésû à ghîrènè ajuñè ze ambo pèənè amwuə mìmbòmpə mi ìla'â ma nìghumè. Pànè pîtsùmè ni pobə lè zu'nè lè yerè.

Yésû a parè a mèngyě nkî nzhwuumè a mômèngyě ajuñè nìwîghè

(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Yésû à lè kwirè ntwuumè atəñè za mbə amwuə zhyè ndzìnè, àpùñè pèənè a tō nshwatè nkamnè e nkwùè ni a pənə a nìpwùnè atəñè za.

²² Lenəla, àtwuè ndâ àshwatè pîJew yètse a lè pə ghu, nìlinè ìtse pə Jarùsè. Tsa'nè à lè zéenènè a Yésû la, à lè kunè a mìkwùè ze,

²³ mbu'ù mbô ambo ze lo, "Mìlyi'è moonè mè ghu mèngyě à wè ngòonè tə ntyi'è a ntswùè nìwîghè. Tô nnùñè mbô ìmô ajuñè ze mbè'è â fiitè mbə għu nìlinjè."

²⁴ Tsa'nè à lè shwənjènè a lenə la, Yésû à lè pî'nè a ni lèrè pobə ze. Àpùñè pèənè a mə ndzùñè e ngiñinè ndzintè e amwuə pîpâa pîtsùmè.

²⁵ Mèngyě ìtse à lè pə amwuə àpùñè pèənè za ni à lè mənə ndzəənè nkwùè e njyè ìtsùmè ajuñè ngu'u ntsòbè ipaa.

²⁶ Nkî pə la ni à zéenè mə ngə'è yìno'nè ndèrè ambo ngàñè mifuə, ntsèñè àzwuumè àtsùmè ni à lè pənə ni zérə la ka fiitè e, nìghòonè a kî mmə ndèrè e pə ni mbyè.

²⁷ Nkwùè ni à lè zu'nè ànwùè mbè'è Yésû, à lè tyi'è ndzùñè e a ndzùmè ze amwuə àpùñè pànè za, ntsàa àpô mbètè atsə'è e.

²⁸ A lè kî pètè la, mmə nkwañè amwuə ntìñmè e lo, "Ntə mbə lè mbètè atsə'è Yésû yi mbî fiitè."

²⁹ Tyi'è tsa'nè à lè pètènè, nkwùè e za i lè ləenè, a zùñè ndzu'ù amwuə mbìñmè e lo nìghòonè e wa a fiitè.

³⁰ Yésû à lè zùñè ndzu'ù lo mìtìñnè furè amwuə ze mbèñè mbyiitè ambo àpùñè pànè za lo, "Atsə'è mè la a pètè ìw ?"

31 Izunjè ndzùmè ìpe kwùè lo, “Wè zéenè àpùnjè pàenè a pè a ndzùmè ghò ndzùunè, wè chi mbyiitè lo, ‘A ghò à pètè twé?’”

32 Yésû a chi nnañè pànè pa lo zéenè a ñònè ni à pètènè e.

33 Tsa’ne mèngyé wa a lè zhyénè ànwùè ni à ghìrè mè ajuñe ze, a lè zunjè nfurè mmè ngyiinè ngwùrè ni àkwàrè ntô a mbyè ze, nkunè a mìkwùè ze, nshwènjè ànwùè àtsùmè ambo ze.

34 Yésû a tyi’è nshwènjè ambo ze lo, “Moonè mè ghu mèngyé àpyiimè ntijmè o a ghìrè wè tijnè, lèrè àporèporè, nìghònè o wa â fiitè.”

35 Tsa’ne à lè pirènè mmè nshwènjè, pànè pìtse lè furè a ndâ Jarùsè (àtwuè àshwatè pìJew) ntô nshwènjè ambo ze lo, “Moonè o wa à kwighè mè. Wè chi ntyi’è ñjâ ngø’è ambo ìnèrè ìnwùè wè ntii àkè?”

36 Yésû a wâ ànwùè ghu, nshwènjè ambo àtwuè àshwatè pìJew za lo, “Kò wè pô; kî mbè pè ni àpyiimè ntijmè.”

37 Nkwùè ni à lè shwènjè a lenè la, ndòo mmè ndèrè a ndâ gha, ndà’nè lo kò ñònè ìtse a zunjè e a ye ndàñè e Pità ni Jemè ni momaa e, Jònè.

38 Nkwùè ni pobè lè kwuunènè amwuø imwuø alyi’è àtwuè àshwatè pìJew za, Yésû a zéenè tsa’ne pànè pènè ngyií ni ìtijnè.

39 Lenèla, Yésû a lè kwuunè a ndâ, mbyiitè ambo pobè lo, “Ilyi’è zòrè lè ajuñe àkè? Ni yili àkè? Ka moonè wè a kwighè e, à lyê lyènè.”

40 Pànè pa tyi’è ngwìi a ghobè a ye wìinè. A kantè a ghobè ntsàa a àpyiinè ntyi’è ndòo a tă pì moonè ni mă pì moonè ngìrè pobè pì pobè ni izunjè ndzùmè ìpe pa ìtarè nkwuunè ndèrè a alyi’è ni moonè wa à nwùunènè.

41 Tsa’ne a lè kwuunènè la, à lè wìimè àpô moonè wa nshwènjè ambo ze lo, “Talitha koum” zhyè ni ìsùmè pènè lo, “Mìlyi’è mômèngyé, nshwènjè ambo ghò lo, ‘Lòò a ìshyè.’”

42 Mômèngyé wa a lè zunjè ndòo a ìshyè mbì’ñè a ni yìinè. (A lè pè moonè ngu’u ntsòbè ipaa). Tsa’ne a lè lònè la, pànè pìtsùmè lè yerè ka mìzunjè

43 Yésû a tyi’è nkwàtè a ghobè nshwènjè lo kò pobè ghìrè ñònè ìtse a zhyè. A lè kî nshwènjè ambo pobè lo pobè tă’à àzwuumè ñjâ ni ze â zìghè.

Mark 6

Pì twuunè a Yésû a Nazarètè (Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

1 Yésû pobè izunjè ndzùmè ìpe tyi’è nfurè alyi’è ghu ndèrè a Nazarètè, a àla’à pobè.

2 A gha mbè njyè àla’à pìJew, à lèrè a ndâ àshwatè pobè mmè nnèrè mìnwùè ghu. A lè lanè mbè tyi’è ànwùè yè yerènè yerènè ambo pànè ni pì lè pènè ghu

mmə ndzu'ù mìnwùè myè nì a lè mənə nnérè, ntyi'è mbyiitè pobə nì pobə lo, "Dònè wè à lòo mìnwùè mə lè ighə? Mbuurè àzhì'tè zè i furè lè ighə? Nì zəənè mìnwùè mi yerènə yerènə nì à ghìrènə!

³ Ka lè a pə e kapindà wa, moonè Məriyà, mbə momaa Jemè nì Jòsebè nì Yudà nì Shimùnè? Ka pimomaa ipe pi pèngyé pə a ghobə a nìghē pèənè pi pobə?" Pobə shwənjə a lenə la ndzùnjə mbi'nə a nì zaŋə a loŋə pobə pi pobə.

⁴ Yésû a shwənjə ambo pobə lo, "Pi pa ngu'tè a ngànjə ntwuumè Nwùè alyi'è àtsùmè, la ka mə ghu'tè e a ye amwuə àla'à àzobə, kè amwuə ngwàrè pobə, kè a imwuə alyi'è pobə."

⁵ Ka a lè chi ngìrè mìnwùè mi yerènə yerènə mìtse alyi'è ghu ndànjə e tsa'nə a lè nùnjənə mbô i'me ajuŋə ndùnə pìghoonə pìtse mbarə a ghobə.

⁶ A lè lanə ntsàarə a Yésû amwuə ndwuumè nì ka pànè pə lè pə a ghobə nì àpyiimè ntìŋmè.

Yésû a twuumè ngànjə ntwuumè ize ntsòbə ipaa

(Mat 10.5-15; Luk 9.5-6)

Yésû a tyi'è nfurè ngyiinè nchwiitè ntwuumè amwuə ɿa'à nì pənə a nìpwùnə àla'à àzobə.

⁷ À lè fuŋè ngànjə ntwuumè ize za ntsòbə ipaa a alyi'è mo'o ntsàa a ghobə a àpyiinə pìpaa pìpaa, ɳjâ a ghobə nì ɿìŋnə lo pobə fuukè ɿzhwùè tìpònə amwuə pèənə,

⁸ nshwənjə ambo pobə lo, "Kò nì lòo a wighə àzwuumè àtse ajuŋə àkwùè nìyìinə zè; ndànjə e mìmbànə ɿìghə. Kò nì lòo a wighə àpaanə, kè àpàamə, kè nkì nchyâ nkabə amwuə ɬpàamə ɬpighə.

⁹ Nì wî itabə, la kò nì twu'tè a wighə a pìtse itsə'ə."

¹⁰ A lè chi nshwənjə ambo pobə lo, "Nì pəla ngè alyi'è àtsùmè nì pi kwíirènə a wighə, nì nwuunə amwuə ndâ ghu tə mbyàa nkwyè nì ghă myà'tè alyi'è ghu lèrè.

¹¹ Nì tə mbəla nkwyunə amwuə mbòmpə àla'à nì ka pi kwíirè e a wighə, kè ka zu'nə e a wighə, nì myà'tè alyi'è ghu nkwyè àpùbə nì a pənə a mìkwùè pìghə ndérè a wighə. Zèrə za a pə tsa'a àlènə a nì nèrè a ghobə lo ka pobə ghìrè a ghobə ànwùè yè ɿshì'nə."

¹² Pobə lè tyi'è nfurè ndérè nchwiitè ntwuumè lo pànè pèŋjə mìntìŋmè ɬmobə mmyà'tè a tìpònə ɿghobə.

¹³ Pobə lè fuukè ɿhyè pìno'nə amwuə pobə, ndzo'ò mìghurè ajuŋə pìghoonə pìno'nə mbarə a ghobə.

Tsa'nə Jònə ngànjə ànjâ àkwiirè nchyə à lè kwighènə

(Mat 14.1-12; Luk 9.7-9)

¹⁴ Ifò Heròdè à lè zu'ù ànwùè zèrè zè àtsùmè, ntiinè a lè kí pè la ni ànwùè mbè'e nlinè ni Yésû a siimè mè a iyi'e itsùmè. Pànè pitse pè nshwènjè lo, "Jònè ngànjè ànjâ àkwíirè nchyè à kwirè nkwe yi ntlinè! La tsùmè ni a pènè ni tlinè a ni ghîrè mìnwùè mi yerènè yerènè."

¹⁵ Pitse pè nshwènjè lo, "A Elijah." Pitse kí nchi mmè nshwènjè lo, "A ngànjè ntwuumè Nwùè tsa'a ngànjè ntwuumè Nwùè yì ntsàambyè za yitse."

¹⁶ La nkùè ni Heròdè à lè zu'nè zè, a shwènjè lo, "A Jònè ngànjè ànjâ àkwíirè nchyè wa ni ndè lénè àtluè e la ni à kwirènè nzhwuumè a nwigħè."

¹⁷ Mbè'nè Heròdè àtluè ipitmè e à lè shwènjè mè lo pi kô a Jònè nkorè nchyâ a itsajè. Heròdè à lè ghîrè a lenè la ntiinè à lè kwirènè Hèrodyàsè ngwùè ndyimè e Filibè ndzo'o e.

¹⁸ Tsa'nè Heròdè à lè zo'nè e la, Jònè ngànjè ànjâ àkwíirè nchyè à lè shwènjè ambo Heròdè lo, "Ka a kù'nè e amwuə mbòomè lo wè sà'à a ngwùè ndyimè o ndzo'o."

¹⁹ Lenela, Hèrodyàsè à lè pè ni àzanjè lorjè mbè'e Jònè mmè ntà'à àlärjè ni mbè'e a lànjè ajuñe nzhwuutè e la ka mè zœnè e.

²⁰ Heròdè à lè mè mbô a Jònè ntiinè à lè zhyenè lo a jònè ishi'nè nkì ndaanè. À lè tyi'e ndòo e ngè ndò'nè lo kò ànwùè àtse a ghîrè e a ye. À lè kònè a ni mè ndzu'u àshwènjè e nkùè itsùmè, mbaa pè tsa'nè à lè pènè ni ntòmnè nkùè ni à zu'nè àshwènjè e.

²¹ A gha mbè njyè ni Heròdè à lè ghîrènè nigha'à njyè nipyè e, nfuñè ngànjè àfà'à yè wùunè, pobè itwuè pìsoyi ni pànè pi wùunè pìtsùmè ni pi lè pènè a ala'à Galilyè, Hèrodyàsè à lè pè ni tsàanè a ni ghîrè ànwùè ni à lè tà'nè.

²² Moonè Hèrodyàsè ghu mèngyè à lè kuuunè mbinè àpinè a pònè a Heròdè ghobè pìghînè ipè. A shwènjè ambo moonè wa lo, "Pyiitè mè ni àzvuumè àtsùmè ni wè tà'nè, mbi ηâ wa."

²³ Heròdè à lè kà'à ambo ze lo, "Àzvuumè àtsùmè ni wè pyiitènè mbi ηâ ambo ghò, a tè pè pè ta'à pàa àla'à mè wè ghütse ni wè pyiitènè nkì ηjâ mè ηânè!"

²⁴ A shwènjè a lenè la mômèngyè wa a furè ngè mbyiitè mǎ e lo, "Mbyiitè àkè?" Mǎ e a kwùè lo "Pyiitè àtluè Jònè ngànjè ànjâ àkwíirè nchyè."

²⁵ Moonè wa a tyi'e nfurè ni mìndøenè ntô nkuuunè nshwènjè ambo ifò lo, "Ntà'à lo wè ηâ àtluè Jònè ngànjè ànjâ àkwíirè nchyè amwuə àpàpè àkanjè ambo mlinè titsònjè wè!"

²⁶ Mbînmè ifò i lè lanè nkwichè mbè'e ànwùè zèrè zè; la tsa'nè à lè kà'à mè a mbyè pènè ipè la, ka à lè tà'à e a ni pè'è nkà'nè ni à kà'nè ambo moonè e wè.

²⁷ Lenela, ifò à lè zùnjè ntsàa a ta'à ηwùè soyè e nshwènjè ambo ze lo â ghè ndòo àtluè Jònè ntô ni zèrè. A ghè a ndâ itsajè ndê àtluè ghu,

²⁸ nchyâ amwuə àpàpè àkanjè ntô ɳjâ ambo mômèngyě wa, mômèngyě wa a tyi'è ɳjâ a zèrè ambo mă e.

²⁹ Nkwùè ni ɿzùŋjè ndzùmè Jònə lè zu'nə, pobə lè tō ndòo àkwuè e ngè ntŵəŋjè.

Yēsū a zê pànè nkaamè itaanè

(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Jón 6.5-13)

³⁰ Ngànjè ntwuumè Yēsū za lè kwirè nkwê ambo ze ntiitè e ni ànwùè àtsùmè ni pobə lè ghîrènè nkî nnérè.

³¹ Ntiinə pànè pìno'nə lè pènə ntô ambo ze, pyè pə ntô pyè pə ndèrè ni ka nkwùè i lè chi mbə e ghu ambo pobə ɿzùŋjè ndzùmè ɬpe a ni nwuunè a ɬshyê ndzighè kè nzhwùutè. Lenəla, a shwəŋjè ambo ɿzùŋjè ndzùmè ɬpe lo, "Nì tō pèənè lèrè alyi'è ni ka pànè pə e ghu nzhwùutè ajuñə mətùmə nkwùè."

³² Lenəla, pobə lè tyi'è ngè nkluunè amwuə àkànwu'ə ndèrè alyi'è ni ka pànè pə e ghu.

³³ La pànè pìno'nə ni pi lè zəənènə a ghobə nzhyê a ghobə tyi'è nfurè amwuə mìmbòmpə mi ɬla'à nkîrè ni mìkwùè ngè mbyàa alyi'è ghu za'à pobə pòŋjè tō.

³⁴ Nkwùè ni Yēsū à lè furènə amwuə àkànwu'ə, à lè zəənè àpùŋjè pèənè, mbə ni àsòmnè mbè'ə pobə ntiinə pobə lè tyi'nə mbə tsa'a mìmbŷe mìndzirè ti ɬimbyabè, a tyi'è mbi'nè a ni nérè a ghobə ni mìnwùè mìno'nə.

³⁵ Nkwùè i lè tyi'è mmə nkwighè ndèrè, ɿzùŋjè ndzùmè ɬpe tō nshwəŋjè ambo ze lo, "Lě alyi'è ni ka pànè pə e ghu, nkwùè i ki mmə ndèrè ka mìzùŋjè,

³⁶ njiilo, tsàa pànè pì lèrè amwuə ɬla'à a mbwùnə ghə mbè'ə pobə zwuunè àzwuumè àtse ndzighè."

³⁷ La Yēsū à lè kwùè ambo pobə lo, "Nì ɳjâ àzwuumè àtse pobə zighè." Pobə chi mbyiitè e lo, "Zè chyê a ni lòo nkabè ni mbè'ə pi twuè a ɳwùè ghu ajuñə ɳwigrè nifàamâ! Njiilo pəə tsèŋjè ndwùnè nkabè wè ndzwuunè àpaanè ghu ɳjâ pobə kwurè?"

³⁸ Yēsū a chi mbyiitè a ghobə lo, "Nì wè ni ɬtùmə ɬpaanè ɬshi'ə? Nì naŋjè pèənè zəənè." Pobə lè naŋjè ntô nshwəŋjè ambo ze lo â ndà'à ɬtùmə ɬtaanè ni ɬswuè ɬpaa.

³⁹ Yēsū a tyi'è nshwəŋjè ambo ɿzùŋjè ndzùmè ɬpe pa lo, pobə ghîrè pànè nwuunè ɬkwirè ɬkwirè ajuñə nìylinè ghù fiitènè.

⁴⁰ Pànè lè nontè ɬkwirè ɬkwirè, pìtse pə pànè nkîrè, pìtse pə pànè mìghumè mìntaanè.

⁴¹ Yēsū a tyi'è ndòo àpaanè za ɬtùmə ɬtaanè ni ɬswuè ɬpaa mbè'kè àtwuè e a àt̄ghè ɳjâ a mìyàa ambo Nwùè mbi'tè àpaanè za ɳjâ ambo ɿzùŋjè ndzùmè ɬpe lo pobə ghàbè ambo pànè pa, a lè ki nchi ngàbè ɬswuè za ɬpaa ambo pobə pìtsùmè.

42 Ðwùè ntsùmè à lè zighè ndzwurè.

43 Lenèla, izonjè ndzùmè ipe lè lyàa ichepè ipwuumè pìghu itsùmè ndwenè minkaaamè ntsòbè ipaa.

44 Pànè ni pi lè zighènè àpaanè ghu a lè pè mbyàjnè nkaamè itaanè.

Yésû a yìinè àtwuè nchyè

(Mat 14.22-33; Jòn 6.15-21)

45 Yésû à lè zùnjè ngirè izunjè ndzùmè ipe pa kwirè nkluunè amwuè àkànwu'è mbè a mbyè ntuumè ndérè a Betsedà, a ghojè a ndzùmè ntyi'è ngirè apunjè pàñè za a siimè.

46 Nkwùè ni à lè là'nènè pobè izunjè ndzùmè ipe à lè ko'ò ndérè àtwuè mbarè a ni chà'tè Nwùè.

47 Nkwùè ni nkwé i lè kù'nè, àkànwu'è za a lè pè a titirè atènjè, Yésû a tyi'è mbè a isighè ze ni ze,

48 ndzæenè lo a lè mè ntsàarè izunjè ndzùmè ipe a ni tinè àkànwu'è za, ntiinè fèrè à lè pènè ntinè a ghobè nkùè nì ndzùmè. A tò mbè a nkò'ò njyè, Yésû a mè ngiinè àtwuè nchyè mmè ntô lànjè a nìpwùnè pobè,

49 la nkwùè ni pobè lè zèenènè e a mè ngiinè àtwuè nchyè, pobè lè kwànjè lo a àwuè, ntyi'è nkyiinè,

50 ntiinè pobè pìtsùmè lè zèenè e mbè ni àkwàrà. La Yésû a zùnjè shwènjè ambo pobè lo, "Nì wìimè mìntiñmè imighè, a mìñjè, kò ni pô."

51 Tsa'nè à lè shwènjènè a lenè la, à lè ko'ò nkluunè amwuè àkànwu'è za pobè pi pobè, fèrè wa zùnjè ndeñè. A lanè mbè tyi'è ànwùè yerènè yerènè ambo izunjè ndzùmè ipe pa.

52 Ntiinè ka pobè lè zhyè a ghobè tsùmè ànwùè mbè'è àpaanè, mbè'nè mìntiñmè imobè lè tìñjè.

Yésû a parè pìghoonè a Gennesaret

(Mat 14.34-36)

53 Yésû pobè izunjè ndzunjè ipe lè twuumè ngè nkluunè a Gennesaret, ntìñjè àkànwu'è a nìpwùnè ni atènjè.

54 Tyi'è tsa'nè pobè lè furènè amwuè àkànwu'è, pàñè lè zùnjè ndzæenè a Yésû nzhyè,

55 nkìirè ndérè amwuè mìkwurè imobè ndòo pìghoonè mbì'i amwuè mìkwùnè ndzunjè e alyi'è àtsùmè ni pi lè zu'nè lo Yésû à wè ghu.

56 Lenèla, iyi'è itsùmè ni Yésû à lè lèrènè, amwuè ilà'à, mìmbòmpè mi ilà'à kè mbwùnè mi àla'à, pàñè lè nùnjè pìghoonè ipobè amwuè iyi'è mìtìanè. Pobè lè pu'u mbô ambo ze lo â myà'tè pìghoonè pètè àtsènjè atsè'e e, lenèla, ñwùè wa ntsùmè ni à lè pètènè e à lè fiitè.

Mark 7

Yēsū a sa'à pìFarisî mbè'ə mbòomə àla'à
(Mat 15.1-9)

- 1 PìFarisî pobə pìnérè mbòomə pítse pyè ni pi lè furènə a Yèrusalèmə lè tō nshwatè a nìpwùnə Yēsû.
- 2 Tsa'nə pobə pi pobə lè nwuunènə la, pobə lè zəenə lo izzunjè ndzùmə Yēsû pítse lè mə ndzighè ni mbô ni mi pənə ni ntsiñnə ntiinə ka pobə lè sùu a ghobə a mèrə amwuə ndwuumə ni mbòomə pìFarisî à lè tā'nə lo pobə sùu,
- 3 mbè'nə ka pìFarisî pobə pìJew pìtsùmə lè mə ndzighè a ghobə ti sùu mbô izzmobə ndzùnə a mbòomə ni pítä pítä ipobə lè nérènə.
- 4 Nkwùè ni pobə kwénə a mìtàanə ka pobə lè mə ndzighè a ghobə tìghu pobə sùu mbìnjmə izzobə i laanə. Pìmbòomə pìno'nə lè kí mbə ghu tsa'a nìsùu pìtit'o ni mikinjè pobə pítse ipwuumə ni pi lè tsùnənə ni àtìñnə yè pùgrènə.
- 5 Lenəla, pìFarisî ghobə pìnérè mbòomə lè pyiitè a Yēsû lo, "A ghìrè àkə ka izzunjè ndzùmə ippô mə ndzùnə a ghobə a mbòomə ni pítä pítä lè nùnənə, la mə ndzighè a ghobə ni mbô ni mi pənə ni ntsiñnə?"
- 6 A kwùè lo, "Ngànə ntwuumə Nwùè Isayà à lè zəenə tyi'è izzhi'nə a ni ñwà'nə mbè'ə pìghə ngànə àpègrè: 'Pànə pə ghu'tè mè pə ni ikòbə ntswùè la mìntiñmə izzmobə pə e a ndyé sàa ajuñə mìñjè;
- 7 pobə ghu'tè mè pə àfifí nnérè pə pìmbòomə pi pànə pi misonə ka pə e ippâ.'
- 8 Ni wa'à mìntə mi Nwùè ntyi'è ndzùnə pə pi mbòomə pyè ni pànə pi misonə nùnənə."
- 9 Yēsû a kwùè ambo pobə lo, "Ni wa ni àlànjə yè izzhi'nə a ni lòo ntwuunə mìntə mi Nwùè mbè'ə zùnə pìmbòomə pi àla'à ipighə.
- 10 Mbè'nə Müsî à lè shwəñjènə lo, 'Zu'nè a tă izzighə pobə mă o,' nkí nchi nshwəñjè lo, 'Dònè ni à shwəñjènə ànwùè tìpòñè mbè'ə mă e kè tă ighobə à kù'nə lo pi zhwuutə e.'
- 11 La ni shwəñjè àzighə lo mbè'ə ñwùè à tə shwəñjè ambo tă ighobə kè mă e lo, 'Àzwuumə ni ntənə mbə ñâ ambo ghò a yè Kobànə' (ni tsùmə pənə lo, a yè Nwùè),
- 12 Lenəla, ka à chi mbə ghìrè e ànwùè àtse ambo tă ighobə kè mă e,
- 13 ni ndwuumə wè, ni tyi'è ndòo pìmbòomə pi àla'à ni pi lè furènə ambo pítä ipighə pi ntsàambyè ndòo mbèñjè àshwəñjè Nwùè a tyi'è e àfifí. Nkí ngìrè mìnwùè mìno'nə tsa'a zèrə zə."

ipwuumə ni pèrə pa ngìrè lo kò ñwùè a laanə e
(Mat 15.10-20)

¹⁴ Yēsū a chi nfunjè pànè pa nshwənjè ambo pobə lo, “Pighə p̄itsùmè tsùnjè nzhwi’tè ànwùè ni ngwè nshwənjè, itwuè ipighə laanè.

¹⁵ Ka àzwuumè àtse â pə e a àpyiinə ni mbè’ə a kwuunè amwuə ŋwùè ngirè lo kò a laanè. La a mìnvwùè myè ni mi ma nfurè amwuə ntijmè ŋwùè ni mèrə ma ngirè lo kò ze laanè e.”

¹⁶ [“Dònè ni à pənə ni mitugrə a ni zu’ù, â zu’ù.”]

¹⁷ Nkwùè ni à lè myà’tènə pànè nkwoounè ndèrè amwuə ndâ, izunjè ndzùmè ipé lè pyiitè e ni tsùmè àshwənjè nàanə nàanə zə.

¹⁸ Yēsū a shwənjè ambo pobə lo, “Ka ni pə a wighə àzighə ni àzhì’tè a ni zhyə lo àzwuumè àtsùmè ni a furènə a àpyiinə nkwoounè amwuə ŋwùè ka a ghîrè e lo â laanè?

¹⁹ Mbè’nə ka zèrə a kwoounè e amwuə ntijmè e, a kwoounè e la a nìpùmè ze nkì ndànjè nfurè.” (Ni ndwuumè wè, Yēsū à lè shwənjè la lo mìzighè mìtsùmè laanè nkù’nè ambo ŋwùè a ni zighè.)

²⁰ A lànjè ni mbyè nshwənjè lo, “A njònè la a tsènjè àzwuumè àtsùmè ni a za nfurè a ntswùè ze ngirè lo kò a laanè e.

²¹ Mbè’nə ànwùè tìpònè àtsùmè tsa’ a ikwànjè tìpònè, ni ànwùè mèghàbè, ni izèerè, ni nìzhwuutè, ni ànwùè àfànè,

²² ni àghè’è, ni ntijmè ghù shyə, ni àfìghè, ni ànyònè, ni àghè’nè, ni nìtè ànwùè àtwuè ŋwùè, ni àko’ò mbìnjmè, ni àkìghè a za nfurè la amwuə ntijmè ŋwùè.

²³ Iñwùè tìpònè pèrə pə itsùmè furè la amwuə ŋwùè ngirè lo kò a laanè e.”

Àpyiimè ntijmè mèngyě Sirofònisyà (Mat 15.21-28)

²⁴ Yēsū a lè myà’tè alyi’ə ghu nfurè ndèrè a pàa àla’à Tayè ghobə Sidònè, nkwoounè amwuə ndâ itse, ka mə tà’à e lo pì zhyə, la a tìjnè ambo ze a ni ghîrè lo kò pì zhyə.

²⁵ La tyi’è nkwooè ghu, mèngyě itse ni mìlyi’ə moonè e yi mèngyě ni a lè pənə ni àzhwùè tìpònè a lè zu’ù lo Yēsū a wùè amwuə ndâ gha, ntô nkunè a mìkwùè ze.

²⁶ Mèngyě wèrə wè à lè pə mèngyě Greek, wùè ni pì lè pyêñə e a àla’à Fònisyà amwuə Siryà. A lè pu’ù mbô ambo Yēsū lo â fuukè àzhyə ni a pənə amwuə moonè e.

²⁷ Yēsū a shwənjè ambo ze lo, “Tiy’è pì pyè ndzê àghòbə za’à, mbè’nə ka a kù’nè e lo pì lòo àpaanè àghòbə mmà’à ambo mìngwighè.”

²⁸ La mèngyé wa a kwùè ambo ze lo, “Ee Ndò’nèmbyê, la tyi’è mìngwighè ni mi ma nnwuunè a ἰsùmè tepèrè ma ndyàa ḥchepè mìzighè mi àghòbè ndzighè.”

²⁹ Yésû a tyi’è nshwənè ambo ze lo, “Tsa’nè wè shwənènè ni ndwuumè wè la, wè chyê lèrè o; àzhyê za a myà’tè mè a moonè o.”

³⁰ Tsa’nè à lè kwirènè nkwê a ἰmwuè alyi’è, à lè zèenè a moonè e wa a nwuunè ajuñè ἰkwùunè ni àzhyê za a furè mè e amwuè ze.

Yésû a parè a paapa

³¹ Yésû a lè myà’tè a pàa àla’à Tayè ndànjè a Sidònè nshwu’è ndèrè a atènè Galilyê nkì ndànjè amwuè pàa àla’à mìmbòmpè mi ॥a’ma nìghumè.

³² Pànè pìtse lòo a paapa ntô a alyi’è ghu, mbu’ù mbô ambo Yésû lo a nùnjè àpô e ajuñè ze.

³³ Yésû a lè lòo a paapa wè nfurè amwuè pèənè, nchyâ pìshwuè pi mbô ἰpe amwuè mitugrè mi ηònè wa, ntŵùè mìtwuè ndòo mbètè àlèəmè paapa wa ghu.

³⁴ Yésû a lè pè’kè àtluwè e nnaŋjè nìpwuurè, ntswaamè a chwèrè, nshwənè ambo ηònè ghu lo, “Ephphatha” ni ἰsùmè ἰ pènè lo, “Nya’kè!”

³⁵ Tyi’è nkwùè ghu, mitugrè mi ηònè wa lè nya’kè, àlèəmè e a kì nshwèntè a pì’nè a ni shwənè tyi’è ἰshì’nè.

³⁶ Yésû a lè kwàtè pànè pa lo kò pobè shwənè a ghobè ànwùè ghu ambo ηònè ἰtse. La tsa’nè à lè mènè nkwàtè a ghobè, pobè lè chi nshwənè ndèrè pè ni mbyè.

³⁷ Pànè pìtsùmè ni pi lè zu’nè lè yerè, ntyi’è nshwənè lo, “A ghìrè ànwùè àtsùmè ἰshì’nè, ngìrè àpu’kè mitugrè a zu’ù, paapa a kì nshwənè.”

Mark 8

Yésû a zè pànè nkaamè nìkwàa

(Mat 15.32-39; Mrk 6.32-44; Mat 16.1-12)

¹ Amwuè mìnŷe mìghu, àpùnjè pèənè yè no’nè a chi nshwatè ka pè a ghobè ni àzwuumè yè zighènè. Yésû a fuŋjè ἰzùnjè ndzùmè ἰpe nshwənè ambo pobè lo,

² “Ngwè nkoorè mìlinjè mi àpùnjè pànè zè, ntiinè pobè pè mè pèənè pi pobè njyè itarè ka pè a ghobè ni àzwuumè yè zighènè;

³ ntè pèla ntsàa a ghobè lo pobè lèrè ni njyè yi pobè pi kaanè kuntè a àlànjè, mbè’nè pobè pìtse furènè la ndyè sàa.”

⁴ ἰzùnjè ndzùmè ἰpe kwùè ambo ze lo, “La mbè’è ηwùè a lòo mìzighè lè ighè amwuè alyi’è waakè zè lo zè ndùnè pànè pè ghu?”

5 Yēsū a pyiitè a ghobə lo, “Nì wè nì ntsinjè àpaanè iishi’ə?” Pobə kwùè lo, “Ntsinjè sàmbaa.”

6 A tyi’è nshwənjè ambo àpùnjè pànè za lo pobə nwuunè a išhyê. Nkwùè nì pobə lè nwuunènə a išhyê, a piinè ntsinjè àpaanè za sàmbaa ɳjâ a miyàa ambo Nwùè, mbi’tè a zèrə ɳjâ ambo ɿzùnjè ndzùmè ɿpe lo pobə ghàpè ambo àpùnjè pànè za, pobə kì ngirè a lenè.

7 ɿzùnjè ndzùmè ɿpe lè kì mbə nì pìmiliyi’ə pì ɿswuè pìtse. Yēsū à lè kì nchyâ mborè ajuñə zèrə nshwənjè ambo ɿzùnjè ndzùmè ɿpe lo pobə kì ngàpè a zèrə ambo pànè pìghu.

8 ɭwùè ntsùmè à lè zighè ndzwurè. Pì lè lyàa ɬchepè nì lè kwìnènə a išhyê ndwénè mìnkaamə sàmbaa.

9 Pànè nì pì lè pənə a alyi’ə ghu lè pə tsa’ a pànè nkaamè nìkwàa.

10 Yēsū à lè shwənjè ambo pànè pa lo pobə lèrè; ndzùnjè nkwuunè amwuə àkànwu’ə pobə ɿzùnjè ndzùmè ɿpe ndèrè a pàa àla’ à Dalmanutha.

PìFarisî tà’ à a nì zəenè àlènè ànwùè ambo Yēsū

(Mat 16.1-4)

11 PìFarisî pìtse lè tò ntànkè mìnwùè pobə pì Yēsū ntà’ à lo nkwà’ nè e, nshwənjè ambo ze lo, â ghìrè àlènè ànwùè àtse nì a furènə a nìpwuurrè pobə zəenè.

12 Yēsū à lè zhwùè nì ɿtijnè, nshwənjè lo, “A ghìrè àkə ɬwaanè pànè wè tà’ à lo ñnnerè àlènè ànwùè yerènə yerènə? Nshwənjè tyi’è nkunjə nkunjə ambo pìghə lo ka àlènè ànwùè àtse a pə e ghu nì pì ghā nérè ambo ɬwaanè pànè wè.”

13 Yēsū a lè myà’tè a ghobə nkŵirè nkwuunè amwuə àkànwu’ə ntwuumè ndèrè a ndzinè atənə yi.

Mbyè àpaanè pìFarisî pobə yì Heròdè

(Mat 16.5-12)

14 ɿzùnjè ndzùmè Yēsū lè lèənè a nì lòo àpaanè àtse, la mbə nì ta’ à ntsinjè àpaanè ndà’ à amwuə àkànwu’ə.

15 Yēsū a lè kwàtè a ghobə nshwənjè lo, “Nì zhì’tè a wìghə mbè’ è mbyè àpaanè pìFarisî pobə yì Heròdè.”

16 Pobə tyi’è nshwənjè a zə pobə nì pobə lo, “À wè nshwənjè lè ntiinə ka pèənè pə wəənè nì àpaanè.”

17 Yēsū a zhyè ànwùè nì pobə lè mənə nshwənjè, mbyiitè lo, “A ghìrè àkə nì tə nshwənjè lo ka nì pə wìghə nì àpaanè? Nì pirè a wìghə tì zhyè, kè zu’ù a laanè àtwuè pìghə? Mìntiŋmè ɬmìghə tìŋnè?

18 Nì wè nì ɬmyè la ka mə zəenè a wìghə? Mbə nì mìtugrə ka mə zu’ù a wìghə? A ghìrè àkə ka nì kwuumè a wìghə ànwùè?

¹⁹ Njyê nî ndè pi'tènè ntsinjè àpaanè za itaanè ñnjâ ambo pànè nkaamè itaanè la, nî lè lyàa ichepè ndwenè minkaamè mishi'è?" Pobè kwùè lo, "Minkaamè ntsòbè ipaa."

²⁰ Yésû a chi mbyiitè lo, "Nkùmè ndè kî mbi'tè ntsinjè àpaanè za sàmbaa ñnjâ ambo pànè nkaamè nìkwàa la nî lyàa ichepè ndwenè minkaamè mishi'è?" Pobè kwùè lo, "Minkaamè sàmbaa."

²¹ Yésû a pyiitè ambo pobè lo, "Nî pirè a wighè ti zhyê tè mbyàa titsonjè?"

Yésû a parè a ifè a Betsedà

²² Pobè lè furè ngè nkluunè a Betsedà. Pànè pitse tô nî ifè ambo ze mbu'u mbô lo Yésû â pètè e.

²³ Lenèla, Yésû a lè wlimè àpô ifè wa pobè ze furè ndérè a nìpwùnè nî àla'â. A lè twùè miltwuè a imyê ze nnùnjè mbô imè ajuñe ze, mbyiitè e lo, "Wè zèenè àzwuumè atse?"

²⁴ A pè'kè àtwuè e nnañè nkluuè lo, "Ee, ndzèenè pèenè; la pobè pø tsa'a miltighè nî mi mè ngylinè."

²⁵ Yésû a kwirè nnùnjè mbô imè ajuñe imyê mi ifè wa. A tsùnjè nchi nnañè ilyi'è, imyê imè zùnjè nnya'kè, a pi'nè a nî zèenè ilyi'è.

²⁶ Yésû a shwènjè ambo ñònè wa lo, â lèrè a ntswùè ndâ ze, nkwàtè e nshwènjè lo, "Kò wè chi nkluunè o amwuë àla'â."

Pità a tiitè a ñònè nî Yésû à pønè wèrè (Mat 16.13-20; Luk 8.18-21)

²⁷ Yésû pobè izunjè ndzùmè ipè lè lèrè amwuë ila'â a pàa Kàsaryà Filipi; nkluùè nî pobè lè pyàanè àlànje, à lè pyiitè a ghobè lo, "Pànè shwènjè lo mìnje la iwé?"

²⁸ Pobè kwùè ambo ze lo, "Pànè pitse shwènjè lo ghô Jònè ngànjè ànjâ àkwiirè nchyè, pitse shwènjè lo a Elijah, pitse shwènjè àzobè lo a ta'â ngànjè ntwuumè Nwùè wa ghùtse."

²⁹ A tyi'è mbyiitè ambo pobè lo, "La nî shwènjè àzighè lo mìnje la iwé?" Pità a kwùè lo, "Ghò la Kristù."

³⁰ Yésû a kwàtè a ghobè lo "Kò nî shwènjè a ñònè nî mbønè wèrè ambo ñònè itse."

Yésû a shwènjè mbø'è ngø'è nî à zèenè ghobè nìwighè e (Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Yésû à lè pi'nè a nî nérè ambo izunjè ndzùmè ipè tsa'nè Moonè Iwùè à chyè a nî zèenè ngø'è no'nè; piñjmè pi àla'â pobè piñfò mà'â Nwùè nî piñrè mbòomè piñew twuunè e. Pi ghä zhvuutè e, njyê lànjè itarè â zhvuumè a nìwighè.

³² À lè shwəŋjè ànwùè zè ngirè a tsùŋjè ndaanè àtwuè pobè. Lenəla, Pità a lè lòo e mmintè, mbì'nè a ni sa'à e.

³³ La nkwùè ni Yēsū à lè pèŋjènè ndzəənè izùŋjè ndzùmè ipé, à lè sa'à a Pità nshwəŋjè lo, "Lòo a ndzùmè mìŋjè Satàanè! Ntiinè ka wè pè o amwuè pàa Nwùè, la mbè o pè amwuè pàa pànnè pi misonjè."

³⁴ Yēsū à lè zùŋjè nfuŋjè àpùŋjè pànnè za pobè izùŋjè ndzùmè ipé, nshwəŋjè ambo pobè lo, "Dònè itse à tè mmè ntà'à zùŋjè mè, a twuunè mbìŋmè e, mbì'i àtīghè pànkènè e ndzùŋjè mè,

³⁵ ntiinè ɻwùè wa ntsùmè ni à tā'nè lo chwarè a nìch�émbyè e à pi pi a wèrè, la ɻwùè wa ntsùmè ni à pi pi a nìch�émbyè e mbè'e mè pobè ntwuumè ghù iſhi'nè wa la, à pi chwarè a wèrè.

³⁶ Mbè'e a yèmpè a ɻònè lè ni àkè, mbè'e a pè ni ipwuumè itsùmè a àtwuè iſhyè la mbî nìch�émbyè e?

³⁷ Kè mbè'e ɻwùè a ɻâ lè àkè a ni lòo nkwebè a nìch�émbyè e?

³⁸ Iwùè à tè pèla mbè ni iſiŋnè mbè'e mè, kè mbè'e ànwùè ni nshwəŋjènè amwuè àtwuè iſhyè àfànè pobè ngirè ɻnwùè tìpòŋjè, yi Moonè Iwùè à ghā kí pè ni iſiŋnè mbè'e e amwuè nkwùè za ni à ghā kwirè tò pobè pèngèrè pa ni pi laanènè mmyàanè amwuè àghu'tè Tă ighobè."

Mark 9

¹ Yēsū a shwəŋjè ambo pobè lo, "Nshwəŋjè tyi'è nküŋjè nkuŋjè ambo pighè lo, pítse pè ntæəmè a nìghè ni ka pobè pè ghā zhwi'i a ghobè a nìwìghè za'à pòŋjè zæənè ànwùè Nifò Nwùè za ni a tò ni iſiŋnè."

Yēsū a pèŋjè ntyi'è ntsèntè
(Mat 17.1-13; Luk 9.28-39)

² Tsa'nè njyè ntuurè lè làŋjènè, Yēsū a lòo a Pità ni Jemè ni Jònè pobè pi pobè ko'ò ndèrè àtwuè mbarè yì sàa alyi'è ni pobè lè pènè pobè ni pobè. Aiyi'è ghu, mbìŋmè e i lè kwèbè a mbyè pobè,

³ itsè'è ipé fuè tè ntsèntè ntsàarè ndwuumè ni mbè'e ɻwùè àtwuè iſhyè a sùu a pèrè.

⁴ A pè nkwùè ghu, izùŋjè ndzùmè ipé pa tyi'è ndzəənè a Elijah pobè Müsî tæəmè mmè nshwəŋjènè pobè pi Yēsū.

⁵ Lenəla, Pità a shwəŋjè ambo Yēsū lo, "Inèrè, a pòŋjè tsa'nè pèe pè a nìghè. Pèe pi korè izuŋjè itarè, ta'à a pè ambo ghò, ta'à a pè ambo Müsî, yètse a pè ambo Elijah."

⁶ Mbè'nè ka à lè zhyè e ànwùè ni mbè'e a shwəŋjè ntiinè pobè lè pènè ni àkwàrè.

⁷ Nkwùè ghu, mbà' à ì lè zùnjè nkŵupè a ghobè, ngyè ì furè amwuə nshwənjè lo, "Lě moonè mè ni nkòŋènè. Nì zu'ù ambo ze!"

⁸ Pobè wùutè nnaŋjè iłyi' è ka chi zəenè a ghobè a ḥònè itse a nìpwùnè pobè ndàŋjè e Yēsū.

⁹ Tsa'nè pobè lè furènè àtwuè mbarè gha mmè nshwu'è, Yēsū à lè kwàtè a ghobè nshwənjè lo, "Kò pobè shwənjè a ghobè a ḥònè itse ni ànwùè ni pobè zəenènè, tè mbyàa nkwùè ni Moonè Ȑwùè à ghă zhwuumè nìwighè."

¹⁰ Pobè lè nùŋjè ànwùè ghu amwuə pobè ntyi' è mbyiitè mbìŋmè izobè lo, "Nìzhuuumè a nìwighè a chyê lè lo àkè!"

¹¹ Pobè lè lāŋjè ni mbyè mbyiitè ambo Yēsū lo, "A ghîrè àkè pìnèrè mbòomè shwənjè lo, Elijah à ghă pyè tō?"

¹² Yēsū a kwùè ambo pobè lo, "A nkûŋjè nkunjè lo Elijah à ghă tō tsunkè ipwuumè itsümè père kwirè mbè tsa'nè père lè pənè. A ghîrè àkè pì chi ḥywà'nè lo Moonè Ȑwùè à ghă zəenè ngè' è aŋunè mìnwùè mìno'nè pì chyâ tsîŋnè àtwuè ze?"

¹³ La nshwənjè ambo pîghè lo Elijah à tō mè, pobè kî ngîrè ànwùè ni pobè tè mmè ntà' à lo ghîrè tsa'nè pì pyènè ḥywà'nè mbè' è e amwuə àjwà'nè Nwùè.

Yēsū a parè a mômbyàŋnè ni à lè pənè ni àzhwùè tìpòŋjè

(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Nkwùè ni pobè lè shwu'nè ntô ntsirè a pyè izùŋjè ndzùmè Yēsū, pobè lè zəenè àpùŋjè pənè a kamnè a ghobè, pìnèrè mbòomè pîtse pè ntànkè pobè pì pobè.

¹⁵ Nkwùè ni àpùŋjè pànè za a lè zəenènè a Yēsū, ànwùè ghu a lè kè'nè a ghobè; pobè zùŋjè nkîrè ngè a ni chà'tè e.

¹⁶ Yēsū a pyiitè izùŋjè ndzùmè ipé lo, "Nì tânkè lè àkè pîghè pì pobè?"

¹⁷ Ta' à ḥywùè amwuə àpùŋjè pànè za a kwùè lo, "Inérè, ntè ndòo a moonè mè ntô ambo ghò ntiinè à pənè ni àzhwùè tìpòŋjè amwuə ze zhyè ni a ghîrènè a pè paapa.

¹⁸ Nkwùè ni àzhwùè tìpòŋjè zè a wiimènè e, a mà' à e a išhyê, afù'kè a furè a ntswùè ze, a kwurè misoŋjè, nshwuumè ntyi' è ntîŋnè. Ndè shwənjè ambo izùŋjè ndzùmè ipô lo pobè fuukè àzhyê ghu, la pobè fuukè a ghobè kîkaŋjè."

¹⁹ Yēsū a shwənjè ambo izùŋjè ndzùmè ipé lo, "Pîghè iwaanè pànè pì ti àpyiimè, ka ni pè wighè ni àpyiimè ntîŋmè. Mbi chyê pənè ndùnè ila? Mbi wiimè ntîŋmè mè aŋunè pîghè lè aŋunè ndùnè nkwùè ila? Tô ḥywà a moonè wa ambo mìŋjè!"

²⁰ Lenèla pobè tō ḥywà a moonè wa ambo ze. Nkwùè ni àzhwùè za a lè zəenènè a Yēsū, a lè zùŋjè ngwiimè a moonè wa mmà' à a išhyê a tyi' è mmè mbigrè, afù'kè a tyi' è nfurè a ntswùè ze.

21 Yēsū à lè pyiitè a tă īghobə lo, “Àzhwùè tīpōnjè zè a chyê mə amwuə ze ndùnè īla?” A kŵùè lo, “A nî furè tsa’nə à lè pirènə mīlyi’ə moonè.

22 Àzhwùè tīpōnjè zè a za mmà’ā e amwuə īmū kè amwuə nchyə nkŵùè no’nə ntà’ā a nî zhwuutè e. La wè tə pə ghīrè ànwùè àtse, wè koorè mīlinjè īməə ngyèmpè a wəə.”

23 Yēsū a shwənjè ambo ze lo, “Wè shwənjè ambo mīnjè lo, ‘Mbè’ə mbə ghīrè!’ Mbè’ə ànwùè àtse a tsàarè e a ḥònè nî à nùnjənə ntīnjmè aŋjunə Nŵùè apè.”

24 Tyi’è nkŵùè ghu, tă pî moonè wa a kyiinè nshwənjè lo, “Mbyiimè, yēmpè mè lo mbə nî àpyiimè ntīnjmè.”

25 Yēsū a zəenè lo àpūnjè pànè za a zə ntinè ntô a nìpwùnə ze, ndzùnjè nsa’ā àzhwùè tīpōnjè za nshwənjè ambo zérə lo, “Ghò àzhyê za nî a ghīrènə lo kò moonè wè a shwənjè, nkî ngīrè a pə àpu’kè mitugrə, nshwənjè ambo ghò lo wè furè amwuə ze, kò wè gha nchi nkwwunè amwuə ze.”

26 Àzhwùè za a lè kyiinè, nnè’è e nî ītīnjè, nfurè amwuə ze. A tyi’è nshwùumè tsa’ā àkwuè n̄wùè. Pànè pìno’ñe nî pî lè zəenènə e lè shwənjè lo, “À kwīghè.”

27 La Yēsū à lè wīimè àpô e, mbè’kè e a lòo a īshyê.

28 Yēsū à lè myàanè nkwwunè a ndâ, īzùnjè ndzùmè īpe pyiitè e a ndzùmè ndzùmè lo, “La à tə ngīrè àkə lo kò pəə fuukè a wəə àzhwùè tīpōnjè zè?”

29 Yēsū a kŵùè ambo pobə lo, “Mbè’ə ka pî fuukè e mbuurè àzhwùè tīpōnjè zè nî àzwuumè yè nyaanə ndànjè e àchà’tè Nŵùè.”

30 Yēsū pobə īzùnjè ndzùmè īpe myà’tè alyi’ə ghu ndèrè, ndànjè amwuə àla’ā Galilyè. Ka a lè tă’ā e lo ḥònè ītse a zhyê alyi’ə nî pobə pənə ghu;

31 ntīinə à lè pənə nnèrè īzùnjè ndzùmè īpe. À lè shwənjè ambo pobə lo, “Př nâ a Moonè Ðwùè ambo pànè nî pî zhwuutè e. La n̄yē lānjè ītarə a zhwuumè n̄wīghè.”

32 La ka pobə zhyê a ghobə īsūmə àshwənjènə ghu, ntyi’è mmə mbô a nî pyiitè e.

Àpyiitè mbè’ə ḥònè ngwūunə

(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

33 Pobə lè tō mbyàa a Kàpenòmè, nkwwunè nnwuunè a ndâ, Yēsū a pyiitè a ghobə lo, “Nî tə ngyiinè ntankè la ànwùè àkə a àlānjè?”

34 La pobə zhwemnè a ghobə ntīinə pobə tənə mmə ngyiinè ntankè ànwùè mbè’ə ḥònè nî à pənə ḥònè ngwūunə.

35 A lè nwuunè a īshyê nfuñjè īzùnjè ndzùmè īpe pa ntsòbè ipaa, nshwənjè ambo pobə lo, “Ðònè wa nî à tă’ñə a nî pə ntsàambyè, a chyê a nî pəñjè ntyi’è ndwūèndzùmè, nkî mbə ngànjè àfà’ā ambo n̄wùè ntsùmè.”

36 Yēsū à kī myàanè a nī shwən̄jè a lenə la, ndòo a mīlyi'ə mīnk̄i ntē a tit̄irè pobə, ntwu't̄è a moonè wa a mbô ze nshwən̄jè ambo pobə lo,

37 “Dwùè wa ntsùm̄è nī à kw̄iirèn̄e a ta'à mīlyi'ə mīnk̄i wè yit̄se ajuñe n̄lin̄e itsâ, à kw̄iirè la a gha, la ñònè wa ntsùm̄è nī à kw̄iirèn̄e mè, à kw̄iirè la a ñònè nī à tsàan̄e mè, ka à kw̄iirè e la a gha.”

Dònè wa nī ka à pàanè e a wəen̄e à chyê pèen̄e p̄i pobə
(Luk 9.49-50)

38 Jònə a shwən̄jè ambo Yēsū lo, “In̄erè, p̄e zəen̄e a ñwùè a p̄e nfuuk̄e izhȳe amwuə pèen̄e nī n̄lin̄e itsô, la p̄e zòn̄e, ntiin̄e ka a l̄e p̄e e ta'à ñwùè iw̄eñeñe it̄se.”

39 La Yēsū a shwən̄jè ambo pobə lo, “Kò n̄ zòn̄e a wigh̄e a ye ntiin̄e mb̄e'ə ka ñwùè a gh̄irè e ànwùè yerèn̄e yerèn̄e ajuñe n̄lin̄e itsâ, nkwùè kī kw̄i't̄è, a chi nshwən̄jè ànwùè t̄ipòñe mb̄e'ə mè.

40 Mb̄e'n̄e ñònè nī ka à p̄e mb̄aan̄e e a wəen̄e a chyê la pèen̄e p̄i pobə.

41 Nshwən̄jè tyi'è nk̄uj̄e nkuñj̄e ambo pigh̄e lo ñònè nī à ñâñe ndorj̄e nchȳe ambo pigh̄e lo n̄ nō ntiin̄e n̄ pyiim̄en̄e n̄lin̄e nī Kristù, mb̄e'ə a gha mb̄i e m̄ntso'n̄e mi àfà'à im̄e ap̄e.

A p̄i a nī gh̄irè ñwùè à gh̄irè a t̄ipòñe
(Luk 17.1-2)

42 “Dònè itsé à t̄e mb̄ela nḡirè lo mīlyi'ə mīnk̄i wè yit̄se nī à nūñèñe ntiñm̄e e ajuñe mīñj̄e l̄e lo â gh̄irè a t̄ipòñe, yi a pòñe lo p̄i korè a maa mb̄igr̄e n̄ghòor̄e a loñe ze mmà'â e amwuə nchȳe ghu niññèñe.

43 Àpō o a t̄e mb̄ela nḡirè lo wè fànt̄e nḡirè ànwùè t̄ipòñe, a pòñe lo wè l̄e a zér̄e ngwa'â. A pòñe lo wè gha nk̄uuñe amwuə n̄ichȳem̄bȳe t̄i àpō ntsàar̄e a n̄ p̄e n̄ mb̄o m̄imbaa nga nk̄uuñe amwuə àk̄iññe im̄u, im̄u wa n̄ i wa ka pyaat̄e e la.

44 [Alyi'ə ghu, nter̄e n̄ p̄e zigh̄e a ghob̄e p̄e zhȳe n̄ ghā kwigh̄e e ap̄e, k̄e im̄u wa n̄ i p̄e t̄oon̄e a ghob̄e i p̄e ñwùè n̄ i ghā pyaat̄e e ap̄e.]

45 N̄ ndwuum̄e ñw̄er̄e wè, àkwùè o a t̄e kī mb̄ela nḡirè lo wè fànt̄e nḡirè ànwùè t̄ipòñe, a pòñe lo wè l̄e a zér̄e ngwa'â. A pòñe lo wè gha nk̄uuñe a n̄ichȳem̄bȳe t̄i àkwùè ntsàar̄e a n̄ p̄e n̄ m̄ikwùè m̄itsùm̄e la p̄i mà'â o amwuə àk̄iññe im̄u.

46 [Alyi'ə ghu, nter̄e n̄ p̄e zigh̄e a ghob̄e p̄e zhȳe n̄ ghā kwigh̄e e ap̄e, k̄e im̄u wa n̄ i p̄e t̄oon̄e a ghob̄e i p̄e ñwùè n̄ i ghā pyaat̄e e ap̄e.]

47 Len̄ela, n̄lȳe itsô t̄e kī mb̄ela nḡirè lo wè fànt̄e nḡirè ànwùè t̄ipòñe, a pòñe lo wè tso'ò a tsér̄e ngwa'â. Ntiin̄e a pòñeñe ambo gh̄o a n̄ kwuun̄e amwuə ànwùè Nifò Nñwùè n̄ ta'â n̄lȳe ntsàar̄e a n̄ p̄e n̄ im̄ȳe m̄imbaa la p̄i mà'â o amwuə àk̄iññe im̄u.

48 Alyi'è ghu, nterə ni pə zighè a ghobə pə zhyè ni ghă kwighè e apè, kè ɻmū wa ni ɻ pə tōonè a ghobə i pə w̄ùè ni i ghă pyaatè e apè.

49 ɻmū ghă tsùnjè a ɻw̄ùè ntsùmè tsa'nə ngwaŋè ma ntsùnjè mbòbè nìshwà' à la.

50 "Ngwaŋè pònè, la mi tə mbəla mbî nìlìnjmè e, wè tyi'è ghîrè la ɻla lo mi pònè lìnjmè? A pònè lo ni ghîrè ngwaŋè pə amwuə pîghə mbè'è ni tyi'è nchyè ni àporèporè a tîtîrè pîghə."

Mark 10

Yésû a shwənjè mbè'è nìsiimè a nìzo'ò

(Mat 19.1-12; Luk 16.18)

1 Yésû à lè myà'tè alyi'è ghu ndèrè a pàa àla' à Judyà, ntwuumè ndèrè a ndzìnè nchyè Jodànè. À lè ghè nnwuunè ghu, ɻpùnjè pèənè pîno'nə tō ambo ze nkŵirè ntô, a nérè a ghobə ni mìnchwùè tsa'nə à lè pyènə mmə ngîrè.

2 PîFarîsî pîtse lè tō ambo Yésû ntà' à lo zhwi'ì e. Mbyiitè ambo ze lo, "Mbòomè ɻwəənè a nérè lo mbè'è ɻònè mbyàŋnè a ghàbè nìzo'ò pobə ngw̄ùe e?"

3 A kŵùè ambo pobə ni àpyiitè lo, "Müsî à lè shwənjè ambo pîghə lo àkə?"

4 Pobə kŵùè lo, "Müsî à lè ɻâ ɻsàanè lo ɻw̄ùè à chyè a ni ɻwà'nè àljwà'nè a ni siimè nìzo'ò ɻyâ ni ngw̄ùe e mbòljè myà'tè e a lèrè."

5 La Yésû a kŵùè lo, "Müsî à lè ɻwà'nè ntě wè ɻyâ ambo pîghə ntiinè mìntiŋmè ɻmîghə lè tînñè tîsînñè a ni zu'ù àtəetè e.

6 Tsa'nə àtluuè ɻshyè a lè pî'nènə, Nw̄ùè à lè tsùnjè a ɻònè mbyàŋnè pobə mèngyé.

7 'Lenəla, ɻònè mbyàŋnè à gha myà'tè a tă ɻghobə pobə mă e ghè pwuutè pobə ngw̄ùe e.

8 Ni ndwuumè wè, pànè pə pipaa tyi'è mbə ta' à mbòbè mbînjmè, ka chi pə ghobə pànè pipaa.

9 Njiilo àzwuumè ni Nw̄ùè à pwuutènə alyi'è mo'o, kò ɻònè ɻtse a ghàbè e a zèrə."

10 Nkwùè ni Yésû pobə ɻzùnjè ndzùmè ɻpe lè kwênə nkwuunè a ndâ, pobə lè chi mbyiitè e ni ànwùè zèrə zə.

11 A kŵùè ambo pobə lo, "Dònè wa ni à fuukènə a ngw̄ùe e, ndzo'ò a yì nyàanə la, à fànè la ambo ngw̄ùe e ni à fuukènə la.

12 Ni ndwuumè wè, mèngyé ni à furènə a ndâ ndwuumè e, ndzo'ò a ɻònè nyàanə, à kî ngîrè la àfànè."

Yésû a chyâ mborè aŋjunə kiyii àghòbə

(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 Pànè pítse lè lòo a kiyii àghòbè ntô ambo Yésû lo â nùñè mbô ìme ajuñè pobè, la izonjè ndzùmè ìpe lè sa'à a ghobè.

14 La nkùwù è nî Yésû à lè zæenènè lo izonjè ndzùmè ìpe sa'à pànè pa, ntijemè e i lè zañjè, a shwæñè ambo pobè lo, “Nî myà'tè a kiyii àghòbè wa â tô ambo mìnjè, kò nî naanè a ghobè. Mbè'nè ànwù è Nifò Nwù è a chyê la ambo pànè tsa'a pè.

15 Nshwæñè tyi'è nkùñè nkunè ambo pighè lo ñònè nî ka à pè kwíirè e ànwù è Nifò Nwù tsa'a milyi'è minkî, ka à pè ghă kwuunè e amwuø.”

16 Yésû a shwæñè a lenè la, nkwiirè ipoonè pa nkwa'â mo'o mo'o nnùñè mbô ìme àtwuè pobè, nchyâ mborè ajuñè.

Ngàñè nkabè

(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Yésû à lè furè mmè ndèrè e a àkarè, ñònè mbyàññè ìtse a kíirè ntô nkwi'tè a mbyè ze mbyiitè e lo; “Inèrè inwù ghù ìshì'nè, mbè'e ñgirè lè ila a nî gha mbè nî nìchymbyê nî à ghoñènè nî nkunjè?”

18 Yésû a kwù è nî àpyiitè lo, “A ghîrè àkè wè fuñè mè nî ñònè ghù ìshì'nè? Ka ñònè ìtse a pè e ñònè ghù ìshì'nè ndàñè e Nwù è.

19 Wè zhyê mintè mè: ‘Kò wè zhwuutè, kò wè fànè, kò wè zèerè, kò wè pyiimè a ndzæenè zæenènè yì pichwirè, kò wè fighè a ñwù è, zu'nè tâ ìwighè pobè mā o.’”

20 A kwù è ambo Yésû lo, “Inèrè, ndè pi'nè a nî nùñè mìnwù è mè tsa'nè ndè pènè mōngwàswùumè.”

21 Yésû a nañè e, nkòñè e, nshwæñè ambo ze lo, “Wè punjè a ta'â àzwuumè. Lèrè ngè shwùnè àzwuumè àtsùmè nî wè pènè nî zèrè, ñjâ nkabè ambo ngàñè àfumè, àfù'u o â tyi'è mbè a nìpwuurè; wè pèla ngè ngirè a lenè, wè tô ndzùñè mè.”

22 Tsa'nè à lè zu'nè ànwù è zè la, mbîñmè e i lè tyèbrè, a pèñè ndèrè e nî àsòmnè ntiinè ipwuumè ìpe lè no'nè.

23 Yésû a nañè nkamnè, nshwæñè ambo izonjè ndzùmè ìpe lo, “A tñjnè ambo ngàñè nkabè a nî kwuunè amwuø ànwù è Nifò Nwù è!”

24 Izonjè ndzùmè Yésû lè yerè ànwù è zèrè zè. La Yésû a chi nshwæñè ambo pobè lo, “Ipooñè, a tñjnè, ambo ngàñè nkabè a nî kwuunè amwuø ànwù è Nifò Nwù è.

25 A zañjè ambo lèemè nkunè a nî tswurè amwuø nìlyè nî lyàmnè ntsàarè ambo ngàñè nkabè a nî kwuunè amwuø ànwù è Nifò Nwù è.”

²⁶ Tsa'nə izzunjè ndzùmè ipe lè zu'nə àshwəjnè zanə, ànwùè ghu a lè tsàarè a ghobə ka mìzunjè. Pobə tyi'è nshwəjnè pobə ni pobə lo, "Dònè ni ă tyi'è chwarè lè izzew?"

²⁷ Yésû a naŋjè a ghobə nshwəjnè lo, "Ànwùè tsa'a zè a za ntsàarè pə a ɻwùè misonjè la ka tsàarè e a Nwùè, ntinè ka ànwùè àtse a pə e ghu ni a tsàarènè a Nwùè."

²⁸ Pità à lè pì'nè a ni shwənjè ambo ze lo, "Wè zhyê lo pəe wa'â ɻnwùè ipe ɻtsùmè ndzunjè o."

²⁹ Yésû a shwənjè lo, "Nshwənjè tyi'è nkunjè nkuŋjè ambo pighə lo ɻwùè ntsùmè wa ni à myà'tènè ndâ e kè pilyimè ipe pî mbyàjnè pobə pî pèngyě, kè a mǎ e pobə tâ ɻghobə, kè ɻpoonè ipe, kè iyi'è ɻshyê ntii mè ghobə ntwuumè ghù ɻshì'nè,

³⁰ à ghā kwiirè mìndâ pobə pilyimè pî mbyàjnè pobə pî pèngyě, ni pîmâ pobə ɻpoonè, ni iyi'è ɻshyê, ni ninyànjè ɻtsònjè a àtwuè ɻshyê ghə nkùè nkîrè, ghā lwwùutè kwiirè a nìchyêmbyê wa ni à ghoñènè ni nkuŋjè ɻtsònjè amwuə nkùè ni ɻ ghā tô.

³¹ La pîno'nə ni pî pənə pîtsàa pîmbyè ɻtsònjè pobə ghā tyi'è pîlwùè pîndzùmè, pyè ni pî lwwùutènè ndzùmè ɻtsònjè tyi'è mbə pîtsàa pîmbyè."

Yésû a chi nshwəjnè tsa'nə nìwighè e à ghā pə

(Mat 20.17-19; Luk 18.31-33)

³² Yésû a lùnjè mbyè pobə izzunjè ndzùmè ipe mə nko'ò ndèrè a Yèrusalèmè. Ànwùè ghu a lè kè'nè a ghobə, pànè ni pî lè mənə ndzunjè a ghobə pə ni àkwàrè. Lenèla, a chi ndòo izzunjè ndzùmè ipe pa ntsòbè ɻpaa mmintè a nìpwùnè ntiitè a ghobə ni ànwùè ni a tô ghîrè aŋjunə ze.

³³ Yésû à lè shwənjè ambo izzunjè ndzùmè ipe lo, "Tsa'nə pèənè mənə nko'ò ndèrè a Yèrusalèmè lè, pî lò a Moonè Dwùè ɻjâ ambo ɻtwuè pîfò mà'â Nwùè pobə pînèrè mbòomə. Pobə sa'â ɻsâ'a e nnunjè lo pî zhwuutè e, lenèla, ɻjâ e ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pîJew,

³⁴ pobə nyènjè e, ntwùè mìtwuè aŋjunə ze, nkə'è e ni ngwàanè, nzhwuutè e, njyè kî lànjè ɻtarə â zhwuutè a nìwighè."

Ànwùè ni Jemè pobə Jònə lè pyiitènè ambo Yésû

(Mat 20.20-28)

³⁵ Jemè pobə Jònə ni pobə lè pənə ɻpoonè pî Zebedì lè tô ambo Yésû, nshwənjè ambo ze lo, "Inèrè, pəe tâ'â lo wè ghîrè ànwùè àtse ambo pəe."

³⁶ Yésû a pyiitè a ghobə lo, "Ni tâ'â lo ɻgîrè la ɻla ambo pighə?"

³⁷ Pobə kwiirè lo, "Ghîrè ta'â ɻwùè izzew wè yîtse â nwuunè a pàa àpô ghò yè zîghènè, wùè â nwuunè a pàa àpô yè kwàbè amwuə alyi'è nifò o."

³⁸ La Yēsū shwən̄è ambo pobə lo, “Ka n̄ zhyē a wighə àzwuumè ni n̄ wə mbyiitè. Mbè’ə n̄ nô ndoŋ̄è ni mb̄i nô lanə, k̄e nk̄i nk̄iirè àk̄iirè nchyē ni mb̄i kw̄iirè lanə?”

³⁹ Pobə kw̄ùè lo, “Mbè’ə p̄e gh̄irè.” Yēsū a tyi’è nshwən̄è ambo pobə lo, “Njiilo, n̄ nô ndoŋ̄è ni mb̄i nô l̄, k̄i kw̄iirè àk̄iirè nchyē ni mb̄i kw̄iirè l̄,

⁴⁰ la ka à p̄e e alyi’è mè a ni tso’ò a ñònè ni ã nwuuñè a p̄aa àpō m̄in̄è yè zighèn̄è k̄e yè kw̄ab̄è. Pi chwu’tè m̄e iłyi’è p̄e ambo p̄an̄è ni p̄er̄e p̄en̄e ipob̄e.”

⁴¹ Nkw̄ùè ni pyè ɻzùñè ndzùm̄è ip̄e n̄ighum̄è l̄ zu’ñe ànwùè zan̄e, m̄int̄iñm̄è ìmob̄e l̄ p̄i’ñe a ni zañ̄e aŋ̄un̄e Jem̄e pob̄e Jòn̄e.

⁴² Lenəla, Yēsū a fun̄è a ghob̄e pob̄e tō nshwat̄e. A shwən̄è ambo pob̄e lo, “Ni zhyē lo p̄an̄è ni pob̄e p̄en̄e a ni p̄e àt̄wuè p̄an̄è ni ka pob̄e p̄e ghob̄e Piȝew pa nzhyi’è a ghob̄e, lenəla, p̄eən̄e ipob̄e p̄iñwùun̄e tyi’è mb̄e ni ìtiññe àt̄wuè pob̄e.

⁴³ La ka a p̄e e tsa’ñe a ghă p̄e amwuø t̄iñr̄e p̄igh̄e. Dòn̄e ni à t̄a’ñe a ni p̄e ñònè ngw̄ùun̄e a t̄iñr̄e p̄igh̄e ã p̄e tsa’ā ngàñ̄e àf̄a’ā,

⁴⁴ lenəla, ñònè ni à t̄a’ñe a ni p̄e ntsàambyè, â p̄e àp̄u’ù ambo ñw̄ùè ntsùm̄è.

⁴⁵ Ntiin̄e ka Moon̄e Ðwùè a l̄ tō e la lo pi f̄a’ā ambo ze, à l̄ tō p̄e a ni f̄a’ā ambo p̄eən̄e, lenəla ñjâ a n̄ichyêmbyè e a ni l̄o ntsu’ù ìtwuè p̄an̄e p̄ino’ñe.”

Yēsū a par̄e a if̄e ìmyê Bartimaeus

(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Yēsū pob̄e ɻzùñè ndzùm̄è ip̄e l̄ kwuun̄e a Jéríkò; tsa’ñe pob̄e l̄ p̄en̄e nfur̄e ghu, àp̄uñè p̄an̄e p̄ino’ñe l̄ p̄e ndzùñè a ghob̄e. Pob̄e l̄ zəən̄e a if̄e ìmyê Bartimaeus, moon̄e Timòsè a nwuuñe a n̄ipwùn̄e àlàñ̄e mm̄e ndoon̄e ipwuum̄è.

⁴⁷ Nkw̄ùè ni à l̄ zu’ñe lo la Yēsū ñw̄ùè Nazarèt̄e, a l̄ p̄i’ñe a ni kyiin̄e nshwən̄è lo, “Yēsū Moon̄e Dàfir̄e, koor̄e m̄iliñ̄e ìmâ!”

⁴⁸ Lenəla, p̄an̄e p̄ino’ñe l̄ sa’ā e nshwən̄è lo â zhwemn̄e, la a chi nkyiin̄e ntsàar̄e nshwən̄è lo, “Moon̄e Dàfir̄e, koor̄e m̄iliñ̄e ìmâ!”

⁴⁹ A ni zùñè ndwuum̄è ni à l̄ m̄en̄e nkyiin̄e, Yēsū à l̄ t̄eəm̄è, nshwən̄è lo, “Ni fun̄e e â tō.” Lenəla, pob̄e l̄ fuñ̄e a if̄e ìmyê w̄er̄e w̄e nshwən̄è ambo ze lo, “Lòo a ìshyê nshwènt̄e mb̄iñm̄è o. Yēsū à w̄e nfun̄e o.”

⁵⁰ À l̄ tso’ò atsə’ə ni a l̄ lyib̄en̄e aŋ̄un̄e ze mm̄a’ā a ìshyê ndòo ni ìtiññe ntō ambo Yēsū.

⁵¹ Yēsū a pyiit̄e e lo, “W̄e t̄a’ā lo ñḡir̄e ìla ambo ghò?”

ìf̄e ìmyê wa a kw̄ùè ambo ze lo, “Ìn̄er̄e, gh̄ir̄e ñdzəən̄e iłyi’ə.”

⁵² Lenəla, Yēsū à l̄ shwən̄è ambo ze lo, “Lèr̄e o, àpyiim̄e nt̄iñm̄è o a gh̄ir̄e w̄e fiit̄e.” À l̄ zùñè ndzəən̄e iłyi’ə ndzùñè a Yēsū a àlàñ̄e ni à l̄ m̄en̄e ndèr̄e.

Mark 11

Yēsū a kwuunè a Yèrusalèmè tsa'a ifò (Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Jòn 12.12-19)

- 1** Tsa'nè pobè lè tònè mbaatè a Yèrusalèmè a mbòmpè àla'à Bethphage pobè Betanì, a Mbarè Olivè, Yēsū à lè twuumè izonjè ndzùmè ipaa,
- 2** nshwənjè ambo pobè lo, "Nì lèrè amwuə àla'à zhyè a mbyè pighè, tyi'è tsa'nè nì kwuunè, nì zəenè a moonè ndzàkishyè ni pi tìjnènè, wùè ni ηwùè à pirè mè e ajuñè tì ko'ò. Nì kyàa a wèrè ndòo ntô.
- 3** Dònè itse a pè la mbyiitè ambo pighè lo, 'Nì ghîrè lè àkè?' Nì shwənjè ambo ze lo, 'Ndò'nèmbyê à tà'à a zèrè, mbè kì kwuè a zèrè tyi'è tìtsònjè."
- 4** Pobè lè lèrè ngè ndzəenè a moonè ndzàkishyè, pi tìjnè a zèrè a ntswùè ndâ a nìpwùnè àlànjè; pobè lèrè a ni ghè nkyàa a zèrè.
- 5** Tsa'nè pobè lè mènè nkyàa a zèrè, pànè pìtse ni pi lè təemènè a alyi'è ghu lè pyiitè lo, "Nì ghîrè lè àkè, nkyàa a moonè ndzàkishyè wa?"
- 6** Tsa'nè pobè pyiitènè la, pobè lè tiitè a ghobè ni ànwùè ni Yēsū a tənè nshwənjè. Lenèla, pi lè myà'tè a ghobè pobè lèrè.
- 7** Pobè lè tō ni moonè ndzàkishyè wa ambo Yēsū, ndòo itsè'è ipobè nshànkè a nkà'tè nyàamè wa, Yēsū a ko'ò nnwuunè ajuñè.
- 8** Pànè pìno'nè lè shànkè itsè'è ipobè a àlànjè ndwuumè, pìtse fàatè mifàa mi àtìghè a mìpa'a ni mìfuə mìno'nè ajuñè nshànkè a àlànjè.
- 9** Pànè pyè ni pi lè mènè ndèrè a mbyè pobè pyè ni pi lè mènè ndzùnjè a ndzùmè lè tyi'è nkyiinè nshwənjè lo, "Hòsanà! Mborè i chyè ambo ηònè ni a tònè ajuñè nìlinè ni Ndò'nèmbyê!"
- 10** Mborè i chyè ajuñè ànwùè nìfò tă iwèenè Dàfirè ni a zè ntô! Hòsanà ambo Nwùè Àko'ntsirè!"
- 11** Yēsū à lè kwuunè a Yèrusalèmè, ndèrè amwuə Ndâ mìshwà'a Nwùè, nnañè nkamnè ndzəenè àzwuumè àtsùmè ni a lè pènè amwuə. La tsa'nè nkwùè i lè lànjènè tisiñè la, à lè furè ndèrè pobè izonjè ndzùmè ipaa a Betanì.

Yēsū a chyâ ndòonè ajuñè àtìghè figè (Mat 21.18-19)

- 12** Njyè i lè laanè, pobè furè a Betanì nkŵirè mè nkŵê, njyè i pè ndzañè a Yēsū.
- 13** Lenèla, a təemè a ndyè sàa ndzəenè àtìghè figè ni mìfuə pènè ajuñè nno'ò, ntyi'è ndèrè a tsùmè lo mbè'è a zəenè nìntàamè ni àtìghè ajuñè. Nkwùè ni à lè ghènè mbyàa a tsùmè, à lè zəenè lo ka àzwuumè àtse a pè e ajuñè ndànjè e mìfuə, ntiinè nkwùè i lè pirènè e tì kù'u lo mìtìghè mi figè zumè mìntàamè.

¹⁴ Tsa'nə Yēsū à lè zəənənə lo ka àzwuumè a pə e aŋunə la, à lè shwəŋə ambo àtìghə figè za lo, "A ní furè sìnè, ka ɳwùè a pə la'a zìghè e nìntàamə ní ní furènə aŋunə ghò." Lenəla, ʈzùŋè ndzùmè ʈpe zu'ù ànwùè ghu.

Yēsū a kantè ngàŋə mìtāanə amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè

(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Jòn 2.13-22)

¹⁵ Nkwùè ní pobə lè kwuunènə a Yèrusalèmè, Yēsū à lè kwuunè amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè ndzəənè pànè pə nshwùunè nkì mmə ndzvuunè ʈpwuumè. À lè kantè a ghobə, mbəŋjè pìtepèrè pì pànè ní pì lè mənə nkyopè nkabè nkumnè a ʈshyê pobə ʈləŋjè pànè ní pì lè mənə nshwùunè ʈlwu'è,

¹⁶ mbə chi pyiimè e lo ɳwùè a pì'ì àzwuumè mìtāanə ndàŋjè a alyi'ə Ndâ Mìshwà'à Nwùè gha apè.

¹⁷ À lè ghìrè la, mbi'nè a ní nèrè a ghobə nshwəŋjè lo, "A chyê amwuə Àŋwà'nè Nwùè lo, 'Pì ghă fuŋjè ndâ mè la ní ndâ ní pànè ghă furè amwuə ʈla'à ʈtsùmè tō chà'tè a Nwùè,' la ní kùmè ngìrè ʈ tyi'è mbwù'è pìntuŋjè ʈshyê."

¹⁸ Tsa'nə a lè pənə a lenə la, pìfò mà'à Nwùè pobə pìnèrè mbòomə lè zu'ù ànwùè ghu ntyi'è ntà'à àlìŋjè a ní zhvuutè e. Pobə lè mə mbô e, ntiinə àpùŋjè pànè ní a lè pənə a alyi'ə ghu a lè yerè ndwuumè ní à lè mənə nnèrè mìnwùè.

¹⁹ A lè pə a nwùumè nkwě, Yēsū pobə ʈzùŋjè ndzùmè ʈpe furè amwuə Yèrusalèmè ndèrè a ghobə.

Ànwùè ní Yēsū à lè nèrènə mbè'ə àtìghə figè

(Mat 21.20-22)

²⁰ Tsa'nə ngyê ʈ lè laanènə, Yēsū pobə ʈzùŋjè ndzùmè ʈpe pə ndàŋjè, ndzəənè àtìghə figè za a zwuumè tə ngè mbyàa aŋunə mìŋaŋjè ʈme.

²¹ Pità à lè zəənə nkwempè ànwùè ní Yēsū à lè shwəŋjènə, nshwəŋjè ambo ze lo, "Masàa, naŋjè! Àtìghə figè za ní wè lè chyâñə ndòonè aŋunə la a zwuumè."

²² Yēsū a kwùè ambo pobə lo, "Ní pə ní àpyiimè ntìŋmè aŋunə Nwùè.

²³ Nshwəŋjè tyi'è nkùŋjè nkuŋjè ambo pìghə lo ɳwùè wa ntsùmè ní à shwəŋjènə ambo mbarè zè lo tso'nè ngè nkunè amwuə nchyə ghu niŋnènə ka pə e ní minkə amwuə ntìŋmè e, la mbyiimè lo ànwùè ní à shwəŋjè ǎ lòo alyi'ə, a pì ghìrè a lenə ambo ze.

²⁴ Ní ndwuumè wè, nshwəŋjè ambo pìghə lo àzwuumè àtsùmè ní ní pyiitènə amwuə àchà'tè Nwùè, ní pə ní àpyiimè ntìŋmè lo ní kwìirè mə a zèrə, lenəla Nwùè ǎ kí ɳâ a zèrə ambo pìghə.

²⁵ Nkwùè ntsùmè za ní ní pənə nchà'tè a Nwùè, ní tə ndèənè ʈfàntè mìnwùè mi pànè ní pobə pa nfàntè ambo pìghə, njiilo Tă ʈwìghə ní à pənə a nìpwuurè a kí ndèənè ʈpìghə.

²⁶ [Ní tə ngoŋjè a wìghə ʈfàntè mìnwùè pèənè tì pə ngwa'à, yi ka Tă ʈwìghə ní à pənə a nìpwuurè ǎ pə kí wa'à e ʈpìghə ʈfàntè mìnwùè.]

Pi pyiitè a Yēsū nî alyi'è nî à lòonə itiijnè e
(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

27 Pobè lè kwirè ndèrè a Yérusalémè. Tsa'nè pobè lè tònè, Yēsū a pè nkarè amwuə Ndâ Mìshwà'a Nwùè, pifò mà'à Nwùè nî pìnèrè mbòomè pobè pìlinmê pi àla'à tō ambo ze,

28 mbyiitè ambo ze lo, "Wè ghîrè mìnchwùè mè lè nî itiijnè iwé? Kè a ñâ iwé ñjâ mìtiijnè lo wè ghîrè mìnchwùè mè?"

29 Yēsū a shwènjè ambo pobè lo, "Mbi piyiitè a wighè nî ta'à àpyiitè. Nî tè nkwwùè mè, ntiitè a wighè nî alyi'è nî ndòonè mìtiijnè a nî ghîrè mìnchwùè mè.

30 Jònè ngànjè ànjâ àkwíirè nchyè à lè lòo mìtiijnè la ighè a nî ñâ àkwíirè nchyè? À lè lòo la ambo Nwùè kè ambo pèonè? Nî kwùè ndzu'u."

31 Pobè lè tankè pobè nî pobè mmè nshwènjè lo, "Pèonè tè mbèla nshwènjè lo, 'A lè lòo la ambo Nwùè,' yi à pi pyiitè lo, 'Nî ka tyi'è pyiimè a wighè ànwùè nî à lè mènè nshwènjè mbè'è àkè?'

32 La mbè'è pèonè shwènjè lo, 'À lè lòo ambo pàñè?' Pobè lè pè mbô pèonè, mbè'nè ñwùè ntsùmè à lè zhyénè lo Jònè ngànjè ànjâ àkwíirè nchyè à lè pè ngànjè ntwuumè Nwùè.

33 Lenèla, pobè kwùè ambo Yēsū lo, "Ka pèe zhyè a wèe." Yēsū a shwènjè ambo pobè lo, "Ka mbè kî tiitè mè a wighè nî alyi'è nî ndòonè mìtiijnè a nî ghîrè mìnchwùè mè."

Mark 12

Àshwènjè nàanè nàanè mbè'è pìmbyabè iswaumè mìntàamè mi mìlù'u
(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

1 Yēsū à lè tyi'è mbi'nè a nî shwènjè ambo pobè amwuə àshwènjè nàanè nàanè lo, "Dònè itse à lè pè ghu mbyè mìtîghè mi mìntàamè mi mìlù'u amwuə iswaumè e, nkorè nka'à nkamnè, ntuñè àghèomè nî mbè'è pi tswu'è mìlù'u ghu nkî mboomè ndâ nïkañè nî mbè'è pi nwuunè nnañè iswaumè ghu. À lè ñâ iswaumè wè àpyiinè ambo pèonè lo pobè fà'à ntyi'è ñjâ e nî mìntàamè, ndèrè e a àkarè a ndyé sàa.

2 Nkwùè nïkabè mìntàamè amwuə iswaumè wa i lè kù'u, a tsàa a ngànjè àfà'à e ambo pìmbyabè iswaumè e wa lo pobè ñâ e nî mìntàamè mi mìlù'u mìghu mìtse.

3 Pìmbyabè iswaumè wa lè kô a ngànjè àfà'à wa mbu'u e nkŵirè ntsàa e mbô mìmbaa.

4 Lenèla, ngànjè iswaumè wa a kî nchi ntsàa a yìtse ngànjè àfà'à, pìmbyabè iswaumè pa kë'è e nchyâ àlă a àtwuè ze nchyâ isijñè a àtwuè ze.

5 Ngànjè iswaumè ghu a chi ntsàa a yìtse, pobè zùñè nzhwuutè zhuutènè. Pobè lè tyi'è nfà'à a tìpòñè ajuñè pìno'hè, mbu'u pìtse nkî nzhwuutè pìtse.

6 Dònè nì à lè tyi'ne mbwù'è a nì tsàa à lè pè ndà'è moonè ngàñè ìswùumè wè nì à lè kònènè. À lè lŵùutè ntsàa a moonè e wè ambo pìmbyabè ìswùumè ipe pa nshwèñè amwuè ze lo, 'Nzhyê lo pobè ghu'tè a moonè mè.'

7 La pìmbyabè ìswùumè pa lè tyi'è nshwèñè amwuè pobè lo, 'Lě ìndzìghè ndâ e, nì tò pèønè zhuutè e njilo ippuumè nì lè pèønè a nì pè ipe tyi'è ipèønè.'

8 Lenèla, pobè lè tyi'è nkô a moonè wa nzhwuutè mmà'è àkwuè e a àpyiinè a ndzùmè nka'è.

9 Yësû a tyi'è mbyiitè lo, "Nì kwàñè lo mbè'è ngàñè ìswùumè wè a ghîrè ila? Ngàñè ìswùumè wè à tò zhwuutè pìmbyabè ìswùumè pa pìtsùmè tyi'è njâ ìswùumè e ambo pìmbyabè pinyaanè.

10 Nì pirè a wighè alyi'è Ànjwà'nè Nwùè zè tì fuñè lo, 'Nîghòorè tsa ni pìmboomè mìndâ lè twuunènè lo ka nì pè e nì àfà'è la, tsèrè lè lŵùutè mbè la nîghòorè nì nîlwuè nì ndâ;

11 A zèrè zè ànwùè la à lè ghîrè Ndò'nèmbyê, lenèla, a tyi'è mbè ànwùè yerènè yerènè a imyê pèønè?"

12 Pìlùñè pi mbyè pìJew lè zu'u àshwèñè nàanè nàanè nì Yësû à lè shwèñènè la nzhyê lo à shwèñè la ajuñè pobè, ntyi'è ntà'è àlànè a nì kô e. Pobè lè pô àpùñè pèønè nì a lè pèønè alyi'è ghu, lenèla mmyà'tè e.

Ànwùè a nì twuè pìtaghè ambo Kaasà

(Mat 22.15-22; Luk 20.19-26)

13 Pi lè twuumè pìFarisî pìtse nì izonjè ndzùmè Heròdè lo pobè tò nnyoorè e nì ipyiitè ìshwèñè mbè'è zèønè àlànè a nì kô e.

14 Lenèla, pobè lè tò ambo Yësû nshwèñè lo, "Inèrè, pèø zhyê lo ànwùè nì wè wè nnèrè la a tyi'è nkûñè nkûñè, ka à pè e pìchwirè, wè wa nshwèñè ka kî mè pô o a njwùè, la nnèrè àlànè Nwùè nkûñè nkûñè. A kù'nè lo pì twuè a taghè ambo Kaasà kè ngañè?

15 Pèø twuè kè kò pèø twuè?" La Yësû à lè zhyê ipègrè mìnwùè ipobè mbyiitè a ghobè lo, "Nì tà'è kwà'nè mè lè mbè'è àkè? Nì njâ nkabè silbà ambo mìñè ndzæønè."

16 Pobè lè tò nì zèrè, a pyiitè ambo pobè lo, "Lě ìsighè iwé ghobè nîlinè iwé ajuñè nkabè zè?" Pobè kwùè lo, "A yì Kaasà."

17 Yësû a tyi'è nshwèñè ambo pobè lo, "Nì njâ ippuumè pa nì pèønè pi Kaasà ambo Kaasà nkî njâ ippuumè nì pèønè pi Nwùè ambo Nwùè." Pobè lè zu'u ànwùè zèrè zè la, nnañè e a kè'nè a ghobè.

Àpyiitè mbè'è ànwùè a nì zhuuumè a nìwighè

(Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)

18 PìSadducee pa nì ka pobè pyiimè a ghobè lo pi pa nzhwuumè a nìwighè la lè tò ambo Yësû mbyiitè e lo,

¹⁹ “Inèrè, Müsî à la'a njawà'nè nnérè ambo pəe lo, ‘Mbè’ə ndyimə nwùè à tə nkwichè ngwa’à a ngwùe e tighu à pyê ipoonè, yi ndyimə e à lòo a nkwichè wa pobə ze pyê ipoonè pí ndyimə e wa.’

²⁰ Pilyimə pí mbyàjnè la'a mbə ghu sàmbaa, ghù ntsàambyè a zo'ò a mèngyé ntô nkwichè e tighu pobə mèngyé wa pyê ipoonè;

²¹ àpaatè a lòo a mèngyé wa nkì nkwichè e tyi'è tì wa'à a moonè. Lenèla, nòmbàa pitarə a kì ngirè tyi'è a lenè;

²² Lenèla, pilyimə pa sàmbaa lè kwikè pìtsùmè tì wa'à a moonè itse. Mèngyé wa à lè lwùunè nkì nkwichè àze.

²³ Tìtsònjè wè, mèngyé wè à ghă pə yì iwé njyé ni pí ghă zhwuumè a nìwighè, tsa'nè pobə pa pìtsùmè sàmbaa lè zo'nè e la?”

²⁴ Yésù à lè kwùè ambo pobə lo, “Ka ni zhyé a wighè lo ni fàntè ànwùè? Ni fàntè ànwùè ntiinè ka ni zhyé a wighè ànwùè ni a pənə amwuə ànjwà'nè Nwùè, ka kì zhyé a wighè mìtìjnè mi Nwùè.

²⁵ Ntiinè a ghă pə nkwichè ni pí zhwuumè a nìwighè la, ka nìzo'ò à pə ghă chi pə e ghu, pí kì nchi mmə njâ e pèngyé a ndâ nìzo'ò apè. Iwùè ntsùmè à ghă tyi'è pə la tsa'a pèngèrè a nìpwuurè.

²⁶ La ngè ajuñe pèønè a ni zhwuumè a nìwighè; ni pirè a wighè tì fuñè amwuə ànjwà'nè Müsî mbè'ə alyi'è ni a shwèñènè ànwùè mbè'ə mìpa'a, tsa'nè Nwùè à lè shwèñènè ambo ze lo ‘A mìnè Nwùè Abràhamè, mbə Nwùè Isàkè, nkì mbə Nwùè Yàkobè?’

²⁷ Ka à pə e Nwùè ikwuè pèønè, a Nwùè pàñè pí tìjnè. Ni fàntè a maa maa ànwùè.”

Tenkɔnjə nté (Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Ta' à inèrè mbòomə ghùtse à lè pə a titirè pobə ndzu'ù tsa'nè pobə lè mənə ntankè pobə ni pobə. À lè zəenè lo Yésù à lè kwùè a ghobə iñhi'nè, mbyiitè ambo Yésù lo, “Amwuə mìntè mìtsùmè, wùè ni i pənə tenkonjə a wèrə?”

²⁹ Yésù a kwùè lo, “Ntè ghù ntsàambyè chyé lo, ‘Ni zu'ù mbă pàñè pí Israel; Ndò'nèmbyè Nwùèko'ò iñwèñè, a tyi'è ze ni ze mbə Nwùèko'ò.

³⁰ Lenèla, tyi'è nkònjè a Ndò'nèmbyè Nwùèko'ò ni ntijmè o iñsùmè, ni nìchyémbyè o ntsùmè, ni àzhì'tè o àtsùmè, farə ni mìtìjnè imô mìtsùmè.’

³¹ Wùè ni i paatènè pə lo, ‘Tyi'è nkònjè a ndyimə o tsa'a mbìñmè o.’ Ka ntè itse i pə e ghu ni i tsàarènè mìntè mə mimbaa.”

³² Inèrè mbòomə wa a shwèñè ambo Yésù lo, “Inèrè, wè shwèñè tyi'è nkunjə nkuñjə lo, Nwùèko'ò à chyé mo'o; ka ghùtse a chi mbə e ghu ndàñjè e;

³³ Tê àtwuè nkònjè e ni ntijmè o itsùmè, ni àzhì'tè o àtsùmè, ni itinjè o itsùmè, nkì nkònjè a ndyimè o tsa'a mbìnjmè o. Zèrè zè a pònè ntsàarè a ni ñâ a nyàamè lo pì tòonè ntsùmè nchà'tè a Nwùè ghu, kè ipwuumè itsùmè ni pi pa mmà' à a Nwùè ghu."

³⁴ Yésû à lè zéenè lo à kwùè ni àzhì'tè, ntyi'è nshwənjè ambo ze lo, "Ka wè pè o a ndyé sàa amwuə ànwùè Nifò Nwùè." Tsa'nè yèghu ànwùè a lè lànjènè la, ñwùè ntsùmè à lè pô a ni chi mbyiitè e ni ànwùè àtse.

Àpyiitè mbè'è Ghù Ndzo'nè wa

(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Nkwùè ni Yésû à lè pènè nnérè ànwùè Nwùè amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwùè, à lè pyiitè lo, "Mbè'è pìnérè mbòomè shwənjè lo Ghù Ndzo'nè wa a moonè Dàfirè lè ila?"

³⁶ Àzhwùè Nwùè a lè shwənjè ambo Dàfirè àtwuè ipìnjmè e a shwənjè lo, 'Ndò'nèmbyé à lè shwənjè ambo Ndò'nèmbyé mè lo, nwuunè a pàa àpô mìnè yè zighènè, tè mbyàa nkwùè ni ñgă chyâ ngànjè kipaanè izô a itsùmè mìkwùè ghò.'

³⁷ "Dàfirè àtwuè ipìnjmè e à lè fuñè e lo Ndò'nèmbyé; mbè'è Ghù Ndzo'nè wa a tyi'è mbè moonè e lè ila?" Lenèla, àpùnjè pènè ni a lè pènè a alyi'è ghu a lè zu'ù àshwənjè Yésû ntyi'è mbè ni nìgha' à.

Yésû a kwàtè pènè mbè'è pìnérè mbòomè

(Mat 23.1-36; Luk 20.45-47)

³⁸ Tsa'nè Yésû à lè mènè nnérè ànwùè Nwùè ambo pobè, à lè kwàtè a ghobè lo, "Nì zhì'tè a wighè mbè'è pìnérè mbòomè, ni pi kònjerè a ni yìlinè amwuə itsè'è pìsàa, mmè ntà' à lo pì chà'tè a ghobè ni àghu'tè amwuə iyi'è mìtàanè.

³⁹ Pobè pa nkònjè a ni nwuunè ajuñè ilènjè pyè ni pèrè pènè a mbyè amwuə Mìndâ mi ishwatè pìJew, nkì nkònjè a ni nwuunè ajuñè ilènjè pànè pìwùunè amwuə iyi'è nìgha' à.

⁴⁰ Pobè pa ndzèerè ipwuumè itsùmè amwuə mìndâ mi pìkwùè, ntyi'è mbwùrè imyè ngìrè ichà'tè Nwùè pìsàa. Nwùè à ghà chyâ ngè' è yìno'nè àtwuè mbuurè pànè zè."

Nkabè nchà'tè Nwùè nkwùè mèngyé

(Luk 21.1-4)

⁴¹ Yésû à lè nwuunè a nìpwùnè nkwùumè ni pi lè mènè nchyâ nkabè nchà'tè Nwùè, mmè nnañè tsa'nè pànè mènè nchyâ nkabè amwuə. Ngànjè nkabè yìno'nè lè lànjè nchyâ nkabè no'hè amwuə nkwùumè wa.

⁴² La nkwùè mèngyé itse ni à lè pènè ngànjè àfumè à lè tò nchyâ pìmìlyi'è pìnkabè pi kopà pìpaa ni lè pènè tsa'a ta' à kapà.

⁴³ Yésû à lè fuñè izùnjè ndzùmè ipè nshwənjè ambo pobè lo, "Nshwənjè tyi'è nküñè nkuñè ambo pìghè lo ngànjè àfumè nkwùè mèngyé wè à chyâ nkabè

amwuə nkwyumè ntsàarè pànè pìtsùmè ni pi pènè nchyâ nkabè nchà'te Nwùè la.

⁴⁴ Ntiinè ngànjè nkabè zè fuukè la amwuə nkabè no'nè ni pobè pènè ni zèrè; la nkwyè mèngyè wè ni à pènè ngànjè àfumè la, à chyâ la àzwuumè e àtsùmè ni à pènè ni zèrè a ni chyê e ajuñø.

Mark 13

Yësû a shwènjè tsa'nè pi ghă shà'tè Ndâ Mishwà' à Nwùè (Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Tsa'nè Yësû pobè ìzùnjè ndzùmè ipé lè pènè nfurè amwuə Ndâ Mishwà' à Nwùè, ta' à àzùnjè ndzùmè e ghùtse a shwènjè ambo ze lo, "Ìnèrè, nañè tsa'nè mìghòorø mè pònènø pi ki ndòo mèrø nkorè mìndâ mi pònè!"

² Yësû a kwùè ambo ze lo, "Wè zænè mìndâ mìwùunø mè? Ka ta' à nìghòorø wè itse a pè ghă nwuunè e àtwuè tsitse nìghòorø. Pi ghă shà'tè mèrø tyi'è mìtsùmè kwìrè a ishyê."

Ngø'è ghobè nìnyànjè ipoonè pi Kristù (Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Yësû à lè ko'ò ngè nnwuunè àtwuè Mbarè Olivè amwuə wùè pàa ni à nañènø Ndâ Mishwà' à Nwùè; Pità, Jemè, ni Jònè pobè Andrù pyiitè ambo ze nkwyè ni pobè lè tyi'ne nnwuunè pobè ni pobè lo,

⁴ "Tsùnjè ntiitè a wøø, ni nkwyè ni mìnchwùè mè mìtsùmè ghă ghìrè. Àlènè ni a ghă nèrè lo nkwyè i kù'u lo mìnchwùè mèrø mè ghìrè la àkè?"

⁵ Yësû a pi'ne a ni shwènjè ambo pobè lo, "Nì zhì'tè mbè'ø ñònè itse a ghìrè ni wa' à àlànø àzighø.

⁶ Pànè pìno'ne ghă tô ajuñø nìlinè itsâ nshwènjè lo, 'Mìnø ze!' Lenøla, fikè pànè pìno'ne.

⁷ Nkwùè ni ni zu'nè lo pi pø mmà' à mìntsòò, kè ndzu'u pànè mè nshwènjè mbè'ø mìntsòò, kò ni pô a wighø. Pèrø pa ìnwùè chyê a ni furè la ka a pø e lo ndwùutø àtwuè ishyê i tò mè.

⁸ Mbè'ne àla' à a ghă zòjnè a zhyè àla' à, ifò pobè pènè ipé a lòo ndzòjnè a wùè ifò pobè pènè ipé, ishyê nè'nè ily'ø pìno'ne, lenøla, ndzànjè kwuunè amwuə ilà' à. Mèrø mè mìnchwùè ghă pø lè tsa'a mbì'ne àndzanø nkwyè ni mèngyè à kòonø a moonø.

⁹ "Nì zhì'tè a wighø ntiinè pi tò kô a wighø ñjâ ambo pìsa' à mìsà' a pobè tø nkø' è a wighø amwuə mìndâ mi àshwatè imobø. Ni ghè tøemè a mbyè pìgovinò pobè pìfò mbè'ø mè a ni tiitè ntwuumè ghù ishi'nè wa ambo ilà' à itsùmè.

¹⁰ Lenøla, pì zàamè nchwìitè ntwuumè ghù ishi'nè wa ambo ilà' à itsùmè.

¹¹ La nkwùè itsùmè ni pi kône a wighé ndòo ntô amwuə korè, kò ni pô a wighé lo n̄ shwəŋ̄e lè lo àkə apè. Ni shwəŋ̄e ànwùè ni Nwùè ñâ ambo pighé nkwùè ghu, ntiinè la ka a mə nshwəŋ̄e e pighé, la a wè nshwəŋ̄e Àz̄hwùè Nwùè.

¹² Ðwùè à ghă ñâ a momaa e lo pi zhuutè, tă a ñâ a moonè e lo pi zhuutè, ipoonè pèŋ̄e a ndzùmè pítă pobè pímă ipobè, ñjâ a ghobè lo pi zhuutè.

¹³ Ðwùè ntsùmè a ghă pàanè a wighé mbè' e mè. La ñònè ni à təemènè ntñjnè tè ngè ndwùunè à ghă chwarè."

Àzwuumè ni a fèrènè ka mìzùŋ̄e

(Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)

¹⁴ "La nkwùè ni ni zəenènè àz̄wuumè ni a fèrènè ka mìzùŋ̄e, mmə ntsèŋ̄e iſȳ'e, a təemè a alȳ'e ni ka à tə mbə təemè e amwuə Ndâ M̄ishwà' à Nwùè, (a pòn̄e lo ñònè ni à mənə nfujè a tsùŋ̄e nzhȳe ànwùè zə), ni ghîrè pànè ni pi pənə àla' à Judyà furè nkîrè nko'ò ndèrè àtwuè mimbare.

¹⁵ Kò ñònè ni à pənə a àtwuè ndâ ze a chi nshwu' e a iſhȳe lo kwuunè amwuə ndâ lo lòo àz̄wuumè àtse.

¹⁶ Lenəla, kò ñònè ni à pənə e a atwurə a chi nkwê a ni piinè a kutè e.

¹⁷ A gha pə pəla ambo pèngȳe písùŋ̄enè, farə píməpwürè amwuə mìn̄jȳe mìghu!

¹⁸ Ni tə nchà'tè a Nwùè lo kò mìn̄wùè mèrə mə gha nfurè e amwuə nkwùè ghîm̄e.

¹⁹ Mbè'nə ngə' e ni i ghă pə amwuə mìn̄jȳe mìghu, i ghă tsàarè a zhȳe ni i la'a mbȳe mbə e ghu apè a ni furè tsa'nə Nwùè à lè tsùŋ̄enè àtwuè iſhȳe tə mbyàa iſtsòŋ̄e. Ka ngə' e iſte i pə ghă chi pə e ghu tsa'a zə.

²⁰ Nwùè à lè pə la ngoŋ̄e e ti shwù'tè ndùnè mìn̄jȳe, yi mbè' e ñwùè misorè mo'o a chwarè e apè. La Nwùè à kùmè nshwu'tè mìn̄jȳe ntii pànè ni à lè tso'nə a ghobè la.

²¹ "Ðwùè a tə mbəla nshwəŋ̄e ambo pighé lo, 'Zəenè, Ghù Ndzo'nə wa à wè a nìghé, Kè à wùè a nìȳi!' Kò ni pyiim̄e.

²² Mbè'nə pi Kristù pi pichwirè ghobè ngàŋ̄e ntwuumè Nwùè pi pichwirè ghă furè, lenəla, nnérè iſenè iñwùè ghobè mìn̄wùè mi kè'nènè a ni ghîrè pyè pa ni Nwùè a tso'nə la lo pobè fàntè àlàn̄e.

²³ Ni zhì'tè a wighé, ntiinè mbȳe mə ntiitè a wighé ni mìn̄wùè mə mìtsùmè za' à nkwùè i pòn̄e kù'u."

Nkwùè ni Moonè Ðwùè à ghă kwirè tō

(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ "La, a gha pə amwuə mìn̄jȳe mìghu, nkwùè ni ngə' e ghu i làŋ̄e mə, ndzùmə i ghă nàanè a nwùumè, lenəla, ñwigrè a chi ntâ e apè,

25 Pisanjə tyi'è nfurè a nìpwuurè nkwinè a išhyê,

ħtijnè wa itsümè ni i pənə a nìpwuurè la i nè'nè.

26 "Nkwùè ghu, pànə zəenè a Moonè Dwùè tsa'nə à mənə ntô amwuə mbà' à ni mħtijnè mħwūunə pobè àghu'tè.

27 À ghā twuumè pəngèrè ipe amwuə pìpàa pì àtwuè išhyê pè nìkwàa lo pobè shwatè pànè pì Nwùè pa ni à lè tso'nə amwuə iły'i'è itsümè a àtwuè išhyê a ni furè amwuə ta' à pàa ngè mbyàa amwuə wùè."

Nì lanè a ta' à ànwùè ajuñə àtīghə figè

(Mat 24.32-35; Luk 21.29-33)

28 "Nì lanè a ta' à ànwùè ajuñə àtīghə figè. Nkwùè ni a fuukènə mifuə mħshwuè, ni zhyê lo itsirè i tyi'è a mbô.

29 A kì mbə tyi'è ndənə ndənə lo, nkwùè ni ni zəenənə mħnwùè mère mə ndòo alyi'è, ni zhyê lo nkwùè i paatè ntyi'è a ntswùè nka' à.

30 Nshwənè tyi'è nkunjə nkunjə ambo pighə lo, mħnwùè mə mħtsümè ghā ghırà za' à iwaanè pànè pì titsonjè wè i pònżè kwikè.

31 Lenəla, nìpwuurè ghobə àtwuè išhyê ghā lwùutè, la išhwənè ipâ lwùutè e apè."

Ka ɳònè itse a zhyê e njyê kè nkwùè

(Mat 24.36-44)

32 "Ka ɳònè itse tə farə pəngèrè a nìpwuurè pobè pì Moonè Nwùè zhyê a ghobə njyê ghu kè nkwùè ghu, ndànjè e Tă ni a zhyēnə.

33 Ni nwuunè a nìlyiinè ntə mbyabè, mbè'nə ka ni zhyê a wighə nkwùè ghu.

34 A chyê la tsa'a ɳwùè a pə nfurè ndérè a àkarè: nkwùè ni à mənə ndérè, a funjə ngànjə àfà' à ize, ngàpə ifà' à ambo pobè àtwuè àtwuè, ntyi'è nshwənè ambo mbyabè iły'i'è lo, à nwuunè a nìlyiinè mbyabè iły'i'è, nkì mmə nnanjə ngànjə àfà' à za.

35 Ni nwuunè a nìlyiinè mbyabè, ntiiñə ka ni zhyê a wighə nkwùè ni ngànjə ndâ à ghā kwā. A chyê pə nkwùè nkwé kè a ntijñè itwu' è, kè a nkò'ò njyê, kè a ngwù' è,

36 mbè' è a pə la ngwùutè ntô kò a tsirè e a ghò wè pə ndyê.

37 Ànwùè ni ngwè nshwənè ambo pighə la, nshwənè la ambo ɳwùè ntsümè. Njiilo ni nwuunè a nìlyiinè."

Mark 14

Pi tanjə a minajə àtwuè Yēsū

(Mat 26.1-5; Luk 22.1-2; Jòn 11.45-53)

¹ A lè pirè njiyê ipaa njiyê Nîgha' à Àlânjè Mmyà'tè pobè njiyê nizighè Àpaanè Tiko'ò i pònè kù'ù. Pifò mà' à Nwùè pobè pìnérè mbòomè lè mè nnajè àlânjè a ni kô a Yésû a ndzùmè ndzùmè zhuutè e.

² La nshwènè lo, "Ka a pònè e lo pèonè ghîrè ànwùè zè amwuè njiyê Àlânjè Mmyà'tè, ntinè pèonè tè ngîrè a lenè, mìlâ' à furè amwuè pèonè."

Mèngyé itse a zo'ò a Yésû ni mìghurè a Betanì

(Mat 26.6-13; Jón 12.1-8)

³ Yésû à lè pè a Betanì, a ndâ Shimùnè ngànjè àkikwinè. Nkwùè ni à lè mènè ndzighè, mèngyé itse à lè kwuunè amwuè ndâ ni mìghurè mi àzhyâ mi tsêne ni pi tsùnjènè ni ngotè nadè amwuè mèndzirè ni pi tsùnjènè ni àlâbastà nkŵirè a mèrè a àtwuè ze.

⁴ Mìntiñmè mi pànè pítse ni pobè lè pènè a alyi' è ghu lè zañè, pobè tyi' è nshwènè pobè ni pobè lo, "À lanè ntsènè mìghurè mi àzhyâ mè lè mbè' è àkè?

⁵ Ntienè mbè' è pi shwùunè mìghurè mè ndànjè nkaamè nkîrè itarè ndòo a zèrè njâ ambo ngànjè àfumè!" Pobè lè sa' à a mèngyé wa ni àsinè isighè.

⁶ La Yésû a shwènè ambo pobè lo, "Nì myà'tè e, nì tòmnè e lè ntii àkè? À ghîrè la ànwùè ni a pònènè ka mìzùnjè ambo mìnjè.

⁷ Ngànjè àfumè chyê pîghè pi pobè nkwùè itsùmè, mbè' è nì yèmpè a ghobè nkwùè itsùmè ni nì kònènè. La anjunè mìnjè, ka mmè mbè mè pèonè nkwùè itsùmè.

⁸ À ghîrè la ànwùè ni mbè' è a ghîrè. À zo'ò mè ni mìghurè ma ndzàamè ntsùnkè la mbìñmè mè mbè' è nkwùè nìtwènè mè i kí kù'ù.

⁹ Lenèla, nshwènè tyi' è nkûnjè nkunjè ambo pîghè lo, alyi' è àtsùmè ni pi ghâ chwìitè ntwuumè ghù ishi'nè wè amwuè àtwuè ishyâ àtsùmè, pi ghâ kwuumè ànwùè ni à ghîrènè lè."

Yudà a pyiimè a ni shwùunè a Yésû

¹⁰ Yudà Iskaryòtè ni à lè pènè ta' à ñwùè amwuè izùnjè ndzùmè pa ntsòbè ipaa à lè lèrè ambo àtwuè pifò mà' à Nwùè a ni ghè shwùunè a Yésû ambo pobè.

¹¹ Pobè lè gha' à ka mìzùnjè a ni zu'ù a lenè, ntyi' è nkâ' à a ni njâ e ni nkabè. Lenèla a tyi' è mbì'nè a ni tà' à àlânjè a ni njâ e ambo pobè.

Yésû a zighè mìzighè mi Àlânjè Mmyà'tè pobè izùnjè ndzùmè ipe

¹² Amwuè ntsàambyè njiyê a ni zighè àpaanè ti ko'ò, ni pi lè mènè ngwàrè a mômbyè ndzirè Àlânjè Mmyà'tè, izùnjè ndzùmè Yésû pyiitè ambo ze lo, "Wè tà' à lo pèe ghè ntsùnjè la zèrè alyi' è ambo ghò a ni zighè mìzighè mi Àlânjè Mmyà'tè?"

¹³ Lenèla ntwuumè izùnjè ndzùmè ipe ipaa, nshwènè ambo pobè lo, "Nì nkwiunè ndèrè amwuè mbòmpè àla' à, nì tsirè a njònè mbyàññè itse a pi' ni kînjè ni nchyø. Nì zùnjè e,

¹⁴ nkwuunè amwuə ndâ ni ă kwuunè nshwəŋè ambo ngàŋjè ndâ lo, ‘Inèrè, ntaŋjè wa ni pəə pi izùŋjè ndzùmè ɬpâ zighè mìzighè mi Àlànjè Mmyà’tè amwuə la i ghè?’

¹⁵ Ä nèrè a wighè ni ntaŋjè ghù wùunè ni i pəənə àtīghè ni pi chyâ mə ɬpwuumè ɬtsùmè amwuə nkî ntsùŋjè ambo pighè. Ni tyi’è ntsùŋjè ɬpwuumè ni pəənə zighè mìzighè mi Àlànjè Mmyà’tè amwuə.”

¹⁶ Izùŋjè ndzùmè ɬpe pa lè lèrè ngè kwuunè amwuə mbòmpə àla’à nkî ndzəənè tyi’è tsa’ne à lè shwəŋjènè la, ntyi’è ntsùŋjè ɬpwuumè njyê Àlànjè Mmyà’tè pa.

¹⁷ Nkwùè nkwé i lè kù’ù Yésû pobə izùŋjè ndzùmè ɬpe pa ntsòbè ɬpaa lèrè ghu.

¹⁸ Pobə lèrè ghu la ngè nnwuunè àtwuə tepèrè mmə ndzighè, Yésû a shwəŋjè ambo pobə lo, “Nshwəŋjè tyi’è nkûŋjè nkunjè, ta’à njwùè wighè ɬtse ă shwùunè mè, mbə njònè ni à wè ndzighè pəə ze.”

¹⁹ Pobə pi’nè a ni sòmnè ntyi’è mbyiitè pobə ni pobə lo “A mìŋjè?”

²⁰ Yésû a kwùè ambo pobə lo, “A ta’à njwùè amwuə pighè pa ntsòbè ɬpaa ni à wè ntsùbè àpaanè pəə ze amwuə ta’à àkaŋjè.

²¹ Moonè Ðwùè ă kwighè tyi’è tsa’ne pi lè njwà’ñènè amwuə ànjwà’ñè Nwùè la. Ngə’è no’ne i chyê àtwuə njònè wa ni ă shwùunè a Moonè Ðwùè! A lè pyè mbòŋjè lo kò pi pyè e a ye.”

Ndwùèndzùmè mìzighè mi Ndò’ñèmbyê

(Mat 26.26-30; Luk 22.14-20; 1Ko 11.23-25)

²² Tsa’ne pobə lè mənə ndzighè, Yésû a piinè àpaanè, njâ a miyâa ambo Nwùè mbə’è a zérə, njâ ambo izùŋjè ndzùmè ɬpe nshwəŋjè lo, “Ni kò. Lě mbìŋmè mè.”

²³ A lè kî mbì’i ndoŋjè mìlù’ù, njâ a miyâa ambo Nwùè, njâ a zérə ambo pobə, pobə piitsùmè nô amwuə ndoŋjè ghu.

²⁴ Yésû a tyi’è nshwəŋjè ambo pobə lo, “Lě àləəmè mè; àləəmè ikàanè ni mb̄i wàrè ni a pi kwînè àtwuə ni pànè piño’ne.

²⁵ Nshwəŋjè tyi’è nkûŋjè nkunjè ambo pighè lo, ka mbə chi nô mè mìlù’ù mə tə mbyâa njyê ni ngâ kwîrè nô a mèrə shwuè shwuè amwuə alyi’è Nifò Nwùè.”

²⁶ Lenèla, pobə tyi’è ndzòbè nchyə, nfurè nko’ò ndèrè àtwuè Mbarè Olivè.

Yésû a shwəŋjè tsa’ne Pità à ghă twuunè e

(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Jón 13.36-38)

²⁷ Yésû a shwəŋjè ambo pobə lo, “Pighè piitsùmè ghă kîrè wa’à mè, ntiiñe pi njwà’ñè amwuə ànjwà’ñè Nwùè lo, ‘Ngâ zhwuutè a mbyabè mìmbyê mi ndzirè wa, mìmbyê mi ndzirè mìtsùmè taanè.’

²⁸ La nkwùè ni mb̄i zhwuumè a nìwighè, mb̄i lèrè a mbyè pighè a Galîlyê.”

²⁹ Pità a shwən̄è ambo ze lo, “Pànè p̄itsùmè lè pyè nk̄irè mmyà’tè o, mmyà’tè mè a ghò apè.”

³⁰ Yēsū a kwùè lo, “Nshwən̄è tyi’è nk̄n̄è nkuñè ambo ghò lo, tyi’è ni ̄twu’è sìnè, ankə’è a ghă kī toñè nkwùè ipaa wè twuunè mè nkwùè itarə.”

³¹ La Pità a kwirè nshwən̄è ni ̄t̄n̄è lo, “A tə mbə pə n̄wighè, nkwighè p̄uu; mbè’è nt̄wuunè mè a ghò apè.”

̄zùñè ndzùmè ̄pe ̄tsùmè zùñè nk̄i shwən̄è a lenə.

Yēsū a chà’tè a Nwùè a Gethsemane

(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Pobə lè ghè mbyàa a alyi’è àtse ni pi lè mənə nfujè ni Gethsemane, a shwən̄è ambo ̄zùñè ndzùmè ̄pe lo, “Nì nwuunè a ̄shyē n̄ghē ñgè nchà’tè a Nwùè.”

³³ À lè shwən̄è a lenə la ndòo Pità, ni Jemè, ni Jònè, pobə pi pobə lèrè. Mb̄ñmè e i pi’ñè a ni p̄, nt̄ñmè e lwenè ni àsòmnè.

³⁴ A shwən̄è ambo pobə lo, “Nt̄ñmè mè i wè ndwénè ni àsòmnè tə ntyi’è tyi’è a ni zhwuutè a mè, nì nwuunè a ̄shyē n̄ghē mbə a n̄lyiinè mmə mbyabè.”

³⁵ À lè nya'a mmintè tyi’è lè mmà’à mb̄ñmè e a ̄shyē, nchà’tè a Nwùè lo, àlàn̄è a tə mbəla mbə ghu, yi mbè’è mətùmə nkwùè ngə’è wè a làñè t̄ighu à zəenè a zérə.

³⁶ Nshwən̄è lo, “Abà, Tă ̄wə! Mbè’è wè ghirè ànwùè àtsùmè. Kwiirè ndorè ngə’è zè ambo mìñè. Kò a pə e pə tsa’ñè ñtā’ñè, â pə pə tsa’ñè wè tā’ñè a ni ghirè.”

³⁷ A kwirè ntô ndzəenè ̄zùñè ndzùmè ̄pe pə ndyē, a shwən̄è ambo Pità lo, “Shimùnè, ghò wè ndyē o? Mbè’è ka wè nwuunè o a n̄lyiinè aŋunə mətùmə nkwùè?”

³⁸ Nì nwuunè a n̄lyiinè mmə nchà’tè a Nwùè mbè’è nì karjə kunè amwuə àkwà’nè. Àzhwùè a zè nkòñè, la mbòbè mb̄ñmè i porè.”

³⁹ Yēsū a kwirè ndèrè a ni chà’tè a Nwùè, nk̄i nshwən̄è tyi’è m̄nwùè ni à pyənə mə nshwən̄è.

⁴⁰ A kī kwirè tō, mbirè ndzəenè ̄zùñè ndzùmè ̄pe pa pobə mə ndyē a ghobə lyēnə, ntiinə pilō a lè pənə a àtwuè pobə t̄isiñnə. Ka pobə lè zhyē a ghobə ànwùè ni mbè’è pobə shwən̄è ambo ze.

⁴¹ A lè chi ntô nkwùè ni pyàanə itarə, mbyiitè ambo pobə lo, “Nì wè nk̄i mbirè ndyē a wighə lyēnə nzhwùutè a wighə? Â kù’ù! Nkwùè i kù’ù; pi shwùunè mə a Moonè Ðwùè ambo ngàñə ngirè ̄nwùè t̄ipòñè.

⁴² Nì lòo a ̄shyē, pəənə lèrè! Nì zəenè, ñònè ni à shwùunènə mè à wè ntô.”

Pi kō a Yēsū

(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; Jòn 18.3-12)

43 Tsa'nə Yēsū à lè pirènə mmə nshwəŋnə, Yudà ni à lè pənə ta'à ŋwùè amwuə ɿzùŋjè ndzùmè ɿpe pa ntsòbè ɿpaa a zùŋjè ntô pobə pí àpùŋjè pəənə ni pobə twu'tènə pìmìñwue pí ntsòo pobə mìpòrè, ni pìfò mà'à Nwùè pobə pìnèrè mbòomə ni pìlìŋmè pí àla'à lè twuumènə.

44 Yudà, ɻjònə ni à lè shwùunənə e à lè njâ àlènə ambo pobə lo, “Dònə wa ni mbi nyonjè mìghè'è ɿme la ɻjònə ghu. Njiilo nì kô e ngyiinè mbyabè ɿshì'nè ndòo ndèrè ni wèrə.”

45 Tyì'è tsa'nə Yudà à lè tònə, à lè zùŋjè ndàŋjè ndèrè a nìpwùnə Yēsū nnyonjè mìghè'è ɿme nshwəŋjè lo, “Masàa!”

46 Lenəla, pànè pìghu lè kô a Yēsū ngwìimè e ni mbô mìtìŋnə.

47 La ta'à ŋwùè amwuə pànè ni pobə lè təəmènə a nìpwùnə mmə nnanjè, a tso'ò a mìnñwue ntsòo ndê nìtugrè ni ngànjè àfà'à àtwuə pìfò mà'à Nwùè.

48 Yēsū a shwəŋjè ambo pobə lo, “Nì tyi'è ntô ni pìmìñwue pí ntsòo pobə mìpòrè a ni kô mè tsa'a ntunjè ɿshyé?”

49 Ndè mə mbə pəənə a Ndâ Mìshwà'à Nwùè njyè ɿtsùmè nnèrè a wighə ni mìnñwùè ka ni kô a wighə a gha. La ànwùè zè a chyé a ni furè mbè'è lwenè ànwùè ni Àŋwà'nè Nwùè a lè shwəŋnə.”

50 ɿzùŋjè ndzùmè ɿpe ɿtsùmè lè myà'tè e nkìirè a ghobə.

51 Mōngwàswùumè ɿtse ni à lè lyibènə pə ndà'à atsə'ə fuə a mbìŋmè ze à lè pə ndzùŋjè a Yēsū. Pànè pa lè kyiitè lo kô e,

52 la a myà'tè atsə'ə ambo pobə nkìirè e ntümnə.

Pí lòo a Yēsū ndèrè a mbyè Kansèrè

(Mat 26.57-68; Luk 22.54-55; Jòn 18.13-14, 18.19-24)

53 Pí lè lòo a Yēsū ndèrè a ndâ àtwuə pìfò mà'à Nwùè alyi'ə ni pìfò mà'à Nwùè, ni pìlìŋmè pobə pìnèrè mbòomə lè mènə nshwatə.

54 Pità à lè mə ndzùŋjè e la mbə a ndyé sàa ngè nkwuunə amwuə àpù'ù àtwuə pìfò mà'à Nwùè, nnwuunə pobə pí pànè ni pobə mènə mbyabè ɿyì'ə mmə ndzô ɬmū e.

55 Pìfò mà'à Nwùè pobə Kansèrè ntsùmè lè tà'à àlànjè àtsùmè a ni zəənə ànwùè ni mbè'ə pobə shwəŋjè aŋjunə Yēsū mbè'ə zhwuutə e, la ka zəənə a ghobə.

56 Pànè pìno'nə lè shwəŋjè mìnñwùè mi fuə mbè'ə Yēsū, la ɿshwəŋnə ɿpobə furè chwìi chwìi.

57 Pànè pìtse lè lòo a ɿshyé nyìi a chwìrè wè aŋjunə ze nshwəŋjè lo,

58 “Pəə lè zu’ù a shwəŋ̄e lo, ‘Ngă kùmè Ndâ Mìshwà’à Nwùè zè nî pànè poomènè lè, kwirè poomè a zhyè nî ka à poomè e pànè pî mìsoŋ̄e aŋunə njyê itarə.’”

59 Mbaa pə pobə, ka pobə lè zhyè a ghobə ndwuumè nî mbè’ə pobə ghìrè ɻìshwəŋ̄nè ipobə yìinè ndəŋ̄e ndəŋ̄e.

60 Àtwuè pifò mà’à Nwùè a təemè a mbyè pobə pìtsùmè mbyiitè a Yēsū lo, “Ka wè pə o nî ànwùè àtse a nî shwəŋ̄e? Ka wè pə o nî ànwùè àtse a nî shwəŋ̄e aŋunə mìnwùè nî pî pə nshwəŋ̄nè àtwuè ghò lanə?”

61 La Yēsū à lè zhwemnè e ka shwəŋ̄e e ànwùè àtse. Àtwuè pifò mà’à Nwùè a kwirè mbyiitè e lo, “Ghò la Ghù Ndzo’nè wa, mbə Moonè Nwùè nî pî pa ngu’tè la?”

62 Yēsū a kwùè lo, “A mìn̄e, nî ghă zəənè a Moonè Ðwùè â nwuunè a pàa àpô Nwùè yè zighènè nî à twu’tènè mìt̄in̄nè mìtsùmè, â furè a nìpwuurè nshwu’è amwuə mbà’à.”

63 Tsa’nè à shwəŋ̄nè la, àtwuè pifò mà’à Nwùè a zùŋ̄e nsìirè itsə’ə ɻìpe nshwəŋ̄e lo, “Pəənè chi ntà’à pìndzəənè zəənènè aŋunə àkə?”

64 Nî zu’ù tsa’nè à zòomènè a Nwùè. Nî kùmè nkawàŋ̄e àzighè lo pəənè ghìrè la ghu?” Pobə pìtsùmè lè lê ɻìsà’ a mbyiimè lo pî zhwuutè e.

65 Pobə pìtsé lè pînè a nî twùè mìt̄wuè aŋunə Yēsū, nkorè ɻìmyè ɻìme nî àpàa atsə’ə, mmə ntsòo e nshwəŋ̄e lo, “Sə’è a ɻjònè nî à tsòonè o.” Pìmbyabè ɻìyi’è lè lòo e ngè ntyi’è mbu’ù.

Pità a twuunè a Yēsū

(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Jòn 18.15-18, 18.25-27)

66 Pità à lè pirè nnwuunè amwuə àpù’ù za mmə ndzô ɻìm̄ e, ngàŋ̄e àfà’à àtwuè pifò mà’à Nwùè ghù mèngyè yìtse a tō,

67 ntsirè a Pità nnaŋ̄e e amwuə ɻìmyè ɻìme nshwəŋ̄e lo, “Yi wè tə nkî mbə pìghè Yēsū ɻjwùè Nazarètè?”

68 La Pità a là’nè e ànwùè ghu nshwəŋ̄e lo, “Ka ñzhyè mè a ye, ka kî zhyè mè ànwùè nî ghò wè nshwəŋ̄e lè.” À lè shwəŋ̄e a lenè la, nfurè mbə a ntswùè àpù’ù, [ankə’ə a zùŋ̄e nton̄e].

69 Mômèngyè wa à lè chi ndzəənè Pità mbi’nè a nî shwəŋ̄e ambo pànè nî pobə təemènè alyi’è ghu lo, “Lě ta’à ɻjwùè ɻìghobə ghùtse.”

70 La Pità a kî nchi ndà’nè e. Mètùmə nkawùè a chi kî làŋ̄e, pànè nî pobə lè təemènè a alyi’è ghu nshwəŋ̄e ambo Pità lo, “A tyì’è nkûŋ̄e nkûŋ̄e. Wè la ta’à ɻjwùè ɻìghobə ghùtse, ntiinè wè kînè nfurè àzô la a Galilyè.”

71 A pînè a nî chyâ ndòonè aŋunə mbìŋ̄mè e, ntsèəmè nshwəŋ̄e lo, “Ka nzhyè mè a ɻjònè wè nî wè nshwəŋ̄nè mbè’ə e lè. Nwùè ă chyâ ndòonè mè mbè’ə mmə nyii la chwìrè.”

⁷² Tyì'è nkwùè ghu, ankə'ə a kí nchi ntɔŋè. Pità a kwuumè tsa'nə Yēsū à lè shwəŋjənə ambo ze lo, "Ankə'ə à ghă kí toŋè nkwùè ipaa, wě twuunè mè nkwùè itarə." A lè kwuumè a lenə la mbirè a nìyìi.

Mark 15

Pi lòo a Yēsū ntô a mbyè Palètè

(Mat 27.1-2, 27.11-14; Luk 23.1-5; Jòn 18.28-38)

¹ A lè kí pə tyì'è a ngwù'ə ngwù'ə, pifò mà'à Nwùè, ni pìlìmə, ni pìnèrè mbòomə pobə Kansérè ntsùmè shwatè ndòo àkwàŋè, nkorè mbô mi Yēsū ndòo e ngè ηŋâ ambo Palètè.

² Palètè a pyiitè ambo ze lo, "Ghò la ifò pìJew?" Yēsū a shwəŋjè lo, "Wè shwəŋjè a lenə."

³ Pifò mà'à Nwùè lè wìimè a Yēsū aŋunə mìnwùè mìno'nə.

⁴ Lenəla, Palètè a kwirè mbyiitè a Yēsū lo, "Ka wè pə o ni ànwùè àtse a ni kwùè? Zu'ù ndwùnè mìnwùè ni pi pə nshwəŋnə aŋunə ghò."

⁵ La ka Yēsū à lè shwù'ə e ànwùè àtse. Ànwùè zè a tyi'è nkè'nə a Palètè ka mìzùŋə.

Pobə pyiimè a ni zhwuutè a Yēsū

(Mat 27.15-26; Luk 23.13-25; Jòn 18.39–19.16)

⁶ À lè pə mbòomə lo nkwùè itsùmè ni pi pənə ndzighè a nìgha'à àlànjè mmyà'tè, Palètè a pə a ni fuukè a ta'à ngàŋè itsanjè ni pànè pìghu tà'nə fuukè e mmyà'tè.

⁷ A lè pə nkwùè ghu, ηònè itsé ni nìlinè itsé lè pənə Barabbas à lè pə amwuə pànè ni pobə lè kùmènə ndumə nzhwuutè pəənè, pi chyâ a ghobə a ndâ itsanjè.

⁸ Nkwùè ni àpùŋè pànè za lè tōnə nshwatè mbì'nə a ni pyiitè a Palètè mbè'ə mbòomə ni à wa mbyè ngìrè aŋunə pobə nkwùè itsùmè la,

⁹ à lè pyiitè ambo pobə lo, "Nì tà'à lo nfuukè a ifò pìJew ηŋâ ambo pìghè?"

¹⁰ Palètè à lè pyiitè a lenə la ntiinə à lè zhyânə lo à lè ghîrè àghè'nə pifò mà'à Nwùè kô a Yēsū ηŋâ ambo ze.

¹¹ La pifò mà'à Nwùè lè pèŋjè itwuè pànè pa lo pobə shwəŋjè ambo Palètè lo â fuukè pə Barabbas ηŋâ ambo pobə.

¹² Palètè a chi mbyiitè ambo pobə lo, "Nì kùmè ntà'à lo ñgìrè la ila ni ηònè wè ni ni wè nfuŋè ni ifò pìJew lè?"

¹³ Pobə kyiinè ni mìtìjnè nshwəŋjè lo, "Kwùumè e aŋunə àtìghè pànkènə."

¹⁴ Lenèla Palètè a pyiitè ambo pobè lo, “Ngotè ànwùè tìpònjè ni à ghìrènè a àkè?” La pobè chi nkyiinè ni mìtijenè nshwənjè lo, “Kwùumè e aŋunè àtìghè pànkènè.”

15 Ni ndwuumè wè, Palètè à lè fuukè Barabbas mmyà'tè a ni ghìrè mìntiñmè mi pànè pìghu pòñè. Lenèla ngìrè pì kè'è a Yësù, a tyi'è ñjâ e ambo pobè lo pobè kwùumè e anunè àtìghè pànkènè.

Pìsoyì nyènè a Yěsû

(Mat 27.27-31; Jòn 19.2-3)

¹⁶ Pìsoyì lè lòò a Yěsù nkwuunè amwuə àpù'ù a nto'ò govìnò, nfuŋè pìsoyì pìtsùmè pobè tō nshwatè.

¹⁷ Tsa'nə pobə lè tònə nshwatè la, pobə lè mà'à atsə'ə nì a lè pùgrènə mbànjè anunə ze, ntsùnè a titlàarè pìkikobə ntunè a àtwuè ze.

¹⁸ Lenəla, pobə lè pì'nè a nì chà'tè e mmə nshwən̄jè lo, "Nìchyēmbyê o â sàa mbā ifò pìJew!"

¹⁹ Pobè lè làñè nì mbyè nkè'è àtwuè e nì mbàñè, ntwùè mìtwwuè ajuñe ze nkwi'tè a mbyè nnyènè e nshwènè lo pi pè nséekè e.

²⁰ Nkwùè nị pobə lè myàanènə a nị nyènè e, pobə lè tso'ò atsə'ə yè pùgrènə mbànjè za ajuṇə ze ntyi'è nkŵirè mmà'à itsə'ə ịpe ajuṇə ze ndòo e nfurè lo qhè kwùumè e anunə àtìqha bànkènə.

Pi küyüümè a Yësù anunə àtìqhə pànkènè

(Mat 27,32-44; Luk 23,26-43; Jón 19,17-27)

21 Dònè ìtse nî nñlinè ìtse lè pènè Shimùnè mbè ñwùè Sìrenè nkì mbè tâ pi Àlèzandà pobè Rufùsè à lè furè a àla'â mmè nkŵê kwuunè amwuè mbòmpè àla'â, písøyì kô e nyìimè e lo â pí'í àtìghé pànkènè Yësû.

²² Pobè lè lòo a Yēsū ndèrè a alyi'ə àtse nì pi lè mènè nfujè nì Golgotà, nì ìsùmè nìlinè tsìqhu ì chvânè mbè lo. "Alyi'ə àqghò'rè àtwuè."

²³ Pobə lè ñâ e ni mìlù'ù mìtse ni pobə lè nyàamènə ni afuə àtse ni pi pa nfuñè ni myrrh, la Yësù a twiñunè e a mère.

²⁴ Lenèla, pobè lè kwùumè e ajuñè àtìghè pànkènè, mmà'à ipsis mbè'è zèenè tsa'na nobà ghànà itsa'a ìpè a fìfrà nobà

²⁵ Nkwùà ní ní là kŵùumà e tì là ná a ngwù'a anuna nìnwùumà nìnwù'a

²⁶ Pobè lè ñwà'nè ànwùè ni a lè ghìrènè pobè chyâ ìsà'a àtwuè ze mbaanè a àtwuè ze anuna àtìgha nànkàna lo. “Ìfò nàlew”

²⁷ Pi là kwyumè e ni pizèrè pipaa a nìpwùnè ze. Ta'à a pø a pàa àpô ze yè zìghèna, wùjà a kí mba a nàa àpô ze yè kwyàhà

²⁸ [Lenèla, a lè furè ndwenè ànwùè nì a pènè amwuè Ànjwà'nè Nwùè Io, "Pì lè shanà e amwuè ngàna ngàrà ànwùè fùnòngà"]

29 Pànè nì pi lè pənə ndànjè a àlànjè lè zòomè e, nchyì'è ntwuè ipobə nshwənjè lo, "Lě ghò wa nì wè lè shwənjènə lo wě kùmè Ndâ Mìshwà'à Nwùè kwirè korè a zèrə ajuñə njyê itarə!

30 Tıtsònjè, shwu'è ajuñə àtīghè pànkènə za nchwarè ipiñmè o!"

31 Lè kì mbə tsa'nə pifò mà'à Nwùè pobə pìnérè mbòomə lè mənə nnyènjè a Yésû nshwənjè lo, "À lè chwarè pànè pítse la mbə chwarè e ipiñmè e apè.

32 Tyi'è pəənè naŋjè ndzəənè Kristù nì à pənə ifò pànè pi Israel â shwu'è ajuñə àtīghè pànkènə zè, za'à pəənè pònjè pyiimè e!" Pànè nì pi lè kwwumènə a ghobə pi pobə lè kì nnyènjè e.

Nìwighè Yésû

(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Jòn 19.28-30)

33 Ndzùmə t lè nàanè àla'à àtsùmè a nì pi'nè ajuñə pìnŵùumè ntsòbə ipaa ngè mbyàa ajuñə pìnŵùumè pítarə.

34 Tsa'nə pìnŵùumè pítarə lè kù'nè, Yésû a kyiinè nì ngyè ntñjnè nshwənjè lo, "Eloi, Eloi, lema sàbatanì?" Zhyè nì a pənə lo, "Nwùè mè, Nwùè mè, wè wa'à mè mbè'ə àkə?"

35 Pànè pítse nì pi lè pənə a alyi'è ghu lè zu'ù nshwənjè lo, "Nì zhwi'tè, à wùè nfuŋjè a Elijah!"

36 Ta'à ñwùè ighobə ghùtse a zùŋjè nkírè ngè ntsùbə a kùntsa amwuə mìlù'ù mi ñwaŋnènə ntuŋjè ajuñə ntwuè nì àtīghè, ntsàa ambo Yésû lo â nyonjè, nshwənjè lo, "Nì pyabè pəənè zəenè lo Elijah ā tō shwu'kè e ajuñə àtīghè pànkènə zè tē a ıshyê lo."

37 Yésû à lè kyiinè nì ngyè ntñjnè ndzùŋjè nkwighè e.

38 Atsə'ə nì a lè kànènə amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè a lè saanè ipaa, a nì furè a àtwuè mbyàa a ısùmè.

39 Àtwuè pìsoyì nì a lè təəmènə a mbyè Yésû a lè zəenè tsa'nə Yésû à kwighènə, nshwənjè lo, "A nkúŋjè nkuŋjè lo ñònè wè à lè pə Moonè Nwùè."

40 Pèngyě pítse lè kì ntəəmè a ndyě sàa mmə nnanjè. Amwuə pèngyě pìghu à lè pə Màriyà nì à lè furènə a Magdalà, pobə Màriyà mǎ pi Jemè ghu nkî nì Josèsè pobə Sàlomè.

41 Pèngyě pè lè mə ndzùŋjè e ngyèmpè e nkwùè nì à lè pənə a Galilŷe. Pítse pèngyě pìno'nə nì pobə pi Yésû lè ko'nə ntô a Yèrusalèmè lè kì mbə a alyi'è ghu.

Pi tŵənjè a Yésû

(Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Jòn 19.38-42)

42 Tsa'nə njyê àla'à t lè pənə ntô, a pə nkwùè nì pi pa ntsùŋjè ipwuumè njyê t laanè mbə njyê àla'à pìJew,

⁴³ Jòsebè ɳwùè Àrəmàtyâ, nì à lè pənə ta'à ɳònè ngwùunə amwuə Kansèrè nkì mmə ntà'à a nì kwuunè ànwùè Nifò Nwùè, à lè wìimè ntijmè ndèrè ambo Palètè mbyiitè àkwuè Yésû.

⁴⁴ A lè kè'nè a Palètè a nì zu'ù lo Yésû à kì pəla nì à kwighè mə. A zùnjè nfuŋjè àtwuè pìsoyì nkirè mbyiitè e lo, "Yésû à kì pəla nkwichè nkүŋe nkuŋe!"

⁴⁵ Nkwùè nì à lè zu'nè ambo àtwuè pìsoyì za lo à kwighè mə, à lè pyiimè lo Jòsebè â lòo àkwuè Yésû ngè ntwəŋjè.

⁴⁶ Tsa'nè Palètè à lè pyiimènə la, Jòsebè à lè zwuunè atsə'ə fuə, nshwu'kè àkwuè za aŋjunə àtīghè pànkènə ndyibè amwuə atsə'ə fuə ghu ntwəŋjè amwuə nìshyè nì pi lè shi'nè aŋjunə àlärékè nìghòorə, ntyi'è mbigrè àpàpè nìghòorə nkumnè a ntswùè nìshyè ghu.

⁴⁷ Màriyà nì à lè furènə a Magdalà nì Màriyà mǎ pə Josèsə lè zəənə alyi'ə nì pi lè twəŋjènə e ghu.

Mark 16

Yésû a zhwuumè a nìwighè (Mat 24.1-8; Luk 24.1-12; Jón 20.1-10)

¹ Tsa'nè ngyê àla'à ì lè làŋjènə, Màriyà nì à lè furènə a Magdalà, pobə Màriyà mǎ pi Jemè, nì Sàlomè à lè zwuunè mìghurè mi àzhyă lo ghè zo'ò àkwuè Yésû ghu.

² A pə a ngwù'ə ngwù'ə aŋjunə ntsàambyè ngyê amwuə ngàbè, nkwùè nì nwwumè à lè mənə nsa'à, pèngyě pa pə ndèrè a ntswùè nìshyè gha,

³ ntyi'è ngyiinè mbyiitè pobə nì pobə lo, "Nìghòorə tsa a ntswùè nìshyè a pi tinè ɿwé ɳjâ nì pèənə?"

⁴ Nkwùè nì pobə lè tyi'nə mmə mbyaa a ntswùè nìshyè, pobə lè pè'kè ɿmyê ɿmobə ndzəənə lo pi pigrè mə a maa nìghòorə wa a ntswùè nìshyè.

⁵ Pobə tyi'è nkwuunè amwuə nìshyè tsìghu, ndzəənə a mōngwàswùumè ɿse nì à lè wînə ɿsə'ə pi fuə a nwuunè a pàa àpô yè zìghènə. Ànwùè amwuə a tyi'è nkè'nè a ghobə.

⁶ Dònè ghu a shwəŋjè ambo pobə lo, "Kò a kè'nè e a wighè. Nzhyê lo nì wè nnaŋjè lè a Yésû nì à furènə a Nazarètè, nì pi lè kwwumènə e aŋjunə àtīghè pànkènə. À zhwuumè a nìwighè, ka à pə e a nìghè. Nì zəənə alyi'ə nì pi lè nùŋjènə e ghu.

⁷ La nì lèrè, ngè nshwəŋjè ambo ɿzùŋjè ndzùmè ɿpe pobə Pità lo, 'Yésû à wè a mbyè pìghè mmə ndèrè a Galilyê; alyi'ə ghu nì zəənə e tyi'è tsa'nə à lè shwəŋjènə a wighè."

⁸ Pobə lè furè amwuə nìshyè tsa nkìrè ngyiinè ngwùrè ka ɳwùè a shwəŋjè ambo ɳwùè ntiinə ànwùè ghu a lè kè'nè a ghobə pobə pə nì àkwàrè.

Yēsū a nèrè mbìnjmè e ambo Màriyà nì à lè furènè a Magdalà
(Mat 28.9-10; Jòn 20.11-18)

⁹ Nkwùè nì Yēsū à lè zhwuumènè a nìwighè amwuə ntsàambyè njyê amwuə ngàbè, à lè pyè nnérè ịpìnjmè e la ambo Màriyà nì à lè furènè a Magdalà nì à lè fuukènè ịzhyê sàmbaa a nìpùmè ze la.

¹⁰ Màriyà nì à lè furènè a Magdalà à lè tyi'è ngè ntiitè pànè nì pobè pì Yēsū lè pènè alyi'è nì pobè lè mènè nsòmnè ngyii.

¹¹ Nkwùè nì pobè lè zu'nè Màriyà nì à lè furènè a Magdalà a shwənjè ambo pobè lo Yēsū à zhwuumè a nìwighè nnérè ịpìnjmè e ambo ze, ka pobè lè pyiimè a ghobè.

Yēsū a nèrè mbìnjmè e ambo ịzùnjè ndzùmè ịpe ipaa
(Luk 24.13-35)

¹² Zèrè zè ànwùè a lè lànjè, a chi ntô nnérè mbìnjmè e ambo pobè pìtse pipaa amwuə àlànjè yè nyaanè nì pobè lè mènè ngyiinè ndèrè amwuə pàa àla'à àtse.

¹³ Lenèla pobè lè kwirè nkwê ntiitè a pyè pèənè la ka pobè pyiimè a ghobè.

Yēsū a nèrè mbìnjmè e ambo ịzùnjè ndzùmè ịpe pa ntsòbè mo'o
(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Jòn 20.19-23; Ifà 1.6-8)

¹⁴ Nkwùè ịtse i lè lànjè Yēsū a tō nnérè mbìnjmè e ambo ịzùnjè ndzùmè ịpe pa ntsòbè mo'o nkwùè nì pobè lè mènè ndzighè. À lè sa'à a ghobè ntiinè pobè lè nàanènè mìntiñmè ịmobè ka kí mè pyiimè a ghobè ànwùè nì pànè pa nì pì lè zèenènè e nkwùè nì à lè zhwuumènè a nìwighè lè mènè nshwənjè.

¹⁵ À lè tyi'è nshwənjè ambo pobè lo, "Nì lèrè amwuə àtwuè ịzhyê àtsùmè nchwiitè ntwuumè ghù ịshì'nè wa ambo pànè pìtsùmè.

¹⁶ Dònè nì à zu'nè ntwuumè ghù ịshì'nè wa mbyiimè nkí nkwiirè nchyè, à pì chwarè. La Nwùè à ghă chyâ ịsà'a a àtwuè ηònè wa nì à twuunènè e a wèrè la.

¹⁷ Pànè nì pobè nùñènè mìntiñmè ịmobè ajuñe mìñjè ghă pè nì ịlènè pè: pobè ghă fuukè ịzhyê a mìpùmè pèənè ajuñe nìlinè ịtsâ; pobè ghă shwənjè ịshwənjè pì shwuè;

¹⁸ pobè ghă mè wìimè mìnyoorè nì mbô ịmobè kè nô pè ndyi'è, ànwùè àtse â ghìrè e a ghobè apè, pobè kí mmè nnùñjè mbô ịmobè a àtwuè pighoonè pobè fiitè."

Pì lòo a Yēsū nko'ò a nìpwuurè
(Luk 24.50-53; Ifà 1.9-11)

¹⁹ Tsa'nè Ndò'nèmbyê Yēsū à lè myàanènè a nì nshwənjè ambo pobè la, Nwùè à lè lòo e a ko'ò ndèrè a nìpwuurè, ntyi'è nnwuunè a pàa àpô ze yè zìghènè.

²⁰ Lenəla ìzùnè ndzùmè ìpe pa lè tyi'è ndèrè ngè mmè nchwìitè ntwuumè ghù ìshì'nè wa a alyi'è àtsùmè, Nwùnè a kí ntyi'è mmè nfà'à pobè pí pobè nnèrè ìlènè mbè'è pí zhyê lo pobè shwènè la a nkúñè nkuñè ajuñè ìnwùè pìyerènè yerènè ni pobè lè mènè ngìrè.

Lukè

Lukè 1

Nipi'nènè ànjwà'nè Lukè

- ¹ Tă Theophilus, pànè pìno'nè tà'à mè a nì ɻwà'nè mìnwùè ma nì mi lè furènè a tìtirè pèenè.
- ² Pobè ɻwà'nè tsa'nè pànè nì pi lè zèenè ɻnwùè pèrè pè nkì mmè nchwiitè ntwuumè a nì furè nkwùè ntsàambyè lè shwəñènè ambo pèenè.
- ³ Tsa'nè a pènè a lenè la nì Tă, hñdzæenè lo a pòñè ambo mìñè a nì tsùñè nchi ɻwà'nè ndwuumè nì mìnwùè mèrè mè lè pì'nènè nga ngè ndwùutè ambo ghò ntiiñè hñdanè mè nshàrè a mèrè.
- ⁴ Nshwəñè lè a nì ghîrè wè tsùñè nzhyè a nkûñè nkuñè mìnwùè myè nì pi tiitènè o la.

Ntwuumè mbè'è nìpyè Jònè ngàñè àñâ àkwíirè nchyè

- ⁵ Nkwùè nì Heròdè à lè pènè ifò àla'à Judyà, ngàñè mà'à Nwùè ghùtse à lè pè ghu pi mè nfuñè e nì Tsàkàriyà. À lè furè amwuè aghañè Àbijà, nìlinè nì ngwùè e pè Elizabeth nì à lè furènè amwuè ngwàrè Erònè.
- ⁶ Àkwùè nìyìinè àzobè ngwùè e a lè tèemè a mbyè Nwùè, ntiiñè pobè lè mè ndzùñè mìntè nkì mmè nnùñè pìmbòomè pi Ndò'nèmbyè pìtsùmè, ka àwìghè ànwùè àzobè a mbyè Nwùè.
- ⁷ La ka pobè lè pè a ghobè nì ɻpoonè, ntiiñè Elizabeth à lè pènè e nkì, pobè kì ntyi'è a ghobè pìlwùnè.
- ⁸ A la'a mbè njyè itse, mbè njyè nì àshwatè ngàñè mà'à Nwùè pi Tsàkàriyà a lè pènè nfà'à amwuè Ndâ Mìshwà'à Nwùè a Yèrusalèmè, Tsàkàriyà a pè fà'à tsa'a ngàñè mà'à Nwùè a mbyè Nwùè,
- ⁹ a nì zùñè a mbòomè ngàñè mà'à Nwùè, pobè lè mà'à ipirè ntso'ò e lo â kwuunè a Ndâ Mìshwà'à Nwùè ntòonè alyiinè.
- ¹⁰ Nkwùè nì à lè pènè ntòonè alyiinè zè, àpùñè pèenè àtsùmè nì a lè pènè a àpyiinè a lè mè nchà'tè a Nwùè.
- ¹¹ Angèrè Ndò'nèmbyè a furè a mbyè ze ntèemè a pàa àpô ze yè zìghènè ajuñè alyi'è mìshwà'à Nwùè.
- ¹² Nkwùè nì Tsàkàriyà à lè zèenènè a angèrè wa, ntìñmè e i lèenè, àkwàrè a wìimè e.
- ¹³ La Angèrè wa a shwəñè ambo ze lo, "Kò wè pô mbă Tsàkàriyà, Nwùè à zu'ù àchà'tè Nwùè o. Ngwùè o Elizabeth à ghă pyè a mômbyàñè wè chwùè nìlinè itse nì Jònè.
- ¹⁴ À ghă pè nìgha'à ambo ghò farè ambo pànè pìno'hè ntiiñè pi pyènè e.

¹⁵ Mbè'nə à ghă pə ñònə ngwùunə a ìmyê Ndò'nèmbyê. Kò a nô e mìlù'ù mìtìjnè mìtse. Àzhuwùè Nwùè a ghă pə amwuə ze nkwùè ni à furènə a nìpùmè mă e.

¹⁶ À ghă ghìrè pànə pi Israel pìno'nə kwirè nkwê ambo Ndò'nèmbyê Nwùè ighobə.

¹⁷ À ghă lèrè a mbyè Ndò'nèmbyê ni Àzhuwùè Nwùè pobə mìtìjnè mi Nwùè tyi'è tsa'a Elijah. À ghă chi pwuutə pìtă pobə ipoonə; à ghă pènə ngànjə àtìjnè àtwuə pobə kwê amwuə àlànjə pànə ni mìnchwùè imobə tèèmènə. À ghă mə li'tè pèənə pobə chwu'tè mbìnjmè a ni pyabə a Ndò'nèmbyê."

¹⁸ Tsàkàriyà a pyiitè angèrè wa lo, "Mbì zhyê a nkujə nkuŋə aŋunə ànwùè zèrə zə lə ila? Ndwùnə mə, ngwùe mè a kí ndwùnə e."

¹⁹ Angèrè wa a kwùè lo, "Mìnjé Gabriel ntèèmè a mbyè Nwùè, a twuumè mè lo ñtô nchwiitè ntwuumè ghù iſhi'nè wè ambo ghò.

²⁰ Naŋè! A ni furè tìtsònjə wè, wě zhwemnè chi shwèjnè o apè tè pyàa njyê ni ànwùè zè a ghă ghìrè. Ntiinə ka wè pyiimè o ànwùè za ni a ghă furè amwuə ngotə nkwùè e."

²¹ Aŋunə nkwùè zè ntsùmè ni Tsàkàriyà à lè mənə nshwèjnè pobə angèrè wa la, pànə ni pobə lè pənə a àpyiinə lè mə mbyabə a tyi'è nkè'nè a ghobə ni ànwùè ni a ghìrènə a Tsàkàriyà a lyàrè amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè.

²² Nkwùè ni à lè furènə, ka à lè chi nzhyê shwèjnè e ambo pobə, pobə zùnjə nzhyê lo à zəenə àzwuumè àtse amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè ntiinə à la'a ntyi'è mmə nnérè mìnchwùè pə ni mbô ambo pobə, ka pə chi zhyê shwèjnè e.

²³ Nkwùè ni à lè myàanənə àfà'à e a Ndâ Mìshwà'à Nwùè a Yèrusalèmè, à lè kwê a imwuə alyi'è ze.

²⁴ A lè kí pə aŋunə mətùmə nkwùè ngwùe e Elizabeth a pə ni moonə ntyi'è nnwuunə e pə a ndâ lo kò pi zəenə e a ye aŋunə ñwigṛè itaanə.

²⁵ À lè tyi'è nshwèjnè lo, "Ndò'nèmbyê à ghìrè ànwùè iſhi'nè aŋunə mìnjè, nfuukè iſiŋnè àtwuə mìnjè a tìtìrè pèənə."

Ntwuumè mbè'e nìpyê Yësù

²⁶ Ðwigṛè ntuurè lè lànjə amwuə nkwùè ni Elizabeth à lè pənə ni moonə, Nwùè a twuumè a angèrè Gabriel amwuə pàa àla'à Nazarètə ni à pənə mbòmpə àla'à amwuə Galilyê.

²⁷ À lè pə ni ntwuumè ambo môngwàngòonə itse wùè ni à la'a mə nzhyê e a ñònə mbyàŋnè apè, ni Jòsebè ñwùè ngwàrè Dàfirè à lè tso'nə mìlù'ù mi àtwuè ìme.

²⁸ Angèrè wè à lè tō ambo Màriyà nshwèjnè lo, "Ngwè nchà'tè o! Àporèporè à pə ambo ghò! Ndò'nèmbyê à wè piğhə ze."

²⁹ La Mâriyà à lè pè ni ntòmnè tyi'è ni nkuñè amwuə nkwùè ni à lè zu'nè ànwùè ni angèrè wè à lè shwəñènè la, ntyi'è nkwàñè ànwùè ni mbuurè àchà'tè zèrè zè ñ nérènè.

³⁰ Angèrè wa a shwəñè ambo ze lo, "Mâriyà kò wè pô; àpònè ntìñmè Nwùè a chyê ajuñe ghò.

³¹ Nañè! Wě sùñè a moonè pyê a mômbyàñè, chwùè nìlinè ìtse ni Yësû.

³² À ghă pè ñònè ngwùunè pì fuñè e ni Moonè Nwùè Àko'ntsirè. Ndò'nèmbyê Nwùè à ghă ñâ e ni alèñè nifò tă pi tă ighobè Dàfirè.

³³ À ghă pè ifò àtwuè ngwàrè Yàkobè ni nkuñè; alèñè Nifò e a ghă lëwùutè e apè."

³⁴ Mâriyà a pyiitè angèrè wa lo, "Ka ñzhyê mè a ñònè mbyàñè. Mbè'è zè ànwùè a làñè lè ìla ngîrè?"

³⁵ Angèrè wa a kwùè lo, "Àzhuñè Nwùè a ghă tō ambo ghò, mìññè mi Nwùè Àko'ntsirè kuuñè amwuə ghò. Lenèla, pì fuñè a moonè ghù ndaanènè wa ni wě pyê la ni Moonè Nwùè.

³⁶ Kwempè a ñwùè ngwàrè o Elizabeth. Pi lè pè nshwəñè lo mbè'è a pònè pyê e apè. La tìtsòñè, à wè ni moonè ñwigrè ntuurè, mbaa pè tsa'nè à lëwùutè mè tìsiñè la.

³⁷ Ntiinè ka ànwùè àtse a pè e ghu ni mbè'è ka Nwùè a ghîrè e."

³⁸ Mâriyà a kwùè lo, "Zéenè, ñchyê mbè la àpù'ù Ndò'nèmbyê. Ànwùè ghu â ghîrè ajuñe mìññè tyi'è tsa'nè wè shwəñènè la." Angèrè wa a tyi'è mmyà'tè e, ndèrè e.

Mâriyà a ghaanè a Elizabeth

³⁹ Tyi'è nkwùè ghu, Mâriyà a shwatè ipwuumè ìpe ndèrè ni mìññè amwuə mbòmpè àla'à ngwùunè ìtse ni ì lè pènè amwuə àla'à Judyà zhyè ni a pènè àtwuè kònè.

⁴⁰ Nkwùè ni à lè lèrènè ghu la, à lè ghè nkwiñè a ndâ Tsàkàriyà nchà'tè a Elizabeth.

⁴¹ Tyi'è tsa'nè Elizabeth à zu'nè àchà'tè Mâriyà, moonè wa a kànè a nìpùmè ze, a tyi'è ndwénè ni Àzhuñè Nwùè.

⁴² A kyiinè nshwəñè lo, "Nwùè à chyâ mborè ajuñe ghò ntsàarè a pìtse pèngyé, mborè ò kí nchi mbè ajuñe moonè wè ni wè ghă pyê lè.

⁴³ Ànwùè yè wùunè zè a tō ambo mìññè lè ntii àkè, lo mă pi Ndò'nèmbyê â tō ngaanè mè?

⁴⁴ Nkwùè ni ñtènè ndzu'ù àchà'tè o la, moonè ni à pènè a nìpùmè mìññè à tō nkànè ni nìgha'à.

45 A pònè ambo ghò ntiinè wè lè nùñènè ntijmè lo ànwùè ni Ndò'ñèmbyê à lè shwèñènè ambo ghò a ghă ghìrè.”

Nchyè ni Màriyà à lè zòbènè

46 Lenèla, Màriyà a shwèñè lo, “Ntijmè mè ìtsùmè ghu'tè a Ndò'ñèmbyê.

47 Ntijmè mè wè ni nìgha'à mbè'è Nwùè ngàñè nchwarè mè,

48 ntiinè à kwuumènè mè, ngàñè àfà'à e ni à pènè àzwuumè àfifí! A ni pì'nè ìtsòñè, ìwaanè pèonè ìtsùmè ghă funè mè ni ñònè ni à pènè ni mborè.

49 Mbè'nè ze wa ni à fañènè, à ghìrè mìnchwùè mìwùunè ambo mìnè, nìlinè ìtse laanè.

50 À koorè mìlinè mi pànè pyè ni pobè pa mbô e nfurè amwuè wè ìwaanè ngè mbyàa amwuè wùè ìwaanè.

51 À shwùumè àpô e nnérè ìtijnè e wùè ni i wa nshà'tè ngàñè àko'ò mbìnjmè pobè ìkwàñè ìpobè ìtsùmè.

52 “À shwu'kè mè pìfò pìwùunè ajuñe ilèñe nìfò ìpobè, ñjañè ififí pèonè a àtìghè.

53 À ñâ ìpwuumè pìshì'nè ambo ngàñè njyè, la ntsàa ngàñè nkabè pobè lèrè ni mbô ìmobè mìmbaa.

54 À yèmpè a ngàñè àfà'à e Israel, nkwempè àkoorè mìlinè e ajuñe pèonè.

55 Tsa'nè à lè kà'nè ambo pìtä pìtä ìpèonè, à lè koorè mìlinè mi tă ìwèonè Abràhamè pobè pì ngwàrè e ntsùmè nkwùè ìtsùmè.”

56 Màriyà à lè chyè pobè Elizabeth tsa'a ñwigrà ìtarè nkŵirè nkŵé e.

Pì pyè Jònè ngàñè ànjâ àkŵiirè nchyè

57 Nkwùè ni Elizabeth à lè pènè pyè i lè kù'ù, a pyè a mômbyàñè.

58 Ngàñè àpàrè nka'à ìze pobè pì ngwàrè e lè zu'ù ànwùè yè wùunè ni Ndò'ñèmbyê à lè ghìrènè ambo ze, pobè pì pobè tyi'è mbwuutè nga'à.

59 A lè pè ajuñe nòmbàa njyè nìfàamè pì tò a ni zèerè a moonè wa, mmè ntà'à a ni chwùè nìlinè ìtse ni Tsàkàriyà ni à lè pènè nìlinè ni tă ìghobè,

60 la mă e a twuunè e tyi'è ni ìtijnè, nshwèñè lo, “Nìlinè ìtse la Jònè.”

61 Pànè pa shwèñè ambo ze lo, “Ka ñònè ìtse amwuè ngwàrè ìzìghè ni à pènè ni nìlinè tsìghu!”

62 Pobè lè tyi'è nshwèñè ambo Tsàkàriyà ni mbô, mmè mbyiitè e lo à pyè nkòñè a ni chwùè nìlinè ni moonè wè la ni ìwé?

63 Tsàkàriyà à lè pyiitè àzwuumè ni pì pa ñjwà'nè ajuñe, ñjwà'nè ajuñe lo, “Nìlinè ìtse la Jònè.” Ànwùè ghu a lè ghìrè mìntsùwùè ìmobè mìtsùmè ka'à.

⁶⁴ Tyì'è nkwùè ghu, ntswùè Tsàkàriyà lè nya'kè, àləəmè e a shwèntè, a kí mbi'nè a ni shwəjnè ntyi'è ngyetè a Nwùè.

⁶⁵ Àkwàrè a lè wíimè ngàŋe àpàrè nka'à ɿzobə. Níkerə mbè'ə mìnchwùè mèrè mè lè sìimè amwuə kòŋè àla'à Judyà ntsùmè.

⁶⁶ Iwùè ntsùmè ni à lè zu'nè ànwùè ghu à lè kwàŋe a àtwuè ze, mbyiitè lo, "Moonè wèrə wè à ghă kwuè pə lè àkə?" Ntiinə a furè ndaanè lo ɿt̄nè Ndò'nèmbyê i wè aŋunə ze.

Tsàkàriyà a chwiitè ntwuumè Nwùè

⁶⁷ Àzhwùè Nwùè a lè Iwenè a Tsàkàriyà tă pi Jònə, a tyi'è nchwiitè ntwuumè Nwùè lo,

⁶⁸ "Ní ghîrè pèənè yetè a Ndò'nèmbyê, Nwùè pànè pi Israel, ntiinə à tō mə a ni yèmpè pèənè ɬpe, ntsu'ù ɬtwuè ɬpobə.

⁶⁹ À ñâ mə a ngàŋe nchwarè pèənè, wùè ni à ɿt̄nènə ambo pèənè, mbə ñwùè ngwàrè ngàŋe àfà'à e Dàfirè,

⁷⁰ tyi'è tsa'nè à lè kà'nè ndàŋe a ndzùmè ngàŋe ntwuumè Nwùè yì laanènə yì ntsàambyè lo,

⁷¹ à ghă chwarè a wèənè ambo ngàŋe mbwùunè ɿzəənè, kwiirè a wèənè ambo pànè ni pi pàanènə a wèənè la.

⁷² À lè kwempè ɭkàanè yì laanènə wa, nnérə àpòŋe ɿt̄nmè e zhyè ni à lè kà'nè ambo pítă ɬpèənè píntsàambyè.

⁷³ À lè tsèəmè ambo tă ɭwèənè Abràhamè lo,

⁷⁴ à ghă kwiirè a wèənè ambo ngàŋe kipaanə ɿzəənè mbè'ə pèənè tyi'è nfà'à ambo ze ti àkwàrè,

⁷⁵ amwuə ndwuumè ni i laanènə nkí ntəəmè ɬshì'nè a mbyè ze aŋunə nkwùè ɿzəənè ntsùmè a àtwuè ɬshyè ghə.

⁷⁶ Moonè mè, pi ghă tyi'è mmə nfuŋè o ni ngàŋe ntwuumè Nwùè Àko'ntsirè, ntiinə wè ghă lèrə a mbyè Ndò'nèmbyê a ni tsùŋè àlànə e,

⁷⁷ ghîrè pèənè ɬpe zhyè lo pi ghă chwarè a ghobə a ni làŋe a ndzùmè nìlèənè ɬfàntè ɭnwùè ɬpobə.

⁷⁸ Ntii àkoorè mìlìŋè Nwùè ɭwèənè, njyè i ghă furè a nìpwuurè laanè shwu'è aŋunə pèənè,

⁷⁹ kyà'à pànè pa ni pobə pa nchyè amwuə ndzùmə, farə amwuə iły'i'ə legrə nìwighè, pyabə mìkwùè ɬməənè mbè'ə pèənè yìinə amwuə àlànə àporəporə."

⁸⁰ Moonè wa à lè kwuè ɿt̄nè amwuə Àzhwùè Nwùè, nchyè amwuə alyi'ə waakə tə mbyàa nkwùè ni à lè nèrènə ɬpìŋmè e ambo pànè pi Israel.

Lukè 2

Tsa'nə pi lè pyēnə a Yēsū

1 Amwuə nkwùè ni pi lè pyēnə a Jònə, Kaasà Ògostùsè ni à lè pənə ifò ghù ngwùunə amwuə àla'à Romè, à lè tsàa ntwuumè lo pì shaŋè a ɳwùè ntsùmè amwuə àla'à Romè àtsùmè.

2 Lè lè pə ntsàambyè nkwùè a ni shaŋè pèənə tsa'nə Kwirinùsè à lè pənə ifò pàa àla'à Romè ni pi lè mənə nfuŋè ni Siryà.

3 Lenəla, ɳwùè ntsùmè à lè lèrè amwuə pàa àla'à ighobə a ni ɳwà'nè n̄linè itse.

4 Jòsebè a furè a Nazarètè ni à pənə amwuə Galilé nko'ò ndèrè a Judyà. À lè kwuunè a Bethlehem ni à pənə mbòmpə àla'à Dàfirè ntiinə à lè pənə ɳwùè ngwàrè ndâ Dàfirè.

5 À lè lèrè pobə ngwùè e Məriyà e ni à tso'ò mə m̄lù'ù àtwuè ze a ni ghè ɳjwà'nè m̄linè imobə. Məriyà à lè pə ni moonè.

6 Tsa'nə pobə lè pənə ghu, nkwùè i lè kù'ù ambo ze a ni pyē a moonè ghu.

7 Lenəla, à lè pyē a ntsàambyè moonè e a pə mōmbyàjnè, a lyibè e amwuə ipàa itsə'ə nnùnjè amwuə n̄ikwù'è ni m̄nyàamè, ntiinə ka alyi'ə a lè pə e ghu ambo pobə a ni lyē amwuə ndâ p̄ighiñè.

Pəngèrè chwiitè ntwuumè ambo p̄imbyabè m̄imbŷe m̄indzirè

8 P̄imbyabè m̄imbŷe mi ndzirè p̄itse lè pə amwuə pàa àla'à ghu mmə mbyabè m̄imbŷe imobə a kònjè ni itwu'è.

9 Angèrè Ndò'nèmbyè à lè furè a mbyè pobə, nkà'à Nwùè i tsìinè aŋunə pobə, àkwàrè a zùnjè ngwìimè a ghobə.

10 La angèrè wa à lè shwənjè ambo pobə lo, “Kò ni pô, ni zhwi'tè! Ntô la ni ntwuumè ghù ishi'nè wùè ni i ɳâ a n̄igha'à ghu no'nə ambo pànè p̄itsùmè.

11 Př pyē a ngànjè nchwarè pèənə ambo p̄ighə amwuə mbòmpə àla'à Dàfirè sìnè wè a pə Kristù Ndò'nèmbyè.

12 Àzwuumè zhyè ni a pənə tsa'a àlènè ambo p̄ighə a chyè lo ni zəənè a moonè ni pi lyibènə amwuə ipàa itsə'ə nnùnjè amwuə n̄ikwù'è ni m̄imbŷe.”

13 Pobə lè ki wùutè àpùnjè pəngèrè a pwuutè a wùè, pobə tyi'è mmə ngyetè a Nwùè nshwənjè lo,

14 “Àghu'tè yè no'nə a chyè ambo Nwùèko'ò a n̄ipwuurè. Àporèporè â pə àtwuè ishyè ghè ambo pànè ni à pənə ni n̄igha'à aŋunə pobə.”

15 Nkwùè ni pəngèrè pa lè myà'tènə a ghobə ndèrè a n̄ipwuurè, p̄imbyabè m̄imbŷe pa lè shwənjè pobə ni pobə lo; “Ni ghîrè pèənə twuumè ndèrè a

Bethlehem ndzəənè ànwùè ni a zə ndòo alyi'ə ghu, ni Ndò'nèmbyê à ghìrènə pèənè zhyê la."

¹⁶ Lenəla, pobə lè yìnè ni ḥiŋnè ngè ntsirè a Màriyà pobə Jòsebè ni moonè wè ni à lè nwùunènə amwuə nìkwù'è ni mìmbyê.

¹⁷ Tsa'nə pobə lè zəənènə a moonè wèrə wè la, pobə lè tiitè ànwùè ni pəngèrè lè tiitènə a ghobə mbè'ə moonè wè.

¹⁸ Ànwùè ni pìmbyabè mìmbyê pèrə pə lè shwəŋjènə a lè pə ànwùè yerènə yerènə ambo ɳwùè ntsùmè ni à lè zu'nə.

¹⁹ Màriyà à lè shwatè mìnchwùè mə mìtsùmè ntyi'è mbə ni àkwàŋjè yè no'nə a ntìnjmè ze.

²⁰ Pìmbyabè mìmbyê pèrə pə lè kwirè ndèrè, mmə ndzòbè mìnchyə ngu'tè a Nwùè aŋjunə mìnchwùè ni pobə zu'nə nkì ndzəənè a pwùumè ambo pobə tyi'è tsa'nə pì lè shwəŋjènə a ghobə.

²¹ Njyê nìfàamê lè làŋjè, pì zèərè a moonè wè nchwùè nìlinè itse ni Yésû. Lè lè pə nìlinè tsa ni angèrè wa à lè ɳâñə pì pònjè sùŋjè e la.

²² Nkwùè i lè kù'ù lo Jòsebè pobə Màriyà ghìrè a mbòomə nsùu mbìŋjìmè izobə ndaanè a ni zùŋjè a mbòomə Müsî. Lenəla pobə lè lòo a Yésû nko'ò ndèrè a Yèrusalèmè a ni ghè nnèrè ambo Ndò'nèmbyê,

²³ a ni zùŋjè tsa'nə pì lè ɳwà'nènə amwuə mbòomə Ndò'nèmbyê lo, "Pì ghă nùŋjè a ntsàambyè moonè mèngyě ni à pənə mômbyàŋnè tsa'a moonè Ndò'nèmbyê."

²⁴ Pobə lè kì ndèrè a ni ghè mmà'à a Nwùè ni ḥlwu'è ipaa kè ni ipoonè pì ḥlwu'è mìkarə pipaa, a ni zùŋjè ànwùè ni mbòomə Nwùè à lè nèrènə.

²⁵ Dònè itse à lè pə a Yèrusalèmè nkwùè ghu pì mə nfuŋjè e ni Simyònè. À lè pə ɳònè ni mìnchwùè ìme lè təəmènə, a kì mbə ni àkwàrè Nwùè. Àzhwùè Nwùè a lè pə aŋjunə ze mmə mbyabè nkwùè ni Nwùè à ghă zèə nchyə ìmyé pànè pì Israel la.

²⁶ La, Àzhwùè Nwùè a lè nèrè mə lo à ghă zəənè a wùè ni Ndò'nèmbyê à lè tso'nə la â pònjè kwíghè

²⁷ Àzhwùè Nwùè a lè ghìrè lo â tô a Ndâ Mishwà'à Nwùè njyê ni mǎ pì Yésû pobə tă ighobə lè lòonə e ntô lo nèrè e a ni lwenè tsa'nə mbòomə à lè nèrènə.

²⁸ Simyònè à lè kwíirè a moonè wè nkwa'à, ɳjâ a miyàa ambo Nwùè, nshwəŋjè lo,

²⁹ "Tìtsòŋjè wè, Ndò'nèmbyê, wè nùŋjè mə mìnkà'nə ìmô, myà'tè a ngàŋjè àfà'à o â lèrè ni àporèporè tsa'nə wè lè shwəŋjènə.

³⁰ Mbè'nə ndzəənè mə nìchwarè o wa ni ìmyé ìmâ,

31 Wùè wa nì wè lè chwu'tènè a mbyè ñwùè ntsùmè la.

32 À ghă pə nkà'à nì t̄ ghă kyà'à ilànjə ipô ambo pànè nì ka pobə pə ghobə p̄Jew, k̄ tō nì n̄gha'â ambo p̄ènè ipô, pànè p̄ Israel."

33 Tă p̄ moonè wè nì mă e lè yerè ànwùè nì p̄ lè shwəñènè mbè'â e la.

34 Simyònè a tyi'â nchyâ mborè ajuñe pobə nshwəñè ambo Mâriyâ, mă e lo, "Zéenè! Moonè wè à ghă ñajè pànè p̄ino'nè, k̄ shwu'kè pànè p̄ino'nè amwuë àla'â Israel. À ghă p̄ èlènè nì pànè ghă shwəñè mbè'â e,

35 à ghă ghîrè mìnwùè nì pànè p̄ ghă mə kwànjè amwuë mìntiñmè t̄mobə furè a sànjè, mìnwuë ntsòo â sòbè ntijmè o."

36 Ngànjè ntwuumè Nwùè ghu mèngyě itse à lè p̄ ghu n̄linè itse p̄ Anà, mbə moonè Fanùélè nì à lè furènè amwuë ngwàrè Ashà. À lè k̄ p̄ amwuë zèrè zè nkwùè la ntyi'â ndwùnè mèngyě, ndè zo'ò nchyê ngu'u sàmbaa ndwuumè e a kwighè.

37 A k̄ p̄ nkwùè ghu mbə ngu'u mìghumè nifàamâ ntsòbè n̄kwàa. Ka à lè mə myà'tè e Ndâ Mìshwâ'â Nwùè; à lè mə nsøekè a Nwùè, mmə nchyê t̄ zighè amwuë àchà'tè Nwùè nì itwu'â pobə njyê.

38 À lè k̄ ntô tyi'â nkwùè ghu, ñjâ a miyâa ambo Nwùè, nshwəñè mbè'â moonè wa ambo pànè p̄itsùmè nì p̄ lè mənə mbyabè lo Nwùè â fuukè pànè p̄ Yèrusalèmè amwuë ngə'â.

Jòsebè pobə Mâriyâ lòo a Yésû nkŵirè nkwê a Nazarètè

39 Nkwùè nì Jòsebè pobə Mâriyâ lè myàanènè itwùè itsùmè nì mbòomè Ndò'nèmbyê à lè tâ'nè la, pobə lè kŵirè nkwê a Galilyê, ndèrè a n̄kwurè pobə a Nazarètè.

40 Moonè wa à lè tyi'â nkwùè mbə nì itiñnè nk̄i ndwenè nì àzhì'tè, àpònè ntijmè Nwùè a k̄ mbə ajuñe ze.

Yésû a lèrè amwuë Ndâ Mìshwâ'â Nwùè

41 Tă p̄ Yésû pobə mă e lè p̄ nko'ò ndèrè a Yèrusalèmè ngu'u itsùmè ajuñe Nîgha'â Àlànjè Mmyâ'tè.

42 Nkwùè nì à lè pənə ngu'u ntsòbè ipaa, pobə p̄i pobə lè lèrè tsa'nè pobə lè mənə ngîrè.

43 Nkwùè nì pobə lè myàanènè a n̄gha'â wè ntyi'â mmə nkwê, Yésû à lè ghoñè e a ndzùmè a Yèrusalèmè, la ka tă ighobə pobə mă e zhyê a ghobə.

44 Pobə lè mə nkwànjè lo à wè a titirè pànè nì pobə p̄i pobə lè mənə ngyiñè. Lenəla, pobə lè yiñè a n̄yiñè ajuñe ta'â njyê ntyi'â mbi'nè a nì tâ'â e amwuë iyi'â p̄iswùe ip̄e pobə ngwàrè izobə.

45 Pobə lè tâ'â e la ka zéenè a ghobə a ye, nkŵirè ndèrè a Yèrusalèmè a nì ghè ntâ'â e ghu.

46 Njyê itarə lè làñè pobə zəənə e amwuə Ndâ Mishwà' à Nwùè a titirè pìnèrè mbòomə, a nzuunə mmə nzhwi'tè ànwùè ni pobə mənə nshwəñè nkì mmə mbyiitè a ghobə ni ᵫpyiitè ᵫshwəñè.

47 Pànè pìtsùmè ni pobə lè zu'nə ᵫkŵùè ᵫshwəñè ᵫpe lè yerə ntii àzhì'tè ni à lè pənə ni zèrə.

48 A lè kè'nè tă ighobə pobə mă e nkwùè ni pobə lè zəənənə e. Mă e a tyi'è mbyiitè ambo ze lo, "Moonè mè, à tyi'è ngirè àkə wè tsàññè a wəə tyi'è lə? Pəə tă iwighe tă' à mə o ka mìzùñø."

49 Yēsū a pyiitè ambo pobə lo, "Nì mə ntà' à mè lo àkə? Ka nì zhyê a wighə lo ntô mbyè mbə a ni pə a ndâ Tă iweə?"

50 La ka pobə lè tsùñè nzhyê a ghobə ànwùè ni à lè mənə nshwəñè ambo pobə.

51 Lenəla, Yēsū à lè lòo a ᵫshyê ndzùñè a ghobə pobə pi pobə shwu' è ndérè a Nazarètè, a tyi'è mmə ndzu'nè a ghobə. Mă e à lè nùñè mìnwùè mèrə mə mìtsùmè a ntijmè ze.

52 Yēsū à lè tyi'è nkŵuè ni àzhì'tè pobə mbìñmè e ntsùmè, Nwùè pobə pànè tyi'è nkòñè e.

Lukè 3

Jònə ngàñè àñâ àkwiirè nchyə a pi'nè a ni chwiitè ntwuumè Nwùè

1 Añunə nòmbàa ngu'u ntsòbè itaanə tsa'nə Kaasà Tiberyùsè à lè pənə ifò ngwùunə amwuə àla' à Romè; Pontyòsè Palètè à lè pə govìnò pàa àla' ni pi lè mənə nfuñè ni Judyà, Heròdè a kì mbə govìnò amwuə pàa àla' ni pi lè mənə nfuñè ni Galìlyê, ndyimè e Filibè a pə ñònè ngwùunə a Ituryà pobə Tràkònitisè; Lisanyàsè à lè pə govìnò àla' Abilènè,

2 amwuə nkŵuè za ni Anàsè pobə Kayafàsè lè pənə itwuè pifò mà' à Nwùè. Amwuə nkŵuè ghu, ntwuumè Nwùè i lè tō ambo Jònə ni à lè pənə a aly'è waakə mbə moonè Tsàkàriyà.

3 Jònə à lè lèrè amwuə ilà' à itsùmè a nìpwùnə nchyə Jodànè mmə nchwìitè lo, "Nì pəñè añunə tipòñè, nkwiirè nchyə, Nwùè à lèñè a tipòñè iwighe."

4 Tyi'è tsa'nə ngàñè ntwuumè Nwùè Isayà à lè ñwà'nènə lo, "Dònè itse à wè nkyiinè amwuə àla' à waakə nshwəñè lo, 'Tsùñè àlàñè ambo Ndò'nèmbyè, ngirè àlàñè à təəmè ambo ze.

5 Pi ghā lwenè mìndòorè mìtsùmè, shwu'kè mìmbarè ghobə pìkòñè pìtsùmè, shiitè ilàñè pìñotènə itsùmè, lwentè ilàñè pìkòtènə itsùmè.

6 Lenəla, ñwùè ntsùmè à ghā zəənè a nìchwarè wa ni Nwùè à wa ndòo ntô la."

⁷ Jònə a tyi'è nshwən̄è ambo ḥpùn̄è pèən̄è ni la'a mmə ntô lo â ηâ ghobə ni àkwiirè nchyə lo, “Àpùn̄è ḥpoon̄è pi ḥnyoorè! A wighə à kwàtè ḥwè lo ni k̄irè àtsê nt̄iŋmè Nwùè ni ă tō?

⁸ Ni zumè m̄intàamə amwuə n̄ichyēmbyē iwighe a ni n̄erè lo ni p̄eñè aŋunə t̄pòñè iwighe. Kò ni shwən̄è amwuə m̄intiŋmè ḥm̄ighə lo, ‘Pəə p̄e ni Abràhamè tsa'a tā ḥwəə.’ Ntiitè a wighə lo mbə'ə Nwùè a p̄e'kə m̄ighòorə mə aŋunə ḥpoon̄è ambo Abràhamè.

⁹ Ndzaamə i zə ntyi'è aŋunə miŋanə a ni tserè àt̄ighə àtsùmè ni ka à p̄e zumè e m̄intàamə m̄iši'n̄è mà'ā amwuə ḥm̄ū.”

¹⁰ Àpùn̄è pèən̄è ghu a lè tyi'è mbyiitè e lo, “Mbə'ə p̄eə tyi'è nḡirè lə iła?”

¹¹ Jònə a kwùè lo, “Dònə ni à p̄enə ni itsə'ə ipaa â ηâ a ta'ā ambo ηònə ni ka à p̄e e ni yètse, ηònə ni à p̄enə ni m̄izighə â ki nḡirè tyi'è a lenə.”

¹² P̄inkwiirè p̄itaghə p̄itse la'a nk̄i ntô a ni kwiiirè nchyə, mbyiitè e lo, “In̄erè ḥnwùè, P̄eə ghîrè àzəə iła?”

¹³ Jònə a shwən̄è ambo pobə lo, “Kò ni chi nk̄iirè p̄itaghə ndàŋə ndwùnə ni pi pyənə ntiitè lo ni kwiiirè.”

¹⁴ P̄isoyi p̄itse ki mbyiitè e lo, “P̄eə ghîrè àzəə iła?” A kwùè ambo pobə lo, “Kò ni kwiiirè àzwuumè ηwùè ni ḥt̄iŋnə. Kò ni shwən̄è ànwùè yè fuə aŋunə ηwùè a ni kwiiirè ḥpwuumè ḥpe. Ni zwurè nkabə ni pi pa ntwuə a wighə ni z̄erə.”

¹⁵ Pànè p̄ighu lè mə mbyabə, a tyi'è mmə nk̄e'n̄è a ghobə lo k̄enə Jònə à p̄enə lə Ghù Ndzo'n̄e wa.

¹⁶ Jònə a kwùè ambo pobə p̄itsùmè lo, “Ngwè ηŋâ a wighə ni àkwiirè nchyə ni nchyə, la ghütse ni à tsàarènə mə ă tō, mbə wùè ni ka nk̄u'n̄è mə a ni kyàatə m̄inkirə m̄i atabə ḥme. Ă ηâ a wighə ni àkwiirè nchyə ni Azhwùè Nwùè ghobə ḥm̄ū.”

¹⁷ Àsèn̄è Nwùè a zè ambo ze a ni f̄e ḥk̄ighi ḥtsùmè tòonə amwuə ḥm̄ū t̄pyaatə, tyi'è lò'n̄è mbyə ḥshì'n̄è a ntaŋə m̄izighə ze.”

¹⁸ Jònə à lè shwən̄è m̄inwùè m̄ino'n̄e m̄inyaanə a ni n̄erè p̄eən̄è, farə a ni ki nchwiitè ntwuumè ghù ḥshì'n̄è wa ambo pobə.

¹⁹ A lè ki p̄e lə la ni Jònə à sa'ā mə a Heròdè ntiinə à lè kwiiirènə Hèrodyàsə ngwùè momaa e ndzo'ò e nk̄i'ñè aŋunə m̄inwùè m̄i t̄pòñè m̄ino'n̄e ni à lè ghîrènə.

²⁰ A ni chi nk̄i'ñè aŋunə m̄inwùè m̄e, Heròdè à lè kô Jònə n̄f̄iŋnə a ḥtsaŋə.

Àkwiirè nchyə Yēsū
(Mat 3.13-17; Mrk 1.9-11)

²¹ Nkwùè nì Jònə à lè myàanènə a nì njâ àkwiirè nchyə ambo njwùè ntsùmè, à lè kí njâ àkwiirè nchyə ambo Yēsū. Tsa'nə Yēsū à lè tyi'nə mmə nchà'tè a Nwùè, nìpwuurè lè nya'kè,

²² Àzhwùè Nwùè a furè a nìpwuurè tsa'a àlwu'è nshwu'è ntəəmè a àtwuè ze, ngyè i furè a nìpwuurè nshwəŋè lo, "Ghò la moonè mè nì nkòŋjènə, ngwè nì nìgha'à mbè'ə o."

Pitā pitā pì Yēsū

²³ Nkwùè nì Yēsū à lè pənə tsa'a ngu'u mìghumè mintarə, à lè pì'nè àfà'à e. Pànə lè mə nkwàŋjè lo tă pì Yēsū la Jòsebè moonè Hèli.

²⁴ Hèli a pə moonè Matàtè, Matàtè a pə moonè Levì, Levì a pə moonè Melkì, Melkì a pə moonè Janàyè, Janàyè a pə moonè Jòsebè.

²⁵ Jòsebè à lè pə moonè Màtatyàsè, Màtatyàsè a pə moonè Emòsè, Emòsè a pə moonè Nahùmè, Nahùmè a pə moonè Eslì, Eslì a pə moonè Nagai.

²⁶ Nagai à lè pə moonè Matè, Matè a pə moonè Màtatyàsè, Màtatyàsè a pə moonè Semènè, Semènè a pə moonè Josèkè, Josèkè a pə moonè Jodà.

²⁷ Jodà à lè pə moonè Jòanànè, Jòanànè a pə moonè Resà, Resà a pə moonè Zèrubabèlè, Zèrubabèlè a pə moonè Sheatyèlè, Sheatyèlè a pə moonè Nerì,

²⁸ Nerì a pə moonè Melkì, Melkì a pə moonè Adì, Adì a pə moonè Kosàmè, Kosàmè a pə moonè Elmadàmè, Elmadàmè a pə moonè Erè.

²⁹ Erè à lè pə moonè Joshua, Joshua a pə moonè Eleazà, Eleazà a pə moonè Jorimè, Jorimè a pə moonè Matàtè, Matàtè a pə moonè Levì.

³⁰ Levì à lè pə moonè Simyònè, Simyònè a pə moonè Judà, Judà a pə moonè Jòsebè, Jòsebè a pə moonè Jonàmè, Jonàmè a pə moonè Èlyakimè,

³¹ Èlyakimè a pə moonè Meleyà, Meleyà a pə moonè Menà, Menà a pə moonè Màtatà, Màtatà a pə moonè Natànè, Natànè a pə moonè Dàfirè,

³² Dàfirè a pə moonè Jesè, Jesè a pə moonè Obèdè, Obèdè a pə moonè Boàzè, Boàzè a pə moonè Salmònè, Salmònè a pə moonè Nashònè,

³³ Nashònè a pə moonè Àminadàbè, Àminadàbè a pə moonè Admìnè, Admìnè a pə Moonè Anì, Anì a pə moonè Hezrònè, Hezrònè a pə moonè Perèzè, Perèzè a pə moonè Judà,

³⁴ Judà a pə moonè Yàkobè, Yàkobè a pə moonè Isàkè, Isàkè a pə moonè Abràhamè, Abràhamè a pə moonè Terà, Terà a pə moonè Nahòo,

³⁵ Nahòo a pə moonè Serùgè, Serùgè a pə moonè Reù, Reù a pə moonè Pelègè, Pelègè a pə moonè Ebè, Ebè a pə moonè Shelà,

³⁶ Shelà a pə moonè Kainànè, Kainànè a pə moonè Afazàdè, Afazàdè a pə moonè Shemè, Shemè a pə moonè Noà, Noà a pə moonè Lamèkè,

³⁷ Lamèkè a pə moonè Mètuselà, Mètuselà a pə moonè Enòkè, Enòkè a pə moonè Jarèdè, Jarèdè a pə moonè Måhalalèlè, Måhalalèlè a pə moonè Kenànè,

³⁸ Kenànè a pə moonè Enòshè, Enòshè a pə moonè Setè, Setè a pə moonè Adàmè, Adàmè a pə moonè Nwùè.

Lukè 4

Satàanè a kwà'nè Yésû

(Mat 1.1-11; Mrk 1.12-13)

¹ Yésû à lè mə nfurè a nchyè Jodànè ni Àz hwùè Nwùè a Iwenè mə ntijmè e ngirè a lèrè alyi'è waakè.

² À lè pə ghu njyê mìghumè nìkwàa, Satàanè a kwà'nè e. Ajuñe ndwùnè mìnnyê mə ka à lè zìghè e àzwuumè àtse, lenèla njyè i mə ndzañè e.

³ Satàanè a shwènjè ambo ze lo, "Wè tə mbə Moonè Nwùè nküñe nkuñe, wè shwènjè ambo nìghòorè tsè lo tsèrè pènjè ntyi'è àpaanè."

⁴ Yésû a kwùè ambo ze lo, "Pi ñwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè lo, 'Ka ñwùè a chyê e ghù ntijnè la mbè'è àpaanè ndà'è.' À chyê pə mbè'è àshwèñènè àtsùmè ni a furènè a ntswùè Nwùè."

⁵ Satàanè a chi ndòo e nko'ò ndèrè alyi'è ñajñènè nnèrè e ni iyi'è nifò àtwuè iñhyê àtsùmè ajuñe mètùmè nkwùè,

⁶ nshwèñè ambo ze lo, "Mbi ñâ o ni iñjnè lo wè tyi'è mbu'tè iyi'è nifò pèrə pə tyi'è iñsùmè ni iñwuumè ipe iñsùmè, ntiinə pi ñâ mə iyi'è pèrə pə iñsùmè ambo mìnje, mìbə ni iñjnè a ni ñâ ambo ñònè ni ñkòñènè.

⁷ Tìtsòñè, wè tə ñu'nè a iñhyê nsəekè mè yi mbi ñâ iñwuumè pèrə pə iñsùmè ambo ghò lo wè pu'tè a pèrə."

⁸ Yésû a kwùè ambo ze lo, "Pi ñwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè lo, 'Wè chyê a ni səekè pə a Ndò'nèmbyè Nwùè o, nkì nchyè a ni fà'à tyi'è ambo ze ndà'è.'

⁹ Satàanè a chi ndòo a Yésû nko'ò ndèrè a Yèrusalèmè ntè e a ngotə àtwuè Ndâ mìshwà'è Nwùè yì ngwùunə, nshwèñè ambo ze lo, "Wè tə mbə Moonè Nwùè, wè furè a nìghè ntso'nè nkànè a iñhyê.

¹⁰ Ntiinə pi ñwà'nènə amwuə àñwà'nè Nwùè lo, 'Nwùè à ghă tsàa pəngèrè ipe lo pèrə lerəkè o nkì mbyabè o.'

¹¹ A za nkì nchi nshwèñè lo, 'pobə ghă tyi'è kô o twu'tè amwuə mbô iñmobə mbè'è wè tsòo àkwùè o ajuñe nìghòorè.'

12 Yēsū a kwùè ambo ze lo, “Pì kì nshwənè amwuə àjwà’nè Nwùè lo, ‘Kò wè kwà’nè o a Ndò’nèmbyê Nwùè o.’”

13 Nkwùè ni Satàanè à lè myàanènè a ni kwà’nè Yēsū amwuə iłànjə ıtsùmè, à lè myà’tè e lo â lèrè tè mbyàa nkwùè ni ă chi pè ni ısaanè yì nyàanø.

Yēsū a pì’nè àfà’à e a Galìlyê

(Mat 4.12-17; Mrk 1.14-15)

14 Yēsū à lè kwirè nkwê a Galìlyê ndwenè ni ıtljnè Àzhuwùè Nwùè. Ntwuumè mbè’ø e i lè sìmè amwuə Galìlyê ntsùmè.

15 Yēsū à lè lèrè ni mbyè ntyi’è mmø nnérè ànwùè Nwùè amwuə mìndâ mi àshwatè pìJew, pànè pìtsùmè tyi’è mmø ngyetè e.

Pì twuunè Yēsū a Nazarètè

(Mat 13.53-58; Mrk 6.1-6)

16 Yēsū à lè lèrè a Nazarètè alyi’ø ni à lè kwuunè ghu, ngè nkluunè amwuə ndâ àshwatè pìJew ntyi’è àla’à pìJew a ni zùnjø tsa’nø à lè pyønø mmø ngirè, ndò a ıshyø ntøemè a ni fuñè àjwà’nè Nwùè.

17 Pì lè njâ e ni àjwà’nè ngànjø ntwuumè Nwùè Isayà a nya’kè ndzøenè alyi’ø ni pì njwà’nènø amwuə lo,

18 “Àzhuwùè Ndò’nèmbyê a zø ajuñø mìñø ntiinø à tso’ò mø mè lo ńtø nchwiitè ntwuumè ghù ıshì’nè ambo ngànjø àfumè. À twuumè mè lo ńchwiitè ambo ıpù’ù ntsòo lo pì fuukè a ghobø, nshwənè ambo pìfè lo pobø ghä zøenè ılyi’ø, mmyà’tè pànè pa ni pobø pa ndzøenè ngø’è la,

19 nkì nchwiitè lo nkwùè i kù’ù ni Ndò’nèmbyê à ghä chwarè pøønè ıpe.”

20 Tsa’nø Yēsū à lè myàanènø a ni fuñè àjwà’nè za, à lè kwupè a zèrø njâ ambo ngànjø àfà’à ndâ àshwatè wa ntyi’è nnwuunè a ıshyø. Iwùè ntsùmè amwuə ndâ gha à lè tyi’è ntø ımyø ıme ajuñø ze.

21 A pì’nè ntyi’è nshwənè ambo pobø lo, “Ànwùè ni pì njwà’nènø amwuə alyi’ø àjwà’nè zø la a furè ndaanè sìnè wè, tsa’nø ni zu’nø ńfuñè a zèrø.”

22 Pànè pìtsùmè lè tyi’è mmø nshwənè mìñwùè mìshì’nè mbè’ø e, nkì ngyerè àshwøenø ıshì’nè ni a furènø a ntswùè ze, ntyi’è mbyiitè lo “Ka njònø wè a pø e lè tyi’è moonè Jòsebè?”

23 Yēsū a shwənè ambo pobø lo, “Nzhyø lo nř kwirè shwənè ıshwøenø pì mà’nø pø ambo mìñø lo, ‘Mbarè pànè, tsu’ù mbìñmè o.’ Nř kì chi shwənè ambo mìñø lo, ‘Għirè mìñwùè ma ni pøø pø ndzu’ù lo wè lè għirè a Kàpenòmè la a nìkwurè ghø ghø.”

24 Yēsū a lànjø ni mbyè, nshwənè ambo pobø lo, “Ngwè nshwənè a nküñø nkuñø ambo pìghø lo, ‘Mbè’ø ka pì pyiimè e a ngànjø ntwuumè Nwùè a àla’à pobø.”

25 Nkùmè nshwənè tyi'è nkùnè nkuñe ambo pighé lo, "Pìkwùe pìno'nè lè pè a Israel nkwùè Elijah, nkwùè ni nìpwuurè lè nàanènè ajuñe ngu'u itarè ni àtùmè ka mbènè ì lô e, ndzàñè ì kwuunè a àla'à gha.

26 La Nwùè à lè tsàa Elijah tyi'è ambo ta'à nkwùe mèngyé a nìkwurè ni Zarefàtè ni ni lè pènè amwuè àla'à Sidònè.

27 A lè pè amwuè nkwùè ngàñè ntwuumè Nwùè Elisha, pànè pìno'nè amwuè àla'à Israel lè pè ni àkikwinè, la ka Elisha a lè parè a ghùtse ndàñè e ndà'à Namànè ñwùè Siryà."

28 Nkwùè ni Pànè ni pi lè pènè amwuè ndâ àshwatè gha lè zu'nè ànwùè ni Yésû à lè shwənènè, mìntiñmè imobè lè zañè.

29 Pobè tyi'è ndòo a ishyé nsùñè a Yésû nfurè ni wèrè amwuè mbòmpè àlè à gha, ndòo e nko'ò ndèrè àtwuè kònè gha ni pi lè poomènè mbòmpè àla'à yìghu ajuñe lo pigrè e alyi'è ghu.

30 La Yésû a tomnè a titirè pobè ndèrè e.

Yésû a tsirè a ñònè itse ni à lè pènè ni àzhwùè tipòñè
(Mrk 1.21-28)

31 Yésû à lè shwu'è ndèrè a Kàpenòmè wùè ni à lè pènè mbòmpè àla'à ghùtse amwuè àla'à Galilyé. A pè njyé àla'à pìJew a mè nnèrè ànwùè Nwùè ambo pèñènè.

32 Pànè lè yerè ndwuumè ni à lè mènè nnèrè, ntìinè àshwənènè e a lè pè ni titiñnè.

33 Dònè itse à lè pè a ndâ àshwatè gha mbè ni àzhyé. Nkwùè ni à lè zèenènè Yésû, à lè kyinè ni ngyé ntìinè nshwənè lo,

34 "Yee! Wè tâ'à ghîrè àkè ambo pèø, Yésû ñwùè Nazarètè? Wè tô lè a ni zhuutè a wèø? Nzhyé ñònè ni wè pènè wèrè, ghô ñònè wa ni wè laanènè la, nfurè ambo Nwùè."

35 La Yésû à lè sa'à e nshwənè ambo ze lo, "Zhwemnè, nfurè amwuè ze!" Lenèla, àzhyé za a mà'à a ñònè wa a ishyé a titirè pobè nfurè amwuè ze la ka chyâ e àlè ajuñe ze.

36 A lè kè'nè pànè pìtsùmè ni pi lè pènè a ndâ gha, pobè tyi'è nshwənè pobè ni pobè lo, "Lé zérè mbuurè àshwənè? Dònè wè à wè ni mìtiñnè ghobè titiñnè a ni sa'à izhwùè tipòñè pérè futè amwuè pèñènè!"

37 Àzòrè mbè'ø Yésû a lè siimè amwuè iliy'ø itsùmè amwuè pàa àla'à ghu.

Yésû a parè pànè pìno'nè
(Mat 9.1-8; Mrk 2.16-20)

38 Nkwùè ni Yésû à lè myà'tènè ndâ àshwatè pìJew za à lè kwuunè a ndâ Shimùnè. Ngùmè Shimùnè a pè ni fibà ghù ntìinè, pi fuñè e lo â tô ngyèmpè e.

39 Yēsū à lè tō ntəəmè a nìpwùnə ịkwùunə mèngyě wa, nsa'à a fibà wa lo â myà'tè a mèngyě wa. Nkwùè ni à lè shwəŋjènə mmyàanè, fibà wa à lè zùŋjè mmyà'tè e, a lòo a ịshyē ntyi'è ntsùŋjè mìzighè lo ɳâ ni pobè.

40 A pè a ndzèŋjè nwwùumè pànè pìtsùmè ni pobè lè pənə ni pìghoonə ni pənə ni mbuurè ịghoonə yìno'nə lè lòo a ghobè ntô ambo Yēsū. A nùŋjè mbô ịme àtwuè pobè tyi'è mo'o mo'o mbarè a ghobè

41 ịshyē lè kí nfurè a nìpùmè pànè pìno'nə ntyi'è mmə nkyiinè lo, "Ghō Moonè Nwwùè!" La Yēsū sa'à a ghobè ka ɳâ e a ghobè ni ịsàanè lo pobè shwəŋjè ntiinè ịshyē lè zhyē lo Yēsū la Ghù Ndzo'nə wa.

Yēsū a nèrè mìnwùè a ndâ ịshwatè pìJew (Mrk 1.35-39)

42 Njyē ì lè laanè, Yēsū a furè amwuə àla'à za ndèrè alyi'è ni ka pànè lè pè e ghu. Pànè tyi'è ntô mmə ntà'à e, la nkwùè ni pobè lè zəənènə e, ka pobè lè chi mmə mbyiimè a ghobè lo â myà'tè a ghobè.

43 La Yēsū a shwəŋjè ambo pobè lo, "Nchyē la a ni chwìitè ntwuumè ghù ịshì'nè mbè'ə ànwùè Nifò Nwwùè amwuə mìtse mìmbòmpə mi ịla'à ntiinè lè ịsùmè ànwùè ni pi lè tsàanə mè ajuṇə la."

44 Ni ndwuumè wè, à lè tyi'è ndèrè mmə nshwəŋjè ànwùè Nwwùè amwuə mìndâ mi ịshwatè mi pìJew ni mi lè pənə a Judyà la.

Lukè 5

Yēsū a funjè ịzùŋjè ndzùmè ịpe pì ntsàambyè (Mat 4.18-22; Mrk 1.16-20)

1 A lè pè njyē ịtse Yēsū a təəmè a nìpwùnə atəŋjə nchyē Gennesaret, pànè tyi'è mmə ntô nnyoomè ajuṇə ze a ni zhwi'tè ịshwəŋjè Nwwùè.

2 À lè zəənè ịkànwu'ə ịpaa ni pənə a nìpwùnə atəŋjə ghu ni pìnkootè ịswuè lè myà'tènə nfurè ndèrè a ni sùu ịlā'à ịpobè.

3 Yēsū a kwuunè amwuə ta'à àkànwu'ə wa yìtse, ni a lè pənə yè Shimùnè nshwəŋjè ambo ze lo â tinè zèrə nfurè a nìpwùnə atəŋjə gha mmìntè nkwuunè amwuə atəŋjə. Yēsū à lè tyi'è nnwuunè amwuə àkànwu'ə ntyi'è mmə nèrè mìnwùè ambo pànè pa alyi'è ghu.

4 Nkwùè ni Yēsū à lè myàanènə a ni nèrè mìnwùè mè, à lè shwəŋjè ambo Shimùnè lo, "Mìntè ndèrè amwuə alyi'è yè mìnènə ntsàa àlā'à o mbè'ə kô ịswuè."

5 Shimùnè a kwùè ambo ze lo, "Masàa, pəe tə mə ntsòo mbìŋmè ịzə ni ịtwu'è ka kô wəə àzwuumè àtse! La a tyi'è e zhyē ni à shwəŋjènə ghò, mbi mà'à àlā'à mè."

6 Pobè mà'à àlā'à za amwuə nchyē nkwùè ghu, nkô ịswuè yìno'nə tə àlā'à za a tyi'è ntà'à liitè.

7 Pobə tyi'è nfuŋə ngàŋjə àkwùè nìyìinè ɿzobə ni pobə lè pənə amwuə pyè ɿkànwu'ə lo pobə tō nkwiirè ghobə. Pobə tō ngyèmpè nshwatè ɿswuə ndwénè ɿkànwu'ə pa tə pərə tyi'è mmə ntà'à wènè pə amwuə nchyə.

8 Nkwùè ni Shimùnè Pità à lè zəənənə ànwùè ghu, à lè kunə aŋunə mìkwì'tə ɿme a mbyè Yésû nshwəŋjə lo, "Lòo a nìpwùnə mìŋjə mbă Ndò'nèmbyê ntiiñe ɿchyē mbə mè la ngàŋjə ngirè ɿnwùè tìpòŋjè!"

9 À lè shwəŋjə a lenə la ntiiñe ànwùè a lè tumənə ntswùè e ghobə ngàŋjə àkwùè nìyìinè ɿze, ntii ndùnə ɿswuə ni pobə lè kònə.

10 Ànwùè zèrə zè a lè kí ntumə ntswùè Jònə pobə Jemè ɿpoonə pi Zebedì ni pi lè pənə ngàŋjə àkwùè nìyìinè Shimùnè. Yésû shwəŋjə ambo Shimùnè lo, "Kò wè mbô, a ni furè tìtsòŋjè wè wè tyi'è kô la pəənə."

11 Pobə lè sùŋjə ɿkànwu'ə pobə pa nfurè a sīghə, mmyà'tə àzwuumə àtsùmə, ndzùŋjə a Yésû.

Yésû a parè a ngàŋjə àkìkwinə

(Mat 8.1-4; Mrk 1.40-45)

12 A lè pə ngyê ɿtse ni Yésû à lè lèrènə amwuə mbòmpə àla'à ngwùunə za ɿtse, ɿjnə ɿtse a tō mbə wùè ni àkìkwinə a lè zìghènə mbìŋmè e ntsùmə. Nkwùè ni à lè zəənənə Yésû, à lè kunə a mbyè ze àkùbəkubə mbu'ù mbô ambo ze nshwəŋjə lo, "Ndò'nèmbyê, wè tə nkònə yi wè parè a mè mbè'ə mbìŋmè mè laanè."

13 Yésû a tsàa àpô e mbètè e ghu, nshwəŋjə ambo ze lo, "Nkònə, mbìŋmè o ɿ laanè!" Àkìkwinə za a lè zùŋjə mmyà'tə e, mbìŋmè e ɿ laanè.

14 Yésû à lè kwàtè e lo, "Kò wè shwəŋjə o ambo ɿjnə ɿtse, la lèrè ngè nnèrè ɿpìŋmè o ambo ngàŋjə mā'à Nwùè. Ðjâ àzwuumə nìshwà'à za a ni zùŋjə a mbòomə ni Müsî à lè nùŋjənə a ni nèrè ambo pànə lo mbìŋmè o ɿ laanè."

15 Yésû à lè patə nshwəŋjə pə a lenə la, ànwùè zə mbè'ə e a lè sìimə tə nsìimə. Àpùŋjè pəənə a tyi'è ntô a ni zhwi'tə ànwùè ni à lè mənə nnèrè la; farè lo â parè a ghobə.

16 La Yésû à lè no'ò mmyà'tə pəənə ndèrè alyi'ə ni ă pə ghu ze ni ze a ni chà'tə a Nwùè.

Yésû a parè a ɿjnə ni pàa mbìŋmè e à lè kwìghènə

(Mat 9.1-8; Mrk 2.1-12)

17 A pə ngyê ɿtse amwuə mìŋjyê mìghu, Yésû a mə nnèrè ànwùè Nwùè, pi Farisî pobə pìnrèrè mbòomə ni lè furènə amwuə mìkwurè mìtsùmə amwuə Galìlyê ni Judyà pobə Yèrusalèmə lè pə ghu. Yésû à lè pə ni ɿtìŋnè Ndò'nèmbyê a ni parè a nìghòonè.

18 Nki wùutè pànə pìtse tō ndəŋjə ɿwùè aŋunə ɿkwùunə ni pàa mbìŋmè e ɿtse à lè kwìghènə. Pobə lè mə ntà'à àlànə ni mbè'ə pobə kwuunə a ndâ gha nnùŋjə a ɿjnə wè a mbyè Yésû.

¹⁹ La pobè lè zəənè lo mìnchwùè à no’ò ka àlànè nì mbè’è pobè làñè ghu, ntyi’è nko’ò àtwuè ndâ nshwùè nifèñè nshwu’kè a ñònè wa ajuñe ikwùunè e nnùñè a tñirè pèənè a mbyè Yësû.

²⁰ Yësû a zəənè ntii àpyiimè ntijmè nì pàñè lè pənè nì zèrè, nshwəñè lo, “tswùè mè, pi lèənè ñnwùè tñpòñè ipô.”

²¹ Pìnérè mbòomè pobè pìFarisî pa pi’ñè ntyi’è mbyiitè amwuø mìntijmè ñmobè lo, “Wèrè wè ñwùè nì à wè nshwəñè ishwəñè ndzòomè Nwùè lè a ñwè? A ñwè itse nì à wa ndèənè ifàntè ñnwùè ndàñè e a Nwùè?”

²² Yësû à lè zhyê mìnchwùè nì pobè lè mənø mbyiitè pobè nì pobè la, mbyiitè ambo pobè lo, “Nì pyiitè ipyiitè pè amwuø pighø la ntii àkè?”

²³ A zàñè pè a nì shwəñè lo, ‘Pi lèənè ifàntè ñnwùè pighø,’ kè a nì shwəñè lo, ‘Lòo a ishyê ngyìinè?’

²⁴ La mbì ghìrè mbè’è nì zhyê lo Moonè ñwùè a wa nì tñjñè àtwuè ishyê ghè a nì lèənè ifàntè ñnwùè pèənè” Tsa’ a lè shwəñè la ntyi’è nshwəñè ambo ñònè nì ta’à pàa mbìñmè e a kwighènè la lo, “Nshwəñè ambo ghò lo, lòo a ishyê mbì’i ikwùunè o wa ndèrè o a ndâ ghò.”

²⁵ Dònè wè à lè zùñè ndòo a ishyê tyi’è a mbyè pobè mbì’i ikwùunè e nì à lè ñnwùunènè ajuñe la ntyi’è mmø ngyìinè ngu’tè a Nwùè ndèrè e a ndâ ze.

²⁶ Ànwùè zè a lè tumè ntswùè ñghobè pìtsùmè, pobè tyi’è mmø ngu’tè a Nwùè. Àkwàrè a kwuunè a ghobè, pobè tyi’è mmø nshwəñè lo, “Pøø zəənè mìnchwùè mi yerènè yerènè sìnè wè.”

Yësû a fuñè Levì

²⁷ Zèrè zø ànwùè a lè làñè la, Yësû a mø nfurè a àpyiinè ndzøənè a ñkwiirè pìtagħè nì nìlinè itse lè pənè Levì a nwuunè alyi’è nì pi pa nkwiirè pìtagħè amwuø. Yësû a shwəñè ambo ze lo, “Tô ntyi’è ndzùñè mè.”

²⁸ A lòo a ishyê mmyà’tè àzwuumè àtsùmè ndzùñè e.

²⁹ Levì à lè lèrè ngè ngìrè a nìgha’à ngwùunè a ndâ ze ambo Yësû. Pìnkwiirè pìtagħè pìno’nø pobè pìtse pèənè lè kí ntô àzobø nnwuunè alyi’è mìzighè pobè pi pobè.

³⁰ PìFarisî pobè pìnérè mbòomè pi’ñè a nì lñwùmpè mbyiitè ñzùñè ndzùmè Yësû lo, “A ghìrè àkè wè zìghè nkì nnô pighø pi pìnkwiirè pìtagħè pobè ngàñø ngìrè ñnwùè tñpòñè?”

³¹ Yësû a kwùè lo, “Dònè nì ka à mø ngòonè e, ka à tà’à e a mbarè pèənè; à tà’à e ngoonè ntà’à a mbarè pèənè.

³² Ka ntô mè la mbè’è pàñè pa nì mìnchwùè ñmobè təəmènè la, ntô mè la mbè’è ngàñø ngìrè ñnwùè tñpòñè, mbè’è pobè pèñè mìntijmè ñmobè ajuñe tñpòñè ñghobè.”

PìFarìsî pyiitè àpyiitè mbè'ə nñnwuuunè tì zìghè amwuə àchà'tè Nwùè
(Mat 9.14-17; Mrk 2.18-22)

³³ PìFarìsî pa shwənjè ambo Yësû lo, “Izùnjè ndzùmè Jònə lè mə nnwuunè tì zìghè amwuə àchà'tè Nwùè, Izùnjè ndzùmè pìFarìsî kí mə ngìrè a lenə, la tpo pə ndzìghè, nnô a ghobə.”

³⁴ Yësû a kwùè ambo pobə lo, “Mbè'ə wè ghìrè pànnè pyè nì pi tònə alyi'ə nñzo'ò zwuə tì zìghè amwuə nkwùè nì ndwuumè ngiinè à pənə a pobə pi pobə?”

³⁵ La nkwùè t zə ntô nì p̄f lòo a ndwuumè ngiinè lèrè nì wèrə, pobə tyi'è nnuunè tì zìghè nkwùè ghu.”

³⁶ À lè lèrè nì mbyè, nshwənjè tshwənjè nàanə nàanə ambo pobə lo, “Mbè'ə ñwùè a lè e àpàa atsə'ə ajuñə atsə'ə yè shwuè ndzùnkè ajuñə atsə'ə yè lwùnè apè. A tə ngìrè a lenə yi ă tsènjè àpàa atsə'ə yè shwuè za. Yi àpàa atsə'ə yè shwuè za a la'a ngylinè e pobə atsə'ə yè lwùnè apè.

³⁷ Ka ñwùè a lòo e mìlù'ù mi shwuè nchyâ amwuə ka'rə mìlù'ù ndwùnè, à tə ngìrè a lenə mìlù'ù mi shwuè ma saanə a ka'rə wa, mìlù'ù ma kwinè wè p̄i a ka'rə.

³⁸ La, Pi chyâ mìlù'ù mi shwuè pə amwuə ka'rə ghù shwuè.

³⁹ Yètse ànwùè a chi mbə lo ñònə nì à wa nnô mìlù'ù mi lwùnè, ka à chi ntà' à e mìlù'ù mi shwuè, ntiinə à wè nshwənjè lo, ‘Mi lwùnè ma pònè ntsàarè a mi shwuè.’”

Lukè 6

Pì pyiitè a Yësû nì àpyiitè mbè'ə njyê àla'à pìJew
(Mat 12.1-8; Mrk 2.23-28)

¹ A lè pə njyê àla' à pìJew itse, Yësû pobə Izùnjè ndzùmè tpe mə ndànjè amwuə tswùumè mìsànjə, Izùnjè ndzùmè tpe pi'nè a nì liitè mìsànjə ngylinè nnwù'è nkcurè.

² PìFarìsî pìtse pyiitè a ghobə lo, “Nì ghìrè ànwùè nì ka mbòomə a pyiimè e lo nì ghìrè ajuñə njyê àla' à pìJew lə mbè'ə àkə?”

³ Yësû a kwùè ambo pobə lo, “Ka nì lè funjè a wighè ànwùè nì ifò Dàfirè à lè ghìrènə nkwùè nì njyè t lè zañènə e pobə ngànjə àkwùè nìylinè tze?

⁴ À lè kwuunè a ndâ Nwùè, ndòo àpaanè Nwùè nkcurè nkì ñâ yètse ambo ngànjə àkwùè nìylinè tze za, la pèənè zhyê lo mbòomə à nèrè lo a kwurè e tyi'è ngànjə mà' à Nwùè nkcurè àpaanè zèrə zè.”

⁵ Yësû a tyi'è nshwənjè ambo pobə lo, “Moonè ñwùè à twu'tè tñjñè a nì ghìrè ànwùè àtsùmè ajuñə njyê àla' à.”

Yësû a parè a ñònə nì àpô e a lè kwighènə ajuñə njyê àla' à pìJew
(Mat 12.9-14; Mrk 3.1-6)

6 A chi mbə ta'à njyê àla'à pìJew itse, Yésû a ghè kuuunè a ndâ àshwatè pìJew mmə nérè ànwùè Nwùè ghu, ηònè itse a pè ghu ni àpô e yè zighènè a lè kwighènè.

7 PìFarisî pobə pìnérè mbòomə mə nnanjè lo â parè a ηònè wè ajuunə njyê àla'à zè mbè'ə pobə gerè ànwùè ni mbè'ə pobə wliimè e ajuunə.

8 La, à lè zhyê ikwànjè ipobə ntyi'è nshwənjè ambo ηònè ni àpô e a lè kwighènè la lo, "Tô ntəemè a ishyê nighê!" A ki ndòo a ishyê ngè ntəemè.

9 Yésû a tyi'è mbyiitè ghobə lo, "Mbòomə à nérè la lo pì ghirè ishi'nè ajuunə njyê àla'à kè tìpònè? Lo pì chwarè a ηwùè kè pì zhvuutè e?"

10 A tyi'è mbènjè nnanjè a ghobə pìtsùmè nkamnè nshwənjè ambo ηònè wa lo, "Shwùumè àpô o." A ghirè tyi'è a lenə, àpô e za a kŵirè ntijenè e.

11 La, Pobə zəənè a lenə la mìntijmè tmobə zaŋè pobə tyi'è nshwənjè a titirè pobə ntyi'è mmə nkawànjè ànwùè ni mbè'ə pobə ghirè ajuunə Yésû?

Yésû a tso'ò ngànjè ntwuumè ize za ntsòbè ipaa

(Mat 10.1-4; Mrk 3.13-19)

12 A pə njyê itse amwuə mìnnyê mìghu, Yésû a ko'ò ndérè àtwuè kònè a ni chà'tè a Nwùè ndzùnjè ndyê a ni chà'tè a Nwùè.

13 Tsa'a Njyê i lè laanènə, à lè funjè izunjè ndzùmè ipé, ngè amwuə ntso'ò a ghobə ntsòbè ipaa nfuŋjè ni ngànjè ntwuumè ize.

14 À lè tso'ò la Shimùnè ni à lè chwùènə nìlinè itse ni Pità, pobə Andrù momaa e, ni Jemè pobə Jònə, ni Filibè pobə Bartholomew,

15 Ni Matyù pobə Thomas, ni Jemè wùè ni a lè pənə moonè Àlfeyùsè ni Shimùnè wùè ni à lè funjènə ni Zilötè la,

16 ni Yudà moonè Jemè, ni Yudà Iskaryotè, wùè wa ni à lè shwùunènə Yésû la.

Yésû a nérè mìnwyè nkì mbarè mighoonə

(Mat 4.23-25)

17 À lè tyi'è nshwu'è pobə pì pobə ngè ntəemè amwuə nìparə pobə àpùnjè izunjè ndzùmè ipé ni àpùnjè pànè pìno'nə ni lè furènə àla'à Judyà, ni Yerusalémè ghobə ilà'à ni lè pənə a mbwùnə mi nchyə mbə Tayè ghobə Sidònè. Pànè pèrə pə lè tò la a ni zhwi'tè ànwùè ni à lè mənə nshwənjè, a ki mbarè ighoonə ipobə.

18 À lè ki nfuukè izhwùè tìpònè amwuə pànè ni lè mənə ηjâ ngə'è ambo pobə.

19 Inòonə pànè wa lè mə ndzònènə a ni pètè e ntiinə mìtijenè lè mə nfurè amwuə ze mbarè a ghobə.

Nìgha'à pobə ngə'è

(Mat 5.1-12)

20 À lè pè'kè ìmyê ìme nnanjè ìzùnjà ndzùmè ìpe nshwənjè lo, "Mborè ì chyê ambo pighè ni nì fumènè la, ntiinè ànwùè Nifò Nwùè a chyê la ambo pighè.

21 Mborè chyê ambo pighè pa ni njyè ì zè ndzanjè wighè tìtsònjà, ntiinè nì ghă zighè zwurè; mborè ì chyê ambo pighè ni nì wè ngyii tìtsònjà, ntiinè nì ghă tyi'è wìi.

22 Mborè ì chyê ambo pighè pa ni pànè pa mbàanè a wighè la, mmè nfuukè a wighè a tìtirè pobè nkì mmè ndzòomè a wighè; mmè ntsènjè mlinè ìmighè lo pighè la ngànjà ghîrè ìnwùè tìpònjà ntii Moonè Ðwùè!

23 "Pì mè ngîrè a lenè ajuñe pighè ni pènè nîgha'â yîno'nè, ntiinè mîntso'nè mi àfâ'â ìmighè ma a nîpwuure mîno'nè. Lě tsa'nè pîtä ìpobè lè ghîrènè ajuñe ngànjà ntwuumè Nwùè la.

24 "La ngø'è ngwùunè ì chyê ajuñe pighè pîghànjà pì nkabè, ntiinè nì kwîirè mè ìpwuumè pa pyè ni pèrè pa ñjâ a nîgha'â la.

25 Ngø'è ngwùunè ì chyê ambo pighè pànè ni pì zîghènè ndzwurè tìtsònjà la, ntiinè njyè ì ghă zañè a wighè. Ngø'è ngwùunè ì za ajuñe pighè pa ni nì wè ngwìi tìtsònjà la, ntiinè nì ghă sòmnè, kî yìi.

26 Ngø'è ngwùunè ì za ajuñe pighè pa ni pànè pîtsùmè pa nshwənjè ìnwùè pîshî'nè mbè'â wighè, ntiinè lě ndwuumè ni pîtä pîtä ìpighè lè ghîrènè ajuñe ngànjà ntwuumè Nwùè pì pîchwîrè la."

Mè nkònjà ngànjà kipaanè ìzô

(Mat 5.39-42; Mat 7.12a)

27 "La ngwè ntiitè a wighè ni nì wè nzhwi'tè ambo mînjè tìtsònjà la lo: nì mè nkònjà ngànjà kipaanè ìzîghè nkì ngîrè ìshî'nè ajuñe pànè pa pyè ni pì pàanènè a wighè,

28 mmè chyâ mborè ajuñe pyè pa ni pì chyânè ndòonè àtwuè pighè la, nkì chà'tè Nwùè ajuñe pyè pa ni pì zòomènè a wighè.

29 Ðwùè à tè mbøla ndùbè nîghè'â ìtsô, wè pènjè a chyê ñjâ ambo ze a chi ndùbè. Ðwùè à tè kwîirè a kutè o, wè tso'ò ats'è o yè mà'nè nkwi'nè ambo ze.

30 Dâ àzwuumè ambo ñwùè ntsùmè wa ni à loonènè; ñwùè a pøla nkwiirè àzwuumè o, kò wè chi mbyiitè o a zèrè.

31 Nì mè ngîrè mînwùè ni nì kònjànè lo pì ghîrè ajuñe pighè ajuñe pîtse pèenè.

32 Wè tè mè nkònjà o pø ndà'â pànè ni pì kònjànè o, àpìi a ni ghîrè a lenè a pø àkè? Mbaa pø ngànjà ngîrè ìnwùè tìpònjà za kî kònjà pànè ni pì kònjànè a ghobè.

33 Wè tè mè ngîrè ìshî'nè pø ndà'â ajuñe pànè ni pì ghîrènè ìshî'nè ajuñe ghò, àpìi a ni ghîrè a lenè a pø àkè? Ntiinè ngànjà a ghîrè ìnwùè tìpònjà kî ghîrè e la lenè.

34 Wè tə mə ntso'kè nkabè pə ambo ndà' à pànè nì wè zhyēnə lo pī ghă kwwuè zèrə, àpìi a nì ghîrè a lenə a pə àkə? Tyi'è ngàñə ngîrè ìnwùè tìpòñè tso'kè àzobè la ambo pìtse ngàñə ngîrè ìnwùè tìpòñè a nì kwirè nkwiirè ndwùnè nkabè ghu.

35 La, nì tyi'è nkòñè ngàñə kipaanə tzigħe, ntyi'è ngîrè iħi'nè ajuñə pobə. Wè mə ntso'kè a ɻwùè nì nkabè kò wè kwàñjè lo wě chi kwirè, mìntso'nè mì àfà' à īmō tyi'è nno'ò; nì tyi'è mbə īpoonə pī Nwùè Āko'ntsirè; ntiinə Nwùè à wa ngîrè iħi'nè ajuñə pànè nì pobə pa ka ɻâ ghobə a miyàa pobə pī pànè nì mìntiġmè īmobə sinènə.

36 Nì mə nkoorè mìlīñè mì pèənè tyi'è tsa'nè Tă īwighə a nìpwuurè à wa nkoorè mìlīñè mì pèənè."

Ànwùè a nì tso'tè pìtse pèənè

(Mat 7.1-5)

37 "Kò nì kī ntso'tè a wighə pìtse pèənè mbə' e Nwùè a kī ntso'tè e a wighə apè. Kò nì kī nchyâ a wighə ngə' è ajuñə pèənè, mbə' e Nwùè a gha nkī chyâ e ngə' è ajuñə pighə apè. Nì mə ndèənè īfāntè ìnwùè pèənè mbə' e Nwùè a gha nkī ndèənè īpighə,

38 ɻejâ īpwuumè ambo pèənè mbə' e pī kī ɻejâ ambo ghò. Àzwuumè nì wè chyānə amwuə la, p̄i chyâ tə chyâ â lwenè nja' à. Lenəla, ndwuumè nì wè mìnkènè àzwuumè ɻejâ ambo pànè a ndwuumè nì p̄i kī mìnkè ɻejâ ambo ghò."

39 À lè chi nshwəñè àshwəñnè nàanə nàanə ambo pobə lo, "Mbə' e īfè a nèrè àlāñjə ambo ghutse īfè? À tə ghîrè a lenə yi pobə pìtsùmè lèrè ghè kuuunə amwuə nìntaamè.

40 Mbə' e mìnkī àjwà'nè a la'a ntsàarè e a ìnèrè ìnwùè apè. La ɻònè nì à lù'tènè ànwùè iħi'nè la à ghă pə tsa'a ìnèrè ànwùè.

41 "A ghîrè kè wè zəənè o pə àkìghī nì a pənə a nìlyé ndyimə o, la ka mə zəənè a maa maa àzwuumè nì a pənə a nìlyé ghò?

42 Wě lāñjè lè īla ghu nshwəñè ambo ndyimə o lo, 'Ndyimə mè tyi'è īfuukè àkìghī zə a nìlyé ghò,' la mbə ka mə zəənè o a maa àtìghə nì à pənə a nìlyé ghò. Ngàñə àpègrè! Pyè ndàñə nì mbyè nfuukè a maa àzwuumè wa a nìlyé ghò za' à mbònè tyi'è zəənè àkìghī za a nìlyé ndyimə o fuukè."

Àtìghə pobə mìntàamə īme

(Mat 7.16-20, 12.33-35)

43 "Ka àtìghə iħi'nè â zumè e nìntàamə nì tìpòñè, kè yè tìpòñè a kī ndzumè e nìntàamə tsì iħi'nè apè.

44 Pī lāñjè la a ndzumè nìntàamə nzhyé mbuurè àtìghə nì a pənə zèrə. Mbə' e wè kabè o a mangorè ajuñə àtìghə pìkikobə apè, kè nkī nkabè o a laməshyè ajuñə àtìghə īwìnə apè.

45 Dònè ̄shì'nè à wa nfuukè ̄nwùè pìshì'nè amwuə ntìñmè e wa ni i lwenènə ní ̄nwùè pìshì'nè la. Dònè tìpòñè, a kí mmə nfuukè ̄nwùè tìpòñè pa amwuə ntìñmè e wa ni i lwenènə ní ̄nwùè tìpòñè la. Ntiinə ànwùè ni a furènə a ntswùè ̄nwùè a furè la amwuə ntìñmè e."

Pìmboomè mìndâ pìpaa

46 "A ghìrè àkə, ní fuñè mè ni 'Ndò'nèmbyê, Ndò'nèmbyê,' la ka pè ghìrè a wighə ànwùè ní ̄shwəñènə ambo pìghə?

47 Iwùè ntsùmè ni à tōnə ambo mìñjè, ndzu'ù àshwəñjnè nkí nfà'à ànwùè ní ̄shwəñènə la, mbi nérè a wighə ni ̄jònè ni à pənə wèrə.

48 À chyê la tsa'a ̄jònè ni à ghènə a ni korè ndâ, ntsùñè ntunè àtsirè ndâ a mìnè ̄shì'nè mbyàa aŋunə àlärèkè nìghòorə. Nkwùè ni mbèñè i lônə, nchyə i zha'à ntô ntumè ndâ ghu, i nè'nè e apè, ntiinə à lè poomènə ndâ ghù ̄shì'nè.

49 La ̄jònè wùè ni à zu'nə ka mè ghìrè e ànwùè ní ̄shwəñènə a chyê la tsa'a ̄jònè ni à korènə ndâ e tì poomè àtsirè. Nkwùè ni mbèñè i lônə nno'ò, nchyə i zha'à ntô ntumè a zèrə mmà'à a ̄shyê, nshà'tè a zèrə ntsùmè."

Lukè 7

Yésû a parè a ngàñjè àfà'à àtwuè pìsoyì

(Mat 8.5-13)

1 Nkwùè ni Yésû à lè myàanènə a ni shwəñjè ̄nwùè pyè ni à lè tā'nə lo pànə zu'ù tyl'i'è ̄tsùmè, à lè furè ndèrè a nìkwurè ni Kàpenòmè.

2 Àtwuè pìsoyì nkírè yètse a àla'à Romè à lè pè ni ngàñjè àfà'à wùè ni à lè kònènə e ka mìzùñjè a pè ngòonè tè ntyi'è a ntswùè nìwighè.

3 Nkwùè ni à lè zu'nə mìnwùè ni Yésû à lè ghìrènə, à lè twuumè pìññmè pìJew ambo ze lo pì tō nfuñjè e mbè'ə a tō mbarè a ngàñjè àfà'à e wa.

4 Pobə tō ambo Yésû mbu'ù mbô ̄shì'nè nshwəñjè ni ze lo, "Yèmpè a ̄jònè wè, a ̄jònè ni à kù'nènə lo mbè'ə wè yèmpè e,

5 ntiinə à kònènə àla'à àzøənə; à lè yèmpè a ni korè ndâ àshwatè izøe."

6 Lenəla Yésû a zùñjè a ghobə pobə pì pobə lèrè. Nkwùè ni pobə tyi'nə mmə nkwiunè a imwuə alyi'ə, àtwuè pìsoyì nkírè za a tsàa pìswùè ipe lo pobə tō nshwəñjè ambo ze lo, "Ndò'nèmbyê, kò wè chi ndzøənè o ngø'è ntô ntiinə ka nkù'nè mè lo mbè'ə wè tō nkwiunè a ndâ mìñjè.

7 Ka nkù'nè mè a ni tō a nìpwùnə ghò; la kí shwəñjè pè ta'à ànwùè mbè'ə ngàñjè àfà'à mè wè a tìñjè,

8 ntiinə nchyê mbə la ̄nwùè, mbə ni pànə ni pì pənə ni mìññjè àtwuè mìñjè, nkí chi mbə ni iññjè àtwuè pyè pìsoyì. Ngwa nshwəñjè ambo ghùtse lo, 'lèrè', a lèrè nkí nchi nshwəñjè ambo wùè lo 'tō' a tō, nkí nchi nshwəñjè ambo ngàñjè àfà'à mè lo 'ghìrè lo,' a kí ngìrè."

⁹ Yēsū a zu'ù ànwùè nì a lè shwəñènə la ngyerè mbəñè nshwəñè ambo àpùñè pàñè za nì a lè mənə ndzùñè e la lo, "Nshwəñè a wighə lo, tyi'è amwuə àla'à Israel mbirè tì zəenè mbuurè àpyiimè ntñmè zè."

¹⁰ Pàñè pa nì à lè twuumènə a ghobə la lè kì nkŵirè nkwê ntsirè a ngàñè àfà'à wa nì à fiiñè mə e.

Yēsū a zhwuumè a moonè nkwùè mèngyé

¹¹ A kì pə tyi'è lè, Yēsū a lèrè amwuə mbòmpə àla'à ìtse nì pì lè mənə nfuñè nì Nenè pobə ïzùñè ndzùmè ìpe nì àpùñè pàñè pìno'nə.

¹² Tsa'nə à lè tyi'ne mmə mbyàa a ntswùè àpù'ù mbòmpə àla'à za, à lè kì wùutè ndzəñè pì pì'ì àkwuè mômbyàñè yìtse wùè nì a lè pənə ndà'à mômbyàñè ambo mǎ e nì à kìnə mbə nkwùè mèngyé, àpùñè pèñè nì a furènə a mbòmpə àla'à ngwùunə a pə pobə pì pobə.

¹³ Nkwùè nì Ndò'nèmbyê à zəenènə e, à lè koorè mìlinjè ìme, nshwəñè ambo ze lo, "Kò wè chi ngylí."

¹⁴ Lenəla, à lè tyi'è ntô mbètè nkwùumè nì pì lè pì'nə àkwuè za amwuə, pàñè nì pì lè pì'nə a zèrə tyi'è ntəemè nì tu'u, a shwəñè lo, "Mōngwàswùumè, nshwəñè ambo ghò lo wè lòo a ìshyé."

¹⁵ Moonè wa nì à lè kwighènə la a lòo a ìshyé nnwuunə mbì'nè a nì shwəñnè, Yēsū a lòo e, nkŵirè ññâ e ambo mǎ e.

¹⁶ Ànwùè ghu a lè kè'nè a ghobə pìtsùmè pobə tyi'è ngu'tè a Nwùè nshwəñè lo, "Ngàñè ntwuumè ngwùunə a furè a tìtìrè pèñè" nkì mə nshwəñè lo "Nwùèko'ò a tò a nì yèmpə pèñè ìpe."

¹⁷ Ànwùè zè nì Yēsū a lè ghîrènə lè a lè sìimè amwuə àla'à Judyà àtsùmè farə amwuə ìla'à pyè nì i paatènə.

Ngàñè ntwuumè nì Jònə ngàñè àñâ àkwiirè nchyé à lè tsàanə ambo Yēsū

¹⁸ Ìzùñè ndzùmè Jònə lè shwəñè ìnwùè pèrə pè ìtsùmè nì lè furènə mbè'è Yēsū la ambo ze.

¹⁹ Jònə à lè fuñè ìzùñè ndzùmè ìpe ipaa ntwuumè a ghobə ambo Ndò'nèmbyê lo pobə ghè mbyiitè e lo, "Ghò la wùè wa nì à lè pənə tò la, kè pəe pyabè a ghù nyàanə?"

²⁰ Ìzùñè ndzùmè ìpe pa ghè ndzəñè a Yēsū nshwəñè lo, "Jònə ngàñè àñâ àkwiirè nchyé à tsàa a wəe lo pəe tò mbyiitè o lo, 'ghò la wùè wa nì à pənə tò la, kè pəe pyabè ghù nyàanə?'"

²¹ Tyi'è nkwùè ghu, Yēsū a parè ighoonə pìno'nə, nfuukè ìshyé amwuə mìpùmè mi pèñè nkì nnya'kè ìmyé mi pìfè.

²² A tyi'è nkwùè ambo pobə lo, "Nì lèrè ngè ntiitè a Jònə nì ànwùè nì nì zəenènə, nkì ndzu'ù; pìfè zəenè ìlyi'è, pìkònè ìshyé yìinè, pì parè ngàñè

àkìkwinə, ipu'kè mitugrə zu'ù, ikwuè pèənə lòo a ishyê, pi mə nchwiitè ntwuumè ghù ishi'nè ambo ngàŋə àfumè.

²³ Mborè i chyê ambo ñònè wa ni ka à minkè e a ñònè ni mbənə wèrə."

²⁴ Nkwùè ni izunjè ndzùmè Jònə lè lèrènə la, Yēsū à lè pi'nè a ni shwəjnè ambo ipùnjè pèənə pa mbè'ə Jònə, "Ni la'a ndèrè amwuə alyi'ə waakə la a ni ghè ndzəenè àkə? A àkikà'à zhyè ni fèrè à wè nnè'è?

²⁵ Ni lè furè ndèrè la a ni zəenè àkə? A ñònè ni à lè wînə itsə'ə pìshì'nè? Pànə ni pi wînə itsə'ə pìtsənə nkì mə nchyê ishi'nè chyê la amwuə mìnto'ò.

²⁶ La, ni lè lèrè la a ni ghè ndzəenè àkə? A ni zəenè a ngàŋə ntwuumè Nwùè? Ee! La, nshwənjè a wighə lo ni zəenè a ñònè ni a tsàarènə a ngàŋə ntwuumè Nwùè.

²⁷ Lé ze wa ni pi lè ñwà'nènə mbè'ə e lo, 'Mbì tsàa a ngàŋə ntwuumè mè a mbyè ghò, wùè ni à lèrè ghè tsùnjè àlànjè ambo ghò.'

²⁸ Nshwənjè a wighə lo, 'Ka ñònè itse amwuə pànə ni mèngyě à pyēnə ni mbè'ə a tsàarè a Jònə; la ñònè ni à kînə ndwùutè amwuə ànwùè Nifò Nwùè mmyàanè, à tsàarè e."

²⁹ [Nkwùè ni Pànə pìtsùmè farə pìnkwiirè pìtagħè lè zu'nə ànwùè zèrə zə, pobə lè pyiimè lo ànwùè ni Nwùè à lè ghîrènə a lè təemè, ntiinə àkwiirè nchyə ambo pobə à lè ñâ Jònə.

³⁰ La pìFarìsî pobə pìnèrè mbòomə lè twuunè a ghobə àkwàŋə ni Nwùè à lè twu'tènə aŋunə pobə, ntwuunè a ghobə lo kò Jònə a ñâ e àkwiirè nchyə ambo pobə].

³¹ Yēsū a làŋə ni mbyè nshwənjè lo, "Mbè'ə mìmìnkè iwaanè pànə pə lə aŋunə àkə? Pobə lanə mbə lə tsa'a àkə?

³² Pobə chyê tsa'a kiyii àghobə ni pobə nwuunènə amwuə àzàanə mìtàanə, pyè pə nkyiinə nfuŋjè pyè shwənjè lo, 'Pəə lè pu'ù àpinè nìzo'ò ambo pighə, ka ni pinè a wighə. Pəə lè zòbè nchyə nìwighə, ka ni yii a wighə.'

³³ Nshwənjè a lenə la ntii lo Jònə ngàŋə àñâ àkwiirè nchyə à lè tō ka mə zighè e, ka kì mə nô e mìlù'ù, ni shwənjè lo, 'A wè ni àzhyê a nìpùmè ze.'

³⁴ Moonè Ðwùè à kùmè lè tō mmə ndzighè nkì mmə nnô, ni shwənjè lo, 'Ni zəenè a noomənkyè pobə àpaarè mìlù'ù, nkì mbə iswùə pìnkwiirè pìtagħè pobə pi ngàŋə ngîrè inwùè tìpònə.

³⁵ La Nwùè à wè nnèrè àzhì'tè e a ni làŋə a ndzùmè ngîrè mìnwùè pànə ni pi pyiimènə e."

Yēsū pobə Shimùnè ñwùè Farìsî

³⁶ Ðwùè Farìsî itse à lè fuŋjè a Yēsū lo â tō ndzighè a ndâ ze. A lè tō nwuunè atwuè tepèrè a ni zighè.

³⁷ Nkwùè ni à lè mènè ndzighè, mèngyé nìkwurè ghùtse ni à lè pènè ngànjè ngirè ìnwùè tìpònjè a zu'ù lo Yésû a wè ndzighè a ndâ ñwùè Farìsî wa, ntyi'è ntô ni mìghurè mi àzhyă amwuə mèndzirè ni pi tsùnjènè ni Àlàbastà.

³⁸ Tsa'nè à lè tònè ntèmè a ndzùmè Yésû mbaatè mìkwùè ìme mmè ngyiì nkwi'rè nchyè ìmyê ajuñè mìkwùè mi Yésû. Mmè ndòo ìnyùnjè àtwuè e ndzèè mìkwùè ìme ghu, ntyi'è mmè nnyò'tè mìkwùè ìme ndzo'o ni mìghurè mi àzhyă ma.

³⁹ Ðwùè Farìsî wa ni à tènè nfuñè a Yésû la, a zèenè ànwùè ni mèngyé wa a lè mènè ngirè, nshwènjè amwuə ntijmè e lo, "Ðònè wè a pè la mbè ngànjè ntwuumè Nwùè yi à zhyê a ñònè ni mèngyé wè à pènè wèrè, nzhyè mbuure mèngyé ni à pètènè e lè, ntiinè à pènè ngànjè ngirè ìnwùè tìpònjè."

⁴⁰ Yésû a shwènjè ambo ze lo, "Shimùnè, ngwè ni ànwùè àtse a ni shwènjè ambo ghò." A pyiitè e lo, "A pè ànwùè àkè, ìnèrè ìnwùè?"

⁴¹ Yésû a shwènjè ambo ze lo, "Ðònè ìtse à lè pè ghu mbè ntso'kè nkabè, mbè ni ngànjè ndzò ìze ipaa, ta'à a wìimè e ni nkabè silbà nkirè itaanè, ghùtse a wìimè e ni nkabè silbà mìghumè mintaanè.

⁴² Tsa'nè ka pobè lè pè a ghobè ni nkabè a ni twuè nkabè ghu la, à lè myà'tè a ghobè pìtsùmè nshwènjè lo kò pobè gha nchi ntwuè a ghobè a zèrè. Ni kwànjè lo amwuə pànè pè à lè kònè wèrè nkònè e ntsàarè a wùè?"

⁴³ Shimùnè a kwùè lo, "Ðònè wa ni ìze nkabè i lè no'nè la." Yésû a shwènjè ambo ze lo, "Wè kwùè tyi'è ikshì'nè."

⁴⁴ Ntyi'è mbènjè nnajè mèngyé wè, nshwènjè ambo Shimùnè lo, "Wè zèenè mèngyé wanè? Nkwùè ni ntònè nkwuunè a ndâ ghò ka wè tò ñjâ o nchyè lo ñsùu mìkwùè ìmâ ghu, la à sùu mè mìkwùè ìmâ ni nchyè ìmyê ìze ndzèè ni ìnyùnjè àtwuè e.

⁴⁵ Ka wè tò nnyò'tè o a gha, la a ni pi'nè nkwùè ni ntònè nkwuunè a ndâ ghè, à pirè mè e ti zhwùutè a ni nyò'tè mìkwùè ìmâ.

⁴⁶ Ka wè tè ndzo'o o àtwuè mè ni mìghurè, la à zo'o mè mìkwùè ìmâ ni mìghurè.

⁴⁷ Ni ndwuumè wè, ñshwènjè ambo ghò lo ìnwùè tìpònjè ìpe pa ni pèrè no'nè la, pì lèønè mè a pèrè. Ñshwènjè ambo ghò lo pì lèønè mìnvwùè mi tìpònjè ìme mìno'nè ma, ntiinè à nèrènè ikònènè ghù wùunè. La ñònè wa wùè ni pi lèønènè a tìpònjè e pìmìlyi'è à kì nnèrè la mìlyi'è ikònènè."

⁴⁸ Yésû a tyi'è mbènjè nshwènjè ambo mèngyé wa lo, "Pi lèønè ifàntè ìnwùè ipô."

⁴⁹ Pànè ni pobè pi pobè lè mènè ndzighè la lè pi'nè a ni shwènjè nobè ni pobè lo, "Wèrè wè ñwùè la ìwé ni à wa ndèønè ifàntè ìnwùè pèønè?"

50 Yēsū a shwəŋ̄è ambo mèngyě wa lo, “Àpyiimè nt̄iŋmè o a chwarè o; lèrè ni àporèporè.”

Lukè 8

Pèngyě p̄itse zùŋ̄è a Yēsū

1 Tsa’ne à lè myàanènè, à lè làŋ̄è amwuə mìmbòmpə mi ḥla’à mìwùunə pobə ḥla’à ntyi’è mmə nchwiitè ntwuumè ghù ḥshì’nè mbè’è ànwùè Nifò Nwùè. À lè pə pobə ḥzùŋ̄è ndzùmè ipe pa ntsòbè ipaa,

2 farə pèngyě p̄itse ni à lè fuukènə ḥzhyé a nìpùmè pobə nk̄i mbarè mighoonə ḥmobə. Pèngyě p̄erə pə lè pə Māriyà ni à lè furènə a Magdalà mbə wùè wa ni Yēsū à lè fuukènə ḥzhyé sàmbaa a nìpùmè ze,

3 ni Jòanà ngwùè Chuzà. Chuzà à lè pə àt̄wuè ambo ngàŋ̄e àfà’à Heròdè ḥtsùmè, nk̄i mbə Ntsùsanà pobə p̄itse pèngyě p̄ino’ne ni pobə p̄itsùmè lè pənə ḥnjâ ḥpwuumè ngyèmpè a Yēsū pobə ḥzùŋ̄è ndzùmè ipe.

Àshwəŋ̄nè nàanə nàanə mbè’è ḥmbiyè ḥpwuumè

(Mat 13.1-9; Mrk 4.1-9)

4 Nkwùè ni àpùŋ̄è p̄eənè a lè tyi’ne nshwatè nfurè alyi’è alyi’è ntô a nìpwùnə ze la, à lè shwəŋ̄nè ambo pobə amwuə àshwəŋ̄nè nàanə nàanə lo,

5 “Dònè ḥtse à lè lèrè a ni ghè mmà’à ngwàrè ḥpwuumè e; ngwàrè ḥpwuumè za yìtse kwìnè àlànjè ndwuumè pi nyènkè, p̄sliŋ̄e ki nchi ndyàa nkcurè.

6 P̄itse kwìnè àt̄wuè àlärèkè nìghòorə, nsa’à nchi ndzwuumè, ntiinə ka p̄erə a lè pə e ni nchyé

7 Yìtse kwìnè amwuə àŋ̄wà’ŋwa’ a nko’ò ndyipè aŋjunə, àŋ̄wà’ŋwa’ ghu a sòpè a zèrə ḥkwighè.

8 Yìtse lè ki nkwinè aŋjunə alyi’è ḥshyé ḥshì’nè, nko’ò tyi’è ḥshì’nè nk̄i ndzùmè ḥshì’nè nk̄i ḥnjâ ngwàrè mìzighè yìno’ne.” Nkwùè ni à lè shwəŋ̄nè mmyàanè à tyi’è nshwəŋ̄e lo, “Dònè ni à pənə ni mitugrè â zu’ù.”

ḥsùmə ni Yēsū à lè shwəŋ̄nè àshwəŋ̄nè nàanə nàanə zə

(Mat 13.10-17; Mrk 4.10-12)

9 ḥzùŋ̄è ndzùmè ipe lè pyiitè e ni ḥsùmə àshwəŋ̄nè nàanə nàanə zə.

10 A shwəŋ̄e lo, “Nwùè à ḥnjâ àzhì’tè mbè’è nì zu’ù nk̄i nzhyé ḥnwùè pi lèəmènə mbè’è ànwùè ni ànwùè Nifò Nwùè a pənə zèrə, la ambo p̄itse pànè à shwəŋ̄e amwuə àshwəŋ̄nè nàanə nàanə mbè’è pobə naŋ̄e, la ka pə ndzəənè a ghobə, ndzu’ù la nzhyé a ghobə apə.

Yēsū a tiitè ḥsùmə àshwəŋ̄nè nàanə nàanə zə

(Mat 8.23-27; Mrk 4.35-41)

11 “ḥsùmə àshwəŋ̄nè nàanə nàanə zə ḥ chyé la lo; ngwàrè ḥpwuumè za la àshwəŋ̄nè Nwùè.

¹² Zhyè ni ì lè kwìnènè àlànjer ndwuumè ì chyê la tsa'a pàñè ni pi zu'nè àshwəjnè Nwùè, Satàanè a tô fuukè a zérè amwuø mìntiñmè ìmobè, mbè'ø pobø kañø pyiimè chwarè.

¹³ Zhyè ni ì lè kwìnènè àtwuø àlärèkè nìghòorø la, a pàñè pa ni pi pa ndzu'ù àshwəjnè Nwùè nkwiirè ni nìgha'à, la ka a kwuunè e amwuø mìntiñmè ìmobè. Mbyiimè tyi'è ajuñø mætùmø nkùù; la nkùù ni àkwà'nè a tònø pobø wìghè.

¹⁴ Ngè ajuñø zhyè ni ì lè kwìnènè amwuø àñwà'ñwa'a la, ì chyê la tsa'a pàñè pa pyè ni pi pa ndzu'ù àshwəjnè Nwùè, la tsa'nè pobø tyi'nè mmø nchyâ, mìntòmnè amwuø nìchyémbyê, ni ntonø nkabè pobø ìpwuumè mbyê zònè lo kò pobø kwùù nkùù.

¹⁵ Ntyi'è ngè ajuñø ngwàrè ìpwuumè za ni ì lè kwìnènè ajuñø alyi'ø ìshyê ìshì'nè la, ì chyê la tsa'a pàñè pa pyè ni pobø pa ndzu'ù àshwəjnè Nwùè ngwìimè a zérè nkùñø nkùñø ni ntìñmè ìghobè ìtsùmè tø mbyàa nkùù ni a zumènè mìntàamø."

Pi tswu'è a Làamè pi tê àtwuø alèñø làamè (Mrk 4.21-25)

¹⁶ "Mbè'ø ñwùù a tswu'è e a làamè ndòo nìkwù'è nkumnè ghu apè, kè ntswu'è e ntsàa a nkìkwùunø apè. Ðwùù à chyê a ni tswu'è a làamè ntê pø ajuñø alèñø làamè mbè'ø ñwùù pø nkùù a ndâ a zøenè nkà'à.

¹⁷ Ntiinø ka àzwuumè àtse ni a pønø yè lèømènø a pø e ghu ni ka pi pø ghä fuukè e a sàñè, ka yètse ni a pønø yè lèømènø a ki mbø e ghu ni ka à pø ghä furè e a sàñè.

¹⁸ Ni ndwuumè wè, ni zhì'tè amwuø ndwuumè ni ni wa nzhwi'tè. Ntiinø ñònè ni à pønø ni ìpwuumè pø chi kwì'nè, la ñònè ni à puñènø pø chi kwìirè farø a mili'ø ni à pønø ambo ze."

Mă pi Yësû pobø pìmomaa ìpe

¹⁹ Mă pi Yësû pobø pìmomaa pi Yësû pi mbyàññø lè tø a ni zøenè e, la ka àlànjer a lè pø e ghu ni mbè'ø pobø tø mbaatø e ntiinø pàñè lè kamnènø e.

²⁰ Ðònè ìtse a shwèñø ambo ze lo, "Mă o pobø pìmomaa ìpô pìmbyàññø pyè ntøemè a àpyiinø mmø ntà'à a ni ndzøenè o."

²¹ A kwùù ambo pobø lo, "Mă mè pobø pìmomaa ìpâ pìmbyàññø la pàñè ni pobø pa ndzu'ù àshwəjnè Nwùè nkì mmø ngìrè tsa'nè a za nshwèñø."

Ndwuumè ni Yësû à lè porékènø a àghè'tè yè tìññø (Mat 8.23-27; Mrk 4.35-41)

²² A lè pø njyè ìtse, Yësû a kwuunè amwuø àkànwu'ø pobø ìzùñø ndzùmè ìpe, nshwèñø ambo pobø lo, "Ni ghìrè pøenø twuumè ndèrè a ndzinø atèñø yi." Tsa'nè a lè shwèñø lenø la pobø pi pobø kwuunè ntyi'è mmø ndèrè.

23 Tsa'nə pobə lè pənə ndèrə la, a kunə a pilō; àghè'tè tñjnè a pə ndànjè amwuə atənjə za, nchyə i tyi'è nkwuunè amwuə àkànwu'ə za a tyi'è mmə ngwènè amwuə nchyə tə pobə tyi'è a ntswùè nìwighè.

24 Izunjè ndzùmè ipé zhwèmnè e nshwənjè lo, "Masàa, Masàa! Pèəně kwighè!" Yésû a lòo a išhyê nsa'à a fèrè pobə nchyə ghù pègrènə wa ngirè àghè'tè za a ləənè, iły'i'è zhwemnè nì tu'u.

25 Yésû a pyiitè izunjè ndzùmè ipé lo, "Àpyiimè àzighè a lèrè ighè?" Àkwàrè a kwuunè a ghobə, pobə yerè ntyi'è mbyiitè pobə nì pobə lo, "Lě zèrə mbuurè njwùè nsa'à àghè'tè pobə nchyə ghù pègrènə i zu'nè e lè?"

Yésû a fuukè išhyê amwuə njwùè

(Mat 8.28-34; Mrk 5.1-20)

26 Yésû pobə pí izunjè ndzùmè ipé lè tyi'è ntwuumè ndèrə a pàa àla'à Gerasà zhyè nì a pənə amwuə zhyè ndzinè atənjə Galilŷā.

27 Tsa'nə a lè furènə amwuə àkànwu'ə la, njònè itsé nì a lè furènə amwuə mbòmpə àla'à; mbə nì išhyê, a tò ntsirè e. Dònè wè à lè chyê a tèsàa nkùwè ka mə wî e itsé'ə, ka kí mə lyê e a ndâ, la mə nchyê pə àtwuə mìshyè.

28 Nkwùè nì a lè zəənènə Yésû, à lè nkunè a išhyê a mbyè ze, nkyiinè nì itijnè nshwənjè lo, "Wè ta'à àkə a mbô mìnjè a Yésû Moonè Njwùèko'ò ntsirè? Mbu'ù mbô, kò wè njâ o a gha nì ngə'è."

29 À lè shwənjè a lenə la ntiinə Yésû à shwənjè mə ambo àzhyê za lo zèrə à furè amwuə ze. Àzhyê zè a lè mə mmà'à a njònè wè a išhyê nkùwè no'nə, pí tyi'è mmə mbyabè e, nchyâ mìtsaŋè a mìkwùè ze pobə mbô ìme. Mbaa pə ts'a'nə pí lè mənə ngirè a lenə la, à lè liitè mìtsaŋè, àzhyê za a tyi'è ngirè a lèrè alyi'è waakə.

30 Yésû a tyi'è mbyiitè e lo, "Njlinè itsô la iwjë?" A kwùè lo, "Njlinè itsâ la 'Legion.'" À lè shwənjè a lenə la ntiinə išhyê pìno'nə lè pənə amwuə ze.

31 Išhyê pa pu'ù mbô ambo Yésû lo, kò a shwənjè lo pobə furè ndèrə amwuə nintaamè ti ndwùutə.

32 A lè kí pə la àpùnjè pèkuŋə àtse a lè mə ndzighè a kònè a nì paatè alyi'è ghu, išhyê pa tyi'è mbu'ù mbô ambo Yésû lo â myà'tè pobə kwuunè amwuə pèkuŋə pa, a pyiimè.

33 Išhyê pa tyi'è nfurè amwuə njònè wa nkwuunè amwuə pèkuŋə pa. Àpùnjè pèkuŋə za a tyi'è nkwinè aŋunə mbarè za nkwuunè amwuə atənjə ngwènè.

34 Nkwùè nì pànè nì pí lè mənə mbyabè pèkuŋə pa lè zəənènə ànwùè nì a lè lànjènə la, pobə lè tyi'è nkñirè ngè nshwənjè amwuə mbòmpə àla'à pobə àla'à àtsùmè.

35 Pànè tyi'è nfurè a nì ghè ndzəənè ànwùè nì a lè lànjènə. Nkwùè nì pobə lè tònə a nìpwùnə ndzəənè a Yésû pobə lè zəənè a njònè nì išhyê pa lè furènə a

nìpùmè ze la, à nwuunè a ìshyê a mbyè Yésû, ngwî atsə'ə, àtwuè e a kî mbə ìshì'nè, lenə la àkwàrè a wíimè a ghobə.

36 Pànè ni pi lè zéenènè ànwùè zérə zə lè tyi'è ntiitè pànè tsa'nè Yésû à lè parènè a ñònè wa ni ìzhyê lè pənə a nìpùmè ze la.

37 Pànè pa pìtsùmè ni pi lè furènə amwuə pàa àla'à Gerasà la shwənjè ambo Yésû lo â myà'tè àla'à àzobə ndèrè e, ntiinə àkwàrè yè no'nə a lè kwuunè a ghobə; lenəla a chi nkŵirè nkwuunè amwuə àkànwu'ə za nkŵirè nkŵe e.

38 Dònè wa ni ìzhyê pa lè furènə a nìpùmè ze la à lè pu'ù mbô lo zùnjè a Yésû. La Yésû a shwənjè ambo ze lo,

39 "Kwirè ndèrè a ndâ ghò, ntiitè mìnwùè ma mìtsùmè ni Nwùè à ghîrènə ambo ghò." Dònè wa a lèrè nsìimè ànwùè ni Yésû à ghîrènə ajuñə ze amwuə mbòmpə àla'à ntsùmè.

**Yésû a zhvuumè a moonè Jarùsè ghù mèngyě nkî mbarè mèngyě ni à lè pètènə
àtsənjè atsə'ə e la**

(Mat 9.18-26; Mrk 5.21-43)

40 Nkwùè ni Yésû à lè twuumènə atənjə za nkŵirè nkŵe, àpùnjè pèənè a lè tō nkwiirè e, ntiinə pobə lè pyènə mmə mbyabə e.

41 Dònè itse à lè tō ambo Yésû, nìlinè itse pə Jarùsè mbə àtwuè ndâ àshwatè pìJew. Tsa'nè à lè tònə ambo Yésû à lè kunə a mìkwùè Yésû mbu'ù mbô ambo ze lo â tō pobə ze lèrè a ndâ ze;

42 ntiinə ndà'à moonè e ghù mèngyě ni à lè pənə tsa'a ngu'u ntsòbə ipaa à mə ngòonè ntyi'è a ntswùè nìwîghè. Tsa'nè pobə ze lè mənə ndèrè la, àpùnjè pèənè za a lè mə ndzùnjè nnyoomè ajuñə Yésû.

43 Mèngyě itse à lè pə ghu ni nkwùè e i lè shwu'nə ti lènə ajuñə ngu'u ntsòbə ipaa la ka ñònè itse a pə e ghu ni mbə'ə a lê a zérə.

44 A furè a ndzùmè Yésû, mbètè àtsənjè atsə'ə e. Tyi'è tsa'nè à pètènə, nkwùè e za i zùnjè ndəənè.

45 Yésû à lè pyiitè lo, "Dònè ni à pètènə mè lè ìwé?" Tsa'nè ka ñònè itse a lè pyiimè e lo à pètè e la, Pità à lè tyi'è nshwənjè lo, "Masàa, àpùnjè pèənè a zə nno'ò tìsìjnə mmə nnyoomè ajuñə ghò."

46 La Yésû a shwənjè lo, "Dònè itse a pètè mə, ndzu'ù tsa'a mìtìjnè i furènə amwuə mìnjè."

47 Tsa'nè mèngyě wa à lè zéenènə lo mbə'ə ka à lèəmè e ipìnjè e la, à lè furè amwuə àpùnjè pèənè za mmə ngyìlinè ngwùrè ntô nkunə a mbyè Yésû ntyi'è nshwənjè a mbyè ñwùè ntsùmè ntiitè ànwùè ni à ghîrènə a pètè e la. Pànè pìtsùmè ni pi pənə alyi'è ghu zu'ù ànwùè ghu. A tyi'è nshwənjè ndwuumè ni à lè zùnjènə ntìjnè nkwùè ni à lè pètènə àtsənjè atsə'ə Yésû la.

48 Yēsū a tyi'è nshwən̄è ambo mèngȳe wa lo, "Moonè mə, àpyiimè nt̄iñmè o a gh̄irè wè t̄iñnè, tyi'è ndèrè ni àporèporè."

49 Tyi'è tsa'n̄e à lè pirèn̄e mm̄e nshwən̄n̄e la, ñwùè a furè amwuə ndâ àtwuè ndâ àshwatè p̄iJew za ntô nshwən̄è ambo ze lo, "Moonè o wa à kwighè mə e, kò wè chi ñjâ o nḡe'è ambo ìnèrè ìnwùè wa."

50 Tsa'n̄e Yēsū à lè zu'n̄e ànwùè zè la, à lè kwùè ambo Jarùsè lo, "Kò wè pô; nùñè tyi'è nt̄iñmè o ajuñe Nwùè à p̄i t̄iñnè."

51 Nkwùè ni à lè ghèn̄e nkwwun̄e a ndâ Jarùsè, ka à lè chi mbyiimè e lo ñònè nyàan̄e a chyê nkwwun̄e a ndâ ndàñè e Pità, ni Jònə, ni Jemè pobə t̄a p̄i moonè ni mă.

52 Pàn̄e p̄itsùmè ni p̄i lè pən̄e ghu la, lè p̄e nsòmn̄e nk̄i mə nḡyii mbè'è mômèngȳe wa, la Yēsū a shwən̄è ambo pobə lo, "Kò n̄i k̄i nḡyii; nt̄iñe ka à kwighè e kwighèn̄e, à wè ndȳe e lyèn̄e."

53 Pobə w̄i e nt̄iñe pobə lè zhyèn̄e lo moonè wa a kwighè mə.

54 La Yēsū a w̄iimè àpô e nshwən̄è ambo ze lo, "mômèngȳe lòo a ɿshyè."

55 Àzhwùè moonè wa a kwirè nkŵe, a zùñè ndòo a ɿshyè a ta'à nkwùè, Yēsū a shwən̄è ambo pobə lo, p̄i t̄a'à m̄zighè ñjâ ambo ze a zighè.

56 Mă e pobə t̄a ghobə lè yerè amwuə ndwuumè ɿtsùmè la Yēsū a kwàtè ghobə nshwən̄è lo, kò pobə tiitè ghobə a ñònè ɿse ni ànwùè ni a furèn̄e.

Lukè 9

Yēsū a twuumè ngàñè ntwuumè ɿze za ntsòbè ɿpaa a àpyiin̄e

1 Yēsū à lè fuñè ɿzùñè ndzùmè ɿpe pa ntsòbè ɿpaa a ta'à alyi'è ñjâ a ghobə ni m̄itññe a ni tyi'è nfuukè ɿshyè nk̄i mbarè ɿghoon̄e.

2 Ntyi'è ntwuumè a ghobə lo pobə lèrè nḡe mə nchwiitè ntwuumè mbè'è ànwùè Nifò Nwùè nk̄i ntyi'è mbarè ɿghoon̄e.

3 Tsa'n̄e a lè mən̄e ntwuumè a ghobə la a lè nshwən̄è lo, "Kò n̄i lòo wighè àzwuumè àtse; kò n̄i lòo wighè mbàñè, kò n̄i lòo wighè àpàamè, kò n̄i lòo wighè m̄zighè k̄e nkabè, kò n̄i k̄i nchi ntwu'tè wighè ɿts'è p̄inyaan̄e.

4 N̄i lèrè nḡe nkwwun̄e a ndâ ni ni kwun̄en̄e la, n̄i ghoñè ghu mbyàa nkwùè ni n̄i ghă lèrè.

5 N̄i t̄e nḡe nkwwun̄e alyi'è ni ka p̄i kwirè e wighè, n̄i furè wighè, nkwùtè àpùbə ni a pən̄e a m̄ikwùè pighè a ni nèrè lo ka pighè pobə p̄e wighè ni àzwuumè àtse"

6 Pobə tyi'è nfurè ndèrè, nkwwun̄e amwuə zhyè àla'à ndèrè amwuə zhyè àla'à, nchwiitè ntwuumè ghù ɿshì'n̄e wa nk̄i mə mbarè p̄eñen̄e ɿyi'è ɿtsùmè.

Àzhì'tè Heròdè a tsànkè ajuñe ànwùè ni à lè zu'n̄e

(Mat 14.1-12; Mrk 6.14-29)

7 Tsa'nə Heròdè wùè ni à lè pənə ifò àla'à Galìlyê, à lè zu'nə ìnwùè pèrə pə la, àtwuè e a lè tsànkè, ntiinə pànə pìtse lè mənə nshwənə lo Jònə ngànjə ànjâ àkwíirè nchyə à kwirè nzhwuumè a nìwighè.

8 Pìtse mə nshwənə lo Elijah à kwirè ntô, pìtse kī nchi mmə nshwənə lo ngànjə ntwuumè Nwùè ghù ntsàambyè ntsàambyè wa ghùtse à kwirè nzhwuumè a nìwighè.

9 Heròdè a tyi'è nshwənə lo, “Ndè lê àtwuè Jònə, wèrə wè ɳònə ni ɳtyi'nə ndzu'u ànwùè mbè'e e lə pə ɻwə?” Ntyi'è nkyiitè lo zəenə e.

Yēsū a zē pànə nkaamə itaanə

(Mat 14.13-22; Mrk 6.30-40; Jòn 6.1-14)

10 Nkwùè ni ngànjə ntwuumè ɬe za lè kwirènə nkwê, pobə lè tiitè ìnwùè ɬtsùmè ni pobə lè ghirènə ambo Yēsū. A lòo a ghobə pobə pi pobə ndà'a lèrə àla'à Betsedà.

11 Nkwùè ni ɬpùnjə pèənə lè zu'nə lo pobə pyè alyi'ə ghu la, pi zùnjə e ghu. A kwíirè a ghobə ntyi'è nshwənə ambo pobə mbè'e ànwùè Nifò Nwùè nkì mbarè pighoonə.

12 A lè pə a ngwènə nwwumè ɬzùnjə ndzùmè ɬpe pa ntsòbə ɬpaa i tō ambo ze nshwənə lo, “Myà'tè ɬpùnjə pànə zə pobə lèrə, nkwuunə amwuə ɬla'a pobə ɬiyi'ə ni i paatènə mbè'e pobə zəenə àzwuumè ndzighè kè alyi'ə ndyê ghu, ntiinə alyi'ə zə a alyi'ə ni ka pànə mə chyê a ghobə ghu nno'ò.”

13 Yēsū a kwùè ambo pobə lo, “Pighə àtwuè mbìnjmè ɬzighə ni ɳâ àzwuumè pobə zighè.” Pobə shwənə ambo ze lo, “Ka pəə pə wəə ni àzwuumè àtse ndànjə e ɬtùmə ɬpaanə itaanə ni ɬswuə ɬpaa. A tə mbə zhyə ni pèənə zē pànə pə pìtsùmè, yi pèənə chi zwuunə mìzighè ambo pobə.”

14 Pànə ni pi lè pənə ghu lè pə tsa'a pànə nkaamə itaanə. A shwənə ambo ɬzùnjə ndzùmè ɬpe pa lo, “Nì ghirè pobə nwuunə a ɬshyə ɬkwírə ɬkwírə, ta'a àkwírə â pə tsa'a pànə mìghumè mìntaanə”

15 Pobə lè ghirè tyi'è a lenə, pànə pa pìtsùmè nontə a ɬshyə.

16 A piinə ɬtùmə ɬpaanə pa itaanə ni ɬswuə za ɬpaa, mbè'kè àtwuè e a àtìghə nchà'tè a Nwùè ɳjâ a miyàa nchyâ mborè ajuunə mbi'tè ɳjâ ambo ɬzùnjə ndzùmè ɬpe pa lo pobə ghàbè ambo pànə pa.

17 Pànə pìtsùmè lè zighè ndzwurè pi shwatè ɬchepè pèrə lwenə mìntaanə ntsòbə ɬpaa.

Pità a tiitè ɳònə ni Yēsū à pənə wèrə

(Mat 16.13-19; Mrk 8.27-29)

18 A pə njyê ɬtse Yēsū a pə nchà'tè a Nwùè tyi'è ze ni ze, ɬzùnjə ndzùmè ɬpe pə a nìpwùnə ze, a pyiitè a ghobə lo, “Pànə pa nshwənə lo ɬshyə mbə la ɻwə?”

¹⁹ Pobə kwùè lo, “Pitse pa nshwənè lo Jònə ngànjè àkjwiirè nchyø. Pitse mə nshwənè lo Elijah ni à kwirènø nkŵe. Pitse mə nshwənè lo a ngànjè ntwuumè Nwùè ghù ntsàambyè wa ghùtse ni à kwirènø nzhwuumè.”

²⁰ La a pyiitè a ghobə lo, “La nì pø nshwənè àzighø lo ñchyø mbø la ìwë?” Pità a kwùè lo, “Wùè wa ni Nwùè à zo’ne la.”

Yēsū a shwənè mbè’ø ngø’ø nì à ghă zøenè pønjø kwighø
(Mat 16.20-28; Mrk 8.30-9.1)

²¹ Yēsū a kwatè a ghobə nshwənè lo, “Kò pobə shwənè a ghobə ambo ñònè ïtse.”

²² Nki nshwənè ambo pobə lo, “Moonè ñwùè à ghă zøenè mbuurø ngø’ø ntsùmè, pitā pi àla’à, ni pifò mà’à Nwùè ni pìnérø mbòomø twuunø e, nzhwuutø e a kí pø ajuñø ngyø ïtarø a chi nzhwuumè a nìwighø.”

²³ A shwənè ambo pobə pìtsùmè lo, “Dònè ïtse à tø mə ntà’à a ni zùnjø ndzùmè mè a twuunø ìpìñmè e mbi’i àtighø pànkènø e ntyi’ø ndzùnjø mè tyi’ø ngyø ïtsùmè,

²⁴ ntiinø ñwùè wa ntsùmè ni à tø’ne lo chwarø ìpìñmè e la à pî, la ñwùè wa ntsùmè ni à tø’ne lo kwighø ntii mè la à chwarø.

²⁵ Apìi o a àkø mbè’ø wè pì’i àtluø ìshyø zè àtsùmè la nga mbî a nìchýembyø o pighø Nwùè, kè nga ndzøenø ngø’ø?

²⁶ Ðwùè à tø mbø ni ìsìjnè mbè’ø mè pobø mìntø ìmâ, yi Moonè Ðwùè à ghă pø ni ìsìjnè ajuñø ze nkŵuè ni à ghă tø amwuø mìtìñnè ìme mi wùunø ni mìtìñnè mi Tä pobø pøngèrø pyø ni pi laanønø la.

²⁷ La ñshwənè tyi’ø a nkûnjø nkujø ambo pighø lo, pànø pitse pyø ni pi tøemènø a ìshyø nìghø pi ghă kwighø a ghobø apø, pyàa nkŵuè ni pobø ghă zøenø ànwùè Nifò Nwùè.”

Yēsū a kwèbè mbìñmè e
(Mat 17.1-8; Mrk 9.2-8)

²⁸ A lè kí pø tsa’ a ngyø nifàamø tsa’ne à lè shwənènø mìnwùè mèrø mè la, à lò Pità ni Jònø ni Jemè pobø pi pobø ko’ò ndèrø àtluø mbarø a ni chà’tè a Nwùè.

²⁹ Tsa’ne à lè mènø nchà’tè a Nwùè la, ìsighø e i lè kwèbè, ìtsø’ø ìpe fuø tø ntsèntø tsa’ a mbènø ni i ñwàñønø.

³⁰ Pobø kí wùutø ndzøenø pànø pipaa; Mûsî pobø Elijah pobø pø nshwənènø pobø pi Yēsū.

³¹ Pànø pø pipaa lè tø amwuø nìgha’à ghù nñiñènø mmø nshwənènø pobø pi Yēsū amwuø ndwuumè ni à ghă kwighø a Yèrusalèmø a ni lwenø mìnkà’ne mi Nwùè.

³² Pità pobè pì pànnè nì pì lè pènè alyi'è ghu lè pè ntsègrè a pilô. La nkùwù è nì pobè lè zhwèmnènè, pobè lè zèenè a nìgha'à e ghù nwìinènè wa pobè pànnè pa pipaa nì pobè pì pobè lè tèemènè la.

³³ Tsa'nè pànnè pa lè mènè mmayà'tè a Yésû la, Pità à lè shwènjè ambo ze lo, "Masàa, a pònjè lo pèonè ghoñè a nìghê. Ghìrè pèe korè izuñè itarè, ta'à a pè ambo ghò, ta'à a pè ambo Mùsî, i ta'à kì ntyi'è mbè ambo Elijah" (ka à lè zhyê ànwù è nì à lè mènè nshwènjè.)

³⁴ Tyì'è tsa'nè à lè pirènè mmè nshwènjè, mbà'à i shwu'è nnàanè a ghobè, àkwàrè a kwuunè a ghobè.

³⁵ Pobè lè zu'ù ngyè i furè amwuè mbà'à za nshwènjè lo, "Lě Moonè mè wù è nì ntso'ò mè; nì tyi'è ndzu'nè e."

³⁶ Nkwù è nì ngyè za i lè zhwemnènè, pobè lè tyi'è ndzèenè a Yésû ze nì ze. Pobè lè kwupè mìntswwù è imobè ka shwènjè ghobè ànwù è nì pobè lè zèenènè ambo njònè itse nkùwù ghu.

Yésû a parè a mômbyànjè nì à lè pènè nì àzhyê

(Mat 17.14-18; Mrk 9.14-27)

³⁷ Njyê i lè laanè, Yésû pobè izuñè ndzùmè ipe pa shwu'è àtwuè mbarè gha, àpùñè pèonè a tò ntsirè e.

³⁸ Ta'à njònè itse amwuè àpùñè pànnè za, a kyiinè nshwènjè lo, "Inèrè inwù è, mbu'ù mbô, yèmpè a moonè mè wè ntiinè à pènè ndà' à moonè mè.

³⁹ Àzhwù è tipòñè za a kô a moonè wa mmà' à a išhyê, a tyi'è nkyiinè nkunè a išhyê afù'kè a tyi'è nfurè a ntswwù ze. Ka fà' à pyiimè e a nì myà'tè e la mè ntsènjè e.

⁴⁰ Ntè mbu'ù mbô ambo izuñè ndzùmè ipô lo pobè fuukè àzhyê zè la pobè fuukè ghobè kikajø."

⁴¹ Yésû a shwènjè lo, "Pànnè pì ti àpyiimè; iwaanè pànnè pì tipòñè! Mbì chyê pèonè lè ndwùnè ila ghu kì wiimè ntijmè mè la ghu za' à nì pònjè wiimè ànwù è mè? Tò nì moonè o wa a išhyê nìghê."

⁴² Tsa'nè à lè mènè ntô nì wèrø, àzhyê za a chi ntinè e mmà' à a išhyê mmè nnè' è e. Yésû a sa' à Àzhwù è tipòñè za, mbarè a moonè wa njâ ambo tă ighobè.

⁴³ Pànnè pìtsùmè lè yerè amwuè ndwuumè nì pobè lè zèenè itijñè Nwù è.

Yésû a chi nshwènjè mbè' è nìwighè e

(Mat 17.22-23; Mrk 9.30-32)

Tsa'nè pobè lè pirènè mè nkùwù è mìnwwù è nì Yésû à lè ghìrènè mi mè nkè'nè e a ghobè la, à lè shwènjè ambo izuñè ndzùmè ipe lo,

⁴⁴ "Nì tsùñè nzhwi'tè àshwènjè zè à kwuunè àtwuè pighø. Př njâ a Moonè ïwù è ambo pànnè pì misoñø."

45 Pobə lè zu'ù la ka ànwùè ghu a tsùnjè ndaanè e àtwuè pobə, ntiinə pì lè lèəmènə lo kò pobə zhyê a ghobə, pobə kî mbô a ni pyiitè e.

Ƞònè ngwùunə la ȑwě?

(Mat 18.1-5; Mrk 9.33-37)

46 Pobə pì'nè a ni tànkè mbyiitè pobə ni pobə lo, ȱònè ngwùunə amwuə pobə la ȑwě?

47 La Yēsū à lè zhyê ànwùè ni pobə lè mənə nkawànjè amwuə mìntiñmè ȑmobə, ndò a mìlyi'ə mìnkî ntô ntê a nìpwùnə ze,

48 nshwənjè ambo pobə lo, “Iwùè ntsùmè ni à kwíirènə mìlyi'ə mìnkî ntii mè à kwíirè la gha; ȱwùè ntsùmè ni à kwíirènə mè à kwíirè la ȱònè ni à twuumènə mè. Ntiinə wùè wa ni à kînə ndwùunə amwuə pìghə la wùè ni à pənə ȱònè ngwùunə.”

49 Jònə a kwùè lo, “Masàa, pəə tō ndzəənə a ȱònè ȑtse a fuukè ȑzhyê amwuə mìpùmè mi pəənə aŋjunə nìlinə ȑtsô, pəə zùnjè e ntiinə ka à pə e ȱwùè àkwùè ȑwèənə.”

50 Yēsū a shwənjè lo, “Kò ni zùnjè e ntiinə ȱònè ni ka à twuunə ànwùè zè a chyê la pìghə pì pobə.”

Nìkwurè ni Sàmariyà tsìtse twuunə a ni kwíirè a Yēsū

51 Tsa'nə nkawùè i lè mənə mbaatè lo Yēsū a ko'ò ndèrè a nìpwuurè la, à lè lòo àkwànjè lo lèrè e pə a Yèrusalèmè.

52 À lè zàamè ntsàa pəənə a mbyè lo pobə ghè nkwwunə àla'à Sàmariyà ntsùnkè àzwuumè àtsùmè za'à a pònjè tō.

53 La pànè pa lè twuunə a ni kwíirè e ntiinə pobə lè zhyénə lo, à wè ndànjè lànjènə ndèrè a Yèrusalèmè.

54 La nkawùè ni Jònə pobə Jemè ni pobə lè pənə ȑzùnjè ndzùmè ȑpe lè zhyénə a lenə la, pobə lè pyiitè e lo, “Ndò'nèmbyê, wè pyiimè lo pəə shwu'kè ȑmū ȑfurè a nìpwuurè ntô ntòonə a ghobə?”

55 Yēsū a pènjè nnaŋjè, nsa'à ghobə.

56 Pobə tyi'è nfurè ndèrè amwuə àla'à yè nyaanə.

Tsa'nə a tìnjènənə a ni pə àzùnjè ndzùmè Yēsū

(Mat 8.19-22)

57 Tsa'nə pobə lè mənə ngyiinə àlànjè la, ȱònè ȑtse a shwənjè ambo Yēsū lo, “Mbì zùnjè o alyi'ə ntsùmè ni wè lèrènə.”

58 Yēsū a kwùè lo, “Pəntsobə chyê ni mìmbwù'è ȑmobə, pìmisijè pə ni mìnkàanə ȑmobə la ka Moonè Iwùè a pə e ni alyi'ə ni mbè'ə a nùnjè àtwuè ghu nzhwùutè.”

⁵⁹ Yēsū a shwən̄è ambo yìtse ḥòn̄è lo, “Zùn̄è mè.” La a shwən̄è ambo ze lo, “Ndò’nèmbyê, tyi’è ḥgè ndzàamè ntwən̄è a tă iwəe za’ā.”

⁶⁰ Yēsū a shwən̄è ambo ze lo, “Myà’tè pàn̄è pyè n̄ pi pən̄e tsa’ a ikwuè pèon̄è pobē twən̄è ikwuè pèon̄è pobē. La aŋun̄e ghò, lèrè ngè nchwiit̄e ntwuumè mbè’ e ànwùe Nifò Nwùe.”

⁶¹ Ghütse ḥwùe a shwən̄è ambo ze lo, “Mb̄i zùn̄è o mb̄a Ndò’nèmbyê, la tyi’è ḥgè ndà’n̄e pèon̄è a imwuə alyi’ e za’ā.”

⁶² Yēsū a shwən̄è ambo ze lo, “ḥòn̄è n̄i a wìimèn̄e àsoorè àfà’ a nchi mbèn̄e nnaŋ̄e ndzùmè la, ka kù’n̄e e a n̄i kwuun̄e amwuə ànwùe Nifò Nwùe.”

Lukè 10

Yēsū a tsàa izùn̄è ndzùmè ipé mìghumè sàmbaa ntsòbè ipaa a àpyiin̄e

¹ Tsa’ne Ndò’nèmbyê à lè myàanèn̄e, à lè tyi’è ntso’ò pítse pèon̄è mìghumè sàmbaa ntsòbè ipaa ntsàa a ghobē lo pobē lèrè a mbyè ze, ngyiin̄e pípaa ndèrè amwuə mìmbòmp̄e mi àla’ a mìtsùmè n̄i iłyi’ e pa itsùmè n̄i à pòn̄e tō ghu la.

² Tsa’ne à lè mèn̄e ntwuumè a ghobē la, à lè nshwən̄è ambo pobē lo, “Mìzighè ko’ò amwuə iswùumè no’ò la pífù’ù tyi’ e nk̄. Nì chà’tè a Nwùe lo Ndò’nèmbyê ngàn̄e iswùumè à tsàa ngàn̄e àfà’ a amwuə iswùumè mbè’ e pi ghè nfù’ù mìzighè mìghu.

³ Nì lèrè; la tsa’ne n̄i mèn̄e ndèrè la n̄i zhyè lo ntsàa a wighè àpyiin̄e la tsa’ a ipoon̄e pi mbyè ndzirè a titirè pefuun̄e.

⁴ Kò n̄i lòo a wighè àpàamè nkabè kè àpàamè àtse kè itabē pítse; kò n̄i ki nchà’tè a wighè ḥwùe àlàn̄e ndwuumè.

⁵ Nì kwuun̄e amwuə ndâ n̄i n̄i kwuunèn̄e, n̄i pyè shwən̄è lo, ‘mborè i pə amwuə ndâ ghè’.

⁶ Ngàn̄e àporèporè à tē pə amwuə, yi àporèporè àzighè à kwìn̄e aŋun̄e ze, ngàn̄e àporèporè a ki mb̄e la mbun̄e e; àporèporè àzighè a kwirè nk̄wē ambo pighè.

⁷ Nì kwuun̄e amwuə mbòmp̄e àla’ a n̄i pi kwiirèn̄e wighè ishi’ n̄e, n̄i zighè àzwuumè àtsùmè n̄i pi ḥân̄e ambo pighè.

⁸ Nì kwuun̄e amwuə mbòmp̄e àla’ a n̄i pi kwiirèn̄e wighè ishi’ n̄e, n̄i zighè àzwuumè àtsùmè n̄i pi ḥân̄e ambo pighè.

⁹ Nì parè pighoon̄e n̄i pi pən̄e ghu nshwən̄è ambo pobē lo, ‘Ànwùe Nifò Nwùe a tō mbaatè a wighè.’

¹⁰ La n̄i pəla nk̄wun̄e amwuə mbòmp̄e àla’ a pi ka kwiirè e a wighè, n̄i lèrè amwuə ilàŋ̄e ndwuumè nshwən̄è lo,

11 ‘Mbaa pə àpùbə àla’à àzighə nì a pənə a mìkwùè pəə, pəə kwùtè a zèrə a nì nèrè lo ngə’è ì ghoŋjè ambo pīghə, la nì zhyē lo nkùwùè ànwùè Nifò Nwùè ì paatè.’

12 Nshwəŋjè nkūŋə nkūŋə ambo pīghə lo, ngə’è nì ì ghă pə ambo pànè pī àla’à ghu amwuə njyē ntso’tè mìsà’ā ì ghă tsàarè zhyē nì pī lè ḥānə ambo pànè pī àla’à Sodòmè”.

Mìmbòmpə mī ìla’à nì ka mī lè nùŋjè e ntìŋmè aŋunə Yēsū
(Mat 11.20-24)

13 “Ngə’è ngwùunə ì ghă pə ambo pīghə mbă pànè pī Kòrazinè! Farə ambo pīghə mbă pànè pī Betsedà! Ntiinə pī lè pənə la ngirè mìnwùè mī yerènə yerènə mə nì pī lè mənə ngirè àla’à pīghə lə la àla’à Tayè ghobə Sidònè, yi pobə kī kwaa mə mbèŋjè mìntìŋmè ìmobə, ntyi’è ngwî itsə’è ngə’è nfū’ù ìtwuè ìpobə nì àpwuè.

14 La a ghă pī tə lìwùutè ambo pīghə amwuə njyē ntso’tè mìsà’ā tsàarè ambo pànè pī Tayè ghobə Sidònè.

15 A chyē ambo pīghə pànè pī Kàpenòmè. Nì wè nkàŋjè lo pī ḥāŋjè a wīghə tsàa a nìpwuūrè? Ngaŋjè! Pī shwu’kè a wīghə mmà’ā amwuə pàŋjè ìshyē.”

16 Yēsū a shwəŋjè ambo ìzùŋjè ndzùmè ìpe pa lo, “Dònè wa nì à pyiimènə ànwùè nì nì shwəŋjènə la, à pyiimè la ànwùè mè. Dònè wa nì à twuunènə ànwùè nì nì shwəŋjènə la, à kī ntwuunè la gha. Dònè wa nì à twuunènə mè la, à kī ntwuunè la a wùè wa nì à tsàanə mè la.”

Pànè pa mìghumè sàmbaa ntsòbè ipaa kwirè nkùwé

17 Nkwùè ìtse ì lè lìŋjè, pànè pa mìghumè sàmbaa ntsòbè ipaa ì kwirè kwê nì nìgha’à, nshwəŋjè ambo Yēsū lo, “Ndò’nèmbyē, mbaa pə ìzhyē lè zu’nè a wəə nkùwùè nì pəə lè funjènə nìlinè ìtsô.”

18 Lenəla Yēsū a shwəŋjè ambo pobə lo, “Ntə ndzəənə a Satàanə a furè a nìpwuūrè nkunə tsa’ā mbèŋjè ì jwàŋjè.

19 Nì zəənə! Ìnjā ìtìŋnè ambo pīghə lo nì nyènkè mìnyoorè pobə pìngaaamə ìshyē nkī mbə nì mìtìŋnè ìtwuè ngàŋjè kipaanə ìzighə. Lenəla, ànwùè ìtse a tòmnè e a wīghə apè.

20 La, kò nì gha’à a wīghə pə ntiiñe ìzhwùè tìpòŋjè zu’nè a wīghə; nì gha’à pə lo pī jwà’nè mìlinè ìmīghə amwuə àŋwà’nè a nìpwuūrè.”

Yēsū a pə nì nìgha’à
(Mat 11.25-27, 13.16-17)

21 A lè pə nkùwùè ghu la Àz̄hwùè Nwùè a lwenè a Yēsū nì nìgha’à, à tyi’è nshwəŋjè lo, “Tă, ḥnjā a miyàa ambo ghò mbă Ndò’nèmbyē nìpwuūrè pobə ìshyē, ntiinə wè lèəmènə mìnwùè mə ambo pànè nì pobə kwàŋjènə lo pobə zhì’tè pobə pī pànè nì pobə kwàŋjènə lo pobə zhyē ìnwùè la, nnèrè ambo pyè nì pī pənə tsa’ā ipoonə pī porè. Ee; Tă, lĕ tsa’ñe wè lè tă’nè lo a pə la.

²³ Yēsū a pènjè nchwùmpè ambo izonjè ndzùmè ipe pa lo, “Mborè t chyê ambo pànnè pa ni pobè zéenènè ànwùè ni nì wè ndzéenè le.

²⁴ Nshwənè tyì'è nkùnjè nkunjè ambo pighè lo ngànjè ntwuumè Nwùnè yìno'nè pobè pifò pìno'nè lè mè ngyii a ni zæenè mìnchwùè mè ni nì wè ndzæenè lè, la ka zæenè a ghobè, mmè ngyii a ni zu'ù mìnchwùè ni nì wè ndzu'ù lè, la ka zu'ù a ghobè."

Àshwəññè nàanə nàanə mbè'ə ηwùè Sàmariyà ghù ìshì'nè

²⁵ Tyì'è nkùwùè ghu, ìnèrè mbòomè ghùtse à lè lòo a ìshyê, mmè ntà'à a nkà'ñè a Yësû, mbyiitè e lo, “Ìnèrè ìnwùè, mbè'è ñgìrè lè ìla mbònè zìghè a nìchýêmbyê nì à ghonènè nì nkunè?”

26 Yēsū a pyiitè e lo, “Pì ɳwà’nè amwuə àjwà’nè mbòomè la lo àkè? Wè funè àzô ndzəenè pì ɳwà’nè amwuə la lo àkè?”

²⁷ A kwùè lo, “Tyi’è nkònjè a Ndò’nèmbyê Nwùèko’ò o ni ntijjmè o ìtsùmè, ni Àzhwùè o àtsùmè, ni ìtìjnè o ìtsùmè, farè ni àzhi’tè o àtsùmè. Ntyi’è nkònjè a ndyimè o tsa’ a mbìnjmè o.”

²⁸ Yēsū a shwəŋè ambo ze lo, “Wè kwùè tyì’è ɬshì’nè, ghìrè tyì’è ni ndwuumè wè mbè’ə ziqhè a nìchwarè.”

²⁹ ḥnèrè mbòomè wè a lè mè ntà'à nnèrè lo à zhyê, nchi mbyiitè a Yësù lo "Ndymè mè la ìwě?"

³⁰ Yësù a kwùè ambo ze lo, “Dònè ìtse à lè pè ghu nfurè a Yèrusalèmè mmè ndèrè a Jèrikò, pìzèrè kô e nchwa’tè ìtsè’è a mbìnjmè ze, mbu’ù e ìshì’nè tè a tvi’è a ntswùjè nìwighà, nobà mvà’tà e ndèrè a qhoba.

³¹ Ngàñè mà’à Nwùè ìtse à lè mè ndàñè amwuə àlàñè ghu, ntô nfurè aŋunè nònà wà ndànà amwuə wùjè pàà ndérè e

³² Ngàñè àyèmpè Ndâ Nwùè ghütse nî à lè furènè amwuë ngwàrè Levì, a tò ndzaenà nkì ngirà ty' à a lena ndànà amwuë wùà pàa ndèrè e.

³³ La Ƞwùè Sàmariyà ìtse à lè mè ndèrè e a àkarè ze mmè ndàñè àlàñè ghu, ntô ndzaanà e ntyi' à nkoorà mìnà ìme.

³⁴ À lè tô mbaatè e, nsùu ìlă Დpe nchyâ afuə amwuə nkorè ni Დpàa atsə'ə ntê e àtwuə ndzàkìshvà e ndòò e ndèrà a ndâ pìghìnnà a ni tví'à mma nanà e gbu.

³⁵ Pobè ze lè lyê ghu njyê ì laanè, ñwùè Sàmariyà ghu a mè ndèrè e nfuukè nkabè ipaa ñjâ ambo ngànè mbyabè ndâ pìghìnè wa nshwənè ambo ze lo, 'Mè nnajè e, wè tè pèla ntsànjè nkabè ni ì tsàarènè a zè ajanè ze, yi mbi tò kwyuà ambo ghò nkwyuà ni ñkwyiràna ntô ''

36 Yēsū a pyiitè ambo ìnèrè mbòomè wè lo, “Wè kwànjè lo ndyimè njònè wèrè wè a tìtirè pànè pè pitarè a ìwě?”

37 A kŵùè lo, “Dònè wa nì à lè koorènè mìlinjè ìme la.” Yēsū a shwənjè ambo ze lo, “Lèrè nkì ntyi’è ngirè a lenè.”

Yēsū a ghaanè Marətà ghobè Māriyà

38 Yēsū pobè ìzùnjè ndzùmè ìpe lè ghè nkwuunè amwuə àla’à àtse, mèngyé ìtse nì nìlinè ìtse lè pènè Marətà a kwiirè e a ndâ ze.

39 Momaa e nì nìlinè ìtse lè pènè Māriyà a pè pobè ze. Nkwùè nì Yēsū à lè tònè, Māriyà a tô nnwuunè a mbyè ze mmè nzhwi’tè ànwùè nì à lè mènè nshwənjè la.

40 Marətà à lè pè nì ntòmnè amwuə ze mbè’è ndwuumè nì ā ghìrè mìzighè ambo pìghìnnè pa, ntyi’è nshwənjè ambo Yēsū lo “Ndò’nèmbyê, wè zəenè lo momaa mè à wa’à mè mìnjè nì mìnjè lo ñfà’à? Tiitè e â tô nkwiirè mè.”

41 Yēsū a shwənjè ambo ze lo, “Marətà! Marətà! Mìnwùè mìno’ne mè ntòmnè o.

42 La ta’à àzwuumè a kù’nè a nì pè ambo ghò. Māriyà a tso’ò mè a pàa ìshì’nè nì mbè’è ka ñwuè kwiirè e ambo ze.”

Lukè 11

Yēsū a nèrè ìzùnjè ndzùmè ìpe nì ndwuumè nì mbè’è pobè chà’tè a Nwùè (Mat 6.9-13, 7.7-11)

1 A lè pè njyè ìtse, Yēsū a pè nchà’tè a Nwùè alyi’è àtse. Nkwùè nì à lè myàanènè, àzùnjè ndzùmè e yètse a shwənjè ambo ze lo, “Ndò’nèmbyê, nèrè a wèe tsa’ne mbè’è pèe chà’tè Nwùè tyi’è tsa’ne Jònè à lè nèrènè ìzùnjè ndzùmè ìpe la.”

2 Yēsū a shwənjè ambo pobè lo, “Nì pè nchà’tè a Nwùè nì shwənjè lo, ‘Tă, ghìrè pànè tè ngu’tè nìlinè ìtsô; ànwùè Nifò o â tô.’

3 Dâ mìzighè myè nì mì kù’nènè ambo pèe sìnè wè nì mìnnyè nì mĕ tō.

4 Nkì ndèənè ifàntè ìnwùè ìpèe, ntiinè pèe kìnè mmè ndèənè a pyè nì pànè pa nfàntè ambo pèe la. Kò wè pyiimè pèe wìghè àkwà’nè.”

5 A chi nshwənjè ambo pobè lo, “Mbè’è ñwuè wìghè ìtse a ghè ambo ìswùè e a ntìjnè ìtwu’è, nshwənjè ambo ze lo, ‘Ìswùè mè, tso’kè mè nì ntsinjè àpaanè ìtarè;

6 mbè’è ìswùè mè a furènè a ndyè sàa ntô a ndâ mìnjè, la ka mbè mè nì àzwuumè yè zìghènè a nì ñâ ambo ze.’

7 “Ìswùè e wè à tè mbèla nkŵùè ambo ze lo, ‘Kò wè kì ñjâ mè nì ngè’è, ñgwù’è mè ntswùè ndâ mè, pèe pi ipoonè ìpâ nwùunè mè; mbè’è mbònjè lò mè a ìshyè a nì ñâ àzwuumè ambo ghò apè.’

8 Nshwən̄è a wigh̄e lo, à t̄e ka lòo e a n̄i ḥâ àzwuum̄è ambo ze tsa'a ̄swūe e, la a làñ̄è n̄i mbȳe nk̄i mbyiit̄e e pyiit̄en̄e, yi à p̄i lòo a ̄shȳe ḥâ àzwuum̄è ̄tsùm̄è n̄i à t̄a'n̄e.

9 “N̄i ndwuum̄è wè nshwən̄è a wigh̄e lo, n̄i k̄i pyiit̄e pyiit̄en̄e, p̄i gh̄a ḥjâ n̄i pigh̄e; n̄i k̄i t̄a'à t̄a'n̄e, n̄i zəen̄e; n̄i k̄i ntsòot̄e tsòot̄en̄e, p̄i w̄u'è ḥjâ n̄i pigh̄e.

10 Ntiin̄e ḥwùè ntsùm̄è n̄i à kin̄e mbyiit̄e pyiit̄en̄e, ā k̄wiir̄e; ḥwùè ntsùm̄è n̄i à wa nt̄a'à, ā zəen̄e. Dòn̄e n̄i à wa ntsòot̄e, p̄i k̄i w̄u'è ḥjâ n̄i ze.

11 A w̄er̄e t̄a amwūe pigh̄e n̄i mb̄e'è moon̄e e a pyiit̄e e n̄i ̄swūe, a ka ḥâ e a ye n̄i ̄swūe ntyi'è ḥjâ e p̄e n̄i ̄nyoor̄e?

12 K̄e a pyiit̄e e n̄i nipwuum̄e n̄i ngub̄e a tyi'è ḥjâ e p̄e n̄i àngaam̄e ̄shȳe?

13 Mb̄e'è pigh̄e n̄i n̄i p̄en̄e ngàñ̄e nḡir̄e ̄nwùè t̄pòñ̄e zhȳe a n̄i ḥâ ̄pwuum̄è p̄ish̄i'n̄e ambo ̄poon̄e pigh̄e, t̄a iw̄igh̄e a n̄ipwuūr̄e a tyi'è ka ḥâ e Àzhwùè Nwùè ambo pàñ̄e n̄i p̄i pyiit̄en̄e e n̄i z̄er̄e.”

Yēsū pob̄ Beelzebùb̄ ̄fò ̄zhȳe

(Mat 12.43-45)

14 A l̄e p̄e njȳe ̄tse, Yēsū a fuuk̄e àzhȳe n̄i a l̄e nàanèn̄e lo kò ḥwùè shwən̄e. Nkwùè n̄i àzhȳe z̄e a l̄e furèn̄e amwūe ḥjòn̄e n̄i ka à l̄e m̄e shwən̄e la, à l̄e p̄i'n̄e a n̄i shwən̄e. A l̄e k̄e'n̄e àpùñ̄e p̄eñ̄e n̄i p̄i l̄e zəen̄e.

15 La pob̄ p̄it̄se shwən̄e lo, “A fuuk̄e ̄zhȳe p̄e l̄e n̄i ̄t̄iñ̄e Beelzebùb̄ n̄i à p̄en̄e ̄fò p̄i ̄zhȳe.”

16 Pàñ̄e p̄it̄se l̄e kwà'n̄e e mbyiit̄e lo â nèr̄e a ghob̄e n̄i àlèn̄e n̄i a furèn̄e a n̄ipwuūr̄e.

17 Yēsū à l̄e zhȳe ̄kwàñ̄e ̄pob̄ nshwən̄e ambo pob̄ lo, “Àla'à za n̄i a ghàp̄en̄e ndzòñ̄n̄e pob̄ n̄i pob̄ la, a gh̄a p̄i. Ngwàr̄e za n̄i t̄ kin̄e ka p̄e e ntswùè mo'o la, t̄ gh̄a p̄i.

18 A t̄e mb̄e lo Satàan̄e à k̄i ngàp̄e ndzòñ̄n̄e ̄p̄iñ̄m̄e e, ànwùè Nifò e a tyi'è nt̄eem̄e l̄e ̄ila ghu? Ngwè nshwən̄e l̄e ntiin̄e n̄i shwən̄e lo ̄nuuk̄e ̄zhȳe la n̄i ̄t̄iñ̄e Beelzebùb̄.

19 Nt̄e m̄e nfuuk̄e ̄zhȳe p̄e n̄i ̄t̄iñ̄e Beelzebùb̄ yi ngàñ̄e àkwùè n̄iyiin̄e àzigh̄e tyi'è fuuk̄e l̄e n̄i ̄t̄iñ̄e ̄w̄e? A p̄e a len̄e, yi pob̄ gh̄a nèr̄e lo n̄i w̄igh̄e ̄sà'a.

20 La, nt̄e m̄e nfuuk̄e ̄zhȳe p̄e l̄e n̄i ̄t̄iñ̄e Nwùè, yi a nèr̄e lo ànwùè Nifò Nwùè a t̄ô m̄e ambo pigh̄e.

21 “Nkwùè n̄i ngàñ̄e m̄it̄iñ̄e à twu't̄en̄e ̄pwuum̄e ntsòo ̄pe m̄e mbyab̄e ̄mwūe alyi'è e, ̄pwuum̄e ̄pe p̄e ̄sh̄i'n̄e.

22 La ḥjòn̄e n̄i à ̄t̄iñ̄e ntsàar̄e e à t̄e t̄ô yi ā zòñ̄n̄e tsàar̄e e k̄wiir̄e ̄pwuum̄e ntsòo pa ̄tsùm̄e n̄i à l̄e m̄en̄e ndòo mbyab̄e mb̄iñ̄m̄e e ghu la, nk̄wiir̄e ̄pwuum̄e ḥjòn̄e ̄t̄iñ̄e wa ̄tsùm̄e ngàp̄e.

²³ “Dònè nì ka à zùnjè e ndzùmè mè, à zùnjè la ndzùmè ngànjè kipaanè mè. Dònè nì ka à kì ngyèmpè e a gha a nì shwatè, à shà’tè la shà’tènè.

Ndwuumè ni izophyê pa nfurè nkì nkŵirè nkwuunè

²⁴ “Nkwùè nì àz hwùè tîpònjè a furènè amwuə ñònè la, a za nkarè îlyi’è pî zopè ntâ’â alyi’è nì mbè’è a zhwùutè ghu. A ka zéenè e a shwènjè ambo àtwuè îpînjmè e lo, ‘Mbî kwirè lèrè amwuə ndâ gha nì ñtènè nfurè amwuə la.’

²⁵ Lenèla a kwê ndzœenè lo pî zèe mè ndâ za ì laanè nkù’nè.

²⁶ Tsa’ñè a zéenènè a lenè la, a lèrè tyi’è nkwùè nkŵirè ntô nì izophyê sàmbaa nì pînè ntsàarè e, nkŵi’ñè e ghu, pobè pî pobè kwuunè ntyi’è mmè nchyè amwuə ñònè ghu. Lenèla, ñònè wè à lhwùutè pî tsàarè tsa’ñè à lè pyènè mbè.”

Nîgha’â nì à pènè nküñjè nkujè

²⁷ Tsa’ñè Yësû à lè myàanènè a nì shwènjè mìn wùè mè la, mèngyë îtsé amwuə àpùnjè pèønè za a shwènjè lo, “Mborè ì chyè ambo mèngyë wa nì à lè pyènè nkì nnyoñè o la.”

²⁸ La Yësû a kwùè lo, “Mborè ì chyè pø ambo pàñè pa nì pî zu’ñè àshwèññè Nwùè kì nnùñjè!”

Pàñè pa tà’â lo Yësû â ghîrè ànwùè yerènè yerènè

(Mat 12.38-42)

²⁹ Nkwùè nì îpùnjè pèønè pa lè pî’ñènè a nì no’ò la, Yësû a shwènjè lo, “îwaanè pàñè pî îtsònjè a îwaanè tîpònjè, pobè tà’â a nì zéenè àlènè, la ka mbø nèrè mè àlènè àtse ambo pobè ndàñjè e àlènè Jonà;

³⁰ ntiinè ndwuumè nì Jonà à lè pènè àlènè ambo pàñè pî Ninivè la, a ndøñè ndøñè amwuə ndwuumè nì Moonè Ðwùè à pø àlènè ambo îwaanè pàñè pî îtsònjè wè.

³¹ A ghă pø njyè ntso’tè ïsà’ a Nwùè la, mă ifò nì à furènè a mìtùnjø, â pø’kè pobè pî îwaanè pàñè pî îtsònjè chyâ ïsà’ a ajuñè pobè. Ntiinè à lè furè a ndwùutè àtwuè izophyê ntô a nì zhwi’tè àshwèññè àzhì’tè ifò Solomònè; Nì nañjè! Dònè nì à tsàarènè a ifò Solomònè à wè a nìghâ a titlîrè pighè.

³² Pàñè pî Ninivè ghă pø’kè njyè ntso’tè ïsà’ a chyâ ïsà’ a ajuñè pobè; ntiinè pàñè pî Ninivè lè pèñè mìntiñjmè ìmobè nkŵùè nì Jonà à lè chwiitènè ntwuumè Nwùè ambo pobè la. La nì zéenè! Dònè nì à tsàarènè a Jonà à wè a izophyê nìghâ. La ka nì mè mbèñjè a wîghè mìntiñjmè ìmîghè.”

Ìmyê tsa’â nkà’â ambo mbìñjmè

(Mat 6.22-23)

³³ Yësû à lè chi nshwèñjè lo, “Ka ñònè nì mbè’è a tswu’è nkà’â ndòo nìkwù’è nkumñè ghu, kè ntsàa a nkìkwùunè. Ðwùè à wa ntswu’è nkà’â ntê pø alyi’è ñaññènè mbè’è ñwùè a kwuunè a ndâ a zéenè wèrø.

³⁴ ḥmyê ḥmô chyê mbè la tsa'a nkà'à ambo mbìnjmè o. ḥmyê ḥmô tè mbè ḥshì'nè yi mbìnjmè o i chyê ni nkà'à. La mi tè ka pè e ḥshì'nè yi mbìnjmè o ntsùmè i chyê amwuə ndzùmè.

³⁵ Njiilo, nì zhì'tè mbè'e nkà'à ni i pènè amwuə pighè i tyi'è ndzùmè.

³⁶ Mbìnjmè o ntsùmè i tè ndwénè ni nkà'à ka pè e ni àpàbè ndzùmè, yi i tsùnjè kyà'à tsa'a nkà'à i wa ntsiinè nkyà'à a wighè la."

Yésû a fèrè pìFarisî pobè pìnérè mbòomè

³⁷ Tsa'nè Yésû a lè mènè shwènjè la, ta'à ɳwùè Farisî funè e lo â tò pobè ze ndzighè a ndâ ze. Lenèla a kwuunè a ndâ nwuunè a ni zighè.

³⁸ A lè tsàarè ɳwùè Farisî wè amwuə ndwuumè ni a lè zéenè Yésû a zighè tè sùu mbô.

³⁹ Ndò'nèmbyê a shwènjè ambo ze lo, "Pighè pìFarisî, ni sùu mìndorjè pobè ikañè tyi'è a ndzùmè isighè la mìmwuə ḥmighè lwènè ni àghè'nè pobè ntijmè ghù shyè.

⁴⁰ ḥpuukè pèenè! Ka nì zhyê wighè lo ɳònè ni à lè tsùnjènè ndzùmè isighè la ɳònè ni à lè kìnè ntsùnjè imwuə imwuə?

⁴¹ La tyi'è ɳjâ ḥpwuumè ni pènè amwuə imwuə pìtito'o pobè ikañè ḥpighè ambo ngàñè àfumè. Zéenè, nì tè ghîrè a lenè, mbè'e ḥpwuumè itsùmè laanè ambo pighè.

⁴² "La ngè'è no'nè ajuñè pighè mbă pìFarisî! Ntiinè nì lòonè ḥpwuumè àzhyă ni furènè amwuə mìswùumè ḥmighè ngàbè iły'i è ɳìghumè ɳjâ ta'à pàa ambo Nwùè, la ka pè ghîrè a wighè ànwùè ni a tèemènè, ka ki pè kònè a wighè Nwùè. A pònè lo nì ghîrè ḥnwùè pèrè pè itsùmè ti wa'à yètse.

⁴³ "Ngè'è no'nè i chyê ajuñè pighè mbă pìFarisî! Ntiinè nì kònènè a ni nwuunè ajuñè ilènè pìshì'nè amwuə mìndâ mi àshwatè ḥmighè, mmè nkònè lo pàñè tò nchà'tè a wighè amwuə pi mìtàanè.

⁴⁴ "Ngè'è no'nè i chyê ajuñè pighè! Ntiinè mìntijmè ḥmighè mè tsa'a mìshyè ni ka ilènè pè e ajuñè, pàñè tyi'è mè ngyìlinè ajuñè ka mè zhyê ghobè."

⁴⁵ Ta'à ɳwùè a tìtirè pìnérè mbòomè pa a kwùè ambo Yésû lo, "Inèrè ḥnwùè, wè shwènjè lè la nkì ndzòomè a wèe la zòomènè."

⁴⁶ Yésû chi shwènjè lo, "Ngè'è no'nè ambo pighè mbă pìnérè mbòomè! Ntiinè ni ɳânè ipi'i ambo pèenè ni tsàarènè a ghobè la, mbè pyènè mbè'e ni la'a ngyèmpè wighè a ghobè lo pobè pi'i apè.

⁴⁷ Ngè'è no'nè i chyê àtwuè pighè! Ntiinè nì poomè mìshyè mi ngàñè ntwuumè Nwùè pyè ni pítä ḥpighè lè zhwuutènè.

⁴⁸ Lenèla nì lè pyiimè nkì tompè ngîrè mìnwùè pítä pítä ḥpighè, ntiinè pobè lè zhwuutènè a ghobè, nì ki mboomè mìshyè imobè.

49 Tsa'nə a pənə lə la, Àzhì'tè Nwùè a lə shwənjə lo, 'Mbì tsàa ngànjə ntwuumè ɻâ pobə ngànjə ntwuumè Yésû pyè nî pobə pî zhvuutè a pìtse nkî nnyànjə a pìtse.'

50 Mbè'ə àləəmè ngànjə ntwuumè Nwùè zè nî pî lè kwìrènə a nìpì'nènə tsa'nə pî lè tsùnjènə àtwuè ɻishyê a lèrè àtwuè ɻwaanè pànnə pî tìtsònjè wè,

51 a nî pî'nè arjunə àləəmè Abèlè ngè mbyàa arjunə àləəmè Tsàkàriyà wùè nî pî lè zhvuutènə a tìtirè alyi'ə mìshwà'à Nwùè pobə alyi'ə yè laanènə amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè. Ngwè nshwənjə a wighə lo pî ghă pyiitè àləəmè àzobə la ambo ɻwaanè pànnə pî tìtsònjè.

52 "Ngè'è no'nə ɻ chyê arjunə pîghə mbă pìnérè mbòomə, ntiinə nî kwiirènə àkòò ndâ àzhyê ànwùè, ntwuunə a wighə a nî kwuunə amwuə, nkî mə nàanè pànnə nî pî tà'nə a nî kwuunə lo kò pobə kwuunə."

53 Nkwùè nî Yésû à lè mənə mmyà'tè a ghobə la, pìnérè mbòomə pobə pîFarisî lè pî'nè a nî twuunə ɻnwùè nî Yésû à lè shwənjènə la tyi'è nî ɻìjnè nkî mbyiitè ɻpyiitè pî tobènə e pîno'nə,

54 mbè'ə a shwənjə ànwùè ɻipònjè pî kô e.

Lukà 12

Àkwàtè mbè'ə àpègrè

(Mat 10.26-27)

1 Tyi'è nkwùè ghu, àpùnjè pèonə mìnkaamè a lè tō nshwatè, pìtse tyi'è mmə ntinə nnyènkè pìtse ndànjè. Yésû a pènjè ndzàamè mbì'nè a nî kwàtè ɻzùnjè ndzùmè ɻpe, nshwənjə lo, "Nî zhì'tè a wighə nî mbyë àpaanè pîFarisî, zhyè nî ɻ pənə àpègrè la.

2 Ka àzwuumè àtse nî a pənə yè kumnènə nî ka pî pə ghă nya'kè e, kè zhyè nî a pənə yè lèəmènə nî ka à pə ghă furè e a sànjè.

3 Lenəla ɻnwùè ɻtsùmè nî nî wa nshwənjə nî ɻtwu'è pî zu'u nî njyè, ɻnwùè ɻtsùmè nî nî kinə mmə nchùmpè a nìlèəmè la, pî tyi'è tèəmè la a mìkŵùè mi ndâ shwənjə a pèrə."

Đònè nî mbè'ə pî pô

(Mat 10.28-31)

4 "Pìswùè ɻpâ, nî zhwi'tè! Kò nî kî mbô a wighə pə pànnə nî mbè'ə pobə zhvuutè pə ndà'à mbòbè mbìnjmè ka pə chi ghîrè a ghobə a yètse ànwùè.

5 La mbì nèrè a wighə nî njònè nî mbè'ə nî pô la: Nî pô a njònè wùè nî mbè'ə a zhvuutè mbòbè mbìnjmè nkî mbə nî ɻìjnè a nî mà'à a wighə amwuə àkìjnè ɻmû; nshwənjə ambo pîghə lo, nî pô e.

6 Wè zhyè lo pî shwùunə ɻkizinkə itaanè la nî pìkapà pipaa? La ka Nwùè a lèənè e tyi'è ta'à akizinkə wèrə wè ɻtse.

7 Nì zəənè, Nwùè à zhyê ndùnè ìnyùñè nì à pənə àtwuè pighé tyi'è ntsùmè. Kò nì pô, nì tsê ntsàarè ikizinké pìno'nè."

Nipyiimè kè nìtwuunè a Kristù
(Mat 10.32-33, 12.32)

8 "Nshwəñè ambo pighé lo, Dònè nì à pyiimè mè a sàñè sàñè la, Moonè Dwùè à ghă kí pyiimè e a mbyè pəngèrè pì Nwùè.

9 La ñònè nì a twuunènè mè a sàñè sàñè la, Moonè Dwùè à ghă kí twuunè e a mbyè pəngèrè pì Nwùè.

10 "Dwùè ntsùmè wa nì à shwəñènè ànwùè tìpòñè mbè'è Moonè Dwùè la, pì ghă lèənè ifàntè ìnwùè ìpe; la ñònè wa nì à wa nshwəñè a tìpòñè mbè'è Àzhwùè Nwùè la ka pì pə ghă lèənè e ifàntè ìnwùè ìpe.

11 "Nkwùè nì pì lòo a wighé tò a ndâ àshwatè pìJew a mbyè pìsa'à pì àla'à pobè pìtä pì àla'à, kò nì kí nkwañè a wighé ànwùè nì nì shwəñè kè ndwuumè nì nì kwùè a nì fuukè mbìñmè izighé amwuə ìsà'a;

12 ntiinè Àzhwùè Nwùè ã nérè a wighé nì ànwùè nì nì shwəñè nkwùè ghu."

Àshwəñè nàanè nàanè mbè'è ngàñè nkabè nì à lè pənə àkìghè

13 Yítse ñwùè amwuə àpùñè pəənè za a shwəñè ambo Yésû lo, "Ìnérè ìnwùè, shwəñè ambo momaa mè lo â ghàbè tìpwuumè pa nì tă à lè myà'tènè la ñjâ ìpâ."

14 Yésû a kwùè ambo ze lo, "Ngìñè mè, a gha tsa'a ìsà'a mìsà'a kè ìngàbè tìpwuumè a tìtìrè pighé la à tso'ò ìwé?"

15 Yésû a làñè nì mbyè nshwəñè ambo pobè lo, "Nì zhì'tè a wighé a nì pə nì ntonè ajuñè àzwuumè àtse; ntiinè nìchyémbyè ñwùè ka a pə e la tìpwuumè pì no'nè nì à pənə pèrè."

16 A chi ndàñè nì mbyè nshwəñè àshwəñènè nàanè nàanè ambo pobè lo, "Ìswuumè ngàñè nkabè ìtse i lè mè ñjâ mìzighé tyi'è mìno'nè.

17 À lè lòo àkwàñè, mbyiitè ambo mbìñmè e lo, 'Mbì ghìrè lè ila tsa'nè ka mbè mè nì alyi'è nì mbè'è ñfù'ù mìzighé ìmâ nnùñè ghu lè?'

18 À lè tyi'è nshwəñè ambo mbìñmè e lo, 'Nzhyè ànwùè nì mbì ghìrè; mbì shà'tè mìntañè ìmâ tyi'è mìtsùmè kwirè korè a mìwùunè, myè nì mbè'è mì lòo mìzighé pobè tìpwuumè ìpâ ìtsùmè.

19 Lenela, mbì tyi'è shwəñè ambo mbìñmè mè lo, "Wè nùñè tìpwuumè pìshì'nè ìtsùmè pyè nì mbè'è wè zighé ajuñè mìngu'u mìno'nè. Kò wè chi ntsòo o mbìñmè o, nwuunè o ntə ndzighé, nnô, nkì ntèrè o.""

20 "La Nwùè a shwəñè ambo ze lo, 'Àpuukè ñònè wè! Mbì fuñè ntìñmè o nì ìtwu'è sìnè wè, zəənè lo tìpwuumè pa nì wè fù'nè nshwatè la tyi'è pə pì ìwé lo?"

21 Yēsū a tyi'è ndwùutè nshwənjè lo, "Lě tsa'nə a ghă pə ambo ḥònè ni à wa nshwatè ɬpwuumè nnùnjè ambo mbìnjmè e ndà'à, la ka pə e ni ɬpwuumè amwuə ndwuumè ni Nwùè à tà'nə."

Ninùnjè ntijmè aŋunə Nwùè

(Mat 6.25-34)

22 Yēsū a tyi'è nshwənjè ambo ɬzùnjè ndzùmè ɬpe lo, "Ni ndwuumè wè ḥshwənjè ambo pighè lo, kò ni kī nkawànjè mbè'ə nìchyémbyê ɬwighè lo ni zighè àkə? Kè lo ni wî àkə?

23 Nìchyémbyê à tsàarè mìzighè, mbìnjmè o i kī ntsàarè itsə'ə.

24 Ni naŋjè! Ka pìməsaŋjè pyè a ghobə ka kī mə fù'u a ghobə mìzighè, ka kī pə ghobə ni mintaŋjè, kè mìkanjè, la Nwùè a mə ndzə a ghobə. Ka ni tsàarè a wighè pìməsaŋjè panə?

25 Mbè'ə ḥwùè wighè ɬtse a kwì'nè a mətùmə nkawùè aŋunə nìchyémbyê e ntiiñe à wè nkawànjè mbè'ə wèrə?

26 Ni ndwuumè wè, ni ti ka zhyê a wighè a ni kwì'nè tyi'è a mìlyi'è àzwuumè tsa'a zèrè zè, ni tyi'è ntòmnè mbìnjmè ɬzighè mbè'ə pìtse ɬpwuumè la ntii àkə?

27 "Ni naŋjè pìtōjtōnjè a mìpa'a ndzəenè ndwuumè ni pèrə pa nkawùè. Ka pèrə mə nfà'à a ghobə ka kī mə tsùnjè a ghobə itsə'ə. La ḥshwənjè a wighè lo, tyi'è ɬfò Solomònè ni ɬpwuumè ɬpe ɬtsùmè ka a lè wî e atsə'ə yè ɬshì'nè tsa'a pìtōjtōnjè pèrə pə.

28 La Nwùè à tə mbəla mmə ngwî itsə'ə aŋunə nìyìinə ni à wa nko'ò aŋunə pìkònjè sìnè, ni à ghă kī pə a ngwù'ə pì tòonè amwuə ɬmû, ka ni kwànjè a wighè lo, mbè'ə a wî itsə'ə aŋunə pighè ntsàarè? Àpyiimè ntijmè àzighè a kī mbă.

29 "Tsa'nə a pənə lə, kò ni kī ntòmnè mìntijmè ɬmighè lo ni zighè àkə, kī nô àkə. Kò mìntijmè ɬmighè kī ntòmnè aŋunə mbuurè mìnwùè zè.

30 Mbə'nə pìtìzhyê a Nwùè amwuə àtwuè ɬshyê ghè tà'à la mbuurè ànwùè zèrè zè, la Tă ɬwighè a nìpwuurè a zhyê mə lo ni wa ntà'à ɬpwuumè pèrə pə.

31 La ni tyi'è ntà'à pə ànwùè Nifò Nwùè â tyi'è ḥjâ ɬpwuumè pèrə pə ambo pighè.

Nkabè a nìpwuurè

(Mat 6.19-21)

32 "Kò ni kī mbô mbă ɬpoonè ɬpâ. Ntiinə, Tă ɬwighè à wè ni nìgha'à a ni ḥjâ ànwùè Nifò nìpwuurè ambo pighè.

33 Ni tyi'è nshwùunè ɬpwuumè ɬpighè ḥjâ nkabè ambo ngànjè àfumè, mbə ni pìmepàamè pì nkabè ni ka pì siitè e, nnùnjè nkabè a nìpwuurè alyi'ə ni ka nkabè i mə mmyè e, ka ɬndzèərè a kī mmə mbyàa e ghu, ka nkìpyìinə i kī mmə ntsènjè e a zèrè.

34 Mbè'nè alyi'è nì nkabè o i pènè ghu, la alyi'è nì ntijmè o i kìnè mbè ghu.

Ngànjè àfà'à za nì pobè pa ndyè a nìlyiinè

35 "Nì korè mìkòbè imighè ntswu'è pìlàamè ipighè a nì fà'à,

36 mbè tsa'a ngànjè àfà'à zhyè nì zè mbyabè a masàa ighobè nì à wè nkwè a alyi'è nìzo'ò. Nkwùè nì à kwènè mbu'tè ntswùè ndâ, pobè fa'a wù'è â kwuunè.

37 Mborè i chyè ambo ngànjè àfà'à za zhyè nì masàa ighobè à kwènè ntsirè a ghobè pobè pirè a nìlyiinè; nshwènè tyi'è nkujè nkuñè ambo pighè lo masàa ighobè wa à pi kwebè atsè'è e wî a zhyè nì mbè'è a ñâ mìzighè ambo pèonè ghîrè pobè nwuunè àtwuè tepèrè â tô ñjâ mìzighè ambo pobè.

38 Ă pè ànwùè nìgha'à ambo ngànjè àfà'à za, mbè'è a mè nkwè a ntijnè itwù'è kè a nkò'ò njyè ntsirè a ghobè a nìlyiinè.

39 La, nì zhyè lo, ngànjè ndâ a tè mbèla nzhyè nkwùè nì indzèerè à tô yi mbè'è a myà'tè e lo pi pè'è ndâ e apè.

40 Nì kì mmè ndyè a nìlyiinè, ntijnè Moonè Ðwùè à ghă tô la amwuè nkwùè nì ka nì kwànjè a wîghè lo à tô."

Ngànjè àfà'à za nì pobè pa nfà'à nì ntijmè ighobè itsùmè la (Mat 24.45-51)

41 Pità a pyiitè ambo Yésû lo, "Ndò'nèmbyê wè shwènè àshwènè nàanè nàanè zè ambo pèe kè ambo pànnè pìtsùmè?"

42 Ndò'nèmbyê a kwùè ambo ze lo, "A iwè nì à pènè ngànjè àfà'à wa nì à wa ndzu'nè nkì mbè nì àzhì'tè? A wùè wa nì masàa e à ñânè pèonè ipè lo â twu'tè, a twu'tè nkì ñjâ a ghobè nì mìzighè amwuè ngotè nkwùè mìzighè?

43 Ă pònè ambo ngànjè àfà'à wèrè wè mbè'è masàa e a kwè ntsirè e, ndzèenè lo à wè nfà'à àfà'à zèrè zè.

44 Nshwènè tyi'è nkujè nkuñè ambo pighè lo, à ghă nùnjè a ngànjè àfà'à wèrè wa lo â tyi'è mmè nnañè ipwuumè ipè itsùmè.

45 La mbè'è ngànjè àfà'à wa à tè nshwènè ambo mbìnjmè e lo, 'Masàa iwè à wè ndyàrè a nì kwè,' ntyi'è mmè nkè'è a zhyè ngànjè àfà'à yi mbyànjnè pobè pèngyè ntyi'è mmè ndzighè, nnô nkì mbaarè e,

46 yi masàa ighobè wa à kwè amwuè nkwùè za nì ka à pyè mmè nkwànjè e lo mbè'è a kwè. A pè la ntô yi à pi tsinkè ngè'è àtwuè ze ghîrè a kì ndzu'u ngè'è nì ngànjè àtijnè àtwuè za ndzu'u a zèrè.

47 "Ngànjè àfà'à wa wùè nì à zhyènè ànwùè nì masàa e à tâ'nè lo â ghîrè la ka mè ghîrè e a zèrè, pi ghă kè'è e tyi'è ishi'nè.

48 La ngànjè fà'à wùè nì ka à zhyè e ànwùè nì masàa e à tâ'nè lo â ghîrè la ngîrè a zhyè nì mbè'è pi kè'è e, pi ghă kè'è e pi mìlyi'è. Ðònè wa nì pi ñânè

ìpwuumè pìno'nè ambo ze la pì ghă kì kwíirè a pìno'nè ambo ze. Lenèla ñònè nì pì ñâñè a pyè nì no'nè ntsàarè, pì ghă kì pyiitè a pyè nì no'nè ntsàarè.

Nìghàpè nì à kwuunènè a tìtìrè pèøenè ntii Yésù
(Mat 10.34-36)

49 “Ñtô la a nì tswu'è ìmú amwuø àtwuè ìshyê lo f kírè, ntyi'è nkòñè lo f pyè mè mbè mè kírè.

50 Ngwè nì àkwiirè nchyø ngø'è nì mbì kwíirè. Mbè'ø mbø mè nì àpotè ntìñmè apè, tè mbyàa nkwùè nì ngå myàanè

51 Nì lanè nkwàñè lo ñda'a nshwu'è ntô a àtwuè ìshyê ghø la a nì njâ àporèporè? Ngañø, nshwøñè ambo pìghø lo, ntô pø a nì ghàbè.

52 Ntiinè a nì pì'nè tìtsòñè ndâ nì pàñè pønø amwuø pìtaanè, pø ghàbè a zèrè, pàñè pìpaa mè mbàanè pì pìtarø, pì pìtarø mè mbàanè pì pìpaa.

53 Pàñè ghă ghàpè, tă ghobø moonè e tyi'è ndzòññè, mă ghobø moonè e yì mèngyë mè ndzòññè; mă ndâ ghobø ngwùø moonè e mè ndzòññè.”

Nìzhyê nkwùè
(Mat 16.2-3)

54 Yésù làñè nì mbyè nshwøñè ambo àpùñè pàñè wa lo, “Nì tè ndzøñè mbà'à f ko'ò a pàa ngwènè nñwùumè nì zùñè nshwøñè lo mbèñè pì lô, f kí ndô.

55 Nì zøñè a fèrè a furè a mìñùñø nì shwøñè lo, ‘ìlyi'ø pø ndwuumè; a kì mbø lenø.

56 Ngàñø àpègrè! Nì zhyê la a nì tiitè mìnñùø nì mi furènø amwuø àtwuè ìshyê ghè pobø nìpwuurè. A ghìrè àkø lo kò nì tiitè mìnñùø nì mi furènø amwuø mìngu'u mè?”

Nìmyàanè ìsà'a pìghø pì pàñè nì pìghø pì pobø mènø nsa'nè
(Mat 5.25-26)

57 “A ghìrè àkø ka nì zhyê a wighø àñwùè nì a tøemènè?

58 Pìghø ñònè nì à chyâñø ìsà'a ajuñø ghò tè mè ndèrè a mbyè ngàñø ìsà'a mìsà'a, wè kyiitè lo pìghø ze shwàatè a wèrø àlìñø ndwuumè mbè'ø a kañø ghè njâ o ambo ngàñø ìsà'a mìsà'a, ngàñø ìsà'a mìsà'a â njâ o ambo pìpwùrëshyè, pìpwùrëshyè chyâ o a nka'à ìtsañè.

59 Nshwøñè tyi'è nkùñø nkuñø ambo ghò lo, wè tè kwuunè a ìtsañè ghø, wè nwuunè ghu tè mbyàa nkwùè nì wè ghă myàanè twuè àzwuumè za nì wè ñliimènè la tyi'è àtsùmè tè shwu'è pyàa ajuñø àñini yè lñwùutènè za.”

Lukè 13

Nì pèñø ajuñø a tìpòñø iwighe kè nì kwighè

¹ A lè pè nkwùè ghu ni Yēsū à lè mənə nshwəjnè la, pànè pìtse lè shwəjnè ambo ze tsa'nə Palètè à lè shwəjnənə pi zhwuutè pànè pi Galīlyē pìtse ngwirèkè àləəmè àzobə ghobə yè mìnyàamè ni pi lè mənə mmà' à Nwùè ghu.

² Yēsū a pyiitè ambo pobə lo, “Nì kwànjè lo pèrə pə pànè pi Galīlyē lè kwighè la ntiinə pobə pənə ngànjə ngirè ìnwùè tìpònjè ntsàarè a pìtse pànè pi Galīlyē?

³ Nshwəjnè ambo piğhə lo ka a pə e a lenə. Nì tə ngojè a wighə mìntiñmè ìmighè ti pènjè aŋunə tìpònjè iwighè, yi nì ghă kí kwighè tsa'a pobə.

⁴ Kè nì kí nchi nkwànjè lo pànè pa nìghumè ntsòbè nìfàamê, pyè ni milyi' tèsàa ndâ nikanjə ni pi lè poomènə i ko'ò ndérè a nìpwuurrè i lè kunè nzhwuutè a ghobə a nìkwurè Silòmè la lè ghîrè ànwùè tìpònjè zhyè ni a tsàarènə pànè pìtsùmè pyè ni pi pənə a Yèrusalèmè?

⁵ Ngaŋjè! Ka pə e a lenə. Nì ti ngojè a wighə mìntiñmè ìmighè ti pènjè yi ni ghă kwighè la amwuə ndwuumè wèrə wè.”

Àshwəjnè nàanə nàanə mbè'ə àtìghè figè

⁶ Yēsū a chi nshwəjnè ambo pobə amwuə àshwəjnè nàanə nàanə lo, “Dònè ìtse à lè pyè àtìghè figè e amwuə mbyiinè mìtìghè e, nga ntô a ni naŋjè, ndzəənè lo ka à zumè e mìntàamə.

⁷ A shwəjnè ambo mbyabè nka' à lo, ‘Naŋjè! Lě ngu'u itarə ni ntô mə a ni naŋjè àtìghè zè la ka zəənè mè mìntàamə àtwuè. Wàrè mmà' à a ɿshyè; a nàanə àpàbè ɿshyè zè aŋunə àkə?’

⁸ Mbyabè nka' à wa a kwùè ambo ze lo, ‘Tǎ, myà'tè ngu'u wè f chi ndàŋjè, mbi tuŋjè ɿsùmè e kamnè chyâ mànyunè,

⁹ mbè'ə a ghă mbə amwuə wùè ngu'u ndzumè, a pònjè, a ka zumè e wè wàrè mmà' à a ɿshyè.’’

Yēsū a parè mèngyè amwuə njyè àla' à

¹⁰ A lè pè njyè àla' à ìtse Yēsū pè amwuə ndâ àshwatè pìJew mmə nèrè mìnvwùè ghu.

¹¹ Mèngyè ìtse à lè pè ghu ni àzhuwùè tìpònjè a lè pənə amwuə ze ngirè a ghònè aŋunə ngu'u ntsòbè nìfàamê; ɳju'tè ngyiinè, ka pə zhyè pè'kè təəmè e.

¹² Nkwùè ni Yēsū à lè zəənènə e, à lè funjè e a mbyè, nshwəjnè ambo ze lo, “Mèngyè, wè fiitè aŋunə nìghònè o wa.”

¹³ Yēsū à lè tsàa àpô e nnùŋjè aŋunə ze, a zùŋjè nshyè mbìñmè e mbè'kè ntəəmè ntyi' è ngu'tè a Nwùè.

¹⁴ Atwuè ndâ àshwatè pìJew a lè zaŋjè a loŋjè ntiinə Yēsū à lè parènə a mèngyè wa amwuə njyè àla' à ntyi' è nshwəjnè ambo pànè ni pi lè pənə ghu lo,

"Mìnnyé mi àfà'à chyê la ntuurè; ni mè ntô amwuə mìnnyé mèrè mè njiilo pi parè a wighè, ka pè e njyé àla'à."

15 Ndò'nèmbyê à lè kŵùè ambo ze lo, "Ghõ ngànje àpègrè! Ðwùè wighè itse à wa ghu ni ka a fuukè e ifònjè e kè ndzàkishyè njyé àla'à ndèrè ni zèrè lo fô nô nchyè?

16 La, ni zèenè, lè moonè Abràhamè ghütse ni Satàanè à lè korènè e ajuñe ngu'u ntsòbè nifàamê; ka a kù'nè e lo mbè'e pi kyàa e njyé àla'à ajuñe àzwuumè zhyè ni a lè korènè e?"

17 Akwùè àshwèjnè e a lè ghîrè tsinjènè koorè ngànje kipaanè itze za; pànè pîtsùmè lè tyi'è nga'à ntii mìnkwùè mi yerènè yerènè ni à lè ghîrènè.

Àshwèjnè nàanè nàanè mbè'e ànwùè Nifò Nwùè

(Mat 13.31-32; Mrk 4.30-32)

18 Yësû a tyi'è nshwèjnè lo, "Ànwùè nifò nìpwuurè a chyê la tsa'a àkè? Kè mbè'e mminkè lè ni àkè?"

19 A chyê la tsa'a mbyè àloonè zhyè ni ñònè itse à lè lòonè ngè mbyè amwuə nka'à e; f ko'o ntyi'è mbè atîghè, pîsinjè tyi'è ntô nkorè mînkàanè imobè ajuñe mifaa itme."

Àshwèjnè nàanè nàanè mbè'e mbyè àpaanè

20 Yësû a chi nshwèjnè lo, "Mbè'e mminkè ànwùè Nifò Nwùè lè ni àkè?"

21 A chyê la tsa'a mbyè àpaanè ni mèngyè a chyânè amwuə àpaanè ni a no'nè, ngîrè àpaanè yèghu a tyi'è nko'o ka mîzùnjè.

Ntswùè ndâ yì kî wa

(Mat 7.13-14, 7.21-23)

22 Yësû à lè chi ngè ndànjè amwuə mîmbòmpè mi ila'à pobè ila'à ngylinè nchwiitè ntwuumè Nwùè nko'o ndèrè a Yérusalèmè.

23 Dònè itse a pyiitè ambo ze lo, "Tă la ghă chwarè tyi'è ndùnè pànè yì kî?" Yësû kŵùè lo,

24 "Ni kyiitè a ni kwuunè amwuə ntswùè ndâ yì kî wa; ntîinè pànè pîno'nè ghă pè kyiitè a ni kwuunè amwuə, la pè kwuunè a ghobè apè.

25 Ngànje ndâ à ghă lòo a ishyè a ta'à nkŵùè wù'nè ndâ, ni ghoñè a àpylinè ntyi'è ntø ntsòotè ntswùè ndâ nshwèjnè lo, 'Tă wù'è pøø kwuunè!' Tă à ghă kŵùè ambo pobè lo, 'Ka nzhyè mè a wighè ka kî zhyè mè alyi'è ni ni furènè.'

26 Ni tyi'è mbi'nè a ni shwèjnè lo, 'Pøø lè pøø ndzîghè nkî mmø nnô pøønè, wè kî mmø nnèrè ànwùè Nwùè amwuə àla'à àzøø.'

27 La tă à ghă shwèjnè ambo pighè lo, 'Ka nzhyè mè a wighè ka kî zhyè mè alyi'è ni ni furènè. Ni mintè a wighè a nìpwùnè mînjè ndèrè mbă ngànje ngîrè ìnwùè tîpònje.'

28 Nì ghă tyi'è yìi kwurè misoñə ìmighé nkwùè nì nì ghă zéenè Abràhamè pobè lsàkè nì Yàkobè, nì ngàñè ntwuumè Nwùè ntsùmè i pè amwuø ànwùè Nifò Nwùè. La pì tinè a wighé ntsàa a àpyiinø.

29 Pànè ghă furè a pàa sa'à nwwùumè nì pàa ngwènè nwwùumè, pàa mìkò'nø nì pàa mìtùñø, tò nwuunè alyi'è nìgha'à amwuø ànwùè Nifò Nwùè.

30 Nì zéenè, pànè pìtse pyènø pì pønø pìlwùè pìndzùmè tìtsòñø, pì ghă pè pìtsàa pìmbyè, i pìtse nì pì pønø pìtsàa pìmbyè tìtsòñø la, ntyi'è mbø pìlwùè pìndzùmè.”

Yësù a sòmnè mbè'ø pànè pì Yèrusalèmè

(Mat 23.7-39)

31 Tyi'è nkwùè ghu, pìFarisî pìtse lè tò a nìpwùnè Yësù nshwøñè ambo ze lo, “Furè a nìghé ndérè alyi'è nyaanø ntiinø Heròdè à wè ntà'à zhvuutè o.”

32 Yësù a kwwùè ambo pobø lo, “Twùè ngè nshwøñè ambo antsobø wa lo, ‘Mbi fuukè ìzhyé a mìpùmè pøønè, kì parè mìghoonø ìmobø sìnè ghobø ngwù'ø, a kì pø njyé itarø mìmyàanè àfà'à mè.’”

33 La ñchyé a nì lèrè nì mbyè sìnè ghobø ngwù'ø nì njyé nì i paatènø la; ka a kù'nè e lo pì zhvuutè a ngàñè ntwuumè Nwùè alyi'è nyaanø ndàñè e a Yèrusalèmè.

34 “Pànè pì Yèrusalèmè, pànè pì Yèrusalèmè! Nì zhvuutè ngàñè ntwuumè Nwùè, ntumpè pànè nì pì twuumènø ambo pìghø nì mìghòorø nzhvuutè. A nkwùè no'nø nì ntà'à mè lo shwatè ìpoonè ìpìghø tsa'a mǎ ngubè à wa nkumnè ìpoonè ìpe a ìsùmè mìpàrè ìme, la ka nì pyiimè a wighé.

35 Nì nañè! Nwùè à ghă wa'à a wighé nì pø àtwuø nì pìghø. Nshwøñè ambo pìghø lo ka nì pø chi zéenè wighé a gha tø pyàa nkwùè nì nì ghă tyi'è shwøñè lo, ‘Mborè ì chyé ambo wùè wa nì à tònø ajuñø nìlinø nì Ndò'nèmbyè la.’”

Lukè 14

Yësù a parè a ngoonø njyé àla'à pìJew

1 A lè pø njyé àla'à pìJew ìtse, Yësù a ghè mmø ndzìghè a ndâ àtwuø pìFarisî àtse. Tsa'nø à lè pønø ghu la, pobø lè mè ndyønkè e tyi'è ìshì'nè.

2 Nki wùutè ñònè ìtse nì mìkwùè pobø mbô lè ko'tènø a nwuunè a mbyè Yësù.

3 A pyiitè ambo pìFarisî pobø pìnèrè mbòomø pyènø pì lè pønø ghu lo, “mbòomø wøønè a nèrè lo pì parè ñwùè a njyé àla'à, kè ngañø?”

4 La pobø lè zhwenønè ghobø. Yësù a pètè ñònè wa mbarè e ngìrè a lèrè e.

5 Yësù a tysi'è mbyiitè ambo pobø lo, “A ìwé ìwighé nì mbè'ø moonè e kè ifòñø e tø mbøla nkunø amwuø nìntaamè nì nchye njyé àla'à a ka zùñø fa'a fuukè e nì mìtìñø njyé àla'à ghu?”

6 Ka pobø lè pø a ghobø nì àkwwùè mbè'ø àpyiitè e yèghu.

Ànwùè mbè'ə nìshwu'kè mbìñmè a ıshyê pobə nìkwíirè pìghìñnè

7 Nkwùè ni Yésû à lè zéenènè lo pàñè ni pi lè wuunènè a ghobə lè pə ntà'à pə iləñe pìshì'nè a ni nwuunè ajuñe, à lè shwəñjè àshwəñjè nàanè nàanè zè ambo pobə:

8 “Dwùè à tə wuunè o lo wè tô a nìgha’à nìzo’ò e; wè tô kò wè nwuunè o alyi’ə ıshì'nè mbè'ə nkwùè itse, a lè wuunè a ñònè ni à pənə ni àghu’tè ntsàarè o.

9 Mbè'ə a pə a lenə, yi ñònè ni à wuunènè a wighə pìtsùmè, à tô shwəñjè ambo ghò lo, ‘Lòo o ñjâ alyi’ə ambo ñònè wè.’ Lenəla wè tyi’è ndòo a ıshyê ni ısiñjè ngè nnwuunè ajuñe aləñe a ndzùmè.

10 La pi pəla ngwuunè o, wè nkî ntô wè nwuunè ajuñe aləñe ndzùmè mbè'ə ñònè ni à fuñènè o a tô, a shwəñjè ambo ghò lo, ‘Iswùè mè, tô nwuunè ajuñe alyi’ə ıshì'nè zè.’ Lenəla, àghu’tè no’nə a pə ambo ghò a ımyê pàñè ni pìghə pobə nwuunè la.

11 Ntiinè ñònè ni à ñañènè mbìñmè e àtìghə, pi ghă shwu'kè e a ıshyê, ñònè ni à shwu'kènè mbìñmè e a ıshyê, pi ghă ñañè e àtìghə.”

12 Yésû a chi nshwəñjè ambo ngàñjè ndâ wa lo, “Wè mə ngìrè a nìgha’à, kò wè wuunè pə ndà'à pìswùe ıpô, ni pìlyimə ıpô, ni ngwärè o, kè ngàñjè àpàrè nka’à ızô ni pənə pìghàñjè pi nkabè ntiinè pobə ghă kī chwiitè o ni ighobə nìgha’à. Lenəla, kwuè ànwùè ni wè lè ghìrènè ajuñe pobə.

13 La wè pə ghìrè a nìgha’à, wè chwiitè ngàñjè àfumè, pìkoñjè ıshyê, ni pìkikèghə pobə pìfè.

14 Lenəla, mborè i pə ambo ghò ntiinè mbè'ə pobə ghă nkwuè a ghobə apè. Nwùè a ghă tso’ò àfà’à o njyê ni pàñè ni mìnwùè ımobə təemènè ghă zhwuumè a nìwighè.”

Àshwəñjè nàanè nàanè mbè'ə nìgha’à ngwùunə (Mat 22.1-10)

15 Nkwùè ni ta’à ñwùè ighobə itse ni à lè nwuunènè ajuñe tepèrè pobə pi pobə à lè zu'nə ànwùè ni Yésû à lè shwəñjènè la, à lè shwəñjè ambo ze lo, “Mborè i chyê ambo ñònè ni à ghă nwuunè alyi’ə nìgha’à amwuə ànwùè Nifò Nwùè.”

16 La Yésû a shwəñjè ambo ze lo, “Dònè itse à lè pə ghu mmə ngìrè a nìgha’à ghù ngwùunə, nwuunè pàñè pìno’ñə.

17 Nkwùè nìzighè a nìgha’à i lè kù’ù a twuumè a ngàñjè àfà’à e lo â ghè nfuñjè a ñwùè ntsùmè ni pi lè chwiitènè e lo, ‘Àzwuumè àtsùmè a tyi’è a ıshyê.’

18 La pàñè ni pi lè chwiitènè a ghobə la pìñè a ni tiitè mìnwùè ni mi nàanènè lo kò pobə tô, ghù ntsàambyè a shwəñjè ambo ze lo, ‘Ndzwuunè alyi’ə ıshyê mè, ntà'à ghè nañjè a zèrə, njilo, kwiirè àpu’ù mbô mè.’

19 Àpaatè a shwəŋ̄è lo, ‘Ndzwuunè mifòŋ̄è nighumè, ngwè a àlàn̄e mmə ngè a ni zəənè tsa’ne mère ma nfà’à; njiilo kwiiř̄è àpu’ù mbô mè.’

20 Ghùtse a shwəŋ̄è àze lo, ‘Mbirè ndzo’ò a ngwùe mè, ka mbə tō mè.’

21 “Ngàŋ̄è àfà’à wa a kwê, nkŵirè shwəŋ̄è ìnwùè pè itsümè ambo masàa e. Ntiŋmè masàa e zaŋ̄è a shwəŋ̄è ambo ze lo, ‘Fa’ a nfurè ndérè amwuə itwuè ndwuumè itsümè pobə mintsürə mitsümè amwuə ghè, nfuŋ̄è ngàŋ̄è àfumè, ni pikonjè ishyé, ni pikikèghè pobə pifè.’

22 Ngàŋ̄è àfà’à wa a ghè nkŵirè nkŵê, nshwəŋ̄è lo, ‘Tă, ànwùè ni wè shwəŋ̄è lo ñgirè la, ñgirè mè. La isaanè i pirè ambo pèənè.’

23 “Masàa wa a làŋ̄è ni mbyè nshwəŋ̄è ambo ngàŋ̄è àfà’à e wa lo, ‘Kŵirè ngè amwuə mintsürə pobə mifərè mitsümè nshwatè pàñè pitsümè ni wè zəənènè mbè’è ndâ mè zə i lwenè.

24 Nshwəŋ̄è ambo ghò lo, mbè’è ta’à ñwùè wa itse ni ndè pyènè nchwiitè e la a zhwi’ì e àzwuumè àtse amwuə nigha’à wè apè.”

A tìŋ̄nè a ni pə àzùŋ̄è ndzùmè Yēsū

(Mat 5.13; Mrk 9.50)

25 Ipwunjè pèənè lè mè ndzunjè a Yēsū, a pèŋ̄è nshwəŋ̄è ambo pobə lo,

26 “Dònè ni à wè ndzunjè mè ka twuunè e a tă ighobə pobə mă e, ni ngwùe e ghobə ipoonè ipe, ni pilyimə ipe pimbyàŋ̄nè pobə pi pèngyé tə farə àtwuè ipiŋ̄mè e, mbè’è ka à pə e àzùŋ̄è ndzùmè mè.

27 Dònè ni mbè’è ka à pi’ì e a atiğhə pàñkènè e ndzunjè mè, mbè’è ka à pə e àzùŋ̄è ndzùmè mè.

28 “Ntiinə, a iwě amwuə pighə ni à tə mbəla mbə korè a mili’è ndâ nikaŋ̄e e, a ka nwuunè e a ishyé nshankè ndùnè ipwuumè ni à myàanè ndâ ghu pòŋ̄e pi’nè àfà’à?

29 À tə mbəla mbyè ka shankè ndùnè ipwuumè a ni poomè ndâ zè ntyi’è nkorè àtsirè ka myàanè e ndâ ajuŋ̄e, yi ñònè ni à làŋ̄è zəənè à tyi’è wìi,

30 shwəŋ̄è lo, ‘Zəənè a ñònè itse ni à pi’nènè a nighurè la a tsàarè e a ni myàanè.’

31 “Kè ifò itse à wa ghu ni mbè’è a mè ngè mă’à ntsòo pobə wùè, a ka nwuunè e a ishyé kwànkè lo tə mbè’è a lòo ngàŋ̄e mă’à ntsòo ize nkaamè nighumè ngè ndzòŋ̄nè a wùè ifò ni à pənə ni ngàŋ̄e mă’à ntsòo ize nkaamè mighumè mimbaa?

32 A pəla ndzəənè lo mbè’è ka à tsàarè e a wùè, a pòŋ̄è lo a zùŋ̄è ntsàa pèənè ni ntwuumè ambo ifò wa ni à pirènè a ndyé sàa, mbu’ù mbô ndà’nè ntsòo wa mbè’è pobə ze nwuunè ni àporèporè.

³³ A ndəŋə ndəŋə, nkùmè nshwəŋə a wighə lo, mbə'ə ŋònə wa ntsùmè ni ka à twuunə e ɿpwuumè ɿpe ɿtsùmè a pə e àzùŋə ndzùmè mè apə.

Ngwaŋə mi tiliŋmè

(Mat 5.13; Mrk 9.50)

³⁴ “Ngwaŋə pòŋə, la ngwaŋə ti ka pə chi lìŋmè e, pi tyi'è ngirə lə ila ni mèrə lo mi pòŋə lìŋmè?

³⁵ Mi ti pəla ka chi lìŋmè e, yi ka àfà'à e a pə e ghu. Ka mèrə ki nchi nkù'nè e a ni chyâ a ɿshyâ; mèrə tyi'è mbə lo p̄i wa'à. “Dònè wa ni à pənə ni mitugrə, â zu'ù.”

Lukè 15

Àshwəŋnè nàanè nàanə mbə'ə mbyə ndzirə ni i pînə

(Mat 18.12-14)

¹ A lè pə njyê ɿtse p̄inkwiirə p̄itaghə pobə p̄itse ngàŋə ngirə ɿnwùè t̄pòŋə tō nnwuunə a n̄pwùnə Yēsū a ni zhwi'tè m̄nwùè ni à wè nshwəŋə.

² P̄Fariſī pobə p̄inrə mbòomə tyi'è mmə ndwùmpə nshwəŋə lo “Dònè wè à kwiirə ngàŋə ɿnwùè t̄pòŋə ntyi'è mmə ndzighə pobə pi pobə!”

³ Lenəla, Yēsū a tyi'è nshwəŋə àshwəŋnè nàanə nàanə zè ambo pobə:

⁴ “A ɬwě amwuə p̄ighə ni mbə'ə a twu'tè mbyə ndzirə ɿze nkirə, ta'à a p̄i, a ka myà'tè e yì m̄ighumə n̄pwù'ə ntsòbè n̄pwù'ə a kòŋə ngè a ni t̄'à a ta'à wa ni à p̄inə la, tə pyàa nkùwùè ni à zəenənə a zérə?

⁵ Nkwùè ni à zəenənə, a kérə nnùnjə a n̄ighê ze ntyi'è nga'à,

⁶ nkwê a ɬmwuə alyi'è ni zérə, nfuŋə p̄iswùe ɿpe, ni ngàŋə àpàrə nka'à ɿze nshwəŋə ambo pobə lo, ‘Pèənə gha'à ntiinə h̄dzəənənə mbyə za ni i lè p̄inə la.’

⁷ Nshwəŋə a wighə lo, a ndəŋə ndəŋə, n̄igha'à ghù no'nə ă pə a n̄pwuurə mbə'ə ta'à ngàŋə ngirə ànwùè t̄pòŋə wa ni à p̄èŋənə nt̄iŋmè e ntsàarə a n̄igha'à wa ni à p̄èŋə mbə'ə p̄anə m̄ighumə n̄pwù'ə ntsòbè n̄pwù'ə pa ni m̄nwùè ɬmobə laanənə ka pobə chi mbə ghobə a ni p̄èŋə m̄int̄iŋmè ɬmobə.”

Àshwəŋnè nàanə nàanə mbə'ə nkabə ni i lè p̄inə

⁸ Yēsū a chi nshwəŋə lo, “A ɬwě mèngyé ni à twu'tènə p̄ikapà n̄ighumə ta'à mo'o a p̄i, a ka tswu'è e a làamə zèə ndâ e mbə'ə tsùŋə shàrə tə pyàa nkùwùè ni a zəenənə a zérə?

⁹ A zəenə a zérə, a fuŋə p̄iswùe ɿpe pobə ngàŋə àpàrə nka'à ɿze nshwəŋə ambo pobə lo, ‘Pèənə gha'à ntiinə h̄dzəənənə nkabə za ni i lè p̄inə la.’

¹⁰ Nshwəŋə ambo p̄ighə lo, a ki mbə tyi'è ndəŋə ndəŋə, n̄igha'à à chyê a n̄pwuurə ambo p̄engèrə pi Nwùè mbə'ə ta'à ngàŋə ngirə ɿnwùè t̄pòŋə wa ni à p̄èŋənə nt̄iŋmè e.”

Àshwəŋnè nàanə nàanə mbè'ə mōngwàswùumè ni à lè pînə

¹¹ Yésû a chi ndàŋjè ni mbyè nshwəŋjè lo, “Dònè itse à lè pè ghu, mbə ni ɻpômbŷàŋnè ɻpe ɻpaa.

¹² Yt nk̄ a shwəŋjè ambo ze lo, ‘Tă, ghàb̄ ɻpwuumè ñâ ɻpâ ni wè pyènə mbə ghâ ñâ ambo mìŋjè la ɻtsòŋjè.’ Tă wa a tyi’è ngàb̄ ɻpwuumè pa ambo pobə.

¹³ “Mìnŷé mìtse k̄ làŋjè, ghu nk̄ wa a shwat̄ ɻpwuumè ɻpe nshwùunè, ndòo nkab̄ ndèrè e a àtwuumè a ndȳ sàa, ntsèŋjè ɻze nkab̄ za ndzigh̄ mbȳ e ni zèrə.

¹⁴ Nkwùè ni nkab̄ e za i lè myènə ntsùmè, ndzàŋjè i lè kwuunè amwuə àla’à gha ni à lè pènə ghu la, a tyi’è nkarè ntà’à àzwuumè ni ɻ zigh̄ kikaj̄e,

¹⁵ ngè ntsirè a ta’à ɻwùè àla’à wa ghu itse nkwuunè àfà’à ambo ze. Dònè wa a lòo e, ntsàa e amwuə nka’à pèkuŋjè e lo â tə ndzê pèkuŋjè ɻpe.

¹⁶ À lè pè nkòŋjè a ni ɻ zigh̄ ɻkòb̄ àkuŋjè pa, la ka ɻwùè a ñâ e ambo ze.

¹⁷ “A gha mbə njȳ itse àtwuə e a zhvuumè, àzh̄it̄e e a kwirè nkwê a shwəŋjè lo, ‘Ngàŋjè àfà’à tă ɻwəe ȳno’nə tyi’è ɻtsùmè chȳ ni mìzigh̄ mèrə pè ntsàarè a ghobə, ngwè a nìgh̄ nkwiigh̄ njȳ!

¹⁸ Mb̄ lòo ɻshȳ kwê ghè tsirè a tă ɻwəe, shwəŋjè ambo ze lo: Tă, ɻḡirè a ɻpòŋjè a mbyè Nwùè nk̄ nḡirè ambo ghò.

¹⁹ Ka ñchi nk̄’nè mè lo mbè’ə wè fuŋjè mè ni moonè o ghu mbyàŋjè; tyi’è ndòo mè tsa’ a ngàŋjè àfà’à o ghùtse.’

²⁰ Lenəla à lè tyi’è ndòo a ɻshȳ a ni ghè ntsirè a tă ɻghobə. “La nkwùè ni à lè pirènə a ndȳ sàa, tă ɻghobə a zəənè e ntyi’è mbə ni àsòmnè aŋjunə ze, nk̄irè ngè nkô e nkampè.

²¹ “Moonè wa a shwəŋjè ambo ze lo, ‘Tă ɻḡirè mè ànwùè ɻpòŋjè a mbyè Nwùè a nìpwuurè nk̄ nḡirè ambo ghò. Ka ñk̄’nè mè lo p̄i chi nfuŋjè mè ni moonè o’

²² La tă ɻghobə a shwəŋjè ambo ngàŋjè àfà’à ɻze lo, ‘Nì fa’ a ntô ni atsə’ə ɻsh̄’nè ngw̄i aŋjunə ze, nk̄ ngw̄i àk̄ a àpô ze ni ɻtabə a mìkwùè ze.

²³ Nnanjè a moonè nyàamè ni à zwurènə mbòb̄ ɻsh̄’nè ndòo ntô ngwàrè pèənə ghîrè a nìgh̄’à ghu;

²⁴ mb̄’nə moonè mè wè à lè kwîgh̄, a kùmè nchi mbə ghù nt̄iŋnè, mb̄ e, p̄i kùmè nchi ndzæənè e.’ Pobə p̄i’nè a ni ɻ zigh̄ nk̄ nga’à.

²⁵ “A lè k̄ p̄i p̄i nkwùè ghu moonè e ghu ndiŋmê a p̄e a atwurə. Nkwùè ni à lè mènə nkwê mbaat̄ ɻmwuə alyi’ə, à lè zu’ù àzòrè nìgh̄’à pobə mìnchȳ mi nìgh̄’à.

²⁶ A tyi’è nfuŋjè a ta’à ngàŋjè àfà’à ɻse mbyiit̄ lo, ‘A ànwùè àk̄ a ɻmwuə alyi’ə gh̄?’

²⁷ A kwùè lo, ‘Momaa o wa à kwê, tă iwighe a tyi’è ngwàrè a moonè nyàamè ni à zwurènè mbòbè ishi’nè ntiinè à kwirènè nkwê nkì mbè ishi’nè.’

²⁸ “La ntijmè ntsàambyè e i lè zañè a twuunè e a ni kuuunè a imwuə alyi’è. Tă ighobè a tyi’è nfurè ntsirè e àlànè ndepè e lo â kuuunè.

²⁹ La à lè kwùè ambo tă ighobè lo, ‘Nañè! Ntsòo mè mbìjmè, nfà’à ambo ghò tsa’ a àpù’ù ajuñè mingu’u ndùnè, ka tìjnè mè àtwuè ambo ghò, la wè la’ a mè ñjâ o tyi’è moonè mbyè lo ñgwàrè pøø pìswùø ipâ kwurè ngirè a nìgha’à ghu apè.

³⁰ La moonè o wè ni à lè lòonè ipwuumè ipô ngè tsèñè pobø pì ikwàrè, à kùmè nkwê wè wàrè a moonè nyàamè ni à zwurènè mbòbè ishi’nè.’

³¹ “Tă ighobè a shwèñè ambo ze lo, ‘Moonè mè, wè wa mbø pùu tyi’è nkwùè itsùmè, ipwuumè ipâ itsùmè nkì mbø ipô.

³² A pònè lo pàñè zighè nkì nga’à ntiinè momaa o wè à lè kwighè, à kùmè nchi mbø ghù ntìjnè; à lè pî, pì kùmè nchi ndzøenè e.”

Lukè 16

Àzhì’tè ngàñè mbyabè ipwuumè

¹ Yësû a làñè ni mbyè nshwèñè ambo izùñè ndzùmè ipø lo, “Ngàñè nkabè ghùtse à lè pø ghu mbø ni àtwuè ngàñè àfà’à ni à lè mènè nnañè ipwuumè ipø. Pi tò nshwèñè ambo ngàñè nkabè wa lo, ‘Àtwuè ngàñè àfà’à e wa à wè ntsèñè ipwuumè ipø.

² Ngàñè nkabè wa a funè a ngàñè àfà’à e wa mbyiitè e lo, Zérè zè ànwùè ni ngwè ndzu’ù mbè’ø o lè a chyè lè lo àkè? Tô ni àñwà’nè, nnèrè tsa’ne wè mènè mbyabè ipwuumè pø la ñdzøenè, mbè’ne ka wè pø chi lèrè o ni mbyè a ni pyabè ipwuumè ipâ.

³ Àtwuè ngàñè àfà’à mbyabè ipwuumè wa a shwèñè amwuø ze lo, ‘Mbi ghìrè lè ila titòñè tsa’ne masàa mè à wè ntà’à a ni kwíirè àfà’à zø ambo mìnè lè? Ka mbø mè ni titòñè a ni tuñè iliy’ø, nkì mbø ni isinè a ni karè ndoonè ipwuumè.

⁴ Nzhyè ànwùè ni mbi ghìrè mbè’ø pàñè mè nkwiirè mè amwuø mìndâ imobø mbè’ø pì fuukè mè àfà’à.’

⁵ “Lenøla a funè ngàñè ndzø masàa e za tyi’è mo’o mo’o, mbyiitè ambo ghù ntsàambyè lo, ‘Wè wiimè a masàa mè la ni ndùnè ila?’

⁶ A kwùè lo, ‘Nkà’à mìghurè nkìrø.’ Ngàñè àfà’à wa a shwèñè ambo ze lo, ‘Fa’ a ntò nnwuunè a ishyè ntyi’è ñjwà’nè lo wè wiimè e pø ni nkà’à mìghurè mìghumè mintaanè.’

7 À lè tyi'è ndànjè ni mbyè mbyiitè àpaatè lo ‘Wè wìimè a masàa mè la ni àkə?’ ‘A kwùè lo ni ‘Nkà’à nkwwùè nkaamè.’ Ngànjè àfà’à wa a shwənè ambo ze lo, ‘Tyi'è ñjwà'nè pø lo wè wìimè e pø ni nkà’à nkwwùè nkirø nifàamè.’

8 “Lenøla masàa wa à lè zøenè àzhì'tè ngànjè àfà’à tøpønjè wa ajuñø mìnñwùè ni à ghìrènø. Ni zøenè lo pàñø pi àtwuè ìshyê ghè chyê ni àzhì'tè a ni ghìrè ìmobø mìnñwùè ntsàarè pàñø ni pi pa mbô a Nwùè.”

9 Yësù a tyi'è nshwənè ambo pobø lo, “Ni lòo ipwuumè ni ni pønø ni pøre amwuø àtwuè ìshyê, nkootè pìswùø ipighø ghu mbè’ø a ghä mbî a pàa pighø pi kwíirè a wighø amwuø àla’à za ni a ghoñènø ni nkuñø la.

10 Ðònè ni mbè’ø a pyabè ipwuumè pìkø ni ntijmè e ìtsùmè mbè’ø a ki mbyabè ipwuumè pìno’nø ni ntijmè e ìtsùmè. Ðònè ni à wa ngìrè nkòbè ajuñø ipwuumè pìkø mbè’ø a ki ngìrè nkòbè ajuñø ipwuumè pìno’nø.

11 Ni tø ka kù'nè a wighø a ni twu'tè nkabè ni pønø àtwuè ìshyê ìshi'nè, ni tyi'è nkù'nè a ni twu'tè ipwuumè nìpwuurè lø ila?

12 Ni tø ka mø nañø a wighø ipwuumè ñònø nyaanø ni ntijmè ìwighø ìtsùmè, ñònø ni à pi ñâ a wighø ni ipwuumè ni pønø ipighø la pø ìwø?

13 “Mbè’ø ngànjè àfà’à a la'a nfà’à e ambo pìmasàa pipaa apè; ntiinø ã pàanø yìtse, kònè yìtse, kè ã mø fà’à ambo yìtse ni ntijmè e ìtsùmè tyi'è làñønè e làñønènø ambo ghùtse. Mbè’ø wè la'a fà’à o ambo Nwùè ghobø nkabè apè.”

Mítse mìnñwùè ni Yësù à lè shwənènø

(Mat 11.12-13, 5.31-32; Mrk 10.11-12)

14 PìFarìsî lè zu'ù ànwùè ni Yësù à lè shwənènø la ngwìi ghobø nnyènø e ntiinø pìFarìsî kònènø nkabè tìsìñø.

15 La Yësù a shwənè ambo pobø lo, “Ni chyê mbø pàñø ni ni wa nnérè lo mìnñwùè ìmighø tøemè a ìmyê pøønø, la Nwùèko’ò à zhyê mìntijmè ìmighø. Mbè’ø àzwuumè ni pàñø pi misoñø kwàñènø lo a àzwuumè yè wùunø kè a ki mbø àzwuumè ni ndùnø i tsâñø, a chyê mbø àzwuumè za ni Nwùèko’ò à pàanènø.

16 “A lè pø nkwwùè ntsàambyè tø mbyàa nkwwùè Jònø ngànjè àñâ àkwíirè nchyø, pi lø mø nchwìitè la pìmbòomø pi Müsî pobø ìshwənènø ngànjø ntwuumè Nwùè. La tìtsòñø pi pø nchwìitè pø ntwuumè ghù ìshi'nè mbè’ø ànwùè Nifò Nwùè, ñwùè ntsùmè a ki mmø nkyiitè ni ntijmè e ìtsùmè a ni kwuunø amwuø.

17 La a zàñø ambo nìpwuurè ghobø ìshyê a ni làñø, tsàarè a ni pyaatè tyi'è milyi'ø ànwùè amwuø mbòomø.

18 “Ðònè mbyàñø à tø nfuukè a ngwùø e a ndâ ze nchi ndzo’ò ghù nyàanø yi à ghìrè la àfànø; ñònø mbyàñø wùø ni à zo'nø mèngyø wa ni ndwuumè e à fuukènø la, à ki ngìrè àfànø.”

Ngànjè nkabè pobø Lazarùsè

19 “Ngàñè nkabè ghütse à lè pè ghu, wùnè ni à lè wînè pîtogrè pîtsêne nkî mmê ndzighè ipwuumè pîshî’nè njyê itsümè.

20 Ngàñè àfumè ghütse ni ilă lè lwenènè ajuñe ze, nîlinè itse pè Lazarùsè à lè mè nnwuunè a ntswùnè àpù’ù ngàñè nkabè wa,

21 mmê ntâ’à lo lyàa ichepè mîzighè pyè ni lè kwînènè nkwùnè ni ngàñè nkabè wa à lè zîghènè lo zîghè e. Tsa’ne a lè pènè a lenè la, mîngwîghè mi ngàñè nkabè wa lè mè ntô ndwarè ilă îpe pa.

22 Ngàñè àfumè wa à lè kwîghè pèngèrè tô ndòo e ndérè ni ze a nîpwùnè Abràhamè. Ngàñè nkabè wa à lè ki nkwîghè pi twøñè,

23 a shwu’è ndérè àla’à pîkwuè ntyi’è mmê ndzænè ngø’è ghu. Tsa’ne à lè pènè ghu la à lè ñanè imyê imè ndzænè Abràhamè a ndyø sàa, Lazarùsè a nwuunè a nîpwùnè ze.

24 Nkwùnè ni à lè zænènè a ghobè, à lè fuñè ni ngyè ntîñènè lo, ‘Tă iweø Abràhamè, koorè mîlîñè imâ ntsàa a Lazarùsè a tsùbè tyi’è a shwuè àpô e amwuø nchyø ntô ntsùbè àlæemè mè, ntiinè ngwè ndanè mbø tyi’è amwuø ngø’è amwuø imû wè.’

25 “La Abràhamè a kwùnè ambo ze lo, ‘Moonè mè, wè kwàñè lo amwuø nîchyâmbŷ o, wè lè pè ni ipwuumè pîshî’nè la Lazarùsè a pè ndzænè ngø’è, la titsonjè, à wè amwuø iñshî’nè, wè tyi’è mmê nkwurè misonjè imô.

26 A ni kwî’nè, àkîñè àtse a zè a titirè pèønè mmê nnàanè lo kò ñwùnè a furè a nîghè ntwuumè a nîghâ, kò ñwùnè a ki nfurè e a ndzinè gha ntwuumè mbø a nîghè.’

27 Ngàñè nkabè wa à lè shwøñè ambo ze lo, ‘Tă iweø, mbu’ù tyi’è mbô lo wè tsàa e â ghè a ndâ tă iweø,

28 ntiinè ngwa ni pîmomaa ipâ pi mbyàññè pîtaanè ni mbø’ø a ghè nkwatè a ghobè mbø’ø pobø gha nkî nkwuunè amwuø alyi’ø ngø’è zè ni mbønè ghu lè.’

29 “La Abràhamè a kwùnè ambo ze lo, ‘Pobø chyè ni Mûsî pobø ngàñè ntwuumè Nwùnè. Njiilo pobø zu’ù ambo pobø.’

30 “Ngàñè nkabè wa a lññè ni mbyè nshwøñè lo, ‘Ngañè mbâ tă Abràhamè, ñwùnè à tø nfurè amwuø àla’à pîkwuè ndérè ambo pobø, yi pobø fâ’à pèñè mîntijmè imobø.’

31 “Abràhamè a kwùnè ambo ze lo ‘Pobø tø ka mè zu’ù a ghobø ànwùnè ni Mûsî pobø ngàñè ntwuumè Nwùnè lè ñwà’ñènè la, yi mbø’ø pobø ki mbyiimè a ghobø ànwùnè ni mbø’ø ñwùnè a furè àla’à pîkwuè ntô nshwøñè ambo pobø apè.”

Lukè 17

Ndwuumè ni mbø’ø izùñè ndzùmè Yësû chyè

(Mat 18.6-7, 18.21-22; Mrk 9.42)

¹ Yēsū à lè chi nshwən̄è ambo t̄zùn̄è ndzùm̄e t̄pe lo, “Inwùè pa ni p̄er̄ pa nkwà'n̄è p̄əən̄è lo pob̄ gh̄ir̄e a t̄ip̄on̄è la chȳe a ni t̄o. La nḡe'è ȳno'n̄e ũ p̄ aŋun̄e ŋon̄e ni t̄ l̄ən̄eñe a ndzùm̄e ze nt̄o.

² A p̄on̄è lo mb̄e'è pi kor̄e n̄ighòor̄e a l̄on̄e ze, mm̄a'è e amwuə nchye ghù w̄ùun̄e, ntsàar̄e amwuə mbuur̄e ni mb̄e'è pi mȳat̄e e a gh̄ir̄e moon̄e nk̄ w̄e it̄se a gh̄ir̄e a t̄ip̄on̄è.

³ Len̄ela, ni zh̄it̄e a w̄igh̄e! Mb̄e'è momaa o a fànt̄e ànwùè ambo gh̄ò, w̄e sa'è e, a p̄on̄è nt̄iŋm̄e e w̄e l̄ən̄eñe a t̄ip̄on̄è e.

⁴ A p̄e la nfànt̄e ànwùè ambo gh̄ò nkwùè sàmbaa aŋun̄e ta'è njȳe nk̄ mm̄e nt̄o tȳi'è nkwùè itsùm̄e nshwən̄è ambo gh̄ò lo, ‘Nsòmn̄e, mbi k̄web̄e, l̄ən̄eñe ifànt̄e inwùè ip̄â,’ yi w̄e chȳe a ni l̄ən̄eñe ifànt̄e inwùè t̄pe.”

Ànwùè mb̄e'è Àpyiim̄e nt̄iŋm̄e

⁵ Ngàŋe ntwuum̄e Ndò'n̄embȳe Yēsū za lè shwən̄è ambo ze lo “Gh̄ir̄e p̄eə tsùn̄e nnùn̄e nt̄iŋm̄e iw̄eə aŋun̄e gh̄ò.”

⁶ Ndò'n̄embȳe a shwən̄è ambo pob̄ lo, “Ni t̄e mb̄e ni àpyiim̄e nt̄iŋm̄e yè k̄in̄e tsa'a mbȳe àloon̄e, yi mb̄e'è ni shwən̄è ambo àt̄igh̄e nipȳe z̄e lo, ‘Tso'n̄e a n̄igh̄e nḡe nt̄eəm̄e amwuə nchye ghù w̄ùun̄e!’ a pi zu'n̄e a w̄igh̄e.

Ànwùè ni ngàŋe àf̄a'è chȳen̄e a ni gh̄ir̄e

⁷ “Iw̄ùè w̄igh̄e gh̄ut̄se à t̄e mb̄e ni ngàŋe àf̄a'è e ni à m̄en̄e ndyi'è m̄iswùum̄e kè mbyab̄e m̄imb̄ȳe, a p̄ela nfur̄e a atwur̄e nkw̄e, mb̄e'è gh̄ò masàa e wa w̄e shwən̄e lo, ‘Fa'a nt̄o nwuun̄e a t̄shȳe ndzigh̄e m̄izigh̄e im̄ô?’

⁸ Ka w̄e shwən̄e o p̄e lo, ‘Fa'a ndaam̄e m̄izigh̄e, nḡw̄i itsə'è àf̄a'è ip̄ô nt̄e m̄izigh̄e im̄â mb̄e'è ndzigh̄e nk̄ nnô, w̄e p̄on̄e zigh̄e ki nô àzô?’

⁹ W̄e kwàŋe lo mb̄e'è a ŋâ a miyàa ambo ngàŋe àf̄a'è wa nt̄iin̄e à zu'n̄eñe e nḡir̄e ànwùè àtsùm̄e ni à shwən̄eñe?

¹⁰ A ki mb̄e tȳi'è a len̄e ambo p̄igh̄e, ni t̄e m̄e nḡir̄e ànwùè àtsùm̄e ni pi shwən̄eñe lo ni gh̄ir̄e, ni shwən̄e p̄e lo, ‘P̄eə p̄e mb̄e w̄e la ndà'è ngàŋe àf̄a'è; p̄eə gh̄ir̄e p̄e ànwùè ni p̄eə pȳen̄e mb̄e gh̄ir̄e.’”

Yēsū a par̄e ngàŋe àk̄ik̄win̄e n̄ighum̄e

¹¹ Nkwùè ni Yēsū a lè m̄en̄e nko'o ndér̄e Yèrusalèm̄e la, a lè l̄ən̄eñe amwuə àndànè Sàmariyà ghob̄e Galìlȳe,

¹² nḡe mm̄e nkwuun̄e amwuə àla'è àtse, ngàŋe àk̄ik̄win̄e n̄ighum̄e t̄o ntsir̄e e nt̄eəm̄e a ndȳe sàa,

¹³ nkyiin̄e nshwən̄e lo, “Ndò'n̄embȳe, Yēsū, koor̄e m̄iliŋ̄e im̄eə!”

¹⁴ Nkwùè nì à lè zéenènè a ghobè, à lè shwəñè ambo pobè lo, “Nì ghè nnèrè mbìnjamè izzighè ambo ngàñè mà’à Nwùè.” Nkwùè nì Pobè lè mènè ndèrè, àkikwinè àzobè a lè zùñè myè.

¹⁵ Ta’à ñwùè amwuə pobè a zéenè lo mbìnjamè e i laanè, mbèñè nkŵê ntyi’è mmè nkyiinè ngyetè a Nwùè.

¹⁶ Mmà’à mbìnjamè e a mìkwùè Yësû ñjâ a miyàa ambo ze. Dònè wèrè wè a lè pè ñwùè Sàmariyà.

¹⁷ Yësû a zéenè e, mbyiitè e lo, “Yi pi tò mbarè la a wighè nìghumè? Piñpwù’è ghè?

¹⁸ A ghîrè àkè lo a kì ntô e pè ñwùè àtwuumè wè lo njâ a miyàa ambo Nwùè?”

¹⁹ Yësû à lè chi nshwəñè ambo ñwùè àtwuumè wa lo, “Lòo a izzhyè ndèrè o, àpyiimè o ghîrè mè wè tìñnè.”

Nkwùè nì ànwùè Nifò Nwùè a ghă tō

(Mat 24.23-28, 24.37-41)

²⁰ PiñFarisî pìtse lè pyiitè a Yësû nì nkwùè nì ànwùè Nifò Nwùè a ghă tō. A kwùè ambo pobè lo, “Ka ànwùè Nifò Nwùè a pè ghă tō e pi mè ndzæenè.

²¹ Ka ñònè itse a pè ghă shwəñè e lo, ‘Zéenè, zérè a zè!’ kè, ‘Zérè a zhyè!’ ntiinè Nwùè à wè piñghè pi pobè.”

²² Yësû a chi shwəñè ambo izzùñè ndzùmè ipe pa lo, “nkwùè i zè ntô nì nñ yìi a nì zéenè Moonè Ðwùè ajuñè mètùmè nkwùè la zéenè a wighè apè.

²³ Pànè pè ghu nì pi ghă tyi’è shwəñè ambo piñghè lo, ‘Zéenè, à wè a nìghê! Kè zéenè, à wùè a nìyî!’ La, kò nì zùñè a ghobè lo ghè zéenè.

²⁴ Nshwəñè lè ntiinè; tsa’ñè mbèñè i za ñjwàñè nfurè a pàa ghè mbyàa a pàa yì, la tsa’ñè Moonè Ðwùè à ghă pè amwuə njyè nì à ghă kwirè tō.

²⁵ La à chyè a nì zéenè ngø’è no’nè za’à, mbè’è iwaanè pèøenè pè twuunè e.

²⁶ Tsa’ñè a lè pønè amwuə nkwùè Noà la, à tsa’ñè a ghă kì pè amwuə nkwùè Moonè Ðwùè.

²⁷ A lè pè amwuə mìnnyè mìghu la, pànè mè ndzighè, nnô, ndzo’ò, ñjâ ipoonè amwuə mìndâ mi nìzo’ò tè mbyàa amwuə njyè nì Noà à lè kwuunènè amwuə àpañè, mbèñè ntiñnè i tyi’è ndô, nchyè i ko’ò mbyaatè a ghobè pìtsùmè.

²⁸ A lè kì mbè la tyi’è a lenè amwuə nkwùè Lot; pànè lè pè ndzighè, nnô, nshwùunè, ndzwuunè, mmè mbyè, nkì mènè nkorè mìndâ.

²⁹ La njyè nì Lot à lè furènè àla’à Sodòmè, imû pobè solfòò lè furè a nìpwuurrè nshwu’è mbyaatè a ghobè pìtsùmè.

³⁰ “A tyi’è ndwuumè nì a ghă pè amwuə njyè nì Moonè Ðwùè à ghă tō.

31 À ghă pə njyê ghu, ηònè nî à pənə àt̄wuè ndâ kò a chyê shwu'è e lo lò ɻpwuumè ɻpe nî pənə amwuə ndâ; ηònè nî a pənə amwuə ɻswùumè a chyê nkŵe e a ɻmwuə alyi'è apè.

32 Nî kwempè ànwùè nî a lè ghîrènə a ngwùè Lot!

33 Dònè nî à tâ'nə lo pyatè a nîchyêmbyê e, ā pî wèrə; ηònè nî à pînə a nîchyêmbyê e, à pî pə nî wèrə.

34 Nshwəjnè a wighə lo, A ghă pə nî ɻtwu'è njyê ghu, pànè pipaa nwùunè aŋjunə ɻkwùunə pî lòo a ta'à ngwa'à a ta'à.

35 Pèngyě pipaa pə ghò'ò àpaanè pî tô ndòo a ta'à ngwa'à a ta'à.

36 [Mbyàjnè ɻpaa ghă pə amwuə ɻswùumè pî tô ndòo a ta'à ngwa'à a ta'à.]

37 ɻzùnjè ndzùmè Yésû pa pyiitè e lo, “Pèrə pə ɻnwùè ghă furè la ighə, Ndò'némbyê?” Yésû a kwùè lo, “Alyi'è nî àkwuè ηwùè a nwùunènə ghu la, pîməsaŋə pa nshwatè alyi'è ghu.”

Lukè 18

Àshwəjnè nàanə nàanə mbè'ə nkŵuə mèngyě pobə ɻfò korè ɻtse

1 Yésû à lè shwəjnè àshwəjnè nàanə nàanə ambo ɻzùnjè ndzùmè ɻpe a nî nérè lo pobə chyê a nî chà'tènə Nwùè tî kaanè

2 À lè shwəjnè ambo pobə lo “ɻfò korè ghütse àla'à àt̄wuumè àtse à lè pə ghu nî ka à lè mə mbô e Nwùè nkî ka mə lòo e a ηwùè tsa'a àzwuumè àtse.

3 Nkwùè mèngyě ɻtse à lè kî mbə amwuə àla'à ghu, mmə ntô ambo ze ngyii nshwəjnè lo, ‘Kwiirè mè ambo ngànjə kipaanə ɻzâ.’

4 Tsa'nə à lè mənə ntô nshwəjnè la, ka ɻfò korè wa a lè mə nzhwi'tè e ànwùè nî mèngyě wa à lè mənə nshwəjnè. La ɻfò korè wa a kî lŵutè nshwəjnè ambo mbìnjmè e lo, ‘Mbâtə ka pə pô mè Nwùè, nkî ka lòo mè a ηònè tsa'a àzwuumè àtse la,

5 mbî yèmpè a nkŵuə mèngyě wè ntiinə à wè ηjâ mè nî ngə'è, ntə ngojè mè tî yèmpè e, yi mbî chwarè mè a ye apè ntiinə ā kî tô e tōnə.”

6 Ndò'némbyê a shwəjnè lo, “Nî zu'ù ànwùè nî ɻfò korè tipô Nwùè wè à shwəjnè.

7 Mbè'ə Nwùè a ka tyi'è yèmpè e pèənè ɻpe nî à tso'ò mə nî pî pa ngyii ambo ze nî njyê pobə ɻtwu'è? Mbè'ə a tyi'è nsùnjè mbìnjmè e a nî yèmpè a ghobə lè ɻla?

8 Nshwəjnè a wighə lo, ā fâ'à yèmpè a ghobə. La nkŵuə nî Moonè Dwùè à ghă tô, tə à ghă zəənè pèənè nî pî pənə nî àpyiimè ntijmè àt̄wuè ɻshyê ghè?”

Àshwəjnè nàanə mbè'ə ηwùè Farisî pobə ɻnkwiirè pîtagħə

⁹ Yēsū a chi nshwən̄jè àshwən̄jè nàan̄e nàan̄e zə ambo pàn̄e ni pobə pən̄e amwuə mìntiñmè ìmobə mmə nshwən̄jè lo pobə chyē mbə pàn̄e ni mìn̄wùè ìmobə təəmèn̄e ntsàar̄e a pìtse lo,

¹⁰ “Pàn̄e pìtse pípaa lè ghè a Ndâ Mìshwà’ à Nwùè a ni chà’tè Nwùè, ta’ à a pə ñwùè Farìsî, wùè a pə ìnkwiir̄e pìtaghè.

¹¹ Tsa’ n̄e pobə lè lèrèn̄e la, ñwùè Farìsî wa a nañ̄e alyi’ e ìshì’ n̄e ntəəmè ghu, nchà’tè a Nwùè nshwən̄jè lo, ‘Nwùè, ñjâ a miyàa ambo ghò ntiin̄e ka mbə mè tsa’ a pìtse pèən̄e ni p̄i pa nfighè pèən̄e nkwiir̄e ìpwuum̄e ìpobə, ka mə shwən̄jè a ghobə a nküñ̄e nkuñ̄e, ngir̄e ìnwùè ifàn̄e k̄e tsa’ a ìnkwiir̄e pìtaghè wùè ni à təəmèn̄e lyè.

¹² Ngwa nwuun̄e ti zighè ajuñ̄e nyé ipaa amwuə ngàbə, nk̄i ngàpə ìpwuum̄e pa iyi’ e nìghum̄e ñjâ a ta’ à alyi’ e ambo ghò.’

¹³ “La nkwiir̄e pìtaghè wa à lè təəmè a ndȳe sàa mbə ka pè’kè e ìmyé ìme nañ̄e nìpwuurr̄e, la nnùñ̄e àpô e a ntiñmè ze nshwən̄jè lo, ‘Nwùè, koorè mìlin̄e ìmâ, mìñ̄e ngàñ̄e ngir̄e ìnwùè tìpòn̄e.””

¹⁴ Yēsū a tyi’ è nshwən̄jè lo, “Nshwən̄jè ambo pighè lo, Nwùè à lè lòo a wè ñwùè tsa’ a ñòn̄e ni mìn̄wùè ìme təəmèn̄e ntsàar̄e a ghù ntsàambyè wa. Ntiin̄e ñòn̄e wa ni à ñankèn̄e mbìñm̄e e la, p̄i shwu’kè e a ìshyé, ñòn̄e ni à shwu’kèn̄e mbìñm̄e e a ìshyé, p̄i ñañ̄e e a àtìghè.”

Yēsū a chyâ mbor̄e ajuñ̄e àghòbə

¹⁵ Pàn̄e pìtse lè tō ni kiyii àghòbə lo Yēsū a nùñ̄e mbô ìme àtwuè pobə, ìzùñ̄e ndzùm̄e ìpe zæen̄e, nsa’ à ghobə.

¹⁶ La Yēsū a fuñ̄e a ghobə lo pobê tō ni ipoon̄e pa ambo ze, nshwən̄jè lo, “Ni myà’tè ipoon̄e pa pobê tō ambo mìñ̄e, kò ni nàan̄e a ghobə, ntiin̄e ànwùè Nifò Nwùè a chyē la ambo pàn̄e tsa’ a pobə.

¹⁷ Nshwən̄jè tyi’ è nküñ̄e nkuñ̄e ambo pighè lo, ñòn̄e ni ka à kwíir̄e e ànwùè Nifò Nwùè tsa’ a mìñk̄i, ka à pə ghă kwuun̄e ghu.”

Ànwùè ni ngàñ̄e nkab̄e à lè pyiitèn̄e Yēsū

(Mat 19.16-30; Mrk 10.13-15)

¹⁸ Àtwuè pìJew àtse a pyiitè a Yēsū lo, “Ìnèrè ìnwùè ghù ìshì’ n̄e, mbə’ e ñgir̄e lè ìla mbòñ̄e gha zighè a nìchyémbyè wa ni à ghoñ̄eñ̄e ni nkuñ̄e la?”

¹⁹ Yēsū a pyiitè ambo ze lo, “Wè fuñ̄e mè ni ñòn̄e ìshì’ n̄e ntii àkə? Ka ñòn̄e ìshì’ n̄e ìtse a pə e ghu ndàñ̄e e Nwùè ze ni ze.

²⁰ Wè zhyé mìnt̄e ma lo: ‘Kò wè k̄i ngìr̄e àfàn̄e, kò wè zhwuut̄e, kò wè zèər̄e, kò wè zighè a mìnañ̄e àtwuè ñwùè, zu’ñe a tă ìwighè pobə mă ìwighè.”

²¹ A shwən̄jè ambo Yēsū lo, “Ndè pì’n̄e a ni nùñ̄e mìnt̄e mə nkwùè ni mìbirèn̄e mìñk̄i.”

22 Yēsū a zu'ù a lenə la, ntyi'è nshwənè ambo ze lo, “Ta’à ànwùè à puŋè ambo ghò. Shwùunè ɪpwuumè ɪtsùmè ni wè pənə ni pèrə, ngàpè nkabè ghu ambo ngànjè àfumè, yi wě tyi'è pə ni àfù'ù a nìpwuurè. Tô, ndzùnè mè.”

23 A zu'ù a lenə mbìnjmè e i p̄i ntiiñe à lè pənə ngànjè nkabè ngwùunə.

24 Yēsū a naŋè e ndzəenè lo à wè nsòmnè, nshwənè lo, “A tìñnè ambo ngànjè nkabè a ni kwuunè amwuə ànwùè Nifò Nwùè!

25 La ndzànè ambo lèemə a ni tswurè amwuə ngwigrè lyàmnè ntsàarè ambo ngànjè nkabè a ni kwuunè amwuə ànwùè Nifò Nwùè.”

26 Pànè ni pi lè zu'nè ànwùè zèrè zè lè tyi'è mbyiitè lo, “Dònè ni mbè'ə a chwarè lè a ɪwè?”

27 A shwənè ambo pobə lo, “Ànwùè ni a za ntsàarè pànè pi misoŋə, ka a tsàarè e a Nwùè.”

28 Pità a shwənè ambo ze lo, “Zəenè, pəə myà'tè la mìmwuə mìlyi'è ɪməe ndzùnè o.”

29 Yēsū kwùè ambo pobə lo, “Nshwənè tyi'è nkujə nkuŋə ambo pighə lo, ɳwùè ntsùmè ni à myà'tènə ɪmwuə alyi'è e, kè a ngwùè e, kè pimomaa ɪpe, ni tǎ ɪghobə pobə mǎ e, ni ɪpoonə ɪpe ntii ànwùè Nifò Nwùè la,

30 à ghā kwiiře ɪpwuumè père pə pìno'nə pìno'nə tsàarè ndùnè ni à myà'tènə la ɪtsòŋè, kí chi pə ni nìchyêmbŷe wa ni à ghoŋènə ni nkuŋə la.”

Yēsū a chi nshwənè a nòmbàa nkwùè itarə mbè'ə nìwighè e

(Mat 20.17-19; Mrk 10.32-34)

31 Yēsū a lòo ɪzùnè ɪpe pa ntsòbə ɪpaa pobə pi pobə mìntè, a shwənè ambo pobə lo, “Nì zhwi'tè! Pèənè pə nko'ò ndèrè a Yèrusalèmè, ɪnwùè ɪtsùmè ni ngànjè ntwuumè Nwùè lè ɳwà'nènə mbè'ə Moonè Ðwùè la furè pwùumè.

32 Mbè'nə p̄i kô e ɳjâ ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew pi tyi'è ngwii e nchyâ ɪsìñnè àtwuə ze, ntwùè mìtwuə aŋunə ze.

33 P̄i kə'è e, zhwuutè e, la njyê kí làŋè itarə â zhwuumè a nìwighè.”

34 ɪzùnè ndzùmè ɪpe lè zu'ù mìnvwùè mèrə mə ka mèrə tsùnè ndaanè e àtwuə pobə. Pi lè lèəmè ɪsùmè ɪshwənè père pè ambo pobə, ka pobə zhye a ghobə ànwùè ni Yēsū à lè mènə nshwənè.

Yēsū a parə a ifè ɪmyê ni à lè mènə ndoonè ɪpwuumè

(Mat 20.29-34; Mrk 10.46-52)

35 Yēsū à lè tō ntyi'è mmə nkwwunè a Jèrikò, ifè ɪmyê ɪtse a nwuunè a nìpwùnè àlìñjə mmə ndoonè ɪpwuumè.

36 Nkwùè ni à lè zu'nè àpùnè père a mə ndzòrè ndànjè la, a pyiitè lo, “A ànwùè àkə?”

37 Pi shwənè ambo ze lo, “Yēsū ɳwùè Nazarètè à wè ndànjè.”

³⁸ A kyiinè nshwəŋè lo, “Yēsū, moonè Dàfirè, koorè mìlinjè ìmâ!”

³⁹ Pànè nì pì lè pənə alyi’è ghu, pì sa’à e nshwəŋè lo â kwupè ntswùè e. La a chi nkyiinè ndèrè nì mbyè nshwəŋè lo, “Moonè Dàfirè koorè mìlinjè ìmâ!”

⁴⁰ Yēsū a tyi’è ntəəmè, nshwəŋè lo pì lòo a ifè ìmyê wa ntô. Pi tō nì ze à pyiitè lo,

⁴¹ “Wè tā’à lo ñgìrè la iла ambo ghò?” A kwùè lo, “Ndò’nèmbyê, ntà’à chi zəənè iłyi’è.”

⁴² Yēsū a shwəŋè ambo ze lo, “Zəənè iłyi’è! Àpyiimè ntijmè o a ghìrè wè tìjnè.”

⁴³ A kí ndzùŋè ndzəənè iłyi’è, ntyi’è ndzùŋè a Yēsū, ngyetè Nwùè. Pànè pìtsùmè nì pì lè zəənènè e la, lè ghu’tè Nwùè.

Lukè 19

Yēsū pobə Sàkyâ

¹ Yēsū à lè kwuunè mə ndàŋè amwuə àla’à Jèrikò.

² Àtwuè ngàŋè nkwiirè pìtagħè ghùtse à lè pə ghu, nìlinè itse pə Sàkyâ nkì mbə ngàŋè nkabè.

³ À lè mə ntà’à a nì zəənè ηònè nì Yēsū à lè pənə wèrə, la mbə mətùmə ηwùè, àpùŋè pəənè a nàanè e.

⁴ À lè làŋè nkìirè ndèrè a mbyè nko’ò àtwuè àtìghè sàa mbè’è zəənè a Yēsū wè, ntijinè à lè pənə làŋè a nìpwùnè alyi’è ghu.

⁵ Nkwùè nì Yēsū à lè tōnə mbyàa alyi’è ghu, à lè naŋè àtìghè nshwəŋè ambo Sàkyâ lo, “Sàkyâ, fa’ a nshwu’è àtwuè àtìghè za ntijinè mbi lyé la a ndâ ghò sinè wè.”

⁶ Sàkyâ à lè tyi’è nkìirè nfurè àtwuè àtìghè nshwu’è, nkwiirè a Yēsū nì nìgha’à.

⁷ Pànè pìtsùmè nì pì lè zəənènè lè pì’nè a nì lwùmpè nshwəŋè lo, “À ghè nkwuunè a ndâ ngàŋè ngìrè ìnwùè tìpòŋè wè lo kí ghaanè e?”

⁸ Sàkyâ à lè tyi’è ndòo a išhyè nshwəŋè ambo Ndò’nèmbyê lo, “Naŋè mbă Ndò’nèmbyê! Mbi ghàbè iþwuumè iþâ ηjâ ta’à àpàa ambo ngàŋè àfumè, a pə lo ndè ghìrè mə nkòbè aŋunə ηwùè nkwiirè àzwuumè e, yi mbi kwuè zèrə nkwuè nìkwàa.”

⁹ Yēsū a tyi’è nshwəŋè ambo ze lo, “Pànè pi ndâ ghè chwarè ntijinè ηònè wè à kí mbə la tyi’è moonè ngwàrè Abràhamè.

¹⁰ Mbè’nè Moonè Ðwùè à lè tō la a nì tā’à pànè pyè nì pì pînə chwarè a ghobè.”

Àshwəŋnè nàanə nàanə mbè’è ifò wa nì pànè lè twuunènə e la
(Mat 25.14-30)

¹¹ Tsa'nə pànè lè mənə nzhwi'tè ìnwùè pèrə pə la, à lè tyi'è nshwənè àshwənè nàanə nàanə ambo pobə ntiiñə a lè kí pəla ni à lèrè mə ntyi'è mmə nkluunè a Yèrusalèmè, pànè tyi'è nkwànè lo Nwùè à pì'nè a ni pu'tè pèənè tpe tyi'è nkwùè ghu.

¹² Lenəla a shwənè lo, "Nkùmə tse à lè lèrè àla'à a ndyé sàa tse, pì zo'ò e tsa'a ifò â pònè kwirè kwê.

¹³ À lè kí furè la mbyè nfuñè ngàñè àfà'à ìze nìghumè, njâ ghobə ni ta'à ta'à nkabè nshwənè ambo pobə lo, 'Nì ghè ntajè a mìtàanə ni nkabè zè mbyàa njyè ni mbì kwirè kwê.'

¹⁴ La ngàñè àla'à ìze za lè mə mbàanè e, a furè ndèrè pobə tyi'è ntsàa pèənè lo pì zuñè e nshwənè ambo ze lo, 'Ka pəe kòñè a wəe lo ηònè wè a pə ifò iweø.'

¹⁵ "La pì lè zo'ò a ηònè wa tsa'a ifò a kwirè nkwê. Tsa'nə à lè kwirènə nkwê la, à lè tyi'è ngirè pì fuñè ngàñè àfà'à ìze za ni à lè njâñə nkabè ambo pobə la mbè'è zhyè àpìi ni pobə tañènə a mìtàanə mbə ni zèrə.

¹⁶ Ghù ntsàambyè a tô nshwənè ambo ze lo, 'Tă, ntajè a mìtàanə wa mbə ni àpìi nkabè nìghumè nkwi'ñè ajuñə maa mìtàanə wa.'

¹⁷ "A shwənè ambo ze lo, 'Wè ghirè tshi'ñè mbă ngàñè àfà'à tshi'ñè! Tsa'nə wè fà'nə ni ntijmè o itsùmè ni mìlyi'è nkabè la, mbì ghirè wè pu'tè mìmbòmpə mi ilà'à mìwùunə nìghumè.'

¹⁸ Àpaatè ngàñè àfà'à wa a tô nshwənè ambo ze lo, 'Tă, ntajè a mìtàanə ni nkabè za ni wè lè njâñə la mbə ni nkabè itaanè.'

¹⁹ A shwənè ambo ze lo, 'Wè pu'tè mìmbòmpə mi ilà'à mìwùunə mintaanè.'

²⁰ "Àpaatè ngàñè àfà'à ni a lè pənə nòmbaa pitarə a tô nshwənè lo, 'Nkabè o za t zè, ndè nkwiirè a zèrə la nkorè amwuə àpàa atsə'è ntsùñè ndò'nè.

²¹ Ndè mə mbô mè a ghò, ntiiñə wè wa ntsê tisiññə. Wè wa ndyàa ipwuumè ni ka wè nùñè o, mmə nfù'ù mìzighè ni ka wè pyè o.

²² Ngàñè àfà'à tipònè! Mbì lòo la tyi'è tshwənè ni furènə a ntswùè ghò chyâ ngə'è àtwuè ghò. Wè zhyè lo ngwa ntsê, ndòo ipwuumè alyi'è ni ka nnùñè mè, nkì nfù'ù mìzighè alyi'è ni ka mbyè mè.

²³ A lè ghirè àkə wè ka ghè lò'nè o nkabè mè amwuə ndâ ni pì pa ndò'nè nkabè amwuə mbè'è ntô kwê nkwiirè a zèrə ni àpìi?

²⁴ "A tyi'è nshwənè ambo pànè ni pì lè təəmənə alyi'è ghu lo, 'Nì kwiirè nkabè za ambo ze njâñə ambo ηònè ni à twu'tènə nkabè nìghumè la.'

²⁵ Pobə shwənè ambo ze lo, 'Tă, à tyi'è mə ni nkabè nìghumè!'

26 A kwùè ambo pobø lo, ‘Nshwøñè ambo pighø lo, ñònè ni à pønø ni ipwuumè pøno’ñø, pø kwì’ñø, la ñònè ni ka à pø e ni àzwuumè, pø myàanè farø pø mìlyi’ñø ni a pønø ambo ze kwìirø.

27 La ajuñø ngàñø kipaanø ìzâ zè, ni ka pobø lè mø ntà’à a ghobø lo mbø ifò ìghobø la, ni lòo a ghobø ntô nzhwuutø a mbyè mìñø.”

Yësû kwuunø a Yèrusalèmø tsa’ a ifò

(Mat 21.1-11; Mrk 11.1-11; Jòn 12.12-19)

28 Tsa’ñø Yësû à lè shwøñønø la à lè làñø ni mbyè nko’ò ndèrø Yèrusalèmø.

29 Tsa’ñø à lè paatønø àla’à Bethphage ghobø Betanì a Mbarø Olìvø la à lè ntsàa ìzùñø ndzùmø ìpe pa a mbyè,

30 nshwøñè ambo pobø lo, “Nì lèrø amwuø àla’à zhyè ni a pønø a mbyè la, nì mø kwuunø zøenø a moonø ndzàkishyè ni pi tìññènø, a pø zhyè ni ñwùè la’ a mø ko’ò e apø, ni kyàa ntô ni wèrø.

31 Ðònè ìtse a pøla mbyiitø a wighø lo, ‘Nì kyàa moonø ndzàkishyè wè ntii àkø?’ Ni shwøñè ambo ze lo, ‘Ndò’nèmbyè à tà’ñø wèrø.’”

32 Pobø pa pyè ni à lè twuumènø a ghobø la lè lèrø nkì ndzøenø mìnvwùè mi furø tyi’ø tsa’ñø à lè shwøñønø ghobø.

33 Tsa’ñø pobø lè mènø nkyàa moonø ndzàkishyè wa la, ngàñø ndzàkishyè wa a tò mbyiitø ghobø lo, “Nì kyàa moonø ndzàkishyè wè ntii àkø?”

34 Pobø kwùè lo “Ndò’nèmbyè à tà’ñø a wèrø.”

35 Pobø lè lòo a wèrø ntô ambo Yësû, nnùñø pìkutø ìpobø a nkà’tø moonø ndzàkishyè wa, ngìrø Yësû a ko’ò nnwuunø ajuñø.

36 Tsa’ñø à lè mènø ndèrø pàñø lè tyi’ø nshànkè itsø’ø ìpobø a àlànø.

37 Nkwùè ni à lè mènø mbaatø a Yèrusalèmø, alyi’ø ni àlànø a shwu’ñø ajuñø Mbarø Olìvø ntô mbòmpø la, àpùñø ìzùñø ndzùmø ìpe pa pì’ñø a ni gha’à, nkyiinø ngu’tø a Nwùè ntii mìnvwùè mìyerønø yerønø ni à lè ghìrènø pobø zøenø la.

38 Pobø lè mè nkyiinø nshwøñè lo, “Mborø ì chyè ambo ifò ni à wè ntô ajuñø nìlinø ni Ndò’nèmbyè la! Àporèporø â pø a nìpwuurø, àghu’tø â pø ambo Nwùè Àko’ntsirø.”

39 PìFarìsì pìtse ni pi lè pønø amwuø àpùñø pøønø za shwøñè ambo ze lo, “Ìnèrø ìnwùè, sa’à ìzùñø ndzùmø ìpô pø lo pobø zhwemnø.”

40 A kwùè ambo pobø lo, “Nshwøñè a wighø lo pobø tø nzhwemnø, mìghòorø tyi’ø nkyiinø ngu’tø a Nwùè.”

Yësû a koorø mìlinø mi pàñø pi Yèrusalèmø

41 Nkwùè nì à lè tònə mbaatè, ndzəənè mbòmpə àla'à Yèrusalèmè, à lè yìi mbè'ə zèrə,

42 nshwəŋè lo, “Nì pəla nzhyê àzwuumè nì mbè'ə a lòo àporèporè ntô nì zèrə sìnè wè! La tìtsòŋè pi lèəmè a zèrə ambo pighə.

43 Nkwùè t ghă tō nì ngàŋə kipaanə ɿzighə ghă korè nka'à kamnè a wighə nnàanè a wighə pìpàa pìtsùmè.

44 Pobə ghă zhwuutè a wighə pighə pi ɿpoonə ɿpighə amwuə mìndâ ɿmighə, myà'tè e nìghòorə nì nwuunè àtwuè tsitse apè, ntiiñə ka nì lè zhyê a wighə nkwùè nì Nwùè à lè tònə a nì chwarè a wighə.”

Yésû kwuunè a Ndâ Mìshwà'à Nwùè a Yèrusalèmè

(Mat 21.12-17; Mrk 11.15-19; Jòn 2.13-22)

45 Yésû à lè tyi'è nkluunè a ndâ Mìshwà'à Nwùè mbì'nè a nì kantè pàñè nì pi lè mènə nshwùunè ɿpwuumè ghu,

46 nshwəŋè ambo pobə lo, “Pi ñwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè la lo, ‘Ndâ Mìshwà'à mè t ghă pə la ndâ àchà'tè Nwùè.’ La nì ghîrè mè t tyi'è alyi'ə a nì lèəmè pìzèərè.”

47 Yésû à lè tyi'è nnèrè ànwùè Nwùè amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè za njyê ɿtsùmè. La pìfò mà'à Nwùè ghobə pìñèrè mbòomə nì pìñjñmē lè mè ntà'à àlànə a nì zhwuutè e.

48 La ka zəənè a ghobə àlànə ntiiñə pàñè pìno'nè lè pə ndzùñè e ntà'à a nì zu'ù mìñwùè nì a lè mènə nshwəŋè.

Lukà 20

Pi pyiitè a Yésû nì alyi'ə nì à lòonə ɿñjñnè e ghu

(Mat 21.23-27; Mrk 11.27-33)

1 A lè pə njyê ɿtse Yésû nkluunè a Ndâ Mìshwà'à Nwùè mmə nnèrè mìñwùè ambo pèənè nkì mè nchwìitè ntwuumè ghù ɿshì'nè, pìfò mà'à Nwùè, pobə pìñèrè mbòomə, nì pìñjñmē lè tō mbyiitè e lo,

2 Tiitè a wəə! “À ñâ ɿw  ɿnj  o nì mìñjñnè mè lo w  ghîrè mìñwùè mè? ɿñjñnè w r  w  ambo gh  la à ñâ ɿw ?”

3 A kwùè ambo pobə lo, “Mb  ki pyiitè a wighə nì àpyiitè shwəñnè.

4 Jònə à lè lòo ɿñjñnè a nì ñâ àkwiirè nchy  la ambo Nwùè k  ambo ñwùè misoñ ?”

5 Pobə tyi'è nshwəŋè pobə nì pobə lo, “p ən  t  mb  l  nk w è lo, à l  l o la ambo Nw è yi a pyiit  a w ən  lo, n  l  tyi'  ka pyiim  a wigh  ànw è n  à l  shw ñj n  nt i  àk ?”

6 La pèənè tə shwəŋ̄e lo, ḫt̄jn̄e e lə furè ambo ɲwù̄e misoŋ̄e, yi pà̄n̄e p̄itsùm̄e a ḫshyē n̄igh̄e p̄i tump̄e a wəən̄e n̄i m̄igh̄or̄e, ntiin̄e pob̄e p̄itsùm̄e pyiim̄e lo Jòn̄e à l̄e p̄e ngàŋ̄e ntwuum̄e Nwù̄e.”

7 Lenəla pob̄e tyi'è nk̄wù̄e lo, “Ka p̄e zhȳe a wəə alyi'è n̄i ḫt̄jn̄e e i l̄e furən̄e ghu”.

8 Yēsū a tyi'è nshwəŋ̄e ambo pob̄e lo, “Ka mb̄e k̄i tiit̄e m̄e a wigh̄e n̄i ɲòn̄e n̄i a ḫān̄e m̄e n̄i ḫt̄jn̄e lo nḡir̄e m̄inwù̄e m̄e.”

Àshwəŋ̄e nàan̄e nàan̄e mb̄e'ə pà̄n̄e n̄i pob̄e pa nf̄a'à amwuə mbyiin̄e m̄intàam̄e m̄i m̄il̄u'ù

(Mat 21.33-46; Mrk 12.1-12)

9 Yēsū a shwəŋ̄e àshwəŋ̄e nàan̄e nàan̄e ambo pob̄e lo, “Dòn̄e ḫt̄se à l̄e p̄e n̄i mbyiin̄e m̄intàam̄e m̄i m̄il̄u'ù, ɲjâ zér̄e ambo pà̄n̄e p̄it̄se lo pob̄e f̄a'à amwuə nk̄i mm̄e ɲjâ ize nkab̄e, nfur̄e ndèr̄e e a àtwuum̄e ajuŋ̄e ntȳe sàa.

10 Nkwù̄e ḫ l̄e kù'ù a n̄i kab̄e m̄intàam̄e m̄i m̄il̄u'ù, a tsàa a ngàŋ̄e àf̄a'à e lo â gh̄e nk̄wiir̄e m̄intàam̄e m̄i m̄il̄u'ù ma m̄it̄se ambo pob̄e, la pob̄e kô e nk̄e'è e ntsàa e mbô n̄i mbô.

11 A nk̄i nchi ntsàa a ngàŋ̄e àf̄a'à wa ghùt̄se, p̄i k̄i nchi nk̄e'è e ntsàa e a kw̄e tyi'è mbô n̄i mbô.

12 A k̄i nchi ntsàa a wù̄e n̄i à pyàan̄e nòmbàa p̄itar̄e, p̄i kô a wèr̄e wè nchyâ ḫl̄a ajuŋ̄e ze, mm̄a'à e a àpyiil̄in̄e.

13 Ngàŋ̄e mbyiin̄e wa a shwəŋ̄e lo mb̄i tyi'è gh̄ir̄e l̄e ḫila t̄itsòŋ̄e? Mb̄i tsàa a moon̄e m̄e ghu mbyàŋ̄e wè n̄i ḫkòŋ̄en̄e e ka m̄izùŋ̄e l̄e, nkwù̄e ḫt̄se p̄i ɲâ e n̄i àghu't̄e.

14 La pà̄n̄e pa zəən̄e e, nshwəŋ̄e pob̄e n̄i pob̄e lo, ‘L̄e ḫndzìgh̄e ndâ e, p̄eən̄e zhwuut̄e e mb̄e'ə ḫpwuum̄e ḫpe tyi'è ḫp̄eən̄e.’

15 Pob̄e l̄e tyi'è nk̄o e mm̄a'à a ndzùm̄e mbyiin̄e nzhwuut̄e.” Yēsū a tyi'è mbyiit̄e a ghob̄e lo, “N̄i ndwuum̄e wè n̄i kwàŋ̄e lo ngàŋ̄e mbyiin̄e wè ă gh̄ir̄e ḫila n̄i pob̄e?

16 À gh̄a zhwuut̄e pà̄n̄e p̄e ɲâ mbyiin̄e e ambo pà̄n̄e p̄inyaan̄e.” Nkwù̄e n̄i pà̄n̄e pa l̄e zu'n̄e a len̄e la, pob̄e l̄e tyi'è nshwəŋ̄e lo, “Mb̄e'ə Nwù̄e a pyiim̄e e ap̄e.”

17 Yēsū a naŋ̄e a ghob̄e mbyiit̄e lo, “Àshwəŋ̄e z̄e a nèr̄e l̄e lo àk̄e? ‘N̄igh̄or̄e tsa n̄i p̄imboom̄e m̄indâ l̄e twuun̄en̄e la, n̄i p̄eŋ̄e m̄e ntȳe n̄igh̄or̄e n̄il̄wūe n̄i ndâ.’

18 Iwù̄e wa ntsùm̄e n̄i ă kun̄e ajuŋ̄e n̄igh̄or̄e ts̄e à p̄i pi't̄e; la n̄i t̄e nkun̄e ajuŋ̄e ɲwù̄e, n̄i n̄wàr̄ek̄e e.”

Àpyiit̄e mb̄e'ə n̄it̄wūe p̄it̄agh̄e

(Mat 22.15-22; Mrk 12.13-17)

¹⁹ Pìnèrè mbòomè pobè pìfò mà'à Nwùè lè tå' à àlànè a nì kô e nkwùè ghu, la mbô ìmyê mì pèənè. Pobè lè zhyê lo, à shwəŋè àshwəŋnè nàanè nàanè zè lè aŋunè pobè.

²⁰ Pobè lè tyi'è mmè ntà' à tsàanè a nì kô e, ntà' à pànè ntsàa a ndzùmè ze lo pobè nya'a nnyoorè mìnwùè ambo ze mbè' è a shwəŋè ànwùè àtse pobè furè aŋunè nkô e ɳjâ ambo ɳònè ngwùunè àla' à Romè nì à pènè nì tìlènè àtwuè pobè.

²¹ Pànè pa lè tyi' è mbyiitè e lo, “Inèrè inwùè pèə zhyê lo, ànwùè nì wè wa nshwəŋè nkì mmè nnérè a kù'nè, nkì nzhyê lo ka wè nérè o a tèchwii a tìlèrè pèənè, nkì mmè nnérè o pè ndà' à àlànè za nì Nwùè à tå' nè lo pànè chyê aŋunè la.

²² A kù'nè amwuə mbòomè iwèənè lo pì twuè pìtaghè ambo Kaasà kè ngaŋe?”

²³ La Yësù à lè zhyê a miŋarè ighobè, nshwəŋè ambo pobè lo,

²⁴ “Nì nérè mè nì nkabè silbà ndzəənè.” A pyiitè ghobè lo, “Lë àtwuè iwè nì ntiinè iwè aŋunè nkabè zè?” Pobè kwùè lo, “A yè Kaasà.”

²⁵ Lenèla, a shwəŋè ambo pobè lo, “Njiilo lo nì ɳâ ipwuumè pyè nì pènè pì Kaasà ambo Kaasà, nkì ɳâ a pyè nì pènè pì Nwùè ambo Nwùè.”

²⁶ Ka pobè lè zəənè ghobè ndwuumè nì mbè' è pobè làŋè ghu nkô e a ìmyê pèənè ntiinè ànwùè nì à lè shwəŋènè la a lè tsàarè a ghobè.

Àpyiitè mbè' è nìzhwuumè a nìwighè

(Mat 22.23-33; Mrk 12.18-27)

²⁷ PiSadducee pìtse pyè nì pobè pa nshwəŋè lo mbè' è ka ɳwùè a zhwuumè e a nìwighè

²⁸ lè tò mbyiitè a Yësù lo, “Inèrè inwùè, Müsî à lè ɳâ ntè ambo pèənè lo, ndwuumè ɳwùè à tè nkwiighè tè moonè, momaa e a lòo a ngwùè e mbyê ipoonè ɳjâ ambo ndyimè e wa.

²⁹ Ipoonè pì mă itse lè pè ghu sàmbaa, ghù ntsàambyè a zo'ò mèngyé nkwiighè tì pyè a moonè,

³⁰ àpaatè a chi ndòo a mèngyé wa, nkì nkwiighè àze tì pyè a moonè.

³¹ Wwùè nì à pènè nòmbàa pìtarè, a kì ndòo mèngyé wa; pobè pa pìtsùmè sàmbaa lè zo'ò a mèngyé wa nkì nkwiighè a ghobè pìtsùmè tì pyè a moonè.

³² Mèngyé wa à lè kì ndwùutè nkwiighè àze.

³³ Tsa'nè a pènè lè, nkwùè nì pì ghä zhwuumè a nìwighè, mèngyé wè à ghä tyi' è pè ngwùè iwè? Tsa'nè pobè pa pìtsùmè sàmbaa lè zo'nè e la?”

³⁴ Yësù a kwùè ambo pobè lo, “Pànè pì ngu'u wè pa ndzo'ò nkì ɳjâ ipôpèngyé a ndâ nìzo'ò,

³⁵ Ia pànè ni pi ghă kù'nè a ni zhwuumè a nìwighè amwuə ngu'u mbyê ghù shwuə ghu, ka pi pə ghă zo'ò a ghobə ki ñâ a ghobə pèngyě a ndâ nìzo'ò apè.

³⁶ Pobə ghă pə la tsa'a pəngèrè, kwikè ghobə apè. Pobə lpoonè pi Nwùè ntiinə pobə zhwuumè a nìwighè.

³⁷ La ngè ajuñə nìzhwuumè a nìwighè, Müsî à lè nérè lo pìkwuə pa nzhwuumè a nìwighè, ntii ànwùè ni à lè nérènə a ghobə ni alyi'ə ànjwà'nè za ni a shwəñènə mbè'ə mbyiinè za ni ìmū lè pənə nkirè amwuə. Mbè'nə à lè funjènə a Ndò'nèmbyê alyi'ə ghu ni Nwùè Abràhamè, Nwùè Isàkè, pobə Yàkobè.

³⁸ Tìtsònè wè ka a pè e Nwùè pìkwuə, a Nwùè pànè pìtìjnè. Ntiinə ñwùè ntsùmè a chyê ghù ntìjnè la ambo ze."

³⁹ Pìnèrè mbòomə pa pìtse lè tyi'ə nshwəñè lo, "Inèrè inwùè, wè kwwùè ishi'nè!"

⁴⁰ Ka ñònè itse a lè chi mbyiitè e a ye ni ànwùè àtse.

Àpyiitè mbè'ə Ghù Ndzo'nə wa

(Mat 22.41-46; Mrk 12.38-40)

⁴¹ Yésû a pyiitè ghobə lo, "Pi shwəñè lo Ghù Ndzo'nə wa a moonè Dàfirè lə ila?

⁴² Mbè'nə Dàfirè àtwuə ipìñmè e, à shwəñè amwuə ànjwà'nè Psalms lo, 'Ndò'nèmbyê à shwəñè ambo Ndò'nèmbyê mè lo: Nwuunè a pàa àpô mìñè yè zìghènè,

⁴³ mbyàa nkwùè ni ngă ghìrè ngàñè kipaanə izô pə a tsùmə mìkwùè ìmô.'

⁴⁴ Ni ndwuumè wè, Dàfirè a tyi'ə nfuñè e ni 'Ndò'nèmbyê', a chyê ntyi'ə mbə moonè e lə ila?"

Yésû a kwàtè pèənè mbè'ə pìnèrè mbòomə

(Mat 23.1-36; Mrk 12.38-40)

⁴⁵ Tsa'nə pànè pìtsùmè lè pənə nzhwi'tè ànwùè ni a lè mənə nshwəñè la, Yésû shwəñè ambo izùñè ndzùmè ipé lo,

⁴⁶ "Ni zhì'tè a wighə mbè'ə pìnèrè mbòomə ni pobə pa nkòñè a ni wî itsə'ə pìsàa nkarè ni pèrə, nkì nkòñè lo pi chà'tè a ghobə ni àghu'tè alyi'ə mìtàanə, nkòñè a ni nwuunè ajuñə ilèñè pìshì'nè amwuə mìndâ mi àshwatè pìJew, nkì nkòñè a ni nwuunè amwuə iliyi'ə pìshì'nè alyi'ə nìgha'à;

⁴⁷ Pobə zhi'è pìkwùe pèngyě, nkwiirè ipwuumè ipobə ni mìndâ imobə, mmə nfikè a ghobə ni ichà'tè Nwùè pìsàa! Ngè'è ni i ghă tsirè mbuurè pànè zè i ghă tsàarè mbô."

Lukè 21

Nkabè nchà'tè Nwùè nkwùe mèngyě

(Mrk 12.41-44)

1 Yēsū à lè pə a Ndâ Mîshwà' à Nwùè mbè'kè àtwuè e ndzəənè tsa'nə ngàŋjə nkabè lè mənə ntô nchyâ nkabè amwuə àkaŋjè nchà'tə Nwùè.

2 À lè kî ndzəənè a nkwùè mèngyě itse nî à lè pənə ngàŋjè àfumè, a làŋjè nchyâ nkabè ipaa.

3 Yēsū shwəŋjè lo, “Nshwəŋjè tyi'è nküŋjə nkuŋjə ambo pîghə lo nkwùè mèngyě wè, nî à pənə ngàŋjè àfumè à chyâ nkabè ntsàarè a ηwùè ntsùmè.

4 Mbè' nə pobə fuukènə la a mîlyi'è amwuə nkabè yîno' nə nî à pənə ambo pobə mmà' à amwuə àkaŋjè Nwùè. La mèngyě wè nî à pənə ngàŋjè àfumè à shwatè la nkabè e ntsùmè ntô mā' à amwuə àkaŋjè nchà'tə Nwùè.”

Yēsū a shwəŋjè mbè' è nishà'tə Ndâ Mîshwà' à Nwùè

(Mat 24.1-2; Mrk 13.1-2)

5 Pitse izùŋjè ndzùmè ipé lè mə nshwəŋjè mbè' è ndwuumè nî pî lè korènè Ndâ Mîshwà' à Nwùè nî ngotə mîghòorə mîshì'nè; nkî nchi mmə nshwəŋjè mbè' è ipwuumè nî pî lè ηâñə ambo Nwùè. La Yēsū a shwəŋjè lo,

6 “Ipwuumè père pè itsùmè nî nî zəənè lè, nkwùè itse ghă tō nî ka tyi' è ta' à nîghòorə a pə ghă nwuunè e àtwuè tsitse. Pî ghă shà'tè tyi' è àzwuumè àtsùmè.”

Tsa'nə pî ghă nyàŋjè pèənè a ndwùutə àtwuè ishyê

(Mat 24.3-14; Mrk 13.3-14)

7 Izùŋjè ndzùmè ipé pyiitè e lo, “Inèrè, mînwùè mèrə mə ghă lòo alyi' è la nkwùè àkə? Àlènè nî a ghă nérè lo mînwùè mèrə mə ntô la àkə?”

8 A shwəŋjè ambo pobə lo, “Nî zhì'tè a wîghə, kò nî myà'tè lo ηjònè itse â fîghè a wîghə; ntiinə pànè pîno' nə ghă tō aŋjunə nîlinè itsâ mmə shwəŋjè lo, ‘Mîŋjè lè ze, nkwùè i paatè.’ Kò nî zùŋjè a wîghə a ghobə.

9 Nî tə ndzu'ù lo pî pə mmà' à ntsòo, kè mmə ndzòŋjè mîlā' à, kò nî pô a wîghə àkwàrè. Ntiinə mînwùè mèrə mə chyê a nî pyè nfurè; la ka ndwùutə a pə ghă zùŋjè pə e la nkwùè ghu.”

10 Yēsū a làŋjè nî mbyè nshwəŋjè ambo pobə lo, “Ila' à ghă mā' à ntsòo ghobə pitse ilà' à, ilà' à nî pənə a itsùmə pîfò zòŋjè pitse.

11 Ishyê ghă nè'nè nî iññjè a alyi' è alyi' è, ndzànŋjè i kwuunè amwuə ilà' à, iñhoonə nî mbè' è père zhwuutə pèənè pə a alyi' è alyi' è, mînwùè nî mbè' è mi ñâ àkwàrè pobə ilènè mînwùè pîwùunə furè a nîpwuurè.

12 Inwùè père pə itsùmè ghă kî furè pî kootè a wîghə nkî nnyàŋjè a wîghə. Pî ghă kootè a wîghə ñjâ amwuə mîndâ mi ishwatè pîJew, pî tso'tè mîsâ'a iñîghə, nkî nchyâ a wîghə amwuə ndâ itsajè. Pî ghă lòo a wîghə lèrè a mbyè pîfò pobə itwuè ilà' à mbè' è nîlinè itsâ.

13 Zèrə zè ànwùè a ghă ñâ a wîghə nî isaanè nî chwiitè ntwuumè ghù ishi'nè wa mbè' è Yēsū.

14 Nkwùè ni a tònə mbə a lenə, kò mìntiñmè ìmighə nè'nè e lo n̄ tyi'è mə kwàŋjè lo n̄ kwùè lo àkə lo;

15 ntiiñe ngă ñâ àshwəññè pobə àzhì'tè ambo pighə, amwuə ndwuumè ni mbè'ə ngàñjè kipaanə ızighə tånkè e nkì ntwuunè e apè.

16 Tyi'è pítä ni pímä ıpighə, ni pímomaa ıpighə, ni ngwàrè ızighə pobə pìswùñ ıpighə ghă shwùunè a wighə. Pi ghă kootè a wighə ññâ a wighə pítse lo pì zhwuutè.

17 Pànè pìtsùmè ghă pàanè a wighə ntii mè.

18 La mbè'ə ta'à ìnyùñjè àtwuè ñwùè iwighe itse a pî e apè.

19 Ni tè ngwìimè ntijmè, yi n̄ zighə a nìchwarè.”

Yésû a shwəññè amwuə ndwuumè ni pi ghă ntsèññè àla'à Yèrusalèmè
(Mat 24.15-21; Mrk 13.14-19)

20 “Nkwùè ni n̄ zéenènə pìsoyì pi kamnè a Yèrusalèmè, ni zhyê lo nkwùè nìtsèññè a wèrè i paatè mè.

21 Amwuə nkwùè ghu pànè pa ni pi pènə amwuə àla'à Judyà la pobə kíirè nko'ò lèrè àtwuè mìmbarè, pyè ni pi kínə mbə amwuə mbòmpə àla'à ngwùunə pobə furè, pyè ni pi pènə a titirè àla'à kò pobə chi nkwuunè amwuə mbòmpə àla'à;

22 ntiiñe mìnnyé mèrə mè ghă pə la amwuə nkwùè ni Nwùè a ghă tê ngə'è àtwuè pènə ìpe, a ni għirè ànwùè àtsùmè a ko'ò mbwùumè tsa'a pi lè ñwà'nènə amwuə àñwà'nè Nwùè la.

23 Ngə'è no'nə ambo pèngyě pìsùñjènə pobə pìməpwùrè pyè ni pobə ghă nyonjè ipoonə amwuə njyé għu! Ntiiñe ngə'è no'nə i ghă pə amwuə àtwuè išhyē ghè, Nwùè â nèrè àzañjè lojə e ambo pànè pèrə pè.

24 Pi ghă zhwuutè pànè pìno'nə ni mìnwxə ntsòo, kootè pítse tsa'a ıpù'ù ntsòo lèrè ni pèrə amwuə itwuumè itwuumè. Pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew ghă kwuunè a Yèrusalèmè nyiimè pànè pə a ısumə pobə lo pobə fà'à tə mbyàa nkwùè ni pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew nùñjènə lo pànè pə pə a ısumə pobə.”

Ndwuumè ni Moonè Ðwùè à ghă kŵirè tō

25 “Amwuə nkwùè għu, ilènə pìkè'nènə ghă furè amwuə nwwùumè pobə məñwigrè pobə pisanja. Pènə amwuə ilà'à ilà'à pə amwuə ngə'è, itwuè ipobə zhwà'nè nkwùè ni pobə zéenènə nchyə i zorè ntô ndzinè a nkàñjè nchyə la.

26 Pànè ghă tyi'è pə ni àkwàrè ntii mìnwxə ni mi furènə a àtwuè išhyē, ntyi'è kuntè tsa'a ikwuè ipwuumè ntiiñe pi ghă nè'è ittnejnè itsùmè wa ni pènə a nìpwuurè.

27 Amwuə nkwùè ghu p̄i ghă zəənè a Moonè Dwùè a mə ntō amwuə mbà' à mbə ni itinè pobə àghu'tè wùunə.

28 N̄ tə ndzəənè inwùè p̄e p̄i'nè a ni furè, n̄ lòo a ishyē ntəəmè mbè'kè itwuè ipighə ntiinə nkwùè ni Nwùè a tsu'u itwuè ipighə i zè mbaatè."

Ànwùè a ni zhyē mbè' e atighə figè

29 Yēsū a tyi' è nshwənjè àshwənjè nàanè nàanènə zè ambo pobə lo, "N̄ nañè atighə figè pobə miltse miltighə.

30 Nkwùè ni mifue mifhuə furènə ajuñə mifaa, ni zhyē lo nkwùè mbènjè i tyi' è apô.

31 A k̄i mbə tyi' è ndəñə ndəñə, nkwùè ni ni zəənènə inwùè p̄erə p̄e mə nfurè, ni zhyē lo ànwùè Nifò Nwùè a paatè.

32 Nshwənjè tyi' è nkūñə nkujə ambo pighe lo, mbè' e iwaanè wè titsorjè i làñè e tighu inwùè p̄e itsümè furè apè.

33 Nipuuurə pobə àtwuè ishyē ghă làñè, la àshwənjè mè a làñè e apè."

A kù'nè lo ni lyé a nilyinè

34 "N̄ zhì'tè a wighə lo kò ni k̄i njâ mbinjmè izighə pobə p̄i nkwùè izighə titsinjə mbè' e mizighə pobə nññô, ni mìnñwùè ni mère mə ngwimè a wighə mbè' e nñchymbyé, yi njyē zè i ghă tō tighu ni zhyē kô a wighə tsa'a àzè' è.

35 Mbè'nə njyē zérə zè i ghă tō la ambo njwùè ntsümè wa ni à pənə àtwuè ishyē ghè.

36 N̄ mə ndyē a nilyinè nkwùè itsümè, mmə nchà'tè a Nwùè mbè' e a njâ a wighə ni itinè lo ni kñrə mìnñwùè mère mə mitsümè mbè' e tyi' è təemè a mbyè Moonè Dwùè."

37 Yēsū à lè mə nnérə àshwənjè Nwùè a Ndâ Mîshwà' à Nwùè njyē itsümè la, mmə nko'ò ndyē àtwuè Mbarè Olivè miltwu' e mitsümè.

38 A p̄e p̄ingwù' e p̄itsümè, p̄anə p̄itsümè tō mbwùumè a Ndâ Mîshwà' à Nwùè lo zu'u ànwùè ni à lè mənə nshwənjè.

Lukè 22

Tsa'nə p̄i lè tā'nə àlànjə a ni kô a Yēsū

(Mat 26.1-5; Mrk 14.1-2; Jón 11.45-53)

1 Nkwùè Nîgha' à Apaanè Tiko'ò i lè paatè, ni p̄i lè mənə nfuñə ni Àlànjè Mmyà'tè.

2 Pifò mà' à Nwùè pobə p̄inérə mbòomə lè mə ntà' à àlànjə a ni nya'tè nzhwuutè Yēsū, ntiinə pobə lè mənə mbô p̄ənə.

Yudà a pyiimè a ni shwùunè a Yēsū

(Mat 26.14-16; Mrk 14.10-11)

³ Satàanè à lè kwuunè a ntijmè Yudà Iskaryòtè ni à lè pənə ta'à ñwùè amwuə ìzùnjè ndzùmè Yésû pa ntsòbè ipaa.

⁴ Lenəla, Yudà a ghè mbyantè pobə pifò mà'à Nwùè ni pimbyabè Ndâ Mìshwà'à Nwùè tsa'nə ã shwùunè Yésû ambo pobə.

⁵ Pobə lè pə ni nigha'à ntyi'è nka'à a ni ñâ e ni nkabè.

⁶ À lè pyiimè pobə pi pobə ntyi'è mmə ntà'à ìsàanè a ni ñâ Yésû ambo pobə nkùwùè ni ka àpùnjè pèənè a pə pə e alyi'è ghu.

Yésû pobə ìzùnjè ndzùmè ipé zighè mìzighè mi Àlànjè Mmyà'tè

(Mat 26.17-25; Mrk 14.12-21; Jòn 13.21-30)

⁷ Njyê nigha'à a ni zighè Àpaanè Tiko'ò i lè kù'ù, zhyê ni pi lè mənə nkyiimè mìmbyê mi nigha'à Àlànjè Mmyà'tè.

⁸ Yésû a tsàa Pità pobə Jònə, nshwənè ambo pobə lo, “Ni lèrè, ngè ntsùnjè mìzighè mə pobə ipwuumè itsùmè ambo pèənè a ni zighè.”

⁹ Pobə pyiitè e lo, “Wè tā'à lo pəə ghè ntsùnjè alyi'è zə la ighə?”

¹⁰ A kwùè lo, “Tsa'nə n̄ mə nkluunè a mbòmpə àla'à Yèrusalèmè n̄ tsirè a ñònè ni à pi'nə níkijə ni nchyə. Ni zùnjè e ngè nkluunè amwuə ndâ ni à kluunè.

¹¹ Ni kluunè ni shwənè ambo ngànjè ndâ lo, ‘Inérè inwùè à wè mbyiitè o lo, ntanjə pighiinè wa ni mbè'ə pəə pi ìzùnjè ndzùmè ipâ zighè mìzighè mi Àlànjè Mmyà'tè ghu la ighə?’

¹² À pi nèrè a wighə ni ntanjə ghù wùunə a àtighə arjunə ndâ níkanjə ni àzwuumè àtsùmè amwuə, n̄ tsùnjè a mèrə alyi'è ghu.”

¹³ Pobə lè lèrè ndzəənè àzwuumè àtsùmè tyi'è tsa'nə à lè shwənènə a ghobə. Lenəla pobə tyi'è ntsùnjè mìzighè mi Nigha'à Àlànjè Mmyà'tè.

¹⁴ Nkwùè i lè kù'ù, Yésû a nwuunè arjunə tepèrè pobə ngànjə ntwuumè ize,

¹⁵ nshwənè ambo pobə lo, “Ntā'à mə a ni zighè mìzighè mi Àlànjè Mmyà'tè mə pèənè za'à pònjè zəənè ngə'è.

¹⁶ Nshwənè a wighə lo, ka mbə chi zighè mə a mèrə tə pyàa tsa'nə ànwùè Nifò Nwùè a ghă tô.”

¹⁷ Lenəla, à lè pi'ì ndoŋè mìlù'ù, ñjâ a miyàa ambo Nwùè nshwənè lo, “Ni kò nnô nkwenmè.

¹⁸ Ka mbə chi nô mə mìlù'ù mə tə mbyàa nkùwùè ni ànwùè Nifò Nwùè a ghă tô.”

¹⁹ À lè piinè àpaanè ñjâ a miyàa ambo Nwùè mbi'tè a zèrə, ñjâ ambo pobə, nshwənè lo, “Lě mbìnjmè mə ni ñjâñə àtwuè ni pighə. Ni tyi'è mmə ngirè a lenə, a ni kwempè mè.”

²⁰ Tyì'è amwuə ndwuumè ghu, a ηâ ndoŋɛ ghu ambo pobə nkwùè ni p̄i lè z̄ighènè mmyàanè la. Nshwəŋɛ lo, “Ndoŋɛ z̄e l̄e ik̄aanɛ ghù shwuè ni Nwùè à wàrènè àtwuè ni p̄ighɛ ni àləemè mè ni a k̄wìnènè àtwuè ni p̄ighɛ la.

²¹ La, ni naŋɛ! Wùè ni à p̄i shwùunè mè a wè aŋunə tepèrè p̄eə ze.

²² M̄ŋɛ moonɛ ηwùè mb̄i kwīghɛ tsa'a Nwùè à lè nùŋɛnè a lenə. La ngə'ɛ no'ne i ghā p̄e aŋunə ηònɛ ni à shwùunènɛ e la.”

²³ Iz̄uŋɛ ndzùmè ip̄e p̄i'nɛ a ni pyiitɛ a tit̄irɛ pobə lo l̄e iw̄e ni à p̄i ghīrɛ a z̄e ànwùè?

Àtànkè mb̄e'ɛ ηònɛ ni à tsàarènɛ

²⁴ Àtànkè a lè furɛ a tit̄irɛ pobə lo, a ghā p̄e iw̄e p̄e ηònɛ ngwùunə nkwùè ni ànwùè Nifò Nwùè a ghā tō.

²⁵ Yēsū a shwəŋɛ ambo pobə lo, “Amwuə àtwuè ishyɛ ghɛ, p̄ifò p̄i àla'à pa ni it̄iŋnè nk̄i mm̄e mbu't̄e p̄eənɛ ip̄obə, it̄wuè àla'à ki nchi mbyiimɛ n̄linɛ lo p̄iswùe p̄i p̄eənɛ.”

²⁶ La ka p̄e e a lenə a tit̄irɛ p̄ighɛ, mb̄oŋɛ lo, ηònɛ ngwùunə amwuə p̄ighɛ â tyi'è tsa'a mink̄. Ñònɛ ni à p̄enə àtwuè p̄ighɛ â tyi'è mb̄e tsa'a ngàŋɛ afà'â

²⁷ A iw̄e mb̄e ηònɛ ngwùunə, wùè ni à nwuunènɛ lo z̄ighɛ e k̄e wùè ni à p̄i ηâ m̄z̄ighɛ? Ka à p̄e e wùè wa ni à nwuunènɛ àtwuè tepèrè la? La ñkùmè mb̄e a tit̄irɛ p̄ighɛ la tsa'a ngàŋɛ afà'â.

²⁸ P̄ighɛ la p̄anɛ pa ni ni lè p̄enə p̄eənɛ amwuə nkwùè nt̄omnɛ mè.

²⁹ Tsa'nɛ Tă iw̄e à lè ηâŋɛ it̄iŋnè ambo m̄ŋɛ a ni pu't̄e àtwuè ishyɛ z̄e, mb̄i ki ηâ it̄iŋnè ghu ambo p̄ighɛ,

³⁰ mb̄e'ɛ ni tyi'è ndzighɛ, nnô aŋunə tepèrè amwuə ànwùè nifò mè, ki chi nwuunə aŋunə il̄eŋɛ nifò pa ntsòbè ipaa àtwuè m̄lingwàrɛ mi Israel.

Yēsū a shwəŋɛ tsa'nɛ Pità à ghā ntwuunɛ e

³¹ “Shimùnɛ, Shimùnɛ naŋɛ, Satàanɛ a loonɛ m̄e isàanɛ a ni zhwi'i a wīghɛ fuukɛ p̄anɛ p̄ish̄i'nɛ amwuə p̄i t̄ip̄onɛ.”

³² La, ñchà't̄e m̄e Nwùè àtwuè ghò, Shimùnɛ, lo k̄o àpyiimɛ o a porè. La nkwùè ni wè k̄wirènɛ nkw̄e o ambo m̄ŋɛ wè tyi'è ntaŋnɛ a ni p̄e'k̄e m̄int̄iŋm̄e mi p̄ilyimɛ ip̄o.”

³³ Pità a kwùè lo, “Ndò'nèmbyɛ, ñchu't̄e m̄e a ni l̄erɛ p̄uu a itsaŋɛ k̄e a ni kwīghɛ p̄uu.”

³⁴ A kwùè lo, “Nshwəŋɛ ambo ghò Pità, ankə'ɛ ã ki toŋɛ s̄inɛ wè ghò twuunɛ m̄e nkwùè itarɛ lo ka wè zhyɛ o a gha.”

³⁵ Nkwùè ghu, Yésû a pyiitè ghobè lo, “Nkwùè ni ndè tsàanè a wighè àpyilinè ti mèpàamè kè àpàamè, kè itabè, tè nì lè puñè àzvuumè itse?” Pobè kwùè lo, “Ka pøe lè puñè a wøe àzvuumè atse.”

³⁶ A shwønjè ambo pobè lo, “La titòñjè, ñònè ni à pøenø ni mèpàamè â lòo a ñwèrø, farø àpàamè. La ñònè ni ka à pø e ni mìnwuø ntsòo, â shwùunè a atsø'ø e ndzwuunè a ta'â.

³⁷ Ngwè nshwønjè ambo pighe lo ànwùè zè ni àñwà'nè Nwùè a lè shwønjènø mbè'ø mè la, a pi lòo alyi'ø lo, ‘Pi lè shanjè e ajuñø ngànø ngirè ñnwùè tìpòñjè,’ ntii ànwùè ni pi lè ñwà'nènø mbè'ø mè a zè ntô pwùumè.”

³⁸ Izunjè ndzùmè ipøe shwønjè lo “Zøenè! Ndò'nèmbyø Yésû, pìmìnwuø pi ntsòo pøpaa pø a nìghè.” A kwùè ambo pobè lo, “Â kù'ù!”

Yésû a chà'tè a Nwùè àtzuuè Mbarè Olìvè

(Mat 26.36-46; Mrk 14.32-42)

³⁹ Yésû a furè tsa'nø à lè pyènø mmø ngirè, ndèrè ajuñø Mbarè Olìvè, izunjè ndzùmè ipøe zùnjè e pobø pi pobø ko'ø ndèrè ghu.

⁴⁰ Nkwùè ni à lè pyàanø alyi'ø ghu à lè shwønjè ambo pobè lo ni mè nchà'tè a Nwùè mbè'ø ni kunè amwuø àkwà'nè Satàanè.

⁴¹ Lenèla à lè mìntè e a nìpwùnø pobø, ntè mìkwì'tè ìme a ìshyè nchà'tè a Nwùè,

⁴² nshwønjè lo, “Tă, wè tø mbøla nkònjè, wè kwiirè ndoñè ngø'ø zè ambo mìñjè. La a pø amwuø ndwuumè ni wè tå'nø, kò a pø e amwuø ìghâ ndwuumè.”

⁴³ Lenèla angèrè a furè a nìpwuure ntô ambo ze mbè'kè ntìñjmè e.

⁴⁴ Yésû à lè tyi'ø mbø amwuø àkwànjè yè no'nø ajuñø ntòmnè yìno'nø ni ì zø ntô, nkyiitè ndànjè ni mbyø nchà'tè a Nwùè ni ntìñjmè e ìtsùmè, àlyi'nø e a tapè a ìshyè tsa'a àløemè.

⁴⁵ Nkwùè ni à lè lòonø a ìshyè ajuñø àchà'tè Nwùè la, à lè kwirè ndèrè ambo izunjè ndzùmè ipøe, ntsirè a ghobè pobø mè ndyè ntii àsòmnè ni a lè pøenø amwuø pobø a lè ghirè mìntìñjmè ìmobø porè.

⁴⁶ Yésû a pyiitè a ghobè lo, “a ghirè àkø ni tø ndyè? Ni lòo a ìshyè nchà'tè a Nwùè mbè'ø ni kunè amwuø àkwà'nè Satàanè.”

Pi kô a Yésû

(Mat 26.47-56; Mrk 14.43-50; Jòn 18.3-11)

⁴⁷ Tsa'a Yésû a pirè mè nshwønjè la, àpùñjè pøønè a tø ni Yudà a mbyø. Mbø ta'â ñwùè amwuø izunjè ndzùmè ipøe ntsòbè ipaa. A ko'ø ntô ambo Yésû nnyoñè mìghè'ø ìme.

⁴⁸ Yésû a shwønjè ambo ze lo, “Yudà! Wè pi shwùunè a moonè ñwùè la a ni nyoñè mìghè'ø ìme?”

⁴⁹ Nkwùè ni ịzùnị̄e ndzùmè Yēsū lè zəənənə ànwùè ni a zə ntō ghìrè, pobə pyiitè lo, “Ndò'nèmbyê pəə zònị̄nə ni pìmìnwue pí ntsòo ịpəe?”

⁵⁰ Lenəla ta'à ịwùè ighobə a kə'è àpù'ù àtwuè pìfò mà'à Nwùè ndê nìtugrè ịtse tsì zighènə.

⁵¹ La Yēsū a shwən̄e lo, “A kù'ù.” Lenəla à lè zùnị̄e mbarəkè nìtugrè ni ịjònə ghu mbarè e.

⁵² Yēsū a pyiitè ambo pìfò mà'à Nwùè pobə pí ngànị̄e àfà'à Ndâ Mìshwà'à Nwùè ghobə pìlìnjm̄e ni pí tònə lo kô e lo, “Nì tō ni mìnwùe pobə mìpòrè lo kô mè tsa'a ịndzàerè?

⁵³ Ndè pə pèənə amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè njȳe ịtsùmè ka ni kô wighə gha, la lě nkwùè ịzighə, mbə nkwùè ni mìlìjn̄e mi ndzùmè mè fà'à.”

Pità a twuunè a Yēsū

(Mat 26.57-58, 26.69-75; Mrk 14.53-54, 14.66-72; Jòn 18.12-18, 18.25-27)

⁵⁴ Lenəla pànè pə lè kô a Yēsū, ndòo e ngè a ndâ àtwuè pìfò mà'à Nwùè. Pità à lè mə ndzùnị̄e a ghobə a ndzùmè ndzùmè.

⁵⁵ La nkwùè ni pí lè chwùənə ịm̄u a tìtìrè àtìtaa àtwuè pìfò mà'à Nwùè wè lo pànə zô, Pità à lè ghè nnwuunè a ịshȳe pobə pí pobə.

⁵⁶ Ngànị̄e àfà'à àtwuè pìfò mà'à Nwùè ni à lè pənə mèngȳe a zəənə a Pità a nwuunè a nìpwùnə ịm̄u wè. A tsùnị̄e nnaŋ̄e e ịshì'n̄e nshwən̄e lo, “Dònè wè à lè pə pobə Yēsū.”

⁵⁷ Pità a là'n̄e ànwùè ghu nshwən̄e lo, “Mèngȳe, ka ịnzhȳe mè a ye.”

⁵⁸ A kí pə tyi'è aŋj̄nə mətùmə nkwùè lə, ịjònə ịtse a kí nchi ndzəənə e, nshwən̄e lo, “Ghò la ta'à ịwùè amwuə pobə.” Pità a kwùè lo, “Ndìnjm̄e, ka mbə mè.”

⁵⁹ A kí chi pə tyi'è aŋj̄nə mətùmə nkwùè, ghùtse ịwùè a kwirè nshwən̄e ni ngȳe ntìjn̄e lo, “A nkúŋ̄e nkuŋ̄e, ịjònə wè à lè pə pobə ze, ntiin̄e à pənə ịwùè Galilȳ̄e.”

⁶⁰ Pità a kwùè lo, “Tă ka ịnzhȳe mè ànwùè ni wè wè nshwən̄e lə.” Tsa'n̄e à lè pirènə mmə nshwən̄e la, ankə'ə a toŋ̄e.

⁶¹ Ndò'nèmbyê a pəŋ̄e nnaŋ̄e a Pità. Lenəla a kwempè àshwən̄e Ndò'nèmbyê ni à lè shwən̄e ambo ze lo, “Ankə'ə ă kí toŋ̄e sìn̄e, wè twuunè mè nkwùè ịtarə.”

⁶² Pità à lè lòo nfurè ngyi' tə nswu'è.

⁶³ Pànè ni pí lè pənə mbyabè Yēsū lè nyèŋ̄e e nkí mbu'ù e.

⁶⁴ Pi lè korè ịmȳe ịme nshwən̄e lo, “Sə'ə a ịjònə ni a tsòonə o?”

⁶⁵ Pi lè nshwən̄e mìnwùe mìno'n̄e ambo ze a ni tsèŋ̄e ntìnjm̄e e.

Yēsū a mbyè Kansèrè

66 Njyê ì lè laanè, pìlìnjmê pì àla'à, ni pìfò mà'à Nwùè pobè pìnérè mbòomè shwatè, pì lòo a Yēsū ntô a mbyè Kansèrè.

67 Pobè shwənjè lo, “Ghò la Ghù Ndzo'nè wa? Shwənjè pəə zu'ù.” Yēsū a kwùè lo, “Ntə mbə lə nshwənjè a wighə nì pyiimè a wighə apè;

68 Ntə nkì mbə lə mbyiitè a wighə ni àpyiitè, ni kwùè a wighə apè.

69 La a ni pì'nè tìtsònjè, Moonè Ðwùè à pì nwuunè a pàa àpô Nwùèko'ò yè zìghènè.”

70 Pobè pìtsùmè pyiitè lo, “Ghò lanè nshwənjè la lo ghō Moonè Nwùè?” A kwùè lo, “Nì shwənjè a lenè.”

71 Pobè shwənjè lo, “Ka pèənè chi ntà'à a wəənè pìndzəənè zəənènè pìtse mbè'è ànwùè zè, pèənè zu'ù a ntswùè ze.”

Lukà 23

Pì lòo a Yēsū ndèrè a mbyè Palètè

(Mat 27.1-2; Mrk 15.1-5; Jòn 18.28-38)

1 Ðwùè ntsùmè ni à lè pənə amwuə Kansèrè à lè lòo a išhyê, ndòo a Yēsū ndèrè a mbyè Palètè.

2 Pobè tyi'è mbì'nè a ni wìimè e, nshwənjè lo, “Pəə kô a ηjònè wè a mə ntsənjè itwuè pèənè amwuə àla'à ghə. Ndzònjè a wəə lo kò pəə twuè pìtagħè ambo Kaasà, nchi mmə nshwənjè lo à chyē mbə Ghù Ndzo'nè wa nkì mbə ifò.”

3 Lenəla Palètè a pyiitè e lo, “Ghò la ifò pìJew?” A kwùè lo, “Wè shwənjè a lenè.”

4 Palètè a tyi'è nshwənjè ambo pìfò mà'à Nwùè pobè pì àpùnjè pèənè lo, “Ka ndzəənè mè àwìghè ànwùè ηònè wè.”

5 Pobè tyi'è nshwənjè ni mìt̄jnè lo, “À pènjè itwuè pèənè amwuə àla'à Judyà àtsùmè. À lè pì'nè a Galìlyê tsa'nè à pyàa mə a nìghé lè.”

Pì lòo Yēsū ndèrè a mbyè ifò Heròdè

6 Nkwùè ni Palètè a lè zu'nè mìnwùè ni Yēsū a lè ghîrènè la, a pyiitè lo, “Ðònè wè la ηwùè Galìlyê?”

7 Tyi'è tsa'nè Palètè à lè zhyénè lo à furè a Galìlyê amwuə pàa àla'à Heròdè la, à lè tsàa e ambo ze ni à lè pənə a Yèrusalèmè nkwùè ghu.

8 Heròdè à lè gha'à ka mìzùnjè nkwùè ni à lè zəənènè a Yēsū, ntiinə à lè pyènə ntà'à a ni zəənè e aŋjunə ntyě sàa, ntyi'è mmə nkwànjè a ni zəənè llènè iñwùè pìtse ni ā ghîrè ntiinə à pyè mə ndzu'u mìnwùè mbè'è e.

9 Lenəla, Heròdè pyiitè Yēsū ni mìnwùè mìno'nè; la ka a kwùè e a yètse.

¹⁰ Pifò mà'à Nwùè nì pìnèrè mbòomè lè ko'ò ntøemè a mbyè, ntøemè ntìjnè ajuñe mìnwùè nì pi lè wìimènè a Yësù ajuñe la.

¹¹ Heròdè pobè pìsoyì ìpe wìi Yësù ntyi'è nnyènjè e. Pobè lè mà'à atsè'è nifò ajuñe ze nkŵirè ntsàa e ambo Palètè.

¹² Heròdè pobè Palètè tyi'è mbè pìswùunè a nì furè njyê ghu ntiiñe pobè lè pyènè mbè nì kipaane a tìlìrè pobè.

Palètè a ñâ a Yësù ambo pìJew

¹³ Nkwùè nì Yësù à lè kwirènè ndèrè ambo Palètè la, Palètè a shwatè pifò mà'à Nwùè, pàñè nì pobè pa mbu'tè ìla'à pobè pèønè,

¹⁴ nshwønjè ambo pobè lo, "Nì tò nì ñònè wè ambo mìnè tsa'a ñònè nì à mènè ntsènjè ìtwuè pèønè, ñkùmè nshàrè e ìshì'nè a mbyè pighè, ka zèønè mè àwìghè ànwùè nì nì wè nshwønjè mbè'è e lè.

¹⁵ Ka Heròdè à lè kì ndzøønè e ànwùè nì à wìghènè, ntiiñe à kwirènè ntsàa e ambo pèønè. Nì zèønè ka à ghîrè e ànwùè àtse nì mbè'è pi zhwuutè e.

¹⁶ Mbì kë'è e ìshì'nè myà'tè e."

¹⁷ [Amwuø nkwùè Nîgha'à Àlàñjè Mmyà'tè ntsùmè pìJew lè mè ntso'ò a ta'à ngànè ìtsanjè wùè nì Palètè ã tyi'è fuukè mmyà'tè â lèrè.]

¹⁸ La pobè pìtsùmè yìi nì ìtìjnè lo, "Zhwuutè a ñònè wè nfuukè Barabbas ñjâ ambo pøø."

¹⁹ Pi lè chyâ a Barabbas amwuø nka'à ìtsanjè ntiiñe à lè kùmènè ndumè amwuø mbòmpø àla'à nzhwuutè ñwùè.

²⁰ Palètè à lè pø nì àkwàñjè a nì myà'tè Yësù, lenèla nkŵirè ndøpè a ghobè.

²¹ La pobè kì nkyiinè kyiinènè lo, "Kwùumè e ajuñe àtìghè pàñkènè."

²² Palètè a shwønjè ambo pobè ajuñe nòmbàa nkwùè ìtarè lo, "À ghîrè àkø nì a pînè? Ka ñdzøønè mè ìsùmè nì mbè'è pi zhwuutè e ajuñe. Njiilo mbì kë'è e ìshì'nè myà'tè e â lèrè."

²³ La pobè kì nkyiinè kyiinènè nì ngyè ntìjnè mmø nshwønjè lo pi kwùumè a Yësù ajuñe àtìghè pàñkènè. Àzhwùè àzobè a tyi'è nzhyi'è a Palètè

²⁴ Lenèla Palètè a pyiimè ambo pobè lo pobè zhwuutè a Yësù.

²⁵ À lè myà'tè a Barabbas ñònè nì pi lè chyânè a nka'à ìtsanjè ntiiñe à lè kùmènè ndumè nkì nzhwuutè a ñwùè a nì zùnjè tsa'nè pobè lè pyiitènè. La ngè ajuñe Yësù, a ñâ e ambo pobè lo fà'à tsa'nè pobè tà'nè.

Pi kwùumè a Yësù ajuñe àtìghè pàñkènè

²⁶ Tsa'nè pìsoyì lè lòonè e mmø ndèrè, pobè lè tsirè a Shimùnè ñwùè Sìrenè nì à lè pirènè mmø nkwuunè a Yèrusalèmè. Pobè lè kô e ngîrè a pi'ì àtìghè pàñkènè ndzùnjè a Yësù.

²⁷ Àpùnè pànè pìno'nè a lè zùnjè e farə pèngyě pyè nì pì lè mènè nsòmnè ngyìi mbè'e e.

²⁸ La Yésû a pènjè nshwənjè nì pobə lo, "Pèngyě pì Yèrusalèmè kò nì yìi a wighə pə a gha, nì yìi mbìnjmè izzighə farə ipoonè pighə.

²⁹ Mbè'nè nkwùè t zè ntô nì nì shwənjè lo, 'Mborè t chyê ambo pìkí pèngyě, nì mìpùmè nì mì la'a mə mbirè e tì pyê, farə mbìnjnè nì mì la'a mə nnyonjè e a moonè apè.'

³⁰ Pànè ghă pì'nè a nì shwənjè ambo mìmbarè nkwùè ghu lo, 'Zhi'è a wœ!' farə ambo pìkònè lo 'Kwupè a wœ.'

³¹ Pobə tə pəla ngìrè mìnchwùè mə nkwùè nì àtìghə a pirènə yè fì pobə ghă ntyi'è ngìrè ila nkwùè nì a zwuumènə?"

³² Pì lè kì ndòo ngànjè ngìrè ìnwùè tìpònjè itse ipaa lo ghè zhwuutè pobə pì pobə.

³³ Nkwùè nì Pobə lè tònə mbyàa a alyi'è nì pì lè mènè nfuŋjè nì "Àghò'rè Àtwuè", pobə lè kwùumè a Yésû pobə ngànjè ngìrè ìnwùè tìpònjè yìtse ipaa ajuñə itìghə pìpànkènə. Ta'à a pə a pàa àpô Yésû yè zighènə, ta'à a kì mbə a pàa àpô yè kwàbè.

³⁴ Lenəla Yésû a shwənjè lo, "Tă lèənè ifàntè ìnwùè ipobə, ntiinə ka pobə zhyê a ghobə ànwùè nì pobə pè ngìrè". Pobə mà'à ipirə a nì zhyê tsa'nə mbè'e pobə ghàbè itsə'è ipē.

³⁵ Pànè lè təəmè a nìpwùnə mmə nnañjè, la itwuè àla'à mə ngwìi e nshwənjè lo à lè mə nchwarè pànè pìtse, â chwarè ipìnjmè e mbè'e a pə Ghù Ndzo'nə wa nì Nwùè à lè tso'nə la.

³⁶ Pìsoyì lè nkì mə nnyènjè e mmə ñjâ mìlù'ù mìtìnjè ambo ze,

³⁷ mmə nshwənjè lo, "Wè pə la mbə ifò pìJew wè chwarè ipìnjmè o."

³⁸ Pobə lè lòo àpàa àtìghə ñjwà'nè ajuñə lo; "LĚ IFÒ PÌJEW" mbaanè ajuñə àtìghə pànkènə àtwuè ze.

³⁹ Ta'à ngànjè ngìrè ìnwùè tìpònjè nì pì lè kwùumènə e pobə pì pobə la, à lè mə ndzòomè Yésû mbyiitè lo, "Ka wè pè o la Ghù Ndzo'nə wa? Chwarè ipìnjmè o nkì nchwarè a wœ."

⁴⁰ La wùè ngànjè ngìrè ìnwùè tìpònjè a sa'à e nshwənjè lo, "Ka wè pô o Nwùè lè ntiinə pì zhwuutènə o tsa'nə pì kinə nzhwuutè e?

⁴¹ La ajuñə pùu nkúñjè nkujə; pùu pə mə nkwiirè la mìntso'nè mì àfà'à imû ajuñə ngìrè mìnchwùè izû. La ñònè wè ka à fàntè e ànwùè àtse."

⁴² A shwənjè ambo Yésû lo; "Kwempè mè a Yésû nkwùè nì wè nwuunènə ajuñə aləñjə Nifò o."

43 Yēsū shwən̄è ambo ze lo, “Nshwən̄è tyi’è nkūn̄e nkuṇ̄e lo, sìn̄e wè, wě pə pùu aParadise .”

Nìwighè Yēsū

44-45 A lè pə tsa'a ntł̄jn̄è àzhwùun̄e, ndzùm̄e i sin̄e nnàan̄e àla’à àtsùm̄e tə mbyàa a ndzən̄è nñùum̄e, atsə’è za ni a lè pən̄e a tñ̄irè Ndâ Mìshwà’à Nñùè la, a saan̄e ipaa ipaa.

46 Yēsū a kyin̄e ni ngyè ntł̄jn̄è, nshwən̄è lo, “Tă ñchyâ Àz hwùè mè amwuə mbô ìmô!” Nkwùè ni à lè shwən̄èn̄e la àz hwùè e a lèen̄e.

47 Nkwùè ni Àtwuè pìsoyì nkîrè a lè zəen̄èn̄e ànwùè ni a lòon̄e alyi’è, à lè ghu’tè a Nñùè; nshwən̄è lo, “A tyi’è nkūn̄e nkuṇ̄e lo ñòn̄e wè à lè pəla ñòn̄e ni mìn̄wùè ìme təem̄èn̄e.”

48 Nkwùè ni pàn̄e pìtsùm̄e ni pi lè shwatèn̄e a ni zəen̄e ànwùè ni a mən̄e ndàn̄è, pobə lè kwâ mbô ìmobə ngwìlim̄e mìntiñm̄e ìmobə ni àsòmn̄e nkwê ghobə a ìmwuə alyi’è ipobə.

49 Pàn̄e pìtsùm̄e ni pi lè zhyén̄e a Yēsū pobə pèngyé pa ni pi lè furèn̄e Galìlyè ndzùn̄è e la, pobə lè təem̄è a ndyé sàa a ni zəen̄e mìn̄wùè mèrə mè.

Pi tñ̄erjè a Yēsū

50 Dòn̄e itse ni pi lè mən̄e nfuṇ̄e ni Jòsebè mbə ñwùè pìJew nfurè a Àrəmàtyâ, à lè pə ñòn̄e ìshì’n̄e, mìn̄wùè ìme kí ntəem̄è a kí mbə ta’à ñwùè Kansèrè.

51 Ka a lè pyiim̄e e ànwùè ni pobə lè mən̄e ntà’à a ni ghîrè ajuṇe Yēsū pobə zhyè ni pobə lè ghîrèn̄e, nkî mm̄e ntà’à a ni zîghè ànwùè Nifò Nñùè

52 Dòn̄e wè à lè ghè ambo Palètè ndoon̄e lo mbè’è a lòo àkwuè Yēsū lo.

53 À lè tyi’è nshwu’kè àkwuè Yēsū ndyibè amwuə atsə’è, nnùn̄è e amwuə nìshyè ni pi tuñ̄èn̄e ajuṇe nìghòorə ni pi lè tñ̄erjè mè e a ñwùè amwuə apè.

54 A lè pə Njyè ni pi lè mən̄e ntsùnkè ipwuum̄e njyè t̄ laan̄e mbə Njyè àla’à pìJew,

55 pèngyé ni pobə pi Yēsū lè furèn̄e a Galìlyè lè zùn̄è a Jòsebè, ngè ndzəen̄e nìshyè ni pi lè nùn̄èn̄e àkwuè e amwuə.

56 Lenèla, pobə lè kwirè ndèrè àla’à pobə ngè ntsùn̄è ipwuum̄e àzhyä pìshì’n̄e pobə mìghurè mi àzhyä mìshì’n̄e a ni zo’ò àkwuè Yēsū. Pobə lè zhwùutè ajuṇe njyè àla’à, a ni ndzùn̄è a mbòom̄e pìJew.

Lukè 24

Yēsū a zhwuum̄e a nìwighè

(Mat 28.1-8; Mrk 16.1-8; Jón 20.1-10)

1 A ngwù’è ngwù’è ni à lè pən̄e ntsàambyè njyè amwuə ngàbè, pèngyé pa furè ndèrè a ntswùè nìshyè ntwu’tè mìghurè mi àzhyä ma ni pobə lè tsùn̄èn̄e la.

- ² Pobə lè kī tō nī pī tinè mē nìghòorə tsa a ntswùè nìshyè,
- ³ La nkùwùè nī pobə lè nkwwunè amwuə nìshyè ka pobə lè zəenè a ghobə a àkwuè Yēsū.
- ⁴ Ànwùè ghu a pīrè mmə nkè'nè a ghobə, pobə kī wùutè pànè pīpaa furè a mbyè pobə amwuə itsə'è nī pèrə fuènə tə ntsèntè.
- ⁵ Pobə lè pē nī àkwàrè, ntsenkè itwuè ipobə a išhyé, pànè pa pīpaa pyiitè a ghobə lo, "A ghîrè àkə nī mē ntà'à a ñònè ntîññè amwuə alyi'è ikwuè pèenè?
- ⁶ Ka à pē e a nìghê, à zhwuumè a nìwighè. Ka nī kwuumè a wighè ànwùè nī à lè shwəññènə ambo pīghə nkùwùè nī à lè pīrènə a Galîlyé la?"
- ⁷ À lè shwəññè lo, "Pī ghă ñâ Moonè Ðwùè ambo ngàñə ngîrè iñwùè tîpòñè pobə kwuumè e ajuñə àtîghə pànkènə, njyé nkī làñè itarə â zhwuumè a nìwighè."
- ⁸ Lenəla, pobə kwuumè mìnñwùè nī Yēsū à lè shwəññènə la.
- ⁹ Pèngyé pīghu lè furè a ntswùè nìshyè nkŵə nshwəññè ànwùè àtsùmè ambo iñzùññè ndzùmè Yēsū pa ntsòbə mo'o ghobə àpwù'è pèenè.
- ¹⁰ Pèngyé pī ghu lè pē, Mâriyà nī à lè furènə a Magdalà, nī Jòanà pobə Mâriyà mā pī Jemè farə pītse pèngyé nī pobə pī pobə lè shwəññènə mìnñwùè mē ambo ngàñə ntwuumè Yēsū.
- ¹¹ Àshwəññè pèngyé pīghu a lè pē tsa'a àshwəññè àkîghè ambo ngàñə ntwuumè Yēsū. Lenəla, ka pobə pyiimè a ghobə.
- ¹² La Pità a kîirè ndérè àtwuè nìshyè, ñju'nè a išhyé nnañè amwuə nìshyè, ndzæenè itsə'è nī pī lè tîwəññènə a Yēsū nī pèrə, ndòo ntyi'è mmə nkŵə ànwùè ghu a pē nkè'nè e.

Yēsū a tsirè pànè pīpaa a àlànñè Emmaus (Mrk 16.12-13)

- ¹³ A pē tyi'è njyé ghu iñzùññè ndzùmè Yēsū ipaa mē ndérè a Emmaus nī a lè pénə tsa'a pīmarè sàmbaa a nī furè a Yerusalèmè.
- ¹⁴ Pobə lè mē ngyiinè nshwəññè mbè'è mìnñwùè nī mi lè furènə la.
- ¹⁵ Tsa'nə pobə lè mənə ndérè la, Yēsū àtwuè iñpîññmè e a tsirè a ghobə, ntyi'è ngyiinè pobə pī pobə,
- ¹⁶ A ghîrè lo kò pobə zhyé a ghobə lo la ze.
- ¹⁷ Yēsū a pyiitè nī pobə lo, "Nī wè ngyiinè nshwəññè lè ànwùè àkə?" Pobə təəmè, àsòmnè a pē a iñighè pobə.
- ¹⁸ Kleopàsè, ta'à ñwùè iñghobə itse, a pyiitè e lo; "Ghò la ndà'à ñwùè amwuə Yerusalèmè nī ka a zhyé e ànwùè nī a ghîrènə amwuə mìnnyé mē?"

¹⁹ Yēsū a pyiitè a ghobə lo, “Ànwùè zè a pə ànwùè àkə?” Pobə kŵùè ambo ze lo, “Ànwùè mbè’ə Yēsū ɳwùè Nazarètè. À lè pə ngàŋè ntwuumè Nŵùè mmə ngirè mìnkwùè mi yerènə yerènə nkì mmə nshwəŋè mìnkwùè mi yerènə yerènə a mbyè Nŵùè pobə pànè p̄itsùmè.

²⁰ La p̄ifò mà’à Nŵùè pobə p̄isa’à p̄i àla’à t̄pəə lè lê tsà’ a e nshwəŋè lo p̄i kŵùumè e ajuñə at̄ighə pànkènə.

²¹ Pəə lè mə nkwàŋè lo à ghă tsu’ù ze tsu’ù t̄twuè pànè p̄i Israel. La t̄tsòŋè lě njyè itarə tsa’nə ñtwùè p̄e t̄tsùmè ghirènə.

²² A ni lèrè ni mbyè, p̄engyè p̄itse amwuə pəə lè shwəŋè ànwùè ni a kè’nènə a wəə, lo Pobə lè lèrè a ntswùè n̄ishyè a ngwù’ə ngwù’ə,

²³ la ka zəənə a ghobə àkwuè e. Pobə kŵirè nkwê, nshwəŋè ni pəə lo pobə zəənə p̄engèrè p̄i furè a mbyè pobə tsa’ a ndzəəmè nshwəŋè lo a wə yi nt̄iŋnə.

²⁴ Pànè p̄itse amwuə pəə lè lèrè àtwuè n̄ishyè ghu nkì ndzəənè tyi’è tsa’nə p̄engyè pa lè shwəŋènə la.”

²⁵ Yēsū a shwəŋè ambo pobə lo, “Pighə t̄k̄ghə p̄əənə, mbè’ə ni fà’à mbyiimè a wighə mìnkwùè m̄itsùmè ni ngàŋè ntwuumè Nŵùè lè shwəŋènə la apə.

²⁶ Ka ni zəənə a wighə lo a lè kù’nè lo Ghù Ndzo’nə wa â zəənə ngə’è ajuñə mìnkwùè mə mbè’ə ghă kwuunə amwuə alyi’ə àghu’tè e?”

²⁷ A tyi’è mbi’nə ajuñə àjwà’nə Müsî, ni t̄jwà’nə ngàŋè ntwuumè Nŵùè t̄tsùmè, ntiitè mìnkwùè ni p̄i lè jwà’nènə amwuə àjwà’nə Nŵùè àtsùmè mbè’ə e la.

²⁸ Tsa’nə pobə lè paatènə alyi’ə ni pobə lè mənə ndèrè ghu la, Yēsū a ghirè tsa’ a a làŋè alyi’ə ghu lèrè ni mbyè.

²⁹ La pobə pu’ù mbô ambo ze nshwəŋè lo, “Lyê p̄əənə ntiinə t̄twu’ə i wə ntyi’è nsinè, nkwùè t̄lāŋè.” Lenəla, a kwuunə a ni lyê pobə p̄i pobə.

³⁰ Nkwùè ni pobə p̄i pobə lè mənə ndzighè, à lè piinə àpaanə, nchà’tè a Nŵùè, mbi’tè a zèrè ɳâ ambo pobə.

³¹ t̄myê t̄mobə lè laanə pobə zhyê lo a Yēsū, a zùŋè mbî e a t̄myê pobə.

³² Pobə lè tyi’è nshwəŋè pobə ni pobə lo, “Ka m̄intiŋmè t̄məənè tə ndwùumè e tsa’ a t̄mū nkwùè ni à tənə mmə ngyiinə p̄əənə p̄i pobə mmə nshwəŋè ànwùè Nŵùè la?”

³³ Pobə lè lòo a t̄shyê tyi’è nkwùè ghu, nkŵirè nshwu’è a Yèrusalèmè ngè ntsirè t̄zùŋè ndzùmè Yēsū ntsòbə mo’o pobə p̄itse pànè ni pobə p̄i pobə lè pənə.

³⁴ Pànè p̄e amwuə ndâ tyi’è nshwəŋè ambo pobə lo, “Ndò’nèmbyê à zhwuumè a n̄wighə nkūŋə nkuŋə. À tō mə nnèrè mb̄iŋmè e ambo Shimùnè.”

Yēsū a nèrè mbìñmè e ambo ịzùñè ndzùmè ịpe

(Mat 28.16-20; Mrk 16.14-18; Jón 20.19-23; Իfa 1.6-8)

35 Pobə pa pípaa lè shwəñjè ànwùè ni a lè ghìrènə àlànə la, farə tsa'ne pobə lè zhyēnə a Yēsū nkwùè ni à lè pi'tènə àpaanə ηñâ ambo pobə.

36 Tsa'ne pobə lè pirènə mmə nshwəñjè la, Yēsū a təəmə a tìtìrè pobə nshwəñjè lo, “Àporèporè â pə ambo pighə.”

37 Pobə lè wùutə, àkwàrè a kwuunə a ghobə. Pobə nkwàñjè lo pobə zəənə àwuè.

38 Yēsū a pyiitè a ghobə lo, “Nì pô lè àkə? Minkə à pirè amwuə pighə mbè'ə àkə?”

39 Nì nañjè mbô ịmâ pobə mìkwùè ịmâ. A tyi'è mìñjè! Nì pètè mè ndzəənə. Ka àwuè a pə e ni mbòbè mbìñmè pobə ịkwìinə tsa'ne ni zəənənə mbə ni père lə.”

40 Nkwùè ni à lè shwəñjènə la, à lè nèrè mbô ịme ghobə mìkwùè ịme ambo pobə.

41 Nigha'à à lè lwenè amwuə mìntiñmè ịmobə ka mìzùñjè tə pobə kwàñjè lo lə tyi'è ànwùè? Yēsū a pyiitè ambo pobə lo, “Nì wè mbə ni àzwuumè zighènə a nighê?”

42 Pobə ηâ àtùmə ịswuè ni p̄i laamənə ntòonə ambo ze,

43 lenəla, a kwiirè nkcurè a mbyè pobə.

44 A shwəñjè ambo pobə lo, “Lě mìñwùè ni ndè shwəñjènə a wighə nkwùè ni ndè pənə pəənə. Ịnwùè ịtsùmè ni p̄i lè ηwà'nènə mbè'ə mè amwuə àñwà'nè Müsî, ni àñwà'nè ngàñjə ntwuumè Nwùè farə àñwà'nè Psalms chyê a ni ghìrè.”

45 A tyi'è nnya'kè ịtwuè ịpobə, pobə zhyē ànwùè ni p̄i ηwà'nènə amwuə àñwà'nè Nwùè.

46 A shwəñjè ambo pobə lo, “P̄i lè ηwà'nè la lo, Ghù Ndzo'nə wa à ghă zəənə ngə'è, kwighè, a ki pə njyé itarə â zhvuumè a nìwighè,

47 mbè'ə pànə tyi'è nchwiitè ntwuumè Nwùè ajuñe nìlinè ịtse lo pànə pəñjè mìntiñmè ịmobə mbè'ə Nwùè â lèənə ịfàntè ịnwùè ịpobə, a ni p̄i'nè a Yèrusalèmè ngè mbyàa amwuə ịla'à ịtsùmè.

48 N̄i pə pìndzəənə zəənənə ajuñe mìñwùè mə.

49 Nì nañjè, ngwè ngè tsàa wighə ni àzwuumè ni Tă iweə à lè kà'nə lo à ghă tsàa. La n̄i nwuunə a nìghê pyabə tə pyàa nkwùè ni mìñjènə ghă furè a nìpwuurè shwu'è ajuñe pighə.”

Yēsū a ko'ò ndèrè a nìpwuurè

⁵⁰ Nkwùè n̄i Yēsū à lè lōonə a ghobə nfurè a Yèrusalèmè ngè mbyàa a Betanì, à lè ɳajè mbô ìme àtighè, nchyâ mborè aŋunə pobə.

⁵¹ Tsa'nə à lè mənə nchyâ mborè aŋunə pobə la, p̄i lè lò e nko'ò ndèrè a n̄ipwuurè.

⁵² Pobə lè tyi'è nkŵirè nkwê a Yèrusalèmè n̄i n̄igha'à ȳno'nə,

⁵³ ntyi'è ngoŋè a Ndâ M̄ishwà'à Nwùè ntə ngu'tè a Nwùè nkwùè ìtsùmè.

Jònə

Jònə 1

Àshwəjnè nî a za ñjâ nîchyêmbyê

¹ A nîpi'nènə, Àshwəjnè a lè pè ghu, Àshwəjnè ghu a pè pobè Nwùè, Àshwəjnè ghu a kî mbè Nwùè.

² Àshwəjnè ghu a lè pè pobè Nwùè a nîpi'nè.

³ Nwùè à lè lànjè a ndzùmè Àshwəjnè zèrè zè ntsùnjè àzwuumè àtsùmè. Ka Nwùè à lè tsùnjè e àzwuumè àtse tî zèrè.

⁴ Nîchyêmbyê à lè furè amwuə Àshwəjnè zè. Nîchyêmbyê wè à lè lòo nkà' à ntô ambo pànè pî misonjø.

⁵ Nkà' à wè i kirè amwuə ndzùmø, la ndzùmø i lè tsàarè mø e a ye apè.

Àfà' à Jònə ngànjè ànjâ àkwiirè nchyø

⁶ Nwùè à lè twuumè a ñònè itse ni nîlinè itse lè pènø Jònə.

⁷ Jònə wè à lè tô tsa'a ndzøenè zøenènø a ni tiitè mìnvwùè mbè'ø nkà' à wè ambo pèønè mbè'ø ñwùè ntsùmø zu'u nkî mbyiimø.

⁸ Ka ze àtwuè ipiñjmè e a lè pè e nkà' à wè, la ntô tsa'a ndzøenè zøenènø mbè'ø wèrø.

⁹ Lě ngotø nkà' à ni i wè ntô kyà' à a ñwùè ntsùmø amwuə àtwuè ishyê zè.

Pî twuunè a Yésû amwuə àtwuè ishyê

¹⁰ Àshwəjnè zè a lè pè amwuə àtwuè ishyê. Mbaa pè tsa'nø Nwùè à lè tsùnjønø àtwuè ishyê pobè àzwuumè àtsùmè ndànjè a ndzùmè ze la ka pànè pî àtwuè ishyê lè zhyê a ghobø a ye.

¹¹ À lè tô amwuə àze àla' à, la ka ipè pèønè kwiirè a ghobø a ye.

¹² La à lè ñâ itiñnè ambo pànè ni pî lè kwiirènø e, nkî nnùnjè mìntiñjmè imobø ajuñø nîlinè itse lo pobè pè ipoonè pî Nwùè.

¹³ Pyè ni ka pobè lè pè ghobø ipoonè pî Nwùè amwuə ndwuumè ni ñwùè misonjø à wa mbyê a moonè e, kè amwuə ndwuumè ni ñònè mbyànjø à wa nkònjè a ni pyê a moonè e, pobè pè ipoonè pî Nwùè ntiinø Nwùè àtwuè ipiñjmè e à lè kònènø lo pobè pè ipoonè ipè.

Àshwəjnè a pènjø ntyi' è ñwùè misonjø

¹⁴ Àshwəjnè ghu a lè tô mbènjø ntyi' è ñwùè misonjø nchyê a titirè pèønè, ndwenè ni ipònjø pobè nkûnjø nkuñjø. Pøø lè zøenè a àghu'tè e, ni à lè pènø àghu'tè ni à lè kwiirènø ambo Tă tsa'a ndà' à moonè e.

¹⁵ Jònə à lè pè ndzøenè zøenènø e nshwənjø mìnvwùè mbè'ø e mmø nkyiinø ni mìtiñnjø nshwənjø lo, "Lě ze wa ni ndè shwənjønø lo, 'Dònè itse à wè ntô a

ndzùmè mìnjè nì à tsàarènè mè, ntiiñe à lè pyènè mbø ghu za'à pì pòñjè pyê mè.”

16 A nì zùñjè a ndzùmè ịpòñjè e, à ñâ a wëenè nì mborè nì yìno'nè.

17 Nwùè à lè làñjè a ndzùmè Mûsî ñjâ pìmbòomè ambo pèenè. La ịpòñjè pobø nkùñjø nkuñjø tyi'è ndàñjè a ndzùmè Yësû Kristù ntô ambo pèenè.

18 Ka ñònè ịtse nì à lè zëenè mè a Nwùè. A kí mbø pø ndà'à ta'à Moonè wa nì à nwuunènè a nìpwùnè Tä ịghobø nì à ghìrènè lo pèenè zhyê a Nwùè.

Ntwuumè Jònø ngàñjè àñjâ àkwiirè nchyø

(Mat 3.1-12; Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18)

19 Lë ànwùè nì Jònø à lè shwøñènè nkùñjø nì pìJew pì Yèrusalèmè lè tsàanè ngàñjè mà'à Nwùè pobø ịpoonè pì Levì lo pobè tò mbyiitè e nì mbuurè ñjwùè nì à pønø.

20 Ka à lè twuunè e a nì shwøñènè, la nshwøñjø nì ntswùè e lo, “Ka mbø mè la Ghù Ndzo'nè wa.”

21 Pobø pyiitè e lo, “Wè tyi'è mbø ịwë tìtsòñjè? Ghò la Elijah?” A kwùè lo, “Ka mbø mè ze.” Ghò la ngàñjè ntwuumè Nwùè? A kwùè lo, “Ngañjø.”

22 Pobø lëwùutè mbyiitè e lo, “Ghò la ịwë? Dâ a wë nì àpèñjè àshwøñè njilo pøe ghè ñjâ ambo pàñè nì pobø twuumènè a wë. Mbè'ø wè shwøñjø lo àkø mbè'ø mbìñjmè o?”

23 Jònø a kwùè tsa'nø ngàñjè ntwuumè Nwùè Isayà a lè shwøñènè lo: “Nchyø mbø la ngyè ñjwùè nì i zè nfuñjø amwuø alyi'ø waakø, Nî tsùñjø àlànjø Ndò'nèmbyø â tøemè a nì yìinè amwuø.”

24 Ngàñjø ntwuumè nì pìFarìsî lè tsàanè la,

25 lè tyi'è mbyiitè a Jònø lo, “À ghìrè àkø wè ñâ àkwiirè nchyø tsa'nø ka wè pø o Ghù Ndzo'nè wa, kè Elijah, kè ngàñjè ntwuumè Nwùè?”

26 Jònø a kwùè lo, “Ngwè ñjâ àkwiirè nchyø nì nchyø la ñònè ịtse à wè a titirè pìghø nì ka nì zhyê a wìghø a ye.

27 À wè mbø tò a ndzùmè mìnjè, la ka ñkù'nè mè a nì ñu'nè nkyàa mìnkìrø mi ịtabø ịme.”

28 Mìnwùè mè mìtsùmè lè lòo alyi'ø amwuø zhyè ndzìñø nchyø Jodànè, alyi'ø nì Jònø à lè pønø ñjâ àkwiirè nchyø.

Yësû mômbyø ndzìrè Nwùè

29 Njyê i lè laanè, Jònø a zëenè a Yësû a pø ntô paatè e, a shwøñjø lo, “Nì zëenè a mômbyø ndzìrè Nwùè wa nì à pì'nè a tìpòñjè pàñè pì àtwuø ịshyø ntsùmè ngwa'à la.

³⁰ Lě ηònè wa nì ndè shwəñènə ambo pighə mbè'ə e lo, ‘Dònè itse à wè ntô a ndzùmè mìnè nì à tsàarènə mè, ntiinə à lè pyènə mbə ghu za'à pì pònè pyè mè.’

³¹ Ka mìnè àtwuè ipiñmè mè ndè zhyê mè a ye; la ἰsùmə nì ndè ηânə àkwiirè nchyə nì nchyə mbè'ə pànè pì àla'à Israel zhyê e.”

³² Jònə à lè shwəñè lo, “Ndè zəenè nì ḥmyê ḥmâ tsa'nə Āzhwùè Nwùè a lè shwu'nə tsa'a àlwu'è nfurè a nìpwuurè ntô ngoñè ajuñə ze.

³³ Ka ndè zhyê mè a ye, la Nwùè nì à lè twuumènə mè lo ntô ηjâ àkwiirè nchyə ambo pànè la, à lè shwəñè ambo mìnè lo, ‘Dònè nì wè ghă zəenè Āzhwùè a shwu'è nnwuunè ajuñə ze, la ηònè ghu nì à ghă ηâ àkwiirè nchyə nì Āzhwùè Nwùè.’”

³⁴ Jònə tyi'è ndàñè nì mbyè nshwəñè lo, “Ndzəenè mè, ηònè wa a Moonè Nwùè.”

Yēsū a tso'ò ἰzùñè ndzùmè ipé pì ntsàambyè

³⁵ Njyê ì lè laanè Jònə a chi mbə alyi'ə ghu pobə ἰzùñè ndzùmè ipé ipaa,

³⁶ ndzəenè a Yēsū a mè ndàñè a shwəñè lo, “Nì zəenè a Mômbyê Ndzirè Nwùè wa à wùè lyè!”

³⁷ Nkwùè nì ἰzùñè ndzùmè ipé pa ipaa lè zu'nə ànwùè nì Jònə à lè shwəñènə la, pobə lè zùñè a Yēsū.

³⁸ Yēsū a pèñè nnañè ndzùmè ndzəenè a ghobə pobə mè ndzùñè e a pyiitè a ghobə lo, “Nì tā'à àkə?” Pobə kwùè ambo ze lo, “Rabbi, (nì ἰsùmə ì pənə lo ìnèrè) Wè chyê ighə?”

³⁹ Yēsū à lè shwəñè ambo pobə lo, “Nì tō ndzəenè.” Lenəla pobə lè lèrè ngè ndzəenè alyi'ə nì à lè mənə nchyə, ndyê ghu pobə pì pobə ntiinə nkwùè ì lè làñènə ntyi'è tsa'a pìnwùumè nìkwàa.

⁴⁰ Ta'à ηwùè amwuə pobə pa pipaa nì pobə lè zu'nə ànwùè nì Jònə à lè shwəñènə ndzùñè a Yēsū la, à lè pə Andrù momaa Shimùnè Pità.

⁴¹ Andrù à lè tā'à a ndyimè e Shimùnè Pità nshwəñè ambo ze lo, “Pəe zəenè aMessiah” nì ἰsùmə pənə lo “Ghu ndzo'nə.” [Pì funjè aMessiah amwuə àshwəñènè pìGreek lo Kristù].

⁴² Tsa'nə à lè shwəñènə la, à lè lòo Shimùnè ntô ambo Yēsū. Yēsū a nañè e nshwəñè lo, “Ghò la Shimùnè moonè Jònə; pì ghă tyi'è funjè o nì Sefasè.” [ἰsùmə Sefasè ì pə lo “nìghòorə”.]

Yēsū a funjè a Filibè pobə Nàtanèlè

⁴³ Njyê ì lè laanè Yēsū a mè ntā'à lo lèrè a Galilyê, ndzəenè a Filibè nshwəñè ambo ze lo, “Tō ndzùñè mè.”

⁴⁴ Filibè à lè furè a Betsedà nì à lè pənə àla'à Andrù pobə Pità.

⁴⁵ Filibè a zəənè a Nàtanèlè nshwəŋè ambo ze lo, “Pəə zəənè a ɳònè ni Mǔsî à lè ɳwà'nènè amwuə àɳwà'nè pìmbòomè ni ngàŋe ntwuumè Nwùè lè kìnè ɳjwà'hè àzobə mbè'ə e. À chyê mbə Yēsū ɳwùè Nazarètè, moonè Jòsebè.”

⁴⁶ Nàtanèlè a pyiitè e lo, “Mbè'ə àzwuumè yè ʈshì'nè a furè a Nazarètè?” Filibè a kwùè lo, “Tô ndzəənè!”

⁴⁷ Yēsū a zəənè tsa'nè Nàtanèlè à pənə ntô nshwəŋè mbè'ə e lo, “Nì zəənè, lě ngotə ɳwùè Israel ni ka pi zəənè e àfīghè àtse amwuə ze.”

⁴⁸ Nàtanèlè a pyiitè e lo, “Wè lāŋè ila nzhyê mè?” Yēsū a Kwùè lo, “Nì ndzəənè o la nkùè ni wè tənə nnwuunè a ʈsùmè àtīghè figè za za'à Filibè a pònè funjè o.”

⁴⁹ Nàtanèlè a kwùè ambo ze lo, “Inèrè, ghō Moonè Nwùè nkì mbə ʈfò Pi Israel!”

⁵⁰ Yēsū a kwùè lo, “Wè pyiimè lè ntiinè nshwəŋènè lo n̄tə ndzəənè o wè nwuunè a ʈsùmè àtīghè figè la? Wě tō zəənè mìnkwùè mìkwùunè ni mi tsàarènè a mère mè.”

⁵¹ A chi shwəŋè ambo pobə lo, “Nshwəŋè tyi'ə nkùŋe nkùŋe ambo pīghə lo ni ghă zəənè nìpwuurè tsèrə nya'kè, pəngèrè pi Nwùè mə nko'ò ajuñə Moonè Ðwùè nkŵirè nshwu'è.”

Jònə 2

Ndzò'o a Kanà

¹ Njyè lè lāŋè ipaa ndzò'o i pə a mbòmpə àla'à Kanà amwuə àla'à Galillyè. Mă pi Yēsū à lè pə ghu.

² Pi lè ki ngwuunè a Yēsū pobə ʈzùŋè ndzùmè ʈpe alyi'ə nìzo'ò ghu.

³ Nkwùè ni pi lè nônə mìlù'ù mìtsùmè alyi'ə nìzo'ò ghu, mă pi Yēsū à lè shwəŋè ambo ze lo, “Ka mìlù'ù pirè e ambo pobə.”

⁴ Yēsū a kwùè lo, “Mèngyě, àzâ amwuə a àkə? Nkwùè mè i pirè e ti kù'ù.”

⁵ Mă pi Yēsū à lè tyi'ə nshwəŋè ambo ngàŋe àfà'à lo, “Nì ghīrè ànwùè àtsùmè ni à shwəŋènè lo ni ghīrè.”

⁶ Mìkiŋe mi nchyə ntuurè ni pi lè tsùŋènè ni mìghòorə lè pə alyi'ə ghu (ntiinè à lè pənə mbòomè pìJew a ni chyâ nchyə amwuə nsùu mbìŋmè ʈzobə ghu nkùè ni pobə mənə nchà'tè a Nwùè). Ta'à nìkiŋe à lè mə nkùunè tsa'a ʈtəemè mìghumè mìmbaa kè mìghumè mintarə.

⁷ Yēsū à lè shwəŋè ambo ngàŋe àfà'à za lo, “Nì chyâ nchyə ndwéntè mìkiŋe mè.” Pobə ki nchyâ mi lwéntè.

⁸ A shwəŋè ambo ngàŋe àfà'à za lo, “Nì sê a yìtse ngè ɳjâ ambo ɳònè ni à mənə ngàbə ʈpwuumè.” Pobə lè ki nsê ɳjâ ambo ze.

⁹ Ðònè nì à lè mènè ngàbè ịpwuumè à lè zhwi'ì nchyø wa i tyi'è mìlù'ù. La ka à lè zhyê e alyi'è nì mi furènø, à lè kì nzhyê tyi'è ngànjø àfà'à nì pobø lè sènø nchyø ghu. Lenøla ñònè nì à mènè ngàbè ịpwuumè a tyi'è nfuñè a ndwuumè ngñinè,

¹⁰ nshwøñè ambo ze lo, “Ðwùè ntsùmè à wa mbyø ñjâ pø mìlù'ù mìshì'nè pàñè nô za'à a pòñè ñâ a mi tìpòñè; wè kùmè mmyà'tè pàñè nô mìlù'ù tø mi no'ò wè pòñè tø nì mìlù'ù mìshì'nè tìtsòñè.”

¹¹ Lè lè pø ntsàambyè àlènè ànwùè yerènø yerènø nì Yësû à lè ghìrènø a Kanà amwuø àla'à Galìlyè. Lenøla a furè ajuñø nnèrè àghu'tè e, ịzùñè ndzùmè ịpe tyi'è nnùñè ntìñmè ajuñø ze.

¹² Tsa'nè zè ànwùè a lè làñènø, Yësû à lè shwu'è ndèrè a Kàpenòmè pobø mǎ e, nì pìlyimè ịpe pì mbyàññè, farè ịzùñè ndzùmè ịpe, pobø pì pobø chyè alyi'è ghu ajuñø mìnnyé mítse.

Yësû a kantè ngànjø mìtàanø amwuø Ndâ Mìshwà'à Nwùè

(Mat 21.12-13; Mrk 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Nkwùè nì njyê Nìgha'à Àlànñè Mmyà'tè pìJew i lè mènè mbaatè, Yësû à lè ko'ò ndèrè a Yèrusalèmè.

¹⁴ À lè kì kwuunè a Ndâ Mìshwà'à Nwùè, ndzøenè pèønè amwuø pì mè nshwùunè mìfònè nì mìmbø ñdžìrè pobø ịlwu'è. Pàñè nì pobø lè mènè nkyopè nkabè lè kì mbø amwuø.

¹⁵ À lè lòo nkirè mba'à ngwàanè ghu, nkantè pàñè pìtsùmè amwuø Ndâ Mìshwà'à pobø furè nì mìfònè ịmobø pobø mìmbø ñdžìrè ịmobø. Lenøla mbèñè pìtepèrè pì nkabè ịpobø nkumñè a ịshyê, nkabè i tyi'è ndzaanè amwuø ndâ.

¹⁶ À lè shwøñè ambo pàñè nì pobø lè pønø nshwèntè ịlwu'è lo, “Nì lòo a pèrè ndòo furè; kò nì lòo ndâ Tă ịwøe ngìrè ndâ mìtàanø ghu!”

¹⁷ ịzùñè ndzùmè ịpe pa lè zøenè ànwùè nì Yësû à lè ghìrènø la nkëmpè ànwùè nì a pønø amwuø àñwà'nè Nwùè lo, “Tă Nwùè, ñdanø nkòñè lo ànwùè ndâ o â pø amwuø ntìñmè mè nkirè tsa'a ịmú.”

¹⁸ PìJew lè pyiitè e lo, “Mbè'ø wè nérè a zèrø àlènè lo wè chyè nì ịtìñè a nì ghìrè ànwùè zè?”

¹⁹ Yësû a kwùè ambo pobø lo, “Nì shà'tè Ndâ Mìshwà'à Nwùè zè, mbi lòo njyê ịtarø korè a zèrø.”

²⁰ PìJew pyiitè lo, “Pøø lè lòo ngu'u mìghumè nìkwàa ntsòbè ntuurè a nì korè ndâ zè, wè kùmè mbø lòo njyê ịtarø korè a zèrø?”

²¹ À lè mè nshwøñè Ndâ Mìshwà'à Nwùè nshwøñè la mbìñmè e.

22 Nkwùè ni Yésû à lè zhwuumènə a nìwighè, ịzùŋè ndzùmè ịpe kwempè ànwùè ni à lè shwəŋènə; lenəla, ntyi'è mbyiimè àshwəŋnè Nwùè pobè àshwəŋnè ni Yésû à lè shwəŋè mè.

Yésû à zhyê ànwùè ni a pənə a ntijmè ηwùè ntsùmè

23 Tsa'nə Yésû à lè pənə a Yèrusalèmè aŋunə njyê Nigha'à Àlàŋè Mmyà'tè, pànè pìno'nə lè nùŋè ntijmè aŋunə ze ntii ịlènè ịnwùè ni à lè mənə ngìrè.

24 La ka Yésû à lè nùŋè e ntijmè e aŋunə pobè ntiiñə à lè zhyēnə a ghobə pìtsùmè.

25 Ka à lè chi ntà'à e lo ηònə ịtse â tiitè ànwùè mbè'ə ηwùè ambo ze ntiiñə à lè zhyēnə ànwùè àtsùmè ni a lè pənə amwuə ntijmè ηwùè ntsùmè.

Jònə 3

Yésû pobè Nikòdemùsè

1 Iwùè Farisî ghùtse à lè pə ghu pì mə nfuŋè e ni Nikòdemùsè. À lè pə ηònə ngwùunə ambo pìJew.

2 Nikòdemùsè wè à lè tō ambo Yésû ni ịtwu'ə nshwəŋè ambo ze lo, “Rabbi, pəə zhyê lo ghō ịnèrè nfurè ambo Nwùè ntiiñə mbè'ə ka ηònə ịtse a ghìrè e ịlènè ịnwùè pè ni wè wè ngìrè lè tìghu Nwùè à wè pobè ze.”

3 Yésû à lè kwùè lo, “Nshwəŋè tyi'è nkúŋə nkuŋə ambo ghò lo, pì tə ghoŋè e tì kwirè mbyê a ηwùè shwuə shwuə, a gha ndzəənə e ànwùè Nifò Nwùè apè.”

4 La Nikòdemùsè a pyiitè e lo, “Mbè'ə pì chi nkúŋə mbyê a ndìŋmè lè ịla? Mbè'ə a kwirè nkwuunə a nìpùmè mǎ e pì chi mbyê e shwuə shwuə?”

5 Yésû a kwùè lo, “Nshwəŋè tyi'è nkúŋə nkuŋə ambo ghò lo pì tə ghoŋè e tì pyê a ηwùè ni nchyə pobè Àzhwùè, a gha nkwuunə e amwuə ànwùè Nifò Nwùè apè.

6 Moonè ni mbòbè mbìŋmè i za mbyê la mbòbè mbìŋmè, la moonè ni Àzhwùè a za mbyê a kí mbə Àzhwùè.

7 Kò a kè'nè e a ghò lo ịshwəŋè lo p̄i kwirè pyê a wighə pìtsùmè.

8 Fèrè à wa ndàŋè ndèrè la alyi'ə ni à kònènə; A mə ndàŋè wè zu'ù àzòrè, ka mə zhyê o alyi'ə ni à furènə, kè alyi'ə ni à wè ndèrè. Lě tsa'nə a pənə ambo ηònə wa ni Àzhwùè a pyēnə.”

9 Nikòdemùsè a pyiitè e lo, “Mbè'ə zérə zè ànwùè a tyi'è ndòo alyi'ə lè ịla?”

10 Yésû a kwùè ambo ze lo, “Ghō ịnèrè ghu ngwùunə ambo pànè pì Israel ka tyi'è zhyê o mìnwùè mère mə?”

11 Nshwəŋè tyi'è nkúŋə nkuŋə ambo ghò lo, pəə pa nshwəŋè la ànwùè ni pəə zhyēnə nkí mmə ntiiłe la ànwùè ni pəə pa ndzəənə. La ka ηònə ịtse amwuə pighə a kònè e a ni zu'ù ànwùè ni pəə pa nshwəŋè.

¹² Ntə pəla ntiitè a wighə ni mìnwùè ni mi pənə àtwuè ıshyê ni ka pyiimè a wighə, ntyi'è ntiitè a wighə ni mìnwùè ni mi pənə a nìpwuurè ni tyi'è mbyiimè lə ıla?

¹³ Dònè ıtse à lè pirè mə e t̄ ko'ò ndérè a nìpwuurè ndànjè e Moonè Dwùè ni à lè furènə a nìpwuurè nshwu'è a ıshyê.

¹⁴ Tsa'nə Müsî à lè ıjanjènə ınyoorè ajuñə àtighə alyi'è waakə la, la ndwuumè ni pi ghă kī ıjanjè a Moonè Dwùè àtighə,

¹⁵ lo ınwùè ntsùmè wa ni à nùñjènə ntijmè e ajuñə ze à ghă pə ni nìchyêmbyê wa ni à ghoñjènə ni nkuñjè.

¹⁶ Mbè'nə Nwùè à lè kònè pànè pi àtwuè ıshyê, ınjâ ndà'à moonè e lo ınwùè wa ntsùmè ni à nùñjènə ntijmè e ajuñə ze à ghă kwighə e apè, la pə ni nìchyêmbyê wa ni à ghoñjènə ni nkuñjè la.

¹⁷ Ka Nwùè à lè tsàa e a moonè e a àtwuè ıshyê la lo a tō nsa'à mìsà'a mi pànè pi àtwuè ıshyê, à lè tsàa e pə lo â tō nchwarè a ghobə.

¹⁸ Ka Nwùè a pə ghă chyâ e ngə'è ajuñə ıjònè wa ni à nùñjènə ntijmè e ajuñə ze, la à chyâ mə ngə'è ajuñə ıjònè wa ni ka à nùñjè ntijmè e ajuñə ze ntiinə ka a nùñjè e ajuñə ndà'à Moonè Nwùè.

¹⁹ Lě tsa'nə Nwùè à wa nsa'à mìsà'a mi pèənè: Nwùè à tsàa mə nkà'à a àtwuè ıshyê, la pànè kònè a ghobə pə ndzùmè ntsàarè nkà'à, ntiinə ngirè mìnwùè ızobə p̄nə.

²⁰ Dwùè wa ntsùmè ni à wa ngirè a t̄pòñjè à wa mbàanè nkà'à ka kī furè e a sàñjè, ntiinə a wa mbô lo mbè'è pànè zəənè ngirè ınwùè ızze.

²¹ Dònè ni à wa ngirè a nküñjè nkuñjè à wa nfurè a sàñjè mbè'è nkà'à ghu ƒ kyà'à mìnwùè ıme mìshì'nè lo pànè zəənè nzhyê lo mèrə furè ambo Nwùè.

Yēsū pobə Jònə

²² Zérə zè ànwùè a lè lāñjè, Yēsū pobə ızùñjè ndzùmè ıp̄e lèrè amwuə àla'à Judyà nchyê ghu ajuñə mətùmə nkwùè ntyi'è mmə ınjâ àkwiirè nchyə.

²³ Jònə à lè kī mmə ınjâ àze àkwiirè nchyə a àla'à Enònè a nìpwùnə Salimè, ntiinə nchyə i lè pənə ghu nno'ò, pànè tyi'è mmə ntô ghu lo â ınjâ a ghobə ni àkwiirè nchyə.

²⁴ A lè kī pə nkwùè ghu, pi pirè e t̄ chyâ a Jònə a ndâ ıtsañjè.

²⁵ Àtànkè àtse a lè furè a t̄t̄rè ızùñjè ndzùmè Jònə pobə ınwùè p̄Jew mbè'è ànwùè nìsùu mbìñmè ızobə ƒ laanè a ni zùñjè a mbòomə ànwùè Nwùè p̄Jew.

²⁶ Pobə lè myà'tè a ınwùè p̄Jew wa ngə ntsirè a Jònə nshwəñjè ambo ze lo, "Inérè, ıjònè wa ni piğhə ze lè pənə a ndzìnə nchyə Jodànè, wè kī nshwəñjè mbè'è e a sàñjè sàñjè, à wùè nkī ınjâ àkwiirè nchyə, pànè p̄tsùmè tyi'è mmə ndérè ambo ze."

²⁷ Jònè a kwùè lo, “Mbè’è ñwùè a la’ a mbè e ni àzwuumè tìghu zèrè furè a nìpwuurè apè.

²⁸ Tyì’è pìghè a ipâ pìndzænè zænènè tsa’ne ndè shwæñènè lo, ‘Ka mbè mè la Ghù Ndzo’ne wa, ñchyê mbè mè la wùè ni Nwùè à lè tsàanè lo ñdzàamè ntô.’

²⁹ Ngìnè à chyê ambo ndwuumè ngìnè, la ìswùè ndwuumè ngìnè wa ni à wa ntæmè a nìpwùnè ndwuumè ngìnè mmè nzhwi’tè ambo ndwuumè ngìnè la à wa ndwenè ni ñigha’à nkùwùè ni à zu’ne ngyè ndwuumè ngìnè ghu. Lenèla, ñigha’à mè wè à ko’ò mbwùumè,

³⁰ ntiinè ã mè fañè lèrè ni mbyè, ñtyi’è mmè nshwu’tè nkùwùè ni ndzùmè.”

Dònè wa ni à furènè a nìpwuurè

³¹ Dònè wa ni à furènè a nìpwuurè nshwu’è à tsàarè a ñwùè ntsùmè. Dònè ni à furènè a àtwuè ìshyê a ñwùè àtwuè ìshyê nkì mmè nshwæñè àshwæñè àtwuè ìshyê. La ñònè ni à furènè a nìpwuurè nshwu’è, à tsàarè a ñwùè ntsùmè.

³² A shwæñè ìnwùè ni à zænènè nkì ndzu’ù la ka ñònè ìtse a kwíirè ntwuumè e.

³³ La ñònè wa ntsùmè ni à pyiimènè ànwùè ni à shwæñènè, à tompè la lo Nwùè a Nwùè nkùjè nkujè,

³⁴ mbè’ne ñònè wa ni Nwùè à twuumènè e, à wa nshwæñè la àshwæñè Nwùè ntiinè Nwùè à wè ndwenè e ni Àzhwùè ti àndànè.

³⁵ Tä à kòñè a moonè e ndè kì ñjâ ìpwuumè ìtsùmè ambo ze.

³⁶ Dònè ni à nùñènè ntìñmè e ajuñe ze, à wa ni ñichyémbyê wa ni à ghoñènè ni nkùjè, la ñònè wa ni ka à mè ndzu’nè e a moonè wè, ka à pè ghă pè e ni ñichyémbyê; la àtsê ntìñmè Nwùè à ghoñè ajuñe ze.

Jònè 4

Yësû a tsirè a mèngyë Sàmariyà

¹ Yësû à lè zhyê lo pìFarìsî zu’ù mè lo ze Yësû à wè ngìrè pàñè pìno’ne pè ndzu’ù ànwùè e, nkì mmè ñjâ àkwíirè nchyè ntsàarè tsa’ne Jònè à lè mènè ñjâ.

² (A ni shwæñè a nkùjè nkujè, ka Yësû àtwuè ìpìñmè e a lè mè ñjâ e àkwíirè nchyè, à lè mè ñjâ ìzùñè ndzùmè ìpe.)

³ Nkwùè ni Ndò’nèmbyê à lè zu’ne a lenè la, à lè myà’tè a Judyà nkùwirè ndèrè e a Galilyê.

⁴ À lè pè làñè la àla’à Sàmariyà lèrè ghu.

⁵ Tsa'nə à lè mənə ndànjè àla'à Sàmariyà, à lè kwuunè amwuə mbòmpə àla'à nì pí lè mənə nfuŋjè nì Sikàa, ì paatè àpàbə ìshyê za nì Yàkobè à lè ɳâñè ambo moonè e Jòsebè la.

⁶ Àghèəmə nchyə Yàkobè a lè pə alyi'ə ghu. A kí pə a ntìjnè àzhwùunə, Yésû a kaanè aŋjunè àkwùè nìyìinè, nnwuunè a nìpwùnè àghèəmə za mmə nzhwùutè.

⁷ Mèngyě Sàmariyà ìtse à lè tô a nì tu'ù nchyə, Yésû a shwəñè ambo ze lo, "Dâ nchyə ńnô."

⁸ A kí pə la nì ńzùnjè ndzùmè ìpe lèrè mè amwuə mbòmpə àla'à a nì ghè ndzwuunè mìzìghè.

⁹ Mèngyě Sàmariyà wa a pyiitè ambo ze lo, "Ghō ɳwùè pìJew, mbə ɳwùè Sàmariyà, wè tyi'è nshwəñè lo ɳjâ o nì nchyə lè ila?" À lè shwəñè a lenə la ntìinə ka pìJew pobə pànè pì Sàmariyà lè pə a ghobə nì ànwùè àtse a nì ghìrè.

¹⁰ Yésû a kwùè ambo ze lo, "Wè tə mbəla nzhyê a àzwuumè nì Nwùè à wa ɳjâ, nkì nzhyê a ɳònè nì à mənə mbyiitè o nì nchyə lè, yi wě pyiitè e, a kí ɳjâ o nì nchyə wa nì wèrə wa ɳjâ a nìch�embyê la."

¹¹ Mèngyě wa a kwùè ambo ze lo, "Tă, ka wè pə o nì àtəəmè a nì tu'ù nchyə amwuə, la àghèəmə nchyə zə a mìnè ka mìzùnjè. Wě tyi'è lòo nchyə nì i wa ɳjâ a nìch�embyê la ighə?

¹² Wě tsàarè pə a tă ńwəe Yàkobè nì à lè pyènə nnô amwuə àghèəmə nchyə zə pobə mìnyàamè ìme mbòŋjè ɳjâ ambo pəə?"

¹³ Yésû a kwùè ambo ze lo, "Dònè nì à nônə nchyə wè, njyè nchyə ũ kwirè zaŋjè e,

¹⁴ la ɳònè nì ă nô nchyə nì mbì ɳâ ambo ze, ka njyè nchyə i pə ghă chi zaŋjè e a ye. Nchyə wa nì mbì ɳâ ambo ze ũ pèŋjè tyi'è nìmwurè ìshyê amwuə ze tyi'è ɳâ e nì nchyə nì i wa ɳjâ a nìch�embyê wa nì à ghoŋjènə nì nkuŋjè."

¹⁵ Mèngyě wa a shwəñè ambo ze lo, "Tă, ɳâ mè nì nchyə ghu mbè'ə njyè nchyə ũ tə ndzaŋjè a mè, nkì nchi ntô mè a nìghê a nì tu'ù nchyə apè."

¹⁶ Yésû a shwəñè ambo ze lo, "Ghè nfuŋjè a ndwuumè o pìghə ze tô a nìghê."

¹⁷ Mèngyě wa a shwəñè lo, "Ka ndwuumè mè a pə e ghu." Yésû a shwəñè ambo ze lo, "Wè shwəñè tyi'è a nkúŋjè nkuŋjè lo ka wè pə o nì ndwuumè,

¹⁸ ntìinə wè pə mè nì pìlwuumè pìtaanè; ɳònè nì ghò wè pìghə ze tìtsòŋjè wè ka à pə e ndwuumè o. Njiilo wè shwəñè tyi'è a nkúŋjè nkuŋjè."

¹⁹ Mèngyě wa a shwəñè ambo ze lo, "Masàa, ńdzəənè lo ghō ngàñjè ntwuumè Nwùè.

²⁰ Pìtă ńpəə lè chà'tè a Nwùè àtwuə mbarè għe, la pìghə pìJew shwəñè àzìghə pə lo alyi'ə yè għu'tènə a Nwùè a kù'nè pə a Yèrusalèmè."

²¹ Yēsū a shwən̄j̄e ambo mèngȳe wa lo, “Pyiim̄e ànwùè n̄i ngw̄e shwən̄j̄e l̄e mbā mā, nk̄wùè t̄ z̄ nt̄o n̄i ka n̄i p̄e gh̄a chi s̄eek̄e a w̄igh̄e a T̄ àtwuè mbar̄e gh̄e k̄e a Yērusal̄em̄e.

²² Pigh̄e p̄an̄e p̄i S̄amariȳà n̄i s̄eek̄e la N̄wùè n̄i ka n̄i zhȳe a w̄igh̄e, la p̄e p̄l̄ew m̄e ns̄eek̄e a N̄wùè n̄i p̄e zhȳen̄e, ntiin̄e N̄wùè à wa ndànj̄e p̄e a ndzùm̄e p̄l̄ew nchwar̄e p̄eən̄e.

²³ La nk̄wùè t̄ z̄ nk̄u’ù, t̄ pȳe m̄e nk̄u’ù, n̄i p̄an̄e n̄i pob̄e pa ns̄eek̄e a N̄wùè n̄i nk̄uŋ̄e nk̄uŋ̄e gh̄a s̄eek̄e a T̄ amwuə Àzhwùè n̄i nk̄uŋ̄e nk̄uŋ̄e, ntiin̄e la mbuur̄e p̄an̄e zhȳe n̄i T̄ à t̄a’ne lo p̄i s̄eek̄e e.

²⁴ N̄wùè la Àzhwùè, len̄ela p̄an̄e n̄i p̄i pa ns̄eek̄e e chȳe a n̄i s̄eek̄e e amwuə Àzhwùè n̄i nk̄uŋ̄e nk̄uŋ̄e.”

²⁵ Mèngȳe wa a shwən̄j̄e lo, “N̄zhȳe lo Gh̄u Ndzo’n̄e wa à w̄e nt̄o, n̄i p̄i fuŋ̄en̄e n̄i Krist̄u la. Nk̄wùè n̄i à gh̄a t̄o, à gh̄a tiit̄e a w̄eə n̄i m̄inwùè m̄itsùm̄e.”

²⁶ Yēsū a shwən̄j̄e ambo ze lo, “M̄iŋ̄e n̄i ngw̄e nshwən̄j̄e ambo gh̄o l̄e a ze.”

²⁷ Tȳi’è nk̄wùè ghu, t̄z̄uŋ̄e ndzùm̄e Yēsū t̄o ntsir̄e e a p̄e nshwən̄j̄e pob̄e mèngȳe, ànwùè ghu a k̄e’n̄e a ghob̄e ka m̄izùŋ̄e. La ka ηwùè ighob̄e t̄se a pyiit̄e e ambo mèngȳe wa lo, “W̄e t̄a’à àk̄e?” k̄e ambo Yēsū lo, “Pigh̄e ze p̄e nshwən̄j̄e l̄e àk̄e?”

²⁸ Mèngȳe wa à l̄e myà’t̄e àt̄eəm̄e nchȳe e alȳi’è ghu nk̄wir̄e ndèr̄e amwuə mbòmp̄e àla’à nshwən̄j̄e ambo p̄an̄e lo,

²⁹ “N̄i t̄o ndzəən̄e a ηòn̄e n̄i à tiit̄en̄e m̄e n̄i ànwùè àtsùm̄e n̄i ḥḡir̄e m̄e. L̄e p̄e Gh̄u Ndzo’n̄e wa?”

³⁰ Len̄ela pob̄e l̄e fur̄e amwuə mbòmp̄e àla’à za ndèr̄e a n̄i gh̄e ntsir̄e e.

³¹ A l̄e p̄e nk̄wùè ghu t̄z̄uŋ̄e ndzùm̄e t̄pe m̄e ndəp̄e e mm̄e nshwən̄j̄e lo, “Z̄igh̄e àzwuum̄e àtse.”

³² A shwən̄j̄e ambo pob̄e lo, “Ngw̄e n̄i m̄izigh̄e n̄i mb̄i z̄igh̄e n̄i ka n̄i zhȳe a w̄igh̄e ànwùè àtse mb̄e’è mèr̄e.”

³³ Len̄ela, t̄z̄uŋ̄e ndzùm̄e t̄pe pyiit̄e a t̄iř̄e pob̄e lo, “D̄òn̄e t̄se a k̄i p̄ela nt̄o ηŋ̄â e n̄i m̄izigh̄e?”

³⁴ Yēsū a k̄wùè ambo pob̄e lo, “M̄izigh̄e im̄â chȳe a n̄i f̄a’à àf̄a’à w̄u’è wa n̄i à l̄e tsàan̄e m̄e, nk̄i nf̄a’à a z̄er̄e t̄e myàan̄e.

³⁵ Yi n̄i wa shwən̄j̄e lo, ‘À pir̄e mbun̄e ηwigr̄e n̄ikwàa m̄izigh̄e t̄iŋ̄n̄e?’ Ngw̄e shwən̄j̄e a w̄igh̄e lo, n̄i p̄e’k̄e t̄mȳe im̄igh̄e nnaŋ̄e ndzəən̄e tsa’ne m̄izigh̄e t̄iŋ̄n̄e amwuə t̄swùum̄e nk̄u’ù a n̄i f̄u’ù.

³⁶ P̄i pa ntwuè a ηòn̄e n̄i à wa nf̄u’ù la, a k̄i mm̄e nshwat̄e m̄intàam̄e m̄e la aŋ̄un̄e n̄ichȳem̄bȳe wa n̄i à ghoŋ̄en̄e n̄i nk̄uŋ̄e. Njiilo ηòn̄e n̄i à wa mbȳe pob̄e ηòn̄e n̄i à wa nf̄u’ù pwuut̄e mb̄e n̄i n̄igha’à.

37 Lenəla àshwəjnè zè lo, ‘Ta’à ñwùè à pyè, wùè a tyi’è nfù’ù’ a nkúñø nkunø.

38 Ndè tsàa a wighø lo nì fù’ù amwuø iswùumø wa ni ka nì lè fà’à a wighø amwuø. Pànè pítse fà’à àfà’à yè tñjnè, nì tyi’è fù’ù àpìi àfà’à àzobø.”

Ngàñø àla’à Sàmariyà yìno’nø nùñø ntíñmè ighobø ajuñø Yësù

39 Ngàñø àla’à Sàmariyà yìno’nø lè nùñø ntíñmè ajuñø Yësù ntii ànwùè ni mèngyø wa à lè shwèñønø mbè’ø Yësù lo, “A lè tiitè mè ni ànwùè àtsùmè ni ndè ghîrè mè.”

40 Tsa’ñø pànè pì Sàmariyà lè tònø ambo ze la, pobø lè pu’ù mbô lo â chyê pobø pì pobø, a kí nchyê pobø pì pobø ajuñø njyê ipaa.

41 Ntii àshwèjnè e, pànè pìno’nø lè kwì’ñø nnùñø ntíñmè ajuñø ze,

42 ntyi’è nshwèñø ambo mèngyø wa lo, “Ka pøø nùñø a wøø ntíñmè ajuñø ze ntii ndà’à ànwùè ni wè shwèñønø, pøø nùñø ntíñmè wøø pøø ntiinø pøø àtwuø ipìñmè àzøø zu’ù ànwùè ni à shwèñønø nkì nzhyø lo a ngàñø nchwarø pøønø à àtwuø ishyø.”

Yësù a parè a moonè ta’à àtwuø ngàñø àfà’à mìkarø ghù mbyàñø

43 Tsa’ñø njyê za ipaa lè làñènø, à lè lèrè a Galìlyø,

44 mbè’ñø Yësù àtwuø ipìñmè e à lè pyè mø nshwèñø lo pì pa ka ghu’tè e a ngàñø ntwuumø Nwùè amwuø àla’à àzobø.

45 Nkwùè ni Yësù à lè kuuunènø a Galìlyø, pànè pì Galìlyø lè kwíirè e ntiinø pobø lè pøønø àzobø amwuø Nìgha’à Àlànø Mmyà’tè a Yèrusalèmø ndzøønø ànwùè àtsùmè ni à lè ghîrènø.

46 Yësù à lè tyi’è nkŵirè ndèrè a Kanà ni à pøønø amwuø Galìlyø la, alyi’è ni à lè pøønø nchyø i tyi’è mìlù’ù. Ngàñø àfà’à mìkarø yìtse à lè pøø a Kàpenòmø moonè e ghù mbyàñø à mønø ngòonø.

47 Nkwùè ni à lè zu’ñø lo Yësù à furè mø a Judyà ntô a Galìlyø, à lè tô mbu’ù mbô ambo ze lo â tô Kàpenòmø mbarè a moonè e ghù mbyàñø ni à lè pøønø ngòonø ntyi’è mmø ntà’à kwighø.

48 Yësù à lè shwèñø ambo zø lo, “Nì tø ka zøønø a wighø ilènø inwùè ghobø mìnwùè mì yerènø yerènø ni pyiimè a wighø ànwùè mè apè.”

49 Àtwuø ngàñø àfà’à mìkarø wa a kwùè lo, “Tä, tô pùu lèrè za’à moonè mè â pøønø kwighø.”

50 Yësù a shwèñø ambo ze lo, “Lèrè o, moonè o à pì tñjnè.” Dònè wa à lè nùñø ntíñmè e ajuñø ànwùè ni Yësù à lè shwèñønø ntyi’è ndèrè e.

51 Tsa’ñø à lè mønø ndèrè, ngàñø àfà’à ize tô ntsirè e a àlànø nshwèñø lo, “Moonè o wa à fiitè.”

⁵² A pyiitè a ghobə nì nkùwùè nì moonè wa à lè fiitènə, pobə kì nkùwùè lo, “Fibà wa à lè myà’tè e izòonə a ndzènjè nwùumè.”

⁵³ Tă wa a kwempè lo lè lè pə nkùwùè za nì Yēsū à lè shwəñènə ambo ze lo, “Moonè o à pi tñjnè.” Lenəla à lè nùñè ntñjmè e ajuñə Yēsū pobə pi ngwàrè e a nì furè nkùwùè ghu.

⁵⁴ Lè lè pə ïlènè ïnwùè nì pyàanə ipaa nì Yēsū à lè ghîrènə nkùwùè nì à lè furènə Judyà ntô a Galilîyê.

Jònə 5

Yēsū a parə ñònə ïtse a nìpwùnə nì atəñə

¹ Nkwùè ïtse à lè làñè, Yēsū a ko’ò ndérè a Yèrusalèmè amwuə njyê nìgha’à pìJew.

² Atəñə nchyə yètse a pə a Yèrusalèmè mbaatè ntswùè àpù’ù mbyê ndzirè (nì pi lè mènə nfuñè amwuə àshwəññè pìHibrù lo Bethzatha) nì mìntswùè mi àpù’ù mítàanə pənə ghu pi poomè nì mìntoomè.

³ Àpùñè pìghoonə tsa’ a pìfè, nì pìkoñè ïshyê, nì pàñə nì pìpàa pi mbìñmè ïpobə pìtse kwîghènə lè nwuunə amwuə ïpù’ù pè, [mmə mbyabè nkùwùè nì pì tō taanə nchyə ghu,

⁴ ntinə angèrè Ndò’nèmbyê à lè mènə nshwu’è amwuə mìnkwùè mítse mmə nkwiunə ntaanə atəñə nchyə zè, ntsàambyè ngoonə nì à kwiunènə amwuə atəñə nchyə nkùwùè nì pi taanènə a zèrə, mbuurè ìghoonə nì pənə ajuñə ze zùñè myè.]

⁵ Ta’ à ñònə ïtse à lè pə alyi’è ghu nì à ghòonə mə ajuñə ngu’u mìghumè mintarə ntsòbè nìfàamê.

⁶ Nkwùè nì Yēsū à lè zèənènə e, nzhyê lo à chyê mə ajuñə ntyë sàa nì aghoonə ghu, à lè pyiitè e lo, “Wè ta’ à lo fiitè?”

⁷ Ngoonə wa a kwùè lo, “Tă, ka mbə mè nì ñònə nì mbè’è a yèmpè mè nchyâ mè amwuə atəñə nchyə zè nkùwùè nì pi taanènə nchyə wè. Nkwùè nì mbì mə taññè àzâ lo kwiunè amwuə atəñə zè, ñònə ïtse à zàamè nkwiunè e a mbyè mìñjè.”

⁸ Yēsū a shwəñè ambo ze lo, “Lòo a ïshyê mbì’ì ïkwùunə o ngyìnè.”

⁹ Mbìñmè ñònə wa à lè zùñè ntñjnè a ta’ à nkùwùè, a pì’ì ïkwùunə e ngyìnè. Njyê nì ànwùè zèrə zè lè ghîrènə a lè pə njyê àla’à,

¹⁰ lenəla pìJew shwəñè ambo ñònə nì pi lè parènə e la lo, “Lě njyê àla’à, ka mbòomə a pyiimè lo wè pì’ì ïkwùunə o ajuñə njyê zè.”

¹¹ La ñònə wa a kwùè lo, “Dònè nì à tènə mbarè mè à tè nshwəñè ambo mìñjè lo, ‘Pì’ì ïkwùunə o ngyìnè.’”

¹² Pobə pyiitè ambo ze lo, “Dònè ni à tənə nshwəŋə ambo ghò lo wè pì’ i ïkwùunə o ngyiinè la ïwě?”

¹³ Dònè ni pì lè parènə la ka à lè zhyê e a ñònè ni à tənə mbə, mbè’nə Yésû à tswurè mə amwuə pànè nfurè nkwiunè e amwuə àpùŋə pèənè ni a tənə mbə a alyi’ə ghu.

¹⁴ Yésû à lè chi ndzəənè a ñònè wa a Ndâ Mìshwà’ à Nwùnə nshwəŋə ambo ze lo, “Zəənè, wè fiitè njiilo kò wè chi ngirè ànwùè tìpònè, yi ànwùè àtse ni a pñə ntsàarè a zə a chi ghîrè o.”

¹⁵ Dònè wa à lè lèrè ngè nshwəŋə ambo pìJew lo la lè ghîrè Yésû a fiitè.

¹⁶ Lě ïsùmə ni PìJew lè tyi’nə ñjâ ngə’è ambo Yésû ntiinə à parè a ñwùè amwuə ngyê àla’ à PìJew.

¹⁷ La Yésû a kwùè ambo pobə lo, “Tă ïwəə à wè mbirè nfà’ à tə mbyàa sìnè wè, lenəla ñkì mmə nfà’ à àzâ.”

¹⁸ Ka ïsùmə ni pìJew lè chinə mmə ntaŋnè a ni fa’ a nzhwuutè a Yésû i lè pə e pə ntiinə i lè pənə ngyê àla’ à ndà’ à, i lè kì mbə ntiinə à lè funjènə a Nwùnə ni Tă ìghobə, nkì ndòo mbìŋmè e tsa’ a Nwùnə.

Ìtìŋnè Moonè Nwùnə

¹⁹ Yésû a shwəŋə ambo pobə lo, “Nshwəŋə tyi’ è nküŋə nkuŋə ambo pighə lo mbè’ e ka Moonè a fà’ à e ànwùè àtse àtwuə ni ze. A ghîrè tyi’ è ànwùè ni à zəənènə ambo Tă. Ànwùè àtsùmə ni Tă à ghîrènə, Moonè à wa nkì ngirè.

²⁰ Mbè’nə Tă a kònè a moonè la, a nèrè ànwùè àtsùmə ni à wa ngirè ambo ze. A ghă nèrè e ni mìnwùè mìwùunə ni mi tsàarènə mə, a tyi’ è ngirè a mèrə mi kè’nè a wighə.

²¹ Tsa’ nə Tă à wa mbè’kè ïkwuè pèənè ñjâ a nìchyémbyê ambo pobə la, a tsa’ nə Moonè à kì ñâ a nìchyémbyê ambo pànè ni à kònènə a ni ñâ.

²² Ka Tă a pə sa’ à e ïsà’ a ñònè ïtse, la à ñâ mə mìtìŋnè pə ambo Moonè lo a tyi’ è nsa’ à mìsà’ a mi pèənè.

²³ Njiilo ñwùnə ntsùmè a ghu’tè a Moonè tsa’ nə à ghu’tènə a Tă. Dònè ni ka à ghu’tè e a moonè ka à kì mə ngu’tè e a tă ni a tsàanə a Moonè.

²⁴ “Nshwəŋə tyi’ è nküŋə nkuŋə ambo pighə lo ñwùnə ntsùmè ni à zu’nə àshwəŋnə mè, nnùŋnè ntìŋmè e aŋjunə ñònè ni à twuumènə mè, à pə ni nìchyémbyê ni à ghoŋènə ni nküŋə. Ka mbə ghă sa’ à mè ïsà’ e; à làŋè mə a nìwighə nkwiunè amwuə nìchyémbyê.

²⁵ Nshwəŋə tyi’ è nküŋə nkuŋə ambo pighə lo, nkwiunè i zə nkù’ù, i pyè mə nkù’ù, ni ïkwuè pèənè zu’ù ngyè Moonè Nwùnə; pànè ni pobə pì zu’ù pobə pə ni nìchyémbyê.

²⁶ Tsa’ nə Tă à pənə ni nìchyémbyê la, à kì ngirè lo Moonè à pə ni nìchyémbyê.

²⁷ A ñâ e nî ðtîjnè a nî sa'à mìsà'a mè pèənè ntiinè a pènè Moonè Ðwùè.

²⁸ Kò zè a kè'nè e a wighè; nkwùè ì zè ntô nî pànè nî pî pènè amwuə mìshyè ghă zu'u ngyè e,

²⁹ nfurè, pànè pyè nî pî lè mènè ngîrè ðnwùè pìshì'nè ghă zhwuumè kwuunè amwuə nìchyêmbyê, pànè pyè nî pî lè mènè ngîrè ðnwùè tìpòñè zhwuumè nkluunè amwuə ìsà'a.

Pìndzæənè zæənènè pî Yësû

³⁰ "Mbè'ø ka ñgîrè mè ànwùè àtse àtwuè nî mìñè; ndè sa'à la tsa'nè ñdzu'nè, nkî nsa'à ìshì'nè; ntiinè ka ñtâ'à mè a nî ghîrè ànwùè nî a pòñènè mìñè, ñkî tâ'à pø a nî ghîrè ànwùè nî ñònè nî à twuumènè mè a shwæñènè.

³¹ "Ñtø mè nshwæñè ànwùè mbè'ø ìpìñmè mè, ñwùè la'a mbyiimè e lo ñshwæñè la a nkûñø nkuñø apè,

³² Ðònè ìtse à wa ghu nî à tiitènè mìnñwùè mbè'ø mè, lenèla njiilo ànwùè nî à shwæñènè mbè'ø mè a nkûñø nkuñø.

³³ Nî lè twuumè pèənè ambo Jònè, la a shwæñè mìnñwùè mbè'ø nkûñø nkuñø.

³⁴ Ka a pø e lo ñtâ'à a ndzæənè zæənènè nî à pènè ñwùè misoñø; la ñshwæñè a zè pø lo mbè'ø ghîrè nî chwarè.

³⁵ Jònè à lè pø tsa'a nkâ'à nî pî shwu'nè lo nkîrè nkyâ'à ïlyi'ø, lenèla nî tso'ò a nî gha'à nkâ'à ñwèrø wè pø ajuñø mètùmø nkwùè.

³⁶ Ñchyê nî ndzæənè zæənènè ñwùè nî à tsàarènè ànwùè nî Jònè à lè shwæñènè mbè'ø mè. Mbè'nè ntyø afâ'à nî Tă ìwøø à lè ñâñø lo ñmyàanè, zhyè nî ngwè nkî mmø nfâ'à a nèrø lo Tă à lè twuumè mè.

³⁷ Lenèla Tă nî à lè twuumènè mè, a lè kî shwæñè ànwùè mbè'ø mè. Nî pirè a wighè tî zu'u ngyè e kî zæənè e tsa'nè à pènè,

³⁸ ka àshwæñø e a pø chyê e amwuə pighè ntiinè ka nî nùñè a wighè àshwæñø e amwuə pighè, mbè'nè ka nî nùñè a wighè ntiñmè ajuñø ñònè nî à twuumènè mè.

³⁹ Nî wa ntê àtwuè nnañè lo zhyê ìsùmø ànwùè nî àñwà'nè Nwùè a za nshwæñè ntiinè nî kwàñènè lo a àñwà'nè zè nî a za ñjâ a wighè nî nìchyêmbyê wa nî à ghorènè nî nkuñø. La lë àñwà'nè nî a shwæñè mìnñwùè mbè'ø mè.

⁴⁰ La nî twuunè a wighè a nî tø ambo mìñè kwiirè a nìchyêmbyê.

⁴¹ "Ka ntâ'à mè lo pànè ghu'tè mè.

⁴² La ñzhyê a wighè lo ka nî kònè a wighè a Nwùè.

⁴³ Ñtô ajuñø nìlinè nî Tă ìwøø la ka nî kwiirè a wighè a gha, la nkwùè nî ñònè ìtse á tø tø ajuñø ìtse nìlinè, nî kwiirè e.

⁴⁴ Mbè'ə nì tyi'è nnùnji ntiñmè ajuñe mìnji lè iła tsa'nə àzighə chyê mbə pə a nì kwiirè àghu'tè a pə ambo pighə pighə la mbə ka tà'à a wighə a nì kwiirè àghu'tè nì a furènə ambo Nwùè nì à pənə e ze nì ze ndà'à?

⁴⁵ Kò nì kwànjè a wighə lo ngă chyâ ἰσα’ a ἵτσε ajuñe pighə a mbyè Tă iwəe. Ùònè nì a ghă chyâ ἰσα’ a ajuñe pighə a Müsî nì nì lè nùnji nì ntiñmè wighə ajuñe ze.

⁴⁶ Nì lè pəla mbyiimè àshwəññè Müsî, yi nì pyiimè àzâ àshwəññè, ntiinə Müsî à lè ȝwà'nè mbè'ə mè.

⁴⁷ Tsa'nə ka nì pə mbyiimè a wighə ànwùè nì à lè ȝwà'nènə la, mbè'ə nì tyi'è mbyiimè àzâ ànwùè nì ngwè nshwəññè lè iła?"

Jònə 6

Tsa'nə Yésû à lè zénə pàñə nkaamè itaanè

(Mat 14.13-21; Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Tsa'nə mìnchwùè mèrə mə lè làñjènə, Yésû a twuumè atəñə Galil'yə (nì pì lè kinə mmə nfuñjè nì Tiberiyàsə) ndèrè amwuə zhyè ndzìnə.

² Àpùñjè pàñə pìno'nə lè zùñjè e ntiinə pobə lè zəəññənə ȝlènə ȝnwùè pìyerènə yerènə nì a lè ghìrènə ajuñe pighoonə.

³ Yésû pobə ȝzùñjè ndzùmè ȝpe ko'ò ndèrè àtwuə mbarə nnwuunə ghu.

⁴ A lè kì pə la nì nkwiññè Nigha'à Àlànjè Mmyà'tè pìJew i lè paatè.

⁵ Yésû a kì pèñjè ȝmyê ȝme, ndzəəññè àpùñjè pàñə pìno'nə a pə ntô ambo ze. Lenəla, a pyiitè ambo Filibè lo, "Pèññə zwuunə mìzighə lè ȝghə nì mbè'ə mì zé pàñə pè?"

⁶ Yésû à lè shwəññè a zə la nì lòo nzhwi'ì a Filibè ntiinə à lè zhyènə ànwùè nì ȝghìrè.

⁷ Filibè a kwùè ambo ze lo, "A tə mbə pə nkabè àfà'à ajuñe pìñwigrè ndùnə i kù'nè e a nì lòo ndzwuunə mìzighə nì mbè'ə ta'à ȝwùè ȝghobə a zighə e tyi'è a mìlyi'è apè."

⁸ Ta'à àzùñjè ndzùmè e ghùtse nì pì lè mənə nfuñjè nì Andrù, mbə ndyimè Shimùnè Pità a shwəññè ambo ze lo,

⁹ "Mômbyàññè ghùtse à wè a nìghə nì ntsiñjè àpaanè barley itaanè nì ȝswuè ȝpaa. La mbè'ə zèrə zə ghìrè lè àkə ambo ndùnə pàñə wè?"

¹⁰ Yésû a shwəññè lo, "Nì ghìrè pàñə pə nwuunə a ȝshyê." Nìyìinə à lè no'ò alyi'è ghu ka mìzùñjè. Lenəla ȝzùñjè ndzùmè ȝpe ghìrè ȝwùè ntsùmè a nwuunə a ȝshyê. Mbyàññè ndà'à lè pə tsa'a nkaamè itaanè.

11 Yēsū a tyi'è ndòo ntsiñè àpaanè za, ḥnā a miyàa ambo Nwùè, ngàpè a zèrè ambo pànè ni pi lè nwuunènè a išhyé. Nki ngirè a lenè ajuñè išwuè. Ðwùè ntsùmè ni à lè nwuunènè a išhyé à lè zighè tsa'nè à kònènè.

12 Nkwùè ni ḥwùè ntsùmè à lè zighènè ndzwurè, à lè shwəñè ambo ižùñè ndzùmè ipé lo, "Ni shwatè àpwù'è njiilo kò mili'è a lèrè e àfifí."

13 Lenèla pobè lè lyàa ičhepè ntsiñè àpaanè za itaanè ni pànè lè zighènè ndwenè minkaaamè ntsòbè ipaa.

14 Nkwùè ni pànè pè lè zéenènè àlénè ànwùè yerènè yerènè zè ni Yēsū à lè ghìrènè la, pobè lè pi'nè a ni shwəñè lo, "A tyi'è nkùñè nkuñè lo lè ngànè ntwuumè Nwùè ni à lè pènè tò amwuè àtwuè išhyé!"

15 Tsa'nè Yēsū à lè zhyénè lo pi pè ntà'è e lo zo'ò ajuñè ifò ni mitiñè, à lè tswurè nchi nko'ò ndèrè ni mbyè àtwuè mbarè gha ze ni ze.

Yēsū a yiñè àtwuè nchyè

(Mat 14.22-33; Mrk 6.44-52)

16 Nkwùè nkwé i lè kù'ù ižùñè ndzùmè ipé shwu'è ndèrè a ntswùè atènè Galilyé,

17 nkwiunè amwuè àkànwu'è, nchi mmè ntwuumè atènè ghu lo lèrè a Kàpenòmè. A lè kí pè nkwùè ghu iły'i'è sinè la Yēsū a pirè ti tò ntsirè a ghobè.

18 Nki wùutè kifèrè ntiñè a pi'nè a ni làñè, ngirè nchyè i tyi'è mmè mbègrè ni iñiñè.

19 Pobè lè yiñè amwuè àkànwu'è ajuñè ntyè itse tsa'a pìkilometà ntuurè, ndzæenè a Yēsū a mè ngyiñè ajuñè nchyè mmè ntô paatè a ghobè, àkwàrè yè no'nè a kwuunè a ghobè,

20 la Yēsū a shwəñè ambo pobè lo "A miñè kò ni pô."

21 Pobè lè gha'è a ni lo e amwuè àkànwu'è a ghu, nki wùutè àkànwu'è a pyàa mè e alyi'è ni pobè lè pènè ndèrè.

Pànè pi'nè a ni tà'è alyi'è ni Yēsū à pènè ghu

22 Njyé lè laanè, àpùñè pànè za ni a lè ghonènè amwuè zhyè ndzinè nchyè a zéenè lo ka Yēsū a lè kwuunè e pobè ižùñè ndzùmè ipé amwuè ndà'è ta'è àkànwu'è ni a lè pènè alyi'è ghu, la ndzæenè lo ižùñè ndzùmè ipé lè lèrè pè pobè ni pobè.

23 Tyi'è nkwùè ghu, ikànwu'è pìtse lè furè a Tìberyàsè ntô ntæemè mbaatè alyi'è ni Ndò'nèmbyè à lè ḥnè a miyàa ambo Nwùè ḥnâ àpaanè za pobè kwurè la.

24 Nkwùè ni ka àpùñè pànè za a lè zéenè a ghobè a Yēsū, nki ka zéenè a ghobè ižùñè ndzùmè ipé, pobè lè kwuunè amwuè ikànwu'è pìghu ntwuumè ndèrè a ni tà'è a Yēsū a Kàpenòmè.

Yēsū la àpaanè nì a za ñjâ nìchyêmbyê

²⁵ Nkwùè nì pobè lè zæenènø e a ndzinø nchyø gha, pobè lè pyiitè ambo ze lo, “Inèrè, wè lè tô a nighê nkwùè àkè?”

²⁶ Yēsû a kŵùè ambo pobè lo, “Nshwøjè tyi’è nkñø nkuñø ambo pighø lo, ka nì tà’à a wighø a gha la ntii ilènø inwùè pìyerènø yerènø nì ñgirènø, nì tà’à mè la ntiinø nì lè kwurènø àpaanè za ndzwurè.

²⁷ Kò nì ki nfà’à mbuurè àfà’à zè tisijnø pø ajuñø mìzighè nì mĩ pî, nì fà’à pø ajuñø mìzighè ma nì mi ghoñènø nì nkuñø, kè mìzighè nì mi ma ñjâ a nìchyêmbyê. Lë mìzighè nì Moonè Ðwùè à ghâ ñâ ambo pighø, ntiinø Nwùè à lènø mè e tsa’ a moonè e.”

²⁸ Lenèla pobè pyiitè e lo, “Mbè’ø pøø ghîrè lè ila ntyi’è nfà’à àfà’à nì Nwùè à tà’nø lo pøø fà’à?”

²⁹ Yēsû a kŵùè ambo pobè lo, “Ànwùè nì Nwùè à tà’nø lo nì ghîrè a chyø lo nì nùñø mìntiñmè imighø ajuñø ñònø nì à tsàanø la.”

³⁰ Pobè chi mbyiitè ambo ze lo, “Alènø ànwùè nì wë nérè ambo pøø mbè’ø pøø zæenè mbyiimè la a zérø, wë ghîrè ànwùè àkè?

³¹ Pi ñwà’ñè amwuø àñwà’ñè Nwùè lo, pítä pi tă pøø lè zighè manna amwuø alyi’ø waakø; Pi ñwà’ñè nshwøjè la lo, ‘A lè ñâ a ghobø nì àpaanè nì a furènø a nìpwuørè lo pobè kwurè.’”

³² Yēsû a shwøjè ambo pobè tyi’è lo, “Nshwøjè tyi’è nkñø nkuñø ambo pighø lo, ka a lè ñâ Mûsî ñjâ àpaanè nì a furènø a nìpwuørè ambo pighø, a lè ñâ Tă ìwøø. La à ñâ e Tă ìwøø ñjâ a wighø nì àpaanè nkñø nkuñø za nì a furènø a nìpwuørè.

³³ Àpaanè za nì Nwùè à wa ñjâ la, a zhyø za nì a za nfurè a nìpwuørè nshwu’ø ngirè lo pàñø pi àtwuø iñhyø chyø.”

³⁴ Tsa’nø pobè lè zu’nø a lenø la, pobè shwøjè ambo ze lo, “Tă, tyi’è ñjâ tyi’è àpaanè zø ambo pøø nkwùè iñsumè.”

³⁵ Yēsû a ghîrè a laanè ambo pobè lo, “Mìñø àpaanè nìchyêmbyê, ka njyø ò pøø ghâ zañø e a ñwùè wa ntsùmè nì à tònø ambo mìñø. Njyø nchyø ò ki ndzañø e a ñwùè wa ntsùmè nì à nùñènø ntijñmè e ajuñø mìñø apè.

³⁶ La tsa’nø ndè shwøjè mè ambo pighø lo, nì zæenè mè mè la ka pyiimè a wighø.

³⁷ Ðwùè wa ntsùmè nì Tă ìwøø à ñâñø ambo mìñø ã tô ambo mìñø. Ka mbø ki wa’à mè a ñònø wa nì à tònø ambo mìñø,

³⁸ ntiinø ka ndè furè mè a nìpwuørè nshwu’ø la a nì ghîrè ànwùè nì ñtìa’nø. Ndè shwu’ø pø a nì ghîrè ànwùè nì wùè wa nì à twuumènø mè à kònènø lo ñgirè

³⁹ Ànwùè nì ze wa nì à twuumènè mè à tà'nè lo ñgìrè a chyê lo, kò mmyà'tè mè a ta'à ñwùè wè itse nì à ñânè wè lo â pî. Nchyê pè a nì gha nzhuumè a ghobè ajuñe nìwighè ajuñe ndwùutè njyê.

⁴⁰ Ntiinè ànwùè nì Tă iwæ à tà'nè a chyê lo ñwùè wa ntsùmè nì à zœenènè a Moonè e nkì nnùnjè ntijmè e ajuñe ze, à ghä pè nì nìchyémbyê wa nì à ghoñènè nì nkunjè, ñgä nkì nzhuumè e ajuñe nìwighè ajuñe ndwùutè njyê."

⁴¹ Tsa'nè à lè shwøñènè a lenè la, pìJew pì'nè a nì lwùmpè ntiinè à shwøñènè lo "Nchyê mbè la àpaanè za nì a furènè a nìpwuure nshwu'è"

⁴² Pobè pì'nè a nì pyiitè lo, "Ka lè pè e Yësû moonè Jòsebè. Yi pèenè zhyê a tă ighobè pobè mă e? À tyi'è ndànjè ila ghu nshwøñè lo, 'Nfurè a nìpwuure nshwu'è?"

⁴³ Yësû a shwøñè ambo pobè lo, "Kò nì kì ndwùmpè pìghè nì pìghè ajuñe ànwùè nì nshwøñènè.

⁴⁴ Mbè'è ka ñwùè tô e ambo mìnè tìghu Tă iwæ nì a lè tsàanè mè à sùnjè e ntô mbaatè mè. Ngä kì zhwuumè e ajuñe nìwighè ajuñe ndwùutè njyê.

⁴⁵ Ngànè ntwuumè Nwùè ñwà'nè lo, 'Nwùè à ghä tyi'è nnèrè a ghobè pìtsùmè.' Ðònè wa ntsùmè nì à zhwi'tènè ànwùè nì Tă iwæ à shwøñènè, nkì ndanè ambo ze a ghä tô ambo mìnè.

⁴⁶ Ka a pè e pè lo ñònè itse a zœenè mè a Tă; a ye ndà'à ze wa nì à furènè pobè Tă nì a zœenè mè a Tă.

⁴⁷ Nshwøñè tyi'è a nkunjè nkunjè ambo pìghè lo ñònè wa nì a nùnjènè ntijmè e ajuñe mìnè, à wa nì nìchyémbyê nì à ghoñènè nì nkunjè.

⁴⁸ Mìnè a àpaanè nìchyémbyê.

⁴⁹ Pìtă pìtă ipìghè lè zìghè a manna amwuə alyi'è waakè la nkì nkwighè kwighènè.

⁵⁰ La àpaanè zè nì nshwøñènè mbè'è zèrè lè la àpaanè nì a furènè a nìpwuure nshwu'è mbè zhyè za nì ñwùè à tè nkurè a zèrè a gha nchi kwighè e apè.

⁵¹ Mìnè a àpaanè mbè zhyè za nì a za nchyê nì a zè nfurè a nìpwuure nshwu'è la. Ðònè nì à kwurènè àpaanè zèrè zè à ghä chyê a nìchyémbyê wa nì à ghoñènè nì nkunjè; àpaanè nì mbì tô ñâ ambo pàñè pì àtwuè ishyê kwurè nchyê la mbòbè mbìnjmè mè."

⁵² À lè shwøñè a lenè la, pìJew pì'nè a nì tànkè nì àzañè loñè pobè nì pobè nshwøñè lo, "Mbè'è ñònè wè a tyi'è ñjâ mbòbè mbìnjmè e lo pèenè kwurè lè ila ghu?"

⁵³ Yësû a shwøñè ambo pobè lo, "Nshwøñè tyi'è nkunjè nkunjè ambo pìghè lo nì tè ngoñè a wighè mbòbè mbìnjmè Moonè Ðwùè tì kwurè, nkì nnô àlèemè e, nì pè a wighè nì nìchyémbyê apè.

⁵⁴ Dònè wa ntsùmè ni à kwurènè mbòbè mbìnjmè mè nkì nnô àlèèmè mè, à wa ni nìchyêmbiyê ni à ghojènè ni nkuñè. Ngă kì zhwuumè e ajuñe nìwighè ajuñe ndwùutè njyê,

⁵⁵ ntiiñe mbòbè mbìnjmè mè a ngotè mìzighè; àlèèmè mè a kì mbè a ngotè àzwuumè yè nônè.

⁵⁶ Dònè wa ni à kwurènè mbòbè mbìnjmè mè nkì nnô àlèèmè mè à ghojè amwuë mìñè, nkì ngojè amwuë ze.

⁵⁷ Tă ni à tsàanè mè a wè nchyê, ngwè nkì mmè nchyê mbè' e. A kì mbè ndèñe ndèñe lo ñjònè ni à kwurènè mè, à kì chyê mbè' e mè.

⁵⁸ Mìñè à àpaanè ni a lè furènè a nìpwuurè nshwu' e, ka pè e tsa'a zhyè za ni pìtä pìtä ipighè lè zìghènè nkì kwìghè kwìghènè la. Dònè ni à zìghènè àpaanè zèrè zè à pè ni nìchyêmbiyê ni à ghojènè ni nkuñè. Ka pè kwìghè e tsa'nè pìtä pìtä ipighè lè kwìghènè la."

⁵⁹ Yésû à lè shwəñè a zèrè zè ànwùè amwuë nkwùè za ni à lè pè nnèrè a ndâ àshwatè pìJew a Kàpenòmè.

Àshwəñè nìchyêmbiyê

⁶⁰ Izùñè ndzùmè ipé pìno'nè lè zu'ù ànwùè zèrè zè mbi'hè a ni shwəñè lo, "Ànwùè zè ni à nérènè lè a tìñènè tìñènè. Mbè' e lè pyiimè iñwè?"

⁶¹ Yésû à lè zhyê lo izùñè ndzùmè ipé pè ndwùmpè mbè' e ànwùè ghu, nshwəñè ambo pobè lo, "Ànwùè zèrè zè a ghìrè mìntìñmè iñighè zañè?

⁶² Lenèla, ni tè mbèla ngă kì zèñè Moonè Ñwùè a kwìrè nko'ò ndèrè a nìpwuurè alyi' e ni à lè pyènè mbè ghu ni tyi' e ngìrè lè ilà?

⁶³ A ñâ Àzhuñè Nwùè ñjâ a nìchyêmbiyê. Ka tìñènè ñwùè misoñè pè e ni ànwùè àtse a ni ghìrè. Iñshwəñè pè ni ñshwəñènè ambo pìghè la iñshwəñè ni pèrè pa ngìrè Àzhuñè Nwùè ni a za ñjâ a nìchyêmbiyê la a tò ambo pìghè.

⁶⁴ La pìghè pìtse pirè ni ka ni pyiimè a wìghè." Yésû à lè shwəñè a lenè ntiiñe à lè pyènè nzhyê a ghobè pìtse ni ka pobè pyiimè a ghobè ànwùè ni à wè nshwəñè pobè wùè ni à ghà shwùunè e.

⁶⁵ Ajuñe nìka pyiimè a ghobè, a làñè ni mbyè nshwəñè lo, "Lé iñsumè ànwùè ni a tèñè ngìrè lo ñshwəñè ambo pìghè lo, mbè' e ñwùè a tò e ambo mìñè tìghu Tă iñwè à ñâ iñsàanè apè."

⁶⁶ Mìnwùè mèrè mè lè ghìrè izùñè ndzùmè ipé pìno'nè kìrè a ghobè ka chi pè yiinè a ghobè pobè pì pobè.

⁶⁷ Yésû a chi mbèñè mbyiitè ambo izùñè ndzùmè ipé pa ntsòbè ipaa lo, "ngè ajuñe pìghè la, ni kì ntà' à lèrè àzìghè?"

68 Shimùnè Pità a kwùè ambo ze lo, “Ndò’ñèmbyê, pøë myà’tè o tyi’è lèrè àzøè ambo ìwè? Ghø ndà’à ñwùè ni à wa ni àshwøñè za ni a za ñjâ nìchyêmbyê wa ni à ghoñènø ni nkunø.

69 Tìtsòñè, pøë pyiimè nkì nzhyê lo ghø wùè wa ni à laanènø mmyàanè nfurè ambo Nwùè.”

70 Yësû a tyi’è mbyiitè ambo pobø lo, “Ka la a lè tso’ò e mìñè ntso’ò a wighø wa ntsòbè ipaa? La tà’à ñwùè wighø itse a devèlè.”

71 Yësû à lè shwøñè a devèlè a pø la Yudà moonè Shimùnè Iskaryotè ntiinø mbaa pø tsa’nø à lè pønø ta’à ñwùè amwuø ìzùñè ndzùmè ìpe pa ntsòbè ipaa la, à lè pø ghä shwùunè e.

Jònø 7

Yësû pobø ìzùñè ndzùmè ìpe

1 Zèrø zè ànwùè a lè làñè, Yësû a ghè mmø nkarè amwuø ïlyi’è pøtse a Galilyê. Ka à lè tà’à e a ni yìinè amwuø Judyà ntiinø pøJew lè pø ntà’à zhvuutè e.

2 Njyê nìgha’à ìzuñè pøJew ì lè paatè.

3 Lenøla, pìlyimø pì Yësû shwøñè ambo ze lo, “Lòo myà’tè alyi’è zø ndèrè a Judyà mbè’ø ìzùñè ndzùmè ìpô zøenø ìnwùè ni wè wè nfà’à.

4 Ntiinø mbè’ø ka ñwùè a lèømè e ìfà’à ìpe mbè’ø a mø ntà’à lo pø zhyê e. Tsa’nø wè ghîrènø mìñwùè la, ghîrè pàñø pì àtwuø ìshyê zhyê o.”

5 Ntiinø tyi’è pìlyimø ìpe lè ka nùñè a ghobø ntiñmè ìghobø ajuñø ze.

6 Yësû a shwøñè ambo pobø lo, “Ìzà nkùñè ì pirè tì kù’ù, ngè ambo pìghø nkùñè ntsùmè a nkùñè.

7 Ka pàñø pì àtwuø ìshyê pø mbàanø e a wighø la mmø mbàanø mè ntiinø ngwa nshwøñè lo pobø pa ngîrè mìñwùè mi tìpòñè.

8 Ni ko’ò ndèrè a alyi’è nìgha’à gha. Ka mbø ghè mè alyi’è nìgha’à ghè, ntiinø ìzà nkùñè ì pirè tì kù’ù.”

9 A lè shwøñè a lenø la, ngorñè e a Galilyê.

10 La, tsa’nø pìlyimø ìpe lè lèrènø alyi’è nìgha’à ghu, Yësû à lè tyi’è nnya’tè ndèrè àze lo kò pì zøenø e a ye.

11 Ìtwuø pøJew lè pø nga ntà’à e alyi’è nìgha’à ghu mmø mbyiitè lo, “À ghè.”

12 Pàñø ni pì lè pønø alyi’è ghu lè pø ndwùmpè mbè’ø e ka mìzùñø, pøtse lè shwøñè lo, “Dònø wè a pòñè,” pøtse chi nshwøñè lo, “Ngarñø, à wa nñikè pøønø.”

¹³ La ka ɳwùè a mə ntəəmə nshwəŋè e ànwùè mbè'ə e a sàŋè sàŋè ntiinə pobə lè mənə mbô pìJew.

Yēsū a nèrè mìnvwùè alyi'ə nìgha'à ghu

¹⁴ Njyê nìgha'à ghu t lè ghàbrè, Yēsū a lèrè a Ndâ Mìshwà'à Nwùè mbi'nè a nì nèrè mìnvwùè.

¹⁵ PìJew lè yerè ntyi'è mbyiitè lo, “Dònè wè à lòo àzhì'tè lè ighə tighu à ghè a ndâ àŋwà'nè?”

¹⁶ Yēsū a kwùè ambo pobə lo, “Ànwùè nì ngwè nnèrè ka a pə e àzâ, a furè ambo ɳònè nì à twuumènə a mè.

¹⁷ Dònè itse à tə mbəla mmə ntà'à għirè ànwùè nì Nwùè à tā'nə, yi ǎ tā'à a nì zhyēnə lo ànwùè nì nshwəŋènə lə a furè pə ambo Nwùè kə ambo mìŋè lo.

¹⁸ Dònè nì à wa nshwəŋnə pə nì ittijnè e, à tā'à la àghu'tè e; la ɳònè nì à wa nshwəŋnə pə nì ittijnè ɳònè nì à twuumènə e à wa nshwəŋè la nkүŋə nkuŋə, ka chwirè a pə e amwuə.

¹⁹ Ka la a lè ɳâ Müsî ɳjâ a mbòomə ambo pighə? La ka tā'à ɳwùè wighə itse a nùŋə e a mbòomə ghu. Nì tyi'è ntà'à nzhwuutə mè lo àkə?”

²⁰ Pànè pa kwùè lo, “Àzhyê a zə a nìpùmə ghò! A ghò tā'à zhwuutè iwé?”

²¹ Yēsū a kwùè ambo pobə lo, “Ndè għirè pə a ta'à ànwùè mo'o, pighə pìtsùmè tyi'è ngyerè.

²² Müsî à lè ɳâ a wighə nì mbòomə a nì zèərè ipoonè. La ka mbòomə ghu à lè furè e la ambo Müsî, à lè furè pə ambo pìtä pìtä. La nì kùmè mmə mbirè ndzèərè ipoonè aŋunə njyê àla'à.

²³ Pi lè pəla mmə ndzèərè a moonè aŋunə njyê àla'à ntiinə ka pi mə ntà'à pə'ə e a mbòomə Müsî, a tyi'è ngħirè àkə nì zaŋè a loŋə aŋunə mìŋè ntiinə mbarènə a ɳwùè a fiitè aŋunə njyê àla'à?

²⁴ Kò nì ki nsa'à mìsà'a nnaŋè pə tsa'nə pànè pənə. Nì sa'à mìsà'a mi pəənə ndzùŋə a nkүŋə nkuŋə.”

Yēsū la Ghù Ndzo'nə wa?

²⁵ Pànè pìtse nì pobə lè pənə a Yèrusalèmə lè pì'nə a nì pyiitè lo, “Ka lè pə e ɳònè nì pi lè tā'nə a nì zhwuutè la?

²⁶ Lě ze nshwəŋnə e a sàŋè sàŋè la ka ɳònè itse a mə nshwəŋè ànwùè àtse ambo ze. Mbè'ə a pə lè lo pìkùmə pi àla'à zhyê nkүŋə nkuŋə lo ɳònè wè la Ghù Ndzo'nə wa?

²⁷ Pəə zhyê alyi'ə nì ɳònè wè à furènə. La nkùwùè nì Ghù Ndzo'nə wa à ghă tō, ka ɳwùè a pə ghă zhyê e alyi'ə nì à furènə.”

²⁸ Tsa'nə Yēsū à lè pirènə mmə nnèrə mìnchwùè amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwùè, à lè kyiinè nî mìtłñè nshwəñè lo, "Ee, nî zhyê mè nkî nzhyê alyi'è nî ñfurènə. Ka ñtô mè a nìghê la àtwuè nî mìnđ. Dònè nî à twuumènə mè à chyê nî nkûñe nkunjè, la ka nî zhyê a wighê a ye.

²⁹ Nzhyê e ntiinè ñfurènə pøə ze. Lenəla a kî ntwuumè mè."

³⁰ Pobə lè tå' à lo kô e, la ka ñònè nî mbè' è a pëtè e nî àpô ntiinè nkwùè e lè pirènə tî kù'ù.

³¹ Pànè pìno'nè lè nùñè ntijmè ìghobə ajuñe ze, ntyi' è mbyiitè e lo, "Nkwùè nî Ghù Ndzo'nè wa à ghă tō, à ghă ghîrè ïlènè mìnchwùè pìyerènə yerènə tsàarè a ñònè wanè?"

Pi twuumè pànè nî pobə mènə mbyabə Ndâ Mìshwà' à Nwùè lo pobə tō nkô a Yēsū

³² PiFarisî lè zu'ù tsa'nè àpùñè pèənè a lè pènə nchùmpè nshwəñè mìnchwùè mbè' è Yēsū. Lenəla, pobə pifò mà' à Nwùè twuumè pànè nî pobə lè mènə mbyabə Ndâ Mìshwà' à Nwùè lo pobə ghè nkô e.

³³ Yēsū a shwəñè ambo àpùñè pànè za lo, "Mbî pø pèənè tyi' è ajuñe mætùmə nkwùè, lenəla lèrè ambo ñònè nî à lè twuumènə mè;

³⁴ nî ghă tå' à mè la zæənè a wighê a gha apè, ntiinè mbè' è nî tō a wighê alyi' è nî ñbənə ghu apè."

³⁵ PiJew pì'nè a nî shwəñè a tìtìrè pobə lo, "Dònè wè à tå' à lèrè lè ighə lo kò pèənè gha nchi ndzæənè a wæənè a ye? À tå' à lèrè lè àla' à àtwuumè nî ngànə àla' à àzæənè chyènə ghu a nî nèrè mìnchwùè ambo pànè pi àla' à ghu?

³⁶ Zè ànwùè a chi mbə lè lo àkə ambo ze a nî shwəñè lo, 'Nî ghă tå' à mè la zæənè a wighê a gha apè, kî tō a wighê alyi' è nî ngă lèrè apè?"

Yēsū a kà' à a nî ñâ Àzhwùè Nwùè

³⁷ À lè pø amwuə ndwùutə njyê nìgha' à nî t lè kînə mbə njyê ngwùunə, Yēsū à lè lòo ntæəmè nshwəñè amwuə ngyè ntijmè lo, "Njyè nchyə t tø mbəla mmə ndzañè a ñwùè, a tō ambo mìnđ è nnô nchyə.

³⁸ Ðwùè ìtsùmè wa nî à nùñènə ntijmè e ajuñe mìnđ, minchyə nî mî ma ñjâ a nìchyêmbyê tyi' è furè amwuə ze."

³⁹ À lè shwəñè a lenə nshwəñè la Àzhwùè Nwùè zhyè nî pànè pyè nî pi nùñènə ntijmè ajuñe ze ghă kwíirè. A lè kî pø nkwùè ghu, Nwùè a pirè e Àzhwùè ghu tî ñâ ntiinè Yēsū à lè pirènə e tî ko'ò ndèrè a nìpwuurè lo kwíirè àghu'tè e.

Pànè pìghu lè pø mìntswùè mìntswùè

⁴⁰ Nkwùè nî pobə lè zu'nè àshwəññè Yēsū, pobə pìtse lè pì'nè a nî shwəñè lo, "A nkûñe nkunjè, ñònè wè a ngànə ntwuumè Nwùè."

⁴¹ Pìtse pànè shwənjè lo, “La Ghù Ndzo’nè wa.” Pìtse chi mbyiitè lo, “Mbè’è Ghù Ndzo’nè wa a furè a Galilyê?”

⁴² Ka àñwà’nè Nwùè a shwənjè la lo, Ghù Ndzo’nè wa à ghă furè la amwuè ngwàrè Dàfirè, amwuè Bethlehem, amwuè mbòmpè àla’à za ni Dàfirè à chyènè amwuè la?”

⁴³ Lenèla pànè pìghu lè ghàpè ntyi’è a mìntswùè mìntswùè ntii Yésû.

⁴⁴ Pobè pìtse lè tà’à lo kô e, la ka ñònè ni mbè’è a pètè e.

Ka pìJew pè ghobè ni àpyiimè ntìjìmè ajanè Yésû

⁴⁵ Pànè pyè ni pi lè mènè mbyabè Ndâ Mìshwà’è Nwùè lè kwirè ndèrè ambo pìfò mà’è Nwùè pobè pìFarisî, pobè pyiitè ambo pobè lo, “A ghîrè àkè ka ni lòo a wîghè a ye ntô?”

⁴⁶ Pànè ni pi lè mènè mbyabè Ndâ Mìshwà’è Nwùè kwùè lo, “Pèè pirè mè a wèè ti zéenè a ñònè itse ni à wa nshwənjè tsa’ a ñònè wè.”

⁴⁷ PìFarisî pa kwùè lo, “Njiilo à kî fikè a wîghè?

⁴⁸ Àtwuè àtse kè ñwùè Farisî itse à nùnjè ntìjìmè e ajanè ze?

⁴⁹ Ka àpùnjè pànè zè a zhyè a ghobè a mbòomè Mûsî; Nwùè à chyâ mè ndòonè àtwuè pobè.”

⁵⁰ Nikòdemùsè à lè pè ta’à ñwùè ighobè itse ni à lè pyè mè ngè ambo Yésû, mbyiitè ambo pobè lo,

⁵¹ “Mbè’è ka pèènè chyâ wèènè isà’ a ajanè ñwùè tîghu pèènè pyè ndzu’ù àshwənjè e.”

⁵² Pobè kwùè ambo ze lo, “Wè kî nfurè àzô la Galilyê? Nañè ishi’ñè, ngànè ntwuumè Nwùè à la’ a mè nfurè e amwuè Galilyê apè.”

⁵³ [Lenèla, pobè furè alyi’è ghu, ñwùè mo’o mo’o a tyi’è ndèrè a ndâ ze].

Jònè 8

Mèngyè ni pi kônè atwurè àfànè

¹ Tsa’ñè ñwùè mo’o mo’o à lè pènè ndèrè a ndâ ze la, Yésû a furè àze nko’ò ndèrè e pè àtwuè Mbarè Olivè.

² Njyè i lè laanè, a kwirè a Ndâ Mìshwà’è Nwùè a ngwù’è ngwù’è, pànè pìno’ñè tò nkamnè e, a tyi’è nnwuunè a ishyè mmè nnèrè a ghobè ni ànwùè Nwùè.

³ Pìnèrè mbòomè pobè pìFarisî lè lòo a mèngyè itse ni pobè lè kônè atwurè àfànè ntô ambo Yésû, ntê e a titirè pèènè,

⁴ nshwənjè ambo Yésû lo, “Inèrè, pi kô a mèngyè wè a pè ngîrè àfànè.

⁵ Mbòomə Müsî à lè nèrè lo, pi tumpè mbuurè mèngyé zè ni mìghòorè nzhwuutè. Wè kùmè nshwənjè àzô lo àkə mbè'ə ànwùè zè?"

⁶ Pobè lè shwənjè a zè a pè ni lòo ntà' à àlànjè a ni chyâ ἰsà'a ajuñe Yésû. La Yésû à lè ηu'nè e a ἰshyê mbì'nè a ni ηwà'nè ajuñe àt̄tsa'a ni shwuè àpô e.

⁷ Tsa'nè pobè lè təemènè alyi'ə ghu mbirè mmə mbyiitè e ni mìnwùè, à lè pè'kè nshwənjè ambo pobè lo, "Dwùè wighè ni à pirènə e ànwùè t̄pònjè t̄i ghìrè â pi'nè ntumè e ni nìghòorè."

⁸ A shwənjè a lenè la, nchi ηju'nè a ἰshyê mmə ηwà'nè ajuñe àt̄tsa'a.

⁹ Tsa'nè pobè lè zu'nè a lenè la, pobè lè pì'nè ajuñe pìlinjmē a ni lèrè mo'o mo'o, Yésû a tyi'ə ngonjè alyi'ə ghu pobè mèngyé wa a təemè a mbyè ze.

¹⁰ Yésû à lè pè'kè ntyi'ə mbyiitè a mèngyé wa lo, "Pànè pa ighè? Ka ηònè itse a shwənjè e lo wè kwighè?"

¹¹ Mèngyé ghu a kwùè lo, "Ka ηònè itse a Ndò'nèmbyè." Yésû a tyi'ə nshwənjè lo, "Ka nkì shwənjè mè lo wè kwighè. Lèrè o, la kò wè gha nchi ngìrè ànwùè t̄pònjè."

Yésû la nka' à àtwuè ἰshyê

¹² Yésû a chi nshwənjè ambo pobè lo, "Mìnje la nkà' à àtwuè ἰshyê ghè. Dònè ni à zùnjènè mè, ka à pè ghā chi yìinè e amwuə ndzùmè, la à ghā pè ni nkà' à nìchyémbyè."

¹³ PiFarisî pa shwənjè ambo ze lo, "Wè wè nshwənjè la ànwùè mbè'ə t̄pìnjmè o. Njiilo ànwùè ni wè wè nshwənjè la ka a pè e nkùnjè nkunjè."

¹⁴ Yésû a kwùè ambo pobè lo, "Ntè mbèla mmə shwənjè ànwùè mbè'ə t̄pìnjmè mè, yi ànwùè ni ngwa nshwənjè la a nkùnjè nkunjè ntiinè ñzhyénè alyi'ə ni ñfurènè, nkì nzhyè alyi'ə ni ngwè ndèrè. La ka ni zhyè a wighè alyi'ə ni ñfurènè; ka kì zhyè a wighè alyi'ə ni ngwè ndèrè.

¹⁵ Ni sa' à ἰsà'a pè tsa'nè ni zəenènè a ngànjè a pè, la ka mìmə nsa' à mè ἰsà'a ηònè itse.

¹⁶ La mbì sa' à ἰsà'a amwuə ndwuumè ni i təemènè ntiinè ka mbè mè mìnje ni mìnje; a pè Tă ni à lè twuumènè mè.

¹⁷ Pi ηwà'nè amwuə àjwà'nè a mbòomə àzighè lo pànè pipaa lè shwənjè a ta' à ànwùè, yi ànwùè ghu a nkùnjè nkunjè.

¹⁸ Ngwè nshwənjè a nkùnjè nkunjè mbè'ə t̄pìnjmè mè; Tă ni à lè twuumènè mè a kì mmə nshwənjè tyi'ə a lenè."

¹⁹ Pobè tyi'ə mbyiitè ambo ze lo, "Tă ἰwighè à ighè?" Yésû kwùè lo, "Ka ni zhyè a wighè a gha kè a Tă ἰwəə. Ni tè mbèla nzhyè mè yi ni kì nzhyè a Tă ἰwəə."

²⁰ À lè mə nshwəŋə mìnwùè mə la nkwùè ni à lè mənə nnérə mìnwùè amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwùè, a nipaatè alyi' e ni p̄i lè nùŋènə mìnkwùumè mi nkabè ghu la, la ka ɻwùè a lè kô e a ye ntiinə ka nkwùè a ni kô e t̄ lè kù'ù e.

Mbè' e n̄ lèrè a wighə alyi' e n̄ ngwè ndèrè apè

²¹ Yēsū a chi nshwəŋə ambo pobə lo, "Ngwè ndèrè mè, ni ghă kwighə amwuə t̄pòŋə iwighe. Mbè' e n̄ lèrè a wighə alyi' e n̄ ngwè ndèrè apè."

²² P̄iJew shwəŋə lo, "Mbè' e a zhuutə mb̄iŋmè e, ntiinə à wè shwəŋə lo mbè' e p̄ənə lèrè wəenə alyi' e ni à wè ndèrè apè?"

²³ Yēsū a làŋè ni mbyè nshwəŋə lo, "Ni furè la a išhyə la n̄furè mè la àtīghə. Pighə la p̄anə p̄i àtwuə išhyə la ka mbə mè ɻwùè àtwuə išhyə."

²⁴ Ntə shwəŋə ambo pighə lo, ni ghă kwighə ni inwùè t̄pòŋə iſpighə. A nkūŋə nkuŋə lo ni ghă kwighə amwuə inwùè t̄pòŋə iſpighə mbè' e ni wa' à wighə t̄i pyiimè lo n̄chyə mbə wùè wa ni m̄bənə."

²⁵ Pobə pyiitè ambo ze lo "Ghò la iwě?" Yēsū a kwùè ambo pobə lo, "Ntə mbi'nə la nshwəŋə a wighə.

²⁶ Ngwè ni mìnwùè m̄no'nə a ni shwəŋə mbè' e wighə nk̄i mbə ni mìnwùè m̄no'nə a ni lōo nchyā iſa'a aŋunə pighə. La ɻònə wa ni à lè twuumənə mè à chyə ni nkūŋə nkuŋə. Lenə la, ànwùè ni ndè zu'nə ambo ze a zhyə ni ngwè nshwəŋə ambo àtwuə išhyə."

²⁷ Ka pobə lè zhyə a ghobə lo Yēsū à lè shwəŋə ambo pobə la mbè' e Tă Nwùè.

²⁸ Lenəla, Yēsū a shwəŋə ambo pobə lo, "Nkwùè ni ni ghă ɻaŋə a Moonə Ìwùè àtīghə la nkwùè ni ni ghă zhyə lo n̄chyə mbə wùè ni m̄bənə, ki zhyə lo ka n̄girè mè ànwùè àtse ni m̄iňŋnə iimâ, la mmə nshwəŋə tyi' è ànwùè ni Tă à lè tiitənə mè.

²⁹ Lenə la, ɻònə ni à lè twuumənə mè à wè pəe ze, ka a myà'tè e a gha m̄n̄jə ni m̄n̄jə ntiinə ngwa ngirè p̄e ànwùè ni à kònənə."

³⁰ Tsa'nə Yēsū à lè shwəŋənə l̄ la, p̄anə p̄i no'nə nùŋè nt̄iŋmè aŋunə ze.

Ðònə ni ka à p̄e e àpū'ù pobə ɻònə ni à p̄enə àpū'ù

³¹ Lenə la Yēsū a lè shwəŋə ambo p̄iJew ni p̄i nùŋènə nt̄iŋmè aŋunə ze lo, "Ni t̄e mbəla mmə ngirè mìnwùè ni ngwè shwəŋə, yi pighə la ižùŋè ndzùmè pa nkūŋə nkuŋə.

³² Zèrə zè a p̄i ghirè ni zhyə a nkūŋə nkuŋə, nkūŋə nkuŋə ghu â ghirè ni furè amwuə īpū'u."

³³ Pobə kwùè ambo ze lo, "P̄e' ipoonə p̄i Abràhamè, p̄e' pirè wəe t̄e p̄e īpū'ù ambo ɻwùè. Wè tyi' è ndàŋə iia nshwəŋə lo 'P̄e' ghă furè furènə amwuə ndâ àpū'ù?'"

³⁴ Yēsū a kwùè lo, “Nshwənjè tyì’è nkүnə nkunə ambo pighə lo, ‘Dònè nì à wa ngirè ìnwùè tìpònjè, a àpù’ù ìnwùè tìpònjè.’”

³⁵ Lenəla ka àpù’ù â ghoŋjè e amwuə ndâ masàa nì nkunə; à ghoŋjè moonè a ndâ pobə.

³⁶ Lenəla, Moonè a tə mbəla nfuukè a wighə a ndâ àpù’ù, yi nì furè nkunə nkunə.

³⁷ Nzhyē lo pighə la ngwàrè Abràhamè, la mmə ntà’à a nì zhuutè mè ntiiinə ka lsàanè àshwənjè mè i pə e amwuə pighə.

³⁸ Nshwənjè pə ànwùè nì ndè zəenènə ambo Tă iwəe, la nì pə ngirè pə ànwùè nì nì lè zu’nə ambo tă wighə.”

³⁹ Pobə kwùè ambo ze lo, “Abràhamè a tă iwəe.” Yēsū a shwənjè ambo pobə lo, “Nì tə pəla mbə lpoonè pi Abràhamè, yi nì wə ngirè mìnwùè nì Abràhamè à lè ghirènə.

⁴⁰ La tìtsònjè wə nì wə ntà’à a nì zhuutè mè nì nshwənjènə a wighə nì nkunə nkunə nì ndè zu’nə ambo Nwùè. Ka Abràhamè à lè ghirè e mbuurè mìnwùè zè.

⁴¹ Nì ghirè la mìnwùè nì pìtă lpoonè lè ghirènə.” Pobə shwənjè ambo ze lo, “Ka pəə pə wə lpoonè nì pi pyēnə atwurə məghàbè. Pəə chyē a nì tă’à tă nì à pənə Nwùè àtwuə lpijmè e.”

⁴² Yēsū a shwənjè ambo pobə lo, “Nwùè à tə mbəla mbə Tă iwighə, yi nì kònè mè, ntiiinə ndè furènə pə ambo Nwùè ntô mbə a nìghê. Ka ndè tō mè pə àtwuə nì mìnè, à lè twuumè ze ntwuumè mè.

⁴³ A ghirè àkə ka nì tă’à a wighə zu’ù a wighə ànwùè nì nshwənjènə? A chyē ntiiinə ka nì kònè a wighə lo zu’ù ànwùè nì nshwənjènə.

⁴⁴ Tă iwighə a Satàanè; nì kì mmə nkònè pə a nì ghirè ànwùè nì Tă iwighə à kònènə. A nìpl’ñè, à lè mè nzhuutè pəənə nkwùè ntsàambyè; ka pə e nì ànwùè àtse a nì ghirè pobə nkunə nkunə ntiiinə ka nkunə nkunə a lè kì mbə e amwuə ze. Nkwùè nì à mənə nnyi a chwirè, a shwənjè pə tsa’ñə mbòomə e à pənə, ntiiinə à pənə ngànè pìchwilè nkì mbə tă pi pìchwilè.

⁴⁵ Ntiinə nshwənjènə pə a nkunə nkunə ambo pighə la, ka nì tă’à pyiimè a wighə a gha.

⁴⁶ Mbè’ə ñònè itse amwuə pighə a nérè ànwùè tìpònjè nì ngirènə? Ntə mbəla mmə nshwənjè a nkunə nkunə, a tyi’è ngirè àkə lo kò nì pyiimè a wighə ànwùè nì nshwənjènə?

⁴⁷ Dònè nì à pənə ñwùè Nwùè à wa ndzu’ù ls̄hwənjè Nwùè. ls̄mə nì t̄ ghirènə lo kò nì zu’ù a wighə ànwùè Nwùè a chyē mbə lo ka nì pə wighə pànè pi Nwùè.”

Yēsū pobə Abràhamè

⁴⁸ PìJew pa shwəŋè ambo Yēsū lo, “Ka pəə shwəŋè wəə la nkūŋə nkuŋə lo ghō ɻwùè Sàmariyà, àzhyē a kī mbə a nìpùmè għò?”

⁴⁹ Yēsū a kwùè ambo pobə lo, “Ka àzhyē a pə e a nìpùmè mìnġè. Ngwè ngu’tè pə a Tā ɻwəə la ka nì pə ngu’tè a wīghə a għa.

⁵⁰ Ka mmmə ntà’à mè lo pànè għu’tè mè. La ɻònè itse à wa għu nì à wa ntà’à lo pì għu’tè mè; mbə wħùè wa nì à ghă sa’à ɻisà’ a wè la.

⁵¹ Nshwəŋè tyi’è nkūŋə nkuŋə ambo pīghə lo ɻònè nì à zùnġenə àshwəŋnè mè, ka à pə ghă zəənə e a nìwīghè.”

⁵² PìJew shwəŋè ambo ze lo, “Pəə zhyē tħitsònjè wè lo àzhyē a za a nìpùmè għo. Abràhamè a lè kwīghè pobə pì ngànej ntwuumè Nwħu, ‘La wè shwəŋè àzô pə lo, ɻwùè à tə ndzùnġè ɻishwəŋnè iż-żon a ghă nchi kwīghè e apè.’

⁵³ Njiilo wè tsàarè pə tā ɻwəə Abràhamè nì a lè kwīghènə pobə pì ngànej ntwuumè Nwħu? Wè kwànej lo wè kī pə lè mbə pì àkə?”

⁵⁴ Yēsū a kwùè ambo pobə lo, “Ntə pəla mmə ngu’tè mbixximè mè, yi àghu’tè għu a àfīf. La à wa ngu’tè Tā ɻwəə wa nì nì wa nshwəŋè lo a Nwħu ɻīwīghə la ngu’tè mè

⁵⁵ La nì pīrè a wīghə a ye tħiż-żhyē. A zhyē mìnġè nzhyē e. Ntə mbəla nshwəŋè lo ka ḥnzhyē mè ye, yi mbi pə ngànej pīċċwirè tsa’ a pīghə. La ḥkùmè nzhyē e, nkı mmə ngīrè mìnwxu nì à shwəŋenə.

⁵⁶ Tā ɻīwīghə Abràhamè à lè pə nga’à lo a ghă zəənə njyē nì ngä tō, À lè zəənə nkı mbə nì nīgħa’ à.”

⁵⁷ PìJew pyiitè ambo ze lo, “Wè pīrè o tħiż-żon u mīghumè mīntaanè, ndè tyi’è ndzəənə Abràhamè iġħe?”

⁵⁸ Yēsū a shwəŋè ambo pobə lo, “Nshwəŋè tyi’è nkūŋə nkuŋə ambo pīghə lo pì lè kī pyē a Abràhamè la mħbə għu.”

⁵⁹ Lenəla pobə lè lyàa mīghòorə lo tumpè a Yēsū. La a lèəmè e, ntsurè nfurè amwuə ndâ Nwħu ɻīwīghə.

Jònə 9

Yēsū a nya’kè ɻimyē mī ɻònè nì pì lè pyēnə e a pə ifè

¹ Tsa’nə Yēsū a lè pənə ndànej, a lè zəənə a ɻònè itse nì pì lè pyēnə e a pə ifè.

² Iż-żuñġè ndzùmè ipe pyiitè e lo, “Masàa, a tħipònej ɻwě nì à ghixxenə lo pì pyē a ɻònè wè a pə ifè? A tħipònej e kē għu tā ɻiegħobə pobə mǎ e?”

³ Yēsū a kŵùè ambo pobə lo, “Ka nifè ηònè wè a pə e ni ànwùè àtse a ni ghìrè mbè’è tìpònjè e kè ghu tă ighobə pobə mă e. À lè fè pə lo pì ghă ndànjè aŋunè nifè e wè ndzəenè mìt̄iŋnè mi Nwùè.

⁴ Tsa’ne njyê t zè mbirè ndaanè, a pònjè lo pèənè pə nfà’à àfà’à ηònè ni à twuumènè mè ntiinè itwu’è wè ntô sinè ni mbè’è ηwùè a fà’à e apè.

⁵ Tsa’ne mbirènè a àtwuè ishyê għe la, mìnġè a nkà’à àtwuè ishyê.”

⁶ A shwən̄jè a lenə la, ntwùè mìt̄wuè a ishyê, ntwapè àt̄itsa’ a ndòo ndzo’ò imyē mi ηònè wa għu,

⁷ nshwən̄jè ambo ze lo, “Lèrè ngè nsùu isighè o amwuə atənjə Silòmè.” (Isùmə pə lo ηònè ni pi twuumènè e.) A għe nsùu isighè e amwuə atənjə za, nkî kwirè nkŵē ntyi’è mmə ndzəenè iliyi’ə.

⁸ Ngànjə àpàrè nka’à tze pobə pi pànè ni pobə lè zhyēnə e tsa’ a ηònè ni à lè mənə nnwuunè ndoonè tyi’è mbyiit̄e lo, “Ka lè pə e ηònè wa ni à lè mənə nnwuunè ndoonè ipwuumè la?”

⁹ Pítse kwùè ambo ze lo, “A ze”; pítse għu, “A shwuè e shwuènə.” La a shwən̄jè ambo pobə lo, “A mìnġè ze.”

¹⁰ Pobə pyiit̄e ambo ze lo, “Imyē imō lànjè la għu nya’kè?”

¹¹ A kwùè ambo pobə lo, “Dònè wa ni pi pa nfuŋjè ni Yēsū la à tə ntwapè àt̄itsa’ a ndòo ndzo’ò imyē imā għu, nshwən̄jè lo ‘Ngè nsùu imyē imā amwuə atənjə Silòmè.’ Lenəla ndè għe nsùu ntyi’è ndzəenè iliyi’ə.”

¹² Pobə pyiit̄e ambo ze lo, “Yēsū għu à ighex?” A kwùè lo, “Ka ñzhyē mè.”

PiFarisī tà’à a ni zhyē ànwùè mbè’ə níparè ifè wa

¹³ Pobə lè lòo a ηònè wa ni à lè pyènə mbə ifè la ndòo ndérè a mbyè píFarisī.

¹⁴ Njyē ni Yēsū à lè twapènə àt̄itsa’ a ndòo nya’kè imyē mi ηònè wa għu t lè pə njyē àla’à píJew.

¹⁵ PiFarisī lè chi mbyiit̄e e ni ndwuumè ni à lànjènə mbòn̄jè zəenè iliyi’ə. A kwùè ambo pobə lo, “À tə ndzo’ò imyē imā ni àt̄itsa’ a, ngè nsùu ndzùnjè mbi’nè a ni zəenè iliyi’ə.”

¹⁶ PiFarisī pítse shwən̄jè lo, “Ka ηònè wè furè e pə ambo Nwùè ntiinə ka a nùnjè e njyē àla’à.” La pítse pyiit̄e lo, “Mbè’ə ηònè ni à wa ngħrè inwùè tìpònjè a ghirè a zə mbuurè il-ġen̄e inwùè píyerènə yerènə lè ila għu?” Lenəla, ishwən̄jè pə ghirè pobə tyi’è mìntswùè mìntswùè.

¹⁷ PiFarisī lè chi mbyiit̄e ambo ηònè wa lo, “Wè shwən̄jè àzô lo àkə mbè’ə ηònè wè ni a ghirènə wè zəenè iliyi’ə lə.” A kwùè lo, “A ngànjə ntwuumè Nwùè.”

¹⁸ Ka pìJew lè pyiimè a ghobè lo ñònè wè à lè pyè mbè ifè tè mbyàa nkwùè ni pobè lè fuñènè a tă ighobè pobè mă e.

¹⁹ Pobè pyiitè lo, “Lě moonè iwighe, nì shwəñè lo pi lè kí pyê e a pè ifè? A kùmè ndàñè ila ntyi’è ndzəenè ilyi’è titsonjè?”

²⁰ Tă ighobè pobè mă e kwùè ambo pobè lo, “Pøe zhyê lo lě moonè iweè ni pi lè pyénè e a pè ifè.

²¹ La ka pøe zhyê a wøe tsa’ne à làñènè titsonjè ntyi’è mmø ndzəenè, ka kí zhyê a wøe ñònè ni à nya’kènè imyê ìme. À tyi’è ñwùè, nì pyiitè e á shwəñè ze àtwuè tipinjè e.”

²² Tă ighobè pobè mă e lè shwəñè a lenè la ntiinè pobè lè pøenø mbô pìJew, ntiinè a lè kinè pø la ni pi pyantè mè lo ñwùè à tè mbyiimè lo a Ghù Ndzo’ne wa, yi pi kantè e amwuè ndâ ashwatè pìJew.

²³ La tsümè ni tă ighobè pobè mă e lè shwəñènè lo, “À tyi’è ñwùè; nì pyiitè pø a ye.”

²⁴ Pobè kwirè nfuñè ñònè wa ni à lè pøenø ifè la, nshwəñè ambo ze lo, “Dâ àghu’tè ambo Nwùè nshwəñè a nkúñø nkuñø o, pøe zhyê lo ñònè wè a lè ngàñè a ghirè ìnwùè tiponjè.”

²⁵ A kwùè ambo pobè lo, “Kè a pø ngirè ìnwùè tiponjè, yi ka ñzhyê mè. Ta’à ànwùè ni ñzhyénè a chyê pø lo: Ntø ifè nkùmè mmø ndzəenè titsonjè.”

²⁶ Pobè pyiitè ambo ze lo, “À tò ngirè la ila nya’kè imyê imô?”

²⁷ A kwùè lo, “Ntø mè nshwəñè a wighè ka ni kònè a wighè lo zu’ù. Tsümè ni ni tà’ne chi zu’ù titsonjè i chyê lè lo àkè? Ni tà’à pø àzighè izùñè ndzùmè ipè?”

²⁸ Nkwùè ni à lè kwùènè a lenè la, pobè lè zòomè e nshwəñè lo, “Ghõ àzùnjè ndzùmè ñònè wè, la pøe pø izùñè ndzùmè Müsî!

²⁹ Pøe zhyê lo Nwùè a lè pø nshwəñè ambo Müsî, la ngè ajuñø ñònè wè ka pøe zhyê a wøe alyi’è ni à furènø.”

³⁰ Dònè wa a kwùè ambo pobè lo, “Lě ànwùè ni a kè’ñènè ntsàarè mè. Ka ni zhyê a wighè alyi’è ni à furènø ghu, la à kùmè nnya’kè imyê imâ.

³¹ Pøenø zhyê tyi’è nkúñø nkuñø lo, Nwùè à wa ka zu’ù e ànwùè ni ngàñè ngirè ànwùè tiponjè à wa nshwəñè la; la ñònè ni à wa mbô Nwùè nkì ngirè ìnwùè pyè ni à tà’ne la, Nwùè à wa ndzu’ù ànwùè e.

³² Tsa’ne àtwuè ishyê a lè pi’ñènø, pi pirè mè e ti zu’ù lo pi nya’kè imyê mi ñwùè ni pi lè pyénè e a pè ifè.

³³ Dònè wè à lè pø la ka furè e ambo Nwùè, yi mbè’ø ka a ghirè e ànwùè àtse tsa’ a zè.”

³⁴ Pobə kwùè ambo ze lo, “Pì lè pyê o la amwuə ngotə tìpònè la wè kùmè tà’à tyi’è pə ìnèrè ambo pəe?” Nshwənjè a lenə la, nkantè e amwuə ndâ àshwatè ìzobə ntsàa a àpyìnè.

Nipə ifè amwuə mìnvwùè mi Àzhwùè

³⁵ Yésû à lè zu’ù lo pi kantè a ñònè wa ntsàa a àpyìnè, ntà’à e tə ndzəenè mbyiitè ambo ze lo, “Wè nùnjè ntijmè o ajuñe Moonè Ðwùè?”

³⁶ A kwùè ambo ze lo “Masàa, tiitè mè ni ñònè ni Moonè Ðwùè à pənə wèrə mbè’ə ñnùnjè ntijmè ajuñe ze.”

³⁷ Yésû a shwənjè ambo ñònè wa lo, “Wè zəenè mə e; lè shwənjè ze ambo ghò.”

³⁸ A kwùè ambo ze lo, “Masàa, nnùnjè ntijmè mè ajuñe ghò.” Lenəla, nkwi’tè a mbyè Yésû, ngu’tè e.

³⁹ Yésû a shwənjè ambo ze lo, “Ndè tō a ni tso’tè pənə àtwuè išhyê ghə, njiilo pifè zəenè, pànè ni pobə lè pənə ndzəenè iły’è pobə fè.”

⁴⁰ PìFarìsî pítse lè pə alyi’è ghu ndzu’ù ànwùè ni à shwənjènə, mbyiitè ambo ze lo, “Pəe kí mbə àzəe pifè?”

⁴¹ Yésû a shwənjè ambo pobə lo, “Nì tə mbəla mbə pifè, yi ka tìpònè a pə e ajuñe pighə. La tsa’ne ni wè ntəemè ntijnjè a wighə lo ni wè ndzəenè iły’è la, tìpònè iwighə a ghoñjè e ajuñe pighə.”

Jònə 10

Àshwəjnè nàanə nàanə mbè’ə ìndzê mìmbyê

¹ Yésû a shwənjè lo, “Nshwənjè tyi’è nkujə nkuñjə ambo pighə lo ñònè ni ka a lànjè e a ntswùè nka’à nkwiunè amwuə nka’à mi mbyê ndzirè, nko’ò pə a mbìnjmè nka’à nkwiunè, ñònè ghu la ìndzəerè nkí mbə ìntuñjè išhyê.

² La ñònè ni a lànjènə pə a ntswùè nka’à nkwiunè la ìndzê mìmbyê ghu.

³ Ìmbyabè ntswùè nka’à à wù’è a ntswùè nka’à ñjâ ambo ze, mbyê za zu’ù ngyè e, a funjè a zérə a nlinè nlinè ntyi’è ngirè zérə lànjè nfutè.

⁴ Nkwùè ni à lònə a zérə nfurè la, a pə a mbyè zérə tyi’è mmə ndzùnjè e ntiinə zérə zhyénə ngyè e.

⁵ Mbè’ə zérə zùnjè a ghobə a ñònè nyàanə apə, la mbə kírè e kírènə ntiinə ka zérə zhyê e a ye, ka kí zhyê a ghobə ngyè e.”

⁶ Yésû à lè shwəjnè àshwəjnè nàanə nàanə zə la, ka pobə zhyê a ghobə ìsùmə ànwùè ni à lè mənə nshwənjè.

Yésû a ìndzê mìmbyê ghù išhi’nè

⁷ Yésû a chi nshwənjè ambo pobə lo, “A tyi’è nkujə nkuñjə lo ñchyê mbə ntswùè nka’à ambo mbyê ndzirè.

⁸ Pànè pìtsùmè nì pobè lè tònè a mbyè mìnjiè la à lè pè pìzèrè nkì mbè pìntuŋè ɿshyê, la ka mbyê ndzìrè lè zu'ù a ghobè mìngyè ɿmobè

⁹ Mìnjiè ntswùè nka'à. Ðwùè wa ntsùmè nì à làñènè a ndzùmè mìnjiè nkwuunè, à chwarè. Ă kwuunè kì furè, tyi'è zæønè alyi'è nì mbè'è a zìghè.

¹⁰ ɿndzèrè à kì ntô e àze pè a nì zèørè, zhvuutè kì tsèñè. La ntô àzâ pè lo pànè pè nì nìchyémbyê; nìchyémbyê nì à ko'nè nkù'ù.

¹¹ “Mìnjiè ɿndzê mbyê ghù ɿshì'nè. Mbè'è ɿndzê mbyê ghù ɿshì'nè a kwìghè àtwuè nì mbyê ɿze.

¹² Ngànjiè àfà'à nì pi twuènè e twuènè, nì ka à pè e ngotè ɿndzê mìmbŷe, ka kì pè e ngànjiè mìmbŷe, nkù'ù nì à zæønènè afuunè a mè ntô kô mbyê, a kìirè e, lenøla afuunè za a tô nkô yìtse mbyê, zhyè tyi'è nsapè.

¹³ Ðònè ghu a kìirè la ntiinè à wa nfà'à pè àfà'à nkabè e, ka ntijmè e ñ pè e ajuñè mbyê ghu.

¹⁴ Nìchyê mbè ɿndzê mbyê ghù ɿshì'nè, nzhyê mbyê ɿzâ, mbyê ɿzâ kì nzhyê mè.

¹⁵ Nì ndwuumè wè, Tă ìwøe a zhyènè mè, nkì nzhyê e. Ngwa nkwiighè àtwuè nì mbyê ɿzâ.

¹⁶ Nìchyê nì mbyê yìtse zhyè nì ka pè e amwuø àpùñè zè. Nìchyê a nì kì ndòo a zèrø ntô; zèrø zu'ù ngyè mè. Lenøla zèrø tyi'è mbè ta'à àpùñè mbyê ambo ta'à ɿndzê mìmbŷe.

¹⁷ “Lě ɿsùmè nì Tă ìwøe à kònjiènè mè ntiinè mìbyiimènè lo ñâ a nìchyémbyê mè, mbè'è ghä kwiirè kwiirè a wèrø.

¹⁸ Ka ñònè ɿtse a pè e ghu nì mbè'è a kwiirè nìchyémbyê mè ambo mìnjiè. A kònjiè mìnjiè nkòñè a nì ñâ wèrø ntiinè nìchyènè nì mìññè a nì ñâ wèrø, nchi mbè nì mìññè a nì kwiirè mbè nì wèrø. Lè ànwùè zhyè nì Tă ìwøe a shwøñè ambo mìnjiè lo ñgìrè.”

¹⁹ Ntii àshwøñè zè, pìJew la'a nkì chi mbè a mìntsùwùè mìntsùwùè.

²⁰ PìJew pìno'nè lè shwøñè lo, “Àzhyê a zø a nìpùmè ze! À paarè! Nì zhwi'tè ànwùè nì à wè nshwøñè lè ntii àkø?”

²¹ Pànè pìtse amwuø pobè shwøñè lo, “Ka lè pè e àshwøñè ñònè nì àzhyê a pønè a nìpùmè ze. Mbè'è ñwùè nì a pønè nì àzhyê a nya'kè ɿmyè mè ɿfè?”

Ka pìJew nùñè a ghobè ntijmè ɿghobè ajuñè Yësû

²² A lè pè nkù'ù ghu, mbè nkù'ù ghìimè, nkì mbè nkù'ù nì pi lè mènø nga'à a nì kwempè tsa'nø pi lè ñâñø Ndâ Mìshwà'à Nwùè ngwùunè a Yèrusalèmè ambo Nwùè.

²³ Yësû à lè pè ngyèntè nko'ò, ngyèntè nshwu'è amwuø Ndâ Mìshwà'à Nwùè ngwùunè a Yèrusalèmè, alyi'è nì pi lè mènø nfuñè nì àpùñè Solomònè,

²⁴ pìJew tô nshwatè nkamnè e mbyiitè ambo ze lo, “A njyê ıshyi’è ni wè pì ghîrè pøe tè minkè o ti zhyê a nkûnjø? Wè tè mbøla mbø Ghù Ndzo’nè wa, wè tiitè a wøe ni nkûnjø nkûnjø.”

²⁵ Yësû a kwùnè ambo pobø lo, “Mbyè mè nshwønjø a wighø, ka nì pyiimè wighø. Mìnchwùnè ni ngwa ngirè ajuñø nìlinè ni Tä iweø mi ma nnérø a ñwùnè ni mbønø wèrø.

²⁶ La ka nì pyiimè a wighø ntiinø ka nì pø wighø mbyè ndzirè ızâ.

²⁷ Mbyè ndzirè ızâ za ndzu’ù ngyø mè hñkì nzhyê a ghobø, pobø kì mè ndzùnjø a mè.

²⁸ Ngwa ñnjâ a zèrø ni nìchyémbyè ni à ghoñjø ni nkûnjø. Ka zèrø kì mbø kwighø e, ñònè itse à kì nkwiirø e a zèrø ambo mìñjø apè.

²⁹ Tä iweø ni à lè ñânø a zèrø ambo mìñjø à tsàarø a ñwùnè ntsùmø, ka ñònè itse a kì mbø e ghu ni mbø’ø a kwíirø a zèrø ambo Tä iweø.

³⁰ Pøe Tä iweø la ta’à ñwùnè.”

³¹ PìJew lè zu’ù a lenø la nkì nchi ndyàa mìghòorø a ni tumpø e ghu.

³² Yësû a shwønjø ambo pobø lo, “Ñgirè mè mìnchwùnè mìshì’ñè mìno’ñø a ìmyø pighø ni Tä iweø à shwønjønø lo ñgirè. Ni kùmø tå’à tumpø a mè ni mìghòorø lø ajuñø zèrø ànwùnè?”

³³ Pobø kwùnè ambo ze lo, “Ka pøe mè ntå’à tumpø a wøe a ghò pø ntii ànwùnè ìshì’ñø zè yètse; pøe tå’à tumpø o pø ntiinø wè zòomènø a Nwùnè. Ghø ñwùnè misonø ntyi’ø ndòo mbìñjmø o ajuñø Nwùnè.”

³⁴ Yësû a shwønjø ambo pobø lo, “Ka pì ñwà’ñø e amwuø àñwà’ñø pìmbòomø ìpighø lo, ‘Ni chyê mbø la pìnñwùnè?’

³⁵ Pøønø zhyê lo mbø’ø ka pøønø kwebø wøønø ànwùnè ni a pøønø amwuø àñwà’ñø Nwùnè. Nwùnè à tø mbøla nfuñjø pànø pa ni à lè ñânø ntwuumø ambo pobø ni pìnñwùnè,

³⁶ a tyi’ø ndàñjø ilø ghu lo ni shwønjø ambo wùnè wa ni Tä à lè tso’ñø tsa’ a ñzwuumø àfà’à, ntsàa àtwuø ıshyê ghø lo à zòomø a Nwùnè ntiinø à shwønjønø lo, ‘Mìñjø Moonø Nwùnè?’

³⁷ Mbøla ngoñjø mè àfà’à Tä iweø ti fà’à, kò ni nùñjø a wighø mìntiñjmø ìmighø ajuñø mìñjø.

³⁸ La ñtø pøla mmø ngirè mìnchwùnè mìghu, ni kì mbirø a wighø a gha ti pyiimè, ni pyiimè mìnchwùnè mìghu ni ñgirènø. Lenøla ni tyi’ø nzhyê nkûnjø nkûnjø lo pøe Tä la ta’à ñwùnè.”

³⁹ Tsa’ñø Yësû à lè shwønjønø a lenø la, pobø lè chi ntå’à a ni kô e la a tyi’ø ntsurø nfurø ndèrø e.

⁴⁰ Yēsū à lè kwirè ntwuumè nchyə Jodànè ndèrè amwuə zhyè ndzinə alyi'ə ni Jònə à lè pənə ηjâ àkwirè nchyə ntyi'è ngojè alyi'ə ghu.

⁴¹ Pànè pìno'nə lè tō ntsirè e, nshwənjə lo, "Ka Jònə à lè ghirè e ilènè inwùè piyerènə yerènə, la inwùè itsümè ni Jònə à lè shwənjənə mbè'ə ηjònə wè a nküŋə nkuŋə."

⁴² Lenəla pànè pìno'nə lè tyi'è nnùŋjè ntijmè ɻghobə aŋunə Yēsū alyi'ə ghu.

Jònə 11

Ànwùè mbè'ə nìwighè Lazarùsə

¹ Dònè itse ni nìlinè itse lè pənə Lazarùsə à lè pə ngòonə. À lè pə ηwùè Betanì ni à lè pənə àla'à pì Māriyà pobə momaa e Marətə.

² Māriyà wè à lè pə wùè wa ni à lè zo'nə mìkwùè mi Yēsū ni mìghurè mi tsənə ntyi'è ndòo ɻnyùŋjè àtluə e ndzəe ghu. Lazarùsə wè ni à lè pənə momaa e ghu mbyàŋnə à lè pə ngòonə.

³ Piylimə ɻpe pì pèngyě lè tsàa ntwuumè ambo Yēsū nshwənjə lo, "Ndò'nèmbyê, ɻswùe o wa ni wè kònjènə e la à wè ngòonə."

⁴ Nkwùè ni Yēsū à lè zu'nə a nìghòonə wè la, à lè shwənjə lo, "Ka nìghòonə wè a pə ghirè e lo â kwighè. Nìghòonə wè à chyê pə lo pì furè aŋunə ngu'tè a Nwùè nkì ngu'tè a Moonè Nwùè."

⁵ Yēsū à lè kònjè a Marətə ni Māriyà momaa e ghu mèngyě pobə Lazarùsə.

⁶ Nkwùè ni à lè zu'nə lo Lazarùsə a wè ngòonə, a lè chi ndyê alyi'ə ghu njyê ɻpaa.

⁷ Tsa'nə njyê zè ɻpaa lè làŋjènə, à lè shwənjə ambo ɻzùŋjè ndzùmè ɻpe lo, "Pèənè kwirè ndèrè a Judyà."

⁸ La ɻzùŋjè ndzùmè ɻpe shwənjə ambo ze lo, "Inèrè, ka ntyě i sàa e ni pìJew lè tā'nə lo tumpè o ni mìghòorə, wè kùmè nchi ntà'à lo ghè ghu?"

⁹ Yēsū a kwùè ambo pobə lo, "Yi nìpì'nè a ngwù'ə ngè mbyàa a ngwènè nwùumè la pìnwùumè ntsòbə ɻpaa? Dwùè à tə mmə ngyiinè ni njyê a kòntè nkunè e apè ntiinè à wè ndzəenè nkà'à àtluə ɻshyê wè.

¹⁰ La ηjònə itse à tə mmə ngyiinè ni ɻtwu'ə, yi à pì kòntè kunè ntiinè ka nkà'à i pə e amwuə ze."

¹¹ Yēsū a shwənjə a lenəla, nchi nshwənjə ambo pobə lo "ɻswùe ɻwèənè Lazarùsə à wè ndyê lyénə. La mbì zhwemnè e â lòo a ɻshyê aŋunə pìlô ghu."

¹² ɻzùŋjè ndzùmè ɻpe shwənjə ambo ze lo, "À tə pə ndyê lyénə yi à pì fiitè."

¹³ Yēsū à lè shwənjə la lo, Lazarùsə a kwighè. La ɻzùŋjè ndzùmè ɻpe zu'ù àzobə nkwàŋjè pə lo à wè ndyê lyénə.

¹⁴ Lenèla, Yésû a shwəñè ambo pobè a sàñè sàñè lo, "Lazarùsè à kwighè.

¹⁵ Nga'à lo ka ndè pè mè alyi'è ghu ntii wighè, njiilo nì nùñè ntijmè ìwighè ajuñe mìnè. La pèønè lèrè ngè ndzøønè e."

¹⁶ Thomas (nì pì lè mènè nfuñè e nì moonè nìfâ) à lè shwəñè ambo pyè ìzùñè ndzùmè Yésû lo, "Nì ghîrè pèønè lèrè pèønè pì pobè, njiilo pèønè chyê kwighè pèønè pì pobè."

Yésû nì à wa nzhwuumè pèønè ajuñe nìwighè

¹⁷ Nkwùè nì Yésû à lè tònè mbyàa alyi'è ghu, à lè zøønè lo Lazarùsè à lyê mè amwuø nìshyè mbyàa njyê nìkwàa.

¹⁸ Ka nìfurè a Betanì ndèrè a Yérusalèmè a lè sàa e; ntyë lè pè tsa'a pìmarè pípaa,

¹⁹ pìJew pìno'nè lè tò a nì chà'tè Marøtà pobè Måriyà ajuñe nìwighè nì momaa ìghobè.

²⁰ Nkwùè nì Marøtà à lè zu'nè lo Yésû à wè ntô, à lè furè ndèrè a nì ghè mbwùumè e, la Måriyà a nwuunè e amwuø ndâ.

²¹ Tsa'nè Marøtà à lè zøønènè a Yésû la, à lè shwəñè ambo Yésû lo, "Ndò'nèmbyê, wè tè mbøla mbø a nìghè, yi ka momaa mè wè a kwighè e.

²² La tìtsòñè wè nìshyè lo, wè tè mbyiitè ànwùè àtsùmè ambo Nwùè yi ă ñâ ambo ghò."

²³ Lenèla, Yésû a shwəñè ambo ze lo, "Momaa o à pì zhwuumè a nìwighè."

²⁴ Marøtà a shwəñè ambo ze lo, "Nìshyè lo à ghä zhwuumè a nìwighè ajuñe ndwùutè njyê nì pìkwuè ghä zhwuumè a nìwighè."

²⁵ Yésû a shwəñè ambo ze lo, "Nìshyè mbø ñònè nì ngwa nzhwuumè pèønè ajuñe nìwighè, nkì mmø ñjâ a nìshyembyê ambo pobè. Ðònè nì à nùñènè ntijmè e ajuñe mìnè mbaa pè tsa'nè à ghä kwighè, à ghä zhwuumè a nìwighè.

²⁶ Ðònè ntsùmè nì à pønø ghù ntijñè nkì nnùñè ntijmè e ajuñe mìnè mbè'ø a la'a nkwighè e apè. Wè pyiimè a lenè?"

²⁷ A kwùè ambo ze lo, "Ee Ndò'nèmbyê, mìbyiimè lo ghö Ghù Ndzo'nè wa, nkì mbø Moonè Nwùè nì à lè pønø tò a àtwuè ìshyè."

Yésû a yìi

²⁸ Nkwùè nì Marøtà à lè shwəñènè a lenè la, à lèrè ngè nchwùmpè ambo ndyimè e Måriyà lo, "Inèrè à tò mø, mmø ntà'à a nì zøønè o."

²⁹ Måriyà à lè zu'ù a lenè la, ndò ìshyè nì mìtijñè a nì ghè ntsirè a Yésû.

³⁰ A lè kì pè nkwùè ghu, Yésû a pirè e pè alyi'è nì Marøtà à lè tònè ntsirè e ghu la, mbirè e tè tò mbyàa amwuø àla'à.

³¹ Nkwùè nì pìJew nì pobè lè pènè amwuə ndâ mmè ndèpè a Màriyà lè zèənènè tsa'nè à lòonè a ịshyê nfurè a àpyiinè nì mìtìjnè, pobè lè zùnjè e a àpyiinè mmè nkwànjè lo à lèrè pè àtwuè nìshyè ghè nwuunè ghu tè yìi.

³² La tsa'nè à lè tònè ndzəenè a Yésû la, à lè kunè a mìkwùè ze nshwənè lo, "Ndò'nèmbyê, wè lè pèla mbè a nìghê, yi ka ndyimè mè a lè kwighè e."

³³ Nkwùè nì Yésû à lè zèənènè tsa'nè Mìriyà à lè pènè ngyìi pobè pìJew nì pobè lè zùnjènè e, ànwùè ghu a lè pètè ntìjnè e;

³⁴ a tyi'è mbyiitè a ghobè lo, "Nì lò'nè e alyi'è àkè?" Pobè shwənè ambo ze lo, "Ndò'nèmbyê tò ndzəenè."

³⁵ Yésû à lè yìi.

³⁶ Lenèla, pìJew pìghu tyi'è nshwənè lo, "Nì zèənè tsa'nè à lè kònjènè e!"

³⁷ La pobè pìtse shwənè àzobè lo, "Lě ịjònè nì à lè ghìrènè ifè a zèənè iłyí'è. Mbè'è ka a lè kì ngirè e lo kò ịjònè wè a kwighè?"

Yésû a zhwuumè a Lazarùsè aŋjunə nìwighè

³⁸ Ànwùè ghu a lè chi mbètè ntìjnè Yésû; a lèrè a àtwuè nìshyè Lazarùsè. Nìshyè tsìghu lè pè mbwù'è nì pì lè nàanènè ntswùè e nì nìghòorè.

³⁹ Yésû a shwənè ambo pobè lo, "Nì tso'ò nìghòorè tsè a ntswùè nìshyè ghè." Marètà nì à lè pènè momaa nkwùè wa a shwənè ambo Yésû lo, "Ndò'nèmbyê, à pì'nè mè a nì nww'ù, ntiinè à lyè mè amwuə nìshyè njyè nìkwàa."

⁴⁰ Yésû a tyi'è nshwənè ambo Marètà lo, "Yì ndè shwənè ambo ghò lo wè tè mbèla nnùnjè ntìjnè o aŋjunè mìnjè, yi wè ghā zèənè mìnwùè mìtìjnè nì Nww'èko'ò à ghìrè."

⁴¹ Lenèla, pì tso'ò nìghòorè tsa, Yésû a pè'kè ịmyè ịme nnaŋè àtìghè nshwənè lo "Tǎ, miyàa ambo ghò ntiinè wè wa ndzu'ù ànwùè nì ngwa nshwənè.

⁴² Ngè aŋjunè mìnjè, nìzhyè lo wè wa mbyè ndzu'ù ànwùè nì ngwa nshwənè ambo ghò, la nìkùmè ntyi'è nshwənè zè pè mbè'è pànè pè nì pì tèəmènè a nìghê, mbè'è pobè pyiimè lo wè tsàanè mè."

⁴³ Tsa'nè à lè myàanènè a nì shwənè la, à lè kyiinè nì ịtìjnè nshwənè lo, "Lazarùsè furè ntô."

⁴⁴ Tsa'nè Yésû à lè shwənènè la, àkwuè ịjwùè ghu a lè zùnjè nfurè, mìkwùè ịme ghobè mbô ịme pè mì korènè nì ịpàa itsé'e, atsé'e a kì nkorè farè tsìghè e. Yésû a shwənè ambo pobè lo, "Nì kyàatè e mmyà'tè à lèrè."

Pì tyi'è ntà'à àlànjè a nì zhwuutè a Yésû

⁴⁵ Lenèla, pìJew pìno'nè nì pì lè tònè a nì chà'tè a Mìriyà lè zèənè ànwùè nì Yésû à ghìrènè ntyi'è nnùnjè ntìjnè aŋjunè ze.

⁴⁶ La pítse pèənè amwuə pobə lè lèrè ngè ntsirè pìFarisî ntiitè a ghobə ni ànwùè ni Yésû à ghîrènə.

⁴⁷ Lenəla, pifò mà'à Nwùè pobə pìFarisî lè shwatè amwuə Kansèrè nshwənè lo, “Pèənè ghîrè lè ila? Ni zəənè mbuurè ilènè inwùè pìyerènə yerènə ni ñònè wè à wè ngîrè?

⁴⁸ Pèənè tə mmyà'tè lo â lèrè ni mbyè yi pànè pìtsùmè pyiimè e, lenəla itwuè àla'à Romè tô nshà'tè Ndâ Mîshwà' à Nwùè pobə àla' à azəənè.”

⁴⁹ La ta' à ñwùè ighobə ghütse ni pi lè mənə nfuŋè ni Kayafasè, ni à lè pənə àtwuè pifò mà' à Nwùè amwuə ngu'u ghu, a shwənè ambo pobə lo, “Ka ni zhyê a wîghə ànwùè àtse;

⁵⁰ ka ni zhyê a wîghə lo a pònjè ambo pîghə pə lo ta' à ñwùè â kwîghè àtwuè ni pèənè, ntsàarè lo àla' à atsùmè â kwîghè?”

⁵¹ Ka à lè shwənè e a lenə la àtwuè ni ze, tsa'nə à lè pənə Àtwuè pifò mà' à Nwùè amwuə ngu'u ghu la, à lè tyi' è nshwənè la tsa'a ngànè ntwuumè Nwùè lo Yésû à ghâ kwîghè àtwuè ni pîJew.

⁵² Ka à lè pə kwîghè e la pə ndà' à àtwuè ni pîJew. À lè kwîghè pə a ni shwatè ipoonè pi Nwùè ni pi lè sapənə alyi' è alyi' è lo pobə tô mbə alyi' è mo'o.

⁵³ A ni pi'nè njyê ghu, itwuè pîJew tyi' è ntà' à a ni zhwuutè a Yésû.

⁵⁴ Lenəla ka Yésû à chi ngyiinè e sàa sàa amwuə pîJew. À lè furè alyi' è ghu ndèrè amwuə pàa àla' à itse a ni paatè alyi' è waakə ni pi lè mənə nfuŋè ni Efrémè ntyi' è nchyê alyi' è ghu pobə izùnjè ndzùmè îpe.

⁵⁵ Njyê Nîgha' à Àlânè Mmyà'tè i lè paatè. Pànè pîno'nə furè amwuə àla' à nko'ò ndèrè a Yérusalèmè a ni sùu mbînjmè izobə laanè a ni zùnjè a mbòomè ighobə za' à nkùwùè Nîgha' à Àlânè Mmyà'tè i pònjè tô.

⁵⁶ Tsa'nə pobə lè mənə ntà' à a Yésû mmə ntô nshwatè atitaa Ndâ Mîshwà' à Nwùè a Yérusalèmè la, pobə lè tyi' è mbyiitè pobə ni pobə lo, “Ni kwânjè àzîghè lo àkə, tə ã tô amwuə nîgha' à wanè?”

⁵⁷ A lè kî pə la ni pifò mà' à Nwùè pobə pìFarisî shwənè mə lo, ñwùè à tə mbəla nzhyê alyi' è ni Yésû à pənə ghu a tô nshwənè ambo pobə mbè' è pi ghè nkô e.

Jònə 12

Màriyà a zo'ò mìkwùè mi Yésû ni mìghurè a Betanì (Mat 26.6-13; Mrk 14.3-9)

¹ À lè pirè mbuŋè njyê ntuurè njyê Nîgha' à Àlânè Mmyà'tè i tô Yésû a lèrè a Betanì a alyi' è ni Lazarùsè à lè mənə nchyê ghu, nkî mbə wùè ni à lè zhwuumènə e aŋjunə nîwîghè la.

2 Pi lè laamè mìzighè ambo ze alyi'è ghu. Marøtà a yèmpè a ni ghàbè a mèrø ambo pobø. Lazarùsè à lè pø ta'à ñwùè amwuø pànè ni pi lè nwyunènø a ni zighè mìzighè mø.

3 Tsa'nø pobø lè pirènø mmø ndzighè la, Måriyà a pi'ì ntsøñè mìghurè mi àzhyä mi tsøñø ni pi lè tsùñønø ni ndà'à nadè ntô nkùirè ajuñø mìkwùè mi Yësû, ntyi'è ndòo ñnyùñè àtwuø e ndzøø ghu. Àzhyä mìghurè yè iñhi'ñè zè a lè tyi'è mmø nnwu'u amwuø ndâ ntsùmø.

4 La ta'à àzùñè ndzùmø Yësû ni pi lè mènø nfuñø ni Yudà Iskaryotè, ni à lè pønø ñònø ni à lè pønø shwùunø e, a pyiitè lo,

5 “À lè ghîrè àkø lo kò pi shwùunø e mìghurè mø ni nkabè silbà nkîrø ïtarø, ñjâ nkabè ghu ambo ngàñø àfumø?”

6 Ka à lè shwøñø e a zø pø ntiinø à twu'tènø mìlîñø ajuñø ngàñø àfumø. À lè shwøñø pø ntiinø à lè pønø ñdzøørø. Àpàamè nkabè a lè pø ambo ze, a tyi'è mmø ngø amwuø nfuukø nkabè ntsùñø mìnwùè ìme ghu.

7 La Yësû a kwùè lo, “Ni myà'tè e. À lè nùñø a mèrø a ni zo'ò mè la ajuñø njyè ni pi ghä tñøñø mè.

8 Ngàñø àfumø pø e piñhø pi pobø pø nkwùè ïtsùmø, la ka mbø pø mè pøønø nkwùè ïtsùmø.”

Pifò mà'à Nwùè tà'à àlànø a ni zhwuutè a Lazarùsè

9 Nkwùè ni àpùñø pìJew lè zu'nø lo Yësû à wùè alyi'è ghu, pobø lè tø, ka tø a ghobø pø a ni tø ndzøønø e ndà'à. Pobø lè ki ntô farø a ni zøønø a Lazarùsè ni à lè zhwuumènø e ajuñø nìwighè.

10 Lenøla, pifò mà'à Nwùè lè tyi'è mmø ntà'à àlànø a ni zhwuutè a Lazarùsè,

11 ntiinø pìJew piñonø lè tyi'nø mmø mmyà'tè a ghobø ndzùñø a Yësû ntii Lazarùsè.

Yësû a kwuunø a Yèrusalèmø tsa'a ifò

(Mat 21.1-11; Mrk 11.1-11; Luk 19.28-40)

12 Njyè ì lè làñø, àpùñø pøønø ni pobø lè tønø ajuñø Nìgha'à Àlànø Mmyà'tè zu'ù lo Yësû à wè ntô a Yèrusalèmø.

13 Lenøla, pobø lè liitè ïzañø ndèrø ngø mbwùumø e ntyi'è nkyiinø nshwøñø lo, “Hòsanà! Pøønø ghu'tè a wùè wa ni à wè ntô ajuñø nìlinø ni Ndò'nèmbyø nkø mbø ifò Israel!”

14 Yësû à lè zøønø ndzàkishyè ndòo a zèrø nko'ò ajuñø tsa'nø pi ñwà'nènø amwuø àñwà'nè Nwùè lo,

15 “Pànø pi àla'à Zayònø, kò nì pô; ni zøønø, ifò iñighø a wè ntô, nko'ò ajuñø moonø ndzàkishyè.”

¹⁶ Amwuə nkùwùè ghu, ka ɿzùŋè ndzùmè Yēsū lè zhyê a ghobə ɿsùmə àshwəŋnè zè. La nkùwùè ni Yēsū à lè zhwuumènə a nìwighè, nko'ò ndèrè a nìpwuurè, pobə lè kwempè lo àlñwà'nè Nwùè a lè shwəŋè mə ànwùè zèrə zə mbè' e, nkì ntyi' è nkwempè tsa'ne pì lè ghìrènə ànwùè zèrə zè arjunə ze.

¹⁷ Àpùŋè pànè za ni pobə lè pənə pobə pì Yēsū amwuə nkùwùè za ni à lè zhwuumènə a Lazarùsè arjunə nìwighè nfuŋjè e a furè amwuə nìshyè la, lè mə ngyiinè nchwiitè ànwùè ni pobə lè zəenènə.

¹⁸ Lě ɿsùmə ànwùè ni pànè pìno'ne lè lèrènə a ni ghè mbwùumè e ntiinə pobə lè zu'ne àlènè ànwùè yerènə yerènə zè ni à lè ghìrènə la.

¹⁹ PìFarìsî ni pì lè pənə alyi' è ghu pì'ne a ni shwəŋè pobə ni pobə lo, "Nì zəenè tsa'ne ànwùè zè a tsàarènə mìtìŋnè ɬməenè. Pànè pìtsùmè pə ntyi' è ndzùŋè pə a ye!"

Pànè pì àla' à Greece pìtsé tå' à a ni zəenè a Yēsū

²⁰ PìGreek pìtsé lè pə amwuə pànè pa pyè ni pobə lè ko'nə ndèrè a Yèrusalèmè a ni ghè ngu'tè a Nwùè nkùwùè Nìgha' à Àlànè Mmyà'tè.

²¹ Pànè pè lè ghè ntsirè a Filibè ni à lè pənə ñwùè Betsedà amwuə àla' à Galìlyè, nshwəŋè ambo ze lo, "Pøø tå' à a ni zəenè a Yēsū."

²² Filibè à lè ghè nshwəŋè ambo Andrù; pobə ze ghè nshwəŋè ambo Yēsū.

²³ Yēsū a tyi' è nshwəŋè ambo pobə lo, "Nkwùè i kù'ù ambo Moonè Ðwùè a ni kwiiirè àghu'tè e.

²⁴ Nshwəŋè tyi' è nkùŋe nkunə ambo pigħe lo mbùmè nkùwùè i tə għoŋe e ti kwighè a ɿshyè, i għoŋe zèrə ni zèrə. La i tə mbəla nkùwighè, i ghìrè ngwàrè nkùwùè no'nə.

²⁵ Ðònè ni à kònġènə a nìchŷembyè e à pì pì a wèrə. La ñònè ni à pàanènə a nìchŷembyè e a àtwuè ɿshyè ghə ā nùŋe a wèrə mbè' e pə ni nìchŷembyè wa ni à għoŋeñə ni nkunə.

²⁶ Ðwùè à tə mbə fà' à afà' à mè, a pònja lo a zùŋe mè njiilo, alyi' è ni mbənə għu, a pònja lo ngànej àfà' à mè ā kif mbə alyi' è għu. Ðwùè à tə mbəla mmə nfà' à afà' à mè yi Tā à pì tyi' è għu'tè e."

Yēsū a shwəŋè lo à pì kwighè

²⁷ Yēsū a shwəŋè lo, "Tìtsòŋe wè, ntìŋmè mè i wè ni àsòmnè; mbi shwəŋè lo, 'Tā ā fuukè mè amwuə ngə' è zanə?' Ngaŋe! La ɿsùmə ni ndè tōnə a ni làjè amwuə nkùwùè ngə' è zè.

²⁸ Tā ghìrè nìlinè iitsô pə ni àghu'tè." Tsa'ne à lè shwəŋè a lenə la, ngyè iżse i lè furè a nìpwuurè nshwəŋè lo, "Ngħirè mə nìlinè iitsâ ni pə ni àghu'tè, mbə kŵirè ghìrè lo tsèrè pə ni àghu'tè."

29 Àpùnè pèənè nì a lè tèəmènè alyi'ə ghu, a zu'ù ngyè ghu nshwənè lo, "Nifànjè kyinè." Pìtse shwənè lo, "À shwənè angèrè ambo ze."

30 Yésû a shwənè ambo pobè lo, "Ka ngyè zè i tè nshwənè e la mbè'ə mè, i tè nshwənè la mbè'ə wighè.

31 Tìtsònè wè, pì sa'à isà'a pànè pì àtwuè ishyê; tìtsònè wè pì shwu'kè a ifò nì à pènè àtwuè pànè pì àtwuè ishyê ajuñe alènè nifò e kantè e.

32 Nkwùè nì pì ghă ḥajè mè a ishyê tsàa àtighè, ngă lòo a ḥwùè ntsùmè â tō ambo mìnè."

33 À lè shwənè zè pè a nì nèrè mbuurè nìwighè nì à ghă kwighè a zèrè.

34 Àpùnè pànè pìghu a kwùè ambo ze lo, "Mbòomè iwè à tiitè a wè lo ka Ghù Ndzo'nè wa a pè ghă kwighè e, la wè shwənè àzô pè lo pì ghă ḥajè a Moonè Ðwùè a ishyê tsàa àtighè lè ila ghu? Moonè Ðwùè wèrè wè a pè iwè?"

35 Yésû a kwùè ambo pobè lo, "Nkà'à mè ū kirè ambo pìghè tyi'è ajuñe mètùmè nkùwùè. Nì làjè nì mbyè ndèrè alyi'è nì nì pènè ndèrè nkà'à wè ū pirè mmè nkirè, mbè'ə ndzùmè ū tō nnàanè a wighè. Dònè nì à wa ngyiinè amwuè ndzùmè ka à zhyê e alyi'è nì à mènè ndèrè.

36 Nì nùjè ntijmè iwighè ajuñe nkà'à wè tsa'nè ū pirènè ambo pìghè. Lenèla, nì tyi'è mbè pànè pì nkà'à." Yésû a shwənè a lenè la nfurè ngè ndèèmè e lo kò pobè chi ndzæenè a ghobè a ye.

Ka pìJew nùjè a ghobè ntijmè ighobè ajuñe Yésû

37 Yésû à lè patè ngirè pè ūlènè ḥnwùè pìyerènè yerènè a imyè pìJew la, ka pobè lè nùjè a ghobè ntijmè ighobè ajuñe ze.

38 Zèrè zè ànwùè a lè furè a nì lwenè ànwùè nì ngàjè ntwuumè Nwùè Isayà à lè shwənènè lo, "Ndò'nèmbyè, à lè pyiimè iwè mbyiimè ntwuumè nì pè lè mènè nchwiitè la? Tä à lè nèrè mìtijènè imè la ambo iwè?"

39 Lenèla, mbè'ə ka pobè lè chi mbyiimè a ghobè ntijmè tyi'è tsa'nè Isayà à lè shwənènè lo,

40 "Nwùè à lè nàanè mè imyè imobè, nkì nkùukè mìntijmè imobè, mbè'ə imyè imobè karjè zèenè iyi'è,

imwùè ipobè ki nzhyè e ḥnwùè apè, pobè ki mbènè a ghobè ambo mìnè mbarè a ghobè apè."

41 Isayà à lè shwənè a lenè la ntijmè à lè zèenènè àghu'tè Yésû, nkì nshwənè mbè'ə e.

42 A lè pè pè a lenè la, pìtä pì àla'à lè nùjè mìntijmè imobè ajuñe Yésû. La ka tiitè e a ghobè pìtse pèənè, ntijmè pobè lè pènè mbô lo pìFarìsî fuukè a ghobè a ndâ àshwatè pìJew.

43 Pànè pèrə pə lè kònè àghu'tè ñwùè misonjə ntsàarè àghu'tè Nwùè.

Yésû pobə Tă ighobə la ta'à ñwùè

44 Yésû à lè kyiinè nshwənjè lo, “Dònè wa nî à nùñènè ntijmè e aŋunə mìnè, ka à nùñè e pə aŋunə mìnè ndà'à, à kî nnùñè farə aŋunə ñònè wa nî à twuumènè mè la.

45 Dònè wa nî à zəənènè mè, à kî ndzəənè la wùè wa nî à twuumènè mè la.

46 Ntô àtwuè ıshyê ghə la tsa'a nkà'à, lo ñònè wa ntsùmè nî à nùñènè ntijmè e aŋunə mìnè, ka à ghoñè e amwuə ndzùmè.

47 Iwùè à tə mbəla ndzu'ù àshwənjè mè ka nùñè e a zərə, nchŷâ mè ısà'a aŋunə ze apè, ntiinə ka ndè tō mè la a nî sa'à mìsà'a mì pəənè. Ndè tō pə a nî chwarè àtwuè ıshyê.

48 Dònè wa nî à twuunènè mè, ka kwirè e àshwənjè mè, à chyê nî ñònè nî à ghă sa'à ısà'a e. Àshwənjè mè a ghă sa'à ısà'a e aŋunə ndwùutə njyê.

49 A chyê a lenə la ntiinə ànwùè nî nshwənjènè ka nshwənjè mè la nî ıtñjnè mè. À ñâ Tă ıwəe nî à lè tsàanə mè ñjâ àzwuumè nî nchŷenè a nî shwənjè a zərə.

50 Nzhŷê lo, nt  e i wa ñjâ a nchŷembyê nî à ghoñènè nî nkuñè. Lenəla, ngw  nshwənjè la ànwùè nî Tă ıwəe à t 'n  lo nshwənjè.”

Jònə 13

Yésû a sùu mìkwùè mì ızùñè ndzùmè ıpe

1 A lè p  ngy  nî ngy  ſ laan  p  zigh  m zigh  m  Nigh '  Al n  Mmy ' , Y s  à l  zhy  m  lo nk w    k '  ambo ze a n  my '  àtwu  ıshy  z  kwir  l r  ambo T  ighob . Tsa'n  à l  k n n  p ən   pe n  p en  àtwu  ıshy  gh , à l  k n  a ghob  t  mmy an .

2 A l  k  p  nk w    Y s  pob  ızùñ  ndz m   pe l  p  ndz igh  m zigh  m  nk w , Sat an  à l  chy  m  àkw n  amwu  nt m  Yud  Iskary t , moon  Shim n , lo   shw un  a Y s .

3 Y s  à l  zhy  lo T  à ñâ m   pwuum   ts m  ambo ze, nk  nzhŷ  lo à l  fur  la ambo Nw    nk  m  nd r  ambo Nw .

4 Len la, à l  l o aly '  m zigh  ghu, nt '  its '   pe nd o a taw r  nk r  a  s  ze,

5 nchŷ  nchŷ  amwu  àkan  y  s un  mb n m , mb ' n  a n  s u  m kw   i  z n   ndz m   pe, nt '  nd o a taw r  wa n  à l  kor n  a  s  ze la nd o nd z e ghu.

6 Nk w    n  à l  t n  a n  s u  m  Shim n  Pit , Shim n  Pit  à l  pyiit  ambo ze lo, “Nd ' n m by ,   s u  gh  s u  m kw   m ?”

7 Yēsū a kŵùè ambo ze lo, “Ka wè zhyê o ànwùè ni ngwè ngirè titsonjè, la wè ghă zhyê.”

8 Pità a shwənjè ambo ze lo, “Mbè’è ka wè la’ a nsùu o mìkwùè ìmâ!” Yēsū a kŵùè ambo ze lo, “Ntə ngojè mè mìkwùè ìmô ti sùu, wè la’ a mbə o ni ànwùè àtse a ni ghirè pùu apè.”

9 Shimùnè Pità a shwənjè ambo ze lo, “Ndò’nèmbyê, kò wè sùu o pə ndà’ à mìkwùè ìmâ, kí nsùu mbô ìmâ pobə àtwuè mè.”

10 Yēsū a shwənjè ambo ze lo, “Dònè ni à sùu mè mbìnjmè e ntsùmè, ka à chyê mbə e a ni sùu mbìnjmè. À chyê pə a ni sùu ndà’ à mìkwùè ìme. La mbìnjmè e ntsùmè i laanè. Ni laanè, ndànjè e ta’ à ñwùè iwighè.”

11 A lè kí pə la ni à zhyê mè a ñònè ni à shwùunènè e. La tsùmè ni à lè shwənjènè lo, “Ka a laanè e pighè pìtsùmè.”

12 À lè myaanè a ni sùu mìkwùè mi ìzunjè ndzùmè ịpe pa la, nkŵirè ngwî a gànè e nkŵirè nnwuunè ajuñe alyi’è e, mbyiitè ambo pobə lo, “Ni zhyê tsùmè ànwùè zè ni ñgirènè ajuñe pighè la?”

13 Nshwənjè ambo pobə lo, “Ni wa nfunjè mè ni ìnèrè, nkí mmə nfunjè mè ni Ndò’nèmbyê. Ni wa nfunjè a lenə la mmə nshwənjè tyi’è nkujø nkujø ntiinø ñchyê mbə la wèrø.

14 Ntə pəla mbə Ndò’nèmbyê iwighè nkí mbə ìnèrè iwighè, nkí nsùu mìkwùè ìmighè, a kù’nè lo ni kí mmə nsùu mìkwùè mi ñwùè mo’o mo’o.

15 Ñnèrè a wighè la ni àlènè ànwùè, njilo ni kí mmə ngirè tsa’ nè ñgirènè ajuñe pighè la.

16 Nshwənjè a wighè tyi’è nkujø nkujø lo ka ngànjè àfà’ à a tsàarè e a masàa àfà’ à e. Ka ngànjè ntwuumè a kí ntsàarè e a ñònè ni à twuumènè e.

17 Tsa’ nè ni zhyènè ìnwùè pə la, mborè i za ajuñe pighè mbè’ è ni pəla mmə ngirè a lenə.

18 Ka ñshwənjè mè la a wighè pìtsùmè; Ñzhyê mè pèonè pa ni ñtso’ nè. La zè chyê a ni lwenè ànwùè ni ànwà’ nè Nwùè a shwənjè mè lo, ‘Dònè wa ni à lè zighènè àpaanè pəze la, à pènjè ntyi’ è ngànjè mbwùunè mè.’

19 Ngwè nshwənjè a wighè ni zè titsonjè wè za’ à â pònè lòo alyi’ è. Mbè’ è a tənə mbəla ndòo alyi’ è, ni pyiimè lo mìnjø ñònè ni mbənè wèrø.

20 Nshwənjè tyi’ è nkujø nkujø ambo pighè lo ñònè ni à kwiirènè a ñònè wa ni ñtwuumènè e la à kwiirè la a gha; ñònè ni à kinø nkwiirè mè, à kwiirè la wùè wa ni à lè twuumènè mè la.”

Yēsū a tiitè tsa’ nè ñònè itse à shwùunè e
(Mat 26.20-25; Mrk 1.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Tsa'nə Yēsū à lè shwəñjənə a lenə la, à lè pə ni ntòmnə amwuə ze ka mìzùñə, ntyi'è nshwəñjə a sàñjə sàñjə lo, “Nshwəñjə tyi'è nkүñjə nkujə ambo pighə lo ta'à ñwùè iwigħə ghütse ā shwùunə mè.”

²² Iżùñjə ndzùmə ipo pəñjə nnañjə mbìñmə izzobə a tyi'è nkè'nə a ghobə ajuñə ñjònə ni mbè'ə a ghirè ntii ànwùè ghu.

²³ Ta'à àzùñjə ndzùmə Yēsū ni à lè kònjənə e ka mìzùñjə a lè nwuuñnə a nìpwùnə Yēsū.

²⁴ Shimùnè Pità a tyi'è nküñjə àzùñjə ndzùmə Yēsū za nshwəñjə ambo ze lo, “Pyiitè e ni ñjònə ni à wè nshwəñjə mbè'ə ze la.”

²⁵ Tsa'nə à lè pəñjə a nìpwùnə Yēsū la, a tyi'è mbəñjə mbyiitè a Yēsū lo “Ndò'nèmbyé, ñjònə wè ni wè wè nshwəñjə lè a izzew?”

²⁶ Yēsū a kwùè ambo pobə lo, “La ñjònə wa ni mbi tō tsìnə àpaanə amwuə izzhyàanə ñjâ ambo ze la.” Lenəla, a tsìnə àpaanə amwuə izzhyàanə ñjâ ambo Yudà moonè Shimùnè Iskaryotè.

²⁷ Tsa'nə Yudà à lè kwiirènə àpaanə za, Satàanə à lè kwuunə a ntìñmə ze, Yēsū a shwəñjə ambo ze lo, “Fa'a ngirè ànwùè za ni wè tà'nə ghirè la.”

²⁸ Ka ta'à ñwùè amwuə àpwu'è pàññə ni a lè nwuuñnə a izzhyé mmə ndzìghə la a lè zhyé e izzumə ànwùè ni Yēsū à lè shwəñjənə a lenə la ambo ze.

²⁹ Tsa'nə Yudà à lè pəñjə ñjònə ni à twu'tènə àpàamə nkabə la, pobə pìtse lè pə nkwàñjə lo Yēsū à shwəñjə ambo ze pə lo â ghè ndzwuunə ippuumə pìtse ni pobə puñjənə mbè'ə njyé nìgha'ā zè, kè lo â ghè ñjâ ippuumə ambo ngàñjə àfumə.

³⁰ Yudà a ki nkwiirè àpaanə ghu nkwurè, ndzùñjə mmyà'tè nfurè ndèrè e. Iwwu'è sinè.

Yēsū a ñjâ ntë ghù shwuè

³¹ Tsa'nə Yudà à lè furènə la, Yēsū a shwəñjə ambo pobə lo, “Tìtsòñjə, ni zəenə a àghu'tè Moonè Ðwùè, mbè'ə ki làñjə a ndzùmə ze zəenə a àghu'tè Nwùè

³² Tsa'nə Nwùè à pəñjə ni àghu'tè ndàñjə a ndzùmə Moonè Ðwùè la, Nwùè tō lòo e nnùñjə a nìpwùnə ze, ghu'tè e ni nkujə.

³³ Ipoonə ipâ, ka mbə chi pə mè pəñjə ajuñə ntyé sàa. Ni ghă tyi'è tà'ā mè; la tsa'nə ndè shwəñjənə ambo pìJew la, mbi shwəñjə a wighə tìtsòñjə lo, ‘Alyi’è ni ngwè ndèrè ghu, mbè'ə ni tō a wighə apè.’

³⁴ Ngwè ñjâ a wighə ni ntë ghù shwuè lo ni tə nkòñjə mbìñmə izzighə. Tsa'nə nkòñjənə a wighə la, ni tə nkòñjə mbìñmə izzighə a lenə.

³⁵ Ni tə mè nkòñjə mbìñmə izzighə, yi ñwùè ntsùmə ā zhyé lo pighə la izzùñjə ndzùmə ipâ.”

Yēsū a shwənjè lo Pità à ghä twuunè e

³⁶ Tsa'nə Yēsū à lè myàanènə nshwəŋjè a zə ànwùè la, Shimùnè Pità à lè pyiitè ambo ze lo, "Ndò'nèmbyê, wè lèrè ighè?" Yēsū a kwwùè lo. "Ngwè ndèrè a aly'iè àtse nì mbè'ə wè zùnjè o a gha tìtsònjè apè. La wě tyi'è zùnjè mè amwuə yìtse nkwwùè."

³⁷ Pità a pyiitè ambo ze lo, “Ndò’nèmbyê, mbè’ə ka ñdzùnjè mè a ghò tìtsònjè ntii àkə? A tə mbə pə nìwighè yi mbi nâ nìchyémbyê mè mbè’ə o.”

³⁸ Yēsū a pyiitè ambo ze lo, “Wè lanə nchwu’tè mbìnjmè a ni pî nìchyêmbyê o mbè’è mè? Nshwənè tyi’è nkùnjè nkunjè ambo ghò lo, ankè’è à ghă ki toñè ni ìtwu’è wè twuuunè mè nkùwù è itarè.”

Jònə 14

Yēsū a lè'tè mìntiñmè mi ìzùñè ndzùmè ipe

¹ Yēsū à lè shwəñè ambo izonjè ndzùmè ipo Io, "Kò mìntiñmè ìmighè ki nnè'nè. Nì nùñè mìntiñmè ìmighè ajuñe Nwùè, nkì nnùñè ajuñe mìñè.

² Mintanjə mīnō'nē ma a ndā Tă iwəə. A tə mbəla ngoñè e tī pə a lenə yi ka nhshwəñè mè ambo pighə lo ngwè ndèrè ghè tsùñè alyi'ə ambo pighə.

³ Ntə ghè ntsùnjè yi mbi tō lòo a wighə mbè'ə nì tō nnwuunè a nìpwùnə mìnjè, njiilo alyi'ə nì mbənə ghu nř kí pə ghu.

⁴ Nì zhyê àlànqè nì a za ndèrè a aly'i'è nì nqwè ndèrè.”

Yĕsû la àlànṣé a nî lèrè ambo Tă

⁵ Thomas a shwəŋè ambo ze lo, “Ndò’nèmbyê, ka pœ zhyê wœ alyi’è ni wè wè ndèrè, ntyi’è mbø zhyê àlànqø ni a za ndèrè alyi’è qhu la iqhé?”

⁶ Yēsū a kwùè lo, “Mìñé àlànjé, mbə nkúnjé nkujé, nkí mbə nìchyémbyé. Mbè’è nwùè a tō e ambo Tă tìqhu a lànè ambo mìnè apè.

⁷ Nì tè mbøla nzhyê mè, yi nì kì nzhyê a Tă. La a nì pì'nè tìtsònjè nì zhyê e nkì ndzæenè e ”

⁸ Filibè a tyi'è nshwəŋè ambo Yēsū lo “Ndò'nèmbyê, ndà'à ànwùè ni pəə tā'nè ambo ghò t̄itsòŋè a chyê pə lo wè nérè a Tă ambo pəə, njilo mbìŋjmè ɿzəə pòŋè.”

⁹ Yēsū a kwùè ambo ze lo, “Filibè, pùu lanə nchyê aŋunə ntyě sàa lə wè tyi’è ka zhyê o a gha? Dònè nì à zəənènə mè, à zəənè a Tă. Wè tyi’è ndàŋè lə īla nshwənə lo ḥnèrè a Tă ambo piqhè?

¹⁰ Filibè, ka wè pyiimè o lo mìnjè ta'à ñwùè pøø Tă, Tă a kí mbø ta'à ñwùè pøø ze? Ka ñshwøñè mè mìnchwùè mè mìtsùmè ambo ghò la àtwuè ni mìnjè. À fà'à Tă ni à ñéna amwua mìnà nfà'à

11 Nì pyiimè lo mìnje ta'à ñwùè pøø Tă, Tă a kí mbø ta'à ñwùè pøø ze. Kè, nì pyiimè ntii mìnñwùè nì nì wa ndzøønè ñgìrè.”

12 Yësû a chi nshwøñè lo, “Ñshwøñè tyi'è nkúñø nkuñø ambo pighø lo ñònè nì à nùñønø ntijmè e ajuñø mìnje, á tò tø ghìrè mìnñwùè ma ni ngwa ngìrè la. Ghìrè farø a myø nì mi tsàarønø, ntiiñø ngwè ndèrè mè a nìpwùnø Tă.

13 Mbø ghìrè ñnwùè ñtsùmè nì nì pyiitènø ajuñø nìlinè ñtsâ mbø'ø pàñø ghu'tè a Tă ndàñø a ndzùmè moonè e.

14 Nì tø pyiitè ànwùè àtsùmè ajuñø nìlinè ñtsâ, ñgìrè a zèrè.”

Yësû a kà'à a nì tsàa Àzhwùè Nwùè

15 Yësû a chi nshwøñè lo, “Nì tø pøla nkòñø a mè, yi nì nùñø mìntø ñmâ.

16 Mbø pyiitè a Tă a tsàa a wighø nì ngàñø àyèmpø ghù nyàanø, nì à pø pø pighø pø pobø nkwùè ñtsùmè.

17 Ngàñø àyèmpø wè la Àzhwùè nkúñø nkuñø nì mbø'ø ka pàñø pø àtwuè ñshyø kwiirè e a ye ntiiñø ka pobø pø ndzøønø a ghobø a ye, ka kí zhyø a ghobø a ye, la nì zhyø e ntiiñø à wa amwuø pighø, nì kí mbø amwuø ze.

18 “Ntiinø ngå lèrè la mmyà'tè mè a wighø pighø nì pighø apø; ngå kwirè tø ambo pighø.

19 Â kí pø ajuñø mètùmø nkwùè pàñø pø àtwuè ñshyø chi ndzøønø a ghobø a gha apø, la nì pø ndzøønø mè ntiiñø ts'a'nø ngwè nchyø ghù ntijñø la, nì kí pø chyø àzighø.

20 A ghå pø njyø ghu nì zhyø lo mìnje ta'à ñwùè pøø Tă, nì kí mbø ta'à ñwùè pøønø ts'a'nø ñkínø mbø ta'à ñwùè pøønø.

21 Ðònè wa ntsùmè nì à zu'nø ànwùè nì ñshwøñènø nkí mmø ngìrè a zèrè la ñònè nì à kòñønø mè. Tă ìwøø á kòñø a ñwùè ntsùmè nì à kòñønø mè, ñkí nkòñø a ghobø nnérè ñpìñmè mè ambo pobø.”

22 Yudà (ka pø e Yudà Iskaryotè) a tyi'è mbyiitè ambo ze lo, “Ndò'nèmbyø, wè ghå làñø ïla ghu nérè ñpìñmè o ambo pøø la nérè o ambo pàñø pø àtwuè ñshyø apø?”

23 Yësû a kwùè ambo ze lo, “Ðònè wa ntsùmè nì à kòñønø mè á ghìrè ànwùè za àtsùmè nì ngwa nshwøñè la. Tă ìwøø á kí kòñø e, pøø Tă ìwøø tø ambo ze pøø pø pobø chyø.

24 Ðònè wa nì ka à kòñø e a gha la, ka à ghìrè e ànwùè nì ngwa nshwøñè. ñshwøñènø pa nì nì zu'nø la ka pø e ñshwøñè ñpâ. A ñshwøñènø Tă ìwøø nì à tsàanø mè.

25 “Ntiitè a wighø nì mìnñwùè mè nkwùè nì ñmbirènø pøønø.

26 La ngànjè àyèmpè nì à pènè Àzhwùè Nwùè nì Tă à tsàa ajuñe nìlinè itsâ, ă tô nérè a wighè nì ìnwùè itsùmè kí kwuumè a wighè nì ìnwùè itsùmè nì ndè shwønjè mè ambo pighè.

27 “Mmyà’tè a wighè nì àporèporè; A àporèporè mè nì ngwè ñjâ ambo pighè. Ka mmè ñjâ mè la tsa’ne pànè pì àtwuè ishyê pa ñjâ. Kò nì pè nì ntòmnè kè nì àkwàrè amwuø mìntiñmè imighè.

28 Nì lè zu’ù tsa’ne ndè shwønjènø ambo pighè lo, ‘Mbi lèrè, la kwirè tô ambo pighè.’ Nì lè pèla nkònjè mè, yi nì pè nì nìgha’à lo ngwè ndèrè ambo Tă iwøø, ntiinø Tă à tsàarè a mè.

29 Ntiitè a wighè nì zè tìtsònjè ntiinø a pirè mè e tì lòo alyi’ø, njilo a gha ndòo alyi’ø, nì pyiimè.

30 Ka mbø shwønjènø mè pèønè tisiñnø ntiinø ifò àtwuè ishyê à wè ntô. Ka à pè e nì itiñnø a nì ghîrè ànwùè àtse ajuñe mìñjè,

31 la ngwè ngîrè mìnñwùè tyi’è tsa’ne Tă iwøø à shwønjènø njilo pànè pì àtwuè ishyê zhyê lo ngwa nkònjè a Tă. “Nì ghîrè pèønè furè ndèrè.”

Jònø 15

Yësû a ngotø àtîghè mìntàamø mi mìlù’ù

1 Yësû a chi ndànjè nì mbyè nshwønjè lo “Mìñjè ngotø àtîghè mìntàamø mi mìlù’ù, Tă iwøø a pè ñònè nì à wa nnajè mìñgħø mèrø mè.

2 À wa ntserè mìfàa ma ajuñe mìñjè nì mèrø ma ka zumè e mìntàamø ngwa’à, mmø nshàbè a myè nì mèrø ma ndzumè mìntàamø njilo mèrø tsùñjè ndzumè mìntàamø mìno’ñø.

3 Àshwønjè za nì nshwønjènø ambo pighè la a ghîrè mè nì laanè.

4 Nì ghoñjè mbø ta’à ñwùè pèønè. Mbè’ñø ka nìfàa nì àtîghè nì zumè e mìntàamø tsèrø nì tsèrø. Tsèrø chyê zumè mìntàamø mbè’ø nì ghoñjè ajuñe ma àtîghè. Nì ndwuumè wè, mbè’ø nì kí ndzùmè a wighè mìntàamø apè, ndànjè e lo nì ghoñjè mbø ta’à ñwùè pèønè.

5 “Mìñjè àtîghè mìntàamø mi mìlù’ù, nì pè mìfàa. Iðònè wa nì à ghoñjènø mbø ta’à ñwùè pøø ze la, nìkì ngoñjè mbø ta’à ñwùè pøø ze, à ghâ zumè mìntàamø mi àtîghè mìno’ñø ntiinø à tø pwuè e mìñjè, nì ghîrè a wighè ànwùè àtse apè.

6 Iðwùè à tø ka ghoñjè e lo pøø ta’à ñwùè pøø ze, Tă iwøø a wa’à e la tsa’ a nìfàa nì àtîghè nì pì tserènø. Mbuurè mìfàa za chyê e pøø a nì shwatè ntòonè lo mi sîghè.

7 Nì tì ghoñjè mbø ta’à ñwùè pèønè, àshwønjènø mè a kí ngoñjè amwuø pighè, yi àzwuumè àtsùmè za nì nì pyiitènø, nì pøø nì zèrø.

8 Tă iwøø à wa mbø nì àghu’tè nkùwùè nì nì zumènø mìntàamø mìno’ñø. Nì ndwuumè wè, nì tyi’è nérè iþiñmè iwigħè lo pighè la izùñjè ndzùmè iþâ.

- 9** Nkònè a wighè tyì'è tsa'nè Tă à kònènè mè. Ni ghoñè amwuə ìkònènè mè.
- 10** Ni tè mè ndzu'nè mìntè ìmâ, yi ni ghoñè amwuə ìkònènè mè, tyì'è tsa'nè ndzu'nènè mìntè mi Tă iwøe nkì ngoñè amwuə ìkònènè e.
- 11** "Nshwøñè a wighè ni mìnvwùè mè mìtsùmè la lo nìgha'à mè a pø amwuə pighè. Lenøla, nìgha'à iwighè â lwenè.
- 12** Ntë mè ambo pighè i chyê la lo ni kònè mbìñmè ìzighè tyì'è tsa'nè nkònènè a wighè.
- 13** Iwùè à tè pøla mbî a nìchyémbyê e ntii ìswùè e, yi zèrø zø a nèrè la lo à kònè e ndàñè àndànè wa ni mbè'ø ñwùè a kònè a ghùtse ñwùè.
- 14** Ni chyê mbø la pìswùø ìpâ mbè'ø ni pøla mmø ngìrè mìnvwùè ni nìshwøñènè a wighè lo ni ghìrè la.
- 15** Ka ñchi mbirè nfunjè a mè a wighè ni ngàñø afà'à, ntiinø mbè'ø ka ngàñø afà'à zhyè a ghobø ànwùè za ni masàa ighobø à wè ngìrè. La mmø nfuñè a wighè ni pìswùø ìpâ, ntiinø nìshwøñè mè a wighè ni mìnvwùè mìtsùmè ni ndzu'nè ambo Tă iwøe.
- 16** Ka à lè tso'ò e pighè ntso'ò mè tsa'a masàa iwighè. À lè tso'ò mìñè ntso'ò a wighè mmø ññâ a wighè ni afà'à lo ni lèrè ngè mbìñnè a ni zumè mìntàamø; mìntàamø ni mi ghoñè ni nkunjè. Lenøla, Tă a ñâ a wighè ni àzwuumè àtsùmè ni ni pyiitènè ajuñø nìlinè ìtsâ.
- 17** Lë ànwùè ni ntà'nè lo ni ghìrè la: Ni kònè mbìñmè ìzighè.
- Kipaanø pàñø pi àtwuè ìshyê**
- 18** "Pàñø pi àtwuè ìshyê tè pøla mbàanè a wighè, ni kwuumè lo pobø lè pyè mbàanè la a gha.
- 19** Ni tè pø tsa'a pàñø pi àtwuè ìshyê, yi pàñø pi àtwuè ìshyê kònè a wighè tsa'a ìpobø pèønè. La ndè tso'ò mè a wighè nfuukè amwuə pàñø pi àtwuè ìshyê. Ka pobø chi ndòo a ghobø a wighè tsa'a ìpobø pèønè. La ìsùmè ni ka pobø chi nkònè a ghobø a wighè la.
- 20** Ni kwuumè ànwùè ni ndè shwøñè mè ambo pighè: 'Ka ngàñø afà'à a tsàarè e a masàa e.' Pobø lè pøla nnyàñø mè, yi pobø ghä ki nyàñø a wighè. Pobø lè pøla ngìrè ànwùè ni ndè shwøñènè ambo pobø, yi pobø ghä ki ghìrè a zhyè ni shwøñènè ambo pobø.
- 21** La pobø ghä ghìrè mìnvwùè mè mìtsùmè ajuñø pighè ntiinø ni pønø pèønè ìpâ. Pobø ghä ghìrè a lenø ntiinø ka pobø zhyè a ghobø a ñònè ni a lè twuumènè mè.
- 22** Ndè pøla ngwa'à ti tò nìshwøñènè ambo pobø, yi ka pobø lè zhyè a ghobø lo pobø ghìrè ànwùè tìpònè. La tìtsònè wanø, ka àlànø a pø e ghu ni mbè'ø pobø shwøñè lo pobø lè mè ngìrè a tìpònè la ka zhyè a ghobø.

23 Dònè wa nì à pàanènè mè, à kì mbàanè a Tă iwæe.

24 Ndè pèla mbirè tì tô ngirè ànwùè nì ñwùè à pirè mè e tì tô ngirè a ìmyê pobè, yi ka pobè ghîrè a ghobè ànwùè tìpònjè. La titsonjè wanè, pobè zèenè mè mìnwùè mè ntyi'è mbàanè mè pøe Tă iwæe.

25 “La zè chyê a nì lwenè ànwùè nì a pènè amwuə àñwà'nè mbòomè àzobè lo ‘pobè lè pàanè mè àffifí.’

26 “Wùè nì ã yèmpè a wighè à ghă tō la nì Àzhwùè nì a za nnérè a nkunjè nkuñjè, nfurè ambo Tă. Mbì tsàa e, a furè ambo Tă ntô shwènjè mbè'è mè.

27 Nř kì pø pànè pyè nì nř kì shwènjè àzighè mbè'è mè, ntiinè nì lè pènè pèønè a nìpi'nè.”

Jònè 16

1 “Nshwènjè a wighè nì mìnwùè mè la lo mbè'è nì kañè myà'tè àpyiimè ntiñmè àzighè.

2 Pobè ghă kantè a wighè amwuə mìndâ mi àshwatè ìmobè. Ts'a'nè a pènè lè, nkwùè ì zè ntô nì mbè'è ñònè itse à tè mè nzhwuutè o a mè nkwàñjè pø lo à wè nfà'è pø àfà'è Nwùè.

3 Pobè ghă ghîrè mìnwùè mè ntiinè ka pobè zhyê a ghobè a Tă kè a gha.

4 La ntiitè a wighè nì mìnwùè mè, mbè'è nkwùè nì pobè pi'nènè a nì ghîrè a mèrè ambo pighè, nř kwempè lo ndè tiitè a wighè.

Àfà'è Àzhwùè Nwùè

“Ka ndè tiitè mè a wighè nì mìnwùè mè nkwùè ntsàambyè ntiinè ndè pènè pèønè.

5 Titsonjè wè nì ngwè nkŵirè ndèrè ambo ze wa nì à lè twuumènè mè la, ka ñwùè iwighe ghùtse a mè mbyiitè e a gha nì alyi'è nì ngwè ndèrè.

6 La ts'a'nè nshwènjènè mìnwùè mè mìtsùmè ambo pighè la, mìntiñmè ìmighè mè ndwènè nì àsòmnè.

7 La ngwè nshwènjè tyi'è nkunjè nkuñjè ambo pighè: a pònjè ambo pighè lo ñdèrè ntiinè ñtè ka lèrè mè, ngàñjè àyèmpè iwighe a tō e apè. La ñtè pèla ndèrè, ngè tsàa e ambo pighè.

8 Nkwùè nì à ghă tō, à ghă ghîrè â laanè ambo pànè pi àtwuè išhyê lo mìnwùè nì pobè kwàñjènè mbè'è tìpònjè, ghobè mìnwùè mi tèømènè, farè ts'a'nè Nwùè à ghă tso'tè mìsà'a ka mi kù'nè e.

9 Àkwàñjè àzobè mbè'è tìpònjè ka à kù'nè e ntiinè ka pobè nùñjè a ghobè ntiñmè ighobè ajuñe mìñjè;

10 àkwàñjè àzobè mbè'è mìnwùè mi tèømènè ka à kù'nè e ntiinè ngwè ndèrè ambo Tă, nì chi ndzøenè a wighè a gha apè.

11 Àkwànjè àzobè ajuñe ndwuumè ni Nwùè à pi tso'tè mìsà'a ka à kù'nè e ntiinè pi tso'tè mè ìsà'a ñwùè ni à pu'tènè àtwuè ìshyê zè.

12 "Mbìrè mbè ni mìnchwùè mìno'nè a ni shwənjè ambo pìghè, la mèrè tìjnè ntsàarè a wìghè a ni zu'ù tìtsònjè.

13 La nkùnè ni a ghă tō, Àzhwùè za ni a za nnérè a nkùnjè nkuñjè ã ghìrè ni zhyê a nkùnjè nkuñjè ntsùmè. Ka à pè ghă shwənjè e pè àtwuè ni ze, à ghă shwənjè pè ànwùè ni à zu'nè kì tiitè a wìghè ni mìnchwùè ma mìtsùmè ni mèrè ghă tō.

14 À ghă ghu'tè mè ntiinè à ghă lòo a zhyè za ni mbènè shwənjè ambo pìghè tō tiitè a wìghè.

15 Àzwuumè àtsùmè ni Tă iweè à twu'tènè a àzâ. La ìsùmè ni nshwənjènè lo Àzhwùè ghu a pi lòo a zhyè ni a pènè àzâ tiitè a wìghè.

Nìgha'à ghobè àsòmnè

16 "Ã kì pè ajuñe mètùmè nkùnè ni chi ndzéenè a wìghè a gha apè, la nkùnè i kì chi lànjè ni zèenè mè."

17 Ìzùnjè ndzùmè ipè pìtse lè pyiitè a tìfrè pobè lo, "Zèrè zè ànwùè a chyê lè lo àkè a ni shwənjè lo, 'Ã kì pè ajuñe mètùmè nkùnè ni chi ndzéenè a wìghè a gha apè, la nkùnè i kì chi lànjè ni zèenè mè,' farè a ni shwənjè lo, 'Ntiinè ngwè ndèrè ambo Tă iweè?'

18 Pobè shwənjè lo, 'Mètùmè nkùnè' à chyê lo àkè? Ka pèè zhyè a wè ànwùè ni à wè nshwənjènè.'

19 Yësû à lè zhyè lo pobè pè ntà'à a ni pyiitè mìnchwùè mìtse ambo ze, ntyi'è nshwənjè ambo pobè lo, "Nì wè mbyiitè lè ìsùmè ànwùè ni ndè shwənjènè ambo pìghè lo, 'A kì pè ajuñe mètùmè nkùnè ni chi ndzéenè ni wìghè a gha apè, la nkùnè i kì chi lànjè ni zèenè mè?'

20 Nshwənjè tyi'è nkùnjè nkuñjè ambo pìghè lo ni ghă yìi tè yìi, la pànè pi àtwuè ìshyê pè nga'à a ghobè gha'nè. Nì pè ni àsòmnè, la àsòmnè àzìghè a pènjè ntyi'è nìgha'à.

21 Nkùnè ni mèngyë à mènè ntà'à pyê a moonè, ã pè ni àndzanjè yè no'nè ntiinè nkùnè nìpyê e i kù'nènè; la nkùnè ni à pyènè a moonè ghu, a chi nkùempè e àndzanjè ni à lè zu'nè a zèrè apè ntiinè à wè nga'à a moonè e ni à pyènè amwuè àtwuè ìshyê zè.

22 Lè tsa'nè a pènè ambo pìghè: ni pè ni àsòmnè tìtsònjè wè. La nkùnè ni mbì ghă kwirè tō a ni zèenè a wìghè ni ghă pè ni nìgha'à, ni à pènè nìgha'à wa wùè ni mbè'è ñwùè a fuukè e a wèrè amwuè mìntijmè ìmìghè apè.

23 A ghă pè nkùnè ghu, ni chi mbyiitè a wìghè a gha ni ànwùè àtse apè. Nshwənjè tyi'è nkùnjè nkuñjè ambo pìghè lo Tă iweè ã ñâ a wìghè ni àzwuumè àtsùmè ni nì pyiitènè ajuñe nìlinè ìtsâ.

24 A nì pyàa tìtsònjè wè, nì pirè mè a wighè ti pyiitè àzwuumè àtse ajuñe nìlinè ñtsâ. Nì pì'nè a nì pyiitè, nì kì kwíirè. Lenøla, nì tyi'è nga'à ka mìzùnjø.

Yësù à tsàarè àtwuè ìshyê

25 “Nshwønjè a wighè nì mìnchwùè mè amwuø ìshwønjè pìnàanø nàanø. La nkwùè ì zè ntô nì ka mbø chi shwønjè mè amwuø ìshwønjè pìnàanø nàanø, mbø tyi'è shwønjè pø sàa sàa mbø'è Tä.

26 Ajuñe njyê ghu, nì ghä tyi'è pyiitè ambo Tä ajuñe nìlinè ñtsâ; ka mìmø nshwønjè mè lo mbi ghä pyiitè ambo Tä ambo pighø, à ghä pyiitè pighø,

27 mbø'è nì Tä àtwuè mbìnjmè e à kònènø a wighè ntiinø nì kònènø mè, nkì mbyiimè lo ñfurè ambo Nwùè.

28 Ndè furè ambo Tä ntô amwuø àtwuè ìshyê; la tìtsònjè, ngwè mmyà'tè àtwuè ìshyê nkŵirè mmø ndèrè ambo Tä.”

29 Tsa'nø à lè shwønjènø a lenø la, ìzùnjè ndzùmè ìpe shwønjè lo, “Wè wè nshwønjè sàa sàa tìtsònjè ka mè nshwønjè o amwuø ìshwønjè pìnàanø nàanø.

30 Tìtsònjè pøø zhyê lo wè zhyê ànwùè àtsùmè, ka ìsùmø ì pø e ghu ambo njònè ìtse a nì chi mbyiitè o nì ìpyiitè ìshwønjè. Zè ghîrè pøø pyiimè lo wè lè furè ambo Nwùè.”

31 Yësù a pyiitè ambo pobø lo, “Nì pyiimè tìtsònjè wanø?

32 La nkwùè ì zè ntô; zèrø ì tò mè, a nì tâ a wighè nsapø, ñwùè mo'o mo'o â lèrè a ìmwuø alyi'è ze, ñtyi'è ngoñè mìnjè nì mìnjè. La ka mbø pø mè mìnjè nì mìnjè ntiinø Tä ìwøø à wè pøø ze.

33 Ntiitè a wighè nì mìnchwùè mè lè njiilo pøønè pwuutè mbø ta'à ñwùè nì kì mbø nì àporèporè. Nì zøønø ngø'è amwuø àtwuè ìshyê zè, la nì tøømè ntìñjnè! `Ntsàarè mè mìtìñjnè mi àtwuè ìshyê zè.”

Jònø 17

Yësù a chà'tè a Nwùè àtwuè ìzùnjè ndzùmè ìpe

1 Tsa'nø Yësù à lè myàanènø a nì tøøtè ìzùnjè ndzùmè ìpe, à lè pø'kè ìmyê ìme nnañè àtìghø, nshwønjè lo, “Tä, nkwùè ì kù'ù lo wè ghu'tè a moonè o mbø'è moonè o a kì ngu'tè o.

2 Wè lè ñâ e nì ntìñjnè àtwuè ñwùè ntsùmè mbø'è â ñâ a nìchýembyê wa nì à ghoñènø nì nkunjè ambo pàñè pyø nì wè ñânø ambo ze.

3 Nìchýembyê nì à ghoñènø nì nkunjè à chyê la lo pàñè zhyê lo wè la ndà'à Nwùè nì à pøønø nkunjè nkunjè, nkì nzhyê a Yësù Kristù nì wè tsàanø.

4 Ndè ghu'tè o amwuø àtwuè ìshyê tsa'nø ndè myàanènø àfà'à za nì wè lè ñânø ambo mìnjè lo ñfà'à la.

⁵ Tă, ghu'tè mè t̄itsònjè a mbyè ghò, n̄tyi'è mbə n̄ àghu'tè za n̄ wè lè pyè mə ngu'tè mè n̄ zèrè za'à àtwuè ishyê zè a pònjè pə.

⁶ Ndè gh̄irè pànè pa n̄ wè lè fuukènə amwuə àtwuè ishyê n̄jâ ambo m̄njè la pobə zhyê o. À lè pə p̄əənè ɻô, la wè n̄â a ghobə ambo m̄njè pobə k̄ nnùnjè àshwənjè o.

⁷ Pobə zhyê t̄itsònjè wè lo àzwuumè àtsùmè n̄ wè n̄ânə ambo m̄njè a furè la ambo ghò.

⁸ Ndè n̄â ntwuumè n̄ wè lè n̄ânə lo n̄jâ ambo pobə; pobə k̄ nzhyê nk̄njè nkuŋjè lo n̄furè a n̄pwùnə ghò, nk̄i mbyiimè lo wè lè tsàa a mè.

⁹ Ngwa nchà'tè a Nwùè àtwuè pobə. Ka mə chà'tè mè pə mbè'ə pànè p̄i àtwuè ishyê, nchà'tè pə àtwuè pànè pa n̄ wè lè n̄ânə ambo m̄njè la ntiinə à p̄əənè ɻô.

¹⁰ P̄əənè ɻâ la ɻô, ɻô k̄i mbə ɻâ, p̄i tyi'è ndànjè a ndzùmè pobə ndzəənè àghu'tè mè.

¹¹ Ngwè ntô ambo ghò t̄itsònjè; ka n̄chi mbirè mè amwuə àtwuè ishyê zè la pobə pirè amwuə àtwuè ishyê. Tă ghù ndaanènə, pyamnè a ghobə n̄ iñlinè n̄linè ɻô n̄ wè lè n̄ânə ambo m̄njè. Wè pyamnè a ghobə njiilo pobə pə ta'à n̄wùè tsa'nə pùu kinə mbə ta'à n̄wùè.

¹² Ajuṇə nk̄wùè n̄ ndè pənə p̄ə p̄i pobə, ndè pyamnè a ghobə n̄ iñlinè wùè n̄ i pənə ajuṇə n̄linè ɻô. Ndè pyamnè a ghobə ka ta'à n̄wùè ighobə ɻitse a p̄i e ndànjè e ta'à n̄wùè nk̄i mbə n̄jònè n̄ à lè pənə p̄i mbè'ə ànwùè zhyè n̄ p̄i n̄wà'nènə amwuə ànjwà'nè Nwùè a pwùumè.

¹³ Ngwè ntô tsirè o t̄itsònjè wè, la n̄shwənjè m̄nwùè mə mbirè àtwuè ishyê ghə la mbè'ə n̄gha'à mè a l̄wenè amwuə m̄ntiñmè ɻmobə.

¹⁴ Ndè chwìitè ntwuumè o ambo pobə la pànè p̄i àtwuè ishyê ghə pàanè a ghobə ntiinə ka pobə pə ghobə pànè p̄i àtwuè ishyê, tyi'è tsa'nə ka nk̄i mbə mè n̄wùè àtwuè ishyê.

¹⁵ Ka m̄mə nchà'tè mè a Nwùè la lo wè fuukè a ghobə amwuə àtwuè ishyê ghə, ngwè nchà'tè la lo wè pyamnè a ghobə mbè'ə n̄jònè t̄pònjè wa a gh̄irè ànwùè ajuṇə pobə.

¹⁶ Ka pobə pə ghobə pànè p̄i àtwuè ishyê ghə, tyi'è tsa'nə ka nk̄i mbə mè n̄wùè àtwuè ishyê ghə.

¹⁷ Tso'ò a ghobə nḡirè pobə p̄onjè ndànjè a ndzùmè ànwùè n̄ a p̄onjènə nzhyê o; àshwənjè o â pə nk̄njè nkuŋjè.

¹⁸ Tsa'nə wè lè twuumènə mè ambo pànè p̄i àtwuè ishyê ghə la, k̄i ntsàa ghobə ambo pànè p̄i àtwuè ishyê ghə.

19 Ñjâ mbìnjmè mè a nî fà' à àfà' à o ntii ghobè njilo pobè kî ñjâ mbìnjmè ìzobè a nî fà' à àfà' à o nî nkûñjè nkuñjè.

20 "Ka mmmè nchà'tè mè a Nwùè pè mbè' è pobè ndà' à, ngwa nkî nchà'tè a Nwùè àtwuè pyè pa nî pî nùñjènè ntijmè ìghobè ajuñe mìñjè ndàñjè a ndzùmè àshwøñjè àzobè.

21 Ngwè ndoonè ambo ghò Tă lo, wè ghîrè pobè pè ta' à ñwùè, tsa'nè pùu kînè mbè ta' à ñwùè. Ghîrè lo pobè pwuutè mbè ta' à ñwùè pèññè pî pobè mbè' è pàñè pî àtwuè ìshyè pyiimè lo à lè twuumè ghò ntwuumè mè.

22 Ndè kî ñjâ àghu'tè za nî wè lè ñâññè ambo mìñjè la ambo pobè lo pobè pè ta' à ñwùè tsa'nè pùu kînè mbè ta' à ñwùè la.

23 Ghîrè lo pobè pwuutè pèññè pî pobè tsa'nè ndè kînè mbwuutè pùu mbè ta' à ñwùè mbè' è pàñè pî àtwuè ìshyè zæññè lo à lè twuumè ghò ntwuumè mè, ntyi' è nkòñjè a ghobè tsa'nè wè kònñjènè mè.

24 "Tă! Ñtâ' à lo pàñè pa nî wè lè ñâññè ambo mìñjè la pobè ghă mbè alyi' è gha nî ngă pè ghu, mbè' è pobè zæññè àghu'tè mè; àghu'tè za nî wè lè ñâññè ambo mìñjè za' à nìpwuure ghobè àtwuè ìshyè pòñjè pî' nè.

25 Tă nî mìnñwùè ìme tæemènè, ka pàñè pî àtwuè ìshyè zhyè a ghobè a ghò la ñzhyè o. Pàñè pè kî nzhyè lo à lè twuumè ghò ntwuumè mè.

26 Ndè ghîrè pobè zhyè o, mbè kî làñjè nî mbyè ghîrè pobè zhyè o, mbè' è pèññè pî pobè tyi' è mbwuutè mbè ta' à ñwùè."

Jònè 18

Pî kô a Yësû

(Mat 26.47-56; Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53)

1 Nkwùè nî Yësû à lè myàanènè a àchà'tè Nwùè zè, à lè lèrè pobè ìzùñjè ndzùmè ìpe ngè ntwuumè a mìlyi' è nchyè nî pî lè mènè nfuñjè nî Kidrònè. À lè kwuunè amwuè nka' à mìntàamè mi àtìghè ìtse nî i lè pèññè alyi' è ghu pobè pî ìzùñjè ndzùmè ìpe.

2 Yudà nî à lè shwùunènè a Yësû à lè zhyè alyi' è zèrè zè ntiinè à lè pè alyi' è nî Yësû pobè ìzùñjè ndzùmè ìpe lè mènè mbwùumè ghu nkwùè no' nè

3 Tsa'nè Yudà à lè zhyènè alyi' è ghu la, à lè lòo àpùñjè pìsoyì pobè pàñè pìtse nî pobè lè mènè mbyabè Ndâ Mishwà' à Nwùè nî pìfò mà' à Nwùè pobè pìFarìsî lè tsàanè, pobè pî pobè lèrè alyi' è ghu ntwu'tè pìlìamè pobè mìnkà' à nî ipwuumè ntsòo.

4 Yësû à lè zhyè ànwùè àtsùmè nî a pî ghîrè e, ntyi' è nfurè mbyiitè ambo pobè lo, "Nî tâ' à la ìwé?"

⁵ Pobə kŵùè ambo ze lo, “Pəə tə’à la Yēsū ɳwùè Nazarètè wa.” Yēsū a kŵùè ambo pobə lo, “Ngwè lə.” Yudà ɳònè ni à lè shwùunènə e la a təəmè alyi’ə ghu pobə pî pobə.

⁶ Nkwùè ni Yēsū à lè shwəŋənə lo, “Ngwè lə,” Pobə mìntè ni ndzùmè kŵintè a ɻshyê.

⁷ Yēsū a chi mbyiitè ambo pobə lo, “Nì ghù nì tə’à la ɻwə?” Pobə kŵùè lo, “Pəə tə’à la Yēsū ɳwùè Nazarètè wa.”

⁸ Yēsū a kŵùè ambo pobə lo, “Ntə mə nshwəŋə a wighə lo ngwè lə. Nì tə mbəla mmə ntà’à la a gha nì myà’tè pànə pè pobə lèrə a ghobə.”

⁹ À lè shwəŋə a lenə la a ni għirə ànwùè ni à lè pyənə nshwəŋə â ko’o mbwùumè lo, “Tă ɻwə, ka ta’à ɳònè wa ɻtse ni wè lè ɳâñə ambo mìñə la â pî e.”

¹⁰ Shimùnè Pità ni à lè pənə ni ɻnŵùe ntsòo e a mbìñmè ze, à lè tso’ò a zèrə ndòo ndê nitugrə ni àpù’ù àtwuè pifò mà’à Nŵùè tsì zighènə. Nìlinè ni àpù’ù tsìghu lè pə Malchùssè.

¹¹ Yēsū a shwəŋə ambo Pità lo, “Chyâ ɻnŵùe o za amwuə ngwaanə. Wè kwàñə lo ka mbə ghā nô mè ndoñə zè ni Tă ɻwə à ɳâñə ambo mìñə la?”

Pi lòo a Yēsū ndèrə ambo Anàsə

¹² Pisojì pa pobə pî àtwuè àzobə, ni pànə ni pobə pa mbyabə Ndâ Mìshwà’à Nŵùè lè kô a Yēsū nkorè.

¹³ Ndòo e mbyè ndèrə ambo Anàsə. Anàsə à lè pə nchyə Kayafàsə ni à lè pənə àtwuè pifò mà’à Nŵùè amwuə ngu’u ghu.

¹⁴ Kayafàsə wè à lè pə ɳònè ni à lè pə ntiiitè pifew lo a pònə lo ta’à ɳwùè a kwighə àtwuè ni pànə pino’nə.

Pità a twuunə a Yēsū

(Mat 26.69-70; Mrk 14.66-72; Luk 22.55-57)

¹⁵ Shimùnè Pità pobə ta’à àzùñə ndzùmè Yēsū lè mə ndzùñə a Yēsū ndèrə alyi’ə ni pî lòonə e ndèrə a ghu. Àtwuè pifò mà’à Nŵùè a lè zhyə àzùñə ndzùmè Yēsū za tyi’è ɻshì’nə. Lenəla, à lè kwuunə àtħitaa àtwuè pifò mà’à Nŵùè,

¹⁶ Ia Pità a lè təəmè a àpyiinə a ntswùè àpù’ù. Àzùñə ndzùmè Yēsū za ni àtwuè pifò mà’à Nŵùè a lè zhyēnə e ɻshì’nə la a lè tyi’è nfurə ngə nshwəññə pobə mômèngyə ni à lè mənə mbyabə ntswùè àpù’ù la, ndòo a Pità pobə ze kwuunə amwuə àpù’ù.

¹⁷ Mômèngyə ghu a pyiitè ambo Pità lo, “Ka wè pə o la ta’à àzùñə ndzùmè ɳònè wanə?” Pità a kŵùè ambo ze lo, “Ngañə, ka mbə mè ta’à.”

18 ḫfê lè mə nkoorè, ngàŋə àfà'à pobə pí pànè ni pí lè mənə mbyabè iyi'ə chwùè ìmū mmə ndzô, Pità a tō nkì ntəəmə àze alyi'ə ghu mmə ndzô àze.

Àtwuè pifò mà'à Nwùè a pyiitè a Yésû ni ipyiitè ishwəŋnè

(Mat 26.59-66; Mrk 14.55-64; Luk 22.66-71)

19 Àtwuè pifò mà'à Nwùè a lè pyiitè a Yésû ni ipyiitè ishwəŋnè mbè'ə ɿzùŋjè ndzùmè ɿpe farə anjunə mìnvwùè ni à mənə nnèrè.

20 Yésû a kwùè ambo ze lo, “Ndè shwəŋjè a sàŋjè sàŋjè ambo pànè pí àtwuè ɿshyê; ndè mə nnèrè mìnvwùè nkwùè ɿtsùmè amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè pobə mìndâ mi ɿshwatè mi pìJew ni mi pənə alyi'ə ni pìJew lè mənə ntô nshwatè ghu. Ka ndè lèəmè mè ànwùè àtse, ndè shwəŋjè pə a sàŋjè sàŋjè.”

21 Yésû a chi ndàŋjè ni mbyə mbyiitè ambo àtwuè pifò mà'à Nwùè lo, “Wè tyi'ə mmə mbyiitè pə a gha ni ànwùè zè mbè'ə àkə? Pyiitè pə pànè pyè ni pí lè zu'nə ànwùè ni ndè mənə nshwəŋjè, ntiinə pobə zhyēnə ànwùè ni ndè shwəŋjènə.”

22 Tsa'nə à lè shwəŋjènə a lenə la, ta'à ngàŋjè mbyabè iyi'ə ɿtse ni à lè pənə alyi'ə ghu a kyiinè àpô àtwuè ze nshwəŋjè lo, “À ghîrè àkə wè pènkè ànwùè a ntswùè àtwuè pifò mà'à Nwùè ni ndwuumè wè?”

23 Yésû a kwùè ambo ze lo, “Mbèla nshwəŋjè ànwùè àtse a pî, wè nèrè àwìghè ànwùè mè ambo pànè ɿtsùmè ni pí pənə ɿshyê nìghê pí zəənè; nkì mbèla nshwəŋjè ànwùè ni a kù'nènə, a tyi'ə ngîrè àkə wè kyiinè àpô àtwuè mìŋjè?”

24 Nkwùè ghu Anàsè a ghîrè pí lòo e a pirè amwuə mìtsanjè ngè ntsàa e ambo Kayafàsè, ni à pənə àtwuè pifò mà'à Nwùè.

Pità a chi ntwuunè a Yésû

(Mat 26.71-75; Mrk 14.69-72; Luk 22.58-62)

25 Pità à lè pirè ntəəmè tyi'ə alyi'ə ni à lè mənə ndzô ìmū la, pànè pyiitè e lo, “Ka wè pə o lə ta'à àzùŋjè ndzùmè ɿjònè wè ghütse?” Pità a là'nè e lo “Ka mbè mè wèrə.”

26 Ngàŋjè àfà'à àtwuè pifò mà'à Nwùè wa yìtse ni à lè pənə ɿwùè ngwàrè ɿjònè wa ni Pità à lè lénə nitugrè ɿtse la a pyiitè ni mìtìŋnè ambo Pità lo, “Yì ntə ndzəənè o amwuə nka'à mìntàamə mi àtìghè pìghè ze?”

27 Pità a chi ndà'nè e. Ankə'ə a zùŋjè ntonjè.

Pi lòo a Yésû ndèrè a mbyə Palètè

(Mat 27.1-2, 27.11-14; Mrk 15.1-5; Luk 23.1-5)

28 A lè pə a ngwù'ə ngwù'ə pí lòo a Yésû nfurè a ndâ Kayafàsè ndèrè a nto'ò govìnò. Ka pìJew lè kwuunè a ghobə amwuə nto'ò ghu ntiinə pobə lè mə ntà'à pyatè mbìŋmè ɿzobə a ni zùŋjè a mbòomə ɿghobə mbè'ə zìghè mìzìghè mi Alàŋjè Mmyà'tè.

29 Lenəla, Palètè a furè a àpyìlinə mbyiitè ambo pobə lo, “Nì wìimè a ɿjònè wè la lo à ghîrè ila?”

30 Pobə kwùè ambo ze lo, “À tə mbəla ka ghìrè e ànwùè tìpòñè yi ka pəə lòo a wəə a ye ntô a mbyè ghò.”

31 Palètè a shwəñè ambo pobə lo, “A pəla mbə a lenə pighə àtwuè ipsisemè àzighə nì lòo e ngè nsa’à ἰsà’ a e a nì zùñè a mbòomə iwighe.” PiJew kwùè ambo ze lo, “Ka mbòomə piJew a pyiimè e lo pəə àtwuè ipsisemè àzəə zhwuutè a ñònè nì à wìghènə ἰsà’ a.”

32 A lè furè a lenə la a nì lwénè ànwùè nì Yésû à lè shwəñènə a nì tiitè mbuurè nìwighe nì à ghă kwighè.

33 Palètè à lè kwirè nkluunè a nto’ò nfuñè a Yésû mbyiitè ambo ze lo, “Ghò la ifò piJew?”

34 Yésû a kwùè ambo ze lo, “Àpyiitè zè a furè lè tyi’è amwuə ghò, kè a shwəñè pàñè pinyaanə nshwəñè o mbə’ə mè?”

35 Palètè a pyiitè Yésû lo, “Wè kwàñè lo mìñè la ñwùè Judà? A ñâ pəənè ipô pobə pifò mā’à Nwùè ñjâ o ambo mìñè. Wè ghìrè la àkə?”

36 Yésû a shwəñè ambo ze lo, “Ka àzâ alyi’ə nifò a pə e la àtwuè ishyê ghè; alyi’ə nifò mè a pə la nga mbə àtwuè ishyê ghè, yi izùñè ndzùmè ipâ zòññè lo kò pi ñâ mè ambo piJew. La ka alyi’ə nifò mè a pə e la àtwuè ishyê ghè.”

37 Palètè a tyi’è mbyiitè ambo ze lo, “Njiilo ghò la ifò?” Yésû a kwùè ambo ze lo, “Wè shwəñè lo mìñè ifò. Pi lè pyê mè ntô amwuə àtwuè ishyê pə a nì ghìrè a ta’à ànwùè wè: a nì shwəñè mbə’ə nkúñè nkuñè. Dònè nì à pənə ñwùè nkúñè nkuñè à wa ndzu’ù àshwəñènè mè.”

38 Palètè a pyiitè ambo ze lo, “Nkúñè nkuñè a àkə?”

Pi ñâ a Yésû lo pi zhwuutè

(Mat 27.15-31; Mrk 15.6-20; Luk 23.13-25)

Nkwùè nì Palètè à lè pyiitènə a lenə la, à lè chi nkwiirè ndérè a àpyiinə nshwəñè ambo piJew lo, “Ka ndzəenè mè ànwùè àtse nì ñònè wè à ghìrènə.

39 La tsa’nə mbòomə iwighe à nérènə, ngwa nfuukè a ta’à ñwùè a ndâ itsanjè njyê nìgha’à Àlànè Mmyà’tè nkwiirè ñjâ ambo pighè. Nì tà’à lo nfuukè la a ifò piJew wè nkwiirè ñjâ ambo pighè?”

40 Pobə pi’ñè a nì kyininə nshwəñè lo, “Ka pəə tà’à wəə a ye! Pəə tà’à wəə pə Barabbas!” Barabbas wè à lè pə la ntujè ishyê.

Jònə 19

Pi sa’à ἰsà’ a Yésû ndê lo pi zhwuutè e

1 Lenəla, Palètè à lè lòo a Yésû ñjâ pi kə’è e.

2 Pi lè lòo mifaa mi kikobə mba’à tsa’ a tìllarè ntujè àtwuè ze, ntyi’è ngwî atsə’ə yè pàñènə àtse ajuñə ze,

³ mbi'nè a ni nyènè e nshwənè lo, "Pəə pə nchà'tè o mbă ifò pìJew!" Pobə shwənè a lenə la nty'i'è ndùbè mìghè'è tme.

⁴ Palètè a kwirè nfurè a àpyiinə nshwənè ambo àpùnè pəənè za lo, "Nì zəənè, mbi lòo e furè a àpyiinə a mbyè pighè mbè'nə ka ñdzəənè a mə ànwùè tìpònè àtse ni à ghirènə ni mbè'ə pì zhwuutè e ajuñə."

⁵ Yésû a tyi'è nfurè ni atsə'ə pàñènə a mbìñmè ze ni tìlāarè pìkikobə àtwuè ze. Palètè a shwənè ambo pobə lo "Dònè ghu à wè lè!"

⁶ Pìfò mà'à Nwùè pobə ngàñə mbyabè ify'i'è àzobə lè zəənè Yésû la nkyiinə shwənè lo, "Kwùumè e ajuñə àtìghè pàñkènè!" Palètè a kwùè ambo pobə lo, "Nì lòo e ngè nkùumè tyi'è pighè ntiinə ka ñdzəənè mə ànwùè tìpònè itse ni à ghirènə ni mbè'ə pì kwùumè e ajuñə."

⁷ PìJew pa kwùè ambo ze ni mìñjnè lo, "Pəə pa ni mbòomə ni à nèrènə lo à chyê a ni kwighè, ntiinə à wa nnérè lo ze la Moonè Nwùè."

⁸ Nkwùè ni Palètè à lè zu'nə ànwùè zè, àkwàrè a lè chi nkwwunè e ka mìzùñə,

⁹ a kwirè nkwwunè amwuə nto'ò mbyiitè a Yésû lo, "Wè furè àzô la ighè?" La ka Yésû a kwùè e ànwùè àtse.

¹⁰ Palètè a shwənè ambo ze lo, "Wè twuunè o a ni shwənè ambo mìñè? Ka wè zhyê o lo ñchyê ni itìjnè a ni ghirè pì myà'tè o, nkì mbə ni itìjnè a ni ghirè pì kwùumè o ajuñə àtìghè pàñkènè."

¹¹ Yésû a kwùè ambo Palètè lo, "Wè chyê ni itìjnè àtwuè mìñè ntiinə Nwùè à ñâñə a wèrə ambo ghò. La ngè ajuñə ànwùè tìpònè ñònè ni à ñâñə mə ambo ghò, àze a pì pì tsàarè."

¹² Palètè a zu'u a lenə la nty'i'è ntà'à àlànñə a ni myà'tè a Yésû. La pìJew chi nkyiinè ni itìjnè nshwənè lo, "Wè tə myà'tè e, wè chi mbə o ñswùə Kaasà apè. Ðwùè wa ntsùmè ni à shwənènə lo ze a ifò, à chi mbə la ngàñə kipaanə Kaasà."

¹³ Palètè a zu'u a lenə la ndòo a Yésû nfurè nnwuunè ajuñə nìghòorə ni korè. Pi lè poomè aly'i'è ghu la ni mìghòorə, mmə nfuñè a zèrə amwuə àshwənè Hibrù ni Gabbatha.

¹⁴ Àzhwùunə a lè tyi'è mmə ntô tìjnè amwuə njyê ni pi lè mənə nchwu'tè mbìñmè a ni zìghè mìzìghè mi Àlànñè Mmyà'tè, Palètè a shwənè ambo pìJew lo, "Lě ifò iwighe."

¹⁵ Pobə chi kyiinè lo, "Zhwuutè e! Zhwuutè e! Nkwùumè e ajuñə àtìghè pàñkènè!" Palètè a pyiitè ambo pobə lo "Nkwùumè a ifò iwighe ajuñə àtìghè pàñkènè?" Pìfò mà'à Nwùè kwùè ambo ze lo, "Ka ifò iweə itse pə e ghu ndàñə e Kaasà."

¹⁶ Palètè a tyi'è ñjâ a Yésû ambo pobə lo pobə ghè kwùumè e ajuñə àtìghè pàñkènè.

Pi kwùumè a Yésû aŋunə àtìghə pànkènə
(Mat 27.32-34; Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43)

17 Lenəla, pi lè lòo a Yésû nfurè. À lè pi'ì àtìghə pànkènə e tyi'è ze ndèrè alyi'è ní pi lè mè nfunjè ní àghò'rè àtwuè (pi mè nfunjè amwuə àshwəññè Hibrù ní Golgotà.)

18 Pi lè kwùumè e alyi'è ghu aŋunə àtìghə pànkènə pobə pi pànə pítse pipaa. Ta'à a pə amwuə wùè pàa, ta'à a kí mbə amwuə wùè pàa.

19 Palètè à lè ñwà'nè àñwà'nè mbaanè àtwuè àtìghə pànkènə lo, "Yésû ñwùè Nazarètè, ifò piJew."

20 PiJew pìno'nə lè fuñè àñwà'nè zè ntiiñe alyi'è ní pi lè kwùumènə a Yésû a lè paatè mbòmpə àla'à ngwùunə. Pi lè ñwà'nè àñwà'nè amwuə àshwəññè Hibrù, ñwà'nè amwuə àshwəññè Latin, nkí ñwà'nè amwuə àshwəññè Greek.

21 Piñò mà'à Nwùè pobə piJew pa shwəñè ambo Palètè lo, "Kò wè ñwà'nè lo, 'ifò piJew', ñwà'nè pə lo, 'À shwəñè lo ze la ifò piJew.'"

22 Palètè a kwùè lo, "Ànwùè ní ñjwà'nènə, ñjwà'nè mè."

23 Nkwùè ní pìsoyì pa lè kwùumènə a Yésû, pobə lè lòo itsə'è ipa ngàbè ipàa nìkwàa; ta'à ñwùè a lòo ta'à àpàa, ta'à ñwùè a lòo ta'à àpàa. Atsə'è e yè mà'nə ní a lè pənə yè sàa ní pi lè pa'nə, ka alyi'è yè zùnkènə a pə e aŋunə a lè kí mbə ghu.

24 Pìsoyì pa shwəñè pobə ní pobə lo ka kù'nè e lo pèənə siitè atsə'è zè, pèənə tumè pə ipirə ndzəənè a ñònè ní à pi zighè a zèrə. A lè ko'ò mbwùumè aŋunə ànwùè ní pi lè ñwà'nènə amwuə àñwà'nè Nwùè lo, "Pobə lè ghàbè itsə'è pa a titirè pobə, ntumè ipirə aŋunə atsə'è mè yè mà'nə." Lè kí mbə ànwùè ní pìsoyì pa lè ghìrènə.

25 Mă pi Yésû ní ndyimə e yì mèngyě, ní Màriyà ngwùe Klopàsè, ní Màriyà ní à lè furènə a Magdalà lè təəmè a ɻsùmə àtìghə pànkènə ní pi lè kwùumènə a Yésû aŋunə.

26 Yésû a zəənè mă e pobə àzùñè ndzùmè za ní à lè kònènə la pobə təəmè a ɻsùmə àtìghə pànkènə ntyi'è nshwəñè ambo mă e lo, "Mă, lě Moonè o yì mbyàññè."

27 À lè kí nshwəñè ambo àzùñè ndzùmè e za lo, "Lě mă o." A ní furè nkwùè ghu àzùñè ndzùmè e za a lè lòo e tsa'a mă e pobə ze tyi'è nchyé a ndâ ze.

Nìwighè Yésû
(Mat 27.45-56; Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Nkwùè ghu Yésû a zhyé lo à myàanə mè ànwùè àtsùmè ní à lè pənə ghìrè ntyi'è nshwəñè lo "Ntìñmè mè i wè ndzwuumè." À lè shwəñè a ní lwenè ànwùè ní àñwà'nè Nwùè a shwəñènə.

²⁹ Tyìirè ìtse à lè tèəmè alyi'è ghu ni mìlù'ù mi ɳwaŋnènə amwuə ndwénə, pobə tyi'è ntsùbè a kùntsa amwuə mìlù'ù mi ɳwaŋnènə ma ntujè aŋunə àtìghè ntsàa mbètè ntswùè e ghu.

³⁰ Nkwùè ni Yésû à lè nyonènə mìlù'ù mi ghu, à lè shwəŋè lo, "A myè!" À lè tyi'è ntsəŋè àtwuè e a ɿshyè, àzhwùè e a ləənè a kwighè.

Pi sòbè nìpwùnə ni mbyiinè ni Yésû

³¹ PiJew pìtse lè tō ambo Palètè lo pi pi'tè mìkwùè mi pànè ni pi lè kwùumènə a ghobə aŋunə ɿtìghè pìpànkènə. Pobə lè pyiitè a lenə ntiinə njyè àla'à piJew t lè pirè mbwù'è a ta'à njyè, ka pobə ki mmə ntà'à a ghobə lo ɭkwuè pìghu ghoŋè aŋunə ɿtìghè pìpànkènə njyè àla'à, ntiinə njyè àla'à ghu t lè pə ni tèchwi.

³² Lenə la, pìsoyì pìghu lè tō mbi'tè mìkwùè mi pìzèərè ni pi lè kwùumènə a ghobə pi Yésû la.

³³ La nkwùè ni pobə lè pyàanə aŋunə Yésû, pobə lè zəənè lo à kwighè mə e, ka pobə chi mbi'tè ghobə mìkwùè ɿme.

³⁴ Ta'à soyì wa ghùtse a tyi'è nsòbè nìpwùnə ni mbyiinè ni Yésû ni nikoŋe, àləəmè pobə nchyè zùŋè nfurè.

³⁵ Dònè ni à lè zəənènə ànwùè zè à shwəŋè a sàŋè sàŋè tsa'nə à lè zəənènə njiilo ni pyiimè ànwùè ni à shwəŋènə a nkúŋe nkuŋe, a ki nzhyè lo a shwəŋè a nkúŋe nkuŋe.

³⁶ Mìnwùè mə lè lòo alyi'è a ni lwenè ànwùè ni a pənə amwuə àŋwà'nè Nwùè lo, "Ka pi pə ghă pə'è e àkwiinə àtse a mbìŋmè ze."

³⁷ A ki nchi mbə amwuə alyi'è àŋwà'nè Nwùè yètse lo, "Pobə ghă tyi'è mmə nnaŋè a ze wa ni pobə lè sòbènə la."

Pi tŵəŋè a Yésû

(Mat 27.57-61; Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Tsa'nə pi lè zhwuutènə a Yésû la, Jòsebè ɳwùè Àrəmàtyâ à lè loonè lo Palètè â myà'tè e â lòo àkwyuè Yésû ngè ntŵəŋè. (Jòsebè wè à lè pə ta'à àzùŋè ndzùmè Yésû yètse ni à lè mənə ngyiinə ndèəmè mbìŋmè e ambo piJew.) Palètè à lè pyiimè lo â lòo àkwyuè ghu ndòo nfurè.

³⁹ Nikòdemùsè ni à la'a mə ntô ambo Yésû ni ɿtwu'è à lè ki mbə àze alyi'è ghu, ni mìghurè mi myrrh ni pi nyàamènə ghobə alùsè. Mìghurè mèrə mə lè lìrè tsa'a pìkilù mìghumè mintarə.

⁴⁰ Pànè pipaa lè lòo àkwyuè Yésû ndyibè amwuə atsə'è fuə mbwuutè pobə mìghurè ma a ni zùŋè a mbòomə piJew tsa'nə pobə lè mənə ntŵəŋè àkwyuè ɳwùè.

⁴¹ Nka'à ìtse lè pə alyi'è ni pi lè kwùumènə a Yésû la. Nìshyè tsì shwuè tsìtse ni pi la'a mə ntŵəŋè e a ɳwùè amwuə apə lè pə amwuə nka'à ghu.

42 Tsa'nə ngyê àla'à pìJew ì lè pirènə mbwù'è a ta'à ngyê, nìshyè tsìghu kî mbaatè la, pobə lè nùŋè a Yésû amwuə nìshyè tsìghu.

Jònə 20

Yésû a zhwuumè nìwighè

(Mat 28.1-8; Mrk 16.1-8; Luk 24.1-12)

1 A lè kî pə aŋunə ntsàambyè ngyê aŋunə ngàbè ni ilyi'ə lè pirènə e tî kyàatè ʃhi'nè, Mâriyà ni à lè furènə a Magdalà a ghè a ntswùè nìshyè ndzəenè lo pi pigrè mè nìghòorè ni ni lè pənə a ntswùè nìshyè.

2 A tyi'è nkìrè ngè nshwənjè ambo Shimùnè Pità pobə àzùŋè ndzùmè Yésû za ni à lè kònjenə e ka mìzùŋè la lo, "Pi fuukè mè a Ndò'nèmbyè amwuə nìshyè, la ka pəe zhyè a wəe a alyi'ə ni pi nùŋènə e ghu."

3 Lenəla, Pità pobə àzùŋè ndzùmè Yésû za zùŋè mmə ndèrè a ntswùè nìshyè ghu.

4 Pobə lè pə nkìrè, la àzùŋè ndzùmè Yésû za a kìrè ntsàarè a Pità ndzàamè mbyàa a ntswùè nìshyè;

5 ɻju'nè nnaŋè imwuə nìshyè, ndzəenè itsə'ə pìfuə pi nwùunə amwuə, la ka a kwuunè e amwuə.

6 Shimùnè Pità a zùŋè ntô mbaatè e ndàŋè nkluunè amwuə nìshyè nkî ndzəenè pə itsə'ə pìfuə pa père nwùunè amwuə nìshyè,

7 pobə atsə'ə ni pi lè lòonə nkorè àtwuè Yésû ghu. Ka atsə'ə za a lè pə e pobə itsə'ə pìfuə pa a ta'à alyi'ə, a lè kyatè nnwùunè àze alyi'ə chwii.

8 Àzùŋè ndzùmè Yésû za ni a lè zàamènə mbyàa àtwuè nìshyè la a pònè kwuunè àze, ndzəenè mbyiimè.

9 (A lè kî pə nkluunè ghu la, ka pobə zhyè a ghobə ɻsumə ànwùè ni a pənə amwuə àŋwà'nè Nwùè lo Yésû a ghă zhwuumè nìwighè.)

10 Lenəla, ɻzùŋè ndzùmè Yésû pa kwirè ndèrè a ghobə a imwuə alyi'ə ipobə.

Yésû a nèrè mbìŋmè e ambo Mâriyà ni à lè furènə a Magdalà

(Mat 28.9-10; Mrk 16.9-11)

11 Mâriyà à lè təemè a ntswùè nìshyè mmə ngyi. Tsa'nə à lè mənə ngyi la, à lè ɻju'nè mmə nnaŋè imwuə nìshyè,

12 ndzəenè pəngèrè pìtse pìpaa amwuə itsə'ə pìfuə, pobə nwùunè a ɻshyè alyi'ə ni àkwuè Yésû a lè nwùunènə ghu. Ta'à à lè nwùunè alyi'ə ni àtwuè e a lè pənə; ta'à a kî nnwùunè alyi'ə ni mìkwùè ɻme lè pənə.

13 Pobə pyiitè ambo Mâriyà lo, "Wè yìi àkə mǎ?" A kwùè ambo pobə lo, "Ngyi ntiinə pi lòonə a Ndò'nèmbyè mè, ka nkî nzhyè mè alyi'ə ni pi nùŋènə e ghu."

14 Màriyà a shwəŋè a lenə la, nkì pəŋè mbìŋmè e ndzəənè a Yēsū a təəmè la ka a zhyê e lo la Yēsū.

15 Yēsū a pyiitè ambo ze lo, “Wè yìi àkə? Mmə ntà’à ɬwě?” A kwàŋè lo kənə à pənə ngàŋè ɬswùumə ghu. Ntyi’è nshwəŋè ambo ze lo, “Masàa, wè tə mbəla ndòo e ndèrè nì ɬwèrə wè tiitè mè nì alyi’è nì wè ghènə nnùŋè e, njilo ḥgè ndòo e ndèrè nì ɬwèrə.”

16 Yēsū a fuŋè e lo, “Màriyà!” A pəŋè nshwəŋè amwuə àshwəŋnè Hibrù lo, “Raboni” (nì ɬsùmə tì pənə lo “tnèrè”).

17 Yēsū a shwəŋè ambo ze lo, “Kò wè pètè mè ntiinə mbirè mə mè tì ko’ò ndèrè ambo Tă ɬwəə. La lèrè ngè nshwəŋè ambo pìlyimə ɬpâ lo ngwè nko’ò ndèrè ambo Tă ɬwəə nì à kìnə mbə Tă ɬwighə, mbə Nwùè mè nkì mbə Nwùè ɬwighə.”

18 Lenəla, Màriyà nì à lè furènə a Magdalà à lè lèrè ngè nshwəŋè ambo ɬzùŋè ndzùmè ɬpe lo, “Ndzəənè a Ndò’nèmbyê ɬwèənè!” À lè kì ntiitè a ghobə nì ànwùè àtsùmè nì à tənə nshwəŋè ambo ze.

Yēsū a nèrè mbìŋmè e ambo ɬzùŋè ndzùmè ɬpe

(Mat 28.16-20; Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49)

19 A lè pə nkùwùè nkùwé ngyê ghu, ɬzùŋè ndzùmè ɬpe shwatè amwuə ndâ ngwùunə nfìjnè ntiinə pobə lè mənə mbô ɬtwuè pìJew. Nkì wùutè Yēsū a təəmè a tìtìrè pobə nshwəŋè lo, “Àporèporè â pə ambo pìghə.”

20 Tsa’nə à shwəŋènə a lenə la, à lè nèrè mbô ɬme ghobə nìpwùnə nì mbyìinè ɬtse ambo pobə. ɬzùŋè ndzùmè ɬpe lè pə nì nìgha’à tsa’nə pobə lè zəənènə a Ndò’nèmbyê ɬghobə.

21 Yēsū à lè chi nshwəŋè ambo pobə lo, “Àporèporè â pə ambo pìghə! Tsa’nə Tă à twuumènə mè la, nkì twuumè a wìghə.”

22 Tsa’nə à lè shwəŋè a lenə la, à lè zhwùè aŋjunə pobə nshwəŋè lo, “Nì kwiirè Àzhwùè Nwùè.

23 Nì tə lèənè ɬfàntè ɬnwùè pèənè, Nwùè a kì ndèənè a pèrə; nkì ngoŋè a wìghə tì lèənè, Nwùè a kì ndèənè apè.”

Yēsū a nèrè ɬpiŋmè e ambo Thomas

24 Nkwùè za nì Yēsū à lè tònə a nì nèrè ɬpiŋmè e ambo ɬzùŋè ndzùmè ɬpe pa ntsòbè ɬpaa la, ka ta’à àzùŋè ndzùmè e nì pì lè mənə nfuŋè nì Thomas la a lè pə e a ndâ ghu. (Lě Thomas wa nì pì lè mənə nfuŋè nì Moonè Nifâ.)

25 Lenəla, pyè ɬzùŋè ndzùmè Yēsū shwəŋè ambo ze lo, “Pəə zəənè a Ndò’nèmbyê.” Thomas a shwəŋè ambo pobə lo, “Ntə pirè mè tì zəənè ɬlènè pa a mbô ze, mbètè ɬiyi’è pa pì lè kwùumènə nì mìmbaanè, nkì mbètè nìpwùnə nì mbyìinè ɬtse, mbyiimè mè ànwùè nì nì wè nshwəŋè apè.”

²⁶ Ta'à ngàbè a kí làñè ìzùñè ndzùmè Yésû chi nnwuunè a ndâ ngwùunè pobè pi Thomas nkí wùutè Yésû a tèemè a titirè pobè nshwəñè lo, "Àporèporè â pè ajuñè pighè."

²⁷ A lè làñè ní mbyè nshwəñè ambo Thomas lo, "Nùñè a shwuè àpô o a nìghê, nnañè mbô ìmâ, nkí ndòo àpô o nnùñè a nìpwùnè ní mbyiinè mìñè. Kò wè pè o ní mìnkè, nùñè ntìñmè o ajuñè mìñè."

²⁸ Thomas a shwəñè ambo ze lo, "Ndò'nèmbyê Nwùè mè."

²⁹ Lenèla Yésû a shwəñè ambo ze lo, "Wè pyiimè ntìñe wè zèenènè mè; mborè i chyê ambo pàñè pa ní ka pobè zèenè a ghobè la mbyiimè."

³⁰ Yésû à lè nèrè ìlénè ìnwùè pìyerènè yerènè pìno'nè nkwùè ní à lè mènè ngyiinè pobè ìzùñè ndzùmè ipe ní ka pi ñwà'nè e amwuè àñwà'nè zè.

³¹ La pi ñwà'nè e pè a pè njiilo ní nùñè ntìñmè ìwighè ajuñè Yésû lo a Ghù Ndzo'nè wa, nkí mbè Moonè Nwùè. Nkwùè ní wè nùñènè ntìñmè o ajuñè ze, wè pè ní nìchyémbyê ntii nìlinè itse.

Jònè 21

Yésû a nèrè iþìñmè e ambo ìzùñè ndzùmè ipe Sàmbaa

¹ Yésû à lè chi nnèrè mbìñmè e ambo ìzùñè ndzùmè ipe pìtse a ntswùè atèñè Tiberyàsè: Lé tsa'nè à lè nèrènè iþìñmè e!

² Shimùnè Pità, ní Thomas (ní pi lè mènè nfuñè ní moonè nìfâ), ní Nàtanèlè (ñwùè Kanà amwuè àla'à Galìlyè), ní ipoonè pi Zebedì, farè ìzùñè ndzùmè Yésû pìtse pipaa ní lè pènè alyi'è ghu.

³ Shimùnè Pità a shwəñè ambo pobè lo, "Mbì lèrè ghè mè kô ìswuè." Pobè pìtsùmè shwəñè ambo ze lo, "Pèä zùñè o pèñènè lèrè." Pobè tyi'è nfurè nkwuunè amwuè àkànwu'è ngyiinè amwuè ìtwu'è ghu ka kô a ghobè àzwuumè.

⁴ A lè pè a nkò'ò njyè, Yésû a tò ntèemè a ntswùè atèñè la ka ìzùñè ndzùmè ipe pa zhyê a ghobè lo la tèemè ze.

⁵ Yésû a pyiitè ambo pobè lo, "Ipoonè iþâ, ka ní kô a wighè àzwuumè àtse?" Pobè kwùè lo, "Ngañè."

⁶ Yésû a shwəñè ambo pobè lo, "Ní mà'à àlà'à àzighè a pàa àpô pighè yè zighènè ní kô ìswuè." Lenèla pobè lè mà'à a zèrè ntyi'è nsùñè a ghobè kikajè ntìñe ìswuè lè no'nè amwuè.

⁷ Àzùñè ndzùmè Yésû za ní à lè kòñè e ka mìzùñè la a shwəñè ambo Pità lo, "A Ndò'nèmbyê ìwèñènè!" Nkwùè ní Shimùnè Pità à lè zu'nè lo la Ndò'nèmbyê la, à lè mà'à itsè'è ipe (ntìñe a lè kí pèla ní à sòrè mè itsè'è ipe nkwùè ní à lè mènè nfà'à) ndzùñè nkànè amwuè nchyè.

⁸ Pitse izunjè ndzùmè Yésû lè tô amwuə mìlyi'ə àkànwu'ə mmə nsùnjè àlà'à za ni a lwénè mə ni iswuè la ntiinə ka ntyé i lè pirè nsàa e a ni furè a isighè. Ntyé i lè pirè tsa'a ntàamè nkirè.

⁹ Tsa'nə pobə lè furènə a isighè pobə lè zəenə mìkyé mi imü ni iswuè ajuñə pobə àpaanè.

¹⁰ Yésû a shwənjè ambo pobə lo, "Nì lòo iswuè za yìtse ni ni kònə titsonjè la ntô."

¹¹ Lenəla, Shimùnè Pità à lè kuuunə amwuə àkànwu'ə nsùnjè àlà'à za ndò furè a isighè. A lè lwénè ni iswuè yì wùunə nkirè ni mìghumè mintaanə ntsòbè itarè; iswuè lè patə nno'ò amwuə àlà'à zè la, ka a lè siitè e.

¹² Yésû a shwənjè ambo pobə lo, "Nì tô ntsàbè." Ka tyi'è njwùè ighobə itse a lè pyiitè ambo ze lo, "Ghō twé?" Ntiinə pobə lè zhyēnə lo a Ndò'nèmbyé.

¹³ Yésû à lè tô ndò àpaanè za njâ ambo pobə nkî njâ iswuè.

¹⁴ Lè lè pə nòmbàa nkùwùè itarè ni Yésû a nèrènə ipinjimè e ambo izunjè ndzùmè ipo tsa'nə à lè zhwuumènə a nìwighè.

Yésû a kwirè ndòo a Pità afà'à

¹⁵ Nkwùè ni pobə lè myàanènə a ni tsàbè, Yésû à lè pyiitè ambo Shimùnè Pità lo, "Shimùnè, moonè Jònə, wè kònè mè ntsàarè pànè pi pìtsùmè a nìghé?" A kwùè ambo ze lo, "Ee, Ndò'nèmbyé, wè zhyé lo nkònè o." Yésû a tyi'è nshwənjè ambo ze lo, "Tyi'è mmə ndzé ipoonè pi mbyé ndzirè izâ."

¹⁶ Yésû a chi mbyiitè e nkwùè ni pyàanə ipaa lo, "Shimùnè moonè Jònə, wè kònè mè?" A kwùè ambo ze lo, "Ee Ndò'nèmbyé, wè zhyé lo nkònè o." Yésû a tyi'è nshwənjè ambo ze lo, "Tyi'è mmə mbyabè mbyé ndzirè izâ."

¹⁷ Pità à lè pə ni àsòmnè ntiinə Yésû à pyiitènə e mbyàa nkùwùè itarè lo, "Wè kònè mè?" ntyi'è nshwənjè ambo ze lo, "Ndò'nèmbyé, wè zhyé ànwùè àtsùmè, wè zhyé lo nkònè o." Yésû a shwənjè ambo ze lo, "Tyi'è mmə mbyabè mbyé ndzirè za.

¹⁸ Nshwənjè tyi'è nkùnjè nkunjè ambo ghò lo, nkwùè ni wè lè pirènə mmə nko'ò, wè lè mə mmà'à its'e'ə ipô ghò ni ghò, mmə ndèrè alyi'ə ni wè kònènə; la nkùwùè ni wè ghă lwùnè, wè ghă shwùumè mbô imô njònè nyàanə a mà'à ats'e'ə ajuñə ghò, ndò o ndèrè alyi'ə ni ka wè kònè o."

¹⁹ Yésû à lè shwənjè a lenə la a ni nèrè mbuurè nìwighè ni Pità à ghă kwighè ghîrè pi ghu'tè a Nwùè. À lè shwənjè a lenə la nchi shwənjè ambo ze lo, "Tô ndzùnjè mè."

²⁰ Tsa'nə pobə lè pənə ndèrè, Pità a pènjè nnañè ndzùmè ndzəenè àzunjè ndzùmè Yésû za zhyé ni à lè kònènə e ka mìzunjè la a pə ndzùnjè a ghobə. La à lè pə njònè wa ni à lè nwuunènə a nìpwùnə Yésû nkwùè ni pobə lè mənə

ndzighè mìzighè mi Àlànjè Mmyà'tè mi ndwùèndzùmè, mbyiitè e lo, "Ndò'nèmbyé, ñònè ni ã shwùunè o la ìwé?"

21 Pità a zèenè a ñònè wè mbyiitè a Yésû lo, "Ànwùè ñònè wè a ghă pè àze lè îla?"

22 Yésû a kwùè ambo ze lo, "Ntè kònè lo â chyê ghù ntìnè tè mbyàa nkwùè ni à ghă kwirè tô, àzô amwuə a pè àkè? Lenèla Yésû a shwènè ambo ze lo, 'Zùnjè mè.'"

23 Àshwènè ghu a lè sìimè amwuə pobè, pobè tyi'è nshwènè lo, ka àzùnjè ndzùmè Yésû zèrè zè a pè ghă kwighè e. La ka Yésû a lè shwènè e ambo ze lo ka a pè ghă kwighè e, à lè shwènè pè lo, "Ntè kònè lo a chyê ghù ntìnè tè mbyàa nkwùè ni à ghă kwirè tô, àzô amwuə a pè àkè?"

24 Àzùnjè ndzùmè Yésû la wùè wa ni à lè shwènè ìnwùè pè ìtsùmè tsa'a ndzèenè zèenènè. Àjwà'nè zè a ñwà'nè ìnwùè pè ìtsùmè, pèenè ki nzhyé lo ìnwùè pè ìtsùmè ni à shwènènè la a nkùnjè nkuñjè.

Ndŵùutə àjwà'nè zè

25 Mìnwùè mìno'nè pirè ghu ni Yésû à lè ghîrènè. Pi pèla mmè ntà'â ñwà'nè a mèrè mìtsùmè, yi ñkwànjè lo ka àtwuè ìshyé zè àtsùmè â fañè e nkù'nè a ni nùnjè ìjwà'nè pìghu amwuə.

Ìfà'à

Ìfà'à 1

Nwùè a kà'à a nì tsàa Àzhwùè e a àtwuè ìshyê

- ¹ Theophilus, amwuə ntsàambyè àñjwà'nè mè, ndè ñjwà'nè mbè'ə mìnvwùè ma nì Yésû à lè mènè ngìrè nkì mmè nnèrè nkwùè nì à lè pì'nènè àfà'à e,
- ² tè mbyàa njyê nì Nwùè à lè lòonè e nko'ò ndèrè a nìpwuurè, nkwùè nì à lè njânè àtæetè ambo ngànjè ntwuumè ìze za nì à lè tso'nè la.
- ³ Nkwùè nì Yésû à lè myàanènè amwuə ngè'è e, à lè nèrè mbìnjmè e ambo pobè ngànjè ntwuumè ìze amwuə mìndwuumè mìno'nè myè nì mi lè ghìrènè lo kò mìnkè a chi mbè e amwuə pobè lo à wè ghù ntìjnè. À lè pè pobè pì pobè ajuñè njyê mìghumè nìkwàa, lenèla nshwèñènè pobè pì pobè mbè'ə ànwùè Nifò Nwùè.
- ⁴ A lè pè njyê ìtse Yésû a nwuunè pobè ìzùnjè ndzùmè ìpe, ntiitè a ghobè lo, "Kò nì furè a wighè a Yèrusalèmè, la nì pyabè mìntyanjè ma nì Tă ìwæ à lè kà'nè a wighè la; la ànwùè nì ndè shwèñènè ambo pìghè lo,
- ⁵ 'Jònè ngànjè ànjâ àkwiirè nchyè à lè njâ àkwiirè nchyè ambo pìghè la nì nchyè, la mìnnyè mìtse kì lànjè, àkwiirè nchyè àzìghè a tyi'è mbè la nì Àzhwùè Nwùè.'"

Nwùè a lòo a Yésû nko'ò ndèrè a nìpwuurè

- ⁶ Nkwùè nì Yésû à lè nwuunènè pobè ngànjè ntwuumè ìze, pobè lè pyiitè e lo, "Ndò'nèmbyè, wě kwirè njâ ànwùè nifò ambo pàñè pì Israel tìtsònè?"
- ⁷ Yésû a shwèñè ambo pobè lo, "Mìnkwùè pobè mìnnyè mèrè mè chyè a ìsùmè mìtìjnè mi Tă, lenèla, ka a pè e alyi'è àzìghè a nì zhyè mìnkwùè mìghu.
- ⁸ La nì ghä kwirè mìtìjnè nkwùè nì Àzhwùè Nwùè a tònè ambo pìghè, lenèla, nì tyi'è nshwèñènè mbè'ə mìnnyè amwuə Yèrusalèmè farè amwuə Judyà ntsùmè pobè Sàmariyà, tè mbyàa a ndwùutè àtwuè ìshyê."
- ⁹ Nkwùè nì à lè myàanènè a nì shwèñènè la, Nwùè à lè zùnjè ndòo e nko'ò ndèrè a nìpwuurè pobè tèemè mmè nañè, mbà'à ì zùnjè nnàanè e.
- ¹⁰ Pobè lè pirè mmè nnañè tsa'nè Yésû à lè mènè ndèrè a nìpwuurè, nkì wùutè pàñè pipaa tèemè a nìpwùnè pobè ngwî ìtsè'è pìfuè,
- ¹¹ mbyiitè lo, "Pàñè pì Galìlŷe, nì tèemè a nìghè nnañè àkè a nìpwuurè? Yésû wè nì pì lòonè ambo pìghè nko'ò ndèrè a nìpwuurè lè, à ghä kwirè tò ambo pìghè tyi'è amwuə ndwuumè nì nì zæñènè a ko'ò ndèrè a nìpwuurè lyè."

Pì tso'ò a Màtyâ lo â lòo alyi'è Yudà

¹² Lenèla, ngàñə ntwuumè Yësû lè furè àtwuè Mbarè Olivè nkŵirè ndèrè a Yèrusalèmè zhyè ni a lè pënə tsa'a àtumè marè a ni ghè mbyàa amwuə mbòmpè àla'à ngwùunə.

¹³ Nkwùè ni pobə lè kwuunènə a Yèrusalèmè, pobə lè ko'ò nkwuunə amwuə ntanjə a ndâ nïkañə alyi'ə ni pobə lè pënə ghu. Pànè ni pi lè pënə ghu à lè pë Pità, ni Jònə, ni Jemè, ni Andrù, ni Filibè, ni Thomas, ni Bartholomew, ni Matyù, ni Jemè moonè Àlfeyùsè, ni Shimùnè ni à lè pënə amwuə àshwatè ni pi pa nfuñè ni Zilòtè, farə Yudà moonè Jemè.

¹⁴ Pobə lè mə nshwatè alyi'ə mo'o nkwùè ïtsùmè nchà'tè a Nwùè pobə pi pèngyé ni Måriyà mă pi Yësû farə pilyimə pi mbyàññè.

¹⁵ Mìnnyê mítse lè làñjè, Pità a lòo ntøømè a titirè pilyimə ïpe lo shwøññè, (pobə lè pë tsa'a pànè nkîrè ni mìghumè mîmbaa),

¹⁶ nshwøññè lo, "Pilyimə ïpâ, Àz hwùè a lè ghîrè Dàfirè a kwaa nshwøññè ànwùè mbè'ə Yudà, ñònè ni à lè nérènə àlànjə pi kô a Yësû. Zérə a lè ghîrè lo ànwùè ni pi lè ñwà'nènə amwuə àñwà'nè Nwùè a furè ntøømè.

¹⁷ Yudà à lè pë ta'à ñwùè amwuə àshwatè àzøø nkî mmə nfà'à pøø pi pobə."

¹⁸ (À lè kunè nkwiññè, mítô ïme furè nkwiññè amwuə alyi'ə ni à lè shwùunènə a Yësû ghu la.

¹⁹ Ðwùè ntsùmè ni à lè pënə amwuə Yèrusalèmè à lè zu'ù ànwùè zérə zə, lenèla, pobə tyi'ə nfuñè alyi'ə ïshyè zérə zè amwuə àshwøññè àla'à àzobə ni "Akeldamà," ni ïsùmè i pënə lo, "Alyi'ə ïshyè Àløømè.")

²⁰ Pità a shwøññè lo, "Mbè'nə pi lè ñwà'nènə amwuə àñwà'nè Psalms lo, 'Ndâ e i ghoñjè yì ndzopè; kò ñònè ïtse a chyè e amwuə.' "Pi kî nchi ñjwà'nè lo, 'Dònè ïtse à lòo alyi'ə àfà'à e.'

²¹ A pònè lo pèønè ghè amwuə pànè ni pobə lè mënə ngylinè pèønè pi pobə pi Yësû ntso'ò a ta'à ñwùè,

²² a ni furè nkŵirè Jònə ngàñjè àñjâ àkwiirè nchyè tè mbyàa nkŵirè ni pi lè lòonə a Yësû nko'ò ndèrè a nìpwuurè. Mbè'nə ta'à ñònè wè ïtse ã tyi'ə pë ndzøønè zøønènə pèønè pi pobə lo Yësû à lè zhwuumè a nìwighè."

²³ Lenèla, pi lè kwàñjè pànè pipaa; Jòsebè ni pi lè mënə nfuñè e ni Barsabbas (pi kî nchi mmə nfuñè e ni Justùsè) ni Måtyâ.

²⁴ Pobə lè làñjè ni mbyè nchà'tè a Nwùè nshwøññè lo, "Ndò'nèmbyè, a zhyè ghò nzhyè àzwuumè ni a pënə amwuə ntijmè ñwùè. Nérè a wøø ni ñònè ni wè tso'nè amwuə pànè pë pipaa

²⁵ mbè'ə a lòo alyi'ə àfà'à ngàñjè ntwuumè Yësû zhyè ni Yudà à lè wa'nə ndèrè amwuə àze àlànjə alyi'ə ni a kù'nènə ambo ze."

26 Lenèla, pobè lè mà’à ɔpirə, i kunè aŋunə Màtyâ ni pi lè lòonə e nkwi’nè amwuə zhyè ngàŋə ntwuumè Yésû ntsòbè mo’o.

Ìfà’à 2

Àzhwùè Nwùè a tô njyê Pentekòsè

1 Nkwùè ni njyê Pentekòsè i lè tònə, izunjè ndzùmè Yésû itsùmè lè shwatè a ta’à alyi’ə.

2 Lenèla nkì wùutè àzòrè a furè a nìpwuurè ndzòrè tsa’ a fèrè ntinjè à wè ndàŋè, nkwuunè ndwenè ndâ ntsùmè ni pobè lè nwuunènè amwuə.

3 Pobè lè tyi’è ndzəenè ipwuumè tsa’ a lléemè imu pyè ni lè siimènə, lenèla, nnontè aŋunə ŋwùè mo’o mo’o.

4 Pobè pìtsùmè lè lwènè ni Àzhwùè Nwùè, lenèla, ndzùŋè mbì’nè a ni shwəŋnè amwuə ishwəŋnè pinyaanè tsa’ nə Àzhwùè a lè ŋânə a ghobə ni ishwəŋnè.

5 Nkwùè ghu, pìJew ni pi lè mənə mbô a Nwùè lè furè amwuə pìpàa pi mbyê pìtsùmè mmə nchyê a Yerusalémè.

6 Nkwùè ni pobè lè zu’ nə àzòrè zè, apùŋè pèənè a lè tō nshwatè, a tyi’è nkè’ nə a ghobə, ntiinə ŋwùè mo’o mo’o à lè tyi’ nə ndzu’ù pi shwəŋnè amwuə àze ashwəŋnè àla’ à.

7 Lenèla, a lè kè’ nə a ghobə, pobè yerè, nshwəŋè lo, “Pànè ni pi pə nshwəŋnè lə ka pobè furè a ghobə la a Galil'yè?

8 Lè tyi’è ngirè àkə pèənè tyi’è ndzu’ù pobè tyi’è mmə nshwəŋnè pə ishwəŋnè ॥la’ à ipèənè?

9 Pèənè furè la a Patyâ, ni Medyà, ni Elàmè; nkì nfurè a Mesopotamyà, ni Judyà, ni Kàpàdosyà; nfurè a Pontùsè pobè Asia,

10 nfurè farè Friyà pobè Pàmfilyà, ni àla’ à Egypt farè amwuə pàa Libyà mbaatè Sìrenè, pèənè pìtse furè a Romè,

11 mbə pìJew pobè pànè ni ka pobè pə ghobə pìJew ni pi lè tyi’ nə mbyiimè ànwùè Nwùè pìJew, lenèla, pànè pìtse furè a Kretè pobè Árabyà ntiinə pèənè pìtsùmè pə ndzu’ù pobè shwəŋnè amwuə ishwəŋnè ॥la’ à ipèənè mbè’ emìnwùè mìwùunə ni Nwùè à ghîrè mə!”

12 Zèrə zè a kè’ nə a ghobə, ntsànkè izhi’tè ipobè, pobè làŋè a mbyè a ni pyiitè amwuə pobè lo, “Zèrə zè a nérè lə lo àkə?”

13 La pobè pìtse lè mə ngwìi izunjè ndzùmè Yésû nshwəŋè lo, “Pànè pə nô mə mìlù’ù mìtîŋnè.”

Pità a shwəŋnè ambo àpùŋè pèənè

¹⁴ La Pità à lè lòo ntøømè àtìghè pobø zhyè ngàñø ntwuumè Kristù ntsòbè mo'o, nshwøñè ni ngyè ntøñè ambo pobø lo, "Pànè pi Judyà pyè ni pobø chyèñø amwuø Yèrusalèmè, ni zhyè a zø ìshì'nè ndzu'ù mìnñwùè ni mbø shwøñè.

¹⁵ Ka pànè pø paarè a ghobø, tsa'nø ni kwàñønø. À wè mbirè lø pøññwùumè nìpwù'e a ngwù'e!

¹⁶ La, à lè pø àñwùè ni ngàñø ntwuumè Nwùè Joel à lè shwøñønø lo,

¹⁷ 'Nwùè à shwøñø lo, lø àñwùè ni ngä ghìrè amwuø mìnñjyè mi ndzùmè: Ngä kwìrè Àzhwùè mè ajuñø ñwùè ntsùmè.

Ipooñè ipighè pi mbyàñønø pobø pi pøngyë ghä chwiitè ntwuumè Nwùè; ngwàswùumè ìzìghè ghä zøønø mìnñwùè ni Nwùè à wè nnèrè, pøññjmè ipighè ki ndyè mìndzèømè ajuñø àñwùè ni Nwùè à wè nnèrè.

¹⁸ Mbaa pø ajuñø ngàñø àfà'a ìzâ yì mbyàñønø pobø yì pøngyë, ngä kwìrè Àzhwùè mè amwuø mìnñjyè mìghu, pobø tyi'e nshwøñø mìnñwùè ni mi ghä tø.

¹⁹ Ngä nèrè mìnñwùè mi yerønø yerønø a nìpwuurè àtìghè farø ìlènø ìnwùè àtwwùè ìshyè a ìsùmø ìshyè, àløømè ghobø ìmø ni ndyè ìmø ghä pø ghu.

²⁰ Nwùumè à ghä pøñø tyi'e ndzùmè, lenøla mæñwigrè a pøñø mbànø tsa'a àløømè za'a maa njyè nìgha'a ngwùunø Ndò'nèmbyè â pøñø tø.

²¹ Lenøla, ñwùè wa ntsùmè ni à wa nfuñø nìlinè ni Ndò'nèmbyè la à ghä chwarè.'

²² "Pànè pi Israel, ni zhwi'tè mìnñwùè ni mbø shwøñø: Yësû ñwùè Nazarètè à lè pø ñònø ni Nwùè à lè tso'nø ambo pighè, ni zhyè e ndàñø a ndzùmè mìnñwùè mi kë'nènø pobø ìlènø ìnwùè pìyerønø yerønø pyè ni Nwùè à lè làñønø a ndzùmè ze ngìrè nkùwùè ni à lè pønø a tìtìrè pighè tsa'nø ni zhyèñø la.

²³ Nwùè amwuø ìye pàa à lè pyè nshankè lo pi ghä ñâ a Yësû ambo pighè; ni ñâ e ambo ngàñø ngìrè ìnwùè tìpòñø, pobø kwùumè e ajuñø àtìghè pànkènø nzhwuutè.

²⁴ La Nwùè a zhwuumè e ajuñø nìwighè, nfuukè e amwuø mìtìñønø mi nìwighè ntiinø mbè'e ka nìwighè a lè pø e ni tìñønø a ni wìimè e nnùñø a ndâ ìtsañø.

²⁵ Mbè'nø Dàfirè à lè shwøñønø mbè'e e lo, 'Ndè mè ndzøønø a Ndò'nèmbyè a mbyè mìnñø nkùwùè ìtsùmè, ntiinø à wè mbaatè mè, lenøla ka àzwuumè àtse a pø nè'e e a gha.

²⁶ Ñzhyè lo ntøñmè mè pobø àløømè mè pø ndwénø ni nìgha'a; lenøla mbìñjmè ì tyi'e nchyè amwuø àkwàñø.

²⁷ Ntiinø ka wè pø wa'a o a gha amwuø àla'a pìkwuè; ki myà'tè o a ngàñø àfà'a o ghù ìshì'nè â lè amwuø nìshyè apè.

²⁸ Wè ghîrè mə ñzhyê àlàñè nìchyâmbŷê, lenèla, wè ghă lwenè mè ni nigha'â alyi'â ni wè pønè.'

²⁹ "Pilyimë ippâ, mbî shwøjè ambo pîghè a sàñè mbè'â tâ pîtâ ippøenè Dàfirè lo, à lè kwighè pi twøñè e, lenèla, nîshyè itse tsè a nîghê pøenè pi pobø mbyâa sìnè wè.

³⁰ La à lè pø ngàñè ntwuumè, lenèla, à lè zhyê ànwùè ni Nwùè à lè kâ'nè e ni zérø; Nwùè à lè tsøemè lo, à ghă ghîrè a ta'â ñwùè ngwàrè Dàfirè ajuñø ifò tsa'a Dàfirè.

³¹ Dàfirè à lè zøenè ànwùè ni Nwùè à lè pønø ghă ghîrè, lenèla nshwøjè mbè'â Ghù Ndzo'nø wa lo, 'Ka pi lè wa'â e a ye amwuø àla'â píkwuø; ka mbìñmè e i lè lè e amwuø nîshyè.'

³² Nwùè à zhwuumè mø a Yësû ñwørø wè ajuñø nîwighè, pøenè pîtsùmè tyi'â mbø pîndzøenè zøenènø ajuñø ànwùè zérø zè.

³³ Tîtsøñè Nwùè à ñañè e a àtîghè a alyi'â nifò ze, ntê e a pâa àpô ze yè zîghènø, ñjâ Åzhwùè e za ni à lè kâ'nè lo à ghă ñâ ambo ze la. Åzwuumè ni nî zøenènø nkî ndzu'u a Åzhwùè Nwùè ghu ni Kristù à kwîrènø ajuñø pøenè.

³⁴ Mbè'nø ka Dàfirè àtwuø ippøñmè e a lè ko'ò ndèrø e a nîpwuørø. La nshwøjè àze pø lo, 'Ndò'nèmbyê à shwøjè ambo Ndò'nèmbyê mè lo, Nwuunø a pâa àpô mìñjè yè zîghènø

³⁵ tø mbyâa nkwùè ni ñgä nùñjè ngàñø kipaanø izô a ñshyè wè tâ mìkwùè imô ajuñø pobø.'

³⁶ "Lenèla, a pøñè lo ngwàrè Israel ntsùmè i tsùñè nzhyè lo Nwùè à tâ a Yësû ñwørø wè ni ni lè kwùumènø ajuñø àtîghè pànkènø ajuñø Ndò'nèmbyê pobø Ghù Ndzo'nø wa."

³⁷ Nkwùè ni pobø lè zu'nø àshwøñø zè la, a lè sòbø mìntiñmè imobø, mèrø lwenè ni àsòmnø, pobø tyi'â mbyiitè ambo Pitâ pobø zhyè ngàñø ntwuumè Yësû lo, "Pilyimë, mbè'â pøø tyi'â ngîrè lø ila?"

³⁸ Pitâ a kwùè ambo pobø lo, "Nì pøñè mìntiñmè imighè nfurø amwuø tipòñè ñwighè pîghè pîtsùmè nkwiirè nchyè ajuñø nîlinè Yësû, mbè'â Nwùè â lèønø a tipòñè ñwighè nkî ntyañè a wîghè ni Åzhwùè e."

³⁹ Zérø zø ànwùè la ànwùè ni Nwùè à lè kâ'nø ambo pîghè pobø ipoonè ippîghè farø ambo pàñè pîtsùmè ni pobø pønø a ndyø sàa pobø ñwùè ntsùmè ni Nwùè à fuñønø lo â tø a nîpwùnø ze."

⁴⁰ Pitâ à lè chi nshwøjè mìñwùè mìno'nø ambo pobø tsa'nø pobø lè zøenènø nkî ndzu'u, nkwàtè a ghobø nshwøjè lo, "Nì kwîrè ñtwuø ippîghè ambo iwaanè pàñè pi tîtsøñè ni pobø pønø pàñè pi tipòñè!"

41 Pànè pìno'nè nì pì lè zu'nè ànwùè nì Pità à lè shwəñènè nkì mbyiimè la lè kwíirè nchyè. Ndùnè ighobè nì lè kwíirènè nchyè njyê ghu lè pè pànè nkaamè itarè nì lè kwí'nènè ippoone pì Kristù.

42 A nì furè njyê ghu pobè lè tê àtwuè ajuñe mìnchwùè ma nì ngàñe ntwuumè Kristù za lè mènè nnèrè la, mmè mbwuutè pobè pì pobè ngirè mìnchwùè a àpô mo'o amwuè ıshwatè, mmè mbi'tè àpaanè nkcurè nkì nchà'tè a Nwùè a ta'à alyi'è.

Ndwuumè nì ippoone pì Kristù lè mènè nchyè

43 Ngàñe ntwuumè Kristù lè mè ngirè mìnchwùè mìkè'nènè pobè ılenè ınwùè pìyerènè yerènè nì lè ghirènè àkwàrè a wíimè a ıywùè ntsùmè.

44 Pànè pìtsùmè nì pì lè nùñènè ntìñmè ajuñe Yésû lè mè mbwuutè a ta'à alyi'è nkì mmè mbwuutè ıpwuumè pobè, àzwuumè àzobè àtsùmè a pè a mo'o.

45 Pobè lè shwùunè ıpàbè ıshyè, pobè ıpwuumè ıpobè ndòo nkabè ghu ntô pì tyi'è ngàpè amwuè pobè a nì zùñè ıpwuumè pyè nì ıywùè à puñènè.

46 Pobè pìtsùmè lè pè ndèrè a Ndâ Mìshwà' à Nwùè njyê ıtsùmè, mbwuutè mbi'tè àpaanè amwuè mìndâ ımobè ngàbè mìzighè ndzighè nì nìgha' à pobè ntìñmè ghù laanènè.

47 Pobè lè mè ngu'tè a Nwùè, mmè nkòñè mbìñmè ızobè. Ndò'nèmbyè a tyi'è mmè nchwarè a ghobè nkwi'nè ndùnè ighobè njyê ıtsùmè.

Ifà' à 3

Pità pobè Jònè parè a kònè ıshyè

1 A lè pè njyê ıtse Pità pobè Jònè mè nko'ò ndèrè amwuè Ndâ Mìshwà' à Nwùè nkùnè nchà'tè Nwùè, ajuñe pìnwùumè pìtarè a ndzèñè nwyumè.

2 Ìònè ıtse à lè pè ghu mbè e kònè ıshyè tsa'nè pì lè pyènè e. À lè pè a ntswùè àpù'u nì pì lè mènè nfujè nì ntswùè àpù'u yì pòñènè. Pì lè mè mbi'i e njyê ıtsùmè ntô nnùñè alyi'è ghu lo â tè ndoonè ıpwuumè ambo pànè nì pì lè mènè ndàñè nkwiunè amwuè Ndâ Mìshwà' à Nwùè.

3 Ìònè ghu à lè zéenè tsa'nè Pità pobè Jònè mènè ndàñè nkwiunè amwuè ndâ Nwùè, ntyi'è ndoonè ambo pobè lo pobè ñâ e nì àzwuumè àtse.

4 Pità pobè Jònè tê ımyè ımobè ajuñe ze, Pità a tyi'è nshwèñè lo, "Pèñè nnañè a wèè."

5 Ìònè ghu a tê ımyè ıme ajuñe pobè, mmè nkwanjè lo pobè ñâ e nì àzwuumè àtse.

6 La Pità a kwùè lo, "Ka mbè mè nì nkabè, la mbè ñâ o nì àzwuumè nì mbènè nì zèrè. Ajuñe nìlinè nì Yésû Kristù ıywùè Nazarètè, nshwèñè lo wè lòo ngyiinè!"

⁷ A shwənè a lenə la, ngwiimè àpô e yè zighènə mbè'kè e a lòo ishyê. Mìkwùè ìme pobə mifanə mìkwùè ìme zùnjè ntìjnè a ta'à nkwùè.

⁸ À lè zùnjè nkànè ntəemè, ntyi'è ngyiinè nkàntè pobə pi pobə ngu'tè a Nwùè nkwuunè amwuə Ndâ Mishwà' à Nwùè.

⁹ Ibwùè ntsùmè ni à lè pənə amwuə Ndâ Mishwà' à Nwùè à lè zəenè e tsa'nə à lè mənə ngyiinè ngu'tè a Nwùè.

¹⁰ Pobə lè zhyê lo la ηònè wa ni à lè mənə nnwuunè a ntswùè nka' à wa ni pi lè mənə nfuŋè ni ntswùè àpù'ù yì pònènə ndoonè ipwuumè la. A lè kè'nè a ghobə, pobə tyi'è ngyerə nkwànjè àzwuumè ni a ghîrènə a yiinè.

Àshwənè Pità a Ndâ Mishwà' à Nwùè

¹¹ Iðonè wa ni pi lè parènə e la à lè ki mbə e pə a nìpwùnə Pità pobə Jònə. Ntswùè ηwùè ntsùmè i lè ka' à, lenəla, pobə tyi'è nfurə nkìrè mmə ndèrè a ni ghè ntsirè a ghobə amwuə àpùnjè àtse ni pi lè mənə nfuŋè ni àpùnjè Solomònè.

¹² Nkwùè ni Pità à lè zəenènə a lenə la, à lè tyi'è nshwənè ambo pobə lo, "Pànè pi Israel, ànwùè zè a kè'nè a wighə lè ntii àkə? A ghîrè àkə ni tyi'è nnaŋè a wəə pə tsa'a lo à ghîrè pəə ngîrè ni tìjnè wəə lo ηònè wè â yiinè?

¹³ Nwùè Abràhamè ni Isàkè, ni Yàkobè pobə Nwùè pìtā pìtā ipèənè, a ze ni à nèrènə ipìjìmè e amwuə moonè e Yèsû. Yèsû la ηònè wa ni ni lè ηânə lo pi zhuutè e, nkì ntwuunè e a mbyè Palètè tə mbyàa nkwùè ni Palètè à lè tə'nə lo myà'tè e lo â lèrè.

¹⁴ Ni lè twuunè a wighə a ηònè ni à laanènə, mìnwùè ìme ki ntəemè, ntà' à a wighə pə lo pi fuukè pə a ηònè ni à zhwuutè mə a ηwùè ηjâ ambo pighə,

¹⁵ nzhwuutè a ηònè ni à wa ηjâ a nìchyēmbyè, la Nwùè zhuuumè e arjunə nìwighè, pəə zəenè ni imyê ìməə.

¹⁶ "Iðonè wè ni nì zəenènə e nkì nzhyê e lè à tìjnè la ntii àpyiimè ntìjmè e arjunə nìlinè ni Yèsû. Àpyiimè ntìjmè e arjunə nìlinè ni Yèsû a parè e a tìjnè tsa'nə ni wè ndzəenè lè.

¹⁷ "Tìtsònjè wè ni pìlyimè ipâ, nìzhyê lo ànwùè ni pighə pi itwuè àla' à lè ghîrènə arjunə Yèsû, ni lè ghîrè la ni ipù'u.

¹⁸ La Nwùè à lè tsàa ngànjè ntwuumè ìze nkwùè ntsàambyè lo pobə shwənè lo Ghù Ndzo'nə wa à ghă tō zəenè ngə'è. Ànwùè ghu a ko'ò mbwùumè tsa'nə à lè shwənè.

¹⁹ Njiilo, ni pènjè mìntìjmè ìmighə nkŵirè nkŵê ambo Nwùè mbè'ə â sùu a tìpònjè iwighe â laanè.

²⁰ À ghă ghîrè mìntìjmè ìmighə tìjnè ki tsàa Ghù Ndzo'nə wa ni à lè tso'ò mə ambo pighə la, ni à pənə Yèsû.

21 À chyê a ni ghoñè a nìpwuurè tə mbyàa nkwùè ni Nwùè à ghă kwirè tsùñè ìpwuumè ìtsùmè àtwuè ìshyê pèrə pə pìshwuè tsa'nə à lè pyènə nka'à, ndàñè a ndzùmè ngàñè ntwuumè ze yì laanènə.

22 Müsî à lè shwəñè lo, ‘Ndò'nèmbyê Nwùè à ghă ghîrè ñònè ìtse amwuə pilyimè ìpighə a pə ngàñè ntwuumè Nwùè tsa'nə mbənə lə. Ni ghă zhwi'tè ambo ze a ni zu'u ànwùè ni à wa nshwəñè.

23 Nwùè à ghă zhuutè a ñwùè wa ntsùmè ni ka à pə ghă zu'nè e a ngàñè ntwuumè wa fuukè e a titirè pèñènə pi Nwùè.’

24 Ngàñè ntwuumè Nwùè a ni pì'nè ajuñə Samuel tə mbyàa ajuñə pyè ni lè tònə a ndzùmè ze lè shwəñè mìnñwùè mbə'e mìnnyê mère mə a sàñè sàñè.

25 Pighë ìpoonè pi ngàñè ntwuumè Nwùè, ni kí mbə la ìpoonè pi ìkàanè wa ni Nwùè à lè wàrənə pobə pìtä pìtä ìpighə, tsa'nə à lè shwəñènə ambo Abrâhamè lo, ‘Ngă chyâ mborè ajuñə ngwàrè mìnñwùè ntsùmè àtwuè ìshyê ghë làñè ajuñə ngwàrè o.’

26 Nwùè à lè tso'ò a ngàñè àfà'à e tsa'nə à lè shwəñènə, ndzàamè ntsàa e ambo pighə, a chyâ mborè ajuñə pighə, ngîrè lo ñwùè ntsùmè â pèñè ntijmè e, mmyà'tè a tìpònè e ni à lè mənə ngîrè la.”

Ìfà'à 4

Pità pobə Jònə a mbyè Kansèrè

1 Tsa'nə Pità pobə Jònə lè pirènə mmə nshwəññə ambo pàñè pìghu la, pìfò mà'a Nwùè ni àtwuè pàñè ni pobə lè mənə mbyabə Ndâ Mishwà'a Nwùè pobə pìSadducee lè tō ntsirè a ghobə.

2 Mìntijmè ìmobə lè zañè ajuñə Pità pobə Jònə ntijnə pobə lè mə ngiyinè ntiitè pàñè lo Yésû à lè zhuuumè a nìwighè a ni nérè lo ñwùè ntsùmè ghă zhuuumè a nìwighè.

3 Lenəla, pobə lè kô a Pità pobə Jònə ngè fìjnè a ghobə a ndâ ìtsañè tə mbyàa a ngwù'e ntiinə a lè tyi'nə nkwùè nkwé.

4 La pàñè pìno'nə ni pobə lè zu'nə àshwəññə àzobə lè nùñè ntijmè ghobə ajuñə Yésû. Pàñè ni pobə lè nùñènə ntijmè ìghobə ajuñə Yésû nkwùè ghu lè pə tsa'a pàñè nkaamè ìtaanè.

5 Njyê ì lè laanè, pìtä pi àla'à pobə pìñèrè mbòomə shwatə a Yèrusalèmè,

6 pobə pi Anàsə ni à lè pənə àtwuè pìfò mà'a Nwùè, ni Kayafàsə, ni Jònə, ni Àlezandà pobə pi pàñè pìtsùmè ni pobə lè furènə amwuə ngwàrè àtwuè pìfò mà'a Nwùè.

7 Nkwùè ni pobə lè shwatənə la, pobə lè lòo a Jònə pobə Pità ntê a titirè pobə mbyiitè ambo pobə lo, “Ni lè ghîrè ànwùè zè lè ni wèrə ìtijñè, kè ni nìlinè ni ìwé?”

⁸ Pità nì à lè Iwénènè nì Àzhwùè Nwùè a kwùè ambo pobè lo, “Pìkùmè pì àla’à pobè pìlìjmê,

⁹ nì tì pèla mmè mbyiitè a wèè sìnè wè mbè’è ànwùè ịshì’nè nì pèè ghìrènè ajuñè kònjè ịshyê, kè nì ndwuumè nì pèè làñènè mbarè e,

¹⁰ yi tyi’è ntiitè a wighè pìtsùmè farè ngwàrè Israel ntsùmè lo, ηònè wè a tèemè a mbyè pighè ntyi’è ghù mbarènè la ntii nìlinè nì Yésû Kristù ηwùè Nazarètè, wùè wa nì nì lè kwùumènè ajuñè àtìghè pànkènè, Nwùè a tyi’è nzhwuumè e ajuñè nìwighè la.

¹¹ Yésû la ηònè wa nì àñwà’nè Nwùè shwèñènè lo, ‘Nìghòorè tsa nì pighè pìmboomè mìndâ wa’nè la, nì pèñè ntyi’è nìghòorè nì nìlwùè nì ndâ tsì ịshì’nè.’

¹² Ka ηònè ịtse a chi mbè e ghu nì mbè’è a chwarè pèønè, ndàñè e wùè wa nì Nwùè à lè ηâñè nìlinè ịtse ambo pèønè lo à chwarè a wèønè.”

¹³ Kansèrè à lè zèønè lo ntiñmè Pità pobè Jònè lè tìñnè, nkì nchi nzhyê lo pobè chyê mbè la ịfifí pèønè ka lè ghè ghobè a àñwà’nè. Pobè lè kì nchi nkùuumè lo pàñè pè lè mè ngyìinè pobè pì Yésû.

¹⁴ Ka pobè lè pè a ghobè nì ànwùè àtse a nì shwèñè ntiinè pobè lè zèønènè a kònjè ịshyê wa nì pì lè parènè la a pè mbyè Pità pobè Jònè.

¹⁵ Lenèla pobè shwèñè ambo Pità pobè Jònè lo pobè furè amwuè Kansèrè ndèrè a àpyìinè. Tsa’nè pobè lè furènè a àpyìinè la, Kansèrè a tyi’è nnwuunè nshwèñènè pobè nì pobè lo,

¹⁶ “Mbè’è pèønè ghìrè lè ila ajuñè pàñè pè? Pàñè pìtsùmè a Yèrusalèmè zèønè ịlènè ịnwùè pìyerènè yerènè nì pobè ghìrènè. Mbè’è pèønè twuunè wèønè apè.

¹⁷ A nì ghìrè lo kò ànwùè zè a chi nsìimè e amwuè pèønè, pèønè kwàtè a ghobè lo kò pobè chi nshwèñè ànwùè àtse ajuñè nìlinè nì Yésû.”

¹⁸ Lenèla Kansèrè a fuñè a Pità pobè Jònè pobè kwìrè nkùunè a ndâ, pobè tyi’è nkwàtè a ghobè lo, kò nì chi shwèñè ànwùè àtse kè nnèrè ànwùè àtse mbè’è nìlinè nì Yésû.

¹⁹ La Pità pobè Jònè kwùè ambo pobè lo, “Nì nañè tyi’è pighè lo a kù’nè a ịmyê pighè lo pì zu’ñè pè a wighè kè a Nwùè lo?

²⁰ La ngè ajuñè pèø, mbè’è pèø wa’à a wèè tì shwèñè mìnwùè nì pèø lè zèønènè nkì ndzu’ù apè.”

²¹ Kansèrè à lè chi ntsùñè nkwàtè a ghobè, mmyà’tè pobè lèrè ntiinè ka pobè lè zèønè a ghobè àlìñè a nì chyâ ịsà’ a ajuñè pobè. Pobè lè chi mmè mbô pèønè nì pì pèñè alyi’è ghu ntiinè pobè pìtsùmè alyi’è ghu lè ghu’tè a Nwùè mbè’è ànwùè nì a lè furènè.

22 Ngu'u kònè ìshyê wè ni pi lè ghîrènè ànwùè yerènè yerènè zè ajuñe ze lè làñè mìghumè nìkwàa.

Pànè ni pobè nùñènè ntìñmè ìghobè ajuñe Yésû chà'tè a Nwùè lo â ñâ a ghobè ni ntìñmè ghù tìñnè

23 Tsa'nè pi lè myà'tènè a Pità pobè Jònè la, pobè lè lèrè ngè nshwèñjè pèønè ìpobè ni ànwùè ni piñò mà'à Nwùè pobè piññmè pi àla'à lè shwèñjènè ambo pobè.

24 Nkwùè ni pobè lè zu'nè ànwùè ni Pità pobè Jònè lè shwèñjènè, pobè lè chà'tè Nwùè ni ntswùè mo'o nshwèñjè lo, "Ndò'nèmbyê wè lè tsùñè nìpwuurè pobè ìshyê, ni nchyè ghu nìññènè pobè ìpwuumè ìtsùmè ni pènè amwuè.

25 Wè lè ghîrè tă iweø Dàfirè ngàñjè àfà'à o a shwèñjnè ndàñjè a ndzùmè Àzhwùè Nwùè lo, 'A ghîrè àkè pànè ni ka pobè pè ghobè piñew zañjè a loñjè, pobè ghâ zæñnè ngè'è ajuñe àkè?'

26 'Piñò pi àtwuè ìshyê pè nchwu'tè mbìñmè pobè piññmè pi àla'à lo ghîrè ànwùè tìpònè ajuñe Ndò'nèmbyê pobè Ghù Ndzo'nè e.'

27 "A tyi'è nkûñjè nkuñjè lo Heròdè pobè pi Pontyòsè Palètè, ni pànè ni ka pobè pè ghobè piñew ni pànè pi Israel lè shwatè amwuè àla'à ghâ, ndaamè a mìnañjè àtwuè Yésû ngàñjè àfà'à o ghù ndaanènè wa ni wè lè zo'nè la.

28 Pobè lè pwuutè lo ghîrè ànwùè ni wè lè kà'nè lo pobè ghâ ghîrè ntìñnè wè pènè ni mìññènè nkî ntà'à lo â pè a lenè.

29 Tìtsòñjè wè ni Ndò'nèmbyê, wè zæñnè ànwùè ni pobè pè ntà'à ghîrè ajuñe pèø. Ghîrè pèø pè ni ntìñmè a ni chwiitè ntwuumè ambo pèønè.

30 Tyi'è ntsàa àpô o mbètè piñhoonè pobè fiitè, ngîrè ïlènè ìnwùè piñerènè yerènè ì furènè ajuñe nìlinè ni ngàñjè àfà'à o Yésû wa ni à pònènè mmyàanè la."

31 Nkwùè ni pobè lè myàanènè a ni chà'tè a Nwùè, alyi'è ni pobè lè nwuunènè ghu a lè nè'nè, Àzhwùè Nwùè a kwuunè amwuè mìntìñmè ìmobè piññmè, pobè tyi'è mbè ni àkwùukè ntìñmè nkŵirè nchwiitè ntwuumè Nwùè.

Pànè ni pobè lè nùñènè ntìñmè ìghobè ajuñe Yésû tyi'è mmè mbwuutè ìpwuumè ìpobè ngàbè

32 Pànè ni pobè lè nùñènè ntìñmè ìghobè ajuñe Yésû lè pè tsa'a ta'à ñwùè ni ta'à àkwàñjè, ni ta'à àshwèñjè; àzwuumè àzobè a pè mo'o.

33 Ngàñjè ntwuumè Yésû zè lè làñjè ni mbyè a ni chwiitè ntwuumè e a sàñjè sàñjè lo Ndò'nèmbyê Yésû à lè zhwuumè a nìwîghè. Lenèla Nwùè a chyâ mborè ajuñe pobè.

34 Ka ìmbuñjè a lè chi mbè e amwuè pobè ntìñnè ñòñè ni à lè pènè ni alyi'è ìshyê, à lè shwùunè ndòo nkabè ndòo ntô; kè àzwuumè àtsùmè ni ñwùè à lè pènè ni zèrè à lè lòo ntô pi shwùunè,

³⁵ ntyi'è ntô nnùnjiè nkabè ghu a mbyè ngànjè ntwuumè Kristù, pobè ghàpè ambo pèənè amwuə ndwuumè ni ɣwùè à tà'nø.

³⁶ Ðònè itse à lè pè pobè pi pobè pi mè nfuŋjè e ni Jòsebè, la ngànjè ntwuumè Yësû mè nfuŋjè àzobè ni Barnabas (ni ɻsùmè pønø lo, "Ðònè ni à zhyénè ghìrè lo pànè wìlimè ntijmè"). À lè pè ɣwùè ngwàrè Levì ni à lè mènø nchyê a Cyprùsè.

³⁷ Ðònè wèrø wè à lè kì nshwùunè àze alyi'è ɬshyê ndòo nkabè ntô nnùnjiè a mbyè ngànjè ntwuumè Yësû.

Ìfà'à 5

Ananias pobè ngwùe e Sàfirà nyìi a chwìrè

¹ La ɣònè itse ni nìlinè itse lè pønø Ananias pobè ngwùe e Sàfirà lè shwùunè àpàbè ɬshyê àzobè.

² Tsa'nø pobè lè shwùunènø la, Ananias a lènè nkabè ghu yìtse ndò'nè ngwùe e a kì nzhyê, a tyl'è ndòo pè àpwù'è ngè ɣñâ ambo ngànjè ntwuumè Yësû.

³ La Pità a pyiitè a Ananias lo, "À ghìrè àkø Satàanè a kwuunè a ntijmè ghò wè nyìi a chwìrè ambo Àzhwùè Nwùè, ndèømè àpàa nkabè ni wè shwùunènø alyi'è ɬshyê za ghu?

⁴ Wè lè kì shwùunè alyi'è ɬshyê zè la a pè àzô, la nkwùè ni wè lè shwùunènø la nkabè i kì mbø tyl'è ɬzò. A ghò lè à kùmè ntyi'è ngìrè àkø wè lòo a zø mbuurè àkwànjè a ntijmè ghò? Ka wè fighè o la ɣwùè, wè fighè la Nwùè."

⁵ Nkwùè ni Ananias à lè zu'nø àshwøjnè zè à lè kunè a ɬshyê nkwighè. Ðwùè ntsùmè ni à lè zu'nø ànwùè zè à lè pø ni àkwàrè ka mìzùnø.

⁶ ɬpongwaśwùumè lè tò ndyibè àkwuè e mbì'i e nfurè ngè ntwønjè.

⁷ Pìnwùumè kì lànjè tsa'a pìtarè ngwùe e a tò ka zhyè e ànwùè ni a lòonø alyi'è.

⁸ Pità a pyiitè ambo ze lo, "Lanø ntiitè mè lo lë ndùnè nkabè ni nì lè shwùunènø alyi'è ɬshyê za ghu?" A kwùè lo la ndùnè nkabè ghu.

⁹ Pità a pyiitè lo, "A ghìrè àkø pìghè ndwuumè o pwuutè mbyiimè a ni kwà'nø a Àzhwùè Ndò'nèmbyê? Nanjè, mìkwùè mi pànè ni pobè tìwønjènø a ndwuumè o mè a ntswùè ndâ. Pobè kì pi'i o lòo furè."

¹⁰ Lenøla mèngyè ghu a zùnjè nkunè a ɬshyê tyl'è nkwùè ghu a mbyè ze nkwighè. Nkwùè ni ɬpongwaśwùumè pa lè kwuunènø a ndâ, pobè lè zæenè lo à kwighè mè, mbì'i e ngè ntwønjè a nìpwùnø ndwuumè e.

¹¹ Àkwàrè yè no'nø a lè kwuunè amwuə ɬpoonè pi Kristù pìtsùmè farø pànè pìno'nø ni lè zu'nø ànwùè zèrø zø.

Ngànjə ntwuumè Yēsū parè pànè pìno'ne

12 Ngànjə ntwuumè Yēsū Kristù lè pə ngìrè ilènè ìnwùè pìyerènə yerènə pìno'ne pobə mìnwùè mi kè'nènə a mbyè pèənè. Pànè pìtsùmè ni pobə lè nùnjènə ntijmè ighobə ajuñə Yēsū lè shwatə amwuə àpùnjə Solomònè.

13 Ka ta'à ñònè itse ni ka à lè pə e ñwùè àkwùè aghobə a lè pə e ni ntijmè a ni ghè mbwutè a ghobə, mbaa pə tsa'hə pànè lè pə ngu'tè a ghobə tsa'a pànè pìwùunə.

14 La pànè pìno'ne pìno'ne, mbyànjənə pobə pèngyé lè nùnjə mìntijmè ìmobə ajuñə Ndò'nèmbyê Yēsū nkwi'nè ndùnè ighobə ndèrè ni mbyè.

15 Mìnwùè mèrə mə ni ngànjə ntwuumè Kristù lè ghìrènə la, mi lè ghìrè lo pànè pì'i pìghoonə ipobə nfurè nnùnjə àlànjə ndwuumè ajuñə mìkwùunə pobə pìmatàa mbè'e Pità a mə ndànjə lègrə e a lànjə ajuñə pobə pìtse.

16 Lenəla ipùnjə pànè pìno'ne lè tyi'e nfurè amwuə ilà' à ni pənə a nìpwùnə Yèrusalèmè lè tyi'e ndòo pìghoonə pobə pì pànè ni pì pə ni izhwùè tìpònjè ndòo ntô lo pì parè. Ngànjə ntwuumè Yēsū lè parè a ghobə pìtsùmè.

Pì nyànjə ngànjə ntwuumè Yēsū

17 Àtwuè Pìfò mà' à Nwùè pobə pèənè ipé ni pì lè mənə nfuŋjə a ghobə ni pìSadducee lè tyi'e mbə ni àghè'nè ajuñə ngànjə ntwuumè Yēsū.

18 Nfurè ajuñə la nkootə ngànjə ntwuumè Kristù ntsàa amwuə ndâ itsanjə àlā' à.

19 La angèrè Ndò'nèmbyê à lè tō ni itwu'e ngwù'e ndâ itsanjə nfuukə a ghobə nshwənjə ambo pobə lo,

20 "Ni lèrè a Ndâ Mìshwà' à Nwùè ntyi'e nchwìitè ànwùè àtsùmè mbè'e nìchyêmbyê titsònjè."

21 Tsa'nənə pobə lè zu'nə ànwùè zè, pobə lè lèrè a Ndâ Mìshwà' à Nwùè a ngwù'e ngwù'e mbi'nè a ni nèrè ànwùè Nwùè ambo pèənè. Àtwuè pìfò mà' à Nwùè pobə pèənè ipé lè tō nfuŋjə àshwatə Kansèrè pobə pìlìnjmè pì àlā' à Israel, ntwuumè pànè lo pì ghè ndâ itsanjə ndòo ngànjə ntwuumè Yēsū za ndòo ntô amwuə Kansèrè.

22 Ngànjə àfà' à àtwuè pìfò mà' à Nwùè lè ghè ka zəənə a ghobə ngànjə ntwuumè Yēsū za a ndâ itsanjə nkŵirè ntô nshwənjə ambo pobə lo,

23 "Pəe ghè a ntswùè itsanjə gha pì fìjnè a wèrə tyi'e išhi'nè, pì mbyabè iły'i'e təəmè a ntswùè ndâ, la pəe kòo ndâ ka zəənə a wəe a ñwùè amwuə."

24 Àtwuè pì mbyabè iły'i'e pobə pìfò mà' à Nwùè lè zu'u ànwùè ghu, a kè'nè a ghobə tsa'nə zèrə a tōnə mbə.

25 Iònè itse à lè tō nshwənjə ambo pobə lo pànè ni pobə chyânə a ndâ itsanjə la pyè a ndâ Nwùè nnèrè mìnwùè ambo pèənè.

²⁶ Àtwuè pìmbyabè Ndâ Mìshwà' à Nwùè a lè lèrè pobè ngànjè àfà' à za ngè ndòo ngànjè ntwuumè Yésû za ntô ni zèrè; la ka lòo e a ghobè pè ni itlinè ntiiñe pobè lè pènè mbô lo pàñè ntumpè a ghobè ni mìghòorè.

²⁷ Tsa'nè pì lè loonè a ghobè ndòo ntô la, pì lè tê a ghobè a mbyê Kansèrè. Àtwuè pìfò mà' à Nwùè a pyiitè ambo pobè lo,

²⁸ "Yi pèe lè kwirè ndà'nè ambo pìghè lo kò ni chi nnérè ànwùè ajuñe nìlinè tsè? La ni kùmè nnérè ànwùè mbè' è nìlinè tsè a siimè amwuè àla' à Yèrusalèmè àtsùmè. Ni wè ntà' à ghîrè lo àlèemè ñònè wè â pè àtwuè pèe."

²⁹ La Pità pobè ngànjè ntwuumè Yésû kwùè lo, "A pòñè a ni zu'nè a Nwùè ntsàarè a ni zu'nè pèenè.

³⁰ Nwùè pìtă ipèenè à lè zhwuumè a Yésû ajuñe nìwighè, ñònè ni ni lè kwùumènè ajuñe atighè pànkènè nzhwùutè.

³¹ Nwùè à lè ñajè e ntê a pàa àpô ze yè zighènè lo â tyi' è mbè ñònè ni à nañè a wèe fuukè a wèe amwuè ngè' è, kì ngîrè lo pàñè pì Israel pèñè mìntiñmè ìmobè wa' à mìnchwùè mi tìpònè ìmobè mbè' è Nwùè â lèenè a ghobè.

³² Pèë pì ndzèenè zèenènè pì Àzhwùè Nwùè ajuñe ìnwùè pè ni lè loonè alyi' è ambo pàñè pyè ni lè mènè ndzu'nè e."

³³ Pobè lè zu'ù a lenè la mìntiñmè ìmobè zañè pobè tà' à a ni zhuutè ngànjè ntwuumè Yésû za.

³⁴ La ñwùè Farisî itse ni pì lè mènè nfuñè ni Gamaliel, mbè ìnérè mbòomè ni pàñè pìtsùmè lè mènè ngu'tè e a lòo a ìshyè amwuè ndâ ni pì lè mènè ns'a' à mìsà' a amwuè, nshwèñè pì fuukè pàñè pìghu a àpyiñè ajuñe mètùmè nkùwùè,

³⁵ a tyi' è mbòñè nshwèñè ambo pobè lo, "Pìghè pàñè pì Israel ni zhì'tè ajuñe ànwùè ni ni tà'nè ghîrè ajuñe pàñè pè.

³⁶ A lè pè nkùwùè itse ñònè itse ni pì lè mènè nfuñè e ni Theudas à lè kì ntô àze mmè nshwèñè tsa'nè à pènè ñònè ngwùunè; pàñè nkîrè nìkwàa lè zùñè e. La pì lè zhuutè e, pèenè ipè pa siimè. Lenèla ànwùè àtsùmè ni a lè pènè ngîrè a lè myè.

³⁷ Tsa'nè zè a lè làñènè, Yudà ñwùè Galîlyè a kì ngîrè àze pàñè kì ndzùñè e amwuè nkùwùè ni pì lè pènè ñjwà'nè mìlinè mi pèenè amwuè àjwà'nè lo shañè a ghobè. Pi lè kì nzhwuutè e, pàñè ni pì lè pènè ndzùñè e kì nsìimè.

³⁸ Ni ndwuumè wanè, ngwè nshwèñè a wîghè lo ni tso'ò àpô àzîghè amwuè ànwùè pàñè pè. A ti mbèla mbè lo ànwùè ni pobè pè ngîrè lè a furè ambo ñwùè misoñè yi a pì làñè àffîfî.

³⁹ La a mbè lo a furè ambo Nwùè, yi mbè' è ni ghîrè a wîghè ànwùè ajuñe apè ndàñè lo ni tyi' è ndzòñènè pè Nwùè." Pobè lè pyiimè ànwùè ni Gamaliel à lè shwèñènè.

⁴⁰ Kansèrè à lè kwirè nfuñè ngàñè ntwuumè Kristù pobè kwuunè a ndâ pi kë'è a ghobè, nkwàtè a ghobè lo kò pobè chi nshwəñè ànwùè àtse ajuñè nìlinè ni Yësû; mmyà'tè a ghobè pobè lèrè.

⁴¹ Ngàñè ntwuumè Yësû lè furè amwuə Kansèrè ni nìgha'à ntiinè Nwùè à lè zæñè lo pobè kù'nè a ni zæñè ngé'è ajuñè nìlinè itse.

⁴² Pobè lè tyi'è mmə nnèrè ànwùè Nwùè amwuə Ndâ Mìshwà'à Nwùè farè amwuə mìndâ mi pèønè nkwùè itsùmè.

Ifà'à 6

Ndwuumè ni pi lè tso'nè ngàñè àyèmpè sàmbaa

¹ A lè pè amwuə àtùmè nkwùè za ni ìzùñè ndzùmè Yësû lè pènè nkwuè ndèrè ni mbyè, piJew ni pi lè mènè nshwəñè àshwəñè Greek lè tyi'è mmə ndwùmpè ngotè piJew pi àla'à, ntiinè pobè lè mènè ngàbè mìzighè ntô nzha'nè pìkwùè ipobè.

² Lenèla, ngàñè ntwuumè Yësû za ntsòbè ipaa shwatè ìzùñè ndzùmè Yësû itsùmè ìshwəñè ambo pobè lo, "Ka a pònè e lo pèønè myà'tè a ni chwiitè ntwuumè Nwùè ntyi'è ngàbè pè mìzighè.

³ Njilo ni pìlyimè pøø, ni ghè amwuə piqhè ntso'ò mbyàññè sàmbaa pyè ni pobè pènè ni àghu'tè, ndwenè ni Àzhwùè nkì mbè ni àzhì'tè, pøø tyi'è ngìrè pobè pi'nè a ni fà'à àfà'à ghu.

⁴ Pøø tyi'è ñjâ nkwùè ìzæø ntsùmè a ni chà'tè a Nwùè nsìimè ntwuumè e."

⁵ Ànwùè ni pobè lè shwəñènè la a lè pònè a ñwùè ntsùmè. Lenèla pobè tso'ò a Stifènè ni à pènè ñònè ni à nùñènè ntìñmè e ajuñè Kristù tìsìññè nkì ndwenè ni Àzhwùè Nwùè; pobè tso'ò a Filibè pobè Prokorùsè, ni Nikolòsè ñwùè Antyòkè ni à lè pèñènè ntyi'è ñwùè Yësû.

⁶ Pobè lòo a ghobè ntô a mbyè ngàñè ntwuumè Yësû pobè nùñè mbô ìmobè àtluè pobè nchà'tè a Nwùè.

⁷ Lenèla àshwəñè Nwùè a pi'nè a ni siimè ndèrè ni mbyè. Ìzùñè ndzùmè Yësû lè tyi'è nno'ò amwuə Yèrusalèmè, ngàñè mà'à Nwùè yìno'nè pyiimè a Yësû.

Tsa'nè pi lè kònè Stifènè

⁸ Stifènè a lè pè ñònè wa ni Nwùè a lè chyâñè mborè ajuñè ze nkì ñjâ e ni ìtìññè. À lè ghìrè mìnñwùè mi kè'nènè ghobè ìlènè ìnwùè pìyerènè yerènè amwuə pèønè.

⁹ Pànè pìtse ni pobè lè furènè amwuə ndâ àshwatè piJew itsè ni pi lè mènè nfuñè ni "Ndâ àshwatè pànè ni ka pobè pirè a ghobè ipù'ù," ni piJew ni pi lè furènè a Sìrenè pobè Àlèzandryà lè mènè ntô nshwatè ghu pobè pìtse pànè ni

pí lè kiné mmé nfurè a Sìlisyà pobè Asia. Pobè lè tyi'è mbì'nè àshwəjnè àtse a ní pyiitè a Stifènè.

¹⁰ La Àzhwùè Nwùè a njâ Stifènè ní mbuurè àzhì'tè àtse ní mbè'e a shwənjè ànwùè àtse, njònè itse a tèomè e a ní kwùè e apè.

¹¹ Lenèla, pànè pè lè pènjè àtwuè pànè pítse a ndzùmè ndzùmè lo pobè nyii a chwìrè lo pobè lè zu'u mè tsa'nè Stifènè à lè zòomènè a Mûsî pobè Nwùè.

¹² Pobè shwənjè a lenè la mbè'kè mìntiñmè pànè pobè pìlìñmè ní pìnèrè mbòomè pobè kô a Stifènè ndòo ndèrè a mbyè Kansèrè.

¹³ Lenèla ndòo pànè pítse lo pobè tô ntèamè tsa'a pìndzéenè zéenènè pí pìchwìrè nshwənjè lo "Ka njònè wè a wa'à e tì shwənjè a tìpònè mbè'e Ndâ Mìshwà' à Nwùè pobè mbòomè Mûsî ajuñe ta'à njyê

¹⁴ Pèe lè zu'u tsa'nè à lè shwənjènè lo Yësû Kristù njwùè Nazarètè à tsènjè Ndâ Mìshwà' à Nwùè kî kwebè pìmbòomè ní Mûsî à lè njâ mè."

¹⁵ Ðwùè wa ntsùmè ní à lè pènè amwuè Kansèrè à lè nañè tsighè Stifènè ndzéenè a wèrè i pè tsa'a tsighè angèrè.

Ìfà' à 7

Àshwəjnè Stifènè ambo Kansèrè

¹ Lenèla, àtwuè pìfò mà' à Nwùè a pyiitè Stifènè lo, "Lë tsa'nè a pènè?"

² Stifènè a kwùè ambo pobè lo, "Pìlyimè ippâ pí mbyàñjè nobè pítâ ippâ, Nwùè wa ní à wa ngìrè mìnkwùè mi kè'nènè la, à lè tô ambo tâ ìwèenè ghù ntsàambyè Abràhamè nkùwùè ní à lè pirènè mmé nchyè a Mesopotamyà za' à mbònè tô mè chyè a Harànè,

³ nshwənjè ambo ze lo 'Furè mmyà'tè àla' à o pobè pèenè ippô, ndèrè amwuè alyi' è àtse ní mbì nérè o.'

⁴ Lenèla, à lè furè amwuè àla' à pìChaldean ndèrè ngè mmé nchyè a Harànè. Nkwùè ní tâ ighobè à lè kwìghènè, Nwùè à lè lòo e nfurè ní ze alyi' è ghu ndòo e ndèrè amwuè àla' à ní ní pè nchyè a ghu titsonjè lè.

⁵ Ka Nwùè a lè njâ e a ye ní alyi' è alyi' è ghu ní a pènè tyi' è tsa'a ta' à ntàamè. La nka' à a ní njâ ambo ze farè ambo ippoonè ipè. A lè kî pè nkùwùè ghu ní Nwùè à lè kà'nè la, Abràhamè a pirè e ní moonè tì pè.

⁶ Nwùè a shwənjè ambo ze lo, 'ippoonè ippô ghă chyè amwuè àla' à ní ka a pè e àzobè pènjè tyi' è ippù'ù zéenè ngè' è ajuñe ngu'u nkirè nìkwàa.

⁷ La mbì chyâ tsà'a ajuñe àla' à za ní pobè pa nfà' à ambo pobè la. Nkwùè kî lànjè, pobè furè ntô mbì'nè a ní ghu'tè mè a nìghè.'

⁸ Nwùè a shwənjè ambo Abràhamè lo â pì'nè a ní zèerè ippoonè ipè, njiilo a pè tsa'a àlènè ajuñe ikàaanè ighobè. Lenèla, Abràhamè à lè zèerè a Isàkè, ní à lè

pənə tsa'a tā'ā ngàbè a àpō; Isàkè a zèərè moonè e Yàkobè; Yàkobè a tyi'è ndzèərè ippoönè ipaa.

⁹ “ippoönè pi Yàkobè lè pì'nè a ni ghè'nè a Jòsebè, nshwùunè e tsa'a àpù'ù amwuə àla'à Egypt. La Nwùè a lè pə pobə ze,

¹⁰ ndòo e nfurè amwuə ngə'è za ntsùmè. Nkwùè ni Jòsebè à lè tōnə a mbyè Ferò ni à lè pənə ifò àla'à Egypt, Nwùè à lè njā e ni àzhì'tè yè no'nə, nkì nchi ngirè lo Ferò a kònjè e. Ferò à lè tē a Jòsebè àtwuè àla'à farə amwuə nto'ò.

¹¹ A lè ki pə nkwùè itse ndzànjè i kwuunè amwuə àla'à Egypt ngè mbyàa a Kanàanè. Ànwùè zə a lè lòo ngə'è yìno'nə ntô ni zèrə; ka pìtä pèənè chi mbə e ni mìzighè ni mbə'ə pobə zìghè.

¹² Nkwùè ni Jòsebè à lè zu'nə lo nkwùè zhyè àla'à Egypt, à lè twuumè ippoönè ipaa ni lè pənə pìtä ipèənè lo pobə lèrə àla'à Egypt ajuñə ntsàambyè nkwùè izobə.

¹³ Nkwùè ni pobə kwirènə ngè a Egypt, Jòsebè à lè ghìrè pobə zhyè e tsa'a ndyimə ighobə; Ferò a ki nfurè ajuñə nzhyè ngwàrè Jòsebè.

¹⁴ Jòsebè à lè tsàa ntwuumè lo tă ighobə Yàkobè â tō pobə ngwàrè e ntsùmè. Pànè mìghumè sàmbaa ntsòbè itaanè lè kwuunè amwuə àla'à Egypt.

¹⁵ Lě tsa'nə Yàkobè à lè shwu'nə ndérè àla'à Egypt nkwighè ghu pobə pìtä ipèənè.

¹⁶ Tsa'nə pobə lè kwighènə, pi lè lòo ikwuè ipobə ngè ntwənə a Shechémè amwuə nìshyè ni Abràhamè à lè zwuunènə ambo ippoönè pi Hamòrè.

¹⁷ “La tsa'nə nkwùè i lè kinə nkù'nə ambo Nwùè a ni ghìrè ànwùè ni à lè kà'nə pobə Abràhamè, ngwàrè e i lè kwuè nno'ò amwuə àla'à Egypt,

¹⁸ tə mbyàa nkwùè ni ifò ghù nyàanə ni ka à lè zhyè e a Jòsebè à lè zìghènə alənə.

¹⁹ Ifò wè à lè mə njā ngə'è, nfuukè pèənè ipèənè, nnyìimè pìtä pìtä ipèənè lo pobə lyàa ippoönè mmà'tè a àpyìinə mbə'ə pèrə kwikè.

²⁰ Lè lè pə nkwùè ni pi lè pyêñə Müsî, a pə moonè mbònə a mbyè Nwùè, pi nyonə e a ndâ tă ighobə ajuñə njwigrè itarə.

²¹ Nkwùè ni pi lè kinə ngwa'à e a àpyìinə, moonè Ferò ghu mèngyè à lè lòo e tsa'a moonè e, ntwu'tè e à tyi'è nfanjè pobə ze.

²² Müsî à lè lanè pìmbòomə pi Egypt pìtsùmè, nkì mbə njònə ntìjnə ajuñə mìnkwùè ni a lè mənə nshwənə nkì mmə ngirè.

²³ “Nkwùè ni Müsî à lè pənə ngu'u mìghumè nìkwàa, àkwànjè e a lè nèrè lo â ghè nkarè pìlyimə ipa pànè pi Israel.

²⁴ À lè zéenè tsa'nè ñwùè Egypt à lè pénè mbu'ù a ta'à ndyimè e ghùtse. Lenèla, a zùnjè nkluunè amwuə mìlà'à mìghu nzhwuutè a ñwùè Egypt ghu a ni kwuè ànwùè ni à tènè ngirè ajuñe ndyimè e.

²⁵ Müsî à lè pè nkluunjè lo pilyimè ipé zhyê lo Nwùè à wè ntà'à lo fuukè a ghobè amwuə ngè'è, la ka pobè zhyê a ghobè.

²⁶ Njyê i lè laanè Müsî a tò ntsirè mbyànjè Israel ipaa pobè mè ndzònjinè, a tò'è a ni shwàatè a ghobè nshwènjè lo, 'Pighè la pilyimè; a ghirè akè ni tyi'è mmè ndzònjinè ipiñmè izighè?'

²⁷ "La ñònè ni à lè pénè ntà'à tsà'a ajuñe ndyimè e a tinè a Müsî ntsàa a nìpwùnè, mbyiitè ambo ze lo, 'A tso'ò twé ntso'ò o lo wè pè àtwuè pèe nnañè tsà'a twéø.

²⁸ Wè tò'è zhwuutè mè tsa'nè wè lè zhwuutènè a ñwùè Egypt wa izoonè la?"

²⁹ Tsa'nè Müsî à lè zu'nè a lenè la, à lè kírè ndérè ngè mmè nchyè a Midian ajuñe nkluè itse ni à lè tyi'ne mbè tå pì ipoonè pypaa.

³⁰ "Ngu'u mìghumè nìkwàa lè lànjè, angèrè a tò ambo Müsî amwuə tmü ni i lè pénè nkirè amwuə mbyiinè alyi'è waakè a nìpwùnè mbarè Sinai.

³¹ Nkluè ni Müsî a lè zéenènè a lenè la, ànwùè ghu a lè kè'nè e, a ghè mbaatè lo tsùnjè zéenè, ndzu'ù ngyè Ndò'nèmbyè shwènjè lo,

³² 'A mìnjè Nwùè pítä ipô, Nwùè Abràhamè ni Isákè pobè Yàkobè.' Müsî à lè pè ni àkwàrè ntyi'è mmè ngwùrè ka chi pè e ni itijnè a ni nañè.

³³ Ndò'nèmbyè a shwènjè ambo ze lo, 'Tso'tè itabè ipô, ntiinè alyi'è ni wè tèemènè ghu la alyi'è yè laanènè.

³⁴ Nnañè ndzéenè nkujè nkujè tsa'nè pàenè ipâ pyè ndzéenè ngè'è a àla'è Egypt, nkì ndzu'ù tsa'nè pobè pyè nchwùunè, ntyi'è nshwu'è ntô a ni fuukè a ghobè amwuə ngè'è. Njiilo wè tò ntwuumè o a Egypt.'

³⁵ "Lë Müsî wa ni pobè lè twuunènè mbyiitè e lo, 'A ghò a tso'ò twé lo wè tò mbè àtwuè pèe nsa'à mìsa'a tmøe?' La ze ni Nwùè à tsàanè lo â tò mbè àtwuè pèenè ipé nfuukè a ghobè amwuə ngè'è, tsa'nè angèrè à lè shwènjènè amwuə mbyiinè ni lè mènè nkirè.

³⁶ Müsî à lè fuukè a ghobè amwuə àla'è Egypt. À lè ghirè mìnwùè mìkè'nènè amwuə àla'è Egypt ghobè nchyè ghu niñjnènè yì pàñènè farè amwuə alyi'è waakè ajuñe ngu'u mìghumè nìkwàa.

³⁷ Lë Müsî wa ni à lè shwènjènè ambo pàñè pì Israel lo Nwùè à ghà tsàa wighè ni ngàñè ntwuumè e ghùtse ni à pénè ndyimè iwighè tsa'nè à tsàanè mè lè.

³⁸ Lë ze wa ni à lè pénè pobè pàñè pì Israel, pobè pì pobè shwatè alyi'è waakè mbè alyi'è ghu pobè pítä ipèenè ni angèrè wa ni à lè shwènjènè

ambo ze ajuñə mbarə Sinai, a tyi'è nkwiirè ntwuumè Nwùè wa ni i ghoñènə ni nkuñè la ntô ñjâ ambo pəə.

39 “La pítä pítä ipéenè ntwuunè a ghobə a ni zu'nè e, ntinè e ntsàa a nípwùnè ntyi'è nkòñè a ni kwirè ndérè a ghobə àla'à Egypt.

40 Lenəla, nshwəñè ambo Erònè lo, ‘Tsùñè a wəə ni pìnwùè pítse ni p̄ lòo a wəə ni àlànñø. Ka pəə zhyê wəə ànwùè ni a ghirènə a Müsî wa ni à lè fuukènə a wəə amwuə àla'à Egypt.’

41 Lè lè pə nkwiirè ni pobə lè tsùñènə a titoo a shwuè moonè nyàamè, ntyi'è mbi'nè a ni gha'à ajuñə àzwuumè ni pobə tsùñènə ni mbô imobə.

42 La Nwùè à lè tumè ndzùmè e ñjâ ambo pobə, myà'tè a ghobə lo pobə tyi'è ngu'tè pisanjə a nípwuurè tsa'nə p̄ ñwà'nènə amwuə ànjwà'nè ngàñè ntwuumè Nwùè lo: ‘Pàñè p̄ àla'à Israel! ka a lè pə e la ambo mìñè ni ni lè wàrènə mè mìnyàamè mmà'à ishyê ghu amwuə àla'à waakə.

43 Ni lè p̄'i la àzuñè Nwùè Molèkè pobə sañə nwùè iwighə Refànè; à lè pə pítitoo ipighə ni ni lè tsùñènə a ni ghu'tè. Lenəla, mbi kantè wighə ni yìinè tə ndàñè a Babilònè.’

44 “Pítä pítä ipéenè lè pə ni àzuñè ni a lè mènə nkwiempè a ghobə lo Nwùè à wə pobə p̄ pobə alyi'è waakə. Pobə lè tsùñè a zèrə amwuə ndwuumè ni Nwùè à lè tiitènə a Müsî lo â tsùñè.

45 Nkwùè lè ki làñè, pítä pítä ipéenè kwirè àzuñè zè ambo pítä ipobə, mbi'i a zèrə nkwùè ni pobə lè pənə ngyìinè pobə p̄ Joshua, mmə nkwiirè ily'i è ishyê ambo ìla'à ni Nwùè à lè mènə nkantè tsa'nə pobə lè pənə ntô. Lenəla, àzuñè ghu a ghoñè ambo pobə tə mbyàa nkwùè ifò Dàfirè.

46 Dàfirè a lè kwirè mborè Nwùè, ntyi'è mbyiitè a Nwùè Yàkobè.

47 La ndâ Nwùè ghu a lè tō nkorè Solomònè.

48 “La ka Nwùè Àko'ntsirè a chyê e amwuə ndâ ni ñwùè misonjə a korènə, tsa'nə ànjwà'nè Nwùè a shwəñènə lo:

49 ‘Ndò'nèmbyê à shwəñè lo, alyi'è nifò mè a chyê a nípwuurè. Àtwuè ishyê a tyi'è mbə alyi'è ni hténə mìkwùè imâ ghu. A zèrə mbuurè ndâ ni mbè'è ni korè ambo mìñè? Alyi'è ni mbè'è nchyê ghu a chyê alyi'è àkə?

50 Ka la tsùñè e mìñè tsùñè ipwuumè pə ntsùmè?’

51 “Pighə ngàñè atiññè àtwuè, ni mìntiñmè ni mèrə ma ka kwirè e ntwuumè Nwùè, pobə mìtugrə ni mèrə ma ka zu'u e ntwuumè Nwùè! Ni ki mbə pə tsa'a pítä ipighə mmə ntwuunè a wighə Àzhwùè Nwùè!

52 Ngàñè ntwuumè Nwùè ghütse à lè pə ghu ni ka pítä pítä ipighə lè ñâ e a ye ni ngə'è? Pobə lè zhwuutè ngàñè ntwuumè Nwùè za ni lè zàamè nshwəñè lo,

Wùè wa ni ngirè ìnwùè ìze təəmənə la a wè ntô. Nì kùmè shwùunè e nkì nzhwuutè e.

⁵³ A chyê pighè ni mbòomè Nwùè ni pəngèrè lè tōnə ηjâ, la ka mə nùŋè a wighè a wèrè!"

Pi tumpè a Stifènè ni mìghòorè

⁵⁴ Ngànè Kansérè lè zu'ù ànwùè ni Stifènè à lè shwəñènə la a zañè a ghobə ka mìzùñè, pobə tyi'è nkwurè mìsoñè ìmobə mbè'è e.

⁵⁵ La Stifènè ni ntìñmè e i lè lwenènə ni Àzhwùè, à lè pè'kè àtwuè e nnanè nìpwuurrè ndzəenè a nìfañè Nwùè, nkì ndzəenè a Yēsū a təəmè a pàa àpô Nwùè yè zìghènè.

⁵⁶ Stifènè a zəenè a lenə la, ntyi'è nshwəñè lo, "Nì zəenè, ndzəenè nìpwuurrè ni pə tsì nya'kènə, nkì ndzəenè a Moonè Ðwùè a təəmè a pàa àpô Nwùè yè zìghènè!"

⁵⁷ Nkwùè ni pobə lè zu'nə ànwùè zə la, pobə lè kyiinè ni ìtìñnè ndòo mbô ìmobə ngwù'tè mitugrè ìmobə nkìñrè ngè ndzuñè ajuñe ze,

⁵⁸ nsùñè e nfurè amwuə àla'à gha ntyi'è ntumpè e ni mìghòorè nzhwuutè. Pànè pìghu ni pi lè pənə alyi'è ghu lè sòtè itsə'è ipobə nnùñè a mbyè möngwàswùumè ni pi lè mənə nfuñè ni Saul.

⁵⁹ Tsa'nə pobə lè pənə ntumpè a Stifènè, à lè chà'tè a Nwùè nshwəñè lo, "Ndò'nèmbyè Yēsū, lòo ntìñmè mè."

⁶⁰ Nkwi'tè a ishyê nkyiinè ni ngyè ntìñnè nshwəñè lo, "Ndò'nèmbyè, kò wè ghìrè a tiþòñè wè a pə àtwuè pobə." Tsa'nə à lè shwəñènə a lenə la, à lè zùñè nkwighè.

Ìfà'à 8

Pi furè ajuñe nìwighè Stifènè ntòmnè ìpoonè pi Kristù

¹ Saul à lè kì mbyiimè àze lo pi zhwuutè a Stifènè. A ni pi'nè ngyê ghu pi pi'nè a ni tòmnè àshwatè ìpoonè pi Kristù. Pobə piñsumè lè siimè ndèrè amwuə àla'à Judyà pobə Sàmariyà ntyi'è mmyà'tè tyi'è ngànè ntwuumè Yēsū.

² Piñse pànè ni pi lè pyiimènə a Nwùè lè twəñè àkwuè Stifènè ntyi'è ngyi nìwighè ìtse ka mìzùñè.

³ La Saul à lè tå'à pə lo kì pyaatè àshwatè ìpoonè pi Kristù tyi'è pyaatènə. À lè kwuunè amwuə ndâ nfurè nkwuunè a zhyè nfuukè mbyàññè pobə pèngyè ndòo ngè nchyâ a ndâ ìtsañè.

Tsa'nə pi lè chwìitènə ntwuumè ghù ishi'nè wa a Sàmariyà

⁴ Ìpoonè pi Kristù pa ni pi lè siimènə la lè tyi'è nchwiitè ntwuumè ghù ishi'nè wè alyi'è àtsùmè ni pobə lè mənə ndèrè.

⁵ Filibè à lè shwu'è ndèrè a Sàmariyà ntyi'è nchwiitè ntwuumè ghù ıshì'nè mbè'è Ghù Ndzo'nè wa.

⁶ Àpùnjè pèənè ni a lè pənə alyi'è ghu a lè zhwi'tè nkì ndzəənè ılènè mìnwùè piyerènè yerènè ni Filibè à lè ghìrènè nkì mbyiimè ànwùè ni à lè shwəŋènè ni ntìŋmè ıghobə ıtsùmè

⁷ ızhwùè tìpònjè ni lè pənə amwuə mìpùmè mi pèənè lè tyi'è nkyiinè nfutè. Pànè pìno'nè ni pìpàa pì mbìŋmè ıpobə kwikènè ni pìkikèghè lè tìŋnè.

⁸ Lenəla nìgha'à yìno'nè à lè pə amwuə àla'à Sàmariyà.

Shimùnè ngàŋjè nìkàŋjè

⁹ Dònè itse à lè pə ghu ni à lè pyènè mmə nkwabè àngaamè ngìrè mìnwùè mi kè'nènè, mbèŋjè ıtluè pànè pìtsùmè a àla'à Sàmariyà nshwəŋè lo, ze la ŋònè ntìŋnè.

¹⁰ Pànè pìtsùmè amwuə mbòmpə àla'à zè a ni pì'nè aŋjunə pànè pìkî tè ngè mbyàa aŋjunə pànè pìwùunə lè pyiimè ànwùè e nshwəŋè lo, "Dònè wè a mìtìŋnè mi Nwùè ni pì pa nfuŋè ni 'Mìtìŋnè Mìwùunə'."

¹¹ Pobə lè pyiimè ànwùè ni à lè mənə nshwəŋè ntiinə à lè pèŋènə ıtluè ıpobə aŋjunə ntyě sàa ni ınwùè nìkàŋjè ıpe.

¹² La nkwùè ni pobə lè zu'nè nkì mbyiimè ntwuumè ghù ıshì'nè ni Filibè a lè pənə nchwiitè mbè'è ànwùè Nifò Nwùè ni nìlinè ni Yēsū, pobə pìtsùmè lè kwíirè nchyè, mbyàŋjè pobə pèŋgyè.

¹³ Shimùnè àtluè ıpìŋmè e à lè pyiimè ntwuumè ghù ıshì'nè wè nkì nkwiirè nchyè. À lè mə ndzùŋjè a Filibè alyi'è àtsùmè ni à lè mənə ndèrè ndzəənè ılènè ınwùè ni mìnwùè mi yerènè yerènè ni à lè mənə ngìrè mi tyi'è nkè'nè e.

¹⁴ Nkwùè ni ngàŋjè ntwuumè Yēsū Kristù a Yèrusalèmè lè zu'nè lo pànè pì Sàmariyà pyiimè àshwəŋnè Nwùè, pobə lè tsàa a Pità pobə Jònə ambo pobə.

¹⁵ Tsa'nè pobə Jònə lè shwu'nè ghu la, pobə lè chà'tè a Nwùè mbè'è pobə kwíirè Àzhwùè Nwùè,

¹⁶ ntiinə Àzhwùè Nwùè a lè pirènə e tì tò aŋjunə pobə, pì lè ŋâ a ghobə pə ni ndà'à àkwíirè nchyè aŋjunə nìlinè ni Ndò'nèmbyè Yēsū.

¹⁷ Pità pobə Jònə lè nùŋjè mbô ımobə àtluè pobə, pobə kwíirè Àzhwùè Nwùè.

¹⁸ Shimùnè à lè zəənè lo Àzhwùè Nwùè a lè tò aŋjunə pobə la tsa'a ngàŋjè ntwuumè Yēsū lè nùŋjènə mbô ımobə aŋjunə pobə, ŋâ nkabè ambo Pità pobə Jònə,

¹⁹ nshwəŋè lo, "Nì kì ŋâ mè ni ıtìŋnè wè njiilo ŋònè ni ınnùŋènə mbô ımâ àtluè ze ă kwíirè Àzhwùè Nwùè zè."

20 La Pità a shwəŋjè ambo ze lo, “Lèrè ngè nkwiqhè pighè pi nkabè o! Wè kwàŋjè lo mbè’è wè zwuunè àzwuumè ni Nwùè a ḥānè ni nkabè?

21 Ka wè pè o ni ànwùè àtse a ni ghìrè amwuə àfà’à zèrè zè ntiinè ka ntijmè o i laanè e a iŋyé Nwùè.

22 Lenèla, pèŋjè ntijmè o ngwa’à a tìpòŋjè o wè, nchà’tè a Nwùè ndoonè ambo Ndò’nèmbyè lo mbè’è â lèønè o aŋunè ànwùè tsa’ a zè ni wè kwàŋjènè la,

23 ntiinè ndzøenènè lo ntijmè o i wè ndwenè ni àghè’nè, iŋwùè tìpòŋjè tìpō tyi’è nkorè o tsa’ a ngàŋjè iſsaŋjè.”

24 Shimùnè a kwiūè ambo pobè lo, “A pònèjè lo a chà’tè pighè nchà’tè a Nwùè àtluə mìnè lo kò ta’ à ànwùè wè ghùtse mo’o ni nì tønè nshwøŋjè la a wìimè mè.”

25 Nkwùè ni pobè lè shwøŋjènè mìnwiūè mi Ndò’nèmbyè nkì nchwiitè ntwuumè e, pobè lè kwiřè ndèrè a Yèrusalèmè, mmø ngylinè nchwiitè ntwuumè ghù iſhi’ñè wè amwuə iſla’ à Sàmariyà pìno’ñè.

Filibè a chwiitè ntwuumè ghù iſhi’ñè ambo ḥwùè Étopyà

26 Nkwùè ni Pità pobè Jònè lè pønè nchwiitè ntwuumè Ndò’nèmbyè amwuə iſla’ à Sàmariyà la, angèrè Ndò’nèmbyè a lè shwøŋjè ambo Filibè lo, “Lòo a iſhyé nshwu’è ndèrè amwuə àlànè za ni a furønè Yèrusalèmè mmø ndèrè a Gaza.” (Àlànè zè lè pø àlànè ni ka pì lè pirè mmø ndàŋjè e amwuə.)

27 Filibè à lè lòo a iſhyé mmø ndèrè, ndzøenè a ḥwùè Étopyà iſte ni à lè pønè ntsinto’ò ghù ngwùunè nkì mmø ndò’nè nkabè ambo iſo Étopyà ghu mèngyé ni nìlinè iſte lè pønè Kandàsè. Ðònè wè à lè lèrè a Yèrusalèmè a ni ghu’tè a Nwùè,

28 ntyi’è nkwiřè mmø nkwé e, nnwuunè amwuə kaligè e mmø nfuŋjè àŋwà’ñè ngàŋjè ntwuumè Nwùè iſayà.

29 Àzhwùè Nwùè a shwøŋjè ambo Filibè lo, “Ko’ò ngè mbaatè a kaligè wa.”

30 Lenèla, Filibè a ktiřè ngè mbaatè ndzu’ù tsa’ñè à mènè nfuŋjè àŋwà’ñè ngàŋjè ntwuumè Nwùè, mbyiitè e lo, “Wè funjè lè mmø nzhyé ànwùè ni wè wè nfuŋjè?”

31 A kwiūè ambo ze lo, “Ðònè iſte à tø ngoŋjè e tì tiitè mè, ntyi’è nzhyé àzâ la iſhè?” A shwøŋjè a lenè la nfuŋjè a Filibè lo â ko’ò nnwuunè pobè ze amwuə kaligè.

32 Alyi’è àŋwà’ñè Nwùè ni à lè mènè nfuŋjè la a lè pø nshwøŋjè lo, “À lè pø tsa’ a mbyé ndzirè ni pi lòonè ngè nzhyuutè, kè tsa’ a mômbyè ndzirè ni pi pønè nkoomè mìnyùŋjè iſme ka à ḥa’ à e ntswùè e mbû. Ka a lè shwøŋjè e ànwùè àtse.

³³ Pi lè lòo e aŋunə àzwuumè àfí, ka kí pyiimè e a ní naŋè ɿsà'a e ɿshì'nè. Ka ɿjònè ní mbè'ə a lè shwəŋnè mbè'ə ngwàrè e, ntiiŋe nìchyâmbiyê e àtwuè ɿshyê ghè à lwyutè mə."

³⁴ Ntsìnto'ò wa pyiitè ambo Filibè lo, "Tiiṭe mè ní ɿjònè ní ngàŋè ntwuumè Nwùè à wè nshwəŋnè mbè'ə e. À wè nshwəŋnè lè mbè'ə àtwuè ɿpìŋmè e kè mbè'ə ɿjònè ɿtse ghù nyàanə?"

³⁵ Lenəla Filibè à lè pì'nè a ní shwəŋnè, mbi'nè aŋunə alyi'ə àŋwà'nè zè a ní shwəŋè ntwuumè ghù ɿshì'nè mbè'ə Yésû.

³⁶ Tsa'nè pobè lè pənə ngyiinè nshwu'è àlànə gha la, pobè lè ghè mbyàa a ntwuumè nchyə. Ntsìnto'ò wa a shwəŋè ambo Filibè lo, "Nchyə i wè. Ă ghìrè àkə lo kò wè ɿjâ o a gha ní àkwiirè nchyə?"

³⁷ [Filibè a kwùè ambo ze lo, "Mbè'ə ɿjâ o ní àkwiirè nchyə mbè'ə wè nùŋè ɿtìŋmè o aŋunə Kristù." A kwùè lo, "Mbyiimè lo Yésû Kristù a Moonè Nwùè.]

³⁸ Ntsìnto'ò wa a shwəŋè a lenə la ngìrè kaligè wa a təəmè. Pobè Filibè shwu'è nkluunè amwuə nchyə, Filibè a tyi'è ɿjâ e ní àkwiirè nchyə.

³⁹ Nkwùè ní pobè lè furènə amwuə nchyə ghu, Àzhwùè Nwùè lè lòo a Filibè ndèrè ní wèrə, ka ntsìnto'ò wa a chi ndzəənè e a ye, lenəla, ntyi'è ngyiinè nga'à ndèrè e.

⁴⁰ Filibè à lè tyi'è ngwùutè ndzəənè ɿpìŋmè e a Àzotùsè, ntyi'è ngyiinè nchwìitè ntwuumè ghù ɿshì'nè amwuə ɿla'à ɿtsùmè tè ngè mbyàa a Kàsaryà.

ɿfà'à 9

Ndwuumè ní Nwùè à lè kwebènə a Saul

¹ A lè pə nkluùè ghu la, Saul à lè pirè mmə ndàŋè ní mbyè ntà'à a ní zhvuutè ɿzùŋè ndzùmè Ndò'nèmbiyê. À lè lèrè ambo àtwuè pìfò mà'à Nwùè,

² nshwəŋè ambo ze lo, â ɿjâ e ní ɿŋwà'nè lo â lèrè amwuə mìndâ mi àshwatè mi pìJew mìtsùmè amwuə àla'à Dàmaskòsè, mbè'ə a pəla ndzəənè a mèngyé kè a ɿjònè mbyàŋnè ní à pənə ndzùŋè àlànə Ndò'nèmbiyê, a kô e ndòo nkwiře nkwiře a Yèrusalèmè.

³ Saul à lè lèrè ntô mmə mbaatè a Dàmaskòsè, nkà'à ɿ furè a nìpwuurè ɿwàŋè a ɿmyé ze.

⁴ A zùŋè nkunè a ɿshyê ndzu'ù ngyè ɿwùè ɿ mè nshwəŋè ambo ze lo, "Saul, Saul, a ghìrè àkə wè gha ntòmnè mè tyi'è lè?"

⁵ A kwùè ambo ze lo, "A ghò ɿwé, Ndò'nèmbiyê?" A kwùè ambo Saul lo, "A mìŋè Yésû wa ní wè wa nnyàŋè la,

⁶ la lòo a ɿshyê nkluunè amwuə àla'à zə. Ðònè ɿtse ɿ tiitè o ní ànwùè ní wě ghìrè."

⁷ Mìntswùè mi pànè ni pobè pi pobè lè pènè ngyiinè lè ka'à nkwùè ni pobè lè zu'nè ngyè ñwùè ni a lè pènè nshwəñè la ka mè zèenè a ghobè a ye.

⁸ Saul a lè lòo a ɿshyê nkwùè ghu ka chi mè zèenè e iły'i'ø. Pi tyi'è ngwìimè àpô e ndòo e nkwiunè amwuø àla'à Dàmaskòsè.

⁹ A lè chyê ghu njyê itarø ti zèenè iły'i'ø, ka zighè e kè ka nô e àzwuumè àtse.

¹⁰ Àzùnjè ndzùmè Yésû yètse a lè pø a Dàmaskòsè, nìlinè itse pø Ananias. Ndò'nèmbyê à lè funjè e amwuø ndzèemè lo, "Ananias!" A kwùè lo, "Ngwè mbă Ndò'nèmbyê."

¹¹ Ndò'nèmbyê a shwəñè ambo ze lo, "Lòo a ɿshyê ndèrè amwuø àlànø za ni pi funjènø ni Straight, mbyiitè alyi'ø ni ndâ Yudà t pènø. Ðwùè a wùè amwuø mmè nchà'tè a Nwùè.

¹² Lenèla, Saul à lè zèenè a ñònè ni pi funjènø ni Ananias amwuø ndzèemè a kwiunè a ndâ nnùñè mbô ìme àtwuø ze njiilo a kwirè ndzèenè iły'i'ø."

¹³ La Ananias a kwùè lo, "Ndò'nèmbyê, ndzu'ù mè ambo pànè pìno'nø mbè'ø mìnwùè mi tìpòñè ni ñònè wè a ghîrè mè ajuñø pèønè ipô a Yerusalèmè.

¹⁴ A kùmè ntô a nìghê ni itiñènø ni i furènø ambo pìfò mà'à Nwùè lo kô a ñwùè ntsùmè ni a wè nfuñè nìlinè itsô."

¹⁵ Ndò'nèmbyê a tyi'è nshwəñè ambo ze lo, "Lèrè, ntiinø ntso'ò mè e lo a fà'à ambo mìnè, ntyi'è ngirè pànè ni ka pi pø e pìJew, pobè pìfò ipobè ni pànè pi Israel pi zhyê nìlinè itsâ

¹⁶ Mbì nèrè e ni mìnwùè mìno'nø ni à zèenè ngø'è ajuñø mbè'ø nìlinè itsâ."

¹⁷ Lenèla, Ananias a lè kwiunè amwuø ndâ ni Saul a lè pènè amwuø la, nnùñè mbô ìme àtwuø ze nshwəñè lo, "Ndyimè mè Saul, Ndò'nèmbyê Yésû ni wè lè tsirènø e a àlànø ndwuumè mmè ntô la, a tsàa mè lo ntô ngirè wè kwirè ndzèenè iły'i'ø nkì ngirè Àzhwùè Nwùè a lwenè ntiñmè o."

¹⁸ Tyi'è nkwùè ghu, ipwuumè pìtse tsa'a ɿkòbè mbìñmè ɿswuè furè a ɿmyè ze nkuntè a ɿshyê, a zùñè ndzèenè iły'i'ø, ndòo a ɿshyê pi ñâ e ni àkwíirè nchyø. Tsa'nø pi lè ñânø e ni àkwíirè nchyø la, à lè zighè mìzighè, mìtiñènø ìme kwirè nkwê.

Saul a chwiitè ntwuumè Nwùè a Dàmaskòsè

¹⁹ Saul a lè chyê ajuñø mìnnyè mìtse pobè ïzùñè ndzùmè Yésû pa a Dàmaskòsè,

²⁰ ntyi'è nchwìitè ntwuumè Nwùè amwuø mìndâ mi ɿshwatè pìJew lo, "Yésû la Moonè Nwùè."

²¹ Ðwùè ntsùmè ni a lè zu'nè ànwùè ni a lè mènø nshwəñè a lè yerè ntyi'è nshwəñè lo, "Ka lè pø e ñònè wa ni à lè tòmnènø pànè ni pobè lè chà'tènø a

Nwùè a Yèrusalèmè nfuŋè nìlinè ni Yésû la? À ka tô e a nìghê lè a ni ghìrè tyi'è ànwùè ghu lo kootè a ghobè, lòo ghè ñâ ambo pifò mà'à Nwùè?"

22 La Saul a lànjè ni mbyè nshwənè ni itinè lo, "Yésû la Ghù Ndzo'nè wa," tè mìntsùè mi pìJew a àla'à Dàmaskòsè mi ka'à.

23 Mìnjyê mìtse lè ki lànjè, pìJew tà'à àlànjè a ni zhuutè Saul.

24 Pobè lè tyi'è mmè mbyabè mìntsùè mi nka'à ni mi kwuunènè amwuè àla'à ni itwu'è pobè njyê a ni zhuutè e. La Saul a zu'ù a pyantè ighobè.

25 A lè pè ni itwu'è itse, izunjè ndzùmè ipè lòo e nko'ò àtwuè àsâ nka'à ni i kamnènè àla'à, nchyâ e amwuè nkaamè nshwu'kè a àpylinè.

Saul a lèrè a Yèrusalèmè

26 Nkwùè ni Saul à lè kwuunènè a Yèrusalèmè, à lè kyiitè a ni pwuutè pobè pi izunjè ndzùmè Yésû, la pobè pè mbô e ntiinè ka pobè lè zhyê a ghobè a ye tsa'a àzunjè ndzùmè Yésû.

27 La Barnabas a lè lòo e ngè ntsirè nganjè ntwuumè Yésû ntiitè ambo pobè tsa'nè Saul a lè zéenènè a Ndò'nèmbyê a àlànjè ndwuumè, nkì nchi ntiitè tsa'nè a lè chwiitènè ntwuumè ghù iishi'nè ajuñe nìlinè ni Yésû a àla'à Dàmaskòsè.

28 Lenèla, Saul a lè pì'nè a ni ylinè pobè pi pobè amwuè Yèrusalèmè, nchwìitè ntwuumè Nwùè ajuñe nìlinè ni Ndò'nèmbyê.

29 A lè shwənè ambo pìJew pyè ni pi lè mènè nshwənè àshwənè Greek, la àtànkè a furè a titirè pobè, pobè tyi'è ntà'à àlànjè a ni zhuutè e

30 Nkwùè ni pilyimè a ndzùmè Yésû Kristù lè zu'nè ànwùè zèrè zè, pobè lè lòo e nshwu'è ndèrè a Kàsaryà, ntsàa e a lèrè a Tasùsè.

31 Lenèla, àporèporè a lè kwuunè amwuè àshwatè ipoonè pi Kristù ni a lè pènè amwuè àla'à Judyà, Galilîyè ni Sàmariyà, a tyi'è nkùwùè ndèrè ni mbyè tsa'nè Àzhwùè Nwùè a lè ghìrènè, pobè tyi'è mbè ni àkwàrè Nwùè.

Àfà'à Pità amwuè Lidà pobè Jopà

32 Pità à lè pè nkarè iyi'è itsùmè, nga mbè nkwùè itse ngè a ni karè pànè pi Nwùè ni pi pènè a Lydda,

33 ndzøenè a ñònè itse ni nìlinè itse lè pènè Èneyàsè, ilamè mbìñmè ipè kwikè a pè ajuñe ikwùunè ajuñe ngu'u nifàamê.

34 Pità a shwənè ambo ze lo, "Èneyàsè, Yésû à parè o, lòo a ihyê ntsùnjè ikwùunè o." Tyi'è nkwùè ghu a lòo a ihyê.

35 Pànè pìtsùmè ni pi lè pènè a àla'à Lidà pobè Sharònè lè zéenè mbènjè mìntiñmè imobè mbyiimè a Ndò'nèmbyê.

Pità a zhuumè a Tàbità ajuñe nìwighè

³⁶ Àzùnjè ndzùmè Yēsū yètse a lè pə a Jopà pī mə nfuŋjè e ni Tàbità (nìlinè tsìghu pənə amwuə àshwəŋnè Greek lo Dorcas). À lè mə ngìrè mìnvwùè mìshi'ñè nkì mmə ngyèmpè ngàŋjè àfumè.

³⁷ A lè pə amwuə nkwùè ghu, mèngyě ghu à lè kunè a nìghòonè nkwighè, pī sùu e ngè nnùŋjè amwuə ndâ ničanjè.

³⁸ Ka ntyě Lidà i lè sàa e a ni ghè a Jopà. Lenèla, izonjè ndzùmè Yēsū zu'ù lo Pità à wùè a Jopà, ntyi'è ntsàa mbyàŋjnè ipaa lo pī ghè ntiitè e lo a fà'à ngyiinè ntô ntsirè a ghobè.

³⁹ Pità a zùnjè ndòo a ʃhyê nshwu'è ndèrè pobè pī pobè. Nkwùè ni à lè pyàanè ghu, pī lè lòo e nko'ò a ndâ ničanjè gha. Pìkwùè pī pèngyě pìtsùmè lè tō nkamnè e ntyi'è nnérè mbuurè itsé'è itsùmè ni Dorcas à lè tânè nkwùè ni à lè pirènè pobè pī pobè.

⁴⁰ Pità à lè tsàa a ghobè pìtsùmè a àpyiinè ntyi'è ntê mìkwì'tè ìme a ʃhyê nchà'tè a Nwùè, mbènjè nnaŋjè àkwuè mèngyě wa nshwəŋjè lo, "Tàbità, lòo a ʃhyê!" A zùnjè nnya'kè ìmyê ìme ndzəenè a Pità, ndòo a ʃhyê nnwuunè.

⁴¹ Pità a lè wìimè àpō e mbè'kè e a lòo a ʃhyê, ntyi'è nfuŋjè ngàŋjè àpyiimè pobè pìkwùè pī pèngyě pa pìtsùmè, ñjâ a Tàbità ambo pobè ghù ntìŋnè.

⁴² Àlyà'tè ànwùè zèrè zè a lè sìimè amwuə àla'à Jopà àtsùmè, pànè pìno'nè pyiimè a Ndò'nèmbyê.

⁴³ Pità à lè tyi'è ngoŋjè a Jopà aŋjunè ndùnè mìnŷe mìtse pobè ñònè itsé ni pī lè mənə nfuŋjè e ni Shimùnè ni a lè mənə ndòo ngòbè ntsùŋjè ipwuumè ghu.

Ìfà'à 10

Pità a chwìitè ntwuumè ghù ʃhi'ñè ambo Kònelyùsè

¹ Ìònè itsé à lè pə a Kàsaryà nìlinè itsé pə Kònelyùsè. À lè pə àtwuè àpùŋjè pìsoyì pìRoman ni pī lè mənə nfuŋjè ni àpùŋjè pìsoyì Italy.

² A lè pə ñònè ʃhi'ñè ni pobè pī ngwàrè e ntsùmè lè pônè a Nwùè, mmə ngyèmpè pìJew pìno'nè ni pī lè pənə ngàŋjè àfumè, nkì nchà'tè a Nwùè nkwùè itsùmè.

³ A lè pə njyê itsé tsa'a pìnwùumè pìtarè a ndzèŋjè nwùumè, Kònelyùsè a mə nchà'tè a Nwùè, àní a làŋjè a ìmyê ze, a zəenè angèrè Nwùè a funjè e lo, "Kònelyùsè."

⁴ Kònelyùsè a tyi'è nnaŋjè e ni àkwàrè yè no'nə amwuə ntìŋmè e nshwəŋjè ambo ze lo, "A àkə Masàa?" Angèrè wa a kwùè ambo ze lo, "Nwùè à pyiimè àchà'tè Nwùè za pobè ipwuumè pa ni wè ñâŋjè ambo ngàŋjè àfumè la, nkwwuumè o.

⁵ Tsàa ntwuumè nfuŋjè a ñònè itsé ni à pənə a Jopà nìlinè itsé pə Shimùnè Pità.

⁶ A ngàñè nìghaanè, mmə nchyê pobə ñònè ni à wa ndòo ngòbè ntsùñjè ïpwuumè, nìlinè ïtse pə Shimùnè, ndâ e ì pə a ntswùè nchyø ghu nìññènø.”

⁷ Angèrè wa à lè shwøñjè a lenè la ndèrè, Kònelyùsè a tyi’è nfuñjè ngàñè àfà’ à ïze ipaa ni ta’ à ñwùè Soyì ni à lè pønø mbyabè e nkì mbø ni àkwàrè Nwùè,

⁸ ntyi’è nshwøñjè ànwùè àtsùmè ni a làñènø ambo pobø, ntsàa a ghobø a Jopà.

⁹ Njyè i lè làñè pobø mø ndèrè ngè mmø mbyàa a Jopà, Pità a ko’ò ndèrè àtwuè ndâ a ni chà’tè a Nwùè.

¹⁰ Tsa’ñø a lè ko’ñø mmø nchà’tè Nwùè, njyè pì’ñø a ni zañè e a tyi’è mmø ntà’ àzwuumè a ni zighè. La nkwùè ni pi lè pirènø mmø ndaamè mìzighè ma la, ànø a làñè a ïmyè ze,

¹¹ a zøenè nìpwuurè ni nya’kè pi wìlimè àzwuumè àtse ni a pønø tsa’ a àpàa atsø’ e ajuñø mìlwuè nìkwàa, nfurè a nìpwuurè mmø nshu’kè a ïshyè.

¹² Mbuurè mìnyàamè mìtsùmè ni yìtse mbuurè mìnyàamè ni àløømè àzobø a za nfì, farø pìsìñø pìtsùmè ni pèrø pa ntàarè lè pø amwuø.

¹³ Ngyè ïtse i furè a nìpwuurè nshwøñjè ambo ze lo, “Pità lòo a ïshyè nzhwuutè nkwurè.”

¹⁴ La Pità a kwùè ambo ze lo, “Ndè pirè mø mè ti kwurè ïpwuumè pi fìnø tsa’ a pèrø pø ni ka laanè e.”

¹⁵ Ngyè ghu i kwirè nshwøñjè ambo ze lo, “Kò wè lòo o àzwuumè àtse ni Nwùè a tsùñjènø a laanè ndòo ngirè àzwuumè ni ka a laanè e ghu.”

¹⁶ Ànwùè zè a lè ghîrè mbyàa nkwùè ïtarø, pi tyi’è ndòo àpàa atsø’ e ghu nkŵirè nko’ò a nìpwuurè.

¹⁷ Pità à lè pirè mmø nkwàñè ànø zø, la ni pàñø pa ni Kònelyùsè à lè tsàanø la tà’ à mø ndâ Shimùnè ntô ntyi’è a ghobø a ntswùè nka’ à.

¹⁸ Pobø lè kyiinè nfuñjè mbyiitè lo, “Ngàñè nìghaanè ïtse à wè nìghè ni nìlinè ïtse pønø Shimùnè Pità?”

¹⁹ Pità à lè pirè mmø nkwàñè ànwùè mbø’ e ànø zø, Àzhwùè Nwùè a shwøñjè ambo ze lo, “Mbyàññè ïtse ïtarø zø ntà’ à o.”

²⁰ Lòo a ïshyè, kò wè tsèñjè o nkwùè, shwu’ è ngè ntsirè a ghobø ntiinø a ghobø la a tsàa mìñjè.”

²¹ Lenøla, Pità a shwu’ è ngè nshwøñjè ambo pàñø pa lo, “Lë mìñjè wa ni nì tà’ñø la. Nì tò la ajuñø ànwùè àkø?”

²² Pobø kwùè ambo ze lo, “A wøø la a twuumè Kònelyùsè ni a pønø àtwuè pìsoyì, mbø ñònè wa ni mìnwùè ìme tøemènø a mbyø Nwùè, a kì mmø ngu’tè a Nwùè, nkì mbø ñònè wa ni pìJew pìtsùmè ñâñø e ni àghu’tè la. Angèrè

Nwùè a shwəŋ̄è ambo ze lo â nfuŋ̄è o lo wè tō a ndâ ze ndzu'ù ànwùè ni ă shwəŋ̄è."

²³ Pità a zùŋ̄è nfuŋ̄è a ghobə amwuə ndâ, pobə p̄i pobə lyē. Njyē ̄ lè laanè, Pità a lèrè pobə p̄i pobə farə p̄iyimə p̄itse ni p̄i furènə a Jopà.

²⁴ Njyē ̄ lè kwirè ndaanè, pobə ghè mbyàa a Kàsaryà. Kònelyùsè a shwatè ngwàrè e pobə p̄iswùe ̄pe p̄ishì'nè pobə p̄i pobə nwuunè mmə mbyabè a ghobə.

²⁵ Nkwùè ni Pità à lè pənə ntô kwuunè a ndâ, Kònelyùsè à lè tō mbwùumè e, ̄nju'nè a mbyè ze a ni ̄nâ e ni àghu'tè.

²⁶ La Pità a w̄iimè àpô e mbè'kè e nshwəŋ̄è ambo ze lo, "Lòo a ̄shyē. Nkî mbə àzâ la ̄jònè tsa'a ghò."

²⁷ Tsa'nè pobə ze lè mənə nshwəŋ̄nè nkwuunè amwuə ndâ, Pità à lè zəenè pànè p̄ino'nè ni p̄i shwatènə amwuə ndâ,

²⁸ nshwəŋ̄è ambo pobə lo, "Nî kî nzhyē tsa'nè ka mbòomə ̄wəenè a pyiimè e lo ̄wùè p̄Jew a pwuutè pobə ̄jònè ni ka à pə e ̄wùè p̄Jew, kè mbwuutè pobə ze a ni ghirè ànwùè àtse. La Nwùè à kùmè nnèrè ambo mìnè lo, kò ̄nfuŋ̄è mè a ̄jònè ̄tsé ni ̄afifí ̄wùè.

²⁹ Ka ndè twuunè mè a ni tō tsa'nè pànè pè lè fuŋ̄ènè mè la. Nkùmè mmə mbyiitè a wighè t̄tsòŋ̄è wè lo ni tiitè mè ni ànwùè ni ni tā'nè lo ̄ngirè."

³⁰ Kònelyùsè a kwùè lo, "T̄tsòŋ̄è wè a njyē n̄kwàa tsa'nè ndè mənə nchà'tè a Nwùè aŋunə p̄inwùumè p̄itarə a ndâ mìnè, nkî wùutè ndzəenè a ̄jònè ̄tsé a təemè a mbyè mìnè amwuə ̄tsé'ə p̄i tsèntènə,

³¹ nshwəŋ̄è ambo mìnè lo, 'Kònelyùsè! Nwùè à zu'ù àchà'tè Nwùè o, nkî mmə nk̄wuumè o aŋunə ̄pwuumè ni wè wa ̄nâ a ni yèmpə ngàŋ̄ə ̄fumè.

³² Njiilo, twuumè a ̄wùè â ghè a Jopà ̄nfuŋ̄è a Shimùnè ni p̄i pa ̄nfuŋ̄è e ni Pità. À wùè nchyē a ndâ ̄jònè ̄tsé ni à wa ntsùŋ̄è ̄pwuumè ni ngòbè p̄i mè ̄nfuŋ̄è e ni Shimùnè, mmə nchyē a n̄pwùnə ni nchyē ghu niŋnènə.'

³³ La ̄tsùmè ni ̄ntwuumènə pànè lo p̄i tō ̄nfuŋ̄è o, wè kî ngirè ̄shì'nè a ni zùŋ̄è ntô. Pəe p̄tsùmè kùmè nshwatè a n̄ghê a mbyè Nwùè a ni zu'ù ànwùè ni Ndò'nèmbyè a twuumènə o aŋunə."

Àshwəŋ̄è Pità

³⁴ Pità a ̄najè ntswùè e nshwəŋ̄è lo, "Nzhyē tyi'è nkûŋ̄ə nkuŋ̄ə lo ka Nwùè a ghirè e ànwùè nnèrè n̄lyē,

³⁵ La ̄wùè a tə mbəla nfurè p̄e amwuə zèrə ngwàrè mmə mbô e nkî mmə ghirè mìnwùè ni mi təemènə, yi a kî mbyiimè e.

³⁶ Nì zhyê àshwəejnè ni Nwùè à lè tsàanø ambo pàñè pi Israel, mbø ntwuumè ghù išhi'nè mbè'ø Yësû Kristù ni a pønø tå pi ñwùè ntsùmè mmø ngirè pàñè nwuunè išhi'nè,

³⁷ nkì nchi nzhyê ànwùè wùunø ni a lè ghîrènø amwuø àla'ø Judyà àtsùmè mbì'nè a Galilyê amwuø nkwùè za ni Jònø à lè mènø nchwüitè lo pàñè pøñè mìntijmè imobø nkwiirè nchyø.

³⁸ Nì zhyê ànwùè mbè'ø Yësû ñwùè Nazarètø ni Nwùè a lè zo'nø e ñjâ e ni Àzhwùè e ghobø itijñè a tyi'ø nkarè ngirè mìnñwùè mi išhi'nè nkì mbarø pighoonø pyø ni pi lè pønø ipù'ù a išumø ižhwùè tipòñø ntiinø Nwùè a lè pønø pobø ze.

³⁹ Pøø lè pø pìndzøenø zøenønø ajuñø mìnñwùè mìtsùmè ni a lè ghîrènø amwuø àla'ø pìJew farø a Yèrusalèmø. Pobø lè kwùumø e ajuñø àtighe pàñkènø nzhwuutø.

⁴⁰ La Nwùè a lè zhwuumø e ajuñø nìwighè ajuñø njyø itarø ngirè pàñè zøenø e.

⁴¹ La ka a lè zøenø e ñwùè ntsùmè ndzøenø e. A lè kì ndzøenø e pø pøø pìndzøenø zøenønø ni Nwùè a lè tso'nø a wøø nkì mbø pøø pa pyø ni pøø lè zighènø pøø pi pobø nkì nnô nkwùè ni a lè zhwuumènø a nìwighè.

⁴² A lè shwønjø ambo pøø nchwüitè ntwuumø e ambo pøønø a sàñø sàñø lo a ndà'ø e ni Nwùè a lè tso'nø nnùñø lo a pø nsa'ø mìsà'a ambo pàñè pìtijñè pobø pìkwuè.

⁴³ Ngàñø ntwuumø Nwùè lè shwønjø a sàñø sàñø mbè'ø e lo ñwùè wa ntsùmø ni à nùñønø ntijmè e ajuñø ze, Nwùè à ghä lèønø a tipòñø e a ni làñø ajuñø itijñè wa ni i pønø ajuñø nìlinø itse."

Pàñè ni ka pobø pø ghobø pìJew kwiirè Àzhwùè Nwùè

⁴⁴ Tyi'ø nkwùè ghu ni Pità à lè pirènø mmø nshwøejnè la, Àzhwùè Nwùè a lè shwu'ø ajuñø ñwùè ntsùmè ni à lè pønø alyi'ø ghu mmø nzhwi'tè ntwuumø ni pi lè pønø nshwøejø.

⁴⁵ A lè pø ànwùè yerønø yerønø ambo pìJew pa ni pi lè nùñønø ntijmè ighobø ajuñø Yësû, nfurø a àla'ø Jopà ndzùñø Pità a ni zøenø lo Nwùè à kì ñjâ mìntyanønø mi Àzhwùè e ambo pàñè ni ka pobø pø ghobø pìJew.

⁴⁶ Mbè'nø pobø lè zu'nø pobø tyi'ø nshwøejnè pø amwuø išhwøejnè pìnyaanø ngu'tè a Nwùè. Pità a tyi'ø nshwøejø lo,

⁴⁷ “Dònè itse à wè ghu ni mbè'ø a là'nø lo kò pi ñâ e àkwiirè nchyø ambo pàñè pøø, ntiinø pobø kwiirè mè Àzhwùè Nwùè tsa'nø pøønø lè kinø nkwiirè àzøenø?”

⁴⁸ Lenèla, a tyi'è ngirè pì tyi'è ñjâ a ghobè ni àkwíirè nchyè ajuñe nlinè Yësù. Àkwíirè nchyè za a làñè, pobè tyi'è mbu'ù mbô lo Pità a ghoñè pobè pì pobè ajuñe mlinjyê mitse.

Ìfà'à 11

Pità a tiitè ànwùè Kònelyùsè ambo ipoonè pì Kristù a Yèrusalèmè

¹ Ngàñè ntwuumè Kristù pobè pilyimè ipobè ni lè pènè Judyà lè zu'ù lo pàñè ni ka pobè pè ghobè pìJew lè kì mbyiimè a Nwùè.

² Nkwùè ni Pità à lè ko'nè ndèrè a Yèrusalèmè, pàñè ni pì lè zèerènè a ghobè lè wìimè e ni ìsà'a,

³ nshwəñè lo, "Wè kwuunè amwuè ndâ pàñè ni ka pì zèerè e a ghobè ndzighè pighè pì pobè."

⁴ Pità a pì'nè ntiitè ànwùè àtsùmè a nìyèrè nìyèrè tsa'nè a lè furènè:

⁵ "Ndè mè nchà'tè a Nwùè a àla'à Jopà, ndzèemè i làñè a imyè mlinjè, ndzæenè àzwuumè àtse a pè tsa'a àpô atsø'ø yè wùunè ni a furènè a nìpwuurè, pì wìimè a zérè ajuñe mìlwuè nìkwàa nshwu'kè a mbyè mlinjè,

⁶ ñki nnanjè ndzæenè mbuurè mìnyàamè mìkwùè nìkwàa mìtsùmè a àtwuè ìshyè, ni mìnyàamè mi mìpa'a mìtsùmè, pobè mìnyàamè ni àløemè àzobè a za nñi pobè pìsìñè ni pèrè pa tàarè a àtìghè.

⁷ "Nchi ndzu'ù ngyè ñwùè i shwəñè ambo mlinjè lo, 'Pità, lòo a ìshyè nzhwuutè nkcurè.'

⁸ La ñkwùè ambo ze lo, 'Ngañè mbă Ndò'nèmbyè, ndè pirè mè mè ti kwurè ipwuumè pì fìnè tsa'a pèrè pè ni ka pèrè laanè e.'

⁹ Ngyè za i lè chi nkvirè nfurè a nìpwuurè nshwəñè lo, 'Àzwuumè ni Nwùè a ghìrènè a laanè, kò wè shwəñè o lo ka a laanè e.'

¹⁰ Ànwùè zè a lè ghìrè mbyàa nkùwùè itarè, pì tyi'è ndòo àpàa atsø'ø ghu nkvirè nko'ò a nìpwuurè.

¹¹ Tyi'è nkùwùè ghu, pì tsàa pàñè pitarè pì furè a Kàsaryà ntô ntsirè mè amwuè ndâ ni ndè pènè nchyè amwuè la.

¹² Àzhwùè Nwùè a lè shwəñè ambo mlinjè lo kò ñtsèñè mè nkùwùè a ni zæenè a ghobè. Pilyimè pè ntuurè lè kì ndèrè pøø pì pobè ngè nkwiunè a ndâ ghu a Kàsaryà.

¹³ A tiitè a wøø tsa'nè angèrè itse à lè tònè nshwəñè ambo ze lo, 'Ghìrè pì ghè nfuñè a Shimùnè itse ni à wa nchyè a Jopà pì kì mmø nfuñè e ni Pità.

¹⁴ Ă tò tiitè o ni ntwuumè itse ni i ghìrè pighè pì pèønè lòpô pìtsùmè nfurè amwuè ngø'è.'

¹⁵ Tsa'nə ndè pì'nənə a nì shwəŋnè, Àz hwùè Nwùè a shwu'è aŋunə pobə tsa'nə a lè kìnə shwu'è aŋunə pèənè.

¹⁶ Lenəla, nkwempè àshwəŋnè nì Ndò'nèmbyê à lè shwəŋnè ambo pèənè lo; 'Jònə a lè njâ àkwiirè nchyə ambo pèənè nì nchyə, la nì ghă tyi'è kwiiirè àzighə pə nì Àz hwùè Nwùè.'

¹⁷ Nwùè à tè pəla ndè njâ a ghobə nì àzwuumè nì à lè kìnə njâ ambo pèənè nk wùè wa nì pèənè lè nùŋnè mìntiŋmè ìməenè aŋunə Ndò'nèmbyê Yēsū Kristù, ntyi'è mbə iwə a nì nàanè a Nwùè lo kò a ghîrè e ànwùè nì à kònənè?"

¹⁸ Tsa'nə pobə lè zu'nə ànwùè zə la, ka chi pə a ghobə nì ànwùè àtse a nì shwəŋnè ntyi'è ngu'tè a Nwùè nshwəŋnè lo, "Pobə pèŋə mìntiŋmè ìmobə nfurə amwuə tìpōŋè ighobə mbə nì nchyēmbyê."

Ìpoonè pì Kristù nì pì lè pənə a Antyòkè

¹⁹ Ìpoonè pì Kristù lè kîrè nsiumè amwuə iла'à pìnyaanə mbə'ə mbuurè ngə'è nì pànè nì pì lè zhvuutènə a Stifènè lè njānə ambo pobə. Pìtse ghè mbyàa a Cyprùsè, pìtse ghè nkì mbyàa Antyòkè. Tsa'nə pobə lè pənə ngyiinè ndérè la, pobə lè kì nchwiitè a ghobə ntwuumè Nwùè pə ambo pìJew.

²⁰ La pànè pìtse amwuə pobə nì pobə lè furènə a Cyprùsè ghobə Sìrenè lè pì'nè a nì mmə nchwiitè ntwuumè ghù iši'nè mbə'ə Ndò'nèmbyê Yēsū ambo pìGreek, nk wùè nì pobə lè lèrènə a Antyòkè.

²¹ Ndò'nèmbyê a lè pə pobə pì pobə, pànè pìno'nə kì mbyiimè, mbəŋə mìntiŋmè ìmobə ntô a mbyè ze.

²² Ìpoonè pì Kristù a Yèrusalèmè zu'ù ntwuumè ghu, ntsàa Barnabas a Antyòkè.

²³ Barnabas à lè pyàa ghu ndzəənè mìn wùè mi iši'nè nì Nwùè à ghîrènə ambo pobə ntyi'è mbə nì nìgha'à, njâ a ghobə nì àtəətè lo pobə nùŋnè mìntiŋmè ìmobə aŋunə Ndò'nèmbyê, ngojè pobə pì pobə nì nkuŋe.

²⁴ Barnabas à lè pə njònè iši'nè, nnùŋnè ntìŋmè e aŋunə Nwùè, Àz hwùè Nwùè a kì ndwénè amwuə ze. Lenəla, pànè pìno'nə lè tō ambo Ndò'nèmbyê.

²⁵ Barnabas à lè tyi'è nfurè ndérè a Tasùsè a nì naŋè a Saul,

²⁶ ndòo e pobə ze lèrè a Antyòkè. Pobə lè chyē ghu aŋunə ta'à ngu'u nnèrè ntwuumè Kristù ambo pànè pìno'nə. Pì tyi'è mbì'nè la a Antyòkè a nì funjè ižùŋnè ndzùmè Yēsū nì ìpoonè pì Kristù.

²⁷ Nkwùè ghu, ngàŋnè ntwuumè Nwùè yìtse lè furè a Yèrusalèmè nshwù'è ndérè a Antyòkè.

²⁸ Àz hwùè Nwùè a shwəŋnè ambo ta'à njwùè ghobə ghütse nì nìlinè iſtse lè pənə Agabùsè, a tyi'è ndòo a iſhyē nshwəŋnè lo ndzàŋnè ntìŋnè ſ pə amwuə

àtwuè ịshyê àtsùmè. (Ànwùè zèrə zə a lè lòo alyi'ə la nkwùè ni Kladyùsè à lè pənə ifò Romè.)

²⁹ Lenəla, ịzùŋè ndzùmè Yēsū lè nwuunè a ịshyê mbyiimè lo ηwùè mo'o mo'o â ηâ amwuə ndwuumè ni ịpwuumè ịpe nèrènə, njilo pì lòo ngyèmpè pílyimè ni pì pənə a Judyà.

³⁰ Tsa'nə pobə lè pyiimènə a lenə la, pobə lè tyi'ə ntsàa a Barnabas pobə Saul lo pobə ghè ηjâ ịpwuumè pèrə pə ambo pìlinjimè.

Ifà' à 12

Pì chi nkwi'nè ηjâ ngə'è ambo ịzùŋè ndzùmè Kristù

¹ A lè pə tyi'ə nkwùè ghu, ifò Heròdè a kootə pítse ịzùŋè ndzùmè Kristù, ntà' à a ni ηâ a ghobə ni ngə'è.

² À lè zhwuutè a Jemè ntsàambyè Jònə ni mìnwuə ntsòo.

³ À lè zəənè lo ànwùè ghu a pòŋè pìJew, ntyi'ə ndàŋè ni mbyè nkì nkô a Pità. (Ànwùè zè a lè lòo alyi'ə la nkwùè Nigha' à Àlànjè Mmyà'tè.)

⁴ À lè kô a Pità la, nchyâ e a ndâ ịtsanjè, nnùŋè pìsoyì ịkwìrè nìkwàa lo pobə mə mbyabè e, ntiinə à lè pənə ntà' à a ni lòo e tò a mbyè pèənè lo pì sa' à ịsà' e nkwùè ni Nigha' à Àlànjè Mmyà'tè à làŋènə.

⁵ Lenəla, pì lè chyâ Pità a ndâ ịtsanjè, ịpoonè pì Kristù tyi'ə mbə a ndzùmè ntê àtwuè nchà'tè a Nwùè aŋunə ze tì kaanè.

Angèrè a fuukè Pità a ndâ ịtsanjè

⁶ A lè pə ni ịtwu' è ni njyê ſ laanè lo Heròdè â lòo Pità ntô a mbyè pèənè lo sa' à ịsà' e la, Pità à lè pə ndyê a tìtìrè pìsoyì pìpaa, pì korè e ni mìtsanjè mìmbaa. Pìsoyì pítse pìpaa lè kì mbə a ntswùè nka' à ịtsanjè ghu mmə mbyabè.

⁷ Angèrè Nwùè à lè zùŋè ntəəmè a ndâ ịtsanjè gha, iły' è laanè ni wìrə. Lenəla, nnə' è Pità aŋunə nighé nshwəŋè ambo ze lo, "Fa'a ndòo a ịshyê!" Mìtsanjè ma zùŋè nkyàatè a mbô ze nkwinè a ịshyê.

⁸ Angèrè wa a tyi' è nshwəŋè ambo ze lo, "Korè ịkòbè o ngwî ịtabə ịpô." A ghìrè a lenə. Angèrè wa a chi nshwəŋè lo, "Wî atsə' è ndzùŋè mè."

⁹ Pità à lè zùŋè a angèrè wa nfurè a àpyiinə ka zhyê e lo ànwùè ni a lòonə alyi' è lə a nkujə nkujə, mmə nkwanjè àze pə lo ndzəəmè i làŋè a ịmyê ze.

¹⁰ Pobə lè làŋè a ntsàambyè soyì ni à lè mənə mbyabè ntswùè àpù'ù àtìŋnə ni i lè furènə ndèrè amwuə àla' à. Ntswùè àpù'ù wè nya'kè wèrə ni wèrə ηjâ àlànjè pobə làŋè nfurè, ntyi' è mmə ngyiinè nshwu' è àlànjè, angèrè wa a wùutè mmyà'tè a Pità.

¹¹ Nkwùè ni angèrè à lè myà'tènə a Pità la, àtwuè e a lè laanè a shwəŋè lo, "Nzhyê nkujə nkujə tìtsòŋè lo, Ndò'nèmbyê à tə ntwuumè angèrè e a tò

nkwiirè mè amwuə mbô mi Heròdè, nfuukè mè amwuə ngə'è ni pìJew lè mènə ntà'à ñâ ambo mìnjè."

¹² Tsa'nè Pità à lè zhyénə ànwùè ni a lè ghîrènə la, à lè lèrè a ndâ Mâriyà mă pî Jònə wùè ni pî lè mènə nfuŋjè e mbyà'tè ni Mark. Pànè pîno'nè lè shwatè ghu mmə nchà'tè a Nwùè.

¹³ Lenèla, Pità a tsòotè ntswùè àpù'ù, mômèngyě ni à lè mènə nfà'à a ìmwuə alyi'è ghu pî mə nfuŋjè e ni Rodà a tô ngwù'è.

¹⁴ Nkwùè ni à lè zu'nè ngyè Pità, nîgha'à à lè lwenè ntijmè e, a kwirè nkîrè nkwiunè amwuə ndâ nshwənjè lo Pità à wè ntøemè a ntswùè àpù'ù.

¹⁵ Pobè zu'u nshwənjè ambo ze lo, "Wè paarè." A chi nshwənjè tyi'è ni itijnè lo, "A nkujè nkujè, a ze." Pobè shwənjè lo, "A angèrè e."

¹⁶ Tsa'nè pobè lè mènə nshwənjè la, Pità a pè a àpyiinə mmə ntsòotè ntswùè ndâ. Pobè wù'è ndzøenè a pè ze, ànwùè ghu a kè'nè a ghobè.

¹⁷ Pità a ñajè àpô e nnérè àchyéchyê lo pobè zhwemnè, ntyi'è ntijtè a ghobè tsa'nè Ndò'nèmbyê à lè tsàanə a angèrè a tô fuukè e a ndâ itsajè gha. A lè shwənjè ambo pobè lo, "Nî tyi'è ngè shwənjè ambo Jemè pobè pyè pîlîjmè," lenèla ntyi'è mmyà'tè a ghobè ndèrè e alyi'è nyaanə.

¹⁸ Njyê i lè laanè itwuè pìsoyì tsànkè pobè tyi'è mbyiitè lo Pità wa à lèrè lè ìghè?

¹⁹ Heròdè a shwənjè lo pî tà'à a Pità, la pî tà'à ka zøenè e a ye. Lenèla à lè ghîrè pî zhuutè a ghobè pîtsùmè. Tsa'nè ànwùè zèrè zè a lè làñènè la, Heròdè à lè shwu'è ndèrè a Kàsaryà ngè mbə ghu ajuñə nkwùè itse.

Tsa'nè Heròdè à lè kwighènə

²⁰ Ntijmè Heròdè i lè pè ndzañè mbè'è pànè pî Tayè ghobè Sidònè, lenèla pobè tyi'è nshwatè lo ghè zøenè e. Pobè lè zàamè mbèñjè àtwuè Blastus ni à lè pènə ntsinto'ò ngwùunə ambo Heròdè lo â tyi'è nkòñjè a ghobè. Pobè lè tyi'è ndèrè ambo ifò Heròdè mbu'ù mbô lo pobè pî pobè nwuunè ni àporèporè ntiiñə mìzighè imobè lè furènè la àla'à ze.

²¹ Pobè lè tyi'è nkà'à njyê itse ni ifò Heròdè à wînə itsə'è nifò ipè ñjaanə ajuñə aləñə nifò e mmə nshwənjè ambo pèənə ipè.

²² Tsa'nè à lè mènə nshwənjè la, pobè lè chèpè àshwənjè e nkyiinè ni itijnè lo, "Ka lè pè e ngyè ñwùè misoñjè, a ngyè nwùè itse."

²³ Angèrè Nwùè a zùñjè mbòrè e mmà'à a ìshyê, ntiiñə ka à lè ñâ e àghu'tè ambo Nwùè. Pîmènwañjè tyi'è nkwiunè a mbîñmè ze nkcurè e a kwighè.

²⁴ Àshwənjè Nwùè a lè kwwùè nsìimè.

²⁵ Barnabas pobè Saul lè myàanə àfà'à àzobè ntyi'è ndòo Jònə Mark pobè furè a Yèrusalèmè nkwê a ghobè.

¶fà' à 13

Pi tsàa Pàolò pobè Barnabas lo pobè ghè nsìimè ntwuumè Nwùè

¹ Amwuə Àshwatè ipoonè pi Kristù ni a lè pènè a Antyòkè, ngànè ntwuumè Nwùè pobè pìnèrè ni pi lè pènè amwuə lè pè Barnabas, ni Simyònè (ni pi lè mènè nfuŋè e ni "Niger"), ni Lusyòsè (ni à lè furènè a Sìrenè), ni Manaen (ni à lè kwuènè pobè govìnò Heròdè), farè Saul.

² Nkwùè ni pobè lè pènè nsœökè a Ndò'nèmbyê mmè nchà'tè a Nwùè nnwuunè ti zighè, Àzhwùè Nwùè a lè shwønjè ambo pobè lo, "Ntà' à lo ni tsàa a Barnabas pobè Saul lo pobè ghè nfà' à afà' za ni ḥnjânè ambo pobè lo pobè fà' à la."

³ Tsa'nè pobè lè myàanènè a ni nwuunè ti zighè amwuə àchà'tè Nwùè, pobè lè nùnjè mbô ìmobè àtwuè Barnabas pobè Saul, ntyi' è ntsàa ghobè pobè lèrè.

Anwùè ni a lè Iòonè alyi' è a Cyprùsè

⁴ Tsa'nè Àzhwùè a lè tsàanè a Barnabas pobè Saul la, pobè lè shwu' è ndèrè a Sèlusyà nkwuunè amwuə àkànwu' è ntwuumè ndèrè a Cyprùsè (ni a pènè àla' à ni nchyø kamnènè).

⁵ Nkwùè ni pobè lè pyàanè a Salamisè, pobè lè chwiitè ntwuumè Nwùè amwuə mìndâ mi àshwatè pìJew. Jònè Mark à lè pè pobè pi pobè tsa'a ngànè ayèmpè ighobè.

⁶ Pobè lè yiinè amwuə àla' à ghu àtsùmè tè mbyàa a Pafòsè, ntsirè a ḥjwùè pìJew, ni a lè pènè ngànè ntwuumè Nwùè pìchwìrè, mbè ngànè nìkànè, nìlinè ìtse pè Bar-Jesus.

⁷ Bar-Jesus wè à lè pè ìswùè govìnò Sejùsè Pàolùsè ni à lè pènè ngànè àzhì'tè. Govìnò wè à lè funjè Barnabas pobè Saul lo pobè tò nshwønjè ànwùè Nwùè ambo ze.

⁸ La ngànè nìkànè wè ni pi lè mènè nfuŋè e ni Elymas amwuə àshwønjè pìGreek, à lè pè ntsànjè àtwuè govìnò lo kò a nùnjè e ntìnjemè e ajuñe Nwùè.

⁹ Lenèla, Àzhwùè Nwùè a lè lìwenè ntìnjemè Saul ni pi lè kìnè mmè nfuŋè e ni Pàolò, a tyi' è ntso'ò ìmyè ìme nnaŋè Bar-Jesus,

¹⁰ nshwønjè ambo ze lo, "Ghò a moonè Satàanè, Mbè ngànè kipaanè ajuñe àzwuumè ìshi' nè àtsùmè. Ntìnjemè o wè ndwènè ni mbuurè ìfìghè ìtsùmè. Wè kì nkònjè o pè a ni pènè a nkùnjè nkuŋè mbè' è Ndò'nèmbyê ajuñe pìchwìrè!"

¹¹ Àzanjè ntìnjemè Nwùè a kunè ajuñe ghò tìtsònjè wè. Wè fè chi zèənè o iyi' è ajuñe nkwùè ìtse apè." Tyi' è nkwùè ghu ndzùmè tì ko'ò a ìmyè ze, a zùnjè nfè ntyi' è mmè mmòmpè iyi' è ni mbô ìme ntà' à pànè lo pì wìimè apò e, nnèrè e ni àlànjè.

¹² Nkwùè ni govìnò wè a lè zéenènè ànwùè ni a ghìrènè, a lè nùnjè ntijjmè e ajuñe Nwùè ntiinè mìnchwùè ni Pàolò a lè nérènè mbè'è Ndò'nèmbyè lè kè'nè e.

Pàolò pobè ngànjè àkwùè nìyìnè àze tò a Antyòkè amwuə àla'à Pìsidyà

¹³ Pàolò pobè ngànjè àkwùè nìyìnè àze lè furè a Pafòsè ngyìnè amwuə àkànwu'è ngè mbyàa a Pegà amwuə àla'à Pàmfilyà. Jònè Mark a myà'tè a ghobè alyi'è ghu, nkŵirè ndèrè e a Yèrusalèmè.

¹⁴ Pobè tyi'è nfurè a Pegà nkwwunè a Antyòkè amwuə àla'à Pìsidyà. A pè ajuñe njyè àla'à pìJew, pobè ghè nkwwunè amwuə ndâ àshwatè pìJew nwuunè ghu.

¹⁵ Pànè pìwùunè amwuə ndâ àshwatè pìJew ghu lè funjè ànjwà'nè pìmbòomè ghobè ànjwà'nè ngànjè ntwuumè Nwùè ntyi'è ntwuumè a ñònè itse a ghè nshwènjè ambo Pàolò pobè Barnabas lo, "Pìlyimè tò pì pèngyè pobè pì mbyànjè, nì pèla mbè ni ànwùè àtse a ni shwènjè ambo pèonè tòpè, nì shwènjè."

¹⁶ Lenèla, Pàolò a lòo a išhyè, nnèrè àpô lo pobè zhwemnè, ntyi'è nshwènjè ambo pobè lo, "Pànè pì Israel ni pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew mmè ngu'tè Nwùè a nìghè, nì zu'ù ànwùè ni mbì shwènjè;

¹⁷ Nwùè pànè pì Israel a lè tso'ò pìtā pìtā tòpèonè ngirè pobè pè pànè pìwùunè amwuə nkwwùè ni pobè lè pènè a Egypt, nkì nfuukè a ghobè a Egypt ni itènjè e ghu wùunè.

¹⁸ Mbaa pè tsa'nè ka pobè lè pè ndzu'nè a ghobè a Nwùè la, a lè kì mbè e pè pobè pì pobè amwuə alyi'è waakè ajuñe ngu'u mìghumè nìkwàa.

¹⁹ À lè pyaatè ilà'à sàmbaa amwuə Kanàanè, ñjâ išhyè ambo pèonè tòpè.

²⁰ Mìnchwùè mè mìtsùmè lè lòo tsa'a ngu'u nkìrè nìkwàa ni mìghumè mintaanè a ni ghìrè. "Tsa'nè zèrè zè lè lànjènè, Nwùè à lè ñâ pànè ni pì pè nañè mìsà'a imobè tè ghè pyàa amwuə nkwwùè ngànjè ntwuumè Nwùè Samuel.

²¹ A tyi'è mbè nkwwùè ghu, pobè pì'nè a ni loonè lo Nwùè a ñâ ghobè ni ifò; a ñâ ghobè ni Saul moonè Kishè, ñwùè ngwàrè Benjàminè. A pè ifò tòghobè ajuñe ngu'u mìghumè nìkwàa.

²² Nkwùè ni Nwùè à lè shwu'kènè a Saul tsa'a ifò, à lè tè a Dàfirè ajuñe ifò. La à lè tyi'è mbè Dàfirè ni Nwùè à lè shwènjènè lo, 'Ndzøenè a Dàfirè, moonè Jesè a pè mbuurè ñònè za ni ñtà'nè la. A ñònè wa ni à ghä ghìrè ànwùè za àtsùmè ni ñtà'nè'.

²³ Lenèla, Nwùè a ghìrè Yësû a furè amwuə ngwàrè pì Dàfirè, a ñâ e ambo pànè pì Israel tsa'a ñònè ni à chwarè a ghobè a ni zùnjè tsa'nè a lè kà'nè.

²⁴ Yësû à lè kì tò a ni pì'nè àfà'à e ni Jònè à tò mè nchwiitè ntwuumè Nwùè lo pànè pì Israel pènjè mìntijjmè imobè nfurè amwuə tòpònji nkwiirè nchyè.

²⁵ Nkwùè nì Jònè à lè mènè mmyàanè àfà'à e, à lè pyiitè ambo pànè pìghu lo, 'Nì kwànjè lo mìnjè ìwé? Ka mbè mè la ze. La ñònè itse à wè ntô a ndzùmè mìnjè nì ka ñkù'nè mè a nì pyè nkyàa tyi'è ndà'à itabè ipè.'

²⁶ "Pìlyimè ipâ, ipoonè pi Abràhamè, farè pànè pìtsùmè nì ka pobè pè ghobè pìJew; Nwùè a tsàa wèenè nì ntwuumè a nì fuukè a wèenè amwuə ngè'è.

²⁷ Ka pànè pi Yèrusalèmè pobè pìfò ipobè lè pyiimè a ghobè a ye, ka kí zhyê a ghobè mìnwùè ma nì ìjwà'nè ngànè ntwuumè Nwùè nì pèenè pa nfunè ajuñè mìnnyê mi àla'à pìJew mìtsùmè shwènjènè. Lenèla, pobè chyâ isà'a ajuñè ze a nì ghìrè lo mìnwùè nì pi ñwà'nènè amwuə ìjwà'nè ngànè ntwuumè Nwùè pwùumè.

²⁸ Ka pobè lè pè ghobè nì ànwùè àtse a nì shwènjè lo a ghìrè mbè'è pi zhwuutè e, la nkì mbirè mbu'ù ghobè pè mbô ambo Palètè lo a ghìrè pi zhwuutè e.

²⁹ Nkwùè nì pobè lè myàanènè ànwùè àtsùmè nì pi ñwà'nènè mbè'è e, pobè lè shwu'kè e ajuñè àtìghè pànkènè, nnùnjè e amwuə nìshyè.

³⁰ La Nwùè a zhwuumè e ajuñè nìwighè.

³¹ Lenèla, a lè nérè ipìnjè e ajuñè mìnnyê mìno'nè ambo pànè nì pobè pi pobè lè furènè a Galilijè nko'ò ndérè a Yèrusalèmè. Pànè pìghu tyi'è mbè pìndzæenè zæenènè ipè ambo pànè pi tìtsònjè wè.

³² Pèe pè ntô nì ntwuumè ghù ishi'nè ambo pìghè lo ànwùè nì Nwùè à lè kà'nè ambo pìtä pìtä ipèenè,

³³ a ghìrè a zèrè ambo pèenè ipoonè ipè, ntiinè à lè zhwuumènè a Yësù ajuñè nìwighè, tsa'nè pi ñwà'nènè amwuə àjwà'nè Psalms nì a pyàanè ipaa lo: 'Ghò moonè mè,
mbyê o sìnè wè'.

³⁴ Tsa'nè à lè zhwuumènè e ajuñè nìwighè la, mbè'è a wa'è e lo a chi nkwighè apè. Lě tsa'nè a lè shwènjènè: 'A nkùnjè nkunjè lo mbi ñâ o nì mborè yì ndaanènè za nì ndè kà'nè ambo Dàfirè.'

³⁵ A kí nchi shwènjènè amwuə yètse àjwà'nè Psalms lo: 'ka wè myà'tè o a ñwùè o ghù ndaanènè lo a ghoñè amwuə nìshyè.'

³⁶ "Dàfirè à lè fà'à àfà'à Nwùè amwuə ìze nkwùè, nkwighè, pi tìwènjè e pobè pìtä pi tâ ipè, àkwuè e a tyi'è ndê.

³⁷ La ka ñònè wa nì Nwùè a lè zhwuumènè e ajuñè nìwighè la a lè lè e.

³⁸ Nì zhyê ishi'nè nì pìlyimè ipâ lo, pèe pè nchwiitè ntwuumè ghù ishi'nè ambo pìghè ndànjè la ndzùmè Yësù lo Nwùè a wa ngwa'à ifànè mìnwùè mi pèenè.

³⁹ A nì lànjè a ndzùmè mìtìjnè ìme, ñwùè ntsùmè à furè amwuə tìpònè wa nì mbè'è mbòomè Müsî a lè fuukè a ye amwuə apè.

40 Nì zhì'tè lo kò ànwùè ni a pənə amwuə ìjwà'nè ngàñə ntwuumè Nwùè a wíimè a wighə, tsa'nə pobə shwəñènə lo:

41 'Nì zəənə, pighə pa ni nì wa ngwâ ànwùè ni Nwùè à shwəñènə la, a kè'nè a wighə, ni kwighè! Ngwè ngîrè ànwùè amwuə pighə ni mbè'ə ka ñònè itse a pyiimè e, tə mbyàa nkwùè ni pi tiitè a wighə ìshì'nè!"

42 Tsa'nə Pàolò pobə Barnabas lè pənə nfurè amwuə ndâ àshwatè pìJew la, pànè pìghu lè loonè lo pobə gha nchi ntô ntiitè a ghobə ni mìnwùè mə ìshì'nè amwuə zhyè njyè àla'à pìJew.

43 Nkwùè ni pànè pìghu lè pənə nfurè amwuə ndâ àshwatè, pìJew pìno'nə pobə pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew la nnùñè ntijmè ìghobə ajuñə Nwùè ìshì'nè, lè zùñè Pàolò pobə Barnabas. Lenəla, Pàolò pobə Barnabas shwəñènè ambo pobə ntəətè a ghobə a ni chyê amwuə àpòñè ntijmè Nwùè.

44 Zhyè njyè àla'à pìJew i ki chi ntô, pànè pìno'nə amwuə mbòmpə àla'à ghu furè a ni tō ndzu'ù àshwəñènè Nwùè.

45 La nkwùè ni pìJew lè zəənènə ìpùñè pànè pìno'nə, pobə lè pi'nè a ni ghè'nè ngàñə ntwuumè Yésû zè. Lenəla, mbi'nè a ni wâ ànwùè ni Pàolò à wè nshwəñè nkì mmə ndzòomè e.

46 Pàolò pobə Barnabas tyi'è nkyiinè nshwəñè ni itijñè lo, "Lě tsa'nə a lè pənə pə lo àshwəñènè Nwùè a zàamè ntô pə ambo pighə. La tsa'nə ni twuunènə a wighə a zérə, nkì ndzəənè lo mbè'ə ni pə ni nìch�embyə wa ni à ghoñènə ni nkuñè la, pəə kùmè mbə tyi'è pèñè lèrè a wəə pə ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew.

47 Lě tsa'nə Ndò'nèmbyə à shwəñènə ambo pəə: 'Ntê a wighə lo ni pə nkà'à ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew, nkì nchwarè a ñwùè ntsùmè amwuə àtwuè ìshyè zè àtsùmè."

48 Nkwùè ni pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew lè zu'nè àshwəñènè zè, pobə lè gha'à ka mìzùñè nkì ngu'tè àshwəñènè Nwùè. Lenəla, pyè ni Nwùè à lè kà'nè lo pobə ghă zìghè a nìchwarè wa ni à ghoñènə ni nkuñè la lè nùñè mìntijmè ìmobə ajuñə ze.

49 Àshwəñènè Nwùè a lè sìimè amwuə àla'à ghu àtsùmè.

50 La pìJew lè pèñè mìntijmè mi pànè pìwùnə ni pobə pənə amwuə àla'à ghu farə pèngyè ni pobə pa mbô a Nwùè, mbi'nè a ni ñâ ngə'è ambo Pàolò pobə Barnabas, ntyi'è nkantè a ghobə lo pobə furè amwuə àla'à àzobə.

51 La ngàñè ntwuumè Yésû zè kwütè àpùbə ajuñə mìkwùè ìmobə a ni pə pìndzəənè zəənènə ajuñə tìpòñè ìghobə, ntyi'è ndèrè a ghobə a Ikonwùmè.

52 Lenəla, ìzùñè ndzùmè Yésû lè tyi'è ndwenè ni nìgha'à pobə Àzhwùè Nwùè.

Ìfà'à 14

Pàolò pobə Barnabas lèrè a Ikonwùmè

¹ Ànwùè ni a lè ghìrènə a Antyòkè a lè kí ngìrè a Ikonwùmè. Pàolò pobə Barnabas lè ghè nkwuunè amwuə ndâ àshwatè pìJew nshwəñè ànwùè Nwùè. Pànè pìno'ne ni ka pobə lè pè ghobə pìJew pobə pìJew lè pyiimè a Nwùè.

² La pìJew ni ka pobə lè pyiimè a ghobə lè pèñè mìntiñmè mi pàñè pyè ni ka pobə pè ghobə pìJew lo pobə tyl'è mbàanè Pàolò pobə Barnabas.

³ Ngàñə ntwuumè Nwùè zè lè ghoñè ghu ajuñə ntyé sàa, nchwìitè ntwuumè Ndò'nèmbyê ti àkwàrè. Lenəla, Ndò'nèmbyê à lè ñâ ghobə ni itiññè a ni ghìrè mìnñwùè mi yerènə yerènə pobə mi kè'nènə, a ni nèrè lo ntwuumè ghu mbè'è àpòñè ntìñmè e a nkúñə nkuñə;

⁴ La ka pàñè pì mbòmpə àla'à ghu lè pè a ghobə ntswùè mo'o, pìtse lè zùñè a ghobə pè ànwùè ni pìJew lè shwəñènə; pìtse mmə ndzùñè pè ànwùè ni ngàñə ntwuumè Yésû lè shwəñènə.

⁵ Lenəla pàñè ni ka pì pè ghobə pìJew ni pìJew, farə itwuè ìla'à lè pyiimè a ni ñâ ngə'è ambo ngàñə ntwuumè Yésû nkì ntumpə a ghobə ni mìghòorə.

⁶ Nkwùè ni Pàolò pobə Barnabas lè zu'nə ànwùè zè, pobə lè kìirè ndèrè a Lystra pobə Derbe amwuə Lycaonia, pobə pìtse ityi'è a mbwùnə,

⁷ ntyi'è nchwìitè ntwuumè ghù ìshì'nè wè ghu.

Ànwùè ni Pàolò pobə Barnabas lè ghìrènə a Lystra pobə Derbe

⁸ Dònè itse a lè pè a Lystra mbə kònè ìshyê a ni furè tsa'nə pì lè pyènə e.

⁹ Dònè ghu a lè nwuuñə mmə nzhwi'tè ànwùè ni Pàolò a lè mènə nshwəñè. Lenəla, Pàolò a nañè e ndzəənə lo à wè ni àpyiimè ntìñmè ni mbè'è pì parè e,

¹⁰ ndzùñè nshwəñè ambo ze ni itiññè lo, "Lòo a ìshyê ntèəmè ajuñə mìkwùè ìmô!" Dònè ghu a zùñè nkàñə mbì'nè a ni yìinè.

¹¹ Nkwùè ni pàñè pìghu lè zəənənə ànwùè ni Pàolò a lè ghìrènə, pobə lè kyiinè nshwəñè amwuə àshwəñènə Lycaonia lo, "Pìnwùè pèñè ntyi'è tsa'a pèənə nshwu'è ntô ambo pèənə!"

¹² Pobə lè tyl'è ñjâ nìlinè ni Barnabas lo Zeus, nkì ñjâ tsì Pàolò lo Hermes, ntiinè a lè pè nshwəñè ze.

¹³ Itò mà'à nwwùè Zeus, ni ndâ nwwùè e i lè pènə e tyl'è a nìpwùnə ntswùè àpù'ù, à lè lòo pìlwuumè pìnyàamè pobə pìtöñtöñə ntô a ntswùè àpù'ù ntiinè pobə pì pàñè pì àla'à ghu lè pè ntà'à a ni lòo mmà'à ngàñə ntwuumè Yésû zè ghu tsa'a pìnwùè ipobə.

¹⁴ Nkwùè ni Pàolò pobə Barnabas lè zu'nə ànwùè ghu, pobə lè siitè itsə'è ipobə nkìirè nkwuunə a titirè pàñè pìghu ntyi'è nkyiinè nshwəñè lo,

¹⁵ "A ghìrè àkə ngìrè a wighə lo ni ghìrè a zè mbuurè ànwùè? Ka pèə pè wèə la pìnwùè, pèə kí mbə àzəə pàñè tsa'a pìghə. Pèə tò ni ntwuumè għu ìshì'nè

ambo pīghē lo nī myā'tē tififī pītitoo pē mbènjē ntō ambo Nwūè nī a lē tsùnjēnē nīpwuure pobē tshyē farē nchyē ghu niññēnē nī àzwuumē àtsūmē nī a pēnē amwuē.

¹⁶ A lē pē nkūè ntsàambyē mmyā'tē pānē lo pobē ghīrē mīnwūè tmobē tsa'nē pobē kōnjēnē.

¹⁷ La, a wa nérē lo a wa ghu ajuñē mīnwūè imē nī a ghīrēnē. La a tsāa ze ntsāa mbènjē, nkī ngīrē mīzīghē tmīghē pōnjē a atwurē; a wa ñjā a wighē nī mīzīghē mī zīghēnē, nkī ndwēnē mīntījmē tmīghē nī nīghā'ā,"

¹⁸ Ngānjē ntwuumē Yēsū zē lē patē nshwēnē pē a lenē la, a lē tīnjē ambo pobē a nī zōnjē lo kō pānē pīghu mā'ā a ghobē a nwūè tghobē tsa'nē pobē lē kwārēnē.

¹⁹ PīJew pītse lē furē a Antyōkē amwuē Pīsidyā farē a Ikonwūmē ntō mbènjē itwuē pānē pīghu lo pobē pī pobē pwuutē mbāanē ngānjē ntwuumē Nwūè yīghu. Lenēla, pobē lē tumpē a Pāolō nī mīghōorē, nsūnjē e nfurē amwuē àla'ā ngwa'ā, mmē nkānjē lo a kwīghē.

²⁰ La nkūè nī ipoonē pī Kristū lē tōnē nkamnē e, à lē lōo a tshyē nkīrē nkwiunē amwuē àla'ā ghu. Njyē i laanē, pobē Barnabas furē ndērē àla'ā Derbe.

Pāolō pobē Barnabas kīrē nkē a Antyōkē nī à pēnē amwuē àla'ā Siryā

²¹ Pāolō pobē Barnabas lē chwīitē ntwuumē ghū tshī'nē a Derbe, nkootē izūnjē ndzūmē Kristū pīno'nē. Ntyi'ē nfurē nkīrē nkē a Lystra, nī Ikonwūmē, farē Antyōkē amwuē àla'ā Pīsidyā.

²² Pobē lē tēetē, ñjā itīnjē ambo ipoonē pī Kristū nī pī lē pēnē ghu lo pobē wīimē àpyiimē ntījmē àzobē ngojē nī zērē, nshwēnē lo, "A pōnjē lo pēnē lānjē amwuē mīngē'ē mīno'nē mbōnjē nkwiunē amwuē ànwūè Nīfō Nwūè."

²³ Nkwūè nī pobē kwiunēnē amwuē tshwatē ipoonē pī Kristū itsūmē, pobē lē tso'o itwuē tshwatē ipoonē pī Kristū pīghu, ntyi'ē nnwuunē tī zīghē nchyā a ghobē amwuē àchā'tē Nwūè ambo Ndō'nēmbyē wūè wa nī pobē nūnjēnē àpyiimē ntījmē àzobē ajuñē la.

²⁴ Tsa'nē pobē lē lānjēnē iyi'ē itsūmē amwuē àla'ā Pīsidyā, pobē lē kwiunē amwuē àla'ā Pāmfilyā,

²⁵ ntyi'ē nchwiitē ntwuumē Nwūè amwuē Pegā, nfurē ghu nshwu'ē ndērē a Attalia.

²⁶ Nkwūè nī pobē lē myāanēnē a Attalia, pobē lē kwiunē amwuē àkānwū'ē nkīrē ndērē a Antyōkē, alyi'ē gha nī pī lē ñānē a ghobē ambo Nwūè lo a pyamnē a ghobē ajuñē àfā'ā zhyē nī pobē myāanēnē lē.

²⁷ Nkwūè nī pobē lē pyāanē a Antyōkē, pobē lē shwatē a ñwūè Àshwatē ipoonē pī Kristū ntsūmē a ta'ā alyi'ē, ntyi'ē ntiitē a ghobē nī mīnwūè ma

mìtsùmè nì Nwùè a ghìrènè ndànjè a ndzùmè pobè, nkì ntiiitè farè tsa'nè a nya'kènè àlànjè ambo pànè nì ka pobè pè ghobè pìJew lo pobè pyiimè e.

28 Lenèla, ntyi'è nchyê ghu pobè pì pobè ajuunè ntyé sàa.

Ìfà'à 15

Àshwatè ipoonè pì Nwùè a Yèrusalèmè

1 Pànè pìtse lè furè a Judyà nshwu'è a Antyòkè, mbi'nè a nì nèrè mìnwùè ambo ipoonè pì Kristù lo, "Pì tì ngoñè e a ghobè tì zèrè a nì zùñjè a mbòomè Mûsî, pobè la'a nchwarè a ghobè apè."

2 Pàolò pobè Barnabas lè tànkè pobè pì pobè ka mìzùñjè. Lenèla, pobè tyi'è ntyankè lo Pàolò pobè Barnabas nì pìtse ipoonè pì Kristù ko'ò ndèrè a Yèrusalèmè ngè ntsirè ngànjè ntwuumè Kristù pobè itwuè Ndâ Nwùè mbyiitè a ghobè nì ànwùè ghu.

3 Tsa'nè Àshwatè ipoonè pì Kristù a lè tsàanè a ghobè lo pobè lèrè la, pobè lè lànjè a Fònisyà pobè Sàmariyà ntyi'è ngyiinè nchwiitè tsa'nè pànè pì ìla'à pìnyaanè pyiimènè a Nwùè. Ànwùè zèrè zè a lè ghìrè mìntiñjmè mi ipoonè pì Kristù pè nì nìgha'à.

4 Pobè lè ghè nkwiunè a Yèrusalèmè, Àshwatè ipoonè pì Kristù pobè pì ngànjè ntwuumè Kristù nì itwuè Ndâ Nwùè kwíirè a ghobè nì nìgha'à, pobè tyi'è ntiiitè mìnwùè mìtsùmè nì Nwùè a ghìrènè ndànjè a ndzùmè pobè ambo pobè.

5 La ngànjè àpyiimè Yésû nì lè pènè pìFarisî lè lòo a išhyê nshwəñjè lo, "A chyê lo pènè zèrè a ghobè, ngìrè pobè zu'nè mìntè mi Mûsî."

6 Ngànjè ntwuumè Yésû pobè itwuè Àshwatè ipoonè pì Kristù lè nwuunè a išhyê a nì nañjè tsa'nè mbè'è pì ghìrè ajuunè ànwùè ghu.

7 Pobè lè tànkè ajuunè ntyé sàa, Pità a tyi'è ndòò a išhyê nshwəñjè lo, "pìlyimè ìpâ, nì zhyê lo nkwiunè nì pènè lè pirènè mbi'nè, Nwùè a lè tso'ò mè amwuè pìghè lo ntè nchwiitè ntwuumè ghù išhi'nè ambo pànè nì ka pì pè ghobè pìJew lo pobè nùñjè mìntiñjmè imobè ajuunè Yésû.

8 La Nwùè wa nì a zhyénè ànwùè àtsùmè nì a pènè a ntijmè ñwùè la, a tyi'è ñjâ Àzhwùè Nwùè ambo pànè pa nì ka pobè pè ghobè pìJew tsa'nè a lè kìnè ñjâ ambo pènè la.

9 Ka Nwùè a lè nèrè a tèchwìi itse a titirè pènè pì pobè, la nsùu mìntiñjmè imobè mi laanè ndànjè a ndzùmè àpyiimè ntijmè àzobè ajuunè Yésû.

10 A tyi'è ngìrè àkè lo nì tê àpi'ì za zhyê nì mbè'è ka pìtä pìtä ìpènè farè a wèanè lè pì'ì e àtwuè izùñjè ndzùmè Kristù?

11 Nganjè! Pèe pyiimè lo pèe ghă chwarè ntii àpònè ntijmè Ndò'nèmbyê Yésû Kristù tyi'è tsa'nè pobè ghă kì chwarè àzobè."

¹² Pànè pìtsùmè lè zhwemnè ni tu'u ntyi'è mmə nzhwi'tè ànwùè ni Barnabas pobə Pàolò lè mənə ntiitè a ghobə mbè'è ilènè ìnwùè pìyerènə yerènə pobə mìnwùè mi kè'nènə ni Nwùè a lè ghìrènə ambo Pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew ndànjè a ndzùmè pobə.

¹³ Tsa'nə pobə lè myàanənə a ni shwəjnè la, Jemè a ḥajè ngyè e a àtìghə nshwənjè lo, "Pìlyimə ipâ, ni zhwi'tè ndzu'ù ànwùè ni mbi nshwənjè.

¹⁴ Simyònè a tiitènə mə tsa'nə Nwùè a lè zàamènə nnérè ikòjnè e ajuñə pànè pyè ni ka pobə pə ghobə pìJew, ntso'ò a pìtse amwuə ngìrè pèənè ipé ghu.

¹⁵ Zèrə zè ànwùè a lè pwùumè pobə pi zhyè ni ngànjə ntwuumè Nwùè lè ḥwà'nènə amwuə àjwà'nè Nwùè lo,

¹⁶ 'Tsa'nə zèrə zè ànwùè a pi lànjè, mbi kwirè tō korè ndâ Dàfirè ni i lè shà'tènə nkwinè. Lenəla kwirè korè a zèrə zèrè kwirè ntìjnè.

¹⁷ Lenəla, àpwù'è pèənè tā' à Ndò'nèmbyê, farə pànè pyè ni ka pobə pə ghobə pìJew la mbə pèənè ipâ.

¹⁸ Lě tsa'nə Ndò'nèmbyê ni à lè ghìrènə mìnwùè nkwùè ntsàambyè à shwənjènə."

¹⁹ Jemè a lànjè ni mbyè nshwənjè lo, "Nkwànjè àzâ pə lo, kò pèənè tə ḥnjâ ngə'è ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew, pyè ni pobə pə mbènjè ntô ambo Nwùè.

²⁰ A pə a lenə, pèənè ḥwà'nè pə àjwà'nè ḥnjâ ambo pobə nkwàtè a ghobə lo kò pobə zighè a ghobə mìzighè ni pi zàamènə ḥnjâ ambo pìttoo, kò pobə tə ndzighè àpylinè, kò pobə tə nkwurè mbòbè ni ka pi kyiimè e, kè àləəmè àtse.

²¹ A lè pə a lenə lè ntiinə pi lè kwaa mbi'nè a ni nérè a mbòomə Mûstî amwuə mìmbòmpə mi àla' à mìtsùmè, ḥnjwà'nè a pèrə ajuñə mìnnyè mi àla' à pìJew ḥnjâ pi mə nfuñè amwuə mìndâ mi ishwatè pìJew."

Àjwà'nè ni pi lè ḥwà'nènə ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew

²² Lenəla, ngànjə ntwuumè Yësû, pobə pi itwuè Àshwatè ipoonè pi Kristù, farə Àshwatè ipoonè pi Kristù àtsùmè zəənè lo pi tso'ò pànè pìtse amwuə pobə lo pobə lèrè pobə pi Pàolò ni Barnabas a Antyòkè. Pi lè tso'ò a Yudà ni pi lè mənə nfuñè e ni Barsabbas pobə Salàsè ni pobə lè pənə pìlùnjè pi mbyè amwuə pìlyimè ipobə.

²³ Lě àjwà'nè ni pobə lè lòonə ndèrè, "A pəe ngànjə ntwuumè Yësû ni pìlyimè ipighè itwuè Àshwatè ipoonè pi Kristù ni pəe pìtsùmè pənə pìlyimè ipighè, ntsàa a àchà'tè ambo pìghè, pìlyimè ipəə, pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew ni ni pənə a Antyòkè, mbə a Siryà, nkì mbə Sìlisyà.

²⁴ Pœ zu'ù lo pànè pítse amwuə pœ furè ntô ntœ nshwənjè mbuurè mìnwùè mítse nzhwà' à itwuè ipighè, mbaa pœ tsa'nœ ka pœ kî ntwuumè a wœ a ghobœ lo pobœ tô nshwənjè ànwùè àtse ambo pighè,

²⁵ Lenèla, pœ pœ pœ pítsumè lè nwwunè a ishyê mbyiimè lo, a pònè lo pœnè tso'ò pànè pítse lo pobœ lèrè pobœ pœ Barnabas ni Pàolò.

²⁶ Pànè pœ pipaa lè pyiimè lo kwighè ntii Ndò'nèmbyê Yésû Kristù.

²⁷ Pœ tyi'è ntsaa a Yudà pobœ Salàsè ni pobœ tô shwənjè ànwùè a ghu ambo pighè ni ntswùè ighobœ.

²⁸ Pœ pœ Àzhuwùè Nwùè nañè ndzœnè lo ka a pònè e lo pœ tâ apì'i yè lirènè àtwuè pighè ndànè e mìnwùè mi ishi'nè mœ lo,

²⁹ ni tso'ò mbô imighè ajuñe ipwuumè ni pœ ñânœ ambo pítitoo, kò ni zighè àlœemè, kò ni kî ndzighè àpylinè. Ni lœ wa' à wighè ti mœ ngirè mìnwùè mœ ni chyê ishi'nè. "Ni tyi'è nnwuunè ishi'nè."

³⁰ Nkwùè ni pœ lè tsàanœ a ghobœ la, pobœ lè shwu' è ndèrè a Antyòkè, nshwatè ipoonè pœ Nwùè a ta' à alyi' è ñjâ a ghobœ ni àjwà'nè ghu.

³¹ Nkwùè ni pobœ lè funjènè àjwà'nè zœ, mïntijmè imobœ lè lwénè ni nigha' à, ntiinè ànwùè ni a lè furènè amwuə àjwà'nè ghu a lè pœ'kè mïntijmè imobœ.

³² Yudà pobœ Salàsè ni pobœ lè kinœ mbœ ngàñœ ntwuumè Nwùè lè pœ'kè mïntijmè mi pilyimè ni ishwənjè pino'nœ nkî ñjâ a ghobœ ni itijenè.

³³ Tsa'nœ pobœ lè chyènœ ghu ajuñe nkwùè itse, ipoonè pœ Kristù lè ghè nchàanè a ghobœ ni àporèporè lo pobœ kwirè ndèrè ngè ntsirè a pyè ipoonè pœ Kristù ni pœ lè twuumènè a ghobœ.

³⁴ [La Salàsè à lè ghoñè e ghu]

³⁵ La Pàolò pobœ Barnabas lè ghoñè a Antyòkè pobœ pítse ipoonè pœ Nwùè pino'nœ mmœ nchwìitè nkî mmœ nnérè ntwuumè Ndò'nèmbyê.

Pàolò pobœ Barnabas sìimè

³⁶ Mïnjyê mítse lè làñè, Pàolò a shwənjè ambo Barnabas lo, "Għirè pùu kwirè ngè ngaanè ipoonè pœ Nwùè amwuə mïmbòmpœ mi il-a' à mïtsumè ni pùu lè chwiitènè ntwuumè Ndò'nèmbyê, ndzœnè tsa'nœ pobœ pœnè."

³⁷ Barnabas a lè tà' à lo Jònœ Mark pobœ pœ pobœ lèrè.

³⁸ La Pàolò a shwənjè a ze pœ lo, ka a kù'nœ e ntiinè Jònœ Mark a lè twuunènè e a ni lèrè pobœ pœ pobœ a Pàmfilyà nkŵirè e ni ndzùmè.

³⁹ Pobœ lè tankè ka mżuñjœ mbœ a mïntswùè mïntswùè, ka pœ chi ylinè a ghobœ a ta' à àkwùè. Barnabas a tyi'è ndòo Jònœ Mark pobœ ze twuumè amwuə àpañè ndèrè a Cyprùsè.

40 La Pàolò a tyi'è ndòo àze pø a Salàsè. Ipoonè pi Kristù chà'tè Nwùè àtwuè pobè lo Ndò'nèmbyê â tø mbyabè a ghobè.

41 À lè tyi'è ndànjè a Siryà pobè Sìlisyà ndè'tè išhwatè ipoonè pi Kristù alyi'è a ghu ñjâ a ghobè ni mìtiñè.

Ífà' à 16

Timotì a lèrè pobè Pàolò ni Salàsè

1 Pàolò à lè pyàa a Derbe pobè Lystra ntsirè a àzùnjè ndzùmè Kristù ni pi lè mènè nfuñè e ni Timotì. Mă e à lè pø ñwùè pìJew ni à lè nùnjènè ntijmè e ajuñè Yësû, la tă ighobè a pø ñwùè pìGreek.

2 Pilyimè pìtsùmè a ndzùmè Yësû Kristù lè mè nshwəññè išhi'nè mbè'è mbòomè Timotì.

3 Pàolò à lè mè ntà' à a ni lòo a Timotì pobè pi pobè lèrè, lenèla ndzàamè ndzàerè e za' à. À lè ghîrè a lenè la ntiinè pìJew ni pi lè mènè nchyè alyi'è ghu lè zhyè lo tă pi Timotì a ñwùè pìGreek.

4 Tsa'nè pobè lè yìnènè ndànjè amwuø mìmbòmpø mi ìla' à, pobè lè mè ngiyinè ntiitè mìnñwùè ni ngànjè ntwuumè Yësû pobè pìlìñmè a Yèrusalèmè lè nnuunènè mbyiimè lo pì tyi'è ngîrè.

5 Lenèla išhwatè ipoonè pi Kristù lè lànjè ni mbyè ntyi'è nnùnjè mìntijmè imobè ajuñè Yësû. Pànè pìno'nè tyi'è nkwi'nè amwuø išhwatè ipoonè pi Kristù, išhwatè pìghu tyi'è nkwi'è njyè išsùmè.

Pàolò a lyé ndzàamè mbè'è ñwùè Måsèdonyà

6 Pobè lè lànjè alyi'è àtsùmè a Friyà pobè Galatia, ka shwəñè a ghobè ànwùè àtse ntiinè Ázhwùè Nwùè a lè nàanè lo kò pobè shwəñè a ghobè ànwùè àtse amwuø àla' à Asia.

7 Nkwùè ni pobè lè lànjènè a Mysia, pobè lè tå' à a ni kwuunè a Bithynia, la Ázhwùè a Yësû ka a pyiimè e.

8 Lenèla, pobè tyi'è ndànjè a nìpwùnè Mysia nshwu'è ndèrè a Troas.

9 A pø amwuø iñwu' è ghu, ndzàamè iñlè a iñmyè Pàolò a zèenè a ñwùè Måsèdonyà a tæemè mmø ndoonè e nshwəñè ambo ze lo, "Twuumè ntô a Måsèdonyà ngyèmpè a wøø."

10 Tsa'nè ndzàamè zè iñlè lànjènè a iñmyè Pàolò la, pøø lè zùnjè nchwu'tè mbìñmè iñzøø a ni lèrè a Måsèdonyà ntiinè pøø lè zèenè lo Nwùè à funjè a wøø lo pøø tø nchwìitè ntwuumè ghù išhi'nè ambo pànè ni pi pøø ghu.

11 Pøø lè furè a Troas nkwiunè àpañè ndèrè a Samotrèssè. Njyè iñtyi'è ndaanè pøø lèrè a Napolisè,

¹² nfurè alyi'è ghu ndèrè a Filipì ni à lè pènè ntsàambyè mbòmpè àla'à ngwùunè amwuè Måsèdonyà. Pi Roman lè mè mbu'tè mbòmpè àla'à zè. Pèè lè chyé amwuè mbòmpè àla'à ngwùunè zè ajuñè mìnnyé mitse.

Lydia a pènjè ntijmè e ndzunjè a Kristù

¹³ A pè njyé àla'à, pèè furè a ntswùè àpù'ù mbòmpè àla'à ngwùunè za ndèrè a ntswùè nchyé, alyi'è ni pèè lè mènè nzhyé lo pèè pi zèenè alyi'è yè chà'tènè a Nwùè. Lenèla pèè nwuunè a išhyé mbì'nè a ni shwøñè ambo pèngyé pítse ni lè shwatènè alyi'è ghu.

¹⁴ Ta'à mèngyé itse ni a lè pènè nzhwi'tè ànwùè ni pèè lè mènè nshwøñè a lè pè Lydia, nfurè a Tyatirà, mmè shwùunè itsè'è pìpùgrènè, nkì mmè nsøekè a Nwùè.

¹⁵ Nkwùè ni pobè pi ngwàrè ndâ e lè kwíirènè nchyé, à lè funjè a wøè a ndâ ze nshwøñè lo, "Ni tò nchyé a ndâ mìnje mbè'è ni pèla ndzøenè lo hñùnjè ntijmè mè ajuñè Ndò'nèmbyé." Lenèla, mbu'ù mbô lo pèè tò.

Pi chyâ a Pàolò pobè Salàsè a ndâ itsanjè a Filipì

¹⁶ A lè pè njyé itse pèè mè ndèrè alyi'è yè chà'tènè a Nwùè, ntsirè a mômèngyé itse ni à lè pènè àpù'ù, mmè nkwabè àngaamè nkì mmè ntiitè mìnwyè ni mi tò ghîrè. À lè fù'ù nkabè yìno'nè ambo pànè ni pi lè twu'tènè e.

¹⁷ Mômèngyé wè à lè zùnjè a wøè pi Pàolò nkyiinè nshwøñè lo, "Pànè pè a ngànjè áfà'à Nwùè Áko'ntsirè ni pobè tiitè a wighè ni àlànje ni mbè'è ni lànjè ghu nchwarè."

¹⁸ A lè ghîrè ànwùè zè ajuñè mìnnyé mìno'nè tè ntijmè Pàolò i zañè, a pènjè nshwøñè ambo Àzhwùè za lo, "nshwøñè ambo ghò lo wè furè amwuè mômèngyé wè ajuñè nìlinè ni Yësû Kristù!" Tyi'è nkwùè ghu, Àzhwùè za a zùnjè nfurè.

¹⁹ Nkwùè ni pànè ni mômèngyé wè a lè fà'nè àpù'ù ambo pobè lè zèenènè lo ka mômèngyé wè a pirè mmè nfù'ù e nkabè ñjâ ambo pobè, pobè lè kô Pàolò pobè Salàsè nsùnjè a ghobè ndèrè a mbyè pítä pi àla'à alyi'è mitàanè.

²⁰ Nkwùè ni pi lòonè a ghobè ntô a mbyè pìsa'à mìsà'a, pobè lè shwøñè lo, "Pànè pè a pìJew. Pobè pè mmà'à àzhwà'à amwuè mbòmpè àla'à yì ngwùunè zè.

²¹ Pobè pè ntà'à lo pèè ghîrè mìnwyè ni ka pèè pànè pi Romè ghîrè a wøè."

²² Àpùnjè pèenè a lè pwuutè a ghobè a ni pu'ù a Pàolò pobè Salàsè. Lenèla, pìsa'à mìsà'a siitè itsè'è Pàolò pobè Salàsè nshwøñè ambo pobè lo pobè kè'è a Pàolò pobè Salàsè ni mìngwàanè.

²³ Nkwùè ni pi lè kè'nè a ghobè išhi'nè, pi lè chyâ a ghobè a ndâ itsanjè, ntyi'è nshwøñè ambo mbyabè itsanjè lo a fiñnè a ghobè išhi'nè.

²⁴ Tsa'nə à lè kwiiirənə ntwuumə wə, a lè chyâ a ghobə amwuə itsanjə ni i mìnènə, nchyâ pìkìpù'ù a mìkwùè pobə.

²⁵ A lè kî pə a ntìjnè itwu'è, Pàolò pobə Salàsè mmə nchà'tè a Nwùè ndzòbè mìnchyə, zhyè ngànjə itsanjə tyi'è mmə nzhwi'tè.

²⁶ Nki wùutè ishyê pì'nè a ni nè'nè, lenəla àtsirè ndâ a kî nnè'nè. Mìntswùè mi ndâ zùnjè ngwù'nè. Mìtsanjə mi ḥwùè ntsùmè zùnjè nkyàatè.

²⁷ Nkwùè ni mbyabè itsanjə a lè lòonə a ishyê ndzəenə lo mìntswùè mìndâ mi itsanjə mìtsùmè mə mi wù'nè, a lè tso'ò a mìnħwə e ntà'à lo zhvuutè mbìnjmè e, mmə nkwañjə lo ngànjə itsanjə itsùmè kìjrè.

²⁸ La Pàolò a kyiinə ni ngyè ntìjnè nshwənjə lo, "Kò wə zhvuutè mbìnjmè o ntiinə pəe pə a nìghê."

²⁹ Mbyabè itsanjə wa à lè fuñjə lo pì lòo nkà'à ntô ni wèrə. Lenəla, a tyi'è ndòo wèrə ngyìinə nkìjrè ngwùrè, nkwuunə nkunə a mìkwùè Pàolò pobə Salàsè,

³⁰ ndòo a ghobə nfurè a àpyiinə, mbyiitè ambo pobə lo, "Masàa, mbè'ə ngìrè la iła mbòñjə chwarè?"

³¹ Pobə kwùè ambo ze lo, "Nùnjè ntìnjmè o ajuñə Ndò'nèmbyê Yēsû mbè'ə Nwùè a chwarè o pìghə pì ngwàrè o."

³² Pobə tyi'è nchwìitè ntwuumə Ndò'nèmbyê ambo ze pobə pì ngwàrè e a ndâ ze.

³³ Tyi'è nkùè ghu, amwuə itwu'è ghu, imbyabè itsanjə wa a lòo a ghobə nsùu iłä ipobə, ndzùnjè nkwiirè nchyə pobə pì ngwàrè e.

³⁴ À lè lòo a Pàolò pobə Salàsè nko'ò ndèrè a ndâ ze, ηjâ mìzighè ambo pobə lo pobè zìghè. À lè pə ni nìgha'à pobə pì ngwàrè e ntiinə pobə lè nùnjènə mìntìnjmè imobə ajuñə Nwùè.

³⁵ Njyê i lè laanə, pìfò pì korè tsàa pìpwùrəshyè ni ntwuumə ambo mbyabè itsanjə wa lo a myà'tè pàñè pa pobə lèrè.

³⁶ Tsa'nə pobə lè shwənjènə la, mbyabè itsanjə wa a shwənjə ambo Pàolò lo pìfò pì korè shwənjə lo pì myà'tè a wìghə ni lèrè. Njiilo ni furè ndèrè àporèporè.

³⁷ La Pàolò a shwənjə ambo pìpwùrəshyè pa lo, "Pì lè pu'ù a wəə a imyê pèənə la ka pəə zhyè a wəə ànwùè ni pəə wìghènə. Mbaa pə tsa'nə pəə kīnə mbə àzəə pàñè pì Romè, pì chyâ a wəə a ndâ itsanjə. Tìtsònjè wə pobə tyi'è ntà'à fuukè a wəə pə tì ghu pàñè zhyê? Ngañjə! Pobə tō pobə nfuukè a wəə."

³⁸ Pìpwùrəshyè lè ghè nshwənjə ànwùè zèrə zə ambo pìfò pì korè. Lenəla, pobə pô nkùè ni pobə lè zu'nə lo Pàolò pobə Salàsè kî mbəla pàñè pì Romè.

³⁹ Pobə lè pu'ù mbô ambo Pàolò pobə Salàsè nfuukè a ghobə a ndâ itsanjə gha, ntyi'è nshwənjə lo pobè furè amwuə mbòmpə àla'à ngwùunə za ndèrè a ghobə.

⁴⁰ Nkwùè nì Pàolò pobè Salàsè lè furènè a ndâ itsanè, pobè lè lèrè a ndâ Lydia, alyi'è nì pobè lè tsirènè pilyimè ipobè mborèkè mìntiñmè imobè ndzùñè myà'tè a ghobè ndèrè.

Ìfà'à 17

Pàolò pobè Salàsè lèrè a Tèsàlonikà

¹ Pàolò pobè Salàsè lè làñè amwuè àla'à Àmfipolisè farè Àpolonyà nkwuunè amwuè àla'à Tèsàlonikà, alyi'è nì ndâ àshwatè pìJew i lè pènè ghu.

² Pàolò a kwuunè tsa'nè a lè pyènè nkwuunè, nshwèññè pobè pi pobè mbè'è mìnwùè mi àñwà'nè Nwùè ajuñè ngàbè itarè,

³ ntyi'è ntiitè itsumè ànwùè Nwùè, nkì mmè nnèrè ambo pobè lo Ghù Ndzo'nè wa a lè pè a ni zèenè ngè'è, i zhwuumè a nìwighè. Pàolò a lè shwèññè ambo pobè lo, "Yësù wè nì nshwèññè ambo pighè la, a Ghù Ndzo'nè wa."

⁴ Pobè pìtse lè pyiimè ànwùè nì Pàolò a lè mènè nshwèññè ntyi'è ntsirè a Pàolò pobè Salàsè. PiGreek pìtse pìno'nè nì pi lè pònè a Nwùè pobè pèngyè pìwùunè lè ki ntsirè a ghobè.

⁵ La pìJew lè pè nì àghè'nè ajuñè pobè, ntyi'è nfurè a àlànè nshwatè pàñè nì pi mènè nzhwà'è iyi'è, pobè tò mbwuutè a ghobè mbì'nè a ni kùmè itsà'a amwuè mbòmpè àla'è. Pobè lè kwuunè a ndâ Jasònè lo tà'è a Pàolò pobè Salàsè kootè a ghobè lòò tò a mbyè àpùñè pèñè.

⁶ La tsa'nè ka pobè lè zèenè a ghobè a Pàolò pobè Salàsè a ndâ gha la, pobè lè kô a Jasònè pobè pi ngàñè àpyiimè yètse, nsùñè a ghobè ndèrè a mbyè itwuè àla'è a mbòmpè àla'è nkyiinè nshwèññè lo, "Pàñè pè nì pobè tsànkènè itwuè pèñè a àtwuè ishyè ghè, ki ntô mbyàa a nìghé,

⁷ la Jasònè a nùñè a ghobè a ndâ ze. Pobè tyi'è mbè'è mìntè mi ifò pìRoman nshwèññè lo yìtse ifò à wa ghu nì pi pa nfunè e nì Yësù."

⁸ Nkwùè nì pàñè pi ghu lè zu'nè ànwùè ghu, a lè tsàarè a ghobè pobè itwuè mbòmpè àla'è.

⁹ Lenèla pobè kwiirè àtsobè ambo Jasònè pobè àkwùè e, ntyi'è mmyà'tè a ghobè lo pobè lèrè.

Ànwùè nì a lè lòonè alyi'è a Berea

¹⁰ A lè pè nì itwu'è, ngàñè àpyiimè ghu tsàa a Pàolò pobè Salàsè lo pobè lèrè a Berea. Nkwùè nì pobè lè pyàanè ghu, pobè lè kwuunè amwuè ndâ àshwatè pìJew.

¹¹ PiJew nì pi lè pènè a Berea lè pòñè ntsàarè a pyè a Tèsàlonikà. Pobè lè kwiirè ntwuumè Nwùè nì ntijmè ighobè itsumè, nkì mmè nfunè àñwà'nè Nwùè njiyè itsumè a ni zèenè lo kè ni ànwùè nì Pàolò a lè shwèññè la a nkùñè nkuñè lo.

¹² Pobə pìno'nə lè nùnjè ntijmè ìghobə ajuñə Yësû farə pèngyé pì Greek pìwùunə pobə mbyàjnè.

¹³ La nkwùè ni pìJew a Tèsàlonikà lè zu'nə lo Pàolò a wùè nkì nchwìitè ntwuumè Nwùè a Berea, pobə lè kì ntô ghu mbèrèkè mìntijmè mi pèonè lo pobə njâ ngø'è ambo pì Pàolò.

¹⁴ Lenèla, la ngànjø àpyiimè ghu lè zùnjè ntsàa a Pàolò lo â lèrè amwuə nchyø ghu nijnènø; la Salàsè pobə Timotì ghoñè a ghobə a Berea.

¹⁵ Pànè ni pì lè ghènø a ni chàanø a Pàolò lè lèrè tè mbyàa a Atènsè. Nkwùè ni pobə lè mènø nkwê, Pàolò à lè shwøñè ambo pobə lo pobə shwøñè ambo Salàsè pobə Timotì lo pobə fa'a ntô ntsirè e.

Ànwùè ni a lè Iòonø alyi'è a Atènsè

¹⁶ Tsa'nə Pàolò a lè mènø mbyabè a Salàsè pobə Timotì la, a lè pø ni àsòmnè yè no'nø a ntijmè ze, ntiinø a lè zøenènø lo pànè pì àla'à ghu chyø ni pìttoo pìno'nø.

¹⁷ Lenèla, a lè chwiitè ntwuumè Nwùè ambo pìJew farə ambo pànè ni ka pobə pø ghobə pìJew ni pobə nùnjènø ntijmè ìghobə ajuñə Nwùè amwuə ndâ àshwatè pìJew; nkì mmø nchwìitè alyi'è mìtàanø njyè ïtsùmè ambo pànè ni pì tònø ghu.

¹⁸ Pànè pìtse ni pì lè mènø ndzùnjø ànwùè ni pìEpicurean ni pìStoic, lè mènø nnérè lè ka mè pyiimè a ghobə ànwùè ni a lè mènø nshwøñø. Pobə pìtse lè shwøñø lo, "Ngànjø ntswùè wè a tà'à shwøñø lè lo àkø?" Pìtse shwøñø lo, "A zø mbø tsa'a a wè nshwøñø ànwùè pìnwùè pì àtwuumè pìtse." Pobə lè shwøñø a lenø la ntiinø Pàolò a lè mè nshwøñø tsa'nø Yësû a lè zhwuumènø a nìwighè.

¹⁹ Lenèla pobə lè lò e ndérè amwuə Kansèrè mbòmpø àla'àAreopagus , nshwøñø ambo ze lo, "Wè tiitè a wøø ni ïsùmø ànwùè yè shwuè zè ni wè nérènø lè?

²⁰ Wè wè nshwøñø lè mìnvwùè ni pøø la'a mè ndzu'ù a wøø apø, lenèla, pøø tà'à a ni zhyø a mèrø."

²¹ [A lè pø a lenø la ntiinø njwùè ntsùmè a Atènsè farə pànè pìnyaanø ni lè pønø a àla'à ghu lè ka mè ghìrè a ghobə ànwùè àtse ndànjø e a ni mè nzhwi'tè nkì mmø nshwøñø mìnvwùè mìshwuè].

²² Tsa'nə Pàolò à lè tøemènø a titrèAreopagus , à lè shwøñø lo, "Pànè Pi Atènsè, ndzøenø lo ni pa nchà'tè a Nwùè amwuə ñlànø pìno'nø.

²³ Nshwøñø a lenø la ntiinø ndè mè ngyiinø nkarè amwuə àla'à àzighø mmø nnanjø ïlyi'è ni ni wa nchà'tè a Nwùè ghu, ndzøenø a yètse alyi'è nìshwà'à pì njwà'nø ajuñə lo 'Zø a chyø ambo nwùè wa ni ka pøø zhyø a wøø.' Lenèla ntô a ni tiitè a wighø la ni zhyø za ni ni wa ngu'tè ka zhyø a wighø la.

²⁴ “Nwùè wa nì à tsùnjènè àtwuè ıshyê pobè ıpwuumè ıtsùmè nì pènè amwuə, la ze mbè Ndò'nèmbyê a nìpwuurè ghobè ıshyê, mbè kì chyê e amwuə ndâ nì a korènè ıgwùè mìsonjè nì mbô ıme apè.

²⁵ Ka à kì ntà'à lo pànè fà'à ambo ze, ntiinè à ıjânè ze ınjâ a nìch�embyê farè Àzhwùè ambo àzwuumè àtsùmè.

²⁶ À lè ntsùnjè a ta'à ıgwùè, ntyi'è ndànjè ajuñe ze ntsùnjè a ıgwùè ntsùmè a àtwuè ıshyê, ntsùnjè nkwùè nì pobè chyê àtwuè ıshyê farè alyi'è nì pobè chyê ghu.

²⁷ Nwùè a lè ghîrè a zè la mbè'è ghîrè pànè tè ntà'à a nì zèenè lo mbè'è pobè zèenè e lo. La ka Nwùè àtwuè ıpînjemè e a pè e a ndyè sàa ajuñe ıjònè ıtse.

²⁸ Tsa'nè ıjònè ıtse a lè shwənjè mè lo, ‘pèenè pa nwuunè, ngyiinè, nkì mmè nch�ê la amwuə ze.’ A chyê tsa'a lo pèenè ıpigħe pîtse lè zòbè lo, ‘Pøø kì mbø àzøø la ıpoonè ıpe.’

²⁹ Tsa'nè pèenè pøønø ıpoonè pî Nwùè la, kò pèenè kwànjè lo Nwùè a chyê mbø tsa'a titoo nì ıgwùè mìsonjè a lòonè mbô ıme ghobè àzhì'tè e ntsùnjè nì goldè, kè silbà, kè nì nìghòorø.

³⁰ Nwùè à lè wâ mìnchwùè nì pànè lè ghîrènè nì ıpù'u nkwùè ntsàambyè, la ıtsònjè wè, a wè nshwənjè ambo pèenè ılyi'è ıtsùmè lo pobè pøønø mìntiñmè ımobø nfurè amwuə ıtpònjè,

³¹ ntiinè a tso'nè a ıgwùè nnùnjè njyê nì a ghă sa'à mìsà'a mì pèenè a àtwuè ıshyê ghø ıshi'nè. A nèrè a zèrø pànè zhyê lo a nkùnjø nkuñø, tsa'nè a lè zhwuumènè a ngànè ajuñe nìwighè la.”

³² Nkwùè nì pobè lè zu'nè tsa'nè Pàolò a lè shwənjènè ànwùè mbè'è nìzhwuumè a wighø, pobè pîtse lè pì'nè a nì wiì e. La pîtse shwənjè lo “Pøø tø' à a nì zu'ù wè kwirø nshwənjè ànwùè zø.”

³³ Lenøla, Pàolò a myà'tè ghobè ndèrè e.

³⁴ Pànè pîtse lè zùnjè a Pàolò mbyiimè a Yësû. Amwuə pànè pø a lè pø Dionysius nì a lè pønø ıgwùè Areopagus , farø a mèngyø nì pî lè mènø nfujø e nì Damaris, pobè pîtse pøønø.

Ifà'à 18

Pàolò pobè Salàsè lèrè a Korintè

¹ Ànwùè zè a kì lànjè, Pàolò a furè a Atènsè ndèrè a Korintè,

² ndzøenè a ıgwùè pìJew ıtse nì nìlinè ıtse lè pønø Aquila, wùè nì pî lè pyønø e a Pontùsè, a pirè nfurè a Italy pobè ngwùø e Prìsilà, ntiinè ıfò Romè Kladyùsè a lè shwənjè lo pìJew pîtsùmè furè amwuə Romè. Pàolò a lèrè lo ghø zèenè a ghobè,

³ ntyi'è nchyê ghu nfà'à pobè pì pobè, ntiiinè a lè zhyê a ni korè izonjè tsa'a pobè.

⁴ A lè chwiitè ntwuumè Nwùè amwuə ndâ àshwatè pìJew amwuə mìnnyê mi àla'à mìtsùmè ntà'à a ni ghîrè lo pìJew pobè pìGreek pyiimè ànwùè ni a shwənjènè.

⁵ Nkwùè ni Salàsè pobè Timotì lè furènè a Måsèdonyà ntô, Pàolò a lè njâ nkwùè e ntsùmè a ni chwiitè ntwuumè Nwùè ambo pìJew, lo pobè zhyê nkûjè nkuñè lo Yësû la Ghù Ndzo'nè wa.

⁶ La nkwùè ni pobè lè twuunènè a ghobè a ye, pobè lè pì'nè a ni fuñè e ni ñònè tìpònè. Lenèla, Pàolò a kwùtè àpùbè ajuñè itsè'è tpe nshwənjè ambo pobè lo, "Nì tè mbî, àlèømè àzîghè a ghoñè àtwuè pîghè. Ka àpô mè a pè e amwuə. A ni furè tìtsòñè, mbî tyi'è chwiitè ntwuumè wè pè ambo pàñè ni ka pobè pè ghobè pìJew."

⁷ Lenèla, Pàolò a myà'tè a ghobè ndèrè a ndâ Titius Justùsè ni i lè paatènè ndâ àshwatè pìJew. Ka ñònè wèrè wè a lè pè e ñwùè pìJew la mmè ngu'tè a Nwùè.

⁸ Krispusè ni à lè pènè àtwuè ndâ àshwatè pìJew, pobè pì ngwàrè e ntsùmè lè nûñè mìntijmè imobè ajuñè Ndò'nèmbyè, pàñè pì Korintè pìno'nè kì ndzu'u ànwùè Nwùè mbyiimè nkwiirè nchyè.

⁹ A pè ni itwu'è itsè, ndzèømè i làñè a imyè Pàolò Ndò'nèmbyè a shwənjè ambo ze lo, "Kò wè pô, lèrè ni mbyè nkì nshwənjè pè ànwùè mè, kò wè zhwemnè,

¹⁰ ntiiinè ngwè pùu. Ka ñwùè a pètè e a ghò lo ghîrè ànwùè tìpònè ajuñè ghò. Pàñè pìno'nè amwuə mbòompè àla'à zè a ipâ.

¹¹ Lenèla Pàolò a chyê ghu ajuñè ta'à ngu'u ni àtùmè nnèrè ànwùè Nwùè ambo pobè."

¹² La nkwùè ni Gallio à lè pènè ifò àla'à Àkayà, pìJew lè pwuutè nkô a Pàolò ndò e ndèrè a korè,

¹³ nshwənjè lo, "Dònè wè à wè nnèrè pàñè ni ndwuumè ni pobè ghu'tè a Nwùè ni ka mbòomè a tà'à e a lenè."

¹⁴ Lenèla, Pàolò a pè ntà'à shwənjè, Gallio a shwənjè ambo pìJew lo, "Nì tè mbøla mmè nshwənjè la lo ñònè wè a lè ghîrè ànwùè tìpònè kè ànwùè ni a pînè tisijñè, yi mbî zhwi'tè àshwənjè àzîghè.

¹⁵ La tsa'nè ni wè nsa'nè pè mbè'ø tshwənjè pobè mìlinè mi pèønè, ni pìmbòomè tîpîghè, ã nañè e pîghè nañè. Ka a pè nañè e mìnñè nnañè a za mbuurè mìnñwùè."

¹⁶ Lenè la nkantè a ghobè amwuə ndâ tsà'a.

¹⁷ Pobè tyi'è mbènjè nkunè ajuñe Sòstinè ni à pènè àtwuè ndâ àshwatè pìJew, mbu'ù e a mbyè korè. La ka Gallio a nañè e a za tsa'a ànwùè àtse.

Pàolò a kwirè nkwê a Antyòkè

¹⁸ Pàolò à lè chyê pobè pì ngàñe àpyiimè a Korintè ajuñe mìnjiyê mìno'nè, mmyà'tè a ghobè nkluunè amwuè àpañè pobè pì Prìsilà ni Aquila lèrè a Siryà. Pobè lè kí pì'nè a ni lèrè, Pàolò a tsèemè a mbyè Nwùè, nkoomè àtwuè e a Sènkreyà.

¹⁹ Pobè lè pyàa a Efesòsè, Pàolò a myà'tè a Prìsilà pobè Aquila a alyi'è ghu, ndèrè amwuè ndâ àshwatè pìJew ntyi'è nshwəñjè ànwùè Nwùè pobè pì pobè.

²⁰ Pobè lè tà'à lo pobè pì pobè chi nchyê ajuñe ndùnè ìtse la a twuunè e.

²¹ Nkwùè ni à lè mènè myà'tè a ghobè, à lè kà'à a ghobè lo, "Ngă kwirè tô mbè'è Nwùè a pyiimè." A shwəñjè a lenè la, nkluunè àkànwu'è, nfurè a Efesòsè.

²² Nkwùè ni à lè twuumènè mbyàa a Kàsaryà, à lè ko'ò ndèrè a Yèrusalèmè nchà'tè a àshwatè ipoonè pì Kristù mbònè shwu'è a Antyòkè.

²³ A lè chyê ghu ajuñe mìnjiyê mìtse nfurè ghu ndèrè a pàa àla'à Galatia pobè Frijyà, ngyiinè mbè'kè mìntiñmè ìzùñjè ndzùmè Kristù.

Àpolòsè amwuè Efesòsè ghobè Korintè

²⁴ Ðwùè pìJew ìtse a lè pè ghu, nìlinè ìtse pè Àpolòsè, ni pì lè pyénè e a Àlezandryà, a tô a Efesòsè. A lè mè nshwəñjè ìshì'nè nkì nzhyê a àñwà'nè Nwùè tyi'è ìshì'nè.

²⁵ Pì lè nèrè mè e ni àlìñjè a ni zùñjè a Ndò'nèmbyê, a kí mè ndzùñjè a zèrè. A lè shwəñjè nkì nnèrè mìnwiùè mbè'è Yësû. La nzhyê e pè ànwùè mbè'è àkwiirè nchyè Jònè.

²⁶ A lè pì'nè a ni shwəñjè ni mìtìñjè amwuè ndâ àshwatè pìJew. Nkwùè ni Aquila ghobè Prìsilà lè zu'nè e, pobè lè lòo e ndèrè a ndâ pobè, nchi ntìitè e ni ndwuumè ni mbè'è a chi shwəñjè mbè'è Nwùè.

²⁷ Nkwùè ni Àpolòsè à lè tà'nè lo lèrè e a Àkayà, ìzùñjè ndzùmè Kristù lè ñjwà'nè ambo pyè ìzùñjè ndzùmè Kristù a Àkayà, ntompè lo pì kwirè e ìshì'nè. Nkwùè ni à lè kwuunènè ghu, à lè tyi'è mbè ngàñjè àyèmpè ghù ntìñjè ambo pàñè ni pì lè nùñjènè ntìñmè ìghobè ajuñe Kristù ndàñjè a ndzùmè àpòñjè ntìñmè Nwùè.

²⁸ Ntiinè à lè shwəñjènè a sàñjè sàñjè ni ìtìñjè a ni nèrè a nkùñjè nkunjè ambo pìJew amwuè àñwà'nè Nwùè lo Yësû la Ghù Ndzo'nè wa.

Ìfà'à 19

Pàolò a àla'à Efesòsè

¹ Nkwùè ni Àpolòsà à lè pənə a àla'à Korintà, Pàolò à lè làñè a pàa mìkò'nə ntô a àla'à Efesòsè. À lè zəenè ìzùñè ndzùmè Yésû pítse a alyi'e ghu.

² Mbyiitè ambo pobə lo, "Nì lè kwíirè Àzhwùè Nwùè amwuə nkwùè ni nì lè nùñènə ntìñmè ajuñə Yésû Kristù?" Pobə kwùè ambo ze lo, "Pəə la'a mə ndzu'u a wəə lo Àzhwùè Nwùè a za ghu apè."

³ A chi mbyiitè ambo pobə lo, "Pi lè tyi'e ñjâ a wighə ni zərə àkwíirè nchyə?" Pobə kwùè lo, "Pi lè ñjâ a wəə la ni àkwíirè nchyə Jònə."

⁴ Pàolò a kwùè ambo pobə lo, "Jònə à lè mə ñjâ pànə ni àkwíirè nchyə ni nchyə, mbəñjə mìntìñmè ìmobə nshwəñjə lo pobə pyiimè a ñònə wa ni à pi tō a ndzùmè ze, mbə Yésû."

⁵ Tsa'nə pobə lè zu'nə a lenə la, pobə lè lòo àkwíirè nchyə ajuñə nìlinə ni Ndò'nèmbyê Yésû.

⁶ Nkwùè ni Pàolò a lè nùñènə mbô ìme àtwuè pobə, Àzhwùè Nwùè a lè shwu'è nkwwunə ajuñə pobə, pobə tyi'e nshwəñjə ìshwəñjə pìnyaanə, nchwiitè ntwuumè Nwùè.

⁷ Pobə pìtsùmè lè pə tsa'a nìghumè ntsòbè ipaa.

⁸ Pàolò à lè tyi'e nkwwunə amwuə ndâ àshwatè pìJew ajuñə ñwigrè ìtarə nshwəñjə ti àkwàrè, ntànkè nkì ndəpè pànə lo pi zhyə lo ànwùè ni pi shwəñjənə mbə'ə ànwùè Nifò Nwùè a tyi'e nkúñə nkuñə.

⁹ Pítse lè tìñnè àtwuè ka pyiimè a ghobə, ntyi'e nshwəñjə ìnwùè tìpòñjə mbə'ə Ndò'nèmbyê a mbyə nkù'mè. Pàolò à lè mìntè ajuñə pobə ndòo ìzùñè ndzùmè Yésû pa pobə pi pobə tyi'e nshwəñjə àshwəñjə Nwùè ambo pànə njyē ìtsùmè amwuə ndâ àñwà'nè a Tiranùsè.

¹⁰ Zérə zə ànwùè a lè lèrè ni mbyə ajuñə ngu'u ipaa. Pànè pìtsùmè ni pi lè pənə a pàa àla'à Asia lè zu'u àshwəñjə Nwùè.

Ìpoonè pi Sevà

¹¹ Nwùè a lè ghìrè mìnwùè mi yerènə yerènə ndàñè a ndzùmè Pàolò.

¹² Lenəla, pànè lè lòo pìhangàchibè ñjâ ambo pìghoonə, ighoonə ìpobə fiitè, ìzhwùè tìpòñjə ki nfutè amwuə pobə.

¹³ PiJew pítse ni pobə lè pənə nkantè ìzhwùè tìpòñjə amwuə pèənə lè pi'nə a ni funjè nìlinə ni Ndò'nèmbyê Yésû àtwuè pànè ni pobə lè pənə ni ìzhwùè tìpòñjə, nshwəñjə lo, "Nshwəñjə ambo ghò ajuñə nìlinə ni Yésû ni Pàolò à wa nchwiitè lo wè furè."

¹⁴ Ìpoonè sàmbaa ni pobə lè pənə ìpoonè pi ñwùè Jew ìtse ni à lè pənə ifò mà' à Nwùè, nìlinə ìtse pə Sevà, lè pə ngìrè a lenə.

¹⁵ La Àzhwùè za a pyiitè ambo pobə lo, "Nzhyə a Yésû nkì zhyə a Pàolò. Ni pə azighə lè pìwé?"

¹⁶ Ðònè wa ni àzhwùè tìpònjè za a pènè amwuè ze la, a kunè ajuñè pobè, ìtìjnè e i tsàarè a ghobè pìtsùmè, a pu'ù a ghobè pobè kìrè nfutè a ndâ ghu ntümnè ni ìlă.

¹⁷ PìJew ni pìGreek pìtsùmè pyè ni pobè lè pènè a àla'à Efesòsè lè zu'ù a zèrè zè ànwùè, àkwàrè a kwuunè a ghobè, pobè chi nkwi'nè ngu'tè nìlinè ni Ndò'nèmbyê Yésû.

¹⁸ Pànè pìno'nè ni pobè lè nùñènè ntìnjmè ighobè ajuñè Kristù lè tò a sànjè sànjè mbyiimè ìwìghè ìnwùè ipobè.

¹⁹ Pobè pìno'nè ni pobè lè pènè ngìrè mìkànjè lè shwatè ìjwà'nè ipobè ntô ntòonè a mbyè pèənè. Pobè lè nañè ndzøenè lo ndwùnè nkabè ìjwà'nè ni pì lè tòonènè i lè pè nkabè silbà nkaamè mìghumè mintaanè.

²⁰ Lenèla, àshwøjnè Ndò'nèmbyê a lè sìimè ni ìtìjnè ndèrè ni mbyè.

²¹ Pèrè pè ìnwùè lè làñè, Pàolò a kà'à amwuè ntìnjmè e lo ă làñè àla'à Måsèdonyà pobè Àkayà lèrè a Yèrusalèmè. A shwøjnè lo, "Ntè pèla ndèrè, ñkyiitè ngè mbyàa a àla'à Romè."

²² À lè twuumè a Timotì pobè Erastus, ni à pènè ngàñè àyèmpè ize ipaa a àla'à Måsèdonyà. Ze àtwuè mbìnjmè e à lè chi nya'a nchyê a Asia ajuñè mëtùmè nkwùè.

²³ Nkwùè ghu, ngæ'è no'nè i lè furè àla'à Efesòsè ntii àlìñè Ndò'nèmbyê za.

²⁴ Ìntwuè àlìñamè itse ni nìlinè itse lè pènè Demetrius à lè mè ntsùñè pìtìtoo pì silbà pìtse ni pì lè mènè nfuñè ni Atemìsè nshwùunè ambo pàñè mbè ni àpi yè no'nè pobè pì ngàñè àfà'à ize.

²⁵ À lè shwatè ngàñè àfà'à ize pobè yìtse ngàñè àfà'à ni pobè pa nfà'à ifà'à pìnyaanè nshwøjnè ambo pobè lo, "Ntì zhyê lo pèənè lè fù'ù nkabè ìzèenè la ajuñè àfà'à zè.

²⁶ Ntì zøenè nkì ndzu'ù lo ka à ghoñè e pè a Efesòsè a nìghê. Pàolò wè à karè mè a Asia ntsùmè nìfikè ipùñè pèənè pìno'nè lo pobè pyiimè ànwùè ni à wè nshwøjnè, mmè nshwøjnè ambo pàñè lo pìnwùè pyè ni pèənè tsùñènè la ka pèrè pè e la pìnwùè.

²⁷ Ngæ'è ni i pènè ghu i pè lo ka à pè tsàñè e pè ndà'à àfà'à àzøenè. Pì lòo Ndâ Mishwà'à nwwùè mèngyé Atemìsè yì ngwùunè za ajuñè àffifí. Lenèla, ndwuumè ni pàñè pì Asia pobè àtwuè ishyê àtsùmè lè pènè ngu'tè e ì myè, nìfò ni nìlinè itse kì myè."

²⁸ Nkwùè ni pobè lè zu'nè a zèrè zè ànwùè, mìntìnjmè imobè lè zañè pobè tyi'è nkyiinè lo, "Nìgha'à yìno'nè ambo Atemìsè ni à pènè nwwùè Efesòsè."

²⁹ Àzhwà'nè ghu a lè kwuunè amwuè mbòmpè àla'à ngwùunè ghu ntsùmè. Àpùñè pèənè za a kô Gayòsè pobè Àristakùsè ni pobè lè pènè pàñè pì

Màsèdonyà pyè nî pobè pî Pàolò lè mènè ngyiinè, nsùnjè a ghobè nkîrè nkwuunè amwuø maa ndâ nî pî lè mènè ngîrè ìchànè amwuø.

³⁰ Pàolò à lè mè ntà'à zùnjè kuuunè amwuø, la ka ìzùnjè ndzùmè Yésû pa pyiimè a ghobè lo â lèrè.

³¹ Pitse pànè pìwùunø amwuø pàa àla'à nî pî lè pènø pìswùø ipè lè tsàa ntwuumè, mbu'ù mbô ndà'nè ambo ze lo kò a ghè nkwuunè a ndâ àchànè gha.

³² Pè pànè lè pè nkyiinè nshwønjè a zè ànwùø, pyè pànè mè nkyiinè nshwønjè a zhyè ànwùø. Àzhwà'nè a lè pè amwuø àpùnjè ghu ntiinø ka pobè pìno'nè lè zhyè a ghobè ìsùmø nî pobè lè shwatènø.

³³ Pobè pitse lè pyiimè lo Àlèzandà à lè zhyè ìsùmø ntiinø pìJew lè ghîrènø a lànjè a mbyè. Àlèzandà à lè nèrè nî àpô lo pànè zhwemnè â shwønjè ambo pobè ntànjè àtluø e.

³⁴ La nkùø nî pobè lè zèønènø lo la ñwùø pìJew, pobè lè lòo pèwà pipaa nki nkyiinè kyiinènø mmø nshwønjè a ta'à ànwùø lo, “Àghu'tè yè no'nø ambo Atemisè nñwùø pànè pî Efesòsè.”

³⁵ Nkwùø nî tâ nìkwurè yì ngwùunø nî à lè pènø ìñwà'nè àñwà'nè à lè ghîrènø pànè zhwemnè, à lè shwønjè ambo pobè lo, “Pìlyimø ipâ ngànjø àla'à Efesòsè, a ìwè ghu nî ka à zhyè e lo mbòmpø àla'à ngwùunø Efesòsè ì za nî ndâ nìshwà'a mèngyë Atemisè nî titoo nìghòorø wa nî à lè furènø a nìpwuure nkunè à wè ghu?

³⁶ Tsa'nø mbè'ø ka ñwùø a là'nø e ànwùø zè la, nì shwu'kè mìntiñmè ìmighè, kò nì ghîrè a wîghè àkìghè ànwùø,

³⁷ ntiinø pànè pè nî nì lòonø a ghobè ntô a nìghê la ka a pè e pyè nî pî zèørènø ipwuumè amwuø mìndâ mìshwà'a, ka kî pè e pyè nî pî zòomènø a nñwùø Atemisè.

³⁸ A tè mbè lo Demetrius pobè ngànjø àfà'à ìze pè nî ànwùø ìsà'a mbè'ø ñònè ìtse, yi mìntswùø mìndâ mi korè mè tèømè a mìghøerè, ngànjø nsa'â mìsà'a kî mbè ghu mbè nî mìnnyê mi korè. Mbè'ø pobè ghè mbwuutè a ghobè.

³⁹ Ànwùø àtse a tè mbèla mbè ghu nî nì tâ'nø lo tsùnjè zhyè yi pî nùnjè ajuñø nnyê nî pànè pî àla'à ghè nùnjènø lo tô shiitè mìnñwùø,

⁴⁰ ntiinø a nî furè ajuñø ànwùø nî nì ghîrènø sìñè wè, pî ñâ ifèrè ìwøenø lo pèønè tè ntô nkùmè ndumø. La àpyiitè a tè ntô, pèønè pè wøenø nî ngotè ìsùmø a nî tiitè mbè'ø ndumø zè apè.”

⁴¹ A shwønjè a lenø la ngîrè pànè pìtsùmè sìimè.

Ìfà'à 20

Pàolò a lèrè a Màsèdonyà pobè Greece

¹ Nkwùè ni à zhwà'nè za a lè myènə, Pàolò à lè funjè izunjè ndzùmè Yèsû pa mbè'kè mìntiñmè ìmobə, ndà'nè a ghobə ntyi'è ndèrè a Màsèdonyà.

² À lè lànjè amwuə iyi'è pìghu ngyiñinè nshwəñjè ìshwəñjè pìno'nə mbè'kè mìntiñmè pèønè ngè nkwiunè àla'à Greece,

³ alyi'è ni à lè chyènə ghu ñwigrè itarə. Nkwùè ni à lè chwu'tènə mbìñmè lo lèrè a àla'à Siryà, à lè zèønè lo pìJew tanjè a mìnañjè àtwuè e, ntyi'è nkwiñrè nkwiñrè ndànjè a Màsèdonyà.

⁴ Sopatà moonè Pyrrhus ni à lè furènə a àla'à Berea à lè lèrè pobə ze. Pànè ni pobə pì pobə lè lèrènə à lè pè Àristakùsè pobə Sekundùsè ni pobə lè furènə a Tèsàlonikà, ni Gayòsè ni à lè furènə a Derbe ni Takikùsè pobə Trofimùsè farè Timotì ni pobə lè furènə a Asia.

⁵ Pobə lè lèrè a mbyè ngè mbyabè a wəø a àla'à Troas.

⁶ Pøø lè kwiunè àkànwu'ø nfurè a Filipì nkwùè ni Nìgha'à nìzighè Ápaanè Tiko'ò ì lè lànjènə. Njyè lànjè itaanè pøø tsirè a ghobə a Troas alyi'è ni pøø pì pobə lè chyènə njyè sàmbaa.

Ndwùèndzùmè àkarè Pàolò a àla'à Troas

⁷ A lè pøø ajuñə ntsàambyè njyè ajuñə ngàbè, pøø shwatè lo zighè mìzighè mi ìkòññè. Tsa'nè Pàolò à lè pøønø lèrè e a ngwù'ø, a lè kí nshwəñjè ìshwəñjè ambo pèønè tø mbyàa a ntìññè ìtwu'ø.

⁸ Pìlàamè pìno'nə lè pøø amwuə ndâ nìkañjø za ni pøø lè shwatènə amwuə la.

⁹ Mòngwàswùumè ìtse ni nìlinè ìtse lè pøønø Eutychus à lè nwuunè a ntswùè ñwindò. Tsa'nè àshwəñjè Pàolò a lè sàanø la, Eutychus à lè pì'nø a ni tsègrè a pìlô, ndyè ndèønè mbìñmè e ntyi'è nfurè amwuə ndâ nìkañjø nòmbàa pìtarø a ni ko'ò àtìghè nkunè a ìshyè. Pì lè kí tø pøø'kè e ni a kwighè mè e.

¹⁰ La Pàolò à lè shwu'è nkumnè ajuñə ze nkampè e nshwəñjè lo, "Kò nì pô, à pirè ghù ntìññè."

¹¹ À lè kwirè nko'ò ndèrè amwuə ndâ nìkañjø za mbø'è àpaanè ndzìghè, ndèrè ni mbyè a ni shwəñjè ambo pobø tø mbyàa tsa'nè njyè ì lè laanènø a myà'tè a ghobə ndèrè e.

¹² Pì lè lòo a mòngwàswùumè wa nkwê ni ñwèrø ghù ntìññè; nìgha'à a tyi'è ndwènè mìntiñmè ìmobə.

Pàolò a furè a Troas ndèrè a Mìletùsè

¹³ Pøø lè kwiunè àpañjø ndèrè a mbyè mbyàa a Asos alyi'è ni pøø lè pøønø lòo a Pàolò. À lè shwəñjè lo pøø ghè mbyabè e alyi'è ghu â tyi'è ngyiñinè a ìshyè ntô.

¹⁴ Nkwùè ni à lè tònø a Asos, pøø lè lòo e amwuə àpañjø pøø pì pobø lèrè a Mitylene.

¹⁵ Pœ e lè furè ghu nkluunè àpañè ntyi'è ngè mbyàa ndènkè Chios tsa'nè njyè Ì lè laanènè. À lè kí chi pœ amwuø njyè ni Ì paatènè, pœ tyi'è a Samòsè; a ghà kí chi pœ zhyè njyè pœ kwuunè a Miletùsè.

¹⁶ Pàolò à lè nùnjè a ntijmè ze lo a pi kwuunè àpañè lèrè a Efesòsè mbè'ø a kañè tsèñè nkluùè a Asia ntiiñè a mènè nkìrè lo pœ a Yérusalèmè amwuø njyè Pentekòsè.

Pàolò a là'nè pobø pi itwuè Àshwatè ipoonè pi Kristù a Efesòsè

¹⁷ Pàolò a lè pœ a àla'à Miletùsè la ntsàa ntwuumè ambo itwuè Àshwatè ipoonè pi Kristù a Efesòsè lo pobø tò ntsirè e.

¹⁸ Nkwùè ni pobø lè tònè, à lè shwèñè ambo pobø lo, "Nì zhyè tsa'nè ndè chyèñè pèñènè nkluùè itsùmè a ni furè ntsàambyè njyè ni ndè tònè a Asia ghè.

¹⁹ Ndè shwu'kè mbìñmè mè, nfà'à ambo Ndò'nèmbyè tyi'è tsa'a ngàñè àfà'à e ni nchyè a imyè mìnè. Nki nzhyè ngø'è mè ntsùmè ni ndè zèènènè tsa'nè pJew lè tañènè a minañè àtwuè mè.

²⁰ Nì zhyè lo ka ndè wa'à mè ànwùè àtse ni a lè pènè a ni yèmpè a wighè tè ghìrè, nnèrè mìnwùè nkì chwiitè ànwùè Nwùè ambo pighè a sàñè sàñè fare amwuø mìmwuø mìlyi'ø imighè.

²¹ Ndè shwèñè, nkùtè pJew pobø pìGreek lo pobø pèñè mmyà'tè ìnwùè tìpòñè ipobø ntô ambo Nwùè, mbyiimè a Ndò'nèmbyè Yésù Kristù.

²² Tìtsòñè, Àzhwùè Nwùè a zè ntinè mè mmø ndèrè a Yérusalèmè ka mmø zhyè mè ànwùè ni a pi ghìrè mè ghu.

²³ Ànwùè ni nzhyèñè a chyè lo Àzhwùè Nwùè a kwàtè mè mè ntiitè ambo mìnè lo itsanè pobø ngø'è pœ mbyabè mè amwuø mìmbòmpø mi ìla'à mìtsùmè.

²⁴ La ndò a nìchyèñbyè mè ajuñè àfifí. Ànwùè ni ntà'nè lo ghìrè a chyè pœ lo mìmyàanè àfà'à za zhyè ni Ndò'nèmbyè Yésù à lè ñâñè ambo mìnè lo ñfà'à a pœ nìsiimè ntwuumè ghù iñhi'nè wa mbè'ø àpòñè ntijmè Nwùè.

²⁵ Tìtsòñè, nzhyè lo ka ñwùè amwuø pighè pìtsùmè ni ñgyiinè mè nchwìitè ànwùè mbè'ø ànwùè Nifò Nwùè ni à ghà chi zèènè a mè.

²⁶ Lenèla ngwè ndanè ntiitè a wighè lo ñwùè wighè itse à tè ghà mbî, yi ka a pœ e iñsa'a mè.

²⁷ Mbè'nè ka ndè lèømè mè ànwùè àtse ni Nwùè à lè shwèñènè ambo pighè; ndè tiitè tyi'è àtsùmè.

²⁸ Njiilo nì lâ àtwuè mbyamnè mbìñmè izighè nkì mbyabè àpùñè mbyè za zhyè ni Àzhwùè Nwùè a chyânè amwuø mbô imighè lo nì tè nnañè la. Nì tè mbyabè a Àshwatè ipoonè pi Kristù Nwùè wa ni a lè zwuunènè ni àløømè moonè e.

²⁹ Nzhyê lo nkwùè ni mbi lèrè, afuunə yè tsâne a pi tô a titirè pighə, mmyà'tè e ka àpùnjè mbyê za apè.

³⁰ Nkwùè i ghă tô pânè pitse amwuə pighə tə nnyii pichwirè nfighə izunjè ndzumè Yésû pitse nsunjè a ghobə lo pobə zunjè a ghobə.

³¹ Ni zhî'tè a wighə nkwùè ghu, nkempè lo ka ndè wa'â mè a wighə ti tœtè mo'o mo'o ni nchyə a imyê mlinjè ni itwu'è pobə nnyê ajuunə ngu'u itarə.

³² "Titsonjè, nchyâ a wighə amwuə mbô mi Nwùè pobə ashwənè àpònè ntijmè e za ni mbè'ə a ghirè ni tijnè, ntyi'è njâ ipwuumè pa ni Nwùè à nujenè ambo pèonè ipé.

³³ Ka ndè yii mè a silbà kè a goldè kè itsə'ə njònè itse.

³⁴ Pighə pitsumè zhyê lo ndè fâ'â la ni mbô lmâ mè a ni pə ni àzwuumè atsumè ni pə pèonè akwùè nlyinè azâ lè mènə ntâ'â la.

³⁵ Nnérè a wighə nkwùè no'nə lo, lë tsa'nə pèonè chyénə a ni fâ'â ngyempè pânè pa pyè ni pobə porènə la. Ni kwempè tsa'nə Ndò'nembyê Yésû atwuè ipijmè e a lè shwənènə lo, 'Dònè ni a wa njâ a wa ni mborə ntsaarə a njònè ni a kwiirènə.'"

³⁶ Nkwùè ni Pàolò à lè myaanènə a ni shwənè, à lè kwi'tè a ishyê pobə pi pobə nchà'tè a Nwùè.

³⁷ Pobə pitsumè lè tyi'è mmə ngyii, nkô e nkampè, nnyonjè mighè'è imē nshwənè lo â yinè ishi'nè.

³⁸ Pobə pitsumè lè lanə nsomnè tisijnè ntiinè à lè shwənè ambo pobə lo ka pobə pə ghă chi zœnè a ghobə a ye. Pobə pi pobə lè tyi'è ndèrè a ntswùè àpanjè.

Itfà'â 21

Pàolò a ko'ò ndèrè a Yèrusalèmè

¹ Pəe lè là'nə a ghobə, mmyà'tè nkwiunè amwuə àpanjè ntyi'è ntwuumè ngè nkwiunè a Kosè. Niyê i laanè pəe ghè mbyàa a Rodè ntyi'è nfurè ghu ngè a Patarà.

² Amwuə àla'â zèrə zè pəe lè zœnè àpanjè zhyè ni a lè pənə ntwuumè ndèrè a Fònisyà ntyi'è nkwiunè amwuə ntwuumè ndèrè.

³ Pəe lè tō ntyi'è mmə ndzœnè a Cyprùsè mbènè nshwu'è a pâa mitunjè kwiunè a àla'â Siryà. Pəe lè tyi'è ntô nfurè a ntswùè nchyə Tayè, alyi'è ni pi lè mènə nfuukè ipwuumè ni lè pənə amwuə àpanjè za.

⁴ Pəe lè tyi'è ndòo ngànə àpyiimè itse a alyi'è ghu pəe pi pobə chyé ajuunə nnyê sàmbaa. Àzhwùè Nwùè a lè nèrè ambo pobə, pobə tyi'è nshwənè ambo Pàolò lo kò ze ko'ò ndèrè e a Yèrusalèmè.

⁵ Mìnnyé ní pəə lè pənə pə pəə pí pobə lè làŋè, pəə tyi'è mmyà'tè a ghobə lo pí'nè a nìyìinè iwəə. Pobə pìtsùmè ní pèngyé ɿpobə ní ɿpoonè ɿpobə lè zùŋè a wəə pəə pí pobə furè a mbòmpə àla'à gha pobə ghè nchàanè a wəə. Pəə pí pobə lè pyàa a ntswùè nchyé alyi'è ní pəə pí pobə lè kwí'tènè a ɿshyé nchà'tè a Nwùè ntyi'è ndà'nè mbìŋmè ɿzəə.

⁶ Pəə lè tyi'è nkwuunè amwuə àpanjè pobə kwirè nkwê a ghobə a amwuə mìmwuə mìlyi'è ɿmobə.

⁷ Pəə lè furè a Tayè ngè mbyàa a Tolemèsè, alyi'è ní pəə lè zəənènè ɿpoonè pí Kristù pìtse ghu ngè nchà'tè a ghobə nkì nnwuunè pəə pí pobə aŋunə ta'à njyé.

⁸ Njyé ì lè laanè pəə furè ndèrè a Kàsaryà, nkwuunè a ndâ Filibè ní à lè pənə nìfàngìrishyè, mbə ta'à ɻwùè amwuə pànè pa sàmbaa ní pí lè tso'nè ts'a' ngàŋè àyèmpè a Yèrusalèmè.

⁹ À lè pə ní ngwàngòonè tìzo'ò nìkwàa pyè ní pobə lè mənə nchwìitè ntwuumè Nwùè.

¹⁰ Pəə lè pə ghu aŋunə mìnnyé mìtse ngàŋè ntwuumè ɿtse ní pí lè mənə nfunjè e ní Agabùsè a furè a Judyà nshwu'è ntsirè a wəə.

¹¹ À lè kí tò ndòo ɭkòbè Pàolò nkorè mìkwùè ɿme ghu ghobə mbô ɿme nshwənjè lo, “Àzhwùè Nwùè a shwənjè lo, ‘lě ndwuumè ní pìJew pyè ní pí pənə a Yèrusalèmè ghă korè a ngàŋè ɭkòbè wè tyi'è ɻâ e ambo pànè ní ka pobə pə ghobə pìJew.”

¹² Pəə lè zu'ù la, pəə pí pànè ní pí lè pənə pəə pí pobə tyi'è mbu'ù mbô ambo Pàolò lo kò a ko'ò ndèrè e a Yèrusalèmè.

¹³ La Pàolò a kwùè ambo pobə lo, “Nì yìi lè àkə, ngìrè mbìŋmè mè ì chèpè? Ka ñchwu'tè mè mbìŋmè mè ndà'à pə a ní kwuunè a ndâ ɿtsaŋè. Nchwu'tè mbìŋmè mè a ní kwighè a Yèrusalèmè ntii ànwùè nìlinè ní Ndò'nèmbyé.”

¹⁴ Ts'a'nə pəə lè là'nènə wəə a ye kikajə la, pəə lè myà'tè ntyi'è nshwənjè lo, “Ndò'nèmbyé ghìrè ànwùè za zhyè ní wè tà'nə la.”

¹⁵ Mìnnyé mèrə mə lè làŋè pəə tyi'è nshwatè ɿpwuumè ɿpəə nko'ò ndèrè a Yèrusalèmè.

¹⁶ ɿzùŋè ndzùmè Yésû pìtse lè furè a Kàsaryà nko'ò pəə pí pobə, ndò a wəə pəə pí pobə ghè nkwuunè a ndâ Mnason ɻwùè Cyprùsè ní à lè pənə ta'à àzùŋè ndzùmè Yésû yè ntsàambyè, ntyi'è nnwuunè pəə pí pobə.

¹⁷ Pəə lè ko'ò nkwuunè a Yèrusalèmè, ɿpoonè pí Kristù ní pí pənə ghu kwíirè a wəə tyi'è ní nìgha'à.

¹⁸ Njyé ì lè laanè pəə pí Pàolò lèrè a ní zəənè a Jemè, ntsirè ɿtwuè àshwatè ɿpoonè pí Kristù ɿtsùmè ghu.

¹⁹ Nkwùè nì pəə pí pobə lè chà'tènə, a kí ntyi'è nshankè mìnwùè a nkànjè nkànjè tsa'nə Nwùè à lè làñènə ajuñə ifà'à ipé ngirè ambo pàñə nì ka pobə pə ghobə píJew.

²⁰ Nkwùè nì pobə lè zu'nə a lenə la, pobə lè ghu'tè a Nwùè nchi nshwəñè ambo ze lo, "Ndyimə iwəə Pàolò, wè zəənə tsa'nə píJew nkaamè nkaamè nùñjènə ntijmè ìghobə ajuñə Kristù nkì ndzəənə tsa'nə pobə tēnə àtwuè a nì nùñjè pímbòomə la.

²¹ Pí shwəñè mə ambo pobə lo wè lè nèrè ambo píJew pyè nì pí pənə amwuə pàñə nì ka pobə pə ghobə píJew la lo pobə myà'tè pímbòomə pí Müsî, kò pobə nùñjè a ghobə a pérə. Nshwəñè ambo pobə lo kò pobə zèrè a ghobə ipoonè ipobə, kò pobə kí nchi ndzùñjè a ghobə pímbòomə píJew.

²² Pèənè ghirè lè ila ghu titsonjè? Titsonjè pobə zu'ù mə lo wè tō mə.

²³ Nì ndwuumè wè, wě għirè ànwùè nì pəə shwəñè ambo ghò. Pàñə pítse pə a nighé níkwàa nì pobə lè tsəəmənə ambo Nwùè.

²⁴ Ghè ndòo a ghobə pighə pí pobə sùu mbīñmè izighə īlaanè a mbyè Nwùè, wè kí ntwuè àzwuumè zhyè nì pobə pənə twuè. Lenəla pobə koomè iżwuè ipobə. Wè tə ngirè a lenə yi pàñə pítsùmè zhyè lo mìnwùè ma mītsùmè nì pí pa nshwəñè mbè'ə ghò la píchwirè, la wè mə nnùñjè pímbòomə ajuñə àkwùè nìyinè o.

²⁵ La ngè ajuñə pàñə nì ka pobə pə ghobə píJew la mbyiimè a Kristù, pəə tsàa mə àjwà'nè nshwəñè ambo pobə lo pobə twuunè mīzighè mītsùmè nì pí mà'nə a nwùè ghu, kò pobə nô a ghobə àləəmè, kò pobə kí nkurè mbòbè nyàamè nì ka pí kyiimè e a wérə, nkì ntwuunè iñwùè məghàbè."

²⁶ Pàolò à lè ghè ndòo pàñə pa, njiyè īlaanè pobə pí pobə ghè nsùu mbīñmè izobə a mbyè Nwùè. À lè tyi'è ngè nkruunè a Ndâ Mìshwà' à Nwùè a Yèrusalèmè, ntiitè njiyè nì pobə ghă myàanè sùu mbīñmè izobə laanè tyi'è ghirè mìshwà' à imobə àtwuè àtwuè.

Pí kô a Pàolò amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwùè a Yèrusalèmè

²⁷ Nkwùè nì njiyè za sàmbaa lè tyi'nə mmə ntô myè, píJew nì pí furènə a Asia nì pí lè zəənənə e amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwùè a Yèrusalèmè ghontè àpùñè pèənè pí kô e,

²⁸ ntyi'è nkyiinè nshwəñè lo, "Pàñə pí Israel, nì tō ngyèmpè a wəə! Lě ḥònè nì à yìinènə iły'è iżsùmè nnérə pèənè ipəənè lo pobə pàanè pàñə pí Israel, ntwuunè pímbòomə, nkì ntwuunè alyi'ə zə. À chi ndòo farə pàñə nì ka pobə pə ghobə píJew nkruunè amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwùè ntsèñjè a zérə."

²⁹ Pobə lè shwəñè a lenə ntiinə pobə lè zəənənə a ghobə Trofimùsè, ḥwùè Efesòsè a mbòmpə àla' à ngwùunə, pobə ze pə ngyiinè, pobə tyi'è nkànjè lo a lè lòo e nkruunè a Ndâ Mìshwà' à Nwùè.

³⁰ Mbòmpè àla'à ghu ntsùmè i lè zhwà'nè, ñwùè ntsùmè a kírè ntô nshwatè nkô a Pàolò nsùnjè e nfurè a ndâ mìshwà'à ndzùnjè ngwù'nè ntswùè àpù'ù nñjènè.

³¹ Tsa'nè pobè lè mènè ntà'à zhvuutè a Pàolò la, ntwuumè i lè ghè mbyàa ambo àtwuè pìsoyì a Romè lo Yèrusalèmè à wè nnè'nè.

³² Àtwuè pìsoyì za a lè zùnjè ndòo pìsoyì ni pìtse i twuè pìsoyì pobè pi pobè kírè nshwu'è ntsirè a ghobè. Nkwùè ni pi lè zéenènè pobè pè ntô, pobè lè zùnjè mmyà'tè a ni chi nkè'è a Pàolò.

³³ Àtwuè pìsoyì ghu a ghè nkô a Pàolò nshwènè lo pì korè e ni minkirè mimbaa, ntyi'è mbyiitè lo, "Dònè wè a ìwè, nkì ngirè ila ghu?"

³⁴ Pànè pìtse amwuè àpùnjè pànè za a mè nkyiinè a ta'à ànwùè, pìtse mè nkyiinè a zhyè ànwùè. Tsa'nè ka a lè pè zu'u e ànwùè ni pi lè pènè nshwènè ntii àzhwà'nè la, à lè tyi'è nshwènè lo pì lòo ndòo ndèrè a nka'à pìsoyì.

³⁵ Tsa'nè pobè lè tònè mbyàa ajuñe mìko'ò a ni ko'ò nkwwunè a ndâ, pìsoyì lè tyi'è mbì'i e pì'nè ntiinè àpùnjè pànè za lè tyi'è mmè ndzuñè ajuñe ze.

³⁶ Àpùnjè pànè za a tyi'è ndzùnjè nkyiinè nshwènè lo, "Pì myàanè e!"

Pàolò a shwènè ambo àpùnjè pènè za

³⁷ Tsa'nè pobè lè tyi'nè mmè ntô kwuunè a ntswùè nka'à pìsoyì, Pàolò à lè pyiitè ambo àtwuè pìsoyì za lo, "Mbè'è ñshwènè ànwùè àtse ambo ghò?" A kwùè ambo ze lo, "Wè wa la nkì nzhyè shwènè àshwènè pìGreek?

³⁸ Ka wè pè o la ñwùè Egypt wa ni à lè kùmènè ndumè, nchyâ àzhwà'nè amwuè àla'à, nshwatè pìmàkizâ nkaamè nìkwàa ndòo ndèrè amwuè alyi'è waakè?"

³⁹ Pàolò a kwùè lo, "Mìnjè ñwùè pìJew, pi pyê mè a Tasùsè ni à pènè mbòmpè àla'à ntìnjè amwuè ila'à Sìlisyà. Mbu'ù mbô ambo ghò lo wè tyi'è ñshwènè ambo pànè pè."

⁴⁰ Àtwuè pìsoyì za a lè pyiimè. Pàolò a tyi'è ntøemè ajuñe alyi'è ñajnènè za nnèrè lo pobè zhwemnè. Iyi'è zhwemnè ni fetè. A tyi'è nshwènè ambo pobè amwuè àshwènè pìHibrù lo,

Ìfà'à 22

¹ "Pìlyimè ipâ pobè pìtâ ipâ, ni zhwi'tè tsa'nè mbi kwiirè ntànjè mè ambo pìghè titsonjè."

² Tsa'nè pobè lè zu'nè a pè nshwènè àshwènè pìHibrù la, pobè tsùnjè nchi ntê nzhwi'tè. A shwènè lo,

³ "Mìnjè ñwùè pìJew, nìtoñe itsâ pè a Tasùsè amwuè àla'à Sìlisyà. La ñkwùè mè pè amwuè àla'à Yèrusalèmè a nìghê. Ndè lanè àljwà'nè ambo Gamaliel, a

lòo mè nko'ò amwuə pìmbòomə pi tă ipèənè, la ntłññè aŋunə ànwùè Nwùè tyi'è tsa'nə pighə pìtsùmè pə nkì mbə sìnè wè.

⁴ Ndè nyàŋè pèənè ni pi lè mənə ndzùŋè àlìŋè zə nzhwuutè a ghobə, nkorè mbyàŋnè pobə pèŋyé nchyâ a iſsaŋè.

⁵ Mbè'ə àtwuè pifò mà'à Nwùè pobə pìlìŋmə amwuə Kansèrè pə pìndzəənè zəənènè ipâ. Ndè kwiirè àŋwà'nè ambo pobə a ni ghè ŋŋâ ambo pìlyimə ipèənè a Dàmaskòsè lo kootè pànè pèrə pə ghu korè lòo kwê a Yèrusalèmè pi chyâ iſà'a a àtwuè pobə.

Pàolò a shwəŋè tsa'nə Nwùè à lè kwebənè e

⁶ “Ndè pə ngylinè mmə ntô kwuunè a Dàmaskòsè tsa'a pi ntłññè àzhwùunə, nkì wùutè nkà'à ghù tsìinènè i furè a nìpwuūrè ŋŋwàŋè a iŋyê mìŋè,

⁷ nkunè a iſhyê, ndzu'u ngyè ŋŋwùè i shwəŋè ambo mìŋè lo, ‘Saul, Saul, wè nyàŋè mè lè ntii àkè?’

⁸ Nkwùè ambo ze lo, ‘A ghò iwé, Ndò'nèmbyê?’ A shwəŋè ambo mìŋè lo, ‘A mìŋè Yësû, ŋŋwùè Nazarètè wa ni wè wa nnyàŋè la.’

⁹ Pànè ni pəə pi pobə lè pənə ngylinè lè zəənè nkà'à ghu la ka zu'u a ghobə ngyè ŋjònè ni i lè pənə nshwəŋnè ambo mìŋè.

¹⁰ Ntyi'è mbyiitè e lo, ‘Ngìrè iſa, Ndò'nèmbyê?’ A shwəŋè ambo mìŋè lo, ‘Lòo a iſhyê ndèrè a Dàmaskòsè, pi tiitè o ni ànwùè àtsùmè ni Nwùè a nùŋènè lo wè ghìrè.’

¹¹ Nkà'à ghu i lè ghìrè ŋfè. Lenəla, pànè ni pəə pi pobə lè pənə ngylinè tyi'è ngwìimè àpô mè ndòo ngè nkwuunè a Dàmaskòsè.

¹² “Dònè iſse ni nìlinè iſse lè pənə Ananias à lè pə ghu, ntô a ni zəənè mè. À lè pə ŋŋwùè ntê àtwuè a ni ghu'tè a Nwùè, ndzùŋè a mbòomə pìJew. PìJew pìtsùmè a Dàmaskòsè lè ki mmə ngu'tè e tyi'è iſhi'nè.

¹³ À lè tō ntəəmè a nìpwùnè mìŋè nshwəŋè lo, ‘Ndyimə mè Saul, kwiirè ndzəənè iſy'i'ə!’ Ndzùŋè nkwiirè ndzəənè iſy'i'ə, ndzəənè e.

¹⁴ A shwəŋè lo, ‘Nwùè pi tă pèənè à tso'ò mə o lo wè zhyê ànwùè ni a tă'nə, ndzəənè a wùè wa ni mìnwùè i'me təəmènə, nkì ndzu'u àshwəŋnè ni a furènə a ntswùè ze,

¹⁵ ntiiñe wè ghä pə ndzəənè zəənènə e a ni tiitè a ŋŋwùè ntsùmè ni ànwùè ni wè zəənènə nkì ndzu'u.

¹⁶ Wè kùmè nchi mbyabè àkə tìtsòŋè? Lòo a iſhyê nkwiirè nchyə, mbè'ə Nwùè a sùu a tìpòŋè o amwuə ndwuumè ni wě fuŋè nìlinè iſse.’

Nwùè a tsàa a Pàolò lo à chwìitè ntwuumè e ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew

¹⁷ “Nkwùè ni ndè pənə nchà’tè a Nwùè amwuə Ndâ Mìshwà’ à Nwùè a Yèrusalèmè, ndzèəmè t lè làŋè a ᴵmyê mìŋè,

¹⁸ ndzèənè a Ndò’nèmbyê a shwəŋè ambo mìŋè lo, ‘Fa’ a nfurè a Yèrusalèmè ni mìtìŋnè, ntiinè ka pànè pè a nìghê pè pyiimè a ghobè ànwùè ni wè wa nshwəŋè mbè’ è mè.’

¹⁹ Nkwùè lo, ‘Ndò’nèmbyê, pobè zhyê tyi’ è ɿshì’ nè lo ndè karè amwuə mìndâ mi àshwatè mi pìJew nkootè pànè ni pì nùŋènè mìntìŋmè ɿmobè aŋunè ghò nchyâ a ndâ ɿtsanè nkè’ è.

²⁰ Ndè kî mbè alyi’ è ni pì lè mènè nzhwuutè a Stifènè ngàŋè ntwuumè o mbyiimè lo pì zhwuutè e, ntyi’ è ntəəmè mmè mbyabè ɿtsè’ è pànè ni pì lè mènè nzhwuutè e.’

²¹ Ndò’nèmbyê a tyi’ è nshwəŋè ambo mìŋè lo, ‘Lèrè, ntiinè mbi twuumè o a ndyě sàa ambo pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew.’”

Pì zhyê a Pàolò tsa’ a ɳwùè Romè

²² Pànè pìghu lè pè nzhwi’tè ànwùè ni Pàolò à lè mènè nshwəŋè tyi’ è ɿshì’ nè. La nkwùè ni à lè shwəŋènè a zè ànwùè, pobè lè ɳaŋè mìngyè ɿmobè nkyiinè nshwəŋè lo, “Nì furè ni ze, nzhwuutè e ntiinè ka a pè e ɳònè ni mbè’ è a chyê.”

²³ Tsa’ nè pobè lè mènè nkyiinè la, pobè lè sòtè ɿtsè’ è ɿpobè mmyè a àtìghè, mmè nchwa’ à àpùbè mmà’ à a àtìghè.

²⁴ Àtwuè pìsoyì pìRoman a lè shwəŋè ambo pìsoyì ɿpe lo pobè lòo a Pàolò ndèrè a nka’ à pobè, nkè’ è e, mbyiitè e ni ɿsumè ni pì pè nkyiinè àtwuè ze ni ndwuumè wè.

²⁵ La nkwùè ni pobè lè korènè e lo kè’ è, à lè pyiitè ambo àtwuè pìsoyì yè kî àtse ni a lè təəmènè a alyi’ è ghu lo, “Mbòomè a pyiimè lo mbè’ è pì kè’ è a ɳwùè Romè tìghu pì naŋè ɿsà’ e ndzèənè àwìghè ànwùè e?”

²⁶ Nkwùè ni àtwuè pìsoyì yè kî za a lè zu’ nè ànwùè zè la, a lè lèrè ngè ntiitè àtwuè pìsoyì yè wùunè lo, “Wé ghìrè lè ɿla? Dònè wa la ɳwùè Romè.”

²⁷ Lenèla, àtwuè pìsoyì yè wùunè za a lèrè ghè mbyiitè Pàolò lo, “Tiitè mè, ghò la ɳwùè Romè?” Pàolò a kwùè lo, “Ee.”

²⁸ Àtwuè pìsoyì yè wùunè za a kwùè ambo ze lo, “ndè twuè nkabè no’ nè za’ à mbònè pè ɳwùè Romè.” La Pàolò a kwùè lo, “Mìŋè a ɳwùè Romè ntiinè mǎ mè pobè tă iwè a pìRoman.”

²⁹ Lenèla, pànè ni pì la’ a mmè ntà’ à pyiitè e ni mìnwùè lè zùŋè mìntè a ghobè a nìpwùnè ze. Àtwuè pìsoyì yè wùunè za a lè pì’ nè a ni pô ntiinè à lè zəənènè lo Pàolò a ɳwùè Romè ni à korènè e ni mìtsanè.

Pàolò a mbyè Kansèrè

³⁰ Àtwuè pìsoyì yè wùunə za a lè mə ntà' à zhyê ànwùè nì a ghîrènə lo pìJew fuñè a Pàolò nì ñònè tîpòñè. Njyê lè laanè, a kyàatè mìtsanè ma ajuñə Pàolò, nfuñè pìfò mà' à Nwùè pobə pì Kansérè ntsùmè lo pobə pòmpè. A tyi' è ndòo a Pàolò ntô ntê a mbyè pobə.

Ìfà' à 23

¹ Tsa'nə Pàolò a lè tæemènə a mbyè Kansérè la, a lè tê ìmyê ìme ajuñə pobə nshwəñè lo, "Pìlyimə ɔpâ, nìchyémbyé mè a mbyè Nwùè à laanè tə mbyàa sìnè wè tə ka àlùmə a kë' è e a gha."

² Àtwuè pìfò mà' à Nwùè nì nìlinè ìtse lè pənə Ananias à lè shwəñè ambo pànè nì pì lè pənə a nìpwùnə ze lo pobə kë' è àpô a ntswùè ze.

³ Pàolò a shwəñè ambo ze lo, "Nwùè a ghă kì kë' è àpô a ntswùè ghò; wè chyê mbə la tsa'a àsä ndâ nì pì zo'nə nì mbèämə i fuə pə a àpyìinə. Wè nwuuñə ajuñə aləñə ìnsa' à mìsà'a nshwəñè lo wè wè nsa' à ìsà'a mè, la mmə mbə' è a mbòomə a nì shwəñè lo pì kë' è àpô a ntswùè mìñè."

⁴ Pànè nì pì lè pənə a nìpwùnə Pàolò mmə ndzu'ù ànwùè nì à lè mənə nshwəñè lè pyiitè e lo, "Wè zòomè àtwuè pìfò mà' à Nwùè tyi' è lànè?"

⁵ Pàolò a kwùè lo, "Pìlyimə ɔpâ, ka ñtə nzhyê mè lo la àtwuè pìfò mà' à Nwùè ntiinə àjwà'nè Nwùè a shwəñè lo 'Kò wè shwəñè o ànwùè tîpòñè ajuñə ñwùè nì à pənə àtwuè pèənè."

⁶ Tsa'nə Pàolò à lè zhyénə lo àpàa pèənè ghu àtse la pìSadducee, pìtse pə pìFarìsî la, à lè kyiinè amwuə Kansérè nshwəñè lo, "Pìlyimə ɔpâ, mìñè a ñwùè pìFarìsî, mbə tsìkè moonè ñwùè Farìsî. Nkwuunè ìsà'a lè ntiinə ñnùñènə a ntìñmè mìñè lo pìkwuè ghă zhwuumè a nìwighè."

⁷ Nkwùè nì a lè shwəñènə a lenə la, ìsà'a lè furè a tìtìrè pìFarìsî pobə pìSadducee, pobə ghàbè ɔpàa ɔpaa,

⁸ ntiinə pìSadducee lè pə shwəñè lo ka pànè pə ghă zhwuumè a ghobə a nìwighè nkì mmə nshwəñè lo ka pəngèrè nì Àzhwùè pə e ghu. La pìFarìsî pə pyiimè ìnwùè pə ìtsùmè.

⁹ Lenəla Pobə lè chi nkwi'nè nkyiinè nì ìtìñnè. Pìnèrè mbòomə pìtse nì pì lè pənə pìFarìsî nyiinè a ìshyê nshwəñè lo, "Ka pəə zəənè a wəə ànwùè tîpòñè àtse nì ñònè wè à ghîrènə. Nkwùè ìtse à lè shwəñènè Àzhwùè kè angèrè ìtse ambo ze, njiilo kò pèənè zòñnè a wəənè a Nwùè."

¹⁰ Nkwùè nì ìsà'a wa i lè mənə ntìñnè ndèrè nì mbyè, àtwuè pìsoyì yè wùunə a lè pə nì àkwàrè lo pì sìitè a Pàolò, ntyi' è nshwəñè ambo pìsoyì ɔpe lo pì shwu' è ndòo e nì mìtìñnè ndèrè a nka' à pìsoyì.

¹¹ A pə nì ìtwu' è nì i paatènə, Ndò'nèmbyé a tæemè a nìpwùnə Pàolò nshwəñè ambo ze lo, "Wìimè ntìñmè! Tsa'nə wè shwəñènə mbè' è mè a Yèrusalèmè la, wè kì lèrè a àla' à Romè kì shwəñè tyi' è a lenə."

Pi tanjè a minajè a ni zhuutè a Pàolò

¹² Njyê ì lè laanè pìJew pítse pòmpè a ta'à alyi'è ndòo àkwànjè ntsèemè lo mbè'è pobè zighè kè nnô a ghobè àzwuumè àtse apè tè mbyàa njyê ni pobè zhuutènè a Pàolò.

¹³ Ngànè nchumè zè lè lànjè pànè mìghumè nìkwàa.

¹⁴ Pobè lè lèrè ambo pifò mà'à Nwùè pobè pìlinmè nshwənjè lo, "Pèè tsèemè lo ka pèè pè zighè a wèè àzwuumè àtse tè pyàa njyê ni pèè zhuutè a Pàolò."

¹⁵ Njiilo pìghè pi Kansèrè tsàa ntwuumè ambo àtwuè pìsoyì yè wùunè lo â kwirè ndòo a Pàolò nshwu'è ntô ni pègrè tsa'a nì tà'à chi tsùnjè zhyè mìnwùè mbè'è e. La pèè pè chwu'tè mbìlmè a ni zhuutè e â pònè tò pyàa a nìghè.

¹⁶ La moonè ndyimè Pàolò yi mèngyè yì mbyànjè à lè zu'u a minajè ghu ngè ntyi'è nkluunè amwuè nka'à pìsoyì ghu ntiitè a Pàolò.

¹⁷ Pàolò à lè tyi'è nfuñè a ta'à àtwuè pìsoyì nshwənjè ambo ze lo, "Lòò a mōngwàswùumè wè ndèrè ambo àtwuè pìsoyì yè wùunè, a wè ni ànwùè àtse ni à pi tiitè e."

¹⁸ Lenèla, a lòò e ndèrè ambo àtwuè pìsoyì yè wùunè za, nshwənjè ambo ze lo, "Pàolò ngànè itsañè wa a ti nfuñè mè mbu'ù mbô lo ndòo a mōngwàswùumè wè ntô tsirè o ntiinè a wè ni ànwùè àtse a ni shwənjè ambo ghò."

¹⁹ Àtwuè pìsoyì a wiimè àpô e pobè ze shwù'tè ndèrè ni ndzùmè, a pyiitè ambo ze lo, "A ànwùè àkè ni wè tà'nè a ni shwənjè ambo mìnè?"

²⁰ A kwùè ambo ze lo, "PìJew pyantè lo pobè ghîrè wè lòò a Pàolò a ngwù'è nkwiirè nshwu'è tò a Kansèrè. Pobè ghîrè a lenè la pègrè pè tsa'a pobè tà'à tsùnjè zhyè ànwùè mbè'è Pàolò.

²¹ La kò wè zu'u o ànwùè ni pobè pè nshwənjè ntiinè pànè pítse amwuè pobè ndànjè mìghumè nìkwàa pè mbanè mmè mbyabè e. Pobè lè tsèemè mè lo mbè'è pobè zighè a ghobè kè nnô a ghobè àzwuumè àtse apè tè mbyàa njyê ni pobè ghà zhuutè a Pàolò. Pobè chwu'tè mbìlmè izobè ntyi'è mbyabè lo wè pyiimè."

²² Àtwuè pìsoyì za a lè tsàa a mōngwàswùumè wa lo a lèrè, la nkwtè e lo, "Kò wè shwənjè ambo ñònè itse lo wè shwənjè ànwùè zè ambo mìnè."

Pi fuukè a Pàolò ntsàa a Kàsaryà

²³ A lè tyi'è nfuñè itwuè pìsoyì ipaa nshwənjè ambo pobè lo, "Ni chwu'tè pìsoyì nkirè ipaa, ni pìsoyì ni pobè pa nko'ò pìlèemè mìghumè sàmbaa, ni pìsoyì ni pobè pa mmà'à miköñè nkirè ipaa. A kí pè ajuñè pìnwùumè nìpwù'è ni itwu'è, ni lèrè a Kàsaryà.

²⁴ Nì njâ pîlèomè ambo Pàolò a ko’ò, nì pyabè e tyi’è išhi’nè ndòo ngè njâ ambo Felix ni a pènè govînò.”

²⁵ Àtwuè pîsoyì yè wùunè za a tyi’è njawà’nè ànjwà’nè ambo govînò Felix lo,

²⁶ “Ànjwà’nè zè a furè ambo mînjè Kladyùsè Lysias, mmè ntô ambo ghò, àtsàarè pîfò Felix. Ngwè nchà’tè o

²⁷ PîJew lè kô a njònè wè mmè ntà’à zhuutè, la pèe pîsoyì îpâ tô nkwiirè e ntiinè ndè zu’nè lo a njwùè Romè.

²⁸ Ndè mè ntà’à zhyê ànwùè ni pî wîimènè e ajuñe ndòo e nshwu’è ndèrè amwuø Kansèrè ghobø.

²⁹ Ndè zœnè lo ànwùè ni pî lè wîimènè e ajuñe a lè pø mbè’ø mbòomø àla’à ghobø ka pø e ànwùè ni mbè’ø pî zhuutè e kè ntsàa e a ndâ îtsanjè.

³⁰ La tsa’nè ndè zu’nè lo pî nûnjè ndzònè lo kô e, ndè tyi’è ntsàa e ambo ghò, nkî ntsàa pànè ni pobø lè wîimènè e ni ànwùè nshwønè ambo pobø lo pobø tô nshwønè ànwùè ghu a mbyè ghò.”

³¹ Pîsoyì pa lè ghîrè tyi’è tsa’nè àtwuè àzobø a lè shwønènè lo pobø ghîrè, ndòo a Pàolò ni îtwu’è ghu pobø pî pobø lèrè tè mbyàa a Antipatrisè.

³² Njyê i lè laanè, pîsoyì ni pî lè mènè ngyiinè ni mîkwùè kwirè nkwe mmyà’tè e ambo pyè ni pî ko’ne pîlèomè la lo pobø tyi’è ndòo e ndòo ndèrè ni wèrø.

³³ Nkwùè ni pobø lè pyàanø a Kàsaryà, pobø lè njâ a Pàolò pobø ànjwà’nè ghu ambo govînò ghu.

³⁴ A funjè ànjwà’nè ghu mbyiitè ambo Pàolò lo, “Wè furè la amwuø wèrø pàa àla’à?” Tsa’nè a lè zœnènè lo a furè a Sîlisiyà,

³⁵ a shwønè ambo ze lo, “Ngă nañè ànwùè o nkwùè ni pànè ni pî wîimènè o ni ànwùè ghă tô.” À lè chi nshwønè lo pî nûnjè e amwuø nto’ò Heròdè mmè mbyabè e.

Ìfà’à 24

Felix a sa’à išà’ a Pàolò

¹ Njyê itaanè lè làñè àtwuè pîfò mà’à Nwùè ni pî lè mènè nfuñè e ni Ananias, ni pîlinjêmè ni ntànè mîsà’ a îtsé ni nîlinè lè pènè Tetulùsè lè lèrè a ni ghè ndzœnè Govînò Felix ntiitè mînwùè mi tîpònè ni Pàolò à wa ngîrè.

² A funjè Tetulùsè, a tyi’è ntô mbì’ñè a ni chyâ išà’ a àtwuè Pàolò nshwønè ambo ze lo, “Tă iwøø, govînò Felix, tsa’nè wè twu’tènè a wøø ni àzhì’tè la, wè ghîrè mè pøe nwuunè ni àporèporè ajuñe ntyë sàa, ntô ni îkyopè mînwùè pyè ni ghîrènè pøe chyê išhi’ñè amwuø àla’à ghø.

³ Pøe pøe mbyiimè ànwùè zè nkwùè îtsùmè alyi’ø àtsùmè amwuø ndwuumè îtsùmè.

⁴ Ka ntà' à mè lo tsènè nkùwù è tisijnè, la mmə mbu' ù mbô lo wè pə ni àpònè nkijmè nzhwi'tè ànwù è ni pəe tà'nè lo shwənè.

⁵ Pəe zəenè lo ḥònè wè a ḥnkùmè iyi' e amwuə àla' à pìJew àtsùmè, nkì mbə ḥònè ngwùunə amwuə àshwatè pi Nazarètè.

⁶ À lè kì mmə ntà' à tsènè Ndâ Mìshwà' à Nwù è pəe kô e, [ntà' à a ni sa' à isà' a ndzùnè mbòomə iweə,

⁷ la Lysias àtwuè pìsoyì yè wùunə a tō ntsirè nkwiirè e ambo pəe ni itijnè

⁸ ntyi' e nshwənè lo pànè ni pi tà'nè a ni chyâ isà' a ajuñe ze pi tō ntsirè o]. Wè tə mbyiitè e ni ipyiitè, yi wě zəenè isùmè ànwù è ni pəe chyânè isà' a ajuñe ze."

⁹ PìJew pa pìtsùmè lè pwuutè mbyiimè iñwù è pa itsùmè ni à lè shwənènə a àtwuè Pàolò la.

Pàolò a kwiirè ntàñe e a mbyè Felix

¹⁰ Nkwù è ni govìnò à lè nérènə ni àpô lo Pàolò à lòo ishyê nshwənè, à lè lòo ishyê nshwənè lo, "Tsa'nə ñzhyènə lo wè sa' à mə mìsà' a mi no'nə amwuə àla' à ghə ajuñe ming'u u mìno'nə, nga' à a ni tso' ò ntswù è nshwənè ambo ghò.

¹¹ Wè tə nshàrè ishi'nè yi wě zəenè lo ka a làñè e njyê ntsòbè ipaa ni ndè ko'nə ndèrè a Yèrusalèmè a ni ghè ngu'tè a Nwù è.

¹² Ka pìJew pə lè zəenè a ghobə a gha mìmə ntànkè amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwù è kè mìmə nkùmè iyi' e a titirè pànè pìtse, kè a ndâ àshwatè pobə, kè amwuə àla' à.

¹³ Ka pobə pə ghobə ni àlènè àtse a ni nérè ajuñe mìnwù è mə ni pobə shwənènə ajuñe mìñè.

¹⁴ La ngwè mbyiimè ambo ghò lo ngwa ngu'tè a Nwù è pìtä pìtä ipèənè, mmə ndzùnè àlànè za ni pobə pa nfunjè ni àshwatè tìpòñè. Nkì mbyiimè iñwù è itsùmè ni pi ñwà'hènə amwuə àñwà'nè mbòomə Müsî farə amwuə yè ngànè ntwuumè Nwù è.

¹⁵ Ànwù è za ni ngwa mbyabè ambo Nwù è a zhyè za ni pobə kìnə mbyiimè lo pànè pìtsùmè ghă zhwuumè a nìwighè; pyè pa ni mìnwù è imobə tèemènə pobə pyè ni ka mìnwù è imobə tèemè e la.

¹⁶ Lenəla ngwa ngirè ànwù è àtsùmè a ni zəenè lo kò ñfànè ànwù è a mbyè Nwù è pobə ñwù è zhyè ni ntijmè mè tə nsa' à mè ajuñe.

¹⁷ "Tsa'nə ndè furènè a Yèrusalèmè mbə a àpyiinə ajuñe ming'u u mìno'nə, ndè kwè ni nkabè ambo pèənè ipâ pobə ipwuumè a ni chà'tè a Nwù è.

¹⁸ A lè pə la nkùwù ni ndè pənə nshwà' à nìshwà' à ni Nwù è ni pobə lè zəenènə mè amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwù è ni mmyàanè mə a ni suu mbìñmè mè a ni

zùnjè mbòomè àla'à. Ka ndè pè mè ghu pəə pi pànè pìno'nə pobə mə nkùmè iiyi'ə.

¹⁹ La pìJew pìtse ni pobə lè furènə amwuə pàa àla'à Asia lè pè ghu. Pobə pè tō təəmè a nìghê shwənjè ànwùè tìpònè àtsùmè ni ñgìrènə mbè'ə a pè ghu.

²⁰ Kè ghìrè pànè pè tiitè o ni ànwùè tìpònè àtsé ni ndè ghìrènə nkùwùè ni ndè təəmènə a mbyè Kansèrè,

²¹ ndànjè e a ta'à ànwùè ni ndè təəmènə a mbyè pobə nkyiinè nshwənjè lo, 'Nì pè sa'à ìsà'a mè lè ntiinè mìbyiimènə lo pànè ghă zhwuumè a nìwighè."

²² Lenèla Felix ni à lè kìnə nzhyê ànwùè mbè'ə àlànjè Ndò'nèmbyê ìshì'nè, à lè lò'nè ìsà'a nshwənjè lo, "Mbi ghă lè ìsà'a ìwighè nkùwùè ni Lysias ni à pənə àtwuə pìsoyì yè wùunə à ghă tō."

²³ Felix a tyi'è nshwənjè ambo àtwuə pìsoyì yè kî lo â tsùnjè mbyabè a Pàolò ìshì'nè, la nya'a mmə ndzogrè mbô mmyà'tè pìswùe ɬpe pì tō ngaanè e ηjâ e ni ɬpwuumè ni à tà'nè.

Pàolò a təəmè a mbyè Felix pobə ngwùe e Drusilla

²⁴ Mìnnyê mìtse lè lànjè, Felix pobə ngwùe e Drusilla, ni à pənə mèngyě Jew tō. Felix a shwənjè lo pì lòo a Pàolò ntō. Pàolò a tyi'è ntō mmə nshwənjè tsa'nə mbè'ə ηwùè nùnjè ntìnjemè e ajuñə Yésû Kristù.

²⁵ La Pàolò a kî mbirè nshwənjè e pə lo pànè pə ni mbòomè ghù ìshì'nè, nkî nzhyê tsa'nə pobə pa ngwìimè mbìnjemè ɬzobə, farə lo njyê ì chyê ghu ni Nwùè à ghă sa'à mìsà'a mi pəənə a àtwuə ìshyê. Lenèla, àkwàrè a wìimè a Felix, a shwənjè lo, "Wa'à a lènə ndèrè o, ìsàanè tō pə ghu ñfuñè o."

²⁶ À lè pə nkùwànjè lo Pàolò à ηâ e ni nkabè; Lenèla ntyi'è mmə nno'ò nfuñè a Pàolò lo pobə ze shwənjè.

²⁷ Ngu'u ipaa lè lànjè Posyòsè Festùsè a lòo alyi'è Felix tsa'a govìnò. Tsa'nə Felix à lè pənə ntà'à lo pìJew kònjè e la, à lè tyi'è mmyà'tè a Pàolò a ndâ ìtsañjè.

Ìfà'à 25

Pàolò a shwənjè lo à tà'à lo ɬfò Romè a nañjè ìsà'a e

¹ Nkwùè ni Festùsè à lè kwuunènə a pàa àla'à ze, njyê itarə lè lànjè a furè a Kàsaryà nko'ò ndèrè a Yèrusalèmè.

² Pìfò mà'à Nwùè pobə pìlìnjemè pìJew tiitè e ni mìnwyùè mi tìpònè ni Pàolò à ghìrènə ntyi'è mbu'ù mbô ambo ze lo

³ à yèmpè a ghobə nfuukè a Pàolò ntsàa a Yèrusalèmè ntiinə pobə lè chwu'tènə mbìnjemè ɬzobə lo panè a àlànjè zhwuutè e.

⁴ Festùsè a kwùè ambo pobè lo, “Pi fñjnè a Pàolò a itsanè pè a Kàsaryà, la nkwùè ipaa ndèrè ghu.

⁵ Nî ghìrè itwuè ipighè shwu'è ndèrè ghu pè pòbè. Nî shwènè la alyi'è ghu lo ñònè wè à ghìrè ànwùè tòpòjè kè ngajè.”

⁶ Festùsè à lè chyê pobè pi pobè tsa'a njyê nifàamê kè nìghumè, ntyi'è nfurè ghu ndèrè a Kàsaryà. Njyê i laanè a nwunè ajuñe alènjè ifò korè e nshwènè lo pì lòo Pàolò ntô ni wèrè.

⁷ Nkwùè ni Pàolò à lè tònè, pìJew ni pi lè furènè a Yèrusalèmè nshwu'è ntô lè tèemè nkamnè e ntyi'è nshwènè mìnchwùè mi tòpòjè ajuñe ze myè ni mbè'è ka pobè nèrè a ghobè lo mèrè chyê mbè nkujè nkuñjè.

⁸ La Pàolò à lè tyi'è nkwiirè ntànjè e ambo pobè nshwènè lo, “Ka nìfanè mè ànwùè mbè'è mbòomè pìJew; ka fànè mè ànwùè mbè'è Ndâ Mìshwà'a Nwùè; nkì ka fànè mè ambo Kaasà.”

⁹ Festùsè à lè tà'è a ni ghìrè ànwùè ni a pòjènè pìJew ntyi'è nshwènè ambo Pàolò lo, “Wè kònè lo lèrè a Yèrusalèmè pì sa'à isà'a o ghu?”

¹⁰ Pàolò a shwènè ambo ze lo, “Ntèemè lè amwuè korè Kaasà ni à pènè alyi'è ni mbè'è pi sa'à isà'a mè. Ka ngirè mè ànwùè tòpòjè àtse ambo pìJew zhyè ni wè kinè nzhyè tyi'è ishi'nè.

¹¹ Ntè mbèla ngirè ànwùè tòpòjè àtse ni a kù'nènè lo pì zhvuutè mè, yi ka itwuunè mè a ni kwighè. La mìnchwùè ni pobè pè nshwènè lo ngirè lè ghoñjè e ti pè nkujè nkuñjè, yi mbè'è ka ñònè itse a ñâ e a gha ambo pobè. Kaasà à nañè isà'a mè.”

¹² Nkwùè ni Festùsè pobè pìkùmè ipè lè tsenkènè itwuè ipobè nshwènè, à lè kwùè ambo Pàolò lo, “Tsa'nè wè shwènènè lo Kaasà à nañè isà'a o la, wè kì lèrè pè ambo ze.”

Pàolò a shwènè a mbyè Agripà pobè Bernice

¹³ Mìnnyê mítse lè lànjè, ifò Agripà pobè Bernice tò a Kàsaryà lo kwíirè a Festùsè.

¹⁴ Pobè kì pè ghu ajuñe mìnnyê mítse, Festùsè a tiitè isà'a Pàolò ambo ifò nshwènè lo, “Dònè itse a wè a ndâ itsanè a nìghê ni Felix a chyânè.

¹⁵ Nkwùè ni ndè ko'nè ndèrè a Yèrusalèmè, pìfò mà'à Nwùè pobè pìlìjmè pìJew tò shwènè mìnchwùè mi tòpòjè ni Pàolò à ghìrènè ambo mìjè, nshwènè lo ñjâ e pì zhvuutè.

¹⁶ La nkwiirè ambo pobè lo, mbè'è ka pànè pi Romè zùnjè shwènè e lo pi zhvuutè a ñònè itse tìghu pi ñâ e ni isàanè lo â tèemè a mbyè pànè pìghu ni pi wìimènè e ni mìnchwùè nkwiirè nañjè e.

¹⁷ Ka ndè tsènjè mè nkwùè, nkwùè ni pobè lè tònè a nìghê. Njyê lè laanè, nnwuunè ajuñè alènjè ifò korè mè nshwènjè lo pi lòo a ñòñè ghu ntô.

¹⁸ Pànè ni pi lè mènè nshwènjè mìnchwùè mi tipònjè mbè'è ze lè lòo a ishyê ntèomè la ka shwènjè a ghobè a ta'à ànwùè tipònjè àtse ni ndè kwànjènè lo à ghîrè.

¹⁹ Ndà' à mìnchwùè ni pobè lè mènè nshwènjè à lè pè itànkè mìnchwùè mbè'è ànwùè Nwùè àzobè farè mbè'è ñòñè itsé ni pi lè mènè nfuñè ni Yésû ni à lè kwîghè mè, la Pàolò a mè nshwènjè lo à zhwuumè a nìwîghè.

²⁰ Ka ndè zhyê mè ndwuumè ni mbè'è ñnañjè mìnchwùè mè. Lenèla, mbyiitè a Pàolò lo tè mbè'è a kònè a ni ko'ò ndèrè a Yèrusalèmè lo pi nañè isà'a wè ghu lo.

²¹ La Pàolò a shwènjè lo ñtsàa isà'a e pè ambo Kaasà. Lenèla ñfîjnè e tè mbyàa nkwùè ni mbè'è ñtsàa e ambo Kaasà."

²² Agripà a shwènjè ambo Festùsè lo, "Mbì kònè a ni zu'u a ñòñè wè àtwuè ipiñjmè e â shwèjnè." Festùsè a kwùè e lo, "Wè ghâ zu'u e a ngwù'è."

Pàolò a mbyè Agripà

²³ Njyê lè laanè, Agripà pobè Bernice furè amwuè itsé'è nifò ni pèenè a ndzùmè pobè, nkwuunè amwuè ndâ sa'à misà'a pobè itwuè pìsoyì ni pànè pìwùunè amwuè mbòmpè àla'è ghu. Festùsè a tyi'è nshwènjè lo pi lòo a Pàolò ntô.

²⁴ Festùsè a lànjè ni mbyè nshwènjè lo, "Ifò Agripà ni ñywùè ntsùmè ni à wè a nìghê pèenè pi pobè, ni zèenè a ñòñè wè. La ze ni pi Jew pìtsùmè a nìghê farè a Yèrusalèmè pè shwèjnè tipònjè mbè'è e, nkyiinè nshwènjè lo mbè'è ka pobè myà'tè a ghobè a ye tighu pobè zhwuutè.

²⁵ Ka ndzøenè mè ànwùè àtse ni a ghîrènè ni a kù'nènè lo pi zhwuutè e zhwuutènè. Tsa'nè a kùmè shwènjè lo pi tsàa isà'a pè ambo ifò Romè la, ndzøenè lo mbì tsàa e ambo ze.

²⁶ La ka ndzøenè mè a ngotè ànwùè àtse ni mbè'è ñjwà'nè ambo àtsàarè pifò, la ndòo e ntô a mbyè pîghè pìtsùmè, tisîjnè a mbyè ghò ifò Agripà. Njiilo ndànjè a ndzùmè nìnyoorè wè ndzøenè ànwùè ni mbè'è ñjwà'nè.

²⁷ Ntiinè ñkwànjènè lo a ànwùè ti àtwuè a ni tsàa a ngànjè itsanè ambo ghò ti titè ànwùè ni à wîghènè."

Ifà' à 26

Pàolò a kwiirè ntañè e a mbyè Agripà

¹ Agripà a shwènjè ambo Pàolò lo, "Isaanè i zè ambo ghò a ni shwèjnè." Pàolò à lè shwuumè àpô e mbì'nè a ni kwiirè ntañè e nshwènjè lo,

2 “Ifo Agripà, ndzəənè lo mìnjè a tso’ò ipo’o àtwuè nìghòorè a ni təəmè a mbyè ghò sìnè wè kwiirè ntajè mè ajuñe mìnchwùè mìtsùmè ni pìJew shwəñènè ajuñe mìnjè.

3 Nga’à tyi’è tsiñnè ntiinè wè zhyènè mbòomè pìJew farè itànkè mìnchwùè ni i pənə a titirè pobè. Ntà’à lo wè wìimè ntijmè ndzu’ù ànwùè ni mbi shwəñè.

4 “PìJew pìtsùmè lè zhyè a nìchyémbyè mè a ni furè tsa’nè ndè pənə mìnkî. Pobè zhyè a nìchyémbyè mè amwuə àla’à pəə farè amwuə Yèrusalèmè.

5 Pobè zhyè a nìchyémbyè mè ajuñe ntyé sàa. Pobè lè pəla mmə nkònjè a ni shwəñnè yi pobè shwəñè lo mìnjè a ta’à ɻwùè amwuə àshwatè tìjnè ni a chyènè amwuə mbòomè nìchà’tè a Nwùè iwèø, pìFarìsî.

6 Tìtsònjè wè, ngwè təəmè a mbyè korè ntiinè ngwa nnañè pə a mbyè ajuñe mìnkà’nè ma ni Nwùè à kà’à mè ambo pìtä ipəənè la.

7 Lè mìnkà’nè ma ni mìngwàrè iməənè ntsòbè ipaa mè nnañè a mbyè a ni zəənè tsa’nè pobè pə ngu’tè a Nwùè ishi’ñè ni itwu’è pobè njyè. PìJew chyâ isà’ a ajuñe mìnjè lè ntii mìnkà’nè mè ni ngwè nnañè lè mbă ifò.

8 A ghirè àkə ka ɻwùè iwighè ntsùmè a pyiimè e lo mbè’ø Nwùè a zhwuumè ikwuè pəənè?

9 “Mìnjè àtwuè ipiñmè ndè nkwàñè a za lo mbè’ø ngirè mìnchwùè mìtse a ni nèrè lo ka nkònjè mè nìlinè Yésû ɻwùè Nazarètè.

10 Lè tsa’nè ndè kìnè mmə ngirè a Yèrusalèmè. Ka ndè ki mmə nìtjnè mè pànè pì Nwùè a ndâ itsañè la ni mìtjnè mi pìfò mà’à Nwùè, la mbaa pə nkwùè ni pi lè pənə nzhwuutè a pìtse, ndè pə mbyiimè lo pi ghirè a lenè.

11 Ndè mè ɻjâ a ghobè ni ngə’è amwuə mìndâ mi àshwatè imobè nkwùè no’ñè, mmə ntà’à lo pobè twuunè a ghobè lo ka pobè zhyè a ghobè a Yésû. Ndè mè nnyàñè a ghobè tə mbyàa amwuə mìmbòmpè mi ìla’à mìnyaanè.

Pàolò a shwəñè tsa’nè à lè pəñènè nnùñè ntijmè e ajuñe Yésû

12 “A pə ajuñe ta’à àkwùè nìyìlinè wè yìtse mìmè ndèrè a Dàmaskòsè ni itìjnè pobè àfà’à ni pìfò mà’à Nwùè ɻâñè ambo mìnjè lo ɻgè fà’à.

13 A pə tsa’a nìtjnè àzhuunø, mìmè ndèrè ndzəənè nkà’à i furè a nìpwuurè ntâ ntsàarè a nwwumè, i ɻwàñè a imyè pəə pi ngàñè àkwùè nìyìlinè izâ.

14 Pəə pìtsùmè lè kwìñè a ishyè, ntyi’è ndzu’ù ngyè i shwəñènè ambo mìnjè amwuə àshwəñènè Hibrù lo, ‘Saul, Saul! Wè nyàñè mè lè ntii àkə? Wè tâ la nìghòorè ni ã zañè àkwùè o.’

15 Ntyi’è nshwəñè lo, ‘A ghò iwè, masàa?’ Masàa ghu a kwùè lo, ‘A mìnjè Yésû wa ni wè wa nnyàñè la.’

¹⁶ La lòo a iṣhyē ntəəmè ajuṇə mìkwùè ḫmô ntiinə ḫtōnə ambo ghò la lo wè pə ngàŋə àfà'à mè. Wě tiitè p̄itse p̄əənə n̄i mìnwùè n̄i wè zəənənə s̄inə wè farə myè n̄i mb̄i p̄onjè n̄erè o.

¹⁷ Mb̄i yèmpè o lo kò p̄anè p̄i Israel pobə p̄anè n̄i ka pobə pə ghobə p̄Jew lo kò pobə ghîrè a ghobə ànwùè t̄p̄onjè àtse ajuṇə ghò.

¹⁸ Wě nya'kè ḫmyē ḫmobə pobə furè a ghobə amwuə ndzùmə ntyi'è ntō amwuə nkà'à, fuukè a ghobə amwuə mbô mi Satàanə ηjâ ambo Nwùè. Lenəla, nkwùè n̄i pobə ghă pyiimè mè, mb̄i ghă l̄eənə a t̄p̄onjè ghobə, pobə tyi'è mb̄e n̄i alyi'è amwuə ḫpoonè p̄i Nwùè.

Pàolò a shwəŋ̄ə tsa'nə à lè fà'nə

¹⁹ “Lenəla n̄i ḫfò Agripà, ka ndè twuunè mè ànwùè n̄i Nwùè à lè shwəŋ̄ənə lo ḫḡirè.

²⁰ Ndè zàamè nshwəŋ̄nə ambo p̄anè p̄i Dàmaskòsə, nshwəŋ̄nə amwuə àla'à Yèrusalèmè, nshwəŋ̄nə amwuə ḫla'à Judà ḫtsùmè, nk̄i nshwəŋ̄nə ambo p̄anè n̄i ka pobə pə ghobə p̄Jew lo pobə p̄əŋ̄e m̄ntiŋ̄mè ḫmobə nfurè amwuə t̄p̄onjè ḫghobə ntō ambo Nwùè, ntyi'è mb̄i'nə a n̄i ghîrè mìnwùè n̄i mi n̄erènə lo pobə k̄webè.

²¹ Lě ḫsùmè ànwùè n̄i p̄Jew lè kōnə mè amwuə Ndâ M̄ishwà'à Nwùè, ntà'à a n̄i zhuutè mè.

²² La ngwè mbirè nt̄iŋ̄nə t̄e mbyàa s̄inə wè, ntiinə Nwùè à yèmpènə mè. Lenəla, ḫtəəmè a iṣhyē n̄ighē nshwəŋ̄nə a sàŋ̄e sàŋ̄e ambo p̄anè p̄lk̄i ghobə p̄i wùnə lo ànwùè n̄i ngwè nshwəŋ̄e l̄e a tyi'è ànwùè n̄i ngàŋə ntwuumə Nwùè pobə p̄i M̄usî lè shwəŋ̄ənə lo a ghă ghîrè lo:

²³ Ghù ndzo'nə wa à chyē a n̄i zəənə ngə'è, ki pə ntsàambyè a n̄i zhuumə a n̄i wighē. Lenəla, ḫ shwəŋ̄nə tsa'nə nkà'à i wè ntō ambo p̄anè p̄i Israel farə ambo p̄anè n̄i ka pobə pə ghobə p̄Jew.”

²⁴ Tsa'nə Pàolò à lè mənə nshwəŋ̄nə a lenə a n̄i n̄erè lo ka a ghîrè e ànwùè t̄p̄onjè la, Festùsə a shwəŋ̄nə ambo ze lo, “Pàolò, wè paarè! Wè lanè àŋwà'nə t̄siŋ̄nə a tyi'è nḡirè wè paarè.”

²⁵ Pàolò a k̄wùè e lo, “Ka m̄baarè mè mbă àtsàarè p̄ifò. Ngwè nshwəŋ̄e pə a nk̄uŋ̄e nkuŋ̄e mè.

²⁶ ḫfò a zhyē mìnwùè mə m̄itsùmè. N̄ki mmə nshwəŋ̄nə ambo ze t̄ighu mb̄e ni àkwàrè, ntiinə ḫzhyēnə lo ka ànwùè àtse a pə e amwuə mìnwùè mə n̄i ka à zhyē e, ntiinə ka p̄i l̄e ghîrè e la a n̄iləəmè àtse.

²⁷ ḫfò Agripà, wè pyiimè ànwùè n̄i àŋwà'nə ngàŋə ntwuumə Nwùè a shwəŋ̄ənə la? ḫzhyē lo wè pyiimè.”

²⁸ Agripà a shwəŋ̄nə ambo Pàolò lo, “Wè kwàŋ̄e lo wě lòo a mətùmə nkwùè p̄əŋ̄e mè ntyi'è ηwùè Kristù?”

²⁹ Pàolò a tyi'è nshwənè lo, "Kè ajuñə mətùmə nkwyùè kè ajuñə tèsàa nkwyùè, ngwè nchà'tè a Nwùè lo kò a pə e pə ndà'à ghò, la a pə ȱwùè ntsùmè ni a wè ndzu'ù ànwùè ni ngwè nshwənè sìnè wè, a pə àzwuumè ni mbənə zèrə, ndànjè ndà'à mìtsanjè mə ni ka ni pə wighə ni mèrə."

³⁰ Lenəla, ifò pobə govinò ni Bernice farə ȱwùè ntsùmè ni a lè pənə a alyi'è ghu a lè lòo a ȱshyē.

³¹ Nkwùè ni pobə lè furènə mmə ndèrè, pobə lè tyi'è nshwənè pobə ni pobə lo, "Ka ȱònè wè a ghìrè e ànwùè àtse ni a kù'nè lo pi zhwuutè e kè nchyâ e a ndâ ȱtsanjè."

³² Agripà a shwənè ambo Festùsè lo, "Dònè wè a ti mbəla ngojè e ti shwənè lo pi tsàa ȱsà'a e ambo Kaasà, yi pi myà'tè e."

ȱfà'à 27

Pàolò a lèrè a àla'à Romè

¹ Nkwùè ni pi lè pyiimènə lo pəe kwuunè a àpanjè ndèrè a Italy, Pi lè ȱâ a Pàolò pobə pìtse ngànjè ȱtsanjè ambo Julius ni a lè pənə àtwuè pìsoyi ambo pìRoman, mbə àtwuè ngànjè ntsòo Kaasà.

² Pəe lè kwuunè àpanjè a Àdràmitwùmè zhyè ni a lè mənə ndèrè a mbwùnə mi nchyè a ni lèrè a Asia, ntyi'è ntwuumè ndèrè Àristakùsè. Iwùè Màsèdonyà a lè furènə Tèsàlonikà a lè lèrè pəe pobə.

³ Njyê i lè laanè pəe kwuunè a Sidònè; Julius ni à lè pənə ni ntijmè ghù ȱshì'nè à lè myà'tè Pàolò lo â ghè nkarè pìswùe ȱpe mbè'e pobə ȱâ e ni ȱpwuumè ni à tà'nə.

⁴ A ni furè alyi'è ghu, pəe lè chi nkwyunè àpanjè. La tsa'nə fèrè à lè mənə ntinè ndànjè ajuñə pəe la, pəe tyi'è mbənjè nkwyatè a nguñə nchyè Cyprùsè ni a lè mənə nkìnjè a fèrè.

⁵ Pəe lè twuumè nchyè ghu niñnènə nkwyatè a ȱpwùnə Sìlisyà pobə Pàmfilyà ngè mbyàa a Myra ni à pənə amwuə Lycia.

⁶ A Alyi'è ghu, àtwuè pìsoyi za a lè zəenè àpanjè àtse a furè a Àlèzandryà mmə ntwuumè ndèrè a Italy, nchyâ wəə a amwuə.

⁷ Pəe lè tyi'è ngiinè tyi'è ndaa ndaa ajuñə mìnyjè mìno'nə ndanə ndzəenè ngə'è mbònjè tyi'è kwyatè lànjè a ȱpwùnə Cnidus. Ka fèrè a lè pyiimè e lo pəe lèrè ni mbyè amwuə yi ghu pàa. Pəe tyi'è nkwyatè nshwu'è a ȱpwùnə àpàbè ȱshyē ni nchyè kamnènə pi mə nfuñè ni Kretè a pàa wa ni ka fèrè a lè mə ndànjè e ghu, nkwyatè ndànjè a ȱpwùnə Salmònè.

⁸ Pəe lè lànjè ni mbyè a ni zəenè ngə'è nkwyatè ndànjè a ȱpwùnə nchyè ngè mbyàa alyi'è àtse ni pi lè mənə nfuñè ni Fair Havens ni a paatènə a Lasea.

⁹ Àkwùè nìyìinè àzəə a lè tìjnè tìsìjnè ntiiñe a lè kí pəla nkwiñè a ni yìinè amwuə nchyø ì lè làñjè mə, ntiiñe pøø lè lyàrènè àlàñjè tìsìjnè ni njyê nìsùu a tìpøñè ì kí mə ndàñjè. Pàolò a tyi'è ntøøtè a ghobø

¹⁰ nshwøñè lo, "Masàa, ñdzøønè lo àkwùè nìyìinè zè a ni furè a nìghé a pí tò ni ngø'è yìno'nø, pí pí ipwuumè pìno'nø pobø àpañjè zè, pànè kí nkwickè,"

¹¹ La ka àtwuè pìsoyì za a lè zhwi'tè ànwùè ni Pàolò à lè shwøñènø, ndzùñjè e pø ntswùè ñsùñjè àpañjè pobø ngàñjè àpañjè.

¹² Tsa'nø ka alyi'ø yè tènø àpañjè zè a lè pòñjè e, ntiiñe a lè pøø nkwiñè ghìimø la, pànè pìno'nø lè shwøñjè lo pobø kyiitè ndèrè ni mbyø ngè mbyàa a Fonìsè ni à lè pøø alyi'ø yè tènø àpañjè a Kretè nnañjè a pàa ngwènè nñùumè àpô yè kwàbè nkì nnañjè a pàa mìkò'nø àpô yè zìghènø alyi'ø ni ka fèrè a mə ndàñjè e nkwiñè ghìimø.

Fèrè ntìjnè amwuə nchyø ghu niñjènø

¹³ Nkwùè ni fèrè yì mbotènø à lè mènø ndàñjè nfurè a pàa mìtùñjè pobø kwàñjè lo ànwùè ni pobø lè mènø ntà'à la a pwùumè, lenèla pobø lè tso'ò nkìrè ni ì lè ghòpènø àpañjè mbì'nø a ni kwàatè a nìpwùnø Kretè.

¹⁴ A kí pø tyi'è ajuñø mètùmø nkwiñè, fèrè ntìjnè ni pí lè mènø nfuñjè ni Northeaster a wùutè nfurè a Kretè nshwu'ø,

¹⁵ ntinè àpañjè za, pøø myà'tè a zèrè ntiiñe ka pøø lè zhyø a wøø a ni chi mbèñjè a zèrè mmyà'tè a tyi'è ndøøñè amwuə nchyø.

¹⁶ Pøø kí nkwiñè a nìpwùnø alyi'ø ñshyø ni nchyø kí kamnènø ni pí lè mènø nfuñjè ni Kodà, ndzøønè ngø'è za'à mbòñjè ko'ò àkànwu'ø,

¹⁷ nsùñjè nchyâ amwuə àpañjè, ntyi'è nkorè àpañjè ghu ni mìnkìrè lo mbè'ø a kanø shà'tè. Pobø lè pø ni àkwiñjè lo mbè'ø a kwirè ngè nkwiñè amwuə waakø a nìpwùnø ni nchyø a Libyà, lenèla ntyi'è nshwu'kè atsø'ø ni a tìjnènø àpañjè mmyà'tè lo fèrè a tyi'è ntinè àpañjè.

¹⁸ Tsa'nø fèrè à lè pøø ñjâ a wøø ni ngø'è tìsìjnè la, njyê ì lè laanè pobø tyi'è nfuukè pìtse ipwuumè amwuə àpañjè nkwiñjè a nchyø.

¹⁹ Yìtse njyê ì kí laanè, pobø kwiñè a ni lyàa ipwuumè àfà'à àpañjè ni mbô ìmobø nkwiñjè a nchyø.

²⁰ Tsa'nø ka pøø lè chi ndzøønè a wøø a nñùumè pobø pìsañø ajuñø mìnnyø mìtse la, àghè'tè a kí mbirè ndàñjè e làñjènø la, pøø lìwùutè ndzøønè lo ka nìchyâmbyø ìtse a pirè e ambo pøø.

²¹ Pànè lè chyø mìnnyø mìno'nø tìghu pí zìghè àzwuumè, Pàolò a tøømè a mbyø pobø nshwøñjè lo, "Pìlyimø ìpâ, ni lè pøø ndzu'ù ntswùè mè, ka furè a wìghø a Kretè yi ka àpañjè zè pí e, pøønè kí mbî ipwuumè ipøønè.

²² La t̄itsòñè wè mbu'ù mbô nshwəñè lo nì w̄imè m̄ntiñmè ìmighé ntiiné ka ñwùè wighé a pø kwighé e, a ye ndà'à àpañè nì nì p̄nø.

²³ Nshwəñè a lenø la ntiiné a lè pø nì itwu'è nì i lè làñènø la, angèrè Nwùè mè nì ngwa ngu'tè à lè tō ambo m̄ñjè

²⁴ nshwəñè lo, ‘Kò wè pô o Pàolò, wè chyé a nì tøemè a mbyè Kaasà kwiirè ntàñø o. Tsa'nø Nwùè à yèmpènø o la, á ghîrè pîghé pàñè pø p̄tsùmè chwarè.’

²⁵ Lenøla nì pîlyimè ipâ, kò nì pô. Nnùñè ntñjmè mè ajuñø Nwùè lo à ghă ghîrè tsa'nø angèrè à lè shwəñènø ambo m̄ñjè la.

²⁶ Lenøla, pøønè ghă ghè tøemè ajuñø àpàbø ishyé àtse a titirè nchyø.”

²⁷ A pø nì itwu'è ajuñø njyé ntsòbø nìkwàa, àghè'tè a tinè a wøø mmø ndèrè amwuø nchyø ghu nìññènø Àdratikè. A kí pø ntñjnè itwu'è, pàñè nì pî fà'nø amwuø àpañè tyi'è mmø nkwañè lo pobø pø mmø mbaatè àpàbø ishyé.

²⁸ Pøø tyi'è mmø mbaatè àpàbø ishyé za, ntñjnè nkîrè ajuñø nìghòorø mmà'à amwuø nchyø lo zøenø tsa'nø nchyø i mìnènø ndzøenø a nìmìnø a pø mbô mìghumè mimbaa, nkî lèrè nì mbyè nchi mmà'à ndzøenø a nìmìnø nchyø a kí mbø mbô ntsòbø itaanè.

²⁹ Pobø tyi'è mmø mbô lo mbè'ø pobø ghè ndzinè ajuñø nìghòorø, ntyi'è nshwu'kè ìghòpè ipañè nìkwàa amwuø nchyø, ntyi'è ntsaamè lo njyé i fa'a ndaanè.

³⁰ Ngànø àfà'à amwuø àpañè lè pø ntà'à furè kîrè a ghobø, ntyi'è nfuukè àkànwu'ø mmà'à amwuø nchyø, nfikè lo pobø tå'à shwu'kè ìghòpè ipañè a mbyè àpañè.

³¹ La Pàolò a shwəñè ambo àtwuø p̄søyì pobø p̄søyì lo, “Ngànø àfà'à àpañè zè tø ka ghoñè a ghobø amwuø àpañè zè pîghé pobø, nì chwarè a wighé apè.”

³² Lenøla p̄søyì pa lè liitè minkirè ajuñø àpañè za mmyà'tè a kunè.

³³ Njyé i lè mø ntô laanè, Pàolò a pu'ù mbô ambo pàñè pîghø nshwəñè lo pobø zighè. Pàolò à lè shwəñè ambo pobø lo, “Nì nwuunø mø lè ajuñø njyé ntsòbø nìkwàa tîghø nì zighè àzwuumè.

³⁴ Mbu'ù tyi'è mbô lo nì zighè àzwuumè àtse mbè'ø nì kañø kwighè njyè. Ka ñònè itse amwuø pîghé a pø pî e ìnyùñè àtwuø e.”

³⁵ Tsa'nø à lè shwəñènø a lenø la mbiinè ntsiñè àpaanè ñjâ a miyàa ambo Nwùè a mbyè pobø p̄tsùmè, mbø'è a zèrø, mbø'nø a nì kwurø.

³⁶ Mbìñmè izobø p̄tsùmè lè ña'tè, pobø p̄tsùmè kwurø.

³⁷ Pøø p̄tsùmè amwuø àpañè ghu lè pø ñwùè nkîrè ipaa nì mìghumè sàmbaa ntsòbø ntuurø.

³⁸ Pobè lè zighè ndzwurè, nkŵirè àpwù'è nkŵùè amwuə nchyè ghu niñnènè mbè'è àpanjè â zànjè.

Fèrè a shà'tè àpanjè za

³⁹ Njyè ì lè laanè ka pobè zhyê a ghobè alyi'è ni pobè pènè ghu, ndzèenè alyi'è àtse tsa'a ngunjè nchyè ni waakè a lè pènè ghu, pobè tyi'è ntà'â a ni kyitè nsùnjè àpanjè za lèrè alyi'è ghu.

⁴⁰ Pi lè liitè mìngòpè mi àpanjè ma mmyà'tè amwuə nchyè, nkì ndiitè minkirè ni mi lè wìlimènè a ìndòo àlànjè àpanjè, nko'kè atsè'è ni a pènè a mbyè ntinè àpanjè mmyà'tè lo fèrè â tyi'è ntinè àpanjè za ndèrè a ngunjè nchyè.

⁴¹ La àpanjè za a ghè ndzinè ajuñe waakè a ngunjè nchyè, mmìnè ndèrè a ìshyè. Mbyè àpanjè za ì kwuunè amwuə waakè ka pè chi nè'nè e, àghè'tè a ghîrè nchyè ghù pègrènè shà'tè ndzùmè àpanjè za.

⁴² Pìsoyì lè tà'â lo zhvuutè ngànjè ìtsanjè za mbè'è pobè kañe zo'ò nchyè kîrè.

⁴³ Tsa'nè àtwuè pìsoyì za a lè mènè ntà'â chwarè a Pàolò la, à lè zònè lo kò pi ghîrè e ntiirè ànwùè zè, la shwènjè pè lo ñònè ni à zhyènè zo'ò nchyè â zàamè nkànè amwuə nchyè ndzo'ò nfurè a ìsighè,

⁴⁴ àpwù'è pèonè â tyi'è ngwìlimè pìplanjè pobè ìpàa àpanjè za ndzo'ò ngè nfurè a ìsighè. Lenèla lè ndwuumè ni pànè pìtsùmè lè zo'nè ngè nfurè a ìsighè ìshì'nè.

Ìfà'â 28

Ànwùè ni a lè ghîrènè a àla'â Maltà

¹ Tsa'nè pèe lè chwarènè a nìwîghè nfurè a ìsighè la, pi lè tiitè a wèe lo nìlinè ni àpàbè ìshyè ghu ni nchyè kamnènè la Maltà

² Mbòomè pànè pi ghu à lè pònjè ka mìzùnjè, pobè kwiirè a wèe ìshì'nè. Tsa'nè mbènjè ì lè mènè ndô la, ìlyi'è lè mè nfî, lenèla pobè tyi'è nchwùè ìmû nkŵirè a wèe.

³ Pàolò à lè shwatè nìpyinjè ni nkŵuunè mmè ntòonè amwuə ìmû, ìnyoorè ì furè amwuə ntiinè ìmû lè pènè ndwùumè ndwuumè àpô e ntsènjè e ajuñe.

⁴ Tsa'nè ngànjè àla'â zè lè zèenènè ìnyoorè za ì tsèjnè ajuñe àpô e la, pobè lè tyi'è nshwènjè pobè ni pobè lo, "À patè nkîrè pè a nìwîghè nchyè la, ka pìNwùè pè myà'tè e lo â chyè ghù ntìjnè."

⁵ La Pàolò à lè zàrè ìnyoorè za amwuə ìmû la ka ànwùè àtse ghîrè e a ye.

⁶ Pobè lè tyi'è mmè nkŵànjè lo ã mòrè, kè lo ã wùutè kunè kwîghè. La tsa'nè pobè lè tyi'nè mmè mbyabè ajuñe ntyè sàa ka zèenè a ghobè ànwùè àtse a ghîrè e la, pobè lè pènjè mìntijmè ìmobè ntyi'è nshwènjè lo Pàolò a nŵùè ìtse.

⁷ A nìpwùnè nì alyi'è ghu, ἰσώματος ἵτσε ἐπειδή γένεται γόνος Μάλτας οὐ διατίθεται αὐτῷ οὐδὲ Πούλιος. Αὐτὸν δέ τοι πάντες καλοῦνται καὶ οὐδεὶς αἴτιος εἶναι μάκρινος.

⁸ Ταῦτα πάντα οὐδεὶς θέλει γνῶναι, οὐδὲ τοιούτα τοιούτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι, οὐδὲ τοιούτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

⁹ Νκωύεται δέ τοι πάντα οὐδεὶς θέλει γνῶναι, οὐδὲ τοιούτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

¹⁰ Πορεύεσθαι δέ τοι πάντα οὐδεὶς θέλει γνῶναι, οὐδὲ τοιούτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

Pobè furè a Maltà ndèrè a Romè

¹¹ Ιηωγερός οὐδεὶς θέλει γνῶναι, οὐδὲ τοιούτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

¹² Πορεύεσθαι δέ τοι πάντα οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

¹³ Νοτιοράτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι, οὐδὲ τοιούτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

¹⁴ Πορεύεσθαι δέ τοι πάντα οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

Àfà'à Pàolò a àla'à Romè

¹⁵ Πιλίγμη οὐδεὶς θέλει γνῶναι, οὐδὲ τοιούτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

¹⁶ Νκωύεται δέ τοι πάντα οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

¹⁷ Νοτιοράτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι, οὐδὲ τοιούτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

¹⁸ Πορεύεσθαι δέ τοι πάντα οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

¹⁹ Λαζαρός οὐδεὶς θέλει γνῶναι, οὐδὲ τοιούτης οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

²⁰ Λέγεται δέ τοι πάντα οὐδεὶς θέλει γνῶναι.

²¹ Pobè kwùè ambo ze lo, “Pəə pirə mə a wəə t̄i kwiiirè àjwà’nè àtse ni a furènə a Judyà mbè’ə o; ka ndyimə iwəə ghùtse a k̄i nchi furè e ghu ntō nshwənjè ànwùè t̄ipònjè àtse mbè’ə o.

²² La pəə kònjè a ni zhyê ànwùè ni wè wè nshwənjè, ntiinə pànə pə nshwəjnè ajuṇə ghò alyi’ə àtsùmè lo àshwatè zè ni wè pənə amwuə lə ka a pònjè e.”

²³ Lenəla pobè lè kà’à njyê pobè pi Pàolò tyi’è ntō njyê ghu pobè p̄ino’nə tō ntsirè e alyi’ə ni à mənə nchyê. À lè shwəjnè a ni pi’nə a ngwù’ə tə mbyàa a nk̄wé mmə nchwiitè ntwuumè mbè’ə ànwùè Nifò Nwùè ambo pobè. À lè nèrè a ghobè ni ilyi’ə p̄itse amwuə àjwà’nè p̄imbòomə pi Mūsî farə amwuə àjwà’nè ngànjè ntwuumè Nwùè, mmə nkyiitè a ni ghìrè pobè zhyê lo ànwùè Yēsû a chyê mbə nkūnjə nkunjə.

²⁴ Pobè p̄itse lè pyiimè lo àshwəjnè e a nkūnjə nkunjə, la pobè p̄itse k̄i ntwuunè a ghobè.

²⁵ Lenəla pànə p̄ighu lè furè alyi’ə ghu a m̄intswùè m̄intswùè. Pàolò a tyi’è nshwənjè lo, “Àzhwùè Nwùè a lè shwəjnè iṣhi’nè tsa’nə ngànjè ntwuumè Nwùè Isayà à lè ñjwà’nènə ambo p̄itā p̄itā ip̄eənè lo:

²⁶ ‘Għè nshwənjè ambo pànə pə lo N̄ zu’ù tə zu’ù la zhyê a wighə apə, n̄ nañjè kwirè nañjè, la zəənə a wighə apə,

²⁷ ntiinə m̄intiñmè pànə pə porè mə, pobè nàanə mitugrə iṁmobə, nk̄i nk̄wupè iżmyə iṁmobə. A għoñjè tə pə a lenə, yi mbè’ə pobè zəənə ni iżmyə iṁmobə, ndzu’u ni mitugrə iṁmobə, nzhyê amwuə m̄intiñmè iṁmobə mbəñjè nk̄wirè ntō ambo m̄iñjè, mbarə a ghobè. Lě tsa’nə Nwùè à shwənjènə.”

²⁸ Pàolò a tyi’è mmyàanə nshwənjè lo, “N̄ chyê a ni zhyê lo ntwuumè Nwùè wa ni à fuukènə p̄eənə amwuə ngə’ə ntō ambo pànə ni ka pobè pə ghobè p̄Jew. Pobè pi zu’ù!”

²⁹ [Tsa’nə Pàolò à lè shwənjènə a lenə la, p̄Jew lè furè ni àzañjè nt̄iñmè, ntyi’è nsa’nə pobè ni pobè.]

³⁰ Pàolò à lè pi’nə a ni chyê amwuə ndâ ni à lè mənə ntwuè àtwuè ni ze ajuṇə ngu’u ipaa, ntyi’è mmə nk̄wiirè a ñjwùè ntsùmè ni à lè tōnə lo zəənə e.

³¹ À lè mə nchwiitè ntwuumè mbè’ə ànwùè Nifò Nwùè ambo pobè, nk̄i mmə nnérè a ghobè ni m̄inwùè mbè’ə Ndò’ñembyê Yēsû Kristù, nshwəjnè ni àkwùukè nt̄iñmè a sàñjè sàñjè.

Roman

Roman 1

- ¹ A mìnjiè Pàolò ngànjè àfà'à Yésù Kristù nì à lè fuñènè a mè ajuñè ngànjè ntwuumè e, ntso'ò mè lo ñtè nchwiitè ntwuumè Nwùè ghù ìshì'nè.
- ² Ntwuumè Nwùè wa nì à lè kà'nè nkùwùè ntsàambyè ndànjè a ndzùmè ngànjè ntwuumè ìze, ñjwà'nè amwuə ìnjwà'nè pì laanènè.
- ³ Ntwuumè wèrè wè i chyê la mbè'è Yésù Kristù Ndò'nèmbyè ìwèènè, wùè nì pì lè pyènè e tsa'a ñjwùè misoñè amwuə ngwàrè Dàfirè.
- ⁴ La Nwùè à lè lànjè a ndzùmè Àzhwùè e nnèrè nì ìtiñjnè e lo Yésù la moonè e, tsa'nè à lè zhwuumènè e ajuñè nìwighè la.
- ⁵ Nwùè à lè lànjè a ndzùmè ze ñjâ a wèènè nì ìsàanè a nì kwíirè àpònè ntiñjmè e, i kì pè ngànjè ntwuumè ìze ntii nìlinè nì Kristù, mbè'è tyi'è fuñè pèènè amwuə ìla'à ìtsùmè lo pobè tô ntyi'è ntè ndzu'nè e.
- ⁶ Pighè pa nì nì pènè a Romè, Nwùè a kì nfuñè a wighè lo nì tô mbè pànnè pì Yésù Kristù.
- ⁷ Lenèla, ñtyi'è ñjwà'nè ànjwà'nè zè ambo pighè pìtsùmè a àla'à Romè nì Nwùè à kònènè, nfuñè a wighè nì pè pèènè ipè. Àpònè ntiñjmè Nwùè pobè àporèporè à furè ambo Nwùèko'ò Tă ìwèènè nì Ndò'nèmbyè Yésù Kristù mbè ambo pighè.

Àchà'tè Nwùè Pàolò a nì ñâ a miyàa ambo Nwùè

- ⁸ Mbì pyè ñâ a miyàa ambo Nwùè Tă ìwèè lènè a ndzùmè Yésù Kristù mbè'è a wighè pìtsùmè ntiñinè pì zu'ù àlyà'tè àpyiimè ntiñjmè àzighè amwuə àtwuè ìshyè àtsùmè.
- ⁹ Mbè'nè Nwùè wa nì ngwa nfà'à ambo ze nì ntiñjmè mè ìtsùmè tsa'nè ngwa nchwiitè ntwuumè ghù ìshì'nè wa mbè'è Moonè e la, a ndzøènè zøènènè mè lo ñshwøñè la nkùñè nkuñè lo ngwè nkùwempè a wighè amwuə ìchà'tè Nwùè ìpâ nkùwùè ìtsùmè ka kaanè a mè.
- ¹⁰ Nkwùè ìtsùmè nì ngwa nchà'tè a Nwùè, ngwa mbu'u mbô ndoonè lo a ñâ ìsàanè ntô nkarè a wighè tìtsòñè.
- ¹¹ Mbè'nè ngwè ngyi'i ka mìzùñè a nì zøènè a wighè mbè'è lènè a ndzùmè mintyanè nì Nwùè à tyanènè mè nì mèrø ghìrè nì chi ntsùñè ntiñjnè.
- ¹² Ànwùè nì ngwè nshwøñè a chyê lo pèènè pì yèmpè ìpìñjmè ìwèènè a ta'à nkwùè; Àpyiimè ntiñjmè àzighè a yèmpè mè, àzâ a kì ngyèmpè a wighè.
- ¹³ Pilyimè ìpâ, ñtà'à lo nì tsùñè nzhyè lo ñkwàrè mè nkwùè no'nè lo tô karè a wighè (la àzwuumè àtse a kì mmø nnàanè mè tyi'è nàanènè lo kò ñtô). Ñtà'à

Io mbè'ə ḥtô mbèŋjè mìntiŋmè mi pèənè amwuə pīghè lo pobè zùŋjè a Kristù, tsa'nè ḥkì mè mbèŋjè amwuə pītsé ɿla'à ni ka a pè e pīJew la.

14 A alyi'ə ànwùè mè a ni fà'à ambo ɳwùè ntsùmè; ambo pànè ni pobè zhwuumènè pobè pànè ni ka pobè zhwuumè a ghobè; ambo pànè ni pobè zhì'tènè pobè ɬpuukè.

15 Tsa'nè a pènè lè la ngwè ndanè ngyii a ni chwiitè ntwuumè ghù ɬshì'nè wa ambo pīghè a àla'à Romè.

Mìtiŋnè ni mi pènè amwuə ntwuumè ghù ɬshì'nè

16 Ka mbè mè ni ɬsiŋnè mbè'ə ntwuumè ghù ɬshì'nè ntiinè i chyê mbè la mìtiŋnè mi Nwùè ni i wa nchwarè pànè pītsùmè pyè ni pobè nùŋènè ntiŋmè aŋunè Kristù; mbì'nè aŋunè pīJew ntyi'è ndèrè aŋunè pànè ni ka pobè pè ghobè pīJew.

17 Ntwuumè ghù ɬshì'nè wa nnèrè àlànè ni pànè tèəmènè ndèrè ndèrè a mbyè ze a ni pì'nè aŋunè àpyiimè ntiŋmè ngè ndwùunè aŋunè àpyiimè ntiŋmè. Àlwà'nè Nwùè a shwèŋjè lo; "Dònè ni a làŋènè a ndzùmè àpyiimè ntiŋmè ngìrè ànwùè yè tèəmènè la, a ghă chyê."

Àtsé ntiŋmè Nwùè aŋunè ɳwùè mīsonjè

18 Nwùè à lanè nnèrè àtsé ntiŋmè nìpwuurè aŋunè pànè pītsùmè ni pobè twuunènè a ghobè ànwùè e ngìrè mìnwùè mi tìpòŋjè; tìpòŋjè ɬghobè a tyi'è nnàanè lo kò pànè tè nzhyè a ghobè a nküŋè nkuŋè.

19 Mbè'nè ànwùè ni pànè chyènè a ni zhyè mbè'ə Nwùè a laanè ambo pobè ntiinè Nwùè à lè nèrè mè ambo pobè.

20 A ni pì'nè tsa'nè Nwùè à lè tsùŋènè àtwuè ɬshyè zè la, mbòomè Nwùè ni ka pì mè ndzəənè e pobè mìtiŋnè ɬme ni mi ghoŋènè ni nkuŋè, farè tsa'nè à kìnè mbè Nwùè la, a lanè nfurè ndaanè ambo pànè tsa'nè pobè zəənènè aŋunè ɬpwuumè ni Nwùè àtwuè ɬtiŋmè e a tsùŋènè. Ka pobè pè a ghobè ni ànwùè àtse yè nyaanè a ni shwèŋjè.

21 Mbaa pè tsa'nè pobè lè zhyènè a Nwùè la, ka pobè lè ghu'tè a ghobè a ye tsa'a Nwùè, ka kì ɳâ a ghobè miyàa ambo ze. Pobè lè kwàŋjè pè ɬkìghè mìnwùè amwuə mìntiŋmè ɬmobè, lenèla, ngwù'nè a mèrè.

22 Pobè lè lòo mbìŋmè ɬzobè pè aŋunè ngàŋjè àzhì'tè, la mbè ɬpuukè.

23 Ambo pobè a ni ghu'tè pè a Nwùè ni a ghoŋènè ni nkuŋè, pobè ghu'tè pè ɬpwuumè ni pèrè shwuènè a ɳwùè mīsonjè ni à ghă kwighè, kè pīsìŋjè ni mìnyàamè, kè mìnyàamè ni mi shwuènè àngwaŋengwaŋè mìghòorè.

24 Lenèla, Nwùè a wa'à a ghobè lo pobè pī amwuə mìnwùè mi ntsìŋnè ni mìntiŋmè ɬmobè tà'nè, ntyi'è ngìrè ñwùè ɬsiŋnè a tìtìrè pobè.

²⁵ Pobə lòo nkūjə nkuŋə mbè'ə Nwùè mbèŋə a tyi'è pìchwìrè. Pobə pa ngu'tè nkì nfà'à pə ambo ɿpwuumè pyè nì Nwùè a tsùŋènə la ngwa'à a Nwùè nì tsùŋènə ɿpwuumè pìghu, mbə nì àghu'tè nì a ghoŋènə nì nkuŋə la! Amen.

²⁶ Mbə'nə ɿpwuumè pèrə pə i ghìrè Nwùè a myà'tè a ghobə lo pobə tə ngìrè ɻnwùè ɻsìŋnè pyè nì pobə pa ngyii la. Pèngyé ɿpobə myà'tè a nì lyē pobə pì mbyàŋnè ntyi'è ndyē nì pèngyé.

²⁷ Mbyàŋnè kì mmyà'tè a nì lyē nì pèngyé ntyi'è ndyē nì yìtse mbyàŋnè. Pobə pə ngìrè ɻfèrè mìnwùè pobə yìtse mbyàŋnè ntyi'è nchyâ ɻsà'a Nwùè aŋunə pobə ntii mìnwùè mi ɻsìŋnè nì pobə ghìrènə.

²⁸ Tsa'nə pobə lè twuunènə a ghobə a nì zùŋə nkūjə nkuŋə mbè'ə Nwùè la, Nwùè a wa'à a ghobə amwuə ɻnwùè ntsìŋnè pobə ɻkwàŋə ɿpobə lo pobə tyi'è ngìrè mìnwùè nì ka pobə lè pə ghìrè a ghobə.

²⁹ Pobə lè pə nì ntìŋmè ghù shyə nì i lwenènə nì tìpònè, nì àghè'è farə ntìŋmè ghu lwùènə. Pobə lè no'ò nì àghè'nè, nìzhuutè, àfìghè, mìlì'à, mìnaŋə nì àkwèəmè,

³⁰ mbə nì àshwəŋnè a ndzùmè ndzùmè, mbàanè a Nwùè, ndzòomè pèənè, ntèrè, nko'ò mbìŋmè, ntsùŋè a tìpònè, ntìŋnè àtwuè ambo pìtā ɿpobə pobə pìmā ɿpobə.

³¹ Pobə lè kì mbə ɿpuukè, mbə pànè nì ka pobə mə nnùŋə a ghobə nkà'nə ɻzobə, mbə pìtikoorè mìlìŋè, nkì mmə nshwəŋnè ɻshwəŋnè ntsaa mìsonə.

³² Mbaa pə tsa'nə pobə zhyēnə lo mbòomə Nwùè a shwəŋə lo ɻwùè a tə mbə nì mbuurè nìchyēmbiyē zè a kwìghè la, pobə lànjè nì mbyè nkì ngìrè mìnwùè mìghu ghìrènə, mbyiimè lo pìtse pànè kì ngìrè àzobə.

Roman 2

Ndwuumè nì Nwùè à wa ntso'tè mìsà'a mi pèənè

¹ Tsa'nə a pənə lè la nì ɻònè, ghò wa nì wè wa ntso'tè mìsà'a mi pèənè; ka wè pə o nì ɻsùmə ànwùè ɻtse a nì shwəŋə lo, "Ka ndè zhyē mè." Ntiinə wè tə mmə ngìrè a lenə, yi wè chyâ la ɻsà'a àtwuè ghò ntiinə wè mənə ntso'tè mìsà'a mi pànè la nkì mmə ngìrè mìnwùè nì pobə ghìrènə.

² La pèənè zhyè lo ntso'tè ɻsà'a Nwùè i kù'nè, nkì kunè e la aŋunə pànè nì pì ghìrènə mìnwùè tsa'a mèrə mə.

³ Ndyimə mè, wè kwàŋə lo wè tə mmə ntso'tè mìsà'a mi pìtse pèənè, la mmə ngìrè mìnwùè nì pobə ghìrènə àzobə, yi ntso'tè ɻsà'a Nwùè ũ kunè pə aŋunə pànè pìtse ka pə kunè e aŋunə ghò?

⁴ Kè ka wè zəənè o tsa'nə Nwùè à wè ndanə ngìrè ɿpònè e aŋunə ghò, ngwâ mìnwùè nì wè ghìrènə ka mi kù'nè e nkì ngwiimè ntìŋmè e? Ka wè zhyè o lo Nwùè a ghìrè ɿpònè wèrə wè aŋunə ghò mbyabè la lo wè pèŋə ntìŋmè o?

5 La, tsa'nə wè kīnə mmə ndèrè pə ni mbyè ntījnə àtwuè la, wè ghīrè la lo àzañè ntījmè Nwùè yè tījnè a gha nkunè ajuñe ghò amwuə nkwùè za ni Nwùè à ghă mə tso'tè mlsà'a amwuə àlāñè yè təemènə?

6 Mbè'nə Nwùè a ghă tso'ò àfà'à ɻwùè ntsùmè amwuə ndwuumè ni a fà'nə.

7 Ambo pànè ni pobə wīlmènə mìntījmè ɬmobə mmə ngīrè mìnvwùè ni mi təemènə, kə nkī mmə ntà'à àghu'tè ambo Nwùè ghobə nīchymbyē wa ni à ghoñènə ni nkuñè la, Nwùè à ghă ɣâ a ghobə ni wèrə.

8 La ngè ajuñe pànè ni pobə pa ntàñè pə ɬtwuè ɬpobə ntwuunè a nkūñe nkuñe nkī ngīrè a ghobə pə a ɬipòñè la, Nwùè à ghă kwīrè àtsə ntījmè e pobə àzañè ntījmè e ajuñe pobə.

9 Nwùè à ghă chyâ ngə'è ɬipòñè ajuñe pànè pītsùmè ni pobə pa ngīrè a ɬipòñè, pobə lanə ndzu'u àndzanjə mbī'nè ajuñe pīJew ntyi'è ndèrè ajuñe pànè ni ka pobə pə ghobə pīJew.

10 La ɣâ a nīgha'à ghobə àporèporè ambo ɻwùè ntsùmè ni à wa ngīrè mìnvwùè mīshi'nè, mbī'nè ajuñe pīJew ntyi'è ndèrè ajuñe pànè ni ka pobə pə ghobə pīJew,

11 ntiinə Nwùè à tso'tènə mlsà'a mi pànè pītsùmè la tyi'è ndəñə ndəñə.

Ka nīnùñè ndà'à mbòomə â chwarè e

12 Pànè pītsùmè ni pi pa ngīrè a ɬipòñè ka mə nùñè a ghobə a mbòomə Nwùè ghă kwighè pī, Nwùè â kī ntso'tè e ɬsà'a ɬghobə a ni zùñè a mbòomə apè. La pànè pītsùmè ni pi pa ngīrè a ɬipòñè nzhyē a mbòomə Nwùè la, Nwùè à ghă tso'tè ɬsà'a ɬghobə zùñè a mbòomə.

13 Mbè'nə ka a pə e pànè ni pi zu'nə a mbòomə ni mìnvwùè ɬmobə təemènə a mbyè Nwùè. La təemè mìnvwùè mi pànè pa ni pobə pa ndzùñè a mbòomə la.

14 Pànè ni ka pobə pə ghobə pīJew ni ka pobə kwīirè a ghobə a mbòomə Nwùè ndàñè a ndzùmè Mūsī, pobə tə mə ngīrè ànwùè ni mbòomə à tà'nə tsa'nə mìntījmè ɬmobə nérènə, yi a nérè lo pobə pa ni mbòomə mbaa pə tsa'nə ka pobə lè pə ghobə ni mbòomə Nwùè la.

15 Pobə tyi'è nnérè lo pi ɻwà'nè mə mìnvwùè ni mbòomə a tà'nə amwuə mìntījmè ɬmobə, mìntījmè ɬmobə tyi'è sa'à a ghobə, ɬkwàñè ɬpobə tyi'è mbyiitè a ghobə lo mìnvwùè ni pobə ghīrènə mi kù'nè kè ka mi kù'nè e lo.

16 A ni zùñè ntwuumè ghù ɬshī'nè wa ni ngwa nchwīitè la, ànwùè zèrè zè a ghă furè amwuə njyē za ni Nwùè à ghă làñè a ndzùmè Yēsū Kristù tso'tè mìnvwùè ni pànè lè lèemènə amwuə mìntījmè ɬmobə.

PīJew pobə mbòomə

17 Ngè ajuñe ghò, wè wè nfuñè mbīñmè o ni ɻwùè pīJew, mmə ntē àtwuè ajuñe mbòomə, nkī mmə ntsòo a ghàñè lo wè zhyē a Nwùè;

¹⁸ Wè zhyê ànwùè ni Nwùè a tà'nè lo wè ghîrè nkî nzhyê ànwùè ni mbòomè a nérènè ambo ghò lo a pònè.

¹⁹ Wè tè mbèla mbyiimè lo ghô ngwîimè àpô pifè, mbè nkà'â ambo pàñè ni pobè pènè amwuè ndzùmè,

²⁰ nkî mbè ngàñè àtøetè ambo ippoukè, nkî mbè ìnèrè ambo nkàñè ñwùè, ntiiñè wè pyiimè lo mbòomè à wa ni àzhì'tè àtsùmè pobè nkûñè nkunè.

²¹ Tyi'è ghò, wè wè nnérè pítse pèñè, a tyi'è ngîrè àkè lo kò wè nérè ippoñmè o? Ghò wa ni wè shwèñènè lo kò pàñè zèrè; Wè wa ndzèrè?

²² Wè wa nshwèñè lo kò pàñè ghîrè àfànè; wè wa ngîrè àfànè? Wè lanè mbàanè pítitoo; wè wa ndzèrè amwuè mìndâ mì mìshwà'a mì pítitoo?

²³ Ghò wa ni wè wa ntsòo a ghàñè lo wè zhyê a mbòomè Nwùè; wè wa mbè'â a mbòomè Nwùè nchyâ ísijñè àtwuè Ze?

²⁴ Mbè'nè pi ñwà'nè amwuè àñwà'nè Nwùè lo, "Pàñè ni ka pobè pè ghobè pìJew pè ndzòomè a Nwùè ntii wighè pìJew."

²⁵ Lenèla, nìzèrè a ñwùè a ànwùè ísìñè mbè'â wè mè nnùñè a mbòomè. La wè tè pèla ka mè nùñè o a mbòomè, yi nìzèrè o a àfifí.

²⁶ Njiilo ñònè ni ka pi zèrè e a ye à tè pèla mmè nnùñè a mbòomè yi Nwùè âka nañè a ye tsa'a ñònè ni pi zèrènè e?

²⁷ A chyê lo pàñè ni ka pi zèrè e a ghobè la pobè pè nnùñè a mbòomè la pobè ghă sa'â ísà'a ́wighè nì wighè ntiiñè ni zhyêñè a mbòomè ni à pèñè amwuè àñwà'nè pi ki ndzèrè a wighè la ka pè nùñè a wighè a mbòomè.

²⁸ Ntiinè ñònè ni à wa nnérè pè àpyiinè lo ze la ñwùè pìJew la ka à pè e ñwùè pìJew. Ka nkûñè nkunè ànwùè a ni zèrè a ñwùè a pè e la nìzèrè ni pi pa ndzèrè a ñwùè la.

²⁹ Nipè ngotè ñwùè pìJew ni pi zèrènè, a ànwùè amwuè ntijñmè nkî mbè ànwùè ni à ghîrènè Àzhwùè, ka pè e ànwùè mbòomè wa ni pi ñwà'nènè la. Ka pàñè pi misonè mè ngu'tè e a ñònè wèrè wè, àghu'tè e a furè la ambo Nwùè.

Roman 3

¹ Tsa'nè a pèñè lè, pìJew tsàarè pàñè ni ka pobè pè ghobè pìJew amwuè zèrè àlìñè? Kè nìzèrè a ghobè a yèmpè a ghobè ni àkè?

² A nkûñè nkunè, àpii yè no'nè a chyê ghu amwuè ́lìñè pìno'nè. Ntsàambyè ànwùè a pè lo Nwùè a lè pyè ñjâ àshwèñè la ambo pobè.

³ Pobè pítse lè pèla ngoñè a ghobè ti pè ni àpyiimè ntijñmè yi àkè lè ghîrè? Pobè lè pèla ghoñè a ghobè ti nùñè ntijñmè a ni ghîrè ànwùè ni Nwùè à lè shwèñènè, yi Nwùè âka ghîrè e ànwùè ni à lè shwèñènè?

⁴ Mbè'è a pè e a lenè apè. Pèənè zhyê lo Nwùè a shwəŋè la nküŋe nkuŋe mbaa pè tsa'nè ɳwùè misoŋe a pənə ngàŋe p̄chwìrè. Tsa'nè p̄i ɳwà'nènə amwuə àŋwà'nè Nwùè lo; "Lenəla pobə zəənè lo àshwəŋnè o a nküŋe nkuŋe, Nwùè a pè sa'à ʈsà'a o, wè zighè a wèrè."

⁵ La ʈnwùè t̄pòŋe t̄pèənè tə mə nnèrè tyi'è ʈshì'nè lo m̄nwùè mi Nwùè təəmè, pèənè tyi'è shwəŋè lə lo àkə? Lo ka Nwùè a kù'nè e a ni nèrè àzaŋe nt̄ŋmè e aŋunə pèənè? (Ngwè shwəŋè lə tsa'a ɳwùè misoŋe.)

⁶ Mbè'è a pè e a lenè apè. A tə pəla mbə a lenə, yi mbè'è Nwùè a sa'à m̄sà'a mi pèənè àtwuə ʈshyê ghè lə la ghu?

⁷ A tə pè lo n̄ka pè mè ni nküŋe nkuŋe à yèmpè a ni nèrè lo Nwùè a Nwùè nküŋe nkuŋe ghìrè pànè tyi'è ngu'tè n̄linè ʈse, a tyi'è ngìrè àkə lo Nwùè a chyâ ʈsà'a aŋunə m̄ŋe tsa'a ɳònè t̄pòŋe?

⁸ Mbè'è pèənè ka tyi'è shwəŋè a wèənè lo pèənè tə ngìrè a t̄pòŋe mbè'è m̄nwùè m̄shi'nè tō? Pànè p̄tse pè ndzòomè a wəe nshwəŋè lo pəe pè nshwəŋè tyi'è a lenə nküŋe nkuŋe. Lenəla, Nwùè à ghâ chyâ ʈsà'a aŋunə pobə amwuə ndwuumè ni i kù'nènè.

Ka ɳònè ʈse a pè e ghu ni ngìrè m̄nwùè ʈze təəmènə

⁹ Lenəla, a tyi'è pè lə lo pèənè p̄Jew p̄ŋe ntsàarè a p̄tse pèənè? A la'a mbə e a lenə apè. Pəe pyè mə nshwəŋè lo pànè p̄tsùmè chyâ la amwuə t̄pòŋe, kè p̄Jew kè pànè ni ka pobə pè ghobə p̄Jew.

¹⁰ Pi ɳwà'nè amwuə àŋwà'nè Nwùè lo, "Ka ɳònè ʈse a pè e ghu ni m̄nwùè ʈme təəmènə. Tyi'è ta'à ka a pè e ghu.

¹¹ Ka ɳònè ʈse a pè e ghu ni à zhyēnə ʈnwùè ʈsùmè. Ka ɳònè ʈse a ki mbə e ghu ni a tà'nè Nwùè.

¹² Pànè p̄tsùmè wa'à mə àlìŋe, ntyi'è mbwuutè mbə àfíř; Ka ɳònè ni à ghìrènə m̄nwùè m̄shi'nè a pè e ghu. Ka tyi'è ta'à ɳwùè a pè e ghu.

¹³ ʈshwəŋnè ni pèrə pa nfurè a ntswùè pobə p̄i ka m̄zùŋe; mbə p̄chwìrè, nk̄i mbə tsa'a ndyi'è ni ʈfurènə a ntswùè ʈnyoorè"

¹⁴ "M̄ntswùè ʈmobə l̄wenè ni m̄ndzòomè pobə m̄ndòonè."

¹⁵ "Pobə pa ndzàŋe mb̄ŋmè a ni chyâ àlò'o aŋunə ɳwùè nk̄i nzhuuutè.

¹⁶ Amwuə alyi'è àtsùmè ni pobə làŋènə, pobə pa nchyâ ʈlò'o aŋunə pèənè ngìrè pobə zəənè nḡ'è.

¹⁷ Ka pobə zhyê a ghobə ndwuumè ni mbè'è pobə ghìrè mbə ni àporèporè Nwùè."

¹⁸ "Nk̄i ka ki pè a ghobə ni àkwàrè Nwùè."

¹⁹ T̄tsònjè p̄èənè zhyē lo ànwùè za n̄i mbòomè à shwəŋjènə, à shwəŋjè la ambo p̄anè pa n̄i pobè p̄enə a tsùmè mbòomè, njiilo kò ηònè itse a p̄e e n̄i ànwùè àtse a n̄i shwəŋjè a n̄i t̄n̄jè àtwuè e, ntiinə ηwùè ntsùmè àtwuè tsyé ghè a ghā t̄əmè sa'à tsà'a e a mbyè Nwùè.

²⁰ Lenəla, ka ηònè itse a p̄e e ghu n̄i m̄nwùè t̄me t̄əmènə a mbyè Nwùè ntiinə a wè ndzùnjè a mbòomè. Mbòomè a ghîrè p̄e lo p̄èənè zhyē a t̄p̄onjè.

Tsa'nə Nwùè à wa ngîrè m̄nwùè t̄meənè t̄əmè a imyē ze

²¹ T̄tsònjè, Nwùè a n̄erè m̄e àlàn̄jè n̄i a ghîrènə m̄nwùè mi p̄èənè t̄əmè a mbyè ze, ka p̄e e p̄e n̄i ànwùè àtse a n̄i ghîrè n̄i mbòomè, tsa'nə àljwà'nè mbòomè pobè yè ngànjè ntwuumè Nwùè shwəŋjènə la.

²² Nwùè à ghîrè m̄nwùè p̄èənè t̄əmè p̄e a n̄i l̄njè a ndzùmè àpyiimè nt̄ijmè àzobè ajuñə Yēsū Kristù, ntiinə ka t̄echwii itse a p̄e e ghu.

²³ Mb̄'nə ηwùè ntsùmè a ghîrè m̄e a t̄p̄onjè ntyi'è mb̄e a ndyē sàa ajuñə Nwùè n̄i a wa nchwarè.

²⁴ La, Nwùè a l̄e n̄erè àp̄onjè nt̄ijmè e ajuñə pobè àffifí ngîrè m̄nwùè t̄mobè t̄əmè, ndànjè a ndzùmè Yēsū Kristù n̄i à l̄e chwarènə a ghobè.

²⁵ Nwùè à l̄e njâ e tsa'a mōmb̄yē nishwà' à lo â l̄o alyi'è àzəənè, mb̄'e p̄èənè nūnjè nt̄ijmè ajuñə àləəmè e. Nwùè à l̄e ghîrè a lenə l̄e a n̄i n̄erè tsa'nə m̄nwùè t̄me t̄əmènə. À l̄e w̄limè mb̄ijmè e, ngwâ m̄nwùè mi t̄p̄onjè n̄i p̄anè l̄e ghîrènə nkwùè ntsàambyè.

²⁶ La t̄tsònjè wè, ka Nwùè a chi ngwâ e a t̄p̄onjè p̄anè p̄i misoŋə. À wè ntyi'è nn̄erè p̄e tsa'nə mb̄'e m̄nwùè mi p̄anè t̄əmè ndənjè ndənjè pobè p̄i pobè.

²⁷ La ànwùè n̄i mb̄'e p̄èənè tsòo a ghànjè ajuñə a chyē p̄e lo àkə? Ka ànwùè! tsùmè ànwùè ghu i chyē lo àkə? i chyē p̄e ntiinə p̄èənè pa ndzùnjè a mbòomè? Ngànjè! mb̄'e i k̄i mb̄e p̄e ntiinə p̄èənè nùnjènə nt̄ijmè ajuñə Yēsū.

²⁸ Mb̄'nə p̄èənè pyiimè la lo, m̄nwùè mi ηwùè t̄əmè a mbyè Nwùè ndzùnjè la àpyiimè nt̄ijmè e, ka p̄e e p̄e ntiinə à ghîrènə ànwùè n̄i mbòomè à n̄erènə.

²⁹ Kè Nwùè à chyē mb̄e la Nwùè p̄iJew ndà'à? Ka à k̄i mb̄e e la Nwùè p̄anè n̄i ka pobè p̄e ghobè p̄iJew? A ànwùè, a k̄i mb̄e Nwùè p̄anè n̄i ka pobè p̄e ghobè p̄iJew.

³⁰ Tsa'nə Nwùè à p̄enə ta' à Nwùè la, a ghîrè lo m̄nwùè mi p̄anè n̄i p̄i z̄əərènə a ghobè t̄əmè ndzùnjè àpyiimè nt̄ijmè àzobè. M̄nwùè mi p̄anè n̄i ka p̄i z̄əərè e a ghobè k̄i t̄əmè ndzùnjè àpyiimè nt̄ijmè àzobè.

³¹ Njiilo z̄erə z̄e a chyē l̄e lo p̄èənè wa' à a mbòomè ntii àpyiimè àzəənè. Ka a p̄e e a lenə! P̄èənè w̄limè a mbòomè a t̄ijnjè.

Roman 4

Abrâhamè tsa'a àlènè

1 Pèənè tyi'è shwəŋè lè lo àkə mbè'ə Abràhamè tă pí tă ịpèənè?

2 A tə pə lo Nwùè à lè pyiimè lo mìnwùè mi Abràhamè təəmè ntii ifà'à ni à lè fà'nə, yi mbè'ə a lè pə e ni ànwùè a ni tsòo a ghàŋè aŋunə apè. La ka a pə e a lenə a mbyè Nwùè.

3 Àŋwà'nè Nwùè a shwəŋè la lo àkə? A shwəŋè la lo "Abràhamè à lè nùŋè ntijmè e aŋunə Nwùè, Nwùè a tyi'è ndòo àpyiimè ntijmè e ghu aŋunə mìnwùè ni à ghìrènə mi təəmè."

4 Iwùè à fà'à la pí twuè e. Ka nkabè àfà'à e pə e pə tsa'a àzwuumè ni pí ḥâna ambo ze àfifí; a àzwuumè ni a pənə àze.

5 La ngè aŋunə ḥònè ni ka à tê e àtwuè e pə aŋunə àfà'à, la nnùŋè ntijmè e aŋunə Nwùè wa ni à wa ngîrè mìnwùè mi pànè pí tìpòŋè təəmè la, la àpyiimè ntijmè e ni a ghìrènə Nwùè à naŋè e tsa'a ḥònè ni mìnwùè ịme təəmènə.

6 Lě tsa'nə Dàfirè à lè shwəŋènə lo mborè ị chyê ambo ḥònè wa ni Nwùè à lòonə e tsa'a ḥònè ni mìnwùè ịme təəmènə ka pə e pə lo à ghìrè mìnwùè mi təəmènə. À lè shwəŋè lo,

7 "Mborè ị chyê ambo ḥònè wa ni Nwùè à lèənènə ifàntè ịnwùè ịpe, nkí nkŵupè ịnwùè tìpòŋè ịpe la.

8 Mborè ị chyê ambo ḥònè wa ni ka Nwùè a shaŋè e ịnwùè tìpòŋè ịpe nnùŋè la."

9 A chyê lè lo, mborè zè ị chyê e la pə ambo pànè ni pí zèərènə a ghobə, kè farə ambo pànè ni ka pí zèərə e a ghobə? Pèənè lè pə nshwəŋè lo, Abràhamè à lè nùŋè ntijmè e aŋunə Nwùè. Lenəla, Nwùè a tyi'è ndòo e tsa'a ḥònè ni mìnwùè ịme təəmènə.

10 À lè ghìrè àkə lo Nwùè a lòo Abràhamè tsa'a ḥònè ni mìnwùè ịme təəmènə? A lè pə nkŵupè ni pí lè zèərè mə e kè nkŵupè ni pí lè pirènə e a ye tì zèərə? Ka a lè pə e nkŵupè ni pí lè zèərè mə e, a lè pə nkŵupè ni pí lè pirènə e a ye tì zèərə.

11 Pí lè zèərè e tsa'a àlènè a ni nèrè lo Nwùè à lòo e tsa'a ḥònè ni mìnwùè ịme təəmènə, ntiiñe à lè pyè nnùŋè ntijmè aŋunə Nwùè za'à pí pòŋè zèərè e. À lè pə ni ndwuumè wè mbè'ə Abràhamè a pə tă pí pànè pyè ni pobə nùŋènə ntijmè ịghobə aŋunə Nwùè za'à pí pòŋè zèərè a ghobə. Lenəla, Nwùè a tyi'è ndòo a ghobə tsa'a pànè ni mìnwùè ịmobə təəmènə.

12 À kí mbə tă pí pànè ni pí zèərè mə a ghobə; ka pə e pə ndà'à lo pí zèərè a ghobə, a chyê pə lo pobə pə ndzùñjè mbòbè mìnkwùè mi tă ịwəənə Abràhamè aŋunə àpyiimè ntijmè za'à pí pòŋè ghā zèərè a ghobə.

Nìkŵiirè nkà'nə Nwùè ndàŋè a ndzùmè àpyiimè ntijmè

¹³ Ka nkà'nè za nì Nwùè à lè kà'nè ambo Abràhamè pobè pì ngwàrè e lo àtwuè ishyê a ghă pè àzobè la i lè pè e la ntii nìzu'nè mbòomè. I lè pè pè ntiiinè à lè nùñènè ntijmè e ajuñe Nwùè, mìnwùè ìme tyi'è ntøemè.

¹⁴ A tè pè lo pìzighè pì ndâ ghă pè la pàñè nì pobè pa nnùñè a mbòomè, yi àpyiimè ntijmè a àfifí, nkà'nè Nwùè i kî mbè e àzwuumè àtse apè,

¹⁵ ntiiinè mbòomè à lòonè pè àzañè ntijmè Nwùè ntô nì zèrè. La mbòomè à tè mbèla ka pè e ghu, yi ka pàñè pè kî fàntè a ghobè mbòomè.

¹⁶ Nkà'nè ghu i lè pè la ntii àpyiimè ntijmè mbè'è a tsùñè ndaanè lo nkà'nè zèrè zè i lè pè la mintyanjè mi Nwùè, ndzùñè a ndzùmè àpòñè ntijmè e a ñâ mintyanjè mèrè mè ambo Abràhamè pobè pì ngwàrè e, ka pè e pè ambo pàñè nì pobè pa nnùñè pè a mbòomè ndà'è. À lè kî ñâ ambo pàñè nì pobè pènè nì àpyiimè ntijmè tsa'a Abràhamè ntiiinè à pènè tă ìwèøenè pìtsùmè amwuø àzhuwùè.

¹⁷ Pì ñwà'nè amwuø àñwà'nè Nwùè lo, "Ngìrè wè tyi'è tă pì ìla'à pìno'nè." Njiilo nkà'nè zèrè zè i lè pòñè a mbyè Nwùè wa nì Abràhamè à nùñènè ntijmè ajuñe, nkî mbè Nwùè wa nì à wa nzhwuumè ikwuè pèøenè, nkî mbè Nwùè wa nì à wa ngìrè mìnwùè furè a alyi'è nì ka mi tè mbè furè e.

¹⁸ Abràhamè à lè pyiimè nkî mmè mbyabè lo ghă pè tă pì ìla'à pìno'nè mbaa pè tsa'nè ka à lè pè e nì ìsùmè itse a nì pyabè. À lè pyiimè tyi'è tsa'nè Àñwà'nè Nwùè a shwøñènè lo, "Ngwàrè o i ghă no'ò."

¹⁹ A lè kî pè nkwùè ghu mbè tsa'a ngu'u nkìrè la ka àpyiimè ntijmè e a porè e, mbaa pè tsa'nè à lè tyi'nè mmè nnañè mbìñmè e tsa'a lo à lwùnè a nì pyè nkî mmè ndzøenè lo mbè'è Sarah a pòñè pyè e apè.

²⁰ Ka àpyiimè ntijmè e a lè nè'nè e, ka kî pè e nì mìñkè ajuñe nkà'nè Nwùè. Àpyiimè ntijmè e a lè ñâ e nì ìtiñènè a tyi'è ngu'tè a Nwùè.

²¹ À lè lanè nzhyê nkûñè nkuñè lo mbè'è Nwùè a wa'è e ti ghìrè ànwùè nì à kà'nè lo ghìrè apè.

²² Lë ìsùmè ànwùè nì Nwùè à lè lòonè Abràhamè tsa'a ñònè nì mìnwùè ìme tøemènè ndàñè a ndzùmè àpyiimè ntijmè e.

²³ Ka pì lè ñwà'nè e àshwøñè zè lo, "Nwùè à lè lòo e tsa'a ñònè nì mìnwùè ìme tøemènè" la ambo ze nì ze.

²⁴ Pì lè kî ñwà'nè la ambo pèøenè pa nì Nwùè à lòonè a wøenè lo mìnwùè ìmøenè tøemè, pèøenè kî nchi mmè nnùñè ntijmè ajuñe ze wa nì à lè zhwuumènè a Yësû Ndò'nèmbyè ìwèøenè ajuñe nìwighè la.

²⁵ Pì lè ñâ e lo pì zhuutè mbè'è ìnwùè tìpòñè tìpèøenè, Nwùè a kî nchi nzhwuumè e ajuñe nìwighè mbè'è ghìrè mìnwùè ìmøenè tøemè a mbyè ze.

Roman 5

Tsa'ne mìnwùè ìmøenè tøemènø a mbyè Nwùè

- ¹ Tìtsònjè, tsa'ne pi ghìrè mè mìnwùè ìmøenè tøemè a mbyè Nwùè ntii àpyiimè ntijmè àzøenè la, pøønè chyê ni àporèporè pøønè pi Nwùè ndànjè a ndzùmè Ndò'nèmbyè Yësû Kristù.
- ² Ntii Yësû Kristù, pøønè pø ndzu'ù išhi'nè ajuñø àpònjè ntijmè za ni Nwùè à twu'tènè ajuñø pøønè tsa'ne pøønè nùñènø ntijmè ajuñø ze la. Pøønè pø nga'à mbyabè tsa'ne pøønè ghă pø ni išàanè amwuø nìgha'à ni Nwùè a nùñènø.
- ³ Ka pøønè pø nga'à a wèønè pø ndà'à zèrø zè, pøønè pø nkì mmø nga'à amwuø ngø'è, ntiinø ngø'è i za ntô ni àwìimè ntijmè,
- ⁴ àwìimè ntijmè a mè ntô ni ngìrè mìnwùè mìshì'nè, ngìrè mìnwùè mìshì'nè zèrø zè i tyi'è ngìrè lo pøønè tø mbyabè nkà'nø Nwùè.
- ⁵ Tsa'ne pøønè mènø mbyabè la, mbè'ø a la'a nìkì e a wèønè apø ntiinø Nwùè à lanø ndwenè mìntijmè ìmøenè ni ikònjè e ndànjè a ndzùmè Àzhwùè ni à tyañènø a wøønè ni zèrø.
- ⁶ Nkwùè ni pøønè lè pirènø mborè, Kristù à lè kwighè àtwuø ni pàñø ni mìntijmè ìmobø sinènø amwuø nkwùè ni i lè kù'nè ambo Nwùè.
- ⁷ A tìjnè ambo ñwùè a ni kwighè àtwuø ñònø ni mìnwùè ìme tøemènø, mbaa pø tsa'ne mbè'ø ñònø itse à chi tà'à a ni kwighè àtwuø ni ñònø išhi'nè.
- ⁸ La Nwùè a nérø ikònjè e ajuñø pøønè; amwuø nkwùè ni pøønè lè pirènø ngànø ngìrè iñwùè tìpònø la, Kristù à lè kwighè àtwuø ni pøønè.
- ⁹ Tsa'ne à lè kwìrènø àløømè e ngìrè mìnwùè ìmøenè tøemè la, à ka chi làñø e ni mbyè chwarè a wøønè ajuñø ntijmè a Nwùè?
- ¹⁰ Pøønè lè pø ngànø kipaanø Nwùè, la à lè ghìrè pøønè tyi'è pìswùø ipe ndànjè a ndzùmè nìwighè moonè e. Tìtsònjè ni pøønè tyi'ø pìswùø ipe, à ka chi lèrø e ni mbyè nchwarè a wøønè ghìrè pøønè nwuuñø išhi'nè pøønè pi Kristù?
- ¹¹ La lè ka pø e ndà'à ànwùè ghu àtsùmè; pøønè pø nga'à pøønè pi Nwùè ndànjè a ndzùmè Ndò'nèmbyè iñwèønè Yësû Kristù wùè ni à ghìrènø pøønè tyi'è pìswùø pi Nwùè tìtsònjè wè lè.
- Nìwighè ndànjè a ndzùmè Adàmè pobø nìchyâmbøye ndànjè a ndzùmè Kristù**
- ¹² Tsa'ne tìpònø à tònø àtwuø išhyè ghø ndànjè a ndzùmè ta'à ñwùè, nkì ndòø a nìwighè ntô la, nìwighè à tyi'è nsìimè ndèrø ambo ñwùè misonø ntsùmè ntiinø ñwùè ntsùmè à ghìrè mè a tìpònø.
- ¹³ A tyi'è nkùñø nkuñø lo tìpònø à lè pø àtwuø išhyè za'à pi pònø ñjâ a mbòomø, la ka pi shanø e a tìpònø nnùñø alyi'ø ni ka mbòomø a pø e ghu.

14 La a ni furè ajuñe nkwùè Adàmè ngè mbyàa ajuñe nkwùè Müsî, nìwighè à lè mè mbu'tè pèənè tè mbyàa ajuñe pìtse pèənè ni ka tìpòŋjè ighobè à lè no'ò e mbyàa amwuə ndwuumè ni Adàmè à lè wìghènè nté la. Adàmè à lè pè la lègrè ñònè ni à lè pènè ghă tō.

15 La ka tìpwuumè pè ipaa pè ghobè ndəŋjè ndəŋjè ntiinè ka àzwuumè ni Nwùè à wa ñjâ àfifí a pè e tsa'a tìpòŋjè Adàmè wa. A tyi'è nkujè nkujè lo pànè pìno'nè lè kwighè la ntii tìpòŋjè ta'à ñònè wèrè wè. La àpòŋjè ntìŋmè Nwùè a no'ò ntsàarè, tsa'nè àzwuumè ni à wa ñjâ àfifí a kinè mmè ndèrè ambo pànè pìno'nè ndàŋjè a ndzùmè ta'à ñònè wa ni à pènè Yésû Kristù.

16 Tèchwii à wa a tìtìrè mintyaŋnè mi Nwùè pobè tìpòŋjè ta'à ñònè wa ntiinè ɻsà'a Nwùè ni à lè zùŋjènè a ndzùmè tìpòŋjè ta'à ñònè wa i lè chyâ ngə'è ajuñe pèənè, la mintyaŋnè mi Nwùè shiitè pè ɻfàntè ɻnwùè pìno'nè.

17 A tè mbè lo nìwighè à lè làŋjè a ndzùmè tìpòŋjè ta'à ñwùè mbu'tè àtwuè ɻshyê, yi pànè pa ni Nwùè à nèrènè a ghobè ni àpòŋjè ntìŋmè e yè no'nè, ndò a ghobè tsa'a pànè ni mìnwùè ɻmobè tèəmènè, mbè'è pobè tyi'è ka pè a ghobè ni nìchyêmbiyê pu'tè àtwuè ɻshyê zè làŋjè a ndzùmè ta'à ñònè wè Yésû Kristù lè ɻla?

18 Tyi'è tsa'nè Nwùè à chyânè ɻsà'a ajuñe pànè pìtsùmè ntii ɻfàntè ànwùè ta'à ñwùè la, a ki mbè tyi'è ndəŋjè ndəŋjè tsa'nè ànwùè ta'à ñwùè yè tèəmènè a chwarè pànè pìtsùmè ñjâ a ghobè ni nìchyêmbiyê.

19 Tyi'è tsa'nè àtìŋnè àtwuè ta'à ñwùè a lè ghìrènè pànè pìno'nè pè ngàŋjè ngìrè ànwùè tìpòŋjè la, a tyi'è ndəŋjè ndəŋjè lo mìnwùè mi pànè pìno'nè ghä tèəmè a mbyè Nwùè ntii ta'à ñwùè.

20 Mbòomè à lè tō a ni ghìrè pànè zəənè ɻnwùè tìpòŋjè. La alyi'è ni tìpòŋjè à no'nè, àpòŋjè ntìŋmè Nwùè a kwì'nè ndèrè ni mbyè.

21 Tyi'è tsa'nè ɻnwùè tìpòŋjè lè pènè mbu'tè àtwuè ɻshyê nzhwùutè pànè la, àpòŋjè ntìŋmè Nwùè a pu'tè ndàŋjè a ndzùmè mìnwùè mi tèəmènè ñjâ a nìchyêmbiyê wa ni à ghoŋjènè ni nkujè ndàŋjè a ndzùmè Yésû Kristù Ndò'nèmbyê ɻwèənè.

Roman 6

Pèənè chyê pìtìŋnè ntii nìpwuuutè ɻwèənè pi Yésû

1 Pèənè tyi'è nshwəŋjè lè lo àkè? Lo pèənè làŋjè ni mbyè ntè ngìrè a tìpòŋjè mbè'è àpòŋjè ntìŋmè Nwùè â kwì'nè ndèrè ni mbyè.

2 Mbè'è a pè e a lenè apè! Pèənè kwighè ngwa'à a tìpòŋjè, mbè'è pèənè chi ndàŋjè ni mbyè nchi nìchyê amwuə tìpòŋjè lè ɻla?

3 Kè ka nì zhyê a wìghè lo pèənè pa pìtsùmè ni pi lè ñâŋjè a wèənè ni àkwìirè nìchyê ajuñe nìlinè ni Yésû mbwuutè a wèənè pi pobè, pa amwuə nìwighè e?

⁴ Lenèla nkwùè ni pèənè lè kwíirènè nchyø, pi lè twøŋè a wèənè pi pobø amwuø nìwighè e. Tyi'è tsa'nø pi lè pè'kènè a Kristù aŋunø nìwighè ndàŋè a ndzùmè mìtìŋnè mi Tă mìwùunø la, mbè'ø pèənè ki nchyø a nìchyémbyø ghù shwuø.

⁵ Ntiinø pèənè tø kwíghè tyi'è tsa'nø à lè kwíghènø àze, yi a tyi'è ndøŋø ndøŋø lo pèənè ghä ki zhwuumè a nìwighè tyi'è tsa'nø à lè zhwuumènø àze.

⁶ Pèənè zhyø lo pi lè kwùumè mbìŋmè ɿzøŋø yì ndwùnø aŋunø àtìghø pànkènø pèənè pi Kristù, ntsèŋø mbìŋmè tìpòŋø za lo mbè'ø pèənè kaŋø chi pø ɿpù'ù ɿnwùè tìpòŋø.

⁷ Ntiinø nkwùè ni ɻwùè à kwíghènø la, Nwùè a kyàatø mìnkirø mi ɿnwùè tìpòŋø aŋunø ze.

⁸ A tø pø lo pèənè kwíghè pèənè pi Kristù, yi pèənè pyiimø lo pèənè ghä ki chyø pèənè pi pobø,

⁹ Ntiinø pèənè zhyønø lo tsa'nø Kristù a lè zhwuumè a nìwighè la, mbè'ø a gha nchi nkwighè e apè; nìwighè a ki nchi mbø e ni mìtìŋnè mìtse a mbìŋmè ɿze apè.

¹⁰ Nìwighè ni à lè kwíghènø la, a lè pø a ni tsèŋø a tìpòŋø ni nkunjø. Nìchyémbyø ni a pønø ni wèrø a pø a ni chyø pobø pi Nwùè.

¹¹ Ni ndwuumè wè, ni shanø ɿpìŋmè ɿwighø lo ni kwíghø mø amwuø tìpòŋø, ntyi'è nkø mbø pìtìŋnè pøghø pi Nwùè ndàŋè a ndzùmè Kristù Yësû.

¹² Lenèla, kò ni pyiimø a wighø lo tìpòŋø â pu'tø mbòbø mbìŋmè za ni ñ ghä kwíghø la mbè'ø ni kaŋø tø zùŋø ɿpwuumè tìpòŋø pa ni mbòbø mbìŋmè ñ tà'nø la.

¹³ Kò ni myà'tø a wighø alaamø mbìŋmè àzighø yètse ambo ɿnwùè tìpòŋø a tyi'è mbø tsa'a àzwuumè àfà'à ntìŋmè ghù shyø. Ni ñâ mbìŋmè ɿzighø ambo Nwùè tsa'a pànø ni pi fuukø mø a ghobø amwuø nìwighè pobø kwuunø amwuø nìchyémbyø. Ni ñâ ɬlaamø mbìŋmè ɿpøghø ambo Nwùè mbè'ø a lòo aŋunø ɿpwuumè àfà'à mìnwùè mi tøemènø.

¹⁴ Mbè'øtø tìpòŋø a la'a mbø e ni mìtìŋnè a ni pu'tø a wighø apè, ntiinø ka ni pø wighø a ɬsumø mbòomø; ni chyø pø a ɬsumø àpòŋø ntìŋmè Nwùè.

ɿpù'ù mìnwùè mi tøemènø

¹⁵ Pèənè tyi'è shwøŋø lè lo àkø? Pèənè tø ghìrø a tìpòŋø ntiinø ka pèənè pø a wèənè a ɬsumø mbòomø la mbø pø a ɬsumø àpòŋø ntìŋmè Nwùè? A pø e a lenø apè!

¹⁶ Ka ni zhyø a wighø lo ni tø ñâ mbìŋmè ɿzighø ambo ɻwùè ndzu'nø e, ni tyi'è la ɿpù'ù ambo ze? Ni ñâ ɿpìŋmè ɿwighø ambo tìpòŋø a tò ni nìwighè, kè ambo nìzu'nø a ghìrø mìnwùè ɿmighø tøemè a mbyø Nwùè.

¹⁷ La miyàa ambo Nwùè ntiinə pighə pa ni nì lè pə mə nkwùè itse mbə ịpù'ù ịnwùè tìpòŋè la; nì tyi'è ndzu'nè ịnwùè pa ni pi lè nérènə a wighə la ni ntijmè ịwighə itsùmè.

¹⁸ Lenəla, pi kyàatè mə minkirə mi mìnvwùè mi tìpòŋè ajuṇə pighə nì tyi'è ịpù'ù ambo mìnvwùè mi təemènə.

¹⁹ Ngwè nshwəŋjè lè ni ịshwəŋjè ni pànè pa nshwəŋjè ntiinə mbòbè mbìŋmè ịzighə porènə. A lè pə nkwùè itse nì njâ mbìŋmè ịzighə ambo ntsìŋnə, ngìrè a tìpòŋè ndèrè pə ni mbyè. Tìtsòŋjè, nì njâ mbìŋmè ịzighə tsa'a ịpù'ù ambo mìnvwùè mi təemènə mbə'e tsùŋjè pànè pi Nwùè pyè ni pobə pa ngìrè mìnvwùè mi təemènə.

²⁰ Nkwùè ni nì lè pənə ịpù'ù ịnwùè tìpòŋè la, ka nì lè pə wighə ni ànwùè àtse pighə pi ịnwùè pi təemènə.

²¹ Àpìi ni nì lè pənə ni zérə ajuṇə ịnwùè tìpòŋè ni nì lè ghìrènə a lè pə àkə tsa'nə ni wè ntyi'è mbə ni ịsìŋnə ajuṇə lè? ịnwùè pèrə pə pa ndòo la nìwighə ntô ni wèrə.

²² La tìtsòŋjè ni pi kyàatè mə minkirə mi ịnwùè tìpòŋè ajuṇə pighə nì tyi'è ịpù'ù Nwùè la, àpìi àzighə a pə lo ni ghìrè mìnvwùè mi təemènə, ntyi'è mbə ni nìchŷêmbyê wa ni à ghoṇjènə ni nkuŋjè.

²³ Mbə'nə àpìi ànwùè tìpòŋè a nìwighə, la àzwuumə ni Nwùè à wa njâ àfifí a pə nìchŷêmbyê wa ni à ghoṇjènə ni nkuŋjè ndàŋjè a ndzùmə Kristù Yésù Ndò'nèmbyê ịwèənə.

Roman 7

Pàolò a mìnkè ànwùè moonè Kristù pobə mbòomə nìzo'ò

¹ Pìlyimə ịpâ, nìkwàŋjè lo ni zhyē ànwùè ni ntà'nə a ni shwəŋjè ambo pighə, ntiinə pighə pìtsùmè zhyēnə a mbòomə. Mbòomə à chyē ni mìtìŋnə àtwuè njònè la nkwùè ni à pirènə ghù ntìŋnə.

² Mèngyě ni à zo'ò mə, mbòomə à korè e pobə ndwuumə e nkwùè ni ndwuumə e à pirènə ghù ntìŋnə; la ndwuumə e wa a kwighə e mbòomə wa a chi ngwìimè e a ye apè.

³ Lenəla, à tə ndzo'ò a ndwuumə ghu nyàanə nkwùè ni ndwuumə e à pirènə ghù ntìŋnə, pi funjè e ni ngàŋjè àfànè. La ndwuumə e wa a kwighə, mbòomə a chi ngwìimè e a ye apè, a kì nchi mbə e ngàŋjè àfànè apè, mbaa pə tsa'nə à zo'nə a ghùtse ndwuumə la.

⁴ Tsa'nə a pənə a lenə la ni pìlyimə ịpâ, ni kwighə mə ngwa'à mìtìŋnə mi mbòomə ntiinə ni tyi'è mbə ta'à ịnwùè pighə pi mbìŋmè Kristù. Ni chyē mbə la ambo ze wa ni à lè zhwuumènə a nìwighə, njiilo pèənə pi'nè a ni fà'à àfà'à Nwùè ịshì'nè.

5 Mbè'nè nkwùè za ni pàənè lè mənə nchyê tsa'a pànè pi misoŋe la, ntoŋe a ni ghîrè ànwùè tìpòŋè i lè pə amwuə pàənè, ntiinə ìnwùè tìpòŋè pa ni mbòomə à pè'kènə mbòbè mbìŋmè i kí mmə ntà'à la lè pə nfà'à amwuə pàənè, pàənè kí ntyi'è ngîrè mìnwùè ni mi lònə a nìwîghè ndòo ntô ni wèrə.

6 La tìtsòŋè, pàənè furè mə amwuə mbòomə wa ntiinə pàənè kwîghè mə ngwa'à mìnwùè ma ni pàənè lè pənə ɿp'ù aŋunə la, ka chi mə ghîrè a wèənè mìnwùè zùŋè a mbòomə ghù ndwùnè wa ni pi ɳwà'nènə la. Pàənè tyi'è ngîrè mìnwùè ndzùŋè pə nìch�embyê yì shwuə wa amwuə àzhwùè.

Mbòomə pobə ìnwùè tìpòŋè

7 Pàənè tyi'è nshwəŋè lè lo àkə? Lo mbòomə la ànwùè tìpòŋè? Ka a pə e a lenə! La mbòomə à lè pə la ka pə e ghu, yi ka ndè zhyê mè ànwùè tìpòŋè. A nkúŋe nkuŋe lo ndè pə zhyê mè lo àghè'nè a ànwùè tìpòŋè apè mbè'e mbòomə à lè pəla ngwa'à e ti shwəŋè lo "Kò wè ghè'nè."

8 La tìpòŋè a lòo ɻsàanè ghu ni mbòomə à ɳâŋe ngîrè lo mbə ni ntoŋe a ni tà'à mbuurè àzwuumè àtsùmè. Mbòomə à tə ka pə e ghu, yi tìpòŋè a kwîghè mə.

9 A lè pə nkwùè itse mbə ghù ntìŋnè ti mbòomə, la nkwùè ni ntě i lè tònə, tìpòŋè à lè pè'kè, nìwîghè.

10 Ntě wa ni i lè pənə a ni lòo a nìch�embyê ntô ambo mìŋjè, i tyi'è ntô ni nìwîghè.

11 Mbè'nè tìpòŋè à lè zəənè ɻsàanè ndàŋjè a ndzùmè ntě nfikè mè nzhwuutè.

12 Lenəla, mbòomə à laanè mmyàanè, ntě i kí ndaanè, ntəəmè nkí mbòŋjè.

13 A chyê lè lo zhyè za ni a pòŋjènə a lè tyi'è ndòo a nìwîghè ntô aŋunə mìŋjè? Ka à pə e a lenə. A gha à lè zhwuutè tìpòŋè. Tìpòŋè à lè lìŋjè a ndzùmè àzwuumè yè ɻshi'nè ndòo nìwîghè ntô aŋunə mìŋjè. A lè pə a lenə la mbè'e ntě i nèrè lo tìpòŋè a tyi'è ngotə àzwuumè tìpòŋè.

Mìlà'à mi tìpòŋè pobə tìpòŋè amwuə ɳwùè

14 Pàənè zhyê lo Àzhwùè Nwùè a ɳâ mbòomə, la mbə àfifí ɳwùè ni pi shwùunènə lo â pə ɿp'ù ambo tìpòŋè.

15 Ka ndanə nzhyê mè ànwùè ni ngwè ngîrè ntiinə ka ngîrè mè ànwùè ni nkòŋjènə lo ghîrè, la ngîrè pə ànwùè ni mbàanènə.

16 A tə mbə zhyè ni ngîrè ànwùè ni ka nkòŋjè mè lo ghîrè, yi mbyiimè lo mbòomə a pòŋjè.

17 Njiilo ka ànwùè ghu la a ghîrè e mìŋjè. A ghîrè tìpòŋè ni a pənə amwuə mìŋjè ngîrè a zèrə.

18 Nzhyê lo ka ànwùè yè ɻshi'nè àtse a pə e amwuə mìŋjè farə amwuə mbòbè mbìŋmè mə. Mbaa pə tsa'nə nkòŋjènə a ni ghîrè ànwùè ni a kù'nènə la, ka mbə mè ni ntìŋnè a ni ghîrè a zèrə.

19 Ka ñgìrè mè ànwùè ìshì'nè ni ñtənə ntà'à a ni ghìrè; La ñgìrè pə tìpòñè ni ka ñkònè mè a ni ghìrè.

20 Tìtsòñè wè, ñtə ngìrè ànwùè zhyè ni ka ñkònè mè lo ghìrè, yi ka à ghìrè e mìnè. La à ghìrè e tìpòñè wa ni à pənə amwuə mìnè ngìrè a zèrə:

21 Lenəla, ñtyi'è ndzəənè lo la àfà'à mbòomə lo ñgè a ni ghìrè ànwùè ìshì'nè, a tō e pə tìpòñè ambo mìnè lo ngìrè.

22 Amwuə ntìñmè mè, ngwè nga'à a ni ghìrè ànwùè ni mbòomə Nwùè a shwəñènə.

23 La ngwè ndzəənè tsa'nə mbòomə ghùtse à wè nfà'à amwuə mbìñmè mè, ndzòññè a mbòomə ni à pənə a ntìñmè mìnè, ntyi'è ngìrè mbə ngànè ìtsanè ambo mbòomə tìpòñè wa ni à pənə nfà'à amwuə mìnè la.

24 Wê ngə'è mè! A gha ã fuukè ìwé amwuə mbìñmè zè ni ì ghă ghìrè ñkwighè lə?

25 Ngwè ñjâ a miyàa ambo Nwùè ndàñè a ndzùmè Yësû Ndò'nèmbyê ìwèənè. Lenəla, tìtsòñè wè, amwuə ntìñmè mè, nchyè mbə la àpù'ù ambo mbòomə Nwùè. La amwuə mbòbè mbìñmè mè, mbə àpù'ù ambo mbòomə tìpòñè.

Roman 8

Tsa'nə ñwùè à chyénə ghù ntìñnè amwuə Àzhwùè Nwùè

1 Př pòñè chyâ e ìsà'a ìtse àtwuè pàñè ni pobə pənə ta'à ñwùè pobə pí Kristù Yësû apè,

2 ntìñnə mbòomə Àzhwùè wa ni à pənə amwuə Yësû à ghìrè mə lo ñfurè amwuə mbòomə wa ni à tònə ni tìpòñè pobə nìwighè la.

3 Nwùè à lè ghìrè a zhyè za ni mbè'ə ka mbòomə a lè chyê ghìrè e ntìñnə mbòbè mbìñmè ñwùè mìsonjè ì lè porènə. À lè twuumè moonè e a shwu'è mbə tsa'a ñwùè mìsonjè wa ni à wa ngìrè a tìpòñè la lo â tyi'è mbə àzwuumè ñìshwà'à, nsùu a tìpòñè pàñè pí mìsonjè, lenəla, ntsèñè mìtìñnè mi tìpòñè amwuə mbòbè mbìñmè ñwùè mìsonjè.

4 Nwùè à lè ghìrè a lenə la mbè'ə lìwenè mìñwùè mi təəmènə ma ni mbòomə à tà'nə ambo pàənə pa ni pàənə chyénə pə tsa'nə Àzhwùè a tà'nə, ka pə zùñè wèənə pə mbòbè mbìñmè.

5 Pàñè ni pí chyénə pə tsa'nə mbòbè mbìñmè ì tà'nə tê ìtwuè ipobə la ajuñə ìñwùè ni mbòbè mbìñmè ì tà'nə. La pàñè ni pobə chyénə pə tsa'nə Àzhwùè a tà'nə tê ìtwuè ipobə la ajuñə ìñwùè ni Àzhwùè a tà'nə.

6 Nìtê àtwuè ajuñə ipwuumè ni mbòbè mbìñmè ì tà'nə à tō ni nìwighè. La nìtê àtwuè ajuñə ipwuumè ni Àzhwùè a tà'nə à tō ni nìchyémbyê pobə àporèporè.

⁷ Lenèla, ñwùè misoñø ã tyi'è pø ngàñø mbwùunø Nwùè ni à tènø àtwuè pø añjunø ipwuumè ni mbòbè mbìñmè ñ tà'nø, ntiinø ka à zu'nø e a mbòomø Nwùè; a tyi'è nkúñø nkuñø mbè'ø a zu'nø e apè.

⁸ Mbè'ø pa nì pobø pa ngirø a ghobø pø ànwùè ni mbòbè mbìñmè izobø ñ tà'nø la la'a ngirø a ghobø ànwùè àtse a pòñø Nwùè apè.

⁹ La ngè añjunø pighø, ka nì mø nchyø a wighø la tsa'nø mbòbè mbìñmè ñ tà'nø; nì chyø pø tsa'nø Àzhuñø a tà'nø, mbè'ø a pø nkúñø nkuñø lo Àzhuñø Nwùè a zè nchyø amwuø pighø. Dònø ni ka à pø e nì Àzhuñø Kristù ka à pø e ñwùè e.

¹⁰ La Kristù à tø mbø amwuø pighø mbaa pø tsa'nø mbòbè mbìñmè izighø ñ kwighø mø ntii tipòñø la, yi àzhuñø àzighø a zè nchyø ntiinø Nwùè à ghîrø mø mìnñwùè imighø tøemø.

¹¹ Àzhuñø Nwùè ni a lè zhuuumønø a Yësù añjunø nìwighø a tø mbø amwuø mìntiñmè imighø, yi ze wa nì à lè zhuuumønø a Kristù à pi ñâ nìchyémbyø ambo mbòbè mbìñmè izighø ni ñ ghå kwighø, làñø a ndzùmø Àzhuñø za nì a pønø amwuø pighø la.

¹² Lenèla, ni pilyimø ipâ, ka pøenø pø wæñø ipù'ù ambo mbòbè mbìñmè ni mbè'ø pøenø chyø a nìchyémbyø ñwæñø ndzùñø tsa'nø mbòbè mbìñmè ñ nèrènø.

¹³ Mbè'ø pøenø tø mmø nchyø ndzùñø tsa'nø mbòbè mbìñmè ñ nèrènø yi pøenø kwighø. La pøenø làñø a ndzùmø Àzhuñø nzhwuutø mìnñwùè ni mbòbè mbìñmè ñ tà'nø, yi pøenø chyø.

¹⁴ Pànø pìtsùmø ni pobø pa nchyø tsa'nø Àzhuñø Nwùè a tà'nø, la ipoonø pi Nwùè.

¹⁵ Ka Nwùè a lè ñâ e a wighø ni Àzhuñø ni a ghîrø lo nì pø ipù'ù àkwàrø. La à lè ñâ wighø pø ni Àzhuñø ni a ghîrènø lo nì pø ipoonø ipø, ntyi'è ndàñø a ndzùmø Àzhuñø ghu ngylì nshwøñø lo "Abà! Tä ñwæ!"

¹⁶ La Àzhuñø Nwùè àtwuè ipìñmè e ni a pwuutønø pobø pi àzhuñø àzøenø a ni shwøñø lo pøenø la ipoonø pi Nwùè.

¹⁷ Tsa'nø pøenø chyénø mbø ipoonø ipø la, pøenø pwuutø pøenø pi Kristù a ni pø ni ipwuumø ni Tä à nùñènø ambo ipoonø ipø, mbè'ø pøenø mø ndzøenø ngø'è tsa'a Kristù, njilo pøenø kí mbø ni àghu'tø e.

Nigha'à ni à ghå tø

¹⁸ Ndzøenø lo ngø'è ni pøenø zøenønø titsoñø ka ñ kù'nø e àghu'tø ni Nwùè à ghå nèrè ambo pøenø.

¹⁹ Ipwuumø pa itsùmø ni Nwùè à lè tsùñènø pø mbyabø a ni zøenø njyø za ni Nwùè à ghå nèrè ipoonø ipø a sàñø ni ntìñmè ighobø itsùmø.

²⁰ Mbè'nè la à lè kònjà e Nwùè ntsànjè ịpwuumè ịtsùmè ni à lè tsùnjènè pèrè tyi'è àffifí, ka pè e ịpwuumè pìghu. Mbaa pè tsa'nè à lè tsànjènè la, à lè pè ni àkwànjè lo

²¹ ịpwuumè pèrè pè ni à lè tsùnjènè la ghă furè ambo nìwighè wa ni à lè ghìrènè pèrè kwighè ndê la, tyi'è pè àtwuè ni pobè amwuè nìgha'à ịpoonè pì Nwùè ghù ngwùunè.

²² Pèonè zhyé lo ịpwuumè ni Nwùè à tsùnjènè pyè mmè nchwùunè amwuè àndzanjè tsa'a mèngyé ni à kòonè a moonè tè mbyàa ịtsònjè.

²³ Ka pè e pè ịpwuumè pìghu ndà'à; la pèonè ni pèonè kwíirè mè mìntyaññè mi Àzhuwùè mi ntsàambyè ni pèonè pè nkì mmè nchwùunè amwuè pèonè mbyabè lo Nwùè a lòo a wèonè ajuñe ịpoonè ịpe ntyi'è nfuukè mbìjmè ịzéenè amwuè ngø'è.

²⁴ Tsa'nè Nwùè à lè fuukènè a wèonè amwuè ngø'è la, pèonè ki tyi'è mmè pyabè lo Nwùè a lòo a wèonè ajuñe ịpoonè ịpe pèonè pirè a wèonè ti zéenè àzwuumè ni pèonè mènè mbyabè. A ìwé ni mbè'è a mè ndzéenè àzwuumè nchi mmè mbyabè a zérè?

²⁵ La pèonè tè pèla nnùnjè ntijmè mmè mbyabè àzwuumè ni ka pèonè mè ndzéenè a wèonè, a pònjè lo pèonè wìlimè ntijmè mmè mbyabè tyi'è pyabènè.

²⁶ Tsa'nè pèonè mènè mbyabè la, lě tsa'nè Àzhuwùè Nwùè a zè ngyèmpè a wèonè ntiinè pèonè porènè. Mbè'nè ka pèonè zhyé a wèonè mìnvwùè ni mbè'è pèonè chà'tè a Nwùè ajuñe la. La Àzhuwùè Nwùè àtwuè ịpìjmè e ni a za nchà'tè a Nwùè àtwuè ni pèonè amwuè ndwuumè ni mbè'è ka ηwùè mìsoñè a zhyé shwøñè e.

²⁷ Ze wa ni à zhyènè àkwànjè ni a pènè amwuè mìntijmè pèonè la, à ki nzhyé àkwànjè ni a pènè amwuè Àzhuwùè, ntiinè Àzhuwùè a za nchà'tè a Nwùè àtwuè ni pànè pì Nwùè amwuè ndwuumè ni Nwùè à tà'nè.

²⁸ Pèonè zhyé lo Nwùè à tsùnjè àzwuumè àtsùmè lo â pònjè la ambo pànè ni pì kònjànè e; mbè pànè pa ni à funjènè a ghobè njiilo pobè ghìrè mìnvwùè ni à lè pyè mè nkànjè.

²⁹ Pànè pa ni Nwùè à lè tso'nè a ghobè lo pobè gha mbè pèonè ịpe, à lè nùnjè lo pobè ghă pè tsa'a moonè e, njiilo moonè e wè a tyi'è mbè ntsàambyè moonè a titirè ịpoonè ịpe pìno'nè.

³⁰ Lenela, Nwùè à lè ki nfuñè pànè pèrè pè ni à lè tso'nè nnùnjè la. Pyè pa ni à lè funjènè la, à lè ghìrè mìnvwùè ịmobè tèemè. Pyè ni à lè ghìrènè mìnvwùè ịmobè tèemè, à lè ki ndòo a ghobè nkluunè amwuè àghu'tè e.

Yësù a nèrè tsa'nè Nwùè à kònjànè a wèonè

³¹ Pèonè tyi'è nshwøñè lè lo àkè ajuñe ànwùè zérè zè? Nwùè à tè mbèla mbè pèonè pì pobè, a wèonè a tyi'è mbètè ìwé?

³² Ka Nwùè à lè yì'tè e a moonè e, la ñjâ e lo â tô nkwigħè àtwuè pèənè p̄itsùmè, mbè'ə a kî ka tyi'è ñâ e a wèənè ni ɻpwuumè p̄no'nè kwì'nè aŋunè moonè e wè?

³³ A ɻwě ni mbè'ə a chyâ ɻsà'a aŋunè pànè p̄i Nwùè ni à tso'ò mə? A tyi'è Nwùè ni à ghirènè lo mìnwùè mi pànè təəmè.

³⁴ A ɻwě ni mbè'ə a chyâ ɻsà'a àtwuè pobə? A Yēsū Kristù wa ni à lè kwighènè la. Ze wa ni p̄i lè zhwuumènè e aŋunè n̄wighè a tyi'è nnwuunè a pàa àpô Nwùè yè zighènè nchà'tè a Nwùè àtwuè ni pèənè la?

³⁵ A ɻwě ni mbè'ə a ghàpè a wèənè p̄i ɻkònènè Kristù? Mbè'ə lè a p̄e ngə'è, kè mìnwùè mi t̄l̄jnè, kè ntòmnè, kè njyè, kè àfumè, kè n̄p̄e a ntswùè n̄wighè, kè n̄wighè?

³⁶ Tsa'nə p̄i ɻwà'nènè amwuə àlwà'nè Nwùè lo, "Ntii o, p̄e p̄e a ntswùè n̄wighè njyè ɻtsùmè: P̄i mə naŋè a wèə tsa'a m̄imbŷe mi ndzirè ni p̄i p̄e ntà'ā lo kyiimè."

³⁷ Ngan̄e, aŋunè ɻnwùè p̄erə p̄e ɻtsùmè, p̄e zighè mə ntsòo ndàŋè a ndzùmè ze wa ni à lè kònènè a wèənè la.

³⁸ Mbè'nə ɻzhyēnè nkūŋe nkuŋe lo ka àzwuumè àtse a p̄e e ghu ni mbè'ə a ghàpè a wèənè aŋunè ɻkònènè Nwùè. Kè a p̄e n̄wighè, kè n̄ichyēmbyē, kè p̄engèrè, kè m̄it̄l̄jnè mi ndzùmè ni mi p̄enə a àtwuè ɻshyè ghè, kè mìnwùè mi ɻtsòŋè, kè mìnwùè ni mi ghā tō, kè m̄it̄l̄jnè m̄it̄se,

³⁹ kè ɻpwuumè ni p̄erə p̄enə àt̄ghè a n̄pwuurè kè pyè ni p̄erə p̄enə a ɻsùmè ɻshyè, kè àzwuumè àtsùmè ni a p̄enə a àtwuè ɻshyè ghè. Ka àzwuumè àtse a àtwuè ɻshyè ghè ni mbè'ə a gha ngàpè a wèənè aŋunè ɻkònènè Nwùè ni i p̄enə amwuə Kristù Yēsū Ndò'nèmbyē ɻwèənè.

Roman 9

Nwùè pobə pèənè ɻpe ni à tso'ne

¹ Ngwè nshwəŋè lè a nkūŋe nkuŋe ntiinè m̄bənè ɻwùè Kristù ka mə nyiì mè a chwirè. Nt̄l̄jmè mè ni Àzhwùè Nwùè a pu'tènè i zhyè lo ka ɻnyiì mè lè a chwirè,

² Lo ngwè nsòmnè t̄siŋnè nk̄i mbə ni àndzaŋe ti myè amwuə nt̄l̄jmè mè.

³ Ntii p̄ilyimè ɻpâ pobə ngwàrè mè, nkòŋè lo mbè'ə p̄i chyâ ndòonè aŋunè m̄iŋè ngàpè a wèə p̄i Kristù ntii ghobè.

⁴ Pobə la pànè p̄i Israel ni Nwùè a lè lòonə aŋunə ɻpoonè ɻpe, nnèrè ɻpòŋè e ambo pobə, ngwàrè ɻkàanè pobə p̄i pobə, ñjâ p̄imbòomə ambo pobə, ngirè pobə p̄e ni àl̄anə a ni ghu'tè a Nwùè ni a kù'nènə nk̄i mbə ni m̄inkà'nə mi Nwùè.

⁵ Pobə lè furè la amwuə ngwàrè pìtā pìtā ɿpèənè, Kristù a tyi'è nfurè amwuə ngwàrè ghu tsa'a ɻywùè mīsonjè. Pèənè tə ngu'tè a Nwùè wa nī à pənə Nwùè wa nī à pu'tènə pànè pìtsùmè nī nkuŋè. Amen.

⁶ La ka mìmə nshwənè mè pə lo àshwənè Nwùè a làŋè àffifí, ntiinə ka a pə e ɻywùè ntsùmè nī pī pyēnə amwuə ngwàrè Israel nī à pənə ɻywùè Israel.

⁷ Ka à kī mbə e ngwàrè Abràhamè ntsùmè nī à pənə ɿpoonè pī Nwùè. La Nwùè à lè shwənè ambo Abràhamè lo, “Pī ghă làŋè a ndzùmè Isàkè fuŋè nìlinè nī ngwàrè o.”

⁸ Zèrə zə a nérè la lo ka à pə e ɿpoonè pìtsùmè nī pī pyēnə amwuə ndwuumè nī ɻywùè mīsonjè à wa mbyê a moonè nī Nwùè à lòonə aŋunə ɿpoonè ɿpe, a lòo e la pyè pa nī à lè kà'à mè mbè'ə ghobə la aŋunə ɿpoonè ɿpe.

⁹ Mbè'nə Nwùè à lè kà'à la lo, “Ngă kwirè tō amwuə nkwyè nī à kù'nènə, Sarah à pyé a mômbyàjnè.”

¹⁰ Ka lè pə e ànwùè ghu àtsùmè, ɿpoonè pī Rèbekà pa pipaa lè kī mbə la ta'à tǎ, a pə tǎ pī tǎ ɬwèənè Isàkè.

¹¹ Mbaa pə tsa'nə pī lè pirènə e ɿpoonè pè tī pyē, pobə kī mbirè ghobə ànwùè yè ɬishi'nè kè yè tìpòŋè tī ghîrè, nìghîrè lo nìts'o'ò a ta'à mômbyàjnè a lanə mbə amwuə ndwuumè nī Nwùè a lè nùŋènə amwuə ntìŋmè e, ka pə e pə tsa'nə pànè ghîrènə mìnvwùè, mbə pə tsa'nə Nwùè a tso'nə,

¹² Nwùè a lè shwənè ambo Rèbekà lo, “Għu ntsàambyè a ghă fà'à ambo àzùŋè.”

¹³ Tsa'nə àŋwà'nè Nwùè a shwənènə lo, “Ndè kònè a Yàkobè, la mbàanè a Esau.”

¹⁴ Mbè'ə pèənè tyi'è nshwənè lè lo àkə? Lo ka Nwùè a sa'à e ɬsà'a ɬishi'nè? Ka a pə e a lenə!

¹⁵ Mbè'nə a lè shwənè ambo Müsî lo, “Mbî koorè mìlînè mi ɻònè nī nkòŋènə a nī koorè, kī sòmnè aŋunə ɻònè nī nkòŋènə a nī sòmnè aŋunə ze.”

¹⁶ Njiilo, ka mìnvwùè mèrə mè làŋè e pə a ndzùmè àfà'à nī ɻywùè mīsonjè a fà'nə kè nkòŋè. Mi làŋè pə a ndzùmè àkoorè mìlînè Nwùè.

¹⁷ Mbè'nə àŋwà'nè Nwùè a shwənè ambo Ferò lo, “Ndè ghîrè wè pə ifò la mbè'ə làŋè aŋunə ghò nèrè ɬìŋnè mè, kī ghîrè pī zhyê nìlinè ɬtsâ amwuə àtwuè ɬshyê àtsùmè.”

¹⁸ Lenəla Nwùè à koorè mìlînè mi ɻònè nī à kònènə a nī koorè mìlînè ɬme, nkī nkwyukè ntìŋmè ɻònè nī à kònènə a nī kwùukè.

¹⁹ Nī pī pyiitè ambo mìŋè lo, “A tə pəla a lenə, Nwùè a chi nfèrè a wèənè lè lo àkə? ɬwě a twuunè ànwùè nī Nwùè a kònènə?”

²⁰ Ghò ηwùè mīsonjə lə ɻw̥ə a nī pyiitə ɻpyiitə ɻshwəŋnə ambo Nwùè? Mbè'ə nīkīŋə nī àt̥tsa'a pyiitə ambo ɻmboomə nīkīŋə lo, "Wè poomè mè pə lə ntii àkə?"

²¹ Ka ɻmboomə mīkīŋə wa a pə e nī ɻt̥l̥jnə a nī lōo ta'à ntsīŋə àpòomə mboomə mīkīŋə ghu mīmbaa, ta'à a pə nīkīŋə nī tèchwi; chyè pə a nī laamə àzwuumə amwuə.

²² A kī mbə la ndəŋə ndəŋə tsa'nə Nwùè à lè tā'nə nnérə àtsə ntīŋmə e, nkī ng̥rə pànə zhyē ɻt̥l̥jnə e, la ng̥w̥imə ntīŋmə aŋunə pànə nī à pənə nī àtsə ntīŋmə aŋunə pobə, pobə kī nchwu'tə mb̥l̥jmə ɻzobə a nī kwighə.

²³ À lè kī ntā'à nérə a nīgha'à ghù no'nə wa nī à lè kwīirənə aŋunə pànə pa nī lè nūŋənə lo pobə ghă kwīirə a w̥erə la,

²⁴ mb̥e'nə p̥əənə pa nī à lè fuŋənə, ka lè furə e la amwuə ndà'à pànə nī pobə p̥ənə p̥iJew, p̥i lè kī furə amwuə pànə nī ka pobə p̥e ghobə p̥iJew.

²⁵ Lě tsa'nə Nwùè à shwəŋənə amwuə àŋwà'nə Hosyà lo: "Mb̥i fuŋə pànə pa nī ka pobə lè p̥e ghobə ɻpâ la nī 'p̥əənə ɻpâ.' Mb̥i kī fuŋə pànə pa nī ka nd̥ kōŋə la nī 'p̥əənə ɻpâ nī nkōŋənə.'

²⁶ Tyi'è amwuə aliy'i nī p̥i lè shwəŋənə ambo pobə lo, 'Ka nī p̥e wīghə p̥əənə ɻpâ,' p̥i ghă kī fuŋə a ghobə nī ɻpoonə p̥i Nwùè ghù ntīŋnə."

²⁷ Isayà a kī ngyii mb̥e'e pànə p̥i Israel nshwəŋə lo, "Mbaa p̥e tsa'nə pànə p̥i Israel no'nə tsa'a waakə a nīpwùnə nchyə la, a ghă chwarə e la ndà'à ghobə p̥ik̥."

²⁸ Ntiinə Ndò'nèmbyē à ghă zàŋə lē ɻsà'a e nī mīt̥l̥jnə pobə p̥i pànə p̥i àtwuə ɻshyē tīghu a wa'à ànwùè àtse."

²⁹ A kī mb̥e la tsa'nə Isayà à lè pyè mə nshwəŋə lo, "Mbu'tə mbyē Ndò'nèmbyē à lè p̥ela ka wa'à e a w̥əənə nī ng̥w̥arə ɻtse, yi p̥əənə p̥e mə la tsa'a Sodòmə ghobə Gomorrah."

Pànə p̥i Israel pobə ntwuumə ghù ɻshì'nə

³⁰ P̥əənə tyi'è nshwəŋə lə lo àkə? Lo pànə nī ka pobə lè p̥e ghobə p̥iJew nī ka pobə lè mə nkyiitə a ghobə a nī ghīrə mīn̥wùè mī təəmənə a mbyē Nwùè, p̥i tyi'è ng̥rə mīn̥wùè ɻmobə təəmə ndàŋə a ndzùmə àpyiimə ntīŋmə àzobə.

³¹ La pànə p̥i Israel nī pobə lè p̥enə nkyiitə a nī zùŋə a mbòomə lo mīn̥wùè ɻmobə təəmə a mbyē Nwùè, ka mèrə lè təəmə e.

³² A ghīrə àkə lo kò mīn̥wùè ɻmobə təəmə? A lè p̥e ntiinə ka pobə lè nūŋə a ghobə mīnt̥l̥jmə ɻmobə aŋunə Nwùè, mm̥e naŋə p̥e ng̥rə mīn̥wùè ɻzobə. Lenəla, nkōnt̥e aŋunə nīghòorə nkunə a ɻshyē,

³³ Tsa'nə p̥i ηwà'nə amwuə àŋwà'nə Nwùè lo, "Nī naŋə! Nnūŋə nīghòorə a Zayònə nī pànə ghă kōnt̥e aŋunə, a p̥e nīghòorə nī tsèrə p̥i ghīrə pobə kwint̥e

a ἰshyē. La ka pī pē ghă chyā e ḫsījnè àtwuè ηònè wa ntsùmè ni à nùñènè ntījmè e ajuñe ze la.”

Roman 10

- ¹ Pīlyimē ḫpâ, ngwè ngyiì ni ntījmè mè ḫtsùmè, nkî mmø nchà'tè a Nwùè lo mbè'ø pèənè ḫpâ pànè pī Israel chwarè,
- ² nshwəñè mbè'ø pobø lo pobø pa ni ntījmè ajuñe Nwùè, la ka zhyē a ghobø a nkūñø nkuñø.
- ³ Tsa'nø ka pobø zhyē a ghobø ndwuumè ni Nwùè à wa ngirè mìnvwùè mi pànè tøemè la, pobø tà'ø àzobø àlànø a ni ghirè mìnvwùè imobø tøemè a mbyè Nwùè, ka shwu'kè a ghobø mbìñjmè ḫzobø ηñâ ambo Nwùè mbè'ø a ghirè mìnvwùè imobø tøemè.
- ⁴ Mbè'nø Kristù la ndwùutø mbòomø, njiilo Nwùè á ghirè mìnvwùè mi ηònè wa ntsùmè ni a nùñènè ntījmè e ajuñe la mi tøemè.

Nichwarè a chyē ambo ηwùè ntsùmè

- ⁵ Lë ànwùè ni Mûsî à lè ηwà'nènø a ni nérè tsa'nø ηònè wa ni mìnvwùè imø tøemènø a mbyè Nwùè ntii mbòomø à chyē a ni pø: “Dònè wa ntsùmè ni à nùñènø a mbòomø á chyē ajuñe mbòomø yìghu.”
- ⁶ La nìpø ηònè ni mìnvwùè imø tøemènø ntiinø à nùñènø ntījmè e ajuñe Nwùè a chyē lo: Kò wè shwəñè o lo, “Twé á ko'ø a nìpwuurè a ni lòo a Kristù shwu'ø ni wèrø a ἰshyē ghè?”
- ⁷ Kè lo, “Twé á shwu'ø lèrø amwuø àla'ø pìkwuè a ni lòo a Kristù ko'ø ni wèrø?”
- ⁸ Ànwùè ni àjwà'nè Nwùè a shwəñènø a chyē lo: “Àshwəñè Nwùè a paatè o, nkî mbø ajuñe ḫkòbø ntswùè ḫpô farø amwuø ntījmè o.” La àshwəñè ni a ghirènø pànè nùñø mìntījmè imobø ajuñe Nwùè tsa'nø pèənè chwiitènø lo,
- ⁹ Wè tø shwəñè ni ntswùè lo, “Yésû a Ndò'nèmbyè,” nkî mbyiimø amwuø ntījmè o lo Nwùè à lè zhwuumè e ajuñe nìwighè, yi wé chwarè.
- ¹⁰ Mbè'nø ηwùè a pyiimø la ni ntījmè e, Nwùè a ghirè mìnvwùè imø tøemè. Dwùè à tø nshwəñè ni ntswùè e lo à nùñø ntījmè e ajuñe Kristù, Nwùè a kî nchwarè e.
- ¹¹ Tsa'nø àjwà'nè Nwùè a shwəñè lo, mbè'ø ka Nwùè a chyā e ḫsījnè àtwuè ηònè ni a nùñènø ntījmè e ajuñe ze,
- ¹² ntiinø ka tèchwii pø e ghu a tìtìrø pìJew pobø pì pànè ni ka pobø pø ghobø pìJew. Ndò'nèmbyè a Ndò'nèmbyè ambo ηwùè ntsùmè mmø ηñâ ḫpwuumè pì ḫshì'nø pìno'nø ambo ηwùè ntsùmè ni a funjènø nìlinè ḫtse,
- ¹³ mbè'nø àjwà'nè Nwùè a shwəñè lo, “Dwùè wa ntsùmè ni à funjènø nìlinè ni Ndò'nèmbyè la, à ghă chwarè.”

14 La mbè' e pobè tyi' è nfuñè nìlinè itse lè la tìghu pobè nùñè ntìñmè ajuñe ze? Kè mbè' e pobè nùñè ntìñmè ajuñe ze lè la tìghu pobè zu'ù mè ànwùè àtse mbè' e? Kè mbè' e pobè zu'ù àshwøñè e lè la tìghu ñònè itse a pyè nshwøñè mbè' e ambo pobè?

15 Pobè kì ntyi' è nshwøñè àzobè lè ila tìghu pi pyè ntwuumè a ghobè? Tsa'nè pi ñwà'nènè amwuø àñwà'nè Nwùè lo, "Zæñè tsa'nè nìtô pàñè nì pobè chwiitènè ntwuumè ghù iñhi'nè a pòñènè."

16 La ka a lè pyiimè e pàñè pi Israel pìtsùmè mbyiimè ntwuumè ghu. Mbè' nè Isayà àtwuè iñpìñmè e à lè shwøñè lo, "Ndò'nèmbyê, à pyiimè iñwë mbyiimè ntwuumè iñwë?"

17 Lenèla, ñwùè à nùñè ntìñmè e ajuñe Kristù la nkùñè nì a zu'nè ntwuumè ghu. Pàñè kì mmø ndzu'ù ntwuumè ghu la nkùñè nì pi chwiitènè ntwuumè mbè' e Kristù ambo pobè.

18 La ngwè mbyiitè lo, ka pobè lè zu'ù a ghobè ntwuumè ghu? A nkùñè nkuñe lo pobè lè zu'ù, tsa'nè a àñwà'nè Nwùè a zè nshwøñè lo: "Ngyè iñobè i lè lèrè amwuø pìpàa pi àtwuè iñhyê pìtsùmè, ntwuumè iñghobè i ghè mbyàa a alyi' e nì àtwuè iñhyê a lñwùutènè."

19 Nchi mbyiitè lo, ka pàñè pi Israel lè zu'ù a ghobè? Lè tsa'nè Mûsî àtwuè iñpìñmè e a zàamènè nkùñè, "Mbi ghìrè nì pø nì àghè'nè ajuñe pàñè nì ka pobè pø ghobè ngotè àla'à, Mbi ghìrè àla'à za nì ka a pø e nì àzhì'tè la a ghìrè nì zanjè a loñe."

20 Isayà a lè pø nì ntìñmè a nì shwøñè lo: "Pàñè pa nì ka pobè lè mè ntà' à a ghobè a gha la lè zæñè mè; Nnèrè iñpìñmè mè ambo pàñè pa nì ka pobè lè tà' à a ghobè a nì zæñè mè."

21 La ngè ajuñe pàñè pi Israel Nwùè a shwøñè lo; "Ndè shànkè mbô iñmâ njyè iñtsùmè njyè iñtsùmè ndoonè lo pobè tò."

Roman 11

Mìlinjè mi Nwùè ajuñe Israel

1 Ntyi' è mbyiitè lo, "Ka zhyê lo Nwùè à lè twuunè ipe pèønè?" Ka a pø e a lenè! Mìlinjè àtwuè iñpìñmè mè a ñwùè Israel, mbø ñwùè ngwàrè Abràhamè, nfurè amwuø àla'à Benjàminè.

2 Ka Nwùè a twuunè e pèønè ipe nì a lè pyè mè ntso'ò. Nì zhyê ànwùè nì àñwà'nè Nwùè a zè nshwøñè ajuñe alyi' e za nì Elijah à lè pønè mbu'ù mbô lo Nwùè a chyâ iñsà' àtwuè pàñè pi Israel ntii mbòomè tìpòñè iñghobè.

3 À lè yìi nshwøñè lo, "Ndò'nèmbyê, pi zhwuutè mè ngàñè ntwuumè iñô iñtsùmè, nshà'tè iñyì' e mìshwà' à iñpô iñtsùmè, a tyi' è ngoñè mìñè nì mìñè nì pobè pø nkì mmø ntà' à zhwuutè."

⁴ La Nwùè à lè kwùè ambo ze lo àkə? À lè shwəŋè ambo ze lo, “Nnùŋè mə pèənè nkaamè sàmbaa ni pi pirè mə a ghobə ti kwí'tè a mbyè Baalè.”

⁵ A kí mbə tyi'è ndəŋə ndəŋə amwuə nkùè tìtsòŋè ni àpwù'è pèənè a zə ghu, mbə zhyè ni Nwùè a lè tso'nə ndàŋə a ndzùmè àpònè ntijmè e.

⁶ Ntso'ò pèənè ipé a chyé pə aŋunə àpònè ntijmè e ka pə e pə aŋunə ifà'à ipobə. Ntiinə ntso'ò pèənè a lè pəla mmə ndzùŋə la ifà'à ipobə, yi ka a chyé mbə e la àpònè ntijmè.

⁷ A nérè lè lo ka pànè pi Israel lè zəənè a ghobə àzwuumè ni pobə lè pənə ntà'à? A tyi'è nkúŋə nkúŋə, à lè zəənè tyi'è pìmìlyi'è pi pèənè ndzəənè àzwuumè a ghu, àpwù'è pèənè a nàanè mìntijmè imobə.

⁸ Tsa'nə pi lè njwà'nènə lo, “Nwùè à njâ ghobə ni Àzhwùè ni a ghìrènə pobə fompə nnwuunə tsa'a pìpəŋə Dnjâ ghobə ni imyé ni ka mi mə ndzəənè e, ni mitugré ni ka mi mə ndzu'u e tə mbyaa sinè wè.”

⁹ Dàfirè a kí nshwəŋè lo, “Iyi'è mìzighè ipobə pèŋə ntyi'è izè'è ni pi lè'nə lo pobə kwuunə amwuə, pobə kunè pi chyâ isà'a aŋunə pobə.

¹⁰ Ndzùmè f nàanə imyé imobə mbè'è pobə kaŋə zəənè iyi'è, ngə'è f ghìrè minkunə furè a nkà'tè pobə.”

¹¹ Nchi mbyiitè lo, pobə kòntè nkunè lè mbə chi pè'kè a ghobə apè? Ngaŋə! Ka a pə e a lenə. La tsa'nə pobə fàntènə la, a ghìrè lo Nwùè à chwarè pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew mbè'è pànè pi Israel pə ni àghè'nè.

¹² A tə pə lo àfàntè ànwùè àzobə a tō ni àfù'u ambo àtwuə ishyé; alyi'è ni pobə kunènə ghu a pə àfù'u ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew. Á ka tyi'è pə e lè ànwùè yè wùunə mbè'è pìJew pìtsùmè chi nkwi'nè?

Nwùè a fuukè pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew amwuə ngə'è

¹³ Ntyi'è nshwəŋè lè ambo pìghə pànè pa ni ka nì pə wighə pìJew. Tyi'è tsa'nə mbənə ngàŋə ntwuumè Kristù ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew la, mbi ñajè a àfà'à mè a àtìghə,

¹⁴ mbè'è pìlyimə ipâ pìJew tə ngə'nè njiilo nchwarè a ghobə pìtsé.

¹⁵ A tə pə lo nìtwuunə a ghobə a lè kwirè mbwuutè a Nwùè pobə pi àtwuə ishyé, Nwùè a ni chi nkwiirè a ghobə a ka tyi'è pə e tsa'a à chwarè a ghobə aŋunə nìwighè?

¹⁶ Pi tə njâ a ntsàambyè àtùmə àpaanè ambo Nwùè, yi àpaanè yèghu àtsùmè a yè Nwùè. Pi kí njâ mìŋaŋə mi àtìghə ambo Nwùè, yi mìfàa a kí mbə ìme.

¹⁷ Pi tso'ò mìfàa mi àtìghə mi olivè àtse ni a pənə amwuə iswùumə, Nwùè a tyi'è mbarékè a wighə pànè ni ka nì pə a wighə pìJew ni nì pənə mìfàa mi àtìghə mi olivè za ni a pənə a mbyiinə aŋunə zhyè ni a pənə amwuə iswùumə

la nkorè, mbè'ə nì pə ni ̄sàanè a ni zighè m̄zighè m̄shì'nè ni mi pənə ajuñə àt̄ghè za ni a pənə amwuə ̄swùumə la.

¹⁸ Lenəla, kò nì tə ntsòo p̄ighànjè p̄ighè ambo pànè ni pobə pənə m̄fàa ma ni pi tso'ne a ghobə mbarékè a wighè la. Nì tə mbəla mmə ntsòo a ghànjè, n̄zhyē lo ka la toomè e p̄ighè ntoomè m̄lajanè; la toomè m̄lajanè ntoomè a wighè.

¹⁹ La nì tyi'è nshwənjè lo, “Pi lè tso'tè m̄fàa ma ngwa'à la mbè'ə ̄njâ ̄sàanè ambo pəe.”

²⁰ A tyi'è nkūnjə nkuñjə pi lè tso'ò a ghobə ngwa'à ntiiñə ka pobə lè pə ghobə ni àpyiimè nt̄ijmè, la nì tyi'è nt̄ijñə ntii àpyiimè nt̄ijmè njilo, kò nì ki ntsòo a wighè a ghànjè ntii ànwùè ghu, nì yìinè mbə ni àkwàrè.

²¹ Nwùè à tə pəla ndè ka yì'tè e p̄Jew ni à pənə ngotə m̄fàa m̄ghu, a tyi'è ngyi'tè pə a wighè?

²² Nì nañjè ndzəənè tsa'nə àpònjè nt̄ijmè Nwùè pobə n̄tsə e pənə. À wa ntsə ajuñə pànè ni pi ghîrènə a t̄pònjè, la mbə ni àpònjè nt̄ijmè ajuñə p̄ighè pa ni nì lèrènə ni mbyè amwuə àpònjè nt̄ijmè e. La àpònjè nt̄ijmè zè a ka pə e ghu, a ki ntso'ò a wighè ngwa'à.

²³ La ngè ajuñə p̄Jew, pobə tə myà'tè ànwùè ni ka nùñjè a ghobə nt̄ijmè ajuñə Nwùè, yi pi kwirè lòo a ghobə parékè ajuñə alyi'ə ni pobə lè pənə ghu, ntiiñə Nwùè a chyè ni ̄t̄ijñə a ni kwirè mbarékè a ghobə.

²⁴ Pighè pànè ni ka nì pə a wighè p̄Jew, nì chyè mbə la tsa'a n̄fàa ni àt̄ghè ni olivè ni pi tso'nə amwuə mbyiinè. Nwùè à tə pəla ndòo a wighè ntô mbarékè ajuñə àt̄ghè olivè ni a pənə amwuə ̄swùumə, zhyè ni a pənə alyi'ə ni ka nì pyè mbə pə a wighè ghu, ã ka tyi'è pə e m̄ilyi'ə ànwùè ambo Nwùè a ni kwirè mbarékè m̄fàa ma ni mi lè furènə ajuñə àt̄ghè olivè yèghu ni a pənə amwuə ̄swùumə, ni a pənə alyi'ə ni mèrə tənə mbə pə ghu?

Àkoorè m̄linjè Nwùè ajuñə ̄nwùè ntsùmè

²⁵ Nkūnjə nkuñjə ànwùè yè lèəmènə àtse a zè ghu ni ̄ntà'nə lo ni zhyè mbă p̄ilyimè ̄pâ; zhyènə a pə yèmpè a wighè a ni ghîrè lo kò nì kwànjè lo nì zhì'tè t̄sijñə. Ànwùè ghu a pə lo àt̄ijñə àtwuè pànè pi Israel a ghă myè amwuə nkwùè za ni ndùnè pànè nì ka pobə pə ghobə p̄Jew pi tōnə ambo Nwùè ndùnè ̄ghobə i kù'ù.

²⁶ Amwuə nkwùè ghu, Nwùè à ghă chwarè pànè pi Israel p̄itsùmè tsa'nə pi ̄nwà'nènə amwuə àñwà'nè Nwùè lo, “Ngàñjè nchwarè pèənè à ghă furè a mbarè Zayònè tō fuukè àt̄ijñə àtwuè amwuə ngwàrè Yàkobè.

²⁷ Ànwùè zèrə zè a pə ̄kàanè ni mb̄i wàrè pəe pi pobə nkwùè ni ̄nfuuķènə àt̄ijñə àtwuè àzobə.”

²⁸ PìJew pè lè twuunè ntwuumè ghù ìshì'nè wa ntyi'è ngàñø mbwùunè Nwùè, ntii wighø pàñè nì ka nì pø wighø pìJew. La tsa'nø Nwùè à lè tso'ò mø a ghobø pobø tyi'è pìswùø ìpe ntiinø à lè kà' à mø nnùñø ghobø pìtä pìtä ìpobø.

²⁹ Ka Nwùè â kwebè e ntijmè e ajuñø ñònè nì à tso'ò mø nchyâ mborè e ajuñø ze.

³⁰ Ngè ajuñø pighø pàñè nì ka nì pø wighø pìJew, nì lè tìññè àtwuè ambo Nwùè nkùñø ntsàambyè, la tìtsòñè wè Nwùè a koorè mìlinjè ìmighø ntiinø pìJew ntijmè àtwuè.

³¹ A ndøñø ndøñø, pìJew lè kì ntijmè àtwuè ambo Nwùè lo mbè'ø Nwùè a kì koorè mìlinjè ìmobø tsa'nø a lè kìnø nkoorè ìmighø.

³² Nwùè a lè ghìrè lo pàñè pìtsùmè pø ìpù'ù ambo àtijmè àtwuè mbè'ø a furè ajuñø nkoorè mìlinjè mi ñwùè ntsùmè.

³³ Ìpwuumè Nwùè nì àzhì'tè e pobø àzhyê ànwùè e no'ò pø la ghu? Mbè'ø ìwë a tiitè ndwuumè nì Nwùè à wa ngìrè mìnñwùè ìme, kè mbè'ø ìwë a kì nzhyê ìlànø nì à wa ngìrè mìnñwùè ìme?

³⁴ Tsa'nø àñwà'nø Nwùè a shwøñønø lo: "A zhyê ìwë nzhyê àkwàñø Nwùè? Àtøetè ambo ze a ñâ ìwë?

³⁵ A lè pyè mø ñjâ ìwë ñjâ àzwuumè ambo Nwùè, nì a wè nañø lo a tò nkùñø ambo ze?"

³⁶ Mbè'ø àzwuumè àtsùmè la a tsùñø ze, àzwuumè àtsùmè a furè ambo ze nkì mbø ambo ze. Àghu'tè a pø ambo ze, ngoñø nì nkuñø! Amen.

Roman 12

Nìchyâmbyè ìwèønè à chyê a nì fà'à àfà'à Nwùè

¹ Pìlyimø ìpâ, tsa'nø Nwùè à koorènø mìlinjè ìmøønè la, mbu'ù mbô ambo pighø lo nì ñâ mbìñmè ìzighø tsa'a ìpwuumè nìshwà'à nì pèrø laanènø, Nwùè a kì nkòñø a pèrø. Lè àlànø nì a kù'nènø lo nì sèekè a Nwùè.

² Kò nì kì ngìrè mìnñwùè ìmighø ndzùñø pø ndwuumè nì pàñè pi àtwuè ìshyê pa ngìrè mìnñwùè ìmobø. Nì myà'tè Nwùè â kwebè mìlinjè ìmighø, ngìrè ìkwàñø ìpighø tyi'è pìshwuè. Lenøla, ghìrè nì lanø nzhyê ànwùè nì Nwùè à tå'nø nì a pønø ànwùè za nì Nwùè à kòñønø nkì mbø ànwùè za nì a tøemènø.

³ A nì zùñø àpòñø ntijmè Nwùè nì à wa nnèrè ambo mìñø, ngwè nshwøñø a wighø mo'o mo'o lo kò ñònè itse a kwàñø e lo à fanø ntsàarø tsa'nø à pønø. La â zhì'tè e ndòo mbìñmè e tsa'a mìlyi'è ñwùè, ndzùñø àpyiimè ntijmè za nì Nwùè à ñâñø ambo ze la.

⁴ Tyi'è tsa'nø ta'à mbìñmè à pønø nì ìlaamø pìno'nø, ìlaamø pèrø pè kì ka mè fà'à e a ta'à àfà'à la,

⁵ a ki mbe tyi'è ndəñje ndəñje lo mbaa pe tsa'ñe pəñenə no'ñe la, pəñenə ta'à mblijmə ntiine pəñenə chyēne mbe ta'à ñwùè pəñenə pi Kristù mbwuutə mblijmə izəñenə pəñenə tsa'a ilaame ta'à mblijmə.

⁶ Tsa'ñe Nwùè à ñâñe a wəñenə ni mintyañne chwiii chwiii ndəñje a ndzùmə àpəñje ntiijmə e la, pəñenə fà'à ni məñre. Mintyañne imō ni ni mbe a ni shwəñje ntwuumə Nwùè, wè shwəñje a wèñre.

⁷ A pe a ni fà'à, wè fà'à, a pe a ni nəñre ñnwùè wè nəñre.

⁸ A pe a ni tompə pitse pəñenə, wè tompə, a pe a ni ñâ àyēmpə ambo pitse pəñenə, wè ñâ ni ntiijmə ghù ñshi'ne; a pe a ni pe ndùñje mbye, wè fà'à ni ntiijmə ghù ñshi'ne; a pe a ni ghirre ñnwùè pishi'ne, wè ghirre ni nìgha'à.

⁹ Ni ghirre ñkòñje ñ pe ñkòñje nküñje nkuñje, mbàanə ànwùè tipòñje, la ngwlimə ànwùè yè ñshi'ne nkwighe añjune.

¹⁰ Ni mə nkòñje mblijmə izighe ni ñkòñje ñpoone pi Kristù, ngu'te pilyime ñpighe amwuə ndwuumə ni pobe pa ngu'te a wighhe.

¹¹ Ni fà'à ni ñthijmə kò ni te ndoñje. Ni fà'à ambo Ndò'ñèmbyə ni ntiijmə wighhe ñtsùmə.

¹² Ni kwàñje ni nìgha'à, mbe ni àpotə ntiijmə amwuə nkwuè ngə'è, mbe ni àpyiimə ntiijmə amwuə àchà'te Nwùè nkwuè ñtsùmə.

¹³ Ni te ñjâ ñpwuumə ambo ñpoone pi Nwùè ni ka àzobe a pe e ghu, nki mmə nkwiire pighiñne amwuə mìndâ ñmighe.

¹⁴ Ni te ñjâ mborə ambo pàne ni pi pa nnyàñe a wighhe, kò ni ki nchyâ pe ndòone àtwuə pobe.

¹⁵ Ni mə nga'à pighe pi pàne ni pi məñe nga'à, nki mə ngyiii pighe pi pàne ni pi məñe ngyiii.

¹⁶ Ni pe ni ñkòñje pobe ta'à àkwàñje amwuə pighe. Kò ni te nko'ò mblijmə, ni shwu'kè mblijmə izighe pe a ñshyê mbe pighe pi pàne ni pi pəñe a ñshyê. Kò ni te ntèñre.

¹⁷ Kò ni te kwuè a tipòñje àtwuə tipòñje. Ni kyite a ni ghirre ànwùè ni a pòñenə a ñmyê ñwùè ñtsùmə.

¹⁸ Ni ghirre ànwùè ñtsùmə amwuə ñwighhe pàa a ni zəñenə lo ni chyê ni àporəporə pighe pi pàne ñtsùmə.

¹⁹ Piswùè ñpâ ni ñkòñjene, kò ni te nkwuè a tipòñje àtwuə tipòñje. Ni myà'te ñsà'a pəñenə ambo ñtsùmə Nwùè ntiine àñwà'ne Nwùè a shwəñje lo, "Nikwuè a tipòñje a ànwùè mè, mbi kwuè à shwəñje Ndò'ñèmbyə."

²⁰ Njyè ñ mə ndzañe ngàñje kipaane o, wè ñâ e ni mìzighe, ntiijmə e i zwuumə, wè ñâ e ni àzwuumə yè nôñe. Wè te mmə ngirre a lene, wè chyâ ñsìñje àtwuə ze.

21 Kò nì myà'tè lo tìpònè a tsàarè a wighè. Nì tsàarè a tìpònè pè ni tìpònè.

Roman 13

Nishwu'kè mbìnjmè ambo pìsa'à pì àla'à

1 Dìwùè ntsùmè à chyê a nì zu'nè itwuè àla'à nì pèrø pa nsa'à a ghobø ntiinø ka àtwuè àla'à àtse a pø e ghu nì ka à tê e Nwùè. Itwuè pyè nì pønø ghu titsonjè la à tê e Nwùè ntê a ghobø ajanø alønjø.

2 Lenøla, ñònè wa ntsùmè nì à wa ndzòjnè pobø pì itwuè àla'à la à wa ndzòjnè la Nwùè. Dònè wa ntsùmè nì à kinø mmø ndzòjnè a ghobø la, à wè nkì mmø nchyâ la tsà'a ajanø ze.

3 Mbè'nø itwuè àla'à la à wa mbô e pànè nì pì mènø ngirè a tìpònè ka pø e pànè nì pì mènø ngirè iñhi'nè. Ka nì mè nkònjø a wighè a nì pô itwuè àla'à? Nì tø mmø ngirè mìnchwùè mi iñhi'nè yi à pì pyiimè a wighè.

4 Dònè wa nì à wa nsa'à àla'à la à chyê mbø la ngànø àfà'à Nwùè nì à wa ngirè mìnchwùè mìshì'nè a nì yèmpè a wighè. La nì tø mè ngirè a tìpònè, nì pô e ntiinø titijnè nì à pønø nì wèrø ka à pø e la àfifí. À chyê mbø la ngànø àfà'à Nwùè nì mbè'e a chyâ tsà'a ajanø pànè pìtsùmè nì pì ghîrènø a tìpònè.

5 Njilo a pònè lo nì tø ndzu'nø itwuè àla'à, ka pø e pø ndà'à a nì pô àtsê ntijmè Nwùè. Nì kì ghîrè farø lo kò ntijmè iñighè tø nsa'à a wighè.

6 Lø kì mbø tsùmø nì nì wa ntwuè pitaghè la. Ntiinø itwuè àla'à pìghu la ngànø àfà'à Nwùè nì pobø ñânø nkwùè izobø a nì fà'à àfà'à za nì pì tènø a ghobø ajanø la.

7 Nì tø ntwuè àzwuumè àtsùmè nì nì wîimènø a ghobø nì zèrø. Nì twuè a taghè ambo ñònè nì nì pønø twuè, ñjâ nkabè tìpwuumè tìpô ambo ñònè nì nì pønø ñâ, ñjâ àghu'tè ambo ñònè nì nì pønø ñâ, nkì sëekè a ñònè nì nì pønø sëekè.

Ànwùè nì nì chyènø a nì ghîrè a titirè pìghø

8 Kò nì wîimè a wighè a ñònè itse nì àzwuumè àtse ndànjø e a nì kònø mbìnjmè iñighè ntiinø ñònè nì à kònènø a ndyimø e à ghîrè la ànwùè nì mbòomø à tâ'nø.

9 Mìntø ma lo, "Kò wè ghîrè àfànè, kò wè zhvuutø, kò wè zèerø, kò wè ghè'nè," pobø mìtse mìntø nì mi pønø ghu, pì pwuutø a mèrø amwuø àshwøenø zè lo, "Mè nkònjø a ndyimø o tyi'è tsa'nø wè kònènø mbìnjmè o la."

10 Ka ñònè nì à kònènø a ndyimø e a ghîrè e tìpònè ajanø ze. Nìpø nì ikònènø a nì zu'nè a mbòomø ntsùmè.

11 La a nì kwï'nè ajanø zè, nì zhyê nkwùè zø titsonjø. Nkwùè i lanø nkù'ù ambo pìghø titsonjø a nì zhwenø a pilø ntiinø nkwùè nì pøenø ghă chwarè i paatè titsonjø ntsàarè tsa'nø pøenø lè pyønø mbyiimè la.

12 ḥtwu'è i wè ntyi'è mmə ndànjè, nnyê i tyi'è mmə ndaanè. Pèənè myà'tè ifà'à ḥtwu'è itsùmè ngwî ipwuumè ntsòo nkà'à.

13 Pèənè tə nshìitè àkwùè nìyìnè àzəənè a pə yè i shì'nè ka pə e nìzighè tsiñnè kè nìnô mbaarè; ka pə e a nì ghìrè àfànè kè iñwùè ntsìjnè. Ka pə e a nì zònñè mìlì'è kè a nì ghè'nè.

14 Nì wî a Ndò'nèmbyê Yësû Kristù. Kò nì ñâ a wighè isàanè ambo mbòbè mbìñmè i tə ngìrè pə mìnwùè nì zèrè i tà'nè.

Roman 14

Kò wè kì tso'tè isà'a ndyimè o

1 Nì kwíirè pàñè nì àpyiimè ntìñmè àzobè a porènè i shì'nè, la kò nì kì ntànkè pighè pì pobè ajuñe ànwùè nì nì pyiimènè.

2 Àpyiimè ntìñmè ñònè itse a chyê ghìrè â zìghè àzwuumè àtsùmè la àpyiimè ntìñmè ghùtse ñwùè a ghìrè pə lo a kwurè ndà'à ndzaa.

3 Pàñè pa nì pì pa ndzìghè àzwuumè àtsùmè la kò pobè wâ a ghobè pàñè nì pì kwurènè pə ndzaa kò pàñè nì pì pa nkurè pə ndzaa kì ntso'tè e isà'a ñwùè nì a kwurènè àzwuumè àtsùmè ntiinè Nwùè a kwíirè mè e.

4 Ghö ìwë a nì sa'à isà'a ngàñjè àfà'à ñònè nyàanè? A ye tă pì àfà'à ñònè ghu nì mbè'è a shwèñjè lo à fà'à i shì'nè kè tìpònè. Ä fà'à i shì'nè ntiinè Ndò'nèmbyê a chyê nì itìñnè a nì yèmpè e ghu.

5 Pàñè pìtse pa ndòo lo itse nnyê i tèəmè ntsàarè yìtse nnyê, pìtse pàñè kì ndòo lo nnyê itsùmè tèəmè. Iwùè ntsùmè â ghìrè ànwùè nì à wa ngìrè a laanè a ntìñmè ze.

6 Pàñè pa nì pì nùñjènè nnyê itse la, pobè nùñjè la ambo Nwùè. Pàñè pa nì pobè pa ntyiitè ipwuumè a nì zìghè, pobè pa ntyiitè la a nì ghu'tè a Nwùè ntiinè pobè pə ñjâ a miyàa ambo Nwùè. Wùè wa nì à zìghènè ipwuumè itsùmè à zìghè la a nì ghu'tè a Nwùè ntiinè à wè kì mmə ñjâ a miyàa ambo Nwùè.

7 Ka ñwùè wèənè itse a chyê pə àtwuè nì ze kè mè nkwiighè pə àtwuè nì ze.

8 Pèənè tə mbè pìtìñnè yi pèənè pə pə mbè'è Ndò'nèmbyê. Pèənè kì nkwiighè yi pèənè kwìghè pə ntii Ndò'nèmbyê. Tsa'nè a pənè a lenè la, pèənè tə kwìghè kè nchyê yi pèənè la pàñè pì Ndò'nèmbyê.

9 La isùmè nì Kristù à lè kwìghènè nkwiirè nzhwuumè ajuñe nìwìghè mbè'è pə Ndò'nèmbyê ikwuè pèənè pobè pì pàñè nì pì pənè pìtìñnè.

10 Wè tyi'è mbyè mbè lè ìwë a nì chyâ isà'a ajuñe ndyimè o? Kè wè tyi'è ngwâ a ndyimè o lè ntii àkè? Ntiinè pèənè pìtsùmè ghă nwuunè ajuñe nìghòorè nì korè nì Nwùè.

¹¹ Mbè'nè pì ɻwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè lo, "Ndò'nèmbyê à shwəñè lo, tsa'nè mbənə ghù ntññè la, ɻwùè ntsùmè à ghă kwi'tè a mbyè mñjè, pàñè pìtsùmè shwəñè a sàñè sàñè lo ñchyê mbə la Nwùè."

¹² La a laanè ambo pèønè mo'o mo'o lo ɻwùè ïtsùmè à ghă shankè àñwùè mbè'e e a mbyè Nwùè.

Kò wè ghîrè lo ndyimè o â kunè

¹³ Lenèla, kò pèønè chi ntso'tè a wèønè mbñjmè ïzøønè. Pèønè nùñè pø lo mbè'e pèønè twaanè a wøønè àtìghè àlànè lo ndyimè ïwøønè a kunè ajuñè apè kè nkì ngîrè a wøønè lo ndyimè ïwøønè â kunè amwuə tìpònè apè.

¹⁴ Tsa'a ngàñè àfà' à Ndò'nèmbyê Yësû, ñzhyê lo ka mìzighè mìtse pø e ghu ni ka mi laanè e a ni zùñè a mbòomè. La ñònè ïtse à tø pøla ndòo lo ka mìzighè mìtse laanè e yi ka mi kì ndaanè e ambo ze.

¹⁵ Wè tø mbøla mmø ndzighè àzwuumè ni a za ñjâ ngø'è ambo ndyimè o, wè zhyê lo ka wè pirè o la amwuə àkwùè nìyinè ïkòñè. Kò wè ghîrè lo àzwuumè ni wè mènè ndzighè a ñâ ngø'è ambo ñònè ni Kristù à lè kwighènè ntii e.

¹⁶ Kò wè myà'tè lo pì fuñè àñwùè ni wè kwàñènè lo àñwùè ïshì'nè ni àñwùè tìpònè.

¹⁷ Mbè'nè àñwùè Nifò Nwùè ka a pø e la a ni zighè nkì nô, a chyê mbə la a ni ghîrè mìnñùè mi tøømènè, àñwùè àporèporè pobø àñwùè nìgha' à amwuə Azhwùè Nwùè.

¹⁸ Ðònè ni à wa nfà' à ambo Kristù amwuə ndwuumè wè, à kù'nè ambo Nwùè, pàñè kì mbyiimè e.

¹⁹ Pèønè tø nkyiitè amwuə ïlànè ïtsùmè a ni ghîrè pø mìnñùè ni mèrø ma ndòo àporèporè ntô nkì mmø ngyèmpè a wøønè mo'o mo'o a ni kwuè.

²⁰ Kò wè tsèñè àfà' à Nwùè ntii mìzighè. ïpwuumè ïtsùmè i laanè, la a pø pø àñwùè tìpònè ambo ɻwùè a ni ghîrè lo pàñè pìtse pì kunè amwuə tìpònè ntii àzwuumè yè zighènè.

²¹ A kù'nè lo kò ɻwùè a kwurè mbòbè kè nnô mìlù'ù kè ngîrè àñwùè àtse ni mbè'e ndyimè e a kòntè ajuñè.

²² Nùñè àñwùè ni wè pyiimè mbè'e àñwùè zèrø zè a tìtìrè pìghè Nwùè. Nìgha' à a chyê ambo ñònè ni à wa ngîrè àñwùè ni ka ntññmè e i mø nsa' à e a ye ajuñè àñwùè ni à kwàñènè lo a kù'nè.

²³ La ñònè ni à pønè ni ànä ajuñè àzwuumè ni à wa ndzighè, Nwùè à pì chyâ ïsà'a ajuñè ze ntii àzwuumè ni à zighènè, ntññmè àñwùè ni a ghîrènè ka a furè amwuə àpyiimè ntññmè. Àñwùè àtsùmè ni ka a furè e amwuə àpyiimè ntññmè la àñwùè tìpònè.

Roman 15

Pèənè ghìrè mìnwùè nî mî yèmpè pè pànè pinyaanè, ka pè e pè a nî yèmpè a wèənè

1 Njiilo pèənè pa nî àpyiimè ntijmè àzəənè a tìjnènè, pèənè yèmpè pilyimè ɬpèənè pa nî àzobè a porènè a nî ghìrè àpyiimè àzobè a kŵuè, ntsàarè a nî naŋè pè mbìnjmè ɬzəənè.

2 Ìwùè ntsùmè a zəənè lo mbè'è a ghìrè ànwùè ɬshì'nè ambo ndyimè e, zhyè nî ă yèmpè e a kŵuè amwuə àpyiimè e.

3 Mbè'nè ka Kristù a lè ghìrè e ànwùè àtse pè lo a pòŋè pè a ye la a pè amwuə àjwà'nè Nwùè lo "Mìndzòomè ma nî pî lè zòomènè a wighè nî mèrè la, mî lè pè la aŋunè mìŋè."

4 Mìnwùè mìtsùmè nî pî lè ɣjwà'nènè amwuə àjwà'nè Nwùè nkùwùè ntsàambyè lè pè la a nî yèmpè a wèənè lo pèənè pè nî àwiimè ntijmè pobè ntijmè ghu tìjnè mbè'è nûŋè àkwàŋè àzəənè aŋunè Nwùè tè pyabè.

5 Ndoonè ambo Nwùè wa nî à wa ɣjâ àwiimè ntijmè pobè ntijmè ghu tìjnè la lo â ɣâ a wighè nî Àzhwùè a nî shwəŋnè ndzu'nè pighè nî pighè mmìŋnè a Kristù Yésû.

6 Zèrè zè a pî yèmpè a wighè a nî pwuutè mbè ntswùè mo'o ngu'tè a Nwùè tă pî Ndò'nèmbyè ɬwèənè Kristù Yésû.

Pànè nî ka pî pè ghobè pìJew zu'ù ntwuumè ghù ɬshì'nè

7 Nî kwiirè pilyimè ɬpighè nî nîgha'à tyi'è tsa'nè Kristù Yésû à lè kwiirènè a wighè, mbè'è ghìrè pànè ghu'tè a Nwùè.

8 Ntiinè ngwè nshwəŋnè ambo pighè lo Kristù à lè pèŋè ntyi'è ngàŋè àfà'à ambo pìJew a nî nérè lo Nwùè a Nwùè nkûŋè nkuŋè, nkî ngîrè lo nkà'nè nî à lè kà'nè ambo pîtâ pîtâ f furè mbè nkûŋè nkuŋè.

9 À wa nkî ngîrè pànè nî ka pobè pè ghobè pìJew ghu'tè a Nwùè ntiinè Nwùè à wa nkoorè mìlîŋè ɬmobè, tsa'nè àjwà'nè Nwùè a shwəŋnènè lo, "Lenèla mbî ghu'tè nîlinè ɬtsô a tîtrè pànè nî ka pobè pè ghobè pìJew; mbî zòbè nchyè a nî ghu'tè nîlinè ɬtsô."

10 Àjwà'nè Nwùè a chi nshwəŋnè lo, "Pighè pànè nî ka nî pè a wighè pìJew, nî pè nî nîgha'à pighè pî pànè pî Nwùè."

11 A kî nchi shwəŋnè lo, "Pighè pànè nî ka nî pè a wighè pìJew, nî ghu'tè a Ndò'nèmbyè; Ìwùè ntsùmè a ghu'tè e."

12 Isayà a chi shwəŋnè lo, "Moonè ɬtse amwuə ngwàrè Jesè ă tō. Nwùè à ghă pè'kè e a tyi'è mbu'tè pànè nî ka pobè pè ghobè pìJew; lenèla, pobè ghă nûŋè àkwàŋè àzobè aŋunè ze."

13 Nwùè nî à pènè wùè wa nî à wa ɣjâ a wèənè nî ntijmè a nî pyabè àzwuumè nî pèənè pa mbyabè la â lwenè mìntijmè ɬmèənè nî nîgha'à ndàŋè

a ndzùmè àpyiimè ntìnjmè àzøønè ajuñe ze, mbè'ø àkwàñjè àzøønè a làñjè ni mbyè nkùwùè amwuø mìtìnjnè mi Àzhwùè Nwùè.

Pàolò a tiitè tsùmø ni à lè ñwà'nènø ti wa'à ànwùè àtse

14 Pìlyimø ipâ, mìñjè àtwuø mbìñjmè mè, nzhyê lo nì twu'tè àpònè ntìnjmè yè no'nø, nkì ntsùñjè nzhyê ànwùè ni mbè'ø ni ghìrè nkì mbø pàñè ni mbè'ø ni tøetè mbìñjmè izighø pighø ni pighø.

15 La amwuø àñwà'nè zè ñjñwà'nè tyì'è ti wa'à ànwùè àtse mbè'ø mìnñwùè mìtse ni ñtà'nø lo chi kwempè a wighø ni mèrø. Ñjñwà'nè tyì'è ti wa'à ànwùè àtse ntii àpònè ntìnjmè ni Nwùè à ñânø ambo mìñjè,

16 lo mbø ngàñjè àfà'à Kristù Yësû a ni fà'à ambo pàñè ni ka pobø pø ghobø pìJew, nfà'à tsa'a ngàñjè àfà'à Nwùè a ni sìimè ntwuumè ghù ìshì'nè ni furènø ambo ze, lo mbè'ø pàñè ni ka pobø pø ghobø pìJew pø ipwuumè nchà'tø Nwùè ambo Nwùè ni à pyiimènø a pèrø ni Àzhwùè Nwùè a ghìrènø pèrø laanø.

17 Ntsòo a ghàñjè mè ajuñe àfà'à Nwùè ni ngwè fà'à ntiinø mbønø ta'à ñwùè pø Kristù Yësû,

18 ka pø shwøñjè mè ànwùè àtse ndàñjè e a zhyè ni Kristù à lè làñjènø a ndzùmè mìñjè ndòo pàñè ni ka pobø pø ghobø pìJew ntô ambo Nwùè. Pobø lè tø ambo Nwùè ntii ànwùè ni nshwøñjènø nkì ngìrè,

19 ntii mìtìnjnè mi ilènè mìnñwùè ghobø mìnñwùè mi yerènø yerènø mìtìnjnè mi Àzhwùè Nwùè. Lenøla, ndè chwiitè ntwuumè ghù ìshì'nè wè mbè'ø Kristù alyi'ø àtsùmè a ni furè a Yèrusalèmè ngè mbyàa a llìrikùmè.

20 A nìyìi mè nkùwùè tsùmè lo ñchwìitè ntwuumè ghù ìshì'nè wè alyi'ø àtsùmè ni pi la'a mè ndzu'u e nìlinè ni Kristù apø, ntiinø ka ñtà'à mè a ni korè ndâ àtwuø àtsirè ndâ ni ñònø nyàanø à tuñjènø kè mbòomø.

21 Tsa'nø àñwà'nè Nwùè a shwøñjènø lo, "Pàñè pa ni pi la'a mè mbirè e ànwùè ambo pobø ti shwøñjè, pobø ghä zøønø e, pyè ni ka pobø lè zu'u a ghobø, pobø zhyè."

Pàolò a chwu'tè mbìñjmè e a ni ghè àkarè a Romè

22 Lë tsùmø ànwùè ghu ni pi pa nnàanø a mè nkùwùè no'nø lo kò ñtô mè ambo pighø.

23 La tìtsòñjè ni ka ñchi mbø mè àfà'à amwuø pìpàa pi àla'à pè, farø tsa'nø ndè pyè mè ngyìi a ni zøønø a wighø ajuñe mìngu'u mìno'nø la,

24 ngwè ntà'à lo lèrè a Spain, mmø kwàñjè lo làñjè ghaanø a wighø tsa'nø mbø mè lèrè ghu la. Mbø pø ni nìgha'à a ni pø pèønø ajuñe mètùmø nkùwùè, ni tyì'è ngyèmpè mè ndèrè ghu.

25 Farø tìtsòñjè, ngwè ndèrè a Yèrusalèmè a ni ñâ àyèmpè ambo pàñè pi Nwùè ghu,

26 ḥshwatè ḥpoonè pि Kristù nि pənə a àla'à Màsèdonyà pobə Àkayà nâ ḥpwuumè nि àpònè ntìnjmè àzobə a nि yèmpè ngànjè àfumè nि pənə a tìtìrè pànè pि Nwùè a Yèrusalèmè.

27 Pobə gha'à a nि ghìrè a lenə, la a nि shwənjè nküñjè nkuñjè, pobə chyê a nि ghìrè a lenə ambo pobə, ntiinə tsa'nə pìJew lè ghàbènə mborè Àzhwùè Nwùè pobə pि pobə la, pànè nि ka pobə pə ghobə pìJew kि mbə a nि lòo ḥpwuumè nि Nwùè à njânə ambo pobə kि ngyèmpè pìJew ghu.

28 Lenəla, nkwùè nि mìmyàanènə a nि fà'à àfà'à zè nkì ndzəənè lo pobə kwíirè nkabè zè nि pि shwatènə a nि njâ ambo pobə, mbi kि lèrè a Spain la lànjè zəənè a wighé.

29 Nzhyê lo nkwùè nि ntôñənə ambo pighé, Kristù a pि chyâ mborè aŋunə pighé tyi'è ḥshi'nè.

30 Mbù'ù mbô ambo pighé pilyimè ḥpâ lo, aŋunə nìlinè nि Ndò'nèmbyê Yésû Kristù ḥwèənè, farə nि ḥkònènè nि Àzhwùè Nwùè a za njâ, nि pwuutè pèənè chà'tè a Nwùè àtwuè mìnjè.

31 Nì loonè ambo Nwùè lo a kwíirè mè ambo pànè nि pि pənə a Judyà ka nùnjè a ghobə ntìnjmè ḥghobə aŋunə Kristù, nkì ngìrè lo pànè pि Nwùè a Yèrusalèmè kwíirè ntwuumè nि ntôñənə nि wèrè.

32 Mbì tô ambo pighé nि nìgha'à mbè'ə Nwùè a pyiimè, lenəla, pèənè tyi'è nnwuunè ḥshi'nè.

33 Nwùè nि a njânə àporèporè ā tyi'è pə pighé pि pobə. Amen.

Roman 16

Pàolò a chà'tè pànè pìno'nə a Romè

1 Ntà'à lo nì zhyè lo ndyimè ḥwèənè Fèebè nि à pənə ngànjè àyèmpè amwuə àshwatè ḥpoonè pि Kristù a Sènkreyà, a njònè ḥshi'nè.

2 Ntà'à lo nì kwíirè e aŋunə nìlinè nि Ndò'nèmbyê tyi'è tsa'nə pànè pि Nwùè pa nkwiirè a njònè la, nkì njâ e nì àyèmpè àtsùmè nì à tâ'nə ambo pighé, ntiinə à yèmpè mè pànè pìno'nə farə mè.

3 Nì chà'tè a Prìsilà pobə Aquila, la pànè nì pəə pि pobə fà'nə àpô mo'o ambo Kristù Yésû.

4 Pobə lè tâ'à lo kwighé àtwuè nì mìnjè. Ngwè nga'à aŋunə pobə, ka pə e pə mìnjè nì mìnjè, pìtsooshyè pि pànè nì ka pobə pə ghobə pìJew pè nkì mmə nga'à àzobə.

5 Nì kि nchà'tè ḥpoonè pि Kristù pa nì pobə pa nkwuuunè a ndâ pobə la. Ngwè nkì mmə nchà'tè a mbòñjè ḥswùè mè Epaenetus, nì à lè pənə ntsàambyè njwùè a nì nùnjè ntìnjmè e aŋunə Kristù a pàa àla'à Asia.

6 Nkì mmə nchà'tè a Màriyà nì à fà'nə nì ntìnjmè e ḥtsùmè ambo pighé.

⁷ Nì chà'tè Àndronikòsè pobè Junyàsè, ngàñè ngwàrè ìzâ nì pøø pi pobø lè pøø a ndâ ìtsaqè. Pobø lè pø pàñè pìtìñè a tìtìrè ngàñè ntwuumè Kristù, ndè kí nùñè ntìñmè ìghobø ajuñø Kristù za'à mbòñè nùñè àzâ.

⁸ Nì chà'tè a Ampliatus, mbòñè ìswùø mè a ndzùmè Ndò'nèmbyê.

⁹ Nchà'tè a Ùbanùsè nì pøø pi pobø lè mènø nfà'à àfà'à Kristù àpô mo'o, nì mbòñè ìswùø mè Stakìsè.

¹⁰ Nì chà'tè a Apelles, nì à nèrènø lo à pyiimè a Kristù. Nkì nchà'tè pàñè nì pi pøø ngwàrè Àristobulùsè.

¹¹ Nì chà'tè a ñwùè ngwàrè mè Herodyònè, nì ìpoonè pi Kristù nì pi pøø amwuø ngwàrè Nasisùsè.

¹² Nì chà'tè a Tèrèfinà pobø Tèrèfosà nì pobø pøø pèngyé nì pobø pa nfà'à ambo Ndò'nèmbyê nì ntìñmè ìghobø ìtsùmè, nkì nchà'tè a mbòñè ìswùø mè Pesìsè nì à kìnø mbø ta'à mèngyé nì à lè fà'nø tìsìñè ambo Ndò'nèmbyê.

¹³ Nì chà'tè a Rufùsè nì à pøø ngàñè àfà'à Ndò'nèmbyê ghù ntìñnè pobø mä e nì à lè kìnø mbø tsa'a mä ambo mìñjè.

¹⁴ Nì chà'tè a Àsinkritùsè, nì Flegònè, nì Hemèsè, nì Patrobàsè, nì Hemàsè pobø pìlyimø ìpèønè nì pi pøø pobø pi pobø.

¹⁵ Nchà'tè a Filologùsè, nì Julyà, nì Neryùsè pobø ndyimø e yì mèngyé. Nì kí nchà'tè farø Òlimpàsè pobø pi pàñè pi Nwùè pìtsùmè nì pi pøø pobø pi pobø.

¹⁶ Ðwùè â chà'tè a momaa e nì ìkòññè Kristù, nkampè mbìñmè ìzìghø pìghø nì pìghø. Ìshwatè ìpoonè pi Kristù ìtsùmè pø nchà'tè a wìghø.

Ndwùèndzùmè àtøøtè Pàolò

¹⁷ Mbu'ù mbø ambo pìghø pìlyimø ìpâ, nì zhì'tè a wìghø ajuñø pàñè nì pobø pa ntô nì àghàpè amwuø pìghø ntsèñjè mìntìñmè pàñè nì pobø nùñènø ntìñmè ìghobø ajuñø Nwùè. Pobø pa ngìrè mìnñwùè nì ka mi pø e myè nì pi lè nèrènø a wìghø. Njiilo nì lè'è mbuurè pàñè zè,

¹⁸ ntiinø ka mbuurè pàñè zèrø zè mè nfà'à e la ambo Ndò'nèmbyê Kristù ìwèønè. Pobø pa nfà'à pø ntii mìpùmè ìmobø. Pobø pa ndànø la a ndzùmè àlèbè pobø ìshwèññè pìshì'nè nfìkè pèønè nì pi pirèñø a ghobø a tìpòñè tì zhyè.

¹⁹ Mbè'nø, ñwùè ntsùmè à zu'ù mè tsa'nø nì zu'nènø ntwuumè ghù ìshi'nè wa nkì mbø nì nìgha'à mbè'ø wìghø la mmø nkòñjè lo nì pø e ngàñø àzhì'tè ajuñø ànwùè yi ìshi'nè, ntyi'è mbø pìtìzhyè ajuñø ànwùè tìpòñè.

²⁰ Nwùè àporèporè à pi ghò'ò Satàanè a ìsùmè mìkwùè pìghø. Àpòñè ntìñmè Ndò'nèmbyê Yësû Kristù â pø ambo pìghø.

²¹ Timotì, ñwùè nì pøø ze pø nfà'à àpô mo'o à wè nchà'tè a wìghø. Lusyòsè pobø Jasònè nì Sòsipatà nì pobø pøø ngàñø ngwàrè ìzâ kí nchà'tè a wìghø.

²² Mìñè Tertius, ñònè nî à yèmpènè a nî ñwà'nè ànwùè nî Pàolò à shwèñènè, ngwè nchà'tè a wighè ajuñè nñlinè nî Ndò'nèmbyê.

²³ Gayòsè, ñònè nî ngwa mbè a ndâ ze pøe pi ipoonè pi Kristù pø nchà'tè a wighè. Erastus nî à pønè ìnùñè nkabè mbòmpø àla'à iwighè nî ndyimè ìwèønè Kwatùsè pø nkì mmø ntsàa àchà'tè ambo pighè.

[²⁴ Àpònè ntñjmè Ndò'nèmbyê Yësû Kristù â pø ambo pighè pìtsùmè. Amen.]

Pàolò a Iwùutè nchà'tè a Nwùè

²⁵ Pèønè tè ngu'tè a Nwùè nî mbè'ø a ñâ ìtñjnè ambo pighè ndzùñè a ndzùmè ntwuumè ghù ìshì'nè wa nî ngwa nchwìitè mbè'ø Kristù la. Zèrø zø ànwùè a pø ànwùè yè lèømènè za nî a lè pønè a nñlèømè ajuñè mìngu'u mìngu'u la.

²⁶ Tsa'nø pi fuukè mø a furè ndaanè, a nî làñè a ndzùmè àñwà'nè ngànø ntwuumè Nwùè; pi tyi'è ngìrè ìla'à ìtsùmè zhyê ndzùñè ajuñè ntø Nwùè wa nî i ghoñènè nî nkunè la, ntyi'è mbyiimè nkì ndzu'nø.

²⁷ Ambo ndà'à Nwùè wèrø wè nî à pønè àzhyêma, àghu'tè tìmyè â pø ambo ze ndàñè a ndzùmè Yësû Kristù.

1 Korìntè

1 Korìntè 1

1 A mìnjetà Pàolò nì Nwùè à lè kònjànè nfuñè lo mbè ngànjetà ntwuumè ambo Kristù Yésû. À ñwà'nè mìnjetà pøe ndyimè mè Sòstinè.

2 Ànjwà'nè zè a zè ndèrè ambo àshwatè ipoonè pi Kristù nì a pøenè àla'à Korìntè, mmè ndèrè ambo pànè pa pìtsùmè nì Nwùè à funjànè a ghobè ndòo a ghobè pobè tyi'è ipè pànè pìlaanènè, ntiinè pobè chyènè mbè ta'à ñwùè pobè pi Kristù Yésû. A zè nkì ndèrè ambo pànè pìtsùmè alyi'è àtsùmè nì pobè pa ngu'tè nìlinè nì ndò'nèmbyê ìwèènè Yésû Kristù, nì à chyènè mbè Ndò'nèmbyê ighobè nkì mbè ìwèènè.

3 Nwùè Tă ìwèè pobè Ndò'nèmbyê Yésû Kristù pobè nèrè a wighè nì àpònjetà ntijmè ghobè àpotè ntijmè.

Pàolò a ñâ a mìyàa ambo Nwùè mbè'è pànè pi Korìntè

4 Ngwa nno'ò ñjâ a mìyàa ambo Nwùè ntiinè a wighè. Ngwa ñjâ a mìyàa ambo Nwùè ntiinè à nèrènè àpònjetà ntijmè e ambo pìghè ndànjè a ndzùmè Kristù Yésû.

5 Mbè'è nì chyènè mbè ta'à ñwùè pìghè pi Yésû, a ñâ a wighè nì mborè amwuè ilànjè ìtsùmè. À ñâ wighè nì mborè ajuñè ìshwèñè ipìghè farè ajuñè izhi'tè ipìghè.

6 Mbè'è nì ntwuumè wa nì pøe lè shwèñènè mbè'è Kristù lè nèrè amwuè pìghè,

7 lo kò nì puñjetà a wighè mìntyanjnè mi Àzhwùè Nwùè mìtse tsa'nè nì pè mbyabè njyè nì Nwùè à ghâ nèrè a wèènè nì Ndò'nèmbyê Yésû Kristù.

8 Yésû à ghâ nùñjetà a wighè nì tìñjnè tè mbyàa a ndwùute, njiilo nì pø a wighè nì ànwùè tìpònjetà àtse apè njyè nì Ndò'nèmbyê ìwèènè Yésû Kristù a ghâ tò.

9 Nwùè wa nì à funjànè ze nfuñè a wèènè lo pèènè tò mbè ta'à ñwùè pèènè pi Moonè e Yésû Kristù Ndò'nèmbyê wèènè la, a Nwùè nküñè nkuñè.

Àghàpè amwuè Àshwatè ipoonè pi Kristù a àla'à Korìntè

10 Ngwè mbu'ù mbô ambo pìghè a pìlyimè ipâ, ajuñè nìlinè nì Ndò'nèmbyê ìwèènè Yésû Kristù, lo nì pø ntswùè mo'o. Kò nì pø nì àghàpè a titirè pìghè. Nì pwuutè mbè ta'à ñwùè amwuè mìntijmè imìghè farè ikwàñjetà pìghè.

11 Pìlyimè ipâ, pànè pìtse amwuè ngwàrè pi Chloe shwèñè ambo mìnjetà lo nì pa nsa'nè a titirè pìghè.

12 Ànwùè nì ntà'nè a nì shwèñè a chyè lo, ñònè itse a wa shwèñè lo, "Mìnjetà a ñwùè Pàolò"; wùè a shwèñè a ze lo, "Mìnjetà a ñwùè Ápolòsè"; wùè a shwèñè a ze lo, "Mìnjetà ñwùè Sefàsè"; wùè a tyi'è nshwèñè àze lo, "Mìnjetà ñwùè Kristù."

¹³ Mbè' e pî ghàpè a Kristù itumé itumé? Pî lè kwùumé a Pàolò ajuñe àtìghé pànkènè la ntii wighé? Pî lè ñâ a wighé ni àkwiirè nchyé la ajuñe nìlinè ni Pàolò?

¹⁴ Ngwè ñjâ a miyàa ambo Nwùè lo amwuə pighé, ndè ñâ àkwiirè nchyé pè ambo ndà' à Krispusè pobè Gayòsè, ka chi ñâ mè àkwiirè nchyé ambo ñwùè wighé itse

¹⁵ ni mbè' e a shwøñè lo à lè lòo àkwiirè nchyé la ajuñe nìlinè itsâ.

¹⁶ [Nchi nkwempè lo ndè ñâ àkwiirè nchyé ambo Stèfanàsè pobè ngwàrè e, la pè ntsùmè ntsùmè. Ka ñzhyé mè lo ndè chi ñjâ àkwiirè nchyé ambo ñònè itse].

¹⁷ Ka Kristù a lè twuumè e a gha la lo ñtô ntø ñjâ àkwiirè nchyé. À lè twuumè mè pè lo ñgè ntø nchwìitè ntwuumè ghù ishi'nè, ka pè chwìitè mè a wèrè pè ni àzhì'tè pànè pî misonjø, njilo kò nìwighé Kristù ajuñe àtìghé pànkènè a pî mìtìjnè ìme.

Yësû la mìtìjnè nkî mbø àzhì'tè Nwùè

¹⁸ Ànwùè àtìghé pànkènè la àkìghé ànwùè ambo pànè ni pî pînø, la ngè ajuñe pèønè ni Nwùè à fuukènè a wøenè amwuə ngø'è la, ànwùè ghu a yè mìtìjnè mi Nwùè.

¹⁹ Lë tsa'nø àjwà'nø Nwùè a zø shwøñè: "Ngă tsøñè àzhì'tè ngàñø àzhì'tè; kî tinè ànwùè za ni ngàñø àjwà'nø a zhyénø la tsàa nìpwùnø."

²⁰ Ngàñø àzhì'tè à chyé ighé? Ngàñø àjwà'nø kè ñònè ni à zhyénø shwøñènø àtwuè ishyé ghø a pè ighé? Ka a ghîrè Nwùè lo àzhì'tè àtwuè ishyé ghø à pøñø ntyi'è àkìghé?

²¹ Nwùè à lè ghîrè ni àzhì'tè e lo mbè' e pànè lòo a ghobø la àzhì'tè àzobø a ni zhyé e ghu apè. Nwùè à lè ghîrè àze pè lo a chwarè pè pànè pa ni pobø nùñènø mìntìjmè imobø ajuñe ze la, ntiinø pobø zu'nø àkìghé ntwuumè za ni pøø lè chwìitènø ambo pobø la.

²² PîJew tà' à pø a ni zæenè ilènè inwùè pìyerènø yerènø; pîGreek pè ntà' àzobø pè àzhì'tè.

²³ Ngè ajuñe pøø, àzøø chyé pè a ni chwìitè lo Kristù a kwighé ajuñe àtìghé pànkènè, ntwuumè ni i wa ngîrè pîJew zañø a lonjø, pànè ni ka pobø pè ghobø pîJew kî ndzæenè lo a àkìghé àshwøñø.

²⁴ La ngè ajuñe pànè ni Nwùè à fuñènø amwuə pîJew pobø pîGreek, Kristù la mìtìjnè mi Nwùè, nkî nchi mbø àzhì'tè Nwùè.

²⁵ Àzhì'tè a za amwuə àkìghé Nwùè ntsàarè àzhì'tè ñwùè misonjø, mìtìjnè kî nchi mbø amwuə nìporè Nwùè ntsàarè mìtìjnè ñwùè misonjø.

²⁶ Pilyimə ịpâ, nì kwànjè tsa'ne nì lè pènè za'à Nwùè à pònjè nfuŋè a wighè. Ka pighè pìno'nè lè pè a wighè ni àzhì'tè, kè ni mìtìjnè, kè farè ni alyi'è pànnè pìwùunè amwuə ndwuumè ni ηwùè misoŋè à wa nkwànjè àze.

²⁷ Nwùè à lè tso'ò pè àzwuumè za ni pànnè pì àtwuè ịshyè pa nnaŋè nfuŋè ni àkìghè àzwuumè a ni lòo nchyâ ịsiŋnè àtwuè ngàŋè àzhì'tè; ntso'ò a zhyè za ni pànnè pì àtwuè ịshyè naŋènè nfuŋè lo a àporè àzwuumè a ni lòo nchyâ ịsiŋnè aŋjunè pànnè ni pobè pènè ni mìtìjnè.

²⁸ Nwùè à lè tso'ò pè àzwuumè ni pànnè pì àtwuè ịshyè naŋènè nfuŋè ni àfífi ngwâ a zèrə ndòo ntsèŋè a zhyè ni pànnè pì àtwuè ịshyè naŋènè nfuŋè ni àzwuumè ịshì'nè.

²⁹ Nwùè à lè ghìrè a zèrə zè la a ni nèrè lo kò ηwùè a tè ntsòo e a ghàŋè a mbyè ze.

³⁰ A ghìrè Nwùè lo ni pwiutè mbè ta'à ηwùè pighè pì Kristù Yësû, nkì ngìrè ze lo Kristù a pè àzhì'tè àzəənè. A ghìrè ze lo pèənè pè pànnè pì ịshì'nè ambo ze, nkì mbè pèənè ịpe pì laanènè farè pì chwarènè pa.

³¹ Lenèla, a ni zùŋè tsa'ne àŋwà'nè Nwùè a shwəŋènè lo, “Dwùè a pè ntsòo a ghàŋè e, a tsòo pè mbè'e Ndò'nèmbyê.”

1 Korintà 2

Ntwuumè mbè'e nìwighè Kristù aŋjunè àtìghè pànkènè

¹ Pilyimə ịpâ, nkwùè ni ndè tònè ambo pighè, ka ndè shwəŋè mè pè ịshwəŋnè pìnwi'tènè kè ịshwəŋnè ịzhì'tè a ni tiitè a nkúŋe nkuŋe ni a lèəmènè mbè'e Nwùè.

² Ndè nùŋè mè a ntìŋmè mìŋè a ni lèənè àzwuumè àtsùmè, kwempè pè ndà'a Yësû Kristù pobè nìwighè e aŋjunè àtìghè pànkènè.

³ Lenèla, ndè kì tò ambo pighè, mbìŋmè mè porè, mbè ni àkwàrè mmè ngwùrè ka mìzùŋe.

⁴ Tsa'ne ndè mènè nshwəŋnè nkì mmè nchwiitè ntwuumè Nwùè, ka ndè lòo mè pè àshwəŋnè yè ịshì'nè a ni shwəŋnè àzhì'tè tsa'ne pànnè lè tò'ne. La ndè shwəŋè pè zhyè ni ηwùè à tè pèla ndzu'u, a ghoŋè e tì zhyè lo a mìtìjnè mi Àzhwùè Nwùè ni mi fà'ne apè.

⁵ Kò ni kì nnùŋè a wighè àpyiimè àzìghè pè aŋjunè àzhì'tè pànnè pì misoŋè. Ni nùŋè pè aŋjunè ịtìjnè Nwùè.

Àzhì'tè Nwùè

⁶ La ndòo àzhì'tè yè no'nè pè a ni shwəŋènè ambo pànnè ni pobè tsùŋènè nnùŋè àpyiimè àzobè aŋjunè Nwùè. Ka ñdòo mè pè àzhì'tè ni pànnè pì àtwuè ịshyè ghè lòonè, kè àzhì'tè pànnè ni pobè chyènè ni ịtìjnè a ni pu'tè àtwuè ịshyè zè la mmè mbî mìtìjnè ịmobè.

⁷ Ngwè shwənə lè mbè'ə ànwùè àzhì'tè Nwùè ni ka pànè zhyê a ghobə. A lè lèəmè a ghobə ni àzhì'tè ghu, nnùnə a zèrə a ni furè nkwùè ni a lè tsùnənə àtwuè ɪshyê lo ghă lòo a zèrə tsùnə a wəənə ghu aŋunə àghu'tè àzəənə.

⁸ Ka ɪjònə ɪtse ni à wa mbu'tè pèənə a àtwuè ɪshyê ghə a pə e ghu ni à lè zhyēnə a zè mbuurè àzhì'tè, ntiinə pobə lè pəla nzhyê, yi ka pobə lè kwwumè a ghobə a Ndò'nèmbyê wa ni à pənə ni àghu'tè la aŋunə àtīghə pànkənə.

⁹ La tsa'nə pi ɪjwà'nènə amwuə àjwà'nè Nwùè lo, "Àzwuumè ni ɪjwùè misoŋə à pirè mə e tī zəənə kè ndzu'ù, farə a zhyè za ni à pirè mə e tī kwàŋə lo mbè'ə zèrə a gha ngirə, la àzwuumè za ni Nwùè à tsùnə mə ambo pànə ni pi kònənə e."

¹⁰ La kùmè mbə pèənə ni Nwùè à lè ghîrənə lo pèənə zhyè ɪpwuumè pə ndàŋə a ndzùmè Àzhwùè e. Àzhwùè zə a za nnaŋə ɪpwuumè ɪtsùmè ɪshì'nè, tə mbyàa aŋunə pyə ni père lèəmènə amwuə àkwàŋə Nwùè.

¹¹ Ngè aŋunə ɪjwùè, la àzhì'tè ni a pənə amwuə ntiŋmə e ni a zhyēnə ànwùè àtsùmə ni a pənə a ntiŋmə ze. A tyi'è ndəŋə ndəŋə lo, a ki mbə ndà'à Àzhwùè Nwùè ni a zhyēnə ànwùè àtsùmə mbè'ə Nwùè.

¹² Ka pèənə kwiiřə a wəənə la Àzhwùè àtwuè ɪshyê zè, la nkwiřə pə a zhyè ni Nwùè à tsàanə ambo pèənə, mbè'ə pèənə zhyè àzwuumè ni Nwùè à wa ɪnjā ambo pèənə.

¹³ Lenəla, ka pəe pə nshwənə a wəe la àshwənə ni ɪjwùè misoŋə à wa nnérə ni àze àzhì'tè, la pəe lòo pə àshwənə ni Àzhwùè Nwùè a za nnérə a wəe ndòo nnérə a nkūŋə nkuŋə ni à pənə amwuə Àzhwùè, ambo pànə ni pobə pənə ni Àzhwùè.

¹⁴ La ɪjònə ni ka a pə e ni Àzhwùè Nwùè, mbè'ə a ki nkwiřə ɪpwuumè pa ni Àzhwùè Nwùè a za ɪnjā la apə ntiinə père chyēnə mbə ɪkīghə mìnwùè ambo ze, ka a ki nzhyê e a père, ntiinə mbè'ə a ki nzhyê pə ɪjònə ni a pənə ni Àzhwùè nzhyê lo père pōŋə.

¹⁵ Ijònə ni à pənə ni Àzhwùè Nwùè amwuə ze à wa ntiitə mìnwùè mìtsùmè, la ɪjònə ni ka à pə e ni Àzhwùè a tiitə e mìnwùè apə.

¹⁶ Tsa'nə Àjwà'nè Nwùè a za nshwənə lo, "A zhyè ɪwě nzhyê àkwàŋə Ndò'nèmbyê ni mbè'ə a təətə e?" La aŋunə pèənə, pèənə chyê ni àkwàŋə Kristù amwuə pèənə.

1 Korintè 3

Ngànə ɪfà'à Nwùè

¹ Pilyimə ɪpâ, ka ndè chi nshwənə mə ambo pighə tsa'a pànə ni pi pənə ni Àzhwùè Nwùè, la nshwənə ambo pighə pə tsa'a pànə ni pi pirènə ndzùnə mìnwùè mi àtwuè ɪshyê, la mbə ɪpoonə pìporə a ni zùŋə a Kristù.

² Ndè njâ a wîghê pê ni nîpijnè, ka pê e mîzîghê mîtîjnè, ntiiñe ka nî lè kù'nè a wîghê a ni zîghê a mèrø. Tê pyàa farø tîtsòñè wè ka nî kù'nè a wîghê.

³ Nî wè mbirè a wîghê la amwuø mbòbè mbîñmè, Mbè'nè àghè'nè pobø àsa'nè a zè mbirè e amwuø pîghê, ka nî pirè a wîghê amwuø mbòbè mbîñmè, ka kî pê fâ'â a wîghê lè tsa'a pàñè pî misonjè?

⁴ Nkwùè ni ta'â ñwùè wîghê itse a shwøñènø lo, "Nchyê pøø pî Pàolò," wùè a kî nchi nshwøñè lo, "Nchyê pøø pî Àpolòsè," ka nî fâ'â a wîghê lè tsa'a pàñè ni pî zùñènø mînwùè mi àtwuø iñhyê?

⁵ Àpolòsè a ìwë, Pàolò a kî mbø ìwë? Pøø pîtsùmè a ngàñø àfâ'â Nwùè, zhyè ni nî lè làñènø a ndzùmè mbyiimè a Kristù. Ðwùè a pø ni àtwuø àfâ'â e, ñwùè a kî mbø ni àtwuø àfâ'â tsa'nè Ndò'nèmbyê a lè ñânø.

⁶ Ndè pyè ngwàrè ipwuumè, Àpolòsè a tsùbè, Nwùè a tyi'è ngîrè zèrø sa'â.

⁷ Lenèla, ñònè ni à pyènø ni ñònè ni à tsùbènø ka pobø pø ghobø àzwuumè àtse, a kî mbø tyi'è Nwùè ni à wa ngîrè ipwuumè pø ko'ò.

⁸ La ñònè ni à pyènø pobø ñònè ni à tsùbènø pobø chyê tyi'è ndøñø ndøñø. Nwùè à pî ghâ tyañø àfâ'â o tsa'nø wè fâ'ñø.

⁹ Mbè'nè pøø pøø ngàñø àfâ'â Nwùè, ni pø iñswùumè Nwùè, nkî mbø ndâ Nwùè ni a korènø.

¹⁰ A ni zùñø àpòñø ntîñmè Nwùè ni a lè ñânø ambo mîñø, ndè fâ'â tsa'a mboomè ndâ yi iñhi'nè, mboomè àtsirè ndâ, ñònè nyàanø a tyi'è mmø mboomè ndâ añjunø. Ðwùè ntsùmè ni à poomènø ndâ añjunø àtsirè zè â zhì'tè.

¹¹ Ntiinø mbø'â ka ñwùè a chi mboomè e àtsirè ndâ yè nyaanø ndàñø e a zhyè ni a pyè mø mbø ghu, mbø Yësû Kristù la.

¹² Ðònè itse à tø pøla ndòo àtîñø goldè, wùè a lòo a silbà, ghù nyàanø a lòo mîghòorø mi tsêñø kè mîtîghê, kè ipiñø, kè àkikâ'â,

¹³ yi pî ghâ zæñø tsa'nø ifâ'â ipobø pøñènø mbø amwuø njyê ni Yësû a ghâ tø nnérø a sàñø sàñø, ntiinø amwuø njyê ghu pî ghâ zhwi'ì àfâ'â ñwùè ntsùmè ni ìmû, i tòonø nnérø tsa'nø ifâ'â pîghu pøñø.

¹⁴ Àfâ'â ñònè itse a tø ghoñø e ti sighê amwuø ìmû ghu, yi ngàñø ã kwíirø mintyanjø mi àfâ'â ìme.

¹⁵ Ìmû wa tø mbøla ntòonø ndâ za itse, yi ñònè ni à poomènø ndâ ghu ã pî mintyanjø ìme, la ze àtwuø ipiñø e a chwarè tsa'a ñònè ni a kîrènø nfurè amwuø ìmû.

¹⁶ Ka ni zhyê a wîghê lo ni chyê mbø la Ndâ Mîshwà'â Nwùè, Àzhwùè Nwùè a pø amwuø pîghê?

¹⁷ Ðwùè a tə ntsènè Ndâ Mìshwà' à Nwùè yi Nwùè à kí tsènè e ntiinè Ndâ Mìshwà' à Nwùè i laanè mmyàanè. Ndâ Mìshwà' à ghu i pə la pighè àtwuè ip̄l̄mè àzighè.

¹⁸ Kò ñònè itse a fighè e mbìnjmè e. Dònè itse amwuə pighè a tə mbøla mmø nkwañè lo a zhì'tè mbø àzwuumè àtse àtwuè ishyê ghè yi a pònjè lo a pènjè ntyi'è àkìghè mbø'è chi tsùnjè zhì'tè.

¹⁹ Mbø'nø zhyè ni àtwuè ishyê zè a za ndòo tsa'a àzhì'tè la a àkìghè a imyê Nwùè. Àñwà'nø Nwùè a shwøñè lo, "Nwùè a wa nkô ngàñø àzhì'tè ndàñø la ajuñø ikìghè izhì'tè ipobø."

²⁰ A kí nchi mbø amwuə àñwà'nø Nwùè lo, "Ndò'nèmbyê a zhyê lo mìnvwùè ni ngàñø àzhì'tè à wa nkwañè chyê mbø iffifí mìnvwùè."

²¹ Lenøla, kò ñwùè a tə ntsòo a ghàñè mbø'è pøenè, ntiinè àzwuumè àtsùmè àtwuè ishyê a chyê ambo pighè.

²² Kè a pø Pàolò kè Àpolòsè ni Sefàsè, kè àtwuè ishyê, kè nìchwarè, kè nìwighè, kè titsonjè ni nkwùè ni i ghå tø, àzwuumè àtsùmè a àzighè.

²³ Ni chyê mbø pàñø pi Kristù, Kristù a tyi'è nkî mbø Moonè Nwùè.

1 Korintè 4

Ngàñø ntwuumè Kristù

¹ A pònjè lo ni lòo a wøe tsa'a ngàñø àfà' à Kristù za ni à lè nùñènø lo pobø tø nnañø mìnvwùè mi Nwùè ma ni mi pønø a nìløemè la.

² Ànwùè ni a kù'nènø ambo ngàñø àfà' tsa'a zèrø zø, a chyê lo pobø fà' à ambo tø pi àfà' ighobø ni ntijmè ighobø itsùmè.

³ La ambo mìnø, ka ntò'ò mè lo kò ni nañø isà'a mè kè ndâ isà'a ni àtwuè ishyê a nùñènø. Mbø'è ka ñsa'a mè isà'a ip̄l̄mè mè.

⁴ Ka ñzhyê mè ànwùè tøpønjè àtse ni ñgirènø, la ka à pø e pø lo ñdaanø, ñònè ni à wa nsa'a mè a Ndò'nèmbyê.

⁵ Tsa'nø a pønø a lenø la, kò ni sa'a a wighè isà'a ñònè itse tighu nkwùè i kù'ù. Ni myà'tè tø mbyàa nkwùè ni Ndò'nèmbyê à ghå tø, à ghå fuukè mìnvwùè mìtsùmè ni mi pønø amwuə ndzùmø pobø ikwàñø ni pønø amwuə mìntijmè pàñø pi misonø a sàñø. Nkwùè ghu, ñwùè ntsùmè a tyi'è nkwiirè àghu'tè e ni a kù'nènø ambo Nwùè.

⁶ Pìlyimè ipâ, ñjâ mbìnjmè izæ Ápolòsè tsa'a àlènè zèrø zè ntii wighè, mbø'è ni lanè ànwùè ni àshwøñø zèrø zè a za nshwøñø lo, "Kò ni tø ngirè ànwùè ntsàarè a zhyè ni pi ñwà'nènø." Kò ñwùè iwighè a tø ntsòo a ghàñè mbø'è ghùtse ñwùè ngwâ a ghùtse ñwùè

⁷ À ghîrè ìw  w  ts ar  a y tse  w ? A  k  ni w  p n  ni z r  t ghu pi  n   n  ambo gh ? W  t  p la nk ir  kw ir n  a ty '  ng r   k  w  t  nts o a gh n t  tsa  ka pi  n  e  n  ambo gh ?

⁸ N  p  m  ni  azwuum   ats m  ni n  t n ? N  ty '  m  a w gh  p gh n  pi  nk b ? N  ty '  a w gh  p f  mbaa p  tsa 'n  ka p e p  a w e p f ? N  l  p la mb  ngot  p f  yi p e l  k  nk n  a ni p  p f  tsa 'a p gh .

⁹ A z  mb  p  tsa 'a N w    n n j  a w e ng n  ntwuum  Krist  tsa 'a p l w    p indz m , tsa 'a p n  pa ni pi t em n  lo pi zh uut , nt in  p e n  p n   my  mi  t wu   sh y  ambo p eng r  pob  pi p n  pi miso .

¹⁰ Nt i Krist , p e  i puuk  ni ty '  mb  ng n   zh i t  amwu  Krist . P e  por  ni ty '  nt n . N  ty '  mb  p n  ni pi pa ngu t  a w gh  la mm  ngw  a w e.

¹¹ T  mby a t ts n , p e  p  ni nj , nj  nch y  i  m  ndza n  a w e, pi p  mbu 'u a w e, p e  p  ngw   s it  t ts '  ka k  p  a w e ni m nd ,

¹² p e  pa nts o mb n m  nf '  ni m t n  p ob  mb . P n  pa nch y  nd on   t wu  p e  la p e  m  nch y  mbor . Pi p  nny n  a w e la p e  m  ngw im  m nt n m   m e ;

¹³ pi z om  a w e, p e  k w    ni  sh en  p pot n . T  py a t ts n  ambo  t wu   sh y , p e  i k igh i  ni pi wa a m .

¹⁴ Ka  nj w 'n  m  a z  ambo p gh  la a ni chy   s i n   t wu  p gh .  nj w 'n  p  lo t et  a w gh  tsa 'a i po n   p a py  ni nk n .

¹⁵ N  pat  mb  p  ni p n  nkaam  n ghum  ni pi pa nt et  a w gh  tsa 'a p n  pi Krist  la, t   w gh  ta '  t , nt in  n ty '  l  t   w gh  a ni l n  a nd um  ntwuum  gh   shi ' .

¹⁶ Ng e nt et  a w gh  lo ni t  m n   kw   iy n  m .

¹⁷ La  s m  ni  ts an  a Timot , moon  m  a nd um  Krist  w    ni nk n  a k  mm  nf '  ambo Nd n m by  ni nt n  e  s m .   gh  t  k w emp  a w gh  amwu  nd uum  ni l n   p a p n  p e  pi Krist  a ni z n  tsa 'n  ng a nn r  ambo  ash wat  i po n  pi Krist  aly '   ts m  ni nd r .

¹⁸ P gh  p t se p  nko '  mb n m  mb  p  tsa 'a ni w  nkw n  lo ka mb  gh  chi t  kar  m  a w gh .

¹⁹ Nd n m by    t  p la mby im  yi m bi t  kar  a w gh  a un  m t um  nkw . N t  t  yi ka mb  na n  a m  p  nd '  m n w    ni ng n   k o '  mb n m  z r  z  za nsh en , m bi k  z  n  m t n   mob ,

²⁰ nt in  ka  nw   N f  N w    a p  e la  ash en  nts w   , a  nw   t n .

²¹ N  k n  a z r ? N  k n  lo nt  p  ng a n  ambo p gh  k  nt  p  ni ik n  ni  zh w   apor por ?

1 Korintè 5

Àfànè amwuə Àshwatè ịpoonè pि Kristù

1 Pi lanə ntiitè ambo mìñjè lo àfànè a zə a titirè pighə, mbə mbuurè àfànè ni ka a pyè mbə e a titirè pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew; ntiinə pि tiitènə mè lo njwùè à wè ndyê ni ngwùè tā ighobə.

2 Ni tyi'è mmə ntérè àkə? A ànwùè ni a kù'nènə lo mbè'ə pि yii ylinə. Ni fuukè a njònè ni à wa ngirè ntiirè ànwùè zə a titirè pighə.

3 Mbatə ka pə mè pèənə ni mbòbè mbìñmè mè la, mbə amwuə Àzhwùè. Nsa'à mè ịsà'a mbuurè njònè wèrè wè tyi'è tsa'a ngwè a titirè pighə.

4 Nkwùè ni nì tònə mbwùumè ajuñə nìlinè ni Ndò'nèmbyê ịwèənə Yésû, ngwa pèənə amwuə Àzhwùè, ịtìjnè Ndò'nèmbyê Yésû Kristù i kí mbə pighə pि pobə,

5 ni njà mbuurè njònè zèrə zè ambo Satàanè â tsèñjè mbòbè mbìñmè e lo mbè'ə àzhwùè e a chwarè amwuə njyê Ndò'nèmbyê Yésû.

6 Mbuurè ni ni wa nko'ò mbìñmè ka à pònə e. Ka ni zhyê a wighə lo ta'à mbañə a wa ntsèñjè nìkwù'è ni àtswu'è.

7 Ni chyê a ni fuukè ntsiñjè àpaanè ndwùnè za ni i pənə amwuə pighə mbə ịnwùè tìpònə la mbè'ə laanə. Ni tə ghirè a lenə, ni tyi'è tsa'a ntsiñjè àpaanè yì shwuè ni ka mbyé àpaanè i pə e amwuə. Ntiinə pि lè zhwuutè mè a Kristù ni à pənə mômbyê nìshwà'à mìzighə mi Àlànjè Mmyà'tè.

8 A pònə lo pèənə zighè a nìgha'à wèrè wè, ka pə zighè e pə ni àpaanè za ni a pənə ni mbyé yì ndwùnè ni i pənə ni ntìñmè ghù shyə pobə tìpònə. Pèənə zighè pə ni àpaanè za ni ka à pə e ni mbyé, a pə ntìñmè ghu laanènə pobə nküñə nkuñə.

9 Ndè njwà'nè amwuə ànjwà'nè ni ndè tsàanə ambo pighə la lo kò ni kí ngyiinə a wighə pighə pि ngàñə àfànè

10 Ka ndè shwəñə mè la mbè'ə pìtìpyiimè a Nwùè ni pि pənə ngàñə àfànè kè pànè pि tìpònə, kè ngàñə àghè'è, kè pìzəərè kè pànè ni pि ghu'tènə pìtitoo. A tə pə a lenə yi a nèrè lo ni myà'tè àtwuè ịshyê zè lèrè alyi'è nyaanə.

11 Ndè njwà'nè pə lo kò ni yìinə a wighə pighə pि njònè ịtse ni à funjènə mbìñmè e ni ndyimə ịwèənə la ànwùè àfànè, ni ànwùè àghè'è, ni ànwùè nìghu'tè pìtitoo, ni ànwùè nìshwəñə ànwùè tìpònə àtwuè njwùè, ni ànwùè nìnô mbaarè pobə ịnwùè zèrè pə ajuñə ze. Kò ni pyè nnwuunə tyi'è lo zighè pighə pि mbuurè njònè zèrə zè,

12 ntiinə àzâ la àkə a ni sa'à ịsà'a ngàñə àpyiinə? Ni chyê la a ni sa'à ịsà'a pànè ni pि pənə amwuə Àshwatè ịpoonè pि Kristù.

13 Ă sa'à Nwùè sa'à ịsà'a ngàñə àpyiinə. Tsa'nə ànjwà'nè Nwùè a shwəñənə lo, "Fuukè ngàñə ntìñmè ghù shyə a titirè pighə."

1 Korintè 6

Nìpwutè ἰσά’α moonè Kristù pobè wùè

- ¹ Ðwùè iwighè itse à tè pèla mbè ni ἰσά’α pobè moonè Kristù ghütse, a ghîrè àkè lo a lòo ἰσά’α ghu ndérè ambo pàñè ni ka mìnwùè ἰmobè tæemè e la mmyà’tè a ni lèrè ni wèrè ambo pàñè pi Nwùè lo pobè nañè?
- ² Ka ni zhyê a wighè lo pàñè pi Nwùè ghă sa’à ἰσά’α àtwuè ἰshyê zanè? A tè pè lo ni ghă sa’à ἰσά’α àtwuè ἰshyê zè yi mbè’è a tyi’è ntsàarè a wighè lè ila ghu a ni nañè a kiyii mìnwùè tsa’ a mèrè mè?
- ³ Ka ni zhyê a wighè lo pèønè ghă sa’à ἰσά’α pøngèrè? A tè pèla mbè a lenè pi tyi’è ka sa’à e mìnwùè mbè’è nìchymbyè ntsàarè?
- ⁴ Ntiirè mìnwùè tsa’ a mèrè ma tè nfurè a tyi’è ngîrè àkè lo ni lòo ndérè ambo pàñè ni ka pobè pè a ghobè ni alyi’è amwuè Àshwatè ἰpoonè pi Kristù lo pobè nañè?
- ⁵ Nshwəñè lè mbè’è ἰsijnè † koorè a wighè. A chyê lè lo ka ñònè itse amwuè pighè ni à zhî’tènè nzhyê a ni nañè mìnwùè mi ἰσά’ a tîtrè ἰpoonè pi kristù?
- ⁶ La, moonè Kristù à wè nchi ndòo a wùè ndérè a korè ambo pîtpyimè a Nwùè lo pi sa’à ἰσά’ a ἰghobè.
- ⁷ Tyi’è tsa’ nè ἰnwùè mìsà’ a pønè a tîtrè pighè lè la, a nérè lo ni wighè mè tè ngwighè. Ka ni zhyê a wighè lo a pønjè lo a ghîrè ñònè itse ngîrè a tîpønjè ajuñè pighè? Ka ni kî nzhyê a wighè lo mbè’è pi kî nfikè a wighè nkwiirè ἰpwuumè ἰpighè?
- ⁸ La tyi’è pighè, ni wè ngîrè a tîpønjè ajuñè pîtse pèønè, nfikè pèønè nkwiirè ἰpwuumè ἰpobè nkî ngîrè a lenè farè ajuñè pîlyimè ἰpighè.
- ⁹ Ka ni zhyê a wighè lo ka pàñè ni ka mìnwùè ἰmobè tæemè e pè ghă zighè a ghobè ànwùè Nifò Nwùè? Kò ni kî fighè a wighè mbîñmè ἰzighè, mbè’è nè ngàñè mèghàbè kè pàñè ni pi ghu’tènè pîtitoo kè ngàñè àfànè, kè mbyàññè ni pobè lyèñè ni pyè,
- ¹⁰ kè pîzèerè, kè ngàñè àghè’è, kè ἰpàarè mîlù’ù, kè pàñè ni pi pa ndzòomè pèønè, kè pîntuñè ἰshyê, ka pobè pè ghă zighè a ghobè ànwùè Nifò Nwùè.
- ¹¹ Pighè pîtse lè pè la a lenè, la pi sùu mè a wighè, ngîrè ni tyi’è pàñè pi Nwùè pyè ni pi laanènè, ngîrè mìnwùè ἰmighè tæemè ambo Nwùè ajuñè nîlinè ni Ndò’nèmbyè Yësû Kristù pobè Àzhwùè Nwùè ἰwæenè.

Ni lòo mbîñmè ἰzighè ajuñè àghu’tè Nwùè

- ¹² Ðònè itse à ghă shwəñè lo, “Mbè’è ñgîrè ànwùè àtsùmè.” La ka ànwùè àtsùmè a mè ngyèmpè e. Mbi shwəñè lo mbè’è ñgîrè ànwùè àtsùmè. La ka mbè pè mè àpù’ù ambo àzwuumè àtse.

¹³ Ghùtse ɳwùè ã shwənè lo, “Mìzighè chyê ambo nìpùmè, nìpùmè kî mbə ambo mìzighè.” Ee, a tyi’è nküŋe nkunə. La Nwùè a ghă pyaatè ɻnwùè père pə ntsùmè. Ka mbìnjmè ɳwùè mìsonə pə e la aŋunə ànwùè àfànè i chyê pə ambo Ndò’nèmbyê, Ndò’nèmbyê a kî mbə ambo mbìnjmè.

¹⁴ Nwùè à lè père kè a Ndò’nèmbyê aŋunə nìwighè, à ghă kî père kè a wəenə nì ɻt̄nə e.

¹⁵ Ka nì zhyê a wighə lo mbìnjmè ɻzighè la ɬaamə mbìnjmè Kristù? Mbè’ə ntyi’è ndò alaamə mbìnjmè Kristù lè ɬa ndò ngirè alaamə mbìnjmè àkwàrè ghu? Ngaŋə! Mbè’ə a pə e a lenə apə.

¹⁶ Kè ka nì zhyê a wighə lo ɳònə nì à pwuutènə mbìnjmè e pobə àkwàrè, pobə ze pìtsùmè tyi’è la ta’à mbìnjmè.

¹⁷ La ɳònə wa nì à pwuutènə mbìnjmè e pobə Ndò’nèmbyê, pobə ze kî ntyi’è ta’à ɳwùè amwuə Àzhwùè.

¹⁸ Nì tə nkirè ɻnwùè ɻfànè. Pìtse ɻnwùè tìpòŋə nì ɳwùè a ghirènə ka i kwuunə a mbìnjmè ze. La ɳwùè nì a ghirènə àfànè, a ghirè la tìpòŋə aŋunə mbìnjmè e.

¹⁹ Ka nì zhyê wighə lo mbìnjmè ɻzighè la a Ndâ Mìshwà’à Àzhwùè Nwùè zhyê nì i pənə amwuə pighə, nkî mbə zhyê nì nì i furènə ambo Nwùè? Ka nì pə wighə la àtwuè nì pighə.

²⁰ A lè zwuunə a wighə nì nkabə nì tə ngu’tè e nì mbìnjmè ɻzighè.

1 Korintè 7

Ìpyiitè mbè’ə nìzo’ò

¹ Tìtsònə, aŋunə ànwùè za nì nì lè ɳwà’nènə mbyiitè mè mbè’ə nìzo’ò la, àkwùè a chyê lo, kò ɳònə mbyàŋnə a pètè e a mèngyə.

² La a kù’nè lo ɳònə mbyàŋnə ntsùmè a pə nì ngwùè e, mèngyə ntsùmè a kî mbə nì ndwuumè e mbè’ə kîrè a àkwà’nè nì a za ntô aŋunə mìnwùè mì mèghàbè.

³ A pònə lo ɳònə mbyàŋnə â pə ngirè ɻnwùè i tsùmè pyè nì kù’nènə lo â ghirè ambo ngwùè e. Mèngyə a kî mmə ngirè ɻnwùè pa i tsùmè nì kù’nènə lo â ghirè ambo ndwuumè e.

⁴ Ntiinə ka mbìnjmè mèngyə i pə e la ambo ze nì ze ndà’à. t kî mbə la farə ambo ndwuumè e. A kî mbə ndəŋə ndəŋə lo ka mbìnjmè ɳònə mbyàŋnə i pə e la ambo ze nì ze. t kî mbə la farə ambo ngwùè e.

⁵ Kò ɳwùè wighə ɻtse a twuunə e a nì ɳâ mbìnjmè e ambo wùè tighu pighə ze nwuunə mbyiimè lo nì tâ’à ghirè a lenə mbè’ə lòo nkwùè chà’tè a Nwùè. Nkwùè ghu t ôndàŋə e, nì lèrè nì mbyè nchi nchyè tsa’ a ɳwùè pobə ndwuumè e. Nì ghirè a lenə mbè’ə nì kaŋə ɳâ ɻsàanə ambo Satàanə a nì tō nkwà’nè a wighə ntiinə ka nì zhyê wùimè a wighə mbìnjmè ɻzighè.

- 6** Nshwən̄è a lenə lə lo n̄ kwànj̄è mbyiim̄è, ka p̄e e lo n̄ chȳè a n̄ gh̄ir̄è a lenə.
- 7** A t̄e lw̄un̄è e n̄ m̄in̄j̄è, nk̄on̄j̄è lo mb̄e' e p̄igh̄e p̄itsùm̄è p̄e tsa'a m̄in̄j̄è, la ηwùè mo'o mo'o à wa n̄ m̄intyan̄n̄e ìme n̄ Nw̄ùè à ηâñe. Ghò w̄e n̄ m̄intyan̄n̄e ìmô, nj̄on̄è w̄ùè a k̄i mb̄e n̄ ìme.
- 8** T̄itsòn̄j̄è nshwən̄è a z̄è ambo p̄an̄è n̄ pob̄e p̄ir̄en̄e a ghob̄e t̄ zo'ò pob̄e p̄ikwùè lo a p̄on̄j̄è lo pob̄e ghoñ̄e t̄ zo'ò tsa'a m̄in̄j̄è.
- 9** La ηwùè ighob̄e ìtse à t̄e ka zhȳe w̄iim̄è e mb̄in̄j̄m̄è, a zo'ò. A p̄on̄j̄è lo â zo'ò ntsàar̄è a n̄ myà't̄è mb̄in̄j̄m̄è e f̄ t̄ nga nnyègr̄e e.
- 10** Ambo p̄an̄è n̄ pi zo'ò m̄e, ηñâ a ghob̄e n̄ nt̄e n̄ ka p̄e e nt̄e m̄e, a nt̄e Ndò'nèmbȳe, lo k̄o mèngȳe a myà't̄è a ndwuum̄è e.
- 11** La a t̄e nḡir̄è a lenə, a ghoñ̄e tyi'è ze n̄ ze k̄e a kw̄ir̄è nkw̄e ntsir̄è a ndwuum̄è e pob̄e ze myàan̄è lsà'a ighob̄e. Kò nj̄on̄è mbyànj̄è a kant̄e e a ngw̄ùè e.
- 12** Ambo àpw̄u' è p̄eñ̄n̄è, a shwən̄è m̄in̄j̄è nshwən̄è, ka a p̄e e ànwùè n̄ a fur̄en̄e ambo Ndò'nèmbȳe, lo moon̄è Kristù yì mbyànj̄è à t̄e p̄e n̄ ngw̄ùè e n̄ ka à pyiim̄è e a Kristù, la ngw̄ùè e ghu a kòn̄j̄è a n̄ chȳe pob̄e ze, kò a kant̄e e a ye.
- 13** K̄e moon̄è Kristù yì mèngȳe a t̄e mb̄ela ndzo'ò a ndwuum̄è e n̄ ka à pyiim̄è e a Kristù, a pyiim̄è a n̄ chi nch�̄e pob̄e ze, kò mèngȳe ghu a twuun̄è e a ye,
- 14** ntiin̄e ndwuum̄è wa n̄ ka à pyiim̄è e a Kristù la, Nw̄ùè à gh̄ir̄è e a laan̄e mb̄e ηwùè e ndàñj̄è a ndzùm̄è ngw̄ùè e wa n̄ à pyiim̄èn̄e a Kristù la. Mèngȳe wa n̄ ka à k̄i mbyiim̄è e a Kristù la, Nw̄ùè a gh̄ir̄è a laan̄e mb̄e ηwùè ndàñj̄è a ndzùm̄è ndwuum̄è e wa n̄ à pyiim̄èn̄e a Kristù la. A t̄e p̄ela ngoñ̄e t̄e p̄e a lenə, yi ipoon̄e pyè n̄ pob̄e gh̄a pyè gh̄a p̄e la pyè n̄ ka pi laan̄e a ghob̄e. La tsa'n̄e a p̄en̄e a lenə la, pob̄e tyi'è p̄ilaan̄èn̄e.
- 15** La ta' à ηwùè a t̄it̄r̄è nj̄on̄è mbyànj̄èn̄e pob̄e mèngȳe n̄ ka à pyiim̄è e a Kristù à t̄e p̄ela nk̄on̄j̄è a n̄ ghàb̄e a n̄zo'ò, w̄ùè n̄ à pyiim̄èn̄e a Nw̄ùè la a myà't̄è e a lèr̄è. Len̄la, ka pi kor̄e e a moon̄è Kristù ghu mèngȳe wa k̄e ghu mbyànj̄èn̄e wa, ntiin̄e Nw̄ùè à fun̄èn̄e a w̄èñ̄n̄e la lo p̄eñ̄n̄e nwuun̄e n̄ àporèporè.
- 16** Ghò, moon̄è kristù yì mèngȳe, w̄e zhȳe igh̄e lo mb̄e' e ka Nw̄ùè a làñj̄è e a ndzùm̄è ghò nchwar̄è a ndwuum̄è o wa? Ghò, ndwuum̄è, w̄e zhȳe igh̄e lo mb̄e' e ka Nw̄ùè a làñj̄è a ndzùm̄è ghò nchwar̄è a ngw̄ùè o?

N̄ chȳe a n̄ichȳem̄bȳe ndzùñj̄è tsa'n̄e Nw̄ùè à fun̄èn̄e a w̄igh̄e

- 17** D̄wùè iwiḡh̄e mo'o mo'o â chȳe a n̄ichȳem̄bȳe ndzùñj̄è ànwùè n̄ Ndò'nèmbȳe à ηâñe ambo ze nk̄i nfuñj̄è e aŋun̄e. L̄e nt̄e w̄ùè n̄ ngwa ηñâ amwuø iskoñ̄at̄e ipoon̄e pi Kristù ìtsùm̄è.
- 18** D̄òn̄è ìtse à w̄e ghu n̄ Nw̄ùè à l̄e kin̄e fuñj̄e e n̄ pi zèør̄e m̄e e? Kò a t̄a' à lo pyaat̄e àlèñ̄e ghu. D̄òn̄è ìtse à w̄e ghu n̄ Nw̄ùè à l̄e kin̄e fuñj̄e e pi pir̄e e a ye t̄ zèør̄e? Kò a chȳe nḡir̄è lo pi zèør̄e e.

¹⁹ Ànwùè a nì zèerè a Ðwùè kè nì ghoñè tì zèerè ka a pè e ànwùè àtse; la maa ànwùè a nìnùñè mìnté mi Nwùè.

²⁰ Ðwùè ntsùmè â ghoñè tyi'è tsa'nè à lè pènè nkùè nì Nwùè à lè fuñènè e.

²¹ Nwùè à lè kì fuñè o wè pè la àpù'ù? Kò wè kwâ o. La wè tè nzhyê àlàñè nì mbè'è wè furè amwuè ndâ àpù'ù zè, wè furè.

²² Ðònè nì Nwùè à lè kinè fuñè e a pè àpù'ù, ambo Ndò'nèmbyê ka à pè e àpù'ù. A ndènè ndènè, ñònè nì Nwùè à lè kinè fuñè e ka à pè e àpù'ù, a tyi'è àpù'ù Kristù.

²³ Nwùè à lè zwuunè a wighè la nì nkabè; njiilo kò nì chi mbè wighè ipù'ù pànnè pi misoñè.

²⁴ Pilyimè, ñwùè ntsùmè â ghoñè pobè Nwùè tyi'è amwuè mbòomè nì Nwùè à lè kinè fuñè e a pè amwuè.

Àpyiitè àshwèñè mbè'è pànnè nì ka pobè zo'ò a ghobè pobè pìkwùè

²⁵ Tìtsòñè, ajuñè ànwùè pànnè nì ka pobè zo'ò a ghobè, ka mbè mè nì ntè tìse nì i furènè ambo Ndò'nèmbyê, la mbè shwèñè ànwùè nì nkùènè tsa'a ñònè nì Ndò'nèmbyê à wa nkoorè mìlinè tìme ngirè lo ntyi'è ñònè nì mbè'è pànnè pyiimè ànwùè e.

²⁶ Ntii ngè'è nì i pènè ghu tìtsòñè, nkùènè lo a pòñè lo mbè'è ñwùè a nwuunè e tì zo'ò.

²⁷ Wè zo'ò a mèngyè? Kò wè tà'à o lo kantè e. Ka wè pè o nì mèngyè? Kò wè tà'à mèngyè lo zo'ò.

²⁸ La wè tè ndzo'ò yi ka wè ghîrè o ànwùè tìpòñè. Kè móngwàngòonè à tè ndzo'ò yi ka à ghîrè e ànwùè tìpòñè. La pobè pyè nì pobè zo'nè, pobè pa amwuè ngè'è àtwuè tìshyê. Ngwè ntà'à lo kò nì kwuunè a wighè amwuè ngè'è zèrè zè.

²⁹ Pilyimè ipâ, ànwùè nì ngwè nshwèñè a chyê la lo, nkùè za i wuè. Lenèla a nì furè tìtsòñè wanè, pànnè nì pi zo'nè pèngyè chyê tsa'a pànnè nì ka pobè zo'ò a ghobè;

³⁰ pànnè nì pobè mènè ngi'ì nnwuunè tsa'a ka pobè pè ngi'ì a ghobè; pànnè nì pobè mènè nga'à nnwuunè tsa'a pànnè nì ka pobè pè nga'à a ghobè; pànnè nì pobè mènè ndzwuunè ipwuumè nnwuunè tsa'a pànnè nì ka pobè pè a ghobè nì ipwuumè;

³¹ pànnè nì pobè pènè nì ipwuumè àtwuè tìshyê mmè nfà'à nì pèrè pobè ghîrè tsa'a ka pobè pè a ghobè nì ànwùè a nì ghîrè nì pèrè ntiinè àtwuè tìshyê zè tìtsòñè a za ndàñè e la làñènè.

³² Ngwè nshwənè lo kò nì kí ntsòo mbìnjmè izzighè, ñònè nì ka à zo'ò e, à wa ntsaamè pè a nì fà'à àfà'à Ndò'nèmbyê ntiinè à wè tañnè pè a nì ghìrè ànwùè nì a pònènè a Ndò'nèmbyê.

³³ La ñònè nì a zo'nè, à wa ntsaamè e la mìnwùè mi àtwuè ıshyê ntañnè a nì ghìrè mìnwùè nì ngwùè a pì kònè.

³⁴ Lenèla, àkwàñè e a ghàpè. Mèngyé kè mōngwàngònè nì ka à zo'ò e à wa nkàñè pè nì fà'à àfà'à Ndò'nèmbyê, tsa'nè mbè'è a ñâ mbìnjmè e pobè àzhwùè e ambo Nwùè. La mèngyé Ghù Ndzo'nè â tañnè pè a nì ghìrè mìnwùè mi àtwuè ıshyê ntiinè à tà'nè lo mi pònè a ndwuumè e.

³⁵ Nshwənè mìnwùè mè mìtsùmè pè a nì yèmpè a wighè ghu. Ka ntà'à mè pè a nì chyâ àkè'è a loñe pighè. Ntà'à pè lo nì tè ngìrè mìnwùè nì mi kù'nènè mbè'è zhyê tsa'nè mbè'è nì ñâ mbìnjmè izzighè ıtsùmè a nì fà'à àfà'à Ndò'nèmbyê nì mìntiñmè ımighè mìtsùmè.

³⁶ Ngè ajuñe ñònè nì à tso'ò mè mìlù'ù mi àtwuè mi ngwùè e, à tè zèenè lo à wè ka chi mè ghìrè e mìnwùè nì mi kù'nènè a nì ghìrè ajuñe mômèngyé ghu, kè a zèenè lo mbè'è ka â wìimè e mbìnjmè e, a pònè lo pobè zo'ò tsa'nè pobè lè pyènè nkàñè. À tè ghìrè a lenè yi ka à ghìrè e la ànwùè tìpònè lo pobè zo'ò.

³⁷ La ñònè nì à nùñènè amwuø ntìñmè e, ka pè e pè lo pì shwarè e, nkì mbø nì ıtìñnè a nì wìimè mbìnjmè e lo ka à pè zo'ò e a mōngwàngònè, à ghìrè la ànwùè ıshi'nè.

³⁸ Lenèla, ñònè nì à zo'nè a mōngwàngònè e à ghìrè la ànwùè ıshi'nè, la ñònè nì ka à zo'ò e a mèngyé à ghìrè la ànwùè nì a pònènè ntsàarè.

³⁹ Ka pì pyiimè e lo mèngyé ghù ndzo'nè â zo'ò ndwuumè ghù nyàanè nkùnè nì ndwuumè e à pirènè ghù ntìñnè. La ndwuumè e a kwighè, à chyê zo'ò a ndwuumè e ghù nyàanè nì à kònènè mbè'è a pè moonè Kristù.

⁴⁰ La ajuñe ıghà nìnañè, ã pè nì nìgha'à nì à tsàarènè mbè'è a nwuunè tì chi ndzo'ò. Nkwàñè lo ngwè pøø Èzhwùè Nwùè.

1 Korintè 8

Àpyiitè mbè'è mìzighè nì pì pa ndzê pìtitoo ghu

¹ Tìtsònè, ajuñe mìzighè nì pì pa ndzê pìtitoo nì mèrø, pèønè pìtsùmè zhyê ıshi'nè lo, "pèønè pìtsùmè zhyê ınwùè" tyì'è tsa'nè pì pa nshwənè lo, "àzhyê ànwùè a za ngìrè ñwùè a ko'ò mbìnjmè, la ıkònènè i mè ngìrè ñwùè a kwuè kwwènè."

² Dònè ıtse à tè pøla nkàñè lo à zhyê ınwùè, yi à pirè e tì zhyê mbyàa a alyi'è nì a kù'nè lo à zhyê mbyàa.

³ La ñwùè a tè kònè a Nwùè yi Nwùè a zhyê a ñònè ghu.

⁴ A ghè ajuñə nìzighè mìzighè ni pí pa ndzê pítitoo ni mèrə: pèənè zhyê lo ka titoo a pə e àzwuumè àtse ni a zè nchyê, pèənè zhyê lo a ye ndà' à ta' à Nwùè.

⁵ Ipwuumè pítse tə pəla mbə ghu ni pí pa nfuŋè ni "pìnwùè" a nìpwuurè kə àtwuè ishyê, "pìnwùè" pérə pə ni "pìndò'nèmbyê" pa ghu pìno'nə.

⁶ La ngè ajuñə pèənè, pèənè zhyê lo a ta' à Nwùè mbə Tă ni à lè tsùnjènə ipwuumè itsùmè nkì mbə ze wa ni pèənè pa nchyê a nìchyêmbyê iwèənè ntii e la. Ndò'nèmbyê à kì mbə mo'o, mbə Yésû Kristù wùè wa ni Nwùè à lè lànjènə ajuñə ze ntsùnjè ipwuumè itsùmè, pèənè kì ndànjè ajuñə ze nchyê.

⁷ La, ka la zhyê e ñwùè ntsùmè nzhyê ànwùè zèrə zə. Pànè pítse pə ghu ni pobə mèrə mə pobə pítitoo pə, ndzighè mìzighè mèrə mə tsa'a ngotə myè ni pí zénə a titoo ghu. Lenəla, pobə ni mìntiñmè imobə porènə tyi'è ndzəənè lo pobə zighè mìzighè ni mi ghîrènə mìntiñmè imobə mə nsa' à a ghobə.

⁸ La ka mìzighè pə lò e a wəənè paatè a Nwùè. Pèənè tə ka zighè a wəənè, pèənè pî a wəənè àzwuumè àtse apə. Pèənè tə zighè, a kì ngyèmpə a wəənè apə.

⁹ Ni zhì'tè amwuə ndwuumè ni nìzighè mìzighè iwighe wè pobə nìka zighè a wighe mìzighè iwighe wè a ghîrè pànè pyè ni àpyiimè àzobə a porènə kunè amwuə tìpònjè.

¹⁰ Dònè ni ntijmè e porènə a tə zəənè o ngànjè àzhyê ànwùè, wè pə ndzighè amwuə ndâ mìshwà' à mi pítitoo, mbè' e ka à kwànjè e lo wè ghîrè la ànwùè ishi'nè nkì ndzighè àze mìzighè ni pí zénə pítitoo ghu?

¹¹ Lenəla, ñònè wa ni ntijmè e i porènə la mbə ndyimə o ni Kristù à lè kwîghènə àtwuè ni ze à pí pî mbè' e àzhyê ànwùè o.

¹² Njiilo, wè tə ghîrè ndyimə o a kunè, wè zhwuutè ntijmè e ntiinə i porènə, yi wè fàntè ambo Kristù.

¹³ Lenəla, àzwuumè yè zighènə a tə pə àzwuumè ni mbè' e ndyimə mè a lànjè ajuñə nkunè, yi ka mbə nkcurè mè mbòbè mbè' e nkanjè ghîrè ndyimə mè a kunè amwuə tìpònjè.

1 Korintè 9

Ànwùè ni mbè' e ngànjè ntwuumè Kristù a ghîrè

¹ Ka mbə mè la ñwùè àtwuè ni ze? Ka mbə mè la ngànjè ntwuumè Yésû? Ka ndè zəənè mè Yésû Kristù Ndò'nèmbyê iwèənè? Ka ni pə wîghè la àpô àfà' à mè amwuə Ndò'nèmbyê?

² Pítse pànè tə mè shwənjè lo ka mbə mè ngànjè ntwuumè Yésû, yi ambo pighè, mìnjè a ngànjè ntwuumè Yésû. Ntiinə pighè la àlènè mè a ni nèrè lo mìnjè ngànjè ntwuumè Ndò'nèmbyê.

3 Lě àshwəññè nì ngwa nshwəññè a nì kwiiññè ntajə mè ambo pàññè nì p̄f naññè ñsà'a mè.

4 Ka a p̄e e alyi'ø ànwùè mè a nì kwiiññè mìzighè pobə mìlù'ù ìməe ambo p̄ighè?

5 Ka à p̄e e alyi'ø ànwùè mè a nì ylinè p̄e ngwùè mè tsa'a p̄itse ngàññè ntwuumè Kristù nì p̄i momaa p̄i Ndò'nèmbyè pobə Pità pa ngirè la?

6 Kè nì kwàññè lo a ye p̄e Barnabas nì p̄e ze chyénñè a nì fà'ø za'ø mbònñè zighè?

7 A wèrø soyì nì mbè'ø a fà'ø tighu p̄i twuè e? A ìwë nì mbè'ø a pyø mìtighè nì mi ma ndzumè mìntàamè la ka chi zighè e mìntàamè mìghu? A ìwë nì mbè'ø a p̄e mbyabè mìnyàamè ka p̄e nô e a milikè?

8 Nshwəññè a lenè lè p̄e nì ìtññè ñwùè mìsoññè? Ka mbòomè a kí nshwəññè e la lenè?

9 Mbè'ññè p̄i ñwà'nènè amwuø àñwà'nè mbòomè Mûññ lo, "Kò nì tø nkorè a wighè ntswùè ìfòññè nkwùè nì i mènè nkèbrè nkwùè." Nwùè a ma nshwəññè a lenè la ambo ndà'ø mìfòññè?

10 Ka Nwùè a shwəññè e àshwəññè zè la ambo pèøññè? P̄i lè ñwà'nè àshwəññè zè la ambo p̄e, ntiinè ñjònè nì à lyi'ññè ìswuumè pobə ñjònè nì à fù'ññè mìzighè pobə fà'ø la nì àkwàññè lo p̄e nì ìmobə mìzighè.

11 P̄e pyø mìzighè mi Àzhuññè amwuø p̄ighè, p̄e tø pyiitè ìpwuumè àtwuè ìshyè ambo p̄ighè yi mbè'ø a p̄e lo p̄e mbyiitè tisijññè?

12 P̄itse pàññè tø mbø nì ñsàanè a nì pyiitè ìpwuumè p̄e ambo p̄ighè yi mbè'ø ka p̄e p̄e wøø nì ñsàanè ntsàarè a ghobø. La p̄e lè myà'tø ñsàanè zèrø zè mbè'ø p̄e kaññè p̄e àtighè nì a twaanènè àlànñè ajuññè ntwuumè Kristù ghù ìshì'nè.

13 Ka nì zhyè a wighè lo pàññè nì pobø pa nfà'ø a Ndâ Mìshwà'ññ Nwùè pa ndòo mìzighè ìmobø la a Ndâ Mìshwà'ññ Nwùè? Lenøla pàññè nì pobø pa nfà'ø ajuññè alyi'ø mìshwà'ññ Nwùè kí mmø ndzighè àzobø mìzighè nì mi furènè ajuññè ìpwuumè nì p̄i ñâññè ajuññè alyi'ø mìshwà'ññ Nwùè.

14 A kí mbø tyi'ø ndøññè ndøññè tsa'nø Ndò'nèmbyè à shwəññènø lo mìzighè mi pàññè nì p̄i mènè nsìimè ntwuumè ghù ìshì'nè wa chyè a nì kí nfurè ajuññè ntwuumè ghù ìshì'nè.

15 La ñkùmè mmyà'tø mìsàanè mèrø mø. Ka ñkí mmø ñjwà'nè mè àñwà'nè zè la nì àkwàññè lo nì ghìrè mìnñwùè mø ambo mìññè. A tishyè ñgìrè a lenè, ñkwighè ntsàarè ambo ñwùè a nì kwiiññè a kìtèrè mè ghu.

16 Ntø pøla mmø nchwiitè ntwuumè ghù ìshì'nè, ka zèrø za a ñâ e a gha nì ñsàanè a nì tsòø a ghàññè ntiinè alyi'ø ànwùè mè a nì chwiitè ntwuumè wèrø wø. Ngø'ø no'nø i chyè àtwuè mìññè mbè'ø ñka chwiitè mè ntwuumè ghù ìshì'nè wø.

¹⁷ Ntə mə fà'à àfà'à zè la tsa'nə ñkònènə, yi mintyañnə mī àfà'à ma mə ghu; La ka mə chwìitè mè ntwuumè wè la tsa'nə ñkònènə nfà'à la pə àfà'à nī pī ñâñə ambo mīñjè.

¹⁸ Lenəla mīntso'nə mī àfà'à ìmâ tyi'è mbə la àkə? Tyi'è lo ñchwìitè ntwuumè ghù ìshì'nè wè ambo pèønè tighu mbyiitè àzwuumè àtse, ka kī chi mə nkwiirè a mè zhyè nī a pønə àzâ mè a nī chwìitè ntwuumè ghù ìshì'nè wè.

¹⁹ Mbatə mbə pə ñwùè àtwuè nī mīñjè la, ka mbə mè àpù'ù ñònè ìtse. La ñgìrè mbìñjmè mè ajuñə àpù'ù ambo ñwùè ntsùmè mbè'ə lòo pàñè pìno'nə tō ambo Kristù.

²⁰ Ntə mə nfà'à pøø pìJew, mbə tsa'a ñwùè pìJew mbè'ə ghìrè pobə zhyè tyi'è Kristù. Ambo pàñè nī pī pønə a ìsùmè mbòomə ñkī mbə tsa'a ñònè nī à pønə a ìsùmè mbòomə (mbaa pə tsa'nə ka mbə mè a ìsùmè mbòomə la), mbi ghìrè a lenə mbè'ə lòo pàñè nī pī pønə a ìsùmè mbòomə tō ambo Kristù.

²¹ A ndəñə ndəñə, nkwiirè nī ñbønə pøø pī pàñè nī ka pobə mə ndzùñjè a ghobə a mbòomə, nkī mbə la tsa'a pobə (ka à pø e la lo ñtso'ò àpô mè ajuñə mbòomə Nwùè, ngwè a ìsùmè mbòomə Kristù), ngìrè a lenə mbè'ə lòo a ghobə tō ambo Kristù.

²² Ambo pàñè nī pobə porènə, ñkī porè mbè'ə sùñjè a ghobə tō ambo Kristù. Ñtyi'è mbyiimè ntsùmè ntsùmè ntii pàñè pìtsùmè mbè'ə ghìrè ànwùè àtsùmè a nī chwarè a pìtse pèønè.

²³ Ngìrè ànwùè àtsùmè la ntii ntwuumè ghù ìshì'nè wa mbè'ə ghă kī kwìirè ìzà mborè nī ì pønə amwuə ntwuumè ghù ìshì'nè ghu.

²⁴ Ka nī zhyè a wighə lo amwuə mìndøenè, pàñè pìtsùmè pa mmàñjè la a kwìirè ta'à ñwùè nkwiirè ñtso'ò àfà'à e? Lenəla nī kìrè amwuə ndwuumè nī mbè'ə nī kwìirè ñtso'ò àfà'à ìzighè.

²⁵ Ðwùè ntsùmè nī à wa nkìrè mìndøenè à wa ngwiimè mbìñjmè e ajuñə mìnñwùè mìtsùmè. Pobə pa ngìrè a lenə la mbè'ə pī tunjè ngù'u izobə zhyè nī ka ì pø ghă ghoñjè e nī nkujè; la ìzøenè ngù'u ì pønə zhyè nī ì ghă ghoñjè nī nkujè.

²⁶ La ìsùmè nī ngwa ka kìrè mè a pyøñø pyøñø, ka kī mə zòñjè mè tsa'a ñònè nī à wa ntsòo a pyøñø pyøñø.

²⁷ Ntsòo mə mbìñjmè mè mmèrèkè a zèrə mbè'ə ñkanjè mə shwøñjè ànwùè Nwùè ambo pàñè pìnyaanø, la ghă saamè ngù'u mè.

1 Korintè 10

Àkwàtè mbè'ə nìghu'tè pìtìtoo

¹ Pìlyimø ìpâ, ñtà'à lo nī zhyè lo pìtā pìtā ìpøønè lè zùñjè a Müsî ngyiinè a ìsùmè mbà'à, nkī ntwuumè nchyè ghu nìññènø yì pàñjènø wa.

² Tsa'nə pobə lè zùnjènə a Müsî amwuə mbà'à, ntwuumè nchyə ghu niñjnènə yì pàñjènə wa la, pobə lè kwíirè la nchyə a ni mə ndzùnjè a Müsî kí mə zu'nè e.

³ Pobə pìtsùmè lè zìghè a ta'à mbuurè mìzìghè mi Àzhwùè,

⁴ nkì nnô tyì'è a ta'à mbuurè nchyə Àzhwùè. Ntiinə nchyə ghu ni pobə lè nônə la, i lè furè la amwuə àlärèkè nìghòorə ni Àzhwùè ni ni lè mənə ndzùnjè a ghobə mbə Kristù. Àlärèkè nìghòorə za a lè pə Kristù.

⁵ Mbaa pə tsa'nə a lè pənə lə la, pobə pìno'nə lè ghìrè mìnchwùè ni ka Nwùè à lè pə e ni nìgha'à aŋunə pobə; la a pə ɬsùmə ànwùè ni pobə pìno'nə lè kwikènə, nsapə amwuə aly'i'e waakə.

⁶ ɬnwùè pèrə pə tyi'è nkwàtè lə a wəenə lo kò pèənə tə mbə ni ntonə a ni tə ngìrè a tìpòŋjè tsa'a pobə.

⁷ Kò ni kí ngu'tè a wìghə pìtitoo tsa'nə pobə pìtse lè pənə ngu'tè la, ntiinə pi ñwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè lo, "Pànè pìghu lè nwuunə a ɬshyê ndzìghè nkì nnô ndòo a ɬshyê mbinè."

⁸ Kò pèənə tə ñjâ a wəenə mbìnjmè ɬzèənə aŋunə mìnchwùè mi mèghàbè tsa'nə pobə pìtse lè ghìrènə, pobə nkaamè mìghumè mimbaa ntsòbè itarə kwìghè a ta'à njyé.

⁹ Kò pèənə tə nkwà'nè a Nwùè tsa'nə pobə pìtse lè kwà'nènə e a tsàa mìnyoorə mi zhwuutè a ghobə.

¹⁰ Kò pèənə kí ndwùmpè tsa'nə pobə pìtse lè lìwùmpènə, Nwùè a tsàa angèrè nìwìghè a tō nzhwuutè a ghobə la.

¹¹ ɬnwùè pèrə pə ɬsùmè lè ghìrè a ghobə mbè'è kwàtè a àpwù'è pèənə, pi kí ñjwà'nè mbè'è təetè a wìghə. Ntiinə pèənə pə lə amwuə nkwùè ni ndwùutə àtluè ɬshyê i zə ntyi'è a mbô.

¹² Lenəla, ñwùè ntsùmè ni à kwàñjènə lo à təemə ntìñjnè amwuə àpyiimè â lâ àtluè e mbè'è a kunè.

¹³ Ka àkwà'nè àtse a pə e ghu ni a kwà'nè mə a wìghə ni a la'a mə mbirè e a ñjònè ɬtse ti kwà'nè. Nwùè a Nwùè ni à wa nnùñjè nkà'nə e ni mbè'è ka a myà'tè e àkwà'nè àtse a tsàarè mìtìñjè ɬmìghə. Amwuə nkwùè ni ni pənə amwuə àkwà'nè ghu, Nwùè a pi ñjâ a wìghə ni àlàñjə a ni zhyê wìimè ntìñjmè i kí furè amwuə àkwà'nè ghu.

¹⁴ Lenəla ni pìlyimə ɬpâ ni ñkòñjènə, ni kìrè a ni tə ngu'tè pìtitoo.

¹⁵ Ngwè nshwəñjè ambo pìghə lə tsa'a pànè ni pi zhwuumènə. Ni shankè ɬtwuè ɬpìghə ɬshì'nè aŋunə ànwùè zè ni nshwəñjènə lə.

¹⁶ Ka ndoñjè mborè za ni pèənə nônə, ñjâ a miyàa ambo Nwùè la i pwuutè e a wəenə amwuə àləemè Kristù? Ka àpaanè za ni pèənə pi'tènə nkwurè a pwuutè a wəenə amwuə mbìnjmè Kristù?

¹⁷ Tsa'nə a pənə e ta'à ntsiñè àpaanè la, Pèənè ni pèənè no'nə la, nchi mbə tyi'è ta'à mbìñmè ntiinə pèənè pìtsùmè pwuutènə nkurè a ta'à àpaanè ghu.

¹⁸ Ni nañè pànè pi Israel: Ka la pə e pànè ni pobə zìghènə mìzìghè ni pwuutè a ghobə ajuñə nìchwùe ni ìmū ni Nwùè?

¹⁹ Nshwəñè ànwùè zèrə zè nshwəñè la lo àkə? Lo mìzìghè ni pi zènə pìtìtoo ghu la àzwuumè àtse kə lo pìtìtoo pèrə pə ni pi ghu'tènə lə chyê mbə la àzwuumè àtse?

²⁰ Nganjə, ka a pə e a lenə. Ànwùè ni ngwè nshwəñè a chyê la lo pànè ni ka pobə pyiimè a ghobə a Nwùè pa ñjâ ipwuumè nìshwà'à pèrə lèrə la ambo ìzhyê ka pə e ambo Nwùè. Ka ntà'à mè lo ni pwuutè pighə pi ìzhyê.

²¹ Mbè'ə ni nô a wighə ndoñè Ndò'nèmbyê nkì nchi nnô ndoñè ìzhyê apə. Mbè'ə ni pwuutè a wighə tepèrə pighə pi Ndò'nèmbyê ndzìghè nkì nchi mbwuutè a tepèrə pighə pi ìzhyê ndzìghè apə.

²² Pèənè tà'à ghîrè lo Ndò'nèmbyê a pə ni àghè'nè? Pèənè kwàñè lo pèənè tìññè ntsàarè e?

²³ Mbè'ə ni ghîrè ànwùè àtsùmè, la ka a pə e ànwùè àtsùmè ni ni ghîrènə ni mbè'ə a yèmpè a wighə. Mbè'ə ni ghîrè ànwùè àtsùmè la ka a pə e ànwùè àtsùmè ni ni ghîrènə ni mbè'ə a poomè a wighə, ni kwùè nìññè amwuè Ndò'nèmbyê.

²⁴ Kò ñwùè a kì ntà'à e pə àze àpìi, â tà'à pə a zhyè ni a pi yèmpè a ndyimə e.

²⁵ Ni zìghè àzwuumè àtsùmè ni pi shwùunènə amwuə mìtàanə mbòbè. Kò ni kì mbyiitè a wighə ipyiitè pyè ni i pi ghîrè mìntiñmè ìmìghə tə sa'à a wighə,

²⁶ mbè'nə àtwuè ìshyê zè pobə ipwuumè itsùmè ni i pənə amwuə la pi Ndò'nèmbyê .

²⁷ Dònè ni ka à pyiimè e a Nwùè à tə fuñè wighə lo ni tō ndzìghè a ndâ ze, ni pyiimè ndèrè ni zìghè àzwuumè àtsùmè, mbyiitè a wighə ipyiitè pyè ni ghîrè mìntiñmè ìmìghə tə nsa'à a wighə apə.

²⁸ La ñònè itse à tə pəla nshwəñè ambo pighə lo, "Mìzìghè mè a mìzìghè ni pi mà'nə pìnwùè ghu," kò ni zìghè a wighə ntii ñònè ni a shwəñènə ambo pighə, kə mbè'ə ntìñmè e tə sa'à a e.

²⁹ Ka nshwəñè mè pə mbè'ə mìntiñmè ìmìghə nshwəñè pə mbè'ə ntìñmè ñònè wa ni à shwəñènə ànwùè ghu ambo pighə la. Dònè itse à pyiitè lo, "A ghîrè àkə lo kò ngîrè mè ànwùè ni nkòñènə a ni ghîrè ntii ñònè nyàanə ni ntìñmè e i pi sa'à e?

³⁰ Ntə mbəla ñjâ a miyàa ambo Nwùè ajuñə mìzìghè ni ñdzìghènə, a ghîrè àkə lo ñònè itse a shwəñè lo ka ngîrè mè ìshì'nè a ni zìghè mìzìghè ma ni ñjâñə a miyàa ajuñə la?"

31 Lenèla, kè nì zighè, kè nnô, kè ànwùè àkə ni nì ghîrènə, yi nì ghîrè ànwùè àtsùmè pə a ni ñâ àghu'tè ambo Nwùè.

32 Nì chyê a pə amwuə àlànjə za ni mbè'ə ka nì ñâ a wîghə ngə'ə ambo pìJew, kè ambo pàñè ni ka pi pə a ghobə pìJew, kè ambo išhwatè ipoonè pi Nwùè.

33 Nì tañnè a ni ghîrè tsa'nə ngwa ngîrè, amwuə ndwuumè ni ñkînə mmə nkyiitè ni mìtñjnè lo pàñè pìtsùmè pə ni ñîgha'à aŋjunə ïnwùè ïtsùmè ni ngwa ngîrè la, ntiinə ngwa ka ghîrè mè pə ndà'à ànwùè ni a pòñènə mè. Ngwa ngîrè pə ïnwùè pyè ni pérə pòñè pàñè pìno'nə mbè'ə pobə chwarè.

1 Korintè 11

1 Nì mə mmìjnè mè tyi'è tsa'nə ngwa mmìjnè a Kristù la.

Nikorè a àtwuè a Ndâ Nwùè

2 Ngwè nga'à mbè'ə wîghə ntiinə nì wè nkîwempè mè nkî mmə mmìjnè mè aŋjunə ïnwùè ïtsùmè tyi'è tsa'nə ndè nérènə a wîghə la.

3 La, ñtà'à la lo nì tsùnjə nzhyê lo, Kristù la àtwuè ambo ñònè mbyàjnè ntsùmè. Ñònè mbyàjnè a ki mbə àtwuè ambo ngwùè e. Nwùè a ki ntyi'è mbə àtwuè ambo Kristù.

4 Lenèla, ñònè mbyàjnè ntsùmè ni a chà'tènə a Nwùè kè nchwiitè ntwuumè ni tìlärə a àtwuè ze, a chyâ la ïsiñnè àtwuè Kristù wa ni à pənə àtwuè ze la.

5 Mèngyě wa ntsùmè ni à wa nchà'tè a Nwùè kè nchwiitè ntwuumè Nwùè ti korè àtwuè e, a chyâ la ïsiñnè àtwuè ndwuumè e ni a pənə àtwuè ze la, ntiinə a tyi'ne la tsa'a a koomè àtwuè e.

6 Mèngyě à tə pə ka korè e àtwuè e, a pòñè lo â koomè. Tsa'nə a pənə ïsiñnè ambo mèngyě a ni koomè àtwuè e la, a pòñè lo a korè a zèrə.

7 Ka a kù'nè e lo ñònè mbyàjnè a tə ntuñè a tìlärə ntiinə a chyê mbə la àshwùè Nwùè nkî mbə àghu'tè ambo Nwùè; la mèngyě a pə àghu'tè ambo ñònè mbyàjnè.

8 [Mbè'nə ka ñònè mbyàjnè a lè furè e aŋjunə mèngyě, la lè furè mèngyě aŋjunə ñònè mbyàjnè.]

9 Ka Nwùè a lè ntsùnjə e a ñònè mbyàjnè ambo mèngyě, la ntsùnjə a mèngyě la ntii ñònè mbyàjnè].

10 La ïsùmè ni a pòñènə lo mèngyě a pə ni àlènə a àtwuè ze ntii pəngèrə.

11 [Mbaa pə tsa'nə a pèənə chyêñə mbə ta'à ñònè pèənə pi Ndò'nèmbyê la, ka mèngyě a pə e àtwuè ni ze, ka ñònè mbyàjnè a ki pə e àtwuè ni ze.]

12 Tsa'nə a pənə lo mèngyě à lè furè aŋjunə ñònè mbyàjnè la, a ki mbə ndəñə ndəñə lo mèngyě à tyi'è pyè a ñònè mbyàjnè. Lenèla, mìnwùè mìtsùmè furè ambo Nwùè].

¹³ Nì naŋè tyì'è pighè ndzəənè lo a kù'nè ambo mèngyě a ni chà'tè a Nwùè ti kwupè àtwuè e?

¹⁴ Nì tè zəənè amwuə ndwuumè ni Nwùè à lè tsùŋjənə àtwuè išhyē zè, nì zəənè lo a iſiŋnè ambo ŋònè mbyàŋnè a ni wa'à iŋyùŋè àtwuè ze f sàatè.

¹⁵ La iŋyùŋè àtwuè mèngyě i tè sàatè, a ka pè e la nìngòonè itse? Ntiinè iŋyùŋè àtwuè mèngyě i chyē mbə la tsa'a àkwupè ambo ze.

¹⁶ Dònè itse à tè pè la mmə ntànkè mbə'è a zèrə, yi ntsùmè ntsùmè ni mbə'è nshwəŋjè à chyē pè lo ka pəə pi išhwatè ipoonè pi Nwùè chi mbə a wəə ni mbòomè itse a ni ghu'tè a Nwùè ghu ndàŋè e a wè.

Ntarè

(Mat 26.26-29; Mrk 14.22-25; Luk 22.14-20)

¹⁷ Aŋunə pìmbòomə pə, ka እchi mbyiimè mè a wighè ntiinè ni pə nkùè ni nì shwatènə tsa'a ipoonè pi Nwùè, ni wa ngirè pə mìnwùè ni mi ma ndòo pə ngə'è ntô ntsàarè a ni ghîrè mìnwùè ni mi pònènə.

¹⁸ Ntsàambyè ànwùè à chyē lo, ndzu'u lo nkùè ni nì tònə mbwùumè tsa'a ipoonè pi Nwùè, àghàpè a za ntô a titirè pighè. Mbə'è እnya'a mbyiimè lo a nküŋe nkuŋe.

¹⁹ Ka mìminkè mè lo àghàpè a chyē a ni pə a titirè pighè. A ghîrè lè la mbə'è pàñè ni pobə pa ngirè mìnwùè mi təəmènə furè pi zəənè.

²⁰ Nkwùè ni nì tònə mbwùumè a ta'à alyi'è ka ni mè nchi ndzighè a wighè la ntarè,

²¹ ntiinè nkwùè ni nì mènə ndzighè, ŋwùè a lèrè ni mbyè mmə ndzighè pə iŋme mìzighè. Wùè a pə nnwuunè njyè, wùè a pə nnô mbaarè.

²² Zèrə zè ànwùè a làŋè ila? Ka ni pə wighè ni mìmwuə mìlyi'è imighè ni mbə'è ni zighè nkì nô ghu? Kè ni wâ lè àshwatè ipoonè pi Nwùè zè ntyi'è nchyā iſiŋnè àtwuè pyè ni ka pobə pə a ghobə ni àzwuumè àtse? Mbə'è ntyi'è nshwəŋjè lè lo àkə ambo pighè? Mbə'è mbyiimè lo ni ghîrè ànwùè yè iſhi'ñè? Ngaŋə! Mbə'è ngirè mè a lenə apè.

²³ Mbə'ñè ànwùè ni mbi shwəŋjè ambo pighè la, ndè kwiiře a zèrə la ambo Ndò'nèmbyè, lo Ndò'nèmbyè Yēsū, amwuə itwu'è wa ni pi lè shwùunènə e la, à lè piinè àpaanè,

²⁴ ŋjâ a mìyàa, mbi'tè a zèrə, nshwəŋjè lo, "Lě mbìŋmè mè ni ngwè ŋjâ ambo pighè . Ni tè ngirè a lenə mmə nkwempè mè."

²⁵ Tyì'è a lenə, à lè ki mbi'ì ndoŋè nkwùè ni pobə lè zighènə mmyàanè, nshwəŋjè lo, "Ndoŋè zè la ikaanè ghù shwuè ni Nwùè à lè wàrènə ni àləəmè mè. Nkwùè itsùmè ni nì mènə nnô, ni kwempè mè."

²⁶ Zèrə zè a nèrè la lo nkwùè itsùmè ni nì kwurènə àpaanè zè nkì nnô ndoŋè zè, ni chwiitè la nìwighè Ndò'nèmbyè tè mbyàa nkwùè ni à ghă tō.

²⁷ Lenèla, ηònè nì à kwurènè àpaanè zè nkì nnô ndoñè zè amwuə àlànjè nì ka a kù'nè e, à wìghè la ànwùè ajuñe mbìnjmè Ndò'nèmbyê nì àløemè e.

²⁸ Iwùè mo'o mo'o â nañè mbìnjmè e za'à mbònjè kwurè àpaanè za nkì nnô ndoñè zè,

²⁹ ntiiñe ηònè nì à kwurènè nkì nnô tì zhyê lo a mbìnjmè Ndò'nèmbyê, à pì'i la ndòonè e.

³⁰ La ìsùmè ànwùè nì pàñè pìno'nè a tìtìrè pìghè tyi'nè ipsisè pèønè, pìtse tyi'è pìghoonè, pìno'nè kì mmè nkwikè.

³¹ Pèønè tè zàamè nnañè mbìnjmè ìzèønè ìshì'nè, ndòonè Nwùè chi ngwìimè e a wøønè apè.

³² La nkwùè nì Ndò'nèmbyê à wa nchyâ ngø'è ajuñe pèønè, à wa nshìitè a wøønè la shìitènè mbè'è pèønè ghă mbî pèønè pì pàñè pì àtwuè ìshyê.

³³ Lenèla nì pìlyimè ipâ, nkwùè nì nì pwuutènè a nì zìghè mìzìghè, nì pyabè pìtse pèønè.

³⁴ Njyè ì pèla mmè ndzañè a ηònè ìtse, a zìghè a ndâ ze za'à mbònjè ntô, njiilo nkwùè nì pèønè tònè mbwùumè kò ηwùè a ghìrè e ànwùè nì à pì'i ndòonè. Ngè ajuñe mìtse mìnwùè, mbì tò tiitè a wìghè nì ànwùè a nì ghìrè nkwùè nì ñtònè.

1 Korintè 12

Mintyañnè mi Àzhwùè Nwùè

¹ Pìlyimè ipâ, ngè ajuñe mintyañnè mi Àzhwùè Nwùè, ka ntà'à mè lo nì nwuunè tì zhyê.

² Nì zhyê lo nkwùè nì nì lè pirènè a wìghè a Kristù tì pyiimè, pì lè fìghè a wìghè amwuə ìlànjè pìno'nè ngìrè nì tyi'è ngu'tè pìtìtoo.

³ A tè pè a lenè, ntà'à lo nì zhyê lo mbè'è ka ηònè nì a pènè nì Àzhwùè Nwùè a shwøñè e lo, "Ndòonè i wa àtwuè Yësû." Mbè'è ηwùè a kì shwøñè e lo "Yësû la Ndò'nèmbyê" tìghu a pè nì Àzhwùè Nwùè apè.

⁴ Ìpwuumè nì Àzhwùè Nwùè a za ηjâ àfifí chyê a mbuurè mbuurè, la a pèrè ìtsùmè a mè ηâ ta'à Àzhwùè.

⁵ Ìfa'à nì pèønè pa nfà'à ambo Nwùè chyê a mbuurè mbuurè, la pèønè pa nfà'à la tyi'è ambo ta'à Ndò'nèmbyê.

⁶ Ìlànjè nì pàñè pa nfà'à ambo Nwùè chyê chwìi chwìi, la a ghìrè e ta'à Nwùè ngìrè pàñè zhyê ìlànjè nì mbè'è pobè fà'à.

⁷ Nwùè à ηâ ìpwuumè pè nì nérènè àfà'à Àzhwùè Nwùè ambo ηwùè mo'o mo'o mbè'è â yèmpè pàñè pìtsùmè.

⁸ Pi ηâ ambo ghùtse ηwùè a ni làŋè a ndzùmè Àzhwùè lo â tê nshwəŋè ɻshwəŋnè àzhì'tè, a ki ηâ tyi'è Àzhwùè ghu ηŋâ àzhyê ànwùè ambo ghùtse ηwùè.

⁹ Tyi'è Àzhwùè zérə zè a ηâ àpyiimè ntʃŋmè ambo ghùtse ηwùè nkî ηâ ɻtʃŋnè a ni parè ambo ghùtse ηwùè

¹⁰ À wa ngîrè lo ghùtse ηwùè a tê ngîrè mìnvwùè mi yerènè yerènè. Ghùtse a pê ndzu'ù ntwuumè Nwùè nshwəŋè, ambo ghùtse, a ghîrè lo a zhyè tèchwii a ɻtʃrè ɻzhwùè tîpòŋjè pobè Àzhwùè Nwùè, nkî ηâ ambo ghùtse mintyaŋnè a ni shwəŋè mbuurè ɻshwəŋnè pîshwuè pîtse, nkî ηâ ambo ghùtse, mintyaŋnè a ni shantè ɻshwəŋnè pîshwuè pîghu.

¹¹ Mintyaŋnè mèrə mə, mi furè la tyi'è ambo Àzhwùè zérə zè, a mə ηâ ambo ηwùè mo'o mo'o tsa'nè à kònjènè.

Ta'à mbìŋmè ni ɻlaamə pîno'nè

¹² Tsa'nè ta'à mbìŋmè à pənə ni ɻlaamə pîno'nè nkî mbirè mbə e tyi'è ta'à mbìŋmè ghu la, a ki mbə ndəŋjə ndəŋjə tsa'nè pèənè no'ò la nkî mbə tyi'è ta'à mbìŋmè amwuə Kristù.

¹³ Mbə'nè àkwîirè nchyè ambo pèənè la à lè ηâ ta'à Àzhwùè. Àzhwùè za ni pèənè lè kwîrènè amwuə mîntʃŋmè ɻməənè la a tyi'è ngîrè pèənè pê ta'à mbìŋmè. (Kè wè pê ηwùè pîJew, kè ηònè ni ka à pê e ηwùè pîJew, kè wè pê àpù'ù kè ka pê o àpù'ù). Nwùè à lè ki ngîrè pèənè pîtsùmè nô la a ta'à Àzhwùè.

¹⁴ Ka mbìŋmè i pê e la ni ta'à alaamə, i chyê la ni ɻlaamə pîno'nè.

¹⁵ Àkwùè a tê pəla nshwəŋè lo, "Tsa'nè ka mbə mè àpô la, ka mbə mè alaamə mbìŋmè." Ka zérə zè a ghîrè e lo kò a pê e alaamə mbìŋmè.

¹⁶ Nitugrè tê pəla nkî nshwəŋè àze lo, "Tsa'nè ka mbə mè nîlyê la, ka mbə mè alaamə mbìŋmè." Ka zérə zè a ghîrè e lo kò a pê e alaamə mbìŋmè.

¹⁷ Mbìŋmè ntsùmè i tê pəla mbə nîlyê, yi pi tyi'è zu'ù ànwùè ni àkə? Mbìŋmè ntsùmè i tê pəla mbə nitugrè, yi pi tyi'è zu'ù àzhyä àzwuumè ni àkə?

¹⁸ La tsa'nè a pənə la, Nwùè à tyankè ɻlaamə mbìŋmè pèrə pê aŋunə mbìŋmè mo'o mo'o amwuə ndwuumè ni à kònjènè.

¹⁹ ɻlaamə mbìŋmè pèrə pê tê pəla mbə ta'à, yi mbìŋmè i furè ɻghə?

²⁰ Tsa'nè a pənə a lenə la, ɻlaamə mbìŋmè pèrə pê no'ò, la mbə e la ta'à mbìŋmè.

²¹ Lenəla mbə'e nîlyê shwəŋè e ambo àpô lo, "Ka ntà'à mè a ghò" apè. Kè àt̄wuè a shwəŋè e ambo mîkwùè lo, "Ka ntà'à mè a wîghə."

²² Ngaŋə, ka pê e lenə, ntiinə ɻlaamə pa ni pənə tsa'a pèrə porè la chyê mbə la pyè ni mbə'e ka mbìŋmè i chyê e tî pèrə.

²³ Lenəla, ilaamə mbìnjmè pa ni ka pì lòo e a pèrə tsa'a àzwuumè àtse la, pèənè pa ngu'tè a pèrə tyi'è ıshì'nè. Ilaamə pa ni ka pèrə pònè e a ni zəənè la, pèənè pa mbyatè a pèrə ıshì'nè.

²⁴ Ka ilaamə mbìnjmè pa ni pèrə pònènə a wəənè tå'à e lo pì tə mbyatè ntiiñe Nwùè àtwuè ıpjìnjmè e à tsùnjè mbìnjmè amwuə ndwuumè ni àghu'tè yè no'nə ă pə ajuñe ilaamə pa ni ka pì lòo e tsa'a àzwuumè àtse la.

²⁵ Njiilo kò àghàpè a pə e ajuñe mbìnjmè mbè'ə ilaamə mbìnjmè zhyê nañe mbìnjmè ızobə.

²⁶ Ta'à alaamə a tə mə zu'ù ngə'è yi ilaamə ıtsùmè ki zu'ù ngə'è. Mbè'ə ta'à alaamə à tə pə ni àghu'tè ilaamə ıtsùmè pə ni nìgha'à pobə pì pobə.

²⁷ Tıtsònjè wè nì chyê mbə la mbìnjmè Kristù, ɳwùè ıwighə mo'o mo'o a tyi'è mbə alaamə mbìnjmè ghu.

²⁸ Amwuə àshwatè ıpoonè pì Kristù, Nwùè à zàamə ntso'ò ngàñe ntwuumè Kristù mbaatè ni ngàñe ntwuumè Nwùè, ndzùñjè ni pìnérè ni pàñè ni pobə pa ngìrè mìnchwùè mìyerènə yerènə, ni pàñè ni pobə pa mbarè pèənè, ni ngàñe àyèmpè, ni pàñè ni pobə pa ntwu'tè pèənè, ndwùutè ni pàñè ni pobə pa nshwəñjè mbuurè ıshwəñjè pìshwuè

²⁹ A ɳwùè ntsùmè ni a pənə ngàñe ntwuumè Kristù? A ɳwùè ntsùmè ni a zu'nə ntwuumè Nwùè nshwəñjè? A ɳwùè ntsùmè ni a pənə ınérè? A ɳwùè ntsùmè ni a ghìrènə mìnchwùè mìyerènə yerènə?

³⁰ A ɳwùè ntsùmè ni à pənə ni mintyañnə a ni parè pàñè? A ɳwùè ntsùmè ni à wa nshwəñjè amwuə ıshwəñjè pìnyaanə? A ɳwùè ntsùmè ni à wa mbèñjè ıshwəñjè?

³¹ Nì yì a ni pə ni mintyañnə mi Àzhwùè Nwùè ni mi tsàarènə mintyañnə mìtsùmè. Mbi nérè wíghə ni àlànə ni a pònènə ntsàarè.

1 Korintè 13

Ìkòñjè tsàarè àzwuumè àtsùmè

¹ Ntə pəla mmə nshwəñjè ıshwəñjè pàñè pì àtwuè ıshyê kè ıshwəñjè pəngèrè, la ka pə mè ni ıkòñjè, yi àshwəñjè mè a tyi'è pə tsa'a nkìñmè ni pì pa mbu'ù a pyəñjə pyəñjə, kè tsa'a ıpàa nkà'à ni pì pa mbu'ù.

² Ntə pəla mbə ni mintyañnə a ni shwəñjè ànwùè ni Nwùè à chyâñe a ntìñmè mìñjè, kè nzhyê mìnchwùè mi lèəmènə a ımyê pèənè, nkì mbə ni àzhì'tè àtsùmè ni àpyiimè ntìñmè a ni shwəñjè lo mìmbarè lòo nkyopè ılyi'è, la ka pə mè ni ıkòñjè, yi mìñjè àfifí

³ Ntə pəla ɳjâ àzwuumè àtsùmè ni mìbənə ni zèrə ambo ngàñjə àfumè, ɳjâ mbìnjmè mè lo pì tòonè la ka pə mè ni ıkòñjè yi ka àpìi àtse a pə e ghu.

⁴ ḫkōjnè la n̄w̄iimè mb̄iñmè pobə n̄igh̄r̄e t̄pōj̄e. Ka ḫkōjnè i p̄ e ni àgh̄e'n̄e, ka ḫkōjnè i tsòo e a ghàñj̄e, ka n̄er̄e e mb̄iñmè.

⁵ Ka ḫkōjnè i p̄ e ni àshwəññe t̄pōj̄e, ka p̄ e ni àgh̄e'ø, ka fa'a zañj̄e e a loñj̄e, ka m̄e n̄uñj̄e e m̄inwùè mi t̄pōj̄e.

⁶ Ka ḫkōjnè gha'à e ajuñe ñinwùè t̄pōj̄e, i gha'à p̄ e ajuñe m̄inwùè ni mi t̄øemènø.

⁷ Ka ḫkōjnè i kaanè e a ni kw̄iir̄e ànwùè àtsùmè, ka k̄i m̄e kaanè e a ni pyiimè ànwùè àtsùmè ni i zu'n̄e, mm̄e mbyiimè mbyabè àzwuumè yè ñsh̄i'n̄e ni a ghātō, nk̄i mm̄e w̄iimè nt̄iñmè ajuñe ànwùè àtsùmè.

⁸ Ka ḫkōjnè i l̄w̄ut̄e e; nḡe ajuñe n̄ishwəññe ànwùè ni Nw̄uè à chyāñe a nt̄iñmè ñwùè a ghā l̄w̄ut̄e. Mbuur̄e ñshwəññe p̄ishwuè p̄itse ghā myø, àzhyø ànwùè â k̄i myø.

⁹ P̄øen̄e zhyø m̄inwùè m̄e la ñt̄um̄e ñt̄um̄e nk̄i mm̄e nshwəññe ànwùè ni Nw̄uè à ñâñe lo p̄øen̄e shwəññe la ñt̄um̄e ñt̄um̄e.

¹⁰ La nkwùè ni m̄inwùè ni mi ko'n̄e mbwùumè t̄on̄e, zhyø ni ka à ko'ø mbwùumè e a myø.

¹¹ Nkwùè ni nd̄e p̄øen̄e m̄ink̄, nd̄e m̄e shwəññe tsa'a m̄ink̄, mm̄e nkwàññe tsa'a m̄ink̄, mm̄e nnaj̄e ànwùè tsa'a m̄ink̄. Nkwùè ni nd̄e p̄øen̄e nd̄iñm̄e, nd̄e wa'â ñinwùè m̄ink̄ ñtsùm̄e.

¹² T̄itsòññe wè p̄øen̄e p̄e ndzøen̄e m̄inwùè mi p̄ e p̄e tsa'a l̄egr̄e amwuø malèm̄e; la a ghā p̄ e nkwùè ghu p̄øen̄e p̄e ndzøen̄e ñsigh̄e e a k̄i mm̄e ndzøen̄e ñwøen̄e. T̄itsòññe, nzhyø p̄e p̄imilø'ø la a ghā p̄ e nkwùè ghu nzhyø e ñsh̄i'n̄e tyi'ø tsa'n̄e à zhyøññe m̄e ñsh̄i'n̄e.

¹³ Lenøla, ñinwùè ñtarø ghoññe: àpyiimè nt̄iñm̄e, àzwuumè ni p̄øen̄e pa mbyabè ni ḫkōjnè. La, zhyø ni a fanj̄en̄e ntsàar̄e a p̄erø ñtsùm̄e a ḫkōjnè.

1 Korintè 14

P̄itse t̄pwuumè ni Àzhwùè Nw̄uè a za ñj̄â

¹ ḫkōjnè la àzwuumè ni ni taññe a ni p̄ e ni w̄erø. Ni kyiit̄e ni nt̄iñm̄e ñw̄ighe ñtsùm̄e a ni p̄ e ni àzwuumè ni Àzhwùè Nw̄uè a za ñj̄â, k̄i t̄o n̄izu'u ntwuumè Nw̄uè nshwəññe.

² Mb̄e'n̄e ka ñònñe ni à wa nshwəññe mbuur̄e ñshwəññe p̄ishwuè p̄itse â m̄e nshwəññe e la ambo p̄øen̄e, à wa nshwəññe la ambo Nw̄uè, ntiin̄e ka ñònñe ñt̄se a p̄ e ndzu'u e ànwùè ni à wè nshwəññe, la a p̄ e nshwəññe la m̄inwùè mi l̄øemènø ni ñt̄iññe Àzhwùè Nw̄uè.

³ Nḡe ajuñe ñònñe ni à wa ndzu'u ntwuumè Nw̄uè nshwəññe ambo p̄øen̄e, à wa ngyèmp̄e la ghobø lo pobø k̄wuø, nḡir̄e m̄int̄iñm̄e ñmobø t̄iññe nk̄i nd̄e't̄e a ghobø.

⁴ Ðònè nî à wa nshwəñènè mbuurè ἰshwəñnè pìshwuè pìtse à wa ngyèmpè e la ndà'à mbìñmè e, la ñòñè nî à wa ndzu'ù ntwuumè Nwùè nshwəñè, a wa ngyèmpè la àshwatè ἰpoonè pî Kristù àtsùmè lo pobø kwwùè.

⁵ Mbî kònè lo pîghø pìtsùmè zhyê shwəñènè mbuurè ἰshwəñnè pìshwuè pìtse; La ntsùñè nkònè lo nî zhyê zu'ù ntwuumè Nwùè nshwəñè ambo pèønè. Ntiinè ñòñè nî à wa ndzu'ù ntwuumè Nwùè nshwəñè a wa ngîrè la ànwùè nî a tsàarènè yè ñòñè wa nî à wa nshwəñènè pø mbuurè ἰshwəñnè pìshwuè pìtse la. Ðwùè a tø pø ghu nî mbè'ø a tiitè ἰsùmè ἰshwəñnè pìshwuè pìtse pø, a pònè lo a tiitè mbè'ø zèrø zè a yèmpè àshwatè ἰpoonè pî Kristù pobø kwwùè.

⁶ Tîtsònè nî pîlyimè ἰpâ, ntø tø ambo pîghø mmø nshwəñènè mbuurè ἰshwəñnè pìshwuè pìtse, yi mbî yèmpè a wighø la nî àkø? Ka àyèmpè àtse a pø e ghu ndàñè e lo ñnya'kè mìnvwùè mìlèømènè kè mìnvwùè nî ñzhyènè, nkî ndzu'ù ntwuumè Nwùè nshwəñè ambo pîghø, kè nnèrè ñvwùè ambo pîghø.

⁷ Pèønè lòo ἰpwuumè àpinè tsa'a ndoñè pobø nîlùñè nî ka pèrø pø e nî ñichyèmbyè; mbè'ø ñwùè a zhyê àzwuumè nî pî pø mbu'ù lø ila mbè'ø ngyè ἰzobø ka mè furè e ἰshì'nè?

⁸ Ðwùè à tø pøla ntonè ntàññè lo pî lèrè a ntsòo la ka ànwùè nî ntàññè ghu ἰshwəñènè a furè e ndaanè e, ìwë a tyi'è nchwu'tè mbìñmè a nî lèrè ntsòo?

⁹ A kî mbø tyi'è a lenø ambo pîghø. Nî tø mbøla mmø nshwəñènè mbuurè ἰshwəñnè pìtse nî ka ñwùè a mè ndzu'ù e ànwùè nî nî wè nshwəñè, ñwùè a tyi'è nzhyè ànwùè nî nî shwəñènè la ila? Ntiinè àshwəñnè àzighè yèghu a zè ndàñè pø amwuø ॥fø.

¹⁰ ἰshwəñnè pìno'nè pa amwuø àtwuè ἰshyè, la ka yètse a pø e ghu nî ka pî mè ndzu'ù e.

¹¹ La ñtø ka mè zu'ù mè àshwəñnè nî ñwùè à wè nshwəñènè ambo mìnñè, yi mbî pø la ñwùè àtwuumè ambo ze, â kî mbø ñwùè àtwuumè ambo mìnñè.

¹² Lenøla, tsa'nø nî wè ntàññè a nî pø nî ἰpwuumè pa nî Àzhwùè a za ñjâ la, nî kyiitè a nî pø nî pyè pa nî mbè'ø pèrø yèmpè àshwatè ἰpoonè pî Kristù a kwwùè.

¹³ Njilo, ñòñè nî à shwəñènè mbuurè àshwəñnè yèshwuè àtse la â chà'tè a Nwùè lo â ñâ e nî mintyaññè a nî tiitè ἰsùmè ànwùè nî à shwəñènè.

¹⁴ Mbè'nø ñtø mè nchà'tè a Nwùè amwuø àshwəñnè yè shwuè yètse yi la àchà'tè e ndà'à Àzhwùè mè la ka àtwuè mè a zhyê e ànwùè nî ngwè nshwəñè.

¹⁵ Lenøla mbî tyi'è ghîrè lø ila? A pònè lo ñchà'tè a Nwùè amwuø Àzhwùè nkî mmø nchà'tè nî àzhì'tè mè. A pònè lo ñtø ndzòbè nchyø amwuø Àzhwùè nkî mmø ndzòbè nî àzhì'tè mè.

16 Wè tə mmə ηηâ a miyàa ambo Nwùè amwuə Àzhwùè ndà'à, ηònè nì à tònè e tònè amwuə pighè a tyi'è ndàñè ila nshwəñè "Amen" ajuñə ànwùè nì nì wè nshwəñè nì ka à mə ndzu'ù e?

17 Àchà'tè Nwùè yèghu a tə pyè mbòñè pə ila, a yèmpè e a ηwùè apè.

18 Ðηâ a miyàa ambo Nwùè lo ñshwəñè ñshwəñè pìshwuè pìtse ntsàarè a wighè pìtsùmè.

19 Mbaa pə tsa'nə a pənə lə la, mbî kòñè lo ñtə mbə amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù ñshwəñè ñshwəñè pyè nì panè zu'ù, ñshwəñè pìghu ki ntøetè a ghobə ntsàarè a nì shwəñè ñshwəñè nkaamè nìghumè amwuə mbuurè ñshwəñè pìshwuè pìtse nì ka pàñè pə zu'ù a ghobə.

20 Pìlyimə ipâ, kò nì tə kwàñè a wighè ànwùè tsa'a àghòbə; Nì pə tsa'a àghòbə nì ka pobə zhyé a ghobə tìpòñè la ntyi'è nkawàñè mìnwùè tsa'a pìlinjémê.

21 Pi ηwà'nè amwuə àñwà'nè pìmbòomə lo, "Ndò'nèmbyê a shwəñè lo, mbî lòo mbuurè ñshwəñè pìshwuè pìtse i chyâ a ntswùè pìtô tònè i pobə shwəñènə ambo pìghè. Ntə shwəñè shwəñènə ambo pèñènə pə, pobə zhwi'tè a ghobə ànwùè nì nshwəñènə apè ."

22 Nìshwəñè ñshwəñè pìshwuè pìtse à chyé mbə la àlènè ambo pàñè nì ka pobə pyiimè a ghobə a Kristù ka pə e ambo pàñè nì pi pyiimènə a kristù. Nìzu'ù ntwuumè Nwùè nshwəñè a chyé ambo pàñè nì pobə pyiimènə a Kristù ka pə e ambo pàñè nì ka pobə pyiimè a ghobə a Kristù.

23 Tsa'nə a pənə lə la, pàñè pìtsùmè tə mə nshwəñè amwuə mbuurè ñshwəñè pìshwuè pìtse amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù, pàñè nì ka pi mə ndzu'ù a ghobə kè pàñè nì ka pi pyiimè a ghobə a Kristù pobə ka shwəñè a ghobə lo nì paarè?

24 Pobə tə mə ndzu'ù ntwuumè Nwùè nshwəñè, yi ηònè nì ka à nùñè e ntijmè e ajuñə Nwùè kè ηònè nì ka à pə e ηwùè wighè, a tō nkwwunè amwuə pìghè yi mìnwùè ma nì pi shwəñènə la pi wìlimè e a zèñè lo à chyé mbə ngàñè ngirè ñnwùè tìpòñè,

25 Mìnwùè mi lèømènə nì mi pənə a ntijmè ze furè a isighè. Lenèla a kunè a ñshyé ákùbækubè ngu'tè a Nwùè, nshwəñè lo, "A nkúñè nkuñè, Nwùè à wè a titirè pìghè".

Mbòomə a nì ghu'tè a Nwùè amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù

26 Pìlyimə ipâ, pəø shwəñè lə lo àkə? Nì tə tō mbwùumè alyi'ø àtse nì ta'à ηwùè à pənə nì nchyè a nì zòbè, ta'à ηwùè a pə nì ànwùè a nì nérè, ghùtse a pə nì ntwuumè Nwùè nì à zu'nè mbə shwəñè, ghùtse a pə nì mbuurè ñshwəñè pìshwuè pìtse a nì shwəñè kè a nì tiitè ñsùmè àshwəñè. Mìnwùè mèrə mə mìtsùmè pə a nì yèmpè a àshwatè â kwùè.

²⁷ Pànè tè mbèla mbè nshwəjnè mbuurè ʃhwəjnè pìshwuè pìtse, a shwəjnè pànè pìpaa kè pìtarè; pì mè nshwəjnè, a shwəjnè tyi'è ñwùè mo'o mo'o a ta'à nkùwùè, ghùtse ñwùè a kì ntiitè ʃsùmè.

²⁸ La ñwùè a ka pè e ghu a nì tiitè ʃsùmè ànwùè ghu, a pònè lo ñònè nì à mènè nshwəjnè la â zhwemnè amwuè àshwatè ʃpoonè pì Kristù ntyi'è nshwəjnè ambo mbìnjmè e pobè Nwùè.

²⁹ Ngànjè ntwuumè Nwùè ʃpaa kè itarè fì shwəjnè, pyè pànè tyi'è nnajè ànwùè ghu ndzəenè lo a kù'nè kè ka kù'nè e.

³⁰ La Nwùè à tè mbèla ñjâ ntwuumè ghùtse ambo ñònè nì à nwuunènè a ʃhyê amwuè àshwatè, a pònè lo ñònè nì à tènè mmè nshwəjnè â zhwemnè.

³¹ Ntiinè nì tè mè ndzu'u ntwuumè Nwùè nshwəjnè mo'o mo'o, yi pànè pìtsùmè pì lanè ànwùè, a kì mè mbè'kè mìntiñmè ʃmobè.

³² Pànè nì pobè pènè nì mìntyañnè a nì zu'nè ntwuumè Nwùè nshwəjnè pobè zhyê tsa'nè mbè'è pobè twu'tè mbìnjmè ʃzobè,

³³ Ntiinè ka Nwùè a pè e Nwùè àtsànkè mìnñwùè. A Nwùè àporèporè. Lè tsa'nè mbè'è a pè amwuè ʃhwatè ʃpoonè pì Nwùè ʃsùmè.

³⁴ Amwuè ʃhwatè ʃpoonè pì Nwùè ʃsùmè, kò pèngyé shwəjnè a ghobè amwuè. Ntiinè ka mbòomè a pyiimè e lo pobè shwəjnè. Pobè mè nzhwi'tè mìnñwùè nì pànè pa nshwəjnè tsa'nè mbòomè à shwəjnènè.

³⁵ Ànwùè àtse a tè pèla mbè ghu nì pobè t'a'nè lo zhyê pobè kwê a ʃmwuè ʃiyi'è mbyiitè pìlwuumè ʃpobè ntiinè la ʃisijnè ambo mèngyé a nì shwəjnè amwuè àshwatè.

³⁶ A ànwùè àkè? Àshwəjnè Nwùè a lè furè ambo pighè, kè a lè kì ntô mbyàa e la ndà'à ambo pighè?

³⁷ Iwùè ʃwighè ʃtse à tè pèla nkwànjè lo à chyê mbè ngànjè ntwuumè Nwùè kè lo à wè nì mìntyañnè mi Àz hwùè Nwùè, a zhyê ʃhi'hè lo ànwùè zè nì ngwè ñjwà'nè ambo pighè la ntè Ndò'nèmbyê.

³⁸ La ñònè ʃtse à tè pèla ka pyiimè ntè wè, kò nì kì mbyiimè a wighè ànwùè nì à wè nshwəjnè.

³⁹ Lenèla nì pilyimè ʃpâ, nì tañnè a nì zu'u ntwuumè Nwùè nshwəjnè, la kò nì kì nnàanè a wighè lo kò pì shwəjnè mbuurè ʃhwəjnè pìshwuè pìtse.

⁴⁰ Nì ghîrè mìnñwùè amwuè ndwuumè nì mbè'è pì ghîrè a kì kù'nè.

1 Korintè 15

Kristù a zhwuumè a nìwighè

¹ Tıtsònè ní pílyimé ıpâ, ntà' à kwwumè a wighé ní ntwuumè ghù ıshì'nè wa ní ndè chwiitènè ambo pighé ní kí nkwiirè nnùnè ntíñmè ıwighé ntøemè ajuñè ıshì'nè la.

² Ntwuumè wèrè wè la ntwuumè ní i lè chwarènè a wighé tsa'nè ní lè wíimènè a wèrè ntíñnè ajuñè, a tè ka pø e a lenè, yi ní lè nùnè ntíñmè ıwighé ajuñè la àffí.

³ Ndè ñâ mè ànwùè ní ndè kwíirènè ambo pighé tsa'a ntsàambyè ànwùè yè wùunè, lo Kristù à lè kwighé ntii ınwùè tıpòñè ıpøenè a ní zùñè tsa'nè àñwà'nè Nwùè a lè shwøñènè.

⁴ Pi lè tøøñè a Yësû nchi nzhwuumè e ajuñè nìwighé ajuñè njyé itarè tsa'nè àñwà'nè a lè shwøñènè lo

⁵ à lè kí nnérè mbìñmè e ambo Sefasè nkí nnérè ambo pobø pa ntsòbè ıpaa.

⁶ À lè chi nnérè mbìñmè e ambo ızùñè ndzùmè ıpø pítse ní làñènè nkíø itaanè. Pobø pørø pø píno'nè pírø pítñènè mbaa pø tsa'nè pítse kwíkè mè.

⁷ À lè nérè mbìñmè e ambo Jemè nkí nchi nnérè ambo ngàñè ntwuumè ize za ıtsumè.

⁸ À lè lwyutè nnérè mbìñmè e ambo mìñè tsa'a ñònè ní ka pi pyé e a ye amwuø ngotø nkwùè.

⁹ Mbè'nè mbønè la ndwùèndzùmè amwuø ngàñè ntwuumè Kristù, ka kù'nè mè lo pì fuñè a mè ní ngàñè ntwuumè Kristù ntiinè ndè nyàñè àshwatè ıpøonè pi Nwùè.

¹⁰ La a ní làñè a ndzùmè àpòñè ntíñmè Nwùè mbø ñònè ní mbønè wèrè lè. Ka ıpòñè e lè làñè àffí ajuñè mìñè. Ndè fà' à ntsàarè a zhyè ngàñè ntwuumè, mbaa pø tsa'nè ka a lè pø e ıtñènè mè, a lè pø àpòñè ntíñmè Nwùè ní a lè pønè pøø ze.

¹¹ Lenøla, kè ní ntwuumè ghu a lè chwiitènè pobø kè mìñè ambo pighé yi pøø pi pobø lè chwiitè la ta' à ntwuumè ní i pønè ntwuumè wa ní ní lè pyiimènè la.

Ànwùè ní a pønè ghu mbè' à nzhwuumè a nìwighé

¹² Tıtsònè, pi tè mè nchwiitè lo pi lè zhwuumè a Kristù ajuñè nìwighé, pighé pítse tyi' è nshwøñè lo ka píkwuø pø ghä zhwuumè a ghobø nìwighé lè ila ghu?

¹³ A tè pø zhyè ní ka píkwuø pø ghä zhwuumè a ghobø a nìwighé yi ka pi lè kí nzhwuumè e a Kristù ajuñè nìwighé.

¹⁴ A tè pø lo ka pi lè zhwuumè e a Kristù ajuñè nìwighé yi ànwùè Nwùè ní pøø pa nchwiitè la a tyi' è àffí, àpyiimè àzighé a kí mbø tyi' è àffí.

¹⁵ A tè pø lo ka ıkwuø pøønè zhwuumè a ghobø a nìwighé yi pøønè nyii la píchwìrè àtwuø Nwùè ntiinè pøønè pø nshwøñè lo à lè zhwuumè a Kristù

aṣunə nìwighè la nì ka à lè zhwuumè e a ye mbè'ə a pə nkunjə nkunjə lo ka ikwuè pèənè zhwuumè e a nìwighè.

¹⁶ Mbè'ə a tə pə lo ka pì zhwuumè e ikwuè pèənè yi ka pì lè kì nzhwuumè e a Kristù.

¹⁷ A tə pə zhyè nì pì pirènə e a Kristù ti zhwuumè aṣunə nìwighè, yi àpyiimè ntijmè àzighè a tyi'è àffifí, nì kì mbirè a wighè amwuə tipòŋè iwighe.

¹⁸ Njiilo pànè nì pì lè lyénə amwuə Kristù pî a ghobə la pînə.

¹⁹ Pèənè tə chyâ ntijmè iweənè aṣunə Kristù ntii nìchyêmbŷe àtwuə išhyê, yi pèənè chyê mbə la pànè nì mbè'ə pì yìi mìliŋè imobə ntsàarè pànè pìtsùmè.

²⁰ La, a nkunjə nkunjə lo pì lè zhwuumè a Kristù aṣunə nìwighè a pə ntsàambyè ñwùè a nì zhwuumè nìwighè amwuə pànè pa nì pobə lyénə a pilō la,

²¹ ntiinə nìwighè a lè làŋè la a ndzùmè ñònə mbyàŋnə nkwwunə amwuə àtwuə išhyê zè, nìzhhuumè aṣunə nìwighè a kì ndàŋè tyi'è a ndzùmè ñònə mbyàŋnə.

²² Tyi'è tsa'nə pànè pìtsùmè lè kwikènə ndàŋè a ndzùmè Adàmè la, a kì mbə tyi'è tsa'nə pì ghă ghîrè pànè pìtsùmè zhwuumè a nìwighè ndàŋè a ndzùmè Kristù.

²³ La ìnwùè itsùmè furè la tsa'nə pì lè tyankènə; Kristù à lè pyè nzhwuumè; amwuə nkwwùè nì à ghă tō, pànè nì pì pənə ipe pì tyi'è zùŋè e.

²⁴ Ndwwùutə ũ tō, a tyi'è ntsàŋjè itiŋjè iżhwùè pobə mìtiŋjè ma nì mèrə pu'tènə mbyè zè tyi'è ntsùmè kwirè ñâ Ànwùè Nifò ambo Nwùè Tă.

²⁵ Mbè'ə Kristù à chyê a nì pu'tè mbyè zè mbyàa nkwwùè nì Nwùè à ghă nùŋè ngàŋè kipaanə ize a iſumə mìkwùè ze.

²⁶ Ndwwùendzùmè ngàŋè mbwùunə nì pì tsàŋjè la nìwighè,

²⁷ ntiinə àŋwà'nè Nwùè a shwəŋjè lo, Nwùè a nyimè àzwuumè àtsùmè ntsàa a iſumə mìkwùè mi Yésû a tyi'è mbu'tè. A laanè lo pì tə shwəŋjè lo; "ipwuumè itsùmè," yi ka Nwùè a pə e amwuə, ntiinə ipwuumè itsùmè la a nyimè e ze ntsàa iſumə mìkwùè Yésû.

²⁸ La nkwwùè nì Nwùè à nùŋènə ipwuumè itsùmè a iſumə Yésû, yi ze àtwuə mbìŋmè Moonè à tyi'è ñâ mbìŋmè e a iſumə Nwùè nì à nùŋènə ipwuumè a iſumə ze, Nwùè à tyi'è mbu'tè a àzwuumè àtsùmè.

²⁹ Tiſòŋjè, ànwùè pànè nì pobə kwirènə nchye àtwuə nì ikwuè pèənè a tyi'è mbə lo àkə? Pèrə pə pànè tyi'è kwàŋjè lo pobə pə nì àkə, mbè'ə a pə lo pì pa ka zhwuumè e ikwuè pèənè aṣunə nìwighè, pì tyi'è ñjâ àkwiirè nchye ambo pèənè aṣunə nìlinè pìkwùe lè ila?

³⁰ Ajenunə pəə, pəə tyi'è chyâ mbìnjmè ìzəə a ntswùè nìwighè nkwùè ìtsùmè lə ntii àkə?

³¹ Piylimə ippâ, ngwè ndzəənè a nìwighè amwuə ìkwu'è ìtsùmè ni ìmyê ìmâ. Kitèrè ni mbənə ni wèrə ntii wighə ni ni pwuutənə pəənə amwuə Ndò'nèmbyê ìwèənə a ghîrè lo ñshwənə ànwùè zérə zè.

³² Ndè pəla ndzònjnè pəə pi mìnyàamè mìtsénə a àla'à Efesòsè, yi àpii mè a tyi'è mbə àkə? A tə mbə zhyè ni ka pi zhwuumè e ìkwuə pəənə ajenunə nìwighè, "Pəənə tə ndzighè nnô, ntiinə à ghă pə ngwù'ə pəənə kwikè."

³³ Kò ni tə nfikè mbìnjmè ìzighè, ni tə mmə ngylinə pighə pi àkwùè tìpònjè yi pobə pi tsənjə ngirè mìnchwùè ìzighè yì ìshì'nè.

³⁴ Ni sùnjè ìzhì'tè ippighə nkŵirè nkwê. Kò ni chi ngirè ìnwùè tìpònjè ntiinə ka pighə pitse zhyè a wighè a Nwùè. Ñshwənə a zè a ni chyâ ìsiñnè àtwuə pighə.

³⁵ La ñònè ìtse ã pyiitè lo, "Pi zhwuumè pànə ajenunə nìwighè lə ila? Pobə chyê tyi'è tō lə ni zérə mbuurè mbòbè mbìnjmè?"

³⁶ Àpuukè ñònè! ka àzwuumè ni pi pyènə a ìshyê a sa'à e tìghu a pyè nkwighè.

³⁷ La àzwuumè ni wè pyènə, kènə à pənə mbùmè nkŵùè kè mbùmè àzwuumè ìtse, ka pə e mbìnjmè àtìghè ghu ni i pə ko'ò pə a zérə.

³⁸ Nwùè a ñâ mbìnjmè ambo mbùmè àzwuumè la tsa'nə à kòjènə. Nki mə ñâ mìmbìnjmè myè ni mi kù'nènə ambo mbuurè ìpwuumè la chwii chwii.

³⁹ Ka mbòbè mbìnjmè ìpwuumè ni père pa nchyê i pə e ndənjə. Pànə pi misorə chyê ni ta'à mbuurè mbòbè mbìnjmè, mbòbè mbìnjmè mìnyàamè i pə chwii, yì pìsìnjə pə chwii, yì ìswuə i kí mbə chwii.

⁴⁰ Mbòbè mbìnjmè nìpwuurè i za ghu, mbòbè mbìnjmè àtwuə ìshyê i kí mbə ghu. Nìpònjè mbòbè mbìnjmè nìpwuurè a pə chwii, yì mbòbè mbìnjmè àtwuə ìshyê à kí mbə chwii.

⁴¹ Nwùumè à chyê ni iye nìpònjè, məñwigrè a pə ni iye, pisanjə kí mbə ni ìghobə nìpònjè. Tyi'è amwuə pisanjə pìghu, wè sanjə a pə ni iye nìpònjè chwii, wùè a kí mbə ni nìpònjè chwii.

⁴² Lě tsa'nə pi ghă zhwuumè ìkwuə pəənə. Pi twənjè la mbìnjmè zhyè ni i za nkwighè, pi zhwuumè a zérə i tyi'è zhyè ni ka i mə nkwighè e.

⁴³ Nkwùè ni pi twənjènə, i porè nkí mbî a ni zəənə. Nkwùè ni pi zhwuumènə, i pònjè nkí ntìnjnè.

⁴⁴ Pi kí ntwənjè, i pə mbòbè mbìnjmè, pi zhwuumè a zérə i tyi'è mbìnjmè Àz hwùè. Mbòbè mbìnjmè i tə mbə ghu a pə lo mbìnjmè àz hwùè i za nkí mbə ghu.

⁴⁵ Tyi'è tsa'nə pī lè ɳwà'nènə amwuə àŋwà'nè Nwùè lo, "Adàmè ghù ntsàambyè à lè tyi'è ɳwùè yì ntìjnè." La ndwùèndzùmè Adàmè a pə Àzhwùè za ní a ɳâñə a nìch�embyè la.

⁴⁶ Ka la zàamè e mbìnjmè àzhwùè, a zàamè e mbòbè mbìnjmè za'à ye àzhwùè pònè tō.

⁴⁷ Ntsàambyè ɳwùè Adàmè ní pī lè tsùnjènə ní àtìtsa'a, à lè furè la amwuə àtìtsa'a. Àpaatè Adàmè a tyi'è nfurè a nìpwuurè.

⁴⁸ Dònè wa ní à lè furènə amwuə àtìtsa'a a chyê la tsa'a pàñè pī àtwuè ɻshyê ghə. Àpaatè ní a lè furènə a nìpwuurè a kí ntyi'è mbə tsa'a pàñè ní furènə a nìpwuurè.

⁴⁹ Tsa'nə pèønè lè pønə ní mbìnjmè i shwuènə yi ɳwùè ní a furènə amwuə àtìtsa'a la, pèønè ghă kí pø ní mbìnjmè ɳwùè ní a furènə a nìpwuurè.

⁵⁰ Pilyimè ɬpâ, ànwùè ní nshwəñènə ambo pīghə a chyê lo, ka mbòbè mbìnjmè zè ní àləøemè zè pø ghă zìghè ànwùè Nifò Nwùè. Mbè'nə mbòbè mbìnjmè za ní i za nkwiñhè la mbè'ø i wa'à e tì kwighè apè.

⁵¹⁻⁵² Ní tsùnjè nzhwi'tè a nkñjè nkunjè ní à pønə a nìlèøemè la: ka pèønè pø ghă kwikè a wøenè pìtsùmè. La nkùè ní ndwùutè ntàñjè i ghă tonjè, pī kí nya'kè ɻmyê ní pèønè pìtsùmè kwebè mə. Ntiinè nkùè ní ntàñjè za i ghă tswuè la, ɻkuè pèønè ghă lòo a ɻshyê pònè chi kwighè a ghobə apè. La nkùè ní pèønè pìtsùmè ghă kwebè.

⁵³ Mbè'nə pī chyê a ní kwebè àzwuumè ní a za nkwiñhè ní àzwuumè ní a za ka kwighè e. Ntiinè pī chyê a ní kwebè mbìnjmè za ní mbè'ø i kwighè la ní mbìnjmè ní mbè'ø ka i kwighè e.

⁵⁴ Nkwùè ní mbìnjmè za ní i za mbî la i ghă pèñè tyi'è zhyè za ní i za ka pî e la, mbìnjmè ní i za nkwiñhè i pèñè ntyi'è zhyè ní i za ka kwighè e, àshwəññè Nwùè a gha nko'ò mbwùumè tsa'nə pī lè ɳwà'nènə lo, "Pì zòñjè mə ntsàarè a nìwighè a ta'à nkùè."

⁵⁵ "Nìwighè, iñjnè o i ghə a ní tsàarè a ɳwùè? Nìwighè, iñjnè o i ghə? Nìwighè misonjè ɬmô ghə?"

⁵⁶ Misónjè mi nìwighè la iñwùè tìpònè, iñjnè iñwùè tìpònè pø mbòomø.

⁵⁷ Miyàa ambo Nwùè ní à lè ghìrènə pèønè zòñjè ntsàarè ndàñè a ndzùmè Ndò'nèmbyè Yësû Kristù.

⁵⁸ Pilyimè ɬpâ, tsa'a a pønə lè la, ní tøemè ntìjnè. Kò ní kí nnè'hè. Ní mə fà'à ɻfà'à Ndò'nèmbyè nkùè iñsùmè ntiinè ka nkùè iñse ní ní wa nfà'à ambo Ndò'nèmbyè i làñè e àfifí.

1 Korintè 16

Tsa'nə pī lè tsòbènə nkabè a ní yèmpè pàñè pī Nwùè ní pī lè pønə a Yèrusalèmè

¹ Añjunə ànwùè a nì tsòbè nkabè ñjâ ambo pànè pí Nwùè a Judyà, nì pè ngìrè tyi'è tsa'nè ndè shwèñènè ambo ışhwatè ıpooñè pí Kristù a Galatia la.

² A pè ntsàambyè njyê amwuə ngàbè, ɻwùè mo'o mo'o amwuə pìghè a fuukè nkabè nì i kù'nènè a nì zùñè añjunə àzwuumè nì à fù'nè amwuə ngàbè ghu ndò'nè a ndâ ze, mbè'ə mbèla ntô nì chi ntsòbè a wighè nkabè nkwùè ghu apè.

³ Njiilo nkwùè nì ńtônè, mbi ɻwà'nè àñwà'nè ñjâ ambo pànè nì nì tso'nè lo pobè lòo àyèmpè àzighè ngè ñjâ ambo pànè pí Yèrusalèmè.

⁴ A tè mbèla nkù'nè lo ńdèrè àzâ, yi pànè pìghu tyi'è zùñè a mè pøe pí pobè lèrè.

Àkwàñè Pàolò

⁵ Nkwùè nì ngă karè a Måsèdonyà, ngă tô ambo pìghè ntiinè ndè mè nkwàñè a nì karè a Måsèdonyà.

⁶ Nchŷe ghă tô chyê pèənè añjunə mètùmè nkwùè, kè ntô nchŷe pèənè amwuə nkwùè ghîimè àtsùmè. Lenèla, nì tyi'è ngyèmpè mè lo ńgyiinè nì ńtîñè ndèrè a alyi'ə àtsùmè nì mmènè ntà'à lèrè.

⁷ Ka ńtà'à mè lo tô mè làñè làñènè za'à pòñè zéenè a wighè. Ńtà'à lo tsùñè chyê pèənè ıshì'nè, mbè'ə Ndò'nèmbyê a pyiimè.

⁸ La mbi chyê a àla'à Efesòsè tè pyàa njyê Pentekòsè,

⁹ ntiinè ısaanè ngwùunè i furè ambo mìnè a nì fà'à àfà'à ıshì'nè, mbaa pø tsa'nè pànè pìtse pø a nighè mmè ndzòñè a mè.

¹⁰ Timotì à tè pøla ntô ambo pìghè nì kwíirè e ıshì'nè ntiinè à fà'à la tyi'è àfà'à Ndò'nèmbyê tsa'nè nkì mmè nfà'à la.

¹¹ Lenèla, kò ɻwùè iwighè ńtse a wâ e a ye, la nì yèmpè â lèrè nì mbyè nì àkwùè nìyìinè e àporèporè, njiilo à kwírè ntô ambo mìnè, ntiinè ngwè mbyabè e pobè pìlyimè a ndzùmè Kristù.

¹² Ngè añjunə ndyimè ńwøenè Àpolòsè, ndè tinè e amwuə ńlànè ńtsùmè lo pobè pìlyimè ńpøenè pìtse tô nkarè a wighè. La ka à lè kònè e a nì lèrè nkwùè ghu. Ä tô tô nkwùè nì à gerènè ısaanè.

¹³ Nì nwuunè a nìlyìinè, ntøemè ńtîñè amwuə àpyiimè ntiñmè àzighè. Nì wìimè ntiñmè nkì ntiñè.

¹⁴ Nì fà'à ńfà'à ńtsùmè nì ńkònè.

¹⁵ Pìlyimè ńpâ, nì zhyê lo ngwàrè Stèfanàsè i lè pø ntsàambyè ngwàrè a nì nùñè ntiñmè añjunə Yësû Kristù amwuə àla'à Àkayà, nkì ñjâ mbìnèmè ızobè a nì fà'à ambo pànè pí Nwùè.

16 Mbô ambo pîghê lo nì tê ndzu'nè mbuurè pànè tsa'a zèrè zê, nkî ndzu'nè a ñwùè wa ntsùmè nî à wa nfâ'â tsa'a pobè.

17 Ndè lanè nga'â nkwùè nî Stèfanàsè, pobè Fotunatus nî Achaicus lè tònè, ntiinè pobè lè tònè ngîrè ànwùè zhyè nî nî lè pènè ghîrè.

18 Pobè lè ghîrè ntijmè mè i fiitè tsa'nè pobè lè kînè ngîrè imîghê fiitè. Nî tsùnjè nzhwi'tè ànwùè nî pànè tsa'a pèrè pè pa nshwøñè.

Ndŵùèndzùmè àchà'tè

19 Ishawatè ipoonè pi Kristù nî pènè a pàa àla'â Asia pè nchà'tè a wîghê. Aquila pobè Prisilà, nî àshwatè ipoonè pi Kristù nî à shwatènè a ndâ pobè, a kî tsùnjè nchà'tè a wîghê ajuñè nîlinè nî Ndò'nèmbyê

20 Pilyimè ipèenè pîtsùmè nî pi pènè a nîghê kî tsùnjè nchà'tè a wîghê. Nî chà'tè nkampè mbîjumè izîghê.

21 A ñwà'nè mînjè Pàolò, ñjwà'nè àñwà'nè zè mmè nchà'tè a wîghê.

22 Ndòonè i chyê àtwuè ñònè wa nî ka à kònè e a Ndò'nèmbyê iwèenè. Maranatha, Ndò'nèmbyê iwèenè â tô!

23 Àpònè ntijmè Ndò'nèmbyê Yësû â pè pîghê pi pobè.

24 Ikkònè mè f pè pîghê pi pobè pîtsùmè ndànjè a ndzùmè Yësû Kristù. Amen.

2 Korìntè

2 Korìntè 1

¹ Àñwà'nè zè à ñwà'nè Pàolò, mbè ngàñè ntwuumè Kristù Yësù amwuè ndwuumè ni Nwùè à lè tà'nè pobè ndyimè ìwèènè Timotì. Pobè pwuutè ntsàa a zèrè ambo àshwatè ipoonè pì Kristù ni a pènè a àla'à Korìntè, farè ambo pànè pì Nwùè pìtsùmè ni pì pènè amwuè pàa àla'à Àkayà.

² Àpònè ntiñmè ghobè àporèporè ni a furènè ambo Tă Nwùè pobè Ndò'nèmbyê Yësù Kristù â pè ambo pighè.

Pàolò a ñâ a miyàa ambo Nwùè

³ Ni għirè pèonè ñâ a miyàa ambo Nwùè Tă pì Ndò'nèmbyê Yësù Kristù, Tă ni à wa nkoorè miliñjè nkî mmø ndè'tè mìntiñjè.

⁴ Wwùè ni à wa ndè'tè mìntiñjè ìmøenè amwuè mìngè'è mìtsùmè, njillo pèonè tyi'è ndè'tè mìntiñjè mi pànè ni pobè pènè amwuè ngø'è a ni zùnjè tsa'nè Nwùè à kinè ndè'tè mìntiñjè ìmøenè la.

⁵ Tyi'è tsa'nè pèonè kinè ntsùñjè mmø ndzøenè ngø'è ni Yësù Kristù à lè zøenènè la, Nwùè ã ki tsùñjè lè'tè mìntiñjè ìmøenè làñjè a ndzùmè Kristù.

⁶ Pøø tø mø ndzøenè ngø'è yi pøø zøenè la a ni yèmpè ndè'tè a wighè mbè'ø ni chwarè. Nwùè a tø lè'tè mìntiñjè ìmøø yi a għirè la mbè'ø pøø ki ndè'tè ìmighè, mbè'ø ni ki mbø ni àwìlmè ntiñjè amwuè ngø'è ni ni wè ndzøenè tsa'nè pøø pø nkî ndzøenè.

⁷ Tsa'nè a pènè lè la, àkwàñjè ni pøø pènè ni zèrè mbè'ø wighè ka a kwebè e ntiinè pøø zhyènè lo, tsa'nè ni kinè mmø ndzøenè ngø'è ni pøø mènø ndzøenè la, Nwùè ã ki lè'tè mìntiñjè ìmighè tsa'nè à kinè mmø ndè'tè mìntiñjè ìmøø la.

⁸ Pilyimè ipâ, ka pøø tà'à a wøø lo ni għoñjè ti zhyè mbuure ngø'è ni pøø lè zøenènè a pàa àla'à Asia. Apì'i ni pøø lè pì'nø a lè lirè tħiġiñø tø pøø kwàñjè lo ka pøø pø chi chyè a wøø.

⁹ Pøø lè kwàñjè lo pì lè lè isà'a ìwøø lo pøø kwikè, la ànwùè zè a lè furè a lenè la lo kò pøø zø'nè a wøø pø ajuñø mbìnijmè ìzøø, i pøø zø'nè pø ajuñø Nwùè wa ni à wa nzhwuumè pèonè ajuñø nìwighè.

¹⁰ Nwùè à lè kwiirè a wøø a ntswùè nìwighè, mbø ki chwarè a wøø. Pøø kùmè nnùñjè ikwàñjè ipøø ajuñø ze lo ã làñjè ni mbyè tø chwarè a wøø,

¹¹ tsa'nè ni yèmpè a ni chà'tè a Nwùè kwempè a wøø. Pànè pìno'nè ñâ a miyàa a àtwuè ni pøø mbè'ø mborè zhyè ni à ñâñø ambo pøø ndàñjè a ndzùmè àchà'tè Nwùè pànè pìno'nè ntiinè à zu'ù àchà'tè Nwùè àzighè.

Pàolò a kwebè ikwàñjè ipø

¹² Pœ pœ ntèrè a wœ ntiinæ mìntiñmè ìmœœ nèrè nkujø nkujø lo nìchyêmbyê ìwœœ amwuœ àtwuè ƒshyê, nkî tô nìchyê ìwœœ a titrè pighø, à ghîrè Nwùè lo â laanè mmyàanè. Pœ lè chyê a lenø ndànjè pœ a ndzùmè àpònjè ntijmè Nwùè, ka pœ e pœ a ndzùmè àzhì'tè àtwuè ƒshyê.

¹³ Mbè'nœ pœ ñwà'nènœ la tyi'è mìnwùè nì mbè'e nì funjè nzhyê. Nkî nkwanjè lo,

¹⁴ nì patœ zhyê pœ a mîlyi'è mbè'e pœ la, nì ghă zhyê ƒshì'nè lo mbè'e nì tsòo a ghànjè ìwighø ntii wœœ, tsa'nœ pœ ghă kî tsòo a ghànjè ìwœœ ntii wighø ajuñø njyê nì Ndò'nèmbyê Yësû a ghă tô.

¹⁵ Tsa'nœ ndè zhyènœ lo nì pi zu'ù nzhyê la, ndè tà'â a nì pyè ndànjè nkarè a wighø mbè'e nì pœ nì mborè nkùwùè ipaa.

¹⁶ Ndè pyè nkwanjè la lo mbi karè a wighø nkùwùè nì mìmœnœ ndànjè ndèrè a Måsèdonyà, chi karè a wighø nkùwùè nì nkùrirènœ mmø nkùwø, nì tyi'è ngyèmpè mè ñdèrè a Judyà.

¹⁷ Ndè kî kwànjè a lenø la, àtwuè mè a tsànkè tsànkènœ? Kè ndè kwànjè a lenø pœ tsa'a ñwùè àtwuè ƒshyê ghø nì à pyiimènœ ndà'nè e tyi'è nkùwùè ghu?

¹⁸ La tsa'nœ Nwùè à pœnæ Nwùè nkujø nkujø la, ntwuumè ìwœœ ambo pighø ka ì pœ e "ee" pobø "nganjø."

¹⁹ Mbè'nœ Yësû Kristù, Moonè Nwùè wa nì pœ Salàsè nì Timotì lè chwìitènœ ambo pighø la, ka à lè pœ e "ee" pobø "nganjø." La ambo ze, àze ànwùè a lè kî mbø pœ lo "ee" nkùwùè ìtsùmè.

²⁰ Ntiinæ nkà'nœ Nwùè ìtsùmè nì ì pœnæ "ee" ì chyê la amwuœ Kristù. La ìtsùmè nì pœnè pa nshwønjè "Amen" ndànjè ajuñø ze ngu'tè a Nwùè.

²¹ La, à pwuutè Nwùè mbwuutè a wœnè ngirè lo pœnè tœmè ntijnè ajuñø Kristù, nkî ntso'ò a wœnè ntê ajuñø àfà'â e,

²² nchyâ àlènè e ajuñø pœnè, nkî nchyâ Àz hwùè e amwuœ mìntiñmè ìmœnè, mbè'e ghîrè a laanè lo à lò'nè ìpwuumè ìtsùmè ambo pœnè.

²³ Nfunjè a Nwùè tsa'a ndzœnè zœnènœ mè; À zhyê ntijmè mè lo nîka kwirè tô mè a àla'â Korintè, ka a lè pœ e la a nì chyâ ngø'è ajuñø pighø.

²⁴ Ka pœ mè ntà'â a wœ pœ lo nyiimè a wighø lo nì pyiimè ànwùè nì pœ pœ nshwønjè; Pœ zhyê lo nì tœmè ntijnè ajuñø àpyiimè ntijmè àzighø. Pœ tà'â fà'â pœnè pœ amwuœ àlànø nì nî pœ nì nìgha'â.

2 Korintè 2

¹ Tsa'nœ a pœnæ lè la, ñnùnjè amwuœ ntijmè mè lo ka mbø chi tô karè mè a wighø a nì ghîrè nì kwirè mbø nì àsòmnè.

² Ntə pəla ngirè lo nì sòmnè, ìwè a tyi'è mbə ghu a nì ghirè lo ñga'à? Ndànjè e wighè wa nì ñgirènè lo nì pə nì àsòmnè la.

³ Ndè ñwà'nè ànjwà'nè za ambo pighè la ntiinè ka ndè tà'à mè a nì tō ntsirè pànnè nì pobè pənè għirè ñga'à, pobè tyi'è ngirè mbə pə nì àsòmnè. Ntiinè ñzhyē tyi'è ìshì'nè lo nkwùè ìtsùmè nì mbənè nì ñigha'à, pighè pìtsùmè pa nkî mbə nì ñigha'à

⁴ Ndè ñwà'nè ànjwà'nè za ambo pighè nì nchyè ìmyè pobè ntòmnè amwuə ntijmè mè. Ka a pə e pə a nì ñâ a wighè nì ngə'è. A lè pə pə a nì ghirè nì zhyē tsa'nè nkònjènè a wighè pìtsùmè.

Lèənè a tìpònè ndyimè o

⁵ Dònè ìtse à tə pəla ngirè lo ñwùè wighè ìtse â sòmnè, yi ka à ghirè e la ajuñe mìnġe. À ghirè pə ajuñe pighè pìtsùmè, la a chyè pètè a wighè pə pimiliyi' e kè tisijñè. (Nshwənjè a lenè la ntiinè ka ñtà'à mè a nì ghirè ngə'è għu pə tsa'a i no'ò tisijñè).

⁶ Ngə'è nì pànnè pìno'nè chyānè ajuñe ze i kù'nè ambo ze.

⁷ Njiilo mbè' e nì lèənè ifàntè ìnwùè ipé, ngyèmpè e mbè' e a kanej sòmnè tisijñè lèənè mbìnġmè e.

⁸ Mbu'ù mbô ambo pighè lo nì ghirè â zhyē lo nì tsùnjè nkònjè e.

⁹ Lě ìsùmè ànwùè nì ndè ñwà'nènè ànjwà'nè zè ambo pighè la. Ndè ñwà'nè a zèrè la a nì zhwi'i a wighè zəenè lo nì wa ndanè ndzu'nè mìnġi ñgħiex nì ngwa ntəetè a wighè nì mèrè nkwùè ìtsùmè lo.

¹⁰ Nì tə lèənè àfàntè ànwùè nì ñwùè à ghirènè, nkî ndəənè àzâ. Ntə pəla ndəənè àfàntè ànwùè ñònè ìtse, mbè' e a nì nì mbə nkūnè nkunè lo ñchyē a nì lèənè àfàntè ànwùè ñwùè, yi mbi ghirè a lenè a mbyè Kristù la ntii wighè,

¹¹ ngirè a lenè mbè' e Satàanè a kanej tsàarè a àzhì'tè àzəenè ntiinè pəənè zhyēnè ikwànjè tìpònè ipé.

Ntòmnè Pàolò a Troas

¹² Nkwùè nì ndè tōnè a àla'à Troas a nì chwìlitè ntwuumè ghù ìshì'nè wa mbè' e Kristù la, ndè zəenè lo Ndò'nèmbyè a lè nya'kè àlànġe ambo mìnġe ajuñe àfà' à nì a lè pənè għu.

¹³ La ndè pə nì ntòmnè ntiinè ka ndè zəenè mè a ndyimè mè Titus. Lenəla, ndà'nè pànnè nì pì lè pənè għu ntyi'è ndèrè a Mäsèdonyà.

Niġlānjè a ndzùmè Kristù ndzīghè ntsò

¹⁴ Ðnejja a miyàa ambo Nwùè wa nì à wa ngirè nkwùè ìtsùmè lo pəənè yìinè pəənè pì Kristù nì à zīghènè ntsò. Nwùè a wa ndòo a wəenè ngirè lo pəənè siimè ntwuumè ghù ìshì'nè wa mbè' e Kristù a iły'i e ìtsùmè tsa'a àzwuumè àzhyā yè ìshì'nè.

¹⁵ Mbè'nè pèənè la àzwuumè àzhyă yè ɿshì'nè za nî Kristù a ñâñambo Nwùè, a tyi'è mmê nsîimè ndèrè ambo pàñè nî pi chwarènè pobè pyè nî pi pînè.

¹⁶ Ambo pàñè nî pobè pînè, a àzhyă tîpòñè za nî a zhwuutènè. La ambo pàñè nî pobè chwarènè, a àzwuumè àzhyă yè ɿshì'nè za nî a za tònè nî nîchymbyê. Tsa'nè a pènè lè la, ìwé a kù'nè aŋjunè mbuurè ɿfà'à pèrè pè.

¹⁷ Ka pèe pè wèe tsa'a pàñè pîno'nè nî pobè lòonè àshwèñè Nwùè pè tsa'a àzwuumè mîtàanè. La tsa'nè Nwùè a lè twuumènè a wèe la, pèe shwèñè pè a nkûñe nkuñe a mbyè ze tsa'a ngànè àfà'à Kristù.

2 Korintè 3

Ànwùè mbè'ø ɿkàanè yì shwuè pobè yì Iwùnè

¹ A chyê lè lo pèe pè nchi mbyiimè àfà'à àzæe pèe nî pèe? Kè a pè lè lo pèe tâ'à ɿnwà'nè nî tònè kè nfurè ambo pîghè mbyiimè àfà'à àzæe tsa'a pîtsè pàñè?

² Pîghè àtwuè ɿpîñmè àzîghè nî chyê mbè la ɿnwà'nè pîghu nî pi ñwà'nènè amwuè mîntîñmè ìmèe, lo pàñè pîtsûmè zhyê nkî nfuñè.

³ A zè nnérè ɿshì'nè ambo ñwùè misoñè a nî zæenè lo nî chyê mbè la àñwà'nè nî a furènè ambo Kristù nî pèe ñâñam. Ka pî ñwà'nè e àñwà'nè zè pè nî nîkoñè nî àñwà'nè la pi ñwà'nè pè nî Àzhwùè Nwùè wa nî à pènè ghù ntîññè. Ka pî ñwà'nè e pè aŋjunè ɿpàpè mîghòorè, la pi ñwà'nè pè aŋjunè mîntîñmè pàñè pi misoñè.

⁴ Pèe shwèñè a lenè la ntiinè pèe nùñènè ntîñmè ìwèe tyi'è nkûñe nkuñe aŋjunè Nwùè ndàñè la a ndzùmè Kristù.

⁵ Ka pèe shwèñè a wèe pè lo pèe pè nî ɿtîññè a nî ghîrè ànwùè àtse, à ghîrè Nwùè pèe zhyê a nî fâ'à ɿfà'à pèrè pè.

⁶ À ghîrè Nwùè lo pèe kù'nè a nî pè ngànè àfà'à amwuè ɿkàanè yì shwuè. Ka à ghîrè e a lenè la ntii mbòomè ɿtse. À ghîrè a lenè la ntii Àzhwùè. Mbòomè à wa nzhwuutè a ñwùè misoñè, la Àzhwùè a mè ñjâ a nîchymbyê.

⁷ A tè mbè lo ɿkàanè wa nî i lòonè a nîwîghè ntô nî pi lè ñwà'nènè àtwuè mîghòorè i pè ntsîinè tîsiññè amwuè ndwuumè nî mbè'ø ka pàñè pi Israel lè zhyê a ghobè a nî nañè ɿsighè Mûsî, mbaa pè tsa'nè ka i lè chi mmê tsîinè e ɿshì'nè la,

⁸ mbè'ø ka nîtsîinè ɿkàanè nî à pènè àfà'à Àzhwùè Nwùè la a tsîinè e ntsàarè?

⁹ A tè mbè lo ɿkàanè wa nî i wa nchyâ ɿsà'a aŋjunè pèənè la lè pè ntsîinè, nîtsîinè ɿkàanè wa nî i wa ngîrè mînvwùè mi pàñè tèømè la lè ka tsîinè e tsàarè?

10 Pèənè tyi'è nshwəŋè t̄itsòŋè lo n̄tsiinè ikàanè wa ni pèənè pənə amwuə wèrə t̄itsòŋè la à ghirè mə lo n̄tsiinè yì ntsàambyè wa à tyi'è àffifí.

11 A tə mbə lo àzwuumè za ni ka a ghoŋè e ni nkuŋè a lè mə ntsiinè, yi àzwuumè za ni a ghoŋènə ni nkuŋè la a ka tsiinè e tsàarè?

12 Lenəla, tsa'nə a pənə ànwùè ni pèənè nùŋè nt̄iŋmè iwèənè aŋunə tə mbyabè la, pèənə chwiitè ti àkwàrè.

13 Ka pəə pə wəə tsa'a Müsî ni à lè lōonə atsə'ə nküpə ısighè e ghu lo kò pànə pi Israel zəənè a ghobə lo n̄tsiinè wa a wə mborə ndèrè.

14 Lenəla, pi lè f̄iŋnè ižhi'tè ıpobə tə ntô mbyàa sìnè wə. Pi tə mə nfuŋè ànjwà'nè ikàanè yì lwünè, atsə'ə ghu a ki mbirè nnàanè e ižhi'tè ıpobə nàanènə, ntiinə mbè'ə pi ki ndàŋè e pə a ndzùmè Kristù ntso'ò atsə'ə zè.

15 Ee, mbyàa pə sìnè, pi tə mə nfuŋè ànjwà'nè p̄imbòomə pi Müsî, atsə'ə ghu a ki mbirè nküpə e ižhi'tè ıpobə kwupènə.

16 La nkùè n̄t̄iŋmè a p̄eŋènə nnùŋè nt̄iŋmè e aŋunə Ndò'nèmbyè, atsə'ə ghu a tso'nè a ısighè ze.

17 T̄itsòŋè, Ndò'nèmbyè ni à shwəŋènə la a Àzhwùè Nwùè. Ðwùè ntsùmè ni Àzhwùè Ndò'nèmbyè a pənə aŋunə ze ka à pirè e àpù'ù.

18 Pèənè p̄itsùmè ni pèənè tso'ò mə atsə'ə za a ısighè pèənè ngwa'à, n̄tsiinè Ndò'nèmbyè a tyi'è nkyà'à a ısighè pèənè ngirè pèənè tyi'è ndzəənè a n̄tsiinè Ndò'nèmbyè wa ni à ghirènə pèənè kwùè amwuə n̄tsiinè ghu mbəŋè ntyi'è tsa'a ze. Zèrə zə ànwùè a furè tyi'è ambo Ndò'nèmbyè wa ni à pənə Àzhwùè la.

2 Korintè 4

Ipwuumè Àzhwùè pi tsənə amwuə mikiŋə mi àpòomə

1 Tsa'nə Nwùè à koorènə miliŋè iməənə ηjâ àfà'à zè lo pəə fà'à la, ka m̄intiŋmè iməə chi mborə e.

2 Pəə twuunə a wəə iñwùè ısiŋnè iñsùmè ni pi pa ngirè pə a n̄lèəmənə la. Ka pəə mə ngirè a wəə iñwùè m̄ifighè, ka ki mə kwebè a wəə ànwùè Nwùè. La pəə pa nshwəŋè a wəə pə a nkūŋè nkuŋè ni à p̄etənə m̄intiŋmè imobə ngirè pobə pyiimè ànwùè àzəə a ımyê Nwùè.

3 Pi tə pəla ndèəmè ntwuumè ghù iši'nè wa ni pəə pa nchwiitè la, yi pi lèəmè pə ambo pànə ni pobə pə mbî ndèrè.

4 Ntiinə ambo pobə, nwùè àtwuè išhyê wə a nàanè mə m̄intiŋmè mi pànə ni ka pobə nùŋè a ghobə m̄intiŋmè imobə aŋunə Nwùè la lo kò pobə zəənè a ghobə nkà'à ntwuumè ghù iši'nè mbè'ə àghu'tè Kristù wùè ni à pənə tsa'a Nwùè.

⁵ Ngè ajuñə ntwuumè ni pəə pa nchwiitè, ka pəə chwiitè a wəə pə mbə'ə mbìnjmè izəə. Pəə pa nchwiitè pə lo Yēsū Kristù a Ndò'nèmbyê, pəə tyi'è mbə ngàñə àfà'à izighè ntii Yēsū.

⁶ Mbè'ənə à pənə Nwùè wa ni à lè shwəñènə lo, "Nkà'à t kyà'à amwuə ndzùmè!" ni à ghìrènə lo nkà'à kyà'à amwuə mìntiñmè iməə. A ñâ nkà'à ni i wa ngìrè lo pəə zhyê àghu'tè Nwùè za ni a za ntâ a isighè Kristù la.

⁷ La pəə ni pəə pənə ni ipwuumè pi tsənə pə, pəə chyê mbə la Mìkìñə mi àpòomə, mbə'ə nérè lo itiññè wa ni i tsàarènə mbô ni i pənə amwuə ntwuumè ghù ishi'nè wa ka i furè e la ambo pəə. t furè pə ambo Nwùè.

⁸ Pi ñâ mə a wəə ni mbuurè ngə'è ntsùmè la ka mìntiñmè iməə porè e; ngìrè itwuè ipəə tsànkè la ka ghìrè e lo pəə myà'tè;

⁹ nnyàñjè a wəə la ka Nwùè a wa'à e a wəə; ntsòo a wəə mmà'à a ishyê la ka zhwiutè e a wəə.

¹⁰ Nkwùè itsùmè pəə pa mbì'i a nìwìghè Kristù a mbìnjmè pəə mbè'ə pi zəənè a nìchyémbyê Kristù ajuñə mbìnjmè izəə.

¹¹ Amwuə nìchyémbyê iwəə nkwùè itsùmè pəə pa a ntswùè nìwìghè ntii Yēsū, mbè'ə pi zəənè a nìchyémbyê e ajuñə mbìnjmè izəə ni i ghă kwighè.

¹² Tsa'nə a pənə a lenə la, pəə pa ntyi'è nchyê la a ntswùè nìwìghè mbè'ə ni chyê.

¹³ Pi ñwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè lo, "Ndè shwəñè ntiiñe ndè nùñènə ntìñmè ajuñə Nwùè." A ndəñjə ndəñjə lo pəə ki mbə la ni mbuurè àpyiimè ntìñmè ghu ntyi'è mə nshwəñjə ntwuumè ghù ishi'nè wa.

¹⁴ Pəə zhyê lo Nwùè wa ni à lè zhwiutè a Ndò'nèmbyê Yēsū la a ghă ki zhwiutè a wəə pi Yēsū, lòo a wəə pəə tō nnwuunè a mbyè ze.

¹⁵ Mèrə mə mìnwùè chyê la ntii wìghè mbè'ə àpòñjè ntìñmè Nwùè â sìimè ambo pàñè pìno'hè, mbè'ə nìñjâ a miyàa ambo Nwùè â no'ò nkì ntô ni àghu'tè ambo Nwùè.

Nìchyê ajuñə àpyiimè ntìñmè

¹⁶ Tsa'nə a pənə lə la, mbè'ə pəə chi mborè a wəə nkwê ni ndzùmè apè. Mbaa pə tsa'nə mbòbè mbìnjmè izəə i zè mborè nkwìghè ndérè la, Nwùè a ki mə ñjâ pə mìtìññè mi shwuè njyê itsùmè ambo Àzhwùè àzəə.

¹⁷ Miliy'è ngə'è wè ni pəə pə ndzəənè ajuñə mətùmè nkwùè lə i ghă tō ni àghu'tè za ni a lwenènè nkì ngoñjè ni nkuñjè amwuə nkwùè za ni pəə pənə a mbyè Nwùè la.

¹⁸ Lenèla, ka pəə mə nnañjè a wəə pə ipwuumè pyè ni pəə pa ndzəənè ni imyê iməə, la ntê àtwuè pə ajuñə pyè ni ka pəə mə ndzəənè a wəə. Ipwuumè

pa nî pî pa ndzœnè chyê la ajuñe mætùmæ nkùwùè, la pyè nî ka pî mæ ndzœnè e ghoñè nî nkuñø.

2 Korìntè 5

¹ Mbè'nè pøə zhyènè lo pi tø shà'tè àzuŋè zè ni pøənè pø nchyè amwuø a àtwuø ishyè ghè lè, yi pøənè pø ni ndâ a nìpwuurè ni Nwùè ã ñâ, a pø ndâ ni ka pi korè e ni mbô, nkî ngoŋè ni nkuŋè.

² Tìtsònjè, pèənè pə ntswaamè a chwèrè amwuə ndâ zè ni pèənè pə amwuə lè, ntyi'è mmə mbyabè a ni pə ni ndâ ɬzəənè a nìpwuurè ni ŋ kwupè a wəənè,

³ ntiiñè nkwùè ni ndâ ghu i tê nkŵupè a wœñè, pœñè chi mbø wœñè ni ntümnè apè.

⁴ Tsa'ñè pèønè pirèñè amwuë àzuñè zè la, pèønè pø ntswaamè a chwèrè mbø ni àsòmnè ka pø e pø lo pèønè tà'à a ni sòrè atsø'ø zø ni pèønè wînø le. Pèønè tà'à pø lo wî a zhyè za ni a furènø a nìpwuurè àtwuè zèrè njilo àzwuumè ni a za nkwigħè a pøñè ntyi'ø mbø àzwuumè ni a za nchyè ni nkunè.

⁵ Nwùè la ñònè nì à chwu'tènè a wəənè aŋunè ànwùè zérə zè, ñŋâ a wəənè nì Àz̄hwùè e a n̄l n̄rè lo kwepè w̄erə wè ă tō.

⁶ Tsa'nè a pənə a lenə la pèənè tyi'è mbə nî àwìimè ntijmè nkùwù ètsùmè. Pèənè zhyê lo tsa'nè pèənè pənə amwuə ndâ zè nî è pənə mbòbè mbìnjmè izéənè la. pèənè pa a ndv  s a pèənè pi Nd 'n mb y .

⁷ ntiiñə pèøñè zhyêñə lo mìnñwùè më la nküñə nkuñə ntiiñə pèøñè pa nchyê a nìchyêmbyê ìwèøñè ndàñè la a ndzùmë àpyiimë ntiiñmè àzøøñè, ka pë e pë ntiiñ mìnñwùè ni pèøñè pa ndzøøñè.

⁸ Pœ pœ ngwiimè ntijemè, mmœ ngyiì a ni myà'tè mbijemè zè ghè pœ a imwue alvi'è pœ pœ pi Ndò'nèambvâ.

⁹ La pèənè tə pə a ɬmwuə alyi'ə kə a alyi'ə yè nyaanə, àtwuə ànwùè àzəənè a chvâ pə a n̩ qhìrè ànwùè n̩ ă pə n̩ n̩qha'à.

¹⁰ ntiinē pèənè pìtsùmè ghă təəmè aŋunə nìghòorə ni korè ni Kristù kwíirè mìntso'nè mi àfà' à ìmæənè. Ðwùè ntsùmè à ghă kwíirè ɬpònjè kè tìpònjè zùnjè la aŋunə ànwùè ni à lè mənə nfà' à amwuə mbìn'mè e.

tswùnè a tìtìrè pànè pi Nwùè ndànè a ndzùmè Kristù

¹¹ Tsa'nè pœ zhyêñè ànwùè ni a pœnè zèrè a ni pô Ndò'nèmbyê la, pœ ñ kyiitè ghîrè pîtse pànnè zhyê. Nwùè à zhyê a wœ tyi'è ïshì'nè, ñki nkwanjè lo ni kí nzhyê a wœ tyi'è ïshì'nè amwuë mintinmè ìmighe.

¹² Ka pœ chi mmœ ntà' à a wœ la a nœ pyiimè ànwùè àzœœ pœ nœ pœ ambo pighœ. Pœ tà' à ghîrœ nœ zhyê lo mbè' œ nœ tsòo a ghànjè iwighe ntii wœ mbè' œ ki zhvœ ndwuumè nœ nœ wa nkœwùè àshwœnnœ ambo pàñœ pa nœ pobœ pa ntsòo

pìghànjè ịpobə amwuə ndwuumè nì pobə pa ndzəənè pèənè nì ịmyê, ka pə e pə tsa'ne mbòomə ighobə à pənə.

¹³ Pəe tə pəla mbaarè paarènə, yi pəe paarè la ntii Nwùè. Pəe tə pəla ka paarè a wəe, yi a chyê a lenə la ntii wighə.

¹⁴ Mbè'ne a wəe la à wa ndè'tè e ịkònə Kristù, ntiinə pəe zhyê lo ta'à ηwùè à lè kwighè àtwuè nì pànè pìtsùmè. Lenəla, a tyi'è mbə lo ηwùè ntsùmè à lè kwighè.

¹⁵ À lè kwighè àtwuè nì pànè pìtsùmè nì pobə pirènə pìtìjnè lo kò pobə chi nchyê pə mbə'ə mbìnjmè ịzobə, pobə chyê pə mbə'ə wùè wa nì à lè kwighènə àtwuè nì pobə pì kí nchi nzhwuumè e aŋunə nìwighè la.

¹⁶ A nì furè tìtsònjè wè, ka pəe chi nnaŋjè a wəe a ηònə la tsa'ne pànè pì àtwuè ịshyê pa nnaŋjè. Mbaa pə tsa'ne a lè pənə nkwùè itse pèənè pə nnaŋjè a Kristù tsa'a ηwùè misoŋjè la, ka pəe chi nnaŋjè a wəenə a ye tìtsònjè a lenə.

¹⁷ Lenəla, ηwùè ntsùmè nì à pwuutènə mbə pobə Kristù, à tyi'è ηònə shwuè. Nìch�mbyê yì ndwùnè à lènə mə, yì shwuè a tō.

¹⁸ Mèrə mə mìnwùè furè la ambo Nwùè wa nì à lè lènənə a ndzùmè Yēsū Kristù ndòo a wəenə ngìrè pìswùe ịpe ghu, ntyi'è ηjâ àfà'à ambo pèənè lo pèənè tyi'è mmə ngìrè lo pìtse pànè pə pìswùe ịpe;

¹⁹ Nwùè à lè lènə la a ndzùmè Kristù nkŵirè ndòo pànè pì àtwuè ịshyê aŋunə pìswùe ịpe, ka chi naŋjè e ịnwùè tìpònjè ịpobə la ntyi'è ηjâ a wəenə nì ntwuumè lo pèənè lòo pànè ngìrè pìswùe ịpe ghu.

²⁰ Pèənè chyê mbə la àtwuè nì Kristù, Nwùè a tyi'è ndàŋjè a ndzùmè pəe nshwəŋnə ambo pèənè. Pəe pu'ù mbô ambo pìghə aŋunə nìlinə nì Kristù lo nì pèŋjè ntyi'è pìswùe pì Nwùè.

²¹ Mbè'ne Nwùè à lè ghîrè Kristù wa nì ka à lè ghîrè e a tìpònjè la a tyi'è ngàŋjè ngìrè ịnwùè tìpònjè ntii wəenə, mbə'ə pèənè tyi'è mbwuutè pèənè pì Kristù mìnwùè ịməenə təemə a mbyə Nwùè.

2 Korintè 6

¹ Tsa'a pànè nì pobə pa nfà'à pobə pì Nwùè, pəe pə mbu'ù mbô ambo pìghə lo kò nì ghîrè àpònjè ntìnjmè Nwùè za nì à ηânə ambo pìghə a lèrè àfifí.

² Mbè'ne Nwùè à shwəŋnə lo, "Ndè zu'u o amwuə ngotə nkwùè, ndè yèmpè o aŋunə njyê za a nì chwarè o amwuə ngə'è." Nì zhwi'tè, lě nkwùè ghu nì t kù'nènə ambo Nwùè a nì yèmpè a wighə. Lě njyê ghu nì Nwùè à pì chwarè a wighə t zè lè.

³ Ka pəe nùŋjè a wəe a kìlè'è amwuə àlènə ηònə itse, njiilo kò ηònə a ηâ e ịfèrə amwuə àfà'à àzəe.

⁴ La ajuñə mìnchwùè mìtsùmè ni pøø pa ngirè, pøø pa nnérè ipinjmè ìwøø tsa'a ngàñø àfà'à Nwùè. Pøø pa ngwìimè ntijjmè amwuø ntòmnè ni ngø'è, farø amwuø mítse mìnchwùè mítijjmè.

⁵ Pi lè pu'u a wøø nkwùè no'nø, nchyâ a wøø a itsanjè nkwùè no'nø, nkì nkyiinè nzhwà'à iiyi'e ntii wøø. Pi ghîrè pøø tsòo mbijjmè izøø ni ifà'à ndyê a nilyiinè, ka pø wøø ni àzwuumè ni mbè'e pøø zighè.

⁶ Ìnwùè pèrø pø kì nnérè ambo pànè lo pøø la ngàñø àfà'à Nwùè tsa'nø mbòomè ìwøø a lè laanènø, pøø kì nzhyê a nkùñø nkuñø ni à pøø amwuø ntwuumè ghù iñhi'nè wa ngwìimè mìntijjmè ìmøø, ngirè mìnchwùè mi iñhi'nè ajuñə pøønø, nkì mbø ni Àzhuñø Nwùè pobø ngotø ikòjnø.

⁷ Pøø shwøñø pø a nkùñø nkuñø, mbø ni iñijnø Nwùè, ntwu'tè ipwuumè ntsòo pi mìnchwùè mi tøømènø a àpô yè zighènø pobø yè kwàbè.

⁸ Pànè pa ngu'tè a wøø, pìtse pø ngwâ a wøø nshwøñø ìnwùè tìpònø pøø pi iñhi'nè àtwuø pøø. Pi nañø a wøø tsa'a ngàñø pìchwiñø, la pøø pø nshwøñø pø a nkùñø nkuñø.

⁹ Pànè zhyê a wøø la nnañø a wøø tsa'a ka pi zhyê e a wøø; mbø tsa'a iñkuø pøønø, la ni mø ndzøønø a wøø pøø kì mmø nchyê a wøø tyi'e chyènø. Mbaa pø tsa'nø pi mønø ntòmnè a wøø la, ka pi mø nzhwuutø e a wøø;

¹⁰ Pi lè patø ngirè pøø sòmnø sòmnènø la, pøø kì mbø pø ni nìgha'à nkwùè iñsùmè; pøø pø tsa'a ngàñø àfumè, la ngirè pànè pìno'nø pø ni nkabè; mbø tsa'a pànè ni ka pobø pø a ghobø ni àzwuumè, la mbø ni ipwuumè iñsùmè.

¹¹ Pìswùø ipøø pànè pi Korintè, pøø lanø nshwøñø ambo pìghø a sàñø sàñø nkì nnya'kè mìntijjmè ìmøø ñjâ ambo pìghø.

¹² Ka pøø kwupè a wøø mìntijjmè ìmøø ambo pìghø, la kwupè e pìghø nkwpø mìntijjmè ìmighø ambo pøø.

¹³ Ntyi'e nshwøñø ambo pìghø titsoñø la tsa'a ñwùè a shwøñø ambo ipoonø ipø. Nì kì nnya'kè mìntijjmè ìmighø.

Àkwàtè a ni pwuutø pìghø pìtìpyiimè a Nwùè

¹⁴ Kò ni kì mbwuutø nfà'à a wìghø pìghø pìtìpyiimè a Nwùè. Ànwùè yè iñhi'nè pobø yè tìpònø a pwuutø lø ila ghu? Kè nka'à pobø ndzùmø pwuutø lø ila ghu?

¹⁵ Mbè'e Kristù pobø devèlè shwøñø ndzu'nø lø ila ghu? Dònè ni à nùñènø ntijjmè e ajuñø Kristù a chyê ni àkø a ni ghîrè pobø ñònè ni ka à nùñø e ntijjmè e ajuñø Kristù?

¹⁶ Mbè'e Ndâ Mìshwà'à Nwùè pø ni ànwùè àtse pobø pìtitoo? Pøønø la Ndâ Mìshwà'à Nwùè wa ni à wøø nchyê la; Tsa'nø Nwùè àtwuø ipinjmè e à shwøñønø lo,

1 "Mbi chyê amwuø pøønø ipâ mmø yìinè amwuø pobø. Mbi pø Nwùè ighobø, pobø kì mbø pøønø ipâ."

¹⁷ Lenəla, Ndò'nmbyê à shwənjè lo, “Nì furè amwuə pobè kò nì chi nchyê pighé pi pobè. Kò nì pè a wighé nì ànwùè a nì ghîrè pighé pi àzwuumè nì ka a laanè e; lenəla yi mbi kwiirè a wighé.

¹⁸ Mbi tyi'è pè tă iwighé, nì kì mbè ipoonè ipâ pi mbyànjè pobè pi pèngyé, la shwənjè Ndò'nmbyê Àko'ntsirè.”

2 Korintè 7

¹ Tsa'nə ìnwùè pèrè pè itsùmè nì Nwùè à kà'nə chyénə ambo pèənè la nì pìswùè ipâ, pèənè sùu mbìnjmè izəenè laanè ajuñə ntsiñjñə itsùmè nì za ntsènjè mbìnjmè izəenè pobè izhwùè ipèənè, njiilo pèənè laanè mmyàanè mbè nì àkwàrè Nwùè.

Pàolò a gha'à mbè'ə pànè pi Korintè

² Nì nya'kè mìntiñmè imighé njâ ambo pèə; ka pèə wighé a wèə ànwùè àtse ambo njònè itse, ka ghùbrè a wèə àzwuumè njònè itse, ka kì kwiirè a wèə àzwuumè njònè itse nì mìtiñjñè.

³ Ka mmè nshwənjè mè la a nì njâ ifèrè iwighé, ntiinè ndè pyè mè nshwənjè ambo pighé lo nì wa amwuə mìntiñmè iməe amwuə ndwuumè nì mbè'ə ka àzwuumè àtse a ghàbè e a wèənè, kè a pè nchyê ntìñjñè kè nìwighé.

⁴ Ndànè nnùnjè ntìñmè ajuñə pighé nkì mmè ntsòo a ghàñjè ntii wighé; mbè'ə amwuə mìngə'è iməenè mìtsùmè, ngwè nì ntìñmè ghu itìñjñè, ka nìgha'à mè a kì mbè e nì àndànè.

⁵ Nkwùè nì pèə lè kwuunènè a Måsèdonyà, ka pèə lè zhwùutè a wèə tyi'è pìmìlyi'ə. Ngø'è i tò ajuñə pèə nfurè a pìpàa pìpàa; pèə zòñjñè pèə pi pèənè a àpyiinè, nkì mbè nì àkwàrè amwuə pèə.

⁶ La Nwùè nì à wa ndè'tè mìntiñmè mi pànè nì pobè pa nsòmnè, à lè'tè mìntiñmè iməe tsa'nè à lè tsàanè a Titus a tò.

⁷ Ka a lè pè e la ntiinè Titus à lè tònè ndà'à, a lè kì mbè ntiinè nì lè pènè mmè mbyatè e. À lè tiitè a wèə tsa'nè nì lè mè ngyii a nì zèənè mè, tsa'nè nì lè kìnè mmè nsòmnè mbè'ə ànwùè nì a lè làñjènè, tsa'nè nì lè mènè ndzòñjñè mbè'ə mè; njiilo nìgha'à mè à lèrè nì mbyè.

⁸ Ndè pè la ghîrè lo nì pè nì àsòmnè amwuə àñwà'nè nì ndè tsàanè ambo pighé yi ka a lè pî e a gha, la a lè pî mè tyi'è pìmìlyi'ə. Ndzøenè lo àñwà'nè ghu a lè ghîrè nì sòmnè, la nsòmnè pè ajuñə metùmè nkwùè.

⁹ La titsòñjè, ngwè nga'à; ka gha'à mè pè lo ndè ghîrè nì sòmnè, nga'à pè ntiinè àsòmnè àzighé yèghu a lè ghîrè nì kwebè ìlànè tìpòñjè ipighé. Nwùè à lè pètè a wighé amwuə àsòmnè àzighé zè, lenəla ka pèə lè ghîrè a wèə ànwùè tìpòñjè àtse ajuñə pighé,

¹⁰ ntiinè njwùè à tè mmè nsòmnè amwuə àlànè nì Nwùè à tò'nè, yi ã ghîrè a pèñjè ntìñmè e nchwarè. Lenəla, ka zèrə za àsòmnè a pî e. La njwùè à tè mmè

nsòmnè pø amwuø ndwuumè nì pànè pi àtwuø ishyê pa nsòmnè, yi zèrø za á lòo a nìwighè tò.

11 Nî zøenè tsa'nø Nwùè à ghìrènø ni àsòmnè àzighè zèrø zø: nì zøenè tsa'nø à ghìrènø ni shwøñø a nkùñø nkùñø, ndzøenè tsa'nø ni pa ndanø nnèrè lo ka nì lè ghìrè a wighè a tìpònè, ndzøenè tsa'nø ànwùè ghu a lè pønø ndzañè a wighè, ndzøenè tsa'nø ni lè pønø mbô, ndzøenè tsa'nø ni lè chwu'tènø mbìñmè a ni fà'à, ndzøenè tsa'nø ni twu'tènø ntìñmè ajuñø pìtse pèønè, ndzøenè tsa'nø ni twu'tènø ntìñmè a ni chyâ ngø'è ajuñø ñwùè ni a ghìrènø tìpònè. Nì nèrè mø amwuø ilàñø itsùmè lo ka nì zhyê a wighè ànwùè àtsø amwuø isà'a ghu.

12 Ndè patø ñjwà'nø pø àñwà'nø zè ambo pighø la, ka a lè pø e la ntii ñònè ni à lè mènø ngìrè a tìpònè ghu, kë ñònè wa ni pi lè mènø ngìrè a tìpònè ajuñø ze. A lè pø a ni nèrè ni zhyê a mbyè Nwùè lo ni chyê mbø la pànè ni pobø pa ntsùñø nkòñø a wøø.

13 Lenøla, pøø lè tyi'è mbø ni nìgha'à. Nìgha'à wè ni pøø lè pønø ni wèrø a lè kwì'nø ntii nìtô Titus ni a lè tònø nkwi'nø a nìgha'à ìwøø. Pighø pìtsùmè tyi'è ngìrè ntìñmè e pø ni àporèporè.

14 Ka a lè pø e ànwùè isìññø ambo mìñø a ni tsòø a ghànè mè ambo ze mbè'ø wighè. La tsa'nø ànwùè àtsùmè ni pøø shwøñønø ambo pighø a chyê mbø nkùñø nkùñø la, njiilo nìtsòø a ghànè ìwøø a mbyè Titus à lè nèrè lo pøø shwøñø nkùñø nkùñø.

15 Lenøla, ikòññø ni à lè pønø ni wèrø ajuñø pighø i wè nkùñø ndèrè ni mbyè amwuø nkùñø ni à kwempènø tsa'nø pighø pìtsùmè lè zu'nènø ànwùè ni à lè nèrènø, farø tsa'nø ni lè kwíirènø e ni àkwàrè pobø àwùrèkè ntìñmè.

16 Ndønø mbø ni nìgha'à lo mbè'ø ndzøenè ajuñø pighø ajuñø mìñwùè mìtsùmè ni ni pø ngìrè.

2 Korintè 8

Tsa'nø ipoonè pi Kristù chyènø a ni ñâ

1 Pìlyimø kpøø, pøø tà'à lo ni zhyê àpònè ntìñmè Nwùè ni à nèrènø ambo ishwatè ipoonè pi Kristù ni pønø a àla'à Måsèdonyà.

2 Pobø lè patø mbø pø ni mìngø'ø mìno'nø ni Nwùè à lè zhwi'nø a ghobø ni mèrø la, nìgha'à à lè kì ndwénø lìwenènø amwuø mìntìñmè imobø ngìrè lo pobø ñâ ka mìzùñø mbaa pø tsa'nø pobø lè pønø ni àfumè la.

3 Ngwè nshwøñø lè tsa'a ñònè ni à lè mènø ndzøenè tsa'nø pobø lè mènø ññâ; mmø ññâ àzwuumè ni pobø pønø ni zèrø, nkì nchi mmø ññâ ntsàarè farø àzwuumè ni pobø pønø ni zèrø; mmø ññâ tyi'è tìghu ñwùè à wè ntinè a ghobø.

4 Pobø lè pu'u mbø nkùñø mbaa lo pøø ñâ a ghobø ni isàanè pobø ñâ àzobø àyèmpè ambo pànè pi Nwùè ni pi pønø a àla'à Judyà.

5 La ka pobə lè ghìrè a ghobə amwuə ndwuumè ni pəə lè kwàñènə! Pobə lè pyè ñjâ mbìnjamè izzobə ambo Ndò'nèmbyê mbònja ñâ ambo pəə a ni zùñja tsa'ne Nwùè à tâ'ne.

6 Lenəla pəə lè pu'u mbô ambo Titus ni à kî pì'nènə àfâ'â zèrə zə lo â làñè ni mbyè ngyèmpè a wighə ni myàanə àfâ'â àpòñè ntijmè zè.

7 Tìtsòñè, tsa'ne ni ko'nə mbyaa ajuñə alyi'ə ni mbè'ə ni ghìrè ànwùè àtsùmè ìshì'nè la; tsa'a àpyiimè ntijmè, ni ndwuumè ni ni wa nshwəññè, ni nìzhyè mìnñwùè, ni nìpə ni ntijmè a ni yèmpè, farə tsa'ne ni wa nkòñè a wəə, pəə mə ntyi'ə ntâ'â lo ni làñè ni mbyè ni àfâ'â ikòññè zèrə zè a ni mə ngyèmpè pàñè pi Nwùè.

8 Ka mmə ñâ mè a wighə pə ni ntâ'â pə mbè'ə ni làñè a ndzùmè pìtsəe pèənə ni pi pənə ni ntijmè a ni yèmpè, nnérə tsa'ne ikòññè iwighə i pənə ghu nkùñə nkunə.

9 Mbè'ne ni zhyèñə àpòñè ntijmè Ndò'nèmbyê Yésû Kristù iwéenə; mbaa pə tsa'ne à lè pənə ngàñè nkabè la, à lè pèñè ntyi'ə ngàñè àfumè ntii wéenə, mbè'ə làñè a ndzùmè àfumè e za pèənə tyi'ə ngàñè nkabè.

10 Akwàñè mè a chyê lo, a pòñè lo ni myàanə ànwùè ni ni lè pì'nènə ngu'u la tìtsòñè. Ni lè pə pìtsàa pìmbyè, ka pə wighə pə ajuñə ndâ'â a ni fâ'â, ni lè kî mmə ntâ'â a ni fâ'â.

11 Ni làñè ni mbyè mmyàanə àfâ'â ghu. Tsa'ne ni lè pənə ni ntijmè a ni tyankè ànwùè zè la, ni kî pə ni ntijmè a ni myàanə a zèrə.

12 Mbè'ə ni tə mə nga'â a ni ñâ yi Nwùè ã kî kwiirè àzwuumè ni ni ñâñə, ndzùñə ajuñə àzwuumè ni ni pənə ni zèrə ka pə e ajuñə àzwuumè zhyè ni ka ni pə wighə ni zèrə.

13 Ka ntâ'â mè pə lo àyèmpè ni ni ñâñə ambo pàñè la a pə àpi'î ni pi tènə àtwuè pighə.

14 La tsa'ne ni pənə ni zèrə tìtsòñè a no'ò la, a pòñè nkî nkù'nè lo ni yèmpè pàñè ni ka àzobə a pə e ghu. Mbè'ə a ghă mbə nkùññè ni ni puññə, pobə kî mbə ni zèrə a no'ò, pobə kî ngyèmpè a wighə. Lenəla a pə ndəñə ndəñə lo ni yèmpè a wəə pəê kî ngyèmpè a wighə.

15 A tsa'ne àñwà'nè Nwùè a shwəññənə lo, "Dònè ni à shwatènə a yè no'nə la ka à pə e ni yè no'nə tisijñə, ñòñè ni à shwatènə a yè kîñə la ka à pə e ni yè kîñə tisijñə."

Titus pobə ngàñə akwùè niyìinè ìze

16 Pəə ñâ a miyàa ambo Nwùè ni à ghìrènə lo Titus â pə ni ntijmè a ni yèmpè a wighə tyi'ë tsa'ne pəə kîñə mbə àzəə la.

17 Ka à lè pyiimè e pə ndâ'â ànwùè ni pəə lè shwəññənə lo â ghìrè, à lè kî mbə ni ntijmè a ni tō ambo pighə àtwuè ni ze.

¹⁸ Pœ pœ ntsàa e pobœ pœ ndyimœ wa ni ïshwatè ïpoonè pœ Kristù pino'ne kònjenè e la ntii àfà'â e a ni chwiitè ntwuumè ghù ïshi'nè wa.

¹⁹ Ka a pœ e pœ ndà'â zèrœ zœ, ïshwatè ïpoonè pœ Kristù lè kî ntso'ò e ntsàa lo pœ pœ nobœ lèrœ ajuñe àkwùè nìyinè zœ lo fâ'â àfà'â ïkònjenè zœ a ni ghu'tè a Ndò'nèmbyê, mbè'â kî nèrœ lo pœ kònje a ni yèmpè.

²⁰ Pœ pœ ntê àtwuè a ni zœnè lo kò pàñè shwøjnè a tìpòñè mbè'â pœ ajuñe ïpwuumè pyè ni pàñè ñâñe ni mìntiñmè ìmobœ mìtsùmè lo pœ fâ'â ni pèrœ.

²¹ Ntiinè pœ pœ ntê àtwuè a ni zœnè lo pœ ghîrè ànwùè ni a tœmènè a ìmyê Ndò'nèmbyê farœ a ìmyê pàñè pœ mìsonjœ.

²² Pœ pœ nkî ntsàa a momaa ìwœ nobœ pœ pœ. Pœ zhwi'î mœ e nkwùè no'nœ ndzœnè lo à kònje a ni yèmpè. Tìtsòñè ni a nùñjenè ntijmè e ajuñe pighè la, à chyê ni ntijmè a ni yèmpè tyi'è ïshi'nè.

²³ Ngè ajuñe Titus, a ñwùè àkwùè mè ni à wa nfâ'â pœ ze a ni yèmpè a wighè. Ngè ajuñe pyè pàñè ni pœ tònœ nobœ pœ la, nobœ tyi'è ntœmè àtwuè ni ïshwatè ïpoonè pœ Kristù ñjâ àghu'tè ambo Kristù.

²⁴ Lenèla, ni nèrœ a ghobœ ni ïkònjenè, mbè'â ïshwatè ïpoonè pœ Kristù ìtsùmè zœnè a nkûñe nkuñe, mbyiimè lo pœ lè tsòo pighànè ïpœ la ntii a wighè.

2 Korintè 9

Nìñâ àyèmpè ambo pîlyimè ïpœnè

¹ Ka ìsùmè ìtse i pœ e ghu ambo mìñje a ni ñwà'nè ambo pighè mbè'â àyèmpè ni pœ ñâñe ambo ïpoonè pœ Nwùè a Judyà,

² ntiinè ñzhyenè lo ni wa ni ntijmè a ni yèmpè. Mbyè mmœ ntsòo a ghànje mè mbè'â wighè ambo pàñè pœ Mâsèdonyà, nshwøñè lo pighè a àla'â Àkayà lè chwu'tè mœ mbìñmè ìzighè a ni furè ngu'u. Ntijmè ni ni pœnè ni wèrœ a ni yèmpè i pè'kè a ghobœ pino'ne.

³ La ngwè ntwuumè pîlyimè ïpœnè ambo pighè pœ lo kò ntsòo a ghànje mè a lèrœ àffif. La tsa'nœ ndè shwøñènè la, ni chwu'tè mbìñmè ìzighè a ni yèmpè a ghobœ.

⁴ A tœ pœla mbœ lo pàñè pœ Mâsèdonyà tœ pœ pœ nobœ ndzœnè lo ni pirè a wighè mbìñmè ti chwu'tè, yi à pœ ìsijenè àtwuè pœ, kî pœ ìsijenè yìno'nœ àtwuè pighè ntiinè pœ zhyenè nkûñe nkuñe lo ni yèmpè.

⁵ Lenèla lœ ànwùè ghu ni ndè kwàñjenè lo tsàa pîlyimè ïpœnè lo pobœ zàamè ntô ntsirè a wighè mbè'â shwatè ìpighè ïpwuumè pa ni ni lè kâ'nœ la za'â mbònje tœ tsirè a wighè. Njiilo ni ñjâ ni ntijmè ìwighè ìtsùmè, ka pœ e pœ lo pi nyiimè a wighè nyiimènè.

6 Nì kwempè lo ñònè nì à wa mbyè mìzighè nì àkwù'tè à ghă kí fù'ù mìzighè mi kí. Dònè nì ka à pyè e nì àkwù'tè, à ghă kí fù'ù mìzighè mìno'nè.

7 Iwùè ntsùmè â ñâ tyi'è tsa'nè ntijmè e kòjènè. Kò a ñâ nì àsùnjè mbìjmè, kè tsa'a pi nyiimè e nyiimènè, ntinè Nwùè à kòjènè a ñònè nì à wa ñjâ ni nigha'â.

8 Nwùè à kù'nè a nì ñâ a wighè nì àzwuumè àtsùmè nkwùè nì nì tà'nè. Lenèla, nì pè nì àzwuumè àtsùmè za nì nì tà'nè amwuə nkwùè itsùmè chi kwì'nè pè nì pino'nè mbè'è lòo fà'â ifà'â pìshì'nè ghu lèrè nì mbyè.

9 A chyê amwuə àjwà'nè Nwùè lo: “À wa ñjâ ipwuumè pìno'nè ambo ngànjè àfumè; mìnwùè imè mi tèemènè ghoñè nì nkuñè.”

10 Nwùè wa nì à wa ñjâ ngwàrè ipwuumè ambo pànè pa nì pobè pa mbyè nkì mbè ze wa nì à wa ñjâ àpaanè ajuñe mìzighè, la ze wa nì ã ñâ wighè nì ngwàrè ipwuumè itsùmè nì nì tà'nè, kí ghîrè zérè kwuè nkù'ù nkwùè nì nì fù'ù, mbè'è kwì'nè mìntàamè nì nì zumè ntii mìnwùè imighè mi tèemènè.

11 Ă ghîrè nì pè nì ipwuumè pìno'nè amwuə ilàñè itsùmè mbè'è nì tyi'è ngàbè àpô nkwùè itsùmè, pànè pìno'nè tyi'è ndànjè a ndzùmè pìghè ñjâ a miyàa ambo Nwùè ntii ipwuumè nì nì ñâñè,

12 ntinè àfà'â zérè zè ka à yèmpè e pè ndà'â pànè pi Nwùè, a kí ngîrè pànè pìno'nè mè ñjâ a miyàa ambo Nwùè.

13 A nì zùñè tsa'nè pi zøenènè nì ñâ mbìjmè izighè ajuñe àfà'â ghu la, pànè pìno'nè ghu'tè a Nwùè. Pànè pìno'nè kí ngu'tè a Nwùè a nì zùñè amwuə ndwuumè nì nì kinè mmè nfà'â nì ntwuumè Kristù ghù iñhi'nè wa nì nì nùñènè ntijmè iwighè ajuñe, farè nìghàbè àpô iwighè ambo pobè nì pànè pìnyaanè.

14 Tsa'nè a pøenè a lenè la, nì pè amwuə mìntijmè imobè pobè tyi'è nchà'tè a Nwùè nì ntijmè ighobè itsùmè mbè'è wighè ntii àpòñè ntijmè Nwùè za nì a nèrènè ambo pìghè la.

15 Pèønè ñâ a miyàa ambo Nwùè ajuñe mìntyañè mi ti ndùnè nì à ñâñè ambo pèønè la.

2 Korintè 10

Pàolò a ghîrè itwuè pèønè laanè mbè'è àfà'â e

1 Mìñè àtwuè mbìjmè mè Pàolò wa nì nì shwøñènè lo ngwa mbonè nkwùè nì mbønè pèønè, la ntsê nkwùè nì ka mbø mè pèønè. Ndòo àpotè mbìjmè pobè nìponè Kristù,

2 mbu'ù mbô ambo pìghè lo kò nì ghîrè lo ntsê ajuñe pìghè nkwùè nì ntôñè. Mbønè ñzhyñènè lo mbi tô tsê ajuñe pànè pa nì pobè pa nkwàñè àzobè pè lo pøø pa nfà'â ndzùñè pè àlànè pànè pi àtwuè iñhyê.

³ Pəə patə mmə nchyē pə àtwuè ɨshyē ghè la, ka zònjnè a wəə ntsòo tsa'a àtwuè ɨshyē.

⁴ Ka ɨpwuumè ntsòo ɨpəə pə e la pī àtwuè ɨshyē. ɨpwuumè ntsòo ɨpəə la mìtìjnè mi Nwùè mìwùunə a ni lòo nshà'tè mìnka'à mìtìjnè ma ni Satàanè à korènə la.

⁵ Pəə pa nshà'tè ɨtankè mìnkwùè ɨtsùmè pobə àko'ò mbìnjmè ni pàñè lòonə nàanè lo kò pàñè zhyē a ghobə a Nwùè. Pəə pa nkwiirè ɨkwàñè ɨpobə ɨtsùmè ngìrè lo pobə tyi'è ndzu'nè a Kristù.

⁶ Nkwùè ni nì nérènə ni ntìnjmè ɨwighə ɨtsùmè lo n̄ mə zu'nè a Nwùè, pəə ki chwu'tè mbìnjmè a ni chyā ngə'è ajuñə pàñè pìtsùmè ni pobə pa tìñjnè àtwuè ambo Kristù.

⁷ Nì tsùñjè nnañjè ɨshi'nè: Iwùè ɨwighə ɨtse à tə pəla ntsùñjè nzhyē lo à chyē ambo Kristù, a chi ntsùñjè nnañjè mbìnjmè e ɨshi'nè, ã ki zəenè lo pəə ki mbə àzəe ambo Kristù tsa'a ze.

⁸ Ka mbə pə mè ni ɨsiñjnè mbè'ə rìmbəla ntsòo a ghàñjè tìsiñjnè mbè'ə ɨtìñjnè ni Nwùè à ñâñə ambo pəə ntiinə à pəñə ɨtìñjnè a ni poomə a wighə, ka pə e a ni tsèñjè a wighə.

⁹ Ka a pə e pə tsa'a lo ngwè ntà'à a ni shwàñjè a wighə ni ɨñwà'nè ɨpâ.

¹⁰ Pàñè pìtse pa shwəñjè lo, “ɨñwà'nè Pàolò pa ntìñjnè, la nkwùè ni a pəñə pəəñè pī pobə àtwuè mbìnjmè e a wa mborè ka ɨshwəñjnè ɨpe pə e àñwùè àtse.”

¹¹ A pòñjè lo pàñè pìghu zhyē lo ɨnwùè ni pəə shwəñjènə amwuə ɨñwà'nè nkwùè ni ka pəə pə wəə pəəñè la, a ɨnwùè ni pəə ghìrènə nkwùè ni pəə pəñə pəəñè.

¹² La mbè'ə ka pəə lòo a wəə mbìnjmè ɨzəe mmìnkè ajuñə pàñè pa ni pobə pa ndòo mbìnjmè ɨzobə lo pobə tsàarè a ñwùè ntsùmè. Pobə la ɨkìghè pəəñè ntiinə pobə mìnkènə mbìnjmè ɨzobə ndzùñjè pə ɨlànjè ɨpobə.

¹³ Ngè ajuñə pəə, mbè'ə pəə tèrè a wəə ndàñjè àndàñè apə. Kitèrè ɨwəə a təəmè ajuñə àfà'à ni Nwùè a ñâñə ambo pəə. Àfà'à àzəe zèrə zè a tō mbyàa farə ambo pìghə.

¹⁴ Tsə'nə pəə lè tònə ni ntwuumè ghù ɨshi'nè mbè'ə Kristù ntô mbyàa ambo pìghə la, pəə lè pirè la tyi'è amwuə alyi'ə àfà'à ni Nwùè à lè ñâñə ambo pəə.

¹⁵ Ka pəə tsòo a wəə a ghàñjè ndàñjè nkwwunə amwuə ɨfà'à pàñè pìnyaanə. Nìyìi ɨwəə a chyē lo àpyiimè ntìñjmè àzìghə a kwùè, àfà'à àzəe a tìñrè pìghə â kwì'nè ndèrè ni mbyè.

¹⁶ Lenəla, pəə tyi'è nchwiitè ntwuumè ghù ɨshi'nè wa amwuə ɨla'à pìnyaanə. Ni ndwuumè wə ka pəə chyē a wəə a ni tsòo a ghàñjè ntii ɨfa'à ni pəə fà'à mə ajuñə ɨsàanə pàñè pìnyaanə.

17 La ànjwà'nè Nwùè a shwəñè lo, "Dwùè wa ntsùmè ni à wa ntsòo a ghàñè, â tsòo pè ajuñe nñlinè ni Ndò'nèmbyê."

18 Mbè'ne ñwùè à wa ka nañè e ïpìñmè e shwəñè lo à kù'nè ntiiñe à wè ngirè ànwùè ni a pònèñe. À wa nnañè e Ndò'nèmbyê nnañè nshwəñè lo ñwùè à kù'nè.

2 Korintè 11

Tèchwìi Pàolò pobè ngàñè ntwuumè Kristù pi pìchwìrè

1 Ntà' à lo ni ñlímè mìntiñmè ìmighè ntii mìlyi'ø àkìghè mè. Ni ñlímè mìntiñmè ìmighè pèonè.

2 Ngwè ngè'nè a wighè tyi'ø tsa'nè Nwùè à kinø mmø ngè'nè. Mbì ñâ a wighè ambo ndwuumè lo â zo'ø ni à pènè Kristù. Niyii mè à chyê mbè lo ñga ñjâ a wighè ambo ta' à ñònè mbyàññè â tso'ø mìlù'u mi àtwuè ìmighè tsa'a môngwàngòonè ni à pirè mè e a mômbyàññè ti zhyê.

3 La ngwè mbô mbè'ø pi tô nfikè a wighè tyi'ø tsa'nè ìnyoorè za i lè fikènè a Ifè ni àzhì'tè àfìghè e za, ntsèñè ìkwàññè ìpìghè, ngirè lo kò ni chi nkòñè a wighè a Kristù ni ntijmè ìwighè ìtsùmè.

4 Àkwàrè mè a chyê la lo ni wa nfà' à mbyiimè a ñònè wa ntsùmè ni à chwiitènè ntwuumè mbè'ø Kristù ghù nyaanè ntsàarè a wùè ni pè pa nchwiitè ambo pìghè. Ni ki mmø nkwiirè Àzhwùè yè nyaanè ntsàarè a zhyè ni pyè mè nkwiirè, nkì mè mbyiimè ntwuumè ghu nyaanè ni ka wèrè pè e ntwuumè ghù ìshì'nè wa ni ni lè pyè mè mbyiimè la.

5 Nkwàññè lo ka ñkî mè ntsàarè pàñè pèrè pè ni ni wa nfuñè ni ngàññè ntwuumè Kristù yi ñlùnè lè.

6 Ntè pèla ka zhyè shwəññè mè ìshì'nè ka a pè e la lo ìmbunè àzhì'tè. Pè ghìrè la lo zèrè zè a laanè ambo pìghè amwuè ìlànè ìtsùmè.

7 Ni kwàññè lo ndè fànè la ànwùè lo shwu'kè mbìñmè mè a ìshyè a ni ñaññè a wighè àtìghè, nchwiitè ntwuumè Nwùè ghù ìshì'nè ambo pìghè ti kwiirè àzwuumè àtse?

8 Ndè fikè ìshwatè ìpoonè pi Kristù pìnyaanè nkwiirè nkabè ambo pobè a ni yèmpè mè lo nfà' à ambo pìghè.

9 La tsa'nè ndè pènè pèonè la, ka ndè ñâ mè wighè ni ngè'ø ìtsé nkwùè ni ndè puñènè àzwuumè, ntiiñe ìpwuumè ìpâ lè pè nfurè ambo pìlyimè ìpâ a àla' à Måsèdonyà. La ìtsùmè ni ndè ntwuunè mè a ni ñâ ngè'ø ambo pìghè, nkì mbirè mmø ntwuunè a mè a ni ñâ ngè'ø ambo pìghè amwuè ìlànè ìtsùmè.

10 Tsa'nè nkùññè nkunññè Kristù à pènè amwuè mìññè la, mbè'ø ka pi nwuunè e ti zhyè ànwùè zè ni ngwè ntsòo a ghàññè ajuñe lè a pàa àla' à Ákayà.

11 A ghîrè àkə ka nkwiirè mè ipwuumè ambo pîghə? A chyê pə ntiinə ka nkònjè mè a wighə? Nwùè à zhyê lo nkònjè a wighə.

12 Mbî kî lànjè nî mbyè mè fâ'à pə àfâ'à nî mmənə nfâ'à, njiilo nfuukè àtitsa'a a isùmè mìkwùè mi pànè nî pobə pa nko'ò mbìnjmè nshwənjè lo pobə chyê mbə tsa'a pèənə ajuñə ipwuumè nî pobə mənə nko'ò mbìnjmè ajuñə la.

13 Mbè'nə mbuurè pànè zérə zè la ngànjè ntwuumè Kristù pîchwîrè, mbə ngànjè àfâ'à àfîghè nî pobə pa nfikè nnérə lo pobə la ngànjè ntwuumè Kristù.

14 Ka ànwùè zérə zè a pə e ànwùè kè'hènə ntiinə Satàanè àtwuè ipiñmè e à wa nfikè nshwənjè lo ze chyê mbə e la angèrè nkà'à.

15 Lenəla, ka a pə e ànwùè shwuè ambo ngànjè àfâ'à za nî pobə pa nfikè lo pobə ngànjè àfâ'à Nwùè nî mìnwùè imobə təemènə. Ndŵùutə izobə i ghă nérə tsa'nə ifâ'à ipobə lè pənə.

Pàolò a nérə tsa'nə à lè zəenənə nge'è tsa'a ngànjè ntwuumè Kristù

16 Ntâ' à kwirè shwənjè lo kò ñònè itse a lòo e a gha tsa'a àkîghè. La nî pəla ngîrè a lenə, nî lòo mè tsa'a àkîghè mbè'ə nya'a mbə nî mîlyi'ə ànwùè nî mbè'ə ntsòo a ghànjè ajuñə.

17 Zérə zè ànwùè nî ngwè nshwənjè lè ka a pə e ànwùè nî Ndò'nèmbyê à pyiimènə lo ñshwənjè. Ñshwənjè pə tsa'a àkîghè ajuñə ànwùè ntsòo a ghànjè zérə zè.

18 Tsa'nə pànè pîno'nə pənə ghu nî pobə tsòonə a ghànjè tsa'a pànè pî àtwuè ishyê ghè la, mbî kî tsòo a za.

19 Nî wè nga'à a nî wîimè mbìnjmè izîghè pîghə pî ikîghè ntiinə nî pənə ngànjè àzhî'tè.

20 Nî wa ngwîimè mbìnjmè izîghè mbyiimè ambo ñònè nî à wa ndòo a wighə ajuñə ipù'u, ndè'è izè'è lo nî kwighè amwuə, ndzîghè a wighə kè ngwâ a wighə kè ndùbè a wighə a isighè.

21 A lanə mbə tyi'è ànwùè isijñè ambo mìnè a nî pyiimè lo pəe lè porè a nî ghîrè mìnwùè mèrə mè ambo pîghə. La ñònè itse à tə mè ntsòo a ghànjè, (ñshwənjè tsa'a àkîghè) yi ñchyê kî tsòo ìghà.

22 Pobə chyê pə la pîHibrù? Yi nkî mbə ghùtse. Pobə chyê mbə la pànè pî Israel? Yi nkî mbə ghùtse. Pobə chyê mbə la ngwàrè Abrâhamè? Yi nkî mbə ghùtse.

23 Pobə la ngànjè àfâ'à Kristù? (Ngwè nshwənjè lè tsa'a àpaarè). La mbə ngànjè àfâ'à ishi'nè ntsàarè a ghobə. Nfâ'à mè ntsàarè a ghobə, nkwiunè mè a itsanjè nkwiirè no'nə, pî kî'è mè mè ishi'nè nkwiirè no'nə, mbyàa mè a ntswùè nîwighè nkwiirè mbyàa.

²⁴ PìJew kə'è mə mə ni itiñnə ni à lè tyi'nə mbuñè e ta'à a pə ngwàanə mìghumè nìkwàa nkwùè itaanè

²⁵ PìRoman kə'è mə mə nkwùè itarə; ntumpə mə ni mìghòorə a ta'à nkwùè, àpañè a shà'tè mə ni mìñè amwuə nkwùè itarə. Nchyê mə amwuə nchyə ghu niñnənə amwuə itwu'è ghobə njyê.

²⁶ Añunə ìkwùè nìlyinè ipâ pìno'nə, mbə mə a ntswùè nìwighè a ni wènə amwuə nchyə farə ambo pìntuñè ishyê. Mbə mə a ntswùè nìwighè ambo pìJew pobə pàñè ni ka pobə pə ghobə pìJew; mbə a ntswùè nìwighè amwuə mbòmpə àla'à ngwùunə pobə alyi'è waakə, nkì mbə a ntswùè nìwighè amwuə nchyə ghu niñnənə pobə pìlyimə pi pìchwirè.

²⁷ Ntsòo mə mbìñmè ndzəənə ngə'è, ndyê a nìlyinè nkwùè no'nə, njyè mìzighè pobə njyè nchyə i zañè mə; nkwùè no'nə ka mbə mə ni àzwuumè a ni zìghè, ka pə mə ni alyi'è a ni lyə, ifé i mə nkoorè a mə ka mbə mə ni itsə'è a ni kwupè.

²⁸ A ni wa'à a mìtse mìnwùè, àkwàñè mə njyè itsùmè a chyê mbè'è ishwatè ipoonè pi Kristù àtsùmè.

²⁹ A iwé ñwùè ni à porènə, ka mbìñmè mə i ki mborè e? A iwé ñwùè ni à kunènə amwuə tìpònè, nka lwenè mə ni àsòmnè e?

³⁰ Ntə mə ntsòo a ghàñè yi ntsòo la añunə ipwuumè pa ni pérə pa nnérə lo mborè.

³¹ Nwùeko'ò wa ni à pənə Tă pi Ndò'nèmbyê Yésû Kristù wùè ni mborè ti myè i pənə añunə nìlinè itse à zhyê lo ka mmə nyili mə a chwirè.

³² Nkwùè ni ndè pənə a Dàmaskòssè la, govìnò mbòmpə àla'à ghu ni à lè pənə a tsùmè ifò Aretas a tsàa pìsoyì lo pobə tō mbyabè a mə a ntswùè nka'à nkô.

³³ La pi chyâ mə amwuə nkaamə ntsàa amwuə nifèñə ni nka'à, nshwu'kè mə a ishyê ntyi'è kírè.

2 Korintè 12

Ànwùè ni Ndò'nèmbyê à lè nérènə ambo Pàolò

¹ Mbì làñè ni mbyè ki tsòo mə a ghàñè tsòonə, mbaa pə tsa'nə ka àpìi àtse a pə e amwuə la, ntyi'è ndàñè ni mbyè nshwəñè mbè'è ndzəəmè ni i lè làñènə a imyê mìñè pobə mìnwùè ni Ndò'nèmbyê Yésû à lè nérènə ambo mìñè.

² Nzhyê a moonè Kristù ghùtse ni titòñè a ngu'u ntsòbè nìkwàa tsa'nə Nwùè à lè lòonə e nko'ò ndérə ni wèrə a nìpwuurè ni Àko'ntsirè (kè ni à lè pənə tyi'è ànwùè ni a lè lòonə alyi'è kè à lè pə ndzəəmè ni i lè làñènə a imyê mìñè, yi ka nzhyê mə; à zhyê Nwùè nzhyê).

³ Nwùè à lè lòo a ñònè wè ndèrè a Paradise ; (kènè à lè pènè tyi'è ànwùè ni a lè lòonè alyi'è kè à lè pè ndzèemè ni i làñènè a ìmyê mìñè, ka ñzhyê mè, à zhyê Nwùè nzhyê).

⁴ A lè ko'ò ndèrè ndzu'u mìnwùè ni mbè'è ñwùè misoñè a shwèñè e apè; nkì mbè myè ni mbè'è ka ñwùè a shwèñè e ambo ñwùè.

⁵ Mbì tsòo a ghàñè mbè'è mbuurrè ñònè zè, la ka pè tsòo mè pè mbè'è mbìñmè mè; ndàñè e lo mbè'è ntsòo pè mbè'è mìnwùè ni mi nérènè lo mborè.

⁶ Ntè pè tsòo a ghàñè, mbè mè àpuukè apè ntiinè mbì mè shwèñè pè a nkùñè nkuñè. La ñkùñmè ntwuunè a ni tsòo a ghàñè ntiinè ka ñtà'à mè lo ñònè ìtse a tyi'è nkwàñè lo ñfañè ntsàarè mìnwùè ni ze à zéenènè kè mmè ndzu'u kè mmè ngìrè.

⁷ A ni ghìrè lo kò ntsòo mè a ghàñè tìsiññè, mìnwùè mi kè'nènè mi no'ò ni ndè zéenènè, pi lè chyâ àndzanè ajuñè mìñè: a tyi'è mbè tsa'a ngàñè àfà'à Satàanè ni à ñâñè ngø'è ambo mìñè, a ni ghìrè lo kò nchi tsòo mè a ghàñè tìsiññè.

⁸ Ndè pu'u mbô ndoonè ambo Ndò'nèmbyê nkwùè ìtarè lo â tso'ò àndzanè zè ajuñè mìñè.

⁹ A shwèñè ambo mìñè lo "Àpòñè ntìñmè mè a kù'nè ambo ghò, ntiinè ìtìññè mè ìtsùmè i nérè mbìñmè e ìshì'nè amwuə mbìñmè ni i porènè." Lenèla mbì pè ni ñigha'à a ni tsòo a ghàñè mè amwuə nìporè mè, mbè'è ìtìññè Kristù fò ajuñè mìñè.

¹⁰ La, ìsùmè ni ngwè nga'à mbè'è Kristù amwuə nìporè mè, amwuə mìndzòomè, amwuə ngø'è, amwuə nìnyàñè, amwuə nkwùè ni mìnwùè mènè ntsàarè mè ntii Kristù. Mbè'nè nkwùè ni mborènè la nkwùè ni ngwa ntìññè.

Pàolò a twu'tè ntìñmè ajuñè pàñè pi Korintè

¹¹ Ndòo mbìñmè mè ngìrè àpuukè ghu, la a ghìrè pìghè ngìrè. La pè pyiimè pìghè pyiimè a àfà'à, mbè'nè mbatè ka pè mè pè àzwuumè la ka kî mè tsàarè ngàñè ntwuumè Kristù ìzìghè yì wùunè za.

¹² Ndè nérè ambo pìghè tsa'nè ñchyènè mbè ngotè ngàñè ntwuumè Kristù amwuə ndwuumè ni ndè wìimènè mbìñmè mè ndzèenè ngø'è nkì ngìrè ilènè ìnwùè ni mìnwùè kè'nènè pobè mìnwùè mi yerènè yerènè a titirè pìghè.

¹³ Ndè nérè amwuə zèrè àlìñè lo ñkòñè àshwatè ipoonè pi Kristù pìtse ntsàarè a wìghè ndàñè e lo ka ndè pè mè àpi'i yè lìrènè àtse àtwuè pìghè? A tè mbè lo ndè ghìrè a tìpòñè a ni ka pyiitè mè a wìghè lo ni ñâ ìpwuumè ngyèmpè mè, yi ni lèñènè mè.

¹⁴ Ngwè nchwu'tè mbìñmè a ni tò ngaanè a wìghè ajuñè nòmbàa nkwùè ìtarè. Mbì tò la pè mè àpi'i àtse ambo pìghè apè ntiinè ñtà'nè pè a wìghè, ka ñtà'à

mè pə ἰpwuumè ἵpighə. A pyè mbə la lo pītā pobə pīmā nūnə ἵpwuumè ambo ḥpoonə ḥpobə ka pə e ḥpoonə a nī nūnə.

¹⁵ Mbī gha' à gha'nə a nī ḥnā ἵpwuumè ḥpā ambo pīghə, ḥnā farə mbīnəmè mè a nī yēmpə a wīghə ghu. Ntə pəla nkōnə a wīghə tīsīnə nī tyl'è ka tsūnə kī kōnə a wīghə a gha ntii àkə?

¹⁶ Nī pyiimè lo ka ndè zhl'è mè a wīghə nī apī'ī àtse. La pānə pītsē shwənə lo ndè ghīrə nkōbə nkī nfikə a wīghə nī pīchwīrə.

¹⁷ Ndè kī pəla ngīrə nkōbə nkwiirə ἵpwuumè ἵpighə ndānə a ndzūmè pānə nī ndè tsāanə ambo pīghə?

¹⁸ Ndè pu'ù mbō ambo Titus ntwuumè a ghobə yītse moonə Kristù wa. Titus à lè tō la ngīrə nkōbə nkwiirə ἵpwuumè ἵpighə? Ka pəe ze fā' à a wəe la nī ta' à ntīnəmè kē ndzūnə a ta' à àlānə?

¹⁹ Nkwū è itse nī mə nkwānə lo pəe pə ntānə pə itwuè ḥpəe ambo pīghə. A ye Nwū è nī à zhyānə lo pəe shwənə tyl'è a nkūnə nkuŋə tsa'a ngānə àfā' à Kristù. Ntiinə īnwū è itsūmè nī pəe pa ngīrə la nī pīlyimə ḥpā nī nkōnənə, pəe pa ngīrə pə a nī yēmpə a wīghə lo mbə' e nī kwū è.

²⁰ Ngwè mbō lo mbə' e nkōtō ka zəenə mè a wīghə nī pə mbuurə pānə nī nkōnənə lo nī pə, nī kī ka zəenə a wīghə a gha mbə ḥnōnə nī nkōnənə lo mbə. Ngwè mbō lo mbī tō kī tsirə a wīghə nī pə amwuə àsa'nə pobə àghə'nə, nī mə ndzanə a lonə, mmə ngə' e, mmə ntsənə mīlinə nkī mmə nkwəemə, nkī mbə nī àsàa mbīnəmè pobə àzhwà' à.

²¹ Ngwè mbō lo mbə' e nkwiirə ntō Nwū è a chyā īsīnə àtwuè mīnə a mbyə pīghə. Ngwè mbō lo ngā mə yī ntii pəənə amwuə pīghə nī pobə pa ndérə pə nī mbyə a nī ghīrə a tīpōnə nī pobə lè pyənə mmə ngīrə, ka myā'tə a ghobə mīnwū è nī ka mērə laanə e tsa'a àfānə pobə mēghābə nī mīnwū è mī ntsīnə mītsūmè.

2 Korintè 13

Ndŵū è ndzūmè Àkwatè pobə àchà'tə Pàolò

¹ Lě nōmbāa nkwū è itarə nī ngwè ntō ambo pīghə. Anwū è àtsūmè nī pī shwənənə mbə' e ḥnū è, nī zəenə lo pīndzəenə zəenənə pə pīpaa kē pītarə a nī pyiimè lo ànwū è ghu a nkūnə nkuŋə.

² Ndè kwatè pānə pa nī pobə lè ghīrənə a tīpōnə farə pītse pəənə nkwū è nī ndè tōnə nkarə a wīghə aŋunə nōmbāa nkwū è ipaa la. Ntā' à kwīrə ḥnā àkwatè ghu tsa'nə ka mbə mè pəənə lē: nkwū è nī mbī ghă kwīrə tō, ka mbə ghă myā'tə mè a ḥnōnə itse.

³ Tsa'nə nī wē ntā' à a nī zəenə àlēnə lo Kristù à wē ndānə a ndzūmè mīnə nshwənənə la, nī zəenə! Ka à porə e amwuə ndwuumè nī à wa nfā' à pīghə pī pobə, la mmə nfā' à nī tītīnə a tītīrə pīghə.

⁴ Mbè'ne ka à lè pè e ni itiññè nkwùè ni pi lè mènè nkwùumè e ajuñe àtìghè pànkènè la, à kùmè mbè titsoñè ghù ntìññè lè ntii itiññè Nwùè. Tsa'ne pèe pi Kristù chyêñe mbè ta'à ñwùè la, pèe ki mborè àzøø. La nkwùè ni pøë pø pøøñè a ni nañè mìnñwùè ìmighè, pøë pø ta'à ñwùè pøe pi Kristù ni à pønè ghù ntìññè la, tyi'è pø ni itiññè Nwùè.

⁵ Ni nañè mbìñmè ìzighè ndzøøñè lo ni wè mbirè nnùñè ntìñmè ìwighè ajuñe Kristù; ni zhwi'i mbìñmè ìzighè. Ka ni zøøñè a wighè lo Yësû à wè amwuè pighè, ndàñè e lo ni wighè àkwà'nè ghu?

⁶ Nkwàñè lo ni ki zøøñè lo ka pøø àtwuè mbìñmè àzøø ki ngwighè a wøø.

⁷ Pøø pø nchà'tè a Nwùè lo kò ni ghìrè a wighè ànwùè àtse ni a pñøø, ka pø e pø a ni nèrè pàñè zøøñè lo pøø làñè àkwà'nè ghu. La a chyè pø lo ni ghìrè mìnñwùè ni mi tøømèñø, mbaa pø tsa'ne pàñè mè shwøñè lo pøø wighè.

⁸ Mbè'ne mbè'ø ka pøø ghìrè a wøø ànwùè àtse ajuñe nkùñø nkuñø. Pøø pa ngìrè ànwùè àtsùmè pø a ni tompø a nkùñø nkuñø.

⁹ Pøø pa nga'à nkwùè itsùmè ni pøø pøø mborè la ni pø ni itiññè, nkì mmø nchà'tè a Nwùè lo mìnñwùè ìmighè pøñè ndèrè ni mbyè.

¹⁰ Ngwè ñjwà'nè mìnñwùè mè titsoñè ambo pighè lè ntìññø ka mbè mè pøøñè, njilo nkwùè ni ntôñø kò nsa'à mè a wighè. Ndò'nèmbyè à lè ñâ itiññè ambo mìnñø pø lo ñgìrè ni kwùè ndèrè pø ni mbyè, ka pø e pø a ni shà'tè a wighè.

¹¹ A ni lëññutè ni pìlyimø ipâ, ni nwuunè ìshì'nè. Ni taññè a ni zøøñè lo mìnñwùè ìmighè tøømè, nhwi'tè mìnñwùè ni ngwè nshwøñè. Ni nwuunè tsa'a ta'à ñwùè, nkì mbè ni àporøporø. Nwùè wa ni à wa nkòñè pøøñè nkì mmø ñjâ àporøporø la â pø pighè pi pobø.

¹² Ni kampè mbìñmè ìzighè pighè ni pighè ni ntìñmè ghu laanèñø.

¹³ Pàñè pi Nwùè pìtsùmè pø nchà'tè a wighè.

¹⁴ Àpøñè ntìñmè Ndò'nèmbyè Yësû Kristù, pobø ikòññè Nwùè ni Àzhwùè Nwùè za ni a pwuutèñø a wøøñø pìtsùmè la pø pighè pi pobø.

Galatia

Galatia 1

Pàolò a chà'tè ippoönè pí Kristù a Galatia

1 A mìnjè Pàolò ní Nwùè à lè tsàanø lo ñtô mbø ngànjè ntwuumè Kristù. Ka a lè twuumè e ñwùè ntwuumè mè, kè ka ndè lànjè mè la a ndzùmè ñwùè za'à mbònè ntô. La ndè tô ndànjè la a ndzùmè Yésû Kristù pobø tå ịwèənè Nwùè ní a lè zhwuumènø e aŋunø nìwighè.

2 Pànè pìtsùmè ní pøø pí pobø pí nfà'à a nìghê mbè'ø ntwuumè ghù ịshì'nè pwuutè mè a ní chà'tè ịshwatè ippoönè pí Kristù a Galatia.

3 Nchà'tè a Nwùè lo Tå ịwèənè Nwùè pobø Ndò'nèmbyê ịwèənè Yésû Kristù nèrè àpònjè ntìnjmè àzobø ambo pìghø, ηñâ a wìghø ní àporèporè.

4 Yésû à lè ηâ a nìchyêmbyê e nkwiighè aŋunø tìpònjè ịwèənè a ní fuukè a wèənè amwuø tìpònjè ní à pøø tìtsònjè wè. À lè ghìrè la ànwùè ní Nwùè Tå ịwèənè à lè tå'nø.

5 Àghu'tè â pøø ambo Nwùè ngonjè ní nkuŋè ní nkuŋè! Amen.

A ye tyi'è ndà'à ta'à ntwuumè ghù ịshì'nè wa ní pí pa nchwiitè

6 A tsàarè mè amwuø ndwuumè ní ndyø pirènø e tì sàa ní zùnjè ntyi'è mmyà'tè a Nwùè ní à lè fuŋènø a wìghø ndànjè a ndzùmè àpònjè ntìnjmè Kristù, ntyi'è mbyiimè ntwuumè ghù ịshì'nè ghù nyaanø!

7 Ka a pøø e pøø lo ntwuumè ghù ịshì'nè ghu nyaanø i wè ghu, la a chyê pøø lo pànè pìtse pøø ghu tsànkè ịtwuø ịpìghø ntaŋnè a ní kwebè ntwuumè Kristù ghù ịshì'nè wa.

8 La a tø mbø pøø pøø kè angèrè ní à furènø a nìpwuurè nchwiitè ntwuumè ghù ịshì'nè ghù nyaanø ndànjè e a wùè ní pøø lè chwiitènø ambo pìghø, yi a pònjè lo â lèrè amwuø àkìnnè ịmú.

9 Tsa'nø pøø pyè mè nshwønjè ambo pìghø la, tyi'è ñchi nkwiirè nshwønjè a wìghø lo ñwùè à tø nchwiitè ntwuumè ghù ịshì'nè ghù nyaanø ndànjè wùè ní lè kwíirè mè, yi Nwùè à ghä tsàa e amwuø àkìnnè ịmú.

10 Ànwùè zèrø zø ní ngwè nshwønjè lè a chi lè pøø lo ngwè tå'à lo pànè kònø mè? Ngaŋø! Ngwè ntà'à pøø lo Nwùè â kònø mè! Kè ngwè tå'à pøø a ní ghìrè ànwùè ní a pònjè pànè? A tø pøø pøø lo ngwè ntà'à a ní ghìrè ànwùè ní a pònjè pøønø yi ka mbø mè ngànjè àfà'à Kristù.

Àlànø ní Pàolò à lè lànjènø ntyi'è ngànjè ntwuumè Kristù

11 Pìlyimø ịpâ, ntà'à ghìrè ní zhyê lo ntwuumè ghù ịshì'nè ní ndè chwiitènø ambo pìghø la, ka i lè furè e la ambo ñwùè misoŋø.

12 Ka ndè kwiiirè mè a wèrè ambo ñwùè, ka a lè kè nèrè e ñònè itse nnèrè mè. La, i lè tò pè tsa'nè àtwuè mbìnjmè Yésû Kristù a lè nèrènè mè.

13 Nt lè zu'ù tsa'nè nìchyêmbiyê mè amwuə ànwùè Nwùè pìJew a lè pènè, amwuə ndwuumè ni ndè lanè nnyànjè ishwatè ipoonè pì Nwùè, ntà'à a ni pyatè a pèrè tyi'è pyatènè.

14 Ndè tsàarè nkànjè izâ itsümè amwuə ànwùè Nwùè pìJew, ndanè ntê àtwuè a ni zùnjè a mbòomè pìtä pìtä ipøe.

15 La Nwùè wa ni à lè pyènè ntso'ò mè za'à pì pònjè ghă pyê mè, à lè fuñè mè ndànjè a ndzùmè àpònè ntijmè e nfuñè lo ntô nfà'à ambo ze nkùwùè ni

16 à lè gha'nè a ni nèrè a moonè e ambo mìnjà lo ntè nchwìitè ntwuumè ghù ishi'nè wa mbè'ø e ambo pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew. Lenèla, ka ndè ghè mè ambo ñònè itse a ni kwiiirè àtøetè.

17 Ka ndè ki nko'ò ndèrè mè a Yèrusalèmè ambo pànè ni pobè lè pyènè mbø ngànjè ntwuumè Kristù za'à mbònjè pè àzâ. Ndè zùnjè furè ndèrè pè a àla'à Árabyà ntyi'è furè ghu nkùwùè a Dàmaskòsè.

18 Ngu'u lè lànjè itarø, nko'ò ndèrè a Yèrusalèmè a ni ghaanè a Pità nchyê pøe ze ngàbè ipaa.

19 Ka ndè zøenè mè a ta'à ngànjè ntwuumè Kristù ghùtse ndànjè e a Jemè, momaa Ndò'nèmbyê.

20 Añjunè mìnñwùè mè ni ñjñwà'nènè ambo pighè lè, ka ñnyìi mè a chwìrè a mbyè Ndò'nèmbyê njiilo Nwùè a yèmpè mè.

21 Ndè furè ghu ndèrè a pàa àla'à Siryà pobè Sìlisyà.

22 Nkwùè ghu, ishwatè ipoonè pì Kristù ni lè pènè a Judyà pirè a ghobè isighè mè ti zøenè.

23 Pobè lè mè ndzu'ù zu'nè tsa'nè pì lè mènè nshwønjè lo, “Dònè wa ni à lè mènè nnyànjè a wøenè la à wè ntyi'è nchwìitè ntwuumè ghù ishi'nè ni à lè mènè ntà'à lo pyaatè pyaatènè la.”

24 Pobè lè tyi'è mmø ñjâ a miyàa ambo Nwùè ntii mè.

Galatia 2

Pàolò pobè yìtsé ngànjè ntwuumè Kristù

1 Ngu'u lè lànjè ntsòbè nìkwàa, nchi mmø ndèrè a Yèrusalèmè pøe Barnabas ndòo a Titus lo pøe pì pobè lèrè.

2 Ndè ko'ò ndèrè tsa'nè Nwùè à lè shwønjènè. Ndè ko'ò la ntsirè itwuè, nnwuunè tyi'è pøe pì pobè, ntijtè a ghobè ni ntwuumè ghù ishi'nè wa ni ndè mènè nchwìitè ambo pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew mbè'ø ghìrè lo kò àfà'à mè ni ndè mènè nfà'à ghobè zhyè ni ngwè nfà'à titsonjè a pè àfifí.

³ Ka njònè ìtse a lè nyìimè e a Titus ni pøe ze lè mènø ngyìinè lo pi zèerè e, mbaa pø tsa'nø à lè pønø ñwùè piGreek.

⁴ La pànè pítse ni pobø lè mènø nfikè lo pobø pìlyimø ipøe a ndzùmè Kristù lè nya'tè nkwiunè amwuø pøe mmø ntà'à lo pi zèerè a Titus. Pobø lè tswurè nkwiunè a ni nyoorè mìnwùè, ntà'à lo zhyê tsa'nø pøe pønø ta'à ñwùè pøe pi Kristù tìghu ànwùè àtse a korè a wøe.

⁵ La tsa'nø ka pøe lè mè ntà'à a wøe lo kwebè a nkñjø nkuñjø ni a pønø amwuø ntwuumè ghù iñhi'nè ambo pìghø la, ka pøe lè ñâ a wøe a ghobø ni iñàanè tyi'è ajuñø mætùmø nkwiunè.

⁶ Pànè pa ni pobø pønø iñwuè iñshwatè ipoonè pi Kristù la, nshwøñè lè la ntiinø pobø tø pø iñwuè kè ka pø ghobø, yi ka za a pø e ni ànwùè àtse a ni ghìrè ambo mìnñø; ka Nwùè â tso'tè e mìnwùè mi pànè la tyi'è tsa'nø pøenø zøenønø a ghobø. Ka pànè pi lè kwì'nè a ghobø ànwùè yè shwuè àtse ni mbè'e a yèmpø a wìghø ajuñø ntwuumè mè.

⁷ La pobø lè zøenø lo, Nwùè a lè ñâ mè ni àfà'à a ni chwiitè ntwuumè ghù iñhi'nè ambo pànè ni ka pobø pø ghobø piJew ni ka pi lè mè ndzèerè a ghobø, nkì ñjâ a Pità ni àfà'à a ni chwiitè ntwuumè ghù iñhi'nè ambo piJew ni pi pa ndzèerè a ghobø.

⁸ Mbè'nø Nwùè wa ni à lè ñânø iññønè ambo Pità lo â pø ngàñø ntwuumè ambo piJew la, à kì mbø tyi'è ze ni à lè ñânø mè ni iññønè lo mbø ngàñø ntwuumè Kristù ambo pànè ni ka pobø pø ghobø piJew.

⁹ Nkwùè ni Jemè ni Pità pobø Jònø ni pobø lè pønø iñwuè, lè zøenønø àfà'à ni Nwùè à ñânø ambo pøe, pobø lè shyè mbô ìmøø Barnabas ntyi'è mbyiimè lo pøe lèrè ambo pànè ni ka pobø pø ghobø piJew, pobø kì ndèrè àzobø ambo piJew.

¹⁰ Ànwùè ni pobø lè shwøñènø ambo pøe a lè pø lo pøe tsùñè mmø nnanø ngàñø àfumè, a kì mbø ànwùè ni mbyè mè nkòñè lo ghìrè.

Pàolò a sa'à a Pità a Antyòkè

¹¹ Nkwùè ni Pità à lè tònø a Antyòkè, ndè sa'à e a mbyè pìlyimø a ndzùmè Kristù, ntiinø ànwùè ni a lè ghìrènø ka a lè kù'nè e.

¹² Jemè a lè tsàa pànè pítse a Antyòkè. La nkwùè ni pobø lè kì tò ghu, Pità a lè mè ndzighè ghobø pìlyimø a ndzùmè Kristù ni ka pobø pø a ghobø piJew. Nkwùè ni pànè pèrø pø lè pyàanø ghu, à lè twuunè e a ni chi ndzighè pobø pi pobø. À lè mè ngìrè lè la ntiinø à lè mènø mbô pànè ni pi lè mènø nshwøñè lo pi zèerè pànè ni ka pobø pø ghobø piJew.

¹³ Pítse pìlyimø a ndzùmè Kristù ni pobø pønø piJew lè pi'nè a ni ghìrè mìnwùè amwuø ndwuumè ni pobø zhyènø lo ka mi kù'nè e tyi'è tsa'nø Pità à lè mènø ngìrè. Mbaa pø Barnabas à lè pwuutè a ghobø a ni ghìrè ànwùè ni à zhyènø lo ka à kù'nè e.

¹⁴ Nkwùè ni ndè zəənənə lo ka nìchyêmbiyê ighobə a təəmə e a ni zùŋə a nküŋə nkuŋə ni à pənə amwuə ntwuumə ghù ɿshì'nè la, ndè pyiitè ambo Pità a mbyè pobə pìtsùmə lo, "Għo ni wə pənə o pə ɳwùè pìJew la mmə nchyê o pə tsa'a ɳònə ni ka à pə e ɳwùè pìJew, ka kí chi chyê o tsa'a ɳwùè pìJew, wə tyi'è mmə nnyilimə pànnə ni ka pobə pə ghobə pìJew lo pobə zùŋə a mbòomə pìJew lè iла?"

Nwùè à wa nchwarè a ɳwùè ntsùmə ni à nùŋənə ntìjñmè e ajuñə Yēsū

¹⁵ A tyi'è nküŋə nkuŋə pəənə pìJew tsa'nə pí lè pyēnə a wəənə, ka pə wəənə "Ngàŋə ngirè ɻinwùè tìpòŋə, tsa'a pànnə ni ka pobə pə ghobə pìJew."

¹⁶ Pəənə zhyê lo Nwùè à ghîrè mìnchwùè mi ɳwùè təəmə ndàŋə la ndzùmə àpyiimə ntìjñmè e ajuñə Yēsū Kristù, Ka pə e pə a ni ghîrè mìnchwùè ni mbòomə a tā'nə. Lenəla, pəənə kí nnùŋə mə ntìjñmè ɻwəənə ajuñə Kristù Yēsū njilo mìnchwùè ɻməənə təəmə a mbyè Nwùè ntii àpyiimə ntìjñmè àzəənə ajuñə Kristù, ka pə e pə a ni zùŋə a mbòomə. Mbè'nə ka ɳònə ɻtse a pə e għu ni mìnchwùè ɻme təəmənə a mbyè Nwùè pə ntiinə a ghîrənə mìnchwùè ni mbòomə a tā'nə.

¹⁷ Tsa'nə pəənə tā'nə a ni pwuutə pəənə pí Kristù mbè'ə mìnchwùè ɻməənə təəmə a mbyè Nwùè la, pí tə zəənə lo pəənə la ngàŋə ngirè ɻinwùè tìpòŋə tsa'a pànnə ni ka pobə pə ghobə pìJew, â nèrə lè lo Kristù la ngàŋə àfà'à ɻinwùè tìpòŋə? Ka a pə e a lenə!

¹⁸ Ntə mbəla mmə ngirè mìnchwùè ni ndè lā'nə mə lo kò pànnə ghîrè a ghobə a mèrə, yi mbì tyi'è pə la tsa'a ɳònə ni à wə mbè'ə a mbòomə.

¹⁹ A ni zùŋə a mbòomə, ndè kwîghè ntii mbòomə mbè'ə pə ni nìchyêmbiyê pəə Nwùè.

²⁰ Ndè kwîghè pəə Kristù nkwùè ni pí lè kwùumənə e ajuñə àtîghə pànkènə; ka la pirè mmə nchyê e mìŋə nchyê, la a chyê Kristù nchyê amwuə mìŋə. A ni zùŋə tsa'nə ngwè nchyê tìtsòŋə, ntìjñmè mə chyê e pə ajuñə Moonə Nwùè, ni a lè kònənə mə ɳŋâ nìchyêmbiyê e àtluuə ni mìŋə.

²¹ Ka ntwuunə mə àpòŋə ntìjñmè Nwùè, ntiinə pí tə pə ghîrè lo mìnchwùè mi ɳwùè təəmə a mbyè Nwùè ndàŋə pə a ndzùmə mbòomə, yi Kristù a lè kwîghè pə àffif.

Galatia 3

A pòŋə pə a ni zùŋə a mbòomə kə a ni nùŋə ntìjñmè ajuñə Nwùè?

¹ Ipuukè pànnə pí Galatia, àpuukè àtluuə pîghə à chyâ ɻw ? Yi pí lanə ntiitè a sàŋə sàŋə a laanə àtluuə pîghə tsa'nə pí lè kwùumənə a Yēsū ajuñə àtîghə pànkènə?

² Nì tyi'è mbyiitè a wighé nì àpyiitè àshwəññè zè: nì lè kwíirè Àzhwùè Nwùè pè tsa'nè nì lè pənə ngírè mìnñwùè nì mbòomə a tà'nə la kè nì lè kwíirè pè tsa'nè nì lè zu'nə ntwuumè ghù ìshì'nè wa nnùñè ntíñmè ìwighé ajuñə?

³ Lě tsa'nè nì puukènə? Nì lè pì'nə nì Àzhwùè Nwùè, nì kùmè ntìy'è ntà'à lñwùutè nì mítññè mi ñwùè misonə lè la ghu?

⁴ Njiilo mìnñwùè ma mítññè nì mi lè tsirènə a wighé, mi lè pè la àffif? Ngañə mbè'è mi lè pè e àffif apè.

⁵ A chyé la lo Nwùè wa nì à wa ñjâ Àzhwùè ambo pighé nkì ngírè mìnñwùè mi yerènə yerènə a tñtrè pighé la, a wa ngírè la ntíñnə nì zùññènə a mbòomə, kè ntíñnə nì zu'nə ntwuumè ghù ìshì'nè wa nnùñè ntíñmè ìwighé ajuñə?

⁶ Títsòñè wè nì kwàñè ànwùè mbè'è Abràhamè, a lè nùñè ntíñmè ajuñə Nwùè, lenèla Nwùè a tyi'è ndòo e tsa'a ñònə nì mìnñwùè ìme tøemènə a mbyè zè.

⁷ Lenèla, nì zæñè lo, la pànè nì pì pənə nì àpyiimè ntíñmè nì pì pənə ìpoonè pì Abràhamè.

⁸ Àñwà'nè Nwùè a lè zàamè ngírè a laanè lo Nwùè à ghă ghírè mìnñwùè mi pànè nì ka pobə pè ghobə pìJew tøemè ndàñè a ndzùmè àpyiimè ntíñmè àzobə. Nwùè a lè zàamè nkà'à ambo Abràhamè nshwəññè lo "Ngă làñè a ndzùmè ghò chyâ mborè ajuñə ñwùè ntsùmè."

⁹ Tsa'nè Abràhamè à lè nùññènə ntíñmè e ajuñə Nwùè, Nwùè a kì nchyâ mborè ajuñə ze la; njiilo Nwùè a kì chyâ mborè ajuñə ñwùè wa ntsùmè wa nì à kinə nnùñè ntíñmè e ajuñə ze la tyl'è a lenè.

¹⁰ Ndòonè i chyé àtluè pànè pa pyè nì pì tènə àtluè a nì fà'à ànwùè za nì mbòomə a tà'nə lo pì fà'à la, ntíñnə pì ñwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè lo, "Ndòonè i chyé àtluè ñònə wa nì ka à mè ngírè e mìnñwùè mítññè nì mbòomə à tà'nə."

¹¹ A laanè títsòñè wè lo mbè'è ka mìnñwùè mi ñwùè tøemè e a mbyè Nwùè pè ntíñnə a wè ndzùñè a mbòomə. Mbè'è nè àñwà'nè Nwùè a shwəññè lo, "Dònè wa nì mìnñwùè ìme tøemènə ntíñnə à nùññènə ntíñmè ajuñə Nwùè la, à ghă chyé."

¹² La ka mbòomə a pè e nì ànwùè àtse a nì ghírè ghobə àpyiimè ntíñmè. Pì ñwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè pè lo, "Dònè wa nì à wa ngírè ànwùè za àtsùmè nì mbòomə à tà'nə la, à ghă chyé ajuñə mbòomə."

¹³ Kristù à lè tsu'u ìtwuè ìpèññè ajuñə ndòonè wa nì mbòomə à lè chyâññè àtluè pèññè, tsa'nè ze àtluè ìpìñmè e à lè pì'nə ndòonè ìwèññè. Ntíñnə pì ñwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè lo, "Ndòonè i chyé àtluè ñònə wa ntsùmè nì pì kànèññè e ajuñə àtighe."

¹⁴ Kristù à lè ghírè zèrə zè ànwùè la lo mborè za nì à lè kà'nə ambo Abràhamè la fò ambo pànè nì ka pobə pè ghobə pìJew ndàñè a ndzùmè Kristù Yësù,

mbè'ə pèənè tyi'è ndàŋè a ndzùmè àpyiimè ntìŋmè nkwiirè Àzhwùè za ni Nwùè à lè kà'nè la.

Mbè'ə mbòomə a kwebè e ànwùè ni Nwùè à lè kà'nè apè

15 Pilyimə ɿpâ, tyi'è ñdòo àlènè ànwùè aŋunə mìnwùè ni mi ma ngirè a ɻwùè misonjè: pànè tə pəla nnùŋè ànwùè mbyiimè, ta'à ɻwùè ɿghobə a chi nkwebè e apè kè nchi nkwi'ñè e ànwùè àtse aŋunə apè.

16 Nwùè à lè kà'à mìnwùè mèrə mə ambo Abràhamè pobə àtsìŋè e; ka àŋwà'nè Nwùè a shwəŋè e lo, "Ambo pobə pi ɿpoonè ɿpe" a ni nérè lo a ɿpoonè pìno'nè; a lè kí nshwəŋè pə lo, "Ambo pighə moonə o" a ni nérè lo, a ta'à ɻwùè ni à pənə Kristù.

17 Ànwùè ni ngwè nshwəŋè a chyê la lo, Nwùè à lè wàrè ɿkaanè, nkà'à lo à pi nùŋè a wèrə. Mbòomə wa ni à lè kí tō ngu'u nkirè nìkwàa ni mìghumè mìntarè làŋè mə la, mbè'ə ka à tsìŋè e ɿkaanè wa kè mbyaatè nkà'nè Nwùè za.

18 Mbè'nè a tə mbə zhyè ni Nwùè à lè ghìrè ànwùè zè ndzùŋè la a mbòomə, yi ka à lè chi ndzùŋè la nkà'nè za. La pèənè zhyè lo à lè ghìrè ndzùŋè la nkà'nè e za ni à lè kà'nè ambo Abràhamè.

19 Àfà'à mbòomə a tyi'è mbə la àkə? Pi lè kwì'ñè a mbòomə la lo â ghìrè pànè tə nzhyè ɬinwùè ɬipòŋè; wèrə a kí mbə a ni pə ghu tə mbyàa nkwùè ni moonè Abràhamè wa ni nkà'nè i lè pənə mbè'ə e la, â ghă ntô. Nwùè à lè làŋè a ndzùmè pəngèrè ɻyâ mbòomə wa ambo ɻwùè misonjè ni à lè təəmènə a titirè Nwùè pobə pànè pi misonjè.

20 La ka ɻwùè misonjè a chyê mbə e a ni pə a titirè nkwùè ni à mənə nfà'à e ta'à ɻwùè. Nwùè à kùmè nkí mbə e la ze ni ze.

Isùmə ni mbòomə à pənə ghu

21 A nérè lè lo mbòomə à wè ndzòŋnè pobə mìnkà'nè mi Nwùè? Ngaŋə! Ka a pə e a lenə ntiinə a pə la pə lo mbòomə à ghìrè pànè chyê pìtiŋnè, yi mbòomə à ghìrè mìnwùè mi pèənè təəmè a mbyè Nwùè.

22 La àŋwà'nè Nwùè a shwəŋè lo ɻwùè ntsùmè àtwuè ɬshyè ghə à wè a isùmə ɬtiŋnè ɬinwùè ɬipòŋè. Lenəla, mìntyaŋnə ma ni Nwùè à lè kà'nè la, pi ghă ɻyâ mèrə la ambo ɻònè ni à nùŋènə ntìŋmè e aŋunə Yésû.

23 Nkwùè ni mbè'ə pànè lè nùŋè ntìŋmè ɿghobə aŋunə Yésû Kristù i lè kí tō, mbòomə a kô mə a wəənè nfiŋnè tsa'a ngàŋə ɬtsaŋè tə mbyàa nkwùè ni Nwùè à ghă ghìrè àpyiimè ntìŋmè a furè ndaanè.

24 Pèənè lè pə a isùmə mbòomə tə mbyàa nkwùè ni Kristù à lè tōnə mbè'ə mìnwùè ɬməənè tyi'è ntəəmè a mbyè Nwùè ntiinə pèənè nùŋènə ntìŋmè ɬwəənè aŋunə ze.

25 Tìtsòŋè tsa'nə àpyiimè ntìŋmè a tō mə la, ka pèənè chi mbə wəənè a isùmə ɬtiŋnè mbòomə.

Ìpoonè pì Nwùè

26 Pighè pìtsùmè pwuutè mbè ta'à ñwùè pighè pì Yésû ntyi'è mbè ìpoonè pì Nwùè a ni lànjè a ndzùmè àpyiimè ntijjmè.

27 Mbè'nè pighè pìtsùmè pa ni pì lè ñânè a wighè ni àkwíirè nchyè mbwuutè a wighè pì Kristù la, ni tyi'è la tsa'a Kristù àtwuè ìpìnjmè e.

28 Ka tèchwii a pè e ghu a titirè pìJew ni pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew, ka pè e a titirè àpù'ù pobè ñònè ni ka a pè e àpù'ù, ka kì chi pè e a titirè ñònè mbyàjnè pobè mèngyé, ntijmè pighè pìtsùmè tyi'ni mbè la ta'à ñwùè amwuè Kristù.

29 A tè mbè zhyè ni ni pènè pànè pì Kristù, yi pighè ngotè ìpoonè pì Abràhamè, mbè pìzighè pì ndâ ìpe tsa'nè Nwùè à lè kà'nè la.

Galatia 4

1 A ni lèrè ni mbyè, ànwùè ni ngwè nshwènè a chyè la lo, ìndzìghè ndâ à tè pirè e moonè a tsàarè e àpù'ù apè mbaa pè tsa'nè ìpwuumè ìtsùmè pènè ìpe la.

2 Nkwùè ni a pirè e moonè la, pànè pa ghu ni pì twu'tènè e nkì mmè nañè ìpwuumè pa tè mbyàa nkwùè ni tǎ ìghobè a lè nùñènè lo pì ñâ ìpwuumè pa ambo ze.

3 A kì mbè tyi'è a lenè ambo pèenè nkwùè ni pèenè lè pirènè àghòbè, pèenè lè pè la ìpù'ù ambo ìzhuwùè ni lè pu'tènè àtwuè ìshyè zè.

4 La ngotè nkwùè i lè kù'ù, Nwùè a tsàa a moonè e àtwuè ìshyè, mèngyé a pyè mbyè e nkwùè ni mbòomè pìJew à lè mènè mbu'tè,

5 Lo â tô ntsu'ù ìtwuè pànè pa ni pì pènè a ìsùmè mbòomè, mbè'è pèenè tyi'è mbè ni ìsàanè a ni pè ìpoonè pì Nwùè.

6 Tìtsònjè, a ni nèrè lo pighè a ìpoonè ìpe, Nwùè a lè tsàa Àzhuwùè moonè e a tô nkwuunè amwuè mìntijjmè ìmèenè. Àzhuwùè za ni a za ngìrè lo pèenè shwènè lo, "Abà, Tă ìwèè."

7 Lenèla, ka ni chi mbè wighè ìpù'ù ambo ìzhuwùè pa ni pu'tènè àtwuè ìshyè zè, ni tyi'è mbè la ìpoonè pì Nwùè. Tsa'nè ni pènè ìpoonè pì Nwùè la, à pì ñâ a wighè ni àzwuumè àtsùmè ni à pènè ñâ ambo ìpoonè ìpe.

Pàolò a pè ni ntijjmè ajuñè pànè pì Galatia

8 Nkwùè ni ka ni lè zhyè a wighè a Nwùè la, ni lè pè la ìpù'ù ambo ìzhuwùè àtwuè ìshyè ni ka pèrè pè e pì Nwùè;

9 La tìtsònjè ni ni zhyè mè a Nwùè kè Nwùè a kì nzhyè a wighè, mbè'è ni chi nkŵirè ndèrè ambo ìzhuwùè ti mìtijmè lo pèrè pu'tè a wighè lè ila? Ni tà'à kwirè pè ìpù'ù ambo pèrè mbè'è àkè?

¹⁰ Nì wa mbanjè mìnnyé mítse ni pìñwigrè pítse, mìnkwùè mítse ni mìngu'u mítse.

¹¹ Ngwè mbô lo nkwùè ìtse ndè tsènjè nkwùè mè nfà' à ambo pighè la àffif?

¹² Pìlyimè ipâ, mbu'ù mbô ambo pighè lo nì pè tsa'a mìnnyé tsa'nè nkînè mbè tsa'a pighè. A ni tô mbyàa tìtsònjè, nì pirè a wîghè ànwùè àtse ti fàntè ambo mìnnyé.

¹³ Nì zhyê lo la à lè ghîrè nìghònè ngîrè mbè ni ìsàanè a ni chwìitè ntwuumè ghù ìshî'nè wa ambo pighè nkwùè ntsàambyè.

¹⁴ Mbaa pè tsa'nè nìghònè mè à lè pènè àkwà'nè ambo pighè la, ka nì lè twuunè a wîghè a gha kè ngwâ mè; nì lè kwiirè mè pè tsa'a angèrè Nwùè kè tsa'a Kristù Yésû àtwuè mbìnjmè e.

¹⁵ Nì lè pè ni nìgha' à ajuñe mìnnyé, àkè a kùmè nchi ngîrè lo kò nì pè ni wèrè? Àlànje a lè pèla mbè ghu yi nì lè tso'ò ìmighè ìmyê ñyâ ambo mìnnyé

¹⁶ Tìtsònjè wè, ñtyi' è ngànjè kipaanè iwîghè ntiinè ngwè ntiitè a wîghè ni nkûnjè nkuñjè?

¹⁷ Pànè pa pa ntìjnè ajuñe ànwùè àzîghè nñikè a wîghè la lo nì zùnjè a ghobè, la mbè ka ghîrè a ghobè ànwùè yè ìshî'nè àtse ajuñe pighè. Pobè tà' à pè lo ghàbè a wèenè mbè' è nì tyi' è mbyiimè pè a ghobè.

¹⁸ A pònjè lo wè pè ni ntìjnè ajuñe pèenè mbè' è àkwànjè o a pè yè ìshî'nè ajuñe pobè. A pònjè lo wè pè ni ntìjnè a lenè nkwùè ìtsùmè, ka pè e pè ndà' à nkwùè ni mbè ni pèenè.

¹⁹ Ipoonè ipâ ni nkònjènè, ngwè ki nchi ndzu'ù àndzanjè ntii wîghè tsa'a mèngyé ni à kòonè a moonè tè mbyàa nkwùè ni nì ghă zhyê a Kristù.

²⁰ Ngwè ngyè lo ntè mbèla mbè pèenè tìtsònjè, yi ñkwebè ndwuumè ni mbè' è ñshwænjè ambo pighè ntiinè àtwuè mè a zè ndanè ntsànkè mbè' è wîghè.

Pàolò a shwænjè mbè' è Hagar pobè Sarah

²¹ Nì tiiitè mè, pighè pa ni nì tà'nè lo pè a ìsùmè mbòomè, ni wa la ti ndzu'ù ànwùè ni mbòomè a shwænjènè?

²² Pi ñwà'nè amwuø àñwà'nè Nwùè lo Abràhamè a lè pè ni ipòmbyànjè ipaa; ta' à a pè moonè àpù'ù, wùè a pè moonè ngwùè e.

²³ Àpù'ù zè a lè pyê a moonè tyi' è tsa'nè pi pa mbyê a moonè ntsùmè. La ngwùè e à lè pyê a moonè a ni zùnjè tyi' è tsa'nè Nwùè à lè kà'nè.

²⁴ Pi mìnkè ànwùè zè ajuñe pèngyé pipaa: Pèngyé pèrè pè a pè mìkàanè mìmbaa. Ta' à ikàanè a furè ajuñe mbarè Sinai, mbyê ipoonè ni pènè ipù'ù, mèngyé wèrè wè a pè Hagar.

25 Hagar a chyê tsa'a mbarè Sinai ni i pənə àla'à Àrabyà, ntəəmè tsa'a Yèrusalèmè tıtsòŋè a pənə ndâ ıpù'ù pobə pi ıpooonè ipe.

26 La Yèrusalèmè wa ni à pənə a nıpwuurè la ka à pə e ndâ àpù'ù, a ze ni à pənə mă ıwəenè

27 Mbè'nə pi ıgwà'nènə amwuə àləwà'nè Nwùè lo, "Mə nga'à o mbă nk̄ mèngyé! Pi'nè a ni kyiinè nga'à mbă ghò wa ni wè la'a mə nkòo o a moonè ndzu'ù àndzanjè apè; ntiinè ıpooonè pi mèngyé ni pi lè kantè mə la, pi ghă no'ò tsàarè ıpooonè pi mèngyé wa ni à pənə a ndâ ndwuumè."

28 Pighə piyimə ıpâ a ndzùmè Kristù, tıtsòŋè wè pəənè tyi'è tsa'a Isákè, mbə ıpooonè pi Nwùè ni à lè kà'nə.

29 A ki mbə tıtsòŋè la tyi'è tsa'nə a lè pyənə mbə. Moonè wa ni pi lè pyənə e tyi'è tsa'nə pi pa mbyê a moonè à lè tyi'è mmə nnyàŋjè a moonè wa ni pi lè pyənə e ndàŋjè a ndzùmè ıtł̄jnè Àzhwùè.

30 La àləwà'nè Nwùè a mə nshwəŋjè lo àkə? A shwəŋjè lo, "Kantè a mèngyé àpù'ù wa pobə moonè e ntiinè mbè'e moonè àpù'ù mèngyé wa a la'a ndzighè e ndâ mè apè."

31 Lenəla ni piyimə ıpâ, ka pəənè pə wəənè ıpooonè pi àpù'ù mèngyé. Pəənè a ıpooonè pi mèngyé ndâ.

Galatia 5

Ka moonè Kristù a chi mbirè e àpù'ù

1 Ngè aŋunə a ni pə àpù'ù, Kristù à kyàatè mə minkirè mi àpù'ù aŋunə pəənè lo mbè'e pəənè kaŋə chi pə ıpù'ù. Pəənè təəmè ntł̄jnè; kò pəənè chi ndòo àkə'e àpù'ù nchi chyâ a loŋə pəənè.

2 Ni zhwi'tè! Mìŋjè Pàolò ngwè nshwəŋjè ambo pighə lo, ni ti myà'tè lo pi zèərè a wighə yi ka ni chi mbə wighə ni ànwùè àtse pighə pi Kristù.

3 Nchi nkwi'nè nkwàtè a wighə lo ŋònè ni ă myà'tè lo pi zèərè e, a chyê a ni ghîrè ànwùè àtsùmè ni mbòomə a shwəŋjènə.

4 Pighə pa ni ni tà'nə lo mìnwùè ımighə təəmè ndzùŋjè pə a mbòomə la, ni ghàbè mə mbìŋmè ızighə pighə pi Kristù, nk̄ nfurè a wighə amwuə àpòŋjè ntł̄jmè Nwùè.

5 La ngè aŋunə pəənè, pəənè nùŋjè mə ntł̄jmè ıwəənè aŋunə Nwùè ntyi'è mmə mbyabè lo Àzhwùè e a ŋâ wəənè ni ntł̄jnè a ni ghîrè mìnwùè ıməənè təəmè a mbyè ze.

6 Mbè'nə pəənè ti mbə pəənè pi Kristù, nizəərè a ıgwùè kè nika zèərè e ka a pə e ni ànwùè àtse a ni ghîrè. Anwùè ni a pənə ghu la àpyiimè ntł̄jmè za ni a za nfà'à ndàŋjè a ndzùmè ıkòŋnè la.

⁷ Nì lè pè ngìrè tyi'è išhi'nè, àtwuè àzighè a kùmè mbènjerè ìwé lo kò nì chi ndzu'nè a nkúñjerè nkuñjerè?

⁸ Ka mbuurè nìpènjerè zè i furè e la ambo Nwùè nì à lè funjerè a wighè.

⁹ Pèenè zhyè lo, la ghìrè mìlyi'è mbyè ngìrè àpaanè àtsùmè a ko'ò.

¹⁰ Ajuñe nìlinè nì Ndò'nèmbyê mìbyiimè nkúñjerè nkuñjerè lo ka nì pè nkwiirè a wighè àkwànjè ñònè nyàanè ndànjè e àzâ. Nwùè à ghă chyâ išà'a ajuñe ñwùè nì à chyânè àtsànkè àtwuè pighè kè a pè ìwé.

¹¹ Ngè ajuñe mìnjerè nì pilyimè ipâ, ntè mbèla ndèrè nì mbyè mmè nchwìitè lo a pònjè lo pì zèrè pèenè pì chi ntyi'è nnyànjè mè lè ntii àkè? A tè pè la mbè a lenè, yi mbè'è ngè'è itse chi mbè e ghu ambo mìnjerè a nì chwìitè mbè'è àtighè pànkènè Kristù apè

¹² Ngwè nkònjè lo pànè nì pì pa ñâ a wighè nì ngè'è pobè pyè ndànjè nì mbyè ndzèerè mbìnjemè izobè.

¹³ Pilyimè ipâ, Kristù à lè funjerè a wighè lo nì furè amwuè ndâ àpù'ù. La kò zèrè zè a ghìrè e lo nì tyi'è ngìrè pè mìnwyùè nì mbòbè mbìnjemè i za ntà'ò. Nì pè pè nì ikònjè wa nì i pè ghìrè nì mè ngyèmpè pítse pèenè.

¹⁴ Mbè'nè pì pwuutènè mìntè mìtsùmè ajuñe tà'ò ntè nshwènjerè lo, "Kònjè a momaa o tyi'è tsa'nè wè kònjènè mbìnjemè o."

¹⁵ Nì tè mbèla mbè mìnyàamè mmè ndyompè mbìnjemè izighè, nì zhì'tè a wighè yi nì tò kwurè mbìnjemè izighè pighè nì pighè.

Àfà'à Àzhwùè ghobè àfà'à mbòbè mbìnjemè

¹⁶ Ànwùè nì ngwè nshwènjerè ambo pighè a chyè la lo, nì yìinè amwuè ndwuumè nì Àzhwùè a tà'nè; kò nì kì ngyìinè a wighè pè amwuè ndwuumè nì mbòbè mbìnjemè i tà'nè.

¹⁷ Mbè'nè, ànwùè nì mbòbè mbìnjemè i tà'nè ka a pè e zhyè nì Àzhwùè tà'nè; zhyè za nì Àzhwùè a tà'nè ka kì mbè e zhyè nì mbòbè mbìnjemè i tà'nè, lenèla, pobè pè pípaa pobè pì ngànjè mbwùunè mmè ngìrè lo kò wè chi ngìrè ànwùè nì wè tà'nè a nì ghìrè.

¹⁸ La Àzhwùè a tè mbèla mmè ndòo a wighè nì àlànjerè, yi ka nì chi mbè wighè a tsùmè mbòomè.

¹⁹ A nì zùnjè ndwuumè nì pànè pì misoñjerè pènè, mìnwyùè nì pobè pa ngìrè ma nnérè mbòbè mbìnjemè izobè a sànjè sànjè. Pobè pa ngìrè a mèghàbè nì ìnwùè ntsìnjènè pobè ìnwùè tìpònjè tsùmè;

²⁰ nìghu'tè pítitoobè nobè nìfurè iññemè. Pànè tyi'è mmè mbàanè mbìnjemè izobè ndzònjènè, mbè nì àghè'nè pobè àzañjerè loñjerè farè a nì tà'ò lo pè nì àzwuumè àtsùmè. Pobè mè ntyi'è ngàpè mbè a mìndâ mìndâ.

21 Pobè pa nkòonè, mmè nnô mbaarè, ndzighè nnô, ngîrè ìnwùè mèghàbè pobè mîtse mìnwùè mi tîpònè. Nchi nkwàtè a wîghè tit'sòñè tyi'è tsa'nè ndè pyènè nkwàtè lo pànè pyè ni pi pa ngîrè mbuurè mìnwùè zè i ghă kwuunè a ghobè amwuə ànwùè Nifò Nwùè apè.

22 Ipwuumè pyè ni Àzhwùè Nwùè a za ñjâ la; ikònjè pobè nìgha'à, ni àporèporè, ni àwîimè ntijmè, ni ntijmè ghù iñhi'nè pobè mbòomè ghù iñhi'nè, ni nìnùñjè ntijmè ajuñe Nwùè,

23 ni nìshwu'kè mbìnjmè ghobè nìwîimè mbìnjmè. Ka mbòomè ghùtse a pè e ghu ni à twuunènè ìnwùè pèrè pè.

24 Pànè ni pi pènè pànè pi Kristù la pànè ni pi wîimènè mbìnjmè izobè, ntwuunè a ghobè ànwùè àtsùmè ni mbòbè mbìnjmè i tà'nè.

25 Pèenè ti mbèla mbè ni Àzhwùè, pèenè yiinè amwuə ndwuumè ni Àzhwùè a tà'nè.

26 Kò pèenè tè nko'ò mbìnjmè kè nkì ngîrè ntijmè ñwùè iñghè itse i zañè kè nkì mbè ni àghè'nè amwuə pîghè.

Galatia 6

Yèmpè a momaa o amwuə ngø'è

1 Pilyimè ipâ, ñwùè à tè mbèla mbè a titirè pîghè ngîrè ànwùè tîpònè, pîghè pa ni ni pènè ni Àzhwùè Nwùè, ni shiitè e tyi'è ndaa ndaa. Ni mè ngîrè a lenè, ni zhì'tè a wîghè mbè'è ni wîghè àkwà'nè.

2 Yèmpè a ni pi'ì ngø'è ndyimè o tsa'a izò mbè'è ghîrè ànwùè ni Kristù à lè shwøñènè.

3 Ðònè itse à ti mbèla mmè ndòo mbìnjmè e ajuñe àzwuumè àtse la mbè e àfifî, yi à fîghè la mbìnjmè e

4 A pònè lo ñwùè mo'o mo'o a nañè ngîrè mìnwùè ize, i pèla mbònjè, a tsòo a ghàñè e tîghu à lòo mmìnkè pè ajuñe ngîrè mìnwùè ñònè itse.

5 Tyi'è â pè a lenè ntiinè ñwùè ntsùmè a chyê a ni pi'ì ngø'è e.

6 Ðwùè ntsùmè ni pi nérè e ni àshwøñè Nwùè la, â ghàbè ipwuumè pîshì'nè ni à pènè ni pèrè ñjâ a pi ñònè wa ni à nérènè e la.

7 Kò ni kî fîghè mbìnjmè izîghè. Ka ñwùè â nyèñè e Nwùè. Ðwùè ntsùmè a ghă fù'u la tyi'è àzwuumè ni a lè pyènè.

8 Ðònè ni à pyènè amwuə ndwuumè ni mbòbè mbìnjmè i tà'nè, à ghă fù'u a nîwîghè. La ñònè ni à pyènè amwuə ndwuumè ni Àzhwùè a tà'nè, à ghă fù'u a nîchyêmbyê wa ni à ghomènè ni nkunjè.

9 Kò pèenè kaanè a wøenè a ni ghîrè tîpònè, ntiinè nkwùè i ghă kù'u pèenè fù'u mbè'è pèenè ka kaanè a wøenè a àlànè.

10 Njiilo, tsa'a pèənè pèənè nì ɿsàanè la, pèənè ghìrè ɿpòŋè ambo ɻwùè ntsùmè; i kí tó ambo pànè nì pí nùŋènè ntíŋmè ɿghobè aŋunè Nwùè.

Ntíŋnè ànwùè nì Pàolò à lÿùutènè aŋunè

11 Nì zèənè mbuurè ɿmyê mì àŋwà'nè mì wùunè nì ndòonè àpô mè ɻjwà'nè alyi'è àŋwà'nè zè ghu ambo píghè!

12 La a pànè pa nì pobè pa ntà'à lo ghìrè pí zèənè a ghobè tsa'a pànè píshì'nè nì pobè pa nnyiimè lo pí zèərè a wighè. Pobè pa ngìrè a lenè la mbè'è pí kaŋè nyàŋè a ghobè ntii àtìghè pànkènè Kristù.

13 Mbaa pè pànè pè nì pí zèərènè a ghobè lè ka pobè mè ngìrè a ghobè ànwùè nì mbòomè a tà'nè, la ntà'à pè lo pí zèərè a wighè mbè'è pobè tè ntsòo a ghàŋè lo nì pyiimè lo pí zèərè a wighè.

14 La ngè aŋunè mìŋè, mbi tsòo a ghàŋè mè pè mbè'è àtìghè pànkènè Ndò'nèmbyê ɿwèənè Yésû Kristù. Tsa'nè Kristù à lè kwighènè aŋunè àtìghè pànkènè la, ndwuumè nì pànè pí àt̄wuè ɿshyê ghu'tènè ɿpwuumè, i kwighè mè ambo mìŋè.

15 Ka a pè e ànwùè àtse a nì zèərè a ɻwùè kè nìka zèərè e a ye. Ntíŋnè ànwùè a chyê pè a nì pè ɻjònè shwuè.

16 Àporèporè pobè àkoorè mìlìŋè Nwùè â pè ambo ɻwùè ntsùmè wa nì à zu'nè àt̄eetè zè nkì mbè ambo pànè pí Israel, pèənè ɿpe.

17 A nì furè tìtsòŋè, kò ɻjònè ɿtse a chi ɻjâ e a gha nì ngè'è ntíinè ngwè nì ɿlènè Yésû aŋunè mìŋè.

18 Àpòŋè ntíŋmè Ndò'nèmbyê ɿwèənè Yésû Kristù â pè pobè pí Àz̄hwùè àzìghè mbă pílyimè ɿpâ. Amen.

Efesòsà

Efesòsà 1

Àchà'tè Pàolò ambo ịpoonè pि Kristù a Efesòsà

1 Àñwà'nè zè a furè ambo mìñè Pàolò nì mìbènè ngàñè ntwuumè Kristù tsa'nè Nwùè à kònènè, mmè ndèrè ambo pàñè pि Nwùè a àla'à Efesòsà nì pि nùñènè ntìñmè ịghobè ajuñè Kristù Yësû.

2 Àpòñè ntìñmè Nwùè ghobè àporèporè zhyè nì a furènè ambo Tă ịwèñènè Nwùè pobè Ndò'nèmbyê Yësû Kristù â pë ambo pighè.

ịpwuumè Àzhwùè nì pèønè pèønè nì pèørè ndàñè a ndzùmè Kristù

3 Pèønè ntè ghu'tè a Nwùè nì à pèønè Tă pि Ndò'nèmbyê ịwèñènè Yësû Kristù wa nì à chyânè mborè ajuñè pèønè tsa'nè à ñâ më a wèønè nì ịpwuumè àzhwùè pa nì pèønè a nìpwuurè la.

4 Nwùè à lè kí tsùñè àtwinè ịshyè zè la nì à tso'ò më a wèønè lo pèønè pwuutè pèønè pि Kristù mbë pèønè ịpe pa nì pि laanènè, ka kí pë e nì ntsìñnè ịtse amwuø nìchyèmbyê ịghobè a mbyè ze.

5 Ntii ịkòñè Nwùè ajuñè pèønè, à lè pyè më nnùñè lo lòo a wèønè lo pèønè pë ịpoonè ịpe, a nì zùñè tsa'nè a lè pòñènè e a kí ntà'à.

6 Njiilo pèønè tè ngu'tè a Nwùè ntii àpòñè ntìñmè e ghobè mìnchwùè mi yerènè yerènè ma nì à wa ngìrè ajuñè pèønè ndàñè a ndzùmè Moonè e wa nì à kònènè la.

7 À lè kwìghè ntsu'ù ịtwuè ịpèønè nì àlèømè e, ngìrè Nwùè a lèønè ịfàntè ịnwùè ịpèønè ndàñè a ndzùmè àpòñè ntìñmè tìndànè e za.

8 Tsa'nè Nwùè à pèønè nì àzhì'tè nkì nzhyè ànwùè àtsùmè la, à kwìrè àpòñè ntìñmè e ajuñè pèønè zhyè nì mbè'ø pèønè mìnkè a wèønè apè.

9 À lè ghìrè ànwùè nì à lè kwàñènè, ngìrè pèønè zhyè ànwùè nì à lè lèømènè, tsa'nè à lè lòonè a Kristù mmyàanè ànwùè nì à lè nùñènè lo ghìrè.

10 Àkwàñè Nwùè a chyè la lo, nkwiñè i ghä kù'u a pwuutè àzwuumè àtsùmè nì a pèønè a nìpwuurè ghobè zhyè nì a pèønè àtwinè ịshyè a ịsùmè ta'à ñwùè nì à pèønè àtwinè mbë Kristù.

11 Nwùè à ghìrè ànwùè àtsùmè ndzùñè la tsa'nè à lè kwàñènè nnùñè. À lè pyè më ntso'ò a wèønè lo pèønè pë pèønè ịpe, mbwuutè a wèønè pि Kristù tsa'nè à lè tà'nè.

12 À lè ghìrè a lenè la lo pèønè pa nì pèønè zàamènè mbë nì àkwàñè mmè mbyabè a Kristù la, pèønè tyi'è ntè ngyerè mìnchwùè mi yerènè yerènè ma nì Nwùè à wa ngìrè.

¹³ Ngè ajuñə pīghə, nì lè kí mbə àzīghə pàñə pi Nwùè nkwyùè nì nì lè zu'nə àshwəjnè nkujə nkuñə za nì a pənə ntwwumə ghù ɿshì'nə wa nì i wa ndòo a nīchwarè ntô la. Nì lè nùñə ntijmè ɿwighə ajuñə Kristù, Nwùè a chyâ àlènè pèønè ɬpe ajuñə pīghə nì a pənə Àzhwùè Nwùè nì à lè kà'nə.

¹⁴ Àzhwùè Nwùè a tyi'è mbə la àlènè ànwùè a nì nérə lo pèønè ghă kwiirè àzwuumə nì Nwùè à lè kà'nə ambo pèønè ɬpe. Zèrə zè ànwùè a ghîrè a laanè lo Nwùè à ghă chwarè pèønè ɬpe, pobə tə ngyerè mìnvwùè nì à wa ngîrè.

Àchà'tè Nwùè Pàolò

¹⁵ Ntii mìnvwùè mè nì Nwùè à ghîrènə la, nkwyùè nì ndè zu'nə tsa'nə nì nùñènə ntijmè ɿwighə ajuñə Ndò'nèmbyê Yésû pobə tsa'nə nì kònènə pàñə pi Nwùè pîtsùmè la,

¹⁶ mbirè mə mè tî kaanè a nì ñâ a miyàa ambo Nwùè mbè'ə wîghə, nkî mmə nkîwempè a wîghə amwuə àchà'tè Nwùè mè tyi'è nkwyùè ɬtsùmè

¹⁷ Ngwè nkî nchà'tè a Nwùè lo Nwùè Tă pi Ndò'nèmbyê ɿwèønè Yésû Kristù, mbə Tă nì à wa ngîrè mìnvwùè mi yerènə yerènə lo â ñâ Àzhwùè e mbè'ə â ghîrè nì pə nì àzhì'tè, nchi nnérè a Nwùè ambo pīghə mbè'ə nì tsùñə nzhyè e.

¹⁸ Ngwè ndoonè lo Nwùè a nya'kè ntijmè ɿwighə nì zəønè nkà'à e ɭ ghîrè nì zhyè ɬpwuumə pa nì nì wa mbyabə tsa'nə à lè fuñènə a wîghə ajuñə la. Nkî nzhyè àfù'u nì a pənə amwuə mìnvwùè mi yerènə yerènə nì à lè kà'nə ambo pèønè ɬpe,

¹⁹ nkî mmə nchà'tè a Nwùè mbè'ə nì zhyè mîtñjnè mi tî àndànè ma nì mi pənə amwuə pèønè pa nì pèønè pa nnùñè ntijmè ajuñə ze. Mîtñjnè mə ma nfà'à la tsa'a mîtñjnè ɬme mîwùunə ma,

²⁰ nì à lè lòonə nzhwuumə a Kristù ghu ajuñə nìwîghə ngîrè a nwuunè a pàa àpô ze yè zîghènə a nìpwuurè.

²¹ Lě alyi'ə nì Kristù a pənə ghu mbə àtwuə pàñə pîtsùmè nì pi pa mbu'tè a nìpwuurè: mbə pàñə pîwùunə pobə ngàñə mîtñjnè nì pàñə nì pi pa mbu'tè àtwuə ɬshyè. À chyè a àtwuə ngàñə alèñə àtsùmè a àtwuə ɬshyè ghə tîtsòñè pobə wùè nì à ghă tō.

²² À lè nùñə àzwuumə àtsùmè a ɬsùmə mîkwùè mi Kristù ngîrè a pə àtwuə ambo àshwatè ɬpoonè pi Kristù,

²³ nì à pənə mbîñmè e nì ɬ za ngîrè pàñə zhyè a ñònè nì Kristù à pənə wèrə nkî mbə ze wa nì à wa ngîrè àzwuumə àtsùmè a pə amwuə ndwuumə nì a pyènə mbə pə.

Efesòsè 2

Nìpə nì nîchyèmbyê ndàñə a ndzùmè Yésû Kristù

1 A lè pə nkwùè ntsàambyè nì pə la ịkwuè pèənè ntii àtìjnè àtwuè pobə tìpònјè iwighé.

2 Amwuə nkwùè ghu, nì lè mə ndzùnjè mìnchwùè mi àtwuè ịshyê ghə ndzu'nə a ifò wa nì à wa mbu'tè ịzhwùè tìpònјè pa ni pənə amwuə ifē: ịzhwùè pa ni pa nfà'à tìtsònјè amwuə pànè pa ni pi pa ntìjnè àtwuè ambo Nwùè la.

3 Pèənè pìtsùmè lè kí mə mbə tsa'a pobə, nchyê a nìchŷêmbyê wa wùè nì mbòbè mbìnjmè i tà'nə, ngirè pə mìnchwùè ni mbìnjmè ịzəənè pobə ịkwànjè ịpèənè tà'nə. Lenəla, àtsâ ntìnjmè Nwùè a pə ajuñə pèənè tyi'è tsa'nə a pənə ajuñə ηwùè misoñə ntsùmè.

4 La tsa'nə ka àkoorè mìlinjè Nwùè a pə e nì àndànè, ịkòjnè e ajuñə pèənè kí nno'ò tìsìjnè la,

5 mbaa pə nkwùè nì pèənè lè kwighènə ntii àtìjnè àtwuè àzəənè la, à lè ghìrè pèənè pə pìtìjnè pèənè pi Kristù. Pèənè lè lànjè la a ndzùmè àpònјè ntìnjmè e nchwarè.

6 Tsa'nə pèənè lè pwuutènə pèənè pi Kristù, Nwùè à lè zhwuumè a wəənè pi pobə ngirè pèənè pi pobə nwuunə ajuñə alənjə nifò a nìpwuurè.

7 À lè lànjè a ndzùmè Kristù nnérè a wəənè ni ịkòjnè e mbè'ə pànè gha ndzəənè tsa'nə àpònјè ntìnjmè e a no'nə ntsàarè àzwuumè àtsùmè.

8 Mbè'nə Nwùè à lè chwarè a wighé la ntii àpònјè ntìnjmè e a ni lànjè a ndzùmè àpònјè ntìnjmè àzighé. Ka à lè chwarè e pighé nchwarè mbìnjmè ịzighé. Àzwuumè ni Nwùè à lè ŋâñə àfíñí.

9 Ka à pə e la ntii àfà'à àtse ni nì lè fà'nə, njilo kò ŋònè ịtse a tsòo e a ghànjè e.

10 Pèənè la ịpwuumè àfà'à Nwùè ni à lè tsùnjènə mbwuutè a wəənè pi Kristù Yésû mbè'ə pèənè tə ngirè mìnchwùè mìshì'nè ni à lè pyè mə nnùnjè lo pèənè tə ngirè.

Kristù à ghìrè ŋwùè ntsùmè a pə ta'à ŋwùè

11 Pighé pànè ni ka nì pə a wighé pìJew tsa'nə pi lè pyènə a wighé ni pìJew pa nfuñè a wighé ni pànè ni ka pi zèərè e, mmə nfuñè mbìnjmè ịzobə ni pànè pi zèərènə, la nìzèərè ịghobə ghu a pə e pə tsa'nə pi zèərènə a ŋwùè misoñə, ni kwempè pànè ni nì lè pənə pèrə nkwùè ntsàambyè.

12 A lè pə nkwùè ghu la ka nì pə a wighé ni ànwùè àtse a ni ghìrè pighé pi Kristù. Ka nì lè pə a wighé amwuə pànè pi Nwùè ni à lè tso'nə; mbə pìtô tònə.

13 La tìtsònјè, ntìinə ni pənə ta'à ŋwùè pighé pi Kristù Yésû, pighé pa ni nì lè pə mə a ndyé sàa ajuñə Nwùè, pi lòo mə a wighé mbaatè a Nwùè ntìinə Kristù à lè kwighènə tsa'a mômbyê nìshwà'à àtwuè pèənè.

14 Mbè'nè Kristù àtwuè mbìjmè e à ñâ mè a àporèporè ambo pèənè ndànjè aŋjunè nìghirè pànè ni pi pənə pìJew pobè pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew pobè tyi'è ta'à ñwùè. À lè shà'tè nka'à kipaanè ni i lè pənə a titirè pobè.

15 À lè pyaatè a mbòomè pìJew wa ni à wa nnèrè mìnwùè ni pi ghirè ni myè ni kò pi ghirè. À lè ghirè a lenè la mbè'è pwuutè pìJew pobè pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew pobè tyi'è mbè ta'à ngwàrè nkì mbè ta'à ñwùè pobè pi pobè, lenèla nchyâ àporèporè a titirè pobè.

16 Yésû à lè lànjè aŋjunè nìwighè e aŋjunè àtìghè pànkènè mbwuutè mìngwàrè mè mimbaa ngirè lo kipaanè ighobè â myè ntyi'è ndòo a ghobè nkŵirè nkŵé ambo Nwùè.

17 Kristù à lè tô nchwiitè ntwuumè ghù iši'nè wa mbè'è àporèporè ambo ñwùè ntsùmè. À lè chwiitè ambo pighè pa ni ka ni pè a wighè pìJew mbè ndyè sàa aŋjunè Nwùè nkì nchwiitè ambo pìJew ni pi lè paatènè a Nwùè.

18 Mbè'nè pèənè pìtsùmè, pìJew ni pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew lànjènè la a ndzùmè Kristù mbè ni àlànjè a ni lèrè ambo Tă ni ta'à Àzhwùè.

19 Ni ndwuumè wè ka ni chi mbè wighè pìghìnè kè pìtô tònè; pighè pi pànè pi Nwùè tyi'è mbè ta'à àla'à, nkì mbè ngwàrè ndâ Nwùè,

20 pi tyi'è mboomè a wighè aŋjunè àtsirè ndâ za ni ngànjè ntwuumè Kristù ni ngànjè ntwuumè Nwùè lè poomènè zhyè ni Kristù Yésû àtwuè mbìjmè e à pənè nìghòorè ni nìlwuè ni ndâ.

21 A ze ni à wìimènè ndâ zè ntsùmè ngirè i kwùè mbè ndâ Mìshwà' à Nwùè yi ndaanènè ni pi ñâ mè ambo Ndò'hèmbyê.

22 Nìpwuutè iwighe pighè pi pobè à ghirè ni pwuutè pighè pìtse pèənè ntyi'è mbè tsa'a ndâ ni Nwùè à wè nchyê amwuè ndànjè a ndzùmè Àzhwùè e.

Efesòsè 3

Afà' à Pàolò ambo pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew

1 Ntii ànwùè ni Nwùè à ghirènè a ni pwuutè pìJew pobè pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew la, mìnè Pàolò ni ngwè a ndâ iſsanè ntii Kristù Yésû, ngwè nchà'tè a Nwùè mbè'è wighè.

2 Nzhyê nkunjè nkuŋjè lo ni pyè mè ndzu'u àfà' à ni Nwùè à ñânè ambo mìnè ni àpòŋjè ntìŋmè lo nfà' à mbè' è iši'nè iwighe.

3 Nwùè à lè nérè ànwùè e yè lèəmènè ambo mìnè tsa'nè mbyè mè nnya'a ñjwà'nè a zèrè ambo pighè.

4 Ni tè fuŋjè ànwùè ni ñjwà'nènè yi ni zhyè ànwùè yè lèəmènè ni ñzhyènè mbè' è Kristù.

5 Ka Nwùè à lè nèrè e ànwùè zèrè zè ambo twaanè pèənè ghù ntsàambyè. La tìtsòŋjè à kùmè ndàŋjè a ndzùmè Àzhwùè e ngìrè a laanè ambo ngàŋjè ntwuumè Kristù pobè ngàŋjè ntwuumè Nwùè ni à lè tso'ñè.

6 Ànwùè zè ni Nwùè à lè lèəmènè a pè lo, a ni làŋjè a ndzùmè ntwuumè ghù ɿshì'nè wa, pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew lè pè ni ɿsàanè a ni pwuutè pobè pìJew mbè ni mborè Nwùè. Pobè pìtsùmè lè pwuutè mbè ta'à ñwùè a ni pè ni àzwuumè ni Nwùè à lè làŋjènè a ndzùmè Kristù Yésû nkà'à.

7 Nwùè ni àpòŋjè ntìŋmè e, à lè ghìrè mbè ngàŋjè àfà'à e a ni chwìitè ntwuumè ghù ɿshì'nè wa ndàŋjè a ndzùmè ɿtìŋnè ni à lè ñâñe ambo mìŋjè.

8 Mbaa pè tsa'nè ka mbè mè ñònè ɿtse a ɿtìrè pànè pì Nwùè ni pì kînè ntsàarè pànè pìtsùmè la, Nwùè à kí mbirè mbè e pè ni àpòŋjè ntìŋmè a ni ñâ mè ni ɿsàanè lo ñchwiitè ntwuumè ghù ɿshì'nè wa mbè'ø àfù'ù ni a pènè amwuè Kristù ambo pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew.

9 À lè ñâ mè ni àfà'à lo ngìrè pànè pìtsùmè zhyê tsa'nè àkwàŋjè e yè lèəmènè za a ghă lòo alyi'ø. Nwùè ni à tsùŋjènè a àzwuumè àtsùmè à lè lèəmènè a zèrè aŋjunè mìngu'u mìngu'u.

10 À lè ghìrè a lenè la lo pè tìtsòŋjè làŋjè a ndzùmè àshwatè ɿpoonè pì Kristù ghìrè ɿzhwùè ni pènè ni ɿtìŋnè ghobè mìtìŋnè mmè mbu'tè a nìpwuutè la zhyê ànwùè àtsùmè mbè'ø àkwàŋjè Nwùè.

11 Nwùè à lè ghìrè ànwùè zè a ni zùŋjè a àkwàŋjè e ni a ghoŋjènè ni nkuŋjè, zhyê ni a lè lòonè alyi'ø ndàŋjè a ndzùmè Kristù Yésû Ndò'nèmbyè ɿwèənè.

12 A ni làŋjè a ndzùmè nìpwuutè ɿwèənè pì Kristù ghobè àpyiimè ntìŋmè àzəənè aŋjunè ze, pèənè chyê ni ntìŋmè a ni tô a mbyè Nwùè tì àkwàrè.

13 Lenèla, ngwè mbu'ù mbô ambo pìghè lo kò ntìŋmè ɿwìghè porè mbè'ø ngø'è ni ngwè ndzøənè ntii wìghè. Ngø'è zèrè zè ntsùmè i chyê aŋjunè ɿshì'nè ɿwìghè.

Àchà'tè Nwùè Pàolò aŋjunè pànè pì Efesòsè

14 Tsa'nè mbønè ngàŋjè ɿsaŋjè ntii pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew la, ngwè ntè mìkwi'tè ɬmâ a mbyè Tă,

15 Tă wa ni mìngwàrè mìtsùmè ni mi pènè a nìpwuutè ghobè myè ni mi pènè a àtwuè ɿshyê pa nkwiirè mìlinè ɬmobè ambo ze.

16 Ngwè nchà'tè a Nwùè lo aŋjunè àfù'ù tì àndànè e za a làŋjè a ndzùmè Àzhwùè e ññâ a wìghè ni mìtìŋnè ngìrè mìntìŋmè ɬmìghè ɬìŋnè.

17 Ngwè nchà'tè a Nwùè lo Kristù a chyê amwuè mìntìŋmè ɬmìghè ndàŋjè a ndzùmè àpyiimè ntìŋmè àzìghè mbè'ø ni tøəmè ntìŋnè nkì chyê ni ɬkòŋnè,

¹⁸ ngwè nchà'tè a Nwùè lo pighè pì pànè pì Nwùè pìtsùmè nì pè nì itinè a ni zhyê tsa'nè ikòjnè Kristù i pènè: nzhyê tsa'nè i fañènè mbè nkì nsàa mbè, nzhyê tsa'nè i ñajènè nkì mmìnè mbè.

¹⁹ Nì kì nzhyê ikòjnè Kristù wa nì i tsàarènè a àzhì'tè ñwùè misoñè a ni zhyê la, njilo nì lwenè ni mbòomè Nwùè ntsùmè.

²⁰ Pèenè ghu'tè a Nwùè wa nì à pènè nì itinè a ni ghîrè mìnwùè ma nì mi tsàarènè a myè ni mbè' e pèenè pyè mbyiitè kè nkwànjè ndànjè a ndzùmè itinè wa nì i wa nfà'a amwuə pèenè la.

²¹ Pèenè ghîrè àghu'tè Nwùè â pè amwuə àshwatè ipoonè pì Kristù nkì mbè ambo Kristù Yésû amwuə ìwaanè ìwaanè ngoñè ni nkuñè ni nkuñè. Amen.

Efesòsè 4

Pànè pì Kristù pwuutè mbè tsa'a ta'a mbìnjmè

¹ Tsa'nè a pènè lè la, mìnè, ngànè ìtsanjè mbè' e Ndò'nèmbyê, ngwè mbu'u mbô ambo pighè lo nì yìinè àkwùè nìyìinè àzighè â kù'nè amwuə ndwuumè ni Nwùè à lè funènè a wîghè.

² Añunè ànwùè àtsùmè nì nì wa ngîrè, nì mè nshwu'kè nkì mmè mbotè mbìnjmè izighè, mmè ngwîimè mìnijjmè imighè, nkì mmè nnérè ikòjnè ambo pîyimè ipighè nkwùè za nì pobè fàntènè, ka pè e àzañè loñè.

³ Tsa'nè Àzhwùè Nwùè a ghîrè mè nì pè ta'a ñwùè la, nì tañènè amwuə àlànè àtsùmè a ni chyê amwuə àporèporè mbè' e pè ta'a ñwùè.

⁴ A ye tyi'è ta'a mbìnjmè nì ta'a Àzhwùè tyi'è tsa'nè Nwùè à lè funènè a wîghè lo nì pè nì ta'a àkwànjè nkwùè ni à lè funènè a wîghè.

⁵ Ndò'nèmbyê à chyê mo'o, àpyiimè ntijjmè a pè mo'o, àkwiirè nchyè a kì mbè mo'o.

⁶ Nwùè à chyê mo'o, nkì mbè Tă pì ñwùè ntsùmè, mmè mbu'tè a ñwùè ntsùmè, mmè nfà'a amwuə ñwùè ntsùmè nkì mbè amwuə ñwùè ntsùmè.

⁷ La ñwùè ntsùmè amwuə pèenè à wa ni ànwùè àtse a ni ghîrè tsa'nè Kristù à minkènè ñjâ ambo ze.

⁸ Tsa'nè àñwà'nè Nwùè a shwèñènè lo: "Nkwùè ni à lè ko'nè ndèrè a nìpwuurrè, à lè lòo pànè ni à lè kootènè pobè pè a ndzùmè ze; ntyi'è ñjâ ipwuumè ambo pèenè."

⁹ Pi tè ñwà'nè amwuə àñwà'nè Nwùè lo, "À lè ko'o ndèrè a nìpwuurrè", zèrè zè ànwùè a pè lè lo àkè? A nérè la lo à lè pyè nshwu'è ndèrè a ìsùmè ishyê.

¹⁰ Ìònè wa ni à lè shwu'nè ndèrè a ìsùmè ishyê la a tyi'è ze wa ni à lè ko'nè mbè àtwuè nìpwuurrè, mbè' e pè alyi' e àtsùmè a nìpwuurrè ghobè àtwuè ishyê.

¹¹ A ze wa ni à wa ngîrè lo pîtse pànè pè ngànjè ntwuumè Kristù, pîtse pè ngànjè ntwuumè Nwùè, pîtse pè pînfàngirêshyè, pîtse pè pîpastò, pîtse nkî mbè pînèrè.

¹² À lè ghîrè a lenè la mbè' e ghîrè pànè pi Nwùè kù'nè a ni fâ' à àfâ' à Nwùè, ngîrè mbînjmè Kristù i kwùè

¹³ tè mbyàa tsa'nè pèøenè pwuutè pè ta' à ñwùè tsa'nè pèøenè nùñènè ntînjmè ïwæøenè ajuñe Nwùè nkî nzhyê a moonè e ïshì'nè. Lenèla, ntyi' è mbè pànè pi Nwùè ni pi kwuènè nkù'u mbè tsa'a Kristù.

¹⁴ Njilo ka pèøenè pè chi pè a wœøenè tsa'a àghòbè zhyè ni ngànjè àfîghè za ndòo mìnvwùè ma ni pobè pa nnèrè ni àzhì'tè àzobè yè tîjnè ntinè a ghobè ghu tsa'a nchyè ghù pègrènè ni i wè ntinè a mîlyi' è àkànwu' è amwuø nchyè ndèrè ni mbyè nkûø ni ndzùmè.

¹⁵ Pèøenè tyi' è mbè pè pànè ni pi pa nshwøñè a nkûø nkûø ni ïkòññè. Ni ndwuumè wè pèøenè kwuè amwuø mìnvwùè mîtsùmè mbè tsa'a Kristù wa ni à pèøenè àtwuè.

¹⁶ A ze wa ni à wa ngwìimè mbînjmè ntsùmè ngîrè i pè a ta' à alyi' è, mîñanjè tyi' è ndzùnkè ïlaamè mbînjmè ïtsùmè. Ïlaamè pè tè mmè nfâ' à amwuø ndwuumè ni pyènè mbè fâ' à, mbînjmè ntsùmè i tyi' è nkûø ni ïkòññè.

Nîchyêmbŷe yì shwuè amwuø Kristù

¹⁷ Ngwè nshwøñè ànwùè zè ajuñe nîlinè ni Ndò'nèmbyê, nkûøtè a wîghè lo kò ni chi ndèrè ni mbyè nchyè tsa'a pànè ni ka pobè pè ghobè pîJew ni ïkwàñè pobè pèøenè ïkwàñè ïfîfî

¹⁸ ïzhì'tè ipobè chyè pè amwuø ndzùmè ka pobè ki mbè a ghobè ni nîchyêmbŷe wa ni Nwùè à wa ñjâ ntiinè àtîjnè àtwuè àzobè a ghîrè mè ka pobè chi mmè nzhyè a ghobè ànwùè.

¹⁹ ïtwuè ipobè zwuumè mè, ka pobè chi mbè a ghobè ni ïsiññè ntyi' è ngîrè pè mìnvwùè mîtsùmè ni mbînjmè ïzobè tà'nè ghobè mbuurè ïkîfî mìnvwùè mîtsùmè.

²⁰ Ka la pè e mbuurè mìnvwùè ni ni lè lanènè mbè' e Kristù la!

²¹ Ni lè zu'ù a nkûø nkûø mbè' e, pi ki nnèrè a wîghè ni nkûø nkûø ni à pèøenè amwuø Yësû tsa'a ïzùñè ndzùmè ipé.

²² Ni sòrè ngòbè ndùnè za ni i pèøenè ajuñe pîghè ngîrè lo ni tè nchyè tsa'nè ni lè pyènè mmè nchyè. Ngòbè za ni i lè mènè ntsèñè ïzhì'tè ipîghè nîkè a wîghè ni ghîrè pè mìnvwùè ni mîntînjmè ïmîghè lè mènè ntâ' à la.

²³ Ni ghîrè Nwùè à pèñè mîntînjmè ïmîghè ghobè ïkwàñè ipîghè, ngîrè pèøenè tyi' è pîshwuè.

²⁴ Ni wî ngòbè shwuè za ni i shwuènè a Nwùè, mbè ni nkûø nkûø nîchyêmbŷe wa ni à tæemènè nkî ndaanè.

25 Njiilo chwìrè â myè, ñwùè mo'o mo'o â tyi'è nshwənè pə a nkүnə nkuŋə ambo ndyimə e ntiiñe pèənè p̄itsùmè chyê mbə la iendaamə mbìñmè Kristù.

26 Wè zañè a loñè kò wè pyiimè o lo àzañè loñè ghu a ghîrè wè ghîrè a t̄ipòñè, kò wè kî mbyiimè lo nñwùumè a kî wènè wè pirè ni àzañè loñè ghu.

27 Kò nì ñâ iendaanè ambo Satàanè lo â kwà'nè a wighè

28 Dònè ni à pyè mə mmə ndzèərè â wa'â ɿzèərè, ndòo mbô ɿme mbì'nè a ni fà'â mbè'â kî pə àze ni àzwuumè ni mbè'â a lòo ngyèmpè ngàñè àfumè ghu.

29 Kò nì pyiimè a wighè lo àshwənè t̄ipòñè â tə nfurè a ntswùè pighè. Ni tə nshwənè pə ɿshì'nè ni mbè'â pèrə yèmpè a ñwùè a kwuè kwuènə mbə ni àzwuumè ni à tâ'nè, njiilo ànwùè ni nì wa nshwənè a ghîrè pə ɿshì'nè ambo pàñè pyè ni pi pə ndzu'ù.

30 Kò nì ghîrè Àzhwùè Nwùè a pə ni àsòmnè. A zèrə ni a pənə àlènè Nwùè ajuñə pighè a ni nèrè lo Nwùè à ghă tō tsu'ù ɿtwuè ɿpighè.

31 Kò nì pə ni nt̄ijmè ghù shyə, ni àtsâ nt̄ijmè, ni àzañè loñè. Kò nì kî nkyiinè nshwənè kè nkî ndzòomè pèənè. Kò nì kî mbə a wighè ni kipaanə ɿtse.

32 Ni ghîrè pə mìnwùè mìshì'nè a t̄it̄irè pighè, nshwu'kè mìnt̄ijmè ɿmighè ndèənè ɿfàntè ɿnwùè p̄itse pèənè tyi'è tsa'nè Nwùè à lè làñènè a ndzùmè Kristù ndèənè ɿpighè.

Efesòsè 5

Nichyê amwuə nkà'â

1 Tsa'nè nì pənə ɿpoonè pi Nwùè ni à kònènə la, ni tañè a ni zùñè mbòbè mìkwùè ɿze.

2 Ni ghîrè mìnwùè mìtsùmè pə a ni nèrè lo ni kònè pèənè tyi'è tsa'nè Kristù à lè kònènə a wəənə nkwigħè ajuñə àt̄ighè pànkènə àtwuè ni pèənè. À lè pə àzwuumè nchà'tə Nwùè nkî mbə àzwuumè nìshwà'â ni a pənə ni àzhyā yè ɿshì'nè a mbyè Nwùè.

3 Tsa'nè nì pənə pàñè pi Nwùè la, ka a pòñè e lo mìnwùè mi ànyòrèkè kè ntsìñnə kè àghè'nè pə a t̄it̄irè pighè.

4 Ka a pòñè e lo ni shwənè ɿshwənè ɿsìñnè, kè ɭkìghè ɿshwənè, kè ɿpuukè mìghaanə. La a pòñè pə lo ni tə ñjâ a miyàa ambo Nwùè.

5 Ntâ'â lo ni zhyè a nkүnə nkuŋə lo ka ñònè ni à wa nchyê amwuə ànyòrèkè, kè amwuə ntsìñnə, kè amwuə àghè'nè â pə ghă pə e ni alyi'â amwuə ànwùè Nifò Kristù pobə yè Nwùè.

6 Kò nì pyiimè a wighè lo ñònè ɿtse â fikè a wighè ni àfifí àshwənè. La a ghîrè mbuurè mìnwùè zè ngîrè lo Nwùè â zañè loñè ajuñə pàñè ni ka pobə zu'nè a ghobə a ye.

- ⁷ Tsa'nə a pənə lə la, kò n̄ pə a wighə n̄ ànwùè àtse a n̄ ghīrə pī pobə.
- ⁸ N̄ l̄ pə nk̄wùè itse la mbə amwuə ndzūmə, la t̄tsòŋ̄e n̄ n̄ tyi'nə pànə pī Ndò'nèmbyē la n̄ tyi'è la amwuə nk̄'à. Njiilo n̄ chyē tsa'a pànə n̄ pī pənə amwuə nk̄'à.
- ⁹ Mb̄'n̄ m̄ntàamə n̄ nk̄'à i w̄ ndzumə chyē amwuə iši'n̄e n̄tsūmə n̄ m̄nwùè m̄ t̄em̄nə ghobə nk̄yə nkuŋ̄e.
- ¹⁰ N̄ kyiit̄e a n̄ ghīrə ànwùè zhyè n̄ Ndò'nèmbyē ā pə n̄ n̄gha'à.
- ¹¹ Kò n̄ chyā a wighə àpō àzighə amwuə m̄nwùè n̄ pànə pa nḡr̄e amwuə ndzūmə n̄ ka àyèmp̄e àtse ā pə e aŋunə. N̄ fuuk̄e m̄nwùè m̄r̄e m̄ a sàŋ̄e pànə zəen̄e.
- ¹² Mb̄'n̄ iſiŋ̄n̄e wa ghu a n̄ shwəŋ̄e m̄nwùè ma n̄ pobə pa nḡr̄e amwuə ndzūmə la.
- ¹³ La àzwuumə àtsūmə n̄ nk̄'à i wa nkyà'à a za nfur̄e a sàŋ̄e pànə p̄tsūmə zəen̄e.
- ¹⁴ Mb̄'n̄ la à ghīr̄e e nk̄'à nḡr̄e pī zəen̄e àzwuumə àtsūmə. L̄ iſūmə n̄ pī pa nshwəŋ̄e lo, "Ngàŋ̄e pīlō, l̄o a iſhyē p̄'k̄e aŋunə n̄wighə mb̄'e nk̄'à Kristù i kyà'à o."
- ¹⁵ N̄ zhī't̄e a wighə amwuə ndwuumə n̄ n̄ wa nchyē. Kò n̄ chyē a wighə tsa'a ipuuk̄e, n̄ chyē pə tsa'a ngàŋ̄e àzhī't̄e.
- ¹⁶ Kò n̄ pyiimə a wighə lo mily'i e iſàan̄e n̄ n̄ pənə n̄ w̄er̄e ā l̄er̄e àffīfī. N̄ ghīr̄e pə m̄nwùè m̄iſhi'n̄e ntiiñe ngu'u mbyē w̄ i p̄.
- ¹⁷ Njiilo kò n̄ pə a wighə iſighə. N̄ kyiit̄e pə a n̄ zhyè ànwùè n̄ Ndò'nèmbyē à t̄a'nə lo n̄ ghīr̄e.
- ¹⁸ Kò n̄ t̄e nnô m̄l̄u'ù mbaar̄e, yi m̄r̄e pī tsəŋ̄e a wighə tsəŋ̄ənə. N̄ ghīr̄e àzhwùè Nwùè ā l̄wen̄e a wighə.
- ¹⁹ N̄ m̄ nshwəŋ̄n̄e a t̄t̄ir̄e pīghə n̄ àshwəŋ̄n̄e p̄ipsalm, n̄ àzòb̄e nchyē, n̄ minchyē m̄ àzhwùè, ndzòb̄e ngu't̄e a Ndò'nèmbyē ghu n̄ nt̄iŋ̄m̄e iwiḡe iſūmə.
- ²⁰ N̄ m̄ ŋ̄jā a miyāa nk̄wùè iſūmə, aŋunə ànwùè àtsūmə ambo Nwùè Tă aŋunə n̄iñin̄e n̄ Ndò'nèmbyē iw̄eən̄e Yēsū Kristù.
- Pèngyē pobə p̄lwuumə iſobə**
- ²¹ N̄ zu'n̄e mb̄iŋ̄m̄e iſighə tsa'a pànə n̄ pī pa mbō a Kristù.
- ²² Pèngyē, n̄ zu'n̄e p̄lwuumə iſobə tyi'è tsa'n̄e n̄ wa ndzu'n̄e a Ndò'nèmbyē la.

²³ Mbè'nè ñònè mbyàjnè à chyê mbè àtwuè mèngyé tyi'è tsa'nè Kristù à kînè mbè àtwuè àshwatè ipoonè pî Kristù nî a pènè mbìjmè e, Kristù àtwuè mbìjmè e a tyi'è mbè ngànjè nchwarè e.

²⁴ Lenèla, pèngyé chyê a nî zu'nè pîlwuumè ipobè amwuè ilànjè itsümè tyi'è tsa'nè àshwatè ipoonè pî Kristù a kînè ndzu'nè a Kristù ajuñe inwùè itsümè.

²⁵ Pîlwuumè, nî kònè pèngyé ipighè tyi'è tsa'nè Kristù à lè kònènè àshwatè ipoonè pî Kristù nkwighe ajuñe atighè pànkènè.

²⁶ À lè ñâ a nîchyêmbŷe e àtwuè nî àshwatè ipoonè pî Kristù mbè'e ñâ a zérè tsa'a àzwuumè tèchwii ambo Nwùè, nsùu a zérè a laanè nî nchyè ndànjè a ndzùmè àshwèjnè e,

²⁷ mbè'e ghîrè àshwatè ipoonè pî Kristù â tèomè a mbyê ze nî nîpònè e ntsümè ndaanè ka pè e nî àpàbè kè nî alyi'e pyi'tènè, kè nî ntsînjè itse. La zérè a tèomè, ka pè e nî ifèrè itse.

²⁸ Lë ndwuumè nî mbyàjnè chyê a nî kònè pèngyé ipobè tyi'è tsa'a mbìjmè izobè. Dònè wa nî à wa nkònè a ngwùè e, à kònè la mbìjmè e.

²⁹ Ntiinè ka ñònè itse â pè e ghu nî à wa mbàanè mbìjmè e. À wa ndzê nkî mmè mbyatè a zérè tyi'è tsa'nè Kristù à wa ngîrè ajuñe àshwatè ipoonè ipo.

³⁰ Mbè'nè pèonè chyê mbè la ilaamè mbìjmè Kristù.

³¹ Tsa'nè àjwà'nè Nwùè a za nshwènjè lo, "Lë itsümè nî ñònè mbyàjnè à ghâ myà'tè a tâ ighebè pobè mă e, ghè pwuutè pobè ngwùè e, pobè pa pipaa tyi'è mbè ta'â ñwùè."

³² Ànwùè zérè zè a lèomè tè mmìnè, la mmè nshwènjè lè mbè'e Kristù ghobè àshwatè ipoonè ipo.

³³ Mbaa pè tsa'nè a pènè lè la, ñwùè iwighè mo'o mo'o â kònè a ngwùè e tyi'è tsa'nè à wa nkònè mbìjmè e. Mèngyé ntsümè â kî ngu'tè a ndwuumè e.

Efesòsè 6

Tsa'nè ipoonè, pobè pítâ nî pîmâ chyènè a nî chyê tsa'a ipoonè pî Kristù

¹ ipoonè, nî tè ndzu'nè pítâ ipighè pobè pîmâ ipighè tsa'a ipoonè pî Kristù, ntiinè lè la ànwùè ishi'nè a nî tè ngîrè.

² Ntsàambyè ntè nî i pènè nî ànwùè nî Nwùè à kâ'nè à chyê lo "Nî zu'nè a pítâ ipighè pobè pîmâ ipighè."

³ Nkâ'nè Nwùè ghu à pè lo, "Mbè'e mînwùè imighè ylinè ishi'nè, nî kî mbè nî nîchyêmbŷe ghu sàa amwuè àtwuè ishyè zè."

⁴ Pítâ pobè pîmâ, kò nî tè ntwu'tè ipoonè ipighè amwuè ndwuumè nî mîntijmè imobè tè zañè. Nî lòo a ghobè nko'ò amwuè ndwuumè nî ipoonè pî Kristù pa ndòo ipoonè nko'ò, nkî mmè ntæetè a ghobè nî ntè Ndò'nèmbyè.

Ndwuumè nì ՚pù’ù pobè pìmasàa ՚pobè chyêne a nì chyê

5 ՚pù’ù, nì tè ndzu’nè pìmasàa ՚pighè nì pi pənə àtwuè ՚shyê ghə nì ntijmè ՚wighè ՚tsùmè, ՚nju’nè a mbyè pobè ngu’tè a ghobè, nfà’à ambo pobè tyi’è tsa’ a nì wè nfà’à ambo Kristù.

6 Kò nì zu’nè a wighè a ghobè pə nì àpwùrè ՚myê ntiinè nì wè ntà’à lo pobè kònè a wighè, nì zu’nè a ghobè pə tsa’ a ngànjè àfà’à Kristù zhyè nì zè ngirè ànwùè nì Nwùè à tâ’ne nì ntijmè ՚ghobè ՚tsùmè.

7 Nì fà’à àfà’à àzighè nì ntijmè ՚wighè ՚tsùmè nì nigha’à tsa’ a nì wè nfà’à ambo Ndò’nèmbyê, ka pə e ambo ՚nwùè misoñø.

8 Nì zhyè lo Ndò’nèmbyê à ghä tyanjè àfà’à yè ՚shi’nè nì ՚nwùè ntsùmè à fà’ne, kè wè pə ՚pù’ù, kè ka pə o ՚pù’ù.

9 Pìmasàa, nì kì ngirè ՚shi’nè ajuñø ՚pù’ù ՚pighè. Kò nì kì nshwànjè a ghobè. Nì zhyè lo pighè pi pobè chyê la nì ta’à masàa nì à pənə a nìpwuurrè, ndòo ՚nwùè ntsùmè ndənjø ndənjø.

՚ipwuumè ntsòo Nwùè ՚tsùmè

10 A nì lwwutè, nì təəmè ntijnè pighè pi Ndò’nèmbyê njiilo mìtijñè ՚me nì mi no’ne la mi għirè mìntijmè ՚mighè tijñø.

11 Nì wî ՚ipwuumè ntsòo ՚tsùmè nì Nwùè à ՚nânø ambo pighè mbè’è zhyè a nì zònñè ànwùè nì a furènø ambo devèlè.

12 Mbè’ne ka pəənè mə ndzònñè a wəənè la pànè pi misoñø. Pəənè pə ndzònñè pə ՚z̄hwùè t̄pōñè ghobè ngànjè àfà’à Satàanè nì pənə a nìpwuurrè. ՚z̄hwùè pərə pə chyè mbə la p̄sa’ a pi ՚la’ a, nì pànè nì pobè pənə nì ՚tijñè ghobè mìtijñè mi ՚z̄hwùè t̄pōñè nì mi ma mbu’tè àtwuè ՚shyè ndzùmø zø.

13 A pònè t̄tsòñè lo nì wî ՚ipwuumè ntsòo pa nì Nwùè à wa ՚nja’ ambo pighè la. Njiilo nk̄wùè nì m̄nnyè mi t̄pōñè tōnø, nì pə nì mìtijñè a nì zònñè ntsàarè a ngànjè mbwùunø, nk̄i mbirè ntəəmè ntijñè nk̄wùè nì nì myàanønø m̄l’ a.

14 Nì chwu’tè mb̄ñmè ntəəmè, ngwî a nk̄njø nk̄njø tsa’ a ՚kòbè a ntəərè pighè, nk̄i ngwî m̄nñwùè mi təəmènø a ghànjè pighè tsa’ a àpà’ à ntsòo,

15 Ngwî ànwùè a nì k̄irè ngè nchwiitè ntwuumè ghù ՚shi’nè wa mbè’è àporèporè tsa’ a itabè ՚pighè.

16 Nì lòo àpyiimè ntijmè tsa’ a àpà’ à ntsòo nì mbè’è a kwíirè m̄nkyerè mi ntsòo m̄tsùmè nì ngànjè mbwùunø à mà’ne ajuñø pighè nk̄wùè ՚tsùmè.

17 Nì lòo a n̄ichwarè nì Nwùè à lè chwarènø a wighè nì w̄rø la ngwî tsa’ a tilàarè ntsòo, ndòo àshwəññè Nwùè tsa’ a m̄nñwø ntsòo nì Àz̄hwùè Nwùè a za ՚nja’ ambo pighè.

18 Nì għirè m̄nñwùè m̄tsùmè nì àchà’tè Nwùè, mmø ndoonè a Nwùè lo â yèmpè a wighè. Nì chà’tè a Nwùè nk̄wùè ՚tsùmè a nì zùnjø tsa’ ne Àz̄hwùè

Nwùè a mənə ntiitè a wighè. Tsa'nə a pənə lə la, nì chwu'tè mbìnjmè mmə nchà'tè a Nwùè nkùwè ìtsùmè tì kaanè nkùwempè pànè pि Nwùè pìtsùmè.

¹⁹ Nì kì mmə nchà'tè a Nwùè nkùwempè mè lo Nwùè â ñâ mè nì ntwuumè ghù ìshì'nè wa amwuə nkùwè za nì mbənə shwəŋjè, njiilo nki mmə nchwiitè a wèrə tì àkwàrè, nshantè ànwùè àtsùmè nì a lèəmènə amwuə ntwuumè ghù ìshì'nè wa.

²⁰ Nchýê mbə la ñwùè ntəəmè a àtwuè nì Kristù mbaa pə tsa'nə ngwè a nka'à ìtsaŋjè lə. Nì mə nchà'tè a Nwùè nkùwempè mè lo nchwiitè ntwuumè ghù ìshì'nè wa amwuə ndwuumè nì htənə mbə chwiitè.

Ndùèndzùmè àchà'tè Pàolò ambo àshwatè ipoonè pि Kristù

²¹ Takikùsè, ndyimə ìwəənè ghù ìshì'nè nì à nùŋjènə ntìŋmè e aŋunə àfà'à Ndò'nèmbyê à pि tiitè a wighè nì ànwùè àtsùmè mbè'ə mè mbè'ə nì zhyê tsa'nə ngwè mbə pobə àfà'à nì ngwè nfà'ā.

²² La ìsùmè nì ngwè ntsàa e ambo pighè mbè'ə â tiitè a wighè tsa'nə pəə pìtsùmè pə mbə, kì pè'kè mìntìŋmè ìmighè.

²³ Tă Nwùè pobə Ndò'nèmbyê Yésû Kristù ñâ a àporèporè nì ikòŋnè ghobə àpyiimè ntìŋmè ambo ipoonè pि Kristù.

²⁴ Àpònè ntìŋmè Nwùè â pə ambo ñwùè wa ntsùmè nì à kòŋjènə Ndò'nèmbyê ìwèənè Yésû Kristù nì ikòŋnè tì myè la.

Filipì

Filipì 1

1 Ml̄n̄j̄è Pàolò j̄nj̄wà'nè àl̄nwà'nè zè p̄e Timotì, mb̄e ngànj̄e àfà'à Yésû Kristù, mm̄e ntsàa àchà'tè ambo pànè p̄itsùmè n̄i pob̄e p̄en̄e pàn̄e p̄i Nwùè ndànj̄e a ndzùmè Yésû Kristù n̄i pob̄e p̄en̄e a Filipì, far̄e ambo it̄wuè pob̄e ngànj̄e àyèmp̄e išhwat̄e ip̄oon̄e p̄i Kristù.

2 P̄e tsàa àchà'tè zè mb̄e'ə Tă iwèən̄e Nwùèko'ò n̄i Ndò'nèmbyê Yésû Kristù, pob̄e nèr̄e a wigh̄e n̄i àp̄oñ̄e nt̄ij̄mè àzob̄e nk̄i ηnj̄â a wigh̄e n̄i àpor̄epor̄e.

Pàolò a ηnj̄â a miyàa mb̄e'ə ip̄oon̄e p̄i Nwùè n̄i p̄en̄e a Filipì

3 Ngwa ηnj̄â a miyàa ambo Nwùè mè nkwùè itsùmè n̄i ñkwemp̄en̄e a wigh̄e.

4 Nkwùè itsùmè n̄i ngwa nchà'tè a Nwùè a àtwuè pigh̄e p̄itsùmè, nt̄ij̄mè mè wa ndwen̄e n̄i n̄igha'à mb̄e'ə wigh̄e,

5 ntii ndwuumè n̄i n̄i lè lōon̄e ngyèmp̄e mè a n̄i s̄iim̄e ntwuumè ghù išhi'nè wè a n̄i fur̄e n̄yj̄e n̄i ndè tōn̄e nchwiit̄e ntwuumè ghù išhi'nè wè n̄i pyiim̄e t̄e ntô mbyàa s̄in̄e wè.

6 Nzhyê tyi'è nk̄uj̄e nkuñ̄e lo Nwùè wa n̄i à lè p̄i'nèn̄e àfà'à išhi'nè zè amwuə m̄int̄ij̄mè išm̄igh̄e a tyi'è ze wa n̄i ā myàan̄e t̄e mbyàa n̄yj̄e n̄i Yésû à ghā kwir̄e tō.

7 Nkwànj̄e a len̄e la nt̄iin̄e n̄i wa amwuə nt̄ij̄mè mè tyi'è išhi'nè. Pigh̄e p̄itsùmè k̄i mb̄e p̄eən̄e amwuə ip̄oñ̄e n̄i Nwùè à ghîr̄en̄e aŋun̄e ml̄n̄j̄e tsa'n̄e mb̄en̄e a ndâ itsaŋ̄e tit̄sòŋ̄e far̄e nkwùè n̄i ndè mèn̄e ndzòŋ̄n̄e ml̄l̄'à mb̄e'ə ntwuumè ghù išhi'nè mm̄e nshwəŋ̄e ambo pàn̄e lo ànwùè n̄i ngw̄e nshwəŋ̄e la, a tyi'è ntwuumè ghù išhi'nè.

8 Nwùè à zhyê lo ñshwəŋ̄e tyi'è nk̄uj̄e nkuñ̄e lo n̄i wa a nt̄ij̄mè ml̄n̄j̄e tyi'è išhi'nè. Nk̄oñ̄e a wigh̄e la n̄i išk̄oñ̄e Yésû Kristù.

9 Ngw̄e nchà'tè a Nwùè lo išk̄oñ̄e išwigh̄e † kwî'nè, àzhî'tè àzigh̄e â kwî'nè amwuə ndwuumè n̄i mb̄e'ə n̄i zhyê shank̄e ml̄nwùè,

10 mb̄e'ə n̄i zhyê zœen̄e a zhyê n̄i a p̄oñ̄en̄e mmyàan̄e, len̄ela tyi'è p̄e wigh̄e n̄i ntsiñ̄n̄e k̄e n̄i if̄er̄e ap̄e t̄e mbyàa n̄yj̄e n̄i Kristù à ghā kwir̄e tō,

11 mb̄e'ə Yésû Kristù â ghîr̄e lo n̄i ghîr̄e ml̄nwùè n̄i mi t̄eəmèn̄e, len̄ela p̄i t̄e ngu'tè nk̄i ngyet̄e a Nwùè.

12 P̄ilyim̄e ip̄â, nt̄à'à la lo n̄i zhyê lo ml̄nwùè m̄itsùmè n̄i mi fur̄en̄e aŋun̄e ml̄n̄j̄e la, mi chi ngîr̄e p̄e lo ntwuumè ghù išhi'nè wa † chi ns̄iim̄e ndèr̄e n̄i mbyè.

13 Len̄ela, p̄isoyì p̄itsùmè n̄i pob̄e pa mbyab̄e nto'ò pàn̄e p̄i Romè zhyê lo ngw̄e a n̄igh̄e a ndâ itsaŋ̄e l̄e ntii Kristù.

¹⁴ Nipə mè a ndâ ̄tsan̄j̄e gh̄e à gh̄ir̄e lo p̄ilyim̄ ̄p̄èən̄e p̄ino'ne nùnj̄e m̄int̄ijm̄e ̄mob̄e ajuñe Ndò'n̄embȳe, ndèr̄e ni mbȳe nchwiit̄e ànwùè Nwùè ni ̄t̄ij̄n̄e ka m̄e pô a ghob̄e.

¹⁵ A tȳ'è nk̄uj̄e nk̄uj̄e lo p̄an̄e p̄it̄se amwuə p̄igh̄e chwiit̄e ntwuum̄e Kristù ni àgh̄e'n̄e pob̄e àmàjn̄e, la p̄it̄se k̄i m̄e nchwiit̄e ntwuum̄e Kristù tȳ'è ni àkwànj̄e yè ̄sh̄i'n̄e.

¹⁶ P̄er̄e p̄e p̄an̄e ni pob̄e p̄e nchwiit̄e ni àkwànj̄e yè ̄sh̄i'n̄e, pob̄e p̄e nchwiit̄e la ntiin̄e pob̄e k̄on̄j̄on̄e m̄e, nk̄i nzhȳe lo Nwùè à tso'ò m̄e lo ̄nt̄ar̄e ntwuum̄e gh̄u ̄sh̄i'n̄e w̄e ni ngw̄e nchwiit̄e la.

¹⁷ La pȳe p̄an̄e p̄e nchwiit̄e ntwuum̄e Kristù p̄e ni àkwànj̄e t̄ip̄oñ̄e, ka p̄e ghob̄e ni m̄int̄ijm̄e mi laan̄eñe, mm̄e nt̄à'à p̄e lo ̄mob̄e m̄inwùè yìin̄e mb̄e'ø p̄an̄e t̄e ndzùnj̄e a ghob̄e. Pob̄e gh̄ir̄e a len̄e la ni àkwànj̄e lo pob̄e kw̄i'n̄e chyâ nḡe'ø ajuñe m̄inj̄e a ndâ ̄tsan̄j̄e gh̄e.

¹⁸ Ka ̄nt̄ò'ò m̄e ànwùè z̄er̄e z̄e. Ngw̄e ni n̄igha'à a ni z̄eñeñe lo pi chwiit̄e ntwuum̄e Kristù amwuə ̄l̄an̄e ̄tsùm̄e, k̄e pi chwiit̄e amwuə àkwànj̄e yè ̄sh̄i'n̄e k̄e ni yè t̄ip̄oñ̄e, n̄igha'à m̄e a l̄er̄e ni mbȳe,

¹⁹ ntiin̄e ñzhȳen̄e lo, a ni l̄an̄e a ndzùm̄e àchà't̄e Nwùè àzigh̄e pob̄e àyèmp̄e ni Ázhwùè Yésû Kristù a ñâñe, a gh̄ir̄e m̄e ñfur̄e a ndâ ̄tsan̄j̄e gh̄e.

²⁰ Ngw̄e ndan̄e ngyii ni nt̄ijm̄e m̄e ̄tsùm̄e lo ka mb̄e gh̄ir̄e m̄e ànwùè ̄s̄ij̄n̄e àtse la taññe ̄tsòñ̄e tȳ'è tsa'ñe ndè pȳen̄e mm̄e nḡir̄e a ni z̄eñeñe lo ̄nkyiit̄e ni ̄t̄ij̄n̄e ngu't̄e a Kristù amwuə m̄inj̄e k̄e mb̄e gh̄u ̄t̄ij̄n̄e amwuə àtwuè ̄shȳe gh̄e k̄e nk̄wigh̄e.

²¹ Nshwəñj̄e a len̄e la ntiin̄e ambo m̄inj̄e, ̄s̄um̄e ni ̄nchȳe i chȳe p̄e a ni ghu't̄e a Kristù, ñt̄e pȳe nk̄wigh̄e kw̄igh̄en̄e, a p̄oñ̄e ntsàar̄e a ni nwuun̄e a àtwuè ̄shȳe gh̄e.

²² La, a t̄e mb̄e zhȳe ni mb̄i chi chȳe a àtwuè ̄shȳe gh̄e, yi mb̄i p̄oñ̄e fà'à m̄inwùè a ni yèmp̄e p̄èən̄e. La ka ñzhȳe m̄e ànwùè ni mb̄i tso'ò.

²³ Ni ndwuum̄e w̄e, ngw̄e a ̄tit̄ir̄e nchhȳe. Ànwùè ni ngw̄e ngyii a chȳe lo ̄nt̄à'à a ni gh̄e mb̄e p̄e Kristù ntiin̄e z̄er̄e z̄e ànwùè a p̄oñ̄e ntsàar̄e a ni p̄e a àtwuè ̄shȳe gh̄e.

²⁴ La a p̄oñ̄e ambo p̄igh̄e lo nchi ngoñ̄e a àtwuè ̄shȳe gh̄e mb̄e'ø yèmp̄e a w̄igh̄e.

²⁵ A nk̄uj̄e nk̄uj̄e lo a ànwùè ni mb̄i gh̄ir̄e. Ñzhȳe lo mb̄i chi chȳe p̄èən̄e amwuə àtwuè ̄shȳe gh̄e mb̄e'ø yèmp̄e a w̄igh̄e ni kw̄uè ndèr̄e ni mbȳe, n̄igha'à iwiḡe â k̄i nk̄wi'n̄e amwuə àpyiim̄e nt̄ijm̄e àzigh̄e.

²⁶ Ñt̄e fur̄e nt̄o ntsir̄e a w̄igh̄e yi m̄int̄ijm̄e ̄miḡh̄e l̄wen̄e ni n̄igha'à ntii ànwùè ni Kristù Yésû à gh̄ir̄en̄e ajuñe m̄inj̄e.

Àkwùè n̄iyiin̄e ̄poon̄e pi Nwùè

27 Nì chyê a nì pè nì mbòomè ghù ɿshì'nè amwuə ndwuumè ni ntwuumè Kristù ghù ɿshì'nè i tà'nè la, mbè'ə mbèla nfurè ntô ndzəənè a wighè kè ka tō mè, ndzu'ù lo nì wè ntəəmè ntijenè, mbwuutè mbə nɪpū'u ni mo'o ntaŋnè pighè p̄itsùmè lo sìimè ntwuumè ghù ɿshì'nè ni nì pyiimènè ndèrè ni mbyè.

28 Ndzu'ù lo nì wè təəmè ka mè pô a wighè ngàŋjè mbwùunè ɿzighè. Zèrə zə la àlènè ambo pobə lo Nwùè à ghă tsinkè ngə'è àtwuə pobə la chwarè a wighè,

29 ntiinè Nwùè wa ni à wa ngirè ɬpònè la à ɳâ mə a wighè ni ɿsàanè lo kò nì nùŋjè a wighè pə ndà'à ntijemè aŋunə Kristù, a kî ghîrè lo nì zəənè ngə'è ntii e.

30 Lenəla, nì wè nkì mmə ndzəənè ngə'è zhyè ni nì lè zu'nè lo ngwè ndzəənè. Nkùmè nkì mbirè mmə ndzəənè a zèrə tō pyàa sìnè wè.

Filipì 2

Nì mìjnè a Kristù a ni shwu'kè mbìnjmè ɿzighè

1 Tsa'nè nì pwuutènə pighè p̄i Kristù a porékè mìntijmè ɬmighè tsa'nè à wa nkòŋjè a wighè ndyì'tè mìntijmè ɬmighè la, nkì mbwuutè pighè p̄i Àzhwùè, nkì nkòŋjè mbìnjmè ɿzighè, nkì mmə nkoorè mìlìŋjè mi p̄ilyimè ɬpighè la,

2 a pònè lo nì pwuutè mbə nɪpū'u ni mo'o, nkòŋjè mbìnjmè ɿzighè, ngirè lo nì pə ta'à ntswùè mbè'ə ntijmè mè ɬ myàanè ndwénè ni nìgha'à.

3 Kò nì tə nkàŋjè a wighè pə mbìnjmè ɿzighè, kè ntə nko'ò mbìnjmè, nì shwu'kè mbìnjmè ɿzighè pə a ɿshyè mmə nkàŋjè lo p̄itse pəənè tsàarè a wighè.

4 Nì mə nkàŋjè pə mìnwùè ni mbè'ə mèrə yèmpè p̄itse pəənè. Kò nì kwàŋjè a wighè pə mbìnjmè ɿzighè.

5 Nì ghîrè mbòomè ɬwighè a kî mbə tsa'a mbòomè ni Kristù à lè pənə ni wèrə.

6 Yësû à lè patə mbə pə tsa'a Nwùè la, ka à lè nèrè e lo pobə Nwùè chi ndəŋjè ndəŋjè.

7 La, à lè myà'tè mìnwùè mìtsùmè ni à lè pənə ni mèrə, nshu'kè mbìnjmè e a ɿshyè, ndòo mbìnjmè e aŋunə ngàŋjè ɬafà'à, p̄i pyè e tsa'a ɳwùè misonjè.

8 À lè pənə ntyi'è ɳwùè misonjè la nshwu'kè mbìnjmè e a ɿshyè, ndzu'nè a Nwùè, mbyiimè a nìwighè p̄i zhwuutè e aŋunə ɬatîghè pànkènè.

9 Lenəla, Nwùè a tsùŋjè ɳjaŋjè e a ɬatîghè, ɳjâ e ni nìlinè ni ni tsàarènè mìlinè mìtsùmè.

10 Mbè'ə ɳwùè ntsùmè a gha ndzu'ù nìlinè ni Yësû a nìpwuurè, kè a àtwuè ɿshyè, kè a ndzùmè ɿshyè, pobə ɳu'nè a ɿshyè ngu'tè e,

11 njiilo ɳwùè ntsùmè à pyiimè a sàŋjè sàŋjè lo Yësû Kristù la Ndò'nèmbyè. Nshwəŋjè a lenəla ɳjâ àghu'tè ambo Tă Nwùèko'ò.

Nì kyà'à tsa'a nka'à àtwuè ɿshyè

¹² Lenəla nì pílyimè ɿpâ nì nkònjènè, tyì'è tsa'nè nì lè pènè ndzu'nè mè nkwùè nì ndè pènè pènè la, a pònè lo nì chi ntsùnjè ndzu'nè mè tìtsònjè nì ka mbè mè pènè. Nì pè nì àkwàrè Nwùè, mmè ngwùrè mbè'è nìchwarè ɿwighè â ko'ò mbwùumè,

¹³ ntiiñè Nwùè à wa ɳjâ ntijmè lo nì tè ngirè pè mìnwùè ma nì à tà'nè, nkì mmè ɳjâ ɿtijnè lo nì tè ngirè tyì'è mìnwùè ma nì mi pònènè la.

¹⁴ Nì ghîrè ànwùè àtsùmè tîghu nì lwùmpè kè ntankè.

¹⁵ Nì tè mmè ngirè a lenè ɳwùè a la'a fèrè e a wighè apè, nì tyì'è mbè ɿpoonè pì Nwùè pìlaanènè nì pì chyânè a tìtirè ngànjè ngirè ìnwùè tìpònè. Nì chyê amwuè pànè pì nì pobè pa ngirè a ghobè pè tìpònè la, tsa'a pisanjè nì pèrè pa ntâ àtighè nì ɿtwu'è.

¹⁶ Nì wîimè a àshwøjnè Nwùè zè nì a za ɳjâ nìch�embyê ambo pànè la â tìñjè mbè'è a ghâ mbè njyè nì Kristù ã kwirè tô la, mbè nì nìgha'â a nì zøenè lo ka àfâ'â mè a lè lèrè àfifî.

¹⁷ Tsa'nè nì nùñjènè mìntijmè ɿmighè ajuñe Nwùè la, a kî mbè la tsa'a àzwuumè nìshwâ'â , a tè mbè pè lo pì zhwuutè mè ndòo àløømè mbìñjmè mè nkŵirè àtwuè àzwuumè nìshwâ'â zè, yi mbìñjmè mè ſ pònè, pènè pìtsùmè pè nì nìgha'â.

¹⁸ A tè pè a lenè, nì pè nì nìgha'â tsa'a mìnè.

Pàolò a shwøjnè ɿshì'nè mbè'è Timotì pobè Epaphroditus

¹⁹ Ndò'nèmbyê Yësû à tè mbyiimè ɿfa'a ntsàa a Timotì ambo pighè mbè'è â tô ndzøenè a wighè nkŵirè ntô nshwønjè mè tsa'nè nì pènè mbè'è ntijmè mè i pè nì nìgha'â.

²⁰ Ka njònè ɿse a pè e ghu tsa'a Timotì nì à pènè nì ntijmè ajuñe pighè tsa'a mìnè mmè ntâ'â lo nì chyê ɿshì'nè.

²¹ Iwùè ntsùmè à wa nkwànjè pè àze, ngirè pè ànwùè nì ã yèmpè pè mbìñjmè e, ka pè ghîrè e ànwùè nì Yësû Kristù à tà'nè.

²² La ngè ajuñe Timotì, nì zhyê a ɳwùè nì à pènè wèrø, nkì nzhyê ndwuumè nì à fâ'nè pè ze tsa'a tâ pobè moonè a nì sìlimè ntwuumè ghù ɿshì'nè wè.

²³ Lë ɿsùmè nì nkànjènè lo twuumè e ambo pighè tyì'è tsa'nè mbì zøenè mìnwùè mè ngyiñè a pàa mìnè.

²⁴ La ngè ajuñe mìnè, ɿdanè nnùñjè ntijmè ajuñe Ndò'nèmbyê mbyiimè lo nkwùè ɿpaa ntô àzâ ambo pighè.

²⁵ Ndøønè a pònè lo ɿtsàa a ndyimè mè Epaphroditus â kwirè nkwê ambo pighè. A ze wa nì pè ze fâ'nè nkì mbwuutè ndzøenè ntsòo wè. A kî mbè ɳâ ambo pànè pìtsùmè, nkì mbè ze wa nì nì lè twuumènè e lo â tô ngyèmpè mè ɳjâ ɿpwuumè pyè nì ntâ'â.

26 À wè ngyiì a ni kwirè ndzəenè a wighè nkì mbè ni àsòmnè ntiinè ni lè zu'nè lo à lè pè ngòonè.

27 A tyi'è nkujè nkujè lo à pè ngòonè tè ntyi'è a ni kwighè. La Nwùè a koorè miliñè ìme, ka koorè e pè ndà'à miliñè ìme, à lè ki nkoorè miliñè ìmâ lo kò yitse ngè'è i tò nkwi'nè àtwuè zhyè ni mbènè amwuø.

28 Ndanø tà'à lo tsàa e ambo pighè mbè'ø ni gha'à a ni chi ndzəenè e, ntijmè mè ò kì mbotè.

29 À tè ntô, ni kwiirè e tsa'a ndyimè a ndzùmè Ndò'nèmbyè ni nigha'à. A pònè lo ni ñâ àghu'tè ambo pàñè tsa'a pè,

30 ntiinè à lè pyàa a ntswùè nìwighè ntii àfà'à Kristù nkì ñjâ mè ni àyèmpè zhyè ni mbè'ø ni lè ñâ a wighè apè.

Filipì 3

Àlànje a ni zhyè lo mìnwùè mi ñwùè tèemè a ìmyè Nwùè

1 A ni lwùutè ànjwà'nè zè ni pilyimè ipâ, ni pè ni nigha'à ntiinè ni chyénè mbè pàñè pi Ndò'nèmbyè. Ka a pè e ngè'è itse ambo miliñè a ni chi ñjwà'nè ànwùè ni ndè ñjwà'nè mè ambo pighè ntiinè a pi zòñè lo kò ni kuunè amwuø ngè'è.

2 Ni zhì'tè a wighè ajuñè pàñè ni pobø ghìrènè mìnwùè mi tipòñè, ngylinè nshwèñè lo ñwùè a tè kì pè ñwùè Nwùè pi zèerè e za'à.

3 Mbè'nè a pènè pèønè mbè pàñè ni Nwùè a zèerè mè a ghobø amwuø ndwuumè ni pi pyènè mbè zèerè. Àzhwùè e a tyi'è ngìrè pèønè ghu'tè e, mbè ni nigha'à, ntiinè ka pèønè ipoonè pi Kristù Yésù nùñè a wèenè ntijmè ajuñè mìnwùè mi mbòbè mbìñmè.

4 Nkì nnùñè ntijmè mè ajuñè mìnwùè mi mbòbè mbìñmè. Ðònè itse à tè pèla mmè nkwanjè lo mbè'ø a nùñè ntijmè e ajuñè mìnwùè mi mbòbè mbìñmè, yi mbè'ø ñnùñè ntsàarè e.

5 A ni zùñè mbòomè iwøø, pi lè zèerè mè tsa'nè ndè pènè njyè nifàamè, mbè ñwùè Israel, nfurè amwuø ngwàrè Benjàminè, mbè ngotø môHibrù. A ni zùñè a mbòomè piJew, ndè nùñè a wèrè tsa'a ñwùè Farìsî.

6 Ngè ajuñè a ni zùñè a ànwùè Nwùè, ndè tè àtwuè a ni tòmnè ipoonè pi Kristù. A ni ghìrè mìnwùè mi tèemènè ndzùñè a mbòomè Nwùè, ka ndè pè mè ni àwìghè ànwùè.

7 La mìnwùè mèrø mè ni ndè zèenènè tsa'a àpiì lè, ndòø a mèrø titsonjè ajuñè pi ntii Kristù.

8 A ni kwì'nè, ndòø ipwuumè itsùmè ni mbènè ni pèrø ajuñè pi, ngwa'à a pèrø ntiinè ntà'à a ni zhyè a Kristù Yésù Ndò'nèmbyè mè, ni à pènè ànwùè ni a pònènè ntsàarè ànwùè àtsùmè. Ntii Kristù, ngwa'à ipwuumè itsùmè ni pèrø

pənə amwuə àtwuè išhyē zə, ntyi'è ndòo ἰpwuumè ḥtsùmè tsa'a ntsiñnə mbè'ə pə ni Kristù,

9 pwuutè pəe ze pə ta'à ȝwùè. Ka mìnchwùè ḥmâ mi təəmənə chi mbə e pə ntiiñə ḥndzùñjənə a mbòomə. Mi chyē pə ntiiñə ḥnnùñjənə ntijmè mə ajuñə Kristù, nkí mbə mìnchwùè mi təəmənə ni Nwùè à ȝâñə a ni làñè a ndzùmè àpyiimè ntijmè.

10 Ntà'à a ni zhyē a Kristù, a ni pə ni ḥtijnè ni Nwùè à lè ȝâñə ambo Yēsū a zhwuumè a nìwighè. Nkí ntà'à a ni zəənè ngə'è tsa'a ze, kí kwighè tsa'a ze,

11 mbè'ə àlànè a tə mbəla mbə ghu, nga nzhwuumè a za nìwighè.

Pàolò a kyiitè ni ḥtijnè a ni pyàa a alyi'è ni à lè pənə pyàa

12 Ka ntà'à shwəñè mə pə lo mbə mə ni ἰpwuumè ni ntà'nə a ni pə ni père, ka kí mə tə'à shwəñè mə pə lo Nwùè à fà'à mə àfà'à ajuñə mìnñè mmyàanə, ngwè nkyiitè pə ni ḥtijnè mə a ni pə ni père ntiiñə Kristù Yēsū à wìimè mə mə ntyi'è iye.

13 Pilyimə ἰpâ, ka nkwiñjè mə lo mbyàa mə alyi'è ni m̄bənə ko'ò pyàa. La ta'à ànwùè a pə ghu ni m̄bənə ghîrè; a pə lo, mbi myà'tè ἰpwuumè ḥtsùmè ni pənə a ndzùmè mìnñè kyiitè ḥtijnè mə zùñjè pyè ni pənə a mbyè.

14 Ngwè nkîirè tyi'è ni ḥtijnè ndèrè a alyi'è ni ntêñə ȝmyē ḥmâ ghu la, mbè'ə ghè kwîirè mìntso'nə mi àfà'à ḥmâ myè ni Nwùè à funjènə mə lo n̄ko'ò nkwiirè a ni làñè a ndzùmè Kristù Yēsū.

15 A pòñjè lo pəənə pa ni pəənə kwuè mə nkù'ù, ntəəmə ntijnè ajuñə Kristù la, pəənə pə ni àkwàñjè mo'o. Pighè p̄itse tə mbəla mbə ni àkwàñjè yè nyaanə amwuə pighè yi Nwùè a p̄i ghîrè ni zhyē.

16 La ànwùè yè tijñè a pə lo pəənə wìimè a zhyè za ni pəənə pə mə ni zérə la, ngwìimè a tijñè.

17 Pilyimə ἰpâ, ni zùñjè mbòbè mìkwùè ȝzâ tsa'a p̄itse pəənə, ngîrè mìnchwùè ni pəə ghîrènə, nkí nkyiitè a ni tsùñjè nnañjè pəənə ni p̄i chyêñə tsa'nə pəə lè tā'nə lo ni chyē.

18 Nshwəñjè mə a zè nkwiñjè nshwəñjè tə ngwè nshwəñjè t̄tsòñjè lə ni nchyē a ȝmyē mìnñè ntiiñə pàññə p̄itse pə ghu ni nìchyêmbyê ȝghobə a ghîrènə pobə pə ngàñjè kipaanə Kristù ajuñə nìwighè e ajuñə àtìghè pàñkènə.

19 Pobə ghă lŵuutè pə amwuə àkîñjè ḥmû ntiiñə pobə lòo m̄pùmè ḥmobə ngîrè a nŵuè ȝghobə ghu, mmə n̄ko'ò mbìñmè ajuñə ἰpwuumè ni pə ntô ni ḥsiñjè ajuñə pobə, àkwàñjè àzobə a pə pə ajuñə ἰpwuumè ni mbòbè mbìñmè i tā'nə.

20 La ngè ajuñə pəənə, àla'à àzəənə a chyē a n̄pwuurè, pəənə kí mmə mbyabè a ngàñjè nchwarè ȝwəənə, Ndò'nèmbyê Yēsū Kristù lo a furè ghu ntô.

21 A ghă tō lòo ḥtijnè wa ni i ghîrènə lo ἰpwuumè ḥtsùmè zu'nə e la, kwebè ḥporè mbìñmè ȝzəənə zə i pòñjè ntyi'è tsa'a zhyè za ni i pòñjènə tə ntsiñnə.

Filipì 4

Àtəətə Pàolò ambo ipoonè pì Kristù

1 Pilyimə ịpâ, ሲdanə nkònè a wighə nkí mmə ngyìi a nì zəənè a wighə mbè'ne nì ghìrè mè ntijmè mè pè nì nìgha'à, pì gha ntujè ngù'u mè ntii wighə. Pìswùe ịpâ nì nkònènè, nì təəmè ntijnè ajuñə Ndò'nèmbyê.

2 Mbu'ù mbô ambo Euodia nì Syntyche lo pobè pwuutè mbə ta'à ηwùè tsa'a pilyimə a ndzùmè Ndò'nèmbyê.

3 Mbu'ù mbô ambo ghò mbă ngànè àkwùè nìyìnè mè, lo wè yèmpè pèngyé pè ntiiñə pobə fà'nè pəə pì pobə nì Klemènè, nì pìtse pèənè nì mìlinè ịmobə pəə amwuə àjwà'nè nìchyēmbyê a nì sìimè ntwuumè ghù ịshì'nè wè.

4 Nì pè nì nìgha'à ajuñə Ndò'nèmbyê nkwùè ịtsùmè. Nchi nkŵirè nshwənè ambo pighə lo nì pè nì nìgha'à.

5 Nì ghìrè pàñə pìtsùmè zəənè àwìimè ntijmè àzìghə ntiiñə nkwùè nìtō Ndò'nèmbyê i zə ntyi'è a mbô.

6 Kò nì kì ntòmnè mbìnjmè ịzìghə mbè'è ànwùè àtse. Nì pè nchà'tè a Nwùè mbyiitè àzwuumè àtsùmè nì nì tà'nə, mbə nì ntijmè a nì ηâ a miyàa ajuñə àzwuumè àtsùmè nì nì pyiitènə.

7 Nì tə pəla mmə ngìrè a lenə, àporèporè Nwùè nì a tsàarènə àzhì'tè ηwùè misonə a pì ghìrè mìntijmè ịmighə nì ikwàñè ịpighə i pə ajuñə Yēsū Kristù.

8 A nì lìwùutè nì pilyimə ịpâ, nshwənè ambo pighə lo nì tə àtwuè ajuñə mìnwùè mì nkùñə nkunə pobə mìnwùè nì mì kù'nènə lo pì ghu'tè, myè nì mì təəmènə, myè nì mì laanènə pobə myè nì pì kònènə nì myè nì mì pòñènə. Zhyè nì a pòñènə tə ndwùutè kè zhyè nì a kù'nènə lo pì yetè; a pòñè lo nì kwàñè mbè'è mìnwùè mèrə mè.

9 Nì mè ngìrè mìnwùè ma myè nì ሲnèrènə ambo pighə, nì myè nì nì kwiirènə ambo mìñè, kè myè nì nì zu'nə a ntswùè mìñè, kè myè nì nì zəənènə ambo mìñè. Nì chyâ a mèrə amwuə mìfà'nə ịmighə. Nwùè àporèporè ă tyi'è pə pighə pì pobə.

Pàolò a ηâ a miyàa ambo pàñə pì Filipì ajuñə ipwuumè nì pobə lè ηâñə ambo ze

10 Nga'à tyi'è tisijñə ajuñə Ndò'nèmbyê ntiiñə ajuñə ntye sàà nì tà'à mè àlìñə a nì yèmpè mè ka zəənè a wighə, la nì kùmè mbə nì zérə tìtsòñè wè, nnèrè amwuə ndwuumè nì nì kwàñènə a nì yèmpè mè.

11 Ka ሲshwənè mè pè ntiiñə mìbuñènə àzwuumè àtse. Mmèrèkè mè a nì kwiirè ànwùè àtsùmè nì a tònə ambo mìñè nì nìgha'à.

12 Nzhyè mè a nì wìimè mbìnjmè chyê tì àzwuumè kè nkwùè nì ipwuumè pəə ghu nno'o. Ndànè mè a nì chyê amwuə mbòomə ntsùmè; amwuə nkwùè nì àzwuumè a pəə ghu kè nkwùè nì ka a pə e ghu, farə amwuə nkwùè nì ipwuumè no'nə kè nkwùè nì ipwuumè kîñə.

¹³ Ngwa ngìrè ànwùè àtsùmè ndànjè a ndzùmè ze wa nì à wa ñjâ mè nì itinènè.

¹⁴ La, a pònjè tsa'nè nì lè yèmpènè mè ndòo ngø'è mè i tyi'è izighè la.

¹⁵ Pighè pànè pi Filipì àtwuè mbìnjmè izighè nì zhyê ndwuumè nì ndè pi'nènè nsimè ntwuumè ghù ishi'nè wè nkwùè nì ndè furènè a Masedonyà; ka ashwatè ipoonè pi Kristù àtse a lè pø e ghu nì a lè pyiimènè a nì kwuunè ishi'è pøø pi pobø a nì ñâ kë nkwiirè ndànjè e a wighè,

¹⁶ ntiinè nkwùè nì ndè pønè pø a Tèsàlonikà la, nì lè tsàa àyèmpè ambo mìnè nkwiirè ntsàa.

¹⁷ Ka a pø e pø lo ntà'à ipwuumè pyè nì nì ñânè ambo mìnè la. Ntà'à pø lo pi chi nkwi'nè ntyanjè a wighè.

¹⁸ Ipwuumè pa pyè nì nì lè tsàanè ambo mìnè la lè no'ò ntsàarè ndwuumè nì ndè tà'nè. Ka ñchi mbuñè mè àzwuumè àtse ntii ipwuumè pa pyè nì nì lè tsàanè ambo Epaphroditus lo â tô ñjâ wè, pèrø pø ipwuumè àchà'tè Nwùè pi àzhyă, nkì mbø ipwuumè nìshwà'à nì Nwùè à kònènè.

¹⁹ Nwùè mè a wa nì ipwuumè àghu'tè pìno'nè; a pi ñâ ipwuumè itsùmè nì pèrø puñènè ambo pighè a nì lànjè a ndzùmè Kristù Yésû.

²⁰ Àghu'tè ti ndànè â pø ambo Nwùè Tă iwèènè ngojè nì nkuñè nì nkuñè. Amen.

Ndwùèndzùmè àchà'tè Pàolò

²¹ Nì chà'tè pànè pi Nwùè pìtsùmè a ndzùmè Kristù Yésû. Pìlyimè nì pi pønè a nighè pøø pi pobø pø nkì nchà'tè a wighè.

²² Pànè pi Nwùè pìtsùmè chà'tè a wighè, nkì tô pyè nì pi pønè a ndâ Kaasà pobø tsùñè chà'tè a wighè.

²³ Àpònè ntiñmè Ndò'nèmbyê Yésû kristù a pø ajuñè pighè pìtsùmè.

Kòlosè

Kòlosè 1

Pàolò a tsàa àchà'tè

¹ Ànjwà'nè zè a furè ambo mìnjè Pàolò, ngànjè ntwuumè Kristù Yésû amwuə ndwuumè ni Nwùè à lè tà'nè. Pøø ndyimè ìwèènè Timotì a ndzùmè Yésû Kristù mè chà'tè.

² Zèrè a mè ndèrè ambo pighè ni nì pøønø pànnè pi Nwùè a mbòmpø àla'à Kòlosè, nkì mbø pìlyimè ìpèènè ni pobø nùnjènø ntìnjmè ìghobø lo pøø ta'à ñwùè pobø pi Kristù la. Àpònè ntìnjmè ni àporèporø Nwùè Tä ìwèènè â pøø ajuñø pighè.

Pàolò a chà'tè a Nwùè ñjâ a miyàa ambo Nwùè

³ Pøø pøø ñjâ a miyàa ambo Nwùè tå pi Ndò'nèmbyê ìwèènè Yésû Kristù nkwùè ntsùmè ni pøø mènø nchà'tè a Nwùè ajuñø pighè.

⁴ Pøø pøø ñjâ a miyàa ambo Nwùè ntiinø pøø zu'u mè tsa'nø àpyiimè ntìnjmè àzìghè ajuñø Kristù a pøønø ghobø ìkònjè ni nì pøønø ni wèrø ajuñø pànnè pi Nwùè pìtsùmè.

⁵ Pøø zhyê lo nì wè ngìrè a lenèla ntiinø àpyiimè ntìnjmè ni ìkònjè ni nì pøønø ni wèrø i lè pøøla ntiinø ni zhyènø àzwuumè ni nì pyabènø, ni pi nùnjènø a nìpwuurè ambo pighè. Ni lè zhyê lo nì chyê a ni pyabè a àzwuumè ni a pøønø ntô nkwùè ni nì lè zàamènø ndzu'u ntwuumè nkùnjø nkuñø wa ni i pøønø ntwuumè ghù ìshì'nè la.

⁶ Ntwuumè ghù ìshì'nè wa ni i lè tònø ambo pighè la, i kwùè alyi'ø àtsùmè amwuø àtwuè ìshyè, ndòò mborè ntô tyi'è tsa'nø i lè kìnø mbø titirè pighè a ni furè ntsàambyè njyè ni nì lè zu'nø nkì nzhyè a nkùnjø nkuñø mbè'ø àpònè ntìnjmè a Nwùè, ìtwuè pighè i laanè.

⁷ Tsa'nø ni lè lanènø ambo Epafrasè ìswùè ìwøø, nkì mbø ngànjè àkwùè nìyìinè ìwøø amwuø àfà'à Ndò'nèmbyê. Ze a ñònø ni a wa nfà'à ambo Kristù ni ntìnjmè e ntsùmè àtwuè ni pøø.

⁸ À tiitè a wøø lo Àzhwùè Nwùè a ghìrè nì kònjè a pànnè pi Nwùè.

⁹ Tsa'nø a pøønø lè la, a ni furè njyè ni pøø lè zu'nø mìnwùè mø, pøø pa nchà'tè a Nwùè tyi'è nkwùè ìtsùmè àtwuè ni pighè. Pøø chà'tè Nwùè la lo â lwenè a wighè ni àzhì'tè mbè'ø ni zhyè ànwùè ni a tà'nø. Pøø kì mè nchà'tè a Nwùè lo â ñjâ a wighè ni àzhì'tè mbè'ø ni zhyè mìnwùè ni Àzhwùè Nwùè a za ñjâ.

¹⁰ Ànwùè zè a pi ghìrè lo nì chyè a nìchyèmbyê ni à pøønø tsa'a yì ipoonè pi Nwùè nkì mmø ngìrè mìnwùè ni mi ma ngìrè Nwùè a pøø ni nìgha'à. Ni tyi'è mmø ngìrè pøø mìnwùè mìshì'nè, ndwuumè ni nì zhyènø a Nwùè fì tyi'è nkùnjø ndèrè ni mbyè.

11 Pøø pø nkì nchi mmø nchà'tè a Nwùè lo â ghìrè nì tìñjnè ndànjè a ndzùmè mìtìñnè ìme ma ni mi tsàarènø mìtìñnè mìtsùmè mbè'ø nì pyiimè ànwùè àtsùmè ni a tònø, mbø ni àwiimè ntìñmè nkì mbø ni nìgha'à ajuñø ànwùè àtsùmè.

12 Ni mè ñjâ a miyàa ambo Tă ajuñø ànwùè àtsùmè. A ze ni à ghìrènø nì kù'nè a ni pø pàñø ni pobø kwíirè mè ipobø ipwuumè amwuø ipwuumè ni à nùñjè mè ambo pøønè ipø alyi'ø ni nkà'à pøø ghu.

13 À fuukè a wøønè amwuø alyi'ø ni ñjònè tìpòñjè wa à wa mbu'tè nchyâ amwuø alyi'ø ni Moonè e ni à kòñjènø la à wa mbu'tè.

14 Nwùè à lè lèønè ifàntè ìnwùè ipøønè ndànjè a ndzùmè Moonè ni à lè kwíghènø a ni tsu'ù ìtwuø ipøønè.

Kristù à chyè àtwuø àzwuumè àtsùmè

15 Ka ñjònè itse a zhyè e Nwùè. La pàñø lè zhyè e nkwùè ni pobø lè zøønènø a Kristù ni à shwuønø e, mbø moonè nìtwuø e ajuñø àzwuumè àtsùmè ni a lè tsùñjènø.

16 Mbè'nø Nwùè à lè lèñjè la a ndzùmè Kristù ntsùñjè àzwuumè àtsùmè, ntsùñjè àzwuumè àtsùmè ni a pøø a nìpwuure ghobø zhyè ni a pøø àtwuø ishyè. À lè tsùñjè a zhyè ni pi pa ndzøønø pobø zhyè ni ka pi mè ndzøønø e. À lè tsùñjè pìsa'à pi ila'à pobø pàñø pa pìtsùmè ni pi pøø ni tìñjnè a ni pu'tè nsa'à àla'à. Nwùè à lè lèñjè la a ndzùmè ze ntsùñjè a àzwuumè àtsùmè, nkì ntsùñjè la ambo ze.

17 Kristù la ze wa ni à lè pyøønø mbø ghu za'à pì pòñjè tsùñjè àzwuumè àtsùmè, nkì mbø ze wa ni à wa ngìrè àzwuumè àtsùmè a pø alyi'ø àtsùmè ni a pyøønø mbø pøø.

18 Ze a àtwuø ambo àshwatè ipoonè pi Kristù ni pobø a pøø tsa'a mbìñjmè e la. A ze ni a wa ñjâ a nìchyêmbyè ambo pàñø pìghu ntiinø a ze mbø ntsàambyè ñwùè ni Nwùè à lè zhwuumènø ajuñø nìwighè. A lè pø a lenø la mbè'ø à twuø àzwuumè àtsùmè.

19 Mbè'nø Nwùè à lè nùñjè lo moonè a ki mbø tyi'ø tsa'nø à pøønø.

20 Nwùè à lè lèñjè a ndzùmè Moonè e ndòo àzwuumè àtsùmè ntô a isùmø ze. ipwuumè pø lè pø pyø ni pøø àtwuø ishyè pobø pyø ni pøø a nìpwuure ntiinø moonè e à lè kwírè àløømè e ajuñø àtìghø pàñkènø. Lenøla àzwuumè àtsùmè à pø ni àporøporø pobø pi Nwùè.

21 Ni lè pø nkwùè itse mbø ndyë sàa ajuñø Nwùè ntyi'ø mbø ngàñø kipaanø Nwùè ghu ntii mìnñwùè mi tìpòñjè ni ni lè kwàñjènø nkì ngìrè.

22 La tìtsòñjè wè, tsa'nø Moonè e ni à lè pøø ñwùè misorjø nkwighè ajuñø àtìghø pàñkènø, Nwùè à lòo a wíghø nkwidè nkwidè ni tyi'ø mbø ta'à ñwùè pìghø pi pobø. Nwùè à lè ghìrè a lenø la mbè'ø ni gha mbø alyi'ø ni à pøønø ghu ni pøø

pilaanènè, nkì mbè a wighè ni àwighè ànwùè kè ni àpàbè tìpònjè àtse apè, â kì ndzæenè e àfàntè ànwùè àtse ajuñe pighè apè.

²³ A kù'nè lo nì làjè ni mbyè tyì'è ni àpyiimè ntijmè àzighè, ka nè'nè a wighè, ntæemè ntijnè ajuñe ànwùè ni nì mènè mbyabè ntijinè nì lè zu'nè ntwuumè ghù iši'nè wa. Ntwuumè ghù iši'nè wa ni nì zu'nè la, a ntwuumè ni pi lè chwiitènè ambo àtwuè išyè àtsùmè wùè ni mìnjè Pàolò ndè tyi'nè mbè ngànè àfà'à Nwùè la.

Àfà'à Pàolò tsa'a ngànè àfà'à àshwatè ipoonè pi Kristù

²⁴ Tìtsònè, ngwè ni nigha'à ntii ngè'è ni ndzæenènè àtwuè ni pighè. Tsa'nè ndzæenènè ngè'è, mìmyàanè ànwùè ni a puñènè amwuè ngè'è ni Kristù à lè zæenènè àtwuè ni mbìnjmè e, ni i pènè àshwatè ipoonè pi Kristù.

²⁵ Nwùè à ghîrè mè mbè ngànè àfà'à a ni fà'à ambo àshwatè ipoonè pi Kristù. A tsàa mè lo ntsùnjè nchwiitè ntwuumè ghu ambo pighè tyì'è iši'nè.

²⁶ A lè pè nkwùè ntsàambyè la ka àshwènjè ghu a lè furè ndaanè e ambo pènè ajuñe ming'u ming'u pobè iwaanè iwaanè. La tìtsònè a ghîrè mè a furè ndaanè ambo pàñè pi Nwùè.

²⁷ Nwùè à lè tà'à lo pènè ipe zhyè lo àfù'ù pobè mborè Kristù za nkì mbè ambo pàñè ni ka pobè pè ghobè piJew. Ànwùè yè lèomènè zèrè zè a pè lo, ni pyiimè mmè mbyabè lo nì ghà kwiirè mborè ni Nwùè à lè shwènjènè lo à ghà njà ambo pènè ipe.

²⁸ La išumè ni pè pa chwiitè mbè'è Kristù wèrè wè alyi'è àtsùmè ni pè pa ndèrè. Pè pè nkwàtè a ñwùè ntsùmè nkì nnérè a ñwùè ntsùmè amwuè àlànè àzhì'tè àtsùmè ni Nwùè a ñânè ambo pè. Pè ghîrè a lenè la ntijinè pè tā'nè lo pi kwiirè a ghobè a mbyè Nwùè tsa'a pàñè ni àpyiimè ntijmè àzobè a kwuènè nkù'ù.

²⁹ A ni zæenè lo ngîrè ànwùè zèrè zè, ngwa nkyiitè ka mìzùnjè. Mìtijinè mi Kristù ni mi pènè amwuè mìnjè ma ñjà mè ni mìtijinè a ni kyiitè.

Kòlosè 2

¹ Ntà'à ghîrè ni zhyè tsa'nè ngwè nkyiitè nfà'à mbè'è wighè pobè pi pàñè ni pi pènè a mbòmpè àla'à Laodicea ni pìtse pàñè ni pi la'a mè ndzæenè ghobè a gha apè.

² Ntà'à a lenè la mbè'è mìntijmè imobè tìjnè njiilo ikojnè ni i pènè a titirè pighè i pwuutè a wighè ngîrè ni pè ta'à ñwùè. Ntà'à lo nì mè mbyabè tsa'a pàñè ni pobè zhyènè ànwùè mbè'è Nwùè ni ka pàñè lè zhyè a ghobè. Ànwùè ghu a pè Kristù àtwuè mbìnjmè e.

³ A ze wa ni à wa ngîrè pènè zhyè mìnchwùè mi Nwùè mìtsùmè. Mìnchwùè mèrè mè la mborè Nwùè.

⁴ Nshwənè ambo pīghē lo kò nì pyiimè a wīghē lo ȱwùè à lòo ȱshwənè ndòo nīkè a wīghē ghu, kè pèrē pōnè pē ȱla ghu.

⁵ Mbaa pē tsa'nè ka mbē mè pèrēnè nì mbīnjmè mè la, ngwè pèrēnè amwuə àzhwùè. Mbaa pē tsa'nè ka mbē mè pèrēnè la, ȱga'à a nì zèrēnè tsa'a àpyiimè ntīnjmè àzīghē ajuñə Kristù a zè nkŵuè mmē ntīnjnè.

Ka ȱpoonè pī Kristù chi mbē a ghobē a ȱsūmè pīmbōomē pī àt̄wuè ȱshyē

⁶ Tsa'nè nì pyiimènè lo Kristù Yēsū a Ndò'nèmbyē ȱwīghē la, nì tē nchyē a nīchyēmbyē wa nì à tā'nè la.

⁷ Àpyiimè ntīnjmè àzīghē a tīnjnè la ntii mīnwùè nì pī lè nèrēnè a wīghē nì mèrē. Nì mē ȱnjā a miyàa ambo Nwùè nkŵuè ȱtsūmè ajuñə ànwùè àtsūmè

⁸ Nì zhī'tè a wīghē mbē'è ȱjōnè ȱtse a lòo a wīghē tsa'a ȱpū'ù a nì zūnjè àkīghē àzhī'tè pīchwīrè za nì pobē pa nnérē a wīghē nì zérē la. Ànwùè nì pobē nèrēnè a wīghē nì zérē la ànwùè nì pobē lòonə ambo pītā pītā ȱpobē. Ànwùè ghu a pē ndzūnjè la mbōomē mīnwùè mī àt̄wuè ȱshyē. Ànwùè nì pobē pa nnérē a furē la ambo pānè pī àt̄wuè ȱshyē ka à furē e ambo Kristù.

⁹ Kò nì pyiimè a wīghē pīnérē pīghu fīkè a wīghē ntīinè mītīnjnè mī Nwùè pobē mbōomē e ntsūmè ȱ za amwuə Kristù nì à pēnə ȱwùè misonə.

¹⁰ Lenəla, nì pē nì nīchyēmbyē nì à lwenènè ntīinè nì pēnə pīghē pī Kristù. A kī mbē àt̄wuè mītīnjnè mītsūmè pobē pānè pītsūmè nì pobē pa mbu'tè.

¹¹ Nkwùè nì nì lè pwuutènè mbē ta'à ȱwùè pīghē pī Kristù la, à lè zèrēnè a wīghē. Ka zèrēnè e a wīghē pē tsa'nè pānè pī misonə pa ndzèrērē pèrēnè. La Kristù mbē ȱjōnè nì à lè zèrēnè a wīghē amwuə Àzhwùè nkī nfuukè a tīpōnjè ȱwīghē.

¹² Nkwùè nì pī lè ȱjānè a wīghē nì àkwiirè nchyē, a lè pē tsa'a nì lè kwīghē pī tīwēnè a wīghē, Nwùè a zhwuumè a wīghē pī Kristù. A lè pē a lenə ambo pīghē la ntīinè nì lè pyiimè lo mītīnjnè mī Nwùè nì mī lè zhwuumènè a Kristù ghā kī zhwuumè a wīghē.

¹³ À lè pē nkwùè ȱtse la, nì pē tsa'a ȱkwuè pèrēnè ntīinè nì lè pēnə a mbōomē Nwùè. A lè pē nkwùè ghu la Kristù a pirē e tī fuukè a tīpōnjè ȱtse a mbīnjmè pīghē. La tītsōnjè, Nwùè à ȱjā a wīghē nì nīchyēmbyē tsa'nè à zhwuumènè a wīghē pīghē pī Kristù nkī ndèrēnè a tīpōnjè ȱwīghē la.

¹⁴ A lè pē tsa'a lo Nwùè à lè pyaatè a tīpōnjè ȱwērēnè nì pī lè ȱwà'nènè amwuə àjwà'nè ka wērē a chi mbirē e ghu. Nwùè à lè paanè a tīpōnjè ghu ajuñə àtīghē pānkènè tyi'è tsa'nè pī lè paanènè a Kristù ajuñə àtīghē pānkènè a kwīghē la.

¹⁵ Nwùè à lè tsàarè mītīnjnè pobē pī pānè nì pobē mēnə mbu'tè àt̄wuè ȱshyē. Iwùè ntsūmè à lè zèrēnè mītīnjnè ȱme a nì làjè a ndzūmè nīwīghē Kristù ajuñə àtīghē pānkènè.

16 Tsa'nə a pənə lə la, kò nì pyiimè a wighə pànə tə nshwənjè ambo pighə lo nì fàntè ntiinə nì wè ndzighè mìzighè mìtse kè ntiinə nì wè nnô mìlù'ù mìtse, kè ntiinə nì pənə a iyi'ə nìgha'à pìtse, kè njyê nìgha'à aŋunə ɳwigrè shwuè, kè aŋunə nìgha'à njyê àla'à.

17 Pìmbòomə pèrə pə pìtsùmè chyê mbə la tsa'a pìləgrə nì pèrə nèrə mìnwùè mìshi'nè ma nì Nwùè à ghă tsàa la. Kristù à ghîrè mə mìnwùè mèrə mə ko'ò mbwùumè.

18 Kò nì pyiimè a wighə lo njònə itse â wâ a wighə ntiinə à wè nnèrə lo pì shwu'kè mbìnjmè a ɬshyê. Kò nì pyiimè a wighə lo njònə itse â shwənjè lo nì ghu'tè pəngèrè. Nì tə ngîrè a lenə yi nì pî mintyanjənə ma nì Nwùè à shwənjènə lo à ghă njâ ambo pighə la. Dònè ntsùmè nì à nèrənə a lenə la à wa nshwənjè lo à wè ndzəənə a zérə amwuə ndzəəmè. Mbuurè njònə zérə zè à wa nko'ò la mbìnjmè àfifí ndzùnjè ɬkwànjè tìpònjè nì pənə a ntìnjmè ze.

19 Ka mbuurè njònə zérə zè chi mmə nùnjè e ntìnjmè e aŋunə Kristù wa nì à pənə àtluə ambo àshwatè ɬpoonə pì Kristù la. Tsa'nə àtluə a za mbu'tè mbìnjmè ntsùmè la, a tsa'nə Kristù à wa mbu'tè pànə pìtsùmè nì pobə nùnjènə ntìnjmè aŋunə ze njiilo pobə tyi'è ta'à ɳwùè. Tsa'a miŋanə ma ndòo mìzunkə mi mbìnjmè mbwuutè ngîrè mi pə ta'à ɳwùè la a kì mbə la tyi'è tsa'nə Kristù à shwatènə pànə pìtsùmè nì pobə nùnjènə ntìnjmè ɬghobə aŋunə ze a nì pə ta'à ɳwùè a ɬsùmə ze. Àshwatè zérə zè a tyi'è nkwùè tsa'nə Nwùè à tà'nə.

Nìkwighè pighə pì Kristù pobə nìchyê ghù ntìnjnè pighə pì Kristù

20 A tə pə lo Kristù à lè kwighè yi nì lè kwighè pighə pì pobə. Njiilo ka nì chi mbirè mbə wighə la a ɬsùmə pìmbòomə pì àtluə ɬshyê zə. A tyi'è ngîrè àkə lo nì chi nchyê tsa'a pànə pì àtluə ɬshyê? A ghîrè àkə lo nì tə ndzu'nè pìmbòomə pə.

21 Pìnèrə mbòomə pì pìchwìrè pa pə nshwənjè ambo pighə lo, "Kò wè wiimè o àzwuumè zə, kò wè zhwi'i o àzwuumè zə a ntswùè ghò, kò wè pètè o àzwuumè zə."

22 Pìmbòomə pèrə pə pa nshwənjè la mbè'ə ɬpwuumè pa nì pèrə pa mbî mbè'ə njònə itse a fà'à nì pèrə. Pìmbòomə pə la pìmbòomə nì pànə pì misonə kwànjènə nkì mmə nnèrə.

23 Pìmbòomə pə nì pànə pa nnèrə shwuè tsa'a àzhì'tè a zə amwuə, ntyi'è ngîrè lo pobə ghu'tè a Nwùè. Pèrə pa nnèrə pànə lo pobə shwu'kè mbìnjmè ɬzobə ntyi'è ngîrè lo mbìnjmè ɬzobə zəənə ngə'è ka mìzùnjə. La pànə tə pèla ndzùnjè pìmbòomə pèrə pè, pèrə yèmpè e a ghobə lo pobə myà'tè àzwuumè nì mbòbè mbìnjmè i za ntà'à apè.

Kòlosè 3

Nìchyêmbyê ghù shwuè ghobə ghù ndwùnè

¹ Tsa'nə Nwùè à lè zhwuumènə a Kristù aŋjunə nìwighè la, a kí mbə tsa'nə nì kínə nzhwuumè a nìwighè pighè pí pobə. Njiilo nì nùŋə ntíŋmè ìwighè pə aŋjunə ɿpwuumè ní pənə a nìpwuurè alyi'ə ní Kristù à pənə ghu a pàa àpô Nwùè yè Zighènə.

² Nì nùŋə ntíŋmè ìwighè pə aŋjunə ɿpwuumè ní pənə a nìpwuurè, kò nì nùŋə a wighè pə aŋjunə ɿpwuumè ní pənə a àtwuè ɬshyé.

³ Tsa'nə Kristù à kwighènə la, nì kí nkwiighè pighè pí pobə, lenəla nìchyêmbyé ìwighè a tyi'è ndèəmè pobə pí ghu Kristù a alyi'ə ní Nwùè à pənə ghu.

⁴ Nkwùè ní Kristù ní à pənə nìchyêmbyé ìwèənə à ghă tō a àtwuè ɬshyé, nì ghă kí tō pighè pí pobə pə ní àghè'nè e.

⁵ Lenəla nì wa'à ànwùè tìpònjè àtsùmè ní mbìŋmè ì za ntà'à lo nì ghìrè; ànwùè tìpònjè tsa'a nìzighè àkwàrè, ní mìnwùè mi ntsìŋnə, ní nìpə ní ntóŋə aŋjunə mìnwùè ní mbòbè mbìŋmè ì za ntà'à, ní nìpə ní ìkwàŋjè tìpònjè, farə a ní ghè'nè aŋjunə ɿpwuumè. Nì tə pə ní àghè'nè, yi a tyi'è pə tsa'a ní wè ngu'tè pìtìtoo.

⁶ Àtsâ ntíŋmè Nwùè á pə aŋjunə pànə ní pobə pa ngìrè mìnwùè mə mìtsùmè ntìinə ka pobə zu'nè a ghobə a ye.

⁷ À lè pə nkwùè ntsàambyé la ní mə ngìrè mìnwùè mèrə mə nkwùè ní ntóŋə aŋjunə ɿpwuumè àtwuè ɬshyé ì la'a mbirè mmə mbu'tè a wighè.

⁸ La tìtsòŋjè wè, ní tso'ò a àpô àzighè aŋjunə mìnwùè mi àzaŋjè loŋjè, pobə nìghìrè ànwùè ní ntíŋmè tìpònjè kè ní ntíŋmè ghù shyə, ní nìpə ní kípaanə, nkí nshwəŋnè a wighè tìpònjè aŋjunə pèənə apè, kè kí pə a wighè ní àshwəŋnè tìpònjè àtse a ntswùè pighè apè.

⁹ Kò chwìrè a pə e a tìtìrè pighè. Nì twuunə mə a wighè a nìchyêmbyé tìpònjè ghobə mìnwùè mi tìpònjè ma ní ní lè mənə ngìrè la.

¹⁰ Tìtsòŋjè ní wè ntyi'è mbə ní nìchyêmbyé ghù shwuè. Lě nìchyêmbyé wa ní Nwùè à wa ngìrè ní pə ní wèrə nshwuè e nkwùè ìtsùmè mbè'ə tsùŋjè zhyé e ze wa ní à lè tsùŋjènə a wighè la.

¹¹ Tsa'nə a pənə lè la, ka tèchwii ìtse a chi mbə e a tìtìrè pìJew pobə pànə ní ka pobə pə ghobə pìJew, pànə ní pí zèərènə a ghobə pobə pànə ní ka pí zèərè e a ghobə. Ka tèchwii a kí mbə e ghu a tìtìrè pìfurè a àla'à pobə pànə ní pobə pa nchyé a mìpa'a, ɿpù'ù pobə pànə ní ka pí pə a ghobə ɿpù'ù. Kristù la ntsùmè ntsùmè nkí mbə amwuə ñwùè ntsùmè.

¹² Nì chyé mbə la ɿpoonə pí Nwùè ní pobə laanènə. À kònjè a wighè nkí ntso'ò a wighè. Njiilo ní lòo mìnwùè mè ngwî tsa'a atsə'ə àzighè. Mìnwùè mi ghu pə la; àkoorè mìlìŋjè, nìpə ní ntíŋmè ghù ɬshì'nè, nìshwu'kè mbìŋmè a ɬshyé, nìpotè mbìŋmè pobə nìwìimè mbìŋmè.

¹³ Nì mè ngwìimè mìntiñmè ìmighè nkì mmè ndèənè ifàntè ìnwùè a titirè pìghè. Nì chyê a nì lèənè ifàntè ìnwùè pìtse pèənè tsa'nè Ndò'nèmbyê à kìnè mmè ndèənè ipìghè.

¹⁴ Ajuñe ìnwùè pè ìtsùmè nì kònè mbìñmè ìzìghè. Ìkònè i wa mbwuutè àzwuumè àtsùmè a ta'à alyi'ø.

¹⁵ Kristù à ghìrè mè lo nì chyê nì àporèporè a titirè pìghè. Lenèla, àporèporè za a chyê a nì yèmpè a wìghè ajuñe ànwùè za àtsùmè nì nì wa ngìrè, zèrè a kùmè ndòo a wìghè nì pè a ta'à alyi'ø tsa'a ta'à ñywùè. Lenèla nì chyê a nì ñâ a miyàa ambo Nwùè nkùwùè ìtsùmè.

¹⁶ Àshwèjnè Kristù a chyê a nì pè amwuø mìntiñmè ìmighè ìshì'nè. Nì lòo àshwèjnè zèrè za nì àzhì'tè a nì nèrè nkì ntèətè mbìñmè ìzìghè, mmè ndzòbè minchyè a nì yetè a Nwùè, nkì ndzòbè a mìtse minchyè nì mèrè mè nnèrè lo nì wè ngyetè a Nwùè. Nì zòbè a nì ñâ a miyàa ambo ze nkùwùè ìtsùmè.

¹⁷ Ajuñe ànwùè àtsùmè nì nì wa ngìrè kè nshwènjè, nì mè ngìrè a zèrè àtsùmè ajuñe nìlinè nì Ndò'nèmbyê Yésû. Nì ñâ a miyàa ambo Tă Nwùè ajuñe nìlinè nì Nwùè.

Nìchýèmbyê ghù shwuè nì ñywùè à chyénè a nì pè nì wèrè

¹⁸ Pìghè pèngyë pì zo'nè, nì zu'nè pìlwuumè ipìghè. La ndwuumè nì pàñè nì pobè nùñènè ntìñmè ighobè ajuñe Ndò'nèmbyê chyê a nì ghìrè.

¹⁹ Pìghè pìlwuumè, nì kònè pèngyë ipìghè, kò nì kì ntsê ajuñe pobè.

²⁰ Pìghè ipoonè, nì tè ndzu'nè pìtä pobè pìmä ipìghè ajuñe ànwùè àtsùmè nì pobè pa ngìrè. Lë ànwùè nì a za ngìrè Ndò'nèmbyê a pè nì nìgha'å.

²¹ Pìghè pìtä, kò nì tè ngìrè mìntiñmè ipoonè ipìghè tè ndzañè. Nì tè ghìrè lo mìntiñmè imobè zañè yi mìntiñmè imobè porè.

²² Pìghè ipù'ù, nì zu'nè pìmasàa ipìghè ajuñe ànwùè àtsùmè nì nì wa nfà'å ambo pobè àtwuè ishyê. Kò nì fà'å a wìghè pè nkùwùè nì ìmyè imobè pènè ajuñe pìghè njiilo pobè ghu'tè a wìghè. La nì fà'å ambo pobè nì ntìñmè iwìghè ìtsùmè ntiinè nì wè ñjâ àghu'tè pè ambo Ndò'nèmbyê.

²³ Àfà'å za àtsùmè nì nì mènè nfà'å, nì fà'å nì ntìñmè iwìghè ìtsùmè. Nì fà'å a zèrè pè tsa'a nì wè nfà'å ambo Ndò'nèmbyê, ka pè e tsa'a nì wè nfà'å ambo pàñè pì misonè.

²⁴ Nì zhyê lo Ndò'nèmbyê à ghă tso'ò àfà'å àzìghè nì ipwuumè pa nì à lè nùñènè ambo pèənè ipé. Ntiinè ngotè ñònè nì nì wa nfà'å ambo ze a Ndò'nèmbyê Kristù.

²⁵ Ïwùè ntsùmè nì à wa ngìrè a tìpòñè à ghă kwíirè ìntsò'ò àfà'å ajuñe ìnwùè tìpòñè ipé nì à wa ngìrè. Ntiinè Nwùè a ghă tso'tè isà'a pàñè pìtsùmè la ndəñè ndəñè.

Kòlosè 4

1 Pighè pìmasàa nì nì pènè nì ἰpù’ù, nî twu’tè a ghobè amwuə ndwuumè nì i tæəmènè nkì mbònè. Nì kwempè lo nì kì mbè nì masàa nì à pènè a nìpwuurè.

Pàolò a chi ηῆâ àtæetè

2 Nì lànjè nì mbyè ntê àtwuè amwuə àchà’tè Nwùè. Nì mè nchà’tè a Nwùè nì nùnjè ntijmè ajuñè ànwùè nì nì wè nshwønjè ambo ze, nkì ηῆâ a miyàa ambo ze.

3 Nì mè nchà’tè a Nwùè nkwempè a wèə mbè’ə Nwùè â nya’kè àlànjè ambo pøə mbè’ə pøə chwiitè ntwuumè ghù ἰshì’nè wa mbè’ə Kristù ambo pèənè nì ka pobø lè zhyè a ghobø a wèrø nkùwùè ntsàambyè la. Ngwè a ndâ itsanjè lè ntii ntwuumè ghù ἰshì’nè yìghu nì mìmènè nchwiitè.

4 Nî chà’tè a Nwùè lo â ghìrè nshwønjè amwuə àlànjè nì a laanènè mbè’ə pàñè tsùnjè ndzu’ù ntwuumè yìghu.

5 Nî pø nchyè nì àzhì’tè nkùwùè nì nì mènè ngìrè mìnvwùè pighè pì pàñè pa nì pì pírè mè a ghobø tì nùnjè ntijmè ἰghobø ajuñè Kristù. Nì pø nì mìlyi’ə ἰsaanè nì fà’à mìnvwùè mìshì’nè ambo pobø.

6 Nwùè nì nì mènè nshwønjè pighè pì pobø nì ghìrè àshwønjè àzìghè a potè, ànwùè nì nì mènè nshwønjè â ghìrè pobø pø nì nìgha’à. Nì tø pøla ngìrè a lenè, yi nì zhyè àlànjè nì mbè’ə nì kwùè àpyiitè àshwønjè àtsùmè nì pobø pyiitè a wìghè nì zèrø.

Ndwùèndzùmè àchà’tè ambo ἰpoonè pì Kristù

7 Takikùsè wa nì à pènè ndyimè mè nì ngwa nkònjè, nkì mbè ngànjè àkwùè nìyìinè mè amwuə àfà’à nì pøø pì pobø pa nfà’à ambo Ndò’nmìmbø nì ntijmè ἰwøè itsùmè la, à tyi’è shwønjè a wìghè nì ànwùè àtsùmè nì a lè lànjènè ajuñè mìnjè.

8 Itsùmè nì ngwè ntsàa e ambo pighè i chyè la lo â ghìrè nì zhyè tsa’nè pøø pø nchyè nkì ngìrè mìntijmè ἰmìghè tìnjè.

9 Ngwè ntsàa e pobø Ònesimùsè. Ònesimùsè a kì mbè ndyimè ἰwøè nì pøø kònjènè. À wè nkì mmø nfà’à àze ambo Kristù nì ntijmè e itsùmè. A ñònè nì à furènè amwuə ta’à àla’à pighè pì pobø. Pobø Takikùsè tyi’è tiitè a wìghè nì ànwùè àtsùmè nì a zè ndòo alyi’ə a nìghè.

10 Aristakùsè, ñònè nì pøø ze pènè a ndâ itsanjè à wè nchà’tè a wìghè. Mark wùè nì à pènè ndyimè Barnabas à wè nkì mmø nchà’tè a wìghè. (Nì pyè mè ndzu’ù àtæetè mbè’ə Mark. A pøla ntô nì kwíirè e ἰshì’nè.)

11 Yésù wa nì pì pa nfuñè nì Justùsè la à wè nkì mmø nchà’tè a wìghè. Pàñè pø pìtarø a ndà’à pìJew nì pobø nùnjènè ntijmè ἰghobø ajuñè Kristù nì pobø pø nfà’à pøø pì pobø a nì chwiitè ntwuumè mbè’ə ànwùè Nifò Nwùè. Pobø lè lè’tè mè ka mìzùnjø.

¹² Epafrasè à wè nkì mmè nchà'tè a wighè. À kì mbè ze la ñònè ni à furènè amwuə ta'à àla'à pighè pi pobè nkì mbè ngàñè àfà'à Kristù. À wè nchà'tè a Nwùè nkwùè ìtsùmè tyì'è ti kaanè mbè'ə nì tèømè ntìñjè tsa'a pàñè pi Nwùè ni pobè kwuènè, nkì ntsùñè nzhyê ànwùè àtsùmè ni Nwùè à wa ntà'à.

¹³ Mbè'ə mìñè àtwuè ịpìñmè mè ñtiitè a wighè tsa'nè à tsùñjènè nfà'à ambo pighè farè ambo ịpoonè pi Kristù ni pobè pènè a Laodicea pobè Hierapolis.

¹⁴ Lukè ni à pènè doktà mbarè pèønè ni pèønè kònjènè pobè Demàsè pè nkì mmè nchà'tè a wighè.

¹⁵ Ni tsùñjè nchà'tè pìlyimè ịpèønè ni pobè pènè a Laodicea. Ni kì nchà'tè a Nimfà pobè àshwatè ịpoonè pi Kristù za ni a pènè a ndâ ze ñjâ wè.

¹⁶ Nkwùè ni ni fuñjènè àñjwà'nè zè, ni tsàa a zèrè ambo àshwatè ịpoonè pi Kristù ni a pènè a Laodicea lo pobè kì nfuñjè àzobè. Ni zèønè lo ni kì nfuñjè àñjwà'nè ni ñtsàanè ambo pìlyimè ịpèønè ni pobè pènè a Laodicea.

¹⁷ Ni shwèñjè ambo Archippus lo â zèønè lo à myàanè àfà'à za ni Ndò'nèmbyê à ñânè ambo ze lo â fà'à la.

¹⁸ Mìñè Pàolò, ñjñwà'nè àchà'tè zè la ni àpô mè. Kò ni lèønè a wighè lo ngwè a ndâ ìtsanjè. Nwùè â nérè a wighè ni àpòñjè ntìñjmè e.

1 Tèsàlonikà

1 Tèsàlonikà 1

1 Àñwà'nè zè à ñwà'nè mìnjà Pàolò, mbè pøø pi Silvanùsè pobø Timoti. Àñwà'nè zèrø zè a mè ndèrè ambo pànè pi Nwùè Tä pobø Ndò'nèmbyê Yësû Kristù, nì pobø pøø amwuø àshwatè ipoonè pi Kristù nì a pøø a Tèsàlonikà. Nwùè â nèrè àpòjè ntijmè e ajuñø pighø nkì ñjâ a wighø nì àporèporè.

Pàolò a ñâ a miyàa ambo pànè pi Tèsàlonikà mbè'ø àpyiimè ntijmè àzobø

2 Pøø pa ñjâ a miyàa ambo Nwùè mbè'ø wighø pìtsùmè nkì mè nkwempè a wighø pìtsùmè amwuø àchà'tè Nwùè àzøø tyi'è nkwùè itsùmè.

3 Pøø pø nkì mmø nchà'tè a Nwùè Tä iwegønè nkwempè tsa'nø nì wè nfà'a ambo Ndò'nèmbyê Yësû Kristù nì ntijmè iwighe itsùmè. Pøø pø nchi mmø nkwempè tsa'nø nì wè nfà'a ni itijñè a ni yëmpè pøønè ntiiñø nì kònjènø a ghobø farø tsa'nø nì wè nnèrè àwiimè ntijmè àzighø ntiiñø nì nùñjènø ntijmè ajuñø Ndò'nèmbyê Yësû Kristù.

4 Piylimè ipøø nì Nwùè à kònjènø, pøø zhyé lo Nwùè à lè tso'ò mè a wighø lo nì pø pøønè ipø.

5 Ntwuumè ghù iñhi'nè wa nì pøø lè tønø ni wèrø ambo pighø la ka i lè tø e la nì ndà'ø àshwøñø ntswùè, i lè tø ni mìtijñø. Àzhwùè Nwùè a nèrè lo wèrø la nkúñø nkuñø. Ni zhyé mìnñwùè nì pøø lè mè ngirø a titirø pighø. Mèrø lè pøø la a ni yëmpè a wighø.

6 Nì lè mìnñø a wøø pi Ndò'nèmbyê. Mbaa pøø tsa'nø nì lè mènø ndzøønø ngø'ø, nì lè kwíirø ntwuumè ghù iñhi'nè wa nì i lè furønø ambo Àzhwùè Nwùè nì nigha'ø.

7 Lenøla nì tyi'è mbø àlènø ambo pànè pìtsùmè nì pobø nùñjènø ntijmè ajuñø Kristù a àla'ø Måsèdonyà pobø Àkayà.

8 Mbè'ø ka a pøø e ndà'ø ntwuumè mbè'ø Ndò'nèmbyê nì i furønø ambo pighø nsìimè amwuø Måsèdonyà pobø Àkayà, ànwùè mbè'ø àpyiimè ntijmè àzighø ajuñø Nwùè a kì mmø nsìimè a alyi'ø àtsùmè. Lenøla ka pøø chi mbø a wøø nì ànwùè àtse a nì shwøñø mbè'ø wèrø.

9 Pobø àtluø mbèñmè àzobø lè kì mmø nshwøñø tsa'nø nì lè kwíirønø a wøø nkì mbèñø mìnñjømè iñighø ntwuunø a wighø a ni tø ngu'tø pìtitoo, ntyi'ø nfà'a ambo Nwùè wa nì à pøø ghù ntijñø, nkì mbø nkúñø nkuñø Nwùè la.

10 Tìtsòñø, nì wè mbyabø a moonø e Yësû wa nì à lè zhvuumønø e ajuñø nìwighø la lo â furø a nìpwuuerø ntô. A Yësû wa nì à wa nfuukø a wøønø amwuø ngø'ø nì Nwùè nì à ghå chyâ ajuñø pøønø la.

1 Tèsàlonikà 2

Àfà'ø Pàolò a àla'ø Tèsàlonikà

¹ Pilyimə ՚pəə, n̄ zhyē tyi’è ՚sh̄i’n̄e lo ka n̄tō iwəə lo kar̄e a wigh̄e a l̄e l̄er̄e e àffifí.

² N̄ zhyē tsa’n̄e p̄əə l̄e k̄i tō ambo pigh̄e la p̄i pyè nnyàŋj̄e nk̄i ndzòom̄e a wəə a àla’à Filipi. La Nwùè a ghîr̄e lo m̄intiŋm̄e ՚m̄eə t̄iŋn̄e lo p̄əə chwiit̄e ntwuum̄e e ghù ՚sh̄i’n̄e wa ambo pigh̄e t̄i àkwâr̄e, mbaa p̄e tsa’n̄e p̄an̄e p̄ino’n̄e l̄e mən̄e ndzòn̄j̄e lo k̄o w̄er̄e siim̄e la.

³ Len̄ela ka p̄əə ghîr̄e a wəə la àfânt̄e ànwùè a n̄i chwiit̄e ànwùè n̄i p̄əə pa nchwiit̄e, ka k̄i p̄e a wəə n̄i àkwâŋj̄e t̄ip̄oŋj̄e àtse nk̄i ka m̄e figh̄e a wəə wigh̄e.

⁴ A chyē p̄e lo, Nwùè à l̄e chyâ ntwuum̄e ghù ՚sh̄i’n̄e w̄e amwuə ՚lar̄e mbô ՚p̄əə lo p̄əə chwiit̄e. Ka p̄əə m̄e nchwiit̄e a wəə p̄e lo â p̄oŋj̄e p̄əən̄e, p̄əə pa nchwiit̄e p̄e lo â p̄oŋj̄e a Nwùè n̄i à zhyēn̄e m̄intiŋm̄e ՚m̄eə.

⁵ Nwùè a ndzəən̄e zəən̄e n̄i w̄eə lo ka p̄əə l̄e tō a wəə n̄i àshwəŋn̄e àfīgh̄e àtse a n̄i ghîr̄e lo p̄an̄e k̄oŋj̄e a wəə. Ka k̄i tō a wəə n̄i ՚shwəŋn̄e p̄ish̄i’n̄e p̄it̄se a n̄i l̄o figh̄e a wigh̄e k̄wiir̄e ՚pwuum̄e p̄it̄se ambo pigh̄e.

⁶ Ka p̄əə l̄e m̄e nt̄a’à a wəə a àghu’t̄e ambo ՚j̄on̄e ՚ts̄e, k̄e ambo pigh̄e k̄e ambo p̄it̄se p̄əən̄e,

⁷ mbaa p̄e tsa’n̄e a l̄e p̄əə alyi’è ànwùè àzəə a n̄i pyiit̄e a wigh̄e n̄i àyèmp̄e tsa’ a ngàŋj̄e ntwuum̄e Kristù. P̄əə l̄e pot̄e p̄e mb̄iŋm̄e ՚zəə a ՚tit̄r̄e pigh̄e tyi’è tsa’ a m̄a p̄i ՚poon̄e à wa ntwu’t̄e ՚poon̄e ՚pe.

⁸ P̄əə l̄e k̄oŋj̄e a wigh̄e t̄is̄iŋn̄e, ka m̄e t̄a’à a wəə p̄e a n̄i chwiit̄e ndà’à ntwuum̄e Nwùè ghù ՚sh̄i’n̄e wa ambo pigh̄e. P̄əə l̄e ՚j̄â far̄e a n̄ichyêmb̄yê ՚w̄eə a n̄i fâ’à ambo pigh̄e nt̄iin̄e p̄əə pa nk̄oŋj̄e a wigh̄e n̄i nt̄iŋm̄e ՚w̄eə ՚ts̄um̄e.

⁹ N̄ t̄e m̄e nk̄wemp̄e ՚sh̄i’n̄e n̄i p̄ilyim̄e ՚p̄əə, yi n̄i zhyē tsa’n̄e p̄əə l̄e mən̄e nnwù’è mb̄iŋm̄e ՚zəə nf̄a’à n̄i ՚twu’è pob̄e ՚nj̄ȳe a n̄i zəən̄e lo k̄o n̄i zəən̄e nḡe’è a n̄i twu’t̄e a wəə nk̄wùè n̄i p̄əə l̄e mən̄e nchwiit̄e ntwuum̄e Nwùè ghù ՚sh̄i’n̄e wa a ՚tit̄r̄e pigh̄e.

¹⁰ Pigh̄e p̄i Nwùè la p̄indzəən̄e zəən̄e ՚p̄əə lo àkwùè n̄iȳiin̄e àzəə a l̄e laan̄e, nt̄eəm̄e nk̄i ka p̄e n̄i nts̄iŋn̄e ՚ts̄e a mbȳe pigh̄e pa n̄i n̄i n̄uŋj̄e n̄e nt̄iŋm̄e ՚w̄igh̄e aŋj̄un̄e Kristù la.

¹¹ N̄ zhyē lo p̄əə l̄e twu’t̄e a wigh̄e tyi’è tsa’n̄e t̄a’ à wa ntwu’t̄e ՚poon̄e ՚pe.

¹² P̄əə l̄e m̄e mborék̄e m̄intiŋm̄e ՚m̄iŋh̄e, ntomp̄e a wigh̄e nk̄i mm̄e nt̄iŋe a wigh̄e mb̄e’è n̄i chyē a n̄ichyêmb̄yê wa n̄i à k̄u’n̄e n̄e a mbȳe Nwùè n̄i à l̄e fuŋj̄e n̄e a wigh̄e amwuə ànwùè n̄if̄o e pob̄e àghu’t̄e e la.

¹³ Ta’ à ànwùè n̄i p̄əə pa ՚j̄â a miyâa ambo Nwùè nk̄wùè ՚ts̄um̄e à chyē lo nk̄wùè n̄i n̄i l̄e zu’ n̄e àshwəŋn̄e Nwùè za ambo p̄əə la, n̄i l̄e k̄wiir̄e, ka k̄wiir̄e a wigh̄e p̄e tsa’ a àshwəŋn̄e n̄i a fur̄e n̄e ambo ՚nj̄ȳe misoŋj̄e. N̄i l̄e k̄wiir̄e tyi’è àshwəŋn̄e Nwùè àtwu’è mb̄iŋm̄e e, a k̄i mb̄e z̄er̄e. Àshwəŋn̄e z̄er̄e z̄e n̄i a za nf̄a’à a ՚tit̄r̄e pigh̄e pa n̄i n̄i n̄uŋj̄e n̄e nt̄iŋm̄e ՚w̄igh̄e aŋj̄un̄e Kristù la.

¹⁴ Pilyimə ՚pəə, ànwùè ni a zè ngirè a wəə a ànwùè ni a lè kinə ngirè ՚shwatè ՚poonè pi Kristù a àla’à Judyà ni pobə lè nùnjènə ntijmè ՚ghobə ajuñə Kristù. Pànè pi àla’à àzighə nyànjè a wighə tyi’è tsa’ñə pìJew lè nyànjènə a ghobə la.

¹⁵ Pobə pìtse lè zhvuutènə a Ndò’nèmbyê Yēsû. Pobə pìtse zhvuutè ngànjə ntwuumè Nwùè. Pobə pìtse kí nkantè a wəə. Mìnvwùè ՚mobə mìtsùmè ni pobə lè mənə ngirè lè ghirè ntijmè Nwùè i zañè. Pobə lè mə ngirè mìnvwùè mi tijñè ajuñə ñwùè ntsùmè.

¹⁶ Pobə lè mə ntaññè a ni zònñè lo kò pəə chwiitè ntwuumè ghù ՚shì’ñè wa ambo pànè ni ka pobə pə ghobə pìJew mbè’ə pobə kañə chwarè. Pobə lè ghirè a lenə la tìpònñè ՚ghobə a ko’ò mbwùumè a mbyè Nwùè. La tìtsòñè, àtsə ntijmè Nwùè a kunə ajuñə pobə.

Pàolò a yìi a ni chi ngè ngaanè pànè pi Tèsàlonikà

¹⁷ La ngè ajuñə pəə ni pilyimə ՚pəə, nkùwùè ni pi lè ghàpènə a wəənə ajuñə mətùmè nkùwùè lo kò pəənə chi ndzəənə a wəənə la, pəə lè kí mbirè nkùuumè a wighə tyi’è kwuumènə, ngyìi ntaññè lo mbè’ə pəənə chi ndzəənə.

¹⁸ Pəə lè mə ntà’à a ni tō ambo pighə, nkí tō mìnñè Pàolò ndè kyitiè nkùirè nkyitiè la Satàanè a nàanè a wəə

¹⁹ A pi ՚wë ni pobə ghirè pəə pyiimè mmə mbyabè? A pi ՚wë ni pobə ghirè pəə pə ni nigha’à? A pi ՚wë ni pobə ghirè pi tuññè ngù’u izəə nkùwùè ni Kristù à ghā tō? Ka la pə e pighə?

²⁰ A nkùññə nkùññə lo nì chyê mbə la kìtèrè mè pobə nigha’à mè.

1 Tèsàlonikà 3

¹ Lenəla, tsa’ñə ka pəə lè chi nzhyê a wəə a ni wìimè mìntijmè ՚məə la, pəə lè pyiimè lo pəə ghoññə a wəə a àla’à Atènsè.

² Pəə lè tyi’è ntsàa a ndyimə ՚wəə Timotì ambo pighə, ni à kinə mbə ngànjə àfà’à Nwùè tsa’ñə a kinə mə nchwiitè ntwuumè ghù ՚shì’ñè wa lo à tō ntompè a wighə ngirè àpyiimè ntijmè àzighə ajuñə Kristù a kwùè,

³ mbè’ə ntijmè ta’à ñwùè wighə a kañə nè’ñè ntiinə pi mənə nnyànjè e. Pighə àtwuè ՚pìññmè àzighə nì pyè nzhyê lo pi chyê a ni nyànjè a wəənə.

⁴ Nì kí nkùempè lo nkùwùè ni pəənə lè pənə, pəə lè shwəññə ambo pighə lo pi chyê a ni nyànjè a wəənə, tsa’ñə a zè nkí mmə ngirè nì mə ndzəənə lè.

⁵ Tsa’ñə ka ndè chyê nzhyê wìimè mè ntijmè la, ndè tsàa a Timotì lo zhyê tsa’ñə àpyiimè ntijmè àzighə ajuñə Kristù a zə mbə ntiinə ndè mə mbô lo Satàanè à kwà’ñə a wighə, àfà’à àzəənə à lèrè àfifí.

⁶ La tìtsòñè, Timotì à furè ambo pighə nkùirè nkùwùè ni ntwuumè ghù ՚shì’ñè mbè’ə àpyiimè ntijmè àzighə farə tsa’ñə nì kòññənə mbìññmè ՚zighə pobə pìtse

pèənè. À tiitè a wəə lo nì wa nkwempè a wəə tyi'è iši'nè, nkì mmə nkòŋjè a ni zəənè a wəə tyi'è tsa'nə pəə kīnə mmə nkòŋjè a ni zəənè a wighè.

⁷ Lenəla ni pīlyimè, mbaa pə tsa'nə pəə pə ndzəənè mbuurè ngə'è ntsùmè pi kī mmə nnyàŋjè a wəə la, àpyiimè ntijmè ni nì pənə ni zərə a porəkè mìntijmè ìməe.

⁸ Tìtsòŋjè mbè'ə pəə chyê iši'nè tsa'nə nì wè ntəəmè ntijnè aŋjunè nìchyémbyê iwighè pighè pi Ndò'nèmbyê

⁹ Mbè'ə pəə njâ a miyàa ambo Nwùè iwèənè lè ila ghu ntii wighè? Pəə pə njâ a miyàa ambo ze mbè'ə nìgha'à ni pəə pənə ni wèrə a mbyè ze ntii wighè.

¹⁰ Pəə pə nchà'tè a Nwùè ni ntijmè iwèənè iſtùmè ni itwu'è pobə njyê lo pèənè chi ndzəənè mìsighè ìməənè mbè'ə pəə njâ a wighè ni àzwuumè ni a puŋènè amwuə àpyiimè ntijmè àzighè.

¹¹ Tìtsòŋjè, Nwùè Tă iwèənè àtwuè iplèmè e pobə Ndò'nèmbyê iwèənè Yēsū pobə nya'kè àlànjè ambo pəə a ni tō ambo pighè.

¹² Ndò'nèmbyê â ghîrè ikòŋjè ni nì pənə ni wèrə i kwuè ndèrè ni mbyè a titirè pighè nkì ngîrè ni kòŋjè pìtse pèənè tyi'è tsa'nə pəə kòŋjènè a wighè la.

¹³ Lenəla, â ghîrè mìntijmè ìmighè tìjnè njiilo nì laanè, nkì nchi mbə a wighè ni ifèrə itse a mbyè Nwùè Tă iwèənè apə amwuə nkwùè za ni Ndò'nèmbyê iwèənè à ghă tō pobə pi pèənè ipe pi laanènè pìtsùmè la.

1 Tèsàlonikà 4

Nìchyémbyê ni à wa ngîrè Nwùè a pə ni nìgha'à

¹ A ni lwùutè ni pīlyimè ipeə, pəə lanè mə a wighè, nì kī nzhyê tsa'nə mbè'ə ni chyê a nìchyémbyê wa ni à wa ngîrè Nwùè a pə ni nìgha'à la. Ni pyè mə mmə nchyê a nìchyémbyê ghu. Pəə kùmè mmə mbu'ù mbô tìtsòŋjè, ñdoonè a wighè aŋjunè nìlinè ni Ndò'nèmbyê Yēsū lo nì lèrè ni mbyè nchyê tyi'è a lenè.

² Pəə pə tinè a wighè lo ni ghîrè a lenè la ntiinè nì zhyénè mìnwùè ma ni pəə lè shwèŋjènè ambo pighè ni itijnè wa ni Ndò'nèmbyê Yēsū à lè njânè ambo pəə la.

³ Ànwùè ni Nwùè a tà'nə a chyê lo, nì laanè nkì ngwa'à ànyorèkè.

⁴ Pəə tà'à lo njwùè iwighè mo'o mo'o a lanè a ni chyê pobə ngwùè e amwuə àlànjè ni a pənə ni àghu'tè .

⁵ Ka pə e pə lo à pə ni ntonə mèngyě tsa'a njònè ni ka à zhyê e a Nwùè.

⁶ Aŋjunè ànwùè zèrə zè, kò njwùè wighè itse a chyâ e ntswùè e amwuə ànwùè njònè itse. Iwùè wighè mo'o mo'o a tē a àtwuè aŋjunè ànwùè e ntiinè Ndò'nèmbyê a pi chyâ tsà'a aŋjunè pànè ni pobə pa ngîrè mbuurè mìnwùè mi tìpòŋjè mə tyi'è tsa'nə pəə lè pyè mə nshwèŋjè mmə nkwàtè a wighè la.

⁷ Ka Nwùè a lè fuŋè e a wəənè la lo pəənè tə nḡirè ḥnwùè t̄pōŋè. À lè fuŋè a wəənè pə lo pəənè tō nchyé a n̄chyēmbyé ni à laanènè.

⁸ Lenəla, ḥònè ni à wānə àshwəŋnè zè, ka à wā e la ḥwùè m̄isoŋə. À wā pə Nwùè ni à ḥānə e ni Àzhwùè e.

⁹ Ka ḥsūmə ḥtse i pə e ghu ambo m̄l̄jè a ni ḥjwà'nè ambo p̄ighə aŋunə n̄kōŋè mb̄l̄j̄m̄è ḥzīghə, nt̄inə Nwùè àtwuè ḥp̄l̄j̄m̄è e à lanè mə a w̄ighə tsa'nə mb̄e'ə ni kōŋè mb̄l̄j̄m̄è ḥzīghə.

¹⁰ A tyi'è nkūŋə nkūŋə lo ni kōŋè p̄ilyimə ḥp̄ighə p̄itsūm̄è a àla'à Mâsèdonyà àtsūm̄è. La p̄eə pə mbu'ù mbô ambo p̄ighə p̄ilyimə ḥp̄eə lo ni chi nkōŋè a ghobə ndèrè ni mbyè.

¹¹ Ni kyiitè ni ḥt̄inè a ni chyé ni àporəporè, ḥwùè iwiḡhə mo'o mo'o â t̄e àtwuè tyi'è aŋunə ànwùè e ni à mənə nḡirè, nk̄i mm̄e nf̄a'ə ni mbô ḥm̄ighə tyi'è tsa'nə p̄eə lè tiitènə a w̄ighə la.

¹² Ni t̄e p̄ela mm̄e nḡirè a lenə, ni gh̄irè lo p̄anè pa ni ka pobə n̄nūŋə a ghobə nt̄iŋm̄è ḥghobə aŋunə Kristù lo pobə ḥâ a w̄ighə ni àghu't̄e. Ni ki ndzīghə a w̄ighə àp̄am̄è ḥònè ḥtse ap̄e.

Ànwùè ni a ghă lòo alyi'ə nk̄wùè ni Ndò'n̄embyé ā tō

¹³ P̄ilyimə ḥp̄eə, ka p̄eə t̄à a wəə lo ni nwuunè ni ḥp̄u'mb̄e'ə p̄anè ni pi kwik̄è mə, k̄e mb̄e ni àsòmnè tsa'a p̄anè ni ka pobə pyiim̄è a ghobə a Kristù mm̄e mbyabə nk̄wùè ni à ghă kwirè tō.

¹⁴ Tsa'nə p̄eənè pyiim̄ènə lo Yēsū à lè kwighə nk̄wirè nzhwuum̄è a n̄w̄ighə la, a tyi'è ndəŋə ndəŋə lo Nwùè à ghă ki gh̄irè p̄anè pa ni pobə lè k̄inə kwighə nn̄nūŋə m̄int̄iŋm̄è ḥmobə aŋunə Kristù la pobə kwirè nk̄wē pobə pi pobə.

¹⁵ P̄eə shwəŋ̄è a w̄ighə ni ànwùè zè ndzūŋ̄è la àshwəŋnè Ndò'n̄embyé. P̄eə pa ni p̄eə ghă pirè aŋunə nk̄wùè ni Ndò'n̄embyé à ghă tō la, ka p̄eə p̄eə ghă lèrè a wəə a mbyè p̄anè ni pobə kwik̄è mə.

¹⁶ P̄anè ghă zu'u ngyè nt̄iŋnè f̄ furè a n̄pwuūrè nshwu'ə, àtwuè p̄enḡerè â ki nkyiinè, nt̄iŋnè Nwùè f̄ tswuè. Lenəla, p̄anè pa ni pobə lè k̄inə kwighə nn̄nūŋə nt̄iŋm̄è ḥghobə aŋunə Kristù la pobə pyè nzhwuum̄è.

¹⁷ Pobə zhvuum̄è a lenə la, p̄eənè pa ni p̄eənè pirènə p̄it̄iŋnè mbirè a ndzūm̄è la, pi lòo a wəənè pi pobə p̄itsūm̄è nko'ò amwuə mb̄a'ə, p̄eənè gh̄e mb̄omp̄e p̄eənè pi Ndò'n̄embyé a àt̄ighə. Lenəla, p̄eənè tyi'è mb̄e p̄eənè pi Ndò'n̄embyé ni nkūŋə ni nkūŋə.

¹⁸ Lenəla ni tomp̄e a ḥwùè iwiḡhə mo'o mo'o ni àshwəŋnè zè.

1 Tèsalonikà 5

Ni chwu't̄e mb̄l̄j̄m̄è mb̄e'ə ni tō Ndò'n̄embyé

¹ Pilyimə ՚pâ, ngè aŋjunə n̄jyē k̄e nk̄wù̄e ni m̄inwù̄e m̄erə m̄e ghā l̄o a alyi’ə, ka p̄e chi mb̄e ts̄ej̄e a w̄e nk̄wù̄e a ni ՚n̄wà’n̄e ambo p̄igh̄e.

² P̄igh̄e àtwūe mb̄ej̄m̄e àz̄igh̄e zhȳe lo n̄jyē ni Nd̄o’n̄embȳe à ghā kwir̄e t̄o, † ghā p̄e la tsa’ a n̄jyē ni ՚ndz̄ej̄er̄e à t̄o a nt̄ej̄n̄e ՚twū’e.

³ Nk̄wù̄e ni p̄an̄e m̄en̄e nshwə̄j̄e lo, “Ilyi’ə m̄e mbon̄e, ka àkw̄ar̄e a p̄e e ghu” a tyi’ə nk̄wù̄e ghu ni nḡe’ə † w̄ut̄e ts̄ir̄e a ghob̄e tyi’ə tsa’ a m̄engȳe à k̄oo a moon̄e mm̄e ndzu’ū àndzaŋ̄e. Nk̄wù̄e ghu pob̄e chi mb̄e ghob̄e ni alyi’ə ni mb̄e’ə pob̄e k̄ir̄e nd̄er̄e ap̄e.

⁴ La nḡe aŋjun̄e p̄igh̄e p̄ilyim̄e ՚pâ, ka ni p̄e w̄igh̄e amwūe ndz̄um̄e ni mb̄e’ə n̄jyē ghu w̄ut̄e nt̄o e ambo p̄igh̄e tsa’ a ՚ndz̄ej̄er̄e.

⁵ P̄igh̄e p̄its̄um̄e chȳe mb̄e la ՚poon̄e ni ni w̄e nḡir̄e m̄inwù̄e m̄ish̄i’n̄e tsa’ a p̄an̄e ni pob̄e p̄en̄e amwūe nk̄i’ a nk̄i mb̄e amwūe n̄jyē. Ka p̄eən̄e chi mm̄e nḡir̄e a w̄eən̄e a t̄ip̄on̄e tsa’ a p̄an̄e ni pob̄e p̄en̄e amwūe ՚twū’e k̄e amwūe ndz̄um̄e.

⁶ Len̄ela, k̄o p̄eən̄e t̄e ndȳe a w̄eən̄e tsa’ a p̄it̄se p̄eən̄e. Njiilo p̄eən̄e nwuun̄e a ni lȳiin̄e nk̄i nḡwiim̄e mb̄ej̄m̄e ՚z̄eən̄e.

⁷ Mb̄e’n̄e p̄an̄e pa ndȳe la ni ՚twū’e, nk̄i mm̄e nn̄o mbaar̄e la ni ՚twū’e.

⁸ Tsa’ n̄e p̄eən̄e p̄en̄e amwūe n̄jyē la, a p̄on̄e lo p̄eən̄e t̄e nḡwiim̄e mb̄ej̄m̄e ՚z̄eən̄e. P̄eən̄e gh̄ir̄e lo àpyiim̄e nt̄ej̄m̄e àz̄eən̄e aŋjun̄e Ȳesū pob̄e ՚k̄oŋ̄n̄e ՚w̄eən̄e aŋjun̄e p̄it̄se p̄eən̄e kwup̄e a w̄eən̄e tsa’ a àp̄a’ a nts̄òo a nàan̄e a ghàŋ̄e soȳi. P̄eən̄e l̄o a n̄ichwar̄e wa ni p̄eən̄e pa mbyab̄e ambo N̄w̄ūe la tsa’ a t̄l̄àar̄e nts̄òo.

⁹ Mb̄e’n̄e ka N̄w̄ūe à l̄e tso’ò e a w̄eən̄e la lo p̄eən̄e t̄e ndz̄eən̄e nḡe’ə ntii àts̄e nt̄ej̄m̄e e. À l̄e tso’ò a w̄eən̄e p̄e lo p̄eən̄e t̄o nk̄wiir̄e a n̄ichwar̄e ndàŋ̄e a ndz̄um̄e Nd̄o’n̄embȳe ՚w̄eən̄e Ȳesū Kristù,

¹⁰ ni à l̄e kwigh̄en̄e àtwūe ni p̄eən̄e, lo p̄eən̄e t̄e nk̄wigh̄e k̄e mb̄e p̄it̄ej̄n̄e p̄eən̄e chȳe la p̄eən̄e pi pob̄e.

¹¹ Len̄ela, ni tomp̄e a ՚n̄w̄ūe ՚w̄igh̄e mo’o mo’o, nk̄i ngȳemp̄e a ՚n̄w̄ūe mo’o mo’o à k̄wūe tyi’ə tsa’ n̄e ni m̄en̄e nḡir̄e la.

Nd̄w̄ūe ndz̄um̄e àt̄eət̄e pob̄e àchà’t̄e

¹² P̄eə p̄e mbu’ū mbô ambo p̄igh̄e, mb̄a p̄ilyim̄e ՚p̄eə, lo ni ghu’t̄e p̄an̄e pa ni pob̄e pa nf̄a’ a ՚sh̄i’ n̄e a t̄it̄r̄e p̄igh̄e, mb̄e p̄an̄e pa ni Nd̄o’n̄embȳe a n̄uŋ̄en̄e lo pob̄e p̄e àtwūe p̄igh̄e mm̄e nd̄e’t̄e a w̄igh̄e la.

¹³ Ni ՚jâ a ghob̄e ni àghu’t̄e ghob̄e ՚k̄oŋ̄n̄e amwūe ՚l̄àŋ̄e ՚ts̄um̄e ntii àf̄a’ a ni pob̄e pa nf̄a’ a. Ni chȳe ni àpor̄e por̄e a t̄it̄r̄e p̄igh̄e.

¹⁴ P̄eə p̄e nk̄i nchi mm̄e mbu’ū mbô ambo p̄igh̄e, mb̄a p̄ilyim̄e ՚p̄eə, lo ni kwàt̄e p̄i l̄òŋ̄e, nt̄omp̄e p̄an̄e ni m̄int̄ej̄m̄e ՚mob̄e por̄e n̄e. Ni ȳemp̄e p̄an̄e ni pob̄e por̄e n̄e, nk̄i nzhȳe w̄iim̄e m̄int̄ej̄m̄e ՚m̄igh̄e p̄igh̄e pi ՚n̄w̄ūe nts̄um̄e.

¹⁵ Nì zəənè lo kò ɳwùè ɿwighé ɿtse a kwwuè e a t̄pōñè àtwuè t̄pōñè. La nì taŋnè pè a nì ghîrè ɿpōñè a t̄t̄rè pîghé farè ambo p̄tse pèənè.

¹⁶ Nì pè nì n̄gha'à nkwwuè ɿtsùmè,

¹⁷ mmè nchà'tè a Nwùè nkwwuè ɿtsùmè,

¹⁸ nkì mmè ɳjâ a mìyàa ambo Nwùè aŋjunè ànwùè àtsùmè nì a tōnè, ntiiñè la ànwùè nì Nwùè à t̄nè ambo pîghé tsa'nè nì pwuutènè pîghé pi Kristù Yēsû la.

¹⁹ Kò nì twuunè a wîghé ànwùè nì Àz̄hwùè Nwùè a t̄nè.

²⁰ Kò nì wâ a wîghé àshwəññè ngàñè ntwuumè Nwùè.

²¹ La nì zhwi'i ànwùè àtsùmè nì a tōnè ambo pîghé, ngwîimè a zhyè nì a pənè yè ɿshî'nè,

²² nkì mbankè mbuurè t̄pōñè ntsùmè.

²³ Nwùè àtwuè ɿp̄ñmè e nì à pənè Nwùè àporèporè à sùu a wîghé nì laanè t̄ ndaanè nkì ngîrè àz̄hwùè àzîghé nì nt̄ñmè ɿwîghé pobè mb̄ñmè ɿzîghé pè t̄ ɿfèrè t̄ mbyàa nkwwuè nì Ndò'nèmbyê ɿwèənè Yēsû à ghâ tō la.

²⁴ Ze wa nì à fuñènè a wîghé la à wa nnùñè mìnkâ'nè ɿme, mbè kì ghîrè ànwùè ghu myàanè.

²⁵ Nì kì nchà'tè a Nwùè nchyâ a wəə amwuə, mbă pîlyimè ɿpâ.

²⁶ Nì chà'tè pîlyimè ɿpèənè, nkampè a ghobè nì ɿkòññè Nwùè.

²⁷ Mbu'ù mbô ambo pîghé aŋjunè nìlinè nì Ndò'nèmbyê lo nì fuñè àñwà'nè zè ambo pîlyimè p̄tsùmè.

²⁸ Ndò'nèmbyê ɿwèənè Yēsû Kristù â nèrè àpòñè nt̄ñmè e aŋjunè pîghé.

2 Tèsàlonikà

2 Tèsàlonikà 1

Àchà'tè

1 Àñwà'nè zè a àñwà'nè mìñjè Pàolò mbè pèø pi Salàsè pobè Timotì. A zè ndèrè ambo pàñè pi Tă ìwèønè Nwùè pobè Ndò'nèmbyê Yësû Kristù ni pi pèø amwuø ìshwatè ìpoonè pi Kristù ni pèø a àla'à Tèsàlonikà.

2 Nwùè Tă ìwèønè pobè Ndò'nèmbyê Yësû Kristù pobè nèrè a wighè ni àpònè ntijmè nkì ñjâ a wighè ni àporèporè.

Nwùè à ghă tso'tè ìsà'a pèønè njyê ni Kristù à ghă tô

3 Pilyimè ìpøø, pèø chyê a ni ñâ a miyàa ambo Nwùè nkwùè ìtsùmè mbè'ø wighè ntiinè àpyiimè ntijmè àzighè a zè kwùè tyi'è ìshi'nè, ikòññè ni nì pèø ni wèrè ajuñø ñjwùè mo'o mo'o i kí mmø nkwùè ndèrè ni mbyè.

4 Lenèla pèø pø ntsòo a ghàñè ìwøø mbè'ø wighè amwuø pítse ìshwatè ìpoonè pi Nwùè ntii àwìimè ntijmè ghobø àpyiimè ntijmè ni nì pèø ni zèrø nkwùè ni pi lè mènø nnyàñè a wighè ngirè ni zèønè ngø'è.

5 Mìnchwùè mè mìtsùmè nèrè la lo ntsò'tè ìsà'a Nwùè i kù'nè, lenèla nì ghă kù'nè a ni kwuunè amwuø ànwùè Nifò Nwùè za ni ngwè ndzøønè ngø'è ajuñø la.

6 Nwùè ni a wa ngirè ànwùè ni a kù'nènø, ã ñâ ngø'è ambo pàñè ni pi pa ñjâ a wighè ni ngø'è.

7 A ghă fuukè a wighè amwuø ngø'è ni nì mènø ndzøønè kí fuukè farè a wøø amwuø nkwùè za ni Ndò'nèmbyê Yësû à ghă furè a nìpwuurè nshwu'è pobè pøngèrè ìpe pìtijñè,

8 amwuø àløømè ìmú a ni tò chyâ ìsà'a ajuñø pàñè ni ka pobø zhyê a ghobø a Nwùè, pobø pyè ni pobø pa ka zu'nè a ghobø ntwuumè ghù ìshi'nè mbè'ø Ndò'nèmbyê ìwèønè Yësû.

9 Nwùè à ghă chyâ ìsà'a ni i ghoñènø ni nkuñè ajuñø pobø, nnàanè a ghobø lo kò pobø tò a ghobø a mbyè Ndò'nèmbyê kè nkì mbø a ghobø amwuø àghu'tè Nwùè yè tìññè za apè,

10 ajuñø njyê za ni à ghă tò kwíirè àghu'tè ambo pèønè ìpe pìlaanènø farè ambo pàñè ni pi nùñènø ntijmè ajuñø ze. Ni ghă kí pø àzighè pìghø pi pobø ntiinè ni nùñènø ntijmè ìwighè ajuñø ntwuumè ni pøø lè chwiitènø ambo pìghø.

11 La ìsùmè ni pøø pa nchà'tè a Nwùè mbè'ø wighè nkwùè ìtsùmè lo Nwùè ìwèønè â ghîrè ni kù'nè a ni chyê a nìchyémbyê wa ni à funènø a wighè lo ni tò nchyê la. Â lòo mìtijñè ìme ñjâ a wighè ni ìpwuumè pìshì'nè pa pìtsùmè ni ni tà'nø, nkì mmyàanè àfà'à ni ni nùñènø ntijmè ìwighè lo fà'à ambo ze.

12 Nî ndwuumè wè, nî ghîrè nîlinè nî Ndò'nèmbyê pè nî àghu'tè, a kî ngu'tè a wîghè ntii àpònè ntînjemè me pobè yi Ndò'nèmbyê Yësû Kristù.

2 Tèsàlonikà 2

Ngànjè kipaanè wa

1 Pilyimè ippâ, ngè arjunè nîtô Ndò'nèmbyê iwwèenè Yësû Kristù farè tsa'nè pèonè pi pobè ghâ shwatè a ta'â alyi'è, pèe pè mbu'u mbô ambo pîghè lo,

2 kò mîntînjemè îmîghè nè'nè kè îtwuè îpîghè tsânkè tsa'nè nî mènè ndzu'u lo njyê Ndò'nèmbyê za i tô mè. Kò nî pyiimè a wîghè ambo pànè nî pobè mènè nshwønjè a lenè. Mbaa pè tsa'nè pîtse pè nshwønjè lo pobè zøenè amwuè ndzøemè nî i lànjènè a îmyê pobè, pîtse mè nshwønjè lo pèe lè zu'u, pîtse kî mè nshwønjè lo pèe ñwà'nènè.

3 Kò nî pyiimè a wîghè lo ñjònè îtse â fîkè a wîghè amwuè àlànje àtse ntiinè ka njyê Ndò'nèmbyê za i pè ghâ tô e tîghu nkûwù è àtînjènè àtwuè za nî pànè twuunè a Nwùè i pyè ntô. Ngànjè kipaanè wa nî Nwùè à ghâ tsînkè ngø'è àtwuè ze la, à furè a sànjè.

4 Ngànjè kipaanè à ghâ twuunè e àzwuumè za àtsùmè nî pi pa nfuñè nî Nwùè kè àzwuumè za àtsùmè nî pi pa sækè. Lenèla lòo lo ze a chyè a àtwuè àzwuumè àtsùmè amwuè Ndâ mîshwà' à Nwùè. A ghâ nwuunè e amwuè Ndâ Mîshwà' à Nwùè tyi'è lòo mbînjemè e arjunè Nwùè.

5 Ka nî mè nkûuumè a wîghè lo ndè shwønjè a wîghè nî mînwù è mè mîtsùmè nkûwù nî ndè pèonè pèonè?

6 Nî zhyè àzwuumè nî a zè nàanè ngànjè kipaanè ghu a tîtsònjè. Ngotè nkûwù i ghâ kù'u pànè zøenè e.

7 Mîtînjè mi ngànjè kipaanè mi lèomènè mi pi'nè mè a nî fâ'â. La ñjònè wa nî à mènè ngwiimè àfâ' à ngànjè kipaanè lo kò a lèrè nî mbyè la, à kî wîimè e pè a lenè tè pyàa nkûwù nî Nwùè à ghâ fuukè e a àlànje.

8 La nkûwù za nî ngànjè kipaanè wa à ghâ furè a sànjè, Ndò'nèmbyê Yësû à ghâ zhvuutè e nî àzhwû è za nî a za nfurè a ntswû è ze, tsènjè e nî nîtsiinè e nkûwù nî à mènè ntô.

9 Ngànjè kipaanè wèrè wè à ghâ tô nî mîtînjè nî Satàanè à ñânè a nî ghîrè mînwû è mi yerènè yerènè mi pîchwîrè nî îlènè înwû è ghobè mînwû è mi kè'nènè mi pîchwîrè.

10 À ghâ lòo mbuurè tîpònè ntsùmè a nî lòo nfîkè pèonè nî pobè ghâ pî ntiinè pobè lè twuunènè a ghobè a nî kònje a nkûnjø nkuñø mbè' è chwarè.

11 Ntii ànwû è zanø, Nwùè a tsânkè iżhî'tè îpobè ngîrè lo pobè pyiimè ànwû è nî ka a pè e nkûnjø nkuñø.

12 Lenəla, Nwùè à ghă chyâ ἰsà'a aŋunə pànè pa nî ka pobə pyiimè a ghobə a nküŋə nkuŋə, nkòŋə a pə a nî ghìrè tìpòŋè.

Nwùè à tso'ò a wighə mbè'ə nî gha nchwarè

13 Lenəla nî pîlyimè nî Ndò'nèmbyê à kònjènə, pəə chyê a nî ḥâ a mîyâa ambo Nwùè nkwùè ῖtsùmè ntii a wighə nî Nwùè a lè tso'ò a wighə lo nî pə pîtsâa pîmbyè pî pèənè nî à ghă chwarè a nî làŋè a ndzùmè àfâ' à Azhwùè Nwùè nî a ghìrènə nî pə pànè pî laanènə ntiiñe nî nùŋènə ntîŋmè ῖwighə aŋunə nküŋə nkuŋə.

14 Nwùè à lè fuŋè a wighə a nî pə lè ndàŋè la ndzùmè ntwuumè ghù ῖshì'nè wa nî pəə lè chwiitènə ambo pîghə la, njiilo mbè'ə nî pə nî àghu'tè nî Ndò'nèmbyê ῖwèənè Yésû Kristù à pənə nî zérə la.

15 Lenəla nî pîlyimè, nî təəmè ntîŋnè, ngwîimè ànwùè nî pəə lè nèrènə a wighə nkwùè nî pəə lè mənə nchwiitè ntwuumè kè amwuə ànwà'nè nî pəə lè ḥwà'nènə.

16 Ndò'nèmbyê ῖwèənè Yésû Kristù àtwwuè ῖpîŋmè e pobə Tâ ῖwèənè Nwùè nî à kònjènə a wəənə ndàŋè a ndzùmè àpòŋè ntîŋmè e â ghìrè mîntîŋmè ῖmèənè tîŋnè nkwùè ῖtsùmè, kî ghìrè lo nî pə nî àkwàŋè yè ῖshì'nè mbyiimè ntə mbyabə ànwùè nî à lè kâ'nə.

17 Â lè'tè mîntîŋmè ῖmîghə ḥjâ a wighə nî mîtîŋnè, ngîrè lo nî tə nshwəŋə pə ῖshwəŋnè pîshì'nè nkî mmə ngîrè pə mînwùè mîshì'nè.

2 Tèsàlonikà 3

Pàolò a shwəŋə lo pî chà'tè a Nwùè aŋunə pobə

1 A nî lwùutè nî pîlyimè, nî chà'tè Nwùè aŋunə pəə lo ntwuumè Ndò'nèmbyê wa fâ' à sîimè ndèrè nî mbyè, pànè kwîirè a wèrè nî àghu'tè tyi'è tsa'nè nî lè kînə nkwiirè àzîghə wèrè.

2 Nî kî chà'tè Nwùè lo â kwîirè a w   ambo ng  n   ntîŋmè ghù shy   pobə ng  n   ngîrè ῖnwùè tìpòŋè, ntiiñe ka a p   e ḥwùè ntsùmè nî à nùŋèn   ntîŋm   aŋun   ntwuum   ghu.

3 La Ndò'nèmbyê à wa nnùŋè ànwùè nî à kâ'n  . Â kî ghìrè mîntîŋmè ῖmîgh   tîŋn   nkî pyab   a wigh   aŋun   ng  n   ngîr   ῖnwùè tìpòŋ   wa.

4 Ndò'nèmbyê à ghìr   p   zhy   nk  n   nkuŋ   lo nî w   ngîr  , mb   kî làŋ   nî mby   m   ghìr   mînwùè ma nî p   shw  n  n   ambo pîgh   la.

5 Ndò'nèmbyê â ghìr   nî ts  n   nzhy   tsa'n   Nwùè a kònjèn   p  ən   nkî ghìr   nî zhy   w  im   ntîŋm   tyi'è tsa'n   Kristù a l   kîn   ngwîim   nk  n   nî p   l   m  n   nny  n   e la.

îpoon   pî Kristù chy   a nî f  '  

⁶ Pilyimə, pəə shwənjə ambo pighə aŋjunə n̄linə n̄ Ndò'nèmbyê Yēsū Kristù lo n̄ pankè pilyimə pa p̄tsùmè n̄ pobə pənə p̄lōjə, ka mə zùnjə a ghobə p̄mbòomə pa n̄ pəə l̄ n̄rènə ambo pobə la.

⁷ Mbè'ne pighə àtwuè mb̄njmè àzighə n̄ zhyē tyi'è ɿshì'n̄e lo n̄ chyē a n̄ zùnjə mb̄b̄b̄ m̄kwùè ɿzəe. Ka pəə l̄ p̄ wəə p̄lōjə nk̄wùè n̄ pəə l̄ p̄nə p̄ənə.

⁸ Ka pəə l̄ zighə a wəə àzwuumè ɻwùè àffifī. La pəə l̄ mə nfà'à n̄ ɿtwu'è pobə njyē, nkyiitè nnwù'è mb̄njmè ɿzəe lo mbè'ə pəə kaŋə p̄ àpi'ì ambo ɻwùè ɿwighə ɿtse.

⁹ Pəə l̄ mə nḡirə a lenə la ka p̄ e p̄ lo ka pəə l̄ p̄ a wəə n̄ ɿt̄jn̄e a n̄ pyiitè àyèmp̄e ambo pighə. Pəə l̄ gh̄irə a lenə la mbè'ə â p̄ àlènə ambo pighə a n̄ zùnjə.

¹⁰ Nkwùè n̄ p̄ənə l̄ p̄nə la, pəə l̄ mə shwənjə ambo pighə lo, "Dònè n̄ à twuunènə e a n̄ fà'à k̄ ze zighə e."

¹¹ Pəə shwənjə l̄ la nt̄inə pəə zu'n̄e lo p̄n̄e p̄tse pa amwuə pighə n̄ pobə pənə p̄lōjə nzhyē kànə a ghobə kànènə kwuunə amwuə m̄nwùè m̄ p̄ənə, ka mə fà'à a ghobə àfà'à àtse.

¹² Pəə shwənjə nk̄i mm̄e nk̄wàt̄e mbuurè p̄n̄e z̄ aŋjunə n̄linə n̄ Ndò'nèmbyê Yēsū Kristù lo pobə chyē n̄ichyēmbyê ɻwùè n̄ a t̄əmènə, nk̄i mə nfà'à àfà'à mbè'ə p̄ n̄ àzobə àzwuumè ȳe zighənə.

¹³ La nḡe aŋjunə pighə n̄ pilyimə, k̄o n̄ kaanə a wighə a n̄ gh̄irə m̄nwùè m̄shì'n̄e.

¹⁴ Dònè ɿtse amwuə pighə a t̄ mb̄ela ka zu'n̄e e ànwùè n̄ p̄əə ɻwà'nènə amwuə àŋwà'n̄e z̄, n̄ t̄ n̄lyē aŋjunə ze ɿshì'n̄e, k̄o n̄ p̄ a wighə n̄ ànwùè àtse a n̄ gh̄irə pighə p̄ pobə, njilo ɿs̄jn̄e koorə e.

¹⁵ La k̄o n̄ l̄o a wighə a ye tsa'a nḡanjə k̄ipaanə ɿwighə, n̄ kwàt̄e e tsa'a ndyimə n̄ à n̄uŋènə nt̄ijmè aŋjunə Kristù.

Nd̄wùèndzùmè àchà't̄e

¹⁶ Ndò'nèmbyê àtwuè ɿp̄njmè e n̄ à wa ɻjâ a wəenə n̄ àporèporè, â ɻâ a wighə n̄ àporèporè nk̄wùè ɿtsùmè, amwuə ɿlājə ɿtsùmè. Ndò'nèmbyê â p̄ pighə pobə.

¹⁷ A m̄njə Pàolò n̄ ngw̄e ɻjwà'n̄e àŋwà'n̄e z̄ a n̄ chà't̄e a wighə n̄ àpô m̄e. L̄ àlènə m̄e aŋjunə ɻjwà'n̄e ɿpâ ɿtsùmè, l̄o nk̄i mb̄ tsa'n̄e ngwa ɻjwà'n̄e ɻjwà'n̄e ɿpâ ɿtsùmè.

¹⁸ Ndò'nèmbyê Yēsū Kristù â n̄erè àpòjə nt̄ijmè e ambo pighə p̄tsùmè.

1 Timotì

1 Timotì 1

¹ Àñwà'nè zè a furè ambo mlinjè Pàolò ni mbənə ngàñjè ntwuumè Kristù Yésû, a ni zùñjè ntě Nwùè ngàñjè nchwarè ìwəenè ni yì Kristù Yésû ni pəenè pa mbyabè la,

² mmə ndèrè ambo Timotì, ngotə moonè mè amwuə àzhwùè ni ndè yèmpənə a nùñjè ntijmè e ajuñə Nwùè. Tă Nwùè ni Kristù Yésû Ndò'nèmbyè ìwəenè pobè ñâ o ni àpòñjè ntijmè ni àkoorè mlinjè ghobə àporəporè.

Pàolò a kwàtè a Timotì mbè'ə pìnèrè pi pichwirè

³ Tsa'nè ndè mənə ndèrè a Mäsèdonyà, ndè pu'ù mbô ambo ghò lo wè ghoñjè a Efesòsè mbè'ə zònjè pànè pítse ni pobə lè mənə nnèrè ànwùè Nwùè pichwirè.

⁴ Shwəñjè ambo pobə lo kò pobə ki ndòo nkùwùè izobə ntumè mikerə mi pichwirè ghobə nishankè mlnwaanè mngwàrè ni ka mèrə mə ndwùutè e, ntiinə mbuurè mlnwùè zèrè zè za ndòo àtànkè ntô ntsàarè a ni ghìrè pànè zhyè ànwùè ni Nwùè à tā'nè lo pəenè zhyè mbè'ə pəenè pəla nnùñjè ntijmè ajuñə Kristù.

⁵ Isùmə ni nshwəñjènə ànwùè zè i chyè la lo pəenè tə nkòñjè mbìñjmè izəenè ni ikòñjè wa ni i furènə a isùmə ntijmè wa ni i laanènə, ntijmè wa ni i wa ngirè lo pəenè zhyè ànwùè tìpòñjè ghobə yè ishi'nè ni àpyiimè ntijmè za ni a pənə àpyiimè ntijmè nkùñjè nkuñjè.

⁶ Pànè pítse myà'tè mə a nkùñjè nkuñjè wè ntyi'è ndzìnkè ntəemè ngè kuuunè amwuə ishwəñjènè pítankènə ni ka pə e ni isùmə.

⁷ Pobə tā'à a ni pə pìnèrè pìmbòomə pi Nwùè tìghu pobə zhyè ànwùè ni pobə pə nshwəñjè kè nkì nzhyè ànwùè ni pobə pa nnèrè ni miltijñè la.

⁸ Pəenè zhyè lo mbòomə a pòñjè mbè'ə ñwùè a mə nfà'à ni wèrə amwuə àlànjè ni à pyònə mbə fà'à.

⁹ Mbè'hè pəenè zhyè a laanè lo ka pi lè ghìrè a mbòomə la ambo pànè ni mlnwùè imobə təemènə. Pi lè ghìrè la ambo pànè ni pi pa mbè'ə a mbòomə pobə pànè ni pi pa ntijñè àtwuè, pànè ni ka pi pô a ghobə a Nwùè pobə ngàñjè ngirè inwùè tìpòñjè, pànè ni ka pi laanè a ghobə ni pànè ni pi zòomè a Nwùè, pànè ni pi zhvuutènə pítä pobə pìmä ipobə ni pànè ni pi zhvuutènə pítse pəenè.

¹⁰ Mbòomə à ki mbə farə ambo pànè ni pobə pa ngirè àfànè, mbə ambo mbyàñjnè ni pobə pa ndyê ni yìtse mbyàñjnè kè pèngyé ni pobə pa ndyê ni pítse pèngyé, mbə ambo pànè ni pobə pa ntañjè ipù'u ni ngàñjè pichwirè, mbə ambo pànè ni pobə pa ntsəemè lo shwəñjè a nkùñjè nkuñjè la ka shwəñjè a

ghobə nkɪ mbə ambo pànè pa nɪ pobə pa ngɪrè mìnwùè ma nɪ ka mbòomə a tà'à e la,

¹¹ a nɪ zùnjè ntwuumè ghù ɪshì'nè nɪ pənə nɪ àghu'tè mbə'ə Nwùè nɪ pənə pa ngu'tè la; a pə ntwuumè wa nɪ à lè ñâñə ambo mìñjè lo ñchwiitè la.

Pàolò a ñâ a miyàa ambo Nwùè ntii àkoorè mìlinjè e

¹² Ìñjâ a miyàa ambo Kristù Yésû Ndò'nèmbyê ìwèənè nɪ à ñâñə ìtìñjè ambo mìñjè ntiiñe à lè zəəññènə lo ñkù'nè a nɪ fà'à ambo ze nɪ ntìñjmè mè ìtsùmè, a tyi'è ntso'ò mè lo ñfà'à àfà'à zè ambo ze.

¹³ Ndè mə nshwəññè a tìpòñjè mbə'ə e, mmə nnyàñjè pənə ìpe, nkɪ mmə ndzòomə e; la ka ndè mə nzhyê mə ànwùè nɪ ndè mənə ngìrè, nkɪ mbirè mè ntìñjmè ajuñe Kristù tì nùñjè.

¹⁴ La Ndò'nèmbyê ìwèənè a nèrè àpòñjè ntìñjmè e yè no'nə ajuñe mìñjè, ngìrè lo ñnùñjè ntìñjmè mè ajuñe ze nkɪ mmə nkòñjè pànè pìnyaañe a nɪ zùnjè tsa'nə ñònè nɪ à pənə ta'à ñwùè pobə Kristù Yésû à chyâñe a nɪ pə.

¹⁵ Pi shwəñjè la nkùñjè nkuñjè nɪ mbə'ə ñwùè a pyiimè nɪ ntìñjmè e ìtsùmè lo: Kristù Yésû à lè tô a àtwwù ìshyê la a nɪ chwarè ngàñjè ngìrè ñnwùè tìpòñjè, nɪ ðbənə ñònè nɪ tìpòñjè e à no'nə ntsàarè a yè ñònè ntsùmè.

¹⁶ La Nwùè à lè koorè mìlinjè ìmâ, mìñjè wa nɪ ðbənə ñònè nɪ tìpòñjè e a tsàarènə a tìpòñjè ñwùè ntsùmè, njilo Kristù Yésû a lòo mè tsa'a àzwwumè àfà'à e a nɪ nèrè àwìimè ntìñjmè e tsa'a àlèñè ambo pànè pa nɪ pobə pənə ghā nùñjè ntìñjmè ajuñe ze kɪ pə nɪ nìchyémbyê wa nɪ à ghoñjènə nɪ nkuñjè lo pobə zəəññè.

¹⁷ Pèənè ghu'tè a ʃfò wa nɪ à wa mbu'tè àtwwù ìshyê nkwùè ìtsùmè, mbə wùè wa nɪ pi pa ka zəəññè e a ye, mbə e pə ndà'à e mbə Nwùè nɪ nìlinè ìtsé pənə nɪ àghu'tè ngoñjè nɪ nkuñjè nɪ nkuñjè la. Amen.

¹⁸ Moonè mè Timotì, ngwè ñjâ o nɪ nté wè, ndzùñjè la ànwùè nɪ ngàñjè ntwuumè Nwùè à lè shwəññènə mbə'ə o. Nté wè pə tsa'a ipwuumè ntsòo a nɪ lòo ndzòñjè ntsòo ghù ɪshì'nè.

¹⁹ Wìimè ntìñjmè o ngoñjè pìghə Kristù nkɪ mbə nɪ ntìñjmè ghu laanènə ajuñe ze. Ka pànè pìtsé mə ntà'à a ghobə a nɪ zu'ù ànwùè yè ɪshì'nè nɪ mìntìñjmè ìmobə mə ntiiñe a ghobə, lenəla, ntsèñjè àpyiimè ntìñjmè àzobə ajuñe Kristù

²⁰ Amwuə pànè pə a Hymenaeus pobə Àlèzandà nɪ ñjâññə a ghobə ambo Satàanè lo à nèrè a ghobə lo ka a pòñjè e a nɪ zòomè Nwùè.

1 Timotì 2

Pàolò a nèrè tsa'nə mbə'ə ipoonè pi Kristù chà'tè a Nwùè

¹ Ntsàambyè ànwùè nɪ ñtà'ññə lo wè zhyê a chyê lo nɪ chyê a nɪ mə nchà'tè a Nwùè, mbu'ù mbô nkɪ mmə ñjâ a miyàa ambo ze àtwwù nɪ ñwùè ntsùmè.

2 Pèənè tə ngirè a lenə ambo pifò, farə ambo pànè pìwùunə, njilo mbè'ə pèənè tə nnwuunè ıshì'nè nì àporèporè, mmə ngirè mìnwùè nì Nwùè à tà'nè, nkì mmə ngirè mìnwùè nì mi pənə nì àghu'tè.

3 Lě ànwùè ıshì'nè nì mbè'ə pèənè tə ngirè nì a pònənə a Nwùè ngànjè nchwarè ıwəənè,

4 Nwùè wa nì à wa ntà'à lo ıjwùè ntsùmè â furè amwuə ngə'ə nzhyê nkүjə nkuŋjə.

5 La à chyê mbə ta'à Nwùè, la kì nchi mbə ta'à ıjwùè nì à wa ndòo pànè pì àtwuè ıshyê ntô mbwuutè pobə pì Nwùè lo pobə pì pobə pə ta'à ıjwùè. Ðònè ghu a pə Kristù Yēsū,

6 Wùè wa nì à lè ıjâñə mbìñjmè e pì zhwuutè tsa'a mômbyê nìshwà'â àtwuè nì ıjwùè ntsùmè. À lè ghîrè a lenə la amwuə ngotə nkùñə mbè'ə a pə tsa'a àlènè nì Nwùè à lè tà'nè lo fuukè a ıjwùè ntsùmè amwuə ngə'è.

7 Lě ısùmè nì Kristù à lè tso'nə mè ntsàa lo ıngè mbə tsa'a ngànjè ntwuumè e, nkì mbə ıñerè ambo pànè nì ka pobə pə ghobə pìJew, lo ıñshwəñè ntwuumè e wa nì i pənə nì nkùñə nkuŋjə lo pobə nùñè ntìñmè ıghobə ajuñə ze. Ka mmə nyii mè lè chwîrè, nshwəñè la nkùñə nkuŋjə.

8 Lenəla, ntà'à lo a alyi'ə àtsùmè nì ıpoonè pì Kristù pòmpènə ghu, mbyàñjnè mè nchà'tè a Nwùè ıñjañè mbô ımobə ma nì mi laanènə a mbyè Nwùè la àtìghè. Kò pobə tə ndzañè a loñə kè nsa'nè.

9 Nkì ntà'à lo pèngyë wî ıtsé'e nì kù'nènə amwuə àlànə yè ıshì'nè. Kò pobə tə ntsùñjə a ghobə ıtwuè ıpobə nkàñè àndàñè; kò pobə tə ngwî a ghobə a chenè nì pì tsùñjènə nì goldè kè ngwî misonjə mi tsâñə. Kò pobə tə ngwî ıtsé'e pìtsâñə a nì nèrè nìpòñjè ıghobə.

10 La pobə mè ngirè pə mìnwùè mi ıshì'nè nì mi kù'nènə ambo pèngyë nì pobə pa mbô a Nwùè.

11 A kù'nè lo mèngyë a lanè àchyëchyê nkì mmə ndzu'nè amwuə ıläñjè ıtsùmè.

12 Ka ıñjâ mè ısaanè ambo pèngyë a nì nèrè mbyàñjnè kè a nì pə nì ıññjènè àtwuè mbyàñjnè. Pobə nwuunè tyi'è àchyëchyê.

13 A chyê lè la ntiinə Nwùè à lè zàamènə ntsùñjè la Adàmè za'â mbòñjè ntsùñjè Ifè.

14 ınyoorè ı lè fikè la Ifè, ka ı lè fikè e Adàmè. ı lè fikè la Ifè a wìghè ntë Nwùè.

15 La mèngyë à ghă chwarè amwuə nkùñə nì a mənə mbyê mbè'ə a làñjè nì mbyè nnùñjè ntìñmè e ajuñə Nwùè, mmə nkòñjè pìtse pèənè, mbə ghù ndaanènə a mbyè Nwùè, nkì mmə ngirè mìnwùè amwuə àlànə nì a kù'nènə.

1 Timotì 3

Ndwuumè nì ıtwuè àshwatè ıpoonè pì Kristù chyénə a nì pə

1 Pi pa nshwən̄e la nkūn̄e nkuṇ̄e lo, ḥwùè à t̄ mbəla ntà'à a ni p̄e àtwuè amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù, yi ze à t̄'à la ngot̄ àfā'à iṣhi'n̄e.

2 Àtwuè àshwatè ipoonè pi Kristù à chyē a ni p̄e ḥòn̄e t̄ ifér̄; ḥòn̄e ni à zo'n̄e e p̄e ta'à mèngȳ; ḥòn̄e ni mb̄'e a zhyē w̄iim̄ mb̄iñm̄ e; ḥòn̄e ni à p̄en̄e ni àzhì't̄; ḥòn̄e ni pi pa ngu't̄ e; ḥòn̄e ni à wa nk̄iir̄ p̄eññe a ndâ ze; ḥòn̄e ni mb̄'e a nèr̄e p̄eññe.

3 Kò a p̄e e ḥòn̄e ni à wa nnô m̄lù'ù mbaar̄e k̄e ḥòn̄e ni à wa nk̄um̄ iyi'ø; â p̄e ḥòn̄e ni m̄ñwùè ìme pon̄ññe, ka à k̄i m̄e nk̄um̄ e ìsà'a, ka k̄i p̄e e ni nton̄e nkab̄e.

4 À chyē a ni p̄e ḥòn̄e ni a twu't̄ e ngwàr̄e iṣhi'n̄e, ngir̄e ipoonè ipe zu'n̄e e iṣhi'n̄e.

5 Iwùè à t̄ p̄e w̄uè ni mb̄'e ka a twu't̄ e ngwàr̄e e, a tyi'ø ntwu't̄ e ipoonè pi Kristù l̄e il̄a?

6 Kò a p̄e e ḥòn̄e ni à pir̄e m̄e e t̄ k̄wuè amwuə ànwùè Nwùè, yi à t̄ ko'ò mb̄iñm̄. Len̄ela, Nwùè a chyâ ìsà'a ajuññe ze tyi'ø tsa'n̄e à l̄e chyâññe ajuññe devèl̄e.

7 Â k̄i mb̄e ḥòn̄e ni p̄an̄e ni ka pob̄e p̄e a ghob̄e amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù pa nk̄i ḥjâ àghu't̄ ambo ze, njiilo kò pi chyâ e ìsiññe àtwuè ze lo â kun̄e amwuə nk̄ir̄e devèl̄e.

Pàolò a nèr̄e tsa'n̄e ngàññe àyèmp̄e amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù chyénñe a ni p̄e

8 Ngàññe àyèmp̄e amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù chyē a ni p̄e p̄an̄e ni mb̄'e pi ghu't̄ a ghob̄e; mb̄e p̄an̄e ni pob̄e pa nshwən̄e a nkūn̄e nkuṇ̄e; ka nô a ghob̄e m̄lù'ù t̄siññe; nk̄i ka mm̄e t̄'à a ghob̄e nkab̄e amwuə àlàññe t̄p̄oññe.

9 Pob̄e chyē a ni w̄iim̄ m̄ñwùè ma ni Nwùè à nèr̄ññe a w̄eññe wa ni p̄eññe nùññeññe nt̄iññe ajuññe ze la, ni nt̄iññe ghu laan̄ññe.

10 Pi zàam̄e nzhwi'i ngàññe àyèmp̄e z̄. Pob̄e p̄ela ndzæññe lo pob̄e kù'n̄e, pi myà't̄ a ghob̄e lo pob̄e fà'à tsa'a ngàññe àyèmp̄e.

11 Pèngȳ ipob̄e chyē a ni k̄i mb̄e p̄an̄e ni mb̄'e pi ghu't̄ a ghob̄e ntii mb̄òom̄ ighob̄e; kò pob̄e p̄e a ghob̄e p̄an̄e ni pob̄e pa nk̄wèññe p̄eññe, pob̄e p̄e p̄an̄e ni mb̄'e pob̄e w̄iim̄ mb̄iñm̄ iżob̄e, mb̄e ni nkūn̄e nkuṇ̄e ajuññe ànwùè àtsùm̄e ni pob̄e pa ngir̄e.

12 Ngàññe àyèmp̄e amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù à chyē a ni p̄e ḥòn̄e ni à zo'n̄e e p̄e ndà'à ta'à mèngȳ, nk̄i mb̄e ḥòn̄e ni à zhyē a ni twu't̄ e ipoonè ipe iṣhi'n̄e pob̄e pi ngwàr̄e e.

13 Ngàññe àyèmp̄e za amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù ni pob̄e fà'n̄e iṣhi'n̄e z̄igh̄e àp̄iññe pob̄e zhyénñe tsa'n̄e mb̄'e pob̄e t̄eññe nt̄iññe, nk̄i nzhȳe nkūn̄e nkuṇ̄e lo pob̄e nùññe nt̄iññe ighob̄e ajuññe Kristù Yésû ni nkuṇ̄e.

Mìnchwùè mì shwuè mìnno'ne ambo époonè pì Kristù

14 Ngwè nkwanjè lo mbi pònè tò zéenè o, la ngwè ñjwà'nè a ni tiitè o ni mìnchwùè mè njiilo,

15 ànwùè àtse a tè mbela ngwìimè mè lo kò ntô, yi zèrè a pì yèmpè o a ni zhyê tsa'ne mbè'è pànè ghîrè amwuè ndâ Nwùè, ni t pènè àshwatè époonè pì Nwùè ghù ntijñè, mbè ntoomè, nkì mbè àtsirè ndâ ni a wlimènè a nkûjè nkuñè ntsùmè.

16 Ka njwùè à pè e ghu ni mbè'è a là'nè lo Nwùè à nérè a wéenè ni mìnchwùè mìnno'ne amwuè àshwatè àzéenè tsa'a pànè ni pobè pa nchà'tè a Nwùè. À lè tò tsa'a njwùè misoñø, Àzhwùè a nérè e tsa'a njònè ni mìnchwùè imè tèemènè, pøngèrè zéenè e. Pànè lè chwiitè ntwuumè mbè'è e ambo ilà'à itsùmè, pànè lè nùñè ntijñmè ajuñè ze amwuè àtwuè išhyê àtsùmè, Nwùè a tyi'è ndòo e nko'ò ndèrè a nìpwuurè.

1 Timotì 4

Pinérè pì pichwirè

1 Àzhwùè Nwùè a ghîrè a laanè lo a ghă pè amwuè mìnnyê mì ndzùmè, pànè pìtse myà'tè àpyiimè ntijñmè àzobè ntyi'è ndzùñè pè iżhwùè pichwirè ghobè mìnchwùè ni iżhyê pa nnérè.

2 Mìnchwùè mèrè mè la à ghă tyi'è siimè ngàñø àpègrè ni mìntijñmè imobè kwighè mè, pobè tyi'è mbè pànè ni itwuè ipobè zwuumènè.

3 Pànè pèrè pè pa nnérè lo ka a pònè a ni zo'ò, ka kì pònè e a ni zighè mbuurè mìzighè itse. La mbuurè mìzighè zèrè zè la tsùñè Nwùè lo pànè ni pì nùñènè ntijñmè iżhobè ajuñè ze nkì mbè pànè ni pì zhyènè a nkûjè nkuñè pì kì ndzighè njâ a miyàa ambo Nwùè.

4 Mbè'ne àzwuumè àtsùmè ni Nwùè à tsùñènè, a pònè. Kò pì twuunè e a yètse, pì kwiirè àzwuumè àtsùmè njâ a miyàa ambo Nwùè.

5 Ntiinè la wa ngîrè àshwëjnè Nwùè pobè àchà'tè Nwùè ngîrè mìzighè mìghu kù'nè a ni zighè.

Ngàñø àfà'à Kristù Yésû ghù išhi'nè

6 Wè tì pè nnérè pilyimè ipèenè ni mìnchwùè mè tsa'ne ngwè ntiitè o lè, yi wè pè ngàñø àfà'à Kristù Yésû ghù išhi'nè amwuè ndwuumè ni wè wa ndzighè mìzighè mì Àzhwùè ma ni mi pènè àshwëjnè za ni a za ngîrè pèenè nùñè ntijñmè ajuñè Kristù pobè mìnchwùè mì nkûjè nkuñè ma ni pèenè pa ndzùñè la.

7 La kò ni pè wighè ni ànwùè àtse a ni ghîrè amwuè mikerø mì lwùnè ni ka mi pè e ni itsùmè, ni pànè ni ka pì zhyê ghobè Nwùè pa ntumè. Ni mèrèkè mbìñmè iżighè pè a ni pô a Nwùè.

⁸ Mbè' nə n̄imèrèkè a n̄i gh̄irè m̄inwùè lo mb̄ijmè i t̄ijnè à p̄onè amwuə àlànjè àtse, la n̄imèrèkè mb̄ijmè lo pô a Nwùè a p̄onè amwuə ilànjè itsùmè ntiinè p̄enə n̄i nkà' n̄e mbè' e n̄ichyâmbŷe wa n̄i à p̄enə t̄itsònjè pobə wùè n̄i à ghâ tô.

⁹ Àshwəjnè zè a àshwəjnè nkûnjè nkuñjè n̄i mbè' e p̄anè pyiimè nk̄i nnùnjè nt̄ijmè ighobə ajuñe.

¹⁰ P̄eñenè p̄e nkyiitè n̄i nt̄ijmè i wæøenè itsùmè a n̄i p̄e n̄i n̄ichyâmbŷe w̄erə w̄e n̄i Nwùè à lè kà' n̄e la, ntiinè p̄eñenè p̄e mbyabè a Nwùè wa n̄i à p̄enə ghù nt̄ijnè, mb̄e ngànjè nchwarè p̄anè p̄itsùmè nk̄i tô p̄anè pa n̄i p̄i nùnjènè nt̄ijmè ighobə ajuñe ze la.

¹¹ Zœñenè lo w̄e shwəñjè m̄inwùè m̄erə m̄e nk̄i nnèrè a m̄erə.

¹² Kò w̄e pyiimè o lo p̄anè t̄e ngwâ o ntiinè w̄e p̄enə m̄ink̄. P̄e p̄e àlènè ambo p̄anè pa n̄i p̄i nùnjènè nt̄ijmè ighobə ajuñe Nwùè ajuñe àshwəjnè o, ajuñe ngîrè m̄inwùè izô, a n̄i kònjè a p̄itse p̄eñenè, ajuñe àpyiimè nt̄ijmè o pobə ngîrè m̄inwùè izô ȳi laanènè.

¹³ Dâ nkwùè ȳino'n̄e a n̄i funjè nk̄i mm̄e n̄erè ànjwà'n̄e Nwùè ambo ipoonè p̄i Nwùè t̄e mbyàa nkwùè n̄i ñgă tô.

¹⁴ Kò w̄e wâ àzwuumè n̄i Nwùè à lè ñâñe ambo ghò lo w̄e lòo nfâ' à afâ' à e ghu ndànjè a ndzùmè ànwùè n̄i ngànjè ntwuumè e à lè shwəñjènè, p̄ilijmè p̄i ashwatè ipoonè p̄i Kristù tyi' è nshwəñjè nnùnjè mbô àtwuè ghò.

¹⁵ M̄e ngîrè m̄inwùè m̄e ntsùnjè nchyâ nt̄ijmè o ajuñe mbè' e p̄anè zœñenè tsa'n̄e w̄e w̄e nkwùè ndèrè n̄i mbyè

¹⁶ Zhi'tè o n̄i n̄ichyâmbŷe o pobə m̄inwùè n̄i w̄e wa nnèrè, w̄iimè nkwighè o ajuñe ntiinè w̄e t̄e mm̄e ngîrè a lenè, yi w̄e p̄i chwarè ip̄ijmè o k̄i chwarè farè p̄anè n̄i p̄i zu'n̄e ànwùè n̄i w̄e shwəñjènè.

1 Timotì 5

Ndwuumè n̄i Timotì à chyêñe a n̄i twu'tè ipoonè p̄i Kristù

¹ Kò w̄e t̄e nsa' à o a ndijmê, t̄eñtè e p̄e tsa'a ghò w̄e nshwəñjè ambo t̄a iwighe. Lòo ipôngwàswùumè p̄e tsa'a p̄ilijmè ipô

² Nk̄i ndòo p̄ilijmè p̄i p̄engyé tsa'a p̄imâ ipô, n̄i ngwàngòonè tsa'a p̄ilijmè ipô ti akwànjè t̄ipònjè àtse a nt̄ijmè ghò

³ M̄e nnañjè p̄ikwùe p̄engyé, ntsùnjè nnañjè a pyè n̄i ka pobə p̄e ghobə n̄i p̄anè n̄i p̄i pa ngyèmpè a ghobə.

⁴ La nkwùe mèngyé à t̄e mb̄e n̄i ipoonè k̄e n̄i ipoonè p̄i ipoonè ip̄e, yi ntsàambyè ànwùè n̄i mbè' e pobə gh̄irè tsa'a ipoonè p̄i Kristù i chyê a n̄i ñâ ñyèmpè ambo p̄itâ pobə p̄imâ ipobə n̄i p̄itâ p̄itâ pobə p̄imâ ipobə nt̄ijmè la ànwùè n̄i Nwùè à t̄a'n̄e lo p̄anè t̄e ngîrè.

⁵ Ngotə nkùwə mèngyě nɪ mbə'ə pɪ yèmpə e a chyē mbə wūwə nɪ pɪ myà'tənə e ze nɪ ze, a tyi'è mmə nchà'tə a Nwùwə nɪ itwu'è pobə njyē mbyabə a Nwùwə lo a yèmpə e

⁶ La ngè aŋunə nkùwə mèngyě nɪ a wa ḥā mbīŋmə e a nɪ zighè mbyē, a kwighè mə mbaa pə tsa'nə a wè mbirè nchyē la.

⁷ Dâ ntə wè ambo pobə, mbə'ə pobə kaŋə pə nɪ ànwùwə nɪ mbə'ə pɪ fèrə a ghobə aŋunə.

⁸ Dònè itse à t̄ ka mə naŋə e ngwàrə izobə, nk̄i tō ngotə ngwàrə e, yi à wa'ā mə a Kristù ntyi'è mb̄i ntsàarə a ḥònə nɪ ka a pyè mbyiimə e a Nwùwə.

⁹ Kò pɪ ḥwà'nə e n̄linə nɪ nkùwə mèngyě itse amwuə àjwà'nə pìkwùwə nɪ à pirə mə t̄ pyàa ngu'u mìghumə ntuurə k̄e ndàŋə, a k̄i mbə mèngyě nɪ a l̄ zo'nə pə ta'ā ḥònə mbyàŋnə

¹⁰ Â k̄i mbə ḥònə nɪ pànə zhyēnə e ntii mìnkwùwə mìshì'nə nɪ à wa ngirə. Mìnkwùwə mìshì'nə tsa'a n̄ghirə ipoonə k̄wuə amwuə mbòomə iſhì'nə, n̄k̄wiirə ngàŋə n̄ghaanə, n̄sùu mìkwùwə m̄i pànə pɪ Nwùwə, n̄yèmpə pànə nɪ pɪ pənə amwuə ngə'è farə a nɪ ḥā mbīŋmə e a nɪ ghirə mìnkwùwə mìshì'nə amwuə il̄ŋə itsùmə.

¹¹ Kò wè ḥwà'nə o n̄linə nɪ nkùwə nɪ à pirənə mōngwàngòonə amwuə àjwà'nə pìkwùwə ntiinə nkùwə nɪ mbīŋmə e i pɪ nyègrə e, i pɪ ghirə lo â t̄'à lo zo'ò, myà'tə a nɪ fà'ā ambo Kristù.

¹² Lenəla pobə pì'la ndòonə ɿghobə ambo Kristù ntiinə pobə pə'è mə a ntsàambyè ikàanə nɪ pobə l̄ wàrənə pobə pɪ pobə.

¹³ Ka a pə e ndà'ā zérə za, pobə k̄i mmə ndanə a nɪ nwuunə t̄ mə nfà'ā àzwuumə àtse, mmə nkwuunə amwuə mìndâ nfurə nkwuunə a myè, ndanə farə a nɪ nyi' a chwirə, mmə nkwuunə amwuə mìnkwùwə m̄i pənənə nk̄i mmə shwəŋə mìnkwùwə nɪ ka pobə t̄ mbə nshwəŋə a ghobə.

¹⁴ Tsa'nə a pənə l̄ la, ngwè nshwəŋə ambo pìkwùwə nɪ pɪ pirənə ngwàngòonə la lo pobə zo'ò mbyè ipoonə, nk̄i mmə ntwu'tə mìndâ imobə iſhì'nə mbə'ə pobə kaŋə ḥā iſàanə ambo ngàŋə kipaanə iwəenə a t̄ ndzòomə a wəenə.

¹⁵ Mbə'ə pìtse pìkwùwə pənənə mə ndzùnə a Satàanə.

¹⁶ T̄itsòŋə wè, mèngyě à t̄ mbə ghu nɪ à pyiimənə a Kristù, mbə nɪ pìkwùwə amwuə ngwàrə e, a pòŋə lo a mə ngyèmpə a ghobə mbə'ə a ḥā ap̄i' i yè no'nə ambo àshwatə ipoonə pɪ Kristù. Â myà'tə àshwatə ipoonə pɪ Kristù â yèmpə pìkwùwə pa nɪ pobə pənə ngotə pìkwùwə la.

¹⁷ A pòŋə lo pɪ t̄ ngu'tə pìl̄ŋmə nɪ pobə pənə amwuə àshwatə ipoonə pɪ Kristù nfà'ā iſhì'nə, nk̄i mmə ntso'ò àfà'ā àzobə iſhì'nə, nk̄i tō pyè pa nɪ pɪ pa nfà'ā nɪ nt̄ŋmə ɿghobə itsùmə a nɪ chwiitə ntwuumə Nwùwə nk̄i mə nèrə a àshwəŋnə Nwùwə.

¹⁸ Mbè'nə ànjwà'nə Nwùè a shwəñènə lo, "Kò wè korè o ntswùè ifònè nkwiñè ni ì mènə nnwù'è nkwiñè" nkì nchi nshwəñè lo, "Ngànè àfà'à a chyê a ni kwíirè nkabè àfà'à e."

¹⁹ Kò wè pyiimè o ànwùè ni pi shwəñènə ajuñe ndiñmè amwuə àshwatè ipoonè pi Kristù tighu pindzəenè zəenènə pipaa kè pitare pyiimè ànwùè ghu.

²⁰ Ngè ajuñe pàñe pa ni pobə pa ngìrè a tipòñè la, sa'à a ghobə a mbyè pèenè mbè'è àpwù'è pèenè a zəenè mbə ni àkwàrè.

²¹ A mbyè Nwùè pobə Kristù Yésû ni pèngèrè ni pi tso'nə, ngwè shwəñè ambo ghò nkwiñè lo wè nùñè mìntə mə, mmə nnañè mìnñwùè amwuə àlànè ni a tèemènè. Kò wè ghìrè o ànwùè mbô ìmyè mi ñwùè.

²² Kò wè fà'à ntsa'nə a ni nùñè mbô nchà'tè a Nwùè àtwinè ñònè ni à pirènè mmə nkwiñè amwuə àfà'à Ndò'nèmbyè. Tso'ò apô o amwuə tipòñè pàñe pinyaanè nnùñè mbìñmè o ì laanè.

²³ Kò wè kì nnô o pè ndà'à nchyə, nya'a nnô a mìlyi'ø mìlù'ù mbè'è nìpùmè ìtsô tsa ni tsèrə tsa nno'ò ñjâ o ni ngə'è, wè kì mmə ngòntè nkwiñè ìtsùmè la.

²⁴ Tipòñè pàñe pitse à wa nfa'a nfurè a sàñè pi zəenè, ntyi'è mbə pè tsa'a Nwùè à chyâ mə ìsà'a ajuñe pobə. La pi ghă tyi'è zəenè a tipòñè pàñe pitse amwuə mìnkwiñè mìtse.

²⁵ A kì mbə tyi'è ndəñè ndəñè lo mìnñwùè mìshì'nè ma fà'à furè a sàñè pi zəenè. Mi ti ka furè e pè a sàñè, àlànè a pè e ghu ni mbè'è pi lèomè a mèrə mìtsùmè apè.

1 Timotì 6

Ndwuumè ni mbè'ø àpù'ù a chyê pobə masàa e

¹ A pòñè lo ipù'ù ìtsùmè zhyê lo a kù'nè ambo pobə a ni ghu'tè pìmasàa ipobə ajuñe ànwùè àtsùmè mbè'ø ñònè ìtse a kañe tsèñè nìlinè ni Nwùè kè ànwùè za ni pèenè nèrènè la.

² Kò ipù'ù ti ngwa'à a ghobə pìmasàa ipobə pa ni pi nùñènə ntìñmè iglobə ajuñe Kristù ntiinè pobə pi pobə tyi'ne pìlyimè. Pobə fà'à àfà'à àzobə pè amwuə àlànè ni à chi pòñè ntsàarè ntiinè pobə fà'à la ambo pàñe ni pi nùñènə ntìñmè ajuñe Nwùè nkì mbə pàñe ni pobə kòñènè.

Ìkòñè ajuñe nkabè

Lě mìnñwùè ni wè chyènè a ni chwìitè nkì nèrè a ghobə.

³ Ìònè ìtse a ti mə nèrè mìnñwùè ni ka mi pè e tsa'a àshwəñènè nküñè nkujè za ni a pènè yi Ndò'nèmbyè Yésû Kristù, kè mìnñwùè ni ka mi pwùumè e ajuñe àtæetè mbè'ø a ni pô a Nwùè la,

⁴ Ìònè wè à lwenè ni àko'ò mbìñmè, ka kì zhyê e ànwùè àtse. Àko'ò mbìñmè zè a zè ajuñe ze la tsa'a nìghòonè, a kòñè a ni tànkè nkì nsa'nè

pobə pèənè aŋunə ʃhwəŋnè. Zèrə zè a tyi'è ntô ni àghè'nè pobə nìghàbè ngirè pànè zòomè pànè pi Nwùè nkì mbə ni ʃkwàŋè tìpòŋè aŋunə pèənè,

⁵ nkì mbə tyi'è a ni tàngkè nkì nsa'nè pobə pi pànè ni pi pèŋènè mìnwùè, ka nkùŋe nkùŋe a pə e amwuə pobə. Pobə ki mmə kwàŋè lo ànwùè Nwùè a àlànŋe a ni fù'u nkabè.

⁶ La ànwùè Nwùè a za ntô ni àpii yè no'nə mbè'e pèənè zwurè àzwuumè ni pèənè pənə ni zèrə.

⁷ Mbè'nè ka pèənè lè tō a wəənè ni àzwuumè àtse àtwuè ʃhyé ghè, mbə ghă ki lòo a wəənè a yètse lèrè ni zèrə apè.

⁸ Njilo pèənè tə mbə ni mìzighè ghobə itsə'e pi wînə, pèənè zwurè a pèrə.

⁹ Pànè pa ni pobə pa ntà'à lo pə ni nkabè yìno'nə la pa nkunè amwuə ʃkwà'nè ghobə ʃzè'e ni pa ndòo ʃkìghè ʃkwàŋè ntô ni pèrə ni chyâ a ghobə amwuə ngə'e tsèŋè a ghobə, lòo a nìwìghè tō.

¹⁰ Ntoŋe nkabè a àlànŋe ni tìpòŋè ntsùmè à wa nfurè aŋunə. Ntoŋe nkabè zèrə zè ʃhìrè mə pànè pìtse wa'à a Yésû, nchyâ ʃlä amwuə mìntiŋmè ʃmobə.

Pàolò a tiitè a Timotì ni ànwùè ni â ʃhìrè

¹¹ La ngè aŋunə ghò ngàŋjè àfà'à Nwùè, mə nkìrè mìnwùè mə mìtsùmè ntê àtwuè o aŋunə mìnwùè mi təəmènə ni nìpô Nwùè ni àpyiimè ntìŋmè ghobə ʃkòŋnè, nìwìlimè ntìŋmè ghobə nìpotè mbìŋmè.

¹² Zòŋnè ngotə mìlà'à ndzighè tsa'a ʃjònè ni a nùŋènə ntìŋmè e aŋunə Nwùè, mbè'e pə ni nìchyémbyé wa ni à ghoŋènə ni nkùŋe. Nwùè à lè fuŋè o mbè'e nìchyémbyé wèrə wè nkùŋe wa ni wè lè shwəŋènə lo, wè nùŋè ntìŋmè o aŋunə Kristù a mbyè pìndzəənə zəənènə pìno'nə.

¹³ A mbyè Nwùè ni à wa ʃjâ a nìchyémbyé ambo àzwuumè àtsùmè, ni Kristù Yésû ni à lè shwəŋènə a nkùŋe nkùŋe ni à pənə a ntìŋmè ze a mbyè Pontyòsè Palètè.

¹⁴ Nshwəŋjè ambo ghò lo wè nùŋè mìntə mi Nwùè mə tyi'è tì wìghè a ghùtse amwuə ndwuumè ni mbè'e ʃwùè a fèrè e a ghò apè tə mbyàa nkùŋe ni Ndò'nèmbyé ʃwèənə Yésû Kristù à ghă tō.

¹⁵ Nitô e a ghă pə la tsa'nə Nwùè à lè nùŋènə, Nwùè wa ni pèənè pa ngu'tè la, mbə ndà'à Mbu'tè mbyè, mbə ʃfò àtwuè pìfò pìtsùmè nkì mbə Ndò'nèmbyé àtwuè pìndò'nèmbyé pìtsùmè.

¹⁶ A ze wa à wa ka kwighè e, mmə nchyé amwuə nkà'à ni mbè'e ka ʃwùè a paatè e, mbə ze wa ni ʃwùè à lè zəənè mə e apè mbə ghă ki zəənè e apè. Àghu'tè ghobə ʃtìŋnè pə ambo ze.

¹⁷ Shwəŋjè ambo ngàŋjè nkabè ni pənə àtwuè ʃhyé ghè lo kò pobə tì nèrè mbìŋmè, kò pobə tì nùŋè ntìŋmè aŋunə nkabè ni làŋènə e làŋènə. Pobə nùŋè

ntiηmè ghobə pə aŋunə Nwùè ni à wa ηjâ a wəənə ni àzwuumè àtsùmè tə yi'tè a yètse lo pəənè tì ndzighè ntèrè.

¹⁸ Shwəηè ambo pobə lo pobə tì ngirè mìnwùè mìshì'nè, mbə ni ntiηmè a ni ηâ ambo pìtse pəənè, kò pobə tì ngwìimè a ghobə àpô.

¹⁹ Ni ndwuumè wè, pobə pə nnùηè àzwuumè yè tsêñə ni a pənə àtsirè ndâ àzobə yì išhì'nè ni pobə poomènə amwuə nkùñè za ni i ghă tō, lenəla, nzhyē wìimè a nìchyêmbyê wa ni à pənə nìchyêmbyê nkùñə nkuñə la.

²⁰ Timotì, tsùñè nùñè ànwùè za ni pi lè ηâñə ambo ghò la. Kìrè išhwəηnè pa ni pàñè ni pobə pa ka pô a ghobə a Nwùè pa nshwəηnè ntwuunè a ghobə a Nwùè, nñikè nshwəηè lo a àshwəηnè àzhì'tè.

²¹ Ntiinə pàñè pìtse lòo mə lo pobə pə ni àzhì'tè ghu, lenəla pobə fàntè mə àlàñè àpyiimè ntiηmè àzobə. Àpòñè ntiηmè Nwùè â pə aŋunə pìghə.

2 Timotì

2 Timotì 1

1 A mìnjetà Pàolò, nî Nwùè à lè ghîrènè lo mbè ngànjè ntwuumè Kristù Yésû amwuə ndwuumè nî à lè kònjènè. À lè tsàa mè lo ntiitè pèənè mbè'ə nkà'nè nìchýêmbyê ambo pànnè nî pobè pwuutènè mbè ta'à ñwùè pobè pi Kristù.

2 Ðjnwà'nè ànjwà'nè zè lè ambo Timotì nî à pènè moonè mè nî nkònjènè a wèrè. Tă ìwèənè Nwùè pobè Ndò'nèmbyê ìwèənè Kristù nérè o nî àpònè ntijmè pobè àkoorè mìlìnjè nî àporèporè àzobè.

Pàolò a ñâ a miyàa ambo Nwùè nkî ngîrè ntijmè Timotì i tijenè

3 Ngwè ñnjâ a miyàa ambo Nwùè nî ntijmè ghu laanènè tsa'nè pîtâ pîtâ lè fâ'nè. Ngwa nkwempè o amwuə àchà'tè Nwùè nkùwùè ìtsùmè nî ìtwu'è pobè njyê, ñjnâ a miyàa ambo Nwùè.

4 Nkùwùè nî nkùwempènè nchyè ìmyê o, ntyi'è ntà'à amwuə ìtwu'è pobè njyê a nî zéənè o njilo ntijmè mè lwenè nî nigha'â.

5 Nkùwempè tsa'nè wè nùnjènè ntijmè o ìtsùmè ajuñè Kristù, nî à pènè mbuurè ntijmè za nî mă o ghu ndijmè Lois pobè mă o Eunice lè nùnjènè ntijmè ajuñè Kristù. Nzhyè lo wè kî nnùnjè ntijmè tyi'è tsa'a pobè.

6 Lenèla, ñtà'â kwempè o lo wè lèrè nî mbyè nî àfâ'â nî Nwùè à lè ñânè ambo ghò nkùwùè nî ndè nùnjènè mbô ìmâ àtwuè ghò nchà'tè a Nwùè.

7 Mbè'nè ka Àzhwùè nî Nwùè a ñânè ambo pèənè a pè e la a nî ghîrè lo pèənè tî mbô àkwârè; a chyè pè a nî ñâ a wèənè nî mìtijenè lo pèənè kònjè pèənè nkî nzhyè a nî wîimè mbìnjmè ìzéənè.

8 Lenèla, kò wè pè o nî àkwârè a nî shwənjè mbè'ə Ndò'nèmbyê ìwèənè, kè mbè'ə mè nî ngwè amwuə ìtsaŋè ntii Kristù. La wè kî ntaŋnè àzô a nî zéənè ngè'è mbè'ə ntwuumè ghù ìshì'nè, tsa'nè ã mè ñâ o nî mìtijenè a nî zéənè ngè'è ghu.

9 À lè chwarè a wèənè amwuə ngè'è, nfuŋjè a wèənè lo pèənè pè pànnè pi laanènè. Ka à lè ghîrè e lè pè ntiinè pèənè lè ghîrènè ànwùè ìshì'nè àtse, la à lè ghîrè a lenè pè ntii àkwârè e pobè àpònè ntijmè e nî à lè nérènè a wèənè ndànjè a ndzùmè Kristù Yésû za'â àtwuè ìshyè â pònjè pî'nè.

10 Tîtsònjè, à ghîrè pèənè zéənè àpònè ntijmè e tsa'nè ngànjè nchwarè ìwèənè Kristù Yésû à tònè. Kristù à tô ntsènjè mìtijenè mi nìwighè, nkî nnérè a wèənè amwuə ntwuumè ghù ìshì'nè lo pèənè pè nî nìchýêmbyê nî ka pèənè pè ghâ chi kwighè a wèənè.

11 Nwùè à tso'ò mè lo mbè ngànjè nchwiitè ntwuumè e, mbè ngànjè ntwuumè Kristù, nkî mbè ìnérè a nî tî nchwiitè ntwuumè ghù ìshì'nè wè.

¹² La ጽሑምና ነገር የሚከተሉትን ስልጋዊ ተግባራዎች እንደሚከተሉት ይመለከታል፡፡

¹³ Nùnjè ànwùè za ɿshì'nè ni wè lè zu'nè ambo mìnjiè la. Àshwəñjnè ghu a chyé mbə la tsa'a àlènè ajuñə nkүñə nkuñə àshwəñjnè ni wè gerènə a ni zùñjè tsa'a ñònè ni à nùnjènə ntijmè e ajuñə Kristù, nki mmə nkòñjè pàñè pinyaanə tsa'a ñònè ni à chyénə mbə ta'à ñwùè pobə Kristù Yësû.

¹⁴ Loo mìtìjnè mi Àzhwùè Nwùè ni mi ma nchyê amwuë pèənè ndòo mbvamnè àzwyumè ɻshì'ñè za ni Nwùè à nânə ambo qhò la.

¹⁵ Wè zhyê lo ɳwùè ntsùmè amwuə Asia à kìirè mè, mbaa pə Fìjelùsè pobè Hermogenes ki nkìirà mè

¹⁶ Ndò'nèmbyê â nèrè àkoorè mìlinjè e ambo ngwàrè Ònesiforùsè ntiinè à lè yèmpènè mè nkwyùè no'nè. Ka à lè pè e ni ìsinnè lo ngwè a ndâ ìtsanè.

¹⁷ la nkwiùà ni à là tònə a Romà, à là tà'à mè ti ndzaanà

¹⁸ Ndò'nèmbyê â nèrè àkoorè mìlinjè e ambo Ònesiforùsè ajuñə njyê za ni Ndò'nèmbyê ã ghă tō la. Nì tsùnjè nzhyê àfà'à za àtsùmè nì à lè fà'nə a Efesòsà la

2 Timotì 2

Sovì Kristù Yēsū qhù ḫshì' nà

¹ Ngè ajuṇə ghò moonè mè, təəmè ntijənè ajuṇə àpòŋjè ntijəmè ni Kristù Yēsū à wè nnérè ambo pèənè tsa' nə pèənè chyēnə mbə ta' à ɳwùè pèənè pi pobə la

² Ànwùè ní wè lè zu'nè ambo mìnjà a mbyè pìndzəənè zəənənə pìno'nè la, wè nèrè a zèrə ambo pàñè ní mbè'ə pobə nùnjè ntijmè aŋunə, nkì nnèrè a zèrə ambo pìtse pàənè.

³ Kí mmə ndzəənè izzò nqə'è tsa'a sovì Kristù Yēsū ghù ɬshì'nè.

⁴ Ka soyì ìtse a pè e ghu nì mbè'è a chyâ àpô e amwuè mìnwùè nì ngàñé àla'à ntiinà àze chyâ nà a nì ghìrà ànwùjìà nì nònà ngwìjìunà e a tà'nà

⁵ Ni ndwuumè wè, ambo ñònè ni à wa nkàrà mìndæenè, mbè'è ka pi tuñè e ngiù'u e tìghu à kàrà ndzìñà pìmbòomè pi mìndæenà mìghu.

⁶ Dònè ni à fà'nè ìshì'nè amwuə ìswùumə e à chyê mbə la ntsàambyè ɳwùè a ni pa ni àzwùumà ni pi fi'na amwuia ìswùuma e yìghu.

⁷ Mè nkwanè mìnwiè ni ngwè nshwənè lè, ntinè Ndò'nèmbyê à pi ñâ o ni àzhì'tà a ni zhvâ mìnwiè ma ìshù'nà

⁸ Mè nkwegempè a Yésû Kristù ni Nwùè a lè zhuuumènè e ajuunè nìwighè, ni à pènè ñwùè ngwàrè Dàfirè, tsa'nè a pènè amwuə ntwuumè ghù ɪshì'nè ni ngwè nchwiitè.

⁹ Ngwè ndzæenè ngø'è ntiinè ngwè nchwiitè ntwuumè ghù ɪshì'nè wa. Pi kí mè nkorè mè ni itsanjè tsa'a ñònè ni à wìghènè a mbòomè, la mbè'è pi la'a nkorè e àshwæjnè Nwùè ni itsanjè tyi'è pìmily'i'è apè.

¹⁰ Lé ɪsùmè ni ngwè ngwìimè ntìjmè ajuunè ìnwùè ɪtsùmè ntii pànè ni Nwùè a tso'nè, njiilo pobè kí mbè ni nìchwarè ndànjè a ndzùmè Kristù Yésû, nkì mbè ni àghu'tè ni a ghojènè ni nkuñè.

¹¹ Pi pa nshwænjè ànwùè àtse ni a pènè nkúñè nkuñè lo: "Pèenè tè pèla nkwichè pèenè pi pobè, yi pèenè kí chyê pèenè pi pobè.

¹² Pèenè tè wìimè ntìjmè a ni zæenè ngø'è, yi pèenè kí mè pu'tè pèenè pi pobè. Pèenè tè twuunè e, yi ã kí twuunè a wæenè.

¹³ Pèenè tè pèla ka mè nùñè a wæenè ntìjmè ajuunè ze, yi ã kí nùñè e ntìjmè pè ajuunè mìnchwùè ìme, ntiinè mbè'è ka à twuunè e ɪpìjmè e."

Ngànè Àfà'à ghù ɪshì'nè

¹⁴ Yèmpè pèenè ɪpô a ni kwempè mìnchwùè mè, nkì ntsùñè nkwàtè a ghobè ajuunè nìlinè ni Nwùè, njiilo kò pobè tè ntànkè a ghobè ajuunè mìnchwùè ni ka mi pø yèmpè e, la mbè ntsèñè e pø pànè ni pobè pø nzhiwi'tè.

¹⁵ Taññè a ni ghîrè Nwùè a zæenè o tsa'a ngànè àfà'à e ghù ɪshì'nè ni ka à pø e ni ɪsiññè, nnérè a nkúñè nkuñè ni à pènè amwuə ntwuumè e ghù ɪshì'nè wa.

¹⁶ Kò wè chyâ o ntswùè o amwuə àkìghè àshwæjnè ni a za ngîrè lo kò pànè tsùñè nzhyê a ghobè a Nwùè.

¹⁷ Pànè pè pìtse ni pobè lè nérènè mbuurè àshwæjnè zè lè pø Hymenaeus pobè Filetùsè. Àshwæjnè àzobè a lè pø tsa'a àlă ni a za ndzighè mbòbè mbìnjmè ñwùè ka myè e.

¹⁸ Pobè myà'tè a nkúñè nkuñè ntyi'è nnérè lo Nwùè à lè zhuuumè mè pèenè ajuunè nìwighè. Lenèla, ntyi'è ntsèñè àpyiimè ntìjmè pànè pìtse.

¹⁹ La àtsirè ndâ Nwùè a tèemè ntìjnè, pi ñwà'nè ajuunè lo "Ndò'nèmbyê à zhyê pèenè ɪpe," nkì nchi ñywà'nè lo, "Dònè wa ntsùmè ni à shwæñènè lo ze ñwùè Ndò'nèmbyê à chyê a ni wa'â ìnwùè tìpòñè ɪpe."

²⁰ ɪpwuumè chyê amwuə ndâ ñònè ngwùunè a mbuurè mbuurè. Pìtse pø ghu ni pi tsùñènè ni goldè ghobè silbà; pìtse pø ghu ni pi tsùñènè ni àtìghè ghobè àpòomè. Pìtsènè chyê ghu ni pi pa nfà'à ni pèrè pø a nkùñè nkwùè, pìfínè pø ghu ni pi pa nfà'à ni pèrè nkwùè ɪtsùmè.

21 Iuwùè à tə pəla nsùu ntijmè e i laanè ajuñe mìnchwùè mi tìpòñè mèrə ma, yi ã pə la àzwuumè tèchwii ni pi tsùñènə nnùñè ambo masàa e a ni lòo nfà'à mbuurè ifà'à ishi'nè itsùmè ghu.

22 Kìrè mìnchwùè ma ni mi ma ñjâ ngə'è ambo nkàñè mìnchwùè, ntyi'è ntañnè a ni ghìrè mìnchwùè mi tèemènè, mmə nnùñè ntijmè ajuñe Kristù, mmə nkònè pèenè, nkì mmə nchyé ni àporèporè. Ghìrè mìnchwùè mə mìtsùmè pìghè pi pàñè ni pobə pa ngu'tè a Nwùè ni ntijmè ghu laanènø.

23 Kò wè kì nzhwi'tè o ikìghè ishwəññè ni ka pèrə mə ngyèmpè e ànwùè àtse. Zhyé lo ishwəññè pè lòo e la isà'a ndòo ntô.

24 Kò ngàñè àfà'à Ndò'nèmbyê a pə e ñònè ni à wa ndòo isà'a ntô. À chyé a ni pə ñònè ni à wa ngìrè tìpòñè ambo pèenè, mbə ñònè ni mbè'ə a nèrè pèenè, nkì ngwìimè ntijmè,

25 à chyé a ni zhyé tsa'nə mbè'ə a shìitè pèenè ni pobə ghìrènø ànwùè tìpòñè ambo ze amwuə àlànè ishi'nè, ntiinø Nwùè à chyé ñâ a ghobə ni isàanè lo pobə pèñè mìntijmè imobə ajuñe inwùè tìpòñè nzhyé a nküñø nkuñø.

26 Lenøla, izhi'tè ipobə kwirè kwê pobə kìrè àzè'è Satàanè ni à kô mə a ghobə ntyi'è ngìrè lo pobə ghìrè mìnchwùè ni à tà'nø.

2 Timotì 3

Ndwuumè ni pàñè ghă pə amwuə mìnkyé mi ndwùutə

1 Kì nkwempè lo ngə'è i ghă pə ghu amwuə mìnkyé mi ndwùutə.

2 Pàñè ghă tanñè pə a ni kònè mbìñmè izobə kì kònè nkabè. Pobə ghă ko'ò mbìñmè, nnérè mbìñmè, kì zòomè pìtse pèenè. Pobə ghă tìññè àtwuè ambo pìtā ipobə pobə pìmā ipobə, ñjâ a ghobə a mìyàa ajuñe ànwùè ishi'nè ni pi ghìrènø ambo pobə apè, kì ghu'tè a ghobə a Nwùè apè.

3 Ka pobə pə ghă mə kònè a ghobə pèenè kì mə lèənè a ghobə ifàntè inwùè ipobə apè. Pobə ghă kwèəmè pèenè, kì zhyé wìimè a ghobə mbìñmè izobə apè. Mìnchwùè imobə ghă tìññè pobə kì mbàanè ànwùè ishi'nè.

4 Ka pobə pə ghă pə ghobə pàñè ni mbè'ə ñwùè a zə'nè ajuñe pobə, kì pə ghobə pàñè ni mbè'ə ñwùè a tiitè a ghobə ni ànwùè ni pobə ghìrè apè. Pobə ghă lwenè ni àko'ò mbìñmè, kì pə pàñè ni pi ghă kònè pə a ni zu'u ishi'nè igħobə tsàarè a ni kònè Nwùè.

5 Pobə ghă nèrè nèrènø lo pobə pə ngu'tè a Nwùè tsa'a pèenè, la mə twuunè a ghobə ngotə mìtijñè ni Nwùè a pənø ni mèrø. Kìrè o mbuurè pàñè zè.

6 Lě mbuurè pàñè za ni pobə pa ntañnè a ni kwuunè amwuə mìndâ lo tyi'è pə àtwuè pèngyé ni pobə porènø, tìpòñè a kì no'ò amwuə pobə, pobə tyi'è mbə ni ntonjø a ni ghìrè mbuurè tìpòñè ntsùmè.

⁷ Pèngyé pə kí nkònjè a ghobə pə a ni lanè mìnwùè mi shwuè, la mbə la'a zhyē a ghobə a nkүnə nkuŋə ni a pənə amwuə àshwəjnè Nwùè apə.

⁸ Tsa'nə Janèsè pobə Jambrèsè lè zònənənə a ni tsənənə ànwùè ni Müsî à lè shwəjnənə, lè kí mbə tsa'nə pànə pə pə ndzònənə a ni ghirè lo kò pànə zhyē a nkүnə nkuŋə. Ka izophi'tè mbuurè pànə zè mə nfà'ā e, ka pobə kí ndanə nnùnənə a ghobə ntijmè ighobə aŋjunə Kristù.

⁹ La mbə'ə pobə lèrè a ghobə a ntyē sàa ni mbuurè mbòomə izophə zè apə, ntinə յwùè ntsùmə a zhyē lo pobə chyē mbə la ՚puukə pənənə. Lè mbuurè ànwùè ni a lè ghirènə a Janèsè pobə Jambrèsè.

Ndwùèndzùmè àtəetè Pàolò ambo Timotì

¹⁰ La ngè aŋjunə ghò Timotì, wè zùnənə mìnwùè ni ngwa nnérè ni myè ni ngwa ngirè, pobə myè ni ntà'nə amwuə nìchyəmbyē. Wè zəenə tsa'nə nnùnənə ntijmè aŋjunə Nwùè, ndzəenə tsa'nə ngwè nkorè ntijmè, ndzəenə tsa'nə ngwè nkònjè a pítse pənənə, nkí ndzəenə tsa'nə ngwè ntəemə ntijnə.

¹¹ Wè kí ndzəenə tsa'nə pí pə nnyànjè mè, farə tsa'nə ngwè ndzəenə ngə'è. Wè zhyē mìnwùè mìtsùmə ni mi lè tsirènə mè a Antyòkè pobə Ikonwùmè, farə Lystra, nkí nzhyē tsa'nə pí lè nyànjènə mè ghu tyi'è ՚shì'nè, la Ndò'nèmbyē a yèmpè mè nfurè amwuə ngə'è zèrə zè.

¹² Pí nyànjè a յwùè wa ntsùmə ni à tə'nə a ni chyē amwuə àlànjè ni Nwùè à kònjènə nkí nnùnənə ntijmè e aŋjunə Kristù Yésû,

¹³ la ngànjè ngirè ՚nwùè tìpònənə pobə ngànjè àfīghè ghă lèrè ni mbyè ni tìpònənə ՚ghobə, fikè pənənə, kí mə fikè mbìnjmè izophə.

¹⁴ La ngè aŋjunə ghò, lèrè ni mbyè a ni ghirè mìnwùè ma ni wè lè lanènə nkí nnùnənə ntijmè aŋjunə la. Mbè'nə wè zhyēnə pànə ni pí lè nérènə o ni mìnwùè mè.

¹⁵ Wè kí nzhyē lo a ni furè tsa'nə wè lè pirènə minkî, wè lè zhyē àshwəjnè Nwùè, ni a lè յâñə o ni àzhì'tè wè pə ni nìchwarè ndànjè a ndzùmè àpyiimè ntijmè o aŋjunə Kristù Yésû.

¹⁶ Anwùè àtsùmè ni pí յwà'nènə amwuə àjwà'hè Nwùè a furè ambo Nwùè, mbònənə a ni lòo nnérè a nkünə nkuŋə ambo pənənə, nsa'ā pənənə ntii mìnwùè ni ka mère təemənə e, nshìitè ՚fàntè mìnwùè, nkí nnérè pənənə a ni ghirè mìnwùè ni mi təemənə,

¹⁷ njilo ngànjè àfà'ā Nwùè à kù'nə a ni fà'ā mbuurè ՚fà'ā ՚shì'nè ՚tsùmè ambo Nwùè.

2 Timotì 4

¹ Ngwè ntəemə a mbyè Nwùè pobə Kristù Yésû, ՚wùè wa ni à ghă tō sa'ā mìsà'a mi pànə pa ni pobə pə nchyē farə pyè ni pobə kwighè mè. Ngwè

ntəəmè a ni shwəŋè ambo ghò ntiiñe Kristù à wè ntô a ni pu'tè tsa'a ifò. Àshwəŋnè mè a chyê la lo:

² Chwiitè ntwuumè Nwùè nkwùè itsùmè amwuə nkwùè ni pàñè kònènè kè ka kònè a ghobè, ngirè lo pobè pyiimè a wèrè, nsa'à a ghobè nkì ntəetè a ghobè ni wèrè. Kò wè kaanè o a ni wiimè ntijmè tsa'nè wè mənə nnèrè mìnwùè mè.

³ Nkwùè i zè ntô ni ka pàñè pè ghă kònè a ghobè a ni zu'u nkүñe nkuñe ni pi pè nnèrè. Pobè ghă kònè a ghobè pè a ni zu'u a zhyè ni a pòñènè a ghobè. Pobè ghă tyi'è nfuñe mbuurè ìnèrè mìnwùè ntsùmè lo pobè tō nnèrè a ghobè ni mìnwùè ni mitugrè imobè mè nkònè a ni zu'u.

⁴ Ka pobè pè ghă kònè a ghobè a ni zu'u nkүñe nkuñe, la mbè lèrè a ghobè ni mbyè pè a ni zhwi'tè mikerø mi àffifí.

⁵ La ngè ajuñe ghò, chwu'tè mbijmè o nkwùè itsùmè, ngwìimè ntijmè o ajuñe ngø'è ntsùmè, nkì ndèrè ni mbyè a ni chwiitè ntwuumè ghù ishi'nè wa. Tsùñe nfà'à àfà'à o tsa'a ngàñe àfà'à Nwùè.

⁶ Ngè ajuñe mìnè, nkwùè i kù'nè lo pi ñâ mè tsa'a àzwuumè nìshwà'à ambo Nwùè. Nkwùè i kù'nè ambo mìnè a ni myà'tè àtwuè ishyè zè.

⁷ Ndžòññè mìlì'à ma tyi'è ishi'nè, nkìrè mìndøenè ma tè mmyàanè, nkì mbirè ni àpyiimè ntijmè ajuñe Kristù tè ndwùutè.

⁸ Tìtsòñè, Nwùè à nùñè ngù'u mè ntiiñe mìnwùè imâ tøemènè. La ngù'u ni Ndò'nèmbyè wa ni à wa nsa'à mìsà'a mi pèønè amwuə àlànè yè tøemènè à ghă tuñè a àtwuè mìnè ajuñe njyè za ni à ghă sa'à mìsà'a mi pèønè la. Ka à pè ghă tuñè e pè a àtwuè mìnè ni mìnè. À ghă kì tuñè farè a àtwuè ñònè wa ntsùmè ni à ghă nùñè ntijmè e a ni pyabè ajuñe njyè za ni à ghă kwirè tò la.

Mìnwùè ni Pàolò à tà'nè lo Timotì a yèmpè e ni mèrè

⁹ Taññè a ni fà'à ntô ndzøenè mè,

¹⁰ ntiiñe Demàsè à pi'nè àze pè a ni tyi'è nkònè e pè ipwuumè àtwuè ishyè, lenøla, mmyà'tè mè nkìrè ndèrè e a Tèsàlonikà. Kresènsè a lèrè a Galatia, Titus a kì ndèrè a Dalmatia.

¹¹ A tyi'è ndà'à Lukè a nìghê pøø ze. Lòo a Mark pighè ze tò, ntiiñe mbè'e a yèmpè mè ajuñe àfà'à.

¹² Ngwè ntwuumè a Takikùsè a Efesòsè.

¹³ Wè mè ntô, wè lòo a kutè mè ni ndè wa'nè ambo Kapùsè a àla'à Troas; nkì ntô ni ìjwà'nè ipâ pa, nkítô pyè ni pøø ni mìngòbè la.

¹⁴ Àlèzandà, intwuè àlàamè wa à lè chyâ àlă a ntijmè mìnè. A ndà'à Ndò'nèmbyè ni à ghă tso'ò àfà'à e ajuñe ànwùè ni à ghirènè.

¹⁵ Kì mmø nzhi'tè o ni ze, ntiiñe à lanø ntwuuñe e ntwuumè ghù ishi'nè wa ni pèønè pa nchwiitè la ni ntijmè e itsùmè.

¹⁶ Añunə ntsàambyè nkùwù è ni ndè nwuuñènə añunə nìghòorə ni korè, ka ñònè ìtse â lè tō e a ni tompè mè. Ïwù è ntsùmè a lè myà'tè mè nkìirè e. Kò Nwù è a chyâ e ìsà'a añunə pobə ntii ànwù è ni pobə ghìrènə añunə mìñè.

¹⁷ La Ndò'nèmbyè à lè pè pè ze, ñjâ mè ni ìtìñè lo ntsùñè nchwìitè ntwuumè ghù ìshì'nè wa, lo mbè' e pàñè pa pìtsùmè ni ka pobə pè ghobè pìJew la pi tsùñè ndzu'ù. Lenèla, Nwù è a fuukè mè a ntswù è pu'mbyiinè wa.

¹⁸ Ndò'nèmbyè ã fuukè mè amwuə ànwù è tìpòñè àtsùmè ni pi ghìrènə añunə mìñè, lòò mè ìshì'nè ghè kwuunè amwuə ànwù è nìfò e a nìpwuurè. Pèønè ghu'tè a Ndò'nèmbyè ni nkuñè ni nkuñè.

Ndwùñdzùmè àchà'tè Pàolò

¹⁹ Chà'tè a Prìsilà pobə Aquila farə ngwàrè Ònesiforùsè ambo mìñè.

²⁰ Erastus à ghoñè e a Korìntè, ñkì mmyà'tè a Trofimùsè a Mìletùsè ni nìghòonè.

²¹ Taññè ntô nkùwù è ghìmè ò pòñè tō. Eubulus, ni Pudènsè, ni Linus, ni Klodyà, farə pìlyimè pìtsùmè pè nchà'tè o.

²² Ndò'nèmbyè â pè pìghè ze. Àpòñè ntìñmè Nwù è a pè añunə pìghè.

Titus

Titus 1

Àchà'tè

1 Ànjwà'nè zè a furè ambo mìnjà Pàolò wa nì mbənə ngànjà àfà'à Nwùè, nkì mbə ngànjà ntwuumè Yésû Kristù la. Nwùè à lè tso'ò mè nkì ntwuumè mè lo ñgè ntə ngyèmpè pànè pì Nwùè nì à lè tso'nè lo pobə pyiimè e mbè'è àpyiimè ntijmè àzobə a mè nkwùè, nkì mmə ngirè lo pobə zhyê a nkunjə nkunjə nì à pì ghîrè pobə chyê tsa'nè Nwùè à tà'nè.

2 Nkunjə nkunjə wè à pì yèmpè a ghobə lo pobə nùnjə àkwànjə àzobə tə mbyabə a Nìchyémbyé wa nì à ghojènə nì nkunjə la, nì Nwùè wa nì ka à nyili e a chwirè la à lè kà'nè za'à mbònjə tsùnjə àtaluè išhyê.

3 Ngotə nkwwùè i lè kù'ù, Nwùè ngànjà nchwarè iwèənè a ghîrè pànè zhyê ntwuumè wè nì à lè ñâñə ambo mìnjà lo ñchwìitè.

4 Ònjwà'nè ànjwà'nè zè la ambo ghò moonè mè Titus nì pùu pənə nì ta'à àpyiimè ntijmè ajuñə Yésû la. Tă Nwùè pobə Ndò'nèmbyé iwèənè Kristù Yésû ngànjà nchwarè iwèənè nérè o nì àpònjə ntijmè nkì ñjâ o nì àporèporè àzobə.

Àfà'à nì Titus ă fà'à a Kretè

5 Ndè myà'tè o a àla'à Kretè la lo wè myàanè nshìitè ipwù'è mìnwwùè nì lè ghojènə, nkì ntso'ò iitwuè àshwatè ipoonè pì Kristù amwuə mìmbòmpə mi ilà'à mìwùunə mìtsùmè tsa'nè ndè tiitènə o la.

6 A kù'nè lo àtaluè àshwatè ipoonè pì Kristù a pə ñònə nì ka à pə e nì ifèrə, mbə nì ndà'à ta'à mèngyé; ipoonè ipe pə pànè nì pobə nùnjənə mìntijmè imobə ajuñə Kristù, ka mè ghîrè a ghobə pə ànwùè nì pobə kònjènə kè tijenè àtaluè.

7 Tsa'nè àtaluè Àshwatè ipoonè pì Kristù chyénə mbə ngànjà àfà'à Nwùè la, a pònjə lo kò a pə e nì ifèrə; kò a tə nko'ò e mbìnjmè; kò a tə nfa'a ndzañə e a loñə; kò a pə e ñònə nì à wa nnô mìlù'ù mbaarè; kò a tə ndzòñjè e mìlà'à; kò a pə e nì ntonjə nkabè.

8 Àtaluè Àshwatè ipoonè pì Kristù a chyê a nì kwîirè pìghîñè a ndâ ze, i kì kònjè a ànwùè nì a kù'nènə; a chyê a nì zhyê wìimè mbìnjmè e, i mìnwwùè iime kì ndaanè a mbyè Nwùè.

9 A chyê a nì wìimè ntwuumè ghù išhi'nè wa njilo a nérè pànè nì mbòomə ghù išhi'nè, nkì ntiitè pànè nì pobə nérènə mìnwwùè nì ka mèrə pə e ntwuumè ghù išhi'nè ghu la lo ka pobə mè ngirè a ghobə ànwùè išhi'nè.

10 A chyê a lenə la ntiinə pànè pìtse pa ghu nì pobə pa ntà'à pə lo pì zèərè pèənə; pobə pa ntijenè àtaluè, nfikè pèənə nì išhwəñjè ififí iropobə.

11 A kù'nè lo wè kwupè mìntsawùè ìmobè ntiiñe pobè pa ñjâ àz hwà'nè amwuë mìngwàrè mi no'nè, nnérè mìnawùè ni ka pobè pè a ghobè a ni nérè. Pobè pa ngirè a lenè la mbè'è tà'à nkabè.

12 Ðwùè àla'à ighobè yiltse ni à lè pènè ngàñè àzhì'tè à lè shwèñè lo, "Pàñè pi Kretè no'ò mbè a ghobè la ngàñè pìchwìrè, ntsê tsa'a mìnyàamè mi mìpa'a, nkì mbè pìnomènkyè la mbè pìlònje."

13 Zèrè zè ànwùè ni a shwèñènè mbè'è ghobè la a nkùñè nkuñè. La tsùmè ànwùè ni wè chyè a ni sa'à a ghobè ni tìññè njilo pobè pè ni àpyiimè ntìñmè ni a kù'nènè,

14 Mbè'è pobè kañè ñâ mìntìñmè ìmobè ajuñe mìkerè mi pìchwìrè ni pìJew pa ntumè la, kè ajuñe mìntè ni pàñè ni pobè twuunènè a nkùñè nkuñè ñânè la.

15 Àzwuumè àtsùmè a laanè nkù'nè ambo pàñè ni pobè àtwuè tìpìñmè àzobè laanènè. La ambo pàñè ni ka mìnawùè ìmobè laanè e ka pobè ki nnùñè a ghobè mìntìñmè ìmobè ajuñe Kristù, ka ànwùè àtse a laanè e ambo pobè ntiiñe tìpòñè a tsèñè mè mìntìñmè ìmobè ni ikwàñè tìpobè.

16 Pobè pè nshwèñè lo pobè zhyè a Nwùè, la ngirè mìnawùè tìzobè pè nnérè lo ka pobè zhyè a ghobè a Nwùè; kipaanè a pè amwuë pobè, pobè ki mmè ntìñmè àtwuè ambo Nwùè, ka kù'nè a ghobè a ni ghîrè ànwùè yè iñhi'nè àtse.

Titus 2

Ìnwùè ni Titus à gerènè a ni nérè amwuë iñhwatè amwuë àshwatè ipoonè pi Kristù a Kretè

1 La ngè ajuñe ghò Titus, nérè pèñènè pè lo pobè chyè tsa'nè mbòomè ghù iñhi'nè a nérènè.

2 Nérè pìlìñmè pi mbyàññè a ni zhyè wiimè mbìñmè tìzobè, ngirè mìnawùè tsa'a pìlìñmè ni pobè pèñè ni àzhì'tè; Ápyiimè ntìñmè àzobè a tìññè, i pobè mmè nkòñè pèñènè iñhi'nè nkì mmè nzhyè korè ntìñmè nkwùè ngè'è.

3 Tyì'è tsa'nè wè tèetènè mbyàññè la, ki ntøøtè pèngyè pìlìñmè a ni pè pèngyè ni mbòomè ghù iñhi'nè. Kò pobè tè ntsèñè mìlinè mi pèñènè kè nkòñè mìlù'ù tìññè. La pobè tyì'è nnérè mìnawùè ni mi kù'nènè,

4 njilo pobè lòo pèngyè pìkî nko'ò amwuë ndwuumè ni pobè kòñè pìlwuumè tìpobè Pobè ipoonè tìpobè.

5 Pèngyè pìlìñmè ki ngerè a ni nérè pèngyè pìkî a ni pè ni àzhì'tè, ki zhyè e pè ndà'à pìlwuumè tìpobè. Pobè gerè a ni zhyè twu'tè mìndâ ìmobè, ki pè ni mbòomè ghù iñhi'nè, mè zu'nè pìlwuumè tìpobè, njilo kò ñònè tìse a shwèñè e àshwèñènè tìpòñè mbè'è àshwèñènè Nwùè.

6 Wè ghè ambo mbyàññè yìkî, wè tiitè a ghobè lo pobè ki mbè ni àzhì'tè.

⁷ Nèrè mbìnjmè o amwuə àlàñə àtsùmè tsa'a àlènè ambo pèənè a ni zùñjè ngìrè mìnwùè mi ìshì'nè. Wè ghè a ni nèrè mìnwùè, wè tê àtwuè nèrè ni ntìnjmè o ìtsùmè.

⁸ Ghìrè àshwøjnè ni a furènè a ntswùè ghò a pè yè ìshì'nè ni mbè'ə ka ñwùè a twuunè e, mbè'ə ìsiñjè ò koorè ngàñə kipaanè ìzô amwuə ndwuumè ni ka pobè pè a ghobè ni ànwùè àtse ni mbè'ə pobè shwøñjè mbè'ə pèənè.

⁹ Tøetè ìpù'ù a ni zu'nè pìmasàa ìpobè, nkì ngìrè lo pìmasàa ìpobè pè nga'à nkùwùè ìtsùmè. Kò pobè tè nkùwùè a ghobè ànwùè a ntswùè pobè.

¹⁰ Kò ìpù'ù pè tè ndzèərè pìmasàa ìpobè. Pobè nèrè lo pobè la ìpù'ù pìshì'nè ngìrè ìnwùè ìtsùmè ni ntìnjmè ìghobè ìtsùmè, njilo pobè ghìrè àshwøjnè Nwùè ngàñə nchwarè ìwèənè a nèrè ìpònè a ìmyè pèənè.

¹¹ Nwùè à nèrè àpònè ntìnjmè e njilo à chwarè a ñwùè misoñjè

¹² Àpònè ntìnjmè Nwùè zè a zè ndanè a wèənè a ni twuunè a mbòomè wa ni pàñè pa nchyè tsa'a ka pobè zhyè a ghobè a Nwùè la. Zèrè a lanè wèənè lo kò pèənè tè ngerè ntonè ajuñe ìpwuumè àtwuè ìshyè, nzhyè ëìimè mbìnjmè ghìrè mìnwùè ni mi tøemènè, ki chyè tsa'a pàñè ni pi zhyènè a Nwùè amwuə àtwuè ìshyè ghè,

¹³ tsa'nè pèənè pè nnùñjè àkwàñjè àzæənè ntø mbyabè Nwùè ìwèənè ngwùunè pobè ngàñjè nchwarè ìwèənè Yësù Kristù pobè tò amwuə àghu'tè.

¹⁴ Yësù a lè kwighè a ni tsu'ù ìtwuè ìpèənè amwuə tìpònè ìwèənè, nkì ngìrè pèənè laanè, njilo pèənè tyi'è mbè pèənè ìpe ni pobè pènè ni ntìnjmè lo ghìrè mìnwùè ni mi pònènè.

¹⁵ Nèrè mìnwùè mè ni ñtiitènè o lè ambo pèənè amwuə àshwatè ìpoonè pi Kristù. Pè'kè mìntìnjmè ìmobè lo pobè ghìrè mìnwùè mè, nkì ns'a'à pàñè ni pobè pa ngìrè mìnwùè ni ka mi kù'nè e ni ìtìñjè. Kò wè pyiimè o lo ñònè ìtse â wâ o.

Titus 3

Ndwuumè ni ìpoonè pi Kristù gerènè a ni chyè

¹ Kwempè ìpoonè pi Kristù lo pobè tè ndzu'nè, nkì ngu'tè ìtwuè ìla'à ìpobè, fare pàñè ni pobè twu'tènè ìtìñjè àtwuè àla'à. Kò pobè tè ntìñjè àtwuè, nkì nchwu'tè mbìnjmè ìzobè a ni fà'à àfà'à ìshì'nè àtsùmè.

² Tiitè a ghobè lo kò pobè tè nshwøñjè a tìpònè ajuñe ñònè ìtse; kò pobè tè ns'a'nè a ghobè, nshwu'kè mbìnjmè ìzobè nkì nchyè ni àporèporè pobè pi pèənè nkùwùè ìtsùmè.

³ Mbè'nè pèə àtwuè ìpònè àzæə lè pè nkùwùè ìtse la mbuukè, ka mè zu'nè a wèə a Nwùè. Pàñè lè mè nfikè a wèə pèə ghìrè a tìpònè, pèə tyi'è mbè ìpù'ù ajuñe àzwuumè za àtsùmè ni mbìnjmè tà'nè nkì nkònè la. Pèə lè tsèñjè nkùwùè

izəə pə a nɪ ghɪrə tɪpònə farə a nɪ ghə'nə pəənə. Pəə lə ghɪrə mìnwùè nɪ pànə pàanə a wəə, pəə kɪ mmə mbàanə pəənə.

⁴ La Nwùè ngàŋə nchwarə ᴵwəənə à lə nərə a wəənə nɪ àpònə ntɪŋmə e, nkɪ nnərə lo à kònə a wəənə,

⁵ nchwarə a wəənə. Ka à lə chwarə e a wəənə la ntii mìnwùè ᴵməənə mi təəmənə. À lə chwarə a wəənə pə ntiiñə à lə koorənə mìlìñə ᴵməənə, nsùu mìntiñmə ᴵməənə, nkŵirə mbyə a wəənə shwuə shwuə, ɳjâ a nìchyêmbyê yì shwuə ambo pəənə ndàŋə a ndzùmə Àzhwùè e,

⁶ nɪ à lə kwîrənə aŋunə pəənə yè no'nə ndàŋə a ndzùmə Yēsū Kristù ngàŋə nchwarə ᴵwəənə.

⁷ A lə ghɪrə a lenə la lo mìnwùè ᴵməənə təəmə a ᴵmyə ze ntii àpònə ntɪŋmə e, ntyi'è mmə mbyabə a nìchyêmbyê nɪ a lə kà'nə nɪ a ghoŋənə nɪ nkuŋə la.

⁸ Àshwəŋnə zè la nkûŋə nkuŋə. Ntà' à lo wè shwəŋə mìnwùè mère mə nkŵirə nshwəŋə, mbè' e pànə nɪ pì nùŋənə mìntiñmə ᴵmobə aŋunə Nwùè la pobə ɳâ mbìñmə ᴵzobə a nɪ ghɪrə mìnwùè mi ᴵshì'nə. ᴵnwùè père pə kù'nə nkɪ mbònə ambo ɳwùè ntsùmə.

⁹ La kò wè chyâ àpô amwuə ᴵkìghə ᴵtànķə mìnwùè, kè a nɪ shankə ᴵwaanə pítä pítä, pobə nìzòŋnə, kè àsa'nə mbè' e mbòomə Mûsî, ntiiñə mìnwùè mère mə àffíñ mìnwùè ka pə yèmpə e.

¹⁰ Ðwùè a nɪ nɪ mbə a ᴵtìrə àshwatə ᴵpoonə pì Kristù ntà' à pə a nɪ tō nɪ àghàpə, wè kwàtə e mbyàa nkwùè ipaa. A ka zu'u e, kò wè chi mbə o nɪ ànwùè àtse a nɪ ghɪrə pighə ze.

¹¹ Mbè' nə wè zhyénə lo mbuurə ɳònə zè à no'ò nɪ ᴵnwùè tɪpònə; lenəla, ngìrə ᴵnwùè tɪpònə ize nərə lo ka à kù'nə e.

Ndwùèndzùmə àtəətə Pàolò

¹² Ntə pəla ntwuumə a Atemàsə kè a Takikùsə ambo ghò, wè fà' à ntô ntsirə a mə a Nikopolisə ntiiñə ᴵnùŋə mə a ntɪŋmə mìŋə lo chyê ghu nkwùè ghiimə.

¹³ Ghɪrə ànwùè àtsùmə a nɪ zəənə lo wè yèmpə a Zenàsə ngàŋə nsa' à mìsà' a pobə Àpolòsə aŋunə àkwùè nìyìinə àzobə. Dâ a ghobə nɪ àzwuumə àtsùmə nɪ pobə tâ'nə.

¹⁴ Kɪ ndzəənə lo pəənə ᴵpəənə ɳâ mbìñmə ᴵzobə a nɪ ghɪrə mìnwùè mi ᴵshì'nə mbè' e yèmpə pànə nɪ pobə puŋənə; kò ɳwùè ghobə a tsəŋə e nkwùè e àffíñ.

¹⁵ Ðwùè ntsùmə nɪ a wè pəə pì pobə a wè nchà'tə o. Chà'tə a ɳwùè wa ntsùmə nɪ a kònənə a wəənə nkɪ nùŋə mìntiñmə ᴵmobə aŋunə Kristù la. Àpònə ntɪŋmə Nwùè a tyi'è ngoŋə pighə pì pobə pítsumə.

Filemònè

Filemònè 1

1 Àñwà'nè zè a furè ambo mìnè Pàolò ni mbènè a ndâ ìtsanè ntii Kristù Yësû. A zèrè a ñwà'nè pøø ndyimè ìwèønè Timotì. A mè ndèrè ambo mbònè ìswuè ìwèønè Filemònè ni pøø pi pobø pø nfà'à,

2 farø ambo àshwatè ipoonè pi Kristù ni a pønø a ndâ ze, ni ndyimè ìwèønè ghù mèngyë ni nlinè ìtse pønø Afyà, ni Archippus ni pøø pi pobø pa nfà'à ambo Kristù tsa'a pìsøyì.

3 Tă ìwèønè Nwùè pobø Ndò'nèmbyê Yësû Kristù pobè nèrè a wighø ni àporøjè ntijmè nkì ñjâ a wighø ni àporèporè.

Pàolò a ñâ a miyàa ambo Nwùè ntii Filemònè

4 Ndyimè mè Filemònè, nkùè ntsùmè ni mmènè nchà'tè a Nwùè, ngwa nkùempè o ñjâ a miyàa ambo Nwùè,

5 ntiinè ngwa ndzu'ù tsa'nø wè nùnjønø ntijmè ajuñø Ndò'nèmbyê Yësû farø tsa'nø wè pønø ni ikònjønø ajuñø pàñø pi Nwùè pìtsùmè.

6 Ngwè nchà'tè a Nwùè lo tsa'nø wè mènø nshwøñè mìnchwùè mbè'ø àpyiimè ntijmè o ajuñø Kristù ambo pàñø la, â ghîrè pàñø tsùñè nzhyè mìnchwùè mìshì'nè mìtsùmè ni mì pønø amwuø pèønè ntii Kristù.

7 Ndyimè mè, wè zhyè lo wè pè'kè ntijmè mè ngîrè mbø ni nigha'à ntiinè wè lïwòmpènø mìntijmè mì pàñø pi Nwùè pìtsùmè.

Pàolò a pu'ù mbô ambo Filemònè mbè'ø Ònesimùsè

8 Ntii ànwùè zè, mbaa pø tsa'nø mbènè ni ìtijønè tsa'a ndyimè o a ndzùmè Kristù a ni shwøñè lo wè ghîrè ànwùè ni a kù'nènø ambo ghò a ni ghîrè,

9 mbì lèrè ni mbyè pø a ni pu'ù mbô ambo ghò ntiinè ñkònjønø o. A mìnè Pàolò ni ñtøemènø àtwuè ni Kristù Yësû, nkì mbø tìtsòñè mbø a ndâ ìtsanè ntii Kristù Yësû ghu.

10 Ngwè mbu'ù mbô ambo ghò la ntii moonè mè Ònesimùsè wùè ni à lè pønjønø ntijmè e ntyi'è moonè mè a ndzùmè Kristù tsa'nø mbènè a ndâ ìtsanè.

11 À lè pø àfifí ñwùè ambo ghò nkùè ntsàambyè, la tìtsòñè wè, à kùmè tyi'è ngotø ngànè àyèmpè ambo ghò farø ambo mìnè.

12 Ngwè nkùrè ntsàa e ambo ghò tìtsòñè; ze wa ni à pønø ntijmè mè.

13 Mbì kònè a ni nùnjø e a nighø lo â tø nfà'à ambo mìnè ajuñø alyi'ø o amwuø nkùè zè ni mbènè a ndâ ntii ntwuumè ghù ñshì'nè wa.

14 La ka ñtà'à mè a ni ghîrè ànwùè àtse tìghu wè pyiimè ntiinè ka ntà'à nyiimè mè a ghò. Ñtà'à pø lo wè ghîrè ànwùè ni wè kònènø.

¹⁵ Nkwùè ìtsé ìsùmè ní à lè myà'tènè o nkíirè ajuñe mètùmè nkwùè i lè pè la lo à ghă kwirè kwê ghoñè pighè ze ní nkunjè.

¹⁶ La tìtsòñè ka à chi mbirè e ndà'à àpù'ù, à tsàarè àpù'ù: a ndyimè o ní wè kòñènè ndàñè a ndzùmè Kristù. Nkòñè e ka mìzùñè la mmè nkwàñè lo wě kòñè e tsàarè mè tsa'a àpù'ù o nkì nchi mbè tsa'a ndyimè o ndàñè a ndzùmè Ndò'nèmbyê.

¹⁷ Lenela wè tè mbèla nzhyê lo pùu pa nfà'à tsa'a ta'à ñwùè ambo Kristù, wè kwirè nkwiirè Ònesimùsè tyì'è tsa'a wě kwirè mè.

¹⁸ À tè mbè lo à lè fàntè ànwùè àtse ambo ghò kè ngwìimè o ní àzwuumè àtse, wè pèñè a zèrè nchyâ a nìlinè mìñè.

¹⁹ À ñwà'nè mìñè ñywà'nè a zè ní àpô mè: Mìñè Pàolò mbi twuè ka a chi mbè e ànwùè ní mbè'ø nchi nshwəñè ambo ghò lo ghò àtwuè iñjèmè o wè chyê ní ndzö a ní twuè ambo mìñè ní i pènè mbìñmè o.

²⁰ Tsa'nè a pènè lè la ní ndyimè mè, ghìrè ànwùè zè ambo mìñè ajuñe nìlinè ní ndò'nèmbyê. Ghìrè ntìñmè mè i fiitè tyì'è tsa'a ndyimè mè a ndzùmè Kristù.

²¹ Ñywà'nè lè la ntìinè ñdanè nzhyê tsa'nè wè wa ndzu'nè la nzhyê lo wě ghìrè tsàarè tsa'nè ñtà'nè.

²² A ní chi ndèrè ní mbyè, tsùñè ntajè pìghìnè ambo mìñè, ntìinè ñzhyènè lo Nwùè ã zu'u a nìyìi iwighè kwirè ñâ mè ambo pighè.

Ndŵùèndzùmè àchà'tè

²³ Epafràsè ní pèø ze pènè a ndâ ìtsañè ntii Kristù Yésû la, à wè nchà'tè a wîghè.

²⁴ Mark, ní Àristakùsè, ní Demàsè, ní Lukè ní pobø pènè pàñè ní pèø pì pobø pa nfà'à pø nkì nchà'tè o.

²⁵ Ndò'nèmbyê Yésû Kristù â nèrè àpònè ntìñmè e ajuñe pighè pìtsùmè.

Hibrù

Hibrù 1

Nwùè a shwəññè ambo pèønè ndàñè a ndzùmè Moonè e

¹ A lè pø nkwùè ntsàambyè, Nwùè à lè làñè a ndzùmè ngàñø ntwuumè ìze nshwəññè ambo pìtä pìtä ipèønè nkwùè no'ñø amwuø ìlànñø pìno'ñø.

² La tìtsòñè amwuø mìnnyé mi ndwùutø mø, Nwùè à shwəññènø mø ambo pèønè ndàñè a ndzùmè Moonè e. Moonè e wa ni à lè làñènø a ndzùmè ze ntsùññè àzwuumè àtsùmè ni a pønø amwuø àtwuø ìshyè àtsùmè. À lè kí nnùññè e lo a gha mbø tsa'a ìndzìghè ndâ àtwuø àzwuumè àtsùmè.

³ Moonè wè à nérè tsa'ñø Nwùè a kè'nènø mbø, nkí mbø tsa'ñø Nwùè àtwuø mbìññmè e à pønø. À twu'tè àtwuø ìshyè zè àtsùmè ni àshwəññè e za ni a pønø ni mìtìññè la. Nkwùè ni à lè ghìrènø lo Nwùè lèønè a tìpònè pàñø pi misonø la, à lè nwuunø a nìpwuurrø a pàa àpô Nwùè yè zìghènø ni a pønø ni mìtìññè àtwuø àzwuumè àtsùmè la.

Nìfaññè Moonè Nwùè

⁴ Nwùè à lè ghìrè lo nìfaññè Moonè e â tsàarè yì pøngèrè, tyì'è tsa'ñø nìlinè ni à lè ñânø ambo ze lè kínø ntsàarè ìmobø.

⁵ Lë ìsùmø ni Nwùè a la'a mø shwəññè e ambo ta'à angèrè e ghùtse apè lo, "Ghò Moonè mè Ntyi'è la tå iwighe sìñè wè". Ka a kí nchi nshwəññè ambo ghùtse angèrè lo, "Ngá pø tå ìghobø, à kí mbø moonè mè."

⁶ La nkwùè ni Nwùè à lè mènø ntsàa a moonè nìtwuø e yì mbyàññè a àtwuø ìshyè, à lè shwəññè lo, "Pøngèrè pi Nwùè pìtsùmè chyè a ni ghu'tè e,"

⁷ Ngè ajuñø pøngèrè, Nwùè a shwəññè mbø'ø pobø lo, "Nwùè a ghìrè pøngèrè ìpe tsa'a pìfèrè, Nkí ngìrè ngàñø àfà'à ìze pø tsa'a ìlèømè ìmú."

⁸ Ndèrè ni mbyè, Nwùè à lè shwəññè mbø'ø moonè e lo, "Ànwùè nìfò o Nwùè a ghä ghoññø ni nkuññø ni nkuññø! Wè wè mbu'tè pèønè ipô amwuø àlànñø ni a tøemènø.

⁹ Wè kòññø ànwùè ni a tøemènø, mbàanø a zhyè ni ka a tøemè e Lenøla Nwùè ni à pønø Nwùè o à zo'nø o ni mìghurè wè pø ni nìgha'à à ghìrè wè pø ni àghu'tè ntsàarè ngàññø àkwùè nìyìinè ìzô."

¹⁰ À lè kí nshwəññè lo, "Ghò Ndò'nèmbyè, a nìpi'nè, wè lè tsùññè àtwuø ìshyè, ndòø mbô ìmô ntsùññè nìpwuurrø ghu.

¹¹ Nìpwuurrø pobø àtwuø ìshyè ghä myè la wè kí ngoññø ghoññø; pèrø ghä pì sìitè tsa'a itsø'ø.

¹² Wè ghä pyi'tè a pèrø tsa'a pi pa mbyi'tè itsø'ø, pi kwebè a pèrø tsa'ñø pàñø pa nkyopø itsø'ø, La wè kwebè o apè, nìchýêmbyè o â kí ndwùutø e apè."

¹³ Nwùè à la'a mə nshwənè e ambo ghütse angèrè lo, "Nwuunè ajuñe pàa àpô mè yè zighènè ghè tə mbyàa nkùè nì ngă nùñè ngàñè kipaanè izon a ishyê wè təetè mìkwùè imô ajuñe pobè apè."

¹⁴ Ka pəngèrè pə e la ızhwùè nì Nwùè à tsàanè lo pobè tō ngyèmpè pànè nì Nwùè à ghā chwarè a ghobè?

Hibrù 2

Nwùè à lè ghîrè ànwùè wùunè tsa'nè à lè a chwarènè a wəenè

¹ Pəenè chyê a nì təemè ntîjnè ajuñe nkùñe nkuñe nì pəenè lè zu'nè. Mbè'nè pəenè lè wa'nè ànwùè nì pəenè lè zu'nè ntyi'è ndzùñe mìnkwùè mìnyaanè.

² Mbè'nè ntwuumè wa nì pəngèrè lè tònè nchwìitè ambo pítä pítä ipəenè la, i lè pə nkùñe nkuñe. Lenèla Nwùè à lè chyâ ngə'è nì kù'nènè ajuñe ŋwùè wa ntsùmè nì ka à lè ghîrè e ànwùè nì ntwuumè wa lè shwənènè kè nkì ntîjnè àtswuè.

³ Pəenè kîrè ngə'è zè lè ila mbè'ə pəenè wâ àlànè yè wùunè zè nì Nwùè à tà'nè lo pəenè làñè amwuə nchwarè? Ndò'nèmbyê àtswuè mbìjmè e à lè zàamè nshwənè mbè'ə àlànè nìchwarè zèrè zè. Pànè nì pi lè zu'nè ambo ze pi pyiimè ambo pəenè lo a nkùñe nkuñe.

⁴ Nwùè à lè nérè lo ntwuumè wè a nkùñe nkuñe tsa'nè à lè ghîrènè ilènè ınkwùè, nì mìnkwùè mìkè'nènè nì mìnkwùè mi yerènè yerènè a mbuurè mbuurè, Nwùè a kì ngàpè mìntyañnè nì Azhwùè Nwùè a za ŋjâ amwuə àlànè nì a kòñènè.

Ze wa nì à wa ngyèmpè a wəenè nfuukè amwuə ngə'è

⁵ Ka Nwùè a ŋâ e àtswuè ishyê zè nì pəenè shwənènè lo a ghā tō la ambo pəngèrè lo pobè pu'tè a zèrè.

⁶ Mbè'nè pi shwənènè alyi'è àtse amwuə àñwà'nè Nwùè lo: "Dwùè misoñe lě ıw  ni wè wè nkàñe mbè'ə ze tyi'è lè? Kè moonè ŋwùè misoñe la ıw  ni wè pyatènè e tyi'è lè?

⁷ Wè lè shwu'kè e a ishyê ajuñe mètùmè nkùè ntsàarè pəngèrè, ntyi'è ŋjâñe e a àtghè ŋjâ e nì àghu'tè wùunè,

⁸ ngîrè a àzwuumè àtsùmè a pə a isùmè ze." Zèrè a shwənè la lo Nwùè a lè ghîrè àzwuumè àtsùmè a pə a isùmè ze, ka wa'â e àtse. La tìtsòñè, pəenè pə zəenè lo ka àzwuumè àtsùmè a pə e a isùmè ze.

⁹ La pəenè zəenè a Yësû wa nì Nwùè à lè shwu'kènè e a ishyê ntsàarè pəngèrè, ndàñè a ndzùmè àpòñè ntîjmè Nwùè nkîghè àtswuè ŋwùè ntsùmè la Nwùè a tuñè ngù'u e, ŋjâ e nì àghu'tè ntii nìwîghè nì à lè kwîghènè.

¹⁰ A kù'nè lo Nwùè wa nì à wa ntsùñè àzwuumè àtsùmè, a kì mbə ambo ze la, a ghîrè Kristù wa nì pànè pa ndàñè a ndzùmè ze mbòñè nchwarè la, â pòñè

mmyàanè ndànjè a ndzùmè ngə'è za nì à lè zəənənə ngirè lo ɿpoonè pìno'nə pə nì àghu'tè e.

11 Yēsū wèrè wè à wa nsuu pànè pì laanè aŋunə tìpònè ɿghobə. Ze ghobə pànè pa nì a ghirènə pì laanè la pì furè la amwuə tà'à ngwàrè. La ɻsùmè nì ka a pə e nì ɻsijñè a nì fuŋè a ghobə nì ɿlyimə ɿpe.

12 Ntyi'è nshwənè ambo Nwùè lo, "Ngă shwənè mbè'ə o ambo ɿlyimə ɿpâ, ngă nkì zòbè nchyə àghu'tè amwuə àshwatè pèənè ɿpô"

13 A lè kì nshwənè lo, "Ngă nùŋè ntijmè mè aŋunə ze" nkì chi shwənè alyi'è àtse lo, "Ngwè a nìghè pəe pì ɿpoonè nì Nwùè a lè ḥânə wè."

14 Tsa'nə ɿpoonè pèrə pə lè pənə nì mbòbè mbìnjmè pobə àləəmè la, Yēsū à lè kì mbə tsa'a pobə mbè'ə kwighè tsèŋè ɻtijñè ze wa nì à lè pənə nì ɻtijñè àtwuè nìwighè la, lè a pə devèlè.

15 A lè fuukè pànè pa nì àkwàrè nìwighè a lè chyānə a ghobə a ndâ ɻtsanjè nkùwùè nì pobə lè pirènə pì tìjnè.

16 Mbè'nə a laanè lo ka à lè mə ngyèmpə e la pəngèrè, à lè mə ngyèmpə pə ngwàrè Abràhamè tsa'nə àŋwà'nè Nwùè a shwənènə.

17 Nì ndwuumè wè, à lè chyê a nì pə tsa'a ɿlyimə ɿpe amwuə ɻlànə ɻtsùmè mbè'ə tyi'è pə àtwuè pìfò mà'à Nwùè àzobə nì à wa nkoorè mìlinjè mi pèənè nkì mmə nfà'à nì ntijmè e ɻtsùmè ngirè Nwùè a sùu a tìpònè pèənè.

18 Tsa'nə à lè zəənənə ngə'è Satàanè a kwà'nè e la, mbè'ə a kì ngyèmpə pànè nì pì pənə amwuə àkwà'nè.

Hibrù 3

Yēsū à tsàarè Müsî

1 Lenəla nì ɿlyimə ɿpâ ɿpoonè pì Kristù nì Nwùè à funjènə, nì nùŋè àkwànjè àzighè aŋunə Yēsū nì à pənə ngàŋjè ntwuumè Nwùè àtwuè ɻtijmè e, nkì mbə àtwuè pìfò mà'à Nwùè aŋunə ànwùè za nì pèənè nùŋènə ntijmè aŋunə la.

2 À lè fà'à àfà'à za nì Nwùè à lè tso'nə e lo â fà'à la nì ntijmè e ɻtsùmè tyi'è tsa'nə Müsî à lè kinə nfà'à amwuə ndâ Nwùè nì ntijmè e ɻtsùmè.

3 Yēsū à chyê nì àghu'tè ntsàarè Müsî tyi'è tsa'nə pì pa ngu'tè a ḥònə nì à wa mboomè ndâ ntsàarè ndâ.

4 Ndâ ntsùmè la à wa mbòomə ḥwùè, la Nwùè a mə mboomè àzwuumè àtsùmè.

5 Müsî à lè fà'à nì ntijmè e ɻtsùmè a ndâ Nwùè tsa'a ngàŋjè àfà'à, mmə nshwənè mìnwùè nì Nwùè à ghă shwənè.

6 La Kristù à lè pè àtluwè ndâ Nwùè nfà' à nì ntìnjmè e ìtsùmè tsa'a moonè e, ndâ ghu i pè la pèənè mbè' e pèənè wìimè ntìnjmè ntèəmè ntìjnè nkì mmè ntèrè aŋunè ànwùè nì pèənè pè mbyabè la.

Àzhwùutè ambo ipoonè pi Nwùè

7 Lenèla, tsa'nè Àzhwùè Nwùè a za nshwəŋjè lo, "Nì zu'u ngyè Nwùè sìnè wè, kò nì kwùukè a wighè mìntìnjmè ìmighè tsa'nè pítà ipighè lè ghìrènè nkwùè za nì pobè lè tìjnènè àtluwè ambo Nwùè, nzhwi'i e amwuə alyi' e waakè la.

9 A nìyerè ghè, pobè lè zhwi'i mè nkì ndzəənè àfà' à zhyè nì ndè fà'nè aŋunè ngu'u mìghumè nìkwàa.

10 Nì ndwuumè wè, ndè pè nì àzaŋjè loŋjè pèə pi iwaanè pànè pèrè pè, nty'i' e nshwəŋjè lo pobè pa nfànè àlànjè mè nkwùè ìtsùmè ka chi zhyè zùŋjè a ghobè a zèrè.

11 Ndè zaŋjè loŋjè ntsèəmè lo, 'Mbè' e pobè la'a nkwuunè a ghobè nzhwuutè pèə pi pobè apè.'

12 Pìlyimè ipâ, nì zhì'tè a wighè mbè' e ɻwùè iwighè ìtse a pè nì ntìnjmè tìpònè nì i wa ngìrè lo â myà'tè a Nwùè wa nì à pènè ghù ntìjnè la.

13 A nì zəənè lo kò tìpònè a fikè e ɻwùè iwighè ìtse lo ghìrè ntìnjmè e i kwùukè, nì lè'tè mbìnjmè ɻzighè nkwùè ìtsùmè amwuə mìnjyê mìtsùmè tè mbyàa tsa'nè mbè' e nì shwəŋjè lo, "Sìnè wè."

14 Mbè'nè pèənè pi Kristù fà' à la a ta' à àfà' à mbè' e pèənè ghoŋjè amwuə àpyiimè ntìnjmè za nì pèənè lè pènè nì zèrè a nìpi'nè tè ngă ngè ndwùutè.

15 Tsa'nè àŋwà'nè Nwùè a shwəŋjènè lo, "Nì zu'u ngyè Nwùè sìnè wè, kò nì kwùukè a wighè mìntìnjmè ìmighè, tsa'nè nì lè ghìrènè nkwùè nì nì lè tìjnènè àtluwè ambo Nwùè."

16 A lè pè pìwè nì pi lè zu'nè ngyè Nwùè ntìjnè àtluwè ambo ze? Ka la pè e pànè pa pìtsùmè nì Müsî à lè lòonè a ghobè nfurè àla' à Egypt la?

17 À lè zaŋjè a loŋjè pobè pìwè aŋunè ngu'u mìghumè nìkwàa? Ka a lè pè e la pànè pa nì pi lè ghìrènè a tìpònè nkuntè a ɻshyè amwuə alyi' e waakè nkwighè la?

18 Nwùè à lè tsèəmè la ambo pi iwè lo ka pobè pè zhwùutè a ghobè pobè pi pobè? Ka a lè shwəŋjè e la ambo pànè pa nì pobè lè tìjnènè àtluwè la?

19 Lenèla, pèənè zəənè lo mbè' e ka pobè lè zhwùutè a ghobè pobè pi pobè ntiinè ka pobè lè pè a ghobè nì àpyiimè ntìnjmè.

Hibrù 4

¹ Tsa'nə Nwùè à lè kà'nə a wéenè lo pèenè ghă pə ni àzhwùutè pèenè pi pobə la, pèenè zhì'tè a wéenè mbè'ə ŋwùè ɿwéenè itse a ghă nsaamè a àzhwùutè zérə zè.

² Mbè'nə pèenè lè zu'nə ntwuumè ghù ɿshì'nè wa tyì'è tsa'nə pobə lè zu'nə àzobə, la ka wèrə lè yèmpè e a ghobə ntiinə ka pobə lè kwíirè a ghobə a wèrə ni àpyiimè ntiitmè.

³ Pèenè pa ni pèenè nùnjènè ntiitmè ɿwéenè ajuñə ntwuumè ghù ɿshì'nè wa, pèenè pè nzhwùutè pèenè pi Nwùè ntiinə à lè shwənjènə mbè'nə pàñə pa ni ka pobə nùnjè a ghobə ntiitmè ɿghobə ajuñə ntwuumè ghu la lo, "Tsa'nə ndè zañjènə a loñə ntsèømè la, ka pobə pə ghă zhwùutè a ghobə pəe pi pobə. A lè shwənjè zè mbaa pə tsa'nə a lè myàanè a àfà'ā e a ni tsùnjè a àtwuè ɿshyē la.

⁴ "Mbè'nə a za amwuə àñwà'nè Nwùè a alyi'ə àtse mbè'ə njyē sàmbaa lo, Nwùè à lè fà'ā àfà'ā mmyàanè nzhwùutè ajuñə njyē sàmbaa."

⁵ A kī nchi nshwənjè mbè'ə ànwùè zérə zè amwuə alyi'ə yètse lo, "Mbè'ə pobə la'a nzhwùutè a ghobə pəe pi pobə apè."

⁶ Ànwùè ni a pənə ghu a chyē la lo, a ghă zhwùutè e pàñə pítse zhwùutè pobə pi Nwùè. La pàñə pa ni pobə lè zàamènə ndzu'ù ntwuumè ghù ɿshì'nè wè la pobə zhwùutè a ghobə apè ntiinə pobə lè zu'nə ka nùnjè a ghobə ntiitmè ajuñə.

⁷ Lenəla, Nwùè à lè chi nnùnjè njyē itse nfuñjè ni "sìnè" wùè ni à lè pyè mə nkwaas nshwənjè ndànjè a ndzùmè ifò Dàfirè tsa'nə pi lè pyènə nshwənjè lo, "Ni zu'ù ngyè Nwùè sìnè wè kò ni kwùukè a wighə ntiitmè ɿwighə."

⁸ Joshua à lè pə la ngìrè pobə zhyē ànwùè mbè'ə àzhwùutè zè, yi ka Nwùè a chi nshwənjè e mbè'ə yitse njyē.

⁹ Tsa'nə a pənə lè la, njyē àzhwùutè i za ghu ambo pàñə pi Nwùè tyì'è tsa'nə à lè zhwùutènə ajuñə njyē sàmbaa,

¹⁰ ntiinə ñònè wa ntsùmè ni a zhwùutènə pobə Nwùè a kī nzhwùutè ajuñə ipē ifà'ā tyì'è tsa'nə Nwùè à lè kīnə nzhwùutè ajuñə ipē.

¹¹ A kù'nè lo pèenè kyijtè mìtñjnè ɿmèenè mìtsùmè a ni zhwùutè pèenè pi Nwùè, nzhì'tè lo kò ŋwùè ɿwéenè itse a kunè e ndzùñjè àtñjnè àtwuè pàñə pi ntsàambyè.

¹² Mbè'nə àshwənjè Nwùè a za nchyē amwuə pèenè nkī mmə nfà'ā, ntsê ntsàarè ɬnñwùə ntsòo ndzùmè ntsùmè zhyē ni i sòbènə ntomnè mbyàa alyi'ə ni ntiitmè pobə àzhwùè pənə, nkī mbyàa alyi'ə ni mìzùnkə pobə ɬkwíinə ni mìfoomè pənə amwuə pa mbwuutè. A za nshàrè nzhyē ɬkwàñjè pobə mìnwùè ni mìntñjmè mi pèenè tà'nə.

13 Ka àzwuumè àtse a pə ghu ni a lèəmènə a ɿmyê Nwùè; àzwuumè àtsùmè a za sànjè a mbyè ze wa ni ɻwùè ntsùmè à ghă təəmè shwəŋè ànwùè e ni ntswùè e.

Yēsū a àtwuè pifò mà'à Nwùè yì ngwùunə

14 Tsa'nə pèənə pənə ni àtwuè pifò mà'à Nwùè yì ngwùunə ni à pənə Yēsū Moonè Nwùè wa ni à pə mə a n̄pwuurè la, a pōŋè lo pèənə təəmè nt̄l̄nə aŋunə ànwùè za ni pèənə nùŋènə nt̄l̄nə aŋunə la.

15 Mbè'nə ka pèənə pə wəənə la ni àtwuè pifò mà'à Nwùè za ni à wa ka koorè e m̄l̄n̄jè ɿməənə aŋunə alyi'ə ni pèənə porənə. Pèənə chyê pə ni ūè wa ni Satàanè à lè kwà'nənə e amwuə ɬlāŋə ɬtsùmè tsa'nə à kinə mmə nkwa'nə a wəənə; la ka à lè wīghè e.

16 Njiilo n̄ ghîrè pèənə paatè a Nwùè ni à pənə ni àpònə nt̄l̄nə t̄ akwàrè mbè'e kwiirè a àkoorè m̄l̄n̄jè pobə àpònə nt̄l̄nə za ni ă yèmpə a wəənə nkwa'nə za ntsùmè ni pèənə t̄'nə.

Hibrù 5

1 Pi pa ntso'ò àtwuè pifò mà'à Nwùè àtsùmè amwuə pèənə ɬpe lo â tə ndòo m̄lnwùè mi pànə p̄ighu ndèrè ambo Nwùè, mmə ɻjâ ɿpwuumè nchà'tə Nwùè nk̄i mmə nshwà'a m̄ishwà'a ntii ɬpònə ɿghobə.

2 Tsa'nə ze àtwuè ɬpònə e à porənə amwuə ɬlāŋə p̄ino'nə la, à zhyê potè mb̄l̄n̄mè ambo pànə pa ni ka pobə zhyê a ghobə ànwùè nk̄i mmə nfàntè m̄lnwùè.

3 Lě ɬsùmə ni à chyê a ni shwà'a m̄ishwà'a aŋunə ɬye ɬpònə ghobə ɬpònə p̄itse pèənə.

4 Ka ɻònə ɬtse a tso'ò e ɬpònə e aŋunə àtwuè pifò mà'à Nwùè. À funè Nwùè nfuŋè tyi'è tsa'nə à lè funènə a Erònə la.

5 A tyi'è ndəŋə ndəŋə tsa'nə ka Kristù a lè tso'ò e mb̄l̄n̄mè e aŋunə àtwuè pifò mà'à Nwùè. À lè shwəŋè Nwùè ambo ze lo, "Ghò la moonè mè; ɿtyi'è mbə tă ɿwīghè sìnè."

6 Nwùè a ki nchi nshwəŋè alyi'ə àtse lo, "Ghò la ngàŋè mà'à Nwùè ni nkuŋè amwuə aghanə ngàŋè mà'à Nwùè Mèlchizedèkè."

7 Aŋunə ɿchyêmbyê Yēsū amwuə àtwuè ɿshyê, à lè mmə nchà'tə a Nwùè, mbyiitè e ni m̄lnwùè ni nchyə ɿmyê àtwuè ze, a Nwùè wa ni à pənə ni m̄l̄n̄nə a ni chwarè e aŋunə ɿwīghè la. Nwùè à lè zu'u a n̄yli e nt̄iinə à lè shwu'kènə mb̄l̄n̄mè e mmə ndzu'nə e.

8 Mbaa pə tsa'nə à lè pənə Moonè Nwùè, à lè lanè a ni zu'nə ndàŋè a ndzùmè ngə'è ni à lè zəənənə.

⁹ Nkwùè nì pi lè ghìrènè e a laanè mmyàanè, à lè pènjè ntyi'è àlìanjè nìchwarè nì a ghojènè nì nkuñè ambo pànè pa nì pi lè mènè ndzu'nè e.

¹⁰ Lenèla, Nwùè à lè tso'ò e ajuñè àtwuè pìfò mà'à Nwùè yè wùunè amwuè aghajè ngàjè mà'à Nwùè Mèlchizedèkè.

¹¹ Mìnwùè mìno'nè mè ghu a nì shwøñè mbè'ø ànwùè zè ambo pìghø, la a tìjnè ambo pøø a nì shankè ntiinè nì wa nwàmnè a nì lanè ànwùè.

¹² Mbaa pø tsa'nè nì pi ki pø tìtsòñè i pø pìñerè, nì wè mbirè tà'à a ñwùè lo a nérè a wìghø nì ntsàambyè ànwùè amwuø àshwøñè Nwùè. Nì pø ki pø tìtsòñè ntyi'è mmø zìghè mìzìghè mi kwurènè la nì wè mbirè nnyoñè nìpijnè.

¹³ Iwùè wa ntsùmè nì a pirènè mmø nnyoñè nìpijnè la moonè, ka zhyè e ànwùè nì a tøemènè pobø zhyè nì ka tøemè amwuø àshwøñè Nwùè.

¹⁴ La mìzìghè mi kwurènè mi chyè ambo pìlyimø nì pobø mèrèkè mè nkì nzhyè a tèchwìi a tìtìrè ànwùè yè ìshì'nè pobø yè tìpòñè.

Hibrù 6

¹ Tsa'nè a pønè lè la, pèønè làñè nì mbyè ngìrè mìnwùè tsa'a pànè nì pi kwwùè mè amwuø àpyiimè nìpijnè ka pø chi ghìrè a wøønè pø mìnwùè ma nì pèønè lè zàamènè ndanè mbè'ø Kristù la. Kò pèønè chi nshwøñè a wøønè mbè'ø mìnwùè nì pèønè lè zàamènè nzhyè tsa'a nìtwuunè a nì ghìrè mìnwùè nì mi ma ndòø a nìwìghè ntô pobø nìpijnè nìpijnè arjunè Nwùè.

² Mìnwùè mè mìtse chi mbø tsa'a nìnèrè mìnwùè mbè'ø àkwiirè nchyè, nì nìpijnè mbô àtwuè ñwùè lo pi pø nchyâ mborè ajuñè ze, nì nìnèrè mìnwùè lo pànè ghä kwìghè kwìrè zhuumè a nìwìghè, ghobø nìnèrè farø tsa'nè Nwùè à ghä chyâ ìsà'a ajuñè pèønè nì nkuñø.

³ Pèønè làñè nì mbyè, lè ànwùè nì pèønè pø ghìrè mbè'ø Nwùè a pyiimè.

⁴ A tìjnè ambo pànè pa nì pobø wa'à mè àpyiimè nìpijnè àzobø a nì pènjè mìntìjnè ìmobø ntiinè pobø lè pyè mè mbyiimè lo ntwuumè Nwùè la nkùñø nkuñø nkì nzhiwi'ì àzwuumè nì Nwùè à ñâñø nkì nkwiirè Àzhwùè Nwùè tsa'a pìtse pèønè.

⁵ Pobø zhwi'ì mè nkì nzhyè mbòñø àshwøñè Nwùè, nkì nzhyè tsa'nè mìtìjnè mi Nwùè ghä fà'à amwuø njyè nì i ghä tò.

⁶ Pobø tø mbøla ngwa'à àpyiimè nìpijnè àzobø, yi à tìjnè a nì ghìrè pobø pènjè mìntìjnè ìmobø ntiinè pobø pø nkwiirè nkwiirè la a Moonè Nwùè ajuñè àtìghè pànkènè, mmø nchyâ ìsìjnè àtwuè ze a tìtìrè pèønè.

⁷ Nwùè à wa nchyâ mborè ajuñè àpàbø ìshyè za zè nì a za nkwiirè mbèñø nì i lònø ajuñè nkì mmø ngìrè mìzìghè ki mè nko'ò ajuñè ambo pànè nì pø lyi'nø zèrø.

⁸ La ἰshyē ᴵ tə mbə zhyè nɪ píkikobə pobə ngunè pa nko’ò ajuṇə, yi zérə ᴵ tyi’è mbə la àffifí. Mbuurè ἰshyē zè ᴵ kù’nè lo mbə’ə Nwùè a chyâ ndòonè ajuṇə, ᴵmū tyi’è ntòonè a zérə.

⁹ Pəe patə mmə nshwəjnè pə lə nɪ pílyimə ᴵpəe, pəe zhyē lo ᴵpwuumə nɪ pònjenə ntsàarə pa ghu ambo píghə, mbə ᴵpwuumə nɪ père ᴵ tònə pobə nlichwarə.

¹⁰ Ka Nwùè â pə e ngànè píchwìrə nɪ mbə’ə a lèənè àfà’à àzighə pobə ᴵkònè nɪ nɪ nérènə ajuṇə ze tsa’nə nɪ lè mənə ngyèmpə pèənə ᴵpe, nɪ wè nkı mbirə mmə ngyèmpə.

¹¹ Ànwùè nɪ pəe tā’nə nɪ ntījmə ᴵwəe ᴵtsùmə a chyē la lo ηwùè wighə mo’o mo’o a lèrə nɪ mbyè mbə tyi’è nɪ mbuurè ntījmə zè tə ngə ndwùutə mbə’ə ghă kwiirè ᴵpwuumə pa nɪ nɪ nùjènə ntījmə mmə mbyabə la.

¹² Ka pəe mə ntà’à a wəe la lo nɪ pə pílōnjə; pəe tā’à pə lo nɪ pə tsa’ a pànə nɪ pobə nùjènə ntījmə ajuṇə Nwùè nkı mbə nɪ àwìimə ntījmə mbə’ə ghă kwiirè àzwuumə nɪ Nwùè à lè kà’nə la.

Nkà’nə Nwùè a nkúŋə nkunjə

¹³ Nkwùè nɪ Nwùè à lè mənə nkà’à Abràhamə, ka ηònè ᴵtse a lè pə e ghu ntsàarə a Nwùè nɪ mbə’ə Nwùè a tsèəmə ajuṇə nìlinə ᴵtse, Lenəla a tyi’è ntsèəmə ajuṇə nìlinə ᴵtse àtwuè ᴵpìljmə e,

¹⁴ nshwəjnè lo, “A tyi’è nkúŋə nkunjə lo mbí chyâ mborə ajuṇə ghò, ηjâ o nɪ ngwàrə yè no’nə.”

¹⁵ Tsa’nə Abràhamə a lè wìimènə ntījmə la, à lè pyabə nkı nkwiirè àzwuumə nɪ Nwùè a lè kà’nə e nɪ zérə la.

¹⁶ Dwùè à tsèəmə la ajuṇə nìlinə nɪ ηònè nɪ à tsàarènə e, ntsèəmə zérə zè ᴵ kí ndê àtānkè àtsùmə.

¹⁷ Nwùè à lè mə ntà’à nérè a laanə ambo pànə pa nɪ à lè kà’nə la lo ka nkà’nə e ᴵ pə ghă kwebə e. Lenəla, à lè tsèəmə.

¹⁸ Mìnwùè mimbaa chyē ghu nɪ mbə’ə mì la’ a nkwebə e apə, myè nɪ mì nérènə lo mbə’ə Nwùè a la’ a nnyi e a chwìrə apə. Njiilo pèənə pa nɪ pèənə kírènə ngə ndèəmə a ᴵsùmə Nwùè la, pèənə wìimə ntījmə mbyabə nkà’nə za nɪ Nwùè à lè kà’nə ambo pèənə la.

¹⁹ Ànwùè zérə zè nɪ pèənə nùjènə ntījmə mbyabə la a chyē ambo pèənə la tsa’ a mbànjə nɪ ndwùnə ηwùè a zè’nènə ajuṇə, à wìimə a wəənə pèənə tèəmə ntījnə nɪ mbə’ə àzwuumə àtse a nè’è e a wəənə apə. Ànwùè zérə zè nɪ pèənə pa mbyabə la a ghîrè pèənə làŋə atsə’ə za nɪ a ghàbènə Ndâ Mìshwà’à Nwùè a nìpwuurè nkwuunə ndérè amwuə alyi’ə za nɪ a laanènə mmyàanə la.

²⁰ Yésû à lè kwiirè mbyè nkwuunə alyi’ə ghu àtwuè nɪ pèənə, ntyi’è mbə àtwuè pífò mà’ à Nwùè nɪ a ghomènə nɪ nkunjə amwuə ngwàrə Mèlchizedékè.

Hibrù 7

Ngàñè mà’à Nwùè Mèlchizedèkè

1 Mèlchizedèkè wè à lè pè ifò Salèmè nkì mbè ngàñè mà’à Nwùèko’ò ntsirè. Nkwùè ni Abràhamè à lè mènè nkwê a ntsòo gha ni à lè zhuutènè pifò pa nkwàa la, Mèlchizedèkè à lè pwuumè e nchyâ mborè ajuñe ze.

2 Lenèla, Abràhamè à lè ghàbè ipwuumè pa ni à lè kwíirènè a ntsòo la ajuñe ilyi’è nìghumè ñjâ a ta’à alyi’è ambo ze. Isùmè nìlinè Mèlchizedèkè i pyè mbè la lo “ifò ni mìnkwùè ìme tèémènè”; tsa’ne à lè pènè ifò Salèmè la, isùmè nìlinè tsè i kì nchi mbè la lo “ifò àporèporè.”

3 Ka pi lè zhyè e a tă ighobè kè a mă e, ka kì zhyê e pítä pítä îpe. Ka pi lè zhyê e tsa’ne pi lè pyènè e, ka kì zhyê e tsa’ne à lè kwighènè. À chyê mbè tsa’ a Moonè Nwùè, mbè ngàñè mà’à Nwùè ni à ghoñènè ni nkuñè.

4 Ni lanè ndzæenè mbuurè ñònè ngwùunè ni Mèlchizedèkè à lè pènè wèrè. Abràhamè àtwuè ngwàrè ìzèenè à lè ghàpè ipwuumè pa ni à lè zighènè ntsòo nkwê ni pèrè la ilyi’è nìghumè ñjâ ta’à alyi’è ambo ze.

5 Mbòomè à nérè lo àtsinjè Levì ni a pènè àtsinjè ngàñè mà’à Nwùè a chyê a ni kwíirè a ta’à alyi’è ajuñe ilyi’è nìghumè ambo pilyimè ipobè mbaa pè tsa’ne pobè pítsumè pènè àtsinjè Abràhamè la.

6 La Mèlchizedèkè wè ka à lè pè e ñwùè àtsinjè Levì, la nkwiirè a ta’à alyi’è ajuñe ilyi’è nìghumè ambo Abràhamè nchyâ mborè ajuñe ze wa ni à lè pènè ni minkà’ne mi Nwùè la.

7 Ka ànâ àtse a pè e ghu lo mborè la à wa nchyâ ñònè ngwùunè ajuñe ghu nkî.

8 Ngè ajuñe ànwùè ngàñè mà’à Nwùè, pènè zæenè lo ta’à alyi’è ajuñe ilyi’è nìghumè a kwíirè pànè ni pi pa nkwiighè. La ngè ajuñe Mèlchizedèkè ngàñè mà’à Nwùè, a pè ze wa ni à ghoñènè ni nkuñè tsa’ne ànjwà’nè Nwùè a shwèñènè.

9 Mbè’è ñwùè a chyê shwèñè lo Levì ghobè pi ngwàrè e ni pobè kwíirènè a ta’à alyi’è amwuè ilyi’è nìghumè lè kì twuè a ta’à alyi’è ajuñe ilyi’è nìghumè ambo Abràhamè.

10 Mbè’ne pi chi shwèñè lo a lè pirè a mbìnjmè tă pi tă ighobè Abràhamè nkwùè ni Mèlchizedèkè à lè tsirènè e.

11 Nwùè à lè ñâ a mbòomè ambo pànè pi Israel ndzùñè la tsa’ne ngàñè mà’à Nwùè amwuè àtsinjè Levì à lè ghírènè. Àfà’à ngàñè mà’à Nwùè amwuè àtsinjè Levì a lè pèla mbwùumè, yi ka isùmè itse i lè chi mbè ghu lo yètse ngàñè mà’à Nwùè a tô ni a pènè tsa’ a Mèlchizedèkè, ka pè e tsa’ne Erònè à lè pènè.

12 Mbè’ne Nwùè à lè pèla nkwebè ngwàrè ngàñè mà’à Nwùè, yi ã kì kwebè a mbòomè

¹³ Ntiinə ze wa nɪ pɪ shwəŋjənə mìnvwùè mə mbè'ə e la à furè la amwuə ngwàrè nyàanə. Ðònè itse à la'a mə mbirè e tə furè amwuə ngwàrè e nfà'à tsa'a ngàŋjè mà'à Nwùè amwuə alyi'ə mìshwà'à.

¹⁴ Pèənè zhyê tyi'ə iſhi'nè lo Ndò'nèmbyê ɿwèənè à lè furè la amwuə àtsìŋjè Judà, la ka Müsî a lè shwəŋjè e ànwùè àtse mbè'ə ngwàrè zèrə zè nkùwùè nɪ à lè mənə nshwəŋjè mìnvwùè mbè'ə ngàŋjè mà'à Nwùè la.

¹⁵ Ànwùè zèrə zè ă tsùŋjè chi furè laanè mbè'ə ngàŋjè mà'à Nwùè ghùtse a wùutè ntô mbə tsa'a Mèlchizedékè,

¹⁶ Wùè wa nɪ à pənə ngàŋjè mà'à Nwùè ka zùŋjè e pə a mbòomə nɪ ɻwùè misoŋjè à nùŋjènə nzhyê ngwàrè nɪ ngàŋjè mà'à Nwùè à wa nfurè amwuə. Pɪ lè zùŋjè pə iſhijenè wa nɪ i pənə nɪ nìchyémbyê wa nɪ à ghoŋjènə nɪ nkuŋjè.

¹⁷ Àŋwà'nè Nwùè a shwəŋjè mbè'ə e lo, "Ghō ngàŋjè mà'à Nwùè nɪ à ghoŋjènə nɪ nkuŋjè amwuə ngwàrè ngàŋjè mà'à Nwùè Mèlchizedékè."

¹⁸ Pɪ lè wa'à a mbòomə ghu ndwùnè wa ntiinə ka a lè chi mbə e nɪ iſhijenè itse, ka kɪ chi pə e nɪ àfà'à àtse.

¹⁹ Ka mbòomə wa nɪ Nwùè à lè ɻâŋnə ndàŋjè a ndzùmè Müsî la à lè ghìrè e ànwùè àtse â təəmè; la t̄tsòŋjè, Nwùè a ɻâ mə a wəənè nɪ àzwuumè nɪ a pòŋjènə ntsàarè lo pèənè tyi'ə mbyabè: a pə àzwuumè nɪ a pɪ lòo a wəənè paatè a Nwùè.

²⁰ Yètse ànwùè a chi nkwi'nè aŋjunə lo Nwùè à lè kɪ nùŋjè a ngàŋjè mà'à Nwùè wèrə wè la ntsàəmè. Ka pɪ lè tsəəmè e nkwùè nɪ pɪ lè mənə nnùŋjè a zhyè ngàŋjè mà'à Nwùè.

²¹ Yēsū à lè pə ngàŋjè mà'à Nwùè ntiinə Nwùè à lè tsəəmènə nshwəŋjè ambo ze lo, "Ndò'nèmbyê à tsəəmè mə mbə kwebè e ntsiŋmè e apè: 'ghō ngàŋjè mà'à Nwùè nɪ à ghoŋjènə nɪ nkuŋjè la.'"

²² Tèchwii wèrə wè a ghìrè Yēsū a pə ɻònə nɪ à ghìrènə pèənè zhyê a nkùŋjè nkuŋjè lo ikaanè wè a wùè nɪ i pòŋjènə ntsàarè.

²³ Tèchwii itse a chi mbə ghu lo: zhyè ngàŋjè mà'à Nwùè lè no'ò ntiinə pobə lè mənə nkwikè ka àfà'à àzobə a chi mmə ndèrè e nɪ mbyè.

²⁴ La Yēsū à wè ghu nkwùè iſsùmè. Ka ɻònə itse a pə e ghu nɪ mbè'ə a lòo alyi'ə e tsa'a ngàŋjè mà'à Nwùè.

²⁵ Lenəla, à wè ghu nkwùè iſsùmè a nɪ chwarè a ɻwùè wa ntsùmè nɪ à làŋjènə a ndzùmè ze ntô ambo Nwùè ntiinə à wè nchà'tè a Nwùè nkwùè iſsùmè àtwuè nɪ pobə.

²⁶ A kù'nè lo pèənè pə nɪ mbuurè àtwuè pifò mà'à Nwùè zè nɪ à laanènə ka pə e nɪ ifèrə itse, ka kɪ pə e nɪ ntsiŋnə itse. Nwùè à fuukè mə e ngìrè a pə chwii aŋjunə ngàŋjè ngìrè iŋwùè t̄pòŋjè, ɻŋaŋjè e àtìghè ngìrè a tsàarè a ɻwùè ntsùmè a nìpwuurè.

²⁷ Ka à lè pè e la tsa'a pyè ìtwuè pìfò mà'à Nwùè a ni mè mmà'à a Nwùè njyê ìtsùmè njyê ìtsùmè mbè'e tìpònè e, mbònè tyi'è mmà'à ajuñe tìpònè pìtse pèønè. À lè mà'à a Nwùè ajuñe tìpònè ighobè a ta'à nkùè amwuø nkùè za ni à lè nânø mbìnø e tsa'a àzwuumè nìshwà'è.

²⁸ Mbòomè Müsî a lè tso'ò la pàñè ni pì lè porènè tsa'a ìtwuè pìfò mà'à Nwùè, la ànwùè za ni Nwùè à lè kà'nø ntsàemè ni a tyi'nè ndzùñè a mbòomè, à lè tso'ò a Moonè e ajuñe àtwuè pìfò mà'à Nwùè ni a ko'nø nkù'u ngoñè ni nkuñø.

Hibrù 8

Àtwuè pìfò mà'à Nwùè ajuñe ıkàanè ghù shwuè

¹ Ànwùè ni pèønè tà'nø a ni shwøñè a chyê la lo pèønè chyê ni àtwuè pìfò mà'à Nwùè ni a nwuunènø a pàa àpô Nwùè Àko'ntsirè yè zighènø ajuñe aløñø nifò e a nìpwuørè.

² À wa nfà'à àfà'à e tsa'a àtwuè pìfò mà'à Nwùè amwuø alyi'è yè laanènø, ni a pønø ngotø àzuñè za ni à korènø Ndò'nèmbyè ka korè e ñwùè misoñø la.

³ Nwùè à wa ntso'ò àtwuè pìfò mà'à Nwùè àtsùmè la lo â ñâ ìpwuumè nchà'tø Nwùè pobø ìpwuumè nìshwà'è ni pàñè pa ndòo ntô. Lenøla, a ki nkù'nè lo wè pø ni àzwuumè àtse a ni ñâ.

⁴ Yësû à lè pøla mbø àtwuè ıshyê ghø, yi mbè'e ka à pø e ngàñø mà'à Nwùè, ntiinø ngàñø mà'à Nwùè lè mè ñjâ ìpwuumè nìshwà'è pobø ìpwuumè nchà'tø Nwùè ndzùñè la mbòomø.

⁵ Pobø lè mè nfà'à amwuø alyi'è yè laanènø za ni a shwuènø nkì mbø tsa'a lègrø àzwuumè zhyè ni a pønø a nìpwuørè. Ntiinø nkùè ni Müsî à lè pønø korè àzuñè Nwùè, Nwùè à lè kwàtø nshwøñè lo, "Zøenø lo wè korè àzuñè zè ndzùñè tyi'è tsa'nø ndè nèrènø o a àtwuè mbarè la."

⁶ La àfà'à ngàñø mà'à Nwùè ni Yësû à pønø ni zèrø a tsàarè àzobø, tyi'è tsa'nø ıkàanè wa ni à lè tsùnkènø a tìtìrè Nwùè pobø pèønè i lè pònè ntsàarè a ghu Iwùnø, ntiinø nkà'nø za ni à lè ghìrènø amwuø ıkàanè ghu i lè pònè ntsàarè.

⁷ Mbè'nø ıkàanè għu Iwùnø wa i lè pø la ka pø e ni ànwùè tìpònè àtse, yi ka ìsùmø ìtse i lè chi mbø e għu a ni lòo għu nyaanø ıkàanè ntô ni wèrø.

⁸ La Nwùè à lè zøenø àwìghè ànwùè amwuø pèønè ıpø ntyi'è nshwøñè lo, "À shwøñè mìñø Ndò'nèmbyè lo nkùè i zè ntô ni mbi warè ıkàanè għu shwuè pøø pì pàñè pì Israel, ni pøø pì pàñè pì Judà.

⁹ Ka ıkàanè wè i pø ghä pø e la tsa'a wùè ni ndè warènø pøø pìtħa pì tħad ıpøbø njyê ni ndè wiimènø àpô àzobø nfurø a àla'à Egypt, ntiinø ka pobø lè nùñø a ghobø ntijmø ighobø ajuñe

Ìkàanè ni ndè wàrènè pèe pi pobè. Lenèla, ntumè ndzùmè mè ñjâ ni pobè. À shwènjè mìnjè Ndò'nèmbyê.

10 Lě ìkàanè ni mbì ghă wàrè pèe pi pànè pi Israel amwuə mìnnyê ni mi ghă tō, la a shwènjè mìnjè Ndò'nèmbyê: Mbì ghă chyâ pìmbòomè ipâ amwuə itwuè ipobè kí ñwà'nè a pèrè amwuə mìntijmè imobè. Mbì ghă pe Nwùè ìghobè, pobè kí mbè pèonè ipâ.

11 Ka ñwùè a pe ghă chi nérè a ñwùè ìghobè itse kè a ndyimè e ni ñònè ni mbènè wèrè, nshwènjè lo, 'Zhyê a Ndò'nèmbyê,' ntiinè pobè pìtsùmè ghă zhyê mè, a ni pi'nè ajuñe mìlyi'ə mìnkî tè ghè pyàa ajuñe ndìnjmè.

12 Ntiinè ngă lèønè a tìpònjè, chi kwempè mè ifàntè ìnwùè ipobè apè."

13 Tsa'nè Nwùè à funjènè ìkàanè wè ni ghù shwuè la, a ghìrè ka ghu lwùnè chi mbè e ni itijènè; lenèla, àzwuumè ni ka à chi mbè e ni itijènè a tyi'è mbî la pñè ndwùutè mmyè.

Hibrù 9

Tsa'nè pi pa nsækè a Nwùè a àtwuè ishyê pobè nìpwuurè

1 Ìkàanè ghù lwùnè lè pe ni ipé pìmbòomè a ni nérè tsa'nè mbè'ə pi sækè a Nwùè. I wa nkì nnérè farè alyi'ə a ni sækè a Nwùè a àtwuè ishyê.

2 Pi lè korè àazuñè Nwùè ngàbè ni atsə'ə ajuñe iliyi'ə ipaa, nfuñè ndzùmè àpyiinè ni alyi'ə yè laanènè. Amwuə alyi'ə yè laanènè zè à lè pe alèñè làamè ni tepèrè pobè àpaanè ni pi ñânè ambo Nwùè.

3 Pi lè funjè ndzùmè imwuə ni alyi'ə ni a laanènè mmyàanè.

4 Alyi'ə mìshwà'ə a lè pe amwuə alyi'ə zèrè zè ni pi tsùñènè ni goldè a ni tòonè alyiinè ajuñe, ni nkwùumè ìkàanè ni pi lè tsùñènè ndzùmè àpyiinè ni goldè. Amwuə nkwùumè wèrè wè, manna à lè pe amwuə àmbarjè ni pi tsùñènè ni goldè. Mbàñè Erònè ni mìfùe lè pirènè mmè mmwutè ajuñe ghobè ipàpè mìghòorè pa ipaa ni pi lè ñwà'nènè mìntè mi Nwùè ajuñe la lè kí mbè amwuə.

5 A àtwuè nkwùumè ghu, pìttoo pìcherùbimè lè tèemè ajuñe a ni nérè lo Nwùè à wè ghu. Mìpàrè mi pìcherùbimè pè lè kwupè alyi'ə ni Nwùè à wa ndèønè a tìpònjè pèonè ghu. La ka lè pe e nkwùè ni mbè'ə pèonè shwènjè mìnchwùè mèrè mè mìtsùmè a niyèrè niyèrè.

6 Nkwùè ni pi tsùñkènè iliyi'ə pe a lenè la, ngànè mà'à Nwùè à lè tyi'è mmè nkwiunè amwuə ntajè ghu àpyiinè wa njyê itsùmè nfà'à àfà'à àzobè.

7 La ngè ajuñe ntajè wa amwuə imwuə, à lè mè nkwiunè e pe ndà'à àtwuè pìfò mà'à Nwùè a ta'à nkwùè ajuñe ngu'u. Ka à lè mè nkwiunè e tìghu à lòo àlèømè a ni mà'à Nwùè ghu ntii tìpònjè e pobè tìpònjè pìtse pèonè ni pobè lè mènè nfàntè ni ipù'u.

⁸ Aŋjunə ïnwùè pérə pə ïtsùmè, Àz̄hwùè Nwùè a lè mə nnérè lo ka àlàŋə a ní kwuunè amwuə alyi'ə yè laanènə mmyàanè za a lè nya'kè e mbè'ə ntanə yè àpyiinə wa pirè ntəemè alyi'ə ghu.

⁹ Lè lè pə la àlènè a ní nérè ànwùè ní a pənə ghu t̄tsòŋjè. Zérə zè a nérè la lo ka ïpwuumè nchà'tə Nwùè pobə ïpwuumè n̄ishwà'ā ní p̄i lè mənə ñjâ ambo Nwùè lè kù'nè e a ní sùu m̄ntiŋmè m̄i p̄ənə ní pobə lè mənə ngu'tè a Nwùè lo mèrə laanè.

¹⁰ Tsa'nə m̄nwùè mèrə mə lè pənə e pə ndà'ā m̄nwùè nchyâ m̄izighè ní m̄ilù'ù farə ïlāŋə ïtsùmè a ní sùu p̄ənə p̄i laanè a ndzùmè àpyiinə la, p̄i lè mə nḡrè m̄nwùè mèrə mə la a ní pyabè nkwùè ní Nwùè à tō kwepè m̄nwùè mèrə tyi'ə m̄ishwuè.

¹¹ Nkwùè ní Kristù à lè tōnə tsa'a àt̄wuə p̄fò mà'ā Nwùè ntii m̄nwùè m̄i ïshì'nè ma ní m̄i tyi'ə mə e a n̄ighê la, à lè lāŋè amwuə àzuŋjè Nwùè ní a laanènə ntsàarè ní ka à korè e ñwùè m̄isoŋə, ka k̄i pə e àzwuumè ní p̄i tsùŋjènə a àt̄wuə ïshyê ghè.

¹² Nkwùè ní Kristù à lè kwuunènə ní nkuŋjè amwuə alyi'ə ní a laanènə mmyàanè amwuə àzuŋjè za, ka à lè lòo e pə àləəmè mbyê k̄e àləəmè moonè nyàamè tsa'a àzwuumè n̄ishwà'ā. À lè lòo pə àze àləəmè a ní lòo nchwarè a wəənè ghu ní nkuŋjè.

¹³ Tsa'nə p̄i pa ndòo àləəmè m̄imbyê pobə àləəmè p̄ilwuumè p̄i nyàamè farə àp̄wuə ïpoonè p̄i nyàamè nk̄wirè aŋjunə p̄anè ní ka pobə laanè a ghobə a ní zùŋjè a mbòomə ní p̄i pa ngu'tè a Nwùè nḡrè pobə laanè a ndzùmè isighè la,

¹⁴ pobə tyi'ə laanè pə la mbè'ə p̄i sùu a ghobə ní àləəmè Kristù! A ní zùŋjè m̄it̄iŋnè m̄i Àz̄hwùè ma ní m̄i ghoŋjènə ní nkuŋjè la, Kristù à lè ñjâ ïp̄iŋmè e tsa'a àzwuumè n̄ishwà'ā ní ka a pə e ní àlò'o ambo Nwùè. Àləəmè e a p̄i sùu m̄intiŋmè ïməənè m̄i laanè aŋjunə m̄nwùè m̄i t̄p̄oŋjè ma ní m̄i ma ndòo a n̄wīghè ntô, njiilo p̄ənə fà'ā ambo Nwùè wa ní à wè nchyê la.

¹⁵ Ní ndwuumè wè, Kristù à chyê mbə ñjònè ní à wè ntsùnkè ïkàanè ghù shwuè a t̄t̄l̄rè ñwùè m̄isoŋə pobə Nwùè. ïsùmè i chyê mbə lo à t̄'à lo p̄anè pa ní Nwùè à fuŋjènə lo pobə tō mbə p̄ənə ïpe pobə kw̄iirè mborè za ní i ghoŋjènə ní nkuŋjè la ní Nwùè à lè kà'nə. A chyê l̄e la ntinə à lè kw̄ighènə tsa'a m̄ombŷe n̄ishwà'ā a ní sùu a t̄p̄oŋjè p̄ənə nkwùè ní pobə lè pirènə a ïsùmè ïkàanè ghù lwùnè.

¹⁶ Mbè'ə ka p̄i shwəŋjè e nt̄ n̄wīghè ñwùè nkwùè ní à pirènə ghù nt̄iŋnè.

¹⁷ Mbè'ə ka p̄i gh̄rè e ànwùè àtse amwuə nt̄ n̄wīghè ní ñjònè ní à pirènə e ghù nt̄iŋnè. P̄i pa nfà'ā ní nt̄ n̄wīghè pə nkwùè ní ñjònè ní à ñâñə a w̄erə à kw̄ighènə.

¹⁸ La ïsùmè ní ïkàanè ghù ntsàambyè i lè fà'nə pə ntii àləəmè la.

¹⁹ Müsî à lè zàamè ntiitè pànè ni mìntè mìtsùmè tsa'nè mi pènè amwuè mbòomè. Lenèla, à lè lòo àlèèmè ipoonè pi nyàamè nnyàamè ghobè nchyè, ndòo mìnyùnjè mi mbyé mi ndzirè mi pànjènè nkorè ajuñè mìfàa mi àtìghè hisòpè, ntsùbè amwuè àlèèmè za ndzàrè ajuñè ànjwà'nè mbòomè pobè pi pànè pìtsùmè.

²⁰ Tsa'nè à lè ghìrènè a lenè la, a shwènjè lo, "Lè àlèèmè za ni a korènè a wighè ajuñè ikàanè wa ni Nwùè à lè shwènjènè lo ni nùnjè la."

²¹ À lè ki ngìrè tyi'è a lenè a ni zàrè àlèèmè ajuñè àzuñè Nwùè pobè pi àzwuumè àtsùmè ni pi pa ndòo nsækè a Nwùè ghu.

²² A tyi'è nkùnjè nkùnjè tsa'nè mbòomè à nérènè lo pi pa ndòo la àlèèmè ndòo ngìrè ipwuumè pìno'nè laanè, Nwùè a ki mmè ndèènè a tìpònè pèènè pè nkùnjè ni pi kwìrènè a àlèèmè.

Kristù a ni njâ mbìnjmè e tsa'a mômbyê nìshwà' à sùu a tìpònè ñwùè ntsùmè

²³ Pi lè chyè a ni sùu ipwuumè pa ni shwuènè a pyè ni pènè a nìpwuurè ni àlèèmè nyàamè. La nìshwà' tsì nyaanè ni ni tsàarènè a tsè chyè ghu ni mbè'è pi lòo nsùu ipwuumè ni pènè a nìpwuurè.

²⁴ Mbè'nè ka Kristù à lè kwuunè e amwuè alyi'è yè laanènè za ni à tsùnjènè pànè pi misonjè, ni a lè shwuènè a ye nkùnjè nkùnjè. La Kristù a kwuunè pè a nìpwuurè alyi'è ni à tyi'nè ntèèmè ghu àtwuè ni pèènè a mbyè Nwùè.

²⁵ Àtwuè pìfò mà' à Nwùè a za nkluunè amwuè alyi'è yè laanènè za a ta' à nkùnjè ajuñè ta' à ngu'u ni àlèèmè nyàamè. La ka Kristù à lè kwuunè e pè a ni tè njâ mbìnjmè e nkùnjè no'nè.

²⁶ A lè pè la mbè a lenè yi à lè pè zèènè ngè'è nkùnjè no'nè a ni furè tsa'nè Nwùè à lè tsùnjènè àtwuè ishyè. La tìtsònjè, à tò mè a ta' à nkùnjè ni nkùnjè njâ mbìnjmè e tsa'a mômbyê nìshwà' à amwuè ndwùutè nkùnjè a ni pyaatè a tìpònè pèènè.

²⁷ Ðwùè à chyè a ni kwighè a ta' à nkùnjè. Tsa'nè à kwighènè, Nwùè à tyi'è tso'tè e.

²⁸ Lenèla Nwùè à lè njâ a Kristù tsa'a mômbyê nìshwà' à ta' à nkùnjè a ni lòo mbyaatè a tìpònè pànè pìno'nè. À ghä kwìrè tò; ka pè chi tò e pè a ni pyaatè a tìpònè, la tyi'è tò pè a ni chwarè pànè pa ni pi pè mbyabè e.

Hibrù 10

Kristù à njâ mbìnjmè e tsa'a mômbyê nìshwà' à ni nkùnjè

¹ Mbòomè pìJew à chyè mbè e la ndà' à lègrè ipwuumè pìshì'nè ni pònè tò, ka mè nérè e ngotè nkùnjè nkùnjè ipwuumè pìshì'nè pìghu. PìJew pa nkì nìshwà' à pè mìshwà' à mèrè mè mìngu'u mìtsùmè. Ka àlànè àtse a pè e ghu ni mbè'è mbuurè mìnwùè zè ghìrè lo pànè ni pobè tònè ambo Nwùè pè pànè ni mìnwùè imobè pònènè mmyàanè.

² A tə mbəla mbə lo mìshwà' à mə ma ngìrè lo pànè nì pobə pa ngu'tè a Nwùè pobə laanè, yi pobə ka mə myà'tè a ghobə a nì tə nshwà' à mìshwà' à mə, mìntiñmè ìmobə kí nchi mmə nsa' à e a ghobə ajuñe tìpòñè ighobə apè?

³ La mìshwà' à pə ịpwuumè nì pèrə pa ngìrè pobə kwempè a tìpòñè ighobə ngu'u ịtsùmè.

⁴ Mbè'nə àləəmè pìlwuumè pì nyàamè pobə yè mìmbŷe a la'a nsùu e a tìpòñè pèənè apè.

⁵ La ịsùmè nì Kristù à lè shwəñjènè ambo Nwùè nkwùè nì à lè mənə ntà' à tō a àtwuè ịshyê la lo: "Ka wè lè tā' à o la lo pànè ηâ mìnyàamè ajuñe nìshwà' à farə nchà'tè Nwùè ambo ghò, la ngìrè lo mbə pə nì mbìñmè.

⁶ "Ka wè pə o nì nìgha' à ajuñe mìnyàamè nì pì pa ntòonè ajuñe alyi' è mìshwà' à kè mìshwà' à nì pì pa ngìrè lo sùu mìnwùè mi tìpòñè.

⁷ "Lenəla, Kristù a shwəñjè ambo Nwùè lo, 'Ngwè a nìghê a nì ghìrè ànwùè nì wè tā' nə lo ngìrè la mbă Nwùè, tyi' è tsa'nə pì ηwà'nènə mbè' è mè amwuə àjwà'nè Nwùè."

⁸ À lè zàamè nshwəñjè lo, "Ka wè tā' à o kè nkòñjè mìshwà' à pobə nchà'tè Nwùè kè mìnyàamè nì pì pa ntòonè ajuñe alyi' è mìshwà' à pobə mìshwà' à a nì sùu tìpòñè." À lè shwəñjè ànwùè zè mbaa pə tsa'nə pì lè mənə ηjâ mìshwà' à mèrə mə ndzùñjè a mbòomə la.

⁹ Kristù a chi nshwəñjè lo, "Ngwè lè mbă Nwùè. Ntô a nì ghìrè ànwùè nì wè tā' nə." Lenəla Nwùè à pyaatè mə ịkàanè ghù lwùnè ntyi' è ndòo ghù shwuè nkwebè ghu.

¹⁰ Tsa'nə Yésû Kristù à lè ghìrènè ànwùè nì Nwùè à lè tā' nə lo â ghìrè la, à sùu a wèənè pèənè laanè ntii nìshwà' à nì à lè shwà' nə a ta' à nkwùè nì nkuñjè nì mbìñmè e.

¹¹ Ngàñjø mà' à Nwùè pìJew pìtsùmè fà' à àfà' à àzobə njyê ịtsùmè njyê ịtsùmè, mmə ηjâ a ta' à nìshwà' à nkwùè no' nə. La mbè' è mìshwà' à mèrə mè la'a nsùu e a tìpòñè ηwùè apè.

¹² Nkwùè nì Kristù à lè shwà' nə a ta' à nìshwà' à nì à ghoñjènè nì nkuñjè a nì sùu a tìpòñè, à lè tyi' è nnwuunè a pàa àpô Nwùè yè zìghènè.

¹³ La alyi' è ghu nì à wùè ntyi' è mbyabè lo Nwùè a nùñjø ngàñjø mbwùunè ize a ịshyê lo â nùñjø mìkwùè ịme ajuñe.

¹⁴ À làñjè a ndzùmè ta' à nìshwà' à ngìrè lo ηònè wa ntsùmè nì Nwùè à sùunè a tìpòñè e â pə ηònè wa nì mìnwùè ịme pòñènè mmyàanè.

¹⁵ Àzhwùè Nwùè a chi nkì mbə la ndzəənè zəənènè a nì tiitè a wèənè nì mìnwùè mèrə mə. À lè zàamè nshwəñjè lo:

16 “Ndò’nèmbyê à wè nshwəŋ̄e lo: Lě ikàanè wa ni mbi wàrè pøø pi pobø amwuø mìnþyê ni mi ghă tō: Mbi chyâ pìmbòomø ipâ amwuø mìntiŋmè imobø, ñjwà’ñè a pèrø a àtwuø pobø.”

17 A chi nkwi’ñè nshwəŋ̄e lo, “Ka mbø chi kwempø mè a tipòŋ̄e īghobø kë ngirè ñiwùè tipòŋ̄e izobø.”

18 Nkwùè ni Nwùè à lè lèønè mø a tipòŋ̄e pøønè, ka pi pø chi shwà’ñ e nìshwà’ñ tsitse a ni sùu tipòŋ̄e ghu.

Nì ghîrè pøønè tō mbaatè a Nwùè

19 Pilyimø ipâ, pøønè pø ni lsàanè a ni kwuunè amwuø alyi’ø yè laanènø mmyàanè a ni làñè a ndzùmè nìwighè Yësû.

20 À lè nya’kè àlànø yè shwuø àtse ambo pøønè a ni làñè ntomnè a àpàa atsø’ø za, njilo pøønè làñè amwuø mbø ni nìchyémbyê. À lè ghîrè a lenø la tsa’ñø à lè kwighènø àtwuø pøønè.

21 Tsa’ñø pøønè pøønø ni ifò mà’ñ Nwùè ngwùunø ni a pøønø àtwuø ndâ Nwùè,

22 pøønè ghè mbaatè a Nwùè ni ntijmè iwæønè itsùmø, ntsùnjø nnùnjø ntijmè ajuñø ze, mbø ni mìntiŋmè ni Nwùè à ghîrè mø lo kò mèrø tø nkwàñø e a tipòŋ̄ø, nkø mbø ni mìmbìŋmè ni Nwùè à sùu mø a mèrø ni nchyø ghu laanènø.

23 Pøønè tøemø ntijñø mmø mbyabø a zhyø za ni pøønè pa nshwəŋ̄e lo pøønè nùnjø ntijmè ajuñø la, ntiinø ka Nwùè â wa’ñ e ti ghîrè ànwùè ni à kà’ñø la.

24 Ðwùè ntsùmø amwuø pøønè â taññø a ni zøønè tsa’ñø mbø’ø a yèmpø a pìtse pøønè a ni kònø pøønè farø a ni ghîrè mìnwùè mi iñhi’ñø.

25 Kò pøønè wa’ñ a wøønè a mbòomø iwæønè a ni tø mbwuutø a ta’ñ alyi’ø tsa’ñø pàñø pìtse pa ngirè la. La pøønè taññø pø a ni tsùnjø ngyèmpø a ñwùè mo’ñ mo’ñ, ntiinø pøønè pø ndzøønø lo njyø ni Ndò’nèmbyê à ghă tō i zè mbaatè.

26 Pøønè tø lèrø ni mbyø a ni ghîrè ñiwùè tipòŋ̄ø tsa’ñø pøønè zhyø mø a nkúñø nkuñø la, nìshwà’ñ tsitse chyø mbø e ghu a ni sùu a wøønè ajuñø tipòŋ̄ø iwæønè apø.

27 Ànwùè ni a ghoññø a tyi’ñø mbø pø a ni tø mbyabø ni àkwàrø tsa’ñø Nwùè à ghă tso’tø mìsà’ñ mi pøønè. Pøønè ki mmø mbø ìmø ghu iññøñø wa ni i ghă tòonø a ñwùè wa ntsùmø ni à pàanènø a Nwùè la.

28 Ðònø ni à pø’ñø a mbòomø Müsî à wa nkwighè tighu ñwùè à nèrø àkoorø mìliñø ajuñø ze nkwùè ni pàñø pipaa kë pìtarø tøemønø tsa’ñø pìndzøønø zøønènø ajuñø ànwùè tipòŋ̄ø ni à ghîrènø.

29 Mbø’ø a pø pø ila ambo ñònø wa ni à wa ngwâ a Moonè Nwùè? Mbø’ø a pø pø la ambo ñònø wa ni à wa ndòø àløømø ikàanø Nwùè tsa’ñ øzwuumø ni ka

à tsâ e ni à pènè àzwuumè ni a za nsùu a wèènè ajuñe tìpònè? Mbè'è a kî nchi mbî pè la ambo ñònè wa ni à wa ndzòomè Àzhwùè Nwùè za ni a za nnérè àpònè ntijmè la? Kwàñè mbuurè ngè'è ni ñònè ghu ã zéenè a zèrè!

30 Pèènè zhyê a ñònè wa ni à lè shwèñènè lo, "La ã chyâ mìñè chyâ ngè'è a àtwuè ñònè wa ni à ghîrènè a tìpònè la; la ã twuè mìñè twuè e ajuñe tìpònè e." Pèènè kî nzhyê a ñònè wa ni à lè shwèñènè lo, "Ndò'nèmbyê à ghâ tso'tè mìñà'a mi pèènè tpe."

31 A ànwùè yè pône a ni kwuunè amwuë mbô mi Nwùè wa ni à wa nchyê la.

32 Nì kwempè tsa'nè a lè pènè ambo pîghè nkùè ntsàambyè. Nkùè wa ni nkà'è Nwùè i lè kyà'è mè a wîghè la, ni lè zéenè ngè'è yîno'nè la ka mìntijmè ìmighè nè'nè e.

33 À lè pè nkùè itse pî mè ndzòomè a wîghè nkî mmè nnyàñè a wîghè amwuë pèènè. Amwuë yîts'e nkùè, ni chwu'tè mbìñmè a ni pwuutè pîghè pîts'e pèènè ni pî lè mènè nnyàñè a ghobè ni ndwuumè wè.

34 Nì lè pè ni àsòmnè ajuñe pàñè ni pobè lè pènè a ndâ itsanè; nkùè ni pî lè kwiirènè ipwuumè ipîghè itsumè, ni lè wîimè ntijmè iwîghè ajuñe pî wèrè wè ni nîgha'è, ntiinè ni lè zhyènè lo ni chyê ni àzwuumè àtse ni a pòjènè ntsàarè a pyè nkî mbø àzwuumè ni a ghoñènè ni nkuñè.

35 Lenèla, kò mìntijmè ìmighè porè e, ntiinè ntijmè ghu tîñènè amwuë mìnwùè mi Nwùè wa ntô ni mîntso'nè mi àfà'è mîno'nè.

36 Nì chyê a ni wîimè ntijmè a ni ghîrè ànwùè ni Nwùè à tâ'nè mbè'è kwiirè àzwuumè za ni Nwùè à lè kâ'nè la.

37 Mbè'nè Àñwà'nè Nwùè a shwèñènè lo: "Tyi'è ajuñe mètûmè nkùè, ze wa ni à wè ntô la ã tô, mbø tsèñè e nkùè apè.

38 Pèènè ipâ ni mìnwùè imobè tèèmènè ghâ chyê ntiinè pobè nùñènè ntijmè ajuñe mìñè. La ka mbø pè mè ni nîgha'è pøø ñwùè ighobè itse ni ã kwiirè e ni ndzùmè."

39 Ka pøø pø wøe pàñè ni pobè pa nkwiirè ni ndzùmè mbî. La pøø chyê mbø pàñè ni pî nùñènè ntijmè ajuñe Nwùè a chwarè a wøe.

Hibrù 11

Tsa'nè pàñè ni pî lè pènè nkùè ntsàambyè lè nùñènè ntijmè ajuñe Nwùè

1 Nînùñè ntijmè ajuñe Nwùè a chyê mbø a ni pyiimè nkûñø nkuñø lo wø pø ni àzwuumè ni wè nùñènè ntijmè o ajuñe mmè mbyabè; â ni pyiimè nkûñø nkuñø lo ghò wè ni ipwuumè ni wè lè pirè mè o a pèrè tî zéenè.

2 Lë tsa'nè pàñè pî nkùè ntsàambyè lè nùñènè ntijmè ajuñe Nwùè, lenèla Nwùè a tyi'è mbø ni nîgha'è pobè pî pobè.

3 Pèənè làŋè la a ndzùmè nìnùŋè ntìŋmè aŋunə Nwùè nzhyê lo pi lè tsùŋè àtwuè ɨshyê pobə nìpwuurè la ni àshwəŋnè Nwùè. A chyê mbə la lo Nwùè à lè lòo ɨpwuumè ni ka pèənè mə ndzəənè a wəənè a ni tsùŋè a pyè ni pèənè pə ndzəənè.

4 Abèlè à lè nùŋè la ntìŋmè aŋunə Nwùè ni à lè ŋânə nchà'tə Nwùè ni i lè pònjènə ntsàarè yi Cain. Tsa'nə à lè nùŋènə ntìŋmè e aŋunə Nwùè, Nwùè à lè zəənè lo à chyê mbə ɣònə ni mìnwùè ɨme təəmènə, ntiinə Nwùè àtwuè ɨpìŋmè e à lè shwəŋnè ɨshì'nè mbè'ə nchà'tə Nwùè e. A ni pə tsa'nə Abèlè à lè nùŋènə ntìŋmè aŋunə Nwùè, ànwùè ni à lè ghîrènə a zè mbirè nshwəŋnè ambo pèənè mbaa pə tsa'nə à kwîghè mə e la.

5 Enòkè à lè nùŋè la ntìŋmè aŋunə Nwùè ni ka à lè kwîghè e, la Nwùè a lòo e nko'ò a nìpwuurè. Ka ɣònə ɨtse à lè zhyê e alyi'ə ni Enòkè à lè pənə ghu, ntiinə Nwùè à lè lòo mə e. Àjwà'nè Nwùè a shwəŋe lo, Nwùè à lè kī lòo a Enòkè ko'ò a nìpwuurè la ni Enòkè à lè ghîrè mə ànwùè ni a pònjènə Nwùè.

6 Mbè'ə ka ɣònə ɨtse â ghîrè e lo Nwùè à pə ni nìgha'â aŋunə ze tìghu à nùŋè ntìŋmè e aŋunə Nwùè, ntiinə ɣònə wa ntsùmè ni à wa ntô ambo Nwùè à chyê a ni pyiimè ni ntìŋmè e lo Nwùè à wa ghu nkī mmə ntso'ò àfa'â pànè ni pobə pa ntà'â e ni ntìŋmè ɨghobə ɨtsùmè.

7 Noà à lè nùŋè la ntìŋmè e aŋunə Nwùè ni à lè zu'nènə mìnwùè ni Nwùè à lè mənə nshwəŋnè ni à lè pirè mə e tì zəənè tsa'nə mère lòonə alyi'ə. À lè zu'nè a Nwùè nkoomè àpaŋè ni pobə pi ngwàrè e lè kwuunènə amwuə nchwarè. Lě tsa'nə Noà à lè ghîrènə Nwùè a tsèŋè àtwuè ɨshyê ntyi'è ndòo e tsa'a ɣònə ni mìnwùè ɨme təəmènə ntiinə à nùŋènə ntìŋmè aŋunə Nwùè.

8 Abràhamè à lè nùŋè la ntìŋmè e aŋunə Nwùè ni à lè zu'nènə a Nwùè nkwùè ni Nwùè à lè fuŋènə e lo â lèrè alyi'ə ni a lè pənə lìwùutè pə àze. À lè lèrè lèrènə la ka zhyê e alyi'ə ni à lè mənə ndèrè.

9 À lè nùŋè la ntìŋmè aŋunə Nwùè ni à lè chyênə amwuə àla'â za ni Nwùè à lè kà'nə ambo ze tsa'a ngàŋè nìghaanə. À lè chyê amwuə àzuŋè tsa'a Isàkè pobə Yàkobè lè kīnə nchyê ni pobə lè pənə pànè ni nñwùè à lè kīnə ŋñâ nkà'nə zè ambo pobə.

10 Mbè'nə Abràhamè à lè mənə mbyabè a ni chyê amwuə mbòmpə àla'â ngwùunə za ni Nwùè àtwuè ɨpìŋmè e à lè kwànkènə lo poomè nkī mboomè. Mbòmpə àla'â zè i pə zhyè ni ɨghorjè ni nkuŋè.

11 Abràhamè à lè nùŋè la ntìŋmè aŋunə Nwùè mbaa pə tsa'nə à lè lìwùnènə ka pə e ni ɨtìŋè a ni pyê a moonè. À lè nùŋè ntìŋmè aŋunə Nwùè lo Nwùè â ghîrè ànwùè ni à lè kà'nə mbaa pə tsa'nə ngwùè e Sarah à lè lìwùnènə nkī nchi mbə nkī mèngyé la.

12 Lenəla àtsìŋè Abràhamè a lè no'ò tsa'a pìsanə a nìpwuurè, nkī mbə tsa'a waakə ni à pənə a mbwùnə mi nchyə ghu nìŋnènə ni mbè'ə ka pi shanjè e, mbaa pə tsa'nə à lè tyi'nə mbə e tsa'a àkwuè ŋwùè la.

¹³ Pànè pè pìtsùmè lè kí kwighè mbirè nnùnjè ntijjmè ajuñe Nwùè. Ka pobè lè kwiiirè a ghobè ɿpwuumè ni Nwùè à lè kà'nè ambo pobè, la ntøemè ndzøenè a pèrè a ndyè sàa, mbø ni nìgha'à. Pobè lè tyi'è nshwønjè lo pobè chyè mbø la ngànè nìghaanè ni pobè pè ndànjè a ghobè la lànjènè a àtwuè ɬshyè ghè.

¹⁴ Pànè ni pi pa nshwønjè mbuurè mìnchwùè zè nérè a laanè lo pobè pø ntà'à àzobè àla'à.

¹⁵ Pobè lè pøla mmø nkøempè àla'à ni pobè lè furènø amwuø yi pobè lè pø ni ñsàanè a ni kwirè nkøwø.

¹⁶ Pobè lè mø ntà'à pø àla'à ni a pønjønø ntsàarè, mbø àla'à ni a pønø a nìpwuurè. Lenøla, ka Nwùè à pø e ni ɬsijnè a ni ghirè pi fuñø e ni Nwùè ɬghobè, ntiinø à tsùnjè mø mbòmpø àla'à ngwùunø nnùnjè ambo pobè.

¹⁷ Abràhamè à lè nùnjè la ntijjmè e ajuñe Nwùè ni à lè ñânnø a moonè e tsa'a àzwuumè nìshwà'à nkwùè ni Nwùè à lè zhwi'nø e. Abràhamè à lè pø ñònø ni Nwùè à lè nùnjønø nkà'nø zè pobè ze la a kí nchwu'tè mbìnjmè e a ni ñâ ndà'à moonè e ambo Nwùè tsa'a àzwuumè nìshwà'à,

¹⁸ mbaa pø tsa'nø Nwùè à lè shwønjè mø ambo ze lo, "Ngä lànjè la a ndzùmè Isàkè ñjâ ɬpoonè pø ni ndè kà'nø ambo ghò."

¹⁹ Abràhamè a lè zhyè lo mbè'ø Nwùè a pè'kè a ñwùè ajuñe nìwighè; tsa'nø a pønø lè la, lë ndwuumè ni mbè'ø pi shwønjè lo Nwùè à lè pè'kè a Isàkè ajuñe nìwighè.

²⁰ Isàkè à lè nùnjè la ntijjmè ajuñe Nwùè nchyâ mborè ajuñe Yàkobè pobè Esau nkà'à a ghobè ni mìnchwùè ni mi ghä tö amwuø nìchyâmbøyè ɬghobè.

²¹ Yàkobè à lè nùnjè la ntijjmè e ajuñe Nwùè nchyâ mborè ajuñe ɬpoonè pi Jòsebè mo'o mo'o mbònjè kwighè e. À lè zè'nø ajuñe mbànjè e nsækè a Nwùè.

²² Jòsebè à lè nùnjè la ntijjmè e ajuñe Nwùè. Nkwùè ni à lè mènø ntà'à kwighè e à lè shwønjè tsa'nø pànè pi Israel ghä furè àla'à Egypt, nkì ñjâ ntø tsa'nø pi ghä ghirè ni àkwuè e.

²³ Tä pi Müsî pobè mä e lè nùnjè la ntijjmè ajuñe Nwùè ndèømè e ajuñe ñwigrè itarø nkwùè ni pi lè pyânø e. Pobè lè zøenø lo à lè pø moonè mbònjè ka mìzùnjø, ka chi pô a ghobè a mbòomø ni ɬfò àla'à Egypt à lè nùnjønø.

²⁴ Müsî à lè nùnjè la ntijjmè e ajuñe Nwùè, ntwuunø e lo kò pi fuñø e a ye ni moonè moonè ɬfò Ferò ghù mèngyø nkwùè ni à lè kwuènø.

²⁵ À lè kònè pø lo zøenø ngø'è pobè pi pànè pi Nwùè ntsàarè a ni zu'ù ɬshì'nø amwuø tøpønjè ajuñe mètùmø nkwùè.

²⁶ À lè zøenø lo nìpø ni ɬsijnè ntii Ghù Ndzo'nø wa à pønjø ntsàarè a nìpø ni ɿpwuumè pi ɬshì'nø ni pønø àla'à Egypt, ntiinø à lè mènø ndzøenø mìntyañø ni Nwùè à ghä ñâ ambo ze.

²⁷ Mūsî à lè nùnjè la ntijmè e ajuñe Nwùè nfurè a àla'à Egypt ka mə pô e lo ñfò ā zañè a loñè. À lè lèrè nì mbyè pə ntiinè à lè zəenè Nwùè nì ka pi mə ndzəenè e.

²⁸ Mūsî à lè nùnjè la ntijmè e ajuñe Nwùè mbì'nè ànwùè mbè'e Nigha'à Àlànjè Mmyà'ttè, nshwəñè lo pàñè pi Israel lòo àləemè ndzo'ò ajuñe mìntswùè mìndâ ñmobè, njilo angèrè nì à wa nzhwuutè pèñènè à lènè mmyà'ttè pìtsaa pìmbyè pi ñpoonè ñpobè pìmbyàññè tìghu à zhwuutè.

²⁹ Pàñè pi Israel lè nùnjè la ntijmè ñghobè ajuñe Nwùè ntwuumè nchyè ghu niññènè ghu pàñènè wa tsa'a pobè pə ngylinè ajuñe ñshyè ndzopè. La nkwùè nì pàñè pi Egypt lè lopènè a nì twuumè àzobè, nchyè ghu lè sùnjè a ghobè.

³⁰ Pàñè pi Israel lè nùnjè la ntijmè ñghobè ajuñe Nwùè ngylinè nkamnè nka'à Jèrikò ajuñe njyè sàmbaa wèrè kwìnè a ñshyè.

³¹ Rahàbè nì à lè pənø àkwàrè mèngyë à lè nùnjè la ntijmè e ajuñe Nwùè, pi ka zhwuutè e a ye pobè pi pàñè pa nì pi lè tìññènè àtwuè ambo Nwùè ntiinè à lè kwíirènè pàñè pi Israel nì pi lè tònè a nì nyoorè iyi'è ñshi'nè a ndzùmè ndzùmè.

³² Mbè'e ñshankè ngè mbyàa lè ñghè? Ka nkwùè i pə e ghu ambo mìñè a nì shwəñè mbè'e Gideon, nì Barak, nì Somsènè, nì Jeftà, nì Dàfirè, nì Samuel pobè pi ngàñè ntwuumè Nwùè.

³³ Pobè lè lènè a ndzùmè àpyiimè ntijmè àzobè ndzòññè ntsòo pobè ñla'à pìno'nè ntsàarè. Pobè lè ghìrè mìñwùè mi təemènè nkì nkwiirè àzwuumè nì Nwùè à lè kà'nè la. Pobè lè kwupè mìntswùè mi pìpu'mbylinè,

³⁴ mbyaatè ñləemè ñmū pìtìññè, nkìirè lo mbè'e pi zhwuutè a ghobè nì mìnwuè ntsòo. Pobè lè patè mborè porènè la mbèñè ntyi'è ngàñè mìññè. Pobè lè pèñè ntyi'è ngàñè ntsòo yì tìññè ndzòññè ntsàarè pìsoyì pi ñla'à pìnyaanè.

³⁵ Pèngyë lè lènè a ndzùmè àpyiimè ntijmè àzobè nkwiirè nkwiirè ngàñè ngwàrè ñzobè nì pobè lè kwighè mə nkwiirè nzhwuumè. Pi lè kè'è a pìtse a ndâ ñtsañè mmè ntà'à myà'ttè a ghobè, pobè twuunè a ghobè nkwiighè amwuè ngè'è mbè'e ghà zhwuumè a nìwighè pə nì nìchyémbyè nì à pòñènè ntsàarè.

³⁶ Pi lè nyèñè a pìtse nkè'è a ghobè, nkorè a pìtse ntsàa a ghobè a ndâ ñtsañè.

³⁷ Pi lè tumpè a pìtse nì mìghòorè, ndiitè a pìtse ñtùmè ipaa nì àsò, nzhwuutè a pìtse nì ñnñwùè ntsòo. Pìtse lè mə nkarè ngwî mìngòbè mi mbyè ndzirè pobè mbyè ndonjè. Pìtse lè pə ngàñè àfumè, pi mə nnyàñè a pìtse, pi mə ñjâ a pìtse nì ngè'è ka mìzùñjè.

³⁸ Ka àtwuè ñshyè zè a lè pirè mbòñè e ambo pobè. Pobè tyi'è ndzìnkè nkarè amwuè iyi'è waakè pobè pìkòñè. Pobè lè mə nchyè àtwuè mìmbarè pobè amwuè mìmbwù'è nì mìngwigrè a ñshyè.

39 Nwùè à lè pyiimè lo pànè pèrè pè lè lwènè nì àpyiimè ntijmè, la ka ñwùè ghobè itse a lè kwirè e àzwuumè nì Nwùè a lè kà'nè ambo pobè,

40 ntiinè Nwùè à lè nùnjè mè ànwùè nì a pònjènè ntsàarè ambo pèonè lo pobè ghă pwuutè la pèonè pi pobè pònjè tèomè ishi'nè.

Hibrù 12

Nwùè a shiitè ipoonè ipe

1 Tsa'nè pèonè pènè nì àpùnjè pi ndzæenè zænènè nì pobè kamnènè a wænè la, pèonè wa' à àzwuumè àtsùmè nì a za nnàanè àlànjè àzænè pobè ànwùè tòpònjè àtsùmè nì a wíimènè a wænè nkorè, lenèla ngwíimè a nì kírè mìndænè ma nì mi pènè a mbyè pèonè la nì ntijmè twænè tsùmè.

2 Pèonè tê imyé imænè ajuñè Yésû nì à lè ghîrènè pèonè pè nì àpyiimè ntijmè nkì ngîrè a tijnè ngè mmyaanè. À lè pyiimè ngø'è ntsùmè ka pè e nì isijñè a nì kwighè ajuñè atighè pànkènè ntiinè à lè zhyénè a nigha' à ngwùunè nì à wùè a mbyè mbyabè e. À wùè tìtsònjè nnwuunè a pàa àpô alènè nifò Nwùè yè zighènè a nìpwuurè.

3 Nì lanè nkwànjè tsa'nè à lè wíimènè ntijmè ndzæenè ngø'è nì ngànè ngîrè ìnwùè tòpònjè lè ñâne ambo ze. Lenèla, kò mìntijmè imighè porè nì myà'tè ànwùè nì nì mènè ngîrè.

4 Tsa'nè nì pè ntañnè a nì zònjè a tòpònjè, nì pirè a wighè ti zònjè mbyàa amwuè ntyè nì mbè'è pi kwirè àlèomè àzighè.

5 A chyé lè lo nì lènè mè àshwænjè za nì Nwùè à lè shwænjènè a nì porékè mìntijmè imighè tsa'a ipoonè ipe? Àshwænjè ghu a pè lo, "Moonè mè, tê àtwuè nzhwi'tè amwuè nkwùè za nì Ndò'nèmbyè a mènè nshìitè o. Kò ntijmè o kì mborè e nkwùè nì a mènè nsa' à o,

6 ntiinè Ndò'nèmbyè à wa nshìitè la pànè nì à kònènè nkì mmø nchyâ ngø'è la ajuñè pyè pa nì à lòonè tsa'a ipoonè ipe."

7 A pè amwuè nkwùè nì nì mènè ndzæenè ngø'è, nì wíimè ntijmè twighè ntiinè a nshìitè nì Nwùè à mènè nshìitè a wighè tsa'a ipoonè ipe. Mbè'nè ka moonè itse a pè e ghu nì ka tă ighobè a mè nshìitè e a ye.

8 À lè ka mè shiitè e a wighè tsa'nè à wa nshìitè ipoonè ipe, yi à nèrè la lo ka nì pè a wighè ngotè ipoonè ipe; pighè ipoonè nì pi pyènè a àpyiinè.

9 Pèonè tê mbè nì pítä nì pi pyènè a wænè a àtwuè ishyè ghe mmø ndzu'nè a ghobè nkwùè nì pobè shiitènè a wænè, pèonè tyi'è ka tsùnjè zu'nè a wænè a Tă twænè nì à wa ñjâ a wænè nì àzhuwùè mbè'è pè nì nìchyêmbyè?

10 Pítä nì pi pyènè a wænè pa nshìitè a wænè la ajuñè mètùmè nkwùè amwuè ndwuumè nì i pònjènè ambo pobè, la Nwùè a mè nshìitè a wænè pè ajuñè ishi'nè twænè mbè'è pèonè tsùnjè nzhyè a nì pè pànè nì pi laanènè tsa'a ze.

¹¹ Amwuə nkwùè ni pि mənə nshiiitè a wəənè, pəənè lòo nkwùè ghu pə tsa'a nkwùè àsòmnè, ka pə wəənè ni nigha'à. La a kí pə nkwùè ndzùmè, pànè pa ni à lè shiitènè a ghobə la chyê ni àporèporè nkì ngirè mìnwùè mi təemènè.

Àkwàtè mbè'ə nìtwuunè a Nwùè

¹² Lenəla, ni ηaŋ̊e mbô ɬmighə ma ni mi kaanè mə la àtighə, nkì nshyè mìkwì'te ɬmighə ma ni mi porènè la.

¹³ Ni mə ngyinè amwuə ɬlàn̊e pa ni təemènè la njiilo kò pànè pa ni mìkwùè ɬmobə kòotè mə la mmyàanè mbi'te, mèrə chi ntìnmè tìnnènè.

¹⁴ Ni kyiitè a ni pə ni àporèporè pighə pि ηwùè ntsùmè nkì mmə ngyinè àkwùè nìyinè yè laanènè, ntìinè ηònè ni ka àkwùè nìyinè e a laanè e ka a pə ghă zəenè a Ndò'nèmbyê.

¹⁵ Ni zhì'te a wighə lo kò ηwùè ɬwighə ɬtse a pि ɬpòn̊e ni Nwùè à ngirè. Kò ηwùè ɬwighə ɬtse a pə e tsa'a àtighə yè lwùènè ni a ko'nə ntyi'è mmə ηjâ ngə'è ni ndyi'è za ni ɬfurènè aŋjunə àkòbè e.

¹⁶ Ni zəenè lo kò ηwùè ɬwighə ɬtse a pèn̊e ntyi'è e ngàŋ̊e ànyorèkè kè ka mə pô e a Nwùè tsa'a Esau, ni à lè shwùunènè ɬlinmè e tsa'a ntsàambyè moonè ni mìzighə ni mbè'ə pि zighə a ta'à nkwùè.

¹⁷ Ni zhyê lo à lè pə nkwùè ndzùmè la nchi mmə ntà'à a ni kwirè mborè ambo tă ɬghobə; la a kantè e, ntìinè ka àlàn̊e àtse a lè chi mbə e ghu a ni kwebè ànwùè ni à lè ghîrènè, mbaa pə tsa'nè à lè chinə mmə ntà'à ni nchyə a ɬmyə ze.

¹⁸ Ka ni tō mbyàa a wighə a mbyè àzwuumè za ni mbè'ə ni pètè tsa'nè pànè pि Israel lè tōnè a mbyè mbarè Sinai ni ɬmū i lè mənə nkirè aŋjunə. Ka ni tō mbyàa a wighə a alyi'è ndzùmè, alyi'è ni a sinènè ni nyimè, àghè'te a kí mmə ndàŋ̊e.

¹⁹ Ka ni zu'u a wighə ntàŋ̊e ɬmə ntswuè a alyi'è ghu pobə ngyè ηwùè. Nkwùè ni pànè pa lè zu'nè ngyè Nwùè za, pobə lè pu'u mbô lo kò a chi nshwəŋ̊nè e.

²⁰ Mbè'nè ntă ni pि lè ηânə ambo pobə i lè tìjnè nkì mmə nshwəŋ̊e lo, "A tə mbə pə nyàamè mbètè mbarè zə, pि tumpə a wèrə ni mìghòorə nzhwuutè."

²¹ Alyi'è ghu a lè mə nshwàŋ̊e pəənè tə Müsî a shwəŋ̊e lo, "Àkwàrè a wìimè mè tə ngwè ngwùrè."

²² La ni kùmè ntō a zighə pə aŋjunə mbarè Zayònè, nkì ntō amwuə mbòmpə àla'à ngwùunə Nwùè wa ni à pənə ghù ntìjnè; mbə Yèrusalèmè wa ni à pənə a nìpwuurrə pəngèrè nkaamè nkaamè pə ghu mmə nga'à.

²³ Ni tō la amwuə àshwatè pìtsàa pि mbyè pि ɬpoonè pि Nwùè ni pि ηwà'nè mə mìlinè ɬmobə a nìpwuurrə, nkì ntō la ambo Nwùè ni à wa ntso'te mìsà'a mi pànè pìtsùmè, nkì ntō la ambo ɬzhwùè pànè pa ni mìnwùè ɬmobə təemènè pobə nkì mbòn̊e mmyàanè.

²⁴ Nì tò la ambo Yësù nì à lè tònè nì ikàanè ghù shwuè, nkì ntô ambo àlèèmè e nì pì lè zàrènè a kà' à mìnwùè mìshì'nè ntsàarè àlèèmè Abèlè.

²⁵ Nì zhì'tè a wighè a nì twuunè ngyè ñònè nì à shwəñènè ambo pighè. Pànè nì pì twuunènè ngyè ñònè nì à lè mènè nkwàtè a ghobè a àtwuè ishyè ka pobè kíirè a ghobè, mbè' è pobè tyi' è nkíirè ngyè ñònè nì à wè nkwàtè a ghobè a nìpwuurè lè ila?

²⁶ Ngyè Nwùè i lè ghìrè àtwuè ishyè àtsùmè a nè'nè nkwùè ghu, la tit'sònjè à kà' à mè lo, "Ka mbè chi ghìrè mè pè ndà' à àtwuè ishyè zè lo â nè'nè, mbi kí ghìrè farè nìpwuurè lo tsèrè nè'nè."

²⁷ Àshwəñènè zè lo, "Chi" a lanè nnérè lo ịpwuumè pa nì pì lè tsùñènè la pì ghă nè' è pèrè tso'ò, la pyè pa nì mbè' è ka pì nè' è e a pèrè la ghă ghoñè.

²⁸ Lenèla, pèønè tè ñjâ a miyàa ambo Nwùè ntiinè pèønè pè nì ànwùè nìfò ni mbè' è ka pì nè' è e. Pèønè tè nséekè a Nwùè amwuè àlànè àtsùmè nì à pòñè e, nkì nséekè e nì àkwàrè,

²⁹ ntiinè Nwùè iwèènè la ịmú nì i wa ntòonè àzwuumè àtsùmè.

Hibrù 13

Tsa'nè mbè' è pèønè ghìrè ntiñmè Nwùè i pòñè

¹ Nì lànjè nì mbyè ntø nkòñjè a ñwùè mo'o mo'o tsa'a pìlyimè a ndzùmè Kristù.

² Nì tè nkwempè a nì kwíirè ngàñjè nìghaanè amwuè mìndâ ịmighè, ntiinè pànè pìtse lè ghìrè a lenè nkwiirè pèngèrè amwuè mìndâ ịmobè ti zhyè.

³ Nì tè nkwempè pànè pa nì pì pènè a ndâ ịtsanjè tsa'a nì wè pìghè pì pobè alyi' è ghu, nkì mmø nkwempè pyè nì pobè pè ndzæñè nge' è la tsa'a nì wè ndzæñè nge' è ghu pìghè pì pobè.

⁴ Pànè pìtsùmè wìlimè ànwùè nìzo'ò nì àghu'tè, kò nì lòo a wighè ntsìñjè ntiinè amwuè nìzo'ò ntiinè Nwùè à ghă chyâ ịsà'a ajuñè ngàñjè àfànè pobè ngàñjè ànyòrèkè àtsùmè.

⁵ Kò nì pè a wighè nì ntonè ajuñè nkabè, nì pè nì nìgha' à ajuñè àzwuumè nì nì pènè nì zèrè ntiinè Nwùè à shwəñènè lo, "Mbè' è ńda'a mmyà'tè mè a wighè kè nkì ngwa' à mè a wighè apè."

⁶ A tè mbèla mbè lè pèønè shwəñè ti àkwàrè lo, "Ndò'nèmbyè la ngàñjè àyèmpè mè Ka mbè pô mè àzwuumè àtse, Mbè' è ñwùè mìsonè a ghìrè lè àkè ambo mìñjè?"

⁷ Nì kwempè ịtwuè pì ntsàambyè nì pì lè mènè nshwəñè àshwəñènè Nwùè ambo pìghè. Nì kwempè tsa'nè nìchýembyè ığhobè a lè pènè pobè pòñè kwighè, nkì mmø mmìñjè tsa'nè pobè lè nùñjènè ntiñmè ığhobè ajuñè Kristù.

⁸ Ka Yësù Kristù a kwèbè e. A tyi' è ze ịzòonè, mbè ze mbè sìnè, mbè ghă ghoñè nì nkuñjè.

⁹ Kò nì pyiimè lo mbuurè mìnchwùè mi shwuè mítse ni pànè pa nnérè a wighè fuukè a wighè amwuə àlànjè yè išhi'nè. A pònè pø lo àpònè ntijmè Nwùè â ghîrè mìntijmè išighè tijenè. Ka pø e pè a ni nùnjè pimbòomø mbè'ø mizighè ni ka mèrè pø e ni àyèmpè àtse ambo pànè ni pi pø nnùnjè pimbòomø pighu.

¹⁰ Ka ngànjø mà'à Nwùè za ni lè mènø nfà'à amwuə àzuñè Nwùè lè pø a ghobø ni išijenè a ni zighè mizighè mi nishwà'à amwuə alyi'ø nishwà'à ghu.

¹¹ Àtwuè pifò mà'à Nwùè pi pJew a lè mè ndòo àløemè mìnyàamè nkwwunè nshwà'à nishwà'à amwuə alyi'ø yè laanènø mmyàanè a ni sùu tippònè pøønè. Lenøla pi tyi'ø ndòo mbòbè izobø nfurè ngè ntòonè a àpyiinè alyi'ø ni pànè pighu lè mènø nchyâ.

¹² Ntii ànwùè zanø, Yësû à lè ki ndzøønè ngø'ø nkwiighè a àpyiinè mbòmpø àla'ø gha mbè'ø àløemè e â sùu pànè pobø laanè ajuñø tippònè ighobø.

¹³ Ni ndwuumè wè, a kù'nè lo pøønè furè a àpyiinè ngè ntsirè e nkø mbi'ø išijenè wa ni à lè pi'nø la.

¹⁴ Mbè'nø ka pøønè pø wøønè ni mbòmpø àla'ø yitse ni i ghoñènø ni nkunè àtwuè išhyø ghø, pøønè pø nnañè pø zhyè za ni i ghå tø la.

¹⁵ Tsa'nø a pøønø a lenø la, pøønè tø ndànjø a ndzùmè Yësû ñjâ ipwuumè nishwà'à nkùwùè išsumè ambo Nwùè a ni ghu'tø e. Lë nchà'tø Nwùè ni i furènø ambo pøø ni pøø pa nshwøñø ni mìntswùè iømøe lo Yësû la Ndò'nèmbyø.

¹⁶ Kò ni lèønø a ni ghîrè tippònè kè a ni yèmpø pøønè ni ipwuumè ni ni pøø ni pøøø, ntiinø lø mbuurè mìshwà'à ni Nwùè à kònènø.

¹⁷ Ni zu'nø iøtwuè ipighø ndzùnjø ànwùè ni pobø pø nshwøñø ambo pighø ntiinø pobø pa nnañø a wighè nkùwùè išsumè, nkø mbø ghå ki shwøñø ambo Nwùè tsa'nø pobø pø nfà'ø. Ni tø mbøla ndzu'nø a ghobø, pobø fà'ø àfà'ø àzobø ni nìgha'ø ntiinø pobø tø mø fà'ø ni àsòmnø zèrø za a yèmpø e a wighè ni àzwuumè àtse apø.

¹⁸ Ni lènjø ni mbyø nchà'tø a Nwùè nkùwempø a wøø. Pøø zhyø lo mìntijmè iømøe laanè ajuñø àfà'ø ni pøø fà'ø, pøø ki ntà'ø a ni chyø a nìchýembyø ni wøøø a tøømènø amwuə iłànø išsumè.

¹⁹ Ngwè mbu'ù ambo pighø lo ni tsùnjø nchà'tø a Nwùè mbè'ø â ghîrè nìfa'a nkùwirø nkùwø ambo pighø.

Ndwùèndzùmè àchà'tø Nwùè

²⁰ Nwùè wa ni à wa ñjâ àporèporø ni à lè ghîrènø Ndò'nèmbyø iøwèønø Yësû a kwirè mbè'kø ajuñø nìwighè, mbø ze wa ni à pøø iømbyabø mìmbyø ghù ngwùunø, nkø mbø ze ni à lè wàrènø iøkàanø ni i ghoñènø ni nkunè ni àløemè e,

²¹ à ñjâ ipwuumè pishì'nø išsumè ni ni tà'nø mbè'ø ni ki ngirè mìnchwùè ni Nwùè à tà'nø. À lèrè ni mbyø ngirè mìnchwùè mìtsùmè ni à wa nkònjø ajuñø pøønø

ndàñè ndzùmè Yësù Kristù wa nì à pënə nì àghu'tè nì a ghoñènə nì nkunjè nì nkunjè. Amen.

Ndëwùèndzùmè àshwəññè

²² Pìlyimə ñpâ, ngwè mbu'ù mbô ambo pìghè lo nì tsùñè nzhwi'tè àshwəññè zè nì à lè'tè mìntiñmè ìmighè, mbaa pë tsa'nè ka àñwà'nè zè à sàa e la.

²³ Ntà'à lo nì zhyê lo pì fuukè a ndyimə ìwəenè Timotì a ndâ ìtsañè. À tè mbèla ndzàñè ntô, yi pëe ze pì tô zëenè a wìghè.

²⁴ Nì chà'tè ìtwuè ìshwatè ìtsùmè pobè pàñè pì Nwùè pìtsùmè. Pìlyimə ñpèenè nì pobè pënə a Italy pë nchà'tè a wìghè.

²⁵ Nwùè â nérè àpòñè ntìñmè e ajuñè pìghè pìtsùmè. Amen.

Jemà

Jemà 1

¹ A mìnjà Jemà ngànjè àfà'à Nwùè pobè yì Ndò'nèmbyê Yësû Kristù, mmə nchà'tè a wighè ngwàrè pànè pि Israel za nìghumè ntsòbè ipaa ni sapènè alyi'è alyi'è amwuə àtwuə ishyê ghè.

Àpyiimè ntijmè ghobè àzhì'tè

² Pilyimè ipâ, nì kwiirè mbuurè nìzhwi'ì ntsùmè ni tsirènè a wighè ni nìgha'à, ³ ntiiñe, mbuurè nìzhwi'ì ntsùmè ni za nzhwi'ì àpyiimè ntijmè àzighè i za ngirè nì pø ni àwìimè ntijmè.

⁴ Nì zæenè lo àwìimè ntijmè àzighè a lèrè ni mbyè amwuə nìzhwi'ì ntsùmè tø nkwuə nko'ò nkù'ù, mbø ti àfàntè ànwùè.

⁵ La ñwùè wighè itse à tø mbøla mbuñè àzhì'tè, a loonè amwuə àchà'tè Nwùè ambo Nwùè, ni ã ñâ ambo ze; mbè'nø Nwùè à wa ñjâ ni àpòñè ntijmè ti àndànè ambo ñwùè ntsùmè, ka tso'tè e mbô.

⁶ La nì pø nchà'tè a Nwùè nì pø ni àpyiimè ntijmè, kò nì pø ni minkè ntiiñe ñònè wa ntsùmè ni à wa mminkè à chyè la tsa'a nchyè wa ni i wa mbègrè amwuə nchyè ghu niññènø, fèrè a mè ntinè a wèrø ndérè nkŵirè ntinè nkŵè.⁷

⁸ Mbuurè ñònè zèrø ze ni à loonènø ni mìntijmè mimbaa mbø ni minkè ajuñø ìnwùè itsùmè la, ka à pø kwiirè e àzwuumè àtse ambo Ndò'nèmbyê.

Ngànjè nkabè pobè ngànjè àfumè

⁹ Ndyimè ìwèenè wùè ni à pønø ngànjè àfumè, â pø ni nìgha'à nkùè nì Nwùè à ñaŋènø e àtìghè.

¹⁰ Ngànjè nkabè ntsùmè â ki mbø ni nìgha'à amwuə nkùè za ni Nwùè à shwu'kènø e a ishyê ntiiñe ngànjè nkabè ntsùmè à ghà làñè tsa'a töjtöñø ni à pobènø amwuə mìpa'a la.

¹¹ Mbè'nø, nkùè ni nìwùumè à tânø ntijñè la, a töonè a nìyìlinè ntsùmè, töjtöñø a kwìñè, nìpòñè e a ki mmyè. A ndøñø ndøñø tsa'nø ngànjè nkabè à ghà làñè amwuə nkùè ni à pønø nkarè nfà'à ifà'à ipø.

Nìzhwi'ì ghobè nìkwà'nè

¹² Mborè i chyè ambo ñònè wa ntsùmè ni à lìwùutènø ntøemè amwuə àpyiimè ntijmè amwuə nkùè za ni nìzhwi'ì ntsùmè à tònø ambo ze, ntiiñe à tø ntsàarè a nìzhwi'ì wèrø wè, Nwùè a tuñè ngù'u e ni i pønø nìchyêmbyê ni à lè kà'à mè ambo pànè pa ni pì kòñènø e.

¹³ Mbuurè àkwà'nè zè i tø ntsirè a ñwùè kò a shwøñè e lo, "Àkwà'nè zè a furè la ambo Nwùè." Mbè'nø pì pa ka kwà'nè e a Nwùè, ka Nwùè àtwuè ipìñmè e a ki mmø nkùè e a ñwùè.

14 La àkwà'nè a za ntô ambo ñwùè nkwùè ni à ñâne mbìnjmè e ajuñe ìpwuumè pa ni ñwùè misoñe à tà'nè la pèrø sùñe e nchyâ amwuø àzè'è àkwà'nè.

15 Ìpwuumè pa ni ñwùè misoñe à wa ntà'à la pa nkwuø amwuø ñwùè ntyi'è mbyø a tìpòñè; tìpòñè a kí nkwuø tø nko'ò nkù'ù, a ñâ a nìwighè.

16 Pìlyimø ìpâ, njilo kò pì fikè e a wighè.

17 Mbè'nø mintyañø mìshì'nø mìtsùmè pobø ìpwuumè ni pònènø mmyàanø ìtsùmè furè la a nìpwuurø nshwu'è, pèrø furè la ambo Nwùèko'ò wa ni à lè tsùñènø mìnkà'à ni mi pønø a nìpwuurø, mbø ze wa ni ka à kwèbè e, ka kí mè pèñè e lo ñâ ndzùmø tsa'a lègrè.

18 A nkòñè ze, à lè tsùñè a wøenø ndàñè a ndzùmè àshwøñø nkùñø nkuñø e ngìrè pèñènø pø tsa'a ntsàambyø àzwuumè ajuñe ìpwuumè pa ìtsùmè ni à lè tsùñènø.

19 Pìlyimø ìpâ, nì tê àtluø nzhyø ànwùè zè! A kù'nè lo ñwùè ntsùmè a fa'a nzhyø zhwi'tè, ngwìimø àløemè e a ni fa'a nshwøñø nkì ngwìimø mbìnjmè e a ni fa'a ndzañè a loñø,

20 ntiinø ñònè ni à zañènø a loñø ka à ghìrè e ànwùè ni Nwùè à tà'nè lo â ghìrè.

21 Lenøla, nì wa'à ìnwùè ntsìñø ìtsùmè pobø ìkwàñè tìpòñè ìtsùmè, nshwu'kè mbìnjmè ìzìghè ñjâ ambo Nwùè, mbyiimø àshwøñø za ni à pyènø amwuø mìntiñmè ìmìghè, mbø àshwøñø za ni à chwarè a wighè.

22 Kò nì kí nfìghè a wighè mbìnjmè ìzìghè ndzu'ù a wighè ànwùè Nwùè zu'nø. A kù'nè lo nì ghìrè ànwùè ni a shwøñènø.

23 Ìònè ni à wa ndzu'ù ànwùè Nwùè zu'nø, ka mè fà'à e ni zèrø, à chyø la tsa'a ñònè ni à nañènø ìsìghè e amwuø malèmè ndzøñènø mbìnjmè e.

24 Nkwùè ni à nañè mè mbìnjmè e ndzøñènø tyì'è ìshì'nè a pèñè ndèrè e, la a kí pø tyì'è lè, a zùñè ndèñènø e tsa'nø mbìnjmè e i pønø.

25 Ìònè ni à nañènø a mbòomø wa ni à kyàatènø mìnkirø mi ìtsanjè ajuñe pèñènø ìshì'nè, ntê àtluø a ni fà'à ni wèrø, ka pø zu'ù e zùñè lèñènø, Nwùè à ghä chyâ mborè ajuñe ìnwùè ìtsùmè ni à wa ngìrè.

26 Ìònè ìtse à tø mbø amwuø pighe ni à kwàñènø lo à tìñènø amwuø ànwùè Nwùè la ka zhyø wìimø e àløemè e, yi ànwùè Nwùè e za la tyì'è àfíñí, a kí mmø nfikè la mbìnjmè e.

27 Ànwùè ni Nwùèko'ò Tă ìwèñè à lòonø lo a kù'nè ka pø e ni ntsìñø a chyø lo: nì pø nnañè pìtyø pobø pìkwùø amwuø ngø'è ìzobø, nkì nchi mbø a ni pyabè mbìnjmè ìzìghè mbø'ø mìñnwùø mi àtluø ìshyø tsèñè.

Jemè 2

Àkwàtè mbè'ə nnèrè a tèchwii

- 1** Pilyimə ɔpâ, tsa'a pànè nî pî nùñènè ntijmè ɔghobè ajuñe Ndò'nèmbyê Yësû Kristù, wùè wa nî à pønø Ndò'nèmbyê àghu'tè, kò nî ghu'tè a wighè pøenè nî tèchwii a nî zùñè tsa'nø nî zøenènø a ghobø.
- 2** Tyi'è pøenè lòo lo ngàñè nkabè nî à wînø àkî nî pî tsùñènø nî àtijø goldè pobø itsø'ø pî tsêñø à tô amwuø ndâ àshwatè ɔzighè, ngàñè àfumè nî à wînø ɔsìitè itsø'ø a kî ntô nkwuunè àze.
- 3** Nî tè mbøla ntê àtwuø nnèrè àghu'tè ambo ñònè wa nî à korènø mbìnjmè e ɔshì'nø nshwøñø ambo ze lo, "Tô nnwuunø a nighè ajuñø aløñø ɔshì'nø zè," la nshwøñø ambo ngàñè àfumè wa lo, "Tøemè a niyî" kè "Tô ngwiitè a ɔshyè nighè a nipwùnø mìkwùè imâ,"
- 4** ka nî zøenè a wighè lo nî nèrè mè a tèchwii amwuø pighè, nkî mmø ntso'tè pøenè ndzùñø àkwàñø tipòñø àzighè?
- 5** Nî zhwi'tè mbă pilyimø ɔpâ, Nwùè à tso'ò mè ngàñø àfumè amwuø àtwuø ɔshyè ghø ngirè lo pobø pyiimø a Yësû Kristù, mbø nî àfù'ù nkñø nkuñø ngä ndzighè ànwùè nifò zhyè nî à lè kà'è mè ambo pànè pa nî pobø kònènø e.
- 6** La nî pø nnañø ngàñø àfumè ka mè fuñè a wighè nî àzwuumè àtse. Pànè nî pî zhiy'nø a wighè nsùñø a wighè nchyâ amwuø mìndâ mìsà'a la pìwø? Ka à pø e la pìghànø pî nkabè?
- 7** A tyi'è pobø nî pî pa nshwøñø ɔnwùè tipòñø mbè'ø nìlinè tsì ɔshì'nø tsa nî pî ñânø ambo pighè la.
- 8** La nî tè lanø nnùñø a tønkøñø ntë Nwùè wa nî à pønø amwuø àñwà'nø lo, "Mè nkòñø a ndyimø o tyi'è tsa'nø wè kònènø mbìnjmè o," yi wë ghirè ɔshì'nø.
- 9** La nî tè mè ntwu'tè pøenè nî tèchwii a nî zùñè tsa'nø nî mènø ndzøenè a ghobø, yi nî wighè mè ànwùè, mbòomø a kî ngwiimè a wighè tsa'a pànè nî ka pî nùñè a ghobø a mbòomø.
- 10** Iwùè à tè mè nnùñø pìmbòomø pìtsùmè la ngwighè a ta'à, yi à wighè mè la pèrø pìtsùmè,
- 11** ntiinø ñònè wa nî à lè shwøñønø lo, "Kò wè ghirè àfànè," à lè kî nshwøñø lo, "Kò wè zhwuutè." Lenøla wè tè ka ghirè o àfànè la nzhwuutè a ñwùè yi wè wighè mè ntë.
- 12** Nî ghirè àshwøñø àzighè pobø mìfà'nø ɔmighè pø mì pànè nî pî ghå tso'tè mìsà'a ɔmobø zùñè ntë wa nî i wa nkyàatè mìnkirè mì itsanø ajuñø pøenè.
- 13** Mbè'nø, ka Nwùè a pø ghå koorè e mìlinjø mì ñònè nî à wa ka koorè e mìlinjø mì ñwùè amwuø nkùñø ntso'tè mìsà'a. Àkoorè mìlinjø a ghå tsàarè ntso'tè ɔsà'a.

Àpyiimø ntijmè ghobø nìfà'à

¹⁴ Pilyimə ἰπά, ηώνυμος από την ονομασίαν του θεού που έχει δοθεί στον Ιησού Χριστό, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού. Ο Ιησούς Χριστός είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

¹⁵ Νδυιμε ἰωακείμης γένος ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

¹⁶ Ταῦτα ηώνυμος ωραίας φύσης ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

¹⁷ Τσανός από την ονομασίαν του θεού ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

¹⁸ Λαζαρός ηώνυμος γένος ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

¹⁹ Νιώνυμος ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

²⁰ Απούκε ηώνη! Βέβαια ηώνη! Μπαλάρια πέρα από την ονομασίαν του θεού ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

²¹ Νέος αγιονόμος ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

²² Νιώνη! Από την ονομασίαν του θεού ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

²³ Λενέλα, από την ονομασίαν του θεού ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

²⁴ Νιώνη! Από την ονομασίαν του θεού ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

²⁵ Από την ονομασίαν του θεού ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

²⁶ Τσανός από την ονομασίαν του θεού ήταν ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι ο μόνος θεός και ο μόνος ονομασίας του θεού.

Jemè 3

A kù'nè lo pànè wìimè ìlèèmè ịpobè

- 1** Pìlyimè ịpâ, ka a pònjè e lo pighè pìno'ne pè pìnèrè ìnwùè, ntiinè nì zhyènè lo ịsà'a ịwèənè tsa'a pìnèrè ìnwùè ghă tìjnè tsàarè a yì pànè pìtse.
- 2** Pèənè pìtsùmè pa nfàntè mìnwùè. La ịjònè ịtse à tè pè ghu nì ka à pè nfàntè e aŋjunè mìnwùè nì à wa nshwəŋè yi la ịjònè nì mìnwùè ịme pòŋènè mmyàanè, a kí mbè ịjònè nì mbè'è a wìimè mbìŋmè e ntsùmè.
- 3** Pèənè tè chyâ a jangàrè a ntswùè lèəmè a nì ghìrè lo â zu'nè a wəənè yi mbè'è pèənè kí zhyè ghìrè lo â lèrè amwuə pàa nì pèənè kòŋènè.
- 4** Pèənè naŋè ịpaŋè pìwùunè pa amwuə nchyè, pèrè patè nfanjè fanjènè la, fèrè ntìŋnè a kí mmè ntinè a pèrè. Pi pa nnya'a ntinè a pèrè la tyì'è pìmìlyi'è lè nshwù'tè, a pèŋè ndèrè amwuə pàa nì ịsùŋè ịpaŋè à kòŋènè lo â lèrè.
- 5** A kí mbè tyì'è ndəŋjè ndəŋjè aŋjunè àlèəmè za nì a pənè a ntswùè pèənè la. A kí kínè la mbè tyì'è alaamè mbìŋmè yè tìŋnè nì a za nnèrè mbìŋmè nì mbuurè mìnwùè mìwùunè nì mbè'è zèrè a ghìrè. Kwàŋè amwuə mbuurè nì mbè'è mìlyi'è ịmū a sa'à ntòonè a ta'à maa kòŋjè!
- 6** Àlèəmè a chyè tsa'a ịmū. Mbè tsa'a àtwuə ịshyè nì a lwenènè nì ìnwùè tìpòŋè mbè e amwuə pèənè nsìimè ìnwùè tìpòŋè amwuə ịlaamè mbìŋmè pèənè tyì'è ịtsùmè. A za ntòonè a nìchýəmbyè ịwèənè nì ịmū wa nì i furènè amwuə àkìnnè ịmū.
- 7** Ịdwùè misoŋè à zhyè a nì ghìrè mìnyàamè chyè pobè pi pèənè. À ghìrè mè mìnyàamè mìtsùmè nì mi pənè a ịsighè kè amwuə nchyè, nì mìnyàamè mi tsêñè ghobè pìsìŋè, nì mbuurè mìnyàamè tsa'a mìnyoorè nì mbuurè mìnyàamè mi nchyè tsa'a ịswuə chyè pobè pi pèənè.
- 8** La ka ịjwùè misoŋè a zhyè e a nì wìimè àlèəmè e. Àlèəmè la àzwuumè za nì a pìnè ka mìzùŋè ka pi kí mmè nzhyè wìimè e a zèrè, a za nno'ò nì ndyi'è nì mbè'è zèrè zhwuutè a ịjwùè.
- 9** Pèənè pa nsəəkè a Nwùèko'ò Tǎ ịwèənè nì zèrè nkì mmè ndòo tyì'è a zèrè ndzòomè pèənè nì Nwùè à lè tsùŋènè pi shwuè e.
- 10** Ashwəŋnè mborè pobè ndzòomè a za nfurè tyì'è amwuə ta'à ntswùè; ka à kù'nè e a lenè mbă pìlyimè ịpâ.
- 11** Nìmwurè ịshyè nì mbè'è nchyè yì lìŋmènè furè amwuə, mbè'è nchyè yì lìwùènè kí furè e amwuə apè.
- 12** Pìlyimè ịpâ, mbè'è nkàarè i la'a ndzumè e ifanjè mìghurè apè, ịghəbè kí nda'a ndzumè e àkobè apè; mbè'è ndòorè nchyè ngwaŋè i la'a nkì ηjâ e nchyè yì nônè apè.

Àzhì'tè nì a furènè ambo Nwùè

¹³ Ðwùè iwighe itse à wè ghu ni à zhì'tènè nkì ntsùnjè nzhyê ìnwùè? Â ghìrè zèrè â furè ndaanè ajuñe nìchyémbyê e; nkì nshwu'kè mbìnjmè e ngìrè mìnchwùè mìshì'nè myè ni mèrè nérènè àzhì'tè yèghu.

¹⁴ La nì tè mbøla mbø ni àghè'nè ghobø àngø'e ni nìkònè ìtwuè ipighø amwuø mìntiñjømè ìmighø, kò nì tsòo wighø a ghàñjè kè ntwuunè a nkùñjø nkuñjø.

¹⁵ Ka mbuurè àzhì'tè za ì furè e la ambo Nwùè; a àzhì'tè àtwuè ìshyê, ka pø e ni àzhwùè Nwùè, nkì nfurè pø ambo ìshyê.

¹⁶ Aly'i'e za àtsùmè ni àghè'hè a pønø ghu pàñø kònè pø ìtwuè ipobø, a chyê la mbuurè àzhwà'nè àtsùmè a pø ghu nkì ndwenè ni ìnwùè tìpòñjø pìno'nø.

¹⁷ La àzhì'tè za ni a furènø ambo Nwùè a chyê la mbyø ndaanè, mmø nkònè a ni ghìrè lo pàñø nwuunè ìshì'nè, mmø ntajñø pø a ni kwàñjø ìkwàñjø pìshì'nè, mmø ndzu'nè, mbø ni àkoorè mìlinjø, mmø ngìrè mìnchwùè mìshì'nè. Dònè ni à pønø ni mbuurè àzhì'tè zè à chyê la ka pø e ni minkø, ka kì mø fikè e pøønè.

¹⁸ Nkwùè ni ngàñjø àporèporè ghìrènø lo àporèporè â pø amwuø pøønè, pobø pyè la àporèporè, a tyi'e nkwuè ngìrè lo pàñø tyi'e ngìrè mìnchwùè ni mi tøemènø a mbyø Nwùè.

Jemè 4

Kò nì chyâ ìswùunø pighø pì mìnchwùè mi àtwuè ìshyê

¹ Àzwuumè ni a lòonø mìntsòo ghobø mìlå'a ntô a tìtìrè pighø la ákø? Ka a pø e la ìkwàñjø ìpwuumè pàñø pì misoñø ni nì wa nchyâ amwuø mìntiñjømè ìmighø pèrø tyi'e mmø ndzòñjønø amwuø pighø ka mø tà'á e lo nì potè nnwuunè la?

² Nì tà'á ìpwuumè la ka pø zøenè a wighø. Nchwu'tè mbìnjmè a ni zhuutø, mìntiñjømè ìmighø mø ngyìi ìpwuumè; la tsa'nø ka nì pø wighø ni pèrø la, nì tyi'e nsa'nè, ndzòñjønø pighø ni pighø. Mbè'e nì pø a wighø ni ìpwuumè pìghu apè, ntiinø ka nì pø mbyiitè a wighø a pèrø ambo Nwùè.

³ Nì pa mbyiitè, la ka pø wighø ni pèrø ntiinø nì pa mbyiitè amwuø àlànø tìpòñjø nkì mmø mbyiitè ìpwuumè ni pàñø pì misoñø pa ntà'á la.

⁴ Pighø ngàñjø àfànè! Ka nì zhyê a wighø lo nìchyâ ìswùunø pighø pì mìnchwùè mi àtwuè ìshyê la nìchyâ a kipaanø a tìtìrè pighø pì Nwùè. Lenøla ñwùè wa ntsùmè ni à pønø ìswùè ìpwuumè àtwuè ìshyê la ngàñjø kipaanø Nwùè.

⁵ Kò nì kwàñjø lo aly'i'e àñwà'nè Nwùè zè a nyìi la chwìrè nshwøñjø lo, "Àzhwùè za ni Nwùè à lè ñânø ambo pøønè a zè ntsa'á ajuñø ìpwuumè ka mìzùñjø."

⁶ La mborè ni Nwùè à wa ñjâ ambo pøønè ì ghìrè pøønè tìñjønø ntsàarè àzhwùè ni a za ngìrè pøønè tsa'á ajuñø ìpwuumè pèrø pø. Amwuø ndwuumø ni àñwà'nè Nwùè a za nshwøñjø lo, "Nwùèko'ò à twuunè e àko'ò mbìnjmè la nchyâ mborè ajuñø pyè pa ni pobø shwu'kènø mbìnjmè ìzobø a ìshyê la."

⁷ Lenèla, nì mè nshwu'kè mbìnjmè izzighè ñjâ ambo Nwùè. Mmè ntwuunè a wighè ìnwùè Satàanè, à pì kîrè a wighè.

⁸ Nì mè ntô mbaatè a Nwùè mbè'è Nwùè â kî ntô mbaatè a wighè. Ngànè ngîrè ìnwùè tîpònè, nì sùu mbô imighè mbă! Pighè pa ni nì pènè ngànè àpègrè, nì ghîrè mèrè laanè.

⁹ Nì pè nsòmnè, ntyi'è mmè mbonè ngyìi; ngîrè nìwìi iwighè â pènè ntyi'è nìyìi; nîgha'à iwighè â pènè ntyi'è àsòmnè.

¹⁰ Nì shwu'kè mbìnjmè izzighè a ishyê a mbyè Ndò'nèmbyê; à pì ñankè a wighè àtighè.

Àkwâtè mbè'è ntso'tè a ndyimè o moonè Kristù

¹¹ Kò nì kî nshwènjè ìnwùè tîpònè ajuñe pîtse pènè mbă pîlyimè ipâ. Ìònè wa nì à shwènjènè a tîpònè ajuñe moonè Kristù nkî ntso'tè e la, à twuunè la ntè nkî mmè ntso'tè a wèrè. Wè tè mmè ntso'tè ntè yi ka wè pè o ñònè nì à wa ndzu'nè ntè, ghò la ngànè ntso'tè mìsà'a.

¹² Nwùèko'ò la ndà'à ñònè nì à wa ñjâ ntè, nkî mmè ntso'tè. A ye ndà'à ze nì ze nì mbè'è a chwarè a ñwùè nkî ntsènjè e. Wè lòo mbìnjmè o lè tsa'a iwé a nì tè ntso'tè a ndyimè o?

Àkwâtè mbè'è ntsòò a ghànjè

¹³ Nì tsùnjè zhwi'tè mbă pîghè pa nì nì wa nshwènjè lo, “Ã pè sînè kè a ghă pè a ngwù'è pèrè lèrè amwuø yîtse mbòmpè àla'â ngè nchyê ghu ajuñe ta'â ngu'u ntañè a mîtàanè ntsùnjè ndzighè àpii.”

¹⁴ La ka zhyê a wighè tsa'nè nîchyêmbyê iwighè à ghă pè a ngwù'è. Nì wè mbè lè tsa'a mbà'â ngwù'è nì ì nàanènè îlyi'è nkî wùutè sîimè e.

¹⁵ Nì chyê a nì shwènjè pè lo, “Ndò'nèmbyê à tè kònè, pèrè chyê pîtînjè ngîrè a zè pobè zhyè.”

¹⁶ La tîtsònjè, nì wè nko'ò mbìnjmè nkî mmè ntsòò pîghànjè ipîghè; ka à kù'nè e a lenè.

¹⁷ Njiilo, ñònè nì à zhyènè ànwùè iñhi'nè nì a kù'nènè a nì ghîrè, ka ghîrè e a zérè, à ghîrè la tîpònè.

Jemè 5

Àkwâtè ambo ngànè nkabè

¹ Ngànè nkabè, nì zhwi'tè ànwùè nì mbi shwènjè ambo pîghè! Nì pè mbû nkî mmè ngyìi nì tîtînjè ntii ngè'è nì ì pî tô ajuñe pîghè!

² Nkabè izzighè ì lè mè, ìsè'è kî ndzighè itsè'è ipîghè.

³ Àwùrèkaamè a wîimè mè tîtînjè goldè pobè tîtînjè silbà ipîghè. Àwùrèkaamè zérè zè a ghă pè la àlènè a nì nérè mìnwùè ma myè nì nì ghîrènè la; kî zîghè

mbòbè mbìnjmè izighè tsa'a ìmù. Nì shwatè mè mìnkatè ìmighè amwuə mìnjiyê mè nì mi pènə mìnjiyê mi ndwùutə.

⁴ Nì pirè a wighè mìnkatè mi pènè nì pobè pa nfà'à amwuə mìswùumè ìmighè ti twuè. Nì zhwi'tè a nìyìi ighobè! Nìyìi pànè pa nì pobè pa nfà'à amwuə mìswùumè ìmighè à pyàa mè ambo Nwùè, Ndò'nèmbyê Nwùèko'ò.

⁵ Nìchyémbyê iwighè amwuə àtwuè ishyê ghè à lwenè nì ipwuumè pìshì'nè pa nì mbòbè mbìnjmè i za nkònè la. Nì zighè mè ndzwurè tè ndwèntè nty'i'è tsa'a mìnyàamè mè mbyabè njyê nì pi ghā warè a mèrè.

⁶ Nì sa'a mè mìsà'a mi pànè nì mìnvwùè ìmobè tèemènè, nchyâ ngø'è ajuñə pobè, nzhwuutè pànè ti isùmè ànwùè; la ka pobè pè kwâ a ghobè.

Àwìimè ntìjmè pobè àchà'tè Nwùè

⁷ Pìlyimè ipâ, nì pè ngwìimè mìntìjmè ìmighè mbyabè tè mbyàa njyê nì Ndò'nèmbyê à ghā chi tò. Nì zèenè ndwuumè nì ìndyi'è mìswùumè à wa ngwìimè ntìjmè e mbyabè lo mìzighè ìme ko'ò a nì furè a nkŵe mbènjè ngè mbyàa nkùwùè nifù'ù.

⁸ A kù'nè lo nì ki mmø ngwìimè mìntìjmè ìmighè, ngwìimè àpyiimè ntìjmè àzighè â tìjnè ntìinè nkùwùè nítô Ndò'nèmbyê i zè mbaatè.

⁹ Kò nì tè ndwùmpè pìtse pènè mbă pìlyimè ipâ, mbè'è Nwùèko'ò a kanjè chyâ isà'a ajuñə pìghè. Ngànjè sa'a mìsà'a à paatè mè, à wè tèemè a ntswùè ndâ.

¹⁰ Pìlyimè ipâ, nì kwempè ngànjè ntwuumè Nwùè za nì lè pè nshwønjè ajuñə nìlinè nì Ndò'nèmbyê la. Nì lòo a ghobè tsa'a àlènè pànè pa pyè nì pobè lè wìimènè ntìjmè amwuə nkùwùè ngø'è.

¹¹ Mbè'nè pènè lè zèenènè lo Nwùè à lè chyâ mborè ajuñə pobè ntii àwìimè ntìjmè àzobè. Nì lè zu'u mè ànwùè mbè'è àwìimè ntìjmè Yobè nkì nzhvè mbuurè àfù'u nì Nwùè à lè lùutènè ñjâ ambo ze. A tyi'è nkùnjè nkuñjè, Ndò'nèmbyê à wa nkoorè mìlinjè nkì mmø nzhwi'tè a nìyìi pènè.

¹² Pìlyimè ipâ, zhyè nì a tsàarènè àtsùmè a pè lo kò nì ki ntsèemè. Kò nì tsèemè ajuñə nìpwuurè kè ishyê kè ajuñə àzwuumè àtse. Nì ghîrè "nganjè" iwighè à pè "nganjè", "ee" iwighè à ki mbè "ee" mbè'è Nwùè a kanjè chyâ isà'a ajuñə pìghè.

¹³ Iwùè wighè itse à wè amwuə ngø'è? Â pè nchà'tè a Nwùè. Iwùè wighè itse à wè mbè nì nìgha'à? A kù'nè lo à zòbè nchyè ngu'tè a Nwùè ghu.

¹⁴ Iwùè wighè itse à wè ngòonè? Â tsàa ntwuumè ambo itwuè àshwatè ipoonè pi Kristù pi tò nchà'tè a Nwùè àtwuè ze, ndzo'ò e nì mìghurè mi aporèporè ajuñə nìlinè nì Ndò'nèmbyê.

¹⁵ Àchà'tè Nwùè zèrè zè nì pì chà'tènè nì àpyiimè ntìnjmè a pì parè a ngoonè wèrè wè. Nwùè à pì kwirè ñâ e nì nìchyêmbyê; A kì mbè lo à lè fàntè mè ànwùè yi Nwùè à pì lèønè a tìpòñè e ghu.

¹⁶ Lenèla, nî tè mbyiimè ifàntè ìnwùè a tìtìrè pighè, mmè nchà'tè a Nwùè pighè nì pighè, mbè'è Nwùè â parè wighè. Àchà'tè Nwùè ñwùè nì mìnwùè ìme tæemènè a za ntwu'tè mìtìjnè mi wùunè.

¹⁷ Elijah à lè kì mbèla ñwùè misoñè tsa'a pèønè. À lè chà'tè a Nwùè nì ntìnjmè e ìtsùmè lo kò mbèñè t lô e, mbèñè t kì ka lô e amwuø àla'à ghu ajuñe ngu'u itarø nì àtùmø.

¹⁸ Ngu'u zèrè zè lè làñè a kì nchi nchà'tè a Nwùè lo mbèñè t lô, t kì ndô ngìrè mìzìghè ko'ò.

¹⁹ Pìlyimè ipâ, ta'à ñwùè iwighe à tè mbèla ngwa'à nkùñè nkunè ghùtse ñwùè a lòo e nkvirè nkwâ,

²⁰ nì kwempè lo: ñònè wa ntsùmè nì à ghìrènè ngàñè ngìrè ìnwùè tìpòñè a myà'tè a tìpòñè e la, à ghă chwarè a ngàñè ngìrè ìnwùè tìpòñè wa a ntswùè nìwighe, kì ghìrè pì lèønè ifàntè ìnwùè ipé pìno'nè.

1 Pità

1 Pità 1

1 Àñwà'nè zè a furè ambo mìnjà Pità ngànjè ntwuumè Yësù Kristù, mmə ndèrè ambo pànè pi Nwùè ni a tso'nè, pobə mə nchyê tsa'a ngànjè nìghaanè amwuə pàa àla'à Pontùsè, ni Galatia, ni Kàpàdosyà, ni Asia farə amwuə Bithynia.

2 Tă Nwùè à tso'ò mə a wighə a ni zùnjè tsa'nè à lè nùnjònə; Àzhwùè e a ghìrè ni pə pànè pi laanònə a ni mə ndzu'ù ànwùè ni Yësù Kristù à wè nshwənjè a ni zùnjè tsa'nè à sùunə a wighə ni àzvuumè nìshwà'à za ni à lè njâne la ni a pənə àləəmè e. Nwùè â nérè àpònjè ntìnjmè e yè no'nə ajuñə pighə, nkì njâ a wighə ni àporəporə yè no'nə.

Pèənè nùnjè ntìnjmè ajuñə Nwùè ntə mbyabè àzvuumè ni a ghoŋjònə ni nkuŋə

3 Pèənè njâ a miyàa ambo Nwùè Tă pi Ndò'nèmbyê iwèənè Yësù Kristù. À lè kònjà a wəənè tisiŋnə njâ a wəənè ni nìchýémbyê yì shwuə tsa'nè à lè zhwuumènə a Yësù Kristù ajuñə nìwighè. Ntii ànwùè zanə, pèənè pə nnùnjè ntìnjmè ajuñə Nwùè ntə mbyabè tsa'a pànè ni pi pənə ni nìchýémbyê,

4 ntə mbyabè a ni zighè ipwuumè pa ni ka pèrə mə mbî e, ka mə lî e, kè ka ki mə kwebè e tsa'nè pèrə lè pənə. Nwùè à nùnjè ipwuumè pè la ambo pighə a nìpwuurè.

5 ipwuumè pè chyê ambo pighə pa ni Nwùè ni à pənə ni mìtìjnè à fuukè mè a wighə amwuə ngə'è mbè'è ni ghä mbə ni nìchwarè wa ni ni pənə ni wè, mbə ghä zəənè a wèrə amwuə ndwùutə nkwùè.

6 Ni pə ni nìgha'à mbè'è mìnvwùè mèrə mè, mbaa pə tsa'nè a chi təəmè ajuñə mətùmè nkwùè lo ni sòmnè ntii ngə'è ni ni wè ndzəənè pobə nìzhwi'i Nwùè.

7 À wa zhwi'i la a ni zəənè lo àpyiimè ntìnjmè àzighə a tìnjè lo. À tə mbə pə àtìnjè goldè ni mbè'è pi tsənjè, pi pa nkì nzhwi'i ni lìmū. A tyi'è mbə lə, pi tyi'è ka zhwi'i e a àpyiimè ntìnjmè àzighə ni a tsàarènə a goldè, mbè'è a chi ntìnjè ndèrè ni mbyè? Lenəla, nìlinè ni Nwùè fanjè, mbə ni àghu'tè amwuə njyê za ni Yësù a ghä tō.

8 Mbaa pə tsa'nè ni pirè mə a wighə a ye ti zəənè la. Ni wè nkònjè e mbaa pə tsa'nè ka ni mə ndzəənè a wighə a ye titsoñjè la, ni nùnjè ntìnjmè iwighe ajuñə ze. Nkì mbə ni mbuurè nìgha'à za ni mbè'è ka ntswùè shwənjè e.

9 Ni pə ni nìgha'à ti àndànè ntiinè Nwùè à fuukènə a wighə amwuə ngə'è; la lsùmè ni ni nùnjònə ntìnjmè wighə ajuñə ze.

10 Ngànjè ntwuumè Nwùè zhyè ni lè mənə ntiitè lo àpònjè ntìnjmè Nwùè ni a pənə àzighə la a ghä tō, pobə lè lanə ntà'à nkì mbyiitè mìnvwùè mbè'è nìchwarè wèrə wè

11 Pobə lè tanjè a ni zhyè nkwùè ghu farə tsa'nè i ghä tō. Nkwùè za ni àzhwùè Kristù a lè mənə nshwənjònə amwuə mìntìnjmè imobə nkì mə ntiitè

mbuurè ngə'è ni Kristù à ghă zəənè pobə mbuurè àghu'tè ni Kristù à ghă pə ni zərə.

12 Nwùè à lè ghîrè ngàŋə ntwuumè zèrə zè zhyê lo ka pobə lè mə nfà'à a ghobə la aŋunə ɿshì'nè ɿghobə, pobə lè mə nfà'à pə aŋunə ɿshì'nè ɿwighə. Pobə lè shwəŋə a wighə ni mìnvwùè ma ni pànè ni pi shwəŋənə ntwuumè ghù ɿshì'nè wa t̄tsòŋə pobə shwəŋə mə a wighə ndànè a ndzùmè àzhwùè Nwùè ni a furènə a n̄pwuurè. Lè a pə ànwùè ni pəngèrè pa ngyii a ni zhyê.

Nwùè à wè nfuŋə a wəənə lo pəənə chyê a n̄ichyēmbyê ghù ndaanənə

13 Ni chwu'tè mb̄ŋmè a ni fà'à, ngw̄límè mb̄ŋmè ɿzighə, nt̄e àtwuè a ni pyabə a àpōŋə nt̄ŋmè Nwùè ni à ghă nérə nkwùè ni Yēsū ă nérə ɿp̄ŋmè e ambo ŋwùè ntsùmè.

14 Tsa'a ɿpoonə ni pi pa ndzu'nè, kò ni pyiimè a wighə lo ghîrè mìnvwùè mi t̄pōŋə ma ni mb̄ŋmè ɿzighə lè mənə nt̄'à nkwùè ni ni lè pirənə amwuə ɿp̄'u.

15 Ni laanə amwuə mìnvwùè ma m̄tsùmè ni ni wa nḡrə, tyi'è tsa'a Nwùè wa ni à lè funjənə a wighə à kinə ndaanə.

16 Mb̄'nə àŋwà'nə Nwùè a shwəŋənə lo, "Ni laanə tyi'è tsa'nə n̄kinə ndaanə àzâ."

17 Tsa'nə ni wa nfuŋə a Nwùè ni Tă ɿwighə nkwùè ni ni mənə nchà'tè a Nwùè, a pə ze wa ni à wa tso'tè m̄sà'a ka kònə e a ŋwùè, ndzùŋə e pə nḡrə mìnvwùè ɿzobə la, ni t̄e n̄ichyēmbyê ni àkwàrè Nwùè nkwùè ɿtsùmè ni ni pənə a àla'à yè nyaanə.

18 Mb̄'nə ni zhyēnə àzwuumè ni à lè tsu'nə ɿtwuè ɿp̄ghə ni zèrə aŋunə n̄ichyēmbyê àfīfī wa ni p̄tă ɿp̄ghə lè nérənə a wighə ni w̄rə. Ka àzwuumè ghu a pə e zhyə ni a za mb̄' tsa'a goldè kə silbà.

19 Nwùè à lè chwarè a wighə la ni àləəmè Kristù za ni a tsənə la. À lè pə tsa'a mômbyê n̄ishwà' à wa ni ka à pə e ni àlò'o kə ni nts̄ŋnə ɿtse.

20 Nwùè à lè tso'ò mə e za'à pi pōŋə tsùŋə àtwuè ɿshyē ntyi'è nḡrə pi zhyē e amwuə m̄njyē m̄ndwùutə mə ntii wighə.

21 Ni lè làŋə la ndzùmè ze nnùŋə nt̄ŋmè ɿwighə aŋunə Nwùè wa ni à lè zhwuumènə e aŋunə n̄wighə ŋjâ e ni àghu'tè. Lenəla, àpyiimè nt̄ŋmè àzighə ni n̄nùŋə nt̄ŋmè mbyabə a chyê la aŋunə Nwùè.

22 Tsa'nə Nwùè à lè sùu mə a wighə ni laanə nt̄inə ni wè ndzùŋə a nkүŋə nkuŋə la, ni tyi'è mbə ni nkүŋə nkuŋə ɿkònənə aŋunə p̄lyimə ɿp̄ghə la, ni kònə e ŋwùè mo'o mo'o ni nt̄ŋmè ɿwighə ɿtsùmè.

23 A ni làŋə a ndzùmè àshwəŋnə Nwùè za ni a za n̄ichyē nk̄i ngoŋə ni nkuŋə la, Nwùè à kwirè mbyē a wighə ni tyi'è mbə tsa'a ɿpoonə pi ŋònə wa ni à wa ka kwighə e, ka pə e pə ŋònə ni à wa nkwighə tsa'a p̄mā pobə p̄tă ɿp̄ghə pənə.

²⁴ Mbè'nè ànjwà'nè Nwùè a shwənè lo, "Iwùè misoñè à chyê mbə la tsa'a nìyiinè, nìpònè e ntsùmè a kí mbə tsa'a töñtöñè Nìyiinè ntsùmè à wa mbobè, töñtöñè a kwùurè,

²⁵ la àshwənè Ndò'nèmbyê a ghoñè ni nkuñè." Lě ntwuumè ghu ni pi lè chwiitènè ambo pighè la.

1 Pità 2

Nìghòorè ni tsèrè tsa nchyê ghobə àla'à yè laanènè

¹ Tsa'nè a pənə lè la, ni wa'à a tìpònè ntsùmè tsa'a pìchwìrè pobə àpègrè ni àghè'nè farə àshwənè tìpònè.

² Ni pə tsa'a ipoonè pi porè ni njyè nìpijnè i za ndzañè a ghobə nkùè ntsùmè, pobə tà'à a ni nyonè nìpijnè ni àzhwùè ni ka pi wìrèkè e. Njiilo ni mə nnyonè a tsèrè mbè'e kwuè pə ni nìchwarè.

³ Mbè'nè ànjwà'nè Nwùè a shwənènè lo, "Ni zhwi'i mə nkì nzhyê mbòñènè Ndò'nèmbyê."

⁴ Ni tò ambo ze, ze wa ni à pənə nìghòorè ni ni pənə ni nìchyémbyê ni pànè pi misoñè lè twuumènè ndòo tsa'a àzwuumè àffifí, la Nwùè a tso'ò a tsèrè tsa'a àzwuumè ni ndùnè e tsènè.

⁵ Ni tò ambo Ndò'nèmbyê nkì mbə tsa'a mìghòorè ni mi pənə ni nìchyémbyê ngirè Nwùè à lòo a wighè mboomè ndâ mìshwà'à ghu, ni tyi'è fà'à amwuə tsa'a ngànè mà'à Nwùè yì laanènè, mbè'e shwà'à mìshwà'à ni Nwùè à kwiirè làñè a ndzùmè Yésû Kristù.

⁶ Mbè'nè a pənə amwuə ànjwà'nè Nwùè lo, "Ni nañè; ngwè nùñè nìghòorè ni ndâ a Zayònè, nìghòorè ni nìlwuè ni ndâ ni ndwùnè e i tsènè; ñwùè ntsùmè ni à nùñènè ntìñmè e ajuñe ze ka à pə ghă pə e ni iñjñè."

⁷ Ngè ajuñe pighè pa ni ni nùñènè ntìñmè iwighè ajuñe ze, a nìghòorè ni ndwùnè e tsènè. La ngè ajuñe pànè pa ni ka pobə nùñè a ghobə ntìñmè iñghobə ajuñe ze, "Nìghòorè tsa ni pìmboomè mìndâ lè twuunènè la, ni pèñè ntyi'è ntìñnè nìghòorè ajuñe nìlwuè ni ndâ."

⁸ Yètse alyi'è amwuə ànjwà'nè Nwùè a shwənè lo, "A nìghòorè tsa ni ni ghă ghìrè pànè kòntè ajuñe, mbə àlärèkè nìghòorè ni a ghă ghìrè pànè kunè." Pobə ghă kòntè ajuñe ntiinè ka pobə zu'nè a ghobə àshwənè Nwùè. A kí mbə la tsa'nè Nwùè à lè nùñènè.

⁹ La ngè ajuñe pighè, pighè la ngwàrè ni Nwùè à lè tso'ò mə, mbə ngànè mà'à Nwùè ifò, mbə pànè pi àla'à yè laanènè, mbə pànè pi Nwùè ni lè tso'ñè lo pobə tə nchwiitè mìnwùè mi yerènè yerènè iñme, nkì mbə ze wa ni à lè fuukènè a wighè amwuə ndzùmè ndòo ntô amwuə nkà'à ghù tsìlinènè wa.

¹⁰ A lè pə nkùwùè ìtse la ka nì pi a wighé pànè pi Nwùè, la titsonjé pighé a pèənè ipé; à lè pə nkùwùè ìtse la ka nì zhyé a wighé àkooré mìlinjé Nwùè aŋuné pighé, la titsonjé à nèrè mə a wighé nì zèrè.

Ìpù'ù Nwùè

¹¹ Pìswùè ipâ pìshì'nè, tsa'nè nì pənə pə pìtô tònə nkî mbə pìndànjé lànjènə amwuə àtwuè ishyé ghé la, nì tə nkìrè ipwuumè pa nì mbòbè mbìnjmè i za ntà'à, mbə pyè nì pèrə pa ndzòjnè e zòjnènə pobə pyè pa nì mìntiŋmè imighé ma ntà'à la.

¹² Nì wìimè a nìchyémbyé iwighé ghù ishi'nè a titirè pìtìzhyé a Nwùè amwuə ndwuumè nì pobə tə mbə la nshwənjé lo nì wè ngìrè a tipònjé, pobə gha ndwùutè ndzəenè mìnvwùè mìshì'nè imighé ntyi'è ngu'tè a Nwùè amwuə njyé nì à ghă tō.

Nì zu'nè pànè nì pi pu'tènə àla'à pobə pìmasàa ipighé

¹³ Ntii Ndò'nèmbyé, nì tə ngu'tè a ŋwùè ntsùmè nì pi tènə lo a tə mbu'tè a àla'à, kè a pə ifò àtwuè pìfò,

¹⁴ 21 kè pìgovinò nì pi tso'nè lo pobə tə nchyâ isà'a aŋuné ngànjé ngìrè inwùè tipònjé, nkî mmə ngu'tè ngànjé ngìrè mìnvwùè mìshì'nè.

¹⁵ Mbè'nè Nwùè a wa ntà'à lo nì tə ngìrè mìnvwùè mìshì'nè a nì lòo nnàanè ififí ishwəejnè pa nì furènə a ntswùè ikìghé pèənè la.

¹⁶ Nì chyé tsa'a pànè nì ka ànwùè àtse a korè e a ghobə, la kò nì tyi'è ndòo isàanè zèrə zè nkùwupè mìnvwùè mi tipònjé imighé ghu. Nì chyé tsa'a ngànjé àfà'à Nwùè.

¹⁷ Nì tə ngu'tè a ŋwùè ntsùmè, nkònjé pìlyimè ipighé nì pighé pi pobə nùŋènə ntìnjmè aŋuné Nwùè, mbô a Nwùè nkî ngu'tè a ifò.

Àlènè ngə'è Kristù

¹⁸ Pighé ngànjé àfà'à, nì tsùŋjé ndzu'nè pìmasàa ipighé, ŋŋâ a ghobə nì àghu'tè; ka pə e pə ambo ndà'à pyè pa nì pi pa ngìrè ishi'nè aŋuné pighé, nkî mbonè la. Nì zu'nè farə pyè pa nì pi tsənə.

¹⁹ Nwùè à pi pyiimè o mbè'è wè zəənè ngə'è nì ka i pə e izò ntiinə wè zhyénə ànwùè nì à wa ntà'à a zèrə.

²⁰ Mbè'è ka wè zighé o àpii àtse nkùwùè nì pi mənə nkè'è o wè wìimè ntìnjmè ndzəenè ngə'è ntii ànwùè tipònjé nì wè ghìrènə. La wè tə ngwìimè ntìnjmè mə ndzəenè ngə'è nkùwùè nì wè ghìrènə ànwùè ishi'nè zèrə zè a pə ànwùè ishi'nè ambo ghò a mbyè Nwùè.

²¹ Mbè'nè Nwùè à lè fuŋènə a wighé la lo nì tə ngìrè a lenə ntiinə Kristù à lè zəənè ngə'è àtwuè nì pighé, nnùŋjé la àlènè ambo pighé lo nì tə ndzùnjé mbòbè mìkwùè izəe.

22 Ka à lè ghîrè e ànwùè tîpòñè àtse. Ka ñwùè a kî mbè e ghu ni à la'a mè ndzu'ù a chwîrè a furè a ntswùè ze.

23 Nkwùè ni pi lè mènè ndzòomè e, ka à lè kwâ e; nkwùè ni à lè mènè ndzæñè ngø'è, ka à lè shwàñè e a ñwùè. À lè ñâ pø mbìñmè e ambo Nwùè wa ni à kù'nènè a ni tso'tè mìsà'a mi pøènè.

24 Kristù àtwuè mbìñmè e à lè pi'i a tîpòñè iwegènè ajuñe mbìñmè e ndèrè ajuñe àtighè pànkènè, mbè'e pøènè kwighè ajuñe tîpòñè iwegènè la ntyi'è mmè ngirè mìnñwùè mi tøemènè. Pi lè chyâ tlă ajuñe ze la mbarè a wighè la parènè,

25 ntiinè ni lè pøènè la tsa'a mìmbyê mìndzirè ni mi fàntènè a àlànè àzobè, la tîtsòñè, ni kwirè nkûe ambo iimbyabè mìmbyê wa, à kî mbè ze wa ni a twu'tènè mìntiñmè iimighè.

1 Pità 3

Tsa'nè mbè'e pøengyë pobè pìlwuumè ipobè chyé

1 Tyi'è tsa'nè ngànè àfà' à zu'nènè pìmasàa ipobè la, pøengyë, ni kî ndzu'nè pìlwuumè ipighè njiilo pìtse tè mbè ghu ni ka pobè nùñè a ghobè ntìñmè ighobè ajuñe àshwæññè Nwùè, mbòomè iwighe à ghîrè pobè tò ambo Kristù tighu ni shwèñè àshwæññè,

2 ntiinè pobè zøenènè àkwàrè a Nwùè amwuø pighè pobè mbòomè iwighe yè iñhi'nè.

3 Kò nìpòñè iwighe a pø e pø wùè ni nì lòo pø ipwuumè kwì'nè a wèrø ghu a ndzùmè iñighè; tsa'nè ndwuumè ni nì wa tsùñè iñwuè ipighè, ngwî misonè mi tsènè ghobè iñsø'e pi tsènè.

4 Ni ghîrè nìpòñè iwighe à pø wùè ni à lèømènè amwuø mìntiñmè iimighè, mbè wùè ni à wa ka kwebè e, mbè ntìñmè wa ni i wa ngirè mìnñwùè ndaa ndaa ni àporèporè ni a pøènè ànwùè ni a pònènè a Nwùè ntsàarè àzwuumè àtsùmè.

5 Lë tsa'nè pøengyë pi ntsàambyè ni pi lè laanènè nkî nnùñè àkwàñè àzobè àtsùmè ajuñe Nwùè lè mènè nnèrè a nìpòñè ighobè, nshwu'kè mbìñmè iñobè a mbyè pìlwuumè ipobè.

6 Tyi'è tsa'nè Sarah à lè zu'nènè a ndwuumè e Abràhamè tè nfuñè farø ni "Masàa mè." Ni zhyé lo ni tyi'è mbè la ipoonè ipøø pi pøengyë tîtsòñè mbè'e ni mè ngirè mìnñwùè mi tøemènè ka ñâ wighè iñaanè ambo àkwàrè.

7 Ni ndwuumè wè ni pìlwuumè, ni chyé pighè pøengyë ipighè amwuø àlànè yè iñhi'nè, ntwu'tè a ghobè ni àghu'tè njiilo pobè chyé la mborè ntsàarè a wighè. Pighè pi pobè pø ghâ pwuutè kwíirè a nìchýêmbyê wa ni Nwùè à wa ñâ la. Ni ghîrè a lenè njiilo kò àzwuumè àtse a nàanè e àchâ'tè Nwùè àzighè.

Ni tè ndzæñè ngø'è ndà' à pø ajuñe iñhi'nè ni nì wa ngirè

⁸ Ntà' à lŵùutè ànwùè nì i mənə nshwəŋè la lo, nì ghîrè mìnwùè tsa'a pànè nì pi pənə nì ta' à akwàŋè, i kònè mbìŋmè ɿzighè tsa'a pîlyimè, mmə ngîrè ɿshì'nè a titîrè pîghè, mmə koorè mìlîŋè ɻwùè mo'o mo'o nkì mmə nshwu'kè mbìŋmè ɿzighè ambo ɻwùè mo'o mo'o.

⁹ Kò nì kwuè a wîghè a tîpòŋè nì tîpòŋè, kò wè kì nchyâ o ndòonè aŋunə ɻònè nì a chyânè ndòonè aŋunə ghò. Nì ɻâ a ghobè pè nì mborè ntiiñè Nwùè à lè fuŋè a wîghè la lo nì tè ngîrè a lenə mbè' e a kì ɻâ a wîghè nì mborè.

¹⁰ Ntiiñè àjwà'nè Nwùè a shwəŋè lo: "Dwùè wa ntsùmè nì à kònènè lo pè nì nîchyêmbyê kì zœnè mìnŷe mìshì'nè, â ɻo'ò àløemè e aŋunə àshwəŋnè tîpòŋè nkì ngwîimè àkòbè ntsùmè e aŋunə àshwəŋnè àfîghè.

¹¹ Â kì ngwa' à a tîpòŋè ntè ngîrè ɿshì'nè; ntaiñè a nì tà' à aporèporè nkì ndzùñè a zèrè nì ntîñmè e ɿtsùmè.

¹² Mbè' nè Ndò'nèmbyê à wa ntê ɬmyê ɬme aŋunə pànè nì pi ghîrè mìnwùè mi tøemènè, mitugrè ɬme kì mè ndzu'u àchà'tè Nwùè àzobè; la mbèŋè ɿsighè e aŋunə pànè nì pi ghîrènè a tîpòŋè."

¹³ A ɭw  nì mbè' e a ghîrè ànwùè a tîpòŋè aŋunə pîghè mbè' e nì mè tâ' à a nì ghîrè ɿshì'nè?

¹⁴ Nì tè pèla mmə ndzænè ngè' e pè ntii ànwùè nì nì ghîrènè a tøemè, nîghâ' à ɭwîghè a pè pè ghu? Kò nì tè mbô a wîghè a ɻònè ɿtse, kò mìntîñmè ɬmîghè tè nè'nè.

¹⁵ La nì pè nì àkwàrè aŋunə Kristù tsa'a Ndò'nèmbyê nkì mmə nshwu'tè mbìñmè nkwùè ɿtsùmè a nì ɻâ àpèŋè àshwəŋnè ambo ɻwùè ntsùmè nì à pyiitènè a wîghè nì àpyiitè mbè' e ànwùè nì nì mènə mbyabè.

¹⁶ Nì kwuè a ghobè pè nì àghu'tè pobè àpotè àshwəŋnè nì ntîñmè ghu laanènè mbè' e ɿtîñnè i koorè pànè pa nì pobè pa ndzòomè a wîghè mbè' e mìnwùè mìshì'nè nì nì wa ngîrè ntii Kristù la

¹⁷ ntiiñè a pòŋè ambo pîghè a nì zœnè ngè' e, mbè pè tsa'nè Nwùè a kònènè ntsàarè a nì tè ngîrè a tîpòŋè.

¹⁸ Mbè' nè Kristù a lè kwîghènè ntii tîpòŋè pènè a ta' à nkwùè. Mbè ze wa nì mìnwùè ɬme tøemènè, nkwîghè àtwuè nì pànè pa nì ka mìnwùè ɬmobè tøemè e, ndòo a ghobè ntô ambo Nwùè. Pi lè zhwuutè e la mbòbè mbìñmè e, la ngîrè a pè nì nîchyêmbyê amwuè Àzhwùè.

¹⁹ À lè lèrè tsa'a àzhwùè ngè nchwiitè ntwuumè Nwùè ambo ɿzhwùè pa nì lè pènè a ndâ ɿsaŋè la.

²⁰ Lè lè pè ɿzhwùè pànè pa nì pi lè twuunènè a ghobè a nì zu'nè ntwuumè Nwùè nkwùè za nì à lè ɭwîimènè ntîñmè e mbyabè tsa'nè Noà à lè mènè nkoomè àpaŋè la. À lè pè ndâ' à pànè nîfàamè nì pi lè pènè amwuè àpaŋè za nì ka nchy  lè zhwuutè a ghobè.

21 Zèrə zè a lè pə àlènè àkwiiirè nchyə sìnè wè nì a za nchwarè a wəənè, ka pə e àzwuumè nì a za nsùu pə ndòtə aŋunə mbìŋmè. A nkà'nə nì t furènə amwuə ntìŋmè ghù laanènə ndèrè ambo Nwùè. Nkà'nə zè t chwarè a wighə tsa'nə Yēsū Kristù à lè zhwuumènə a nìwighè la.

22 Kristù wa nì à ko'ò mə ndèrè a nìpwuurè nty'i è nnwuunè a pàa Nwùè yè zìghènə, nty'i è mmə mbu'tè pəngèrè pobə ngàŋə mìtìŋnè nì pànè nì pobə pa mbu'tè a nìpwuurè.

1 Pità 4

Pànè nì pì nùŋènə ntìŋmè aŋunə Kristù pobə chyê a nìchyémbyê tèchwìi

1 Tsa'nə Kristù à lè zəənènə ngə'è la, nì kí chwu'tè mbìŋmè a nì zəənè ngə'è tsa'a ze ntiinə ḥònè wa ntsùmè nì à zəənènə ngə'è à furè amwuə tìpòŋè.

2 Lenəla, ka a lè chi chyê e àpwù'è nìchyémbyê e amwuə àtwuè ɬshyê ghè amwuə ɬlànə tìpòŋè pa nì ḥwùè misoŋə a tà'nə la. A lè chyê pə amwuə ndwuumè nì Nwùè a kònènə.

3 Nì pyè mmə ntsèŋə nkwùè ɬzìghè yìno'nə amwuə mìnyjê nì mi lè lànènə a nì ghìrè mìnwùè nì pìtìzhyê a Nwùè lè mənə ngìrè. Mmə nchyê a nìchyémbyê ànyorèkè nkí mbə nì kòonə, mmə nnô mbaarè, nshwatè ngìrè ɬkìfì mìnwùè.

4 A kè'nə pìtìzhyê a Nwùè pè tìtsòŋè amwuə ndwuumè nì ka nì pwuutè a wighə ghobə amwuə nìchyémbyê mìnyàamè pobə nì tsèŋə ɬpwuumè àfífí. Lenəla pobə tyi'è mmə ndzòomè a wighə.

5 La, pobə ghă tiitè tsa'nə pobə lè fà'nə ambo Nwùè nì à chwu'tè mə mbìŋmè e a nì tso'tè ɬsà'a pànè pìtìŋnè pobə pìkwuè.

6 Lě ɬsùmè nì Kristù à lè chwiitènə ntwuumè ghù ɬshì'nə wa farə ambo pìkwuè pyè nì Nwùè a lè tso'tè mə ɬsà'a ɬghobə, ngìrè pobə kwikè tyi'è tsa'nə à ghìrè ambo ḥwùè misoŋə ntsùmè. À lè chwiitè ambo pobə la mbè'è ɬzhwùè ɬpobə chyê tsa'nə Nwùè à wè nchyê.

Ndwuumè nì mbè'è pèənè twu'tè ɬpwuumè nì Nwùè à ḥâñə

7 Ndŵùutə ànwùè àtsùmè t paatè, njiilo nì wìimè mbìŋmè ɬzìghè, mbə nì mìntìŋmè mi laanènə mbè'è chà'tè a Nwùè ɬshì'nə.

8 Maa ànwùè nì à pənə ghu à chyê lo, nì kònə mbìŋmè ɬzìghè ɬshì'nə, ntiinə ɬkònènə t kŵupènə a tìpòŋè yi no'nə.

9 Nì kwiiirè pìghìñè amwuə mìndâ ɬmìghè tìghu nì lŵùmpè.

10 Nì lòo ɬshì'tè pa nì Nwùè à ḥâñə ambo pìghè àtwuè àtwuè la ngyèmpè a pìtse pànè ghu tsa'a pànè nì pì zhyénə a nì fà'à nì àzwuumè nì Nwùè à ḥâñə ambo pobə.

11 Dònè nì à wa nshwəñè ànwùè Nwùè, à wa nshwəñè tyi'è ànwùè nì à kwiiirènə ambo Nwùè. Dònè nì à wa nfà'à à fà'à tyi'è nì mìtìŋnè nì Nwùè à

ηâne ambo ze, njiilo pèenè ñâ àghu'tè ambo Nwùè ajuñe ànwùè àtsùmè ni pèenè mènè ngirè, ndànjè a ndzùmè Yésû Kristù wa ni àghu'tè pobè itinè pènè ambo ze ngoñè ambo ze ni nkuñè ni nkuñè. Amen.

Nizœenè ngø'è tsa'a moonè Kristù

12 Pilyimè ipâ, kò a kè'nè e a wighè mbè'e mbuurè ikwà'nè pitinè ni tsirènè a wighè pè tsa'a ànwùè shwuè ni a tònè ambo pighè.

13 Ni pè mè gha'à gha'nè lo ni wè ni ñsàanè a ni zœenè ngø'è ni Kristù a lè zœenènè, mbè'e ghă pè ni nigha'à yè no'nè nkwùè ni a ghă tō ni ntinè e yi yerènè yerènè wa.

14 Pi tè mè ndzòomè a wighè ntiinè ni wè ndzùnè a Kristù, yi mborè i za ajuñe pighè, a ni nérè lo àzhwùè àghu'tè za ni a pènè àzhwùè Nwùè la, a zè ajuñe pighè.

15 Dwùè wighè itse a mè ndzœenè ngø'è, kò zœenè e pè ntiinè a pènè nzhwuutè pèenè, kè indzèerè kè ngàñè ngirè ñnwùè tipòñè, kè ñònè ni a chyânè àpô amwuə mìnwùè mi pèenè.

16 Ni tè mbèla mè ndzœenè ngø'è tsa'a ipoonè pi Kristù, kò ni pè a wighè ni ñsijinè. Ni ñâ pè a miyàa ambo Nwùè lo ni pyiimè nlinè tsèrè tsa.

17 Nkwùè i kù'u ambo Nwùè a ni pi'nè a ni tso'tè mìsà'a, a pè pi'nè la ajuñe pèenè ipé. À tè mbèla mbì'nè ajuñe pèenè, yi a ghă tyi'è pè pè ilà ambo pànè pa ni ka pobè zu'nè a ghobè ntwuumè Nwùè ghù ishi'nè wa?

18 Tsa'nè àñwà'nè Nwùè a shwøñènè lo: "A tè pèla ntinè ambo ñònè ni mìnwùè imè tøemènè a ni chwarè, Yi a ghă tyi'è pè pè la ambo pitizhyè a Nwùè pobè ngàñè ngirè ñnwùè tipòñè?"

19 Lenèla, pànè pa ni pobè pa ndzœenè ngø'è pè amwuə àlànè ni Nwùè à kònènè, pobè ñâ mbìñmè izobè ambo Nwùè wa ni à lè tsùñènè a ghobè, ndànjè a mbyè ntø ngirè ishi'nè.

1 Pità 5

ipoonè pi Kristù tsa'a àpùñè mbyè ni a pènè yè Nwùè

1 Mìñè, tsa'a eldà, ngwè mbu'ù mbô ambo peldà ni pi pènè a titirè pighè; mbu'ù mbô la tsa'a ndzœenè zœenènè Kristù nkwùè ni à lè mènè ndzœenè ngø'è, nkì mbè ghă pè ni ñsàanè amwuə àghu'tè e nkwùè ni à ghă tō.

2 Ngwè shwøñè la lo, ni mè mbyabè mbyè Nwùè za ni à ñâne ambo pighè lo ni tè nnañè la ni ntijmè ghù ishi'nè; kò a pè e pè tsa'a pi pè ntinè a wighè. Ni fà'à àfà'à àzighè ni nigha'à, kò ni fà'à a wighè pè ntii nkabè ni pi twuènè a wighè ghu. Ni fà'à pè lo ni wè ngyèmpè a ghobè.

3 Kò ni tè nzhi'è pànè ni pi ñâne lo ni tè nnañè, la ni pè tsa'a pànè pa ni mbè'e pobè mìñè a mbòomè iwighè.

⁴ Njiilo, àtwuè pìmbyabè mìmbyê à ghă tō tuñè ngù'u ızighé ni pənə àghu'tè tə myè

⁵ A kî mbə tyi'è ndənjə ndənjə ambo pighə mbă nkànjə mìnchwùè, nì zu'nè pilinjmē, ndòo ànwùè nìshwu'kè mbìnjmè ngwî ajuñə pighə pìtsùmè tsa'a atsə'è ntiinə, "Ka Nwùè a kònjə a ñwùè ni a nérènə mbìnjmè la nnérè àpònè ntinjmè e ambo ñònè wa ni à shwu'kènə mbìnjmè e a ıshyé."

⁶ Dâ mbìnjmè o ambo Nwùè, a tyi'è ñjañè o a àtìghé amwuə nkùnè nì kù'nènə, ambo ze.

⁷ Nki ñâ mìnchwùè mìtsùmè ni mi tsàarènə o ambo ze, ntiinə a ze wa ni à wa nnañè mìnchwùè ıtô

⁸ Nì zhì'tè a wighé, nnwuunè a nìlyiinè, ntiinə ngànjè kipaanə ni à pənə devèlè à wè ngyiinè nnya' à a wighé a ni kô nkurwè e tsa'a afuunə ni njyè mənə ndzañè e.

⁹ Nì təemè ntinjnè ajuñə àpyiimè ntinjmè àzighé, ntwuunè a wighé ànwùè ni à tâ'nè lo ni ghîrè, nki nzhyé lo ngə'è ni zəenènə la, la kî mbə ngə'è ni pìlyimè ıpighé ni pi nùñènə ntinjmè ajuñə Nwùè amwuə àtwuè ıshyé ze àtsùmè pə nki mmə ndzəenè.

¹⁰ Nkwùè ni ni zəenè ngə'è ajuñə mətùmə nkùnè, Nwùè wa ni à wa nkònjə a wighé tisijnə mbə ze wa ni à lè funjènə a wighé lo ni pwuutè pighé pi Kristù mbə ni tsàanè amwuə àghu'tè e yè timyè za, ze àtwuè mbìnjmè e a pə ghîrè ni laanè mmyàanè, ntəemè ntinjnè, nki mbə ni ntinjmè a ni twəñè mìjañè ıtigmigh mère mìnè a ıshyé.

¹¹ Mìtijenè pə ıtme, ngoñè ni nkuñè ni nkuñè. Amen.

Ndŵùèndzùmè àchà'tè Pità

¹² A gha la à yèmpè Salàsè wa ni nzhyénə lo a Moonè Kristù ni à wa nfà' à ambo ze ni ntinjmè e ıtsumè, lo ñjwà'nè a mətùmə ànjwà'nè wè ambo pighé. Ngwè mbu'ù mbô ambo pighé nshwəñè la lo, lě nkúñè nkuñè àpònè ntinjmè a Nwùè. Nì təemè ajuñə ntinjnè.

¹³ Yètse àshwatè ipoonè pi Kristù ni a pənə a Babilònè ni Nwùè à lè kînə ntso'ò tsa'a pighé a zə nchà'tè a wighé. Moonè mè Mark à wè nki nchà'tè a wighé.

¹⁴ Nì chà'tè mbìnjmè ızighé nkô a ñwùè mo'o mo'o nkampè a ni nérè ıkònjè ipoonè pi Kristù. Àporèporè â pə ambo pighé pa pìtsùmè ni ni pənə pighé pi Kristù la.

2 Pità

2 Pità 1

Àchà'tè

1 Àñwà'nè zè àñwà'nè mìnjà Shimùnè Pità ni mbənə ngàñjè àfà'à nkì mbə ngàñjè ntwuumè Yësû Kristù. A zè ndèrè ambo pànè ni Nwùè ìwèənè pobə ngàñjè nchwarè ìwèənè Yësû Kristù pobə ghìrè mə mìnwùè ìmobə təəmè pobə pə ni àpyiimè ntijmè yè ìshì'nè ajuñə tsa'a pèənè.

2 Nwùè à nèrè àpòñjè ntijmè e ajuñə pighə ngìrè ni chyê ni àporèporè yè no'nə, ntiinə ni zhyēnə a Nwùè pobə Yësû Ndò'nèmbyê ìwèənè.

Ìpoonè pi Kristù chyê tsa'nə Nwùè à tə'nə

3 Nwùè à ñâ a wèənè ni àzwuumè àtsùmè ni pèənè tə'nə ndàñjè a ndzùmè mìtijñè ìme lo pèənè chyê tsa'nə ìpoonè pi Kristù chyēnə a ni chyê. Mbè'ə pèənè ghìrè a lenə ntiinə pèənè zhyēnə a Nwùè ni à fuñjènə a wèənè ni mìtijñè ìme lo pèənè tō ndzu'u ìshì'nè e.

4 Ni ndwuumè wè à kì ñjâ a wèənè ni mìnjkà'nə mìwùunə ni ndwùnè e i tsənə lo pèənè làñjè ajuñə mèrə nkìrè ìpwuumè mbyê pè ni pànè pa nnùñjè ntonjè ìzobə ajuñə mbè'ə pə ni àpòdomə Nwùè.

5 Tsa'nə Nwùè à ghìrè mə mìnwùè mìtsùmè ambo pèənè la, pèənè tañjè amwuə ìlànjè ìtsùmè a ni zəənè lo ni kwì'nè ngìrè mìnwùè mìshì'nè ajuñə àpyiimè ntijmè àzìghè, ajuñə ngìrè mìnwùè ìzìghè yì ìshì'nè, ni kwì'nè àzhyè ànwùè,

6 nkwi'nè nìwìimè mbìñjmè ajuñə àzhyè ànwùè, nkwi'nè àwìimè ntijmè ajuñə nìwìimè mbìñjmè, nkwi'nè nìpô Nwùè,

7 ni kwì'nè ìkòjnè pìlyimè ajuñə nìpô Nwùè, nkwi'nè ìkòjnè ajuñə ìkòjnè pìlyimè.

8 Mbè'ənè mìnwùè mə tə mbəla mbə amwuə pighə mmə nkwi'u ndèrè ni mbyè, yi mèrè ghìrè ni fà'à ìshì'nè nkì ngìrè mìnwùè mìshì'nè mìno'nə tsa'nə ni zhyēnə a Ndò'nèmbyê ìwèənè Yësû Kristù ìshì'nè.

9 Ðònè ìtse à tə mbəla mbə ghu ni ka à pə e ni mìnwùè mə amwuə ze, yi à chyê mbə la tsa'a ñònè ni ka à mə ndzəənè e a ndyè sàa kè ìfè, nkì ndèənè e lo Nwùè à wa'à mə ìnwùè tìpòñjè ìpe pi lwùnè.

10 Tsa'nə a pənə lə la ni pìlyimè ìpâ, ni kyiitè ni ìtijñè ìwìghè a ni zəənè lo ni fà'à ntsàarè tsa'nə ni pyènə mmə fà'à a ni nèrè ambo àtwuè mbìñjmè àzìghè pobə pìtse pèənè lo Nwùè à lè fuñjè a wìghè lo ni zùñjè e nkì tso'ò a wìghè lo ni pə pèənè ìpe. Ni tə mbəla mmə ngìrè a lenə ni la'a ngwa'à a wìghè àpyiimè ntijmè àzìghè ajuñə Nwùè apè.

¹¹ Ni ndwuumè wè Nwùè a pi ñâ a wighé ni ñsàanè ntsùmè a ni nkwwunè amwuè ànwùè nifò Ndò'nèmbyê ngàñè nchwarè ìwèenè Yésû Kristù ni à ghoñènè ni nkuñè.

Pànè ni pi lè zæenènè mìnwùè mi yerènè yerènè ni Kristù à lè mènè ngirè

¹² Tsa'nè a pènè lè la, mbi mè kwempè a wighé ni mìnwùè mè nkwwùè ìtsùmè, mbaa pè tsa'nè ni pyè mè nzhyê a mèrè ìshì'nè nkî ntøemè ntñjnè amwuè nkûñè nkuñè ni nì zhyènè la.

¹³ Nkwàñè lo, a pònè lo ñtsùnjè nchi nkwwempè a wighé ni mìnwùè mèrè mè tsa'nè ngwè mbirè nchyè amwuè àtwuè ìshyè zè.

¹⁴ Nzhyè lo nkwwùè i paatè ambo mlinjè a ni myà'tè àtwuè ìshyè zè tsa'nè Ndò'nèmbyê Yésû Kristù ìwèenè à ghîrènè ñzhyè.

¹⁵ Ngwè tañnè amwuè ilàñè ìtsùmè a ni zæenè lo nkwwùè ni mìmyà'tènè àtwuè ìshyè zè, ni pirè mmè nkwwempè mìnwùè mèrè mè mìtsùmè.

¹⁶ Ka pèe lè zùñè a wèe pè mikerè ni pànè lè tumènè a ni tiitè a wighé ni mìnwùè mi yerènè yerènè ni Ndò'nèmbyê ìwèenè Yésû Kristù a lè mènè ngirè, farè tsa'nè a ghâ tô. Pèe àtwuè mbîñjmè àzøe lè zæenè mìnwùè mèrè mè ni ìmyê ìmøe,

¹⁷ ntiinè pèe lè pènè ghu nkwwùè ni Nwùè Tă a lè mènè ñâ àghu'tè e tsa'nè ngyè za lè furènè amwuè alyi'è nifò Nwùè ntô ambo ze nshwøñè lo "Lë moonè ghù ìshì'nè ni ñkòñènè, mbè ni ñigha'à mbè'è e."

¹⁸ Pèe àtwuè ipiñjmè àzøe lè zu'ù ngyè zè tsa'nè i lè pènè àtwuè mbarè yi ndaanènè za.

¹⁹ Lenèla, ìtwuè ipèe laanè ajuñè ntwuumè ni ngàñè ntwuumè Nwùè lè mènè nchwiitè la. Njiilo ni tsùñè tê àtwuè ntiinè i chyè tsa'a làamè ni à wè nkîrè amwuè ndzùmè tè mbyàa nkwwùè ni njyè ñ laanè, sañè ngwù'è ngwù'è a tyi'è ntô amwuè mìntijmè ìmighè.

²⁰ Ajuñè ìnwùè pè ìtsùmè ni tsùñè nzhyè a laanè lo ka ànwùè ìtse a pè e amwuè àñwà'nè Nwùè ni ngàñè ntwuumè Nwùè lòonè pè àzhì'tè àzobè nshwøñè a zèrè.

²¹ Mbè'nè ka ànwùè àtse ni ngàñè ntwuumè Nwùè à shwøñènè a furè e pè amwuè àkwàñè ñwùè misoñè. A furè pè ambo pànè pa ni Nwùè à ñâñè a ghobè ni àshwøñènè ghu lo pobè shwøñè.

2 Pità 2

Àkwàtè mbè'è pìnérè ìnwùè pi pìchwìrè

¹ Tsa'nè ngàñè ntwuumè pìchwìrè lè pènè amwuè pènènè la, a kî mbè tyi'è ndøñè ndøñè lo pìnérè ìnwùè pi pìchwìrè kî mbè amwuè pìghè. Pobè nya'tè

kwuunè amwuə pighə ni mìnchwùè ni mř tsèŋjè a wighə ki twuunè a Nwùè ni à lè zwuunènə a ghobə la. Lenəla ghîrè pì fa'a ntsèŋjè a ghobə.

2 Pànè pìno'ně zùŋjè ɿlànjè ɿsíŋnè t̄pobə tyi'è zòomè a nkúŋjè nkuŋjè.

3 Pìnèrè pì pìchŵiré lòo ntōnjə ni pobə pənə ni zère tsùnkè mikerə mi pìchŵiré lòo fikè a wighə ni mèrə. La pì chwu'tè mə a n̄tsèŋjè ɿghobə nnùŋjè. Ka ɳònè ni à tsèŋjè a ghobə à ki mə ndyê e.

4 Ka Nwùè à lè yì'tè e pəngèrè ni pì lè ghîrènə ànwùè t̄pòŋjè. À lè mà'à a ghobə amwuə àkiiŋè ɿmū, nkorè a ghobə ni m̄tsanjè amwuə ndzùmè pobə tyi'è mmə mbyabə njyê ntso'tè m̄sà'a za.

5 Ka Nwùè à lè yì'tè e àtwuə ɿshyê yè ntsàambyè. À lè ghîrè nchyə i zha'à nzhwuutè pànè p̄tsùmè ni ka pobə lè mə mbô a ghobə Nwùè la nchwarè a Noà ni à lè mənə nchwiitè ntwuumè mbè'ə mìnchwùè mi təemènə pobə p̄tse pànè sàmbaa.

6 Nwùè à lè ki ntōonè m̄imbòmpə mi ɿla'à mi Sodòmè pobə Gomorrah ni ɿmū tsa'a àlènè ànwùè ambo pànè pa ni ka pobə mə mbô a ghobə a Nwùè la.

7 À lè chwarè a Lot ni mìnchwùè ɿme lè təemènə a ki mbə ɳònè ni ka à lè kòŋjè e a mbòomə ànyòrèkè ni pànè ni ka pobə pô a ghobə mbòomə lè mənə nchyâ.

8 Dònè wè ni mìnchwùè ɿme lè təemènə la à lè mə nchyâ a t̄t̄rè pobə njyê ɿtsùmè, ndzəenè nk̄i ndzu'ù mìnchwùè mi t̄pòŋjè ni pànè p̄e lè mənə nḡirè mi tòmnè nt̄l̄jmè e.

9 Tsa'nə a pənə lè la, Nwùè à zhyê tsa'nə mbè'ə a chwarè pànè ni mìnchwùè ɿmobə təemènə aŋjunə àkwà'nè àtsùmè nk̄i nzhŷ tsa'nə mbè'ə a ki nnùŋjè ngàŋjè nḡirè ɿnwùè t̄pòŋjè amwuə nḡ'è t̄e mbyàa njyê ntso'tè ɿsà'a,

10 nk̄i t̄o ambo pànè pyè ni pobə pa ndzùŋjè p̄e mìnchwùè mi ntsìŋnə ni mb̄ŋjmè ɿzobə za ntà'à. Pìnèrè pì pìchŵirè p̄erə p̄e pa ntsòo a ghàŋjè, nnèrè mb̄ŋjmè, ka ki mə pô a ghobə a ni zòomè ɿhwùè p̄ilaanènə pa ni pənə a n̄pwuurè la.

11 Mbaa p̄e pəngèrè ni pì t̄l̄jnènə nk̄i nchi mbə ni t̄l̄jnè ni i tsàarènə yè pìnèrè mìnchwùè pì pìchŵirè p̄e, ka pobə lè mə ndzòomè a ghobə ɿhwùè p̄ilaanènə p̄e a mbyè Ndò'nèmbyâ.

12 La pànè p̄erə p̄e pa nḡirè mìnchwùè t̄i kwàŋjè tsa'a m̄nyàamè mi m̄ipa'a mi tsânenə myè ni pì lè pyênenə lo pànè t̄e nkô nzhwuutè. Pobə pa ndzòomè mìnchwùè ni ka pobə zhyê a ghobə. Pì ghâ tsèŋjè a ghobə tyi'è tsa'nə pànè pa nkô m̄nyàamè mi tsânenə a m̄ipa'a nzhwuutè.

13 Nwùè à ghâ ñâ a ghobə ni nḡ'è tyi'è tsa'nə pobə kînə mmə ñjâ ambo p̄tse p̄ənə. Pobə pa ndzîghè mbyâ ɿzobə tyi'è ni njyê, nḡirè p̄e mìnchwùè ni mi p̄òŋjènə a ghobə, pobə t̄e mbwuutè pighə pì pobə ndzîghè, pobə chyâ ɿsíŋnè àtwuə pighə ntiinə pobə la ɿpwuumè t̄pòŋjè.

14 ḥmyê ḥmobə kî mmə ndzəənè e pə pəngyě ni pobə pa nfànè, ka la'a kaanè a ghobə a ni ghîrè a tîpònè. Pobə pa mbèŋjè ḥtwuè pànè ni pobə porènə ngîrè lo pobə kwîghè nkîrè, pobə mèrèkè mə amwuə àghè'è ntyi'è mbə ngwârè ndòonè.

15 Pobə wa'à mə àlàŋjè yè təəmènə, ntyi'è ndzùŋjè pə àlàŋjè Balàamè moonè Beor. Balàamè wè à lè kònjè nkabè ni pi lè tyanjènə e ni zèrə ntii ḥnwùè tîpònè ni à lè mənə ngîrè.

16 Pi lè sa'à e aŋunə ànwùè tîpònè e. Ndzàkîshyè e ḥ shwəŋjnə ambo ze ni ngyè ḥwùè misoŋjè ndzònè ànwùè ni ngàŋjè ntwuumè Nwùè wa à lè tyi'è mmə ngîrè tsa'a àpaarè.

17 Pànè pə chyê mbə tsa'a pînìmwurè ḥshyè ni pi zwuumènə, nkî chyê mbə tsa'a mbà'à ni àghè'tè tîŋnè a zè mbî'i. Nwùè à nùŋjè alyi'è ambo pobə ni a pənə nîntaamè tsì shyè.

18 Pobə pa nshwəŋjnə ḥshwəŋjnə àko'ò mbîŋmè pobə ḥkîghè ḥshwəŋjnə, ndòo ngîrè mînwùè mèghâbè ḥzobə za nchwùutè nkô pànè pa ni pobə pî'nè mə a ni kîrè nfurè amwuə pànè pa ni pobə pa nchyè a nîchyâmbŷe àfântè la.

19 Pobə pa nka'à a ni kyàatè mînkîrè aŋunə pəənè, la pobə àtluè mbîŋmè àzobə pə ḥpù'u ambo pîmbòomə pa ni pi tsèŋjènə la. Mbè'nə ḥwùè la àpù'u ambo àzwuumè za àtsùmè ni a kônə e nkorè

20 Pànè tə mbəla nkîrè mînwùè ni mi tsèŋjènə àtluè ḥshyè zè ndàŋjè a ndzùmè nîzhyè a Ndò'nèmbyè ḥwèənè ni à pənə ngàŋjè nchwarè ḥwèənè Yésû Kristù, nchi nkŵirè nkwuunè amwuə, ndwùutə zè ḥ pî ambo pobə ntsàarè mbî'nə.

21 A lè pə pòŋjè ambo pobə mbè'ə pobə lè pəla ngoŋjè tî zhyè àlàŋjè yè təəmènə zè, ntsàarè a ni zhyè ntě ghu laanènə wa nchi mbèŋjè mmyà'tè a wèrə.

22 Ànwùè zèrə zè a lè ghîrè ḥshwəŋjnə pîmà'tènə mà'tènə pə lo, “Ngwîghè ḥ za nkŵirè ndzîghè àzha'kè e, àkuŋjè ni pi sùunə a kwîrè ngè mbigrè e pə amwuə nîlèbə.”

2 Pità 3

Ndò'nèmbyè à wè nkŵirè ntô

1 Pîswùə ḥpâ pîshì'nè, lě àpaatè ànjwà'nè ni ḥnjwà'nènə ambo pîghè. Amwuə ḥnjwà'nè père pə iitsùmè, ntaŋjè a ni pè'kè ḥkwàŋjè pîshì'nè amwuə pîghè, nkŵempè a wîghè ni mînwùè mè.

2 Ntâ'à kwempè a wîghè ni mînwùè ni ngàŋjè ntwuumè Nwùè yì laanènə lè kwaa mə nshwəŋjnə ambo pîghè farə ntě wa ni furènə ambo Ndò'nèmbyè ngàŋjè nchwarè a wèənè ni ngàŋjè ntwuumè Kristù lè ḥânə ambo pîghè la.

³ Ntsàambyè ànwùè nì ntà'nè lo nì zhyê à chyê lo, à ghă pə amwuə mìnnyê mi ndwùutə la, pànè pítse furè mmə ngwii ànwùè Nwùè, ngirè pə mìnwyùè nì pobə pa nkònjè,

⁴ Mmə pyiitè lo, "Yēsū à lè kà'à lo à wè nkŵirè ntô la à ghə? Pítä pítä tpeənè lè kwikè mə mìnwyùè nkî mbirè mbə pə a lenə a nipi'nè tsa'nə pí lè tsùnjènè àtwuè ishyê."

⁵ Pobə lè twuunè a ghobə a nì zhyê lo Nwùè à lè shwənjènè la ishwənjè, nìpwuurrə pobə ishyê furè. Ishyê i lè furè la amwuə nchyə, a kî ndòo la nchyə ntsùnjè ishyê ghu.

⁶ Nwùè à lè kî ndòo la tyi'è nchyə ghu ntsènjè àtwuè ishyê nkwùè ghu.

⁷ A kî mbə la tyi'è ashwənjè zérə zə nì à nùnjènè nìpwuurrə pobə àtwuè ishyê sìnè wè, a nì ghă tsènjè zérə nì imû amwuə njyê nì pí ghă tso'tè isà'a pànè nì ka pobə pô a ghobə a Nwùè, nzhwuutə a ghobə.

⁸ La nì pìswùe tpa pìshì'nè, nì zhyê lo ambo Nwùè, ta'à njyê à chyê tsa'a ngu'u nkaamè, ngu'u nkaamè nkî mbə tsa'a ta'à njyê.

⁹ Ka Ndò'nèmbyè â sùnjè e mìkwùè a nì ghîrè ànwùè nì à kà'nə, tsa'nə pànè pítse pa nkwànjè. La à wa ngwîimè ntiijmè pîghə pí pobə ntiinə ka à tâ'è e lo ñònè itse â kwîghè. À wa ntà'è pə lo ñwùè ntsùmè pènjè ntiijmè ajuñə tîpònje e.

¹⁰ La ka ñònè itse a pə ghă zhyê e njyê nì Ndò'nèmbyè à ghă tō ntiinə à ghă tō la tsa'a ìndzèrè à wè ntô nì itwu'è. Nìpwuurrə ghă myè tsa'nə ngŷe itse i ghă mə tswuè nì itijnè. Imû i tòonè àzwuumè àtsùmè nì a pənə a nìpwuurrə â myè, lenəla àtwuè ishyê â sighè pobə pí àzwuumè àtsùmè nì a pənə amwuə.

¹¹ Tsa'nə Nwùè à ghă tsènjè àzwuumè àtsùmè nì ndwuumè wè la, nì ghă tyi'è pə zérə mbuurrə pèənè? Nì chyê a nìchymbyè ghù ndaanènə nkî ñjâ a wèrə ambo Nwùè,

¹² tsa'nə nì mə pyabè njyê nì Nwùè à ghă tō kî kyiitè amwuə àlànje àtsùmè a nì zəenè lo zérə fa'a ntô. À ghă pə njyê ghu imû tòonè nìpwuurrə ntsènjè. Àzwu'è imû zè a ghîrè àzwuumè àtsùmè nì a pənə a nìpwuurrə a myiirè.

¹³ La a nì zùnjè nkà'nə e pèənè pə mbyabè nìpwuurrə tsì shwuè pobə àtwuè ishyê yè shwuè, nì a pənə alyi'è nì mìnwyùè mi təemènə pənə ghu.

¹⁴ Lenəla, nì pìswùe tpa, tsa'nə nì wè mbyabè njyê ghu la, nì kyiitè amwuə ilànje àtsùmè a nì zəenè lo kò àpàbə àtse pobə ifèrə itse pə e ajuñə pîghə. Nì kî mbə nì àporèporè pîghə pí pobə.

¹⁵ Nì lòo àwiimè ntiijmè Ndò'nèmbyè tsa'a isàanè nì Nwùè à wè ñjâ ambo pîghə lo nì chwarè, tyi'è tsa'nə ndyimè iwèənè għu ishi'nè Pàolò à lè ñwà'nènə ambo pîghə nì àzhì'tè nì Nwùè à lè ñâñə ambo ze.

16 La ànwùè ni à wa nshwənè amwuə ìjwà'nè ìtsùmè ni à wa ñjwà'nè. Mìnwùè mìtìjnè mítse chyê ghu amwuə ìjwà'nè pè ni à wa ñjwà'nè la ni mèrè tìjnènè ambo pèənè a ni zhyê, ni pànè ni ka pobə zhyê a ghobə ànwùè àtse pobə pànè ni pobə pa ka shwənè a ghobə ànwùè mo'o pa nshwənè mìnwùè mìtìjnè mè amwuə àlànjè tìpònjè. Lě tsa'nə pobə pa ngirè ajuñə iyi'ə pinyaanə amwuə àjwà'nè Nwùè. Lenəla, ntyi'è ndòo a nìwighè ntô ajuñə pobə.

17 La nì pìswùe ịpâ, tsa'nə nì pyè mè nzhyê ànwùè zè la, ni zhì'tè a wighè mbè'ə ifàntè ìnwùè pànè ni pobə pa ka zùnjè a ghobə a mbòomè kañè ghìrè ni furè ajuñə alyi'ə ịshì'nè ni nì pènə ghu nkunè

18 Ni lànjè ni mbyè ntə nkwuə amwuə àpònjè ntìnjmè ni Ndò'nèmbyê ngànjè chwarè ìwèənè Yésû Kristù a wa nnèrè ambo pèənè, nkì mmè nzhyê e ịshì'nè. Àghu'tè â pè ambo ze a ni pì'nè tìtsònjè ngoñè ni nkuñè. Amen!

1 Jònə

1 Jònə 1

Àshwəjnè nî a za ɳjâ nìchyêmbŷâ

¹ Pœ tâ' à ɳwà'nè ambo pîghê mbè' e ɳònè wa nî à pœnø àshwəjnè Nwùè nî a za ntô nî nìchyêmbŷâ. À lè pœ ghu a nìpi'nè àtwuè ɬhyê. Pœ lè zu'ù ànwùè mbè' e nkî ndzøenè e nî ɬmyê ɬmøe. Pœ lè zøenè e nî ɬmyê ɬmøe la, nkî mbètè e farø nî mbô ɬmøe.

² Nkwùè nî à lè tønø, pœ lè zøenè e nî ɬmyê ɬmøe. Pœ lè shwəjnè mbè' e; lenøla pœ lè tiitè a wîghê nî mìnwùè mbè' ze wa nî à wa ɳjâ nìchyê wa nî à ghoñènø nî nkunjè nî à lè pœnø pobø Tâ ntyi'è ntô ngîrè pœ zhyê e.

³ Pœ tâ' à tiitè a wîghê la nî ànwùè nî pœ lè zøenènø nkî ndzu'ù njiilo nî pwuutè pœnø. Nipwuutè ɬwøenè a wùè nî pœnø pwuutènø pœnø pi Tâ nî Moonè e Yësû Kristù.

⁴ Pœ ɳwà'nè àjwà'nè zè ambo pîghê la mbè' e ghîrè nìgha' à ɬwîghê a ko'ò mbwùumè.

Nìchyêmbŷâ pàñè nî pobø pa ngyiinè amwuø nkà' à

⁵ Tîtsønjè, pœ pœ ntiitè a wîghê la nî ntwuumè nî pœ zu'nø ambo Yësû Kristù. Ntwuumè ghu i pœ lo Nwùè la nkà' à, ka tîpønjè ɬtse a pœ e amwuø ze.

⁶ Pœnø tø mbøla mmø nshwønjè lo pœnø pœ nìpù'u nî mo'o pœnø pi pobø la nchi mmø ngîrè a tîpønjè, yi pœnø nyi la chwîrè, ka nkûnjø nkunjø a kî nchi mbø e amwuø mìnwùè nî pœnø pa ngîrè.

⁷ La pœnø tø mœ ngyiinè amwuø nkà' à tsa'nø ze àtwuè ɬpønjè e à pœnø nkà' à la, yi pœnø pi pœ nìpù'u nî mo'o pœnø pi pîlyimø ɬpœnø. Àlœemø Yësû Moonè Nwùè â sùu tîpønjè ɬwøenè ntsùmè.

⁸ Pœnø tø mbøla mmø nshwønjè lo ka tîpønjè ɬtse a pœ e amwuø pœnø, yi pœnø fikè la mbînjø ɬzøenø, ka nkûnjø nkunjø a kî mbø e amwuø pœnø.

⁹ La pœnø tø tso'ò ntswùè ɬwøenè ntiitè a tîpønjè ɬwøenè ambo Nwùè, yi ă ghîrè ànwùè nî à lè kà'nø, kî ghîrè amwuø àlànø nî a tœemènø; ă lèønø ɬfàntè ñnwùè ɬpœnø, kî sùu a tîpønjè ɬwøenè ntsùmè.

¹⁰ Pœnø tø shwønjè lo ka pœnø ghîrè a wœnø a tîpønjè, yi pœnø fuñè a Nwùè la nî ngàñø pîchwîrè, ka àshwøjnè e â kî mbø e amwuø pœnø.

1 Jònə 2

Kristù ngàñø àyèmpø ɬwøenè

¹ Pîghê nî nî pœnø tsa'a ɬpoonø ɬpâ, ngwè ɳjwà'nè àjwà'nè zè ambo pîghê la lo kò nî kî ngîrè a wîghê a tîpønjè. La ɳònè ɬtse à tø mbøla ngîrè a tîpønjè, yi

pèənè chyê ni ŋònè ni ă shwəŋnè loonè ambo Tă àtwuè ni pèənè. Ðònè wè la Yésû Kristù ni mìnchwùè ime təəmənè la.

2 Yésû àtwuè ʈp̄l̄m̄ e à lè pə tsa'a àzwuumè n̄shwà'â a ni sùu a t̄p̄l̄j̄e ɻw̄ən̄e; ka pə e pə ndà'â t̄p̄l̄j̄e ɻw̄ən̄e, à lè kî nsùu a t̄p̄l̄j̄e ɳwùè ntsùmè àtwuè ʈshyê gh̄e.

3 Pèənè tə pəla mm̄ nnùŋj̄e m̄nt̄e mi Nwùè, yi a n̄r̄e lo pèənè zhyê e.

4 Ðònè ni à wa nshwəŋj̄e lo, “Nzhyê a Nwùè,” la ka pə nùŋj̄e e m̄nt̄e ime, a ngàŋj̄e p̄ichwìr̄e, ka nk̄ŋj̄e nk̄ŋj̄e a kî mb̄e e amwuə ze.

5 La ŋònè wa ntsùmè ni à wa ndzu'nè àshwəŋnè e, à chyê mb̄e la ŋònè ni à kòŋj̄en̄e a Nwùè tə mmyàan̄e. Lĕ tsa'nè mb̄e'ə pèənè zhyê lo pèənè pə n̄p̄u'u ni mo'o pèənè p̄i Nwùè:

6 Ðwùè wa ntsùmè ni à wa nshwəŋj̄e lo à chyê mb̄e n̄p̄u'u ni mo'o pobə Nwùè la, n̄chyēmbyê e à chyê a ni pə tsa'a n̄chyēmbyê Yésû.

Nt̄e gh̄u shwuè

7 P̄swùe ʈpâ ni ɻkòŋj̄en̄e, ka nt̄e wè ni ngwè ɳj̄wà'nè ambo p̄igh̄e l̄ i pə e gh̄u shwuè, a nt̄e gh̄u ɻwùn̄e. A nt̄e wùè ni n̄ lè p̄en̄e ni ɻw̄e nk̄wùè ntsàambyè. Nt̄e gh̄u ɻwùn̄e wè a ntwuumè ni n̄ lè pyè m̄e ndzu'u.

8 La nt̄e ni ngwè ɳj̄wà'nè ambo p̄igh̄e t̄tsòŋj̄e a gh̄u shwuè; nk̄ŋj̄e nk̄ŋj̄e ni à p̄en̄e amwuə à wè nn̄r̄e amwuə n̄chyēmbyê Kristù farə amwuə ɻw̄igh̄e. A chyê a len̄e ntiin̄e ʈtwu'è i p̄i'n̄e m̄e a ni làŋj̄e e, nk̄ŋj̄e nk̄ŋj̄e nk̄'â i p̄i'n̄e a ni k̄r̄e.

9 Ðwùè wa ntsùmè ni à shwəŋj̄en̄e lo à wè amwuə nk̄'â la mm̄ mbàan̄e a ndyim̄e e, à chyê amwuə ndzùm̄e tə mbyàa t̄tsòŋj̄e wè.

10 Ðwùè wa ntsùmè ni à kòŋj̄en̄e a ndyim̄e e à chyê amwuə nk̄'â. Mb̄e'ə a gh̄ir̄e e ànwùè àtse ni ă gh̄ir̄e lo ŋònè ʈse â gh̄ir̄e a t̄p̄l̄j̄e ap̄e.

11 La ɳwùè wa ntsùmè ni à p̄aan̄en̄e a ndyim̄e e à chyê amwuə ndzùm̄e. Mbuur̄e ŋònè ghu i za ngyiin̄e la amwuə ndzùm̄e, ka kî zhyê e alyi'ə ni à wè ndèr̄e ntiin̄e ndzùm̄e i gh̄ir̄e m̄e a f̄e.

12 P̄igh̄e ni n̄ p̄en̄e tsa'a ʈpoon̄e ʈpâ, ngwè ɳj̄wà'nè ambo p̄igh̄e ntiin̄e Nwùè à lèən̄e m̄e a t̄p̄l̄j̄e ɻw̄igh̄e aŋun̄e n̄lin̄e ni Kristù.

13 Ngwè ɳj̄wà'nè ambo p̄igh̄e, p̄it̄ă, ntiin̄e n̄ zhyê e wa ni à lè pyèn̄e mb̄e ghu. Ngwè ɳj̄wà'nè ambo p̄igh̄e, ʈp̄ongwàswùum̄e, ntiin̄e n̄ tsàar̄e m̄e a ŋònè t̄p̄l̄j̄e.

14 Ngwè ɳj̄wà'nè ambo p̄igh̄e, kiyii àghòb̄e, ntiin̄e n̄ zhyēn̄e a Tă. Ngwè ɳj̄wà'nè ambo p̄igh̄e, p̄it̄ă, ntiin̄e n̄ zhyēn̄e a wùè wa ni à lè p̄en̄e ghu za'â àtwuè ʈshyê a p̄on̄j̄e p̄e. Ngwè nk̄i mm̄ ɳj̄wà'nè ambo p̄igh̄e mb̄a ʈp̄ongwàswùum̄e, ntiin̄e n̄ p̄e ni ʈl̄ŋn̄e, àshwəŋnè Nwùè a p̄e amwuə p̄igh̄e, n̄ kî ntsàar̄e a ŋònè t̄p̄l̄j̄e.

Kò wè kònjà àtwwùmè àtwwù àshyà

15 Kò wè kònjà o àtwwù àshyà kè àpwuumè ni pènè amwuə àtwwù àshyà. Ðònè itse à tè pèla nkònjà àtwwù àshyà, yi ka à kònjà e a Tă.

16 Mbè'ne àpwuumè itsùmè ni pènè a àtwwù àshyà tsa'a pyè pa ni mbòbè mbìnjmè à kònjànè, ghobè pyè ni imyà kònjànè a ni zèenè, ghobè àpwuumè itsùmè ni pa ngirè pànnè ko'ò mbìnjmè ka furè e la ambo Tă; pèrè chyè mbè la àpwuumè àtwwù àshyà.

17 Àtwwù àshyà zè pobè àpwuumè ni pànnè nùnjènè ntonè ajuñè lànjè la lànjènè. La njònè wa ni à wa ngirè mìnchwùè ni Nwùè à tă'nè la, à ghā ghoñè pobè Nwùè ni nkunjè.

Zhì'tè mbè'ne ngànjè kipaanè Kristù

18 Ipoonè, ndwùutè àtwwù àshyà à ntô paatè! Nì lè zu'u lo ngànjè kipaanè Kristù à ghā tō; la titsònjè, ngànjè kipaanè àze yino'nè tō mè. Lě tsa'nè pèenè zhyènè lo ndwùutè àtwwù àshyà à ntô paatè.

19 Pànnè pè lè furè a titirè pè, la ka pè pí pobè lè pè wè ntswùè mo'o. Pè pí pobè lè pèla pè ntswùè mo'o, yi pobè lè ghoñè pè pí pobè. La ntlérè ighobè à lè nérè lo ka njwùè ighobè itse à lè pè e pè pí pobè.

20 La ngè ajuñè pighè, Ghù Ndzo'nè wa à njâ mè a wighè ni Àz hwùè Nwùè. Lenèla pighè pìtsùmè zhyà a nkunjè nkunjè.

21 Ka mmè njwà'nè mè ànjwà'nè zè ambo pighè pè ntiinè ka ni zhyà a wighè a nkunjè nkunjè. La njwà'nè a zèrè ambo pighè pè ntiinè ni zhyènè a nkunjè nkunjè, ni kí nzhyà lo ka chwirè a mè nfurè e amwuə nkunjè nkunjè.

22 A twé ntyi'è mbè ngànjè pìchwirè? Ngànjè pìchwirè la njònè ni à wa nshwènè lo ka Yésû â pè e Ghù Ndzo'nè wa. Mbuurè njònè zè a Ngànjè kipaanè Kristù, mbè ze wa ni à twuunènè a Tă pobè Moonè.

23 Ka njònè itse a pè e ghu ni mbè'ne a twuunè a Moonè Nwùè ntyi'è mbè pè ghobè Tă. Ðònè wa ni à pyiimènè a Moonè Nwùè a sànjè sànjè à kí mbyiimè a Tă.

24 Nì zèenè lo ni nùnjè ànwùè ni ni lè zu'nè nkùwùè ntsàambyè amwuə mìntijmè imighè. Nì tè mbèla mbirè mmè nnùnjè ànwùè ni ni lè zu'nè amwuə mìntijmè imighè, yi nř kí pè pighè pí Moonè Nwùè pobè Tă.

25 Ànwùè ni Kristù à lè kà'nè a ni njâ ambo pèenè a nìchymbyè ni à ghoñènè ni nkunjè.

26 Ngwè njwà'nè mìnchwùè mè ambo pighè lè ntiinè pànnè pè ghu ni pí pè ntà' à nifikè a wighè.

27 Ngè ajuñè pighè, Kristù à njâ mè Àz hwùè Nwùè ambo pighè; njiilo mbè'ne ni chi ntà' à a wighè a njònè itse ni à tè nérè a wighè ni mìnchwùè apè. Mbè'ne Àz hwùè Nwùè a za nnérè a wighè ni mìnchwùè mìtsùmè, mìnchwùè mèrè mè pè

nkündé nkundé; ka pə e pìchwìrè. Njiilo nì pirè ngoñè pighé pi Kristù tsa'né Àzhwùè Nwùè ã mmə nnérè a wighé la.

28 Tìtsònè nì ipoonè, nì pə ta'à ñwùè pighé pi pobè mbè'è nkwùè nì a ghă tō, pèonè pə nì mìntiñmè nì mi tìñnènè, mbè kí pə wəenè nì tìñnè a nì təemè a mbyè ze apè.

29 Nî zhyè lo Kristù à wa ngirè la mìnwùè mi təemènè. Njiilo ñwùè wa ntsùmè nì à wa ngirè mìnwùè mi təemènè la a Moonè Nwùè.

1 Jònè 3

Tsa'né nìchyêmbiyé ipoonè pi Nwùè à chyénè a nì pə

1 Ndriumè nì Tă à kòñènè a wəenè a wùè nì mbè'è ka ñwùè a shwèñè e tə pi tyi'è nfuñè a wəenè nì ipoonè pi Nwùè. Pèonè kí mbè la pèrè nkündé nkundé. Tsùmè nì ka pàñè pi àtwuè tìshyé zhyé a ghobè lo pèonè la ipoonè pi Nwùè tìshyé la lo ka pobè lè zàamè nzhyé a ghobè a Nwùè Tă tìwèonè.

2 Pìswùè ipâ nì nkòñènè, pèonè ipoonè pi Nwùè tìtsònè la ka tsùñè zhyé a wəenè tsa'a pèonè ghă pə. La pèonè zhyé lo nkwùè nì Kristù à ghă tō, pèonè ghă pə tsa'a ze ntiinè pèonè ghă zəenè e tsa'né à pənè.

3 Lenèla, ñwùè ntsùmè wa nì à wè mbyabè nnùñè ntìñmè e arjunè ze, â nùñè mbìñmè e tìlaanè tyi'è tsa'né Kristù àtwuè mbìñmè e à kínè ndaanè.

4 Ðwùè ntsùmè wa nì à wa ngirè a tìpònè à wa mbè'è la mbòomè Nwùè. Ntiinè nìghirè a tìpònè a nìpè'è a mbòomè Nwùè.

5 Nî zhyé lo Yésù à lè tō àtwuè tìshyé ghé la a nì sùu a tìpònè tìwèonè, ka kí pə e nì tìpònè tìse amwuè ze.

6 Ka ñònè nì à pwiutè mə pobè Kristù à chi ngirè e a tìpònè. Ðònè wa ntsùmè nì à làñènè nì mbyè ntə ngirè a tìpònè la, à la'a mə mbirè e tì zəenè e kè kí zhyé e.

7 Ipooñè, kò nì tyi'è ñwùè a fikè a wighé. Ðònè nì à wa ngirè mìnwùè mi təemènè la ñònè nì à wa ngirè mìnwùè mi təemènè a mbyè Nwùè, tyi'è tsa'né Kristù à wa ngirè mìnwùè mi təemènè.

8 Ðwùè ntsùmè nì à wa ndàñè nì mbyè a nì ghirè a tìpònè a moonè devèlè ntiinè devèlè à lè ghirè mə a tìpònè a nì furè a nìpè'è àtwuè tìshyé. Tsùmè nì Moonè Nwùè a lè tònè àtwuè tìshyé tì lè pə la a nì tō ntsèñè a àfà' à devèlè.

9 Ðònè nì à pənè moonè Nwùè mbè'è ka a làñè e nì mbyè a nì tì ngirè a tìpònè ntiinè mbòomè Nwùè à wè amwuè ze, Nwùè a kí mbè Tă ighobè, a pə kí làñè nì mbyè tì ghirè e a tìpònè apè.

10 Lě tsa'né mbè'è pèonè zhyé lo lě moonè Nwùè kè moonè devèlè. Ðònè wa nì à wa ka ghirè e ànwùè yè təemènè, ka kí mə kòñè e a ndyimè e la, ka à pə e moonè Nwùè.

Ipoonè pi Nwùè pø ni ikòjnè a titirè pobø

11 Ntwuumè ghù ishi'nè ni nì lè zàamènø ndzu'ù i lè pø la lo nì ti nkònjè mbìnjmè izighè.

12 Kò nì pø wighè tsa'a Cain. Cain à lè pø ñwùè devèlè nzhwuutè a momaa e. Cain à lè zhwuutè e ntii àkø? À lè zhwuutè e ntinø mìnvwùè ni à lè mènø ngirè lè pø mìnvwùè mi tipònè, la mi momaa e tøemè.

13 Kò a kè'nè a wighè mbä pilyimø ipâ, tsa'nø pànè pi àtwuè ishyê pa mbàanè a wighè.

14 Pøenè zhyê lo pøenè furè mè amwuø nìwighè nkwiirè a nìchyémbyê ni à ghoñènø ni nkuñè, ntinø pøenè kònènø pilyimø ipøenè. Ðònè wa ntsùmè ni ka à kònè e a ndyimø e à chyê mbø la tsa'a àkwuè ñwùè.

15 Ðònè ni à pàanènø a ndyimø e a ñònè ni à wa nzhwuutè. Ni ki nzhyê lo ñònè ni à wa nzhwuutè ka à pø e ni nìchyémbyê wa ni à ghoñènø ni nkuñè amwuø ze.

16 Yësû Kristù à lè kwighè àtwuè ni pøenè, lenèla lè tyi'è mbø tsa'nø pøenè zhyénø àzwuumè ni ikòjnè i pønø wèrø. A ki mbø aly'è ànwùè àzøenè a ni kwighè àtwuè ni pilyimø ipøenè.

17 Ðwùè à tø mbøla mbø ni ipwuumè, ndzøenè a momaa e ni à pønø mbuñè, ka à koorè e mìlinè ìme a ni yèmpè e, a tyi'è nnérè àkø nnérè lo à kònè a Nwùè?

18 Ipoonè, kò pøenè ti nnérè ikòjnè pø ni ikòbè ntswùè kè ni ishwøejø ipøenè, pøenè nérè ikòjnè wa ni i pønø ikòjnè nküñø nkuñø ajuñø ngirè mìnvwùè izøenè.

Kò wè pø ni àkwàrè a mbyè Nwùè

19 Pøenè tø pøla mbø ni ikòjnè a titirè pøenè, pøenè zhyê lo pøenø pànè pi nküñø nkuñø, nkì ntô a mbyè Nwùè ti àkwàrè amwuø mìntijmè ìmøenè.

20 Nkwùè za ntsùmè ni mìntijmè ìmøenè ma nsa'à a wøenè la, pøenè zhyê lo Nwùè à zhyê ànwùè àtsùmè ntsàarè tsa'nø pøenè zhyénø.

21 Lenèla ni pìswùø ipâ pi ishi'nè, mìntijmè ìmøenè tø pøla ka mè tiitè e a wøenè lo pøenè pø ngirè a tipònè, pøenè chyê mbø a wøenè ni àkwàrè a mbyè Nwùè apè.

22 Pøenè ki kwiirè àzwuumè àtsùmè ni pøenè pyiitènø ambo ze ntinø pøenè pø nnùñø mìntè ìme, nkì mmø ngirè mìnvwùè ni mì ghîrè a pø ni nìgha'à.

23 Ntë e ni à wa ntà'à lo pøenè nùñè i chyê lo pøenè nùñè ntijmè iwøenè ajuñø nìlinè ni Moonè e Yësû Kristù, nkì nkònjè mbìnjmè izøenè. A tyi'è ntë ghu ni Kristù à lè ñânø ambo pøenè.

²⁴ Ðwùè wa ntsùmè ni à nùñènè nté Nwùè, à pwuutè mbè la ta'à ñwùè pobè Nwùè, Nwùè a kí mbwuutè mbè ta'à ñwùè pobè ze. Lě tsa'nè pèønè pa ngìrè a ni zhyê lo Nwùè à wè pèønè pi pobè: pèønè zhyê a lenè ntiinè à ñânè a wøønè ni Àzhuñè e.

1 Jònè 4

Ndwuumè ni mbè'e pi zhyê lo Ie Àzhuñè nkùñè nkuñè pobè àzhuñè pìchwìrè

¹ Pìswùè ipâ pìshì'nè, kò ni pyiimè a wighè a ñònè wa ntsùmè ni à wa nshwøñè lo à wè ni Àzhuñè Nwùè. Ni zhwi'i a ghobè pìtsùmè a ni zøønè lo Àzhuñè ghu a furè ambo Nwùè lo. Ni zhwi'i a ghobè ntiinè ngàñè ntwuumè Nwùè pi pìchwìrè pìno'nè tyi'è mè a alyi'è àtsùmè amwuø àtluø èshyê.

² Lě ndwuumè ni mbè'e ni zhyê lo ñwùè à wè ni Àzhuñè Nwùè: Ðwùè wa ntsùmè ni à wa nshwøñè lo Yësû Kristù à lè tò àtluø èshyê ghè tsa'a ñwùè misoñè la ñwùè ni à pøønè ni Àzhuñè Nwùè.

³ La ñwùè wa ntsùmè ni à wa nshwøñè lo ka Yësû à lè tò e a àtluø èshyê tsa'a ñwùè misoñè la ka à pøø e ni Àzhuñè Nwùè amwuø ze. Àzhuñè ni à pøønè ni zèrè a àzhuñè ngàñè kipaanè Kristù. Ni lè zu'ù mè lo àzhuñè ghu a ghă tò, mbaa pø tìtsòñè à tò mè ntyi'è e a àtluø èshyê.

⁴ La ngè ajuñø pìghè, ipoonè, pìghè pàñè pi Nwùè, nkì ntsàarè ngàñè ntwuumè Nwùè pi pìchwìrè za ntiinè Àzhuñè za ni a pøønè amwuø pìghè a chyê ni mìtiññè ntsàarè a devèlè ni à wa mbu'tè pàñè pi àtluø èshyê la.

⁵ Ngàñè ntwuumè Nwùè pi pìchwìrè za la pàñè pi àtluø èshyê, lenøla mìnñùè ni pobè pa nshwøñè a mìnñùè mi àtluø èshyê. Pàñè pi àtluø èshyê kí mmè ndzu'ù ànwùè ni pobè pa nshwøñè.

⁶ La pèønè pàñè pi Nwùè. Ðwùè ntsùmè ni à zhyènè a Nwùè à wa ndzu'ù ànwùè ni pèønè pa nshwøñè. La ñwùè wa ni ka à pøø e ñwùè Nwùè ka à zu'ù e ànwùè ni pèønè pa nshwøñè. Lě àlànè ni mbè'e pèønè zhyê Àzhuñè nkùñè nkuñè ni àzhuñè pìchwìrè.

Nwùè à kònè a wøønè

⁷ Pìswùè ipâ, pèønè tè nkòñè pìlyimè ipèønè ntiinè ikòññè i furè la ambo Nwùè. Ðwùè wa ntsùmè ni à wa nkòñè a ndyimè e la moonè Nwùè, a kí nzhyê a Nwùè.

⁸ Ðwùè wa ntsùmè ni à wa ka kònè e ndyimè e ka à zhyê e a Nwùè ntiinè Nwùè àtluø mbìñmè e à wa nkòñè pèønè.

⁹ Lě tsa'nè Nwùè à lè làñènè nnèrè ikòññè e ambo pèønè: À lè tsàa ndà'a Moonè e a àtluø èshyê ghè lo mbè'e pèønè làñè a ndzùmè ze mbè ni nkìchýembyê ni à ghorjènè ni nkuñè.

10 Lě tsa'nə ḫkōjnə ghu i pənə: ka a pə e la lo pəənə lè pyə mmə nkōjnə a Nwūè, a chyē pə lo à lè kōjnə a wəənə ntsàa a Moonə e lo a pə tsa'a àzwuumə nishwà'ā nsùu a ṫpōjnə ḫwəənə.

11 P̄swùe ḫpâ, tsa'nə Nwūè à kōjnə a wəənə ni ndwuumə wə, pəənə chyē a ni tə nkōjnə mb̄njmə ḫzəənə.

12 Dōnə ḫtse à la'a mə mbirè e ti zəənə a Nwūè. La pəənə tə mmə nkōjnə mb̄njmə ḫzəənə, yi Nwūè ā pə pəənə pi pobə, ḫkōjnə e ni à pənə ni w̄erə aŋunə pəənə i ki nko'ò mbwūumə.

13 Pəənə zhyē lo pəənə pwuutə mə mbə ta'ā ηwūè pəənə pi Nwūè, a ki mbwuutə mbə ta'ā ηwūè pəənə pi pobə, ntiinə à ηâ mə a wəənə ni Àzhwūè e.

14 Pəənə zəənə mə nk̄i mmə nshwəjə ambo p̄tse pəənə lo Tă à lè tsàa a Moonə e lo â tō mbə Ngàj̄e Nchwarə pəənə a àtwuè ḫshyē gh̄e.

15 Dwūè ntsùmə ni à tso'nə ntswùè e nshwəjə lo Yēsū la Moonə Nwūè, Nwūè à wa pobə ze a ki mbə pobə Nwūè.

16 Pəənə zhyē nk̄i nnùnj̄e nt̄njm̄e aŋunə ḫkōjnə ni Nwūè à pənə ni w̄erə aŋunə pəənə. Nwūè à wa nkōjnə pəənə. Dwūè wa ntsùmə ni à wa nkōjnə pəənə à wa pobə Nwūè, Nwūè a ki mbə pobə ze.

17 ḫkōjnə ni i pənə amwuə pəənə i ko'ò mbwūumə. Lenəla m̄nt̄njm̄e ḫm̄eənə gh̄a ḫl̄nj̄e aŋunə njyē ntso'tə ḫsà'a, ntiinə pəənə pi Nwūè chyē mbə la ta'ā ηwūè a àtwuè ḫshyē gh̄e tyi'è tsa'nə Kristù à lè pənə pobə ze.

18 Ka ηònə ni Nwūè à kōjnə a pə e ni àkwärə. ḫkōjnə ni ko'nə mbwūumə i wa nkantə àkwärə àtsùmə. Àzwuumə ni a za ndòo àkwärə ntō la ngə'è ni pi gh̄a chyâ aŋunə njyē ntsò'tə m̄lsà'a. Dōnə ni à pənə ni àkwärə la ηònə ni ka ḫkōjnə e i ko'ò mbwūumə e.

19 Pəənə pa nnérə ḫkōjnə la ntiinə Nwūè à lè pyənə nkōjnə a wəənə.

20 Dōnə ḫtse à tə mbəla nshwəjə lo, “Nkōjnə a Nwūè” la mbàanə a ndyimə e yi la ngàj̄e p̄chwirə ntiinə ηònə wa ni ka à kōjnə e a ndyimə wa ni à mənə ndzəənə, mb̄e'ə ka à ki nkōjnə e a Nwūè ni ka à mə ndzəənə e.

21 Nwūè à ηâ mə a wəənə ni nt̄ w̄e lo, “Dōnə ni à wa nkōjnə a Nwūè à chyē a ni ki nkōjnə a ndyimə e.”

1 Jònə 5

Pànə ni pobə nùnj̄enə nt̄njm̄e ḫghobə aŋunə Kristù tsàarə àtwuè ḫshyē

1 Dōnə wa ntsùmə ni à nùnj̄enə amwuə nt̄njm̄e ze lo Yēsū a Ghù Ndzo'nə wa, a moonə Nwūè. Lenəla, ηwūè wa ntsùmə ni à kōjnə a tă à ki kōjnə a moonə e.

2 Ndwuumə ni mb̄e'ə pəənə zhyē lo pəənə pə nkōjnə ḫpoonə pi Nwūè i chyē la a ni kōjnə a Nwūè nk̄i mmə nùnj̄e m̄nt̄e ḫme.

³ Lě tsa'nə mbè'ə pèənə kònə a Nwùè la: pèənə tə nnùŋè mìntə ìme ntiinə ka mìntə ìme pə e àpi'i àtse nì a lìrènə ntsàarè a wèənə a nì pì'ì.

⁴ Mbè'ə nì ŋwùè ntsùmè nì à pənə moonè Nwùè à tsàarè mə àtwuè ɪshyê. Àzwuumè nì pèənə lòonə ntsàarè àtwuè ɪshyê zè ghu la àpyiimè ntìŋmè àzəənə aŋunə Nwùè.

⁵ Dònè nì mbè'ə a tsàarè àtwuè ɪshyê a ɪwé? A ze wa nì à nùŋènə ntìŋmè e aŋunə Yésû lo a Moonè Nwùè.

Mìnwùè mintarə nì mi shwəŋjènə mbè'ə ɪjònè nì Yésû à pənə wèrə

⁶ Yésû Kristù à lè tō a àtwuè ɪshyê. Pi lè ŋâ e nì àkwiirè nchyə nì nchyə, a kwighè aŋunə àtìghè pànkènə, àləəmè e a kwìnè. Ka pi lè ŋâ e a ye pə nì àkwiirè nchyə nì nchyə ndà'à. À lè kì kwighè aŋunə àtìghè pànkènə, àləəmè e a kwìnè. La Àzhwùè Nwùè nì a za nnèrè a wèənə lo lě nkúŋə nkuŋə ntiinə ka zèrə â nyii e a chwìrè.

⁷ ᴰlàŋə chyê itarə nì mbè'ə pèənə zhyê a nkúŋə nkuŋə mbè'ə Yésû.

⁸ Pèənə zhyê a nkúŋə nkuŋə mbè'ə Yésû ntiinə Àzhwùè a lè tiitè a wèənə, pi ŋâ e nì àkwiirè nchyə nì nchyə, àləəmè e a kwìnè nkùŋə nì à lè kwighènə. ᴰlàŋə pə ɪtsùmè itarə nèrè a wèənə la lo Yésû la Moonè Nwùè.

⁹ Tsa'nə pèənə nùŋènə ntìŋmè aŋunə ànwùè nì pànə pə nshwəŋjè la, ànwùè nì Nwùè à wè nshwəŋjè a wèənə a tsàarè a zhyê nì pànə pa nshwəŋjè ambo pèənə. A chyê a lenə ntiinə a Nwùè àtwuè ɪpìŋmè e nì à wa nshwəŋjè mbè'ə Moonè e.

¹⁰ Dònè wa nì à nùŋènə ntìŋmè e aŋunə Moonè Nwùè â zhyê lo mìnwùè mə mìtsùmè la nkúŋə nkuŋə. Dònè nì ka à pyiimè e ànwùè nì Nwùè à wa shwəŋjè à lòo a Nwùè la tsa'a ngàŋə pìchwìrè ntiinə ka à pyiimè e ànwùè nì Nwùè à shwəŋjènə mbè'ə moonè e.

¹¹ Ànwùè nì Nwùè à wa nshwəŋjè mbè'ə moonè e a chyê la lo: Nwùè à ŋâ mè a nìchyémbyê wa nì à ghoŋènə nì nkuŋə la ambo pèənə. Nìchyémbyê wèrə wè a pə nìchyémbyê wùè nì moonè e à ŋânə.

¹² Dònè wa nì à pwuutènə mbə ta'à ŋwùè pobə Moonè Nwùè à wa nì nìchyémbyê. Dònè nì ka à pwuutè mbə ta'à ŋwùè pobə Moonè Nwùè ka à pə e nì nìchyémbyê.

Nìchyémbyê nì à ghoŋènə nì nkuŋə

¹³ Ðŋwà'nè mìnwùè mə ambo pìghə pa nì nì nùŋènə ntìŋmè ɪwìghè aŋunə nìlinə nì Moonè Nwùè, mbè'ə nì zhyê lo nì wa nì nìchyémbyê nì à ghoŋènə nì nkuŋə.

¹⁴ Àzwuumè nì a za ngìrè pèənə pə nì ntìŋmè a nì tō a mbyè Nwùè a chyê lo pèənə tə pyiitè e nì àzwuumè àtse amwuə ndwuumè nì à tà'nə, yi ă zu'ù àchà'tè àzəənə.

¹⁵ Tsa'nə pèənə zhyēnə lo à wa ndzu'ù a wəənə aŋunə àzwuumè àtsùmè nì pèənə pyiitènə e nì zèrə la, pèənə kí nzhyē lo ă ḥâ a wəənə nì àzwuumè àtsùmè nì pèənə pyiitènə e nì zèrə.

¹⁶ Iwùè à tə ndzəənə a ndyimə e a mə ngirè a tìpòŋè nì mbè'ə ka à lòo e a nìwighè ntô, yi ă chà'tè a Nwùè aŋunə ze lo Nwùè â ḥâ e nì nìchyêmbiyé. Pànè nì ngwè nshwəŋè lo nì chà'tè a Nwùè aŋunə pobə a pànè nì ka tìpòŋè īghobə a pə ghîrè e lo pobə kwîghè. La tìpòŋè itse à wa ngirè lo pànè kwîghè. Iwùè à tə pəla ngirè mbuurè tìpòŋè zè, yi ka mìmə nshwəŋè mè la lo nì chà'tè a Nwùè aŋunə ḥònè ghu.

¹⁷ Ifàntè iñwùè itsùmè la tìpòŋè, la tìpòŋè itse à wa ghu nì à wa ka lòo e a nìwighè tō.

¹⁸ Pèənə zhyē lo ḥwùè ntsùmè nì à pənə moonè Nwùè ka à làŋè e nì mbyè ngirè a tìpòŋè ntiinə Moonè Nwùè à wa mbyabè e, lenəla, ḥònè tìpòŋè wa a kí ngirè e ànwùè tìpòŋè àtse aŋunə ze apè.

¹⁹ Pèənə zhyē lo pèənə pìtsùmè la ipoonè pì Nwùè, nkí nzhyē lo ḥònè tìpòŋè wa a pə nì mìtîŋnè àtwuè pànè pìtsùmè nì ka pobə zhyē a ghobə a Nwùè.

²⁰ Pèənə zhyē lo Moonè Nwùè à tō mə a àtwuè išhyē ngirè itwuè iþèənè laanè mbè'ə pèənə zhyè a Nwùè nì à pənə nkúŋə nkúŋə, pèənə kí mbə ta'à ḥwùè pèənə pì pobə wa nì à pənə nkúŋə nkúŋə, nkí mbə ta'à ḥwùè pèənə pì Moonè e Yésû Kristù. A ze mbə Nwùè nkúŋə nkúŋə nkí mbə ze wa nì à wa ḥâ a nìchyêmbiyé wa nì à ghoŋènə nì nkúŋə la.

²¹ Ipoonè, kò nì pə a wîghè nì ànwùè àtse a nì ghîrè pîghè pì pìtitoo.

2 Jònə

2 Jònə 1

Àchà'tè Jònə

¹ Àñwà'nè zè a furè la ambo mìnè àtwinè àshwatè ipoonè pì Kristù. Ngwè ñjwà'nè ambo ghò mèngyé ni Nwùè à lè tso'nè pighè pì ipoonè ipô. Nkònè o tyì'è iñhi'nè. Ka a wighè la kònè e ndà'à mìnè ni mìnè. À kònè pøe pì pànè pìtsùmè ni pì zhyènè a nkùnè nkònè a wighè.

² Nkònè o ntii nkùnè nkunè wè ni pøe zhyènè, mbø kì zhyè a wèrè ni nkunè.

³ Àpònè ntinmè, ni àkoorè mìnè, ni àporèporè za ni a furènè ambo Tă Nwùè pobø Yësû Kristù Moonè Tă, â pø ambo pøenè. Ipwuumè pø itsùmè pø ipøenè tsanè pøenè mènè ngirè mìnwùè mi nkùnè nkunè nki mmø nkònè mbìnèmè izøenè.

Pøenè kònè mbìnèmè izøenè nki nkònè a nkùnè nkunè

⁴ Nga'à tyì'è tisijnè a ni zu'ù lo ipoonè ipô pìtsø pø ndzùnè a nkùnè nkunè tyì'è tsanè Tă à lè shwøñènè lo pøenè zùnè a nkùnè nkunè la.

⁵ Lenèla ni mèngyé, ngwè mbu'ù mbø ambo ghò lo pøenè tø nkònè mbìnèmè izøenè. Ntë wè ni ngwè ñjwà'nè ambo ghò lè ka à pø e ntë ghù shwuè, a ntë ni pøenè lè pønè ni wèrè a nìpi'nè nkwùè ntsàambyè.

⁶ Ikkònè wè ni ngwè nshwøñè lè i chyè la lo: pøenè tø ndzu'nè mìnè mi Nwùè. Ntë wa ni pighè pìtsùmè lè pyønè ndzu'ù a nìpi'nè i chyè la lo ni chyè a ni kònè mbìnèmè izighè.

⁷ Ngànè àfìghè yè no'nè tò mè àtwinè iñhyè sìnè wè. Lë pànè pa ni ka pobø pyiimè a ghobø lo pì lè pyè a Yësû Kristù a àtwinè iñhyè ghè la ts'a'a ñwùè misoñè. Mbuurè pànè zèrè zè a ngànè àfìghè nki mbø ngànè kipaanø Kristù.

⁸ Njiilo ni zhì'tè a wighè mbè'e ni kañø pì àzwuumè ni ni fà'nè mbø ni zèrè, mbè'e ghä kwíirè àtso'ò àfà'à àzighè ni a ko'nè mbwùumè.

⁹ Ni zhyè lo ñònè wa ni ka à lèrè e ni mbyè a ni zùnè ànwùè ni Kristù à lè nérènè la, ka à pø e pobø Nwùè. La ñònè wa ntsùmè ni à lèrènè ni mbyè a ni zùnè mìnwùè ni Kristù à lè nérènè la, à chyè pobø Tă ni Moonè e.

¹⁰ Lenèla, ñònè itse à tø tò ambo pighè, mmø nérè e mìnwùè ni ka mèrø furè e ambo Kristù, kò ni pyiimè mè a wighè a kwuunè a ndâ pighè kè kì chà'tè e.

¹¹ Ntiinø ñònè ni à chà'tè e, à pwuutè la pobø ze a ni għirè a tipønjè wa ni à wa ngirè la.

Ndŵùèndzùmè àshwøñè

¹² Ngwè ni mìnwùè mìno'nè a ni shwøñè ambo pighè la ka pø ñwà'nè a mèrø amwuø àpàa àñwà'nè ni nikoñø ni àñwà'nè, la ngwè nkwàñø lo mbi tò ghaanè

a wighə pèənè zəənè mìsighè ìməənè nshwəŋnè mbè'ə nìgha'à ìwəənè â pwùumè.

¹³ ṫpoonè pî ndyimè ìwighə ghù mèngyě wa nî Nwùè à lè tso'nè la pə nchà'tè a wighə.

3 Jònə

3 Jònə 1

Àchà'tè Jònə

1 Àñwà'nè zè a furè ambo mìnè àtwuè àshwatè ippoонè pì Kristù, mmə ndèrè ambo ְswùe mè Gayòsè ni ñkòñènè e tyì'è ְshì'nè la.

2 ְswùe mè ghù ְshì'nè, ngwè nchà'tè a Nwùè lo mìnwùè mìtsùmè ni ghò wè ngirè yìinè ְshì'nè, wè chyê ְshì'nè tyì'è tsa'nè àzhwùè o a kinè nchyê ְshì'nè.

3 Ndè pè ni nìgha'à tyì'è tìsìjnè a ni zu'ù ambo pìlyimè ippèonè pìtse ni pobè lè tònè a nìghê nshwènè tsa'nè ghò wè ngirè mìnwùè ni Nwùè à lè shwènènè lo wè ghìrè, farè lo ghò wè mbirè ngirè a mèrè.

4 Ka mbè mè ni àzwuumè àtse ni a ghìrènè mbè ni nìgha'à ntsàarè a ni zu'ù lo pàñè ni pènè tsa'a ippoонè ippâ pè ngirè mìnwùè ni Nwùè à tâ'nè lo pobè ghìrè.

Jònə a shwènè lo ippoонè pì Kristù yèmpè pàñè ni pobè pa nfà'à ambo Nwùè

5 ְswùe mè ghù ְshì'nè, wè lanè nfà'à ni ntìjmè o ְtsùmè a ni yèmpè pìlyimè ippèonè, mbaa pè tsa'nè ka wè lè zhyê o a ghobè pìtse la.

6 Pobè shwènè amwuø àshwatè ippoонè pì Kristù ni a pènè a nìghê mbè'ø ְkòñè wa ni wè lè nèrènè ambo pobè. Mbu'ù mbô ambo ghò lo wè kyitè amwuø àlànè àtsùmè ngyèmpè a ghobè ajuñè àkwùè nìyìinè àzobè amwuø ndwuumè ni fòñè ambo Nwùè.

7 Mbè'nè pobè lè mènè nkarè a iiyi'è iiyi'è a ni fà'à ambo Kristù tìghu pobè kwiirè àyèmpè àtse ambo pìtñùñè ntìjmè ajuñè Nwùè.

8 Lenèla, a fòñè lo pèonè ni pèonè pènè ippoонè pì Kristù tè ngyèmpè mbuurè pàñè zèrè zè mbè'ø pèonè pwuutè pèonè pì pobè a ni tiitè pàñè ni nkúñè nkuñè.

Jònə a fuñè a Diotrepheø ni ñònè tìpòñè, nkì nfuñè a Demetrius ni ñònè ְshì'nè

9 Ndè ñwà'nè àñwà'nè ambo àshwatè ippoонè pì Kristù ni a pènè a àla'à ghò, la Diotrepheø wa ni à kòñènè pè lo pè ndùñè mbyè, a wâ ànwùè ghu ni ndè ñwà'nènè la.

10 Lenèla, nkùñè ni mbì tô, mbì fuukè mìnwùè mìtsùmè ni à lè ghìrènè mèrè furè a sàñè. À wa nnyii pìchwìrè nkì mmè nshwènè mìnwùè mi tìpòñè ajuñè pèonè. Ka lè a pè e ànwùè àtsùmè mbè'ø e, à lè kì ntwuunè a ni kwiirè pìlyimè ippèonè nkì ndzòñè farè pàñè ni pobè lè mènè ntà'à lo kwiirè a ghobè, nkantè a ghobè amwuø àshwatè ippoонè pì Kristù.

11 ְswùe mè ghù ְshì'nè, kò wè mìnè ànwùè tìpòñè; mìnè pè ànwùè ְshì'nè. Ñònè ni à wa ngirè ànwùè ְshì'nè la moonè Nwùè, la ñònè ni à wa ngirè ànwùè tìpòñè la ka à zhyê e a Nwùè.

¹² La ngè aŋunə Demetrius, pànè pìtsùmè shwəŋjè ʃhi'ñè mbè'ə e. À wa ngìrè mìnwùè mi ʃhi'ñè ni mèrə nérènə lo ze a ŋònè ʃhi'ñè, pəə àtwuè ʃpìŋmè àzəə ki mmə nshwəŋjè ʃhi'ñè mbè'ə e, ntiinə wə zhyēnə lo ànwùè ni pəə pa nshwəŋjè a nkúŋə nkunjə.

Ndŵùəndzùmè àchà'tè

¹³ Ngwè ni mìnwùè mìno'ñə a ni ŋwà'ñə ambo ghò, la ka kònè mè a ni ŋwà'ñə a mèrə.

¹⁴ Ngwè ntà'à a ni fa'a ntô ndzəənə o mbè'ə pùu nwuunè nshwəŋjè.

¹⁵ Àporèporè â pə ambo ghò. Pìswùə ʃpèənə pìtsùmè a nìghê pə nchà'tè o. Ki ntyi'è nchà'tè pìswùə ʃpèənə pìtsùmè a nìghâ àtwuè àtwuè.

Judè

Judè 1

1 Ànjwà'nè zè a furè ambo mìnjè Judè ngànjè àfà'à Yésû Kristù, nkî mbê momaa Jemè. Ngwè ñjwà'nè ànjwà'nè zè ambo pànè ni Nwùè à fuñènè a ghobè; pobè pê pànè pa ni Tă Nwùè à kònjànè, Yésû Kristù a kî mmê mbyabè a ghobè.

2 Nwùè à koorè mìlinjè ìmighè, ñjâ a wighè ni àporèporè, nkî ngîrè ni pê ni ìkònjè a titirè pighè tyi'è ìshì'nè.

Nî zhì'tè ajuñe pìnèrè ìnwùè pi pìchwìrè

3 Pìswùè ịpâ pìshì'nè, ndè mè nkyiitè ni mìtlinjè ìmâ mìtsùmè a ni ñjwà'nè ànjwà'nè zè ambo pighè ntii ànwùè ni Nwùè à lè chwarènè a wèènè pìtsùmè, ntijmè mè i tyi'è ntinè mè lo ñjwà'nè ngyèmpè ngîrè ni ghoñè ni àpyiimè ntijmè za ni Nwùè à ñâ mè ambo pèènè ịpe ta'à nkwùè ni nkuñè.

4 Mbè'nè pànè pìtse ni pobè pa ka pô a ghobè a Nwùè lè nya'tè nkwuunè amwuø pèènè, pànè pa ni pobè pa nkwebè ntwuumè wa mbè'e àpòñè ntijmè Nwùè ìwèènè a ni lèèmè ìnyorèkè mìnwùè ịpobè. Lě pànè ni pi twuunènè a Yésû Kristù ni à pènè ndà'à masàa nkî mbê ndà'à Ndò'nèmbyê ìwèènè. Ànjwà'nè Nwùè a lè kwaa mè ndê ịsà'a ịghobè.

5 Mbaa pê tsa'nè ni zhyènè mìnwùè mè mìtsùmè, ñtà'à kwempè a wighè tsa'nè Ndò'nèmbyê à lè fuukènè pèènè ịpe pànè pi Israel a àla'à Egypt, la a kî chi pê ajuñe mètùmè nkwùè a pyaatè pyè pa ni ka pi lè nùñè a ghobè ntijmè ajuñe ze la.

6 Nî kî nchi nkwempè pèngèrè pa ni ka pobè lè ghoñè a ghobè amwuø mìsàanè mi àfà'à ìmobè, la mmyà'tè alyi'è nìchyê àzobè: Nwùè à kô a ghobè nkorè ni mìtsajè ni mi ghoñènè ni nkuñè nnùñè amwuø alyi'è ndzùmè za ntyi'è mmê mbyabè njyè ntso'tè ịsà'a yì ngwùunè za.

7 Lě tyi'è tsa'nè pànè pi Sodòmè pobè Gomorrah ni ịla'à ni kamnènè a ghobè lè ñânè mbìnjmè ịzobè amwuø ànyorèkè pobè nìchyèmbyê mìkî, Nwùè a tòonè a ghobè ni ìmû ti pyaatè ni i pènè àkwà'tè ambo ñjwùè lo â zèènè.

8 Lě tsa'nè pànè pèrè pê pa nkî ndyè mìndzèèmè ni mi ma ngîrè pobè ghîrè tìpòñè farè ajuñe mbìnjmè ịzobè ngwâ ìtlinjè Nwùè nkî mmê ndzòomè pànè pi àghu'tè ni pènè a nìpwuurè.

9 Mbaa pê àtwuè pèngèrè, angèrè Makèlè nkwùè ni à lè mènè nsa'nè pobè devèlè mbè'e ñònè ni ã lòo àkwuè Mûsî, ka à lè zòomè e a ye ni ndzòomè tìpòñè ịtse, à lè shwèñè pê lo, "Ndò'nèmbyê à sa'à o."

10 La pànè pèrè pê pa nshwèñè tìpòñè ajuñe ànwùè àtsùmè ni ka ìtwuè ịpobè laanè e ajuñe pobè pyè pa ni pobè zhyènè àtwuè pobè, ngîrè tsa'a mìnyàamè mi mìpa'a. Lě mìnwùè mìghu ni mi tsèñènè a ghobè la.

¹¹ Ngə'è ì chyê àtwuè pobè pè la ghu! Pobè zùnjè mbòbè mìkwùè Cain, ndzùnjè tpuumè nfàntè ànwùè tyi'è tsa'nè Balàamè à lè ghîrènè. Nwùè à zhuutè mè a ghobè tyi'è tsa'nè à lè zhuutènè a Korah ntii àtijenè àtwuè e.

¹² Pànè pèrè pè chyê mbè la tsa'a ndòtè amwuè mìzighè mi àshwatè tìmighè, mmè mbwuutè ndzighè pighè pi pobè ti ipsisè, mbè pànè ni pobè pa nkònjè pè mbìnjmè izobè. Pobè chyê tsa'a mbà'à ni fèrè à pi'nè ndèrè mbì'i nkweg la ka pè e ni mbènjè. Pobè chyê mbè tsa'a mìtighè ni mi tènè mbè zumè mìntàamè a ndèrè mbènjè la ka zumè e. Pobè chyê mbè tsa'a mìtighè ni pi sò'nè ajuñe mìjañe tìmobè mi zùnjè nkwichè a ta'à nkweg.

¹³ Pobè chyê mbè tsa'a nchyè ghu niijnènè ni fèrè ghù ntijenè à tinènè ndèrè ntinè nkweg, ngirè mìnwgùè mi ipsisè tìmobè mi furè a sànjè tsa'a àfù'kè. Pobè chyê mbè tsa'a pisanjè ni pèrè pa ngiinè yiinènè ni Nwùè à nùnjènè a ngotè alyi'è ndzùmè tìpònè ambo pobè ni nkuñjè.

¹⁴ Enòkè ni à lè pènè amwuè tìwaanè sàmbaa a ndzùmè Adàmè à lè shwènjè mbè'è pànè pè la lo, "Nì zéenè, Ndò'nèmbyè à wè ntô ghobè pèonè tpe pilaanènè nkaamè nkaamè,

¹⁵ Lo tso'tè ipsisè a ñwùè ntsùmè chyâ ngə'è àtwuè pànè ni ka pobè pô a ghobè a Nwùè, ngirè mìnwgùè ti àkwàrè Nwùè farè pànè pi tìpònè pa ni pi shwènjènè tìshwènjè àtsé ntijmè ajuñe Nwùè."

¹⁶ Pànè pèrè pè la ngàñe àlwùmpè nkì mbè pìntà'à ipsisè. Pobè pa ndzùnjè pè ànwùè ni tìkwàñjè tìpònè tìpobè tà'nè, mmè nshwènjè tìshwènjè àsàa mbìnjmè, mmè ndòo tìshwènjè ifikè nifikè pànè ghu mbè'è chyê a ghobè ajuñe pobè.

¹⁷ La ni pìswùè tìpâ pìshi'nè, ni kwempè ànwùè ni ngàñe ntwuumè Ndò'nèmbyè tìwèenè Yésû Kristù lè shwènjènè.

¹⁸ Pobè lè shwènjè ambo pighè lo, "A ghä pè ajuñe mìnyjè mi ndwùutè, pànè ni pobè pa ngwìi pèonè tò, ndzùnjè pè mìnwgùè tìmobè ni pobè ghîrènè ti àkwàrè Nwùè."

¹⁹ Lè pànè ni pobè pa ntô ni àghàpè a tìtirè pighè, ndzùnjè pè ànwùè ni a kù'nènè ambo pobè, ka kì pè a ghobè ni àzhwùè Nwùè

²⁰ La ngè ajuñe pighè ni pìswùè tìpâ pìshi'nè, ni kwuè amwuè àpyiimè ntijmè àzighè yè laanènè za, nchà'tè a Nwùè ni ntijenè àzhwùè Nwùè.

²¹ Nì ghoñjè amwuè ikònjè Nwùè tsa'nè ni wè mbyabè lo Ndò'nèmbyè tìwèenè Yésû Kristù â làñjè a ndzùmè àkoorè mìlinjè e ñjâ a wighè ni nìchyémbyè ni à ghoñjènè ni nkuñjè

²² Nì mè nkoorè mìlinjè mi pànè pa ni pobè pènè ni minkè;

²³ nsà'à pànè pa ni pi kunè mè amwuè tìmú ghu la, nchwarè a ghobè nkì nnérè àkoorè mìlinjè pobè àkwàrè Nwùè ambo pìtse pèonè. La mbàanè tìkwàñjè tìpònè pobè pa ni pobè tà'nè zùnjè, pèrè tyi'è mbè tsa'a itsè'è ni pobè mà'nè.

Àchà'tè Nwùùè a nì yetè a Nwùùè

24 Ambo ze wa nì mbè'ø à pyabè a wighø lo kò nì kunè amwuø tipòñø, ngirè nì tò amwuø alyi'ø nì ntsìñnø ìtse.

25 Ndà'à ndà'à Nwùùè nì à wa nchwarè a wèønè ndàñè a ndzùmè Yësù Kristù Ndò'nèmbyê ìwèønè â pø nì àghu'tè, mbø nì nìfanjè pobø mìtiñnè, nì ìtiñnè a nì furè ajuñø mìwaanè mìtsùmè nì mi lè làñènø tò pyàa titsonjè, ngoñè nì nkunjè nì nkunjè. Amen.

Rèvèleshònè

Rèvèleshònè 1

1 Àñwà'nè zè a za ntiitè la mìnwùè ni mèrə ghă lòo alyi'ə ni Yésû Kristù à lè ghîrènə lo pì zhyê a mèrə. Nwùè à lè ñâ e ni mìnwùè mə lo pì zhyê njiilo à nérè a mèrə ambo ngànjə àfà'à ìze, mbə mìnwùè ni m̄ fa'a lòo alyi'ə. Kristù à lè tsàa a angèrè e lo â tō nnérè mìnwùè mə ambo ngànjə àfà'à e Jònə lo pànè zhyê.

2 Jònə a kī ntiitè mìnwùè m̄tsùmə ni à lè zéenènə. Lě mìnwùè ni à lè shwənjènə mbè'ə ntwuumə ni i furènə ambo Nwùè nk̄i mbə ndzéenè zéenènə ajuñə mìnwùè ni Yésû à lè tiitènə lo mèrə ghă lòo alyi'ə la.

3 Mborè i chyê ambo ñònə wa ni à wa nfunjə àñwà'nè ntwuumə Nwùè zérə zè. Mborè i kī nchi mbə ambo ñònə wa ni à wa ndzu'ù ànwùè ni pì ñwà'nènə amwuə àñwà'nè zérə zè ngwîimə. Nkwùè i paatè ni mìnwùè mə m̄tsùmə ghă lòo alyi'ə.

Jònə a tsàa àchà'tè ambo ìshwatè ìpoonè pì Kristù pa Sàmbaa

4 A mìnjə Jònə, mmə ñjwà'nè àñwà'nè zè ambo pighə, ìshwatè ìpoonè pì Kristù pa sàmbaa ni pənə amwuə pàa àla'à Asia la. Àpònə ntiñmè Nwùè ghobə àporèporè e â pə ajuñə pighə. Nwùè la ze wa ni à pənə ghu, mbə ze wa ni à lè pənə ghu, nk̄i mbə ze wa ni à ghă pə. Àpònə ntiñmè Nwùè ghobə àporèporè e a kī nfurè ambo ìzhwùè Nwùè pa sàmbaa ni pənə a mbyè aləñə nifò Nwùè a nìpwuurè la.

5 Yésû Kristù à wè nk̄i mmə ntsàa a wighə ni àpònə ntiñmè e ghobə àporèporè e. À chyê mbə nk̄ijə nkuñə ndzéenè zéenènə ambo Nwùè. À kī mbə ntsàambyè ñwùè a ni zhwuumə a nìwighə, ntyi'ə mbu'tè pifò p̄tsùmə a àtwuè ìshyê ghə. Tsa'nə Yésû à lè kòjènə a wèenə la, à lè kwighə tsa'a mômbyè nìshwà'à a ni fuukè a wèenə amwuə tìpònə.

6 À ghîrè pèenə tyi'ə tsa'a ngànjə mà'à Nwùè ni pobə pa nfà'à ambo Nwùè Tă ìghobə ni à wa mbu'tè a ghobə. Àghu'tè pobə ìtñjènə pə ambo Yésû Kristù ngoñə ni nkuñə ni nkuñə! Amen.

7 Ni zéenè, à wè ntô amwuə mbà'à! Ìmyê m̄tsùmə zéenè e, farə pànè pa ni pì lè sòpènə e la. Ìla'à ìtsùmə a àtwuè ìshyê ghă yìi e. A tsa'nə a ghă pə! Amen.

8 Ndò'nèmbyè Nwùè Àko'ntsirè ni à pənə, ndè kī mbə, mbə ghă tō, à shwənjè lo, "A mìnjə mbə Alfàa nk̄i mbə Omegà."

Ndzéemè i làñə a ìmyê Jònə a zéenè a Kristù

9 A mìnjə ndyimə ìwighə Jònə ni ñkinə mbə tsa'a pighə a ni wìimè ntiñmè amwuə ngə'è ni i za ntô ambo pànè ni Yésû à mənə mbu'tè a ghobə. Pì lè chyâ mè a ndâ ìtsajè a Patmòsè ni à pənə àpàbə ìshyê a tìfrè nchyə ntiinə

ndè mənə nchwiitè ntwuumè Nwùè ghobə nkujə nkujə ni Yēsū à lè mənə nnérè la.

10 A lè pə njyê Ndò'nèmbyê, Àzhwùè Nwùè a tō ajuñə mìñjè. Ndè zu'ù ngyè ntìñjè ì furè a ndzùmè mìñjè mmə ntswuè tsa'a ntàñjè.

11 Ngyè ghu ì lè mə nshwəñjè lo, “Dwà'nè ànwùè ni ghò wè ndzəənè amwuə àñwà'nè ntsàa ambo ìshwatè ìpoonè pi Kristù pə sàmbaa ni pənə a Efesòsè, ni Sìminà, ni Pegamùmè, ni Tyatirà, ni Sadisè, ni Filàdefyà pobə Laodicea.”

12 Mbèñjè nnanjè lo zəənè a njònè ni à wè nshwəñjè ambo mìñjè. Nkwùè ni ndè pəñjènè, ndè zəənè ìləñjè làamè sàmbaa ni pi lè tsùñjènè ni goldè ni pìlàamè ajuñə.

13 A tìtìrè ìləñjè làamè pə, àzwuumè àtse à lè təəmè mbə tsa'a moonè ñwùè. Dònè wè à lè wî atsə'ə a sàa nshwu'è mbyàa a mìkwùè ze, nkì ngwî ìkòbè ni pi tsùñjènè ni goldè a ghàñjè ze.

14 Ìnyùñjè àtwuè e ì lè mə nfuə tsa'a kotènè, ìmyê ìme mə ntsiinè tsa'a ìmû;

15 mìkwùè ìme pə ntsiinè tsa'a àtìñjè ni pi pa nfuñjè ni bronzè ni pi tòonènè amwuə ìmû; ngyè e ì mə ndzòrè tsa'a maa maa nìfuurè.

16 Pisanjè sàmbaa lè pə amwuə àpô e yè zìghènè, ìnwùè ntsòo ndzùmè ntsùmè ni ì lè mənə ntsê ì furè a ntswuè ze. Ìsighè e ì mə ntsiinè tsa'a nwùumè ntìñjè àzhwùunø.

17 Nkwùè ni ndè zəənènè e, ndè kunè a mìkwùè ze tsa'a àkwuè ñwùè. Lenəla a tyi'è nnùñjè àpô e yè zìghènè ajuñə mìñjè nshwəñjè lo, “Kò wè pə ni àkwàrè. Nchyê mbə la ntsàambyè ñwùè nkì mbə ndwùèndzùmè ñwùè.

18 A mìñjè ze wa ni À Wa Nchyê! Ndè kwighè, la ni zəənè ngwè yì ntìñjè, ngoñjè ghu ni nkujə ni nkujə. Ngwè ni ìtìñjè àtwuè nìwighè farə àtwuè àla'à pìkwuè.

19 Tìtsòñjè, ñwà'nè mìñwùè myè ni wè zəənènè; myè ni mi mə nfurè pobə myè ni mi ghă furè,

20 Ànwùè yè lèəmènè ni a pənə mbə'ə pisanjè pa sàmbaa amwuə àpô mè yè zìghènè pobə ìləñjè làamè pa sàmbaa ni pi lè tsùñjènè ni goldè a chyê lo, pisanjè pa sàmbaa la pəngèrè pi ìshwatè ìpoonè pi Kristù pa sàmbaa, ìləñjè làamè pa sàmbaa nkì mbə ìshwatè pìghu sàmbaa.”

Rèvèleshònè 2

Jònè a tsàa ntwuumè ambo àshwatè ìpoonè pi Kristù a Efesòsè

1 Wwùè wa ni à shwuènè a ñwùè misoñjè la a shwəñjè ambo mìñjè lo, “Dwà'nè ambo angèrè àshwatè ìpoonè pi Kristù a Efesòsè lo, ntwuumè wè ì furè ambo ze wa ni à twu'tènè pisanjè pa sàmbaa amwuə àpô e yè zìghènè mmə ngyiñjè a tìtìrè ìləñjè làamè pa sàmbaa ni pi tsùñjènè ni goldè.

2 Nzhyê mìnwùè ni nì wè fà'nè, nzhyê tsa'nè nì fà'nè ka mìzùnjè farə tsa'nè nì wìimènè ntijmè mbyiimè ngə'è izighè, nkì nzhyê lo ka nì kònè a wighè a ni zəenè pànè pa ni pobə pa ngirè a tìpònjè la. Nzhyê lo nì zhwi'i mè pànè pa ni pobə pa nfuŋè mbìnjmè izobə ni ngànè ntwuumè Kristù la ka pə ghobə père, ndzəenè lo a ngànè pichwirè.

3 Nì wìimè mè ntijmè ndzəenè ngə'è ntii nìlinè itsâ la ka kaanè a wighè a ni zùnjè mè.

4 La ànwùè ni nìfèrènè a wighè ajuñe a pə lo ka nì pirè nkònè a wighè a gha titisònjè tsa'nè nì lè pyènè nkònè la.

5 Nì kwànjè ndzəenè tsa'nè nì kunènè tyi'è ishi'nè. Nì pènjè mìntijmè tmighè ngirè mìnwùè ni nì lè mènè ngirè nkwùè ni nì lè pì'nènè a ni zùnjè a Kristù. Nì tə mbəla ngoñè a wighè tə pènjè mìntijmè tmighè, yi mbì tō pì'i alənjè làamè àzighè a alyi'è ni a pənè ghu.

6 Ànwùè ni nì wa ngirè a pònè a chyê lo nì wa mbàanè mìnwùè ni pànè ni pobə pənè amwuə àshwatè Nikolòsè pa ngirè tsa'nè nìkìnè mmə mbàanè àzâ.

7 “Dònè wa ni à pənè ni mitugrè â zu'u ànwùè ni Àzhwùè a za nshwənjè ambo ishwatè ipoonè pì Kristù! “Ambo ñònè wa ni à zòññènè ntsàarè a tìpònè, mbì njâ e ni isàanè â zighè nìntàamè ni àtighè ajuñe àtighè za ni a za ngirè pànè chyê ni nkuñè mmə nko'ò amwuə Paradise Nwùè la.”

Jònè a tsàa ntwuumè ambo àshwatè ipoonè pì Kristù a Sìminà

8 Wùè wa ni à shwuènè a ñwùè misoñè la a chi nshwənjè ambo mìñè lo, “Dwà'nè ambo angèrè àshwatè ipoonè pì Kristù ni a pənè Sìminà lo, ‘Lè ntwuumè ni i furènè ambo ze wa ni à pənè ntsàambyè ñwùè nkì mbè ndwùèndzùmè ñwùè, mbè ze wa ni à lè kwighènè nchi nkŵirè nchyè la.

9 Nzhyê ngə'è izighè, nkì nzhyê lo pighè pighànè pì àfumè, la nì pə pighànè pì nkabè. Nzhyê tsa'nè pànè pa ni pobə pa nfuŋè mbìnjmè izobə ni pìJew la ka pə a ghobə père la pa nshwənjè mìnwùè mi tìpònè mbè'è wighè. Pobə la ndâ àshwatè Satàanè.

10 Kò nì pô a wighè ngə'è ni nì zəenè. Ngwè nshwənjè a wighè lo Satàanè a ghîrè pì chyâ a wighè pìtse a ndâ itsanjè, nì tsùnjè ndzəenè ngə'è ajuñe njyè nìghumè. Nì lèrè ni mbyè tyi'è ni àpyiimè ntijmè àzighè za ajuñe mìñè; a pə pə lo ni kwighè, ni kwighè. Ni tə pəla ngirè a lenè yi mbì njâ a wighè ni nìchyêmbyè wa ni à ghoññènè ni nkuñè tsa'a àtso'o àfà'à ñònè ni à tsàarènè.

11 Dònè wa ni à pənè ni mitugrè â zu'u ànwùè ni Àzhwùè a zə nshwənjè ambo ishwatè ipoonè pì Kristù pè. Ka ñònè wa ni à tsàarènè a tìpònè la â pə ghà kwighè e a nìwighè ni à paatènè a wùè.”

Jònè a tsàa ntwuumè ambo àshwatè ipoonè pì Kristù a Pegamùmè

12 Wùè wa ni à shwuènè a ñwùè misoñè la a chi nshwənjè ambo mìñè lo, “Dwà'nè ambo angèrè àshwatè ipoonè pì Kristù a Pegamùmè lo, lè ntwuumè

wa ni i furènè ambo ze wa ni à twu'tènè ìnwùè ntsòo yì ntsênè ndzùmè ntsùmè la.

13 Nzhŷe alyi'è ni ni wa nchyê ghu la, alyi'è gha ni nto'ò Satàanè i pènè ghu. La ni lè ki mbirè nnùnjè a wighè ntijmè nùnjènè ajuñe mìnje. Ka ni lè wa'à a wighè a àpyiimè ntijmè àzighè ajuñe mìnje amwuë nkùwùè Antipàsè. Antipàsè à lè mè nshwènje a nkùnjè nkuñe mbè'è mè, pi zhvuutè e a titirè pighè a alyi'è ni Satàanè à pènè ghu.

14 La pimiliyi'è pimìnwùè pítse pè ghu ni nfèrènè a wighè ajuñe. Pighè pítse pa ndzùnjè mìnchwùè ni Balàamè à wa nnérè. Balàamè à lè nérè a Balàkè a ghîrè pànè pi Israel tè ngirè tîpònje ndzighè mîzighè ni pi zènè pítitoo ni mèrè, nkî mmè ngirè ìnyorèkè mìnchwùè.

15 Yètse ni ngwa nfèrè a wighè ajuñe a chyê lo pighè pítse pa nkî nchi mbè ghu ni pighè pa ndzùnjè ànwùè ni pànè ni pobè pènè amwuë àshwatè Nikolòsè pa nnérè.

16 Lenèla ni pènje mîntijmè ìmighè ajuñe tîpònje. Ni tè ngoñje ti pènje mîntijmè ìmighè yi mbi zànjè tò zònje a ghobè ni ìnwùè ntsòo za ni i furè a ntswùè mìnje.

17 "Dònè wa ni à pènè ni mitugrè â zu'u ànwùè ni Àzhwùè a shwènènè ambo ìshwatè ipoonè pi Kristù pè. "Ambo ñònè wa ni à tsàarènè a tîpònje, mbi ñâ a manna ghù ndèemènè wa pobè nîghòorè tsì fuø. Pi ñwà'nè nîlinè tsì shwuè ajuñe nîghòorè tsè ni ka ñònè itse a zhyè e a tsèrè ndànjè e ze wa ni à kwiirènè a tsèrè."

Jònè a tsàa ntwuumè ambo àshwatè ipoonè pi Kristù a Tyatirà

18 Wùè wa ni à shwuènè a ñwùè misoñe la a chi nshwènje ambo mìnje lo, "Dwà'nè ambo angèrè àshwatè ipoonè pi Kristù a Tyatirà lo, lè ntwuumè ni i furènè ambo Moonè Nwùè wa ni imyè ìme mè nkîrè tsa'a ìmû, mîkwùè ìme mè ntsiinè tsa'a àtînjè àtse ni pi pa nfuñe ni bronzè ni pi tòonènè amwuë ìmû.

19 Nzhŷe ngirè mìnchwùè izighè. Nzhŷe tsa'nè ni kònjènè mè nkî nzhŷe tsa'nè ni nùnjènè ntijmè ajuñe mìnje. Nzhŷe tsa'nè ni wè nfà'à ambo mìnje pobè àwîimè ntijmè àzighè. Nzhŷe lo àfà'à ni ni wè nfà'à tîtsònjè a tsàarè zhyè ni ni lè pyènè mmè nfà'à.

20 La nfèrè a wighè ajuñe ta'à ànwùè lo, ni myà'tè a mèngyè ni pi pa nfuñe ni Jezebelè. À wa nfuñe mbînjmè e ni ngànjè ntwuumè Nwùè nîkè ngànjè àfà'à izâ ngirè pobè nyorèkè nkî mmè ndzighè mîzighè ni pi pa ñjâ ambo pítitoo ajuñe nishwà'â.

21 Ìjâ mè e ni isàanè lo â pènje ajuñe tîpònje e, la a twuunè e a ni pènje ajuñe ìnyorèkè mìnchwùè ìme.

22 Ni zéenè! À tè ka pènje e, m'mà'â e pobè pànè pa ni pobè pi pobè pa nnyorèkè la ajuñe ikwùunè aghoonè alyi'è ni pobè pi pobè zéenè ngø'è ti

àndànè. Lě ànwùè ní mbì ghìrè ajuñə pobə mbè'ə pobə ka pèñè a ghobə ajuñə tìpònè ní pobə pí mèngyé wa lè mənə ngìrè.

²³ Mbì zhuutè pàñè ní pobə pa ndzùñè mìnwùè ní à wa nnérè, mbè'ə ìshwatè ipoonè pí Kristù ìtsùmè zhyé lo a mìñè wa ní ñzhyènə ìkwàñè ghobə mìntiñmè pàñè pìtsùmè la. Mbì chyâ ngè'è ajuñə ñwùè iwighe mo'o mo'o a ní zùñè a tìpònè ní à ghìrènə.

²⁴ "Ngwè nshwèñè ambo àpwù'è àzìghè ní a pənə a Tyatirà lo, pìghè pa ní ka ní wìimè a wìghè ànwùè ní Jezebelè à wa nnérè, ka kí lanè a wìghè ànwùè ní pí pa nfuñè ní nchumə ní Satàanè à lèømènə, ka mbə chyâ mè ngè'è ìtse ajuñə pìghè.

²⁵ Ní nùñè ntìñmè iwighe ajuñə mìñè tè mbyàa nkùwùè ní ñgá tò.

²⁶ Ze wa ní à tsàarènə a tìpònè nkì ndèrè ní mbyè a ní fà'à àfà'à mè tè ngè ndwùutè la, mbì ñâ e ní ìtìñè a ní pu'tè ìla'à ìtsùmè,

²⁷ kí ghìrè â twu'tè a ghobə ní mbô mi tìñè, shà'tè a ghobə tyi'è tsa'nə ñwùè à wa nshà'tè nikinè ní àpòomə la. Lè kí mbə mbuurè tìñè ní Tă iwe à lè ñânə ambo mìñè.

²⁸ Mbì kí ñâ a ghobə ní sañə nkò'ò njyé a ní nérè lo pobə tsàarè a tìpònè.

²⁹ Ïònè ní à pənə ní mitugrè â zu'u ànwùè ní Àzhuwùè a zə nshwèñè ambo ìshwatè pè."

Rèvèleshònè 3

Jònə a tsàa ntwuumè ambo àshwatè ipoonè pí Kristù a Sadisè

¹ Wùè wa ní à shwuènə a ñwùè misoñə la a chi nshwèñè ambo mìñè lo, "Dwà'nè ambo angèrè àshwatè ipoonè pí Kristù a Sadisè lo, lě ntwuumè ní i furènə ambo mìñè wa ní ngwè ntwu'tè ìzhuwùè Nwùè sàmbaa ní pisanjə sàmbaa. Ñzhyé àfà'à ní ní wa nfà'à; ní wè mbyiñmè pàñè ní pí pə nchyé la ntyi'è a wìghè ìkwuè pèønè.

² Ní zhwèmnè ajuñə pìlō ndàñè ní mbyè a ní fà'à àfà'à mè ìshi'nè njiilo kò zèrə a təømè e, ntiinə ñdzøønè lo mìnwùè ní ní ghìrè mə mi pirè e tì təømè ìshi'nè a mbyè Nwùè mè.

³ Ní tyi'è nkwempè ànwùè ní pí lè nérènə ambo pìghè farə a zhyé ní ní lè zu'nè; ní wìimè a zèrə mbèñè mìntiñmè ìmìghè ajuñə tìpònè iwighe. Ní tə ngoñè a wìghè tì zhwèmnè ajuñə pìlō, ñtô ambo pìghè tsa'a ìndzøørè tìghu ní zhyé nkùwùè.

⁴ "A patə mbə pə lè la, ndùnè pàñè pìkì pìtse a Sadisè sùu mə ìtsə'è ipobə laanè. Pobə pə pəø pí pobə wî ìtsə'è pí fuə ntiinə pobə kù'nè.

5 Ðònè wa ntsùmè ni à tsàarènè a tìpònjè à ghă kí wî itsé' e pìfu e tyì' è tsa'a ìpobè aju nè ze, nkì mbyaatè mè nìlinè itse amwu e ànjwà'nè nìchyêmbiyê apè. Ngă shwènjè a mbyè Tă iwè e pobè pèngèrè ìpe lo pobè pèonè ìpâ.

6 “Ðònè ni à pènè ni mitugrè â zu'u ànwù è ni Àzhwù è a zè nshwènjè ambo ìshwatè ipoonè pi Kristù pè!”

Jònè a tsàa ntwuumè ambo àshwatè ipoonè pi Kristù a Filàdefyà

7 Wù è wa ni à shwu ènè a ñwù è misoñè la a chi nshwènjè ambo mìnè lo, “Dwà'nè ambo àshwatè ipoonè pi Kristù a Filàdefyà lo, Lë ntwuumè wa ni i furènè ambo ze wa ni à laanènè nkì mbè nkùñè nkunè. À wa ni itijnè a ni pu'tè tyì' è tsa'nè Dàfirè à lè mènè mbu'tè. À tè pèla nkòo, ñwù è a fiññè e apè, nkì nfijnè, ñwù è a kòo e apè.

8 Nzhy è ifà' à ipighè. Ni nañè! Nya'kè mè ntswù è ndâ ni i pènè a mbyè pighè ntè ghù għiirè ambo pighè ni mbè' e ka ñòñè nyàanè a fiññè e a wèrè. Nzhy è lo itijnè iwighè i kî, la ni zùñè àshwènjè mè ka kí mè shwènjè a wighè lo ka ni zhyè a wighè a gha.

9 Ni zhwi'tè! Pànè pa ni pobè pènè amwu e ndâ àshwatè Satàanè mmè nfuñè mbìnèmè izobè ni pìJew la ka pè a ghobè pèrè la ngàñè pìchwirè. Mbì ghirè pobè tò ambo pighè nkunè a mìkwù è pighè. Mbì kí ghirè pobè zhyè lo nkòñè a wighè.

10 Ts'a'nè ni zùñènè àshwènjè mè a ni wìimè ntijmè mbyiimè ngè' è la, mbì pyabè a wighè aju nè ngè' è ni i tò a ni kwà'nè pànè pìtsùmè ni pènè a àtwu è i shyè għe.

11 Mbì zànè tò. Ni nùñè ntijmè iwighè aju nè mìnè mbè' e ñòñè itse a kanè kwiirè àtso'ò àfà' à azighè.

12 Ðònè ni à tsàarènè a tìpònjè, mbì lòo e ghirè ntoomè għu amwu e Ndâ Mìshwà' à Nwù è mè, a pè għu nda'a nfurè e apè. Mbì ñwà'nè nìlinè ni Nwù è mè pobè nìlinè ni mbòmpø àla' à ngwùunè Nwù è mè aju nè ze; a pè Yèrusalèmè ghù shwu è ni à furènè a nìpwu urè ambo Nwù è mè nshwu' è. Mbì kí ñwà'nè nìlinè itsâ tsì shwu è aju nè ze.

13 “Ðònè wa ni à pènè ni mitugrè â zu'u ànwù è ni Àzhwù è a zè nshwènjè ambo ìshwatè ipoonè pi Kristù pè!”

Jònè a tsàa ntwuumè ambo àshwatè ipoonè pi Kristù a Laodicea

14 Wù è wa ni à shwu ènè a ñwù è misoñè la a chi nshwènjè ambo mìnè lo, “Dwà'nè ambo angèrè àshwatè ipoonè pi Kristù a Laodicea lo, Lë ntwuumè ni i furènè ambo ze wa ni à pènè Amen, mbè ze wa ni à wa nfà' à ànwù è àtsùmè ni Nwù à tā'hè lo à fà' à nkì mbè nkùñè nkunè ndzøenè zøenènè, mbè ze wa ni Nwù à lè lāñènè a ndzùmè ze a ni furè a nìpi' nènè ntsùñè àzwuumè àtsùmè.

15 Nzhyê àfà'à ni nì wè nfà'à. Nzhyê lo ka nì mè nfî a wighê kè ka kî mè lwùumè a wighê! A tô mbònjè lo nì lwùumè kè nfî.

16 Tsa'nè nì wè mbopè popènè la, ka mè lwùumè a wighê kè ka kî mè fî a wighê la, mbi twùè a wighê fuukè a ntswùè mìnjjè.

17 Nì wè nshwənjè lo mìnjjè ngànjè nkabè, mbè nì àzwuumè àtsùmè ka puŋè mè àzwuumè àtse. La ka zhyê a wighê lo pighé ũfifí ũpwuumè, mbè ngànjè mìlinjè, mbè ngànjè àfumè, mbè pifè, nkî mbè ntùmnè.

18 Ngwè ntæetè a wighê lo nì zwuunè a goldè nì pi tòonè mè amwuə ìmú nsùu ambo mìnjjè mbè'è pè pighànjè pi nkabè. Nì kî ndzwuunè its'e'è pifuə ngwî mbè'è kwupè ìsìnjè nì ntùmnè ìwighê ũ lòo tô. Nì zwuunè farə mìghurè nchyâ amwuə ìmyê ìmighê mè mbè'è zéenè iyi'è.

19 Ngwa nsa'à nkî nchyâ ngø'è ajuñe pàñe pa nì nkònjènè. Njiilo nì pè ni ntijemè nkwebè ajuñe tìpònjè ìwighê.

20 Naŋjè! ngwè ntæemè a ntswùè ndâ ntsòotè; ñònè its'e à tè zu'u ngyè mè ngwù'è, ñkwuunè ndzighè pøe ze, a kî ndzighè pøe ze.

21 Ðònè nì à tsàarènè a tìpònjè, mbi ñâ e nì ìsàanè â nwuunè pøe ze ajuñe alønjø nifò mè tyi'è tsa'nè ndè kinè ntsàarè a tìpònjè nnwuunè pøe Tă ìwøe ajuñe alønjø nifò e.

22 “Ðònè nì à pøe nì mitugrè â zu'u ànwùè nì Àzhwùè a zè nshwənjè ambo ìshwatè ipoonè pi Kristù!”

Rèvèleshònè 4

Pì sækè a Nwùè ajuñe alønjø nifò e a nìpwuurè

1 Tsa'nè mìnvwùè mè mìtsùmè lè lànjènè, yìtse ndzøemè ũ lè lànjè a ìmyê mìnjjè ñdzøenè ntswùè ndâ ghù ghîrè a nìpwuurè. Ndzu'u ngyè nì ũ lè pyè mmø nshwənjè ambo mìnjjè, ũ tswuè tsa'a ntànjè nshwənjè ambo mìnjjè lo, “Ko'ò ntô a nighê ñnèrè o nì mìnvwùè nì mi chyénè a nì furè tsa'nè nkùwùè zè ũ ghâ lànjè.”

2 Àzhwùè Nwùè a lè zùnjè ntô ajuñe mìnjjè, ñtyi'è ndzøenè alønjø nifò nì ñònè its'e à nwuunènè ajuñe a nìpwuurè.

3 Ìsighê e i tsìinè tsa'a mìghòorè nì ndùnè ìghobè tsénè pi mè nfuŋè nì jaspà ghobè kànelyànè. Nkoŋjø àlùmè i kamnè alønjø nifò ghu. Nkoŋjø àlùmè wè lè mè ntsìinè tsa'a nìghòorè nì pi pa nfuŋè nì emeràdè.

4 Pìtse ilønjø nifò mìghumè mbaa ntsòbè nìkwàa lè kamnè alønjø ghu. Pìlìnjmè mìghumè mbaa ntsòbè nìkwàa nwuunè ajuñe ilønjø pìghu. Pobè lè wî its'e'è pifuə ntùnjø pìtìlìaarè pi nifò nì pi tsùnjènè nì goldè a àtwuè pobè.

5 Ajuñe alønjø nifò za, mbènjè ũ lè furè ajuñe ñjwànjè, nkùrè nkî mè nkø'è mìnvwùè. Mìnkà'à sàmbaa lè pø a mbyè alønjø nifò za mmø nkìrè. Mìnkà'à ma sàmbaa lè pø la ìzhwùè Nwùè pa sàmbaa.

6 Àzwuumè àtse a lè kí mbé a mbyè aləŋə nifò ghu ni a lè pənə tsa'a nchyə ghu niŋnənə ni i lè pənə tsa'a glasè ni mbè'ə pi zəənə àzwuumè ni a pənə amwuə zhyè ndzùmè. Mìnyàamè mítse nìkwàa lè kamnè aləŋə nifò za pìpàa nìkwàa mbé ni ìmyê arjunə mbìnjmè izobə ntsùmè a mbyè ghobə ndzùmè.

7 Ntsàambyè nyàamè ghu ghùtse à lè pə tsa'a pu'mbyiinè, àpaatè a pə tsa'a nyàamè, nòmbàa pitarə a pə ni ìsighè tsa'a ìsighè ñwùè misonjè, ndwùèndzùmè a pə tsa'a àzaamè ni a mənə ntàarè.

8 Mìnyàamè mè nìkwàa lè pə ni ìmyê mìno'nə arjunə pobə farə arjunə mìpàrè ìmobə. Pobə lè mè ndzòbè nchyə ni ìtwu'è pobə ngyê ti zhwùutè. Pobə lè mè ndzòbè nshwənjè lo, "Ndò'nèmbyè Nwùè Àko'ntsirè à laanè, à laanè, à laanè mbé ze wa ni à lè pənə, ni à pənə, mbé ghă tō!"

9 Mìnyàamè mè nìkwàa lè mè ndzòbè mìnchyə ambo ze wa ni à ñaanènə arjunə aləŋə nifò ngojè ni nkuŋjè ni nkuŋjè la. Pobə lè mè ndzòbè ñjanjè nìlinè ìtse àtìghè, ngu'tè e nkì ñjâ a mìyàa ambo ze.

10 Tsa'nə pi lè mənə ndzòbè la, pìlìnjmè pa mìghumè mbaa ntsòbè nìkwàa lè mà'á mbìnjmè izobə a ìshyè a mbyè ze wa ni à ñaanènə arjunə aləŋə nifò ngojè ni nkuŋjè ni nkuŋjè la, nsəekè e. Pobə lè tso'ò pìtlàarè pi nifò ipobə nnùnjè a mbyè aləŋə nifò ghu ndzòbè nshwənjè lo,

11 "Ndò'nèmbyè Nwùè ìwəe, wè kù'nè lo pi ñjanjè o a àtìghè nkì ngu'tè o arjunə ìtìnjè o. Ntiinə wè lè tsùnjènə àzwuumè àtsùmè. Wè lè tsùnjè a pèrə tsa'nə wè kònjènə, pèrə kí mmə nchyè."

Rèvèleshònè 5

Mômbyè ndzirè wa a kù'nè a ni nya'kè nìpù'u ni àñwà'nè tsa

1 Ndè chi ndzəənè nìpù'u ni àñwà'nè a àpô yè zìghènə ze wa ni à ñaanènə arjunə aləŋə nifò. Pi lè ñwà'nè arjunə ndzùmè ntsùmè nkì nkarè a zèrə mbaanè a zèrə ni shwùurè ìlyi'ə sàmbaa.

2 Nchi ndzəənè angèrè ni à pənə ni mìtìnjè a kyiinè ni ngyè nìtìnjè nshwənjè lo, "A ìwě ni à kù'nènə a ni nyanè ìlyi'ə shwùurè pè sàmbaa nnya'kè nìpù'u ni àñwà'nè tsè?"

3 Ka ñònè ìtse a pə e ghu a nìpwuurè kè a àtwuè ìshyè kè a ndzùmè ìshyè ni mbè'ə a nya'kè kè nnaŋjè a tsèrə.

4 Ndè yii tə ngyii ntiinə ka ñònè ìtse a lè pə e ghu ni à lè kù'nènə a ni nya'kè nìpù'u ni àñwà'nè tsè kè nnaŋjè.

5 Ta'à ndìnjmè ìtse a shwənjè ambo mìnjè lo, "Kò wè kí ngyii. Zəənè, ze wa ni à pənə pu'mbyiinè ni à furènə amwuə àtsìnjè Judà, mbé ñwùè ngwàrè Dàfirè à zòŋnè mè ntsòo wa ndzìghè. À kù'nè a ni nyanè ìlyi'ə shwùurè pa sàmbaa nkì nya'kè nìpù'u ni àñwà'nè tsa."

6 Ntyi'è ndzəənè a mômbyê ndzirè a təəmè a t̄t̄rè aləŋə n̄fò. À lè pə tsa'a p̄ kyiimè m̄. M̄nyàamè ma n̄kwàa pobə p̄l̄ñm̄ pa kamnè a zèrə. Mèrə lè pə n̄ m̄ndonjè sàmbaa ghobə t̄myē sàmbaa. T̄myē ma sàmbaa lè m̄ nnèrè la t̄hwùè Nwùè pa sàmbaa n̄ à tsàanə amwuə àtwuè t̄shyē àtsùm̄.

7 Mômbyê ndzirè wa a ghè nkwiirè n̄p̄'u n̄ àjwà'nè tsa a àpô yè zighènə ze wa n̄ à ḥaanènə ajuṇə aləŋə n̄fò za.

8 Nkwùè n̄ à lè kwiiрènə, mbuurè m̄nyàamè za n̄kwàa pobə p̄l̄ñm̄ pa m̄ghumè mbaa ntsòbè n̄kwàa kunè àkùbəkubè a mbyè mômbyê ndzirè wa. Ðwùè ighobə mo'o mo'o a twu'tè n̄l̄ñjè n̄ ngŷe pobə kumbù n̄ p̄ tsùñjènə n̄ goldè p̄rə l̄wenè n̄ alyiinə. Alyiinə zə a lè p̄ la t̄chà'tè Nwùè pàñè p̄ Nwùè.

9 Pobə lè zòbè nchyē ghù shwuə nshwəñjè lo, "Wè kù'nè a n̄ kwiiрè n̄p̄'u n̄ àjwà'nè tsa lo nyantè p̄shwùurè. Wè kù'nè ntiiñe p̄ lè zhwuutènə o wè kwighè tsa'a mômbyê n̄ishwà' à ndòo a àləəmè o ntsu'ù t̄twuè pàñè p̄ misoñe ghu, nḡrè pobə tyi'è pàñè p̄ Nwùè. Pobə lè furè amwuə t̄s̄ñjè t̄s̄ñm̄, mm̄ nshwəñjè t̄shwəñjè p̄nyaanə, Pobə lè furè amwuə t̄la' à t̄la' à, mbə mbuurè pàñè p̄ts̄ñm̄ a àtwuè t̄shyē.

10 Wè shwatè m̄ a ghobə nḡrè pobə tyi'è mbə ngàñjə mà' à Nwùè a n̄ fà' à ambo Nwùè, mbə àts̄ñjè n̄fò n̄ a ghă pu'tè àtwuè t̄shyē."

11 Nchi nnañjè ndzu'ù ngŷe p̄engèrè p̄no'nə p̄no'nə n̄ mbè' e p̄ shanjè p̄ p̄ nkaamè nkaamè pobə ntswù' è ntswù' è. Pobə lè kamnè alyi' è n̄ aləñjə n̄fò za ghobə m̄nyàamè n̄ p̄l̄ñm̄ pa lè p̄enə ghu.

12 Pobə lè mm̄ nkyiinè ndzòbè lo, "Mômbyê ndzirè wa n̄ p̄ lè zhwuutènə la, à kù'nè a n̄ p̄ n̄ t̄t̄ñjè ghobə nkabè, n̄ àzhì'tè, n̄ m̄t̄ñjè, nkù'nè lo p̄t̄ ñâ e n̄ àghu'tè ñjañjè n̄linè t̄se a àt̄ghè, ñâ a miyàa e."

13 Nchi ndzu'ù tsa'nə àzwuumè àtsùm̄ n̄ p̄ tsùñjènə n̄ a p̄enə a n̄pwuurrè ghobə zhyè n̄ a p̄enə àtwuè t̄shyē n̄ zhyè n̄ a p̄enə a ndzùm̄ t̄shyē, ghobə zhyè n̄ a p̄enə amwuə nchyē ghu n̄ñjènənə ghobə àzwuumè àtsùm̄ n̄ a p̄enə amwuə, a m̄ ndzòbè lo: "Miyàa ghobə àghu'tè, n̄ n̄linè ts̄ wùunə, n̄ m̄t̄ñjè p̄ ambo ze wa n̄ à ḥaanènə ajuṇə aləñjə n̄fò pobə mômbyê ndzirè wa, ngoñjè n̄ nkujè n̄ nkujè."

14 M̄nyàamè ma n̄kwàa shwəñjè lo, "Amen!" P̄l̄ñm̄ pa tyi'è nkunè a t̄shyē àkùbəkubè nsəekè a Nwùè.

Rèvèleshònè 6

Jònè a zəənè tsa'nə mômbyê ndzirè wa à nyantènə p̄shwùurè pa ntuurè

1 Ntyi'è ndzəənè a mômbyê ndzirè wa a nyanè a ntsàambyè shwùurè amwuə p̄shwùurè pa sàmbaa. Ndzu'ù ngŷe ta' à nyàamè wa yitse amwuə m̄nyàamè ma n̄kwàa, t̄ kyiinè tsa'a n̄fàñjè nshwəñjè lo, "Tô!"

² Ntyi'è nnañè ndzøenè a løemø ghu fuø. Dònè ni à pønø àtluø wèrø a twu'tø a àghòomè, pi tuñè ngù'u e. À lè pø ñònè ni à lè mønø mmà'è mìntsòo ndzighè nkì mø ndèrè a ni ghè ndzighè ntsòo.

³ Ndè zøenè a mômbyê ndzirè wa a nyanè àpaatè shwùurè, ndzu'ù àpaatè nyàamè amwuø mìnyàamè ma nìkwàa a shwøñè lo, "Tô!"

⁴ Ghùtse løemø a furè a mbyè mìñè mbàñè ni bumè. Pi lè ñâ a ñònè ni à lè pønø àtluø løemø ghu ni tìññè lo â fuukè àporèporè amwuø àtluø tìshyè, njiilo pàñè pi misoñø zhvuutè a pyè. Pi lè kì ñâ e ni maa ìnwùø ntsòo.

⁵ Mômbyê ndzirè wa à lè chi nnyanè a shwùurè wa ni à pønø nòmbàa pìtarø, ndzu'ù nyàamè ni à pønø nòmbàa pìtarø amwuø mìnyàamè ma nìkwàa, a shwøñè lo, "Tô!" Ntyi'è nnañè ndzøenè a løemø ghù shyø a mbyè mìñè. Dònè ni à pønø àtluø wèrø a twu'tø a kilù a àpô ze.

⁶ Ndzu'ù ngyè à pø tsa'a ngyè ni à furènø a tìtìrè mìnyàamè ma nìkwàa nshwøñè lo, "Mbè'ø ta'à kumbù àpaanè nkùùø a twuø àfà'ø ta'à ngyè, pìkumbù pi àpaanè nkùùø mìsànø pìtarø kì ntwuø àfà'ø ta'à ngyè. La kò ni tsèñè a wighø mìghurè pobø mìlù'ù."

⁷ Nkwùø ni mômbyê ndzirè wa à lè chinø nnyanè a shwùurè ni à pønø nòmbàa nìkwàa, ndzu'ù ngyè nyàamè ni à pønø nòmbàa nìkwàa à shwøñè lo, "Tô!"

⁸ Nnañè ndzøenè a løemø ni à zwuumènø a mbyè mìñè. Pi mø nfuñè a ñònè ni à pønø àtluø ni Nìwighè. Àla'ø pìkwuø a lè mø ndzùñè e a ndzùmè. Pi ghàpè àtluø tìshyè ajuñø iiyi'ø nìkwàa, ñâ a e ni tìññè lo â pu'tø a ta'à alyi'ø. Pi lè shwøñè lo â zhvuutè pàñè ni pobø pønø amwuø ta'à alyi'ø ghu ni ìnwùø ntsòo ghobø ndzàñè, ni mìghoonø mi tìpònø ni mi ma nzhvuutè pàñè pìno'nø, nkì nzhvuutè a ghobø ni mìnyàamè mi tsèñø.

⁹ Mômbyê ndzirè wa a tyi'è nnya'kè a shwùurè nòmbàa pìtaanè. Ntyi'è ndzøenè tìhwùø pàñè ni pi lè zhvuutènø a ghobø ntiinø pobø lè mønø nchwiitè ntwuumè Nwùø farø ntiinø pobø lè tøømènø ntiññè ajuñø nìchwiitè àshwøñè Nwùø a tìsumø alyi'ø mìshwà'ø.

¹⁰ Tìhwùø pè lè kyiñè ni ngyè ntiññè nshwøñè lo, "Mbu'tø Mbyê Ndò'nèmbyê, ghò wa ni wè laanènø ntsàarè a ñwùø ntsùmø nkì mmø nshwøñè a nkùñø nkuñø! Wë pyabè tø pyàa nkwùø àkø pòñø tso'tø tìsà'a pàñè pi àtluø tìshyè chyâ ngø'è ajuñø pobø ntiinø pobø lè kùññø àløømè àzøø?"

¹¹ Pi tyi'è ñâ a ñwùø tìghobø mo'o mo'o ni gàanè yì fuø, nshwøñè ambo pobø lo pobø nya'a mbyabè ajuñø mètùmø nkwùø tø mbyàa nkwùø ni pi zhvuutè mø ndùnø pìlyimø tìpobø ni pobø pi pobø lè mønø nfà'ø ni pìlyimø tìpobø a ndzùmè Kristù ndùnø tìghobø i kù'ù tsa'nø pi lè kìnø nzhvuutè a ghobø.

¹² Ndè zøenè a mômbyê ndzirè wa a nyanè a shwùurè ni à pønø nòmbàa ntuurè. Tìshyè à tyi'è nnè'nø ni tìññè. Nwùumè a pèñø nsinø tsa'a àlùñø nìwighè

nî pi tsùñènè nî mìnyùñè mi mbyâ. Mèñwigrè ntsùmè a pèñè mbàñè tsa'a àlæemè.

13 Pisajè furè a nìpwuurè nkwinè a ishyê tsa'a mìntàamè mi àtighe mi porè ni fèrè ghù ntinè à làñènè nchy'è àtighe ghu, mi kwìnè.

14 Nìpwuurè pî tsa'a nìpù'u nî àñwà'nè nî pi karènè. Mìmbarè mìtsùmè pobè iyi'è ishyê itsùmè nî nchyè kamnènè kwebè iyi'è ipobè.

15 Nkwùè ghu, pifò pi a àtwuè ishyê ghè, nî itwuè pìsoyì, nî ngàñè nkabè, pobè ngàñè mìtinè, nî ipù'ù pobè pàñè nî ka pobè pè ghobè ipù'ù lè kîrè ndèemè amwuè mìmbwù'è pobè mìtsùmè mi mìghòorè a mbìñmè mìmbarè.

16 Pobè lè mè nko'ò mìmbarè ghobè mìghòorè ntyi'è nshwèñè lo, "Nî kunè ajuñè pøe nküpè a wøe ngirè lo kò ñònè nî à ñaanènè ajuñè alèñè nifò a zœñè e a wøe nkì ngirè lo kò àzañè ntinmè Mômbyê Ndzirè wa a kunè ajuñè pøe.

17 Mbè'nè, ngotè njyè àzañè ntinmè izobè za i tò mè. Ka ñònè nî mbè'è a zònñè a zérø."

Rèvèleshònè 7

Ngàñè àfà'à kwíirè àlènè a mìzènè pobè

1 Ànwùè zè a lè kî làñè, ndzœñè pøngèrè nìkwàa pèrè tæemè ajuñè mìlwuè mi àtwuè ishyê nìkwàa. Pøngèrè pè lè mè nnàanè a fèrè nî à furènè amwuè pøpàa pè nìkwàa lo kò a làñè e a àtwuè ishyê ghè kè àtwuè nchyè ghu niññènè kè ajuñè àtighe àtse.

2 Nchi ndzœñè a angèrè wa yitse a furè a pàa sa'à nñùumè mmè ntô nî àlènè Nñùè wa nî à pønè ghù ntinè la. Angèrè wè à lè mè nfuñè a pyè pøngèrè pa nìkwàa nî ngyè ntinè. Lë pøngèrè pa nìkwàa nî pi lè ñânè a ghobè nî ntinè lo pobè tsèñè àtwuè ishyê pobè nchyè ghu niññènè. Angèrè wa a shwèñè ambo pøngèrè pa nìkwàa lo,

3 "Kò nî tsèñè a wighè àtwuè ishyê kè nchyè ghu niññènè kè mìtighe tè mbyàa nkwùè nî pøenè chyânè àlènè ajuñè mìzènè mi ngàñè àfà'à Nñùè ñwèñè."

4 Ndè tyi'è ndzu'ù ndùnè pàñè nî pi chyânè àlènè ajuñè mìzènè imobè. Pobè lè pø pàñè nkaamè nkîrè nî mìghumè nìkwàa ntsòbè nìkwàa. Pàñè pè lè pø pàñè nî pi furènè amwuè itsìñè Israel pa ntsòbè ipaa.

5 Pàñè nî pi lè chyânè àlènè a mìzènè pobè lè furè amwuè àtsìñè Judà nkaamè ntsòbè ipaa, nfurè amwuè àtsìñè Rubènè nkaamè ntsòbè ipaa, nkì nfurè amwuè àtsìñè Gadè nkaamè ntsòbè ipaa,

6 nfurè amwuè àtsìñè Ashà nkaamè ntsòbè ipaa, nfurè amwuè àtsìñè Naftali nkaamè ntsòbè ipaa, nkì nfurè amwuè àtsìñè Manasè nkaamè ntsòbè ipaa,

7 nfurè amwuə àtsìnjè Simyònè nkaamè ntsòbè ipaa, nfurè amwuə àtsìnjè Levi nkaamè ntsòbè ipaa, nkì nfurè amwuə àtsìnjè Isàkà nkaamè ntsòbè ipaa.

8 Pi lè furè amwuə àtsìnjè Zebulùnè nkaamè ntsòbè ipaa, nfurè amwuə àtsìnjè Jòsebè nkaamè ntsòbè ipaa, nkì nfurè amwuə àtsìnjè Benjàminè nkaamè ntsòbè ipaa.

Ntso'ò àfà'à pànè pi Nwùnè

9 Tsa'nè zè ànwùnè a lè làñènè, ñnañè ndzøenè àpùnjè pøønè pìno'nè. Pobè lè no'ò tìsìnjè amwuə ndwuumè ni mbè'e ka ñwùnè a shanjè e. Pobè lè furè amwuə ñla'à ñla'à, nfurè amwuə ìtsìnjè ìtsùmè. Pobè lè pø mbuurè pànè pìtsùmè, nkì mmø nshwønjè ìshwønjè chwìi chwìi. Pobè lè tøømè a mbyè aløjø nifò za pobè mômbyè ndzìrè wa. Pobè lè wî pìgàanè pìfuø ntwu'tè ìzañè a mbô pobè.

10 Pobè lè mè nkyiinè ni ngyè ntìnjè nshwønjè lo, “Nìchwarè pøønè à furè la ambo Nwùnè ìwøenè, Nwùnè wa ni à ñaanènè ajuñø aløjø nifò, pobè mômbyè ndzìrè wa.”

11 Pøngèrè pa pìtsùmè, pobè pìlìnjmè pa ni mìnyàamè ma nìkwàa, lè tøømè nkamnè aløjø nifò za. Pobè pìtsùmè lè kunè a ìshyè a mbyè aløjø nifò za àkùbøkubè mmø nsøøkè a Nwùnè.

12 Pobè lè mè nshwønjè lo, “Amen! Mborè, ni nìlinè tsì wùunø, ni àzhì'tè, ni miyàa, ni àghu'tè, ni tìljnè pobè mìtìnjè pø ambo Nwùnè ìwøenè ngoñè ni nkuñè ni nkuñè. Amen!”

13 Ta'à ndìnjmè wa yìtse a pyiitè ambo mìnjè lo, “Pànè pè ni pi wînø pìgàanè pìfuø lè a pìwë, nfurè la ighè?”

14 Nkùnè ambo ze lo, “Tă, wè zhyè.” A shwønjè ambo mìnjè lo, “A pànè pa ni pi làñè mè amwuə ngø'è yì ntìljnè za. Pobè sùu mè pìgàanè ìpobè amwuə àløømè mômbyè ndzìrè wa ngìrè pèrø tyi'è pìfuø

15 Lë ìsùmè ni pobè tøømènè a mbyè aløjø nifò Nwùnè mmø nsøøkè ni njyè pobè ìtwu'è amwuə Ndâ Mìshwà'a Nwùnè e. Ze wa ni à ñaanènè ajuñø aløjø nifò za la, à tyi'è pø ghu nkùnè ìtsùmè a ni nañè a ghobè.

16 Ka njyè ì pø ghà chi zañè e a ghobè, njyè nchyè ì chi ndzañè e a ghobè apè. Ka nwùumè pobè ìlyi'è pi lwùumè pø ghà chi tòonè e a ghobè.

17 Mbè'nè mômbyè ndzìrè wa ni à pøønø a tìtìrè aløjø nifò za à ghà mè pyamnè a ghobè. Ă lòo a ghobè ghè chàanè ajuñø pìñìmwurè ìshyè ni pèrø pa ñjâ a nìchýêmbyè. Nwùnè à ghà zèø nchyè ìmyè ìtsùmè a ìmyè pobè.”

Rèvàleshònè 8

Mômbyè wa a nyanè a shwùurè ni à pøønø nòmbàa sàmbaa

¹ Nkwùè nî mômbyê ndzirè wa à lè nyanènè a shwùurè nòmbàa sàmbaa, iyi'è lè zhwemnè a nìpwuurè nî tu'u tsa'a pî àtùmè awà.

² Ntyi'è ndzæenè pøngèrè pa sàmbaa pèrè tæemè a mbyè Nwùè, pî ñâ mìntàjnè sàmbaa ambo pobè.

³ Ghùtse angèrè a twu'tè àkañè nî pî pa ntòonè alyiinè amwuè nî pî tsùnjènè a zèrè nî goldè. À lè tô ntæemè a alyi'è mìshwà' à Nwùè. Pî ñâ e nî alyiinè yè no'nè lo â pwuutè ghobè àchà'tè Nwùè pànè pî Nwùè ñjâ tsa'a nchà'tè Nwùè ajuñè alyi'è mìshwà' à Nwùè nî pî tsùnjènè nî goldè. Alyi'è mìshwà' à zè a lè pø a mbyè alañè nifò za.

⁴ Ndyê alyiinè wa nî angèrè wa à lè tòonènè la i lè mè nfurè amwuè àkañè za nî angèrè wa à lè twu'tènè àpô ze mbwuutè ghobè ɻchà'tè Nwùè nî angèrè wa à lè mènè nchà'tè ajuñè pànè pî Nwùè la, ntyi'è nko'ò ndèrè a mbyè Nwùè.

⁵ Angèrè wa a tyi'è ndòo àkañè za nî pî pa ntòonè alyiinè amwuè la ndwenè a zèrè nî ɻmû nî à lè kònè ajuñè alyi'è mìshwà' à za mmà' à a amwuè àtwuè ɻshyê. Zèrè a lè ghîrè mbèñè i pitè, nkwùrè, ñjwàñè, ɻshyê i nè'nè.

Pitsàa pìmbyè pøngèrè nìkwàa toñè mìntàjnè ɻmobè

⁶ Pøngèrè pa sàmbaa nî pî lè twu'tènè mìntàjnè ma sàmbaa lè chwu'tè mbìñmè a nî toñè a mèrè.

⁷ Ntsàambyè angèrè à lè toñè ɻze ntàjnè. Mìwuuunè pobè ɻmû nî i wìrèkènè nî àlæemè pî'nè a nî kwìnè a àtwuè ɻshyê. Wèrè lè ghàbè àtwuè ɻshyê nkwùè itarè ntòonè a ta' à àpàa, ngàbè mìtìghè nkwùè itarè ntòonè a ta' à àpàa, nkî ntòonè a nìyìinè ntsùmè.

⁸ Àpaatè angèrè a lè kî ntonè ɻze ntàjnè. Pî mà' à àzwuumè àtse tsa'a mbarè ngwùunè nî i mènè nsighè amwuè nchyè ghu niñjnènè. A lè ghàpè nchyè ghu iyi'è itarè, mbèñè a ta' à pàa a pàñè tsa'a àlæemè.

⁹ Ta' à àpàa àzwuumè àtsùmè nî a pønè yè tìñnè amwuè ɻpàa itarè amwuè nchyè ghu à lè kwîghè. À lè kî ntsèñè a ta' à àpàa ɻpanè amwuè ɻpàa itarè.

¹⁰ Angèrè nòmbàa pìtarè à lè toñè ɻze ntàjnè. Maa maa sañè mmè nkyà' à tsa'a nkà' à a tyi'è nfurè a nìpwuurè nkunè. À lè ghàpè mìnchyè mìwùunè ajuñè pìpàa pìtarè nkunè ajuñè ta' à pàa, nkî nkunè ajuñè pìñimwurè ɻshyê.

¹¹ Nìlinè nî sàñè wè à lè pø "Nilwuuunè." Ta' à pàa nchyè amwuè ɻpàa itarè nî à lè kunènè ajuñè a pøñè ntyi'è ndwùè. Pànè pìno'nè nî pî lè nônè a wèrè lè kwîkè ntiinè i lè mènè ndwùè.

¹² Angèrè nòmbàa nìkwàa à lè toñè ɻze ntàjnè. Àzwuumè àtse a ghàbè a nwyùumè ajuñè pìpàa pìtarè ntsòo a ta' à pàa, nî ta' à pàa mèñwigrè amwuè pìpàa pìtarè, nî ta' à pàa sañè amwuè pìpàa pìtarè. Pî lè tsòo amwuè ndwuumè nî ta' à pàa ɻghobè amwuè ɻpàa itarè à lè pø amwuè ndzùmè. Ka iyi'è lè laanè

e aŋunə ta'à pàa amwuə ɪpàa itarə ni nŷe ka kí laanə e aŋunə ta'à pàa amwuə ɪpàa itarə ni ɪtwu'è.

¹³ Nkí nchi nnaŋè ndzəənè àzaamè a mə ntàarè a àtìghé àtìghé mmə nshwəŋè ni ngyè ɪtìŋnè lo, "Wê ngə'è, wê ngə'è, wê ngə'è yìno'nə ni tō ambo pànè ni pi pənə amwuə àtwuè ɪshyé ntiinə nkùùè ɪpaa pyè pəngèrè pitarə toŋè ɪmobə mìntàŋnè!"

Rèvèleshònè 9

Angèrè nòmbàa pitaanè a toŋè ntàŋnè e

¹ Angèrè nòmbàa pitaanè a toŋè ntàŋnè e. Ndzəənè tsa'nə saŋə a furènə a nìpwuurè nkunè a àtwuè ɪshyé. Pi ñâ a kyi nìntaamè ti ndwùutə ambo saŋə ghu.

² À lè nya'kè ntswùè nìntaamè tsa, ndyè i furè amwuə mbə tsa'a ndyè ni i furènə amwuə ɪmū ni i no'nə. Ndyè wè lè ghìrè lo kò nŵùumè ni à mènə ntâ a chi nkyà'à e iły'i'è, iły'i'è ɪtsùmè tyi'è nsinè sinènə.

³ Ngwùumə lè furè amwuə ndyè wa nshwu'è ntô àtwuè ɪshyé. Pi ñâ a zérə ni ɪtìŋnè tsa'a pìngaamə ɪshyé pìtìŋnè.

⁴ Pi lè shwəŋè ambo ngwùumə za lo kò pobə ghìrè a ghobə ànwùè tìpòŋè àtse aŋunə nìyìinə kè àzwuumè yè fî àtse ni a mènə nko'ò kè mìtìghé. La pobə ghìrè pə aŋunə pànè pa ni ka pobə pə a ghobə ni àlènè Nwùè a nìzènə pobə.

⁵ Ka pi lè ñâ e ngwùumə za ni ɪtìŋnè a ni zhvuutə pànè pìghu. Pi lè ñâ a ghobə ni ɪtìŋnè pə lo pobə tsìnkè ngə'è àtwuè pobə aŋunə ɻwigrè itaanè ndà'à. Ngə'è ni pànè pa pi zu'u nkùùè ni ngwùumə za i lwuumènə a ghobə i pə tsa'a ngə'è zhyè ni àngaamə ɪshyé à tə lwuumè a ɻwùè a zu'u a zérə.

⁶ Aŋunə ɻwigrè zérə zə itaanè, pobə tâ'à a nìwighè la zəenə a ghobə apè, kònè a ni kwighè la nìwighè â nyankè a ghobə.

⁷ Ngwùumə yìghu lè pə tsa'a pìləemə ni pi tsunkènə lo pèrē lèrè a ntsòo. ɪpwuumè pìtse lè pə a ɪtwuè pobə tsa'a pìtìllàarè pi nìfò ni pi tsùŋènə ni goldè. Mìsighè ɪmobə pə tsa'a mìsighè mi pànè pi misonjè.

⁸ Iñyùŋè ɪzobə i pə tsa'a iñyùŋè àtwuè pèngyé, misonjè ɪmobə pə tsa'a misonjè mi pu'mbyìinè.

⁹ Zérə lè pə ni ɪpà'à ntsòo a ghàŋè pobə ni pənə tsa'a ɪpà'à ntsòo ɪtìŋnè. Mipàrè ɪmobə mə ndzòrè tsa'a pìkaligè pìno'nə ni pìləemə pìno'nə mènə nsùŋè ndèrè a ntsòo.

¹⁰ Zérə lè pə ni mìsa'à aŋunə mìnkwuunə ɪmobə ni mi lè pənə tsa'a mi àngaamə ɪshyé. Minkwuunə mìghu pə ni ɪtìŋnè a ni tsìnkè ngə'è àtwuè pènə aŋunə ɻwigrè itaanè.

11 Pobè lè pè ni ՚fò ni à lè mènè mbu’tè a ghobè. ՚fò wè à lè pè angèrè ni à furènè amwuə nìntaamè tì ndwùutè tsa. Nìlinè ՚tsé pè amwuə àshwèjnè pìHibrù lo Abadònè, nkì mbè amwuə àshwèjnè pìGreek lo Àpolyònè (tsùmè t pè lo “ñònè ni à wa ntsènjè”).

12 Lenèla, ntsàambyè ngè’è yì ntìjnè za t lànjè. Nì zhyè lo mìtse mimbaa pirè pònjè tò.

Angèrè nòmbàa ntuurè a tonjè ntàjnè e

13 Angèrè nòmbàa ntuurè a tonjè ՚ze ntàjnè, ՚ndzu’ù ngyè ni t furènè amwuə mìlwùè ma nìkwàa ni mi pènè ajuñè alyi’è mìshwà’è Nwùè ni pi tsùnjènè ni goldè a pè a mbyè Nwùè.

14 Ngyè za t shwèjnè ambo angèrè nòmbàa ntuurè wa ni à lè twu’tènè ntàjnè za lo, “Kyàatè pèngèrè pa nìkwàa ni pi korènè a ghobè a ntswùè nchyè yi wùunè ni pi pa nfunjè ni Euphrates!”

15 Lenèla, angèrè wa à lè kyàatè pèngèrè pa nìkwàa ni pi lè nùnjènè a ghobè mmè mbyabè nkwùè ghu, ni njyè ghu, ni ՚njigrè ghu, ghobè ngu’u ghu a ni ghàbè pànè pi àtwuè ՚shyè ajuñè ՚pàa itarè zhwuutè a ta’à pàa.

16 Pi lè shwèjnè ambo mìnjè lo ndwùnè pìsoyi ni lè ko’nè pìlèèmè pa lè pè pànè ntswù’è nkirè ipaa.

17 Lè tsa’ne ndè zèenènè pànè pa ni pi lè ko’nè àtwuè pìlèèmè amwuə ndzèèmè za ni t lè lànjènè a ՚myè mìnjè la: Pànè pìghu ni pi lè pènè àtwuè pìlèèmè pa lè wî ՚pà’è ntsòo a ghànjè. ՚pà’è ntsòo pè lè mè mbànè tsa’ a ՚mú, mmè nsinè nkì mmè mbànè tsa’ a àmwu’è. ՚twuè pìlèèmè pa shwuè ՚twuè pìpu’mbiyinè. ՚mú ni ndyè ghobè ՚mú ni t lè mènè mbànè tsa’ a àmwu’è lè mè nfurè a ntswùè pobè.

18 Mìngè’è mìtìjnè mè mìtarè ni mi lè pènè ՚mú ni ndyè ghobè ՚mú ni t mènè mbànè tsa’ a àmwu’è ni lè mènè nfurè a ntswùè pìlèèmè pa lè ghàbè pànè pi mìsoñè ajuñè ՚lyi’è itarè nzhwuutè a ta’à alyi’è.

19 Mìtìjnè pi lèèmè pa lè pè la ajuñè mìntswùè ՚mobè pobè mìnkwuunè ՚mobè. Mìnkwuunè ՚mobè lè pè tsa’ a mìnyoorè ni mi pènè ni ՚twuè. Pobè lè mè ndòo a mèrè ntsènjè pànè ghu.

20 Àpwù’è pànè ni ka mìngè’è mè mìtarè lè zhwuutè e a ghobè lè twuunè a ghobè a ni pènjè mìntijmè ՚mobè ajuñè nìghu’tè ՚pwuumè pa ni pobè lè tsùnjènè la. Ka pobè lè wa’è a ghobè a ni ghu’tè ՚zhwùè ՚pònjè. Ka pobè lè kì ngwa’è a ghobè a ni ghu’tè pìtse pìnwùè; pìnwùè ni pobè lè tsùnjènè ni goldè, kè ni silbà, kè ni bronzè, kè ni nìghòorè kè àtùmè àtìghè. Pìnwùè ni ka pobè mè ndzèènè a ghobè ՚lyi’è, ka kì mè zu’ù a ghobè a ànwùè, nkì ka mè yìinè a ghobè.

21 Ka pobè lè pènjè a ghobè ntìjmè ՚ghobè ajuñè nìzhwuutè pèènè kè a ni kwabè àngaamè, kè a ni għirè ՚nwùè mèghàbè kè a ni zèerè.

Rèvèleshònà 10

Jònè a zèənè a ghùtse angèrè nì mìlyi'è nìpù'u nì àñwà'nè

- 1** Ndè chi ndzəənè a ghùtse angèrè nì à lè pənə nì mìtìjnè a furè a nìpwuurè mmə nshwu'è a ìshyê. Mbà'à tì lè nàanè e, nkɔŋe àlùmè tì pə a àtwuè ze, ìsighè e tì mə ntslinè tsa'a nwwùumè, mìkwùè tìme pə tsa'a mìntoomè mì tìmū.
- 2** À lè twu'tè a mìlyi'è nìpù'u nì àñwà'nè ghu nya'kènə a àpô ze, ntê àkwùè e yè zìghènè àtwuè nchyə ghu niñjnènə nkì ntê yè kùbàbè a nìpwùnè nì nchyə,
- 3** nkyiinè tsa'a pu'mbyiinè à wè ndwùmpè. Nkwùè nì à lè kyiinènə, mìfànjè sàmbaa lè pitè.
- 4** Tsa'nè mìfànjè ma sàmbaa lè pitènə la, mìmə ntà'à ñwà'nè ànwùè nì mèrə lè mènə nshwənènè, ntyi'è ndzu'ù ngyè tì furè a nìpwuurè nshwənè lo, "Lèəmè ànwùè nì mìfànjè ma pitènə la nshwənè, kò wè ñwà'nè a zèrə a ìshyê."
- 5** Angèrè wa nì ndè zèənènə a tê a ta'à àkwùè àtwuè nchyə nkì ntê a ta'à a nìpwùnè nì nchyə la, à lè ñajè àpô e yè zìghènè a àtìghè,
- 6** ntsèəmè aŋunə nìlinè nì Nwùè wa nì à ghoŋènə nì nkuŋè nì nkuŋè, ntsùŋè nìpwuurè ghobə àtwuè ìshyê, nkì ntsùŋè nchyə ghu niñjnènə ghobə àzwuumè àtsùmè nì a lè pənə amwuə pèrə. Angèrè wa à lè shwənè lo, "Ka pì pə chi lyàrè e!"
- 7** La nkwùè nì angèrè nòmbaa sàmbaa à ghă tonjè ntàŋnè e, Nwùè à ghă myàanè ghìrè mìnwùè mì lèəmènə ma nì à lè kà'nə. À ghă ghìrè a lenə tsa'nè à lè shwənènə ambo ngàŋe àfà'à tìze nì pənə ngàŋe ntwuumè tìze."
- 8** Ngyè za nì ndè zu'nè tì furè a nìpwuurè la tì chi nshwənè ambo mìŋè lo, "Lèrè ngè nkwiirè nìpù'u nì àñwà'nè tsì nya'kènə tsa ambo angèrè wa nì à tēnə a ta'à àkwùè e àtwuè nchyə nkì ntê a ta'à a nìpwùnè nì nchyə la."
- 9** Ndè lèrè ngè nshwənè ambo angèrè wa lo â ñâ a mìlyi'è nìpù'u nì àñwà'nè wa ambo mìŋè. A shwənè ambo mìŋè lo, "Kò tsèrə nkwurè, tsèrə pì ghìrè nìpùmè tìsô lwwùè, la lìŋmè a ntswùè ghò tsa'a ìnyuurè."
- 10** Nkwiirè a mìlyi'è nìpù'u nì àñwà'nè tsa ambo angèrè wa nkwurè, tsèrə lìŋmè a ntswùè mìŋè tsa'a ìnyuurè. La nkwùè nì ndè myènə, tsèrə lè ghìrè nìpùmè tìsâ lwwùè.
- 11** Pì tyi'è nshwənè ambo mìŋè lo, "Wè chyê a nì gha nshwənè mìnwùè nì mi ghă ghìrè ambo pànè pì àtwuè ìshyê pìno'nè nì tìla'à pìno'nè nì mbuurè ìshwənènè àtsùmè farə ambo pìfò pìno'nè."

Rèvèleshònà 11

Jònè a zèənè pìndzəənè zèənènə pìpaa

¹ Nwùè à lè njâ àtìghé a ni mìnkè ipwuumè ghu ambo mìnjè nshwènè lo, “Lèrè ngè mìnkè Ndâ Mishwà’ à Nwùè pobè alyi’ è mìshwà’ à nkî shañè pànè ni pi pènè amwuè mmè ngu’tè a Nwùè.

² La kò wè mìnkè o àpù’ù ndzùmè àpyiinè ntiinè ñjâ mè a zérè ambo pànè ni ka pobè pè ghobè pìJew. Pobè ghâ nyènkè Mbòmpè Àla’ à Ngwùunè yì Ndaanènè ajuñè ñwigrè mìghumè nìkwàa ntsòbè ipaa.

³ Mbi njâ mìtìjnè ambo pìndzèenè zèenènè ipâ pìpaa pobè wî itsè’ è àlùnjè ñwighè nshwènè mìnchwùè ni mi ghâ ghîrè ajuñè njyè nkaamè ni nkîrè ipaa ni mìghumè ntuurè.”

⁴ Pìndzèenè zèenènè pa pìpaa la mìtìghé mi olivè ma mìmbaa pobè ilèrè làamè pa ipaa ni tèemènè a mbyè Ndò’nèmbyè wa ni à pu’tènè àtwuè ishyè.

⁵ Mbè’ è njònè itse à tè mbèla mmè ntà’ à chyâ àlò’o ajuñè pobè, yi ìmû ſ furè a ntswùè pobè tòonè ngàñè kipaanè izobè ni nkuñè. Lë ndwuumè wa ni njònè wa ntsùmè ni à tâ’ñè a ni chyâ àlò’o ajuñè pobè à kwighè.

⁶ Pànè pè twu’tè itìjnè a ni nàanè nìpwuurè lo kò mbènè i lô e nkwùè za ni pobè mènè nshwènè mìnchwùè ni mi ghâ ghîrè ambo pèenè, nkî mbè ni mìtìjnè a ni pènè mìnchyè ajuñè àlèomè nkî mbè ni itìjnè a ni chyâ mbuurè ngè’ è yìno’ñè a àtwuè ishyè nkwùè za ntsùmè ni pobè kònènè.

⁷ Nkwùè ni pobè ghâ myàanè a ni shwènè mìnchwùè ni pi lè tsàanè a ghobè lo pobè shwènè, nyàamè mìpa’ a ni à wa ntsê tisìjnè à ghâ furè amwuè nìntaamè ti ndwùutè zòjnè a ghobè, tsàarè a ghobè ki zhvuutè a ghobè.

⁸ Ikwuè ipobè ghâ nòntè amwuè àlànè yè wùunè amwuè mbòmpè àla’ à ngwùunè ni pi lè kwùumènè a Ndò’nèmbyè ighobè ghu ajuñè àtìghè pànkènè. Pì tyi’ è njâ nìlinè ni àla’ à tsìghu tsa’ a Sodòmè kè Egypt ni ka à pè e ngotè nìlinè itse.

⁹ Ajuñè njyè itarè ni àtùmè, pànè ghâ furè amwuè ilà’ à itsùmè ghobè itsìjnè itsùmè ni ishwènè itsùmè ni mbuurè pànè itsùmè nañè ikwuè ipobè la twuunè ghobè lo kò pi twèñè.

¹⁰ Pànè pi àtwuè ishyè ghâ tyi’ è pè ni nìgha’ à ntii ñwighè pànè pè pìpaa. Pobè ghâ ghîrè a nìgha’ à tyi’ è mè kwemnè ipwuumè a titirè pobè ntiinè ngàñè ntwuumè Nwùè zè ipaa lè pyè mè njâ ngè’ è ambo pànè pi àtwuè ishyè tisìjnè.

¹¹ Njyè za itarè ni àtùmè lè làñè, àzhwùè nìchyémbyè a furè ambo Nwùè nkwiunè amwuè pobè, pobè zhvuumè ajuñè ñwighè ntyi’ è ndòo a ishyè. Àkwàrè a lè zùñè ngwìimè pànè pìtsùmè ni pi lè zèenènè a ghobè.

¹² Ngàñè ntwuumè Nwùè za lè tyi’ è ndzu’ù ngyè ntìjnè i furè a nìpwuurè nkyiinè nshwènè ambo pobè lo, “Nì ko’ò ntô a nìghê.” Pobè tyi’ è nko’ò ndèrè a nìpwuurè amwuè mbà’ à. Ngàñè kipaanè izobè tyi’ è ntæemè ndzèenè tsa’ñè pobè mènè ndèrè.

¹³ Tyi'è nkwùè ghu, ishyê i nè'nè ni itiijnè, nshà'tè ta'à pàa amwuə pìpàa pi mbòmpè àla'à ngwùunə ghu nìghumè nzhwuutè pànè nkaamè sàmbaa. Àkwàrè a lè wíimè àpwù'è pèənè, pobè tyi'è mmè ngu'tè a Nwùè ni à pènè a nìpwuurè.

¹⁴ Àpaatè ngə'è ntìjnè a lànjè mə, yìtse ngə'è ntìjnè ni i pènè nòmbàa pìtarè i zè ntyi'è a mbô.

Angèrè nòmbàa sàmbaa a toŋè ize ntàjnè

¹⁵ Angèrè nòmbàa sàmbaa à lè toŋè ize ntàjnè. Lenèla ngyè ntìjnè i lè furè a nìpwuurè nkyiinè nshwəjè lo, “Itiijnè a ni pu'tè àtwuè ishyê chyê ambo Ndò'nèmbyê iwèənè ni Ghù Ndzo'nè wa ni a pu'tè ni nkuŋè ni nkuŋè.”

¹⁶ Pìlìjmè pa mìghumè mbaa ntsòbè nìkwàa ni pobè lè nwuunènè aŋunè ilèŋe nìfò ipobè pa a mbyè Nwùè la lè kunè a ishyê àkùbékubè, mmè nséekè a Nwùè.

¹⁷ Pobè lè mə nséekè e nshwəjè lo, “Pəə ñâ a miyàa ambo ghò Ndò'nèmbyê Nwùè Àko'ntsirè, ni à pènè, ndè ki mbə. Pəə ñâ a miyàa ambo ghò ntiinè wè lòonè itiijnè o yì wùunè wa mbì'nè a ni pu'tè àtwuè ishyê.”

¹⁸ Pànè ni ka pobè pə ghobè pìJew lè pə ni àzaŋè lɔŋè ka mìzùŋè ntiinè nkwùè àtsê ntìjmè o i tò mə. Nkwùè i tò mə a ni sa'à mìsà'a mi ikwuè pèənè. Nkwùè i tò mə a ni tso'ò àfà'à ngàŋè àfà'à izô pobè ngàŋè ntwuumè izô ni pèənè ipô pìtsùmè ni pobè pa mbô nìlinè itsô, kè a pə ghu nkî kè ghu ngwùunè. Lě nkwùè za ni wě tsèŋè pànè pa ni pobè pa ntsèŋè àtwuè ishyê.”

¹⁹ Lenèla ndè zəənè Ndâ mìshwà'à Nwùè a nìpwuurè i təəmè a yì ngiirè. Amwuə Ndâ Mìshwà'à ghu ndè zəənè nkwùumè ikàanè. Mbèŋè i lè ñwàŋè, ntyi'è ñjâ ni àzorè; nìfàŋè pitè, ishyê i nè'nè, miwuuunè mìno'nè kwìnè.

Rèvèleshònè 12

Jònè a zəənè a mèngyè pobè drágònè

¹ Lenèla, maa àlènè yè kè'nènè à lè furè a nìpwuurè, mbə mèngyè ni atsə'ə e a lè pènè nwwùumè, məŋwigrè a pə a tsùmè mìkwùè imè, a ki ntuŋè a tìlàarè nìfò ni pìsaŋè aŋunè ntsòbè ipaa.

² À lè pə ni moonè ntyi'è mmè ntô pyê. À lè mə ndzu'u àndzanè ntyi'è mmè ngyè.

³ Yètse àlènè yè kè'nè a lè chi nfurè a nìpwuurè, mbə maa maa drágònè għu mbànġènè ni à pènè ni itwuè sàmbaa ni mìndonjè nìghumè. Itwuè pə tsùmè pə ni pìtìlāarè pi nìfò aŋunè.

⁴ À lè lòo nkwuuunè e nsùŋè a ta'à alyi'ə pìsaŋè pa amwuə iłyi'ə itarè nkwiřè a àtwuè ishyê. Drágònè wa à lè təəmè a mbyè mèngyè wa ni à lè kòonè a moonè lo â pyê a wèrə â kwurè.

⁵ Mèngyě wa à lè tyi'è mbyê a mômbyàjnè wùè ni à pu'tè ìla'à ìtsùmè ni pènè àtwuè ìshyê ghè ni mbô mi tìjnè. La pi lè zùnjè nsà'à a moonè wè ndèrè a alyi'è ni Nwùè à lè pènè ghu pobè alènjè nìfò e.

⁶ Mèngyě wa a kíirè ndèrè amwuè alyi'è waakè ni Nwùè à lè tsùnjènè ambo ze lo pi twu'tè e ghu ajuñe njyê nkaamè ni nkirè ipaa ni mìghumè ntuurè.

⁷ Ntsòo i lè kùmnè a nìpwuurrè, Makèlè pobè pèngèrè ìpe mè ndzònènè a drägònè wa. Drägònè wa pobè ìpe pèngèrè pènjè nkì mmè ndzònènè a Makèlè pobè ìpe pèngèrè.

⁸ Makèlè pobè pèngèrè ìpe lè tsàarè a drägònè wa pobè ìpe pèngèrè; ka drägònè ghu pobè ìpe pèngèrè chi mbè a ghobè ni alyi'è a ni chyê a nìpwuurrè.

⁹ Pi lè mà'à a maa drägònè wa a ìshyê. Maa drägònè wa a pè ndwùnè ìnyoorè amwuè nkwùè ni i lè lànjè mè pi mè nfuñè ni devèlè kè Satàanè, ni à wa nifikè àtwuè ìshyê àtsùmè. Pi lè mà'à e a àtwuè ìshyê pobè pèngèrè ìpe pìtsùmè.

¹⁰ Ntyi'è ndzu'u ngyè ntìjnè i furè a nìpwuurrè nshwønjè lo, "Tìtsònjè wè, Nwùè à fuukè pèənè ìpe amwuè ngø'è, nnèrè ntìjnè e tsa'a ifò. Tìtsònjè wè Kristù à nèrè ntìjnè e ntiinè pi mà'nè a ñònè wa ni à wa nshwønjè ni njyê pobè ìtwu'è a mbyè Nwùè lo ka pìlyimè ìpøənè pònjè a ghobè la a àtwuè ìshyê.

¹¹ Pobè lè tsàarè ntsòo ghu ntii àlèəmè mômbyê ndzìrè wa ghobè ànwùè ni pobè lè zøənènè nkì nshwønjè la lo a nküñè nkuñè. Ka pobè lè pâ a ghobè a nìchýembyê ighobè a ni chwiitè ntwuumè Nwùè, ka kì pô a ghobè a nìwighè.

¹² Lenala ni pànè pi nìpwuurrè, ni pè ni nìgha'à. La ngø'è yìno'nè i za ambo pànè pi àtwuè ìshyê pobè pyè ni pi chyènè amwuè nchyø ghu nìjnènè, ntiinè devèlè à shwu'è mè ntô a àtwuè ìshyê ni àtsê ntìjmè e tsa'nè à zhyènè lo nkwùè e i wuè."

¹³ Nkwùè ni drägònè wa à lè zøənènè lo pi tinè mè e mmà'à a àtwuè ìshyê, à lè pi'nè a ni kantè a mèngyě wa ni à lè pyènè a mômbyàjnè wa.

¹⁴ Pi lè ñâ a mèngyě wa ni mìpàrè mi àzaamè yè wùunè mìmbaa lo â tàarè ndèrè a alyi'è ni pi lè tsùnjènè ambo ze a alyi'è waakè lo pi twu'tè e ghu ajuñe ngu'u itarè ni àtùmè, njiilo à kíirè ìnyoorè za.

¹⁵ Ìnyoorè za i lè tyi'è nfuukè nchyø a ntswùè ze, i kuñè tsa'a nchyø ghu wùunè lo lànjè pi'i a mèngyě wa zhvuutè.

¹⁶ La ìshyê i lè yèmpè a mèngyě ghu mmyø nchyø ghu wùunè wa ni drägònè à lè fuukènè a ntswùè ze la.

¹⁷ Ntìjmè drägònè wa i lè zañè ajuñe mèngyě wa ka mìzùñè, a tyi'è ndèrè a ni ghè ndzònènè ntsòo pobè aghañø mèngyě wa pobè pànè ni pobè pa ndzu'nè mìntø mi Nwùè, nkì nnùñè ntìjmè ighobè ajuñe nküñè nkuñè ni Yësû à wa nshwønjè.

18 Drăgònè wa à lè tyi'è ntəəmè a ntswùè nchyə ghu niŋnènə.

Rèvəleshònè 13

Jònè a zəənè mìnyàamè mìmbaa

1 Lenəla ndzəənè mbuurè nyàamè ghù ntsêñə itse i mə nfurè amwuə nchyə ghu niŋnènə mbə ni mìndonjè nìghumè ni itwuè sàmbaa. Pìtlàarè pi nifò lè kí mbə aŋjunə mìndonjè mə mìtsùmè. Itwuè pè sàmbaa lè kí mbə ni mìlinè ni mi lè mənə ndzòomè a Nwùè.

2 Mbuurè nyàamè ghù ntsêñə zə ni ndè zəənènə lè i lè pè tsa'a afuunə, mìkwùè imé pè tsa'a mi saambànjè. Ntswùè e i pè tsa'a ghù pu'mbyiinè. Drăgònè wa a ñâ mìtìjnè imé ni aləŋə nifò e pobə itìjnè e ambo nyàamè ghù ntsêñə wa.

3 Ta'à àtwuè nyàamè wa a lè pè ni àlă timyè, la ni pi parè mə a zèrə. Ànwùè ghu a lè kè'nè pànè pi àtwuè ishyê pìtsùmè, pobə tyi'è mbi'nè a ni zùŋè mbuurè nyàamè zè.

4 Pànè pìtsùmè lè ghu'tè a drăgònè wa ntiinè à lè ñâñə itìjnè e ambo nyàamè ghù ntsêñə wa. Pànè lè kí ngu'tè a nyàamè ghù ntsêñə wa ntyi'è mbyiitè lo, "A ìwë ni à pənə tsa'a mbuurè nyàamè ghù ntsêñə wè? A ìwë ni mbè'ə a zòjnè a wèrə?"

5 Pi ñâ e ni isàanè lo â tə nshwəññè ishwəññè ntsaa misoŋə ni pənə a ni zòomè a Nwùè. Pi lè ñâ e ni itìjnè a ni nèrè itìjnè e aŋjunə ñwigrè mìghumè nìkwàa ntsòbè ipaa.

6 À lè nya'kè ntswùè e mbi'nè a ni zòomè a Nwùè nkì ndzòomè nìlinè itse fare alyi'ə ni à pənə ghu pobə pànè pìtsùmè ni pi pənə a nìpwuurrè.

7 Nwùè à lè ñâ nyàamè wa ni mìtìjnè lo â zòjnè pànè pi Nwùè ntsàarè a ghobə, nkì ñjâ e ni itìjnè lo â pu'tè itsìñè itsùmè pobə ilà'à itsùmè ni ishwəññè itsùmè pobə mbuurè pànè pìtsùmè.

8 Pànè pìtsùmè ni pobə pa nchyê a àtwuè ishyê ghă ghu'tè a nyàamè wèrə wè. Pànè pè pənə ni ka pi lè ñwà'nè e mìlinè imobə amwuə àñwà'nè nìchyémbyê mômbyê ndzìrè wa ni pi lè zhwuutènə za'à pì pòŋè tsùŋè a àtwuè ishyê zè.

9 Dònè ni à pənə ni mitugrè â zu'ù.

10 Dònè ni pi pənə kô e tsa'a àpù'ù ntsòo, p̄ kô. Wùè ni pi pənə zhwuutè e ni minwue ntsòo, p̄ kí zhwuutè e la ni minwue ntsòo ghu. Zèrə zə ànwùè a tà'à la lo ipoonè pi Nwùè potè mbìñmè ngwìimè ntìñmè, nkì nnùñjè ntìñmè tyi'è aŋjunə àshwəññè Nwùè.

11 Ndè chi ndzəənè mbuurè nyàamè yì ntsêñə za yìtse i furè amwuə ishyê mbə ni mìndonjè mìmbaa tsa'a mìndonjè mi mômbyê ndzìrè, la mmə nshwəññè tsa'a drăgònè.

¹² Àpaatè mbuurè nyàamè wa a lè mè nfà' à nì mìtìjnè mì ntsàambyè nyàamè wa a mbyê ze, ndòo ngirè àtwuè ishyê pobè pèonè ipé ghu'tè a ntsàambyè nyàamè wa. Nyàamè wa la nyàamè nì à lè pènè nì àlă za nì a lè pènè zhuutè e la pi parè a zèrè.

¹³ Àpaatè nyàamè wa a lè mè ngirè ilènè ìnwùè pìyerènè yerènè pìwùunè. À lè ghirè imü furè a nìpwuure nshwu' è a ishyê a imyê pèonè.

¹⁴ À lè lòo ilènè ìnwùè pìyerènè yerènè pa nì pi lè myà'tènè e a ghirè a imyê ntsàambyè nyàamè wa nifikè pànè pi àtwuè ishyê pìtsùmè ghu. À lè shwènjè ambo pobè lo pobè tsunjè a titoo nì pobè mè ghu'tè nì à shwuènè a ntsàambyè nyàamè wa nì pi lè chyânè a àlă ajuñè nì minwuø ntsòo la a pirè ghù ntìjnè.

¹⁵ Pi lè njâ àpaatè nyàamè wa nì itìjnè lo â fê àzhuwùè nìchyèmbyè ajuñè titoo wa ngirè â shwènjè nkì nzhwuutè pànè pìtsùmè nì ka pobè mè ngu'tè a ghobè a wèrè.

¹⁶ Nyàamè wè à lè nyiimè pànè pìtsùmè; pànè pìwùunè kè pikî, ngànè nkabè kè ngànè àfumè, ipù'ù kè pànè nì ka pobè pè ghobè ipù'ù lo pi chyâ àlènè ajuñè àpô àzobè yè zìghènè kè a nìzènè.

¹⁷ A lè pè amwuø ndwuumè nì mbè' è ka nwùè a zwuunè e àzwuumè kè nshwuunè tìghu a pè nì àlènè zè. Àlènè zè a lè pè la nìlinè nì mbuurè nyàamè zè kè nòmbàa nì à pènè nòmbàa nìlinè tsè.

¹⁸ Zèrè zè a tà' à la njònè nì à pènè nì àzhì'tè. Njiilo njònè nì à zhyènè ìnwùè â tà' à isùmè nòmbàa nyàamè ghù ntsénè wè. A nòmbàa nwùè misoñè nì à pènè nkirè ntuurè nì mìghumè ntuurè ntsòbè ntuurè.

Rèvèleshònè 14

Jònè a zèenè a Mômbyè Ndzirè wa pobè pèonè ipé

¹ Ndè tyi' è nnañè ndzèenè Mômbyè Ndzirè Nwùè wa a tèemè àtwuè mbarè itse nì pi pa nfuñè nì Zayònè. Pànè nkaamè nkirè nì mìghumè nìkwàa ntsòbè nìkwàa pè pobè pi pobè, pi nwà'nè nìlinè itse pobè tsì Tă ighobè ajuñè mìzènè imobe.

² Nchi ndzu'ù ngyè i furè a nìpwuure mmè ndzorè tsa'a nìfuurè kè tsa'a mbèñè i zè nkwürè. I lè ki mmè ntswuè tsa'a ngyè mìlùñè mì ngyè mìno'nè nì pìmbu'ù mènè mbu'ù.

³ Pobè lè mè ndzòbè nchyè yì shwuè a mbyè alèñè nìfò za ghobè mìnyàamè ma nìkwàa nì mèrè la'a mbirè mmè nchyè la, nì pìlinjè pa. Ka njònè itse a lè pè e ghu nì mbè' è a lanè nchyè wèrè wè ndàñè pànè pa nkaamè nkirè nì mìghumè nìkwàa ntsòbè nìkwàa nì pobè lè pènè ghobè ndà' à pànè nì Nwùè à lè tsu'nè itwuè ipobè.

⁴ Pànè pèrè pè la pànè ni pobè pirè mè a ghobè ti tsènjè mbìnjmè izzobè ni pèngyé, ntiinè pobè nùnjènè mbìnjmè izzobè zèrè laanè. Pobè pa ndzunjè a Mômbyê Ndzirè wa a alyi'è àtsùmè ni à wa ndèrè. Pobè kí mbè pànè pa ni pi tsu'nè itwuè ipobè amwuè pànè pi àtwuè ishyé. Pobè chyé mbè tsa'a ntsàambyè ipwuumè ni pi fù'nè ni pi njânè ambo Nwùè pobè Mômbyê Ndzirè wa tsa'a nchà'te Nwùè.

⁵ Ka pobè nyìi a ghobè a chwirè, ka kí pè a ghobè ni ifèrè itse.

Pengèrè pa pitare ni mintwuumè imobè

⁶ Lenèla ndè chi zænè a angèrè ghütse a mè ntàarè a àtighè àtighè. Angèrè wa a twu'tè ntwuumè ghù ishi'nè wa ni i ghojènè ni nkuñè la. À lè mè nchwüitè ntwuumè ghù ishi'nè wa ambo pànè pi àtwuè ishyé, ni pànè pìtsùmè, ni àtsinjè àtsùmè, ni ishwæjnè itsùmè pobè ila'à itsùmè.

⁷ À lè mè nshwæjnè amwuè ngyè ntijñè lo, “Nì ghu'tè a Nwùè ngyetè e, ntiinè nkwùè a ni tso'tè mìsà'a mi pànè pi àtwuè ishyé i kù'u mè. Nì sœkè e, a ze wa ni à tsùnjènè nìpwuurè pobè àtwuè ishyé ni nchyè ghu niññènè pobè pìnñmwurè ishyé.”

⁸ Åpaatè angèrè a zùnjè ghù ntsàambyè wa nkì mmè nshwæjnè lo, “Mbòmpè àla'à ngwùunè za, Babilònè à kunè mè; à kunè mè tè mbigrè! À lè ghîrè pànè pi ila'à itsùmè nô mìlù'ù mi tñjnè ìme. Mìlù'ù mè lè pè la a ni ghîrè pànè fànè.”

⁹ Angèrè nòmbaa pitare a zùnjè a ghobè nshwæjnè ni ngyè ntijñè lo, “Dònè itsè à tè mbè ghu mmè nsœkè a nyàamè ghù ntsêñè wa ni à furènè amwuè nchyè pobè titoo e wa, kè kwîirè àlènè e a nìzènè ze kè ajuñe àpô e,

¹⁰ ze àtwuè mbìnjmè e à ghă nô mìlù'ù mi àtsê ntijñè Nwùè. Pi chyâ mè e ni mìtijñè amwuè ndoñè àtsê ntijñè Nwùè. Pi ghă tsînkè ngè'è àtwuè ze ni ìmû wa ni i wa ndwuumè ka mìzùnjè a mbyè pengèrè pi laanènè pa pobè Mômbyê Ndzirè wa.

¹¹ Ndyè ìmû wa itsùmè ni i lè mènè nfurè amwuè ìmû wa ni i lè mènè ntòonè a ghobè la i lè mè nko'ò ndèrè a àtighè ni nkuñè ni nkuñè. Ka àz hwùutè a lè pè e ghu ni njyè kè ni itwu'è ambo pànè pa ni pobè lè mènè nsœkè a nyàamè wa pobè titoo wa. Lë tsa'nè a pènè ambo njwùè wa ntsùmè ni à pènè ni àlènè nìlinè ni nyàamè ghu.”

¹² Zèrè zè a tà'à la lo pànè pi Nwùè wìimè ntijñè, nnùnjè minteshi'è mi Nwùè nkì nnùnjè ntijñè ajuñe Yésû.

¹³ Ndè tyi'è ndzu'ù ngyè i furè a nìpwuurè mmè nshwæjnè lo, “Dwà'nè lo, ‘A ni pi'nè titsoñè, mborè i chyé ambo pànè pa ni pobè kwîghènè ntiinè pobè nùnjènè ntijñè ajuñe Ndò'nèmbyê la.’” Àz hwùutè a shwæjnè lo, “A tyi'è nkùñè nkuñè, pobè zhwùutè ajuñe àtanjñè àzobè, kí kwîirè mintyanjñè ntii mìnñwùè mìshì'nè ni pobè lè mènè ngîrè.”

Jònè a zænè tsa'nè pi mènè nfù'ù mìzighè amwuè àtwuè ishyé

¹⁴ Ndè chi nnajè ndzəənè mbà' à yì fuə, ɳònè ni à nwuunənə aŋunə a pə tsa'a "Moonè ɳwùè" ntujè a tìlāarè nifò àtwuè ze ni pi tsùŋènə ni goldè, nkì mbə ni mìn̄wuə nifù'ù ghù tsēnə a àpô ze.

¹⁵ Ghùtse angèrè a furè amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwùè, nkyiinè ni ngyè ntìŋnè nshwəŋè ambo ɳònè wa ni à nwuunənə aŋunə mbà' à za lo, "Lòo a mìn̄wuə nifù'ù wa mbì'nè a ni fù'ù ntiinè nkwùè nifù'ù mìzighè ni mi pənə mi àtwuè ɻshyê i kù'ù mə."

¹⁶ Lenəla, ɳònè wa ni à lè nwuunənə àtwuè mbà' à za a mà' à mìn̄wuə nifù'ù wa a àtwuè ɻshyê nfù'ù mìzighè mi àtwuè ɻshyê.

¹⁷ Yitse angèrè a chi nfurè amwuə Ndâ Mìshwà' à Nwùè a nìpwuurè ntwu'tè a mìn̄wuə nifù'ù ghù ntsēnə.

¹⁸ Yitse angèrè ni à pənə ni mìtìŋnè a ni pu'tè ɻmū a furè alyi' e mìshwà' à Nwùè nkyiinè ni ngyè ntìŋnè ambo wùè ni à lè twu'tènə a mìn̄wuə nifù'ù ghù ntsēnə la lo, "Lòo a mìn̄wuə nifù'ù o ghù ntsēnə wa ndòo nshwatè mìkà'a mìntàamə mi mìlù'ù ni mi pənə amwuə ɻswùumə amwuə àtwuè ɻshyê la, ntiinə mìntàamə mìghu tìŋnè."

¹⁹ Lenəla angèrè wa a mà' à mìn̄wuə e wa a àtwuè ɻshyê, nshwatè pànə pa mmà' à a ghobə a alyi' e ni Nwùè à nérè àtsə ntìŋmè e yè wùunə ghu, tyi' e tsa'nə pi pa nshwatè mìntàamə mi mìlù'ù nkŵirè alyi' e ni pi pa ntswu' e nfuukə mìlù'ù la.

²⁰ Pi lè tswu' e mìntàamə mìlù'ù ma amwuə alyi' e ni ka a lè pə e amwuə mbòmpə àla' à ngwùunə. Àləəmè a tyi' e nfurè nkujnè ndèrè tsa'a pìmarè nkirè ɻpaa nkì ɳjajnè àtìghè tsa'a ntàamè ɻpaa.

Rèvèleshònè 15

Jònə a zəənə pəngèrè sàmbaa ghobə mìngə' e sàmbaa

¹ Ndè chi ndzəənè àlènè yè wùunə ni a kè'nènə a nìpwuurè. Ndè zəənə pəngèrè sàmbaa ni pobə pì'nə mìngə' e mìtìŋnè sàmbaa. Mìngə' e mìwùunə ma la mìngə' e mi ndwùutə ntiinə Nwùè à lòonə a mèrə a ni nérè àtsə ntìŋmè e.

² Ndè zəənə àzwuumə àtse tsa'a nchyə ghu niŋnènə ni i pənə tsa'a glasè, nnyàamə pobə ɻmū. Nkì nchi ndzəənè pànə ni pobə lè təəmènə a nìpwùnə àzwuumə àtse ni a pənə tsa'a nchyə ghu niŋnènə. Pànə pìghu la pànə ni pobə lè zòŋnènə ntsàarè a nyàamə ghù tsēnə wa ghobə tìtoo e farə nòmbàa nìlinè ɻtse la. Pobə lè twu'tè mìlùŋə mi ngyè ni Nwùè à ɳâñə ambo pobə.

³ Pobə lè mə ndzòbè minch�e mi ngàŋjè àfà' à Nwùè Müsî pobə minch�e mi Mômbyê Ndzirè wa nshwəŋè lo, "Ndò'nèmbyê Nwùè Àko'ntsirè, mìn̄wùè ni wè wa ngìrè a mìn̄wùè mìwùunə pobə mi kè'nènə! Ghò la ifò àtwuè ɻshyê àtsùmè. Wè wa ngìrè mìn̄wùè ɻmô pə amwuə àlìñjə ni a təəmènə nkì mbə ni nkúŋə nkujə.

4 A ìwě Ndò'nmbyê, ní mbè'è ka a pô e a ghò ñjañè nìlinè ìtsô àtighé? Mbè'nè à pènè e ndà'à o ní wè laanènè mmyàanè. Pànè pìtsùmè amwuə ìla'à ìtsùmè ghă tō a mbyè ghò sèekè o, ntiinè mìnchwùè ìmô mi tèemènè mìtsùmè furè a sànjè."

5 Zè ànwùè a lè kí lànjè ñdzéenè Ndâ Mìshwà'à Nwùè a nìpwuurè à tsêmè a yì ngiirè, ní àzunè Nwùè ntèemè amwuə.

6 Pèngèrè pa sàmbaa ní pí lè pí'nè mìngè'è mìtljnè ma sàmbaa lè furè amwuə Ndâ Mìshwà'à za. Pobè lè wî ìtsé'è ní fuènè tè ntslinè, nkorè mìkòbè ní pí tsùnjènè ní goldè a ghànjè pobè.

7 Ta'à nyàamè amwuə mbuurè mìnyàamè za nìkwàa a ñâ ìkañè sàmbaa ní pí tsùnjènè ní goldè ambo pèngèrè pa. Ìkañè pa lè lwenè ní àtsé ntìjmè Nwùè; Nwùè wa ní à ghoñènè ní nkuñè ní nkuñè la.

8 Ndâ mìshwà'à za à lè lwenè ní ndyè ní à furènè ajuñè nìfanjè Nwùè pobè mìtljnè ìme, ka ñònè ìtse a lè pè e ghu ní mbè'è a lè kwuunè amwuə tè mbyàa nkwùè ní mìngè'è ma sàmbaa ní pí lè ñânè ambo pèngèrè pa sàmbaa la mi lìwùutè mè.

Rèvèleshònè 16

Jònè a zèenè ìkañè àtsé ntìjmè Nwùè pa sàmbaa

1 Ntyi'è ndzu'u ngyè ntìjnè à furè amwuə ndâ mìshwà'à za mmè nshwènjè ambo pèngèrè pa sàmbaa lo, "Nì lèrè ngè nkwiirè àtse ntìjmè Nwùè yè wùunè za ní a pènè amwuə ìkañè ìpighé pa sàmbaa a àtwuè ìshyè"

2 Ntsàambyè angèrè à lè lèrè ngè nkwiirè àze àkañè àtsé ntìjmè a àtwuè ìshyè. Ìlă tìpòñè ní lè mènè ndzañè lè furè ajuñè pànè pa ní pobè lè pènè ní ìlènè nyàamè yì ntsénè wa pobè pànè pa ní pobè lè sèekènè a titoo e wa.

3 Àpaatè angèrè a lè kwirè àze àkañè àtsé ntìjmè amwuə nchyè ghu nìjnènè. Nchyè i pènè ntyi'è tsa'a àlèèmè àkwuè ñwùè. Àzwuumè àtsùmè ní a lè pènè amwuə nchyè ghu a kí nkwiighè.

4 Angèrè nòmbaa pitarè a kwirè àze àkañè àtsé ntìjmè amwuə mìndòorè mi nchyè ghobè pí nìmwurè ìshyè mi pènè ntyi'è àlèèmè.

5 Ntyi'è ndzu'u ngyè angèrè wa ní à wa nnañè minchyè la a shwènjè lo, "Àlànè ní wè lènè ìsà'a ìghobè wè lè a kù'nè. Ghò wa ní wè pènè ghu tìtsòñè, ndè kí mbè ghu. Ghò wa ní wè laanènè mmyàanè la.

6 Àlànè ní wè lènè ìsà'a ìghobè a kù'nè ntiinè pobè lè kwirè àlèèmè pènè ìpô pobè ngàñè ntwuumè ìzô. Wè kùmè nkí ñjâ àlèèmè lo pobè nô. A àlànè a ní lè ìsà'a ní a kù'nènè ambo pobè."

7 Ntyi'è ndzu'u ngyè à furè amwuə alyi'è mìshwà'à Nwùè nshwènjè lo, "Ee mbă Ndò'nmbyê Nwùè Àko'ntsirè Àlànè ní wè wa ndè ìsà'a o a kù'nè nkí mbè nkúñè nkuñè."

⁸ Angèrè nòmbàa nìkwàa wa a kwìrè àze àkañè àtsê ntìjmè Nwùè ajuñe nñùumè. Nwùè à lè ñâ a nñùumè ni mìtìjnè lo â tòonè pèenè tsa'a ìmû.

⁹ Àzwu'è ìmû yè tìjnè za a lè tòonè pànè pa, pobè tyi'è ndzòomè nìlinè ni Nwùè wa ni à twu'tènè itìjnè àtwuè mìngè'è ma, la ntwuunè a ghobè a ni pèñè mìntìjmè ìmobè ajuñe tìpònè ighobè mbè'è pobè kañè ghìrè nìlinè ni Nwùè fañè.

¹⁰ Angèrè nòmbàa pìtaanè à lè tyi'è nkwiñè àze àkañè àtsê ntìjmè Nwùè ajuñe aləñe nìfò nyàamè ghù ntsénè wa ni à lè furènè amwuø nchyø la. Lenèla ndzùmè ì nàanè alyi'è nìfò nyàamè wa ni à mènè mbu'tè la. Pànè pa ni pobè lè mènè ndzùñè a nyàamè wa lè tyi'è nkcurè misoñø ìmobè ntii àndzanø ni pobè lè mènè ndzu'u.

¹¹ Pobè lè zòomè a Nwùè a nìpwuurè ntii àndzanø ghobè ìlă ni lè pènè ajuñe pobè. La ka pobè lè wa'à a ghobè ìnwùè tìpònè pa ni pobè lè mènè ngìrè la nkwiñè tò ambo Nwùè.

¹² Angèrè nòmbàa ntuurè a kwìrè àze àkañè àtsê ntìjmè Nwùè za amwuø maa ndòorè nchyø Euphrates. Nchyø ghu lè zwuumè mbè'è ñâ àlànè ambo pìfò ni pi furènè a pàa sa'à nñùumè lo pobè làñè.

¹³ Ndzøenè ìzhuñùè tìpònè itarè ni lè mènè nfurè pèrè pø tsa'a pìtsàamè. Ta'à a furè a ntswùè drägònè wa; yètse a furè a ntswùè nyàamè ghù ntsénè wa ni à lè furènè amwuø nchyø ghu nìjnènè la; zhyè a kí nfurè a ntswùè ngàñè ntwuumè Nwùè pìchwìrè.

¹⁴ Ìzhuñùè pa la ìzhuñùè tìpònè ni pèrè pa ngìrè mìnñùè mi yerènè yerènè la. Ìzhuñùè pèrè pø pa nfurè ndèrè la ambo pìfò pi àtwuè ighyè pìtsùmè, mmø nshwatè a ghobè mbè'è pobè chwu'tè mbìñmè ajuñe ntsòo ni i ghä pø amwuø njyè ni Nwùè. Àko'ntsirè à ghä tso'tè mìsà'a mi pànè ni pobè ghìrènè mìnñùè mi tìpònè.

¹⁵ Yësû à lè shwèñè lo, “Nì zøenè! Ngä tò la njyè ni ka ñònè itse a pø ghä zhyè e tyi'è tsa'nè ìndzøerè à wa ntô la! Mborè i chyè ambo ñònè wa ni à pènè a nìlyìinè nkwâ ntsobè e ighiñè mbè'è a kañè yìinè ntümnè, tyi'è pø e ni ighiñè a mbyè pèenè apè.”

¹⁶ Ìzhuñùè tìpònè pa tyi'è nshwatè pìfò pa pìtsùmè alyi'è ni pi pa nfuñè amwuø àshwøñè Hibrù loArmageddon .

¹⁷ Angèrè nòmbàa sàmbaa a kwìrè àze àkañè àtsê ntìjmè Nwùè amwuø ifê. Ngyè ntìjnè i furè ajuñe aləñe nìfò amwuø Ndâ Mìshwà'à Nwùè nshwèñè lo, “A ghìrè mè.”

¹⁸ Mbèñè i lè ñwàñè, nkwürè; nìfàñè pitè. ighyè i nè'nè ni mìtìjnè amwuø àlànè ni i la'a mè nnè'nè e a lenè tsa'nè Nwùè à lè tsùñènè a ñwùè misoñø apè. ighyè i lè nè'nè ka mìzùñè.

19 Mbòmpè àla'à yì ngwùunə za i lè saanə iyi'ə itarə, mìmbòmpè mi ॥la'à mìwùunə amwuə ॥la'à itsùmè shà'tè. Nwùè a kwempè mbòmpè àla'à ntìjnè Babilònè, nchyâ ngə'è ajuñə pàñə ni pobə pənə amwuə mbòmpè àla'à ghu, ngirè lo pobə nô ndorjè àtsê ntìjmè e za.

20 Ipàbə ॥shyê itsùmè ni minchyə kamnənə lè myiirè, ka pì ki nchi mmə ndzəenə e mìmbarè.

21 Pìmaa pìmaa pi miwùunə ni mbè'ə ta'à a lìrè tsa'a kilù mìghumè mintaanə lè furè a nìpwuure mmə nkwinè ajuñə pèənə. Pàñə pèrə pè tyi'è mə ndzòomè a Nwùè ntìinə miwùunə mə lè pînə tisiñnə.

Rèvèleshònè 17

Jònə a zəenə a mèngyě ni à lè nwuunənə ajuñə nyàamə

1 Ta'à angèrè wa ghùtse amwuə pəngèrè pa sàmbaa ni pobə lè twu'tènə ॥kañə pa la, a tyi'è ntô ambo mìñə nshwəñə lo, "Tô, mbi nèrè o ni ngə'è ni ūtô ajuñə ntìjnè àkwàrè wè. Ntìjnè àkwàrè wè à wa nchyê la amwuə mbòmpè àla'à ngwùunə za ni i paatənə mìndorè mi nchyə mìno'nə la.

2 Pifò pi àtwuè ॥shyê pè pìtsùmè ghìrè mə àfànè pobə pi pobə. Pàñə pi àtwuè ॥shyê lè mə nnô mìlù'ù ìme mbaarè, tə ntyi'è ngirè àfànè pobə pi pobə."

3 Àzhwùè Nwùè a lè shwu'è ntô ajuñə mìñə, angèrè a lòo mè pəe ze lèrè alyi'è waakə. Ndzəenə mèngyě itsé a nwuunə ajuñə nyàamə ghù ntsənə ghu mbàñənə. Nyàamə ghu tsənə wa à lè pə ni mìlinə ni mèrə lè mənə ndzòomè a Nwùè ajuñə ze. Nyàamə ghu à lè pə ni ॥twuè sàmbaa pobə mìndorè nìghumè ajuñə.

4 Mèngyě wa à lè wî atsə'ə yè pàñənə ni zhyè ni a pàñənə ni bumè. Nkwii mbìñmè e ni ॥pwuumè ni pi tsùñənə ni goldè ghobə kiyii mìghòorə mi tsənə ni lè mənə ntsiñə pobə mìtu'ù. À lè twu'tè ndorjè ni pi tsùñənə ni goldè àpô ze i lwenè ni mìnwùè mi pînə pobə ॥kifì mìnwùè mi àkwàrè ìme.

5 Pi lè ॥wà'nè nìlinə ni ka pi zhyè e itsùmə a nìzènə ze lo, "Maa maa Babilònè, mǎ pi ॥kwàrè itsùmè pobə ॥kifì mìnwùè itsùmè a àtwuè ॥shyê."

6 Ndzəenə lo mèngyě wa à paarè tyi'è tsa'a ॥ònè ni à nônə mìlù'ù ntii àləemè pàñə pi Nwùè pobə yè pàñə ni pobə pa ngirè mìnwùè ni Yesû à tà'nə lo pobə ghìrè. Nkwùè ni ndzəenə e, ànwùè ghu a lanə nkə'nə mè ka mìzùñə.

7 Angèrè wa a pyiitè ambo mìñə lo, "A ghò lè à lanə nkə'nə àkə? Mbi tiitè o ni ànwùè ni ka wè zhyè o mbè'ə mèngyě wè ghobə nyàamə ghù ntsənə wè ni à pi'nə e mbə ni ॥twuè sàmbaa ni mìndorè nìghumè ajuñə.

8 Nyàamə wa ni wè lè zəenənə la à lè pə mə ghù ntìjnè, la titsonjè ka à pirè e ghù ntìjnè. À lè furè amwuə nìntaamè ti ndwùutə ndèrè a alyi'è ni pi zhwuutə e. Nkwùè ni pàñə pi àtwuè ॥shyê ni ka pi lè ॥wà'nè e mìlinə ॥mobə amwuə àjwà'nè nìchyémbyê a ni furè nkwùè ni pi lè tsùñənə àtwuè ॥shyê ghă zəenə

a nyàamè ghù ntsénə wa, a ghă kè'nè a ghobə. A ghă kè'nè a ghobə a ni zəenè a nyàamè ni à lè pənə ghù ntł̄jnè, ka ghă pə e ghù ntł̄jnè, la à kùmè nchi mbə ghù ntł̄jnè.

9 “Zèrə zə a tā'ā la àzhì'tè pobə àzhyē ànwùè. ḫtwuè pa sàmbaa la pīkònè sàmbaa ni mèngyē wè à wa nnwuunè aŋunə.

10 Nki mbə la pīfò sàmbaa ni pīpitaanè kwighè mə, ta'ā a pirè mmə mbu'tè, ta'ā a pə pònè tō pu'tè; la nkwùè ni à ghă tō, ā pu'tè tyi'è aŋunə mətūmə nkwùè.

11 Ngè aŋunə nyàamè wa ni à lè pənə ghù ntł̄jnè, à kùmè ka chi pə e ghù ntł̄jnè tītsònjè, a ḫfò nòmbàa nifàamê. ḫfò nòmbàa nifàamê ghu à chyē mbə la ambo pīfò pə sàmbaa mmə ndèrè alyi'è ni pī zhwuutè e.

12 “Mìndoŋjè mi nyàamè ma nìghumè la pīfò nìghumè ni pī pirènə e mìtl̄jnè ambo pobə tī njā. Pī ghă njā a ghobə ni ntł̄jnè a ni pu'tè tsa'a pīfò pobə pī nyàamè wa aŋunə ndà'ā ta'ā nñwùumè.

13 Àkwànjè ni pīfò pə nìghumè pītsùmè lè pənə ni zèrə a lè pə a ni njā mìtl̄jnè ḫmobə ghobə ntł̄jnè ḫghobə ambo nyàamè ghù ntsénə wa.

14 Pobə ghă zòjnè ntsòo pobə pī Mômbyē Ndwùè. La Mômbyē Ndzirè Nñwùè â tsàarè a ghobə ntiinə à pənə Ndò'nèmbyē àtwuè pīndò'nèmbyē pītsùmè nki mbə ḫfò àtwuè pīfò pītsùmè. À chyē mbə la pobə pī pànè ni Nñwùè à funjènə nki ntso'ò a ghobə, pobə ki mmə nfà'ā ambo ze ni ntł̄jmè ḫghobə ntł̄sumè.”

15 Angèrè wa a shwənjè ambo mìnjè lo, “Mìndòorè mi nchyē ma ni wè tənə ndzəenè àkwàrè za a nwwuunè àtwuè la pèənè, ni àpùnjè pèənè, ni ḫla'ā pobə mbuurè àshwənjè ḫla'ā ntł̄sumè.

16 Nyàamè ghù ntsénə wa pobə mìndoŋjè ma ni wè zəenènə la à ghă pàanè àkwàrè za kwíirè àzwuumè àtsùmè ni à pənə ni zèrə mmyà'tè e ntúmnè. Pī ghă kwurè mbòbè mbìnjmè e tòonè e amwuə ḫmū.

17 Mbè'nè Nñwùè à lè ghîrè mìntł̄jmè ḫmobə pə amwuə ndwuumè ni pobə ghîrè ànwùè ni à kwànjènə ni àpô mo'o. À lè njā ntł̄jnè ambo nyàamè ghù ntsénə wa lo â pu'tè àtwuè ḫshyē tē mbyàa nkwùè ni ànwùè ni à lè shwənjènə a ko'ò mbwùumè.

18 Mèngyē wa ni wè lè zəenènə la, a mbòmpə àla'ā ngñwùunə za ni ḫza mbu'tè pīfò pī àtwuè ḫshyē la.”

Rèvèleshònè 18

Jònə a zəenè tsa'nə Nñwùè à chyâne ngə'è àtwuè Babilònè

1 Zè ànwùè a lè lànjè nchi ndzəenè a yìtse angèrè a furè a nìpwuurrè nshwu'è. À lè pə ni ntł̄jnè yì wùunə, nìtsìinè e a kyà'ā àtwuè ḫshyē àtsùmè.

2 À lè kyiinè nì ngyè ntìjnè nshwənè lo, “À kunè mè! Maa maa mbòmpə àla’à ngwùunə Babilònè wa à kunè mè! À tyi’è ìmwuə alyi’è izzhyé pobə izzhwùè tìpònè, mbə alyi’è nì ndòtə mìsiñə ntsùmè pobə mìsiñə tìpònè ntsùmè à wa nchyé ghu.

3 Mbè’nə pànè pí àla’à àtsùmè amwuə àtwuè izzhyé la’ a mmə nkònjè a nì ghìrè mìnchwùè mi tìpònè ma mìtsùmè nì à wa ngìrè la, tyi’è tsa’ a lo à ñâ a ghobə nì mìlù’ù nì mère ghìrènə pobə paarè. Pìfò pìtsùmè amwuə àtwuè izzhyé ghə ghìrè àfànè pobə pí pobə. Pìntaŋè mìtàanə pìtsùmè amwuə àtwuè izzhyé fù’ù mìnkabè ìmobə ajuñə ippuumè ìpe pa nì pèrə pa ngìrè pànè pə nì ntonə ajuñə.

4 Nchi ndzu’ù a yìtse ngyè ì furè a nìpwuurrə nshwənè lo, “Pèənè ipâ, nì furè! Nì furè amwuə mbòmpə àla’à ngwùunə za. Kò nì chyâ a wighə àpô àzighə ajuñə tìpònè ighobə wa, mbè’ə nì kañə zu’ù ngə’è za yìtse nì pobə zu’ù la.

5 Tìpònè e à no’ò mə nko’ò mbyàa a nìpwuurrə, Nwùè à kì mə nkùuumə a tìpònè wa ntsùmè nì à wa ngìrè la.

6 Kwuè àsoo ànwùè nì à lè ghìrènə ajuñə ghò; kwuè a zèrə farə nkùùè ipaa. Chyâ mìlù’ù nì mi tìjnènə ntsàarè a myè nì a lè ñâñə ambo pìghə nkùùè ipaa amwuə ndoñè e.

7 Dâ e nì ngə’è yìno’nə pobə àsòmnè yè no’ne nì a tsàarènə àghu’tè pobə àko’ò mbìjmè nì à ñâñə ambo mbìjmè e. Mbè’nə à lè mènə nshwənè amwuə ntìjmè e lo, ‘Ngwè nwuunə tsa’ a ngwùè ifò, ka pə mè nkùùè mèngyé, ka pə la’ a kì yìi mè.’

8 Lenəla mìngə’è mìtìjnè ghă tsirè e a ta’ à njyè pə nìwighə nì nìyìi pobə ndzàñè.

Ìmū ghă tòonè e, ntiinə Ndò’hembyé Nwùè wa nì à wa ntso’tè ısa’ a e la, à twu’tè mìtìjnè.”

9 Pìfò pí àtwuè izzhyé pa pìtsùmè nì pobə pí pobə lè fànènə nkì ndzighə mbyé la ghă yìi kì sòmnə nkùùè nì pobə zéenə ndyè ì mə nko’ò nkùùè nì à mènə nsighə.

10 Pobə ghă tèemè a ndyè sàa ntiinə pobə pə pô ngə’è nì ì tsirènə e lo mbè’ə ì kañə kì tò ajuñə pobə. Pobə pə kyiinè shwənè lo, “Wè ngə’è mbòmpə àla’à ngwùunə! Maa maa Babilònè; mbòmpə àla’à nì ì pənə nì mìtìjnè! Wè kwiirè ngə’è zè ajuñə ta’ à awà.”

11 Pìntaŋè mìtàanə amwuə àtwuè izzhyé ghă yìi e nsòmnə ntiinə ka ñònè ìtse a pə e ghu nì à ghă chi zwuunə ippuumè mìtàanə ippobə.

12 ippuumè mìtàanə pìghu lè pə goldè, nì silbà, nì mìghòorə mi tsâñə pobə mìtu’ù. Pèrə lè kì nchi mbə itsə’è nì pí tsùñènə nì linènè, nì itsə’è pí pàñènə pobə itsə’è nì pí tsùñènə nì silkè, nì itsə’è pí pàñènə nì bumè. ippuumè pìghu lè kì nchi mbə mbuurə ippuumè itsùmè nì pí tsùñènə nì mìtìghə, nì mbuurə

ipwuumè itsùmè ni pi tsùnjènè ni nisoñe ni àsøenè ni mìtighè mi tsènè, ni pyè ni pi tsùnjènè ni bronzè ni àtijenè pobè nìghòorè ni maabèlè.

¹³ Pobè lè ki mbè ni ipwuumè tsa'a sinamònè, ni ipwuumè àzhyà tsa'a, alyiinè, ni myrrh ghobèfrankincense ; mìlù'ù, ni mìghurè mi olivè, ni àpaanè nkùwùè pobè nkùwùè mìsànè ni pi ghò'nè iñhi'nè. Pobè lè ki mmè nshwùunè mìnyàamè ghobè mìmbyè mi ndzirè, ni pìlèemè ghobè pìkaligè, ni ipù'ù pobè pàñè pi misoñe.

¹⁴ Pìntañè mìtàanè pè shwèñè ambo ze lo, "Ka ipwuumè pa itsùmè ni ntijmè o wa ntà'à la pirè e ambo ghò, nkabè o ntsùmè pobè nìpòñè o ntsùmè myè, ka wè pè ghä pòñè pè o ni pèrè."

¹⁵ Pìntañè mìtàanè ni pi lè shwùunènè ipwuumè pè nfù'ù nkabè izobè ajuñè ze ghä tyi'è tøemè a ndyè sàa ntiinè pobè pè mbô mbè'è pobè pè ni ngè'è ni à kìnè mbè ni zérè. Pobè ghä yìi ki sòmnè.

¹⁶ Pobè ghä kyiinè lo, "Wê ngè'è maa maa mbòmpè àla'à ngwùunè, ghò wa ni wè lè mènè ngwî atsè'è ni pi tânè ni atsè'è iñhi'nè àtse ni pi pa nfuñè ni linènè, ghobè atsè'è yè pàñènè farè zhyè ni a pàñènè ni bumè, mmè nkùwupè mbìñmè o ni goldè, ni mìghòorè mi tsènè ghobè itu'ù!

¹⁷ Tyi'è ajuñè ta'à awà pi tsèñè mè a nìwìghè nkabè wè." Pàñè ni pobè nsùñè ipañè, pobè pàñè ni pobè pa ndèrè a àkarè amwuè àpañè, pobè pàñè pìtsùmè ni pobè pa nfà'à amwuè àpañè, pobè pàñè ni pobè pa ntañè a mìtàanè amwuè nchyè tyi'è ntøemè a ndyè sàa,

¹⁸ nkùwùè ni pobè zøenènè ndyè i mè nko'ò nkùwê ni pi lè mènè ntòonè e. Pobè lè mè nkyiinè nshwèñè lo, "Mbòmpè àla'à ngwùunè itse i lè pè mè e ghu apè tsa'a mbòmpè àla'à ngwùunè zè!

¹⁹ Pobè lè kwìrè àpùbè àtwuè pobè mmè ngyìi nsòmnè nshwèñè lo, "Wê ngè'è mbòmpè àla'à ngwùunè, alyi'è ni pàñè ni pobè pènè ni ipañè amwuè nchyè lè fù'nè nkabè izobè ajuñè ipwuumè ipe pìno'nè. À pì àzwuumè e àtsùmè ajuñè ta'à awà."

²⁰ Nìpwuurè pè ni nìgha'à ntii ngè'è ni pi lè chyâñè ajuñè mèngyè wa. Pàñè pi Nwùè ni ngàñè ntwuumè Kristù pobè ngàñè ntwuumè Nwùè, ni pè ni nìgha'à ntiinè Nwùè à sa'à iñsa'a e amwuè ndwuumè ni à lè kìnè ngìrè ajuñè pìghè."

²¹ Maa maa angèrè à lè tyi'è mbì'i nìghòorè ni ni fanjènè tsa'a àlwèñè mmà'à amwuè nchyè ghu nìññènè nshwèñè lo, "Lë tsa'nè Nwùè à ghä mà'à a maa maa mbòmpè àla'à Babilònè a iñhyè, ñwùè â chi ndzøenè e a zérè apè.

²² Ka pi pè ghä chi zu'u e ngyè nìlùñè pobè yì pàñè ni pobè pa ndzòbè mìnchyè, ni pàñè ni pobè pa ntonè mìndoñè pobè mìntàñè amwuè ghò. Ka pi pè ghä chi zøenè e ngàñè àfà'à itse amwuè ghò, ka pè chi zu'u e ngyè mìsìñè ni à wa ngò'ò ipwuumè amwuè ghò.

²³ Nkà' à itse i la'a nchi nkirè nkyà' à e amwuə ghò apè; pì chi ndzu'ù e ngyè ngiinè pobè ndwuumè ngiinè amwuə ghò apè, ntiinè pintaŋè miltàanè ipô lè pè la pànè pitiwùunè amwuə àtwuè ishyê. Wè kùmè wè lòo mè nìkànjè ni pichwirè itsô tsa nfîghè pànè pè àtwuè ishyê pitiwùunè ghu."

²⁴ Nwùè à lè chyâ ngé' è àtwuè Babilònè la ntiinè pobè lè zhuutènè ngànjè ntwuumè Nwùè pobè pànè pi Nwùè farè pitiwùunè pa ni pobè lè kwighènè amwuə àtwuè ishyê la.

Rèvèleshònè 19

Pànè pi nìpwuurè yetè a Nwùè

¹ Zè ànwùè a lè lànjè, ndzu'ù ngyè ntijenè i furè a nìpwuurè mmè ndzorè tsa'a apùnjè pèənè mmè nkyiinè lo, "Pèənè pè ngyetè a Nwùè. Nìchwarè, ni nìfanjè, ghobè miltijenè chyê ambo Nwùè.

² Mbè'nè ntsò'tè isà'a e i pènè nkujè nkuñè nkì kù'nè! Ntiinè à lènè isà'a ntijenè àkwàrè wa ni à wa nfikè pànè pi àtwuè ishyê lo pobè ghîrè a tiponjè ni mìnchwùè mi afànè imè la. À kwuè àsoo ni à lè kwi'renè àlèemè ngànjè afà' à ize."

³ Pobè ki nchi nkyiinè lo, "Pèənè pè ngyetè a Nwùè. Ndyè ni i furènè tsa'nè mbòmpè àla' à ngwùunè za i mènè nsighè la i wè nko'ò ndèrè atiaghè ni nkuñè ni nkuñè."

⁴ Pitijemè pa mìghumè mbaa ntsòbè nìkwàa ghobè mbuurè mìnyàamè za nìkwàa lè kunè a ishyê àkùbékubè a mbyè Nwùè nséekè e ze wa ni à ñaanènè ajuñè alènjè nifò e nshwènè lo, "Amen, pèənè pè ngyetè a Nwùè."

Jònè à zèənè a nìzo'ò Mômbyê Ndžirè wa

⁵ Lenèla ntyi' è ndzu'ù ngyè i furè ajuñè alènjè nifò nshwènè lo, "Nì yetè a Nwùè iwèənè, pighè pa pitiwùunè ni nì pènè ngànjè afà' à ize; pighè pa ni nì wa ngu'tè e, kè wè fañè kè nkî."

⁶ Nkì ndzu'ù ngyè itse i mè ndzorè tsa'a apùnjè pèənè, mmè ndzorè tsa'a nifuurè, mmè nkwürè tsa'a mbènjè. Ngyè ghu i lè mè nshwènè lo, "Pèənè yetè a Nwùè. Mbè'nè Ndò'nèmbyê Nwùè Ako'ntsirè iwèənè à wa mbu'tè a ñwùè ntsùmè.

⁷ Nì ghîrè pèənè pè ni nìgha' à, pèənè shwènè lo pèənè pè nga' à mmè nséekè e! Mbè'nè nkwùè i kù'u ambo mômbyê ndžirè a ni zo'ò, ngiinè a ki nchwu'tè mbìnjemè mmè mbyabè.

⁸ Nwùè à lè ñâ e ni isàanè lo â mà' à atsè' è yè ishi'nè àtse ni pi tsùnjènè ni atsè' è àtse ni pi pa nfuñè ni linènè." (Atsè' è yè ishi'nè zè a nèrè la mìnchwùè mi pànè pi Nwùè mi tèəmènè.)

⁹ Angèrè wa a tyi' è nshwènè ambo mìnjè lo, "Dwà'nè ànwùè zè lo, 'Mborè i chyê ajuñè pànè pa ni pi wuunènè a ghobè ajuñè ndzò'o Mômbyê Ndžirè

wa.” A chi nk̄w̄i’nè nshwəŋjè ambo m̄l̄jè lo. “L̄ ñashwəŋjè nk̄ujè nk̄ujè ni a furènè ambo Nw̄ùè.”

10 N̄tyi’è nkunè a m̄kwùè ze àkùbækubè lo s̄eekè e, a shwəŋjè ambo m̄l̄jè lo, “Kò wè gh̄irè a lenè! N̄ki mb̄ tyi’è ngàŋjè àfā’à tsa’ a ghò, nk̄i mb̄ ta’ a ñònè ni à nùŋjènè nt̄iŋmè e aŋjunè Yēsū nk̄i nt̄əmè a aŋjunè nk̄ujè nk̄ujè wa ni Yēsū à wa nnèrè la. S̄eekè p̄e a Nw̄ùè nt̄iinè àshwəŋjè nk̄ujè nk̄ujè za ni Yēsū à wa nshwəŋjè la a za ñj̄â m̄l̄j̄nè ambo p̄eənè a ni chwiitè ntwuumè Nw̄ùè.”

**D̄onè ni à ko’ne a l̄eemè yì fuə wa à zhwuutè a nyàamè wa ni à furènè amwuə
nchyə ghu nt̄iŋnènè**

11 Lenèla ñtyi’è ndzəənè ntswùè n̄ipwuarè i t̄əmè ghù ghiirè, ñnaŋjè ndzəənè a l̄eemè yì fuə p̄i m̄e nfuŋjè a ñònè ni à p̄enè àt̄wuè ni D̄onè Ni À P̄enè Nk̄ujè Nk̄ujè nk̄i mm̄e nḡirè p̄anè zhyè a nk̄ujè nk̄ujè mb̄e’ e Nw̄ùè. À wa nsa’ a m̄lsà’ a ìme la ni nk̄ujè nk̄ujè nk̄i ndzòŋnè ngàŋjè k̄ipaanè ìze.

12 Ìmyê ìme p̄e tsa’ a àl̄eəmè ìm̄, p̄it̄l̄aarè p̄i n̄if̄o p̄ino’ne p̄e àt̄wuè ze, a p̄e ni n̄linè ts̄itse aŋjunè ze ni à k̄inè nzhyè e p̄e ze nzhyè ts̄umè n̄linè ghu.

13 À lè w̄i atsə’ e yè s̄aa ni p̄i ts̄ubènè amwuə àl̄eəmè. N̄linè ìtse k̄i mb̄e “Àshwəŋjè Nw̄ùè.”

14 P̄isoyì p̄i n̄ipwuarè lè w̄i ìtsə’ e p̄if̄uə p̄i laanènè p̄ishì’ne ni p̄i ts̄uŋjènè ni atsə’ e àt̄se ni p̄i pa nfuŋjè ni linènè, nko’ò àt̄wuè p̄ileəmè mm̄e ndzùŋjè e.

15 Ìnw̄ùè ntsòo yì ntsənè i lè furè a ntswùè ze mb̄e zhyè ni ã lò chyâ nḡe’ è àt̄wuè p̄anè p̄i ìla’ à ìts̄umè ghu. Ze àt̄wuè mb̄iŋmè e à ghă pu’tè a ghobè ni mb̄o m̄i t̄iŋnè, k̄i kyiimè m̄il̄u’ù ma ni m̄i p̄enè amwuə alyi’ e ni p̄i pa ntswu’ e m̄int̄aamè m̄i m̄il̄u’ù ghu la a ni nèrè àtsə’ nt̄iŋmè Nw̄ùè Àko’ntsirè.

16 P̄i lè ñwà’ nè n̄linè ìtse aŋjunè atsə’ e yè s̄aa e pobə ntaamè e lo, “Ìf̄o àt̄wuè p̄if̄o p̄its̄umè nk̄i mb̄e Ndò’ñèmbyè àt̄wuè p̄indò’ñèmbyè p̄its̄umè.”

17 N̄chi ndzəənè a ghùtse angèrè a t̄əmè amwuə n̄w̄ùumè mm̄e nkyiinè ni ngyè nt̄iŋnè ambo p̄is̄hè p̄its̄umè ni p̄erə pa nt̄aarè àt̄ghè lo, “N̄i t̄ô nshwatè a ta’ a alyi’ e aŋjunè n̄igha’ à Nw̄ùè ghu nḡw̄ùunè!

18 N̄i t̄ô nk̄wurè mb̄obè mb̄iŋmè p̄if̄o, ni yì ìtwuè p̄isoyì, ni yì p̄anè p̄iñwùunè, ni yì p̄ileəmè pobə yì p̄eənè ni pobə pa nko’ò aŋjunè, ni yì p̄anè p̄its̄umè, ni yì ìp̄u’ù pobə p̄anè ni ka pobə p̄e ghobè ìp̄u’ù, ni p̄anè p̄iñwùunè farə p̄ik̄.”

19 N̄tyi’è ndzəənè a nyàamè ghù ntsənè wa pobə p̄if̄o p̄i àt̄wuè ìshyè ni p̄isoyì ìpobə pobə shwatè a ta’ a alyi’ e lo zòŋnè a ñònè ni à ko’ne a l̄eemè yì fuə wa pobə ìpe p̄isoyì.

20 P̄i lè k̄o a nyàamè ghù ntsənè wa pobə ngàŋjè ntwuumè Nw̄ùè yì p̄ichwirè wa ni à lè gh̄irènè ìl̄enè Ìnw̄ùè p̄iyerènè yerènè ndòo n̄fik̄ p̄anè pa ni pobə lè k̄wiirènè a àl̄enè nyàamè ghù ntsənè wa, nk̄i mm̄e nsəekè a titoo e wa. P̄i lè mà’ a ghobè wè p̄ipaa a p̄it̄l̄nè amwuə àk̄iŋnè ìm̄ ni a za nk̄irè ni ìm̄ ni i wa nt̄oonè ka m̄izùŋjè.

21 Ðònè wa ni à lè ko'nè a lèemè yì fuè wa la à lè lòo ìnwùè ntsòo za ni Ì lè furènè a ntswuutè ze la nzhwuutè pifò pa pobè pìsoyì t'pobè pìtsùmè. Pìsìnjè tyi'è nkurè mbòbè mbìnjmè izobè tsa'nè pobè kònènè.

Rèvèleshònè 20

Satàanè à ghă pè amwuə mìtsaŋè aŋunə ngu'u nkaamè

1 Lenèla ndè zæenè angèrè a furè a nìpwuutè mmè nshwu'è, ntwu'tè a kyi nìntaamè ti ndwùutè tsa ghobè mìtsaŋè mi tìŋnè a àpô ze.

2 À lè kô a drägònè wa ni à lè pènè ndùnè ìnyoorè wa ni à pènè Devèlè kè Satàanè, nkorè nnùnjè aŋunə ngu'u nkaamè.

3 Angèrè wa à lè mà'à e amwuə nìntaamè ti ndwùutè tsa, ngwù'nè a tsèrè nkì nñjñè lo mbè'è a chi nfurè nñkè pànè pi àtluò ìshyê tè mbyàa nkwùè ni ngu'u za nkaamè lànjènè. Ngu'u nkaamè zè ghă lànjè pî fuukè e mmyà'tè aŋunè mëtùmè nkwùè.

4 Ñtyi'è ndzæenè iłeŋè nifò, pànè ni pi lè nwuunènè aŋunè lè pè pànè ni Nwùè à lè ñânè a ghobè ni mìtìnjè a ni pu'tè. Ndè kî nchi ndzæenè ìzhwùè pànè ni pi lè kwikènè. Pi lè zhwuutè a ghobè ntiinè pobè lè mènè nshwènjè mbè'è Yesû nkì mmè nshwènjè ànwùè Nwùè. Pi lè kî nzhwuutè a ghobè ntiinè ka pobè lè sækè a ghobè a nyàamè ghù ntsénè wa kè a titoo e, ka kî kwíirè a ghobè àlènè e aŋunè mìzènè kè aŋunè mbô t'mobè. Pobè lè zhwuumè a nìwighè tyi'è pu'tè pobè pi Kristù aŋunè ngu'u nkaamè.

5 Ka pìkwuè pìtsùmè lè zhwuumè a ghobè a nìwighè tè mbyàa nkwùè ni ngu'u za nkaamè lè lànjènè. Lě ntsàambyè nkwùè ambo pèenè a ni zhwuumè a nìwighè.

6 Mborè ghobè nìlaanè chyê ambo pànè pa pyè ni pobè pènè amwuə ntsàambyè nìzhwuumè a nìwighè. Ka nìwighè ni à pènè amwuə Àzhwùè a pè e ni itìnjè itse àtluò pobè. Pobè ghă pè ngànè mà'à Nwùè pobè yì Kristù kî pu'tè àtluò ìshyê pobè pi pobè aŋunè ngu'u nkaamè.

Jònè a zæenè tsa'nè pi tsàarènè a Satàanè

7 Nkwùè ni ngu'u nkaamè zè ghă myè, pî pi fuukè a Satàanè a ndâ itsaŋè ze.

8 Nkwùè ni à ghă furè a ndâ itsaŋè ghè, à ghă ghè fikè pànè pi ilà'à itsùmè ni pènè amwuə pìpàa pi mbyè pè nìkwàa. Pìpàa pi mbyè pè nìkwàa la Gog pobè Magog. Satàanè à ghă shwatè a ghobè lo pobè chwu'tè mbìnjmè ndzònènè ntsòo. Ndùnè ghobè ghă pè tsa'a waakè ni à pènè a mbwùnè mi nchyè ghu niŋnènè.

9 Pobè lè sìimè amwuə àtluò ìshyê, nkamnè alyi'è ni pànè pi Nwùè pa nchyè, mbè mbòmpè àla'à e ni à kònènè. La t'mu i lè furè a nìpwuutè nshwu'è ntòonè a ghobè ni nkuŋè.

10 Pi lè mà'à a devèlè ni à lè mènè nfikè a ghobè amwuə àkiiñè ìmū ni a lè mènè ntòonè ka mìzùnjè, a alyi'è ni pi lè mà'nè a nyàamè ghù ntsénè wa ghobè ngànjè ntwuumè Nwùè pìchwìrè wa; À ghă pə alyi'è ni pobè ghă pə alyi'è ni pobè ghă tyi'è zèenè ngə'è ni ìtwu'è ghobè njyè ni nkunjè ni nkunjè.

Nwùè a tso'tè mìsà'a mi pànè pi àtwuè ìshyê ajuñe ndwùèndzùmè nkùwùè

11 Ndè chi ndzéenè a ñwùè a ñaanè ajuñe maa maa aleñè nifò yè fuə. Àtwuè ìshyê ghobè nìpwuurè myìirè a mbyè ze ka pi chi ndzéenè e.

12 Ndè zèenè pànè ni pobè lè kwikè mə, ni pànè pìwùunə pobè pìkî pobè təemè a mbyè aleñè nifò za. Ndè zèenè ìjwà'nè pa ni Nwùè à lè ñwà'nènè ngìrè mìnwùè ìzobè amwuə la père pə pinya'kènə. Pi lè kî nchi nya'kè a yètse àjwà'nè ni a pənə ni mìlinè mi pèənè ni pobè ghă pə pobè pi Nwùè. Nwùè à ghă tso'tè mìsà'a mi pànè ni pobè kwikè mə zùnjè pə mìnwùè ni pobè lè mènè ngìrè tsa'nè pi ñwà'nènè amwuə ìjwà'nè pa la.

13 Pànè ni pobè lè kwikènè amwuə nchyə ghu niñnènè ghă lèrè ambo Nwùè lo pî sa'à mìsà'a ìmobè. Pànè ni pobè lè kwikènè nkî mbə amwuə àla'à pànè ni pobè kwikè mə ghă kî lèrè ambo Nwùè lo â sa'à mìsà'a ìmobè. Pi ghă tso'tè mìsà'a ìmobè zùnjè mìnwùè ni pobè lè mènè ngìrè.

14 Pi lè mà'à a nìwighè ghobè àla'à pànè ni pobè kwikè mə amwuə àkiiñè ìmū. Àkiiñè ìmū zè a nìwighè ni à pənə nìwighè amwuə Àzhwùè.

15 Ìwùè wa ntsùmè ni ka pi lè zèenè e nìlinè ìtse amwuə àjwà'nè nìchymbyê la, pi lè mà'à e amwuə àkiiñè ìmū.

Rèvèleshònè 21

Jònè à zèenè Nìpwuurè tsì shwuè ghobè Àtwuè ìshyê yè shwuè

1 Ndè tyi'è ndzéenè nìpwuurè tsì shwuè ghobè àtwuè ìshyê yè shwuè. Nìpwuurè tsì ntsàambyè ghobè àtwuè ìshyê yè ntsàambyè lè myè mə, ka nchyə ghu niñnènè kî mbirè e.

2 Ndè zèenè mbòmpə àla'à ngwùunə yì ndaanènə ni i pənə Yèrusalèmè yì shwuè tsa'nè à furènə a nìpwuurè ambo Nwùè. Nwùè à lè tsunkè e tyi'è tsa'nè pèngyé pa ntsunkè a ngìñnè a kù'nè a ni zo'o.

3 Ndè zu'u ngyè ntìñnè i furè ajuñe aleñè nifò za nshwəñè lo, "Alyi'è ni Nwùè à wè nchyê a zə pobè pi pànè pi misonə tìtsòñjè! Ă chyê pobè pi pobè, pobè pə pèənè ipe, Nwùè àtwuè iþìñmè e â pə pobè pi pobè kî pə Nwùè ighobè.

4 Ă zèe nchyə i-myè i-tsùmè a i-myè pobè. Ka nìwighè a pə ghă chi pə e ghu kè àsòmnè, kè nìyìi, kè àndzañè. A ghă pə a lenə ntiinə mìnwùè mìlwùnè ma làñjè mə."

5 Lenəla ze wa ni à lè nwuunènə ajuñe aleñè nifò la à lè shwəñè lo, "Ngwè ngìrè àzwuumè àtsùmè a tyi'è yè shwuè!" Nkî nchi nshwəñè lo, "Ìwà'nè a zè

a ᴵshyê, ntiiñé ᴵshwəññé pë ní ngwè nshwəññé lë a ᴵshwəññé ní mbè'ë pàñè nùññé mìntiññmè ìmobè ajuññé, nkì mbè ᴵshwəññé nküññé nkunññé.”

⁶ A chi nshwəŋjè ambo mìnjè lo, “A ghìrè mè! N̄chyê mbə Alfàa nkì mbə Omegà; n̄chyê mbə mbì’nè nkì mbə ndwùutə. Dònè wa ntsùmè nì njyè nchyè à zaŋènè e la mbì ñâ e nì nchyè wa nì i wa nfurè amwuə nìmwurè ɪshyè wa nì ñwùè à wa nnô wèrə mbə nì n̄chyêmbyê la. Mbì ñâ e nì nchyè ghu la tìghu à twuè nkabè itse.

⁷ Mbì ñâ a ñònè wa ni à zònñènè ngè'è ntsàarè ni ịpwuumè pè ịtsùmè: Mbì pè Nwùè e, â kî mbè moonè mè.

⁸ La ngè ajuñè ngàñø àkwàrè, ni pànè ni ka pobø pyiimè a ghobø a Nwùè, ni pànè ni pobø pa ngirè mìnvwùè mi ntsìññø, ni pànè ni pobø pa nzhwuutè, ni pànè ni pobø pa ngirè a mèghàbè, ni ngàñø mìkànñø, ni pànè ni pobø pa nséekè pìtìtoo pobø ngàñø pìchwìrè itsùmè, àzobø alyi'ø ghä pø la àkïññø ìmú za ni a za ntòonè ka mìzùñø la. Niwighè wè à chyê mbø la niwighè amwuø Àzhuññø.”

Jònè a zəənè a Yèrusalèmè yì shwuè

⁹ Ta'à angèrè wa ìtse amwuə pəngèrè pa sàmbaa ni pi lè twu'tènə ìkanjè ndwùèndzùmè ngə'è pa sàmbaa a tò nshwənè ambo mìnè lo, "Tô nnèrè o ni ngìnè ni à pənə ngwùə Mômbyê Ndzìrè wa."

¹⁰ Àzhwùè Nwùè a lè chi nshwu'è ajuñə mìñè, angèrè wa a lòo mè nko'ò ndèrè àtwuè tèsàa mbarè. À lè nérè mè ni Yerusalèmè ni à pènə mbòmpə àla'à yì ngwùunə yì ndaanènə a furè a nìpwuurè ambo Nwùè mmə nshwu'è a ìshyê.

¹¹ À lè mè ntsiinè ni Àghu'tè Nwùè. Mbòmpè àla'à ngwùunè za ì lè mè ntsiinè tsa'a nighòorè tsì tsêne, mmè ntsiinè tsa'a jaspà, nkì mmè ntsiinè tsa'a glasè.

¹² Nka'à ní i lè fanjènè nkì nsàa àtìghè i lè kamnè mbòmpè àla'à ngwùunè za. I lè pè ní mìntswùè mi nka'à ntsòbè ipaa, pèngèrè ntsòbè ipaa kí mmè mbyabè mìntswùè mi nka'à mèrè mè. Pi lè ñwà'nè mìlinè mi ngwàrè ndâ ipoonè pi Israel pa ntsòbè ipaa ajanè mìntswùè mi nka'à mèrè mè.

¹³ Nka'à ghu i lè pə pìpàa nìkwàa. Mìntswùè mì nka'à lè pə a pàa nsa'à nüùumè mìntarə, mbə a pàa ngwènè nüùumè mìntarə, mbə a pàa mìkò'nè mìntarə, nkì mbə a pàa mìtùnè mìntarə.

¹⁴ Pi lè korè nka'à wè àtwuè mìghòorè mìwùunə ntsòbè ipaa. Pi lè kí ñjwà'nè mìlinè mi ngànə ntwuumè mômbŷê nìshwà'à wa ntsòbè ipaa aŋunə.

¹⁵ Angèrè wa nì à lè shwəŋènə mìnchwùè mè mìtsùmè ambo mìnjè la à lè twu'tè àtìghè nì pì tsùnjènə nì goldè, mmè ndòo a zèrə mmìnkè mbòmpè àla'à ngŵùunə za ghu ghobè mìntswùè mi nka'à ìme ghobè tsă nka'à ìpe.

¹⁶ Mbòmpé àla'à zè ì lè pè nì ìsă nìkwàa nì lè pènè ndènjè ndènjè ajuñè nìsàa a ìshyê qhobè nìfanjè. Angèrè wa à lè lòo àtìghè za a nì mìnkekè mbòmpé àla'à

za. † lè pə pìkilometà nkaamè ipaa ni nkirè nìkwàa. Nìsàa e nko'ò àtìghè ni nìfanjè e ghobè nìsàa e a ıshyê a kí mbè ndənjè ndənjè.

17 Angèrè wa à lè kí mmìnkè nìsàa nko'ò àtìghè nka'à mbòmpè àla'à za a pə pìmetà mìghumè ntuurè ntsòbè ntuurè a ni zùnjè tsa'nè pànè pa mmìnkè ıpwuumè.

18 Pi lè korè nka'à wa ni jaspà, ntyi'è nkorè mbòmpè àla'à ghu ni goldè ni à laanènè nkì mmè ntsìinè tsa'a glasè yi fuø.

19 Pi lè lòo mbuurè mì tsénè ntsùmè ndòo nkorè àtsirè nka'à mbòmpè àla'à ngwùunè ghu ghu. Ntsàambyè nìghòorè à lè pə jaspà, chyè ni ni paatènè pə safayà, nòmbàa pìtarè a pə agètè, nòmbàa nìkwàa a pə emeràdè,

20 nòmbàa pìtaanè a pə onix, nòmbàa ntuurè a pə kànelyànè, nòmbàa sàmbaa a pə chrysolite, nòmbàa nìfàamè a pə beryl, nòmbàa nìpwù'è a pə topazè, nòmbàa nìghumè a pə Krisoprèsè, nòmbàa ntsòbè mo'o a pə jasintè, nòmbàa ntsòbè ipaa a pə ametistè.

21 Mìntswùè mì nka'à mìghu ntsòbè ipaa lè pə ıtú'ù ntsòbè ipaa. Ta'à ntswùè nka'à a pə ta'à àtu'ù. Àlànè yè wùunè a lè tomnè amwuø mbòmpè àla'à zè ni pi tsùnjènè ni goldè ni à lè mènè ntsìinè tsa'a glasè.

22 Ka ndè zèenè mè Ndâ Mìshwà'à Nwùè amwuø mbòmpè àla'à ngwùunè zè ntiinè Ndò'nèmbyè Nwùè Àko'ntsirè pobø Mômbyè Ndzirè Nwùè wa chyè mbø la tsa'a Ndâ Mìshwà'à Nwùè zè.

23 Ka mbòmpè àla'à za † chi ntà'à e a nwùumè kè mènjigrè lo a kyà'à e ntiinè ntsìinè Nwùè à wè nkyà'à e tyi'è tsa'nè Mômbyè Ndzirè Nwùè wa à wè nkì mmè nkyà'à e tsa'a làamè

24 Pànè pi àtwuø ıshyê ghä chyè ajuñø nkà'à e wè, pìfò pi àtwuø ıshyê àtsùmè kí ndòo ıpwuumè nkabè ıpobø ntô ni pèrø amwuø mbòmpè àla'à zè.

25 Ka pi pø ghä wù'nè e mìntswùè mì nka'à mè ntsòbè ipaa nkùwùè ıtse, ntiinè ka ıtlu'è i pø ghä pø e ghu.

26 Pi ghä lòo ıpwuumè pìshì'nè ghobø ıpwuumè nkabè pànè pi àtwuø ıshyê tò amwuø mbòmpè àla'à ngwùunè zè.

27 Ka àzwuumè ntsìjnè àtse a pø ghä kwuunè e amwuø, kè ñònè ni à wa ngìrè ınwùè ntsìjnè kè ngànjè pìchwìrè. À ghä kwuunè e tyi'è pànè pa ni pi ñwà'nènè mìlinè ımobø amwuø ànjwà'nè nìchyémbyè Mômbyè Ndzirè Nwùè wa.

Rèvèleshònè 22

Jònè a zèenè nchyè ni i wa ɳjâ a nìchyémbyè wa ni à ghoñènè ni nkuñè ni nkuñè

¹ Angèrè wa à lè kí nnèrè mè ní ndòorè nchyè wa ní nchyè e i wa ñjâ a nìchyêmbyê, i laanè ntsìnè tsa'a glasè. Ndòorè nchyè wa lè furè ajuñe alèñe nifò Nwùè pobè yè Mômbyê Ndžirè Nwùè wa,

² nkunè nshwu'è a titirè àlànè yè wùunè a mbòmpè àla'à ngwùunè gha. Mítighè ní mìntàamè ìme ma ngirè lo pànè pè ní nìchyêmbyê lè pè a mbwùnè mì nchyè gha pìpàa pìtsùmè. Mítighè mìghu lè mè ndzumè mbuurè mìntàamè mì àtìghè ntsòbè ipaa ajuñe ñwigè. Mifuè mì mítighè zè lè pè afuè a ní parè pànè pi àtwuè ishyè.

³ Ka àzwuumè àtse ní Nwùè à chyânè ndòonè ajuñe a pè ghă pè e amwuè mbòmpè àla'à ghu, la alèñe nifò Nwùè ghobè yè Mômbyê Ndžirè Nwùè wa a ghă tèämè amwuè, ngànè àfà'à Nwùè mè sækè e.

⁴ Pobè ghă zèenè isighè Nwùè, nlinè itse kí mbè ajuñe mìzènè imobè.

⁵ Ka itwu'è i pè ghă pè e ghu, pobè kí nchi ntà'à a ghobè a làamè kè nwwumè lo â kyà'à a ghobè apè, ntiinè Ndò'nèmbyê Nwùè la nkà'à ighobè, lenèla pobè pu'tè ní nkunè ní nkunè.

Jònè a zèenè tsa'nè Yésû à ghă tò

⁶ Angèrè wa à lè shwènjè ambo mìnjè lo, "Zhyè lo ishwènjè pè ní ngwè nshwènjè ambo ghò lè a nkunè nkunè, nkì mbè ishwènjè ní mbè'è wè nùnjè ntìnjemè ajuñe. Ndò'nèmbyê Nwùè wa ní à wa ñjâ Àzhwùè e ambo ngànè ntwuumè ìze lo pobè chwiitè ntwuumè e la à twuumè angèrè e lo â nèrè mìnchwùè ní mèrè fa'a furè ambo ngànè àfà'à ìze."

⁷ Yésû a shwènjè lo, "Nì zèenè, nkwùè ipaa ntò! Mborè i chyè ambo ñònè ní à nùnjènè mìnchwùè ní pi ñwà'nènè amwuè àñwà'nè zè. Mìnchwùè mè ghă lòo alyi'è la amwuè nkwùè ní i pònjè tò."

⁸ Mìnjè Jònè, ndè zu'u nkì ndzèenè mìnchwùè mèrè mè. Nkwùè ní ndè zu'nè nkì ndzèenè mìnchwùè mèrè mè la, ndè kunè a mbyè angèrè wa ní à lè nèrènè mè ní mìnchwùè mè akubekubè lo sækè e.

⁹ La a shwènjè ambo mìnjè lo, "Kò wè ghîrè a lenè. Nkì mbè àzâ la ngànè àfà'à Nwùè tsa'a ghò ní pilyimè ipô a ndzumè Kristù pa ní pobè pènè ngànè ntwuumè Nwùè la pobè pànè pa ní pobè pa nnùnjè ànwùè za ní àñwà'nè zè a za nshwènjè la. Sækè pè a Nwùè!"

¹⁰ A chi nshwènjè ambo mìnjè lo, "Kò wè lèämè o pèenè ní mìnchwùè ní mi ghă lòo alyi'è ní pi ñwà'nènè amwuè àñwà'nè zè, ntiinè nkwùè ní mìnchwùè mèrè mè ghă furè i paatè;

¹¹ Ðònè ní à wa ngirè a tipònjè â lànjè ní mbyè ntè ngirè mìnchwùè mi tipònjè ìme. Ðònè ní à wa ngirè mìnchwùè mi ntsìnè la â lànjè ní mbyè ntè ngirè mìnchwùè mi ntsìnè ìme, ñònè ní à wa ngirè mìnchwùè mi tèämènè la â lànjè ní mbyè ntè ngirè mìnchwùè mi tèämènè ìme, ñònè ní à laanènè la â laanè ndèrè ní mbyè."

12 Yēsū a shwəŋ̄è ambo m̄l̄ŋ̄è lo, “N̄i zəən̄è mb̄i fa’ā tō, ngw̄è ntwu’t̄è m̄ntso’n̄è mi àf̄à’ā mi ɻw̄ùè nts̄um̄è, mb̄i k̄i tso’ò àf̄à’ā ɻj̄n̄è la tsa’n̄è à f̄a’n̄è.

13 N̄chi mb̄e Alf̄aa nk̄i mb̄e Omeḡà, mb̄e Nts̄ambȳè nk̄i mb̄e Nd̄w̄ùèndz̄um̄è, mb̄e N̄ip̄i’n̄èn̄è nk̄i mb̄e Nd̄w̄ùut̄è.

14 Mbor̄è t̄ chȳ ambo p̄an̄è pa n̄i pob̄e s̄uu m̄ its̄’e ɻpob̄e p̄is̄aa, len̄ela pob̄e tyi’è mb̄e n̄i t̄t̄j̄n̄è a n̄i l̄n̄è amwuə m̄ntsw̄ùè mi nka’ā nk̄uuun̄è amwuə mb̄omp̄e àla’ā ngw̄ùun̄è za, njiilo pob̄e z̄igh̄e m̄ntàam̄e mi àt̄igh̄e ma n̄i m̄r̄e ma ɻn̄â a n̄ichȳem̄bȳe la.

15 La p̄an̄è n̄i pob̄e gh̄a ghoŋ̄è a àpȳlin̄e à gh̄a p̄e p̄an̄è n̄i pob̄e pa nḡir̄è m̄nw̄ùè mi nts̄l̄jn̄è, pob̄e nḡaŋ̄e n̄ik̄aŋ̄è, pob̄e p̄an̄è n̄i pob̄e pa nḡir̄è a m̄egħàb̄è, pob̄e p̄an̄è n̄i pob̄e pa nzhwuut̄è, pob̄e p̄an̄è n̄i pob̄e pa ngu’t̄è p̄it̄itoo, pob̄e p̄an̄è n̄i pob̄e pa nk̄oŋ̄è a n̄i nyi’i a chw̄ir̄è nk̄i mm̄e nnyi’i chw̄ir̄è.

16 M̄l̄ŋ̄è, Yēsū, n̄ts̄aa m̄e anḡer̄è m̄è lo â tō nshwəŋ̄è m̄nw̄ùè m̄e amwuə ɻshwat̄è ɻpigh̄e. N̄i zhȳe lo m̄l̄ŋ̄è ɻw̄ùè ngw̄àr̄è ɻf̄o Dàfir̄è, nk̄i mb̄e saŋ̄e n̄i à wa nt̄â a nk̄o’ò nyj̄è.”

17 Àzhw̄ùè N̄w̄ùè pob̄e nḡiñ̄n̄è p̄e nshwəŋ̄è lo, “Tō!” D̄òn̄è wa nts̄um̄è n̄i à wa ndzu’ù ànw̄ùè zè â k̄i nshwəŋ̄è lo, “Tō!” D̄òn̄è wa nts̄um̄è n̄i nyj̄è n̄chȳe t̄ zaŋ̄èn̄e e â tō nn̄o n̄chȳe wa n̄i i wa ɻn̄â a n̄ichȳem̄bȳe àf̄if̄i.

Jòn̄e a shwəŋ̄è a nd̄w̄ùèndz̄um̄è àshwəŋ̄n̄e e

18 Ngw̄è nk̄w̄at̄è a ɻw̄ùè nts̄um̄è wa n̄i à wa ndzu’ù m̄nw̄ùè n̄i pi ɻw̄à’n̄èn̄e amwuə àŋ̄w̄à’n̄è zè mb̄e m̄nw̄ùè mi gh̄a tō. D̄òn̄è it̄se à t̄e mb̄ela nk̄wi’ñ̄è ànw̄ùè àt̄se amwuə àŋ̄w̄à’n̄è zè, yi N̄w̄ùè k̄i kw̄i’ñ̄è m̄nḡe’è m̄it̄iñ̄n̄è aŋ̄un̄e ze tsa’ a mȳe n̄i pi ɻw̄à’n̄èn̄e amwuə àŋ̄w̄à’n̄è zè la.

19 K̄e ɻw̄ùè à t̄e fuuk̄è àshwəŋ̄n̄è àt̄se aŋ̄un̄e m̄nw̄ùè n̄i mi p̄en̄e amwuə àŋ̄w̄à’n̄è zè mb̄e’è m̄nw̄ùè n̄i mi gh̄a l̄o alyi’è, yi N̄w̄ùè k̄i kw̄iir̄è àze alyi’è m̄ntàam̄e mi àt̄igh̄e n̄i mi fur̄en̄e aŋ̄un̄e àt̄igh̄e n̄ichȳem̄bȳe za. N̄w̄ùè k̄i fuuk̄è àze alyi’è amwuə mb̄omp̄e àla’ā ngw̄ùun̄e ȳt̄ ndaan̄èn̄e za. Pi ɻw̄à’n̄è ɻnw̄ùè p̄èr̄e p̄e amwuə àŋ̄w̄à’n̄è zè.

20 Ze wa n̄i à zəən̄èn̄e m̄nw̄ùè m̄its̄um̄è à w̄e nshwəŋ̄è lo, “A len̄e, mb̄i f̄a’ā tō.” Amen. Tō, Nd̄ò’n̄èm̄bȳe Yēsū.

21 Àp̄oŋ̄è nt̄iñ̄m̄è Nd̄ò’n̄èm̄bȳe Yēsū Krist̄ù â p̄e aŋ̄un̄e p̄an̄è pi N̄w̄ùè p̄its̄um̄è. Amen.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil